This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

FEZO

1608

Digitized by Google

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

BE.9.N.51

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTIQVÆ LECTIONIS
Tomus II.
IN QVO PLVRA QVAM XX. ANTIQVA monumenta, nunquam edita.

Meginfredus Magdeburgẽſis de ſancto Emerano.

Arnolfus Comes à Cham & Vochburg de SS. Emerano, Vvolfgango &c.

De ſancto Lamberto Mart. Epiſcopo auctor σύγχρον☉.

Panegyricus Vviponis ad Henricum III. Imperat.

Vdalſcalcus de controuerſijs Hermanni & Eginonis: vbi & Epiſtolæ Paſchalis, Arnoldi, Eginonis.

S. Eberhardi diſcipulus de Epiſcopis Salzburg. vbi & vitæ S. Ruperti, S. Virgilij, S. Eberhardi, S. Hartvvici, S. Gebhardi.

De S. Ottone & Pommeranorum conuerſione lib. 3. vbi & Epiſtolæ S. Ottonis, Paſchalis, Calixti, Innocentij, Polizlai ducis Poloniæ; & Imbriconis oratio.

Arno Archiepiſ. Salzburg. ſub Carolo Magno, de donis Ducum Bauariæ Salzburg. Eccleſiæ datis.

Priuilegium Philippi Regis pro Salzb.

Prűflingenſis de S. Erminoldo I. Abbate Prűfling. prope Ratiſponã lib. 2.

De S. Gunthero, S. Stephani regis Vngar. cognato, auctor σύγχρον☉.

Collectio hiſtorica ex anonymo qui ſub Alexandro Seu. Imp. vixit, Idacio, Toromacho, alijs; collectore Gallo quodam ſub Carolo Magno.

ACCESSIT

MENOLOGIVM Græcorum ex Biblioth. & interpretatione Gulielmi Sirleti Cardinalis.

OMNIA NVNC PRIMVM E MANVSCRIPTIS EDITA, ET NOTIS ILLVSTRATA

AB

HENRICO CANISIO NOVIOMAGO IC. ET SS. *Canonum Profeſſore ordinario in Academia Ingolſtadienſi.*

Cum Gratia & Priuilegio Cæſareæ Maieſtatis.

INGOLSTADII

Ex officina typographica Ederiana, apud Andream Angermarium, ANNO 1602.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO DOMINO, Dn. QVIRINO LEONINO, SS. THEOLOGIÆ DOCTORI, Protonotario Apoſtolico, Cathedralis Eccleſiæ Ratiſponenſis Præpoſito, Archidiacono & Vicario. Et Sereniſſimis Bauariæ Ducibus à conſilijs &c. Domino & cognato ſuo obſeruandiſſimo.

LICEAT MIHI REVERENDISSIME Domine, te alloqui ijs verbis, quibus Plinius Secũdus ſuum CANINIVM alloquitur: *Sum ex ijs, qui mirer Antiquos; non tamen, vt quidam, temporum noſtrorum ingenia deſpicio.* Verè noſtri æui magna ingenia laudo coloq; ; ſed neſcio, qui amor veneratioq; Antiquitatis facit, vt, ſi verum fateri velim, cogar ingeminare: *Sum ex ijs qui mirer Antiquos.* Et ſanè impatienter doleo, quoties lego Trithemij, Photij aliorumq; Bibliothecas, videoq; etiam ante annos non multos, tam multa præclariſſimorum ingeniorum monumenta ab ijs lecta, quæ nobis æternùm perierunt, eâ iniuriâ, quâ & hodie, hæ quæ ſuperſunt reliquiæ perirẽt, niſi eſſent doctiſſimi quidam Antiquitatis vindices excitati, qui eruunt, ornãt; vno verbo, lucem vitamq; reddunt ſepultis. Porro quia video te Reuerendiſſime Domine, paria mecum in hoc ſentire; & ego *incipio ex hoc genere ſtudiorum oblectationẽ petere, poſt iudicium tuũ viri grauiſſimi eruditiſſimi*, vt ore Pliniano tecum loquar. Cum verò primum Tomũ tam auidâ manu bonaq; mẽte acceperis, obligaſti tibi & hunc ſecundum: cuius Auctores vel hoc nomine tibi debentur, quòd plerique in eo toti ſint, vt illuſtrent Eccleſiam Ratiſponenſem, in qua tuò merito Præpoſitus es, de qua deq; vniuerſa Dei Eccleſia quàm bene mereri cupias, teſtatur Clericorum ſeminarium S. Hieronymi à te Ingolſtadij erectum, dotatum, & fundatum, quod nõ ceſſas ſumptibus & liberalitate tua ornare, vt inde in Eccleſiam vniuerſam fructus vberrimus redundet. Ita nimirum elogium hoc tuum eſt: BONO PVBLICO NATVS. Itaq; ſecundum hunc Tomum eâdem quâ primum, voluntate & ſtudio ſuſcipe, & me obſeruantiſſimum tui amare perge. Ingolſtadij Kalendis Martij, Anno M.DCII.

Plin. epiſt. 21. ad Caninium lib. 6.

Plin. epiſt. 23. lib. 9.

R^mæ. D^n. V.

obſeruantiſſimus

Henricus Caniſius, cognatus.

Digitized by Google

CARMEN AD NOBILEM, EXCELLENTISSIMVMQVE VIRVM Dn. HENRICVM CANISIVM NOVIOMAGVM I.V.D. NEC NON SS. Canonum in celeberrima Ingolſtadienſi Academia Anteceſſorem, officij ac beneuolentię ergò à nobiliſſimo Domino Simone de Labricq; Domino de Lanoy in Goehen, Leodic, I.V. ſtudioſo conſcriptum.

Omnia Parca metit; paribus ſors cuncta tenebris
Condit, & alternas cogit obire vices.
Ach! etiam Muſas æternùm viuere dignas
Inſequitur lento mors inopina pede.
Nec quæ digna libris, nec libri à morte quieſcunt;
Eripiunt vitam fata voluminibus.
Iſta vides CANISI, & contra ſtas vindice pennâ,
Eq́ſuis tumulis Nomina docta ruis.
Et veluti Maia genitus de triſtibus vmbris
Vmbras ſub ſoles, ac in aperta trahit,
Sic tu tabifero raptos de puluere libros,
Et blattas calamo vlciſceris, atq́ ſitum.
Eſt operi merces: famam, quam reddis, habebis;
Cedet & in partes laus aliena tuas.
Quin ventura tibi quondam omnis concinet ætas:
Viuat, qui vitam pluribus ipſe dedit.

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

HAS coniecturas tecum communicatas volumus. *An Meginfredus hic eſt, quem Trithemius in Chron. Hirſaugienſi anno M.X. monachum* FULDENSEM, *celebremq́ Chronographum, eiusq́ laboribus ſe plurimum adiutum aſſerit? Certe annus M.X. eundem ſuadet, potuitq́ fieri vt Fulda Magdeburgum ad Præpoſituram ſit adſcitus.*

Arnolphus Comes, qui & ipſe ſub Henrico Sancto & Conrado Salico floruit, Comes Vogburgenſis & Marchio de Cham fuit. Illuſtris ergo hic, qui merito ad commendationem totius Boicæ faciat, tam illuſtres fuiſſe tam doctos eo æuo.

Auctor vitæ S. Lamberti teſtatur ſe ſcribere quæ audiuerit à famulo qui S. martyrio interfuit. An diuinare licet, quiſnam hic auctor? An Godeſcalcus Eccleſiæ Leodicenſis diaconus? Sed ſit hæc, quod eſt coniectura mera. Poſt Godeſcalcum ſcripſit Acta S. Lamberti Stephanus Epiſcopus Leodicenſis, poſt hunc Sigebertus Gemblacenſis, deinde Nicolaus canonicus S. Lamberti, demum Rainerius monachus. è quibus tantum, Stephanum & Nicolaum reperiri ait Molanus. Si ergo hic noſter auctor, Godeſcalcus non eſt, habemus ſextum peruetuſtum qui Acta eius ſcripſerit.

VViponis nomen ne fando quidem antehac inaudiueram: de quo hoc tantum ex Vrſtiſio ſcio, fuiſſe Henrici III. Sacellanum, & de vita Conradi II. Henrici F. ſcripſiſſe hiſtoriam, quæ adhuc in abdito alicuius Bibliothecæ latet.

Digitized by Google

Vdalſcalcum ſicut & VViponem ex m.ſ. codicibus monaſterij SS. Vdalrici & Afræ Auguſtæ habui. Quis autem Vdalſcalcus, quis Hermannus & Egino fuerit, docet Bruſchius de monaſterijs.

De Epiſcopis Saltzburgenſibus auctorem poſuimus S. Eberhardi diſcipulum, quod in vita S. Eberhardi ipſe teſtatur, & in vita S. Ruperti cap. 4. conſtat vixiſſe anno 1186. *Si quis tamen velit hanc non vnius ſed plurium auctorum collectionem, cum hoc non contendo.*

S. Ottonis Actorum (quæ Baronius tantopere deſiderauit) auctorem vocaui σύγχρονον, *quia ait, ſe ſcribere quæ audierit ab ijs qui geſtis S. Ottonis interfuiſſent. Molanus in Martyrologio* 30. *Septe. inquit, vitam S. Ottonis* 4. *libris conſcriptam ab Andrea Abbate extra Babenbergam ad Boguslaum Principem Pomeranorum circa annum* 1500. *Vbi tamen, ſi vis, vt præcocem coniecturam promam; numerus annorum mendo peruerſus videtur: & mire blanditur hæc coniectura, vt numeros ab ann.* 1500. *ad* 1050. *ſiue* 1150. *quo Boguslaus etiam quidam, opinor, vixit, reuocemus. Sed cum Boguslai plures fuerint, & hoc nomen genti Pomeranorum familiare, alium adhuc tibicinem huic coniecturæ conquiri velim. Quid ſi hic noſter auctor ſit Andreas ille; & quartus liber ſit de miraculis, quæ hic non?*

Arno is fuit quem Salisburgēſes decimum Epiſcopum, Archiepiſcopum primum numerant: de quo hanc coniecturam tuto pro certa videor poſſe aſſerere, fuiſſe legatum à Carolo magno ad quæſtionem Romæ habendam in eos qui Leonem Pont. excæcarunt. Fideliſſimi miſſi, *inquit Anaſtaſius bibliothecarius*, qui cum venerunt in Pontificale obſequium, videlicet Gildivaldus & Arno reuerendiſſimi Archiepiſcopi, *Etiam alio tempore Romam miſſus.* Arnonem Archiepiſcopū miſimus, *inquit Carolus Magnus* in Capitul. lib. 7. c. 187. ad Leonem Apoſtolicum, vt inter cetera quæ ferebat, etiam eum & hoc interrogaret, vt quicquid ſuper his definiēdum eſſet, Apoſtolica auctoritate à noſtris Epiſcopis regulariter ſo-

piretur.

piretur. *Deniq; hic eſt qui teſtamento Caroli M. interfuit, eumq; Eginbardus Arn. vocat, quo nomine & hic non ſemel appellatur.*

Pruflingenſis & auctor vitæ S. Guntarij, qui fuerint, ipſi ſatis indicant. Sunt è m. ſ. codicibus monaſterij in inferiori Altaha.

Auctor ille qui collectionem illam chronographicam confarſit, quis fuerit, neſcio: hoc conſtat ex prologo lib. 6. ſub Carolo M. vixiſſe. Et vt de auctoribus, quos ipſe in hanc collectionem coëgit, aliquid dicamus, apponam de Anonymo iudicium nobiliſsimi Marci Velſeri: Primum librum percurri. qui licet innumeris mẽdis ſcateat, luce tamen digniſsimus eſt, ſaltem propter antiquitatem: cum decimo tertio Alexandri Cæſaris anno ſcriptum eſſe non vnus locus moneat. Quãti putas Baronius vnum illum capitis 17. teſtimonium æſtimet, quo auctor annum à Paſsione Chriſti 206. in Alexandri 13. incidere teſtatur! cum enim Chriſtum anno 30. paſſum aſſerat, fit vt ad hanc rationem decimus tertius Alexandri, Chriſti ſit 236. quod plane cum Baroniana chronologia conuenit. Et tute ſcis, quàm pauci hoc genus teſtes ex tam alta antiquitate ſuperſint, quo diligentius curandum, ne illi ipſi nobis pereant. Hæc nobiliſsimus Velſerus.

Idacius Epiſcopus Hiſpanus ſcriptor, quem è m. ſ. Vaſeus promiſit ſe editurum, meminit in Hiſpaniæ chron. c. 4. item an. 420. vbi ait eum chronicon ſcripſiſſe à primo Thedoſii conſulatu vſq; ad an: 490. quod à S. Ioan. Chryſoſtomo auſpicetur, à Sigiberto Lemicæ Epiſcopum nominari; ille ſuſpicatur, Lamecæ legendum. Mihi non videtur incredibile eum eſſe, cuius nomen Iſidorus de viris illuſtribus poſuit, quem Honorius corruptè Anicium appellat. quanquam Chronici ab eo ſcripti neuter horum meminit. Idacium m. ſ. Sauaro in Sidonium ſæpe laudat.

De Thoromacho aliud non conſtat, quàm illum Græcè ſcripſiſſe. de quo in libro 6. ea quæ omittimus, iam ſunt edita in appendice ad Gregorium Turonenſem. *Scaliger quidem de emend. temp. non ſemel continuatorem illum Gregorii vocat Fredegarium, ſed, vt apparet, tantum coniectura, nulla codicis ſcripti aucto-*

ritate

*ritate. Vt autem & eos nominemus, quorum ope m. ſ. codices na-
cti ſumus, habuimus illos partim è collegio Societatis Ieſu; Ingol-
ſtadii, partim ab Andrea Schotto ſociet. Ieſu. & ab admodum
Reu. Dn. Georgio Lautherio, viro in omni eruditione celeber-
rimo & de hoc genere ſtudiorum optimè merito: pleraq́ autem be-
neficio nobiliſsimi Marci Velſeri Duumuiri Auguſtani, de quo
quid aliud dicam quàm illud Plinii?* Alius aliud, ego beatiſſi-
mum exiſtimo, qui bonæ manſureq; famæ preſumptione
perfruitur, certusq; poſteritatis cum futura gloria viuit.

Plin. libr. 9. Epiſt. 3.

Et hic tomus II. Antiq. Lect. ſtudio Cla-
riſs. viri Henrici Caniſii I C, è m. ſ. codici-
bus, bono publico edatur. Ingolſtadii 14.
Calend. Maii. Anno MDCI.

PETRVS STEVARTIVS SS. Theolo-
giæ Doct. Profeſſor, & Collegij Theologici
pro tempore Decanus.

Digitized by Google

MEGINFREDI MAGDEBVRGENSIS MAGISTRI ET PRÆPOSITI DE VITA ET VIRTVTIBVS B. EMMERAMMI LIBER VNVS nunc primum ex m. ſ. editus.

PROOEMIVM LIBRI DE MEMORIA * B. E. ET EIVS AMATORVM.

* Beati Emerami.

INTER cætera Myſteriorum cœleſtium Sacramenta, veteris legis teſtantur ſcripta, quod ad ædificationem tabernaculi Principes tribuum, & ditiores quiq; in populo DEI pretioſa diuino iuſſu, obtulerunt donaria. Quorũ piæ oblationi & pauperiores eodem præcepto conducti, indices mentium deuotarum, etiam pilos addiderunt caprarum. Quid autem noua lex ſuper hac re contineat, ſeu qua conuenientia priſcæ reſpondeat, Christus in Euangelio ſuo palificat; qui duo pauperis viduæ minuta prætulit his, quæ diuites iactabant, ſeu in gazophylatium mittebant. Quod quidã vir officio Apoſtolicus & merito, egregia prædicatione quaſi de cœlo intonans, breuiter perſtringendo expoſuit, dicens: Regnum cœlorum valet, quantum habes. Cui ſcilicet ſententiæ concordat, quod ſacra Scriptura aliâs clamat: Cui plus committitur, plus ab eo exigitur.

Exod. 35. *Marc. 12.* *Luc. 21.* *Luc. 12.*

 Vnde

Digitized by Google

Vnde is, qui multum habet & illud Apoſtoli diligenter attendere debet: Qui gloriatur, in domino glorietur.
1.Cor. 1. Qui verò minus accepit, id ipſum minime ducat negligendum; ſed de eo pro poſſe & noſſe conetur elaborare aliquid quod vtile ſit. In quo haud ſegniter exequendo quicunq; diuino muneri reuerentiam exhibuerit, debitum exactionis perſoluit Scripturæ, quæ dicit: Vouete & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. (Pſalm. 75.) Ex ipſius quippe donis, qui largitor eſt omnium bonorum, accepimus, ſi quid ei piè digneq; afferimus, vel ſi in aliqua re votorum noſtrorum redditionem exſoluere poterimus. Hinc & Iacobus Apoſtolus, (Iacob. 1.) eorundem proceſſionẽ donorum commendans, ait: Omne donum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Ad cuius illuminationem Pſalmiſta nos approquinquare exhortatur dicens: (Pſal. 33.) Accedite ad dominum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur: Verè ad eum acceſſerunt, qui dono illius illuminati, Eccleſiaſtica factis & verbis tractando Sacramenta, illam faciei meruerunt gloriam, quã ipſe Sol Iuſtitiæ viſione ſua parauit electis ſempiternam. Horum quippe exemplis & doctrina, dum voluitur huius mundi rota, Chriſtus gratum in ſuis arboribus inueniet fructum. Quem quia velut inutilis ſtirps, in mea arbore non habeo, timeo mihi valde, ne paterfamilias ſterilitate prauitatis meæ offenſus, dicat, (Luc. 13.) Vt quid occupat terram? Succidite eũ & mittite in ignem. Quem reprobis terribiliter paratum & à peccatis meis, prô dolor, ſæpe comparatum, vt effugere poſſim, inter fluctus cogitationum æſtuanti occurrit animo, hoc optimum fore remedium, quo non ceſſem quærere præſidia Sanctorum, ſedulo laudibus inhærendo eorum; vt & ipſi apud miſericordiſſimum dominum, dignentur mihi veniam impetrare delictorum.

Digitized by Google

Sed fortaſſis dicit aliquis, Quid ad te? potuit eupho-
niæ officio vſq; in diem & horam qua Deo dilecti Marty-
ris caſæ reſtitutum * etſi inſenſibile præſentiam domini ſui *
ſenſibus humanis ſe ſentire indidit, ac dulciter vniuit.

Vere tua Chriſte hæc ſunt opera, qui crederis & es
æterni patris ſapientia. Cui Dauid corde iubilans cla-
mat, Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, *Pſalm. 30.*
quam abſcondiſti timentibus te. Et iterum: Auditui meo *Pſalm. 50.*
dabis gaudium & lætitiam; & exultabunt oſſa humiliata.
Cuius deſiderio delectatus, nomini tuo credentes, in fi- *Pſalm. 150.*
ne Pſalmorum, ad perfectionis laudes prouocans, ait:
Laudate dominum in cymbalis bene ſonantibus; laudate
eum in cymbalis iubilationis. Ecce humanæ ſalutis ama-
tor, generis noſtri factor & reparator, qui etiã benignus
es ſuper ingratos & malos; per parua ac inſenſibilia, ope-
raris magna, nec non mirabilia, vt homines cordatos be-
nedictione tua efficias coaptatos. Hanc ſiquidem, qui au-
re cordis perceperint, & in eius obauditione vſq; in finem
perſeuerauerint, minime pauebunt in die nouiſſimo, nec
aures eorum tinnient ab auditu malo, quando inimicus *Pſalm. 111.*
exultans ſuper interitu impiorum, ſe iactauerit dicens:
Præualui aduerſus eos. O Ieſu bone, quid nos peccato- *Pſalm. 12.*
res ibi dicturi ſumus, vbi vix iuſti ſaluabuntur? Non eſt
nobis ſpes altera, niſi quam definit ille tuus electus Pſalmi-
ſta, qui fuit Rex & Propheta, totis medullis ad te clamitans *Pſalm. 141.*
cordis: Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium.
Quam in tuo nomine, dum tempus eſt miſericordiæ, à Pa-
tre poſtulandam didicimus per euangelicam doctrinam.
Sic enim tuum ô veritas habet Euangelium: Ambulate *Ioan. 12.*
dum dies eſt, ne tenebræ vos comprehendant. Dũ lucem
habetis, credite in lucem, vt filij lucis ſitis: Et illud excuſa-
tionis humanæ excluſorium diligentiſſimè adtendendum,

Matth. 21. Ioan. 15.

necnon intimis ſuſpirijs annitendum: Quodcunq; petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Petimus ergo ad te conuerſi Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt in nomine eiuſdem vnigeniti tui, cuius caritatis Beatus EMMERAMMVS Martyr tuus imitator exſtitit ſingularis, ineffabili & ſolita circa peccatores vſus clementia, confitentibus & confeſſis dimittas impietatem cordis; ac infundas vnctionem tuæ vberrimæ conſolationis, nec non confirmes in nobis opera diuinæ miſerationis; vt quod in hoc ſœculo dulce ac delectabile videtur, timoris tui reuerenda conſideratione amareſcat: & quod amarum; dilectionis tuæ ſuauiſſima ſpeculatione, dulceſcat. Sicq; dum ipſe voluitur mundus, à lapſu & amore peccatorum, te reſuſcitante, ſurgamus, ne in fine ſœculorum, cum omnes homines reſurrexerint cum corporibus; in æternum confundamur ac puniamur: Sed emptitij ſerui nunc cum collibertis, gratia tua digni effecti, tunc etiam tuis cum amicis ſemper manſuris deputati gaudijs, ſecuri videamus Dominum Ieſum filium tuum liberatorem & Epiſcopum animarum & corporum noſtrorum, Iudicem iuſtum viuorum & mortuorum, tecum viuentem atque in vnitate Spiritus ſancti regnantem, per immortalia ſœcula ſœculorum, Amen.

AD PROVISOREM SANCTI EMMERAMMI *QVID DEBEAT IPSI ET RATIONI*

** P. A.*

* Purchardus Abbas. Vide notas.

DOMINO Purchardo ad optima quæq; haud tardo, pro paterna quidem dignitate reuerendo, ac plurigena probitate diligendo, * Arnoldus adprime ſibi vtpote abbati, exin cæteris merito ſuppoſitus; verun-

* Arnolfus Comes de Cham & Vochburg

veruntamen rebus monaſterij præpoſitus; quicquid fidelis domino ſeruus, ſeu magiſtro diſcipulus. In primis cum Beatiſſimi Martyris Emmerammi patrociniis non ego ſolus, ſed etiam mecum eius generalis monachorum cœtus gratificatur Deo, ante hac miſericordiam ſuam multipliciter paruitati noſtræ impertito, nunc verò ſolita clementia circa nos manifeſtius vſo; In hoc procul dubio, quòd vos tali de loco deſtinauit ad nos, in quo hactenus ipſo donante & ſanctiſſima virgine Maria adiuuante abundant patres ac fratres, ſiue apud Dominum ſiue apud ſeculum valde nobiles & laudabiles, qui cum ratione, ſua nouerunt, & aliena tractare. Vnde & ego vltimus veræ rationis alumnus, pro hac, veſtro ſub regimine, probanda, occaſionem ſumpſi ac fiduciam, præſentem ſcribere epiſtolam: quæ quamuis inſcitiæ meæ hiſtoriam partim videatur continere, tamen in vili ſchemate prænominati nec non ſæpe nominandi Patroni noſtri dulciſſimæ tota famulatur memoriæ. Igitur libris in diuinis legendis & intelligendis, peccatis meis facientibus, admodum fui ſegnis; &, vt verum fatear, adhuc non ſum indemnis. Cuius emendationem vitij, vt cæterorum, cùm habere poſſem, exemplis maiorum; impedimento erat, NOLLE; & abuſiuum illud, quod dicunt, NEGLIGERE. Quadam autem die quendam è fratribus; concretũ & conſcholaſticum meum, præſente me, aculeum mortis contigit obire. Is ergo in ipſo mortis articulo quid viderit, etiam non loquens aſtantibus patefecit. Nam cum leuatum è lecto humi depoſuiſſemus, primum brachiis quaſi contra aliquem reluctatus, demum ad ſiniſtram acutiſſimè flectens obtutus, adeo abhorrebat à facie inimici, vt oculorum verſione capitiſq; auerſione ac impulſu, vt geſtum exprimam, capitali, penè loco ſibi aſtan-

monachus S. Emmerammi, Præpoſitus & Magiſter.

tes propelleret: & vt patefaceret, quantum Chriſti fides valet, vbi meritum habet, quantumùe deeſt, vbi mors tua eſt; niſu quo potuit dextram manum extendit, ſignum ſalutis facere volens; ſed exprimere minime valens, ſubita concuſſione contremuit, ac pallore obductus irriguit. Sicq; exhalauit. Nos verò ſingultibus, pſalmodiam intercipientibus, omnes pariter in luctum conuerſi ſumus. Quis enim ibi non fleret, vbi quiſq; infirmitatis propriæ intra conſcientiam commonitus, vix effari poſſet præ fletibus? cum & ego poſt annos aliquos, teſte Chriſto, haud abſq; gemitu & fletu hæc ſcripſerim, memoriæq; tradiderim. Iuuenis namq; floridus, frater etiam coætaneus, in puerili laſciuia conſentaneus, ſuper quo innitebar bacul⁹ arundineus verſus eſt mihi in colubrum, ita vt fugerem. Inde abſterritus ſubduxi me, quibus eatenus, ob gloriolam ſeculi, adhæſi libris paganis; & ſaniore conſilio implicabar diuinis. Tunc primum cœpi diſcernere, quæ diſtantia eſſet inter lucem & tenebras, inter dominum & Belial. Tum quoq; aliquantulum ad me reuerſus, ex parte collegi, qui fuerint ſcriptores Eccleſiaſtici. In quorũ varietate pulcherrima enotaui, beatiſſimum Chriſti confeſſorem HILARIVM alti cordis virũ: quàm longe ſit à lectione ſimpliciorum fratrum: Ambroſium: quàm diſertus & orthodoxus: Ioannem Conſtantinopolitanum: quàm iucundus & aureus: Gregorium Nazianzenum: doctor quàm mirificus & anaſtaſificus: Hieronymum: quàm breuis & rectus: Auguſtinum: quàm facundus & profundus: Gregorium Papam Romanũ: quàm dulcis & clarus: Iſidorum Hiſpanum: quàm ſuccinctus & diſtinctus: Hi ſiquidem & horum præceſſores & ſucceſſores valde venerabiles & vtiles operatores iam abundanter hauriebant è fontibus Saluatoris, quæ dulciſſima

Eſai. 12.

carita-

Digitized by Google

caritate propinarent nobis; Quorum cum legiſſem opera, quæ peritiſſimis probabilia, mihi vero pro captu meo videbantur etiam mirabilia, auctoritate ſimul & venuſti ſermonis dulcore delectabar. Sed contrariò admodum amaricabar in geſtis videlicet domeſticis clariſſimi patroni noſtri Emmerammi Martyris dudum à quodam, qui ſe * CIRINVM & HEREDEM nominat, Friſingenſis Eccleſiæ Epiſcopo, vt puto recte ſcriptis, ante nos autem maiorum negligentia deprauatis. Quæ cum, Abbate id petente, fieri quoq; permittente, ſimplici animo emendare vellem, & in confuſionem loci noſtri diutius incorrecta ſtare nollem, conſurgunt aduerſum me quorundam animi fratrum dicentium, haud æquum, à me dictis antiquitatis quid addi vel minui; maxime cum hæc peritiores ac perfectiores omiſerint. Quibus videtur probum meapte ſic temperare reſponſum, Quare illi hoc fecerint, immò, quod vtile fuit hac in parte non fecerint, à vilitate mei temerarium eſt diſcuſſum iri. Hoc tantum dixerim pace eorum & omnium bonorum, quia non ſolum nouis vetera licet mutare, ſed etiam, ſi ſint inordinata, penitus abiicere. ſin vero ordinaria, ſed minus vtilia, cum veneratione ſepelire. Et quia diſpenſatione diuina, à præcedentibus multa relinquuntur ſequentibus, in quibus poſſint mereri alicuius aut admiſſionem aut remiſſionem peccati. Quod cauendum huiuſcemodi ſimplicitate, ſeu, quo verius dicam, ſtoliditate, etiam ruſtici nos monent, qui peccare illos putant, qui arbores ſuccidant, in quibus Pagani augurari ſolebant. Quid plura? cedens æmulis ad tempus, per Abbatis imperium abripui me in SAXONIÆ exilium, portans mecum in libello ſuo ſanctum Emmerammũ, qui ſuum me voluit eſſe ſeruum. Ibi me ſimulando ſcire, quod neſcio, MEGINFREDVM

PAR-

* *Cyrinus ſcriptor vitæ S. Emmerammi: male autem à Surio appellatur Epiſcopus Ratiſponenſis; Vide Notas.*

Meginfredus Magdeburgē-ſis magiſter.

PARTHENOPOLITANVM Magiſtrum, pauculis beneficijs, paraui mihi amicum. Hunc cum audirem frequenter diſputare ſapienter, mirabar eius ingenium; ex quo & ipſe agnouit meum ſtudium. Inter familiares autem conſermocinationes, ſtylum eius agnoſcens, & propoſitũ fixum animo tenens, poſtulaui ab eo, quo pro pignore amicitiæ nouũ patrono noſtro librum minus pigritaret cudere. Quod cum ille renueret, quaſi ſuæ nõ eſſet poſſibilitatis, & ego opponerẽ debitum caritatis, ipſe verò maiori excuſatione noſtris id melius aſſereret cõuenire, & è cõtrario referrẽ, pene eſſe naturale ciues ciuib⁹ inuidere; tandẽ victus, voluntati meę, imò B. Emmerãmo animũ ſubſtrauit. Vt autem acceleraret me rogante, reſpondit ſerena fronte, Summa diligentia in laribus probandum, quod extra parietes multorum oculis foret præſentandum. Hac, vt opinor, occaſione tribus annis opus mihi chariſſimum remanſit imperfectum, dum temporibus HENRICI Auguſtiſſimi eſſet cœptum. Regreſſus ergo ad monaſterium è SAXONIA, ferebam mecum beatiſſimi Martyris hymnum, quem mihi pro arrabone libri ſaltim vel verſiculum poſcenti, præfatus magiſter metro compoſuit Saphico. Demum CHVONRADO imperante, & nihilominus HEINRICO filio eius regnante; GEBEHARDO autem ſecundo RATISPONENSEM Eccleſiam regente, in aduentu veſtro, ſæpiſſimè optatus atq; diu expectatus venit libellus. Cuius vniuerſitas beato deputetur Emmerammo, materia CIRINO, renouatio MEGINFREDO, exactio peccatori ARNOLDO; vſus, oculum inuidiæ non habentibus; vitæ præmium, omnibus, eiuſdem dilecti DEO Martyris memoriam excolentibus. Pro cuius cultu mea exhibitione modico, debito ſui permagno quid mihi acciderit vel qualis conſolatio euenerit

paucis

Digitized by Google

paucis edicam. Erat quædam neceſſitas, pro qua in PANNONIAM me direxerat meus Abbas. Cumq́; periclitarer ſæpius in profundis DANVBII decurſibus apud POGICAM charybdin, vbi videtur mortis eſſe hoſpitium; maximũ experiebar periculum. Ibi enim nautę maiores arripientes remos, quaſi viribus ſuis nauim euecturi de abrupto fluminis, in tantam venêre deſperationem, vt mutuo ſe intuentes, ac nec mutare valentes, præ timore mortis penitus irriguiſſent. Tunc oſculatus CRVCICVLAM, quam habui ex ceruicibus pendentem, reliquias Martyris de cambota continentem, cogitationes huiuſmodi intra me voluere cœpi. Putas ne late notus patronus, hodie pro ſalute hîc experiendꝰ? Mox nauis ceu aliquo minitāte tremefacta, & interitus puteo eiecta, renatabat, nemine ducente, imo domino regente. Tum curſu proſperato tertia die aduehebar PANNONIÆ ſolo. Qua me ANASTASIVS Archiepiſcopus cæteris ſuſcepit humanius, & affatur familiarius. Is cum beati Emmerāmi veterem illum & viciatum legeret librum, materiam probauit cum ſententijs; ſed harum ſeriem cum veſte reprehendit pondere rationis. Apud quem ſex hebdomadas manens memoriæ ſanctiſſimi patroni antiphonas aliquantas cum reſponſorijs compoſui, non tam fretus ingenio, quàm dedito laudibus Martyris animo. Has præfatus Epiſcopus monachos & clericos ſuos fecit diſcere, & in Eccleſia die ipſius natali publicè celebrare. Secundũ quod ſcriptum eſt: Recedant vetera de ore veſtro: deponens ve- 1. Reg. 2.
terem illius cantum, quem noſtri potius cantant ex antiquitatis vſu, quàm vllo auctoritatis auſu. His ita equidem geſtis in PANNONIA, & legatione, pro qua directus eram peracta, NORICVM repetij, & in ea reuiſens RATISBONAM ſatis charitatiue ſuſcipiebar à fratribꝰ, quibus & hoc digneturreddere dominus. Hic cum de ſancto Emmerammo

dulce clarumue quiddā aut audire aut videre ſummo deſiderio quæritarem, per ſomnum viſionem accepi talem. Beatus Emmerāmus pallio quaſi viridi velatus, meridiana parte ante fores Eccleſiæ, videbatur mihi iacere in lecto bene ac decenter ornato. Quem vt fratres Eccleſiam intrare volentes viderunt, timore perterriti receſſerunt. Ego autem ſolus relictus adeò fui curioſus, vt ad gradus, iuxta tres arcus, flexis genibus in eum intenderem, donec vultū detegeret, ac latino ſermone diceret, Tibi cōceditur videre faciem meam; quia in laudibus meis ſudaſti. Cuius cum viderem, valde candidam & ſplendidā faciem, nullatenus dicere poſſum, quàm magnum cordi meo fuerit iubilum. Hoc tantum tacitus mecū reputabam, Fortaſſis in die nouiſſimo pro me dictur' eſt Chriſto, Da mihi hunc peccatorem. In quo tunc experrectus, & adhuc, vt fatear, nequam ac nō rectus, ne iocundæ viſionis gaudia, prępediant peccata mea, apud eum cuius melior eſt ſuper vitas miſericordia, obtinere cupio prece veſtra, nec non patrum & fratrū oratione continua. De cætero quod inſtat, epiſtola concluſionem poſtulat; in qua vos ignorare nolo, quod antiqu' operis huius ſcriptor librū ſuum finit in eo, quod volumini de miraculis beatiſſimi Martyris, hoc & anteriorib. tribus diligentia mea enucleatius poſitis, pro capitulo datum eſt quarto. Quę verò ſequuntur auctoritate veſtra cōtra ęmulos defendēda, humili adſcripſi ſtudio, vno tantum ordine prępoſtero, ob ſimilitudinem rei interpoſito, pro memoria mei, & eorum, qui mecum in monaſterio memores eſſe potuerunt factorum ob Chriſti Martyrem ſignorum. Ad quæ & ad cæteras eius laudes propagandas, Vita veſtra vigeat, Dignitas polleat, Paternitas valeat, Dn̄o donante, Amen.

Psalm. 62.

EXPLICIT EPISTOLARIS APOLOGIA DE RATIONE VEL VETERUM IMMUTATIONE.

INCI-

INCIPIT EPISTOLA ET PROLOGVS, MEGINFREDI PARTHENOPOLITANI MAGISTRI ET PRÆPOSITI AD ARnolfum S. Emmerammi Monachum eundem & Præpoſitum atque Magiſtrum.

*KARISSIMO SVO * A. M. SALVTEM* IN CHRISTO.

* *Arnolfo Magiſtro.*

SANCTORVM dicta, quæ videntur ſimplicia, viuifico fœcunda ſpiritu, pondere veritatis religioſa, non illice compoſitionis ſunt aſtu pompoſa. Quæ quando incommutabilium ſunt ſigna virtutum, neq; fauor eis nutrit meritum, neq; indignatio detrimentum; quibus velut ex ſanctitate fluxit dignitas, ita ex rerum exiſtentia venit integritas: quorum ſicut compoſitio ſpiritualis, ſic potentia mirabilis, dum per eadem locutionis membra & ad genituram imaginis DEI gremiũ fidei maritat, & per fidei ſinum indurat. Vnde coniicere poſſum frater, quàm vera debeatur ſanctitati religio, quàm ſancta veritati confeſſio; ne videar vel in ſpiritum eſſe præſumptor, vel in ſimplicitatem impoſtor. Sed quia mihi dilectio tua pondus impoſuit, quod beati Martyris & Pontificis Emmerammi deſiderio libenter ſubiui, & ab ipſius ſanctitate & ſanctitatis eius ſcriptore veniam quæro; quatenus illius me reuerentia cultorem, iſtius ſapientia dignetur imitatorem. Equidem ſi ſanctorum geſta non poſſumus imitari, licebit ſaltem meditari, licebit mirari, quod volumus, vt quandoq; liceat velle, quod miramur. Non enim eſt circumſcripta diuina miſericordia, quæ iuuat etiam vbi nulla ſunt merita. Proinde flagito quatenus

nus orationi meæ ſuccurras, ne vel profeſſio mea debilitata ſuccumbat, & per occaſionem imperitiæ, pia voluntas inuidiæ dentes imbuat. vnde & tecum latere deſiderat, ne in publico erubeſcat. EXPLICIT EPISTOLA.

INCIPIT PROLOGVS.

MILITIAM Chriſti licet varius pugnandi modus exerceat, diuerſa triumphandi gloria coronet, par eſt tamen diſciplina, ſimilis affectus, eadem forma; quomodo ſui Regis impreſſi patientiæ ſigillo, ad ipſum irrequietis anhelantes animis ſimilitudinē ſuam, ad vnam faciem primæ pietatis inſtaurant. Vnde Patriarchæ & Prophetæ latores legum, victores Regum, Eccleſiam noui Teſtamenti per mediatorem Ieſum Chriſtum, in vnum corpus aduniendam benedicendo, piæ prolis ſucceſſionem ſancti Spiritus oraculo & veræ profeſſionis organo de longe ſalutant, vt varijs aut verborum, aut rerum oſtentis exprimant, quos ſibi videlicet moribus concordes futuros eſſe præuiderant. Inter quos & ſanctos Martyres per exemplum pręteritorū, aliqui ita deſcribunt, vt ſole luceat ſplendidius, quod in omnibus vnus fuerit ſpiritus. Hi ergo per contemptum cognati doloris & amaræ necis, ad thronum æternæ charitatis familiarius aſpirant. nam inter cruciatus libera ſpei contemplatio, pro difficili conditione proceſſit ad altitudinem glorię. Quare ſi ab illis tantum venerationis habuerunt, cùm adhuc non eſſent; quid à nobis habituri ſunt, qui doctrinis eorum & exemplis inſtituti cotidie patrocinijs fouemur. Ex quibus beatus Pontifex Emmerammus, auream in ſeculo famam dereliquit, qui pro fratre ſuo pretioſum ſanguinē fudit. Et vt duplex pietatis foret auctoritas, crimen alienum innocentiæ ſuæ impoſuit, quatenus eum liberaret à morte corporis, quem antea ſuſtulerat

lerat ab interitu mentis. De cuius moribus, certamine, triumpho, & meritis, quod ſcriptis & recenti memoria nobis potuit peruenire, futuris temporibus prouidemus. EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIVNT CAPITVLA LIBRI.

QVOMODO *beatus Emmerammus apud Pictauium nutritur, ac literis eruditur, & vniuerſis factus eſt amabilis.* I.

Quod poſt pueritiæ flores, & adoleſcentiæ bonos odores pro morum maturitate ſublimatur epiſcopatus dignitate. II.

Qualiter ſemetipſum palaſtra virtutum exercuit & ſubditis & cæteris harum exemplar demonſtrauit. III.

Quia non contentus cura ouium commiſſarum alias duxit in ouile Dominicum, & inſuper pro nomine Chriſti deſiderauit peregrinari. IV.

Quod poſt nobilem animi diſceptationem exul veniens in Baioariam intrauit Radaſponam. V.

Quod à Principe Pannoniam petendi licentiam poſtulauit, & hanc non obtinens diſpoſitioni diuinæ animum ſuppoſuit. VI.

Qualiter Noricam adhuc in fide nouitiam excoluit & poſt triennem in ea laborem, Romam ire diſpoſuit. VII.

Quod dominicæ dilectionis exemplo alteritatis onera ſuſcepit, & per Spiritum prophetiæ Eccleſiaſticis ventura prædixit, ſicque iter ſuum Romam direxit. VIII.

Quod Ducis filia eſt ſceleris publicata, & quia Lampertus virum DEI *eſt perſecutus, pro inobedientia multatus eſt graui ſententia.* IX.

Quod Præſul almus celebrat hymnos, & ſermone confortat diſcipulos. X.

XI. *Quod Tyrannus Sanctum DEI mordaciter excipiens, tradidit ſuis puniendum, & de fuga comitum.*

XII. *Quod vir DEI membratim ſectus eſt, & quod duo è carnificibus per pœnitens cor ſaluati ſunt, & Vitalis Presbyter.*

XIII. *De miraculo in membris viri DEI facto, & exitu Sanctæ illius animæ, & quod apud Aſchein ſepultus eſt, & de natura orbis mutata.*

XIV. *Quod per reuelationes ordine mirifico ad Hiatoscopolim id eſt Ratisbonam, eſt translatus, ibiq; honorificè eſt humatus, & quia pax ætheris rediit.*

XV. *Quomodo hi tres interierunt carnifices, & eorum dominũ qualis pœna ceperit, ſeu qua miſeria poſteritas eius affecta ſit.*

XVI. *De miraculis locorum ſectionis & vocationis.*

INCIPIT LIBER DE VITA ET VIRTVTIBVS B. EMMERAMMI.

CAP. I.

EST in Aquitaniæ partibus vrbs virorum illuſtrium titulis celeberrima, nomine PICTAVIS, in qua B. Emmerammus ſinu Chriſtianorum parentum eſt nutritus, & ad diſcendas ſacræ inſtitutionis literas ſcholis traditus: vbi quàm docilis fuerit, finis diſciplinæ, virtus, & virtutis ſocia dignitas oſtendit. Nã in ipſa ſimplicitate, ſic puerilis collatio mentem ad alta ſcripturarum ſuſpendit, vt cunctorũ æſtimatio, quid eſſet futurus, præſagiret, cunctorum oculi notarent, omnium affectus diligeret. Hic tamen oblatus ex patria, fauor, ſic ab eo prudenter accipitur, & acceptus augetur, vt nec humilitas minueret gloriã, nec grauitas excitaret inuidiam.

Suc-

II.

Succeſſit igitur in tam perſpicaci puero felix adoleſcentia, & incrementa temporum florent incremento virtutum; & præuenit virum maturitas morum. nam collactanea teneritudinis eius prudentia facile ſuadebat iuueni rationis pondere, tranſitorium omne quàm fuiſſet leue. Vnde factũ eſt, vt nec ad ſpem & gaudia mundi inclinaret oculum, triſtitiam quoq; vel metum nullius haberet penſi. Quare fuit & in correctione amicorum liber animus, dulcis exhortatio, moderata locutio. Tum præterea pretium cordis, commẽdat pulchritudo corporis, & ſuauiſſima dona ſapiẽtia præbuit ex honeſtiſſimo ferculo. His ornamentis conſpicuus, per Eccleſiaſticos gradus aſcendens vir Dei, poſt dilectionem meruit reuerentiam, donec diſponente Dño, conſenſu cunctorũ, morum cuſtos & exemplum vitæ ordinatur Eps.

III.

Diſpoſita verò in ſublimi lucerna, quibus radiis effulſerit, qua ſerenitate patriã illuſtrauerit, omni orationi materiam dabit. Igitur & quis erga ſeipſum, deinde qualis ad ſubditos, & ad cæteros fuerit proloquamur. Duplicem cuſtodiam corpori, duplicẽ menti diſpoſuit. Nam ne lex corporis eneruaret legẽ mentis, & plena voluptas exhauriret vbertatem cordis, continuo ieiuniorum & vigiliarum præſulatu præuidit. Porrò lectionis & orationis vicaria ſucceſſione, & expatiantis animi diſcurſus inhibuit, & ſuggeſtionis aduerſæ militiam excluſit; & inter agendum quid, ſolennis ei ſemper ad vtrumque fuit opus pſalmodiæ dilecta materia. ſane ſingularis pauperum theſaurus, pupillorum pater, refocillatio ſenum, viduarum vnicus, deſperatorum ſpes, medicina languentium, miſerorum confugium, ſic hoſpitalis, vt neque manum à munere domus exhauſta retraheret.

neq;

neq; frequentia frontem rugaret; dum venientibus & animæ delicias affatim, & naturæ debita præberet. Ad excubias commiſſi gregis peruigili ſollicitudine porrectus, aditum tetræ rapacitatis ita paſtoralibus armis obſedit, vt per vicos ſingulasq; domos fidelium cœleſtis diſcurſus ſideris tenebras reuerberaret & erroris.

IV.

Nullus erat locus tam vilis, nulla perſona tam humilis, quo eum non declinaret ſalus animarum, redimentē tempus ne ad horreum domini vacuus rediret. Sufficeret hoc quibuſdam non immeritò, ſi circumſcriptum ſibi terminum cultura ſacerdotali tam diligenter ambiret, verum illi tanta ſedulitas dominicæ meſſis inarſit, vt adiacentes GALLORVM aliarumq; gentium prouincias ad littus ſolidę conuerſationis hamo Petri attraheret. Quapropter frequentabant ſedem eius religioſæ ſimul & indifferentes perſonæ complures, quas odor aromatum eius à remotioribus locis adduxit, quibus fidelis diſpenſator ad menſuram cuiuſq; depoſitum ſuum prudenter diſtribuit, vt non minus de illo quam de aliis apoſtolicis viris dici poſſet illud pſalmi: Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ. Nam *Pſalm. 76.* candens amoris igne ſuperni dum in colligendis animabus ſingulis paucitatem fructus ad magnitudinem voluntatis excreuiſſe non cerneret, & indignatio ſecum reputantis ſtudio ſuo nullius momenti donaret pretium, inter anguſtias diſceptantis conſcientiæ perlatum eſt ad eum, AVARES, quos alijs nominibus HVNOS & VNGROS appellamus, Pannoniæ incolatu idololatriæ ſqualere veterno, & in luce multarum id locorum gentium, hanc ſolam veritatis diem nō habere. His auditis tanto compaſſus animarum diſpendio, ægritudinem cordis ſpe recuperandæ gentis interdum leniuit, interdum difficultates itinerum,

rum, peregrini mores locorum, affectus eorum, quos relicturus erat, reſpectus infirmitatis humanæ, pedem aliquantulum retrahunt ab inceptis. Porrò facultatem oblatã ſibi, cum in ſarriẽda deceptę gentilitatis humo fidei ſarculo vteretur impigre, nec poſſe nec oportere negligi putauit, quando & ipſe hoc ſæpe optauerit, vt pro amore fraternitatis & DEI, periculum ſubiret.

V.

Vicit ergò in optimo ingenio, & ardua via, & potior cauſa: nam conſtituto pro ſe examinatæ perſonæ viro, ipſe ad noua tyrocinia ſtrenuus miles ſuccingitur; Et adſcito inter alios neceſſitatis ſuæ comites, quia linguam TEVTONICAM non nouerat, VITALE quodam preſbytero *interprete*, perrexit; in Barbarie diſciplinam, in exilio patriam, inter immanes cognationem facturus. Quæ omnia licet prius bene tenuerit, melius tamen dereliquit; & quæ ſine appetitu iucunde licerent, abdicata iocunditate cum licentia, ne vbi rerum præſens affluentia theſaurum beatæ remunerationis obæraret, pauperes diuitias diues pauper expoſuit. Inde viam ne quo pigreſceret otio inrequietus agricola præſumit, & GALLIAM, qua tendebat iter, & RHENI fluminis contigua, plantis verbi DEI ſilueſcere & inſitiuam noui hominis gemmam, protoplaſti emortuo ſtipite, frondeſcere ipſe quidem ſtuduit; ſed incrementi datorem Chriſtum operis ſumma comprobauit: quippe qui, vbi DEI ſcientia meritis acceſſit, ſobolem regenerationis edidit. Hoc igitur modo fidelis in BAIOARIOS fines, qui meridiem verſus, ALPIBVS; ad orientem VNGRIS; ad aquilonem verò HIRCANO nemori limitem GERMANIÆ protendunt, non hac conterritus meta, deuenit. Vbi cum defluentis HISTRI fluminis imperium ſequeretur, RATISBONAM acceſſit vrbem

Digitized by Google

quæ olim totius Germaniæ, & nomine & dignitate Principum, & adhuc eiuſdem gentis metropolis, antiquę proſapię caput, aduentu beatiſſimi ſacerdotis ornatioribus illuſtrauit faſtus & inſignia victorioſæ gentis triumpho concepta, nouo pacis præconio in melius commutata, fidei ſpolijs & ornatu ſanctæ religionis ampliauit.

VI.

Hæc in m. ſ. alia litera in margine adſcripta fuerāt.

Hæc eſt ciuitas, quam olim Teutones à Germano ſiue Germanico Germanisheim vocabant. Huius vocabulum modernis temporibus lingua noſtra Reganisburc teutonizat, quam antiquitas Romana, vt quidam ſcriptis teſtantur, Tiburniam vocabant.

VI.

Theodo Dux.

Huius monarchiā THEODO Dux prouinciæ, qui tunc poſſedit, cōperto ſancti Pontificis introitu, adhibitoq; conſpectu, inter alia, quæ ſit cauſa exilij, percontat⁹ eſt. Qui nomine & natione expoſita, incolatū natiui liminis propterea deſeruiſſe ſe perhibuit, vt Pannonię populos, qui gentili feritate adhuc effremuerāt, conditori Chriſto reconciliaret, & in hoc propoſito ſuam coniuraſſe ſententiam, vt aut voti compos profeſſionē vitę cum fructuoſa pace finiret, aut deuoto certamine, ſanguinem Martyr effunderet. Ad hæc diuino conſilio præuentus, Dux infit, ſe tam pio ſtudio nihil opponere, nihil tantę virtuti reſiſtere: niſi quod cōmeandi facultatem inpoſſibilitas quædam obſtrueret, propter diſcordiam ſcilicet, & longam inter ſe & AVARES bellorū controuerſiam, fines in vtroq; limite deſertos, ita vt circa ANESIM fluuium vrbes & loca olim cultiſſima, tantis beſtiarum immanitatibus horrerēt, ne viantibus vllus tranſeundi aditus pateret: monere autem potius & ſupplicare, quatenus apud ſe ſuosq; B. Pater morari dignaretur, quos tam rudes & imperfectos in fide præteriri fas non eſſet: maximè cum iſti neceſſarium optarent, & illi forte quaſi ſuperfluum recuſarent.

Fines inter Vngros & Boiarios deſerti.

Digitized by Google

cuſarent. Prouideret autem, ne indiſcreta pietas præmium amitteret, ſi offerret inuitis tædium, qui volentibus poterat afferre præſidium: neue ſic diligeret impios, vt negligeret pios. Vir autem DEI in ſua ſententia fixus, nullo nutu declinari potuit, vt aliud vellet, quàm quod cœperat; niſi forte cœleſtis obuiaret cenſuræ contradictio. Quibus acceptis ducis prudentia populiq; frequentia cum exhortationes eius adientium mentibus & pabulum ſufficere docilitate, & dulcedine deſiderium conſpicerēt, ſalutem ſuam, quam ſupplicatione non poterant, violenter obtinuerant, & ex verbis Saluatoris, vim paſſum eſt regnum cœlorum. Nam *Matt. 11.* egrediendi prouinciam, ne beato viro occaſio proueniret obſtiterant; & benè præualuit humana præſumptio, quo ex fonte eius ſalutis aſcendit conditio. At Pater ſanctus, quem prohibiti callis iniuria conturbauit, æſtimare cœpit, quid nam hæc iuſtę voluntati difficultas obuia portenderet, maximè cum è ſinu veritatis ſtrenuis votis placabilis promitteretur effectus, quem ipſe quoq; non infirma fide proſequeretur. Hæc agitantem ſubit exemplum Apoſtolorum, quos aut reſponſis, aut difficultatibus ſuperna moderatio nunc & ad quaſdam gentes miſit, nunc à quibuſdam prohibuit. Gratulatus ergo, ſupernæ diſpoſitioni ſuppoſuit animum, & gentis ſtudio præbuit conſenſum, & in altari obedientiæ DEO conſilium ſalutis oblaturus, mutua ſe charitate populo deuinxit, cuius deuotioni conflictum miniſterij ſui etiam vitæ periculo diffiniuit.

VII.

Erant autem memoratæ ciuitatis & patriæ totius accolæ affluentia quidem mundanæ felicitatis illuſtres, ſed nouiter ad fidem adducti, deluſæ vetuſtatis frutices nondum radicitus exſtirpabant, & conſuetudinem

tenaciter hærentem ignorantia fouit. Ad quod opus omnia ferramenta Chriſtianæ religionis robuſtus cultor ſuccingitur, & exciſis inutilibus paganiſmi ſurculis, erigitur ſacramentum fidei, quod vniuerſo iuſtitiæ flore diſtinxit. & quoniam magnam circa perficiendam Deo plebem ſolertiam habuit, luciduſſimo conuerſationis exemplo formam viuendi præbuit, & ſuauiſſimo loquendi modo edocuit. Vnde non ſufficiebat tam ardenti lampadi normam prædicationis cõmuniter exhibere, quin omnium mores notauit, omnium ingenia diſcuſſit. Depoſita non auctoritate, ſed rigiditate, ad intrandam cuiuſq; priuati domũ, reuerentiam Epiſcopalem humiliauit. In Eccleſia, quæ communia fuerũt ordinauit, apud ſingulos de proprijs admiſſis diſceptauit, & cognoſcere ſuos, & à ſuis cognoſci, ſicut paſtor bonus maluit, ne taciturnitas vitijs permitteret aſſenſum, perurgeret interitũ. Itaq; nemo ſubditorum eius erat, qui vel de actibus vel à verbis magiſtri, lineam rectitudinis non traheret. Proinde celebris illi fuit contentio ſobrietatis cum ſobrio, extenuationis cum humili, liberalitatis cum omnibus. Verum in contumaces magnanimo conatu ſurrexit & ſuperciliosæ procacitati virgam auctoritatis intendit, ſpem votis proponens, vt in hac area certaminis per diuerſum agonem, quandoque perueniret ad palmam. His & horum ſimilibus per trienniũm fines Baioariæ perluſtrans, ad laudem cœleſtis patriæ non vltima pars acceſſurus, per ſpiritum, qui loquitur ad cor Hieruſalem ad littus æternæ quietis tempora ſua iam iam declinari præſenſit, & vt iudici pulſanti expeditius aperiret, peruigili cuſtodia inſidioſum tempus expectabat, ne moram faciente ſponſo, frangilitas obdormiret humana. Et quia nouerat fatigatione corporis excitatiorem animum reddi, & in negotiis honeſtæ ſolicitudinis minus obrepere ſomnum

num pigredinis, tum præterea quatenus in via bonæ intentionis cum fraus inimica calcaneo calceatum & cautum offenderet, licentiam à Duce pariter & populo quæſiuit, quatenus Romam ad beatorum limina Apoſtolorum ire permitteretur, cœleſtis aulæ ianitorem, vt * pulſationem ſuam intromitteret ſupplicaturus. * al. ſupplicationem.

VIII.

Sub idem tempus inuida pars ſupremo congreſſu tanto periculoſius conflictura, quanto glorioſius erat vincenda, ſubdola occaſione nacta, tale pugnandi genus inuenit, vbi aut viſcera charitatis occludenda, aut infamia ſacri ordinis, in Eccleſiæ ſcandalum, foret diſplodenda. Nam ſupra memorati Principis filia, nomine VTA, à cuiuſdam Iudicis filio SIGIBALDO compreſſa, conſuetæ turpitudinis maculam vtero ingraueſcente, detegendam non ſolum generoſitatis damno, verum etiam menſura mortis ponderabat. Quid facerent? quod conſilium caperent? tempus vrgebat partum, & culpa minabatur interitum. Supererant ſola in beati Emmerammi & pietate fiducia, & in ſanctitate cõſilia. Huc deſperatio pallida prouoluitur. pedes oſculando demulcentur, crimen exponitur, venia rogatur. Poſtremo de vitæ remedio pia paternitas conſulitur, tantoq; extitit querelantium modus flebilior, quanto de admiſſis pœnarum opinio præſentior. Horum beatus Pater acceptis gemitibus conpati cœpit interius, & licet parturiret ſpiritum doloris, obfirmauit tamen delictis faciem arguentis; læſum quippe ingenuæ regenerationis pudorem referens magis erubeſcendum & æternam iuſti iudicis animaduerſionem vehementius eſſe pertimeſcendam, maxime cum huius temporis ſupplicia ſicut quantitate, ſic etiam ab æternis diuerſa ſunt, qualitate. Proinde ſicut mos eſt pœnitentibus viam reconcilia-

ciliationis oſtendit, ipſe alto dilectionis conſilio alteritatis onera ſuſcepturus, mandauit ſecretius, vt maculam hanc in ſe transferrent, quo facilius furorem ducis euaderent; quem nouerat inexorabilem, cùm ignominia cumularet dolorem. Sed ne pietati prouidentia deeſſet, & innocentia muta fidem & exemplum culpæ donaret, ſi alieno crimini ſternens humeros, in offendiculum ſui ſileret, teſtificatæ veritatis & veræ æſtimationis, virum VVOLFLAICVM quendam Preſbyterum familiarius adſciuit, cui ſecretum ſuum, quatenus diuina reuelatione nouerat, cautius expoſuit. nam dixit articulum vitæ præſentis propter crimen alienum diuerſo ſe cruciatu egreſſurum, & pœnas pro quadam ficta culpa ſe laturum: rogatque vt poſt obitum ſuum cunctis Eccleſiæ gradibus denunciet, nequis fidem huius infamiæ de eo contendat habere, & imitaturus exemplum impingat offendiculum, ſe autem viuo omnibus hoc eſſe cælatum perſuadet. Quod ille idem Preſbyter ita vt iuſſerat, teſtimonium innocentiæ eius & fideliter tacuit, dum debuit; & aperte prædicauit, cùm decuit. Poſt hæc DEO dignus, accepta licentia Principis & populi optatam arripuit viam, & vt par fuit, cum iuſto deducitur affectu. nam ex tota vrbe vtriusque ſexus effuſa multitudo precibus lachrymisque proſequitur euntem, & in omnibus menſuram doloris expendit pretium acceptæ charitatis, cum & diuites, cum pariter & minoris fortunæ populares aut amouendæ paternitatis damno gemebant, aut pro reditu eius vota geminabant, & ab vno dilectionis fonte lachrymarum duplex inundat materies, mixtamque vim luctibus, & de reditu dubia ſpes, & de abſceſſu triſtitia præſens adminiſtrat. Hos ille, ſic vt nouerat pius paſtor, amplo commen-

Digitized by Google

mendationis ordine demulcet, & ſalutatis omnibus, viam ingreditur.

IX.

Quo longius procedente, ſupra dicti ducis filia commiſſi ſceleris publicata, &ante patris tribunal conſtituta, de auctore tam ſolennis iniuriæ conuenitur. Cumq; diu, fœmineo metu, ſpiritus obſtupeſceret, & alternante timore pariter & amore lingua hæreret, arguentium impetu coartata, in innocentis Epiſcopi perſonam dedecus ſuum coniecit. Quo pater audito, tanto vehementiori indignatione flammeſcit, quanto altioris dignitatis faſtu intumuit; acceptoq; mucrone ad extinguendam propriam ſobolem ruit, perficeretq; facinus, niſi manus aſſiſtentium puellam imminenti periculo ſubduceret. Proſequitur autem tantum ſententia furorem ſæua, nam exhæredatam in AVSONIÆ longinqua relegat, perpetuo puniendam exilio, quam nunquam miſeratio paterna reuocauit: quia inconſolabilis eſt dolor, quem altus nutriuerat pudor. Huic iudicio LAMPERTVS puellæ germanus interfuit, quem grandis, pro confuſione ſororis, inuaſit triſtitia; & quod iuuentuti familiare eſt, pro falſa fide cœpit eum temerarius furor. nam mixto dolore poſtquam beſtialiter effremuit, iram ſubit amentia, fletuq; depoſito proſilit ad vindictam. *Sumpto* itaq; comitatu non pauco, properat virum DEI perſequi.

X.

Interea ſanctæ memoriæ pater trium dierum curſum explicuit, & in vicum quendam HELPHANDORF nuncupatum, vbi fons perſpicuis manabat aquis, morarum cauſas innectit ſociis, inuenta gerendi quidlibet occaſione. Mens enim diuino amore luſtrata, vbi certaminis campum inuenit, in aduentum temporis, arma fidei, & conſtan-

Digitized by Google

conſtantiæ,ſpei,& orationis opera, ſubornauit, ita vt ſtupor diſcipulos inuaderet, tantum quod Pontificem grauaret. Igitur circiter horam diei tertiam celebrante illo canonicos hymnos, & debitum officium ſub ſanctarum teſtimonio RELIQVIARVM ſoluente, iuuenis præfatus ſuperueniens præcipitium cordis veſano tumultu deſignauit. nam multitudinis arma colliſa, minaciter inquirit nomen Pontificis, comitatui eius magnum pauorem incuſſit. Vnde feſtina trepidatione, ſicut fit, ad hoſtium domus occurrentes, poſtquam habitum furoris & turbam cognouerunt, illum hæc inimica intendere timidi prænuntiabant. Quorum ille pauori ex arcano ſolidæ ſpei retulit orſa, dicens: aduentum eorum non afferre ſibi timorem per quem & moleſtia pereat, & gaudia ſine fine ſuccedant. dolorem corporis, qui momento pertranſit eſſe breuem, & pœnam, quæ vitam perennem affert eſſe leuem. Diſcrimen eſt, inquit, paruum, mortis huius hora, quam bonæ fidei pectus dum patienter excipit æternitatis deſiderio tranſilit. Vnde videndum eſt ne nos timor ſtangulet ante quam timoris cauſa conueniat; cui ſi manus dantur, periculoſius punit, quam interemptor. Hic etenim ex aduerſa militia tetricus pariter & turpiſſimus profligator; quem ille ceperit, antea moritur quàm puniatur. Moritur, inquam, non ſolum turpiter, verum infeliciter, quia & ſponte ſimul & ſine ſpe tollitur. Qui enim diuerſa pati pro iuſtitia diffidit, & ſine fide moritur & ſine fine punitur.

XI.

Hæc eo proſequente funeſtus irrupit Iuuenis, & vt in ea domo lapis iacuit, ſuper eum baculo inclinis ſtans, adduci ſibi beatum Emmerāmum turbulenter proclamat. Quo adducto ardentibus & oculis & animis exceptum mordaciter

Digitized by Google

citer irridens generum appellat. Quod Dei ſacerdos iuſta deteſtatione cum denegaret, ille proſequitur, ira cõtumaciam diſpumante & ignita iaculatur opprobria, tandemq; intulit: Ruinam noſtræ domus ſuſtulimus, calamitatem noſtram proueximus, incendium gloriæ noſtræ in ſinu fouimus. Vt quid ergo patri filiam, mihi ſororem meam fœdaſti? Plena libidinum tuarum virgo regia, dedecus generis & damnum pudoris expoſuit. Riſus hoſtium, mœror patris, luctus fratris, pignus nobile damnatur vt ſcortum. Hoccine eſt Epiſcopum eſſe? Hoccine eſt amicum eſſe? Hoc eſt teſtimoniũ religionis? Hoc indicium pietatis tuæ? Hanc gratiã meritis noſtris rependis? qui te aduenã & egenũ noſtris bonis in reuerentiam totius populi ædificauim⁹. Sub hæc miles Chriſti; Immo, inquit, fili aliam & longe diſſimilem gratiam & veſtra merita, & noſtra voluntas exquirit. Proinde bonæ ſpei, bonam fidem habere debuiſti: nam illa ſuſpicio non probatur, quæ neque fidem trahit à præteritis, neq; cauſam habet ex meritis. Cur enim bene merentibus obeſſem, qui vel male merentibus ſæpè profueram? Proinde tu, quem neq; propter minas timeo, neq; propter timorem, moneo depone pertinaciam, differ animum ſuſpicionis, & redi ad experimentum veritatis, ne propter temeritatem tuam incurras in exitium. Ad limina ſanctorum Apoſtolorum Romam ire decreui, vbi cathedram Petrus habuit, quem in Eccleſia ſua cenſorem veritatis veritas ipſa diſpoſuit. Huius Vicarius ſicut ab eodem loco & ordine trahit honorem, ſic ab eadem tenet auctoritatem & eius iudicium non fallitur, quod auctore Chriſto ſolidatur. Ibi ergo vel per te vel per nuntium canonicæ examinationis pondus de obiectis experiri licebit, quatenus obligatus aut abſolutus inueniar: Accepto autem manſuetudinis oraculo, vim animoſitatis cæca tyranni præſumptio

Digitized by Google

furore laxabat. baculumq;, quem manu geſtabat, tanti patris in pectus impegit, & non reueritus templo Domini funeſtas inijcere manus, ſocios nefandis inſtigat vocibus, quatenus vinculatum deformiter traherent. Factumq; eſt ſic, vt aſſentatio ſemper decliuem tyrannis impetum facit, vt à militibus illico vallatus, & religionis veſtibus exutus, in hoſpitio ipſorum ſuper ſcalam funibus ſtringeretur. Hoc auſu tam ſcelerato perterriti comites ſancti viri, diffugiunt. exempli maioris imagine, propheticum implentes præſagium, quod dicitur: Percute paſtorem, & diſpergentur oues gregis. Pretioſus autem Chriſti Martyr, olim deuotam animam oblatum iri Deo perpendens, quanto arctiori diſcrimine confligendum ſibi cognouit, tanto attentiori ſollicitudine, ad victoriæ ſuæ ducem Chriſtum ſe contulit, foris patientia, precibus intus armatus, toto videlicet ſpiritu illi inhærens, cuius amor animum deliniret, dum crudelis pœna corpus laniaret.

Matth. 26.

XII.

Interea quinque carnificibus ad ſecandum membratim atq; articulatim tanti ſacerdotis corpuſculum, vt beſtialem tyranni animum multiplici vulnere paſcerent, electis, diuiſa eſt ſententia tortorum. Quippe duo ex ipſis, deteſtantes tam crudele officium, veniam poſtulabant, ne pro illo facinore puniret eos iuſtitia, ad quod non voluntas, ſed Domini ſui cogeret ſæuitia; Cæteri verò vana pro veris æſtimantes, Manus, inquiunt, impudicè mulieribus inſertas, ad deterrenda inceſtorum facinora præcidi oportet. Itaque digitorum articulos vulneribus numerant, & ſimul nata diuidunt, per tempora morti moras facientes, vt amarior per tormenta veniret. Sed cur moratur hîc facundia, vbi locus eſt voci ſuſpirijs intercluſæ, non compoſitionis arte depictæ? Ergo pedibus & manibus abſciſ-

Digitized by Google

abſciſſis, luminibus effoſſis, auribus amputati , naribus truncatis, tandem pudicitia Martyris eſt inuaſa, &[illegible]eta pudoris deteſtabili ſunt acie reciſa. Inter quæ o[illegible]a in laudem Creatoris, vox quamuis modica, Dauidicum melos exercuit. Quo ipſi inuidentes linguam radicitus euulſam reſecauerunt, relictoque tam multipliciter cæſo receſſerunt. Ipſe veró Dei bellator in eodem victoriæ campo cruore inuoluebatur, donec ſocij beati viri è latebris & angulis emerſi, cum vicinis mulieribus cauſa humanitatis excitis, aderant. Quos adeſſe cognoſcens, aquam ad refocillandum pectus requirit. Cui Vitalis ſupradictus Preſbyter: Mirari ſatis nequeo, cunctis pene membris amiſſis, atque ipſum lucis limen egreſſurus, quidnam potum exoptes; quaſi dilaniatæ motulis vitæ fruiturus, cum tot cruciatibus exhauſtus, finem doloribus, potius quam ſpatiũ exoptare deberes. Ad hæc athleta Dei tam magnus ad proſternẽda in ſubditis vitia, quam inuictus ad patienda tormenta, ſpiritũ collegit, & animoſam virtutem rationis, paruo quo potuit corporis niſu erexit, temptatum robur mentis grauius ferens, quam membrorum ſectiones, Impatientis eſt, inquit, cogente dolore, quempiam velle metas vitæ præſentis erumpere, & conceſſam pœnitentiæ ſalutaris hoſtiam faſtidire, cum è cõtra magnæ ſit obedientiæ, ſententiã Iudicis expectare. At quomodo graue eſt pigritiæ tuæ, officium nobis humanitatis & exhauſto tormẽtis pectori refrigerandi copiam præbere? dies tuos hæc exactio torqueat, vt quotiens cuiuſlibet generis potum ſumas alienationem mentis incurras, nulli periculum laturus, ſed exemplum inobedientiæ hoc typo luiturus. Cuius ſententiæ vim idem Vitalis multis, quibus poſtea vixerat annis, expertus eſt. Nam quoties aliquem guſtabat potum, illico mente captus per vrbis plateas

perq; loc... ...trarum abrupta, & monumenta mortuorum diſc... ...ndo terribiliter perſtrepebat, & tamen ita ſtupidus, ...lli fuit periculoſus. Sæpè quoq; ſic euagatus eſt, vt per cacumina turrium curreret, & præcipitium minime toleraret. Cæterum vir idem callem piæ conuerſationis rectè gradiebatur, & Miſſarum Officia cæteraq; Eccleſiaſtica ſtrenuè peragendo, charitatis munia cuncta, quantum valuit, adimpleuit: hoc tantum ſolum vſq; ad finem vitæ, vt nobis æſtimare conceditur, & pro exemplo & pro humilitatis cuſtodia, pertulit.

XIII.

Interea locorum incolæ pretioſa Martyris membra humanitate compuncti in arborem, quæ SPINA ALBA vocatur, collecta, dum conderent, conditisq; non diu receſſiſſent, duo pulcherrimi viri antea non viſi viam regiam equitantes de utroq; arantes latere, pro mēbris beati Pontificis, vbi poſita fuiſſent, conueniebant. Quibus in arbore prædicta monſtratis, videntibus cunctis, illuc peruenientes, ſubito non comparuerunt. Hac diſparitione, qui præſto fuerant omnes ſtupefacti, ad arborem illico conuolantes membra paulo ante poſita non inuenerunt; factiq; ſunt huius rei teſtes & noticia & nouitate penè oēs, qui eiuſdem loci fuerant habitatores, conſulente diuina diſpoſitione membris illis pretioſis, quæ non amittit in ſanctis etiam

Luc. 21.

capillum capitis. Dum hæc geruntur, qui circa Sanctum DEI fuerant, tollentes eum de certaminis campo, in plauſtro ponebāt, perducturi eum in villam ASCHEIM, quę diſtabat inde 12. milliaribus, vbi & Eccleſia fuit B. PETRO Apoſtolorum Principi dedicata, ne in uilibus ruſticorum caſis, tanta taliſq; perſona deficeret. Proinde mulieres ex vicinia collectæ, & viri circiter ducenti, venerabiles

exe-

Digitized by Google

exequias proſequuti, viſcera commiſerationis votis indulſere fidelibus. Emenſa iam magna itineris parte, in campum quendam gramineum tribus milibus diſtantem à vico Ascheim perueniebant: & ecce tranſmigraturus ad cœleſtia beatus Pontifex voce qua valuit eiulare cœpit, innuens horam vocationis ſuæ aduenisſe. Quod quidam commeantium ſubtiliter diſcernens, vt de plauſtro leuatum Chriſti Martyrem dimitterent telluri, cum præmonuiſſet ſocios, mox herbido in aprico loco tremebunda religione reſolui cœpit. In exitu vero ſanctæ animæ illius de Ægypto huius mundi, lucem quaſi lampadis immenſæ ex ore ſancti viri proceſſiſſe, cœlumq́; ipſum penetraſſe, cuncti aſſiſtentes videbant, tantaq́; vis iubaris erat, vt intuentium oculos quaſi fulminando reuerberaret, pauorque membra eorum tremore concuteret, vt vix beati viri corpus in plauſtrum auderent reponere. Itaq; inde digna patre reuerentia ad præfatum Ascheim perductum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli, confauentibus eius loci populis, debito ſepelierunt honore. Sed quoniam eius reſurrectionis diem beatiſſimus Pontifex præſtolari minime voluit, exigente iuſtitia, vt quos fidei gremio nutrierat, eis quoq́; ſacri corporis patrocinaretur reliquiis, cœpit orbis natura moueri, atq; elementorum violentia tanti ſacerdotis nutum prædicare. nam coorta ſubitò ventorum procella, lucida regio poli nubibus obducitur, & contenebratur cœli facies, mugitu tonitrui, fulguribusq́;, mortalium corda terrentibus; diſſoluto interim in pluuias & defluentes amnes aëre continuis quadraginta diebus.

XIV.

Tunc ſicut in anguſtia ſemper humanum genus de inſuetis attendit, & de periculis requirit, conſulta eſt diuina potentia & pietas exorata, donec viſu nocturnæ reuela-

Digitized by Google

tionis declaratum eſt, deberi felices RELIQVIAS feſtinato ad vrbem RATISBONAM inde transferri. Vnde primates loci illius adunati, ſublatum à ſepulchro venerandum corpus ad ISVRAM fluuium naui impoſuerunt, accenſis, iuxta religionis modum, cæreis. Ibi cum defluum iter, amne in propria ruente, ſequerentur, per oſtia ipſius ad Danubium intrauerunt. Inde contra ortum fluminis enitentibus, quod ſine magno labore conſuetudo naturæ non præſtat, tanta celeritate res immobilis contra mobilem meritis Martyris propellitur, ac ſi velum ventus poſt flumen intenderet. Auxit hunc ſtuporem in eo comitatu res admodum mirabilis, ſed tamē ſancti viri moribus comparabilis. Nam ſicut ille in hoc mundo conuerſatus inter graſſantis ſtultitiæ turbines, nec ignem superni amoris, nec veritatis lumen amiſit, ita cādelæ iuxta ſacrum illius corp⁹ accenſę tempeſtatum flamina atq; imbrium flumina iugi ſereno deſpexerant, conſalutantibus tam clarum ſignum, & coniubilantibus vtriſq; littoribus. Hac alacritate vrbem prædictam ingreſſi, obuiam habuerunt ſacros cleri ordines, & pręuia religionis vexilla, cū reliquo proceſſionis ritu, principemq; THEODVM prouinciæ cum optimatib⁹, effuſa in aduentum ſui patroni tota regione; quorum hymniſonis vocibus tellus videbatur eſſe concuſſa. Itaq; in beati *GREGORII Martyris Eccleſia, quā ipſe quondam orationū familiaritate frequentabat, ſollempni celebritate compoſito truculentia furentis auræ quieuit reditq; pax ætheris & arbitriū luminis. Traditur autē firmaq; aſſertione probatur, quod in illa via, qua leuatus à naui ferebatur ad Eccleſiam triginta ſignis diuina eum pietas CLARIFICARET.

*Georgij.

XV.

Quoniam de exercitio certaminis Pontificis atq; triumpho cognita & credita contexuit oratio, conſequens eſſe vi-

ſe videtur, quis rerum finis perſecutores eius præſentia-
liter ceperit, enarrare; quatenus & hæc cognitio & fræ-
net improbos, & tueatur probos; dum non audent iſti,
quæ volunt; & non patiantur illi, quæ non debent. Si-
cut ſuperius diximus quinq; ſunt electi, qui eum torque-
rent, ex quibus duos facinus terruit, tres verò & ad auden-
dum & ad perpetrandum ſcelus foris, imperium ſenioris
incitat, atq; inſita medullitus iniquitas exacuit. Vnde ti-
midi duo illi, preces pro his fundente ſancto Martyre, venia
donati, in pace deduxerunt tempora; reliqui verò intra
ſeptẽ dies ſpiritui cui ſeruierunt in mũdo traditi, atq̃ horri-
biliter diuq; vexati, tandem quodam intempeſtæ noctis ſi-
lentio in deſertum ruunt; vbi per loca confragoſa & inac-
ceſſibilia lymphando perierunt: neq; poſtea aliquo in loco
vel viui, vel defuncti comparuerunt; duplici contritione,
ſicut ait Propheta, contriti. Sed & LAMPERTVS eorum dñs *Ierem. 17.*
conſurgente contra eum nata ex ſceleribus ſuis occaſione,
perpetuo damnatꝰ exilio, procul à ſuis digno deſpectu eua-
nuit; hac in poſteros hæreditate pœnarũ relicta, vt infra pau
cos annos, immaturę mortis falce pręciſi, penè omnis vita
difficulter extorta, pro innocuo Martyris ſanguine diſcer-
perẽtur. Qui vero ſupereſſe poterant, vel adhuc ſuperſunt,
eadem infelicitatis forma miſeram teſtantur proſapiam, &
calamitoſam breuitatem imbecillis vitæ ſuſpiriis debent
potius quam vſibus. Et quid mirum? ſi conſanguineos e-
ius ſanguis innocens tetigit, cũ & ædificia ipſius ſecundum
illud propheticum: Fiat habitatio eius deſerta, & in taberna *Pſalm. 68.*
culo eius non ſit, qui inhabitet, damna impietatis eius tu-
lerint; ita vt virgultis & vrticis aſcendentibus ruinoſa de-
formitate delapſa humana conuerſatione ſint incongrua,
damnabilemq; ac deteſtandum hominem, & iam inſenſibi-
lium neglecta figura declamet.

Dixi-

Digitized by Google

XVI.

Diximus de inſenſati hominis ſedibus & loci ipſius ædibus, quia deſolatione viſibili teſtentur inuiſibilem eius interitum: deinceps dicturi ſumus ex aduerſo, quanta gloria polleant area certaminis beati viri & locus vocationis, vt dum locorum illorum reuerentia prædicatur, quo incolatu martyris anima tripudiet, coniiciatur. Ergò vbi inciſus eſt felix ſacerdos, locum illum hæc ſolennitas colit atq; hæc immunitas tegit, ſcilicet vt in altitudinem cubiti vnius excretus eminentiâ ſua, fidem ibi ſperandæ veniæ petentibus promittat: Tum præterea neſcit iura ſæuientis auræ, neq; niue candeſcit, nec autumno flaeceſcit; non hyeme gelatur, non æſtu torretur; ſolum vernale decus, & ſemper virentia gramina, ceſpitem illum iucundum præbuerunt: vnde etiam fidelium plebs vicina, Eccleſiam ibi ob frequentes votiuæ congregationis acceſſus, in honorem ibidem triumphantis Martyris conſtruxerunt. Proinde locus vbi ſpiritus eius ſydeream plagam adijt, multo tempore neglectui traditus, & pene obliuione obſoletus, hoc modo dignitatē ſuam vendicauit. Hyemali tempeſtate, ſicut natura eſt GERMANIÆ, cum totam terræ ſuperficiem niuium operiret immenſitas, ſola corporis areola tali conditione libera, dum prætereuntibus hac & illac miraculi ſui ſtuporem ingeſſit, cauſam pariter ſuæ viriditatis, & memoriam obitus beati Martyris edocuit. Quapropter & ibi Baſilicam poſuit fides, quatenus efficacius animaretur ſpes, quæ in vtriſque locis ita votorum fructibus viguit, vt ſi numerari deberent, numerantis induſtriam premerent.

FINIS.

ARNOL-

Digitized by Google

ſedibus & loci ipſius
tentur inuiſibilem e-
us ex aduerſo, quan-
ti viri & locus voca-
uerentia prædicatur,
ret, coniiciatur. Ergò
Illum hæc ſolennitas
et vt *in altitudinem*
fidem ibi ſperandæ
ræterea neſcit iura
c autumno flacceſ-
etur; ſolum verna-
ceſpitem illum iu-
lium plebs vicina,
gregationis acceſ-
Martyris conſtru-
ſyderesm plagam
, & pene obliuio-
vendicauit. Hye-
ANIÆ, cum to-
immenſitas, *ſola*
dum prætereunti-
ngeſſit, cauſam pa-
itus beati Martyris
poſuit fides, qua-
æ in vtriſque lo-
vt ſi nume-
indu-

ARNOL-

ARNOLFI
EX
COMITIBVS DE CHAM ET VOCH-BVRG, MONACHI SANCTI EMERAMMI, PRÆPOSITI ET MAGISTRI,

De

MIRACVLIS BEATI EMERAMMI,

Et

DE MEMORIA CVLTORVM EIVS,

LIBRI DVO,

IN QVIBVS MVLTA AD RATISBONENSEM ECCLESIAM SPECTANtia, præſertim de S. VVolfgango Epiſcopo, & S. Romualdo Abbate.

NVNC PRIMVM EX M. S. COD. EDIT.

Digitized by Google

ELENCHVS CAPITVM LIBRI PRIMI.

I. *De Epiſcopis & Ducibus Bauariæ, & de hæreticis per S. Bonifaciũ ab ea expulſis, nec non miraculis ad ſepulchrum B. E. frequentatis, atq; de ſecunda illius tranſlatione*

II. *De muliere adultera, quæ Martyris Eccleſiam ingredi nullatenus potuit, antequam per confeſſionem & pœnitentiam ſe purgauit.*

III. *De homine à latronibus capto, & bis venundato, qui poſt exilium trienne, patriam reuiſens cum grandi miraculo ſe præſentauit beato Emmerammo.*

IV. *De puella, quæ integrum annum permanſit ieiuna, & ad memoriam Martyris eſt communi vitæ reſtituta.*

V. *De beneficiis Principum ſeu Comitum Iudicumque donariis S. Emmerammo collatis; & de triumpho mirabili quem Arnolfus Imperator euidentiſſimo eiuſdem teſtis adiutorio obtinuit.*

VI. *De Tutone Epiſcopo ſpiritu prophetiæ ditato, & de Rege Chuonrado apud S. Emmerammum pro incauta iuſſione morbo grauato.*

VII. *De homine, qui in conuiuio Principis renuens charitatem Martyris, colapho percuſſus eſt terrifico.*

VIII. *De monacho ſancti Emmerammi, qui in periculis maris eum ſibi adeſſe ſenſit, per beneficia liberatoris.*

IX. *De apoſtata monacho bis à dæmone correpto, ac toties precibus & meritis B. Emmerammi liberato.*

X. *De quodam dæmoniaco à legione miſerabiliter poſſeſſo, cui gratia Saluatoris mirabiliter ſalutem reddidit ad memoriam Martyris Chriſti.*

XI. *De quodam ſtirpigena Lantperti tyranni, qui vna hora bina cæcitate prohibitus eſt ingredi Eccleſiam Martyris Chriſti.*

XII. *De miſeriis quîs vſq; in præſens afficiuntur homines tyrannicæ poſteritatis, & de quorundam eiuſdem ſtirpis conuerſione, humiliq; oblatione, ac Adalrammi duritia, virtute Martyris mirum in modum mollificata.*

De

PITVM

, & de hæreticis per S.
miraculis adſepulchrum
illius translatione
-leſiam ingredi nullate-
itentiam ſe purgauit.
ndato, qui poſt exilium
o ſe præſentauit beato

ieiuna, & ad memo-

cumque donariis S.
quem Arnolfus Im-
nuit.
, & de Rege Chuon-
morbo grauato.
charitatem Mar-

ulis maris cum ſibi

, ac toties precibus

er poſſeſſo, cui gra-
emoriam Martyris

i vna hora bina ca-
s Chriſti.
homines tyrannica
rſione, humiliq́ ob-
s mirum in modum

De

De duodecim viris, qui iurauerant contrarius in altare Martyris, multiplici pœna conſumptis. XIII.

De hoc, quod contigit in quadam muliercula pro furto calicis paralyſi multata, & apud S. E. mirificè ſanata. XIV.

De eo, quod & Iudæi minimè diffitentur, miracula in Eccleſia S. E. ſæpiſſimè facta. XV.

De paralytico apud S. Emmerammum curato. XVI.

De obitu Michaëlis Epiſcopi, & de ſigno campani. XVII.

PROOEMIVM LIBRI I. DE MIRACVLIS B. EMMERAMMI.

VIuunt merita Sanctorum in Eccleſijs & potentius exiſtũt ipſi, quamuis ab oculis noſtris ablati, quàm inter conuerſantes putarentur. Quod licet creditum, firmo teneamus propoſito deprӕhenſum, miracula tamen adſtipulantur nobis, & imperitiam brutӕ infidelitatis arguunt, dum ad exanimes Sanctorum reliquias impoſſibile ſanguentium, ad poſſe redit, & quod non fuit, ad eſſe; fraudatis circa hunc rerum cardinem cunctis ſæcularium potentatibus. Nam ſi eniterentur vel regalis potentia, quæ præminet, vel artificialis vlla ſolertia, quæ interdum hiantia ſupplet, quomodo repararent habitum cęco? Hæc cum conſtent, nullũ prudentis fidei conſequentia latent. Quapropter quia ſcribimus vobis, quibus viuificator Spiritus chariſmatum ſuorum hæredem viuam plantauit fidem, pauca de multis miraculis, quæ diuina pietas teſti ſuo Emmerammo donauit, dicemus; vel ab alijs dicta repetimus: quia vobis facit de inuiſibilibus vel etiam de nondum factis experimentum præteritarũ ſubſtantia rerum & argumentorum non apparentium. Hebr. 11.

EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIT LIBER PRIMVS.

AGITVR Martyris Chriſti Emmerammi corpore ſacro apud Ratiſbonam honorifice humato, & ad ſepulchrum eius minime fraudatis, fidei merito quærentibus præſidia diuinæ pietatis, tandem multo ſub huiuſmodi beneficijs, tempore euoluto, Eccleſiæ prçſulatum eiuſdem vir venerandus regendum ſuſcepit GAVBALDVS, ante quem non ſolum hæc eadem de qua nunc nobis eſt ſermo, ſed cæteræ in BAIOARIA abſq; certis Epiſcopis * *poſt Romana tempora* erant Eccleſiæ. Quia enim nuper Chriſtianitatem acceperant NORICI; immiſerant ſe illis HÆRETICI, qui vt in aliis regionibus facere conſueuerant, fas ibi nefasq; confuderant. Horum alij ſe dicentes Epiſcopos eſſe, alij Preſbyteros, alij diuerſi ordinis clericos; ad inuentiones ſuas technis quibuſdam ſubornabant, ſicq; populum cum Principibus ſeducebant. Quippe hic error bonis omnibus inuiſus ſed à peruerſis periculoſiſſime anniſus, maxime adoleuit ſub Ducibus, quorum nomina partim ignoramus, partim ſcita, cautelæ gratia, ſuperſedemus. Temporibus autem, quibus tantæ peſti remedia parabantur, hi duces principabantur, * DIOTO ſcilicet vir illuſter, cui filij in regnum non ſucceſſerant. Item alius THEODO vir ſtrenuus & alacer, ſub quo clariſſimus Chriſti Confeſſor RVOPERTVS cum aliis DEI ſeruitoribus IVVAVIVM deuenit, ibiq; curſum præſentis vitæ* *conſummauit. Sub quo ſanctus Corbinianus Friſignam acceſſit.* Is ergo dux filios habuit ſucceſſores in regno DIOTPERTVM videlicet atque GRIMALDVM: poſt quos ducatum genti huic præbuit HVCBERTVS, qui beato GEORGIO & ſancto EMMERAMMO ſub quodam rathario aduentitio Epiſcopo donauerat curtem, quę in pi-

** alia litera erant hæc ſcripta in m. ſ.*

Dioto.

Theodo alius.

hæc in m. ſ. alia litera.

Diotpertus.
Grimaldus.
Hucbertus.

Digitized by Google

in pitacils è quibus hæc excerpſimus PIRCHINVVACH nuncupatur. Huius atque Ducis temporibus beatiſſimus præſul BONIFACIVS, ob curam quam circa oues dominicas habuit maximam, ingreſſus BAIOARIAM, nonnullos hæreticorum ex ea depulit: ſed eos generaliter, vti voluit, eliminare non potuit. *Bonifacius præſul.* Quo FRANCIAM reuerſo & præfato Duce defuncto, ſub principe PIPINO, gentis huius ducatū adeptus eſt VDILO. *Vdilo.* Qui miſſis in ITALIAM legatariis, ſanctum BONIFACIVM rogauit, è ROMA reuertentem, quod denuo NORICAS gentes ſub ſua poteſtate dignaretur viſitare degentes. Cuius legationi & nihilominus petitioni libenter annuens DEO, plenus antiſtes, in Baioariam profectionem accelerat, ſperans ſe correcturum quod ante non poterat. Hic Domino cooperante ac præfato duce aſtipulante, Eccleſiaſtica iura decernens, penitus exſtirpauit hæreticos, & vniuerſos fugauit Schiſmaticos. Prouinciam verò in Parochias diuiſit, & Epiſcopos in his canonica ordinatione conſtituit. Inter quos prædictū GAVBALDVM HIATOSPOLITANÆ ſedi præfecit. *Gaubaldus Epiſcopus Ratiſbonenſis.* Qui dū ſibi credita foueret nec nō adaugeret ouilia, inter cætera, quæ benè diſpoſuit & ordinauit, conſilium inijt cum clero, quo ſepulchrum aperiret beato Emmerammo. Quod crebris miraculis fieri debere clamitantibus, communis omnium comprobauit aſſenſus. Quid plura? die ſtatuto tranſlationis & eleuationis, cunctorum vota concurrunt; ad laudes Martyris tanto tempore inter mortales ſub negligentia quieſcentis, innumera ſexus vtriuſque turma confluxerat. Ad ea, quæ ſæpe audierant Martyris beneficia clarius videnda, feſtinant cuncti, nouis intereſſe gaudiis properant vniuerſi. Demum electi Sacerdotes cum diaconibus, ac aliis ad aperiendum ſepulchrum neceſſariis, populum extra Eccleſiam eiecerant, &

oſtia intro ſeris munierunt. Cumq; tremebunda religione à ſepulchro humum reſoluiſſent, nec non etiam lapidem ſuperpoſitum à parte dextra in læuam ſubmouiſſent menſura tantum quaſi palmi & ſemis; timor ſuper omnes irruit; ita vt præ pauore nimio laborantium manus à lapide laberentur. Ex quo terrore perculſi, viribusque diſſoluti in terram ceciderunt. Vnus autem ex illis, qui à dextris aſtabant, pectus lapidi ſupponens, tam diu ſolus hunc, cum eſſet ingens, haud ſua valitudine, ſuſtentabat, quouſque cæteri poſſe reſumerent, & ſuccurrendo manus ad incepta conſererent. Tunc tanta celeritate & ſecuritate amouerunt, ac ſi in ſe grauitatis pondus minime haberet. Quid verò hoc trifario miraculo inſinuatur? niſi quod prophetico ore prædicatur: Mirabilis DEVS in ſanctis ſuis. DEVS Iſraël ipſe dabit virtutem & fortitudinem. Ob reuerentiam enim ſui Martyris virtus altiſſimi hos terribiliter ſtrauit, ſed ad eius laudes in priſtinas vires mirabiliter reſtaurauit. Tertio vni ſacris cineribus famulanti conceſſit fortitudinis munus ad gloriam nominis ſui, qui eſt trinus & vnus. Pro quo triplicato ſigno ſacerdotes venerandi gratias agentes almæ Trinitati, cum magno cleri populique tripudio incomparabilem purpurati corporis theſaurum tumulo, quo eatenus reconditus erat, auferentes, in monumentum nouum venerabillime tranſtulerunt; quod ad id ſatis accurate iam parauerunt: In quo Principes auri laminas & argenti, apparatu pulcherrimo fecerunt affigi, easque gemmarnm ordine vario diſtingui. Quorum ſpiritibus & nobis ſimul peccatoribus per interceſſiones clariſſimi ſui teſtis Emmerammi dignetur Dominus propitiari.

Pſalm. 67.

Quidam

II.

Quidam vir in Frisingensi Epiſcopio, quoniam fraudata eſt oculorum officio, coniugem ſuam dimiſit, aliamque extra Præceptum Dei duxit. Qua culpa adulterum illum cum ſuperducta, Epiſcopi, in cuius hoc erat diœceſi, animaduerſio conuenit; conuictumque ex regulari pœnitentia multauit Sed perſuaſoris inſtinctu pertinax mulier ab illicitis amplexibus diuelli non potuit, ſed cum matrefamilias permanſit adultera. Factum eſt autem cum ad beati Emmerammi Eccleſiam conuentus fieri debuiſſet, & eadem mulier, commeantibus illuc ſociata, properaret, in loco, qui Vivarius appellatur, vnde Eccleſiam intuita fuit, ducentis ferè ab vrbe paſſibus, vt nota commiſſi ſceleris eam exagitaret. Cœpit autem tremore nimio concuti, & diſſoluta humi deuolui; & cum erecta fuiſſet à ſociis, ſi proceſſum voluit, procedere non valuit; ſi redire ſtuduit, redeundi facultatem non habuit. His in anguſtiis à ſuperueniente ſacerdote quodam deprehenſa requiſita eſt, quo crimine circumuenta pateretur talia. Hoc relato ſicut erat, ad Epiſcopum ſuum regredi ab eodem eſt Preſbytero commonita. Quod dum feciſſet & effuſa in lachrimas vulnus aperiret & ſatisfactionem ex puro corde promitteret, ſuſcepta Eccleſiaſticæ formæ medicina; ad medicum ſuum beatum Emmerammum, expers animæ vulneris, & corporei ſecura doloris, proceſſit. Qua in re facile colligitur, quàm longe ſeparãtur incerti à regno Dei, qui ſic differuntur ab ingreſſu domorũ electorũ ſuorũ. Quod ne nobis contingat, fortiſſima Chriſti medicina prohibeat.

III.

Cum virtutum odoribus aromatizans B. Emmerammus populos ad ſe traheret vndequaque, contigit quendam virum

virum fidelem, qui bona intentione, vt finis probabat, illuc ſolus iter carpebat in loco, qui dicitur VERROMVVAIDA, quod ſermo Latinus exprimit, Longinqua paſcua, latrones incidiſſe. Qui eum detentum & exſpoliatum, Orientalibus FRANCIS vendiderunt. Et factus eſt alias emptitius, qui ad memoriam Martyris voluit eſſe aduentitius. Quidam verò qui hunc exinde venundatum accepit, ſub venali cõmercio tradidit cuidam TVRINGO in finibus PARATHANORVM, ad id temporis crudelium paganorum. Cumq; ſe homo Chriſtianus, vicinum cerneret gentilibus, idolorumuè cultoribus, cœpit niſu quo potuit Domino ſuo tẽporali tàm præſenti quàm abſenti, ratum & promptum exhibere famulatum. Erat autem in lignis operandi peritia inſtructus, qua molendina facere ſolebat ad aquæ ductus: ob quę, & venuſtam ædificiorũ compoſitionem admodum charus fuit Domino ſeruus. Vnde & aliquibus retinaculis cupiens hunc ſibimet facerę firmum & fidum, viduam iuuenculam, ſecundum carnis huius putredinem, ſpecioſam, quam reliquit conſeruus eius abſq; filiorum procreatione, in matrimonium illi temptabat ſociare. Quam renuens, forte, non mente, captiuus reſpondit dicens: Vxorem legitimã in patria reliqui, cùm ꝓ innumeris meis huc traderer peccatis. Nunc ergo ea viuente quomodo aliam ſuper ducam? Quibus verbis permotus dominus aſperrimos ſermones inuexit dicens: Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, niſi hanc in matrimonium ſumpſeris, genti SAXONVM tetradam, quæ tot dæmonibus per ſpurcam ſeruit idololatriam. Noui etenim ac experimento didici, quia ſi mulierem hîc accipere non vis, fugere malis, quàm mecum commorari in his locis, vt & de fuga confuſus, & nihilominus pòſt de precio tuo maneam defraudatus. Cumq; aſſiduo ſermonibus huiuſmodi inter ſe diſceptarent dominus

Digitized by Google

minus per peccatum ſeruus, & ſeruus per iuſtitiam dominus, ętate iam ac morib⁹ ſenex, aliter ſe nō poſſe aduertens imperium domini ſui declinare, quin in gentem traderetur Deum ignorantem, cuius vitam quaſi mortem timuit, tandem ſe velle eā confitetur ſibimet copulare. Tunc exhilaratus dominus, adpræhenſam mulieris manum inuoluit pallio, &, vt moris eſt nuptiarum, ſeni ſub teſtibus eam in matrimonium conceſſit; ſicq; diſceſſit. Religioſus autem ſenex accepta muliere perrexit ad domū hæreditatis inuiſæ, in qua cubiculum intrantes, & alimenta iuxta conſuetudinem nuptiarum, percipientes, lectum, quem ipſa parauerat, haud parili animo aſcenderunt. Cui ſenex, præuide inquit, chariſſima filia, ne hac thalami commixtione ſummum offendamus artificem, quia temporalis vitæ gaudia paucis diebus deficiunt, ſed æterna animarum detrimenta parturiunt. Fruere itaq; artificio meo in delicijs, & hoc tantum indulge, ne me ſub iugo copulationis huius, cōiuge viuente, præcipites in interitum. Illa autem carnali voluptate deuicta, viri ſui petitioni minimè aſſentiebatur; immo quæ in aurem dixerat, domino ſuo palificaturam minabatur. Senex verò cum huiuſmodi exhortatione ſe cerneret minus perficere; laſciuiam ſociæ ac exaſperatos animos, verborum blanditijs ita leniuit dicens: Videndum eſt nobis chariſſima ſoror, ne gentilium ritu, cum ſimus Chriſtiani, nuptijs conueniamus, ſed potius per triduum nos contineamus, Dominum deprecantes, vt det nobis filiorum procreationem, quia mulier non pro libidine, ſed pro ſobolis eſt ſpe aſſumenda. Hæc mulier cum audiſſet, deſpexit, & ſe conuertens ad parietem, inerti ſe ſomno immerſit. Religioſus autē ſenex cum lachrimis & intentione cordis ſupplicabat miſerationibus omnipotentis, vt per merita & interceſſiones dilecti ſui Martyris Emmerammi ſibi digna-

Digitized by Google

retur auxiliari. Cuius orationem, quia diuina pietas exaudiuit, eodem momento miſericordiſſime patefecit. Nam cum & ipſe præ triſtitia obdormiſſet, Vir quidam pulcherrimus ante lectum quieſcentis aſtabat, qui baculo, quem manu geſtabat, latus eius percuſſit, dicens: Surge & vade ad Eccleſiam beatiſſimi Martyris Emmerāmi, quo te iturum deuouiſti. Cui vir ſenex reſpondit, quomodo ſine alimento tot terrarum ignota ſpatia perambulabo? Cui iterū, qui aſtabat adiunxit, ſurge ne hæſites, ſed ſume panē poſitum in cœnaculo ſuperiori, & ipſe ſufficiet in alimentum tibi, ad perfectionem itineris tui. Vir autem poſt tantam viſionē expergefactus, & aliquādiu ſpiritus occulta ſcrutatus, ignorabat, vtrū dormiens an vigilās, hanc acceperit ammonitionem. Surrexit tamē ſecundum edictū vigilis, & panē in cœnaculo reperit, tam candidum & ſaporum, qualem antea nunquam viderat vel manducauerat. Quem etiam ſecum ſumens, & cætera, quæ in eadem domo ſuppellectilis erant, ibi relinquens, tantum tulit veſtitum ſingularem, & quam manu ſolebat geſtare bipennem. Regreſſurus autem ad ſolitudinem ſub feſtinatione perrexit, lachrimatas preces domino fundens, vt per merita clariſſimi Martyris Emmerammi, iter ſuum dignaretur proſperari. Quod per inuia & deſerta, vti optauit, proſperis continuis diebus quatuordecim pene perficiens, demum die quinta decima, hora eiuſdem quaſi tertia peruenit in montem contra RATISBONAM inter DANVBIVM & IMBRIS fluenta iacentem. E cuius ſpecula vinearum plantationi contigua; Martyris intuitus Eccleſiam, magnorum videlicet operum caſam, immēſas Deo referebat gratias. Tunc deſcēdens de monte atq; naui tranſmiſſo flumine cum cæteris turmatim ac nihilominus certatim ad memoriam Martyris pergentibus, & ipſe ſub omni celeritate properauerat lætus. Cumq; diu opta-

optatam ingreſſus eſſet Eccleſiam, adhærens pauimento, lachrimis & precibus ſatisfecit trienni voto. Completa autem Miſſarum ſolennitate, vti competens erat, dominica die, ſenex religioſus extra aditum Eccleſiæ egreſſus, panem, de quo tot diebus refectionem habuit, oſtendit; hiſtoriã exilij & reuerſionis veraciter expoſuit, duas portiones, quæ ex alimento ſuperfuerant, in conſpectu totius populi, pauperibus diuiſit; tanti patroni beneficia clamauit in æterna fore debere memoria. Quid ſuper hoc dicendum vel aſcribendũ? Niſi quod Pſalmiſta dicit memoriale ſem- *Pſalm. 20.* piternũ: Magna eſt gloria in ſalutari tuo Domine: gloriam & magnum decorem impoſuiſti ſuper eum. O IESV benigne, hoc tantum ad te ſub eius patrocinio licet dicere, vt ſicut illum dediſti multis validum patronum, ita interpellationibus eius placatus, hîc & in æternum ſis nobis propitius.

IV.

Erat quædam puella in FRISINGENSIS Eccleſiæ diœceſi conſtituta. Hæc, vt ſolita erat, primo diluculo progreditur ad exercitationem curæ paſtoralis, quo ſcilicet ad paſcua duceret pecora ſui genitoris. Contigit autem eam occulto ibi Dei iudicio ſubito talem ſpiritus accipere inmutationem, vt nil alimenti in vſum vitæ omnino ſumere vellet. Quo parentes viſo, nec non cognati reſcito, ſub ſtupore eam cõuenerunt; ac primũ obſecrando, dein increpando, demum omnigeno conatu, vt alimentum ſumeret, angariauerunt. Sed illa perinde modis omnibꝰ vniuerſa, quæ mandi & bibi poſſunt, recuſabat ꝑcipere; cibi potusq; faſſa delectationẽ ſe minimè habere. Propinqui verò puellæ aquã lacte mixtã ori per vim infundentes temptabãt, ſi forte vel tenuẽ glutire poſſet liquorẽ. Cuius guſtum dum inuita ſorberet, erecto ſtatim collo ſanguine cõfectũ reuomebat. Tunc parẽtes, qđ quirent facere ignorãtes, cõſiliũ inierunt,

vt eam IOSEPH Friſingenſi Epiſcopo præſentarent, ſperantes eius auctoritate filiam communi reddere vitæ. Quorum ſpebus dum ille ſatisfacere tentaret, puellam ſub auſteritate arguens, vt ederet, coegit. Illa autẽ quaſi quiſquilias eſum potumuè reſpuens, non ſolum illa die incœnata remanſit, ſed & iam annum integrum haud abſq; manuum opere ieiuna compleuit. Facies verò illius nimis erat pallida & ſanguinis exhauſta. Quod quidem nobis valde mirum, ſed incredibile videtur animis hominum aut omnino brutorum, ſeu cœleſtis oraculi ſpeculum minus clarè intuitorum. Non enim eſt impoſſibile apud Dominum omne verbum. Et illud: Omnia quæcunq; voluit Dominus fecit in cœlo & in terra. Qui ſolus nouit, quare homo cæcus natus fuerit, & cur tantam rem in muliercula fecerit, cuiuſq; meritis ſalutem eius concedere voluit, & quibus voluit per nocturnas viſiones reuelauit: quia puella mortalibus diu portentui habita, ad memoriam Martyris Emmerammi deberet deduci. Quod vt parentibus innotuit, properè ac alacriter filiam aſſumentes, dum ad vrbem, quæ ſacrum eius corpus amplectitur, proficiſci vellent, ſed ob itineris prolixitatem ire diffiderent, ſecum eam ducunt ad locum, vbi teſtis fidelis purpuratum accepit Martyrij triumphum. In quo vt ſolo tenus humiliata, pro poſſe & noſſe orauit, erecta ſurgit, panem poſcit, qui cum adeſt, ſtat ſana & eſt. Chriſtiani qui aderant, mirabilia Chriſti videntes, laudabant eum, etiam tunc fortaſſis vociferãtes; nos verò ipſum collaudamus nunc, ſub ſilentio hæc reminiſcentes vel pronunciantis officio legentes. Tu autẽ Martyr alme piorum votis Emmeramme colende, pro cuius veneratione panis viuus miraculũ hoc fecit in pane, apud eum nobis obtine vt illud in regno ſuper menſam illius, cum iuſtis edamus & bibamus.

Luc. 1.
Pſalm. 134.

Quan-

Digitized by Google

V.

Quanto honore & qua reuerentia, quo affectu Principes beatum Emmerammum coluerint, inter cætera ſibi ab his collata prædia ſeu precioſa donaria teſtantur. ad Orientem prouinciæ huius LVNÆLACVS optimo piſce viuidus, vnde regius cibus: ad Occidentem vero vinifer ceſpes SPALTICVS, è quo regius potus. Atteſtatur quoque territorium RATISPONENSE & prædium regale, quod à faſtigio montis meridiani, inter vias publicas vſq; ad muros ipſius monaſterij à CAROLO Magno traditum eſt beato Emmerammo & monachis eius ſub imperiali teſtamento Hic inter cætera, quæ regio more ac imperiali potentia conſtituit & ordinauit, ducem TASSILONEM regno priuans, cum filio DIOTONE monachum eſſe compulit; nec non Sedem Ratiſbonenſis Epiſcopi à Ducibus prioribus extra vrbem translatam, ad Martyris videlicet S. Emmerammi Baſilicam, infra vrbis eiuſdem muros conſtitutæ, beati Petri Apoſtoli ſub SIMPERTO Epiſcopo reſtituit Eccleſiæ. Locum autem Martyris in patrocinium ſui honeſtauit munificentia regali, ſubdens eum illi, qui ibi inthronizatus fuerat ſede Pontificali. Duces verò, qui ante hunc Principem, ſub regibus FRANCORVM, BAIOARIÆ regebant ducatum, quæ bona beato Emmerammo contulerint, pitacia eorum & teſtamenta penes nos ſatis indicant inuenta. Huius autem filius, piæ memoriæ, Imperator HLVDOVICVS, & qui illi fuerant ſucceſſores in regno, Comites quoq; ac optimates, nec non Iudiciariæ dignitatis, complures, quantis quibuſuè rebus, prædictum ditauerint locum, teſtatur pars non ſolum maior, ſed etiam melior Epiſcopatus REGINÆ ciuitatis. Ex his autem omnibus, qui Chriſti martyrem reuerenter colebant, ſeu cum reuerentia diligebant, eo quod

Carolus M.

Taſilo. Dioto.

Simpertus Epiſcopus.

Hludouicus Imperator.

præ cæteris eiuſdem cultui deditus eſſet, excipiendum mihi puto, perſuauis memoriæ ARNOLFVM Carolomanni filium, primo BAIOARIÆ Ducem, dein FRANCIÆ Regem, nouiſſime autem ob beati Petri defenſionem, poſt victorias mirificas, Romæ, factum Imperatorem; ſub quo etiam veluti fundamentum quoddam Martyris almi miraculis ſcribendis ponere volo; quia hinc exordium ſumens, vtpote ex noto, & circa eundem DEI Martyrem maxime deuoto, pulchram ad cæteros Principes his annotandos proceſſionem facere potero. Is namque ſperans DEVM ſibi fore propitium, elegit beatum Emmerammum, vitæ ſuæ ac regno patronum, adeoque illi adhæſit, vt in vicinitate Monaſterij regio cultui aptum conſtrueret grande palatium. Cum ergò huius patrocinium duris in negociis & in prælijs multis haberet expertum, maniſeſtius hoc ſibi adeſſe ſenſit, quando MARAHENSI bello interfuit. Ibi enim primo congreſſu (vt legiſſe me memini) crepitantibus haſtis, qui erant Tyrannicæ partis, viderunt acies Imperatoris, ab ignotis & pulcherrimis defenſari viris, qui vti dignis reuelatum eſt, erant Sancti, quorum patrociniis illò profecturus intentè ſe commendauit. Horum quippe viſu perterritis hoſtium cuneis, lenteſcebat pugna in parte aduerſa. Quod ægrè ferens vnus militum tyranni Clypeum arripuit, & primarium ſignum legionibus præ tulit; ſuperbè has conpellans & exhortans, quo ſui exemplo animos reſumerent ad pugnam. Cumque præpeti curſu in ipſum penè Principem irrueret, obuium habuit ſenem canitie venerabilem, ſed habitu terribilem, qui ei proteſtatus Emmerammum ſibi reſiſtere, vmboni manum inſeruit, ac tamdiu fruſtra renitentem vexauit, quouſque hi, qui eius inſtinctu facti ſunt

Arnolfus Carolomanni F.

Digitized by Google

cti ſunt audaces, fierent omnes inde fugaces. Hæc non ficta, ſed eſſe veraciter facta & dicta, is qui vidit & pertulit, poſtea humiliatus confitetur & prodit. Hinc Princeps glorioſus victoria tali oppido lætus; Ratiſbonam reuertitur, vbi conſonis omnium in ea Eccleſiarum campanis ſuſcipitur, ſimulque triumphus cum miraculo prædicatur & extollitur. Tunc ſapienti vſus conſilio, & illud macte ruminans: In die bonorum non immemor ſis malorum. (Eccl. 11.) & quia diſplicuerunt nouem minime glorificantes eum, cuius eſt benedictum æternaliter nomen, per cuncta NORICÆ monaſteria miſit gratifica munera. Speciali autem ſuo patrono Emmerammo pro gratiarum actione contulit totum palatij ornatum: In quo erat ciborium quadratum, cuius auro tectum tabulatum, faſtigium ſerto gemmarum redimitum. Corpus verò ad geminæ ſpecimen dilectionis, ſimilitudinem habens ſuperioris & inferioris, ſuſtentatur aureis octo columnellis, quæ & ipſe tot virtutum ſeu beatitudinum inſtar exponunt. Erant etiam in eo Euangeliorum libri plenarij auro & gemmis tecti, ſcripti, picti, ac omnimodis ornati: E quibus vnus eſt cubitalis; opere, precio, pondere, ſiquidem talis, vt ei non facile inueniri poſſit æqualis. Cuius in dextra parte diſpoſitio gemmarum centenarium etiam complet numerum, quarum quædam adeo quantitate præeminent, vt quatuor ex his calices aperiant ſedecim, in figuram Sanctæ CRVCIS, per ſingulos quaternis, ordine medio, diſpertitis. Intimus autem ordo contractior, calices habet triginta duos, ſingulatim gemmis minoribus opertos, quibus venuſtè reſpondet extimo amplioribus per caſtella diſpoſitis, nec non

marga-

margaritis per pro pugnacula inſertis. delicioſiſſime compto. Hæc autem cum largifluæ Principis deuotioni tanto patrono minime ſufficerent, pro dono addidit argenteam craticulam prædicto ciborio ſubponendam. Adiecit & pallia coloratu paria & varia, inter quæ vnum vnius texturæ, longitudinem habuit cubitorum triginta. Verum his quid diutius immorandum? Demum quippe apud ſanctum Emmerammū ſibi iuſſit præparari mauſoleum, quo mortem obiturus, cum benignius in Eccleſiis haberet patrocinantem, quem in terris vtcunq; viuens & valens ſui ſuorumq; optauit, imò fecit fore potentem. Huius tui miniſteriarchis animæ & nihilominus adhuc tibi famulantium catervæ potenti prece apud omnipotentem ſuccurre beate Emmeramme.

VI.

Sub præfato itaq; principe TVTO ſancti Emmerammi monachus Ratiſbonenſi pręſulabatur Eccleſiæ, qui à ſeptimo anno imperij illius, vſq; ad duodecimum regni HENRICI SAXONIS, hac in vita permanſit. Huius ergò anteceſſor CHVNRADVS Rex, exigentibus publicæ rei vtilitatibus ad REGINAM ciuitatem deuenit: In qua rebus, quarum gratia venerat profligatis, ex antiqua regum conſuetudine commonitus, acceſſit ad Eccleſiam B. Emmerammi, quaſi licentiam accepturus FRANCIAM remeandi. Vbi Principum ſepulchra viſitanti ARNOLPHI ſcilicet Imperatoris nec non LVDOVICI, qui puer immatura morte è medio exceſſit, à Capellanis male ſuggeſtum eſt, vt reglo iure ac poteſtate ſuorum, vtpote qui fuerit, anteceſſorum ſibi vendicaret præſcriptum magni precij librum. Quem cum pręnominatus Epiſcopus dare iuſſus, ſed hoc facere Martyris timore nullatenus eſſet auſus, minis tandem ad id ventum eſt, vt librum eundem coram Principe inuitus in altari expo-

Heinricus Saxo.
Cunradus Rex.

exponeret. Cui tamen imprecatus eſt dicens: Debitor B. Emmerammi ſit in die iudicij, qui hunc vſibus eius ſubtraxerit ſeruitij. Quod quantum valeret, cito experturus Rex, præcepit eum temere tolli & efferri. Cumq; aſcendiſſet equum prope monaſteriũ incurrit dyſenteriæ morbum. Quo tremefactus, ac in ſe facti commertium ſentiens percruciatus, eodem momento reſtituit librum beato Emmerammo, inde ſecum ferens dolorem, quo in FRANCIA vltimum clauſit diem. Tunc venerandus Antiſtes tuto Chriſto adhærens in Martyre ſuo, coronis Principum CAROLI, CAROLOMANNI, ARNOLDI, addens de ſuo quantum potuit, B. Emmerammo aureum altare parauit, venuſtiſſima forma decorauit, mille gemmis ornauit. Hic atqui cæcatus corpore, ſed illuminatus mente, caſtigatæ infirmitatis neceſſitatem vertit in animi auguſtam virtutem; & nequaquam valde depenſans priuatum ſe luminis, quod ſibi commune eſſet cum muſcis, talem ſpiritus habuit conſolationem, vt per eum ventura præuideret, ac ea, quibus minimè intererat, facta patenter ediceret. Conſtitutus ergò apud LVNÆLACVM triginta ferme RASTIS à Ratiſbona diſtantem grande in ea quadam die factum ſuis indicauit incendium. Huius rei non ſolum probato, ſed etiam totius in eo pietatis teſtimonio, exemptus e medio, vti nobis dictat bona ſpes, migrauit ad cælicas ſedes: ibi quem hic dilexit patronum ſuum ſemper viſurus Emmerãmum. Cuius propitia interceſſio famulis obtineat apud lumen verum illuminationem oculorum noſtrorum, ne vnquam mortis obdormiamus in portis.

Lunælacum Manſee.

VII.

Poſtquam monaſterium beatiſſimi Martyris Emmerammi, quod prius extra fuerat, cœpit eſſe intra muros RATISBONENSIVM ciuitatis, quos ARNOLFVS Dux, inter *Arnolfus D.*

Digitized by Google

Henricus R.
Otto Imp.

optimates opere diuiſo, cito conſtruxerat, ſub Rege HENRICO, filius ei⁹ de gente SAXONVM primus Impator OTTO adhuc eandem probum duxit venire ciuitatem. In qua factis & celebratis, quæ erant Imperatorij iuris, B. Emmerammum curte Regia donauerat, quam germana lingua HELPHANDORF vocitat, Romana verò, Adiutorij vicum latinizat, tunc MICHAEL HIASPOLITANVS Antiſtes in quodam monaſterij palatio Imperatori parauit conuiuium, quo principem cum primatibus fecit recumbere ſecum. Cum ritu epulantium pene forent confirmati, & vino lætati, Imperator ore iucundo SAXONIZANS* dicẽ: Siceram cuius quis bibat, huius & carmen canat. Beati Emmerammi bona manducauimus ac bibimus, inde mihi videtur æquum charitate eius finiri conuiuium. Mox aderant pincernæ, propinantes ſingulis ad nutum Imperatoris charitatem Martyris. Ob cuius venerationem inter ſe cunctis oſculum dantibus, & inuicem ad potũ charitatis ſe cohortantibus, vnus hanc ſuperbè reſpuens dixit: * Helrã in ventre meo non habet locum: quia cibus & potus iam intrantes præoccupauerant illum. Adhuc lingua palpitans ex emiſſione verbi mouebatur, & è pariete cui amphipendulato dorſo tenus innixus adhæſit, colaphum tam valide comploſum accepit, vt è ſeſſu proiectus in medium palatij præceps rueret: nec non ſimul omnes timor & altus ſtupor caperet. Tum, religioſo Monarcha cum Epiſcopis & optimatibus Eccleſiam feſtinanter ingreſſo, cõſonantib⁹ campanis, Deo & Martyri pro gratiarum actione, laudes celebrantur ac letaniæ. Sed ne forte alicui iſtud videatur incredibile, ſciat quiſq; fidelis, id me nullatenus fingere, ſed à quodam viro fideli, atq; ſene, SIGIBALDO nomine, ſicut ſcripſi accepiſſe, qui per fidem Chriſti teſtabatur huic ſe conuiuio interfuiſſe, & nihilominus vera dixiſſe. Tu autem

Michael Epiſ. Ratnbon.

* *al. dicens.*

* *fort. hæc charitas.*

tem ſancte Emmeramme, quem omnipotens hoc in ſigno, vt in cæteris, voluit honorare, preces illi pro nobis peccatoribus funde, quo per veram charitatem angelum ſatanæ colafizantem nos poſſimus auertere.

IIX.

*E*rat quidam ſub prænominato Angelici nomini *E*piſcopo beati *E*mmerammi Monachus, nec non etiam Eccleſiæ cuſtos & æditeuus, nomine ADALPERTVS. Is locorum Sanctorum deſiderio tranſmarinam aggreſſus eſt peregrinationem. Qua Hieroſolymam petens & cætera cœleſtis theſauri perluſtrans ea loci ſacraria, millenis aduerſitatibus atteritur, terra & mari tentatur, ex ipſis quoq; faucibus mortis patroni ſui precibus, frequenter ereptus probatur. Quod ſemel quam euidenti ſigno factum fuerit, relatio ipſius hîc inſerta patefacit. Quadam die iter in mare fecimus nauale, pro qua nobis triſtem, denſitas nubium, colliſio fluctuũ, ſpiritus procellarum pepererunt noctem. Cumq; ventis & vndis hinc inde quaſſati iactaremur atq; pericula mortem minarẽtur, peruentum eſt ad hoc, vt nautæ conclamitarent: Domine nõ eſt. Et nauclerus diceret tremulus: Defecit. Tum ego miſer de profundis ruminans, vitæ abſumptis omnium ſpebus præ triſtitia ſum ſoporatus. Indormiendo autem videbam quaſi Domini mei Martyris Emmerammi præ oculis pendere paſtoralem virgam, quam vulgo dicunt cambotam vel ferulam. Cuius vnco ad faciem meã conuerſo, ſentiens adeſſe mihi beneficia patroni ſępè experti, manũ tẽtabam illi inſerere, vt de profundo pelagi poſt ſe ſic me adhærentem dignaretur extrahere. Tunc certè in ipſa manus porrectione, quam veluti vigilans leuabam, expergefactus vidi noctem die; lætis triſtia; aeris turbida, ſerenitate mutata. Ad cuius ſpectacula exhilaratus mirabar cum mirantibus

tam ſubitam & pernicem dextræ excelſi immutationem. Nautæ verò viribus reſumptis gratias referebant Deo pariter & pro ſalute nec non miraculi quantitate. *E*go autem gratificatus omnium bonorum fonti, quod meritis noſtris nequaquam potuit fieri, deputabam patrocinijs beatiſſimi Martyris Emmerammi. Per quem ſomnia & inſomnia, qui non dormit neq; dormitat efficiat nobis innoxia, & concedat poſſe vigilare ad opera bona.

IX.

Superiore quidem Capitulo perſcripſi, quod cucullato & monacho erat conſolationi, hoc verò innectere libet quæ ſint peruerſis timori, ac nihilominus apoſtatis terrori. Fuit in RATISBONA homo quidam nomine SIGIBERTVS, lege humana ſeu conditione liber, ſed Chriſtianæ veræq; libertatis indigus & æger. Hunc accepi fantaſticis adeo infeſtatum præſtigijs, vt nullatenus dormiens vel vigilans requiem habere poſſet, niſi ſe cucullatum apud ſanctum Emmerammum feciſſet. Quo perpetrato, dæmonum ceſſauit infeſtatio, & diuerſa maligni impedimenta, Martyris prece ſunt ſopîta. Verum ille miſer & infelix poſt aliquot dies, defenſoris oblitus, ſuggeſtionibus occultis conſenſit illius, qui in ſe apertè dominium perdidit inuitus. Queſtus ergò pro carnium olla in Ægypto relicta & pœnitens quorundam ſe perpeti penuriam in monaſterio, quorum paruam abundantiam falſo reliquit in ſæculo, monaſticum depoſuit habitum cum illo ludibrio, quod vulgus iam habet in prouerbio: Hinc hinc cucullum, non vltra grauabis collum; ob paupertatem monachorum celeriter mihi reuertendum ad lapidem coriorum. Hoc autem dixit, quia prius erat coriarius, ſeu calceamentorum ſutor doloſus. Sed nequaquam diu gauiſus eſt ſe monachis ita illuſiſſe. Nam non multo pòſt maligno ſpiritui

eſt

Digitized by Google

eſt traditus. Quo vrgente nimis furibundus, & iam catenatus ad ſanctum Emmerammum trahitur, ac in choro ad columnam ligatur, quo cum fratres conueniſſent, & pro eo flebiliter oraſſent, interdum clamore adſtantes perterrendo ſaltabat, interdum ſupinus iacebat. Nouiſſime eum *diabolus* in aëre ſuſpenſum tam diu tenuit, quouſq; fide*lium* votis & maxime B. Emmerammi patrociniis ei ſuccurreret maieſtas diuinæ pietatis. Tunc demum relapſus in pauimentum per dæmoniacam diſcerptionem erecto collo cœpit euomere cruorem cum ſanie. Qua cum plaſtrum horribiliter eſſet pollutum, ſpurcorum Princeps ſubitò omnem ſpurcitiam inde auferens, ſecum ad vitream feneſtram ſuſtulit, quam ob exitus ſignum comminuit, & ſic inter ſpiritales nequitias, euanuit. Ille autem homo multos fecit annos in graui pœnitentia, exercens nudipedalia, in ſumma rerum miſeria. Sancte Emmeramme à ſancta Trinitate triplici hoc miraculo honorate, pro noſtris intercede negligentiis, apud eum, cuius clementiam nulla mortalium ſuperant delicta.

X.

Inter innumera caſuum humanorum infortunia valde *miſerabile* ac magis flebile videtur & eſt, quod in homines, quorum poſſeſſor eſſe debet DEVS, vt propria domicilia intrat humani generis inimicus. Sed id reuera occulto & iuſto fit DEI iudicio. Traduntur enim interdum huiuſmodi propter peccata carnis in interitum ſatanæ, vt ſalui ſint ſpiritus in die dominici aduentus. *E* quorum v*nus* GESTILIVB vocitatus, hoſpitibus peſſimis permiſ*ſus*, nobilis genere, ſed vbiq; miſer multiplici dæmone, intus diaboli, foris catena ligatus ferri, per plura Sanctorum loca mundandus deducitur, ſed minime abſolutus reducitur. Demum diuina miſeratione hoc, vti voluit, dictante,

ctante, venitur ad S. Emmerammum, *talium dono cœleſti* liberatorem magnificum. Vbi geminis *deuinctus cate*nis, adeo extitit beſtialis & immanis, vt à *trium viris de*xtra læuaq; pari numero diuiſis, vix ab interitu ſui, nec non aliorum poſſet cohiberi. Cumq; diu oratum eſſet pro eo & multis foret horrori & exemplo, ante confeſſionem beatiſſimi martyris hoſpes hiſpidus & horridus nomen confeſſus legionis, eiectus eſt ab hoſpite antea ſibi charo, ſed tunc martyris precibus admodum amaro. Tum videres, mirum in modum, ſi adeſſes, hominem paulo ante per alienas vires oſſibus & neruis diſtentum, ſubito mediocri geſtu corporis contentum, vno eodemq; momento deſtitutum propriis viribus & reſtitutum. Is ergò Sanctorum, quos pro miſeria releuanda petiuerat, charitate, beato Emmerammo donatus, per eundem dulciſſimum patronum gratificatur DEO, ſimulq; omnis plebs HIATOSPOLITANA coniubilat cum eo. Pro hoc domine dominorum, & aliis potentiæ tuæ miraculis, generatio præſens & futura laudabit opera tua. Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuę loquentur, & mirabilia tua narrabunt & virtutem terribiliũ tuorũ dicent. Cum quibus & nos humiliter ac ſupplicatiue dicim⁹: Emmerãmo teſti tuo fideli concede ſalutem omnium noſtri.

XI

Merita B. Emmerammi martyris quantum valeant in pręſentia omnipotẽtis, teſtatur iã plusquam per trecentos annos LAMBERTI miſera generatio tyranni. Cuius è ſtirpe vnus die quadã cum aliis patroni noſtri petens Eccleſiã cum intrare tentarent in ipſi⁹ atrij, quod huic adhæret medietate, ſubita prohibit⁹ eſt cæcitate, ibi dum deuiando manibus palparet, ac pedibus offenderet, à tranſeuntibus quis eſſet, quid pateretur, interrogatus, & gen⁹ infœlix, cum caſu profeſſus, eorum conſilio & ducatu atrium eſt egreſſus. Qui mox

Pluſquã 300. añi poſt S. Emmer. Lamperti tyranni generatio.

n, talium dono cœleſti
minis deuinctus cate-
nis, vt à trium viris de-
ab interitu ſui, nec non
iu oratum eſſet pro eo
nte confeſſionem bea-
horridus nomen con-
e antea ſibi charo, ſed
maro. Tum videres,
inem paulo ante per
um, ſubito medioCri
emq; momento deſti-
. Is ergò Sanctorum,
t, charitate, beato Em-
ılciſſimum patronum
bs HIATOSPOLITA-
nine dominorum, &
rio præſens & futura
gloriæ ſanctitatis tuę
t & virtutem terri-
humiliter ac ſuppli-
eli concede ſalutem

quantum valeant in
ſquam per trecentos
ranni. Cuius è ſtirpe
i petens Eccleſiã cum
ic adhæret medieta-
deuiando manibus
ſeuntibus quis eſſet,
œlix, cum caſu pro-
eſt egreſſus. Qui
mox

mox viſum recipiens, nec non pro eo quod ſibi acciderat, haud ſatis diligenter ſe diſcutiẽs, vtpote alicuius oneris expeditus, intrantium turbis eſt coniunctus: tunc miris mira ſuccedentib⁹, in ipſo portarũ intro itu denuo cæcitate percuſſus. Vnde & à populo honorẽ dante Deo abſque dilatione foras eijcitur, quia per euidentiſſimum ſignũ à cunctis inimicus teſtis eſſe coniicitur. Huius rei teſtimoniũ cũ publico rubore homo portans ſecũ, & valde miratus ſe bis cæcatũ atq; illuminatũ, repedauit ad propria. Huiuſmodi ſermone inter conriuales & conſanguineos exeunte: Nouerint oẽs, nulli ex poſteritate LAMPERTI acceſſum apud S. Emmerãmũ iri conceſſum, niſi cũ magna humilitate & multũ valente impetratum fuerit prece. Tu verò magnifica lux mundi, per interceſſiones martyris tui illumina tenebras cordis noſtri, ne extorres ſimus cœleſtis regni, ſed intromittamur nuptiis agni.

XII.

Nobiles quidam viri, cognatione nobis & tempore noti, quorũ nomina ſilemus, quia verecundatur quiſq; proximus, ob timorem pariter & angorem calamitoſæ peſtis, quæ diu multumq; ſęuit in hominibus tyrannicę poſteritatis, ꝑ diuerſas rerũ ſuarum oblationes atq; ſacerdotũ orationes miſerunt ad B. Emmerammũ, quo liceret eis abſq; publica cõfuſione, domiciliũ requietionis eius intrare. Quod cũ videretur impetratũ, vt venirent ſub ſpe ad illos eſt placitũ. Qui venientes cũ humilitate ac tremore ſunt intromiſſi & non infructuoſè admiſſi. Nã capita cum manib. religioſè altari imponentes, profeſſi ſunt ſe martyri ꝑpetuos cenſuales. Aliqui tradiderunt ſeruos & ancillas, vt in cõſpectu tanti patroni inuenerunt gratias. Alii verò contulerunt poſſeſſiones prędiorum, ne vltra ſtarent in parte reorum. Alius hic reliquit triennem languorem, alius depoſuit binam debilitatẽ, alius iugem ſuperauit maligni ſpiritus infeſtationẽ.

His

Digitized by Google

His tandem & huiuſmodi beneficiis refecti, quia antea ma lis innumeris erant affecti, in propria ſunt reuerſi. Vnus autem eiuſdem ſtirpis perduræ ceruicis, nomine * Alrammus, fecit quod noluit beatus Emmerammus. Vendicauerat enim ſibi iniuſtè prædiorum partem, quæ nepos eius, martyri ſub teſtibus dedit in hæreditatem. Pro qua conuentus à primoribus, & interpellatus à defenſoribus, ob cordis duritiam penitus renuit facere iuſtitiam. Cæterum beatus Emmerammus, ſuorum defenſor optimus, ſuper temeritate & malitia adeo eum afflixit, vt per aliquot ſeptimanas ægritudo eius ſibimet & eſſet pœnæ atq; horrori, amicis verò inconſolabili mœrori. Vnde contigit vt frequenter mortem optaret, ſed optata minime veniret. Tunc demum procul dubio ipſa rerum facie perdiſcens, quia illum haberet offenſum, cuius Martyrem inhonorauerat ſanctiſſimum, ſeq; dolens infeliciſſimè viuere, & nihilominus huiuſmodi vitam morte ſaltem haud poſſe finire, conſilio ſero ſed tamen bono, vxorem ſub feſtinatione cum filiolo ad martyrem miſit, neptem ſcilicet meam cum nepote illuc ad reſtituenda prædia currere fecit. Qui nocte vigiliarum eius venientes, & mane ordinem rei mihi exponentes, à me accepto, quod ad ſalutem pueri pertinuit conſilio, hora diei natalis beatiſſimi Martyris quaſi ſecunda, mater ad altare acceſſit, & primo filiolum S. Emmerammo ſoluere faciens cenſum, de in eum eiuſdem manibus attractis more Baioarico teſtibus, retradidit prædia, vti antea fuerant tradita, domumq; eſt reuerſa. Inde mihi poſtea nuncius venit, qui iurauit per beatum Emmerammum, prænominatum ADALRAMVM eadem hora tranquilla pauſatione defunctum eſſe, qua hæc traditio facta eſt RATISBONÆ. Nos proinde quotquot ſumus tāti patroni cultores, DEO & illi gratificas concinamus laudes.

Adalramus.

Vxor Adalrami neptis auctoris.

Magna-

Digitized by Google

XIII.

Magnalia DEI vehementer ſunt conſideranda,& Sanctorum ira ſeu patientia nimis timenda. His etenim patrocinantibus clemens nobis erit altithronus, offenſis verò & ſpretis, per longum aut breue,non ſtabit inultum & leue. Quod apud S. Emmerammum ſub MICHAELE Epiſcopo ſatis probatum ſeniores retulerunt nobis,qui memorabantur illius temporis. Is ergò ꝓ rebus martyris defenſoribus aſſumptis, cũ PERCHTOLDO Marchione conflictũ habui magnũ.Cumq; diu certatum eſſet vtrinq;, tandẽ in id partium paria conuenerunt,vt duodecim virorũ nobilium iuramento, quod exigebat præfectus tolleret B.Emmerammo.Super cuius altare CAMBOTA ipſi⁹ poſita,homines numeri præſcripti accedentes iurauerunt.Sed vltione diuina percuſſi grande ſecũ recedẽtes malum portauerunt. Cuius talione ſaumatizatus ex patre auus meus ARNOLDVS eodẽ momento, dextro debilitat⁹ brachio,poſt paucos annos in flumine NABA ſolus,comitatu ſaluo, ſubita morte vitã finiuit. Cæteri verò,qui coniurauerant quid perpeſſi ſint, breuiter tangam.Alius atqui cæcatus, alius ſtrangulatus, alius inſenſatus,alius paralyſi ſolut⁹, alius euiſceratus, alius *fulmine* vſtulatus,alius incendio ꝓprię domus conſumpt⁹, alius mancus & monophtalm⁹,alius cancri morbo percuſſus,*alius* elefantię peſte fœdatus,alius hydropica inflatione grauatus,miſeram vitam miſera morte finierunt.Vnde meus ex matre auus prę nominat⁹ ſcilicet Comes PERCHTOLDVS terrifica commonitione tactus,B. Emmerammo prædium ſuburbanum, quod dicitur Iſininga,ꝑ venerabilem pij Abbatis RAMVOLDI ordinationem donauit,illius aſcribens obſequium,duodecies dandum charitatiuo vſui monachorum, nec non refectioni duodenariæ Chriſti eleemoſynariorum,Tu autem ſanctiſſime martyr Emmeram-

Perchtoldus Marchio.

Arnoldus auus auctoris

Naba flum.

Perchtoldus Comes auctoris auus maternus.

me duodenario miraculo clarificate, pro nobis peccatoribus, hactenus abuſis duodecim inreligioſitatibus, preces largas funde coram illo, qui hunc numerum Apoſtolico dedicauerat choro.

XIV.

Cum hoc certiſſimum habeat Chriſtiana fides, quia hi, qui in nomine domini largi ſunt in pauperes, in DEVM dici debeant ac ſint per omnia diuites; & quia ipſe diues eſt in omnes vniuerſisq; ad ſufficientiam tribuere poteſt, tamen ne deſint in mundo, in quib⁹ fragilitas humana ſua poſſit redimere peccata, ſuis membris in minimis quotidie ſuſtinet onus paupertatis. Quibus id leuandi gratia, percurſitantibus fidelium domus & hoſpitia, adeo quorundam parcitas obduratur & nequitia, vt pręfamis ac frigoris anguſtia, incidere cogātur amarę mortis gurguſtia. Quæ, conditione ſub hac, quò plures miſerabiliter abſumat, multitudo falſorum fratrum violenter ſententiam dictat. Hi ſiquidē non ſpiritu humiles, ſed reb⁹ & vitiis pauperes, per clandeſtinas ac euidentes rapinas Chriſti præpediunt pauperibus, ne ſolatia accipiant, aliquando etiam à bonis fidelibus, à quîs boni pauperes & mali, haud facile queunt diſcerni. Hi vt filij diaboli cum peruerſis ac ſceleratis fœderati partim exercent latrocinia in ſiluis & villis nimis crudelia, partim per loca ſacraria, moliuntur quæ penitus nefaria. Quidam verò, qui inter eos videntur quaſi ſanctiores, Eccleſias per hypocryſim frequentantes, ac ſacrilegis ibi lucellis inhiantes, velint nolint euoluunt in publicum, quam vacui ſint diuitiarum verarum. Quid plura? Locis in ſanctis ipſi non ſine miraculo ſæpe vidimus deprehenſos, quorum furta ſeu cætera flagitia hoc ſatis declarabant, quod non in ſpiritu & veritate veri aduenerint adoratores, ſed falſarij ſeu deceptorij adulatores. Horum alij miſericordia donati, & ſic ſunt in ſpi-

Epheſ. 2.

Ioan. 4.

in ſpiritu lenitatis ſaluati. Alios verò, qui videbantur corde duriores, publicæ emendabant caſtigationes, ne impunitas tales faceret deteriores. Pars autem abſcondita patientiæ Sanctorum reſeruabatur, quia omnino à mortalibus, qui & quales fuerunt ignorabantur: exceptis his, qui ſibi erant conſcij huiuſmodi facti. Quorum ex numero quædam muliercula REGINÆ ciuitatis indigena, ad confeſſionem Chriſti martyris Emmerammi, cui vocabulũ eſt de pedibus, ipſius die quadam quaſi adoratura acceſſit. Ibi ergò calicis raptu furtiuo, quem ſuper altare B. IOANNIS reperit, vt circumſpectans ſe ſolam vidit, ſaluti ſuæ nimium inuidit. Quo vt ſecum domi occultato, necnõ eius argento plumbo peccati commutato, proprios in vſus abuſa eſt; manifeſto Dei iudicio paralyſis morbo ſoluta eſt. Cuius moleſtia per biennium grauata, tandem protractis & continuis doloribus, diſcit quem in loco martyris offenderit; ob cuius deſpectam confeſſionem, tam euidenter in corpore ſuo pertulit confuſionem. Vnde & in ſe reuerſa, atque per pœnitens cor ſuis angoribus conſulere anniſa, pauperculo ſumptu, quem amminiculis proximorũ colligere potuit, calicem nouum parare curauit. Tum ſacerdotibus confeſſa delictum, quia deſtituta eſſet officio membrorum, in qualo deportatur ad S. Emmerammum. Cui dum propria manu, altius tamen ſuffulta, calicem reſtituiſſet, atq; intimas preces cum lachrimis effudiſſet, ſubito reddita ſanitati exilit de ſportatio cubili, & gratias clamat DEO ac beato martyri. Et quia libenter quam attulerat, immò qua allata fuerat, chorbe cum doloribus carebat, eam læta ſecus baſim altaris reliquerat. Quã extemplo fideles ante Eccleſiã pro monimento ſuſpendere, ac ſummo gaudio legioni ſignorũ ea loci pendentium hoc intermiſcuere. Sed cœlitus miniſtrato tam grandi miraculo, eſt valde penſandum

Digitized by Google

tanti Martyris meritũ, qui mulierem abſq; miniſterio ſuorum pedum venire voluit ad aram ſuę requietionis antipodam eo ſcilicet tenore, vt vbi antea tenebrata impietate, conticeſcens occultabat delictũ, ibi poſtea ſub luce piæ cõfeſſionis, ac recuperatione ſalutis, ipſa cum cæteris diſceret
Pſalm.90. Matth.4. ſcriptum: quia Dominus ſeruabit pedes Sanctorum ſuorũ.
Iſai.52. Rom.10. Et illud Iſaiæ prophetæ: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. quorum nos participes per chariſſimi ſui Martyris preces efficere digne-
Dan.3. tur, qui ſedens ſuper cherubin abyſſos intuetur, Amen.

XV.

Quia beneficia diuina vſq; in finem ſæculi multorum ſint reſurrectio & ruina, quotidie creatoris declaratur omnipotentia, quæ fidelium corda dirigens mandatorum ſuorum in ſemita: Populum humilẽ ſaluat, & oculos ſuperborũ humiliat. Caſtigat ergò fidei ſacrę filios miſericorditer vt corrigat, incredulos autem & impios ob durum cor & impœnitens iuſta ſententia damnat. Vnde & plebs Chriſtiana in DEI omnipotentis lætatur gratia, de manu filiorũ alienorum ſegregata, quorum filij ſicut plantationes nouellæ, filiæ circumornatæ, promptuaria plena ex hoc in il-
Pſalm.143. lud eructantia. fœtoſæ oues, craſſæ boues. Non eſt ruina maceriæ neq; tranſitus neq; clamor in plateis eorum. Hac igitur falſa felicitate deliniti, Chriſtianis improperare ſolent Pagani & Iudæi, quod cum hi multimoda terantur & grauentur preſſura; ipſi è contrario conſolationẽ habeant & leuamen in omnia ſua. Noſtros velut pauperes ac inanes afficiant peſtilentiæ ac fames; illos verò reficiat, immò diſtendat ſuperflua rerũ congeries, in qua eſt omniũ malorũ materies. Pro quorũ inani iactantia cõſolatur nos pleniter, ſi digni ſum⁹, ſpiritali abundantia: è cuius copia Dauid eructans & cor laborib⁹ humiliatũ, conſolans, dicit: Multę tribula-

bula-

Digitized by Google

bulationes iuſtorum & de his omnibus liberauit eos Dñs. *Pſalm. 33.*
Mors autẽ peccatorũ peſſima, quos tenuit ſuperbia; quia cũ *Pſalm. 72.*
hominib⁹ nõ flagellabuntur. Quibus cũ dicimus, quare non creditis in Dñm, cuius iuga fidei ſuper ſe leuaſſe, iam totus mundus gratulatur? Reſpondent, in rerum proſperitate ſeu aduerſitate vtrinq; probandam fore executionem fidei rectæ, & quis immundo videatur ſubiacere maledicto. Nobis autem è contra reſultantibus, quia maledictio mundi mutabitur benedictione cœleſti, eſuries ſaturitate, luctus exhilaratione; oportet nos aduerſa mundi patienter tolerare. Vos, inquiunt, ſolito more incerta pro certis ſemper habetis; & ideo quadam facilitate ad hæc nos conducere tentatis: Quos occaſione aliqua in nomine domini cupientes lucrari, docemus verbis huiuſmodi: Chriſtianos conſtat, factis maiorum, & dictis valde certificatos in fide, cui adhuc etiam inter cętera veritatis indicia, multum adſtipulantur miracula cœlitus ad Sanctorum memorias declarata: quæ pro ſui magnitudine ac aſſiduitate, nec inimicos huius nominis & religionis arbitramur poſſe latere. Quibus noſtra parte prolatis, obuiare conantes Iudæi duritia cordis lapidei, clamant, & perſtrepunt dicentes: Optime nouim⁹ quo tendit veſter epilogus. In Eccleſia quidẽ Martyris veſtri Emmerãmi, quia notum eſt omnib⁹ Ratiſbonæ habitantibus claudos reparatos, atq; cæteris moleſtijs affectos, à vero medico curatos, minimè diffitemur. Sed per Meſſiam, quem nominatis Chriſtum, & eum, quem dicitis patronum veſtrum, horum aliquid factum nunquam fatemur. Nam omnipotens in omni loco dominationis eius quæcunq; voluerit facit vt Deus. Poteſt etiam in plateis conferre ſanitatem infirmis, & facere talia in ſynagogis ſiue noſtris in ſcholis, qualia in veſtris gloriamini facta Eccleſiis. Tum os eorum quaſi ad cœli cameram ſuſpenſum, & lin-

guam procaciter tranſeuntem in terram, oppſſauimus ſermone in huncmodum ſe continente. Quia Domino noſtro IESV Chriſto corporaliter cum hominibus cõuerſato, ac munera ſuæ pietatis intra & extra ſynagogam, patribus veſtris magnificè impertito, non ſolum cum eis ingrati extitiſtis, ſed miſerrima voſmetipſos interficientes dementia etiam hoc in malum veſtrum accumulaſtis ſuper iniquitatibus eorum, vt in eo capiti omnium bonorum, nec non illius membris electis detraheretis, vnde ſalutem gratis oblatam attrahere debuiſtis; ecce conuertimur ad gentes quæ Dominum in Sanctis eius nouerunt laudare fideles. & quia indignos vos DEI iudicaſtis gratia, ac omne bonum vſq; hodie à ſalute veſtra negatiua diffeſſione repuliſtis, his fructuosè proponimus margaritas, qui ſciunt cum honore ſuſcipere illas. Vobis autem erit æterna confuſio, teſtante

Matth. 8. Chriſto in ſuo Euangelio: Quia filij regni in tenebras exteriores erunt trudendi, & ſine fine puniendi. Cæterum vt reuertamur ad humilitatis noſtræ propoſitũ. O lectores & auditores, qui veræ fidei eſtis confeſſores, quod de Chriſti gratia Sanctorumq; gloria Iudæis viſum eſt dubiũ, dilectioni veſtrę monemus non dubium, ſed ſemper maneat certũ, quia oſtium Dei quod alijs eſt clauſum, alijs iuſto Dei iudicio erit apertum. Ante quem & in quo cordetenus orandum, ne cum hoc mundo damnemur, ſed Redemptoris gratia potenti ſaluemur. Cuius in charitate ſpes noſtra ponenda cum fide, ne permittat de parte iuſtorum perire, pro quibus dignatus eſt mortem crucis ſubire.

XVI.

Burchardus Marchicomes & Præf. Ratiſbonenſ.

Erat quidam vir ingenuus BVRCHARDI Marchicomitis & Præfecti Ratiſbonenſis vaſallus. Hunc diuina à DEO corripuerunt flagella, vt neruis contractis omnium penè

penè deſtrueretur officijs. Cumq; diu huiuſmodi caſtigatione attereretur, demum ad opus Dei in illo manifeſtandum, ſub ſpe non confundenda ad ſanctum Emmerãmum defertur in cuna, infantibus magis eatenus apta quam viris. Cuius vehiculo vt ad altare teſtis peruentum, ibiq; aliquantiſper eſt oratum, is qui cunulæ adhæſit vt puſio, repente robuſtus erigitur ac ſiſtitur vt homo. Tum videntes qui aderant in nouo Martyris mirigerulo plenam ſtaturam, reſurrectionis ad inſtar generalis, proceram. In Eccleſia eiuſdem teſtis immolabant DEO hoſtiam vociferationis ſecundum illud, quod Dauid ait: Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Cum quibus idem patronus noſter dulciſſimus, æterna pro exilio breui patria donatus & pro pondere laborum inæſtimabile præmium ſortitus, pro morte pretioſa inuſitato genere Martyrij acquiſita. In tuo Chriſte regno gloriatur corona, quam elucere facit ſpecialis tui & proximi dilectionis gemma. Qua & nos, pro modulo noſtro, inſignitos vocationis hora humiliter petimus à te inueniri, cuius miſericordia quæ bona ſunt in cordibus verè fidelium non permittit ſopiri, ſed pleno perſeuerantiæ fructu eorum facit opera finiri. *Pſalm. 117.*

XVII.

Gloria Sanctorum Chriſto congregantium patres & fratres eſt valde reuerenda, ira quoq; omnimodis cauenda, patientia verò omni ſexui ſeu ordini pertimeſcenda. Ad hos namq; dicit Dominus: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Et in Euangelio: Qui vos ſpernit me ſpernit. Quæ tonitrua ab ipſo cœlorũ throno procedentia, nec non terrificè mortalibus intonantia adeò contemnit, heu, malè ſurda ſęculariũ duritia, vt inhiantes ad Eccleſiarũ ſeu pauperum res, hæreditatem Dñi diripiendo ſuam faciant; *Zach. 2.* *Luc. 10.*

itmmo

Digitized by Google

immo ſe ac ſua diaboli partem efficiant. Contra quos inuehitur maledictum per illud propheticum: Væ qui iungitis agrum ad agrum iniquè. E quibus nonnulli qui honeſtiores & continentiores videntur in factione huiuſmodi, cùm viderint aliquos ad ea, quæ parum tetigi perpetranda procliues, callide eos inſtigant: atq; vt his reculis tenacius adhæreant, ſæpius inculcant; peruicaciter ſe pollicentes eis apud Iudices futuros adiutores, nec non etiam ſi neceſſitas exigat coniuratores. Tum in ſe quodammodo quaſi reuertentes, immo retrorſum ad malitiæ cryptas anfractuoſe diuertentes, eos pro tempore deſerunt, quibus conſilium iniquitatis dederunt, & ſe ſubdole ad hos, quorum bona prædę vel rapinæ fecerunt patere, conferunt. vt pro mendacij ſilentio, ſeu veritatis venali teſtimonio apud incautos, muneribus dextras adimpleant, taliq; ſtrofa, quod habere videntur à ſimplicioribus extorqueāt. Cui tam grandi malo in plebeia turba modis millenis * craſſato, Prę fecti, & Comites, qui mederi debuerant & poterant, non ſolum obuiare ac reſiſtere recuſant, quin etiam ipſi hoc idem accumulant, nec non omnem iuſtitiæ pulchritudinem, quantum in ſe, dedecorant, quo inſatiabilem auaritiæ lacum non modo nequiter, ſed etiam turpiter adimpleant. Pro quorum contumacia celeriter ſternenda clamat Propheta, immo cum eo iniuſtè oppreſſorum vltionem poſtulat perſona: Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem ſuperbis. Hanc igitur cauſam, non cauſam, ſed peſtem dicendam, id eſt, vt diabolica commiſceantur humanis, & nihilominus humana præferantur diuinis, in tantum aliqui pro commodis affectant terrenis, quo adulationum liniamentis, ſiue alijs praui conſilij incitamentis, quibus ipſi abundant, paſtores etiam Eccleſiæ tentent inficere, atq; gregis dominici arietes conentur lupos efficere. Quorum

Eſai, 5.

* *graſſato.*

Pſalm. 93.

Digitized by Google

rum ſyntychias venenoſas, qui nõ obſeruauerit, procul dubio vitæ periculum incurrit, quod in ſe ſatis eſt expertus MICHAEL REGINÆ ciuitatis Epiſcopus. Is atqui cum pro Epiſcopatu cuidam nepoti ſuo ab Imperatore poſtulando, palatij ſtationem petere decreuiſſet, xeniaq; quibus hoc ſe impetraturum ſperabat, parauiſſet, perſuaſum eſt ei ab his, qui optabant apud Principes Eccleſiaſticas venales fore dignitates, quatenus petitionẽ, quã facere vellet, theſauris Deo dilecti Martyris Emmerammi ſubornaret. Quos ille, conſiliarijs conſentiens reis & peruerſis, prope diem natalitiũ eiuſdem teſtis, Domino ſuo ſubduxit, nec non ad Epiſcopalem villam, BERAHARTASHVSVN dictã, ſecum transduxit, quo ſuus eadẽ die comitatus peſtifer confluxit. Ibi quoq; ſubitanea corporis percuſſus moleſtia, per extremam ſortem vrgeri cœpit in mortem. Quam cum ſibi turbidam & amaram ſenſiſſet imminere, atq; iam deſperaret infra limitem huius vitæ diutius conſiſtere poſſe, vicedomno aſſumpto nec non militibus accitis in teſtimonium, cum aliquibus miniſtris, quîs circa eum plus erat amoris quàm timoris, quorũq; familiaritati ſedulo ſolebat inniti, affatus eſt verba huiuſmodi: Cõtigit me aliquãdo ſecus LICVM flumen ſub Ottone Saxonigena Impatore primo graui interfuiſſe prælio. Vbi cum inter noſtros atq; paganos acerrimè fuiſſet pugnatum, & Chriſto ꝓpitio, à Chriſtianis eſſet triumphatum, VNGRI meam abſcidentes auriculam, gladijs ac ſpiculis inter cæteros me ſtrauerant ac adæquauerant glebis. Ibi inſperato raptus, ad ſalutem ſenſi beneficijs adeſſe patronum clementem, quem nunc timeo ob temeritatem peccati mei iraſcentem. Eia quæſo fideliter agite quæ iniungo: Tollite hinc (vtinam nunquam ad malum, quod facere volui) mea ſub certo numero integra viginti pallia conſignata, & offerte ea quamuis ad magni-

Michaelis Epiſcopi Ratisbon. auris abſciſſa prælio ad Lycum, quo Otto M. Vngaros vicit.

tudinem peccatorum meorum parua, magno & beato ad ſubueniendum cui voluerit Chriſti martyri Emmerammo: reddetiſq; illi reuerenter ſuorum partẽ theſaurorum, quos inſipiens ac minus cautus in ſugillationẽ mei ſubtraxi eius honore ſeruitij. Calicem autem aureum, quem opere ac forma ſatis vt opinor decenti eidẽ clariſſimo teſti paſſionum Chriſti patraui, cum his omnibus, quæ labiis diſtinxi, ſuper & circa ipſius altare ponetis, ſicq; ex humilitatis meæ legatione dicetis: MICHAEL ille peccator, homo quamuis in ſancta Eccleſia ordinis iure ſacri particeps fuerit nominis angelici, immeritum tamen & longe imparem ſe perpendens tanti miniſterius officij, ſeruus quoq; tuus, beate Emmeramme, adoptiuus, ſub ipſis pontificalibus infulis factus, in extremis etiam conſtitutus, erga reuerentiam tui deuotus, tibi hæc miſit atq; remiſit, nec non vltimum ſpiritum trahens, animã cum corpore patrocinio tuo cõmiſit. Hæc verò facta & dicta cũ non paucos conuenirent ac deterrerent, pro abuſiue vſitata ſanctorum inter mortales negligentia, campanum quoddam quantitate modicum, à legatis Epiſcopi cum aliis rebus in baſilica patroni noſtri expoſitum, grande per os dicentium prædicabat miraculum. Huius ergò cum Imperator *Otto ſecundus aliquando apud S. Emmerammum audiret tinnitum ſingularem & præ cæteris magis ſonorum, fertur dixiſſe, aut hoc, aut huic ſimile ſe velle habere. Qua occaſione prædictus Pontifex idem campanulũ in via iuſſit tranſportari ſecum, arbitratus ſatis ſe facturum Principi oblatione cupiti. Quod poſtquam eſt de Martyris Eccleſia elatum, vti comperimus per cuiuſdam Preſbyteri relatũ, ad DEI omnipotentis nutum immutatione ſoni factũ eſt mutum, nec vllius artificio aptari .... Non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris, quod verũ eſſe minime nego,

Corrigo: Otto primus. Vide Notat.

Eccl. 15.

go, ſed magis inde ne damner pauito. Eſt tamen aliquid quod mihi ad prædictas laudes etſi minus idoneo fiduciam dabit. Illud videlicet quod hi, qui ſanctorũ facta & dicta, vtpote maiora chariſmata efficaciter æmulantur, arbores bonas cum pleno fructu imitantur; Illi verò, qui eadẽ aliis imposterum imitanda ſeu veneranda ſcripris memoriæ tradunt, & nõ adhuc faciunt, quæ dicunt, aſſimilantur arboribus, etſi nec dum fructum, tamẽ folia habentibus, in quibus ſpes eſt fruticelli ex benedictione diuina quandoq; futuri, ſecundum quod Ioannes dicit: Potens eſt Dominus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Horum quippe de numero miſellus ego, ſperans in omnipotentis Dei miſericordia, quamuis viliſſima eſſe malo arbuſcula, folijs & cortice veſtita, id eſt, verborũ & actiuę ſollicitudinis miniſtra, quã ariditatis æternę cũ illis, qui nec dicunt nec faciunt, duplici maledictioni ſubiacere. Operetur ergò vnuſquiſq;, quod poſſit ex eo, quod de ſupernis accepit: ſic enim magna magnis, parua paruis conuenire probantur. Ego quippe cum humilitate aggrediar laudes mei patroni ſcriptitare, nec non miracula Chriſti prædicare, quibus beatũ Emmerammum teſtem ſuum fideliſſimum euidenter & glorioſe declarauit ſecũ viuere & gaudere in regno cœlorũ. Ibi quoq; cõſtitutus, benigne, vt ſpero, proſpicit in omnes, qui eũ voce & actu pie venerantur, familiarius autẽ ſe inclinat, & intẽdit ad ſeruos ſuos, q ſibi die noctuq; in loco ſuę requietionis famulãtur, & illic Deũ ac ſe cum commilitonibus ſacrificio laudis honorare nõ pigritantur; frequentãtes iter quo ſalutare Dei oſtenditur. Hoc ſiquidem itinere idẽ dulciſſimus famulorũ ſuorũ patronus quod olim ardentiſſime quęſiuit, abundantiſſime inuenit. Inuênit atqui locum Dño, tabernaculũ Deo Iacob. Ad cuius ędificationẽ tabernaculi iã aliqui dona quodãmodo ſolenniter offerebant opulenta,

Matth. 3.

Pſalm. 131.

Digitized by Google

qui præditi ingenio, ſenſu aureo, & ſermone deargentato prænominati Martyris, ac in æternum nominandi teſtis vitam & geſta ſcripſerunt, quîs geminas eius virtutum pulchra compoſitione interlucere fecerunt, ſicq; byſſum intexentes, id eſt, puritatem ſanctæ illius conſcientiæ exponentes, peruenerunt vſq; ad purpurã, quæ nobiliſſima tinctione Martyrij eum prouexit ad palmam. Hanc è regione ſalutantes deuotione pari quidam viri diſertiſſimi tractatus & ſermones eidem adſcripsêre Martyri, nec non iterando laudes ipſius coccũ bis tinctum obtulerũt mente ſagaci, quem ille dum in hoc ſœculo laborauit, vigilantiſſima præceptorum dominicorum executione præparauit, atq; in nouiſſimo agone geminæ dilectionis exercitijs rubricauit. Quid multa? Diuites & potentes beato Emmerammo dederunt dono è copiæ cornu pleno, aurum, argentum, gemmas precioſas, purpuram & byſſum, coccum bis tinctum & cætera ornamenta tabernaculo illius congruentia. Ego autem vltimus dominicæ ſcholæ diſcipulus, & ipſius, domino volente, in ventre matris ſeruulus factus, paupertatis propriæ conſcius, patrono non tantum meo, ſed etiam omnium eum habere volentiũ, poſt antiphonas & reſponſoria, quæ ad laudes illius, nõ vti volui, ſed ſicut potui, deuotus, vtcunq; compoſui; & poſt illum, quem præterito anno de miraculis conſcripſeram libellũ, diuerſis occupationibus vix hoc fieri ſinentibus, pro pilis caprarum hunc ſub * dialogo nunc offero librum. In quo mihi viſum eſt operæ precium, memoriam facere virorum illuſtrium, VVOLFGANGI ſcilicet Ratiſbonenſis Epiſcopi atque RAMVALDI Abbatis eximij, qui multigena probitate Sedis huius Eccleſiam ornauerunt, locũ iſtum bonis accumulauerunt, nec non hîc plura rationabiliter atq; laudabiliter conſtituerunt. His quoq; vnâ, vti ſpero, cum ſanctiſſimo Mar-

Exod. 25.

** Hæc intelligenda de libro ſecundo, qui dialogo cõſcriptus eſt; non longe enim ab initio incipit dialogus.*

S. VVolfgang.
S. Ramuald.

Martyre annitentibus, ac pro fragilitate noſtra preces pias fundentibus, quis ſcit ſi benignus propitiari dignetur dñs; & ſolita vſurus dicat gratia: O charitatis maximæ imitator ſpecialiſſime, huius caraxatoris tui & tuorum tibi concedo ſalutem in æternum, Amen.

FINIS LIBRI I.

QVATVOR HOS VERSVS ANTISTES DAT HERIBERTVS.

Hæc tralatitia videntur.

D*IVERSIS horis laudandi ſcripta laboris*
Legi, perlegi, crebro perlecta relegi,
Et nihil inueni vitium quod poßit haberi.
Hoc tantum dico, tua tuque placetis amico.

Hæc alieno loco poſita,

ANNO DOMINI MCCCICV. REVERENDVS IN CHRISTO PATER DOMINVS LVDOVICVS Venerabilis Abbas huius Eccleſiæ M.... Pater pauperum, corona monachorum & Venerabilis Dominus ... Abbas ſucceſſit.

ARNOLFI
EX
COMITIBVS DE CHAM ET VOCHBVRG, MONACHI SANCTI EMERAMMI, PRÆPOSITI ET MAGISTRI,

DE
MIRACVLIS BEATI EMERAMMI,
Et
DE MEMORIA CVLTORVM EIVS,

LIBER II.

Dialogo conſcriptus,

IN QVO MVLTA AD RATISBONENSEM ECCLESIAM SPECTANTIA, præſertim de S. VVolfgango Epiſcopo, & S. Romualdo Abbate.

NVNC PRIMVM EX M. S. COD. EDITVS.

INCIPIT LIBER II.

DE MEMORIA BEATI EMMERAMMI ET EIVS CVLTORVM.

HVMANIS rebus exempto, vt in calce libri prioris deſcripſimꝰ, MICHAELE REGINOPOLITANO Epiſcopo, qualiter Dei omnipotentis miſericordia, ſuper huius Eccleſiæ clerum & populum vigilauerit, quemue princeps paſtorum ſuis ouibus præeſſe voluerit, quemq; ad paſtoralem curam in ſecreto ſuo, cui omne cor patet, elegerit, occaſionibus huiuſmodi patefecit. Erat quidã vir genere ingenuus, virtute ſtrenuus, natione ALAMANNVS, nomine quidẽ VVOLFGANGVS cuius ipſe interpretationẽ vocabuli in quodã loco, LVPAMBVLVS, iuſſit inſcribi. Is primũ inter canonicos ſiue clericos laudabilẽ & caſtã duxerat vitam, dein arctioribus regulis implicari deſiderãs, in SVEVIA apud Cœnobitas, qui SOLITARII vocãtur, monachũ profeſſus eſt. Quem cum non ſolũ fortiter vitiis reſiſtere, ſed etiã virtutibꝰ aſſuefaceret libere inſiſtere, acriꝰ intendens aciẽ mentis in ſpeculũ geminę dilectionis, videbatur ſibi cũ ſimplo & abſcondito talento, quaſi vacuus apparere in cõſpectu Dñi; niſi eo expoſito & duplicato aliorũ quoq; conſuleret ſaluti. Cuius rei grã monaſteriũ & monachũ deſerẽs, imo ſecundũ Apoſtolũ maiora ęmulari chariſmata cupiẽs, 1. Cor. 12. p̄ ALAMANNIAM deuenit exul in NORICVM. Ad cuius orientalẽ partẽ cum humili comitatu pertendens

prædi-

prędicādi gratia, PANNONIÆ petijt confinia. E qua, per PILIGRINVM PATAVIENSEM Epiſcopum euocatus piæ, vt decuit, humanitatis ab eo ſuſcipitur & fouetur officio. Apud quem & iam rogatus & iuſſus manſit aliquot diebus; hoc inter cætera prudenti ſecum tractans mente, quare prohibitus ſit ab adducēda ad DEVM PANNONIORVM gente: Quo commorationis tempore idem Epiſcopus optimè vſus, vtpote, qui erat adprime eruditus & genere nobiliſſimus, iuxta hoc, quod Apoſtolus dicit: Probate ſpiritus ſi ex DEO ſunt, clandeſtina & manifeſta diuini ſeruitij obſeruatione, ac aſſidua ſacræ Scripturæ indagatione ſatis probauit, hunc quem ſuſceperat peregrinum, non eſſe gyrouagum, ſed ſtabilem veræ fidei domeſticum. Vnde & quoſdam de ſuis familiariter pro eo alloquitur, dicens: O quam fœlix Eccleſia, quæ, DEO volente, iſto donabitur Sacerdote: Ergò neceſſarium valde videtur mihi & vtile, vt huic famulo DEI petam regimen RATISBONENSIS Epiſcopij: quia optimè conuenit, ſicubi abundat bona voluntas, vt eam etiam ad bona opera procedere faciat benè collata facultas. Bonum quippe, quod hic vir ſeminare voluit in paratis cordibus paganorum ad ſalutis obſequium, quod repulit cæcitas illorum, quandoq; fortaſſis hoc eodem agrum dominicum excolente dabit fructum ſuum in populis Chriſtianorum. Adhæc quidam reſpondentes dixerunt: Qui fieri poteſt, vt iſte pauper & ignotus ad honorem accedat tanti Epiſcopatus, cum iam aliquæ alti ſanguinis perſonæ, hunc apud Imperatorem prædiis & pecunia compenſantes ſibi tentauerint acquirere? Quibus ille refert verba ponderoſa, ſed non adeo moroſa: Diuina & humana valde inter ſe probantur diſtare iudicia. Hinc ſcrutator cordium & renum, ab initio mundi elegit contemptibilia,

1. Ioan. 4.

1. Cor. 1.

bilia, nec non ignobilia, vt confunderet fortia: & è contrario mund⁹, quod ſuum eſt ſuperbe ad horam extollit, ac in breui cum confuſione diſtollit. Vnde operæprecium cenſeo, quo mittam ad MARCHICOMITEM, cuius conſilio multa ſolet facere Impator, vt ſuggerat ei ne per ambitionem, aut ſimoniacã hæreſim quemquam Epiſcopalẽ ſinat accipere dignitatem. Sed ob æternam remunerationem, quem humilem & modeſtum ac eruditũ inuenerit, nec nõ officijs Eccleſiaſticis aptũ eſſe probauerit, hunc cuiuscunq; ſit conditionis vel parentelæ, promoueri faciat ad culmen Eccleſiæ. Quid plura? per legationem Epiſcopi ac ſuggeſtionẽ conſiliarij, Cæſar ſuæ & Eccleſiaſticæ vtilitatis admonitus, imo, quod verius eſt, nutu Dei cuius in manu cor Regis, Princeps bonus OTTO II. animo mutatus, omnes qui pro eodem Epiſcopatu adipiſcendo laborabant, auertit, & ſe totum ad electionem venerandi viri VVOLFGANGI cõuertit, ſicq; legatos poſt eum celeriter mittit. Qui vt iuſſi fuerant pergentes inuenerũt eum adhuc cum prenominato Epiſcopo cõmorantem, ſed iam ad patriam repedare cogitantem. Ignarus enim erat legationis & cæterarũ rerum pro ſe geſtarum, & idcirco animum intendebat aliorſum. Cumq; legati, quare venerint, ei indicarent, primum recurrit ad ſecretarium cordis, ſe ſuaq; Deo cõmendans in intimis, dein Epiſcopo cuius charitate ibi detẽtus erat, cauſam ſuam exponens, id, quo grauabatur temperamento leuigabat ſimplicitatis columbinæ ac prudentiæ ſerpentinæ; atq; in hunc modum proloquitur dicens: Hoc nouum ꝙ mihi per nuncios Principis venit, charitas tua effecit, cui pręmiũ bonæ voluntatis abſq; dubio erit; ſed meæ paruitati timorẽ incutit; quia neſcio ſi voluntas Dei ſit, & quia mundus ſub ſpecie religionis multos ad vitia trahit. Cui reſpondens Epiſcop⁹ dixit: Quod dicis te timere, hoc mentis eſt ꝓuidæ. Proverb. 21.

K Sed

Psalm. 110. Sed hanc in bonam ſpem erigit Pſalmiſta, qui dicit: Initium ſapientiæ timor Domini. & iterum: Timor Domini
Psalm. 18. ſanctus permanens in ſæculum ſæculi; Quem & Apoſtolus
Rom. 11. cōmendans ait: Noli altum ſapere, ſed time. Idem alibi de
1. Tim. 3. Epiſcopatus deſiderio ait: Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum op⁹ deſiderat. Vnde & tu, ſi cum tua ſalute alijs appetis prodeſſe, bonumq; opus in omni loco deſideras adeſſe, ſub timore & humilitate ad Epiſcopalem ordinem vocatus, ne abnuas accedere; alioquin incidere videris in il-
Psalm. 108. lud quod Dauid dicit: Qui noluit benedictionem, elongabitur ab eo. Quod cauens omnimodis, conare cōnumerari
Dan. 12. cum illis, de quibus ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiā erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Huius atqui executione officij peruenies ad hoc, vt in retributio-
Matth. 25. ne iuſtorum, tibi dicat dominator omniū: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui. Talia quoq; Pontifice proloquente, vir venerandus per mentis ſpeculationem, diſpenſationis diuinæ intuens moderamen, ſubſequitur
Luc. 1. dicens: Ecce ſeruus Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Tunc arrepto itinere cum his, qui miſſi erant à Principe, tetendit in partes OCCIDENTALES BAIOARIÆ. Cumq; peruentum eſſet ad REGINAM ciuitatem, clerus & populus ſecundum morem Eccleſiaſticum, vnanimiter Epiſcopali facta electione, ad Imperatorem eum miſerunt cum vniuerſali legatione. Qua clementer ſuſcepta, & beato viro ab Epiſcopis probato, ac ſermone in præſentia eorum ab ipſo ſapienter prolato, Imperialis eum aſſumens
*propedum. potentia per * pediam paſtoralem, honorem ei dedit pontificalem; ſtatimq;, vt curam ſui, & gregem dominicum illi cōmiſit, non cum paruo comitatu ad RATISBONAM eum

remi-

remiſit: Vbi cum multorum fideli & fauorabili ſuſciperetur occurſu, primum beato Em merãmo ſe humiliter præſentauit, deinde per ſingula Ratiſbonæ monaſteria Sanctorum petijt ſuffragia, nouiſſimè verò ſolenni facta præparatione, ſeu proceſſione ad ſancti Petri Eccleſiam acceſſit. In quam cum canticis lætitiæ & exultationis voce introductus, atque more Pontificum ſecus altare intronizatus, à clero & à populo ſummo paſtori commendatur, nec non à FRIDERICO Archiepiſcopo & illius ſuffraganeis poſt aliquot dies in ſacerdotem Apoſtolicum ibidem conſecratur. Quam ille conſecrationem nolens vacuo ſecum portare vocabulo, die noctuq; Pontificali ſtudioſiſſime excoluit officio, vt gratiam ſancti Spiritus abundantius, ſub hoc ordine poſſet habere in cordis hoſpitio. Cuius inſpiratione ſuauiter tactus, & ad omnia cautus, ac prouidus factus, ob Epiſcopale faſtigium, nequaquam voluit mutare monaſticum habitum, quaſi erubeſceret monachus eſſe, qui fuerat, ſed quam intus habuit humilitatem mentis, foris oſtendit bonis exemplis, & mediocrib⁹ veſtimentis. Memor etiam Salomonicæ admonitionis, quæ dicit: Conſtituerunt te Principem? noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex illis. Non dominari quærebat in clero, ſed gregi dominico forma eſſe ſtuduit mane & ſero. prudenter aduertens, immo prudentius à ſe auertens illud eloquium, quod per Ezechielem Prophetam inuehitur contra malos paſtores, domino dicente: Væ paſtoribus, qui paſcebant ſemetipſos, & nõ greges meos. Vnde ipſe totus in diuina lege deuotus inter cætera paſtoralis curæ miniſteria, ſermone, quem ad populum inter Miſſarũ ſolennia fecit ex more, in tantum Eccleſias plebem aſſuefecit frequentare, vt per dies ſolennes vix domi remanere viderentur rei familiaris cuſtodes. Ad prædulcem enim tanti Pontificis exhortationem,

Eccli. 32.

Ezech. 34.

certatim ſexus vtriusq; turba confluxit, quam illuc fragrantia cœleſtium aromatum, ipſo, ea qui dedit, ventilante adduxit. Apium videlicet inſtar, quas poſt ſe trahere videtur mellis odor & nectar. Quibus pater pius ſummopere deſiderans eſſe vtilis & aptus, in diſputando de regno Dei, & calcandis vanitatibus huius mundi, perplexis & ſophiſticis minimè vtebatur ſententijs, ſed ſic melliti oris dulcedinem, per quandam, quam verbis explicare non potero, temperabat auſteritatem, vt ſimplici & optimo genere locutionis, tangere videretur intima cuiuſque cogitationis, taliq́ue arte nonnullorum ex oculis lachrymas eliceret indices cordis. Hanc ſiquidem tam validam à Spiritu ſancto acceperat gratiam, quo hi, qui prædicanti aſſiſterent, & eum intentè audirent, raro aut nunquam abſcederent ab eius prædicatione, ſine lachrymarum effuſione. Quo pergrandi bono à largitore omnium bonorum hominibus conceſſo, per malitiam ſuam ſauciatus humanæ ſalutis inimicus, & ei obuiam ire conatus, inuidiam, quam ſemper habebat, quibus poterat, viribus exercebat. Nam die quadam, cum prædictus beatæ memoriæ VVOLFGANGVS Epiſcopus ſolito more ad populum ex pulpito vel ambone concionaretur, diabolus aliud non inueniens, Domino prohibente, quo aduerſaretur, ſubito concitauit turbinem, & cum turbine tumultuoſam turbationem, ac nihilominus cum turbatione confuſum murmur & clamorem, nec non ſuper tectum Eccleſiæ fragorem dedit ingentem, & intra *E*ccleſiæ receptacula, puluerē diſpergens ac nebulam, aliquorū obtutibus caliginē obfudit tenebroſam. Quibus ex improuiſo viſis & auditis, populus perterritus, imo q; peius erat, penè mēte alienatus, cœpit concurrere & diſcurrere, incertus, confuſis oībus & turbatis, in quā partem ſe tutius ac rectius poſſet conuertere,

Digitized by Google

tere Interim audiebantur voces hinc dicentium. In vrbe grande ſæuit incendium. inde clamitantiū: Ecce ſeditione facta multorum gladijs diſciduntur iugula. Cumq; pro clamoribus huiuſcemodi ſedandis multum, ſed incaſſum laboratum eſſet á ſenſatis, tandem qui erant inimici machinationibus ludificati, tam vehementi excurſu per turmas eruperunt de Eccleſia, vt ex tanta multitudine vix pauci remanſiſſe viderentur in illa. Tunc Epiſcopus, quem tantæ commotio tempeſtatis iuxta conſuetudinem humanæ fragilitatis loco etiam propellere poſſet, ſi Chriſti ſeruus non eſſet, quia domum in firma ſolidatam habuit petra, gradū non mouit, ſed ſtabilis & immobilis permanens, magna fide clamauit & dixit: Domine Ieſu Chriſte ſolitam fidelib⁹ tuis accommodans gratiam, concede, vt hodie videāt gloriam nominis tui, & confuſionem diaboli. Quæ verba ſecuta eſt ſerenitas aëris, & ſerenitatem, recurſus in Eccleſiam plebis. Cui venerabilis antiſtes mox aromata & vnguenta ſacræ doctrinæ effundens, adeo illa die, ſibi de cœlis DEO dulcedinem ſermonis inſtillante, profuit, vt manifeſtè inimicum vicerit vel fugauerit, qui perturbationis nimietate pene omnibus obfuit. Vnde & poſtea fidelium deuotio hanc conſuetudinem cœpit pro lege habere, quo per ſtationes, Epiſcopum turmatim præuenirent & ſequerentur, ac prædicationis erogationem, ſumma affectione, vtpote Apoſtoli bonū amplecterentur odorē. Per quem idem venerandus pater, ad pietatis exercitia, oues dominicas de die in diem magis magisque adtrahere ſtudebat, more ſcilicet animalis, quod panther dicitur, qui vt phyſiologi perhibent, omnibus animalibus amicus, exceptis dracone & ſerpentibus, cuncta animantia, quæ in vicinitate ſui ſunt, emiſſo bono odore ad ſe ſolet adducere, atque miro modo amorem ſuum illis ingerere.

Digitized by Google

* INCIPIT DIALOGVS.

Pra in m.ſ. Nõ eſſe hũc diuersũ librum, ſed hic incipere dialogum, quo liber ſecundus conſcriptus eſt, patet ex fine cap. 17. lib. 1. fol. 68.

DVM hæc ſcribo & animum ad alia ſcribenda ſolli-
citus præparo, adeſt mihi frater Ammonitius co-
mes rerum mearum fideliſſimus, qui me conue-
nit officio ſè ſic proloquens: Vbi eſt dialogus, quẽ deuouiſti
te ſcripturum in nomine Domini de miraculis B. Emme
rammi, & de regimine illius monaſterij? Es quippe debitor
ſponſionis, aut fortis excuſationis. Tũ ego, Minime diffite-
or quin debitor ſim. Sed propterea diſtuli, quia non certus
erã ſub cuius perſona potiſſimũ conficere poſſem dialogũ;
cum perplures de laudib⁹ noſtri patroni, & de alijs vtilita-
tibus, mecũ ſæpe diſputauerint, & ſe paruitati meę neceſſi-
tudinis vinculo iunxerint. Reſpõdit, qui ſupra; Sit tibi, ſecũ-
Eccl. 6. dũ Salomonem, conſiliarius vnus ex mille, & de hac re ſe-
curum te faciet. Nã ſi vis, perſonã Ammonitij conuenien-
ter poteris habere, pro quolibet fratre te ad bonũ commo-
nente vel exhortante. Nec eſt quiſquam amicorũ, qui ſe di-
cat contemptum, alterumq; in hoc ſibi indignetur eſſe prę-
latũ. Proinde abſq; comperendinatione aſſume dialogum,
& ſicut propoſuiſti, laudibus martyris intexe memoriã con
feſſorum Chriſti, nec non huic admiſce, quicquid animus
rectè ſeu opportune tibi dictauerit, aut ratio ad ſcribendum
perſuaſerit. Paratus ſum, inquam, facere quod hortaris, ſed
hoc prius à lectore humiliter poſtulandum cenſeo, ne in o-
puſculis meis quęrat artificioſam verborũ compoſitionem,
ſed ſimplicem attendat, ſi velit, humilis ſtyli operationem,
qua mihi meiſq; ſudare malui confratribus, quam abſq; ma-
nuum opere inueniri otioſus. Hac fiducia & hac intentio-
ne procedit opus inchoatũ. Igitur beatę memorię VVOLF-
GANGVS Ratiſbonenſis Epiſcopus perſpectis & intellectis
rebus Epiſcopij diſpenſatione diuina ſibi commiſſi, inter
cætera

cætera, quæ ei paſtoralis curæ ſollicitudo procuranda, ſiue corrigenda iniunxerat, grauius tulit, monachos beatiſſimi Martyris Emmerammi eatenus Abbate caruiſſe, & quaſi oues errantes ſine paſtore fuiſſe. Huius rei gratia miſit ad TREVERENSE monaſterium in quo beatus MAXIMINVS corpore quieſcit, & inde reuerendum ſenē RAMVOLDVM euocauit, qui quondam ſub HENRICO Archiepiſcopo eius capellanus fuit. Quare, inquit Ammonitius, tanto tēpore ſine Abbate fuerant, ſi monachi erant? ſi verò monachi, ſub cuius regula degebāt? Hæc quoq; enucleari ipſa ratio poſcit. Hoc eſt, inquam, quod breui reuelatione cognoſcere potes. Fuit quippe priſca conſuetudo in Ratiſbonenſi Eccleſia, vt qui antiſtites, iidem eſſent & Abbates. Quorum nomina quidam ob temporalia commoda tenebant, non officia. Timebant enim ne ſi monaſterio Abbatem præeſſe facerent, quia à patre monaſterij omnia ſperanda ſunt, ſibi coactum minueretur obſequium. Ob hoc atqui licentiam dabant monachis aliunde acquirere, pro victu & veſtitu, quæcunque poſſent, quia ipſi bonis, quæ ad annonam eorum pertinebant, ad ſuum abutebantur ſeruitium. His dictis, frater cū quo dialogum cœpi conſerere, vſus nomine ſuo, ammonuit me in aurem dicēs: loquere cautè & ſcribito cautius. Nā ſi Epiſcopi hæc audierint dicta vel viderint ſcripta, fortaſſis dicent, velle te eos rapinarum & iniuſtitiæ notare, ſicq; libertatem tuam ſuperbiæ deputabunt; quaſi tu temere eos carpere tentaueris, pro quorum defenſione ſcriptura clamat, imo Dominus per ſcripturā præcipit, dicens: Nolite tangere Chriſtos meos. Et iterū: qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei, Cui reſpondi lingua & ſtylo. Si Epiſcopi ſunt quod dicūtur, nō nobis obſunt, ſed valde proſunt. quod & efficere dignetur Princeps paſtorū, in quo plenitudo eſt omnium bonorum. Tibi vero quia ſic placet, immo quia iuſtum eſt

atqui pro itaq; ſæpe vſurpat.

1. Paralip. 16. Zach. 2.

habea-

habeamus pacem cum eis, & ſimus ſubditi illis. Illud autem ſcire te volo, quia non me pœnitet vera dixiſſe, quandoquidem boni non ſolum bonis, ſed etiam malis vtuntur ad bonum. Sed iam tempus exigit & deſiderium tuum, vt reuertar ad narrationis meæ reliquias. Eſt quoq; alia cauſa, per quam non ſunt conſtituti Abbates in prænominato monaſterio. Ex eo quippe tempore quo primum à beato BONIFACIO Apoſtolicæ Sedis vicario, iuxta decreta canonum, in BAIOARIA ordinabantur Epiſcopi, viciſſim ſibi ſuccedebant in huius Epiſcopatu monāchi atq; canonici, ita vt ſi anteceſſor eſſet canonicus, fieret ſucceſſor monachus, & iterum huic anteceſſori ſuccederet canonicus. Hæc conſuetudo vſq; ad noſtra permanſit tempora. Epiſcopalis verò ſedes erat apud S. Emmerammum vſq; ad tempora CAROLI Principis, qui hanc reſtituit in ciuitatem vbi prius erat. Quod autem percontatus es, ſub cuius regula degerent, paucis abſoluam. In primis ergò promiſſionem faciebant, ſecundum regulam ſancti BENEDICTI, coram Epiſcopo Abbatis vices agente. Dein licentiam dedit eis Epiſcopus dandi & accipiendi propter inopiam loci. Lineis camiſiis vtebantur ſeniores, qui eas habere potuerunt, cæteri laneis induebantur, ob penuriam ſcilicet cilicinarum veſtium. Præpoſitus & Decanus monaſteriū regebant poſt Epiſcopum. Qui maioris erant ætatis, habebant cellas ſeu caminatas, iunioribus inter ſe diuiſis propter cuſtodiam. Communiter pauperem annonam habebant, volatilia manducabant. Cætera faciebant ſecundum conſuetudines, quæ in monaſteriis regalibus ad id temporis fuerant. Quæ cum diſplicuiſſent prænominato viro, reuerendo ſcilicet Epō VVOLFGANGO, vti prædiximus, RAMVOLDVM annis & moribus maturum aſſumpſit in opus miniſterij diuini, & conſtituit

cum

eum primum præpoſitum, dein Abbatē monaſterij. Quod ægrè ferentes aliqui ex conſacerdotibus & conſiliarijs antiſtitis, dicebant, Vt quid tibi & ſacerdotibus tuis perdis bona, ad S. Emmerammum pertinentia? Laudant te multi, ſed in hoc non laudant; immò vituperant. Vtere ergò Pontificis ac Abbatis officio, ſicut anteceſſores tui facere conſueuerant vſq; modo, ne carerent quarundam rerum emolumento. Huiuſmodi quoq; inſipientia, eſt ſapientiæ ſale condienda. Quibus ille prudenter reſpondit, dicens, Non erubeſco inſipiens & ſtultus dici propter DEVM. Hoc autem ſcire vos volo, quia nunquam mihi imponam onus, quod portare non valeo, Epiſcopi nomen, & Abbatis, mihi vendicando. Nam vt beatus GREGORIVS teſtatur, valde incongruum eſt, ſi cum vnum ex his pro ſui magnitudine, ſicut oportet, quis non poſſit explere, ad vtrumq; iudicetur idoneus. Sufficit enim Epiſcopo, vt ſumma vigilantia inſiſtat paſtorali officio. Et Abbati ſatis laborioſum, quamuis multum fructuoſum, prouidere fratrū ſaluti, & per omnia benè procurare res monaſterij ſui. Vnde & ipſe etiam diſtribuere debet inter fratres officia, in quibus non leuiter leuiget onera ſua: rememorando ſcilicet viri prudentis, quē prænominauimus, dicta & ſcripta in quibus continetur: Sicut indecorū eſt vt in corpore humano, alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium ſimulq; turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa. Cæterū vt proſequar, quæ propoſuiſtis; B. Emmerammi bona, quæ me peſſundare cōqueſti eſtis, perdere nolo, ſed illi cui tradita ſunt ac ſeruorū Dei vſibus & noſtræ ſedi omnimodis conſeruare volo. Sed longe aliter ſeſe res habent huiuſcemodi quàm cogitatis. Vix etiam pœnas euadere poterimus, qui ſanctorum bona famulatui noſtro deputauimus, non ſolū quan-

Greg. Regiſt. lib. 3. epiſt. 11.

Digitized by Google

titate maiora,ſed etiam qualitate meliora,& illis iuſtitia cō acti ſeu ſuperati reliquimus minora, qui viciniores eo quo frequentiores die noctuq; familiarius adhærerent Chriſto, laudantes eũ in ſanctis eius electis. Adhæc reſpondebant, qui quæſtionem mouebant, Miſericordiam & iudiciũ domino cantaſti,humanis diuina,vt iuſtũ eſt,prętuliſti,vetera vtiliter immutaſti: quid reſtat noſtra parte,niſi vt pariter dicamus,Deo gratias: Amen: feliciter?

Finẽ ſententię huius, inquit Ammonicius,vt mihi videtur,ſatis congrue concluſiſti. Sed fortaſſis aliquibus hoc diſplicet,quod tam moroſe & quaſi dormitando ſcribis ac dictitas. Ergo iube ſtylum velociter currere. Aio ad eũ, Infirmitate interdum & occupationum varietate,prępedior,ne cito quę ſcribenda ſunt proferã. Sed quia tibi hoc comate ſatisfactum eſſe non ignoro,dilectionem tui & cæterorum, quibus impatientia,longum tempore facit, haud ordine, ſi quid aliquandiu protelctur, quod videre deſiderant & audire: primũ dictis beati HIERONYMI commonefacere volo,dein ſubiungam,qualẽ quibo inuenire ſententiolã. Hic enim verè ſpermologus nominandus, in quadam epiſtola quam ad B. AVGVSTINVM ſcribit, ſolida vſus breuitate dicit: ſæpe quod pręceps eſt,in caſum vertitur. Cui⁹ verſiculi breuitatem conuertens ad meam vtilitatem, paulatim in cedendo vel ſcribendo, cauere deſidero laqueos hæreſeon in quos multi cautela neglecta,& ſenſuum ſuorũ confidentia præcipites inciderunt. Illud autem quod dixiſti me quaſi dormitando dictitare,commonefacit me,ne ſim Dormitantius,ſed vt ſtudio liberali efficiar Vigilantius. Quod vtinam ſequi velim & valeam, vt lucrifaciam animam meam. Adhæc dialogi ſocius infert, ammonitiunculam meam ne putes iniuriam. Ediſſere potius egregia,quæ cœpiſti narrare, confeſſorum Chriſti præconia. Quamuis in quã impor-

Hieron. epiſtola. 89.

tunus

tunus exactor mihi inſiſtas, adeo vt etiã grauare me videaris, tibi tamen charitate iubente, pro vt potero, ſatisfacere tentabo. Venerabilis igitur antiſtes VVolfgangus, vir inter Epiſcopos magnæ auctoritatis, inter canonicos regularis, inter monachos pietate ſingularis, humilitate ſublimis, charitate communis, ſecundũ Apoſtolum, omnib⁹ omnia fact⁹, pręcipue eleemoſynarũ largitione pollebat. Quarũ laudabilium miniſterio, ſeu cæterarũ virtutũ offertorio, quia placuit Deo, multis, dũ adhuc eſſet in pręſenti ſæculo, patuit indicijs. Horum vnum didici narrante quodam ſene fideli, cuius narratio talis fuit. Militem ſub me habui, qui quadam die cum aliis affuit * *in Baſilica ſancti Pauli* vbi beatus Præſul VVolfgangus miſſas celebrauit. Cumq; cum humili veſte primum, vtpote monachũ, aſpiceret indutũ; atq; dein ſacerdotalibus veſtimentis videret infulatum, plebeia ſtoliditate deſpexit: & cordis ore murmurans dixit: Valde inſipiens fuit Imperator illo tempore, quo pannoſum iſtũ ac deſpicalẽ, in pontificali promotione prętulit potentibus perſonis, quæ abundant in regionibus ſuæ ditionis. Quam murmurationẽ, qui nouit cogitationes hominum, eodem momento, & clementer increpauit, & euidenter ad emendationem huius vitij manifeſtauit. Nam vt in Euangelio ad cogitata reſpõdit, ita huius hominis cogitatã murmurationem ad tempus abſcondit, quo & ille in præſentiarum corrigeretur, ac murmurationis malum ab alijs in futurum deuitaretur. Nimio quippe terrore ſubito correptus, aſtantiũ ſuſtentatione vix reſidere potuit. Quẽ cum viderẽ tremebundũ & pallidũ, illico accurrens ſciſcitatus ſum, quid haberet vel quid pateretur. Tũ ille ſacerdotib⁹ adhibitis confeſſus eſt; quia contra virũ Dei male cogitauerit, & ob hoc periculoſo timore perculſus ſit. Quanta verò formido illum ſeu paſſio arripuerit, ſatis probaui, eundem penes me

1. Cor. 9.

Hæc verba in m. ſ. alia litera aſcripta ſunt.

Digitized by Google

domi retinens aliquot diebus. Cuius curam cum egiſſem, & multipliciter ſalutem eius quæritaſſem, conſilio Presbyterorum, qui pro eo laborabant, nec orationibus ei ſanitatem reſtituere poterant, reduxi eum in ciuitatem HIATOSPOLITANAM, vbi contigit illi hoc malum bonum. Ibi quoque ad pedes Epiſcopi me humilians, cum vellem hominis ærumnam & meã exponere, Vir Dei nec dum ſibi cauſam, pro qua veni aliquo hominum annunciante, anticipauit q̃ dicere volui, dicens: Surge, tace, ſcio quid velis. Et conuerſus ad vicedomnum ait, Frater Tagini tolle aquã ſacratam iuxta lectulum meum, ac ſparge ſuper hominem præ foribus cubiculi ſtantem. Ipſe autẽ contra oſtiũ manu crucem pingens, neſcio quid murmurabat. & ſanatus eſt homo in illa hora. Vere, ait Ammonici⁹, malũ conuerſum eſt in bonum. Nam non ſolum increpatione militis, vindicata eſt iniuria Pontificis; ſed inſuper etiam eiuſdem ſanitate mirifica, nec non ſpiritus reuelatione magnifica, declaratum eſt multis, meritũ tanti ſacerdotis. Quem valde miror prænominatum vicedomnũ adeo dilexiſſe, cùm fuerit, vt audiui, iracundus, ac ſupra modum ſeuerus, & ob id, pene omnib⁹ qui in Epiſcopio erant, exoſus, Epiſcopus autẽ erat manſuetus & pius. Certe, inquam, nec ipſe erat ſine ſeueritate: alioquin minus obſeruaret, quod Apoſtolus dicit: Argue, obſecra, increpa. Virum autem quẽ dicis, ob ſeueritatem, plurib⁹ exoſum, accepi ſtrenuũ fuiſſe ac ingenioſum. Qui ꝓpterea venerãdo antiſtiti extitit charus, quia valde neceſſarius; & quia illum, ſi in aliquo reprehenſibilis erat, per immutationem dexteræ excelſi meliorandum, ſpiritu reuelante, agnouerat. Is namq; poſt obitũ beati præſulis VVolfgangi, cui fideliter adhæſit, HENRICO Imperatori inter fideliſſimos miniſtrauit. Quo iubente apud PARTHENOPOLIM Archiepiſcopus factus, cùm plurigena polleret probitate,

Regenſpurg.

Vide notas.

2. Tim. 4.

Henricus Imp.

te, magis claruit pia eleemoſynarum dapſilitate, nec non humili corporis caſtitate, & nihilominus laudabili veſtitus mediocritate. Non enim verrebat terram, ſicuti multi facere ſolent, tunicis & pellicijs, magno pretio acquiſitis; ſed, quod vſu mundano rarum eſt, forti tenore mentis, contentus ouium veſtimentis, quotidie Miſſas celebrare curauit, atq; integrum pſalmodiæ cenſum deuotiſſimè perſoluere non ceſſauit. Cuius corpus anno videlicet ſeptimo poſt reſolutionem ipſius integrum eſt inuentum: gloria reſurrectionis adeò in eo reſplendente, vt aſtantes & intuentes valde mirarentur eius nitorem atq; incorruptionem; cum ſucceſſoris illius veſtimentis etiam conſumptis oſſa tantummodo nuda remanſiſſe viderentur. Verè memor dominus dictorum ſuorum, quibus fideles ſuos conſolatur dicens:: Et capillus de capite veſtro non peribit. Ecce qui oĩa benefecit, ad corroborandam fidem in ſe credentium, in quibuſdã ſeruis ſuis, nunc ex parte oſtendit, quod in generali Reſurrectione in omnibus pleniter perficiendum erit; tunc proculdubio, quando electus quilibet ſurrexerit, Occurrens in virum perfectum in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Fateor, ait ſocius Dialogi, qui mihi diſplicuit, placet; & quia vbi veritas talia oſtendit, nemo qui ſanum ſapit, per incredulitatem offendit. Sed iam tempus eſt, vt reuertaris, vnde digreſſus es: &, ni fallor, narrationis ordo poſtulat, vt plenius enarres in ſequentibus vitã Abbatis venerandi, quam in præcedentibus parum tetigiſti. Me ad obediendum, inquam, habes paratum, ſed ſummopere implorandum eſt eius auxilium, qui in Euangelio dicit: Sine me nihil poteſtis facere. Illius ergo gratia nos præueniente atq; comitante, benè procedit noſtra oratio pariter & operatio; quæ meapte quantulacunq; eſt in nomine Domini cupit proſperari. Igitur venerabilis pater

Luc. 12.

Epheſ. 4.

Ioan. 15.

S. Ramuoldus

Digitized by Google

RAMVOLDVS cōmiſſo ſibi regimine monaſterij, quis ante hoc fuerit, ſatis in huius adminiſtratione declarauit. Nam palæſtra primum ſpiritali ſemetipſum exercens, ac deinde ſubditos virtutibus inſudare aſſuefaciens omnimodis conabatur facere & docere, quæ nouerat eſſe iuſta, ſancta, pia, & honeſta. Vnde & multi etiam nobiles, pijs eius actibus prouocati ſeculum reliquerunt, atque illius magiſterio humiliter ſe ſubdiderunt. Inter quos, & cumquibus quæ grauitas illi, quæ continentia, quæ puritas, quæ largitas in eleemoſynis, quę cuſtodia humilitatis, qui ſumpt⁹ ingenij fuerint, non eſt meę poſſibilitatis per totū enarrare & vti dignum eſt prædicare. Cenſerem quippe eruditiſſimis & diſertiſſimis viris relinquendam totam molem ac dignitatem materiæ, niſi ſcirem pauperis deuotionem Deo non eſſe deſpicabilem, ſed ſecundū magnam ſuam miſericordiam acceptabilem: qua ſpe animus erigitur; & quamuis tenuis ac ruſticus, confidenter tamen currit ſtylus meus & calamus, geſta Sanctorū ſcriptitans: quia regnum Dei non eſt in ſermone, nec in eloquentię nitore, ſed in opere & veritate. Præclaras & magnificas virtutes idem vir Dei, vt cœpi dicere, laudabiliter poſſedit, & viriliter excoluit. Tenorem atqui matris virtutum, id eſt diſcretionis, tam ingenue ſuis omnibus præfixit, vt hæc illi de ſupernis quaſi ſingulariter conceſſa videretur. Hac etenim virtute ſuffultus, principalibus quatuor ſic vſus eſt, vt per prudentiam, ignauia hebetudinis abiecta, nequaquam ei è regione ſubreperet verſutia. Iuſtitiam quoque, iuxta quod poſſibile eſt mortalibus, per omnia ſic retinuit, vt nec in plus iuſto modum excederet, neque in minus iuſto diu ſuccumberet. Per temperantiam verò ſic ligauit paſſibilitatem, vt nullatenus deſiperet per inſenſibilitatem. Fortitudinis autem armis ita fruebatur, quo per eam hoſte ſupe-

1. Cor. 4.

Diſcretio mater virtutum.

ſuperato & timiditate fugata, nuſquam prorumperet proteruitatis audacia. His & talibus pater venerandus in viam iuſtitiæ directus, & in ſemitam mandatorum Dei, quam ipſe voluit, deductus, dona S. Spiritus vaſis virtutum ſeptempliciter infuſa & diſtributa totis viribus venerabatur: nec non etiã ſollicitus, tàm pro ſe quàm ꝓ alijs prudenter obſeruabat in omnibus ſecundum GREGORIANAM ſententiam, ne ſapientia eleuaret. Ne intellectus, dum ſubtiliter curreret, aberraret. Ne conſilium, dum ſe multiplicaret, confunderet. Ne fortitudo, dum fiduciam præberet, præcipitaret. Ne ſcientia, dum noſſet ac non diligeret, inflaret. Ne pietas, dum extra rectitudinem ſe inclinaret, intorqueret. Ne timor, dum plus iuſto trepidaret, in deſperationis foueam mergeret. Hæc ſtrictim, ô Ammonici, veluti maiora chariſmata propoſui, quibus erat præditus vir Dei. Nunc aſſumã alia, & paulo latius ediſſeram quædam minora, minoribus ad imitandum ſatis magna, quorum ille prouectu exercitatus, cum eſſet ſtatura puſillus, ſed ſcientia & pietate magnus, per aſcenſum arboris virtutum quotidie meruit videre IESVM. De quo cum Pſalmiſta dicere potuit: Oculi mei ſemper ad Dñm, quoniam ipſe euellet de laqueo *Pſalm. 24.* pedes meos. Adhæc infert Ammonicius. Valde me delectant orſa, quæ de homine Dei lepide ſunt prolata. Ecce audio Zachæum & non Publicanum, quamuis & IESVS *Matth. 9.* cum publicanis & peccatoribus manducauerit; audio ſpiritalem patrem, audio virum magnorum operum, quæ licet pauci ſint, qui perfecte imitentur, tamen ſunt perplures, qui Dominum eius in Sanctis venerentur. Ergo velox eſto in dictando & ſcribendo, & imitare Pſalmographum *Pſalm. 44.* dicentē: Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Deſidero enim geſta illius audire, quē in corpore poſitum non merui videre. Eſto patiens, inquam, & diſcretus:

deſide-

deſiderio quidem tuo ſatisfacere conabor. Verè vt ex parte præmiſi, membrum Chriſti fuit venerabillimus Abbas RAMVOLDVS, cuius membra inhabitator cordis illius, Spiritus ſcilicet almus, in ipſa decrepita ætate, adeo reddidit iocunda & decora, nec non quadam veneratione digna, vt penè contra naturam in agilitate & puritate ſeptennis pueri gratiam præſtare viderentur. Quod inuſitatum ſi aliquando aliqua occaſione contigerit in vllo mortalium, non eſt fidelibus niſi in Sanctis & electis notandum. Transfigurat enim ſe Satanas in Angelum lucis, quem perfecti vix deuitare poterunt vel ſuperare. Contra quem Dei vir militiam ſtrenue agens Chriſtianam inter cætera bonæ conſuetudinis officia, poſt frequens & vtile ſilentium, blandum habebat eloquium. Quo in diuinis rebus erat ei ſermo copioſus; in humanis quidem breuis non otioſus. Habitus quoq; illius mediocris fuit, & abſq; ſimulatione monaſticus. Victus vero tantillus, vt non ſuperabundaret, ſed refectioni ſufficere poſſet. In hoc ſæpè extitit ſibimet ipſi parcus, cæteris autem dapſilis & largus. Poſt cibum ſuſtentaculo corporis neceſſarium, quando verba ſolent abundare, pro mille paſſuum deambulatione, exercebatur in pſalmodia ſeu lectione. Maximam autem curam habuit circa pauperes Chriſti. Vnde & in refectione quotidiana, pauperum quinquaginta, exceptis duodecim & tribus, quib⁹ fratres miniſtrabant, quinquagenariam excolens miſericordiam, remiſſionem eodem numero conſecratam promereri ſatagebat, apud ipſum miſericordiæ fontem, qui dicit in Euangelio: Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiam conſequentur. Iſte homo cupiens nimis opere implere, quod ſcriptum eſt: Date eleemoſynã, & omnia munda ſunt vobis. Quæ ſibi, vtpote ſeni & infirmo ad refocillandum corpuſculum parum delicatius præparari iuſſerat, frequenter in vſus

2. Cor. 11.

Matt. 5.

Luc. 11.

in vſus pauperum conuerterat. Interdum & ipſe aliquantulum ex eis ob humilitatem ſimul & neceſſitatẽ deguſtans, cætera diuiſit inter pauperes & infirmos, qui debilitate & nimia ægrotatione præpediti, ad Eccleſiam occurrere non poterant, vbi eleemoſynam accipere debuerant. Hoc opus ſibi percharum iniunxerat cuidam familiari & fideli, cui ſpeciale ob id præſtitit beneficium, vt per totam ciuitatem circumcurſans diligenter inueſtigaret eos, in quibus Chriſtus veſtiretur & paſceretur. Menſa illius ſecundum regulam Benedicti, ſemper erat cum hoſpitibus & peregrinis. O virum laudabilem, qui totus in miſericordiæ viſcera effuſus, Chriſtum in minimis ſuis colligere, paſcere, & veſtire curauit. Nec ab his operibus vnquam pertæſus ceſſauit. Veſtimenta quoq; & alimenta, manibus aliorum, quibus hanc operam commiſit, aliquoties pauperibus dari permiſit; ipſe verò marſupium ſecum portans, vnde proprijs manibus nummos & obulos egenis & peregrinis tempore oportuno erogaret, ſacellarius eorum appellari & eſſe non erubuit; certus quod & Chriſtus ſecundum promiſſionem ſuam, eum non erubeſcat coram Angelis Dei. Res ergò, quis ad portam monaſterij aduentantibus, debuerat miniſtrari, ante ſe minoratas atq; ſubtractas, ſuis temporibus ita meliorauit, & ampliauit, vt ad exhibenda humanitatis officia, vſq; in hodiernum diem, ibi ſatis ſit compendioſum ex vna parte xenodochium, ex altera parte miſerorum venerabile noſocomium. Vnde & ob frequentiam pauperum, conſolationem ab eo quotidie accipientium, vocitatus eſt, Pater Peregrinorvm Vidvarvm et Orphanorvm. Pro quorum benigna ſuſceptione, nec non multiplici releuatione, quis eſt, qui dubitet, hunc ſenem venerandum cum ouibus à dextris collocandum. Quibus Rex ſedens in ſede maieſtatis ſuæ dicet: Venite benedicti patris *Matth. 25.*

Digitized by Google

mei percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare. Sitiui, & dediſtis mihi bibere. Hoſpes fui, & collegiſtis me. Nudꝰ, & operuiſtis me. Infirmus fui, & viſitaſtis me. In carcere eram, & veniſtis ad me. Horum particeps vt fieret ſecundum Apoſtolum, qui ſine intermiſſione orare iubet cum pſalmographo iſte vir Dei inceſſanter orauit dicens: Participem me fac Deus omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. His à medictis ac ſcriptis, Ammonicius mouit quæſtionẽ dicens: Teſtimoniũ de Apoſtolo ſumptum, quo cõiunctur ſine intermiſſione orandũ, etſi credibile, velut quod ſubnixum eſt apoſtolica auctoritate, multis tamen videtur impoſſibile, atq; modum humanum excedere. Dicunt enim, Quis eſt mortaliũ, qui cæteris omiſſis quæ ſunt agenda, ſine intermiſſione poſſit orare? Quid mirum, inquam, ſi cæcitas ignorantiæ ſe illis offuderit; qui nolunt intendere lumen diuini ſermonis, nos adhortantis: ſcrutamini ſcripturas; & inuenietis in eis. De quibus alibi dicitur: Non oẽs capiunt verbum, ſed quibus datum eſt. Porrò in ſacra Scriptura ſimpliciores quiq; ſi quærerent, inuenirent, quæ ſufficienter eos paſcant: prudentiores verò habent in ea, quæ mirentur, & in quibus ſe exerceant. Quos Pſalmographus deſignat, dicens: Ipſi viderunt opera Domini & mirabilia eius in profundo. Vnde & per quendam ſapientem, eadem Scriptura ſatis cõgrue, comparatur fluuio, in quo agnus ambulat & elephas natat. De cuius fluuij quippe fluentis, hoc eſt ſanæ doctrinæ imbutamentis, qui acceperit trinam cum vnitate menſuram, id eſt fidei ſacræ myſteria & alia ſalutis donaria, primis, medijs & vltimis multipliciter ab vno didicerit fonte diſtributa, ſentiet, hoc quod infirmitati humanæ videtur impoſſibile, ex diuino adiutorio eſſe poſſibile; alioquin ſi neq; eſt poſſibile, nec erit credibile: & cogimus Apoſtolũ arguere, vtpote, qui hoc fidelibus agendum

1. Theſ. 5. *Pſalm. 118.* *Quomodo ſerui Dei ſine intermiſſione eſſent.* *Ioan. 5.* *Matth. 19.* *Pſalm. 106.* *S. Greg. epiſt. in Iob cap. 4.*

dum præceperit, quod ipſe non faceret, nec vllo modo fieri poſſet. Huius itaque erroris inuolutio ſiue deceptio longè ſit à nobis & omnibus Chriſtianis. Dicamus ergò quod fides recipit Chriſtiana, Quia omni homini Deo famulanti quicquid rectè fecerit, pro oratione deputabitur. Verbi gratia, cum tu corporis curam neceſſario egeris, pro te orabit eleemoſyna, ſeu cæterarum rerum adminiſtratio iuſta: ſi verò non eſt, vnde tribuas, ſufficit bona voluntas. Quem ergò pro Paulo oraſſe credis, ô Ammonici, quando *Actor. 20.*
regnum Dei prædicans tota die, ſermonem protraxit penè vſq; in mediam noctem? Ammonicius. Iuſtitiam ac miſericordiam. Et ego. Rectè iudicaſti. Sic enim opera iuſtitiæ & miſericordiæ probantur ſine intermiſſione pro fidelibus orare; iuxta hoc, quod idē Apoſtolus alibi teſtatur dicens: *Rom. 8.*
Ipſe ſpiritus pro nobis interpellat gemitibus inenarrabilibus. Quod non dicam ſic accipiendum, quo ſpiritus gemat; ſed quia quos orantes, pariter & gementes faciat. Fateor, inquit Ammonicius, mihi ſatisfactum eſſe in abſolutione quæſtionis propoſitæ. Sed deſiderium audiendi præclara & vtilia, morarum impatiens poſtulat, vt quæ adhuc dilectio tua, de viro Dei dicere habet, celeriter proferas, & ſic ad alta ſtrenuus cum ſalute, me comite, tendas. Fiat, inquā, ſi poſſibile eſt; vt à me curſim ſcribatur, quod à te tantopere deſideratur. Immo fiat voluntas Dei omnipotētis, vt fragilitas humana, abiectis his, quæ vaneſcunt, velit & valeat, quæ verè bona dicuntur & ſunt. Horum ſiquidem affectionibus valde neceſſarijs ardenter inhians, ſuis temporibus venerabilimus Abbas RAMVOLDVS, cum ex dono S. Spiritus non ſolum in rebus interioribus patrē ſe ſpiritalem exhiberet Chriſti cultoribus; verùm etiam in exterioribus diſpēſator exiſteret prudentiſſimus, vtpote qui per ornatū Eccleſiæ nec nō monaſterij neceſſariā ſupellectilē

ac multiplicem variarum rerum adminiſtrationem, ſeniles
annos quodammodo iuueneſcere fecerit; & de theſauro
Matth. 13. ſapientiæ noua cum veteribus protulerit; iuxta hoc, quod
tota præſens vita tentationibus eſt plena, ſæpè tentatus, &
per plura probatus; demum tam grauem ſub vitio pituitæ
** in m. ſ. aliena litera.* vel **ſcotomiæ* incidit tentationem, quo cæteris membris of-
ficia ſua ſat viuidè gerentibus, oculorum ſuorum penitus
amiſerit lumen. Cuius ad tempus triſtem defectum, ac af-
flictionis aſperitate confectũ, quam patienter vir Dei ſuſti-
nuerit, quibuſdã perſonis in ſui præſentia ſuper hac re quæ-
rentibus, etiã & lachrymantibus verbis huiuſmodi patefe-
cit: Ceſſet homo deflere pro defectiui luminis amiſſione, ꝗ
Matth. 13. ſemper manẽtis certitudinẽ habet in ſpe, ex veridica Salua-
toris ꝓmiſſione. cæci non ſumus, qui oculos per fidem iam
Ioan. 8. & 12. illuminatos habemus. Cæcus autẽ eſt, & in tenebris manet,
qui fidem quæ illuminat, minimè habet. Vnde & ambu-
lantibus in fide valde indignum videtur, vſum præſentis lu-
minis magni pendere; quod eis cum muſcis ac viliſſimis
animantibus etiam ſerpentibus exiſtit commune; Ergò li-
Ioan. 8. bet totis viribus intendere in eum, qui dicit: Ego ſum lux
mundi, qui ſequitur me, non ambulat in tenebris: ſed ha-
bebit lumen vitæ. Cui ſi placuerit lumen corporis, quod
Dan. 3. dedit & abſtulit, facile reddet ac præſentabit: quod ſi face-
re noluerit, abſq; murmure benedicendus erit, & vt rex iu-
2. Cor. 1. ſtitiæ ſemper timendus, atq; vt pater miſericordiarum ac
totius conſolationis tota mente, & tota virtute diligendus.
His dictis & auditis, non illo, quo paulo antè, ſed alio gene-
re cœperunt manare lachrymæ, tanto vberiores, quanto v-
tiliores. Recordabantur enim tàm ex Pauli ſentẽtia, quàm
2. Cor. 12. ex probabili viri Dei patientia, in infirmitate virtutem cer-
tiſſimè perfici. Quod & poſtea in venerabili ſene virtus
diuina clementer ſimul & potenter dignata eſt declarare.

Nam

Nam cum ferme biennium in percuſſione cæcitatis cæcus videns expleuiſſet, quadam nocte diſcurrens inter altaria, vt ante ſolebat, frequẽs venipeta, labori ſacro vigilanter inſiſtebat, nec ætati decrepitæ prius parcere volebat, quam per ſpiritum gratiam Dei adeſſe cognoſcebat. Tum ante ſanctam CRVCEM proſtratus, nec non lachrymis & oratione ſatis humiliatus, corporis fatigatione quaſi requiem poſcente; imo Domino, qui non dormit neq; dormitat, opus ſuum clarificare volente, ſoporatus eſt ſubitò, corpore non mente. Et ecce imago CRVCIFIXI Domini noſtri IESV Chriſti viſa eſt illi deſcendere de CRVCE, & venire vſq; ad ſe: quæ ſtans coram eo vtraq; manu, ſicut viſum eſt ei, candelas ardentes, de candelabro ſuper gradus comin⁹ poſito, tulit, & in oculos ſenis violenter inflixit. Qui primum ob Dominicæ deſcenſum Iconiæ, non paruum ſuſtinens pondus agoniæ, dein per ignem aduertens præclarum quiddam deſignari, atq; per lumen ſentiens tenebras fugari, ſurrexit lachrymis ac ſudore perfuſus, & è veſtigio conuertens oculos in priſtinos vſus, cœpit ſecum mirari, ſimul & altius cum interiori homine ſcrutari, quid ſibi vellet, quod poſt tanti temporis luminum à multis deſperatum receperat viſum. Cumq; in breui ſuper huiuſcemodi re ratio ſatisfaceret homini, & homo rationi, tunc oris officio coniubilante cum cordis hoſpitio, magnificè gratias egit Deo, qui ſeruum ſuum ita dignatus eſt viſitare, vt & in caſtigatione corporali ſibi eſſet correctio, & oculorum eius reuelatione ad ſancta vel honeſta multorũ prouocaretur affectio. Cuius rei gratia quo tenacius bonorum haberetur in memoria, homo Dei iuſſit inter cætera miraculorum ſigna, ſiue indicia, oculares circulos ſuſpendi in Eccleſia, quæ beati EMMERAMMI Martyris corpore ſacro dotata & meritis, nec non aliorum patrocinijs prædita Sanctorum, cœleſti

al. venipeta.

Eſaiæ 5.

Digitized by Google

ſpecula mortalibus demiſſa beneficia ſolet miniſtrare quã plurima. Ob quorum ſalutarem collationem, ac frequentem, de hac venientis famæ volitationem, hic locus gaudet aduentantium ſe receptare multitudinẽ. E quibus alij, qui languorum varietate grauantur, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri releuati, alij pro alijs neceſſitatibus dum exaudiuntur eadem miſericordia conſolati, voce & corde, pro communi omniũ commoditate gratias clamant ſalutis auctori. Vnde & nos, qui hæc ſcribimus & legimus, atq; inter nos de talibus ratiocinando ſermonem ſæpe conferimus; non ſolum ſuper his quæ hîc præ oculis & manibus habentur, verum etiam ſuper vniuerſis donis ac beneficijs illius, pari voto laudẽ demus Deo. Ammonicius. Æquum eſſe

1. Theſ. 5. nouimus, vt creatura creatori deſeruiat, atq; iuxta Apoſtolum, in oĩb᷒ gratias agat. Quod & libẽter, ꝓ modulo noſtro amplectimur, primũ præceptis Dominicis ac Apoſtolicis parendo, dein charitatis tuæ & aliorum ſanis exhortationibus aſſentiendo. Sed hoc animos quorundã perturbat fidelium; quia multi exiſtunt mortalium, qui vix in proſperis Deũ laudant, in contrarijs verò atq; aduerſis non tantũ non laudant; imo ꝙ deterius eſt, vituperant ſiue blaſphemant, dicentes; quicq̃d acciderit contra votũ, opus eſſe diabolicũ. Collectitivs. Quia multi multa incaute ac mẽdaciter loquũtur, idcirco varijs errorũ decipulis ꝑiculoſiſſimè implicantur. Quorũ inuolutiones, qui cupiunt deuitare, cũ

2. Cor. 11. Paulo inſipientes ſapienter debẽt ſufferre, donec multitudo reproborũ nihil minuens gloriæ filiorum Dei, ad nihilũ redigatur, id eſt, in infernũ trudatur, & paucitas electorũ in cœlis nominatim ſcripta collocetur, cum multitudine Angelorũ æternaliter gauiſura, Chriſtumq; in regno ſuo ſemper viſura; per eum, meis cõpleto numero angelici ordinis qui cecidit, quando Archangelus per ſuperbiam cum ſuis

ſequa-

Digitized by Google

ſequacibus apoſtatauit. AMMONICIVS. Me quorũdã perturbationẽ quærente ſuper inſipientium veſana temeritate non ſolũ qualiter ſint tolerandi, breui verſiculo expoſuiſti, ſed etiã inſuper terribilẽ extremę examinationis inuehẽdo ſententiã, atq; Sanctorum gloriam cõmemorando magnificam, hunc eundem verſiculum effeciſti magis auctoritate diuini ſermonis ponderoſum, quàm prolixitate moroſum. Nunc ergo cõpetens eſt, quatenꝰ his remotis, qui nobis ob induratã ſui ſtoliditatẽ eſſe ſolent labori potius quàm vſui, ſtylũ ad eos conuertas, qui tota virtute conabantur vias bonas ambulare, & creatorem in omnibus operibus ſuis optime nouerint laudare. Quorũ geſta, quibus iter ſœculi præſentis triuerint, quia te dictante iam ſunt ex parte cõmendata memoriæ, poſtulat charitas, nec nõ laboris tui vtilitas, quo deinceps haud pigriteris, cudendo percurrere; vbi, quando, vel quomodo de hac vita migrauerint, & in quibꝰ locis corpora illorũ collocata ſint, quęue indicia ſanctitatis eorum poſt mortem claruerint. COLLE. Quod de ſanctis viris, necnon eorũ virtutibus miris hactenus ſcripſi, & adhuc ſcripturus ſum, non paruũ paruitati meæ incutit timorem. quia ego cognoſco me peccatorem, & quiá valde indignũ videtur, vt peccator aut iniuſtꝰ, rem ſcribendo ſancti & iuſti, materiã ſibi vendicet operis ardui. Sub hac re cõſolationem porrigit timiditati meæ clemẽtia illius, qui ꝓ peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus ꝓ iniuſtis. Cui quódãmodo miniſtrat, qui miniſtrorũ eius memoriã ad laudẽ & gloriã nõis ipſius diffundit ac ꝑdicat. Vnde & ego animatꝰ nec nõ contra ocioſitatis torporẽ armatus iubeo fiducialiter ſtylũ arare ꝓpoſitiones charitatis tuæ. AMM. Dilectionis operationẽ qui dat, ipſe remunerat. Proinde tu ſpẽ ponẽs mãſue in adiutorio miſerationis diuinæ, perge viam alacris poſtulatę narrationis. COL. Pergã libẽs ipſum mihi adeſſe omnimodis cupiẽs. Igitur poſt multa pietatis & æquitatis opera,

quibus

quibus Deo ſeruire ſtudebat, quibuſq; Eccleſiam ſibi commiſſam regebat, ſæpè nominatus ſæpiusq́; nominandus venerabilis præſul VVOLFGANGVS cum RATISBONÆ cōſtitutus, rerum neceſſaria mutatione poſcente, in orientalem huius prouinciæ regionem iter ſuum pararet, febricitare cœpit. Quam corporis moleſtiam vir Dei non ſolum vigilijs & orationibus animæ ſuæ fecit eſſe proficuam, ſed etiam eleemoſynis, opus & decus adaugens bonæ voluntatis, totum, quod habere potuit per manus pauperum in gazophylacium Chriſti tranſmiſit; ſicq; partes orientis perrecturus, illi qui neſcit occaſum, vitæ ſuæ ſedulis precibus commendauit excurſum. Cumque per DANVBII decurſum ventum eſſet in puppi ad locum, qui dicitur PVPPINGA, vltra iter tendere non valebat; quia tempus reſolutionis inſtabat: ibi enim ſuperna ſe viſitante gratia cognouit, cito fore complenda, quæ ſibi per viſionem, longe antea fuerant reuelata. AMMONICIVS. Cuius rei reuelationem acceperit, & vbi, aut quando, ſiue per quem eam didicerit, admone; ne ſilentio ſupprimas, ſed caritati fraternæ luculenter ediſſeras. COLLECT. Dicam ſcribamuè hoc breuiter, etſi non leuiter: quia cauma æſtiuale facit ex valetudine me dolere. Quodam atqui tempore cum in ALAMANNIA, poſitus vir Dei, peregrè proficiſcendi voluntatem haberet, beatiſſimum Chriſti confeſſorem, OTMARVM, cui ſe ſuaq; frequentiſſimè commendabat, ſibi in ſomnis aſtare videbat. Quem iuſſus intendere, ab eo huiuſmodi accepit verba, Quia rogatus à te rogaui Dominum pro te; in quo ſum exauditus, manifeſto nunc tibi futurorum prænuncius. Pauper & inops de hac prouincia egredieris; ſed in alia, in qua pro amore Domini exulaeris, Epiſcopatum caducis rebus ſatis locupletem prædeſtinatione diuina ſuſcepturus eris. Cuius in adminiſtratione,

S. Otmarus S. VVolgango in ſomno apparuit.

ſi fi-

ſi fidelem te exhibueris bonaq; impertæſus ſeminaueris, iuxta id, quod ſcriptum eſt: Quæcunq; ſeminat homo hæc & metet: expletis viginti duobus annis, vitam tranſitoriam eris exiturus, & æternam ingreſſurus. Et hoc procul dubio ſcire te volo, quod animam cõditori redditurus es in loco, vbi ſub nomine Chriſti à Chriſtianis memoria mea veneratur & colitur. Quo me in hora exitus tui de Ægypto huius mundi ſpero aduenturum cum cæteris, quos de exercitu dñi bonis meritis ad adiutandum obitum tuum, contra poteſtates aërias & ſpiritales nequitias in cœleſtibus, adſciueris & parauerís. His & talibus prolatis, in viſione noctis, ſpiritus, qui apparuit, euaneſcens, virum venerabilem VVOLFGANGVM dimiſit ex parte lætificatum, & ex parte mœſtificatum; Lætificatum autem dixerim, non ob gloriolam ſæculi, quæ colorata eſt in Epiſcopalis dignitate faſtigij, ſed ob iucundam regni promiſſionem æterni; mœſtificatum verò virum Dei ſcripſerim, non ob breuitatem annorum huic vitæ conceſſorum, ſed ob prolongationem terreni incolatus lachrymabilem; iuxta illum verſum Pſalmographi: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt. AMMONICIVS. Quæ ſint poteſtates aëriæ, & quomodo ſpiritales nequitiæ poſſint eſſe in cœleſtibus; cùm cœleſtia nulla vnquam inhabitet nequitia, ſolet à nonnullis inquiri, vnde & oportet expon. COLECTITIVS. Hæc de quibus quæſtio, non ſunt mea, ſed beati Pauli Apoſtoli verba. Vnde & eos, qui neſciunt aëris ſpatia nuncupari cœleſtia, & in eis ignorãt apoſtatas angelos verſari; & propterea de Apoſtolicis dubitare ſolent dictis, mitto ad epiſtolam beati Petri ſecundam, in qua de ſpatijs aëris, quæ cœli vocantur, diluuio primo perditis & ſecundo perdendis, fideles docet ſic dicens: Latet inluſores, quod cœli erant prius, & terra, de aqua, & per aquam, conſiſtentes Dei verbo: per quæ ille

Galat. 6. *Epheſ. 6.* *Pſalm. 119.* *Nequitiæ ſpirituales in cæleſtibus, quæ & quid ſint.* *2. Petri 3.*

Digitized by Google

runc mundus inundatus periit. Cœli autem qui nunc ſunt, de terra eodem verbo repoſiti ſunt, igni ſeruati in diem iudicij & perditionis impiorum hominum. Et poſt pauca: Cœli ardentes ſoluentur & elemẽta ignis ardore tabeſcent. Nouos verò cœlos & nouam terram & promiſſa Domini expectamus. In quibus iuſtitia habitat. De angelis quoque proiectis, qui vagantur in cœlis igne pereundis, quos Apoſtolus aerias poteſtates ac ſpirituales appellat nequitias: quorum tanta multitudo eſt in aëre, id eſt in cœlis inferioribus, vt cuidam ſancto homini reuelatum eſt, vt ſi haberent corpora corporalibus noſtris æqualia, ſplendorem ſolis interciperent mortalibus. Iudas Apoſtolus in epiſtola, *Epiſtola Iudæ.* quæ inter canonicas computatur, talẽ ſententiam promit huiuſmodi: Angelos verò, qui non conſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in iudicium DEI magni, vinculis æternis ſub caligine iudicio dominus reſeruabit. Ergo de quæſtione propoſita & Apoſtolicis teſtimoniis congruè abſoluta, neſcio ſi quis dubitet. Ego non dubito: ſed in inferno & in aëre diabolum ac ſatellites eius damnatos eſſe noui & ſcio: inde magis certus, quia ante aliquos annos in PANNONIA cõſtitutus, die quadam à tertia hora vſq; ad ſextam diabolum vel draconem in *Draco in aëre.* aëre ſuſpenſum vidi. Erat autem magnitudo eius incredibilis, longitudo tanta, vt quaſi vnius miliarij ſpacio videretur eſſe protenſus. Cuius caput criſtatum, & inſtar montis eleuatum, nec non corpus, iuxta hoc, quod Dominus ad beatum Iob de Leuiathan loquitur, ſquammis horribilibus compactum, & ceu parmis, vel ſcutis ferro munitis, tectum; in lateribus & in tergo, quædam fuliginoſa fœdabat nigredo: ventris quoq; inuerſione, & pariter corporis in *Iob. 41.* qua ſolotenus iacere ſolebat, pallor ſubuenetus decolorabat, ad ſimilitudinem ſulphurei laris. Tractus verò ac in-

curua-

Digitized by Google

curuationes, atq; extenſiones eius immanes, poſtremo, totius corporis motus, & particularis & totus, atq; vt breuiter in id temporis aduerſantia concludā, omnia draconis molimina, erant mortalibus, in quantū Deus permiſit, noxia, tantoq; noxiora quanto proximiora. Nam cum tempus eſſet æſtiuale, vtpote ſexta feria hebdomadæ poſt Pentecoſten ſecundæ, ex gelu, quod draconi præ cæteris animantibus magis eſt naturale, adeo immutatus eſt aër, vt & febris multos inuaderet ac iumentorum non minimam partem frigus conſumeret. Alas & crura vel pedes, quos pictores fingere ſolēt, penitus nec habuit nec habere viſus eſt, quippe cui ſquammæ & coſtæ ſufficiunt, pro deambulatione. Groſſitudo pectoris erat parilis groſſitudini capitis. Poſt hoc paulatim diminuebatur vſq; ad extrema caudæ, cuius extremitas penè adæquabat abietes magnas. Hunc tam ingentem hoſtem, aut diabolum aut diaboli amicum, nolens Dominus diutius terrere populum fidelium, ſubito fecit ab Aquilone moueri & denſitati nubium cum grandi impetu intermiſceri. Quem curſu velociſſimo ſuper nos, vt tranſeuntem vidimus, ſibiloq; eius pariter cum fiſtularum ſtridore non ſine metu audiuimus, mox nubes quæ à mane vſq; in illam horam quaſi ſtabant immobiles, in tantum commotæ & concitatæ ſunt, vt tota illa die pariter & nocte non ceſſarent tonitrua ſeu coruſcationes, immo perſeuerarent vſq; ad veſperam ſequentis diei. AMMONICIVS. Nunquid in illo tempore recordatus es aliquid horū, quæ beatus Ioannes in Apocalypſi ſua de dracone & beſtia ſcribit. COLLECTITIVS. Verè in memoriam venerunt hæc, maximè autem vrgebat me recordatio ſcripturæ eiuſdem Apokalypſis, in qua continetur: Væ vobis. quia Draco venit ad vos cum ira magna, ſciens, quod modicum tempus habeat. Quamuis enim ſcirem, *Apocal. 12.*

N 2 per

per beſtiam & draconem antichriſtum & diabolum deſignari; & diem vniuerſalis iudicij minimè tunc inſtare; tamen ob inſolitam rerum oſtentationem turbatus cogitaui multa, & ſuſpiraui timidus pro morte mea ſiue aliorum, qui mecum videbant iſta terribilia. Tunc per diuinæ reſpectum clementiæ reſtitutus in ſpem viuendi, primo gratias egi Deo omnipotenti, qui nos liberauit de poteſtate diaboli; deinde cœpi mecū voluere, ſeu mente tractare, ſi vnquam in legendo & ſcripturas ſcrutando talia inuenerim, qualia me illo die contigit vidiſſe. Et inter cætera, quæ animus percurrebat, redierunt in memoriam dicta & ſcripta beati ISIDORI Epiſcopi, qui in libro etymologiarum de natura draconis ſcribit in hunc modum: Draco maior cunctorum ſerpentium, ſiue omnium animantium ſuper terram: hunc Græci Draconta vocant. vnde & deriuatum eſt in Latinum, vt draco diceretur, qui ſæpè à ſpeluncis abſtractus fertur in aërem, concitaturq; propter eum aër. Eſt autem criſtatus, ore paruo & arctis fiſtulis, per quas trahit ſpiritum, & linguam exerit. vim autem non in dentibus, ſed in cauda habet, & verbere potius quam * ictu nocet. Innoxius eſt autem à venenis. Sed ideo huic ad mortem faciendam venena dicuntur non eſſe neceſſaria, quia ſi quem ligauerit, occidit. A quo nec elephas tutus eſt ſui corporis magnitudine: nam circa ſemitas deliteſcens, per quas elephantes ſolito gradiuntur, crura eorum nodis illigat ac ſuffocatos perimit. Gignitur autem magis in Æthiopia & India in ipſo incendio iugis æſtus. AMMONICIUS. Credo ſufficere iſta vel à te viſa, vel ab alijs dicta de draconis natura, ſeu de beſtia hoſti antiquo amica. Nunc ergo oportet, vt reuertaris, vnde digreſſus es. COLL. Quia tempus hoc ſimul & ratio poſcit, ammonitionē tuam ſecutū iri meapte erit in voluntate, *& ſi Dn̄s magnus voluerit, non ſine humilitate.*

Iſid. l. 12. Orig. cap. 4.

* *legend. riſtus*

Hæc in m. ſ. erant alia minori litera adſcripta.

Igitur

Igitur vt paulo ante dictando narrare cœpi, præſul venerandus, & multum à bonis vel fidelibus amandus, memor admonitionis, quam olim acceperat, per reuelationem Chriſti Confeſſoris, nec non pro certo ſciens principem huius mundi ad ſe venturum, & cum aëris poteſtatibus contra ſe pugnaturum, ſed in miſericordia Domini, in quo non habuit quicquam, per ſuffragia Sanctorum ſperans animam ſuam humani generis inimicum ſuperaturam, iuſſit in agone nouiſſimo, vt à fidelibus in oratorium portaretur, & ante altare beati OTMARI deponeretur. Quod cum factum eſſet, aliquantulum ex infirmitate conualeſcens, reſedit; & ORARIVM accipiens per CONFESSIONEM primũ ſe expiauit. Dein qui aderant, pro fide, ſpe & charitate ſatis vtiliter & luculenter commonefaciens, eos ac omnes ſibi commiſſos, & nihilominus obitum ſuum cum intimis ſuſpirijs Deo & ſanctis eius commendauit, ſicq; viatico ſumpto humo tenus ſe humiliauit. Tunc æditui ſiue cubicularij eijcere tentabant vniuerſos de Eccleſia, exceptis familiaribus, ibi ex more commanentibus. Quos vir Dei prohibuit dicens: Reſerate oſtia, ſinite omnes, qui hîc manere velint adeſſe reſolutioni noſtræ. Non enim nos qui ſumus mortales, erubeſcere debemus, niſi ex malis operibus, cum mortis debitum neceſſario exſoluerimus; quandoquidem Chriſtus, qui nihil morti debebat, fermè nudus mori non erubuit in cruce pro generis humani ſalute. Aſpiciat quiſq; in morte noſtra, quod paueat & non caueat in ſua. Deus miſereri dignetur & mihi miſero peccatori mortem nunc patienti, & cuiq; eam timidè ac humiliter aſpicienti. Hæc cum dixiſſet, reuerenter expirauit. Mox aduenit Archiepiſcopus bonæ memoriæ, HARTVVICVS & ARBO Comes quidam ex numero fidelium fideliſſimus, viroq; Dei inter laicos chariſſimus. Hos quoq; illô vẽturos nocte præterita ſpiritu

Obitus S. VVolfgangi. Hartvvicus Archiepiſcopus Salzburg. Arbo Comes.

prædoctus venerabilis Præſul VVolfgangus innotuit quibuſdam, poſt longa ſilentia, & corporis relaxata moleſtia, aſtantes terrens, ac ſic ſubito inquiens: Mundate domum, purgate atria, hodie venient nobis boni hoſpites. Et vt credatis mihi, quia verum dico; hoc vobis erit ſignum ex ore meo: Nauis, in qua ferebantur bona Domini HARTVVICI Archipontificis & ARBONI optimi Comitis, naufragium atq; iacturam in DANVBIO perpeſſa eſt: ſed per miſericordiam Dei, homines ſalui facti ſunt, & ipſi domini mox poſt obitum meum vobis erunt aduenturi. Quid multa? completis his, quæ dicta ſunt, à beato VVOLFGANGO, corpus eius comitatũ ab Archiepiſcopo, & à populo fidelium copioſo eſt religioſè tranſlatum, nec nõ die à tranſitu illius ſeptimo in ciuitatem RATISBONAM allatum. Vbi cum Prẹſul beat⁹ apud ſanctum PETRVM eſſet ſuſceptus, ac Vigiliarum Miſſarumq; celebrationibus Deo, cui famulabatur, foret commendatus, in Baſilica beati STEPHANI protomartyris, vt viuens præceperat, pontificalibus infulis, in quibus conſecratus erat, induebatur, iuxta hoc, quod ſcriptum eſt: Induam te mutatorijs. Ibi vt audiui à quodam presbytero ſene ac religioſo, qui eum paramentis amiciebat, ad manifeſtandum tanti Pontificis meritum, non tantum odor malus aberat, ſed etiam bonus aderat; ſecundum quod Apoſtolus ait: Bonus odor Deo ſumus in omni loco, alijs ad vitam, alijs ad mortem. Tunc cum magna reuerentia ſuſtollentes corpus beati viri, tranſportabant illud ad Eccleſiam Chriſti Martyris Emmerammi, cuius honorem, dum vixerat, intimo affectu ſummoq; ſtudio colebat. Qua Miſſarũ ſolemnijs *& exequiarum officiis* ritè peractis, octaua luce à pridie Kalendarum Nouembrium, in quibus ille exceſſit de medio, magnificè & honorificè, ſepultus eſt parte auſtrali Baſilicæ ſancti *E*mmerammi in ordine Pontificum

Zachar. 3.

2. Cor. 2.

alia litera ad marginem.

tificum duodecimo, ſatis congrue numero ſacro in tali viro definito, in quo Dominus miraculis & ſignis potenter poſt manifeſtauit, quia hunc cum principibus populi ſui collocauit. AMMONICIVS. Nunc ergò, quia virum Dei in numero Epiſcoporum poſuiſti duodenario, vt mihi videtur, conueniens eſt, vt qui ante eum hanc Eccleſiam rexerint, nominatim ediſſeras, & quos habuerit ſucceſſores, huic operi ex compendio innectas. Delectantur quidem nonnulli lectione huiuſmodi. COLLECTITIVS. Non habetur certum quis primus in illo loco plantator fuerit diuinarum plantationum. Sed tamen, vt potero, dilectioni tuæ obtemperabo. Igitur ſicut Eccleſiaſticarum teſtantur ſcripta donationum & traditionum, hæc Sedes habuit Epiſcopos, Primum, * *temporibus Romanorum venerabilem virum, cum cæteris non parui numeri Epiſcopis, quorum certa præſulatus regimina legimus, nomina verò inuenire non potuimus, dein ſub tempore Regum Francorum, nec non Ducum Noricorum quendam religioſum Eccleſiæ miniſtrum nomine* Lupum & *ſucceſſorem eius nuncupatum* Ratharium, ante ordinationem *illam videlicet* beati Bonifacij Moguntię Archiepi, quam ille in Norico ex auctoritate Apoſtolicæ Sedis iuxta inſtituta canonum exercuit ſiue diſpoſuit. Poſtea verò præfuerunt hi, quorum noĩa ſubſequuntur. In primis præfuit Dñs Gaubaldus, vir ſanctus & religioſus, ſub quo corpus B. Emmerãmi verè Martyris & Epi, tranſlatum eſt de loco, in quo poſitum fuerat, quando ab Aſcheim huc tranſportatũ erat. Poſthunc Sintpertus cathedram Pontificalẽ cum regimine Eccleſiaſtico ſuſcepit, qui B. Emmerãmo Baſilicam nouã amplioribus ſpatijs, & propenſiore ſumptu cõſtruxit, atq; ornauit. Quẽ per ordinẽ ſequebant, Adaluinus, Baturicus, Erchanfridus; his ſuccedebat Embricho homo venerabilis ætate ac merito vti cõperim⁹ chronicorũ ſcripto veridico. Tum Epiſco-

Pſalm. 112.

Quis primus Epiſcopus fuerit Ratubonæ, ignoratur.

** Hæc omnia ad marginem minori litera notata ſunt.*

Gaubaldus Epiſcopus Ratubonenſis.

Simpertus.

Adaluinus.
Baturicus.
Erchanfridus.
Embricho.

Aſpertus. Tuto. Iſingrinus. Guntharius. Michael. S. VVolfgang. Gebhardus. Gebhardus ſecundus. Orno: Gebhardus tertius. Lupus. Dieto D.

Epiſcopatus Ratiſbonenſis Aſperto prouenit, cui ſucceſſit vir magnæ manſuetudinis & pietatis nomine Tuto, clarus ingenio: is habuit ſucceſſores, Iſangrimum, Guntharim, & Michaëlem. Poſt hos rexit hanc Eccleſiam B. VVolfgangus, quem ſubſecuti ſunt ordine vicis ſuæ, Gebhardus, & item Gebhardus, quibus Orno ſucceſſit, tertius Gebhardus frater Imperatoris, valde præeminens & nobilitate generis & faſtigio pontificalis honoris. ab illo autem, qui Lupus vocabulo, paſtor officio paſcebat oues Chriſticolas ſub Duce, qui dictus eſt Dieto, vſq; ad iſtum, qui nunc Eccleſiam regit, fuerunt omnes Epiſcopi huius ſedis, decem & ſeptem. Hos pius princeps paſtorum collocare dignetur in regno cœlorum, & nos peccatores in multitudine ſuarum miſerationum, non dedignetur efficere participes æternarum ſaluationum. AMM. Amen. Nunc tempus eſt, vt ſtylum conuertas ad miracula, quæ ad ſepulchrum beati VVolfgangi Epiſcopi & Confeſſoris dignata eſt gratia omnipotentis operari, qui in Sanctis eiꝰ ſemper eſt glorioſus & mirabilis. Hæc quoq; ſcribere te oportet, vel ob hoc maximè, quia ſunt nonnulli, qui quoſdam electos minimè credunt eſſe in numero Sanctorum, niſi ad eorum ſepulchra prodigia viderint & ſigna. Coll. Noui & ſcio, quia tibi obſequendo multorum moribus deſeruio, ideo dilectionem tuam præcedentem per admonitionem paratus ſum ſubſequi per præſentem deſcriptionem.

Miracula ad ſepulchrum S. VVolfgangi.

Quidam hómo cęcitate mulctatus, ob id valde contriſtatus, vt ad ſepulchrum B. VVolfgangi acceſſit, & ibi cum lachrymis preces fudit, recepto viſu, exauditum ſe gratulatus, & inde oppido lætificatus Deo ac ſancto Pontifici gratias egit, ſicq; comite ſalute proprios lares reuiſit.

Alio quoq; tempore muliercula quædam ſub ſpe recuperandæ ſalutis deportata eſt à ſuis in Eccleſiam B. Emme-

rammi

Digitized by Google

rammi Martyris ac Pontificis, in qua dum ante altaria rependo petitione ſedula Sanctorum efflagitaſſet ſuffragia, tandem ex labore ſeu ægritudine fatigata, ſecus tumbam Chriſti Confeſſoris VVolfgangi reſedit humi. Cumq; miſella corpore ac mente inclina, venerandi Pontificis adiuuari ſe optaret precib⁹ & meritis, ſubito lateris contractio, & cæterorum nodoſa membrorum alligatio eſt ſoluta; & nihilominus tàm vehementer diſrupta, vt ſanguinis effuſio diffluerent in pauimento. tunc mulier primum exterrita, præ timore cœpit clamare, dein exiliens grates reddidit ſaluatrici ſanctæ Trinitatis omnipotentiæ, atq; Sanctorum ſanitatis impetratrici clementiæ. Itaq; ſibi reſtituta de ſalutiferis Eccleſiæ domicilijs repedauit ad ſua. Poſt hæc ad quos huius rei cura pertinebat, ſcamnellum, quo illa paupercula totis viribus innixa repere potius quàm deambulare ſolebat, ad gloriam nominis diuini, & ob memoriam tanti ſigni, ſuper fores Eccleſiæ ſuſpendebant.

Quadã die * homuncio pauperculus, & vt veridica relatione didici, Rauennatis Epiſcopi Eleemoſynarius, gratia orandi venit in Eccleſiam B. Emmerãmi. Is dum frequenti oratione ſe liberari Sanctorum meritis poſtularet ab inhærente ſibi diu membrorum debilitate, demum decubuit in loco, qui beati VVolfgangi dotatus ſimul atq; ditatus eſt corpore ſacro. Ibi feliciter ſoporatus, quendam virum ſtatura procerum, & canitie venerandum aſtare vidit, qui ad eum dixit: Vt quid tu hîc aut cuius rei gratia huc adueniſti? Cui ille reſpondit: Domine, propterea miſer huc veni, vt ſaner à languoribus, quibus iam per plures annos laboraui detentus. At venerabilis heros, virga paſtorali quam manu geſtare videbatur tangens ægrotum, ac officijs membrorum deſtitutum miſerabiliter: infit, Ecce ſanaberis in nomine ſanctæ Trinitatis. Tunc, qui iacebat quaſi mor- | *al. dominico.*

tuus, per merita præſulis Reuerendi, à ſomno ægritudinis excitatus, repentè exiliuit & præ ſtupore ſiue tripudio clamans in quantum potuit, Deum Sanctosq; illius & ipſe laudauit, & alios ad laudandum prouocauit.

Hæc itaq; tria capitula ob memoriam venerandi Epiſcopi in nomine ſanctæ Trinitatis deſcripta pro teſtimonio duorum vel trium teſtium ſufficere credo his, qui non ſuperbo oculo, & inſatiabili corde contradicere tentant nomini trino pariter & diuino. Inſuper ſpero eiuſdem ſancti meritum viri, ſuperna reuelante, & nihilominus cooperante gratia, manifeſtius adhuc & abundantius declaratum iri, nec non in Dño plenius à nobis ſiue ab alijs laudatum iri. AMMONICIVS. Omnium fidelium ſpes non ſolum æquo, ſed etiam neceſſario ponitur & figitur in omnipotente Domino; qui intantum miſericordiæ ſuæ vnguenta diffundit, vt nec ab ingratis beneficia ſua ſubtrahere velit. Cuius laus in Sanctorum memoria, vſq; in finem ſæculi confertiſſima debet recipere incrementa, ſecundum hoc, quod Pſalmiſta, in centeſimo quadrageſimo quarto pſalmo dicit: Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Proindè & tu viriliter aſſume dialogum inter duos conferendum, & ſcribito venerabilem virum RAMVOLDVM, quandoque ſcripſeris beatum VVOLFGANGVM, ſumma deuotione cōmendans fideli memoriæ, qualiter laudabilis dualitas tanti antiſtitis & Abbatis, dilectione Dei & proximi comitante, cum fide & charitate, illuc peruenerit, vbi ſancta Trinitas perpetualiter imperat, nec non indiuiſa diuinitatis vnitas, cum Sanctis & electis æternaliter regnat. COL. Amen, fiat voluntas Domini in ſalute generis humani, & in paupercula deſcriptione huius opuſculi, ſicq; ſuum ſtylus agat offici-

Digitized by Google

officium, vt per id obedientiæ, Deo paretur acceptabile ſacrificium.

Poſt obitum atqui beati VVOLFGANGI Pontificis ſcilicet ſerui Dei cunctipotentis, RAMVOLDVS egregiæ memoriæ Abbas, in regimine monaſterij ſeu procuratione Cœnobij, per tentationes varias, aduerſitates perpeſſus eſt multas. Quæ in tantum excreuerunt, vt ſub * *Primo* Gebehardo Sedis huius Epiſcopo famulus Dei apud tertium OTTONEM Imperatorem, quorundam detractionibus ſimul & accuſationibus, infamaretur. Vnde ad id ventum eſt, quo ijſdem princeps credendo, quod non credere debuit, de religione viri Dei dubius factus & anceps, dum ad ſanctum Emmerammum, more Imperatorum, veniret, & exacerbatis animis, nec alloqui eum, nec oculos in illum conuertere vellet. Cumq; ab eo oratum eſſet in ſecretario altaris, coram eo, qui fecit machinam cœli, terræ ac maris, acceſſit ad eum deſpoton quidam Symmyſta eius nomine HERIBERTVS, tunc forte Capellanus, poſtea verò Colonienſis Epiſcopus. Is ex conſulto ad eum dixit, Domine non oportet vos indignari contra virum Dei. Adhæc Imperator inſit, Cum ſcriptum ſit: Principem populi tui ne maledixeris, ſcio, quia non conuenit hominem Dei mihi detrahere ſiue maledicere; præſertim, cum & ego illi nihil vnquam fecerim, quod ſit dignum maledictione. Tunc dominus HERIBERTVS bonus & fidelis conſiliarius, reſpondit: Si principatus imperij geſtit, ſicut & debet, proſperari; decet in præſentia veſtri, venerandum Abbatem, coram ſancta congregatione, ſuper hac re interrogare, & ita, vtrum vera an falſa ſint, quæ illi obijciuntur, probari. Credo in Deum & ſpero, quod tam venerabilem ſenem, & ſenectutis maturitas, ac diuinitus conceſſa ſapientia & humilitas, nunquam permiſerint dixiſſe, qualia ab inimicis dicta ſunt, de eo vel ficta.

alia litera ad marginem.

Heribertus Colon. Epiſcop.

Exod. 22. Actor. 23.

O 2 Tum

Tum Imperator remittens animum, ad diuinæ diſpenſationis nutum, ſecum aſſumptis dilectoribus * paucis intrauit clauſtrum humilis & mitis. Ibi videns venerabilem patrem cum fratribus humotenus proſtratũ, expauit & dixit, Grande malum fecit mihi, qui ex legatione GEBEHARDI Epiſcopi ea referendo indidit auribus meis, quibus me improuidum commoueret aduerſus Abbatem iſtum, & ſibi cõmiſſum Sanctorum collegium. Scio quidem, quod vitæ meæ parua nõ eſt agenda pœnitentia, pro iſta falſitatis credulitate incauta. Nunc ergo, quia peccata mea nudauerunt veſtigia veſtra, obſecro, recalciate vos, & ſic redite ad nos. Quo celeriter facto, cum fratribus venerabilis heros RAMVOLDVS, egreſſus, fiducialiter locutus eſt ad Principẽ dicens, Nouimus quippe, quia ꝙ habetis imperium deſuper eſt datum atq; conſtitutũ, & quia, cui Deus benedixerit, benedictus ſit. Huius quoq; rei, quia per totum nõ fuimus inſipidi, imo adhuc ſumus ex parte ſcioli, vnde paruitati meæ tanta temeritas, vt ego vilis homulus, menſuram meam penitus oblitus, auderem celſitudini veſtrę maledicere, quam Rex Regum, & Dominus dominorum iam dignam fecit ſua benedictione? Quocunq; ergò iudicio maieſtati veſtræ placuerit, paratus ſum me ex obiecto purgare, nec noncunctis adſtipulatione veritatis pro hac re ſatisfacere. Imperator autem reſponſum deliberans; huiuſmodi verba proponit: Sicut veritate delectamur, ita è contrario falſiloquijs exacerbamur, vnde iudicium Dei cenſemus ſuperaltandum iudicio mortalium, qui facile fallunt & falluntur. Malo quidem credere bona de bonis, quàm mala de peruerſis. Nec enim quenquam decet temere quicquam credere à quoquam. Vnde & verbotenus tuapte prolata obiecti excuſatio, eſt mihi à tanto viro permagna ſatisfactio; qua modo æquè vt alterius generis euidenti placatus iudicio.

*paucis

cio, ſenior ô dilecte Deo, ſpiritali allocutione pariter & admonitione tui in aliquo *ſecreto loco, cupio *conueniri ſeu conſolari; & onus regni, quod indignus accepi, deſidero per eum releuari, qui dicit in Iſaia Propheta: Computreſcit iugum à facie olei. AMMONICIVS. Hoc eſt, quod per Prophetam dicitur: Erubeſce Sidon, dixit mare. Ecce nos qui iure præpoſitis per omnia debemus humiliari, ſæpè ob verba fraternæ admonitionis, ſuperbiæ ſtimulis, ad iracundiam prouocati, contra patres & fratres, indecenter & ſupra modum, ſolemus commoueri; & è contrario ſæcularis perſona, non ſolum officioſè in faſcibus conſtituta, ſed etiam principaliter imperiali faſtigio ſublimata, aſſumpto ſchemate humilitatis, confundit ſuperbiam deiectricem archangeli, & matrem diaboli. Quid hac humilitate bona voluntas operatur? niſi vt ſuperbia noſtra arguatur, & iuſtitia quodammodo nos conueniat, & ad cor noſtrum verba huiuſmodi intromittat, Erubeſce Sidon, dixit mare, id eſt, confundere negligens monache, ſiue ſanctimonialis, dicit fidelis etſi ſæcularis, quia monachorum ſummã virtutem, hoc eſt, humilitatem abiecisti, & maximum vitium, id eſt, ſuperbiam tibi pertinaciter vſurpaſti. Quod peſſimum & omnium peccatorum mordaciſſimum tenaculum, prouide cauebit ſiue ſuperabit, quicunq; implere ſtuduerit, quod Apoſtolus dicit: Humiliamini ſub potente manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis. COLL. Huic teſtimonio ſacræ lectionis optimè competit, quod veritas in Euangelio dicit: Qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Quæ dicta veridica, vtpote quidem ſancta & Euangelica inſinuant, alijs pro exaltatione tremendum, alijs pro humilitate gaudendum. Sed cum in multis offendamus omnes, ſuperbi ſunt tolerandi, & per fraternas admonitiones aſſiduè viſitandi, vt quod ſuperbè delinquunt,

*alia litera in m. ſ.

Eſai. 10.

Eſai. 23.

1. Petr. 5.

Matth. 23.

Iacob. 3.

Digitized by Google

per humilitatis immutationem poſſit correctum iri. Eſt enim periculoſum valde, ſuperbiam cordi hominis quaſi proprio nido inſidere. Proinde humiliter petendum eſt à fidelibus, vt tam peſtiferam dominam, à nobis & ab omnibus Chriſtianis auertere dignetur miſericordia Dei omnipotentis. AMMONI. Fiat, fiat, ſecundum verbum tuum, vt per totum mundum cadat hoc peſtiferum vitium. COLLECTITIVS. Nunc ergo eos, quos mordaciter admonitiuncula tua notauit negligentiarum & vitij vitiorum, liceat his, quæ ſubſequuntur placare. Imperator igitur glorioſus prænominatus & ſæpè nominandus, OTTO III. in multis religioſus, cum Abbate venerando intrauit Eccleſiam ſancti BENEDICTI ad famulitia diuina multipliciter addicti. Qua oppido humiliatus, & per CONFESSIONIS medicinam conſternatus, inter duo altaria ſub ſpecie geminæ dilectionis conſtituta, ac in honore eiuſdem venerabillimi patris, & præclari Martyris Chriſti KILIANI conſecrata, iuſſus à ſpiritali patre, velut ſeruulus viliſſimus in humili tripedica coram eo ſedit, humilitate comitatus optima matre. Ibi audiuit multa quæ ſolent opera deſtruere ſtulta, nec non alia plura, quæ corda ſtolidorum accipere abnuunt ceruice prædura. Demum per conuerſationem alter factus, & per admonitionem hominis Dei intime tactus, gratiam Dei ſibi adeſſe ſenſit, quæ compunctionem largiſſimam illi contulit, qua exterior homo interiori homini * *non ſolum* ſubtiliſſime concordauit * *ſed etiam vtiliſſime*. Cumque hac fragilitati humanæ in id temporis ſatisfaceret, foras egreſſus, ad ſuos dixit: Verè Spiritus ſanctus locutus eſt per os viri iſtius. Hodie in ſermone illius probaui, verum eſſe illud Salomonis: Verba ſapientum quaſi claui in altum defixi.

Superbia fugienda.

* *in m. ſ. alia litera.*

Eccle. 12.

Mandatum quippe diuinum certiſſimè * *ſuis obſeruatoribus*

alia litera.

ribus reddit liberum animum. Cumq; Cæſarem diligenter intuerentur eius familiares, admirati ſunt ſuper immutatione vultus eius dicentes: Domine, quid tibi cōtigit, quod adeo perfuſus & lachrymis & ſudore? Quibus ille reſpondit, Nolite mirari, quod ſim vdus ex ſudore, ſed quia viuo præ timore. Nunquam me contingat talem quæſtionem incidere, niſi pro animæ meæ ſalute. In iſto ſancto ſeniore comperi manifeſtè, quantus honor debeat exhiberi ſeruis electis Dei. Poſt hæc iuſſit Epiſcopum RATISBONENSEM ad ſe accerſiri. Et ſtans ante altare ſancti EMMERAMMI, ſub interminatione ad eum dixit: Caue ne vltra, me viuente, quicquam mali facias Abbati huius Cœnobij & fratribus, Deo ſanctoq; Emmerammo hîc famulantibus. Sint tibi tua ad Epiſcopatum iure pertinentia; monachorum bona maneant illis vallata ſub omnium bonorum tutela. Quacunq; ergò die præuaricatus fueris in his, quæ præſens hauſiſti auribus tuis, procul dubio ſcito, ſiue diuinitus ſiue humanitus, pro malo tanti piaculi tecū duriter ac acerbiter actitatum iri. Dein conuerſus Imperator, ad Abbatem & fratres pietate ſolita valedicens illis, ait, Interius & exterius vos ita conſeruare dignetur miſerator & miſericors Dominus, vt in orationibus veſtris non ſolum poſſitis memores eſſe noſtri, ſed & totius populi Chriſtiani. Quo dicto, pſalmis & canticis Domino cōmendatus pijſſimus Auguſtus, ex more præcedente ſancta & CRVCIFERA IMPERIALI LANCEA, exiuit de ciuitate iſta, petiturus ITALIAM, nec non aditurus potentiſſimam vrbem ROMANAM, quam quidam vocitare ſolent mundi dominam vel rerum maximam.

AMM. Vnde hoc, vt hæc terrena ciuitas, rerū nominetur maxima? cùm ampliſſima ciuitas Dei, q̄ ipſe per viuos & electos

1. Petr. 2. electos lapides cœpit conſtruere ab initio mundi, iure dicatur orbis domina vel rerum maxima. Pro rei etenim huius veritate, quo non dubitet homo in ſua fragilitate ex ſecretario ſuo per Salomonem ſapientia clamitans, & omnipotentiam ſuam propalans, dicit: Eccli. 24. In omni populo primatum tenui, ſuperborum & ſublimium colla propria virtute calcaui. Oportet ergò, vt mihi videtur, quo præſens dialogus euidenti ratione, ſimplicitati fraternæ ſatisfaciat ſuper hac quæſtione. COLLECTITIVS. Putabam ſatisfactum eſſe omnibus, per illud famoſiſſimum B. AVGVSTINI opus, quo abundantiſſimè diſputat de ciuitate Dei, cui contraria eſt ciuitas diaboli, quam per ſuperbiam erectam ipſe Rex regum quotidie deijcit & minuit; & è contrario per humilitatis ſpiritum exaltat ſuam, à bonis inchoatam, & in bonis Pſalm. 147. finiendam, ſecundum quod ſcriptum eſt: Ponet Dominus terminos eius pacem, Filijs quoq; hominum dans poteſtatem filios Dei fieri, qui non ex ſanguinibus neq; ex volun- Ioan. 1. tate carnis, ſed ex Deo nati ſunt. Sed quia charitatem tuam id auide video expetere, vt in hoc opuſculo per paruitatem meam aliquid inde diſſeratur, faciam & ego pro modulo meo, & ſi non vt volo, tamen ſicut potero. Igitur à conſtitutione mundi, ciuitas Dei controuerſiam habuit, cum ciuitate diaboli, cuius pars non minima fuit Babylon, illa quæ Eſai. 13. Ierem. 51. dicebatur gentium inclyta, in quam olim confuſum eſt la- Geneſ. 11. bium vniuerſæ terræ, ob ſuperbiã ſcilicet, pluſquam altitudine centum viginti cubitorum erectam. Hanc Chriſtus in ciuitate ſua, id eſt, in Hieruſalem, cuius participatio eius Pſalm. 121. inidipſum, die pentecoſtes euidentiſſimè ſtrauit atq; ſuorum humilitatem potentiſſimè exaltans declarauit. Illa enim die Spiritus ſanctus repentino ſonitu ſuper diſcipulos Actor. 2. veniens, & in linguis igneis viſibiliter illis apparẽs, collegio centũ viginti fratrum in vno cœnaculo ſub amore benigni

IESV

Digitized by Google

IESV congregatorũ, cum copia cœleſtis benedictionis contulit adunationem linguarũ, quibus per vniuerſum orbem prædicarent & teſtificarentur dominicum triumphum, quo diabolus victus, & catenis malitiæ ſuæ conſtrictus, per totum mundum gemit & vlulat apoſtatã ciuitatem, quondam per ſuperbiam ſuam eleuatã, modo per humilitatem Chriſti diſcipulorum deiectam, imo totam gentem Chriſtianam clypeo diuinæ munitionis diſqueritur protectam. Hinc certiſſimè probabitur, quod ciuitas Dei ſemper creſcit, & ciuitas Diaboli in æternum decreſcit. Huius itaq; ciuitatis, quæ ad diabolum pertinet antiquis temporibus haud parua portio erat ROMA, per idololatriam à diabolo poſſeſſa. Quæ prius quàm Chriſtum eſt confeſſa, & ſub nomine eius martyria multa perpeſſa (dictu mirabile, ſed re-uera probabile) per eum tranſmutata, qui de lapidibus potens eſt ſuſcitare filios Abrahæ, ſociata eſt cœleſti hierarchiæ: & quæ antea nimium dedita fuit idolorum culturæ, nunc tripudiat ſe dotatam eſſe Chriſti fide, ac multiplici veneratione Sanctorum. Verè fideles in hac ciuitate conſiderant, impletum eſſe, quod Apoſtolus dicit: Quia vbi abundauit iniquitas, ſuperabundabit gratia. Ecce illa Babylon antiqua, quæ ſuadente ſuperbia, quondam arbitrabatur ſe totius mundi principatum poſſe obtinere, iacet deſerta, draconibus & malis beſtijs referta. Hæc autem, id eſt ROMA, eo, quod & ipſa olim ſequeretur diabolicum errorem, & omnium malorum confuſionem, vt beatus Petrus teſtatur, ſortita Babylonis nomen, & ob potentiam imperij tunc vocata domina mundi: Sed poſtea per eundem Apoſtolum & per ſucceſſores illius humiliata, ſub potẽtia Chriſti, ex ciuitate diaboli, facta eſt ciuitas Dei; quæ in tantum excreuit in diuino cultu, vt pro ruinis murorum & veterum fanorum, ſurgant quotidie innumera ædificia Eccleſiarum

Matth. 3. Roman. 5. 1. Petr. 5.

Digitized by Google

ſiue monaſteriorũ. E quorum incredibili numero, vt audiui à quodam ſene, qui ſe dixit nutritum fuiſſe in eadem ciuitate, viginti poſſidentur à ſanctimonialibus, quadraginta à monachis, ſexaginta à canonicis: exceptis his, quæ extra ciuitatem ſunt, & alijs Eccleſijs ſiue capellis, quæ in vrbe abundant. Age iam frater, qui ſtomacharis contra eos, qui dicunt ROMAM rerum maximam. Attende, ſi potes, quæ dignitas illi acciderit, ex die, qua PETRVS extra portam ciuitatis Romanæ, vidit ſibi Chriſtum occurrere, vbi & adorauit eum, dicens: Domine, quo vadis? Et dixit Dominus, venio Romam iterum crucifigi. Locus ille quidem, vbi crucifixus eſt Chriſtus in Petro, ſiue Petrus pro Chriſto, nec non vbi PAVLVS decollatus eſt pro capite ſummo, dignus eſt omnigena veneratione, ſub illius videlicet dilectione, qui ad ſalutem fidelium tanta ſanxit ineffabili ſua miſeratione. Quid mirum igitur, ſi illa ciuitas rerum maxima dicatur, quam ipſe rerum conditor ita dignatus eſt viſitare, vt membra ſua præcipua ibi clarificare vellet glorioſiſſima paſſione.

Quot Romæ monaſteria.

Roma domina mundi & rerum maxima.

Ecce nos, qui vnum Martyrem beatiſſimum ſcilicet EMMERAMMVM, Deo donante, patronum habemus, pro memoria Sanctorum iocundamus & gaudemus: quanto magis illi, quos Deus, qui diues eſt in omnes, ditauit corporibus tot Martyrum, &, vt ita dicam, precioſiſſimis & clariſſimis pignoribus cœlorum? Quid multa? Deo gratias, quia cecidit Babylon in ROMA. In qua ſub confeſſione nominis Chriſti gente ſurgente nouella, ſuper immutatione ſui oppido mirata, dicit cum Pſalmiſta: Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. Hanc ſiquidem vrbem quaſi intuentes vndiq; collectæ plurimæ gentes, aſſumunt verba ſacræ Scripturæ & dicunt: Omnipotens Roma, glorioſa dicta

Epheſ. 2.

Eſai. 21.

Pſalm. 76.

Pſalm. 86.

dicta ſunt de te, quia ciuitas Dei es facta. Per caput omnium bonorum, quod eſt Chriſtus, qui regnat in æuum, ſub Apoſtolorum prædicatione, ac Martyrum teſtificatione in te confracta ſunt capita draconis, & eſt datus eſca populis multis; iuxta quod Pſalmographus Dominum laudans in conſilio Sanctorum ait: Tu confregiſti capita draconis, dediſti eum eſcam populis Æthiopum. *Pſalm 73.*

AMMONICIVS. Quia mihi ſub perſona concionatoris, quæſtionem mouenti, ſuculenta ratione ſatisfeciſti, nunc reſtat, vt ſecũdum nomen tuum, ô COLLECTICI; quæ poſt hinc colligenda ſint, diligenter ſubſcribantur. Vtilitas enim legentium poſcit exponi verſiculum Pſalmiſtæ quem propoſuiſti. Nam incredibile penè omnibus videtur, quod homines poſſint & debeant draconẽ comedere.

COLLECTITIVS. Mos eſt ſacræ Scripturæ, vt per ſchemata, & per ſpecies varias ordinet ſententias. Harum vna dicitur metaphora, id eſt, transformatio, per quam ſermo diuinus dicit draconem edendum ab hominibus: ſed hæc comeſtio nihil aliud intelligitur quàm conſumatio & annullatio. Sicut enim cibus & eſca dentibus molitur & teritur, & ita in nihilum redigitur; ſic quoq; draco, id eſt diabolus, virtute Chriſti contritus, ab Eccleſijs eius potenter calcatur, ſiue annulatur, vt ipſe Saluator ad diſcipulos ſuos in Euangelio ſuo ait: Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpẽtes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici. AMMONICIVS. Grates Deo, quia morigeratus es infirmitati meæ, ſiue neceſſitati fraternæ, etiam in huiuſce quæſtionis abſolutione. Enimuerò iam tempus & ratio exigit, vt his in congruo loco dimiſſis, redeas ad hiſtoriam RAMVOLDI, venerandi Abbatis ac amantiſſimi patris. *Comeſtio draconis qualis.* *Lucæ 10.*

COL. Poſt quinquenniũ quoq; impiaſis exit de ciuitate

Digitized by Google

Hiatospolitana, cuius nos incolæ ſumus, languore diuturno B. Abbas Ramuoldus, viribus corporis cœpit deſtitui, ſpiritaliter gaudens interiorem hominem per hanc infirmitatem inſtitui, ſecundum Apóſtolum videlicet dicentem: Quando infirmor, tunc fortior ſum & potens. Hac quidem carnis infirmitate perductus eſt ad nouiſſimā præſentis vitæ lucem. Qua die venerabilis heros erigens ſe de lectulo, quem iam per continuos quatuordecim dies præ valetudine non poterat deſerere, tunica ſancti propoſiti amictus, & per ſpiritalem medicinam, aliquantiſper de febre releuatus, orario accepto, & agmine fratrum collecto, reſedit in medio, ac potēti ſermone vſus eſt, in hunc modū: Deus pater magna dilectione atq; magno conſilio, miſit vnigenitum ſuum, ad ſaluificandum genus humanum. Vnde & per Prophetam, magni conſilij angelus eſt prænominatus, Qui cum per diuinam potentiam, nos poſſet eripere de poteſtate diaboli, noluit ea per nudū vti ad redemptionem generis humani, ob iuſtitiam ſcilicet, ſanctæ trinitati maximè propriam, ſed ineffabili ſua miſericordia hominem, quem cum anima ſuſcepit incarnatus de Virgine, obtulit patri, ſuſpenſus in cruce, Deo reconcilians mundum, per ſacroſanctum ſanguinē ſuum, hunc etiam in forma humilitatis opponens hoſti antiquo, quē ille ſe iactabat ſuperaſſe, nequiſſimo ſuperbiæ homicidio. Chriſtus etenim in ligno crucis, vſq; ad mortem factus eſt obediens voluntati Patris; cuius pretioſiſſima obedientia, medicata eſt primi hominis vulnifica inobedientia. Hanc virtutem, fratres, obedientiam, qua Chriſtus patrauit humanæ redemptionis elegantem continentiam, ſumma deuotione diligite, ſectamini, amate. Sanctam Trinitatem, quæ nos condidit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, intellectu, memoria, & voluntate, diligentiſſima timoris & amoris veneratione

2. Cor. 12.

Eſai. 9.

Digitized by Google

ratione laudate. Æmulamini igitur mente deuota, ſecundum Apoſtolum maiora chariſmata, & illud Salomonicum corde tenus ruminate: Deum time, & mandata eius obſerua: hoc eſt omnis homo. En ego ætate decrepitus, in fide quoque catholicus, & vt verum fatear, in virtute, quæ huic fidei ſuppeditare debet, permodicus, die vocationis inſtante, viam ingredior vniuerſæ carnis, ſperans me venturum ad gaudia patriæ cœleſtis, per eum, qui eſt liberator mirabilis, in miſerationibus ſuis multis. Vos autē in Chriſto viſcera mea hunc patrem diligite, cuius paternitas in numero filiorum Dei cum corporibus collocare poteſt animas veſtras. Et hòc vobis futurorum ſignum, quam prolatum per me indignū, quia in loco iſto multa paſſuri eſtis aduerſa poſt diſceſſum meum, quibus in tantum exacerbabimini, vt etiā loco cedere compellamini. Verum tantæ tempeſtatis commotio, cito ſedabitur diuino ſolatio. Vnde conſilium do, vt vnuſq́ſq; veſtrū feſtinet huc reuerti in profeſſionis locum, vbi *deſiduo audiat vel exerceat harmoniam ſpiritualium vocum. De cætero verò in hoc nunc concluſionem fraternæ admonitionis finem facio, quo ita calliditatem ſerpentis, quæ minor eſt inter virtutes habere ſtudeatis. Ne auream humilitatem columbinæ ſimplicitatis, quæ maior eſt, per incautelam amittatis. Sed omnimodis hoc aſſumatis, quod Chriſtus in Euangelio ſuo diſcipulis præcepit dicens: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes & ſimplices ſicut columbæ. Tum ſumma humilitate inter Abbatem & fratres, alterna facta CONFESSIONE nec non è cœlis petita ſeu imprecata perneceſſaria peccatorum indulgentia, intimis quaſi cœlum tangens ſuſpirijs, venerabilis heros, primum ſummo Paſtori commendat gregem ſibi cōmiſſum, dein fratribus, iam præ lachrymis ac ſingultibus vix fari valentibus, valedicens ait, Abite fratres chariſſimi, & præparate vos ad celebrandum diuinum

Eccl. 12. | * alia litera | Matth. 10.

Digitized by Google

officium, atq; ſumma feſtinantia concurrite ad complendum ex more ordinem ſacrum; & hoc vltimum ſenis memoriale pro benedictione habetote: In nomine Domini; ſalus omnium noſtri. Cumq; omnes communiter dicerent, Amen, atq; exirent mœſti, à ſancto * *Spiritu verè* paraclyto quæſituri ſolamen, vir Dei per ſpiritum præſentiens animam de corpore celeriter diſſolui, iuſſit ſe ab his, qui aderant in oratorium cellæ ſuæ proximum portari, & inter duo altaria deponi; conuerſus quidem caput ad aram ſancti patris BENEDICTI, pedes verò ad altare ſancti KILIANI Martyris Christi. In cuius nomine vtpote in omnium ſalutis omine, ſpem ſuam ponẽs firmiſſimè, præcepit ibi Miſſas celebrari, & dominicæ Paſſionis memoriam intentiſſimè agi. Qua peracta cùm ventum eſſet ad cõmunionem, ipſe vir Dei vt accepit corporis & ſanguinis dominici *Eu*chariſtiam, mox ad æternam patriam, ex ergaſtulo carnis emiſit animam, ita in agone nouiſſimo manus extentas iuxta caput tenẽs, vt ante in oratione facere ſolebat. Tunc religioſi ſeniores, GOTAHARDVS ſcilicet Abbas monaſterij ALTAHENSIS atq; ADALPERTVS pater Cœnobij SEVVENSIS, cum fratribus cæteris accurrentes, Deoq; hymnos ac laudes deuota mẽte ſoluentes, ſpiritũ pij patris cum orationibus commendare ſatagebant omnipotentis gratiæ miſerationibus. Quibus ritè officioſeq; finitis, hi, quorum corda præ cæteris viſitare dignata eſt inſpiratio diuina, vocem cum fide attollentes dixerunt: Domine vti ſperamus, iſte tuus homo haud nequicquam in præſenti ſæculo conſummauit tot annos vitæ ſuæ conceſſos, quem hodie centenarium per vocationem tuam magis miramur quam dolemus de medio exemptum.

alia litera.

S. Ramuoldus obiit centenarius.

Certè lex numerorum calculatoriæ artis monet peritum, quo per tricenarium numerum in ſiniſtra manu pro

ponat

portat legitimæ licitum iugalitatis oſculum. Dein ſuggeſſit, vt eadem in læua per ſexagenarium aſſumat claram viduitatis preſſuram. Tertio exigit quatenus centenarij concluſionem ſiue perfectionem quærens, tranſeat in dexteram, & ibi pingat coronam, quæ ſignificat inæſtimabilem virginitatis gloriam, ac lauream regni cœleſtis æternam. Huius quoq; numeri nequaquam dignus eſt ſublimitate, qui confoditur Salomonicæ inuectionis diligenter examinanda ſubtilitate, quæ ſtultum ſic denotat, dicens: Maledictus puer centum annorum. Quod omnimodis cauens hic tuus dilectus. Cuius corpuſculum iam defunctum circumſtantes funeris obſequijs procuramus, omnibus diebus vitæ ſuæ in illorum numero geſtiebat inueniri, quos conſignat ille *, *inſignis* tui verſus Pſalmographi: Cum ſancto ſanctus eris, & cum electo electus eris. Vnde ſicuti credunt tui fideles, à te, qui diues es in omnes, pro centenaria perfectione, iam donatus eſt apud te cœleſti benedictione. Libet ergo noſmet ſeruulos tuos oppetitione recenti huius noſtri ſenioris dilecti luctuosè conſternatos, in tui ſancti nominis confeſſione pariter & conſolatione, ob infirmitatem videlicet humanæ fragilitatis releuandam aliquantulum requieſcere, & nihilominus in feruore laudis almæ Trinitatis hominem exteriorem cum interiore huiuſmodi verbis exercitamento placet concaleſcere, Gloria tibi Trinitas, æqualis vna Deitas, & ante omnia ſæcula, & nunc & in perpetuum.

Eſai. 65.

alia litera.

Pſalm. 17.

Amm. Amen. Ecce conſtat manifeſtè virum Dei exemplo maiorum vitam virtutibus refertam in hoc ſæculo duxiſſe, quẽ tàm veneranter contigit inter mortales * coicũ exuiſſe. Hinc etiã conijciendũ æſtimo, quia is, q̃ glorioſam ſæculi hic viuendo in quantũ potuit declinare curauit, moriendo ſeu hominem exuendo, illud ſemper manentis

χοϊκὸν.

1. Cor. 15.

gloriæ

1. Cor. 2. gloriæ introiuit gaudium ineffabile, quod ſecundum Apoſtolum: Nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quę præparauit Dominus his, qui diligunt illum. Cui maximæ conſolationis euidenti teſtimonio, concordat Dauid fidelis dicens Domino: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te. Et poſt pauca: Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ à conturbatione hominum. Vnde & tu, ô Collectiti, protectus à contradictione linguarum in tabernaculo Domini, perge viam regiam, vt cœpiſti, perſcripturus clariſſimam vitam hominis Dei. Collectitivs. Placet fateor, ô Ammonici, quia me poſt mortem hominis Dei vitam illius præſcribere adhortaris. Hoc enim firmiter tenet lex, pariter & ſpes fidei Chriſtianæ, quod ſancti ſcilicet electi, cum carnaliter mortui fuerint mundo, verè ac ſpiritualiter incipiant viuere Deo. Vnde & ad eorum mortua oſſa crebreſcunt miracula, nec non innumera mortalibus per ipſorum pias interceſſiones præſtantur beneficia. Horum quoq; commoda, quàm luculenter ad tumbam iſtius Confeſſoris, de quo nobis eſt ſermo, è cœlis miniſtrata ſint, poſt pauca breuiter edicam, quo minus protelem charitatem fraternam, ad hæc & ad alia percipienda non modicè auidam. Enimuero fama euolitante virum Dei oppetijſſe, ex induſtria credentum apud Deum illum vixiſſe, in id rata miniſtratio rerum proceſſit, vt ſub feſtinatione, ad exequias tanti patris, concurreretur à multis, cum ſumma deuotione cordis. Inter quos erat Henricvs hypatos tunc forte principatum tenens ſuper populos Noricos * *& Karinthios*, poſt paucos vero annos rex futurus non ſolum Germaniæ ſiue Galliæ, ſed etiam Imperator totius Italiæ, atq; Auguſtus Cæſar ciuitatis Romanæ. Is aſſumpto ſecum Gebehardo Epiſcopo, qui antea ſancto viro ex parte contrarius fuit, ſed

Pſalm. 30.

Henricus Dux Boiorum.

* alia litera.

tum

tum teſte lachrymarum fonte, immutatus mente aduenit, ſeruo Dei in ſepultura humiliter obſequendo ſe ſeruũ præbuit ſummo humili Dominorum Domino. Nam in vnum congregatis, & ad funus pij Abbatis officioſè concinentibus penè omnibus, Ratiſbonæ Deo ſeruientibus, ipſe princeps proprijs humeris non erubuit feretrum portare, nec non accuratius ſepulturam parare. Demum introiuit foſſam ſepulchri, & ipſe clauſit arcam, quæ iam ſuſcepit corpus viri Dei, ac ſibi clauiculam eiuſdem arcæ pro pignore chariſſimo elegit, & nihilominus poſtea in faſcibus conſtitutus regni, eandem ſemper ſecum velut inſigne triumphi reſeruauit ſiue retinuit. AMM. Haud abſq; admiratione ſciſcitari potero, vtrũ hæc ex præcepto & volũtate viri Dei facta ſint, an caſu ita contigerunt. Nam raro factum audiui, vt quis ſepulturæ traditus in arca clauderetur ſeris munita. COLLECTITIVS. Non eſt mirum, ſi homo ſimplex, ſuper huiuſcemodi reculis miretur; cum Dauid Rex & Propheta cui ſapientiæ occulta ſunt diuinitus manifeſtata, ſuper virtute ſacramentorum cœleſtium miraretur dicens: Mirabilis Deus in Sanctis ſuis, Deus Iſrael, ipſe dabit virtutem. *Pſalm. 67.* Cuius perualidæ ſummo donante particeps factus beatus pater Ramuoldus in firmitudine fidei catholicæ, ſciens petram Chriſtum, mundum ſaluaſſe per lignum, ſarcofago lapideo iuſſit * *arcellare vel ſepulchrale* ſcrinium immitti ligneum ob memoriam quippe paſſionis dominicæ corio rubicundo veſtitum; quod poſt defuncti condendum ſuſciperet corpuſculum, ea videlicet ſpe, vt quem ipſe, dum * *in præſenti* vixerat, de eodem ſcrinio in pauperũ grege quotidie ſolebat paſcere atq; veſtire, non dedignaretur ſe in numero electorum omnipotenti ſua miſericordia reſuſcitare, & in ſinu æternæ beatitudinis collocare. His ergo pauculis verbis, ô Ammonici, ſi minimè ſatisfactum eſſe

**alia litera in m. ſ.*

**alia litera in m. ſ.*

Digitized by Google

Ibid.

arbitraris, tuæ admirationi ſimul & ſciſcitationi, recurre quæſo ad id, quod ſcriptura dicit: Nihil in terris fit ſine cauſa. Quod in Sanctorum geſtis, potiſſimum debet notari, & veriſſimè poteſt probari. Nam quod beatiſſimus Abbas RAMVOLDVS ad tempus compulſus eſt RATISBONENSE Cœnobium deſerere, ac TREVERENSE repetere, cauſa extitit ciuile bellum, quod erat inter HENRICVM Ducem & PERCHTOLFVM marchicomitem, atq; inter cæteros optimates Principis OTTONIS * *tum ciuitatem Ratiſbonenſem obſidentis*. Quo ſedato & quaſi innuente beato Emmerammo, *per loci ſui prouiſorem repedatum iri*, ſenior venerandus à TREVERICA ciuitate HIATOSPOLIM eſt reuerſus; inde ſecum transferens multas Sanctorum RELIQVIAS. Harum quoq; ſalutaris allatio extitit cauſa cryptæ apud ſanctum Emmerammum ædificatæ. Cuius ædificatio per virum Dei ſatis artificioſè ordinata, trifariam nec non quadrifariam ſpeciem intuentibus exhibet. *E*t quia huius operis auctor ſanctam dilexerit Trinitatem, atque quatuor Euangeliorum firmiter tenuerit fidẽ, quaſi quodam teſtimonio credibile perhibet. Columnæ verò, quæ eandem crypticam Eccleſiam ſuſtentant, dualitate ſua geminam dilectionem, Dei ſcilicet & proximi, pulcherrimè compingunt. Quinq; autem altaria, in quibus totidem pyxides collocatæ cum reliquijs, quas prænominatus heros, de LOTHARINGIA tranſtulit, quinq; librorum Moyſi, principalem obſeruantiam, in memoria monent teneri, & in quinq; ſenſibus corporis hortantur quinariam prudentiam ſemper haberi. Sextum quidem altare, quod dicitur ad pedes, ſenarij perfectione denunciat omnia concludi. In hac ergò tam typifera Baſilica, à beato VVOLFGANGO in honore ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis & omnium ſanctorum dedicata, Venerabillimus pater RAMVOL-

Henricus Dux Perchtholfus Marhicomes.
** alia litera in m. ſ.*
alia litera.

MVOLDVS, in ſepulchro, quod ſibi ante quindecim annos, iam parauerat, in auſtrali latere eiuſdem cryptæ, ſecus altare B. GREGORII Papæ eſt depoſitus, atq; magnificè ſepultus, aſtante pariter & pſallente clericorum ordine, & nihilominus concinente monachorum grege, nec non virginum ſiue ſanctimonialium trina concione, animam tanti patris ſummo patri commendante. Poſt hæc, ô Ammonici, ad temperandum miraculum clauſtri vel clauiculæ tanto à principe ob humilitatem arreptæ, ſeu ob religionem abreptæ, ſatisfactionalem vnum ſacræ Scripturæ verſiculum, charitati tuæ, meapte placet ſubnectere. Sic enim dicit Dominus, ad quendam electum ſuum: In illo die ſuſcipiam te ſeruum meum: & ponam te ſicut ſignaculum in conſpectu meo, quoniam elegi te. AMMONICIVS. Pigmenta cum teruntur in meliorem vſum conuertuntur, ita & tu cum per quęſtionem prouocatus fueris, in dictando & in ſcribendo, tibi & proximo vtilior eris. Ecce dum paruam conatus es abſoluere quæſtiunculam, non ſolum grandem promouiſti ſententiam, ſed etiam agilitate diuinitus conceſſa, adeo eam feciſti feſtiuam, vt lapides quodammodo cogeres eſſe loquaces. Proinde quod nunc reſtat, erit ſtrenuè agendum, pedibusq; charitatis *hoc iter* tuapte incedendum, id eſt, vt miraculum, quod perduxiſti ad propheticum ſignaculum, ſequantur miracula & ſigna, quibus *poſt mortem* probetur hominis Dei vita. COLL. Paratus ſum, Domino concedente, ſecundum petitionē tuam facere, quandoquidem & ipſum me ſcio tibi antea ſpopondiſſe.

Aggæi 2.

alia litera.

alia litera.

Quidam homo venit ad ſanctum Emmerāmum petiturus ſuffragia Sanctorum. Is quia erat dæmone poſſeſſus, coram oībus nimium eſt fatigatus. Tunc fratres qualē patrem nouiter ſepeliſſent recordātes, fecerunt hominē duci imo trahi in cryptā viri Dei corpore dotatā. vbi diu volutatꝰ

alia litera. & à poſſeſſore *plusquam malè diſcerptus* cœpit *ſtridere & cum fremitu* clamare, nec non cum conuicijs, *maledicendo* perſtrepere dicens: Væ tibi RANTOLT, quia domino meo multa mala feciſti, & per te ſui iuris multum perdidit. Ob hoc etiam die noctuq; laboraſti, vt illi iniuriam faceres, & Deo tuo quoſcunque poſſes colligeres. Ach ſuper hæc omnia modo me incendis, & magnã vim ingeris. Cumq; ſub huiuſcemodi angoribus dæmon caput miſeri hominis pauimento tam valide imprimeret, vt eum penè mortem obire compelleret, accurrentes qui aderant, leuauerunt eum, & traxerunt ad tumbam confeſſoris Chriſti. Ibi quoq;, vt illum viribus diaboli periculosè renitentem vix compulerunt caput inclinare, ac ſuper ſepulchrum ponere, gratia Dei liberatus eſt. Quo ſigno lætificati, qui per compaſſionem prius erant mœſtificati, gratias redemptori retulerunt magnificas, non tantũ per hoc, quia homo à poteſtate diaboli eſt ereptus, quantum pro eo, quod per præſens magnale reuelatum eſt, cuius meriti ſit pater, qui inibi nuper ſepultus fuerit.

More ſolito peregrinis & ciuibus ad feſtiuitatem ſancti Emmerammi vndiq; confluentibus inter cæteros, qui accurrerant, mulier cula quædam, oculorum priuata lumine, aduenit, quę tempore nocturno felicem cryptam intrauit, & ad ſepulchrum Confeſſoris Chriſti RAMVOLDI adorauit, ac preces cum lachrymis fudit. Tunc omnipotens Dominus volens famulum ſuum clarificare inter mortales per ineffabile numen, illi, quæ cæca fuerat, reddidit lumen. Mulier autem ſurgens vocauit maritum ſuum in aurem illi dicens, Domine, Deo gratias; quia viſum recepi. Quo non credente; & illa è contrario certa ſigna monſtrante, infit, Silentio factum opprimere debes; quia clanculum tibi & mihi agendum, vt ante lucem egrediamur de ciuitate, Cleri-

Clericus enim ſum, & ideo erubeſco in tanta multitudine tecum conſiſtere. Cumq; tenebrarũ conſilio conſentiens fœmina recenter illuminata, cum clerico ſine cautela repedaret ad propria, extemplo per incommodum, ſibi valde aliena eſt cæcitate percuſſa. AMM. Hæc res in memoriam perducit, quod decem leproſis à Domino mundatis, nec non decimo ad gratificandum reuerſo, ipſe in Euangelio dicit: Nonne decem mundati ſunt, & nouem vbi ſunt? Non eſt inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena? Cui mox Euangeliſta ſubiungit: Et is erat Samaritanus. *Lucæ 17.* Inde liquido patet, quoniam qui animam ſuam cuſtodit, ac iniquitatem odit Samaritanici vocabuli, non erit expers & officij. Ergò tu, ô Collectici, quia poſt triſtitiam induxiſti lætitiam, & huic denuo ſubiunxiſti mœſtitiam, competens eſt, quo ſi Dominus tam graui infortunio aliquod remediũ in id temporis contulerit, charitas tua iure dialogi, otius explanet. COLL. Redemptoris noſtri gratia, remediorum neſcit carere copia. In cuius plenitudine confiſa, mulier prædicta, ſub ſpe luminis percipiendi iterum Ratiſbonam deuenit: & accedens ad locũ ſepulchri, vbi antea magna ſenſit beneficia, per CONFESSIONEM primum ſe coram ſacerdotibus expiauit, & quid illi acciderit, manifeſtè retulit, dein ſolotenus proſtrata, & nihilominus mente humiliata, nec non precibus Deo dilecti Confeſſoris celeriter adiuta, per fontem omnium bonorum recipere meruit, malè perditum lumen oculorum. Tunc gratias ingentes Deo retulerunt, tàm ipſa quàm & cæteri, qui hæc audierant, & viderant, ſicq; proprios lares vnuſquiſq; cum gaudio reuiſit, portans ſecum triplex miraculum, quo ſancta Trinitas dignata eſt declarare pium Abbatem Ramuoldum, ſuum fuiſſe fideliſſimum famulum, vtpote, qui ſe verum dilexerit Dominum.

Digitized by Google

Alio quoq; tempore fama miraculorum citatæ venerunt duæ fæminæ ad ſanctum Emmerammum ambæ diabolica vexatione permiſeræ, quarum emundationem ſeu liberationem diuina pietate à Sanctorũ charitate, venerando patri Ramuoldo cõceſſam fuiſſe, in hoc claruit euidentiſſimè, quod eædem mulierculæ, *prius ad memorias aliorum* alia litera. *Sanctorum adductæ nec redemptæ, poſt verò non vno eodemq; ſed* diuerſo tempore famoſam cryptam ingreſſæ, & ad ſepulchrũ beati viri exorcizatæ per vnum eundemq; dominum à peſſimo inuaſore ſunt miſericorditer liberatæ. Huius rei teſtimonium perhibere ſolent fratres congregationis noſtræ fideles, qui tunc forte aderant, & quod eſt mirabile dictu, viderant ſpiritum immundum de vna fæmina exiſſe per nebuloſam fœditatem, de alia verò per ſcarabæi tetram deformitatem. Quid plura? noſtrapte quippe * *ore* * alia litera in m. ſ. dicendum, *imo corde firmiſſimè tenendum*, Deo gratias. Quia his & talibus indicijs, per clara electorum merita, à ſuis benedicitur Dominus, & vti dignum eſt à non ſuis confunditur ac repellitur diabolus, atteſtante Scriptura, *& dicente:* 2. Tim. 2. Nouit Dominus, qui ſunt illius.

Tempore quodam cum à chriſticolis hominibus, non ſolum de ipſa Ratiſbonenſium ciuitate, ſed ex eiuſdem ſuburbanis locis concurreretur ad Eccleſiam ſancti Emmerammi Martyris; in cæteris, qui conuenerant, mulier quædam acceſſit, cum pignore miraculi recentis. Adhæſit enim illius manui fuſus, filorum tortione confertus. Quem cũ nullatenus è vola diuellere, nec vllo modo tam grande malum à ſe quiret repellere, anxia demum uenit ad ſepulchrum venerabillimi patris Ramuoldi. Vbi cum adoraret atque cum lachrymis preces funderet, ſub ſpe ſalutis manum tremulam, vt primum poſuit ſuper beati viri tumbam, mox per potentiam dominicæ manus, homo ſuam inde

Digitized by Google

inde leuauit ſanus. Tunc qui fortuitu huic facto intererant, nec nō æditui, qui accurrerant, gratias agentes Deo & beato viro, ſuſpenderunt eundem fuſum poſteris ad magnale oſtendendum in coronula, quæ ſuper idem ſepulchrū pendebat, argentea. Hoc ſignum ipſi nos vidimus, & manibus noſtris palpauimus, & ſcimus, quia verum eſt noſtrum hac in parte teſtimonium; ac non ignoramus, quia per hoc recens miraculum, ſicut & per cætera ſanationum beneficia, cunctipotens Dominus mirificare voluit Sanctum ſuum.

AMMO. Placet, fateor charitatis tuæ tela quam cum ſententiarum ſtamine & nihilominus ſignorum ſubtemine, de Sanctorum vita non ſolum vere, ſed etiam lepide cōtexuiſti. Huic iam cōuenit quo per licia grāmaticæ innectas res varias. Vndiq; rationabiliter collectas, ad vtilitatem ſcilicet legentium aptas. Sic enim agilitas ingenij & exercitium ſtudij, immo ſumma varietatis huiuſce texturæ, vt mihi videtur releuare ſiue minuere valet multiplices cauſas tuæ curæ. Adhæc quoq; fraternitatem tuam admoneo, vt in augendo præſens opuſculum, ediſſeras ordinē Abbatum illud videlicet enucleans, qui & quot patres prçfuerint huic *ſanctiſſimi patroni noſtri* Cœnobio, in quo ſummo famulamen debetur Domino. *alia litera.*

COLLECTITIVS. Primū te ſcire volo, ô Ammonici, quia ſanitatis beneficia, quę paulo ante prænotaui, ad ſepulchrū beati Ramuoldi Chriſti Confeſſoris expertus ſum in abſumptione propriæ infirmitatis. Nam cum puer eſſem & in loco requietionis beati viri perplures ſanitati redditos audiſſem, febre nimium affectus, & ob huius releuationem in pauimento proiectus. Perſuaſus conſilio cuiuſdam ſacerdotis, qui eiuſdem pij patris, dum vixerat, extitit familiaris, tentaui me ibidem ſomno dare.

Cumq; aliquantiſper ſoporatus fuiſſem, per ſomnum vidi

Digitized by Google

vidi patrem Reuerendũ, habitu monaſtico indutum, quaſi ſedere à dextris altaris beati Emmerammi Martyris. Cuius venerandam canitiem intuitus, mirabar ſuper pulchritudine vultus eius, nec non ſuper candore cæterorum membrorum illius. Qua viſione *valde* lætificatus, qui antea fui fatigatus, ſurrexi ſanus, Deo gratias referens, quia ſenſi leuamen ſalutiferæ manus. AMMONICIVS. Merito pueritia tua, ô Collectici diuinitus conſolata, in memoria beneficiũ tenacius reſeruauit repoſitum, ob id quoq;, vt iuuenis haberes, vnde tanto patri grates rependeres, eius atqui geſta nunc deuote ſcriptitando, qui te nunc *adiuuit*, & adhuc ſedulo adiuuat orando. De cætero rerum exigit ordo, qua patrum poſtulatam ſucceſſionem, poſt hinc deſcribere velis per ratam, vt oportet verborum ſucceſſionem.

COLLECTITIVS. Per charitatem paratus ſum proximi voluntatem ſeu dilectionẽ ſequi, quæ omni homini Chriſtiano, ſi recto tramite incedit, æternam felicitatem paritura erit. Quod Apoſtolus confirmat dicens: Dilectio proximi malum nõ operatur, plenitudo ergò legis eſt dilectio. Igitur poſt Reuerendum patrem RAMVOLDVM, magnæ ſcilicet memoriæ virum, regimen huius monaſterij ſuſcepit Abbas VVOLFRAMMVS, & ipſe in manſuetudine cæteriſq; virtutibus Dei ſeruus. Hic habuit ſucceſſorem ex collegio fratrum Abbatem electum nomine RIHBOLDVM. Huic ſucceſſit dominus HARTVVICVS magnæ virtutis amicus, qui ſponte deſerens præſulatum Cœnobij, reliquit Abbatiam domino BVRCHARDO regendam. Quo defuncto diuina, vti ſperamus, prouidentia neceſſitatibus noſtris deſtinauit, virum venerabilem pariter & amabilem dominum videlicet VDALRICVM, prius in canonica vita plurigena probitate decoratum, nunc autẽ regulariter & monaſticæ huic congregationi prælatum. Beatus ergò RAMVOLDVS, qui

1. Cor. 13. *Roman. 13.* *Abbates S. Emmerammi.* *VVolframm.* *Rihboldus.* *Hartvvicus.* *Burchardus.* *Vdalricus.* *Ramuoldi notatio nominis.*

Digitized by Google

qui deſiderium ſuum, quod habuit in Dominum optimè prodidit vocabulo * arietis volentis, id eſt, Chriſtũ deſiderantis; primus prouiſor huius loci ſecundum regulam exiſtens. Hunc qui modo nobiſcum regimen cœnobij miniſtrat à ſe numero ſextum, merito demonſtrat ſecundum. Sub quo nobis optamus, vt liceat ſenarium Sacramentum diu celebrare, nec non diuina confeſſione, cætera ſtudia pietatis opere & verbo exercere. AMMONICIVS. Dictatum tuum, quem feciſti paulatim ſcribendo vſq; huc repere, poſt hinc neceſſe eſt, vt facias currere: ea videlicet ratione, quo aliquid tempeſtiuè colligas vel conſcribas, quod in feſtiuitate S. Emmerammi, quæ iam faciem præparans quodammodo ſuis arridet, nouum offeras, vtpote tuo ſpeciali patrono, immo communi omnium quærentium Dominum fautori. * al. arietem.

COLL. Noui me ad id valde indignum, vt mihi peccatori vendicem tanti patroni ſpecialitatem. Proinde humiliatus opto, vt paruitati meæ ſaltem concedatur per preces illius, quatenus cum cæteris fidelibus, amplecti valeam communionem beatam. Sub huius ergò rei affectione aggrediar, quæ ſequuntur cudere. Per annualẽ atqui curſum, redeunte eiuſdem patroni noſtri ſæpè nominati ſæpiuſq; nominandi natalitio die, ob ſolita beneficia, conuenerat illuc turba non modica. Cumq; ibi per diuina officia Deo & Sanctis oblata eſſent laudum ſacrificia, ac non abſq; ſignis & miraculis ritè peracta forent ſolennia, vnuſquiſq; cum gaudio remeauit ad propria. Tum contigit quendam pauperem, qui cum alijs ad tanta gaudia ire decreuit, nec peruenire potuit, vix tandem in die ſeptima ad cupitum locum à ſuis perduci poſſe; Erat enim paralyticus, *&, vt ita dicam, plus quam claudus*; ob hoc itaq; in carruca eum, *quamuis* laborioſè aduectabant, *vtpote* de loco longinquo. Is in prima alia litera

hora octaua diei, nutibus & ſignis quibus potuit, ſe ab amicis ſuis in Eccleſiam S. Emmerammi deduci rogauit. Qui cum ſuorum manibus & brachijs ſuſtentatus in occidentali parte conſiſteret felicis Baſilicæ, ſecus columnam ſcilicet quæ conſecratam in petra ſolet habere aquam, conuerſus ad orientem, paululum inclinato capite ſine verbis orauit, quia loqui non potuit. Ecce vidit è regione beatiſſimi martyris aram quaſi igneam & magno lumine circumdatam, & de ea ueluti ſolis radios mitti conſpexit in faciem ſuam. Tunc ob inſolitam viſionem perterritus atque tremefactus, nimioque ſudore humefactus, demum conualeſcens, cœpit fari ſic dicens: Deo gratias: quàm magnam rem video? Vere dominus eſt in loco iſto, qui per preces ſui dilecti teſtis, optima hic confert medicamina ſiue ſolamina ægrotis & mœſtis. His viſis & auditis, de tota Eccleſia concurritur, & à populo *miraculum idem* ſpectante, ac *ſimul* admirante, Kyrieeleiſon cantatur. Cuius clamor cum vix auribus poſſet ſufferri, Primamque nos interim cantantes oppido deterreret. Idem homo cateruatim ab his qui tunc forte ob nouitatem rei confluxerant ſtipatus, chorum eſt introductus. Cumque ab eo ante altare S. Emmerammi aliquandiu oratum eſſet, indeque completa oratione, cœtui fratrum *accedentium* aſſurrexiſſet, iuſſus eſt à Priore, in gradibus ſedere cauſamque ſuam coràm recitare. Qui mox obediens, & quid paſſus ſit in infantia, breuiter expediens, indicauit ſe ab octo annis vſque in illum diem paralyſi eſſe ſolutum, officioque manuum deſtitutum, nec non pedum ſe queſtus eſt, penitus caruiſſe inceſſu. Tunc petito pariter & præſtito baculo, quia propter nutantem greſſum opus erat alieno ſuſtentaculo, crucifixi ob amorem & ſpem redemptoris, pro quo effuſus eſt martyrum ſanguis, accepit

alia litera.

alia litera.

CRV-

Digitized by Google

CRVCEM, per quam credimus & ſcimus, humano generi datam fidei lucem, ſicque præuius multitudinis dux perrexit ad ſanctum PETRVM, ſe cum nouella ſanitate præſentans Epiſcopali ſedi, vt & plures contingeret intereſſe gaudio communi, & ipſe implere videretur, quod dominus in Euangelio dicit: Ite oſtendite vos ſacerdotibus. Ibi à MATRICVLARIBVS conſilio accepto, ne cum nouem ingratus exiſteret, ſed regreſſus illuc, vbi ſalutis dona ſuſcepit, cũ decimo id eſt ſamaritano magnas gratias ageret, tota pene ciuitate comitatus ad S. Emmerammum eſt reuerſus. Illa nimirum die per plateas, imo per omnia Ratiſponenſium vrbis loca, Kyrieeleiſon ſonabat. Chriſteeleiſon reſultabat. Deo gratias, grata viciſſitudine, interdum ab his, interdum ab illis dicebatur, atque in hunc modum iter fidei ab omnibus terrebatur. In Eccleſia vero tanta exultatio fuit Deum laudantium & octo annos cum totidem beatitudinibus octauæ diei comparantium, vt per CONFESSIONIS & compunctionis valde neceſſarium *fidelibus bonum, ea die diabolus *multipliciter confuſus* ingemiſcere ſibi *male* factum, *nec non ob martyris interuentum* queri grande cogeretur detrimentum. Quid plura? Pro beneficijs ſolennis viſitationis, à clero, monachorumue choro, & nihilominus ab ſexus vtriuſq; populo, trifarijs votis, almæ Trinitati perſolutis, tandem cum benedictione licentia data eſt cunctis abeundi, nec non cũ tripudio triplicis miraculi domũ redeundi. AMMO. Hoc trifidum quod in vno homine declaratum ſcripſiſti miraculum, in nomine ſanctæ Trinitatis, tuapte quaſi quædam ſalutatio eſt imminentis feſtiuitatis; nam ipſa ſolennitas beatiſſimi patroni noſtri Emmerammi martyris videlicet Chriſti trifaria eſt. Præcedit enim eam beati MATTHÆI Apoſtoli & Euangeliſtę paſſionarius dies natalis *& cum clariſſima virginis memoria Tecla* ſubſecutura eſt percelebris dedicatio huius eccleſiæ

Luc. 17.

alia litera.

alia litera.

purpureis oſſibus eiuſdem teſtis feliciter dotatæ, illa mediaſtina feſtiuitate noſtratibus quoq; præcipua, medietatem ſuam *inter præcedentem & ſubſequentem*, quaſi quandam regalitatem potenter tenente. Vnde non eſt mirum quod tu opuſculum tuum, quocunq; per varietatem ſententiarum vagatum fuerit, ad laudem ſanctæ Trinitatis reflectere conaris. Nunc ergò, quia vno eodemq; trino ſigno miraculum propoſuiſti de S. Emmerammo, conſequens eſt, vt aliquid aſſumas, quod numeralitate fœcundatū exigat quiddam tertiandum, quo more tuo perducas concluſionem ad ſanctæ Trinitatis honorem.

alia litera;

COLLECTITIVS. Quandoquidem homo habet Trinitatem in ſemetipſo, neceſſe eſt, vt creatura ſubdita ſit creatori, cuius nihil præponendum eſt amori. Cuius taxationem cum omnes homines ſimul in vnum vota conferentes amatori præcipuo haud ſufficiant rependere, quanto minus ego miſellus, qui huc vſq; nil dignum egerim ordine meo. Quamobrem intime cordetenuſue mecum perpendens, quantum periculi gignat & ferat negligentia eius, quæ in me eſt Trinitatis, id eſt intellectus, memoriæ, ac voluntatis, vix tandem gratia *malorum* remedij pigritiæ meæ imperaui, vt quod olim puerulis curioſitas de vtilibus rebus collegerat, nunc iuuenilis verboſitas ſimpliciter promat. Sicq; qui operibus nequeo, ſaltem & dictis videar deſeruire honori omnipotentis ac Vnicæ Trinitatis. Hac quoq; intentione quod ſcripturus ſum aſſumam, ſecundum admonitionem tuam.

alia litera:

Cum inter cætera flagella, quibus gratia Dei omnipotentis dignata eſt viſitare homines huius noſtræ natiuæ prouinciæ, quodam tempore multum laborarent oculorum dolore, ab omnibus demum plaga tandem ceſſante, adeo me ſubito inuaſit, vt ſiniſtrum oculum mediocriter

dolens

dolens, per nimium tumorem dextri officio penitus carerem. Peſtis enim grauiſſima eum ita occupauit, quo quaſi pugnus illi videretur eſſe oppoſitus: Cuius rei gratia cum nocte ad Eccleſiam venirem, & iuxta confeſſionem beati Emmerammi ſecretius orarem, breuiata oratione ſurrexi; & quia captus dolore oppido fui grauatus, ſedebam inibi in angulo mœſtus. Tunc cœpi intra me ſuper hoc, quod mihi accidit, cogitationes varias voluere, vnde & *humiliato cordis* compellebar dicere, Domine ſi vis potes me ſaluare *alia litera:* & per preces patroni mei, tui ſcilicet dilecti Martyris: & *Matth. 8.* hoc malũ grande, facile quis propellere. Sed noui me minus idoneum, in quo oſtendas miſerabile opus miſerationum tuarum. Tu ſummi patris ſapientia noſtri, quia iam per plures annos inſidet animo meo, quandoq; mirabilia tua ſcribere, ac omnipotentiam tuam in his laudare, & nihilominus electorum tuorum dicta & facta, per literas memoriæ poſteris tradere. Si benignitati tuæ in hac re placet, quod volui, & adhuc volo, gratias ago: ſin me manis cæcitate caſtigare, ſum paratus, vtpote tibi debitor per omnia, quod iudicium tuum ingerit patienter ſuſtinere. His in occulto ſic cogitatis atque dictis, facturus quod humilitati meæ fides Chriſti per intimam inſpirationem agendum inſinuauit, ſummitatem pollicis, parumper humectaui ſaliua, nec non vbi ampliorem ſenſi dolorem, ter ſignum ſalutis impreſſi; interim corde ruminans ac nihilominus ore pronuncians illud Euangelicum: Lutum fecit ex ſputo Dominus, & liniuit oculos meos: & abij & laui, & vidi, & credidi Deo. *Ioann. 9.* Eodem momento in me tam ſubitanea facta eſt mutatio dextræ excelſi. Quo ſub incredibili celeritate fugatis doloribus de capite, imo de toto corpore ablata pernoxia peſte, ipſe mecum ſuper hoc facto diligentiſſime tractans, ſatis mirari minimè poſſem, quis fuerim, quis eſſem.

 Tum

Digitized by Google

Tum quaſi quadam curioſitate mihimetipſi ſuper repentino miraculo cupiens ſatisfacere, vtraq; manu palpaui locum periculi; in quo nec ſaltem veſtigium doloris ſiue tumoris reperiſſe me gauiſus ſum. Proinde ſurgens, properabam illuc vbi antea orabam, ibique gratias egi Deo & ſancto Emmerammo. Cum accedens ad candelam legere tentarē in libro pro vetuſtate penè obſoleto, probaui me puriorem viſum recepiſſe, quam prius habuerim.

Nunc quidem ne huic tantæ ſolennitati, quæ lætitiæ nectar examuſſim propinat fraternæ vtilitati, noſtra pro quid videatur deeſſe, ſubſequentis relatione miraculi plenum ſic inſtruendum conuiuium eſt, vt expletiua concluſio tertiatione fideliter miniſtret ſua, quod ſancta Trinitas operata eſt in illa. Fuit quidam clericus nobili proſapia ortus, qui tempore quodam neceſſitate poſcente, imo charitate iubente, hoſpitalitatis gratia receptus eſt in manſionem *quandam*, cœnobio S. Emmerammi contiguam. Vbi cum cœpiſſet infirmari poſt paucos dies nimietate valetudinis ad id eſt perductus, quo penitus deſperaretur vita illius. Tum noctis medio quaſi de graui euigilans ſomno dixit: O vtinam aliquis mihi deferat aquam ad refocillandam animam meam de fonte S. Emmerammi, qui eſt in clauſtro fratrum Deo, ſibique ſeruientum.* Quod vnus aſtantium, ſibique *in id temporis* famulantium celeriter perficere volens, cucurrit ad Eccleſiam, & vt in talibus rebus fieri ſolet improbiter pulſauit ianuam. Qui mox à cuſtodibus intromiſſus, & quia familiaris erat, ad fontem emiſſus, abſque dilatione hauſit aquam; ad eum à quo miſſus eſt certiſſimè reportans illam. Cumque de ea parum guſtaſſet ægrotus, mox per meliorationem ſibi redditus totus, inquit, In nomine Domini, optimum vinum bibi pro aqua, quam attuliſti. Beatus Emmerammus

alia litera

bonus

bonus medicus, ab optimo medico accepit quod mihi modo præſtitit. Ad hæc reſpondit qui aquam attulit. Neſcio ſi aqua conuerſum ſit in vinum. Hoc ſolum certiſſime noui, quod per antliam laticem de puteo exantlaui. Cuius verba viri & mulieres qui aderãt proſecuti ſunt, dicẽtes, Late notum eſt vim huiuſcemodi febris qua tu laboras, nõ ſolum abſumere vires corporis, ſed etiã ne bene ſapias immutare guſtum palati & gutturis. Quibus ille porigens poculum de quo bibebat, dixit, Bibite & vos atq; probate, vtrũ fefellerim, an verum ſit quod dixerim. Illi ergo vt biberũt, ac vini ſaporem veraciter ſenſerunt, vocem cum fide leuãtes dixerunt, Deo gratias: quia tam bonum vinum tamque nobile omni vita noſtra tranſacta minime contigit nos bibiſſe. Hoc atqui grande miraculum nõ ab homine fictum, ſed ob martyris meritũ à ſumma veritate factum, teſtis eſt ENGILMARVS antiſtes, adhuc in hac vita manens. Hic quoque dum Ratisbonæ conſtitutus, apud S. Emmerammum ſcripta meæ paruitatis videret, & legeret, atque probaret, die quadam ſtans iuxta puteum ſeu fontem, per quem recordabatur ſibi ſanam *olim* redditam fuiſſe frontem, vocauit me, & occaſionem ſumens ex eodem fonte, dixit quod ſcripſi: affirmans ſub teſtificatione Chriſti, verum hoc eſſe; ac non in alio ſed in ſemetipſo idem magnale tam veraci quam efficaci experimento didiciſſe. AMMO. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia vitis vera quæ Chriſtus eſt ad declaranda merita palmitum ſuorum, id eſt Apoſtolorum & martyrum ſeu cæterorum electorum, quotidie his & talibus miraculis quaſi nouas nuptias facit. Ecce memoria beatiſſimi martyris Emmerammi iuſte vinum pro aqua cum ſanitate propinauit. ab hoc proculdubio, vitali cõprobaretur facto, eũ quondam in Dominica optime ſudaſſe vinea, multumquẽ fruct-

1. Tim. 1.
Ioann. 15.

fructum tuliſſe in ea. O quanta lætitia, volante fama, ex huiuſmodi rebus transfunditur in filios Eccleſiæ, cum hæc longè lateq; audierunt *ſolemniter* celebrata de matre. Cuius rei gratia tu adaucturus opuſculum tuum, quæcunq; animo rationabiliter occurrerint, ſumma diligentia in horreum dominicum comporta. Sic enim ea, quæ in quadrifido climate mundi, à ſancta Trinitate ſunt facta, vtcunq; locum habebunt *etiam* in deſcriptione tua.

Collectitivs. Quia ſtrictim notaſti quatuor plagas mundi, quibus per quater terna, ſiue ter quaterna diſtinguitur inſignia, ob dulciſſimam patroni noſtri memoriam, placet anterioribus tribus miraculis, hic ſubnectere vnum, quod idem ſit & quartum, ea ſcilicet ratione, vt vnitas ita cohæreat Trinitati, quatenus probabilis quaternitas laterum æqualitate ſolidata, fidem quatuor Euangeliorum cōſeruet per omnia. Erat quidem homo pauperculus, qui cum alio æque indigente loca ſancta quæſiturus, non baculo ſuffultus, ſed ſcamnellis innixus, magis viam repſit, quàm ambulauit. Cumq; circa horam prandij ventum eſſet ad quendam fontem laticis perſpicui, dixit ſcamnellarius ad itineris ſocium, O ſodes iſtic ientaculum in nomine Domini nobis erit ſumendum, & cum refectum fuerit, cum gratiarum actione abeundum. Quo aſſentiente, ac ad panis eſum ſolotenus in ora fontis conſedente, ſcamnellarius homuncio, aquam hauriens ex abundantiæ puriſſimo ſpeculo, antequam apponeret ori potū, ſic inuocat Dominum vbiq; fidelibus notum, Domine Ieſu Chriſte, qui deſiderium pauperum ſoles exaudire, merita Martyris tui Emmerammi clarifica in me hodie, qui charitate ipſius te benedicente, nunc geſtio ſitim reſtinguere. Et ecce inter bibendum, nec dum ab ore manum, qui biberat retrahente, per eum, cuius gratia neſcit tarda molimina, ſoluta ſunt omniū membro-

membrorum eius retinacula. Qui mox exiliens, atq; huc illucq; diſcurrens, gratias egit Deo, ſanctoq; martyri Emmerammo. Tunc incolæ acciti eiuſdem nouitate rei, ob memoriam tam excellentis miraculi, in honore martyris conſtruxerunt Eccleſiam ibi. Hoc in partibus ITALIÆ factum, relatione cuiuſdam fratris ex laico conuerſi, adhuc puerilibus in annis talium rerum curioſiſſimus auditor, cōperi; qui per confidentiam & conſolationem huius beneficij in id ſe prouocatum eſſe confeſſus eſt, vt latrocinium, quod iam per plures annos crudeliter exercuit, deſereret; nec non apud ſanctum Emmerammum, lupinam rapacitatem deponeret, ſicq; ouis ex lupo cum ouibus Chriſti paſceretur in ouili dominico. AMMO. Quia beneficia Chriſti, ob memoriam Sanctorum illius per omnia propagandā, & à bonis vniuerſis vnice amplectendam, hactenus dictando vtcunq; digeſſiſti, nouiter facta bonorum ſancti Emmerammi minoratio, ſimul & quorundam ſuper hoc habita querelosa muſsitatio, vt mihi videtur, non ſine ratione poſtulat, quatenus dictatu viuaci aliquid huic opuſculo inſeratur, quo & inuaſores Eccleſiaſticarum rerum admoneantur, ſi velint ſanum ſequi conſilium, vt reſipiſcant: Et ſi qui huius rei tortitudine turbati ſunt vel mœſtificati, aliquam ex ęterni regis rectitudine ſimul & miſeratione conſolationem ſe accepturos fore minimè diffidant.

COLLECTITIVS. Cum omnes, qui ſapientia Sanctorū abutuntur, procul dubio aut hîc aut in futuro puniantur, compeſcendæ ſunt immoderatæ muſsitationes, partim clanculum querelas concinentium, partimue manifeſto ac ſimplici ſermone dicentium. Sanctus Emmerammus nunc dormit, qui bona ſua quaſi non ſua ſibi ſuiſq; ſubtrahi perfert. Quibus per ſenſatos & prudentes viros erit ſuggerendum atq; dicendum: Ecce non dormit, neq; dormitat, qui *Pſalm. 120.*

S custo-

cuſtodit Iſrael. Inſuper & hoc noſtra pte adijciendum, quia bona ſancti Emmerammi, quæ verè bona ſunt, nec ſibi ſubtrahi nec ſuis confortibus vllo modo minui poſſunt. Iſta verò, quæ ſecundum ſæculum dicuntur bona, quantulacunq; ſunt, quia non fuerint hucuſq; extra curam & cuſtodiam ſummi paſtoris & cuſtodis, nec non eius prouiſionem dilecti Martyris, ex antiquis temporibus non ſolum mirabiliter, ſed etiam fortiter innumeris virtutibus declaratum audiuimus, legimus, vidimus. E quibus ad nunc temporis neceſſarium vnum grande miraculum, pro magnitudine ſui valde inter optimates atq; plebeios homines diuulgatum, vtilitati legentium conſulens, pariter & exactioni tuarum petitionum ſatisfaciens iſtic innectere curabo.

S. Henricus Imperator.

Temporibus itaq; HENRICI PII Auguſti & Imperatoris eximij, multis rebus ex epiſcopio RATISBONENSI per incautelam perditis, & de Abbatia S. Emmerāmi ob controuerſiam Epi & Abbatis, plurib. bonis peſſundatis atq; diſſipatis, contigit, vt dñs BRVNO, germanus frater eiuſdē Imperatoris, ſub occaſione iuris hæreditarij tētaret ſibi vendicare poſſeſſionē & curtem, q̄ vulgo dicitur ENTERHOF, id eſt, *veneni atriū & curtis, ſed ſecundum eos, qui altioris ingenij ſunt, & quæq; ingenioſius quærunt ſpes ætheris, id eſt, cœli nō inconuenienter dici poteſt, iuxta hoc quod Saxonicum idioma teutonizare ſolet. Saxones enim ſpē, vt ſperationem huius vocabuli nomine finitimo vocitare ſueſcunt.* Qui dum publicè cōtra edictū Cæſaris vim inferre non auderet rebus eccleſiaſticis, tandē ex conſulto in id ventū eſt, vt in loco qui dicitur ÆTINGA ſuper huiuſcemodi re haberetur placitū, ſiue iudiciale colloquiū. In quo omnibus iudicibus vel ſcabinionib⁹, qui in *eodem comitatu erant pecunia corruptis ac aliis* alicunde in id ipſum mercede conductis ita omniū cauſidicorū aſtutia & calliditas cœlitus infatuata eſt, quo communi conſilio ex aduerſaria parte inductus, aut ſubornatus quidam Iudex nomine OIPOLT,

in m. ſ. alia litera.

alia litera.

cuius

cuius loquacitati ad tunc temporis, multa committebantur à multis, nec ſciret nec poſſet iudicare quidquam quod ſancti Emmerammi vel noſtram lædere quiret cauſam. Otpolt Iudex.

Vnde & à defenſore noſtro publicè mendacij & falſitatis notatus, præbuit multis admirationem cum additamento timoris. Verum ne prædictus PRVNO Epiſcopus, tam probroſæ confuſioni ſuccumbere videretur, cum ſuis adſtipulatoribus, rogatu illius PALATINVS conuentus eſt RATISBONÆ habitus, quaſi illic annullaretur miraculũ, quod contigit. Sed longe aliter res eadem exitum habuit, quando totum concilium, quod ibi collectum fuit, nolens volens diuinæ voluntati paruit. Nam in aula Iudiciali præſidente HENRICO Duce cum CHVNIGVNDA Imperatrice ſua ſcilicet ſorore, nec nõ ſubſelliis à viris conſularibus ſiue Comitibus, vti mos aulicus popoſcit aſſeſſis, per totam curiam audiebatur vox contra ſanctum EMMERAMMVM partes Epiſcopi fouentium, ſimul & dicentium, quod BRVNONI vtpote tam amplæ & potenti perſonæ, nemo poſſet reſiſtere, quin illa die omnium iudicio in ditionem eius veniret præfatum prædium, quod auia eius nomine IVDITA NORICI Regni videlicet Ducіſſa ſancto Emmerammo pro ſe ſuiſq; filijs HVLDVVVICO atq; HENRICO velut regalem fiſcum tradidit: eo ſcilicet tenore, vt, ſi Epiſcopus vel aliqua potens perſona eandem curtem vſurparet, vel vſibus monachorum ſubtraheret, ſtatim in ius heredum ſuorum reuerteretur. Hanc quoq; ſententiã præpoſuerunt iudices atq; optimates, affirmantes traditionis cõplacitationem huiuſce, à GEBEHARDO IMBRIPOLITANO Antiſtite violatam eſſe. Tunc à Domino PRVNONE conſenſu Principis, extra curiã euocatis primatibus ſumma eloquentia prẹditis, & alijs iudicibus cauſidicis, iuris peritis, in ſui cauſã excitis, omnigena calliditate vel aſtutia foris ſunt inſtructi ſiue prẹparati, q̃ partis illi⁹ defenſiones int⁹ forent

Prouerb. 21. vt ſibi videbatur argumentoſè recitaturi, nihili pendentes quod ſcriptum eſt: Non eſt conſilium contra Dominum, qui nouit corda hominum. Cumq; introgreſſis omnibus peruentum eſſet ad locum & tempus, in quo excuſanda erat falſitas & malitia forenſis iudicij, & quaſi obtinenda triumphalis palatij dignitas, non ſolum qui falſitatis antea fuit notatus, conuictus eſt reus eſſe eiuſdem abdictatus, ſed etiam omnium contrariæ parti fauentium ora ita virtute cœleſti ſunt clauſa & mutata, vt nullus tot ingenio callentium, aut poſſet dicere, quod ſecum ipſe cogitando deliberauit, aut fari quiret, quod ab alijs in aurem ſuſurrantibus dicendum accepit. Tum omni ſenatu, qui frequens conuenerat ob miraculum euidentiſſimum in laudem Chriſti prouocato, per totam curiam Deo gratias clamor humilis & verè laudabilis perſonabat, nec non beatiſſimi Martyris Emmerammi laudes altrinſecus exaltantium, murmur amabile aures multitudinis reuerberabat. Inter quos quidam Comes vir famoſus in Chriſtiana religione; EBERHARDVS nomine fertur dixiſſe: *Ecce* Rex Regum manifeſtè deſtruit iura mundanarum legum. Bene omnia nunc & ſemper fecit & facit, qui ſuperbis reſiſtit, ac humilibus gratiam dabit. *T*unc Dominus BRVNO ingenti timore correptus, immo per vim ſupernæ virtutis, adeo eſt interne ſibimet ſurreptus, quo non ſolum illa die coram principibus & populo humiliatus frigeſceret, ſudaret, palleſceret, ſed etiam intra domeſtica mœnia ſub grandi vitæ ſuæ periculo, proximam noctem inſomnem duceret. Altera autem die, cum iam ſol illuſtraſſet orbem, pœnitentia & lachrymis expellẽs tenebras, quo deceptus erat erroris, cum oblatione ſe beato EMMERAMMO præſentauit, humiliter fratribus delictum ſuum confeſſus, atq; inter memorias Sanctorũ nudipes incedendo; tam laborioſam interim

exer-

exercitationem perpeſſus, vt nullum ex omnibus altaribus, quæ apud nos abundant, prætermitteret, cui propria manu donum non imponeret. Demum ante aram clariſſimi patroni noſtri ſe vltra nec illi, neq; ſuis aliquid mali facturum, ſeu rebus Eccleſiæ, vllã vim illaturum, cũ iuramento deuouit nec non ſub teſtibus confirmauit. Vinũ quoq; quod partium ſuarũ fautoribus in cõuiuio ſe daturum ſpopõdit, nobis pro charitate dedit, atq; vitam ſuam intẽtiſſimè orationi fraternæ commendauit. AMMONICIVS. Mirari ſatis nequeo, quæ tanta ſit duritia cordis in auerſione mortalium, iſta & huiuſmodi magnalia videntium & audientium, vt audeant tollere bona Sanctorum. Par meæ paruitati videtur; hæc modernorum pertinacia, illi Iudæorum inueteratæ ſtoliditati, quæ in paſſione Chriſti non ſiuit eos in filium Dei credere, cum viderunt ſaxa findi, velum ſcindi, cœlum obtenebrari, imo totum mundum lapidi quem reprobauerunt, & regi quem pertinaciter nõ ſolum abdicauerunt, ſed etiam per iniquæ linguę iudicium, turpiſſima morte cõdemnauerũt, multis modis conſpicerent ſubdi & famulari. COLLECTITIVS. Non eſt, ô Ammonici, quod multum debeas mirari ſuper hac ſuſtinentia diminutionis aut ablationis terreni ſeu tranſitorij boni; quandoquidem ipſe auctor omnium bonorum, propter ſalutem noſtram à diabolo tentatus, & ab eo in montem excelſum valde ſublatus, nec non ab eodem ſuper pinnaculum templi tranſlatus, nouiſſime quidem ab eius membris ſputa, colaphos, & flagella, & cætera, quæ ad ignominiam crucis pertinent, patienter ſuſtinuit. Memor etiam eſſe debes illius verſus, quem Pſalmiſta pro conſolatione, ſub eorũ perſona, qui in preſſura ſunt, ſcriptis interſerit ſuis, dicens: Suſtinuit anima mea in verbo Domini, ſperauit anima mea in ipſo. *Pſalm. 129.*
Quam conſolationem ipſe Saluator in Euangelio cõfirmat,

Digitized by Google

Luc. 21. prouidè ad diſcipulos dicens: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Putaſne quod non curaret Dominus mortalium actus, quando pene per totum mundum proſcripta ſunt bona Chriſtianorum? Abſit. Crede mihi neuter illorũ, qui bona Sanctis dat aut dedit, & abſtulit & ablaturus erit, præmio carebit. Iudas quoq; præmium dominicæ proditionis vel traditionis iam infeliciter poſſedit, & in æternum infelicius poſſeſſurus erit. Latro verò ſuæ confeſſionis viciſſitudine gratiſſima remediabile præmium iam accepit, ac in perpetuum feliciſſimè habiturus erit.

AMMONICIVS. Ingentis miraculi deſcriptione pariter & querelosæ muſſitationis abſolutione, mihi & illis ſatisfactum eſſe minimè diffiteor; quin etiam plane ob id fateor, quia certiſſime ſcio nullaten⁹ poſſe mutari, corrumpi, Roman. 12. vel falli Regem Regum. Mihi vindictam & ego retribuam.

COL. Adhuc aliquanto longius in huiuſmodi ſententia progrediendum eſt. nam noſtrapte, qui Chriſtiani dicimur eſſe & debemus, non ſolum ore dicendum, ſed etiam proximis tale beneficium cordetenus eſt impendendum, vt qui nobis maledicat, ſiue quid mali faciat, quantum ad nos maledictioni minimè ſubiaceat, verum benedictione ac oratione fraternæ charitatis adiutus, à morte peccatorum reuiuiſcat virtute diuina in callem ſalutis reſtitutus. Huius rei gratia his, qui non dedignantur paruitatis meæ legere ſcripta, placet iſtic vnum exmplum innectere, de patrũ vita, quo & patientiæ perneceſſarium bonum probetur, & à contrario execrabile malum impatientiæ reprobetur.

AMMONICIVS. Valde vtile eſſe, vt ſtudeat pijs exemplis ad bonum quis prouocari aut conuerti, ſiue de malo auerti, experimento didicimus etiam pueri. Propterea tale aliquid libenter modo audire ſeu curioſitate haud infructuoſa parati ſumus legere.

COL-

COLLECTITIVS. Quidam fratrum tempore vetuſto, venit ad quendam patrum ABRAHAM forte nuncupatum, qui iam inter ſeruos Dei habebatur clarus ex perfectione virtutum. Huic inter cæteras tentationum anxietates, iſdem frater, queſtus eſt dicens: Spiritus impatientiæ ac ſuperbiæ adeò me impugnat, vt tam peruerſæ peſti non poſſim vllo modo reſiſtere, quin ſi quis mihi iniuriam fecerit aliquam, ore aut manu reddam ei talionem, ob maleuolam ſiquidem & inſulſam communionem. Cui reſpondit ſenex: Apoſtolus præcipit fidelibus, immo per Apoſtolum Chriſtus: *Si* quis vos in faciem cædit, ſi quis vos deuorat, ſi quis mundi ſubſtantiam tollit, patienter ſufferte, propter eum, qui dilexit nos. *Et* iterum: Patientes eſtote ad omnes, nam patientia parit probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit. Tum fratre per induratum cor diſſentiente Apoſtoli verba ſe nullatenus per patientiam ſequi poſſe, dixit ſenex, Orandum eſt intentiſſimè, vt Dominus dignetur hanc duritiam cordis auferre. Cumque oraſſet ſenex, eodem fratre audiente, ad Dominum dixit humillime, Domine non es nobis neceſſarius. *Ecce* nos homines impatientiæ vitio reſiſtere nolentes, in poteſtate noſtra ſine te ſtatuimus omnia facere. Ad quem ſermonem ille frater Deo donante ita ſubito mutatus, & compunctus eſt, vt nō modo coram ſene per pœnitentiam ſatisfaceret, ſuper inſolita mentis obſtinatione humiliatus, ſed vniuerſa tentationum ſuarum perturbatione ſedata, abſcederetélioratus.

Commixtionē.

2. Cor. 11.

Roman. 5.

AMMONICIVS. Deo gratias, quia patientia viri Dei per medicinam cœleſtem medicata eſt impatientia fratris infirmi. Nunc ergò quia tentationū antiqui temporis mentionem feciſti, ex ſecretario charitatis dulciſſimo agili-

tatem

Digitized by Google

tatem tuam educere conuenit. Si quis temporibus iſtis ex numero fidelium regi regum alicubi militantium, tam validam & grauem tentationem incurrerit. COLLECT. Non eſt dubium quin adhuc diabolus eaſdem artes habeat, quas antiquis temporibus habuerat, imo certo certius credendum eſt, quod benignus IESVS in electorum ſuorum defenſione antiqui hoſtis deceptionibus reſiſtendo, ſolita vſque in finem ſæculi circa ſuos vtatur clementia. Propter hoc etiam nulli fidelium erit ambigendum, nunc ſeruos Dei, ſicuti primitus, multis modis à diabolo tẽtari, ac æquè vt tunc ab generis humani reparatore inter varias tentationum tempeſtates eoſdem ſemper & vbiq; defenſari. Quod vt euidentius dignoſcatur, O Ammonici, & alijs huiuſmodi rem non deſpicientibus, narratione ſubſequenti veritas tradatur. Eſt quidam, vt æſtimo, adhuc in hac vita ſenex religioſus, ex laico conuerſus, nomine GVNTHARIVS qui apud ſeculum aliquando ex rerum copia tumens, & nobilitate generis vaneſcens extitit ſuperbiæ filius, ſed per miſericordiam Dei poſt factus eſt tam humilis monachus, vt merito non poſſim aut debeam illi comparare vllum noſtri temporis cucullarium, de vanitate ſeculi conuerſum. Is primum ſub GOTHEHARDO ALTAHENSIVM abbate, omni patientia & ſubiectione probatus, cœpit deſiderare altioris vitæ callem incedere: Vnde & licentia à patre monaſterij accepta, ſolitariam vitam aggreſſus eſt. ad quam diuino adiutorio peragendam, vt ſe ſpiritali cautela probaret, animumq; virtutum exercitijs præpararet, montem quendam petijt, quem à præfato cœnobio vna ferme raſta diſtãtem idioma THEVTISCVM, RANCINGA iam nominauit: In quo pene per tres annos conſiſtens, modico victu ac humillimo habitu paruaq; cella contentus erat. Cuius arduam vitam cum mirarentur non nulli, aduentantes cum xenijs,

Guntharius.

Chri-

Digitized by Google

Chriſtum, qui propter nos factus eſt humilis, in ſuo viſitabant ac venerabantur ſeruo. Tunc ille timens, ne frequentia populi & gloriola ſæculi ſibi ſub ſpecie religionis quid de veris ſurriperet, aut minueret bonis, fugiens inde receſſit in eremum, quę vocatur aquilonalis ſylua, certamen ſingulare in ea contra diabolum viriliter pugnaturus. Qua vt primum conſtitutus Dei famulus eremiticā vitam ruchatica vel ſpiritali conſecrauit militia, tentationes varias & multas atq; graues perpeſſus eſt. *E* quibus vnā, quæ relatu veraci paruitati meæ in notitiā venit, ad vtilitatem legentium nunc præſcribere tentabo; poſt modicum tempus, vita comite aliam grauiorem ſubſcripturus. Hyemali atqui tempore quo vltra ſolitū NORICENSE ſolū eſt immenſitate ſeu niuium denſitate contectū, accidit prædicto Dei famulo quoddam quaſi palæſtrale tormētum, imo ꝓbabilis patientię verū ac venerabile condimentū. Nam cū ꝑ nimietateniuali continuis nouē diebus panes illi de monaſterio ſecundum conſuetudinem nequirent afferri, neq; aliunde ab vllo hominum illuc poſſent tranſmitti, neq; ipſe impediente proxima incolatus nouitate, aliquid ibi laboratum haberet, vnde alimenta ſumere valeret, trium dierum inedia affectus, quarta die tentare Dominum nolens, ex glatiali profunditate niuis, quæ iam excreuit vltra ſtaturam mediocris hominis, cœpit ſylueſtres herbas eruere ac euellere, & in ollā coquendum mittere. Quibus illa die per ignē & aquam parumper mollificatis, diſtulit prandium vſq; in diem quintum. Quo expectans horam refectionis canonicam, pulmentum, quod heſterna die præparauit, denuo coctum refectionis gratia ſibi appoſuit, ſed guſtatum edere non potuit; vnde ſemetipſum increpans ait, O Gunthari, ſuperbia tua te non ſinit refici hoc edulio humili. Vbi nunc vaporifera vel molliſſima ſimila? Vbi nunc aprinæ ſpadulæ

Digitized by Google

ſeu carnes vrſinæ, & ſuillæ, ad inuentionem coquorum oppiperatæ? Vbi nunc imputribiles poſt coctionem pauones, ſeu faſinæ aues, plurigenis condimentorum ſaporatæ irritamentis? Vbi nunc vinum probatum & ad libitum de promptuario vſq; ad ſatietatem quotidie tibi prolatũ? Ergo pro abundantia delicatioris cibi & potus, quibus olim in ſeculi diuitiis deditus eras totus, contentus eſto nunc ientaculo pauperculæ refectionis, in nomine IESV Christi omnium redemptoris, qui cum diues eſſet, propter te pauper factus eſt, vt tu particeps fieres diuitiarum illius. Quid plura? Demum ſexta die pleniter gratias agens Deo, qui de copia bonorum ſuorũ etiam nõ dedignatur paſcere pullos coruorum ex prædicta ſylueſtri herba iam tertio cocta, itàq; vix mollificata, corpori quamuis neceſſariam, tamen valde contrariam cum faginis foliis, quæ niue abraſa, laborioſe collegit, refectionem accepit; ſicq; non ſine magno tumultu & controuerſia diuerſarum cogitationum, ſeu manifeſta incurſione diabolicarum tentationum, conſolationem diuinæ pietatis expectauit. Tunc vt in perturbationibus huiuſmodi ſolet fieri, fluctibus cogitationum altrinſecus ſibi ſuccedentibus & impellentibus dextrorſum quædam cogitatio leniter irrepens, & quaſi ex parte Chriſti adueniens, Viro DEI fideliter intimauit dicens, Expecta dominum, viriliter age & confortetur cor tuum, & ſuſtine dominum. Cui è contrario id eſt ſiniſtrorſum ſuaſio diaboli, cuius inuidia in orbem terrarum mors intrauit, prorumpens importune reclamauit, verba & dolos huiuſmodi concinnans, cum ſcriptum ſit: Altiora ne quæſieris, quia fragilis homo eremum petiiſti, non ſolum ſtulte egiſti, ſed etiam valde proteruiter te huc inuexiſti, blaſphemiam Chriſto tuo illaturus, vtpote canis famelicus, abſque ſuſtentatione illius, hic peſſime

Ieſue. 1. (margin, beside "Expecta dominum")

Eccl. 3. (margin, beside "Altiora ne quæſieris")

moriturus

Digitized by Google

moriturus. Verum ex aduerſo bona cogitatio & cauta ſollicitudo infert: Cum Chriſtus, qui eſt dominus omnium tentatorem diabolum, Euangelici verbi iaculo per ſemetipſum ſtrauerit, dicens, Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo DEI, non tibi ſurrepat diffidentia, O pauper ſeculi, diues Chriſti; ſed firmiſſime ponito ſpem in eo de quo Pſalmiſta cecinit dicens: Dominus fortitudo plebis ſuæ, & protector ſaluationum Chriſti ſui eſt. Iterum humanæ ſalutis inimico quædam ſcæua ſuggerente, & in tali miſeria, nec non labore carnis infirmitatem minime poſſe perſiſtere fraudulenter inficiente, homo DEI reſpondit, Quod ſi Chriſtus meus me non manducantem viuere voluerit, facile hoc efficere poterit, iuxta quod ſcriptum eſt: Non eſt impoſſibile apud DEVM omne verbum. Et iterum: omnia poſſibilia credenti. Si vero id facere noluerit, aut mihi clementer victum exhibebit, ſecundum quod ipſe dicit in Euangelio: Primum quærite regnum DEI, & hæc omnia adiicientur vobis; ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis. aut ſine murmuratione illius voluntatis ſententia, quæ non poteſt eſſe iniuſta, cum intemerata fide erit ſubeunda. Hanc fidem & fidei exercitationem ſubſequuta eſt conſolatio diuinæ pietatis, quæ ſufficienter illi panes tranſmiſit per quoſdam homines, qui illô cũ ſemicirculis ſuper montuoſam congeriem niuis incedentes, vix reptando ad virum DEI decimo tandem die peruenire potuerunt. Tunc grates magnificas Deo reddens, qui non dereliquit ſperantes in ſe, quanto ſibi per patientiæ probationem factus eſt notior, tanto aliis impoſterum exemplo humilitatis & perſeuerantiæ, largiente omnium bonorum fonte, extitit vtilior. Vnde

Matth. 4.

Pſalm. 27.

Luc. 1.

Marc. 9.

Luc. 12.

Digitized by Google

factum eſt, vt nonnulli ex clericis ſiue monachis, nec non fidelibus laicis, ab eo & per eum prouocati, immo diuino inſtinctu attracti, ſub communione orationum eius atq; laborum in eadem eremo, cuius ipſe ob amorem Chriſti accola eſſe voluit, Regi regum militare cœpiſſent. Vbi

Pſalm. 83. pluribus intra vallem lachrymarum aſcenſionẽ cordis diſponentibus, nec non de virtute in virtutẽ, quotidie proficiſcentibus, cõtigit, vt quidam Presbyter de SAXONVM gente oriundus, à domeſticis quoq; TAMMO vocitatus, more aduentantiũ accederet, ſub ſpecieq; laudabilis incolatus, viri Dei, commilitonumue illius conuerſationi ſe admiſcere tentaret. Quem cum vir Dei partim præcurrente magiſtra experientia Abbati ALTAHENSIVM præſentaſſet, & ex more ſecundum regulam S. BENEDICTI obedientiam promiſiſſet, ſtatim ſub tenore, quã Abbati promiſerat obedientię, ſicut & cęteri ad id temporis ſolebant facere, & adhuc ſolent agere, qui manent ea loci eremitæ, redditus ſiue ſub diligentia ſumma commendatus prædicto ſeni, cum illo repedauit ad receſſum eremi. Qua cum cæteris fratribus Summo humillime famulantibus, & ipſe iuxta inſtituta patrum in cella ſibi deputata, aliquantũ temporis humilitate perageret comitante, per ſurreptionẽ cenodoxiæ, adeo repente grauatus eſt maſſa ſuperbiæ, vt non ſolũ clandeſtinis muſſitationibus venerando ſeni detrahendo in aures quorundam commonentium ſuſurraret, ſed etiam manifeſtè in calumniam tanti viri prorum pereauderet dicens, Quid & quis eſt GVNTHARVS? Laicus atq; & idiota, cuius iure contemnitur vita. Cui reſponderunt ſerui Dei, qui forte tunc aderant, & hæc audierant, dicentes, Vt nobis videtur, humilitas, quæ cuſtos eſt virtutum, longe receſſit à tua mente, & ſuperbiæ monſtrum te manifeſtè in-

Gen. 11. uaſit, quod Babylonicam turrem procaciter filios prauæ conſi-

cõfidentiæ olim ædificare perſuaſit,& de viro Dei tam nefanda tibi modo ſuggeſſit. Ipſe procul dubio primum huic eremo inuexit vexilla crucis Chriſti, qui in Euangelio dicit: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Eſt quoq; iſte vir magnæ au- *Luca 9.* ctoritatis, qui iam in ſenectam & ſenium venit, optime parendo diuinis mandatis. Quibus ille arroganter reſpondit, inquiens: Auctoritas quoq; illius mihi pro minimo eſt; quia nihil omnino valet. Seorſum quidem mihi manendum & Chriſto, qui dedit noſſe & poſſe, in ſpeciali cella, haud ſub GVNTHARII cenſura erit meapte libero animo ſeruiendũ. Quid plura? Sequeſtratus idem presbyter, aliquot diebus ab illis, quos deſpexit, à ſubuerſore miniſtratas quaſdam vidit viſiones, imo fantaſias aſpexit, quibus adeo eleuatum eſt cor eius, vt humili ac ſimplici voto minimè contentus, maiora ſe quæreret, id eſt, miracula expeteret. Vnde accidit vt intempeſta noctis, qua ſanctæ AGNETIS feſtiuitas celebratur à Chriſtianis, orationi aliquantulum incumbens, primum delectabilem, poſt modicum verò lachrymabilem, auditu vocẽ hauriret, oculiſq; viſionem videret. Audiuit ergò imprimis harmoniam, nec non quaſi duos choros virorum & fęminarum procul concinentium, & alternatione vicaria, vt audiebatur, pulcherrimè ſibi inuicem reſpondentium, donec paulatim cum incremęnto eiuſdem cantilenæ, atque coruſci luminis augmentatione, vſq; ad ſe venirent. Tunc humani generis inimicus, qui *2. Cor. 11.* teſtante Apoſtolo Paulo, transfigurat ſe etiam in angelum lucis, cum tanto fulgore ſe illi præſentauit, vt nihil minus putaretur quàm diabolus. Cumque eum presbyter intueretur diutius, & miraretur ſuper pulchritudine eius, qui apparuit, dixit ad eum: Vides ne, quod ſim Chriſtus? quare non adoras me? Noli dubitare, cùm ad hoc venerim, quatenus tibi dicam, quæ te oporteat facere. At ille, quem præ-

ſtigia iã deceperant diabolica, dixit, *Si filius es Mariæ, Ecce te adoro.* Et procidens adorauit eum; penitus oblitus illius reſponſi, quod in vita patrum ſenem cautiſſimum, ſuper huiuſcemodi tentatione legebat dediſſe. Ibi enim eſt ſcriptum, vt nunc rememoro, quia quidam ſenex pari modo à diabolo ſit tentatus; ſed diuina clementia ſeruum ſuum vallante, mox tentator, quis fuerit, paucis verbis ſit deprehenſus. Nam cum ſeni diu tacenti, & ſecum quis eſſet, qui apparuit intime voluenti, peruerſus peruerſe diceret, Ego ſum Chriſtus; quare tardas me adorare? Reſponſum accepit ab eo: Quem adoraui ab infantia mea vſque in præſens, niſi Chriſtum filium Dei viui? Si tu Chriſtus eſſes, nullatenus à me peteres hoc obſequium tibi modo impendi, quod ſemper in quantum valui vero Chriſto Domino meo humiliter exhibui. Tunc humani generis inimicus valida ſenis fide repercuſſus, atque confuſus euanuit, linquens ibi certa præſentiæ ſuæ indicia, id eſt fœtorem. AMMO. O Collectici, horroris plena ſunt quæ ſcripſiſti; & eſt valde durus hic ſermo quem dixiſti: Quis ergo poteſt laqueos inimici euadere, ſi iſta in hunc modum facta ſunt verè? Collec. interrogatiunculæ tuæ huic paruæ ſimul & dubitationi nimium periculoſæ, O Ammonici, ſatiſfacere debet vox, quæ ad ANTONIVM pro extenſis per orbem terrarum inimici laqueis quæritantem, & nihilominus lachrimantem, de cœlo aliquando venit, dicens, Humilitas Chriſto adhærens, tranſcendet omnes laqueos hos. De cætero crede mihi, quia ſi in prædicto fratre humilitas Chriſti regnaret, nunquam ſuperbiam diaboli cadens adoraret. Quod in ſequentibus euidentiſſimè liquebit. Nam poſtquam peſſime adorauit, antiquus hoſtis ei aliud vulnus inflixit, pariter & dixit, ANTICHRISTVS iam

in Iu-

Digitized by Google

in Iudęa regnat, nec non HELIAS & ENOCH ibi prædicant. Cum his quoq; ab Antichriſto interficiendis, pro confeſſione mei nominis, in anno præſenti, martyrio coronandus eris. Sed antequam illuc tendas, oportet te omnia, quæ in huius prouinciæ cœnobiis emendatione ſunt digna, corrigere, & multis verbum veritatis prædicare. At Presbyter nouarum rerum cupidus, infit, Quod ſignum dabis mihi, quo certus efficiar, me, quæ dixiſti, facturum? Cui ſeductor reſpondit. Non vnum ſignum tibi dabitur pro certitudine, ſed tria facturus es hodie, ante tertiam horam diei, ſcilicet vnum in GVNTHARII ſiniſtro oculo quem penè ob ægritudinem perdidit, alterum in fratre, qui iam per multos dies infirmat, & eſt cæcus, cui nomen REMIGIVS. Tertium in eo, qui dicitur RAZO, quem inimici ſui cæcauerunt, atque mancum fecerunt. Inſuper pro ſigno certitudinis habeto ſandalia, quæ in proximo reperies, poſita quadam ſub arbore caua; quibus præcipio vt poſthac vtaris, in celebrandis Miſſarum ſolemniis. Quid multa? His ita homini ſuperbo diabolica fraude perſuaſis, & inter arbuſta pone domicilium, in quo vagabundus manſit, conſita, quaſi quodam aſcenſu pariter ac deſcenſu demonſtrato, cum aliis inextricabilibus fantaſiæ portentis, in ipſo crepuſculo lucis, præfatus Presbyter propriam & ſingularem deſerens cellam ſub inani ſpe diabolicæ pollicitationis Domini GVNTHARII petiit caſam. Quem cum videret venerabilis heros, ſuper repentino eius aduentu obſtupeſcens & admirans, vtpote qui ſuperbia imperante ab eo ſequeſtratus erat, ſibiq; veluti literas neſcienti, peritiæ ſuæ ſupplementum, maligna voluntate ſubtraxerat, nihil dicere volens conticuit. Tunc qui vana gloria tumidus aduenerat, ſub ſpecie religionis ad reuerendum ſenem dicebat: Non

igno-

ignoramus, quia iuxta inſtituta patrũ, niſi vocati de cella egredi, & huc venire minimè debueramus; ſed humilitatis noſtræ aduentus, ex præcepto Dñi noſtri Ieſu Chriſti eſt vobis & alijs valde neceſſarius. Cui ſenex, Spiritus munimine protectus dixit: Vnde vobis hoc, aut quando Dominus Chriſtus fraternitati veſtræ noua dedit præcepta? At ille reſpondit. Hac nocte. Et dicit ſenex, Quæ? Reſpondit presbyter, Vt in monaſterijs NORICI regulares obſeruationes corrigam, & renouem, atq; populis latè verbũ Dei prædicem, nec non infirmitate ſanata, duobus fratribus RAZONI ſcilicet & REMIGIO viſum reſtituam, oculoq; tuo iam per plures annos doloribus turbato claritatem luminis reddam. Quæ verba cum ſenex audiret per os TAMMONIS prolata, occurrit iactantiæ eius dicens: Crede mihi, GVNTHARIVS mallet ambobus oculis carere, quàm per illius conceſſionem videre, qui tibi hæc fallaciter promiſit. Nihil verius quàm te diabolica arte circũuentum & omnimodis eſſe deluſum. Cui ſententiæ qui aduenerat presbyter, ſubnectit friuola, dicens: Si ante hanc proximam huius diei tertiam horam non fecero quod dixi, nolite credere mihi. Et vir Dei ait: Veritas, in quam credimus, hodie patefactura eſt tibi & nobis omnibus, quia pater mendacij tuã decepit arrogantiam. Tum presbyter ſe ſubducens obtutibus ſenis & perſiſtens in pertinacia obligatæ mẽtis, in Eccleſiam duxit ſecum fratrem cęcum, quaſi oraturus pro eo, vt viſum reciperet à Domino. Sed cum diu eſſet oratum, & lumen, quod petebatur, non foret datum, protraxit fruſtra tentatam vanitatis gloriolam, penè vſq; in ſextam horam. Tunc vndiq; horrore & terrore circundatus, & non ſine grandi confuſione conturbatus, feſtinus dominum GVNTHARIVM adit, & in faciem procidens cum lachrymis ad eum dixit, Niſi me preces tuæ, ô venerande pater, magnificè

gnifice adiuuerint,& orationes aliorũ Dei ſeruorum de puteo interitus me eruerint, certo certius ſcio, quia peccatis meis facientibus Chriſti ſeruus deſij eſſe; quod ille me ſibi in ſeruum proprium poſt hinc vindicabit & poſſidebit, quem totius nequitiæ miniſtrum, heu heu me miſerum, adoraui pro Domino dominorum. Ad hæc dominus GVNTHARIVS, ſpiritalibus armis accinctus reſpondit, PETRVS Princeps Apoſtolorum, ad quem ipſa veritas dixit: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, ter negauit Chriſtum optimum magiſtrum, ſed poſtquam Dominus in eum reſpexit, & amarè fleuit, remiſſionem accepit per eum, qui ſolus compati nouit infirmitatibus noſtris, in miſerationibus ſuis magnis & multis. Proinde caſu tuo non debes gaudium plenum facere diabolo in hoc, vt cadas in diffidentiam, ſed magis quære humiliter omnipotentis Dei clementiam, quam nulla mortalium ſuperant delicta. Cumq; Preſbyter poſt admonitionem ſenis, noui lapſus mœrore adhuc conſternatus, proxime ad horã diuini ſeruitij veniens, collectæ fratrum ſe in ibi conſtitutæ admiſcere tentaret, atq; pſalmodiæ aliquantiſper, cum eis inſeruiret, antiquus hoſtis cœpit ei acriter inſtare, nec non manifeſte illi moleſtus eſſe, dicens, Quæ legis & cantas, de me ſcripta * *mea* ſunt, tu velis nolis poſt hinc permanebis meus, quia totus es in ditionem libitus mei redactus. Noli falli, neq; per Guntharij vanam & falſam ſuggeſtionem decipi, nemo te rapiet de manu mea. AMMO. En iterum in memoriam redit, imo nunc ſe tenacius *animo* ingerit, quod egregius verſificator, dominicæ tentationis mentionem faciens, de hoc peſſimo tentatore, in hunc modum ſcribit:

Matth. 16

Luc. 22

**alia litera*

Cum Domino montana petit, cunctasq; per orbem
Regnorum monſtrauit opes: Hæc omnia dicens,

Digitized by Google

Me tribuente feres, ſi me proſtratus adores.
Quantum peruerſus, tantum peruerſa locutus.

COLLECT. Oportet vt interim ſileas, O Ammonici, dum ad quem finem tam grauis tentatio peruenerit, veridica narratione audias, mecumq; tunc Deo laudes referas. Nam ab illo die Preſbyter prænominatus, periculorum pondere grauatus, etſi ſe pœnitentiæ daret arctiſſimæ, nullatenus nouum & antiquum hoſtem auertere potuit, quin ei omnibus horis nimiè infeſtus fuerit. Vnde factum eſt vt dominus GVNTHARIVS boni conſilij virum Abbatem ſcilicet ALTAHENSIVM, nomine RATMVNDVM, aduocaret, ipſeq; ſecum aſſumpto PATAVIENSI pontifice, ſuper huiuſcemodi re quæſtionem habiturus adueniret. Cumq; Epiſcopus cum Abbate & domino Gunthario, clanculum ſermonē faciens, lapſum ſacerdotis audiſſet, & eum diabolica illuſione deceptum animaduertiſſet, vnde hoc grande malum acciderit prudenter tractans, dixit: Ecce factum eſt in iſto fratre, quod præmiſſum legimus in Euangelica veritate. Sic enim dicit Dominus in Euangelio ſuo; Qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat exaltabitur. *Matth. 23.* Proinde neceſſe eſt prouiſum iri, vt exaltatio peſtifera, quæ per ſuaſionem diabolicam, hominem miſerabiliter deiecit, Chriſti humilitate medicinali mirabiliter ſananda, in robur fidei erigatur, ac ſic in viam ſalutis æternæ dirigatur. Tum Epiſcopus ex auctoritate ſacrorum canonum, iuſſit lapſum fratrem, ab officio ſacerdotali ceſſare, vſq; ad ſatisfactionem; vtiliſq; conſulti taxationem. Quid plura? Poſtea quoq; diabolica infeſtatione, monachum eundem nimium confundente, atque diuturnis nocturniſue tumultibus, ſeu acclamationibus etiam in ſeruitio DEI deterrente, miſſum eſt circumquaque ad patres & fratres, vt communi oratione, ſingula-

gulari & *medelifera* clandeſtina ſacrificij ſalutaris oblatione, à miſericordiſſimo Domino, veniam peterent caſui fratris infirmi. Cumq; à nonnullis benigne fuiſſet oratum, & maxime à domino Gunthario ante conſpectum diuinæ maieſtatis pro eo eſſet laboratum, vtpote qui omnibus horis titubanti atq; nutanti manum conſolationis porrexerat, necnon benignum IESVM certiſſime ſibi miſerturum promiſerat; tandem poſt menſiũ ſex euolutionem, qui à peſſimo profligatore impugnabatur, leuamen ſentiens, remedium accepit. Cuius valdè neceſſario fomento, per diuinam clementiam interius & exterius idem frater refocillatus *ac renouatus*, iam octauum agit annum, ſub exercitamento ſummæ humilitatis, obedientiæ atq; abſtinentiæ. Illi à quo per ſuperbiam deſciuerat & deuiauerat, appropiare ſtudens, qui & per Prophetam dicit: Appropinquate mihi, & ego appropinquabo vobis. Et ſi peccata veſtra fuerint rubra ſicuti vermiculus, veluti nix dealbabuntur. AMMO. O quanta & quam magna diſpenſationis diuinæ cenſura, quæ propenſioris cautelæ gratia, fratrem de quo retuliſti præmiſſa, adeò ab hoſte nequiſſimo permiſit affligi, vt penitus in deſperationem caderet, niſi hunc ſenex humilis, vti ſperamus, omnipotentis DEI ſeruus, dominus videlicet Guntharius, exhortatione aſſidua, in ſpem recuperandæ ſalutis erigeret, & Sanctorum exemplis multifariis, diuino è fonte prolatis corroboraret. COLLECT. Quia ſermonem humilitatis meæ interrupiſti laudem DEI exclamando, gratum habeo. Sed quæ narrare cœpi, ad calcem producere me patere quæſo. Hoc enim nimirum ſuper omnia talia mirum, quod ipſe auribus meis ab ore ſenis accepi, atq; ab eo quadam ſacræ lectionis familiari collocutione, vix extorſi. Nam cum prædictus Preſbyter in anguſtia maximæ tentationis cõſtitutus ad ſenem

Eſai. 1.

Digitized by Google

ſæpius curreret atq; recurreret, nec non querelosa voce clamitaret, non poſſum ſubſiſtere, nequeo perdurare; ora pro me homo DEI. Dixit ſenex, confido in benigno Ieſu, quia liberabit te. Tantum tu patiens & conſtans eſto, neque dubites de omnipotenti gratia illius, apud quem non eſt impoſſibile omne verbum. Quod tu ſuſtines modo, generaliter per omnia terrarum regna humanæ fragilitati horrendum & pauitandum, ſed minime ob id de miſericordia Domini, qua plena eſt terra, fidelibus eſt deſperandum, quoniam qui potens eſt de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ, poteſt & te de præſenti liberare tentatione, & nihilominus dignum efficere ſua vocatione. & ſubiunxit tentatus, vtinam mihi fiat ſecundum verbum tuum. Sed valde timeo, tentationis periculum, quod mihi miſero ingruit vltra humanum modum. Nam in ipſa orationis hora, quando ad laudem DEI os aperio, aduerſarius mihi videtur, quaſi rapacitatem ſuam intro in ventrem mittere vſq; ad cor, vimq; cordis tollere, ac ſenſus meos prorſus extrahere, & memetipſum mihimet alienum facere. Super hęc omnia iactat ſe ſcire, meum totum noſſe, velle, & poſſe. Reſpondit ſenex, Ne hæſites in fide ex adiutorio diuino de ſupernis tempeſtiue mittendo, quod quamuis ad tempus differtur, tamen non aufertur. Diabolus omnino poteſtatem non habet nocendi *& fatigandi* te, niſi permiſſus à DEO. DEVS autem nunquam iſta fieri permitteret, niſi te humiliare vellet. Interdum enim amator hominum, ſimulat ſe neſcire, quæ patimur, ſed tamen frequenter præſtabit, vnde miremur. Noli frater deficere, ſed ſecundum Apoſtolum ſta in fide, viriliter age, & confortare in illius nomine, qui nouit ſolus fragilitatem humanam ſanare. Quod autem queſtus es, diabolum ſe iactaſſe de ſcientia tuæ voluntatis & poſſibilitatis; ipſe, quod benè no-

Luc. 1.

Matth. 3.

2. Tim. 2.

ſti-

ſti, contra hanc luctam ſufficit tibi, hoc eſt; quod diabolus *Ioan. 8.*
ab initio mendax fuit; & filios diffidentiæ ad inſanabilem internecionem detrudit. His dictis extemplo affuit Satan in præſentia ſenis perturbans tentatum fratrē, & dicens, GVNTHARIVS non ſolum nunc mendacium loquutus eſt, ſed ſæpius mentitur & te fallere nititur, inſuper & gracile & ſubtile pellicium operosè quærit ac diligit. Cumq; conuitiis appeteret atq; laceſſeret ſenem, ſenex timens ne forte, proteruitas diaboli, animum fratris mitteret in deſperationem ſalutiferi boni, prorupit & dixit, O inimice DEI & hominum; ſuperbia tua & mendacium tuum, tecum in æterna perditione maneant. Nos autem, qui non ſolum ouinis & caprinis pellibus vtimur, verum etiam ſimplicitate & humilitate, quæ in eiſdem ſignificantur, perfruimur, per eum qui dilexit nos, te peſſimum lupum facile ſuperabimus, Chriſtiq; virtute tuam virtutem calcamus. Crede peccatori Gunthario, quia frater, quem permiſſione DEI crudeliter ad tempus inſectatis, te inuito liberabitur & ſaluabitur gratia Chriſti filij DEI viui, qui in hunc mundum venit filius hominis quærere & ſaluum *Matth. 18.*
facere, quod perierat. Poſt hæc & huiuſmodi certamina, aliaq; quam plurima nequitiæ ſuæ in tentatum fratrem nequiquam vibrata iacula, miſeratione diuina diabolus eſt ita fugatus, vt calamitoſis clamoribus, & querelóſis lamentationibus diſcedens manifeſtè nolens innoteſceret, quantum doluit, & adhuc dolebit, ſe victorem hominis, ab homine victum AMMO. Deo gratias, cuius miſericordiæ non eſt numerus, & qui iam omnia benefecit, pariter & iſtud mirabiliter effecit, vt qui periculoſiſſimè cecidit, miſericordiſſime in ſtatum fidei, reerigeretur, ad comprobandum ſcilicet illud Pſalmographi teſtimonium, quod in * centeſimo quarto Pſalmo ponit dicens: Alle- *Corrige: in 144. pſalmo.*

Digitized by Google

uat Dominus omnes, qui corruunt & erigit omnes....
Ergo frater O chariſſime, vt mihi videtur, tibi ſatis congrue impoſuiſti Collectitij nomen, & ob velandam TEVTONICÆ loquelæ nuditatem, pariter & ob commendandam horum, quæ dixiſti, & dicturus es collectariam vtilitatem. Ob id quoq; & ego æquum arbitror fore, vt vocabulo ſatisfaciens, quod vſurpaſti, opus inchoatum adaugendo procedas, & quæq; vtilia colligendo ſuccedas; dictaturus quidem & aſſumpturus ea in nomine illius, qui dicit: Qui non colligit mecum, diſpergit; & qui non eſt mecum, contra me eſt. Itaquidem illi ſeruies, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt, COLLECT. amen. Vtinam inueniar, inter colligentes cum Chriſto, & non cum eis damner, de quibus ſcriptum eſt: Fiant ſicut fœnum tectorum, quod priuſquam euellatur exaruit; de quo non adimplebit manum ſuam, qui metet, & ſinum ſuum, qui manipulos colliget. Hoc quoquo modo fiat, aggrediar iterum narrare, quæ Dominus aſpiratione ſua præueniente, & auxiliatione ſubſequente, dare ſiue largiri dignabitur.

Luc. 11.

Pſalm. 128.

In eodem igitur Epiſcopatu quo ea contigerant, quæ prædiximus, accidit & aliud quoddā mirabile, quod cunctis fore debet notabile, ſimul etiam & euitabile. Erat quidam clericus PATAVIENSIS Eccleſiæ ædituus, cuius nomen dicebatur VVILIBERTVS. Is quadam die, ex more ſolicitudinis & officio commiſſi, percurrens ac perluſtrans quæque loca Eccleſiæ, offendit in abditis quendam clericum ſuum videlicet diſcipulum, in quodam opere prauo perniciter lapſum. Qui mox plus timens homines quàm Deum & electos eius, rogauit magiſtrum ne cui diceret malum quod viderat. At ille horrens ſcelus dixit, Teſtor Dominum, Sanctosq; illius, quia præ timore ſalutis animæ meæ, non audeo quod feciſti celare. Primum ſeniorem

trem meum, dein cæteros ſpiritales viros, qui mortifero vulneri tuo, pœnitentiæ adhibeāt medelam, ac ſuggerent vitalis conſilij ſuadelam. Et ſubnectens diſcipulus vaniloquium infit, quia rogationem meā auſteritate tua repellis, nihil certius, quàm vt me pœnis tradere velis. Et præceptor, Abſit à me, inquit, vt te impiè tractem, pœnisq; traditum iri optem. Poſt quæ verba magiſter & diſcipulus receſſerunt ab inuicem, valde diuerſam habentes voluntatem. Nam diſcipulus quod magiſter benè dixit, adeo in malum & deceptionem ſuimet conuertit, vt tenebroſior nocte, noctu non modo ſtrāgularet magiſtrum, ſed etiam propriis ligaminibus & faſciolis ad trabes cubiculi, in quo ſolus, vt æſtimo, ob caſtitatis cuſtodiam, dormire ſolebat, ſuſpenderet. Quod peſſimè factum, cryptis malitiæ abſcondere geſtiens, intus oſtium clauſum reliquit, & ipſe domate & tecto per fiſſuram ſeiuncto, fur nequiſſimus exiuit; ita reponens tegulas, vt excepto vno, qui ſuſpenſus erat, vllum hominem intraſſe penitus lateret humanas viſiones. Vnde contigit vt per totam Eccleſiam grauiſſimum ſcandalum exiret, quod inter laicos maxime efferbuit, publicis detractionibus draconizantes, atq; dicentes, Ecce ſanctitas clericorum, ecce apparent merita illorum, qui indignè præſunt Eccleſijs: ecce Sacerdos qui ipſa die in qua bis Miſſas celebrauit, Iudam imitatus laqueo ſe ſuſpendit. Qua de re PATAVIENSIS Epiſcopus valde turbatus, quia fas non erat ſuum proprium homicidam ſepultum iri, neſcio qua autoritate iuſſit corpus igne cremari: niſi forte propterea id præcepit fieri, ne animalia contaminarentur de tactu vel comeſtione cadaueris, vt dicam ſecundum æſtimationem hominum, inhumani; aut quod verius puto, diſpenſatione diuina hoc factum ſit, vt in ſequentibus patebit. Nam cum totum corpus iam conſumptum eſſet ignibus, Matth. vi.

bus in conſpectu omniumqui aderant, cor, quaſi arde-re nolens, exijt de medio flammarum. Ob quod illi homines ſtupefacti, quoties ad comburendum idem cor in ignem proiecerunt, toties incombuſtum exire viderunt. Nouiſſime vero cùm totis viribus ab his qui aderant idem cor per contos & fuſtes, in igne detineretur, nec ſic conſumi videretur, receſſerunt veſpillones, grande miraculum ſecum portantes. AMMONITIVS. Mirares valde & non ſolum nobis, ſed etiam omnibus legentibus eam. Proinde & ego charitatem tuam admoneo, vt ex ea parte ſtudioſius aliquid eliciatur, quod ædificet audientes, pariter & hæc-ce legentes. COLLECT. Quamuis non ſim dignus dicere & ſcribere iſta ſeu huiuſmodi varia rerum opilia, quæ ſpectant magnorum virorum opera mirabilia, tamen me in hac parte minime ſubtrahere cenſeo obedientiæ ſacramento, & in quantum Deus concedere dignabitur, fraternæ dilectionis condimento. Neq; enim hæc aliter deſcribere propoſui, niſi vt fidelium proſint ædificationi. Sunt qui putant propterea cor Preſbyteri, non poſſe igne conſumi, quia dum viueret, conſcientiam non haberet, quæ rea foret gehennæ ignis, excepta communi fragilitate generis humani. Quidam autem dicunt peccatorem

1. Cor. 3. ſaluum factum eſſe ſecundum Apoſtolum, ſic tamen quaſi per ignem. Ego vero affirmem, ſi vera ſunt, quæ de illo accepi, & quæ in verbo beati HIERONYMI olim ſtudioſus legi, omnia peccata martyrio certiſſime deleri. AMMO. Quia martyrium nominaſti, & quia ſunt nonnulli, qui æſtimant eos martyres eſſe, qui cuiuſcunq; generis pœna plectuntur, & ad oppetitionem propelluntur. Aliiq; ſunt, qui è contrario autumant, eos penitus perire, qnos more mortalium per ſtrangulationem, ſiue per aquarum ſuffocationem, ſeu per incendium, & alterius generis profligatio-

gationem, contingit repentinam mortem obire: quod ſit martyrij verum genus & certum, vellē te referente perdiſcere. COLLECTIT. Puto huic inquiſitioni, ſatisfacere teſtimonia ſacræ ſcripturæ, quorum alterum eſt: Iuſtus quacunq; morte præuentus fuerit, in refrigerio erit? *Sap. 4.* Alterum quidem: Non facit martyrem pœna ſed cauſa. Inde enim & tu colligere potes, quia verum & certum eſt, genus martyrij, hominem non à ſemetipſo, ſed ab aliis propter iuſtitiam occidi. Hoc enim Euangelica veritas affirmat quæ in aures fidelium clamat: Beati qui perſecutionem patiuntur, propter iuſtitiam. *Matth. 5.* AMMONI. Solutioni quæſtionis, quam præceps promoui, ô Collectici, ſatis vehemens occurriſti: veruntamen teſtimoniis prolatis, bene miniſtraſti non ingratis. Nunc ergo conuenit, vt edi-ças, qualiter prædicta res ad hoc peruenerit, quo reus tantæ factionis coràm emerſerit. COLLECT. In modum ductilis ceræ habebis me temperatum, ſi bonum in fructum progredi poterit, quod ab homine peccatore ſeminatum fuerit. Erat quædam cauſa culpabilis & criminoſa de cuius obiectione, clericus qui prædictum ſacrilegium & homicidium perpetrauit, atq; peſſime abſcondit, ſe ſacramento expurgare debuit. Sed omnino id efficere non potuit. Nam clericis, qui cum eo ſuper obiecto crimine coniurare voluerant, neq; per aquam neq; per ignem fidem facere quiuerat. Tunc miſer totus volens in præcipitium ire, tandem in hanc veſaniam obſtinatę mētis prorupit, vt perceptione corporis Domini ſub periculoſiſſima præſumptione crimen ſuſpectum à ſe geſtiret auertere. Cui pernicioſiſſimo periculo ſapienter obuians Epiſcopus, quia certior fratrum relatione cognouit, eundem clericum talium non eſſe morum, vt ad tantum permitti deberet & accedere iudicium, iuſſit eum ſub arcta cuſtodia interim conſtrin-

X gi,

gi, dum ſano conſilio deliberaret, quid de illo fieri oporteret. Tunc vndiq; ſecũ, anguſtiis ſeptus, è latebra reæ conſcientiæ producens male abſconditum facinus, confeſſus eſt, ſe ob accuſationis timorem, præfatum Preſbyterum ſtrangulaſſe, ſimul & ſuſpendiſſe, ac propterea ex obiecto malo purgari nequiſſe. Quod vt audiuit Epiſcopus, ſequeſtrauit eum de clero, ac priuauit ordine ſacro, auctoritate paſtorali, præcipiens illi, ſummo conamine pœnitentiam agere, laqueisq; diaboli ſe ſic ſubtrahere. AMMO. Primum oportet vt Deo gratias & laudes dicamus in commune omnes, quia ſacri ordinis infamiam, quæ de morte prædicti ſacerdotis importune prorumpens, nonnullorum ſenſibus haud paruas ignorantiæ ſiue horroris tenebras offudit, ſub falſitatis fuco diu latitare minime permiſit. Exin ob facinus tantum, dolore intima pungente, cogimur eiulando dicere: Heu quàm grande malum operatur æquitatis odium, quod adeo ſuadente diabolo, in præfata perſona exarſit, vt diſcipulus peruerſus non ſolum nequiter inſequeretur magiſtrum, ſed etiam peſſimè necaret Preſbyterum. Imo quod peius & grauius eſt, omnibus maligni verſutiis, ſuſpendio corporis exanimi ſtrophosè ſimulauerit, ipſum qui ſuſpenſus erat, ad exemplum Iudæ homicidam fuiſſe ſui. Ecce in palam proceſſit, quod de abſconditis peccatorum ſacra ſcriptura prodit:
Iob. 31. Abſcondi tanquam aurum peccata mea, & celaui in ſinu iniquitatem meam. Quæ ira odioq; onerata non ſolum periculosè aliquando craſſeſcere, quin etiam pernitioſiſſime ſolet indureſcere, ſacro eloquio teſtante ac dicente: Inueterata ira odium parit, odium vero interficit. Cujus venena ſi homines corporaliter inſpicere valerent, à quo infundi ſolerent, proculdubiò nimium inde abhorrerent. Quod ſi alicui euenerit, vellem à charitate tua hic inſertum

Digitized by Google

ſertum tri. COLLECT. Sicut charitas cooperit multitudinem peccatorum, ita è contrario ira & inuidia dilectionis obliuiſcens, naturaliaq; bona malignè conſumens, & per varias occaſiones coaceruans diſſenſiones & offenſiones, pertrahit odium vſq; ad homicidium. Quod grauiſſimum ſuper omnia malum, ſemper occultè diabolicoq; inſtinctu inter cætera ſuarum artium molimina ſuggeri nemo dubitet. Interdum verò ſator nequiſſimus, quia inter homines maniteſtè diſcordiam & cætera maleficia in tantum ſeminare ſoleat, vt etiam per ea multi intereant, niſi quis DEO donante, conuerſus reſipiſcat, ac de ſatanæ aucupio per pœnitentiam euolans, vix ita illius pertinaci viſco ſe ſubtrahere queat, & ſi non omnes, tamen qui non ignorent exiſtunt quam plures. Cæterum quo dilectioni tuæ meapte ſatisfiat, præſenti capitulo ſuper huiuſcemodi re conueniens exemplum proponam, atq; ſequentia humiliter colligendo ſupponam. 1. Petri. 4. Prouerb. 10.

Fuit quidam PAPIÆ miles, cuius nomẽ iam in cœlo ſcriptum pia ſperat fides, qui vt relatu cognoui domini ARDERICI VERECELLENSIS Epiſcopi, poſtquam manus adoleſcentiæ ſæcularibus implicamentis, ex more humano detentus eſt & adſtrictus, nec non per plures annos cum armis militaribus, ſe ſatis ſtrenue inter commilitones exercuit; filioſq; iam procreauit, tandem in ſe reuerſus, atq; à ſæculi vanitate conuerſus, cingulum mundanæ militiæ, apud Sanctum PETRVM in eadem ciuitate depoſuit, & ſub monaſtico habitu, ſtigmata crucis baiulare deſiderans, Chriſto regum regi cœpit militare. Cuius filius miles & ipſe ſtrenuus, domi à patre familiaris rei hæres derelictus, tantis, per quendam AGINVLFVM, Palatini ſcilicet Comitis fratrem germanum, appetebatur inimicitijs, atq; inſidijs, vt limen domus propriæ minime auderet excedere.

Cuius rei gratia idem qui poſt militiam factus eſt monachus, pietate plenus, ex permiſſione Abbatis, ſub cuius regimine degebat, miſit legatum, ad virum prænominatum, rogans, vt ob reuerentiam S. PETRI ad ſe minus pigritaret venire: Qui quamuis aliquantulum veritus eſſet religionem viri Dei, tamen non humilis, ſed tumidus aduenit. Ante quem cum vir Dei in modum CRVCIS eſſet proſtratus, atq; ab eo non ſine admiratione fuiſſet leuatus, humillimè dixit ad eum; Quæ vtilitas tibi ſenior bone, in illius filij mei ſanguine, quem tantopere cupis interfectum iri à tuis? Ego pauper ſeruus ſeruorum Dei & tuus, rogo te, vt per miſericordiam domini noſtri Ieſu animum tuum ab incepto retrahere velis; & miſero qui dignitati tuæ reſiſtere non poteſt, parcere digneris. At ille rancore ſuperbiæ elatus, atque inimici ſtimulis exaſperatus, iuramento ſacramenti affirmat, vitam propriam non libentius velle tueri, quàm hoc vel per ſe vel per ſuos efficere, vt eius vita, pro quo tam obnixè homo Dei ſupplicabat, poſſit extorqueri & extingui. Tunc humilis monachus magis pro eo quàm pro filio, lachrymis infuſus ait, Eia eia domine AGINVLFE, quàm libenter & quam neceſſario vellem, ſi peccatis meis Dominum rogare auderem, vt tu videres hunc, cuius per ſuggeſtionem, homicidij amaritudo adeo tibi dulcorata eſt, quo nec ob miſericordiam Dei, neq; ob reuerentiam Beati PETRI, à tanto malo velis inhiberi. Confido in Domino, quia ſi illum videres, animum ſine dilatione mutares. His & huiuſcemodi dictis & auditis, abijt qui vocatus venerat, mentis obſtinatæ ſecum onus portans. Verum proxima nocte ſenſit per Principem tenebrarum, mortiſque miniſtrum, quod faciendum proteruiter decreuit, quàm foret ſiniſtrum. Nam in prima vigilia noctis, ipſo AGINVLFO cum coniuge ſua in lectô decubante, & pediſſequis

quis puellaribus in conclaui iam ſtrata fouentibus, nec non præ foribus cubiculariis excubantibus, ſubito apparuit Æthiops ad fornaculum ſtans, qui lignis ad prunas iam partim emortuas appoſitis, ignem afflando ſuccendit, atque terrorem cum ſtupore horribiliter his qui aderant incuſſit, nec non pene omnium hæc intuentium vires eneruans adeo excuſſit, vt cum neceſſario loqui, atq; ſignaculo CRVCIS vel fidei munimine ſignare ſe vellent, non ſolum hoc proficuè facere nequirent, ſed nec ſaltem mutire poſſent; excepto quod per totam noctem miſerabiliter vlulabant, dentibusq; inceſſanter ſtridebant. Tunc dominus domus ipſe videlicet AGINVLFVS videns diabolum cominus ſtantem, & quaſi ad focum ſe calefacientem, timuit valde, ne is, qui ex improuiſo adueniebat, niger, hiſpidus, horridus hoſpes, poteſtate deſuper data, ſe intra domeſticos parietes è medio raperet, & infeliciſſime cum filiis gehennæ ſuum ex aduena domeſticum faceret. Quid ageret? quid conſilij caperet? maximis implicatus anguſtiis, quod horrendum vidit, effari minimè quiuit. Omnes perſonæ illius clientelæ trementes dolebant in commune, vnam eandemq; pœnam patiebantur vniuerſi, ſub mortis comminatione. Tandem interiore homine arcanum ſacræ fidei rememorante, cœpit cordetenus pſallere: iam enim didicit pſalmos, non illa nocte per officium oris verba proferens, ſed totam vim corporis & animæ cum ſilentio vſq; ad lucem in Deum conuertens. Tum pſalterio non externa ſed interna cantione, à principio vſq; ad calcem perlecto, clementia illius, qui tollit peccata mundi, vix cum ſuis ab infeſtatione diabolica meruit liberari, atque Chriſtiani ſenſus magna potentiq; gratia reuiſitari. Qui ſolis iubare terras relustrante per verba coniugis audiens, commanentibus, grande periculũ incubuiſſe nocturni timoris,

Digitized by Google

dixit, Non ignoro propter peccata mea malum hoc acci-
diſſe, quod tot homines contigit per totam noctem grauiter laborando inſimul vidiſſe, Idcirco ad virũ Dei, quem heſterna die ſuperbè contempſi, hodie mihi humiliter repedandum noui. Et confeſtim pergens quo eundum decreuit, aduocato viri Dei nato, ſolotenus coram eo proſtratus, pœnitentiã egit, ſuper eo, quod priori die adeo inexorabilis extitit, nec non pacem vltro ei obtulit, cui eam dare prius etiam rogatus recuſauit. Cuius rei gratia homo Dei lætificatus, omnipotenti magnificas grates retulit, & nihilominus omnis plebs vt audiuit, humanæ duritiæ mollificatori laudes dedit. AMMON. Placet mihi fateor ſententia, quam ob prodendam ſimul & cauendam ſuggeſtionis diabolicæ malitiam proximo deſcripſiſti capitulo, quæ vt videtur meæ paruitati, non inconuenienter viſio viua poteſt dici; quia per eã inimicus homo, à morte proximi eſt prohibitus, atq; viuus cum viuo, in gratiam communis humanitatis viuaciter eſt reductus. De cætero, quod inſidet animo, dilectioni tuæ conſilium do, vt præſentis dialogi claudas librum, ne forte vnius voluminis probabilem excedat modum. COLLECT. Quamuis mihi non ſit pro magno, diiudicari ab homine vel ab humano die, tamen ita tuæ charitati meapte probum videtur, conſenſum iri, vt narrationis greſſibus in GALLIAM pergens, primum in ea factum tangam aliquod q; legentibus, & audientibus vtile ſit, dein tendam ad voluminis finem, quatenus ibi feruor dictandi & ſcribendi, ad tempus quieſcat, ſiue decaleſcat, vbi ſol quotidie ad occaſum vergens, mundo abſentia ſua, noctis tenebras infundendo, quodammodo ardere ſeu lucere mortalibus ceſſat.

Erat quidam nobilis homo habitans in GALLIARVM regno, qui ſe aſſiduè in venatione inter alia exercens,

cens, die quadam quem neceſſarium habuit ad domum reditum protraxit vſque ad diei noctiſuè crepuſculum. Tunc illius canibus, vulpeculam ſolito inſequentibus & ingreſſis cuiuſdam cauernulas montis; dominus & ſenior valde dolens ſuper interitu eorundem canum, quia non poterant videri neq; audiri, miſit de ſuis militibus atq; comitibus, qui ſibi de proximis villis, ignem cum lumine afferrent, pariterq; funes cum longis ordinibus deferrent, quibus cauitatem montis deſcendentes intrare valerent. Cumq; vnus ex illis, qui poſt ignẽ & funiculos miſſi erant, per foramen intraret, & intus diu nimiumq; erraret, tandem ad buccinam cornicinum, quæ interim foris perſultabat vix reflectens iter ad dominum repedauit ſuum, & dixit ad eum, Domine iſta montana ſunt omnia caua, ac horum interiora videntur quaſi regio deſerta, & niſi mihi tuapte adiutores dentur, qui funes cum ordinibus trahant, & per ſaxorum aſperitates ſuſtentare illos minus faſtidiant, certiſq; ſpaciorum locis diuiſi vigilantiſſima, me cum lumine præcedentem, præſtolentur cuſtodia, nec quem mittis vltra videbis, & tamen canibus in æternum carebis. Non enim ſpero me ex tot anfractibus poſſe redire, niſi DEO concedente contingat paruitatem meam cum funiculorum attrectatione continua ſalutem concambire. Quid multa? Eodem momento cum his, quos in adiutorium petebat ingreſſus eſt vir denuo & aliquandiu reſtium ducatu incedẽdo moras perpeſſus eſt exoſas, quamuis, vt exitus rei probauit, non infructuoſas. Nam cum luminis deportatione oppidoq; neceſſaria in id tempus adminiſtratione, angulum quendam horridum offenderet ac tenebroſum, aſpexit duos homines comminus ſtantes & nihilominus lapides cum tribulis ferreis horribiliter flagellantes. Tunc inueſtigator canum, ob inſolitam viſionem exterritus,

moreq;

Digitized by Google

moreq; humanæ fragilitatis pene ſolotenus collapſus, fugam inire parauit. Sed cum prohibuit vnus ex tribulatoribus dicens, Ne fugias neq; paueas, quoniam per miſericordiam Domini noſtri IESV CHRISTI ad hoc huc miſſus es, vt dicam tibi quis ſim, & cur hic in tanta tribulatione tot annorum euolutione, ſteterim. A quo, qui paulo ante per imbecillitatem extitit pauidus, audito Chriſti nomine, *factus* fortis & validus, ſciſcitabatur huiuſmodi verbis proloquens, Quid tu hic? aut quare talis & tantus homo, quem in ſæculo iudicialem & curialem cognoui, nuperq; in propriis laribus, bene valentem vidi, deputatus es in piſtrinum & gurguſtium huiuſce loci? Notus eſt enim mihi locus habitationis tuæ, quam habuiſti in mundo, ſæpiusq; bonum conuiuium habui proprietatis tuæ in fundo, nec non hæreditatem natalium tuorum & vxorem tuam cum filiis, per notitiam ſatis commendaui meis animis, ſi tu es ille homo, cuius perſonam bene me dignoſcere puto. Cumq; vocabulum quod in Baptiſmo acceperat, diceret, poſſeſſionumue nomina, in quibus habitauerat, adiiceret, qui erat interrogatus, reſpondit, vt de hac vita ſublatus: Ille ipſe quondam ego fui, quem tu modo me fuiſſe dixiſti; ſed propter peccata mea pro purgatorio igne, ante multos annos huc ſum deputatus. Quod autem vides non eſt caro ſed ſpiritus. Miror vero valde ſi adhuc aliquis meorum viuat, aut in ſæculo in quo cuncta veteraſcunt, & deficiunt ſuperſtes eſſe valeat. Contra ſubiunctum eſt à reſpondente, ſermonis complice. Ego quoq; ſatis mirari nequeo, cur annos dixeris, cum hodie obitus tui ſit dies ſeptima, & cras illuceſcat octaua. Vxor tua viuit & filij tui in ſanitate manent, quod non fallax profero, ſed veridicus; quia eos vidi nudiuſtertius. At defunctus reſpondens inſit, Non mihi videntur ſeptem vel octo dies vſq; modo

poſt

poſt mortis articulum, ſed credo in me ſæuiſſe annorum octoginta pœnale periculum. Proinde rogo te in nomine Ieſu Chriſti Saluatoris omnium, ne meam ſpernas miſeriam; ſed quantocius ex legatione mea meis dicas, & annuncies, vt ſi me velint redemptū iri, reddant iuſtis hæredibus prædium, quod olim peruerſo ſcabinionum iudicio ab inualidioribus abſtuli. Quod ſi non fecerint, pro certo ſcio, me vſq; in diem iudicij, de pœnis haud exiturum fore. Sin verò ſatisfactum fuerit poſtulationi meæ, ſpero vincula mea non diu teneri, ſed extemplo abſolui. Et hoc illis & tibi ſignum redemptionis meæ certiſſimum, ſi recurrens huc adueneris, & me hic non inueneris: ſicq; cum ſalute ad propria regredieris. Eſt & aliud ſignum præ manibus, quod tibi abſq; dilatione monſtratur in canibus. nam habebis eos penes te, qui inprimis reuerſi eſſent, niſi ad nutum Domini in hoc loco ſubſiſterent. Eadem hora cum canes aduentaſſent, regreſſus eſt homo & præſentia canum placans dominum ſuum, cum feſtinatione ibat ad viduam, & ad filios illius, quem nouiter allocutus eſt defuncti, ac indicabat illis, quæ audierat & viderat in abditis montis. Qui mox flentes pro malo, quod factum eſt, pœnitentiam egerunt, nec non eleemoſynis animam redimere feſtinarunt, reddentes prædium eis, de quibus mandauerat, qui erat in pœnis. Tunc rogatu omnium recurrens homo ad montem vbi promiſſum ſperatæ abſolutionis accepit, per immenſæ pietatis fontem, ne ſibi ſolitudo & tenebræ terrori eſſent & horrori, aſſumptis comitibus cum lumine intrauit, & alterum prædicto ſigno abſolutum inuenit, & alterum in caſtigatione derelictum, non ſolum vidit, ſed etiam inuidit. Exiens vero inde inter fideles diuulgare ſtuduit gratiarum actiones. AMMO. Quid ſibi vult hoc, quod in purgatoria caſtigatione tribulæ ferreæ ſunt viſæ, ac exhibita

Digitized by Google

hibita lapidum flagella, nec non duorum parium, alter eſt ibi relictus, alter quidem per abſolutionem eſt inde ſublatus? Quæſtio ſiquidem & admiratio ſuper huiuſmodi rebus digna, certa expectat abſolutionis ſigna. COLLECT. Si velles, o Ammonici, contentus eſſe tempore priſco ſcriptis, lectis, & dictis in talia, quæ de talibus rebus inueniuntur edita, credo tibi poſſe abſolutionem ſufficere, quã beatus GREGORIVS in dialogorũ libro ſciſcitationibus Petri ſatisfaciens, de talibus viſionibus, plano ſermone olim ſcribendo expoſuit. Nunc verò quia improbitatem tuam aliter auertere non poſſum, dicam breuiter quid mihi de

Sophon. 1. his videatur. Benè quoq; & conuenienter tribulæ viſæ ſunt, ſecundum id, quod Propheta teſtatur dicens: Tribulabitur ibi fortis. Quod autem peccatores laborare viſi ſunt in ſaxorum flagellis, manifeſtiſſimè increpat duritiam humanæ prauitatis. Cui Pſalmiſta minatur dicens: Multa fla-

Pſalm. 31. gella peccatoris. Quod verò vnus per gratiam eſt aſſumptus & alter per Iudicis iuſtitiam in pœna eſt derelictus,

Luc. 17. optime conuenit Euangelicæ ſententiæ, qua deſignatur trifarium genus hominum, domino dicente: Erunt duo in lecto vno, vnus aſſumetur & alter relinquetur. Erunt duæ molentes in vnum, vna aſſumetur & altera relinquetur. Erunt duo in agro, vnus aſſumetur & alter relinquetur. AMMO. Solutio triplicis quæſtionis tam per breuitatem quàm per vtilitatem ſui admodum placet ſenſibus meis. COLLECT. Et humilitati meæ placet, in nomine Sanctæ Trinitatis claudere librum, quia ſol cum fine breuis dieculæ iam petit occaſum. AMMO. Feliciter. Amen.

FINIS.

VITA

VITA SANCTI LAMBERTI MARTYRIS ET EPISCOPI TRAIECTENSIS.

AVCTORE

ANONYMO QVIDEM, συγχρόνῳ TAMEN SANCTI LAMBERTI.

ITEM

REVELATIO

SANCTI LAMBERTI MARTYRIS.

EODEM AVCTORE.

Nunc primum è m. ſ. membranis edita.

IN CHRISTI NOMINE INCIPIT PRÆLOCVTIO VITÆ VEL OBITVS SANCTI LANDEBERTI

Pontificis, qui paſſus eſt XV. Kal. Octobr. in villa nuncupata Leodio.

SI Pagani per figmenta, ſæua & nefanda plurima mendacia codicibus ſuis commendare ſtudeant, vt eorum, qui narrant, & de quibus narratur, vana gloria diſcurrat; cur nos Chriſtiani ſalutifera taceamus per Sanctos ſuos geſta miracula Chriſti? Cum vel tenui ſermone eorum poſſumus pandere virtutes. Et quamuis tantæ rei narrationi, id eſt, vt S. viri Lantberti Pontificis opera loquamur, indigni videamur, tamen Chriſti caritas poſcit, vt conuerſationem vitæ eius, quæ ab adoleſcentia ſua plurimis comperta fuit, & per viros prudentes cognita firmatur, Deo adiuuante narrare conemur. Pleniſſima igitur deuotione, & multorum precibus coactus, non leporem animoſi ſermonis inquirens, ſed in publicum ſine verecundia incultum ſermonem promens, curſum vitæ eius, & glorioſam Martyrij palmam, ſicut per fideles viros & idoneos teſtes ad noſtrum perueniſſet auditum, effari tentabo; vt cui vita eſt cũ Chriſto in cœlis, eius memoria celebretur in terris: præſertim cùm traditione Eccleſiaſtica, & Apoſtolica admonemur auctoritate, vt Sanctorum vitas iuſtas, & virtutes plurimas commemoremus; ſicut Prouerb. 10. *ſcriptum eſt: memoria iuſtorum cum laudibus. Et vt eſt illud: Lau-* Eccli 44. Hebr. 11. *demus viros glorioſos, qui vicerunt regna mundi. Ergò dignum eſt, vt quotieſcunq; Sanctorum Solemnia curriculo anniuerſario celebramus,*

mus, ex eorum geſtis aliqua ad ædificationem fidei Chriſtianorum conuenientia in Domini laudibus recitemus. Quoniam reuera Chriſtiani muneris eſt, quidquid in Sanctis eius laudabile inuenitur. Igitur ſancti ac beatiſſimi Antiſtitis Lantberti, annuente ſuperna gratia, quamuis imperito ſermone & impolita loquela, vitam & virtutes exordiri procuro.

FINIT PROLOGVS.

INCIPIT VITA.

GLorioſus LANTBERTVS Pontifex, oppido TRAIECTENSI oriundus fuit, & ex parentibus locupletibus ſecundum ſæculi dignitatem inter PRÆSIDES* venerãdos, & religione Chriſtianiſſima altus eſt. Ipſe autem in pueritia formoſus & nobilis erat in gẽte & in progenie ſua, electus atq; benignus creſcebat inter famulos atq; cognatos ſuos, vultu fulgente in omni affectu pollebat. Eminente autem ætate cùm vidiſſet pater eius filiũ à cunctis dilectum, & tantam illius in religione induſtriam, exultabat & gratias Deo agebat. Igitur à prima ferè ætate tradidit eum viris ſapientibus & hiſtoricis ſacris literis edocendum. Ille verò cum magno ſtudio officio lectionis aſſiduæ adhæſit, & velociter ipſum conſummauit. Cum autem imbutus fuiſſet à prudentiſſimis viris, reuerſus eſt ad domum patris ſui; & pueritiæ annos excedens, æuum adoleſcentiæ cum magna ſolicitudine exercebat, & quotidie in bonis operibus creſcebat, & ſpiritus ſapientiæ & gratia humilitatis in eius vultu reſplendebat.

* *al. venerandus.*

Eo tempore diuinę diſpenſationis prouidentiâ, Summus Pontifex THEODARDVS oppidi TRAIECTENSIS Cathedræ Pontificali præſidebat. Protinus pater eius cõmen-

Digitized by Google

dauit eum præfato Antiſtiti, diuinis dogmatibus & monaſticis diſciplinis in aula regia erudiendum. Poſtquam autem ipſe adoleſcens per doctrinam THEODARDI ſapiens effectus eſſet, virtute adultus, aſpectu amabilis, colloquio affabilis, rectam in operibus conuerſationem habens tàm cũ Pontifice quàm in domo regia militare cœpit ita vt omnibus hominibus ſine perſonarum acceptione doctrinæ lucifluos riuos effudiſſet. Et cum iam eſſet forma præcipuus, fortis, & velox, agilis multum, firmus in bello, animo clarus, ſpecie ornatus, caritate & caſtitate atq; humilitate fundatus, omnibus curis ſæcularibus prætermiſſis, operi tantum lectionis vacabat. Et tantam gratiam in conſpectu Pontificis inuenire promeruit, vt ſi ſecundum inſtitutionem Canonicam licitum ei fuiſſet, eum quaſi filium, hæredem & ſucceſſorem eligeret atq; optaret.

Interfecto autem prædicto Antiſtite THEODARDO copioſa multitudo virorum in regione illa habitantium, & cognoſcentium prudentiam, & fidem, opera atq; conuerſationem nobiliſſimam Sancti Lantberti, clam de eo mutuo eligere eum ad Pontificalem Sedem diſponebat. Ergo optimates & illuſtres viri, qui eo tempore rectores Palatij videbantur, glorioſo HILDERICO Regi famam Beati Lantberti innotuerunt, & actus eius non ſilentes, ſed teſtimonium de eis perhibentes, perſuaſerunt, vt quia dignus erat ſacerdotio fungi, & onus Pontificale accipere, in loco Epiſcopali ordinaretur. Habuitq; effectum eorum petitio, & libenter obtinuerunt, quod deuotis mentibus poſtulauerunt. Tunc per totius plebis in ſpiritu Sancto vnum conſilium & ſimul Regis imperium, fauente Domino, à quo iam dudum electus erat, ſubrogatus eſt, vt præeſſet Eccleſiæ TRAIECTENSI. Ipſe quoq; officio ſuſcepto, timore Domini repletus, opera bona quotidie multipli-

tiplicabat. Porrò Rex cum almitatem & prudentiam eius cognoſceret, diligebat eum præ omnibus Pontificibus & optimatibus ſuis; & cum eo ſummum tenebat locum: Et non ſine cauſa, ſed merito regiæ dignitatis & ſummæ ſapientiæ & ſanctæ religionis ab eo electus fuit. Nam LAMBERTVS Pontifex conſilio validus, & omni ſapientia doctus, & religionis celſitudine præditus, ſtatura procerus, facie decorus, cæſarie formoſus, oculis fulgidus, manibus pulchris, cum digitis longis honeſtus, carne candidus: & quid plura loquar? à planta pedis vſq; ad verticem capitis irreprehenſibilis erat.

Sed poſtquam glorioſus HILDERICVS ab impiis & crudelibus carnificibus interfectus fuit; tunc omnium bonorum inuidus, cum aduerſariis ſæuiſſimis, iniqua & falſa conſilia machinantibus, vt eundem Sede Pontificali eiicerent, contra Beatum virum feſtinus inſurrexit. Et ita eius & eorũ præualuit iniquitas, vt eum abſq; cauſa & ſine culpa de Sede ſua deponerent, & honore debito priuarent. Poſtquam autem talia peregerunt, FARAMVNDVM in cathedra illius conſtituerunt. Tunc electus DEI Lambertus Pontifex conſilio diuino admonitus perrexit ad monaſterium, quod vocatur STABOLAVS: & nec amplius, quàm duo pueri in eius obſequio permanſerunt: Vnus autem ex ipſis nomine THEODOHENVS multa nobis de vita & operibus eius ſolitus eſt enarrare, qualiter deuotione intentiſſima per annos ſeptem ibidem vitam ſanctam & angelicam conuerſationem in laboribus, in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in charitate, in longanimitate, in omni puri cordis cuſtodia exegit, & Sanctorum exempla imitatus eſt. Pater autem Monaſterij & omnis congregatio cum magna pietate atq; benignitate diligebat atq; venerabatur illum. Nam conſtantiæ virtus magis magisq; in

eo

Digitized by Google

eo fulgebat. Et dum vir venerabilis Lambertus Epiſcopus in præfato Monaſterio moraretur, conſueto more in medio noctis expergiſcens, contigit, vt ſolus ad orationem ſancto ſtudio pergeret; porrigens manum arripienſq; ſcandalia, alterum eorum de manu eius in pauimentum cecidit, & vſq; ad auditum ſonum effecit. Hoc audiens pater Monaſterij, neſciens, quis hoc egiſſet, ait, Quiſquis iſtum ſonum fecit, ſtatim ambulet ad CRVCEM. Tunc Sanctus vir religioſus illico obedientiam ſine mora ſecutus, nudis plantis, pedibusq; diſcalceatis, & aſpero cilicio indutus, clam de lecto exiliens, feſtinus vſq; ad CRVCEM cucurrit. In illo autem tempore brumalis circulus nimio frigore & glaciali niue algeſcebat. At ibi DEI famulus immobilis perſiſtens, & erectis manibus, inflexibilia brachia extendens, & pſalmorum cantus efficaciter exercens, nimia aëris tempeſtate conſtrictus, inuictus miles in magno labore perſiſtens morabatur. Interea nix vſq; ad talos ipſius peruenit. Dominus autem, qui cuncta gubernat, & omnia antequam fiant, præuidet & ſcit, ſerui ſui non immemor miſertus. Nam dum in quadrageſimo primo pſalmo hunc *Pſalm. 41.* verſiculum cantaret, id eſt, Quando veniam & apparebo ante faciem Dei, hoc per Dei clementiã contigit, vt in illa nocte gallorum cantus citius, quàm vt ſingulis quibuſque noctibus ſolebat, audiretur. Et nec mora, Fratres monaſterij, pulſato ſigno ingredientes ad vigilias; & Officio peracto feſtinanter de templo exeuntes, ac nimio frigore compulſi frigeſcentia corpora calefacere cupientes, domum introgreſſi ſunt; interea dum athleta Dei fortius certando, & in orationibus aſſiduis laborans, iuxta Domini CRVCEM fixus perſtabat. Tunc pater monaſterij requirens inquit: An habemus omnes fratres noſtros? At vnus è fratribus reſpondens dixit ei: Ego te hac nocte de alio ſonum faciente iudican-

dicantem audiui, vt de eo, quod incautè egit, iuxta CRVCEM pœniteret; ſed prorſus quis eſſet ignoro. Adhuc illo loquente alius de fratribus intrauit dicens, Verè dominus Lampertus hac nocte lógo temporis ſpatio iuxta CRVCEM diſcalceatus perſeuerat. At ipſe Abbas tremiſcens conuerſus ad fratres dixit, velociter ite, & pedibus eius corpora veſtra proſternite, & vt ad nos veniat, humiliter poſtulate. At illi mox currentes, iuxta CRVCEM ſtantem inuenerunt. Ipſe verò dominus Apoſtolicus capite & humeris & toto corpore niue contectus, reſpondens eis talia verba promebat: Cor contritum & humiliatum Deus non ſpernit, & reliqua. Illi verò, qui miſſi fuerant, poſtulantes dixerunt: Domine quaſi legati pacis ad vos miſſi ſumus. Pater enim noſter communis obſecrat, & fratres omnes deprecantur, vt ad illos pergatis. At ille obedienter & humiliter precibus eorum conſenſit: & poſtquam in comitatu eorum in illam domum, in qua fratres erant, introiuit, ſtatim Pater Monaſterij ſimul cum Monachorũ agmine ad pedes Pontificis prouólutis genibus veniam poſtulans ait: Ignoſce mihi Pater, & ſecundum clementiam tuam indulge, quia neſciens peccaui, quod ſic inſipienter egi: da indulgentiam tuis deuotis famulis. At ille reſpondens dixit: Si vos inſipienter & imprudenter feciſſetis, ego à Deo indulgentiã poſtulaſſem & vobis libenter cum caritate debita veſtra ex toto corde dimiſiſſem: Quia verò ſecundum regulam Eccleſiaſticam, & ſecundum Monachorum inſtituta rectè iudicaſtis iuxta poſſibilitatem virium mearum, veluti ſeruus inutilis veſtris obtemperaui præceptis. Nam ſciebam quod ſecundum exemplum Pauli Apoſtoli frigori & nuditati & ſeruituti corpus meum ſubijcere me oportet. Ipſe enim dixit: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorum. Et rurſum: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Pſalm. 50. *2. Cor. 11.* *1. Cor. 9.* *Actor. 14.* *Roman. 8.*

Digitized by Google

Nam quantum in hoc ſeculo flagellis atterimur, tantum in futuro gaudebimus. Et ideo nullus labor durus, nullum tempus longum, quo vita æterna acquiratur. Continuo fratres oſculantes manus eius & pedes, balneum & alia indumenta, quaſi ad aliquod corporis eius ſolatium pararunt; & ad inuicem mutuo talia verba dixerunt: Dominus nobis in hac nocte pro eius augenda gloria, & pro lucris præmiorum promerendis, hæc opera oculis hominum abſcondita, ſed obtutui diuino manifeſta nota facere voluit.

Poſt ſeptem verò annos expletos FARAMVNDVS de Sede Pontificali & de prouincia TRAIECTENSI depoſitus & repulſus eſt. Tunc agmina clericorũ, & vulgus promiſcuum populorum & plebium ſubmiſſa voce & deuotis precibus precabãtur, vt paſtorem eorũ, id eſt, dominum LANTBERTVM recepiſſent. In illo tempore PIPINVS princeps in plurimis regionibus & ciuitatibus Europæ regnans, auditis operibus beatiſſimi viri, ſub vnius diei articulo iuſſit eum cum magno honore ad propriam ſedem reuocari. Quanta autẽ exultatio vniuerſo populo fuit? Quales laudes & quantos hymnos ſacerdotes cum leuitis, monachorum agmina & vniuerſi clerici, laudem Chriſti vociferantes, aduenæ & peregrini, inopes & pauperes, viduæ cum pupillis in eius aduentu cantabant? Si per ſingula curram, longum eſt enarrare. Et quid plura loquar? Nam vt ſententiam eius concludã: omnis terræ FRANCORVM habitatores, quaſi vnum ex Apoſtolis ſuſcepiſſent, nimio cordis deſiderio lætabantur. Regreſſus autem dominus Apoſtolicus ad vrbem propriam, inſtitutionis ſuæ norma quotidie in bono creſcebat. Sed qualem ſe Deo exhibuit, qualemq; ſe Deo adiuuante præſtiterit, quis digne explicare, vel quis tanta copia verborum inſtruere, aut quæ oratio tantæ affluentiæ vbertate exundans cuncta eius bona opera queat exequi? In lege enim

Domini

Dñi ſine laſſitudine perſiſtens nulla cõuerſatione noxia ſe coinquinabat. Actus ſuos oĩ hora præuidens & corpus ſuũ omni cuſtodia conſeruans oculum mentis in Dño ſemper defixũ habebat. Pedes ſuos ad Euangelizandam pacem dirigens, conſiliũ & opus ſuum ſemper ad Dñm conuertebat. Et ſic fidelis ſeruus & prudens à dño terreſtri cõſtituitur, vt eius familiæ corporalia alimenta opportuno in tẽpore tribuat, ſic ille populum ſibi cõmiſſum omnimodis ſacræ doctrinæ cibis & ſpiritalibus verbi Dei alimentis reficere curabat, ac ſubiectos ſuos à conſuetudine peccandi omni corporis & animæ virtute retrahere nitebatur. Erat enim ſpiritu feruens, ſolicitudine impiger, operibus clarus, inter diuites & pauperes medius; non potentium perſonas, ſed potius mores electos reſpiciebat. Et quantum vnumquemq; viuere ſanctius videbat, tanto illum eminenti⁹ honorabat. Ipſe quidem pauperibus cibum fœnerans, & vlnas ad dandum tendens, mercedem præſtolabatur ex alto. Quando autem Monaſteria viſitabat, & populum diuino ſermone exhortabatur, ſtatim eleemoſyna prędicationem ſequebatur. Et quicquid pauperibus conferebat, quaſi Deo obtuliſſet, lætabatur; illam Domini ſententiam memorans, qua dictum eſt: Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiam conſequentur. Cum autem veſtimenta pretioſa ex more Pontificali prępar abantur, aliquoties deformibus & vilibus indutus erat veſtibus. Quia vnde alij extolli, ex hoc ille ſe ſemper humiliare ſtudebat. Sedile eius propriũ nunquam ornabatur. Sic itaq; animo forti militans, corpus & animam ſuam Chriſto ſubijciens à dextris & à ſiniſtris bonis operibus ſe armans, & Chriſtianæ doctrinæ prepugnaculis omnes ſuas voluntates bonas muniens, honorem huius ſæculi velut volucrem ventum & vanum ſomnium aut quaſi euaneſcentem in auras fumum, ſicutq; velociſſimi fluminis

Roman. 10.

Matth. 5.

Digitized by Google

fluxum reputabat, ſubditos humiliter ſuſcipiens; fratresq́; delinquentes occulte corrigens & coram omnibus arguens, in proſperis & aduerſis DEVM ſemper benedicens, omnia aduerſa & pericula conſtanti animo patienter tolerabat, animi & corporis caſtitatem ſeruans, Chriſtianorum plebi ſaluberrima præcepta præbens, vrbes & municipia ſibi commiſſa Euangeliorum doctrina illuminabat; mirabilem quoq; errorem gentilium repellens, incredulitatis eorum frigus fidei calore fouebat. Itaq; in his omnibus coruſcans virtutibus, rumor eius in omnes Europę partes per fideliū ora volabat. Sicq; in fide glorioſus, in miſericordia largus, in diſciplinis ſtrenuus, in ſeueritate iuſtitiæ terribilis, in gratia promptus, ad ignoſcendū paratus, in paſtorali cura ſolicitus, curſum vitæ huius irreprehēſibiliter peregit.

Quodam itaq; tempore TEXANDRIAM ingreſſus plurima idolorum templa & ſimulachra ibidem deſtruxit, atq; in Chriſti charitate ſecurus & fidei feruore roboratus, quaſi ſignifer belligerator omni timore ablato, fremitum Gentilium oppreſſit, & prædicato nomine Chriſti innumeras infidelium turmas, ad viam veritatis & ad fidē DEI conuertit. Illi autem, qui primum velut ferociſſimæ beſtiæ eum diſcerpere cupiebant, poſtmodum Sancti viri bonitatem attendentes, in tanta manſuetudine & fide Chriſti, vt ipſum imitari optarent, confirmati. Sicq; demum cæleſtia dona demonſtrans, & euangelicos ſermones prædicans, ceu radiis ſolis partes illas illuminabat. Vſu itaq; barbarorum abiecto, fœtoremq́; idololatriæ odore ſuauiſſimo, quaſi ex aromatibus confecto repellens, cum omni auctoritate gentibus prædicabat, & ſemper ſuauiſſimam de his, quæ DEI ſunt, allocutionem habens, Apoſtolicam normam in doctrina diuina ſeruans & recte arguens, clementer quod credebat docens; & quod docebat

-bat implens; in vigiliis, in orationibus, in ieiuniis, in eleemoſynis, conuerſationem ſuam confirmabat. Hinc curſum conſummans coronamq́; iuſtitiæ expectans ante oculos eius ſemper dies vltima verſabatur. Huiuſmodi ergo Lambertus Pontifex ſtudiis exercitatus, in omnibus cum diuina gratia comitabatur, & vberius bona opera perficiens, plura & maiora quam narrantur peregit, quæ nunc per linguam narrantis euolui nequeunt. Et cum iam Dominus ſanctum Lambertum ad ſupernam gloriam vocaret, vt propter tanta opera dignam redderet ei mercedem, aduerſus eum duo peſſimi homines id eſt GALLVS & germanus eius RIOLDVS inſurrexerunt, & ſeruos ac ſubiectos Traiectenſis Eccleſiæ per praua opera & per nimiam malitiam, vt nullus ſufferre potuiſſet, perſequebantur. Cum autem de manibus eorum euadendi locus non eſſet, amici Pontificis ira repleti, triſtitia conſtricti, magna calamitate compulſi, multis iniuriis oppreſſi, ſicut meruerunt, eoſdem interfecerunt. In illis autem diebus DODO proprius conſanguineus eorum, qui interfecti fuerant, ſupradicti Principis PIPINI domeſticus erat, & poſſeſſiones multas & in obſequio eius pueros plurimos habebat. Cum autem proximorum necem audiret, virorum fortium magnam copiam collegit ad præliandum; moxq́; beatum Lambertũ Pontificem interficere cupiens cum magno exercitu irruit, & ad villam, cuius vocabulum eſt LEODIVM, ſuper fluuium qui vocatur MOSA, poſitam perrexit. Tunc autem gloria Pontificis & DODONIS pœna appropinquante, ſanctus Lambertus in villa, quæ vocatur Leodium, relictis diſcipulis, ſicut ſolitus erat, ſolus ibat orare; & totam ſpem ſuam in Domino ponens, pſalmorum cantus & vigiliarum ſtudia pene vſq; ad lucis ortum orando perduxit. Poſtea vero ad diſcipulos reuerſus, oſtiumq́; domus in qua erat,

Digitized by Google

baculo pulſans dixit, Expergiſcimini & exurgite, iam enim appropiat hora, in qua nos pſallere Domino in matutina lætitia oportet. Fratribus itaq; ad eius primum ſermonem ſurgentibus, tunc vna cum illis matutina compleuit obſequia; officioq; peracto ad domum regreſſus, pro tantis laboribus & pro multis bonis operibus, quæ ſemper ab infantiæ ſuæ exordio feliciter peregit, multas gratias Domino omnipotenti referebat. Et in ipſa nocte, ſicut conſuetus erat, vigiliis & nimia laſſitudine grauatus in ſtratu ſuo paululum requieſcere cupiebat; nec tamen diu ſoporatus, mox ſe ad orationem conuertens, in oratione commoratus multas Domino querulas effuderat preces. Mane vero aurora refulgente vnus (*quidam puer*) ex famulis eius nomine BALDOVEVS, cui vigilandi cura in ipſa nocte à domino Apoſtolico fuerat iuſſa, ad cauſam foras perrexit; qui mox turbam multam hoſtilis exercitus per turmas & cuneos venientem, nebulaq; ſequente tectam conſpexit. Et nonnulli de ipſo exercitu dominum Lambertum ſequentes, ſuper ipſam domũ, in qua ille nocte habitauit, Dominicæ CRVCIS ſignum clarius aurora fulgens viderunt. At multitudo virorum ad bellandum præparatorum loricis, & galeis, clypeis, & lanceis, gladiiſq; atq; ſagittis cum pharetris præcinctorum, filium perditionis, DODONEM videlicet impiiſſimum armata præceſſit? Et quem Chriſtus inter lupos ferocibus dentibus ad deglutiendum rapaciſſimos miſit, vt ouis mitiſſima ad immolandum ducta inuentus eſt. Cum vero DODO & ſodaliũ eius plurima multitudo apropinquaſſet, ſepibuſq; ruptis & ianuis fractis intrare cœpiſſet, memoratus puer ſubito currens, Pontifice nec adhuc dormiente, quodq; ad agonem properaturus eſſet, neſciente, hæc quæ circa eum agebantur, nunciauit. Tunc Lambertus quaſi fortiſſimus præliator, apprehenſo gladio contra

hoſtes.

Digitized by Google

hoſtes ſuos pugnaturus acceſſit; & Chriſtum cuius ſemper auxilium poſtulauerat, orans, & de altiſſimo eius adiutorio tacita mente confidens; nec mora gladium de manibus ſuis proiecit dicens: Si fugero, mortem deuitabo; ſin autem perſtitero, vincam, aut moriar; ſed ne aliquando victoriam meam perdam, Dei ero. Melius eſt mihi in Domino mori, quàm in impios bellantes manus iniicere. Hæc eo dicente, ecce ſubito ad oſtium domus eius impij venerunt, & lanceas ſuas in parietes domus defixerunt, & plurimi ex eis domum ingreſſi ſunt. Tunc Lamberti duo nepotes id eſt Petrus & Audolecus ſurgentes, arreptisq; fuſtibus eosq; fortiter percutientes, mox ipſos fugã inire compulerant. Tunc Lambertus ad nepotes & ad iuniores ſuos ita loqui exorſus eſt: Si me ſicut & ego vos diligo, amatis, Chriſtum ſicut & ego diligite, & inuicem peccata veſtra confitemini. Me autem diſſolui & cum Domino viuere oportet. Vnus autem ex nepotibus eius nomine Audolecus ait ad illum: Domine mi an audis, quid ibi foris inimici Dei proclamãt? Ignem, inquiunt, iniicite, vt domus ſuccendatur, & ardeant viui. Tunc Lambertus reſpondit, Perſecutorum ſæuitiam non timeamus; quia & ignis noſtras iniurias vindicabit, & carnes eorum vſq; ad medullas conſumet. In Deo faciemus virtutem & ipſe ad nihilum inimicos noſtros deducet. Tunc nepotibus ſuis ait: Recordamini, quod rei & noxij vos in crimine iſto fuiſtis; neſcitis quod Devs peccatores bis non iudicat: non peccata inulta dimittit; ſed quod iniuſtè tunc egiſtis, modo iuſte recipite. Cur ad me vos veniſtis? In conſpectu autem eorum manifeſtè ambulate; & quod per arbitrium veſtrum deliquiſtis, per iudicium Domini recipite. Melius eſt enim carnes noſtras ad lacerandum tradere, & manus noſtras ſeruare innoxias, vt ſpiritus veſtri perpetue ſalui fiant, quàm malum pro malo reddere. Pſalm. 107.

Digitized by Google

reddere. Tunc vnus ex nepotibus eius nomine AVDOLECVS reſpondit: Nunc meditare in lege Domini tui,& opus eius quod feliciter cœpiſti perfice; & ſicut Dominus vult, ita nobis contingat. Tunc ſanctus LAMBERTVS arrepto pſalterio,ipſam primùm reperit ſententiam. Quoniam requiret Dominus ſanguinem ſanctorum ſuorum. Sicut Zacharias, quem intra templum & altare interfecerunt, ait, Videat Dominus,& requirat; ita & iſte inuictus & firmus permanens talem verſiculum inuenit: Quoniam requiret Dominus ſanguinem ſeruorum ſuorum. His autem dictis, omnibus extra cubiculum repulſis, brachia ſua in ſimilitudinem CRVCIS extendens, & orationem cum lachrymis fundens, & corpus ſuum ad terram proſternebat. Tunc ſubito carnifices peruenerunt, & domum ingredientes, omnes quos ibi inuenire poterant interfecerunt. Vnus autem ex ipſis intrans ſuper tectum cubiculi, in quo ſanctus LAMBERTVS orabat, iaculo teli iugulauit eum. Quo facto, felici cruore membris perfuſis, beatum reddidit ſpiritum. Ad cuius famulatum Angeli præſtant obſequium,& cum magna claritate & tripudio animam euehunt in cæleſtem paradiſum. Paſſus eſt autē ſanctus LAMBERTVS XV. Kal. menſis OCTOBRIS. Paucis itaq; famulis eius euadentibus, corpus beatiſſimi LAMBERTI, in nauicula, ſub vili tegmine coopertum, remiges vſq; ad ſedem Pontificalem TRAIECTENSIS Eccleſiæ perduxerunt Hoc autem magno ſcelere per oppida nunciato, quod dominus LAMBERTVS Martyr effectus eſt, vniuerſa regio contremuit, & vehementer in pauore conuerſa fuit,dicens: & habitatores multarum prouinciarum mutuo loquebantur: Si diutius in mundo habitaret multa bona per eū creſcerent. Nunc autem quia abſentiam eius ferre non poſſumus, vt ſimul cum illo interempti fuiſſemus, optamus.

Pſalm. 9.
Matth. 23.
2. Paralip. 24.

Et

Et hæc inter ſe conferentes, nullo modo à fletu abſtinere ſe poterant. Hinc ſubito currente nuncio omnes plateas rumor compleuit. Vniuerſi habitatores ciuitatis lugebant, omnes triſtitia & metu repleti ſunt; Proceres cum ſilentio amariſſimè flebant. Ergo cum corpuſculum ad portum perueniſſet, atq; ex more de naui depoſitum eſſet, in feretro ad Baſilicam ſancti PETRI delatum eſt. Porrò clerici cum hymnis, populus cum lamentis ibi excubias viciſſim agentes, noctem peruigiles exegerunt. Craſtino autem die, non audentes decoratum præparare ſepulchrum, cum magno metu patris cadauer in tumba compoſuerunt; & magno ſaxo confeſtim coopertum eſt; ibiq; cum digno ſeruabatur honore, quod in fine reſurget in gloria. Omnis pæne ciuitas in obſequium funeris ruit. Tali pompa Paſtor cruorem fudit in fine. ANGELI autem DEI, cuſtodientes monumentũ diebus ac noctib⁹ in ipſa Baſilica pſallentes, ad inſtar vocis beatiſſimi LAMBERTI, modulatione dulciſſima reſonabant; quos multi ex loci illius habitatoribus audiebant, & mirantes introire Baſilicam cupiebant; ſed nullo modo auſi erant. Et cum ad locum ſanctum, vt certiùs auditu intelligerent, appropinquabant, mox voces pſallentium paulatim reſiliebant. Cumq; longius regreſſi eſſent, dulciter cantus reſonabat. Sic famulatus Angelicus permanebat iuxta ſepulchrum beati Pontificis, ac triumphalis Martyris permanebat: cuius ſpiritum beatorum chorus angelorum ad cæleſtis regni gloriam ſubleuantes cum lætitia & exultatione ante eximios Pontifices & candidatos Martyrum collocarunt. O ineffabilis potentia, ô Creator humani generis, quis tuam inueſtigare miſericordiam poteſt, qui tanta ſeruis tuis oſtendere dignatus es, vt non ſolum animas eorum, ſed & cadauera Angeli cuſtodiant? Promiſſa tua redemptor ſeculi,

Digitized by Google

quis dubitare poteſt, qui humanum genus perire non permittis?

FINIT VITA VEL OBITVS SANCTI LANDEBERTI EPISCOPI.

INCIPIT REVELATIO EIVS, QVÆ FACTA EST, POST CIRCVLVM VNIVS ANNI.

POSTEA anni circulo expleto in viſione nocturna ſanctus LAMBERTVS theſaurario AMALGISILO, qui olim iudex eius fuerat, apparuit, & leniter cum eo loqui cœpit. At AMALGISILVS cauſam aduentus eius diligenter interrogabat. Sanctus autem LAMBERTVS reſpondens dixit; Viſitando Reliquias PETRI & PAVLI ROMAM adiuimus, & reuerſi ſumus. De inimicis noſtris, hoc eſt, de DODONE facere ſoliciti ſumus. Nam tempus eſt, vt debitum exoluant. Viſionem autem & verba huiuſmodi confeſtim opera ſunt ſecuta. DODO enim, qui primus & princeps necis LAMBERTI fuit, vltione diuina percuſſus, omnibus inteſtinis, putrefactis, foras proiectis, infelicem & peſſimam vitam finiuit, & in profundum inferni retruſus, cruciatus ſine fine perpetitur. Satellites autem DODONIS & conſanguinei eius crudeles, qui in opere & in conſenſu ſanctum LAMBERTVM peremerunt, tumultuoſo impetu inter ſe dimicantes inuicem ſe interfecerunt. Ille autem, qui ſpecialiter eum punxit, â germano ſuo crudeliter interfectus eſt. Alij autem ex eis â dæmonibus vexati, & diuerſis generibus vocum vlulantes, quæ humana natura contremiſcebat, audire Lamberti nomen ac auſcultare formidabant: & paucis ex eis, expleto anno, remanentibus, cæteri omnes peſſima & turpiſſima mor-

Digitized by Google

morte præuenti miſerrimam & amariſſimam vitam amiſerunt; & in igne perpetuo, qui diabolo & Angelis eius pręparatus eſt, pœnis & tormentis ineffabiliter cruciabantur: Sanctus autem Lambertus, inſignis Martyr, palma victoriæ coronatus, cum Angelis & Archangelis & cum omnibus ſemper exultat in ſæcula iuſtis. Matth. 25.

Suffragante Domino narrare volumus, quod nuper poſt aliquos annos, ſanctus Lambertus per viſionem, cuidam viro venerabili apparuit, vt ſine aliquo cunctamine corpus ſuum ad LEODICVM deferretur: & hoc idem ſacerdotibus & fidelibus viris, Deum timentibus, multis reuelatum eſt modis. Sanctus autem HVGBERTVS, qui quondam LAMBERTI diſcipulus fuit, quiq; illo tempore in hac regione Pontifex erat, auditis his miraculis, cum timore Dei feſtinans, ordinem rei diligenter inquiſiuit; & cum omnia ſciſcitatus eſſet, cum ſenioribus loci illius conſilium iniens; & ſciens, quod Dei nutu omnia reuelata ſunt, iuſſit, vt corpus beati Pontificis abſq; vlla dilatione ad locum prædeſtinatum cum magno honore deferrent. Præparauit etiam veſtimenta ornata, quæ neceſſaria eſſent de ſacratiſſimi corporis cura; & acceſſit cum multis ſacerdotibus & leuitis & cæteris clericis pſallentibus, & cum magna præterea Chriſtianorum multitudine, quæ circa beati Martyris corpus pſalmos & hymnos & cantica, ſecundum diuinæ religionis ritum pia deuotione decantabat. At venerabilia membra Chriſti Martyris odore ſuauiſſimo flagrantia HVGBERTVS Pontifex ſolida & inlibata reperit. & cum timore & honore maximo de ſepulchro eleuans, in precioſis veſtimentis illa inuoluit. Ea quoq; quibus dudum fuerat indutus, ſub ſigillis cum magna cura repoſuit. Hinc inde fratrum fideliter pſallentium chori cum cymbalis canoris, organisq; ſuauiſſima mo-

Digitized by Google

dulatione ſonantibus concinebant. Et hinc Angelorum agmina in excelſis pſallentium & omnipotentem Dominum de triumpho martyrij Lamberti laudantium, ab idoneis teſtibus viſa & audita ſunt. Porrò omnis plebs vario concentu & intermixto gemitu, antiphonarum quoq; ſonitu concinens, & præ magnitudine triſtitiæ vix hæc verba ſequentia explicare potuit: O paſtor bone, cui hanc plebem ſeruandam committis? O dulcedo pauperum, ô fortitudo debilium, ô illuminator gentium, noli deſerere nos, quos diuinis verbis, exhortationibus ſpiritualibus, ſicut pater vnicum filium ammonebas & conſolabaris. His autem dictis turba multa rectum iter carpens ſanctũ LAMBERTUM proſequebatur. Refocillata autem plebe in loco, qui vocatur NIVIALLA, contigit, vt alius pauper cæcus cupiens feretrum attingeret, & lumen recepit, & cum magno gaudio laudes Dei vociferans, & gratias ei & Lamberto referens pergebat. Egreſſæq; inde turbæ corpus ſanctum in villam, cuius vocabulum HERIMALA, vexerunt. Dumq; ibi commorati eſſent paululum, ad augendam populi fidem, & ad famam ſancti accumulandam, inſtigante Domino, alius contractus in conſpectu populi allatus eſt. Qui cum aſpexiſſet feretrum, ſubito omnes compagines membrorum eius ſolidatæ & confirmatæ ſunt: atque illo LAMBERTUM proſequente omnis populus glorificabat Dominum. In præfatis autem locis, in quibus Dominus has virtutes operari dignatus eſt, à fidelibus & deuotis Chriſtianis Baſilicæ venerabiles in honore ſancti LAMBERTI ædificatæ ſunt. Poſt hæc turba vniuerſa cum ſancto ad optatum locum peruenit, ac omnes habitatores loci illius gaudentes ac exultantes, in occurſum deſiderati corporis exierunt; & cum honore magno ſuſceperunt, & dignam ei præparauerunt manſiunculam: quæ

Niuella.

Harnale.

opere

opere artificum mirabili & copioſa mole auri & argenti & gemmarum & lapidum precioſorum ac diuerſis ſtructuræ ſpeciebus in eundem locum à potentibus collatis, ita fabricata eſt, vt vix ſermo narranti ſufficiat exponere. Ibique, vt decebat, vrbana & venerabilis mirifica memoria, hac prægrandis Eccleſiâ, compoſita eſt; ampliusq; quotidie deuoti Chriſtiani eam venerantur. Ibi cæci lumine recepto, leproſi plurimi ſcabie mundati, paralytici læſione corporis curati, à dæmonibus vexati reſipiſcentes, diuina largitate & gratia ſani efficiuntur. Sed ſi quis ſigillatim omnia mirabilia, quæ ibidem Deus per merita ſancti LAMBERTI aſſiduè operatur, vt geſta ſunt, nunc enotescere voluerit, faſtidium legentibus inrogabit. Pauca verò; quæ de vita & de virtutibus eius narrauimus, omnibus auditoribus fidem certam præſtare debent; dum hodie iuxta tumbam eius in argumentum rerum probandarum cippi fracti oſtenduntur, & plurimæ catenæ & compedes rumpuntur. Claudi greſſibus ſolidatis, & diuerſis infirmitatibus vexati, omni languore de corporibus & anima eorum ablato, incolumes ad propria loca reuertuntur. Dum autem in paruis præcedentibus temporibus multa quidem miracula ſunt geſta; quis modo digna æſtimatione comprehendet, quanta & qualia per prolixa temporum ſpatia gerenda erunt, dum nunquam iuxta beati præſulis atq; glorioſi Martyris tumbam vſq; in hodiernum diem ſigna & mirabilia fieri ceſſent, per auxilium Domini noſtri IESV Chriſti, qui cum Patre viuit & regnat DEVS in vnitate ſpiritus ſancti per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Digitized by Google

PANEGYRICVS VVIPONIS,

CARMINE SCRIPTVS

AD

HEINRICVM III. IMPERATOREM.

CONRADI IMPERATORIS FILIVM.

NVNC PRIMVM EX CODICE MANVSCRIPTO AVGVSTANO EDITVS.

IN-

Digitized by Google

INCIPIT PROLOGVS IN *EPILOGVM REGIS.

* fort. legend. tetralogum.

DOmino Regi fide & verbis catholico, actibus glorioſiſſimo HEINRICO tertio VVipo famulorum minimus ſuorũ, quod ros Hermon excelſo monti Sion. Pſalm. 132.

Sanctæ pietatis tuæ acceſſibilis Celſitudo imbecillitatem meam facit, domine Rex, ad gratiæ tuæ deſiderabile culmen feſtinare: & ſicut Prouerb. 25. ſtellio, qui nititur morari in ædibus Regis; ſic ego, licet omnibus modis obſcurus, claritatis tuæ gaudia tamen in ſcriptis meis deſidero frequentare. Prouerb. 30. Et quoniam, teſtante Salomone, gloria eſt Regis inueſtigare ſermonem, feci tibi, domine mi Rex, hunc breuem TETRALOGVM, quo & curas inſomnes reipublicæ interdum leuigare, & animum ad ea, quę tibi perſuaſa ſunt, poſſis excitare. Eſt autem tetralogus quatuor perſonarũ ſermo. Ibi Poëta primum hortatur Muſas vt te laudent. Chorus Muſarum benedicit & laudat te Dominum Regem. Deinde Lex te alloquitur cum his conſilijs, quæ ſatis cõueniunt tuæ dignitati. Poſtremo Gratia miti affatu temperabit, ad quod te Lex ex iure incitauit. Ad hæc perlegenda ſit tecum legis & gratiæ mediator IESVS Chriſtus Saluator, cuius regnum & imperium non deficiet in æternum. Vale domine mi Rex piiſſime.

EXPLICIT PROLOGVS.

Digitized by Google

POETA.

DOCTÆ Pierides memorandas edite laudes,
Dicite perpetuas Henrico deprecor Odas.
Regis & immenſum diuturnent carmina ſenſum.
Huius res lætas milleſima proferat ætas:
Hoc decus ingenij ſuperet duo tempora mundi:
Dum mundus pereat, Regis ſapientia viuat.
Si puer & iuuenis ſic floruit omnibus actis,
Quos dabit hic fructus maturo tempore ductus?
Pangite; materiam Rex præſtat laudibus aptam;
Vos dictate mihi, dictatum ſcripſero veſtri.

MVSÆ.

Principio Regi benedicimus omnipotenti,
Qui caput eſt regum, quo gloria creſcit eorum;
Qui Pater in Nato pariter cum Pneumate ſancto
Lege ſub æterna dominus regnabit & vltra.
Hunc pie laudemus, nam ſummam laudis habemus:
Hoc habeat munus, qui regnat trinus & vnus.
At Rex noſter homo ditatus perpete dono
Tertius Heinricus, virtutum regnat amicus,
Alter poſt Chriſtum regit orbem circiter iſtum.
Ipſum laudemus, nam cauſas laudis habemus.
Et PIVS HEINRICVS *per nos modo ſit benedictus,*
Verſibus imprimis repetito nomine Regis,
Vt quotiens ſancti ſurgant pro Rege vocati,
Rex totiens Chriſto placeat de nomine mixto.
Rex Heinrice DEO *regum chariſſimus eſto.*
Rex Heinrice piæ chariſſimus eſto MARIÆ.
Rex Heinrice Duci dilectus ſis MICHAELI.
Rex Heinrice polis ſplendeſcas fonte IOANNIS.
Rex Heinrice tuus ſit ianitor æthere PETRVS.
Rex Heinrice boni te firmet epiſtola PAVLI.

Rex

Digitized by Google

Rex Heinrice tuos ANDREAS dirigat actus.
Rex Heinrice preces hos curet virgo IOANNES.
Rex Heinrice THOMAS te vertat in omne quod eſt fas.
Rex Heinrice tuus ſit ductor ad alta PHILIPPVS.
Rex Heinrice pares IACOBI ſint te redimentes.
Rex Heinrice DEO placeas tribuente MATHÆO.
Rex Heinrice tuam SIMON corroboret aulam.
Rex Heinrice piam THADDAEVS det tibi vitam.
Rex Heinrice Deum teneas per BARTHOLOMAEVM.
Rex Heinrice vias tibi præparet ore MATHIAS.
Rex pie cum STEPHANO ſis lætus ſemper in alto,
Teq; pares Stephani benedicant ordine cuncti.
Rex bone SILVESTER tibi ſit per ſæcula dexter,
Teq; ſui ſocij benedicant ordine cuncti
VIRGINIBVS ſacris placeas ex omnibus actis,
Omnes te SANCTI redimant de crimine mundi:
Sit Rex ſanctorum fautor tuus atq; tuorum.
Hæc tibi Rex Muſæ cantamus voce ſonora,
Atq; chorus noſter renouat tua carmina ſemper;
Vt tibi laus creſcat, dum Sol & Luna pateſcat,
Nos damus officium quo creſcat gloria rerum,
Ex noſtris donis manifeſtant verba Maronis,
Quid pius Æneas quid Turnus poſſet in armis,
Fiſtula Muſarum Flacco dictauerat Odas,
Vt Mæcenatem feciſſet laude perennem.
Hac eadem docuit Lucanum dicere bella
Cæſaris & magni quæ durant vltima ſecli.
Ex noſtris monitis callebat Statius auctor
Thebanos iuuenes miſeris diſcernere flammis.
Naſonis ſtudium totus recitauerat orbis,
Ex noſtris curis ornauit ſcripta figuris.
Regibus antiquis laudes cantauimus olim

Digitized by Google

Et de Principibus ſcribendi creuerat vſus.
Nunquam ſic libuit quenquam laudare potentem
Vt dominum Regem, quem prodit nobile nomen
Heinrici, veterum de magno germine ductum.
Rex tibi cantamus, tibi laudis dona paramus.
Accipe, de noſtris vt viuas mortuus actis.
Nos operam dabimus, quo poßit dicere mundus,
Corrige: pacis *Tertius Heinricus fuit olim paucis amicus.*
Fama ſui meriti ſuperabit tempora mundi.
Sic tibi cantabit, quem mundus adhuc generabit.
Nonne tibi merito magni debentur honores,
Atq; fauor populi, poſt omnia portio cœli?
In m. f. hæc ad marginẽ erant: SVASIO REGIS *Nam charus populo placuit ſæpißime Chriſto*
Quem Regem talis virtutum copia luſtrat.
Nunquid abeſt aliquid, quod Regis gloria quærat?
Omnia ſpe vel re venerunt commoda per te.
Si petimus pacem; tu Rex præſtaueris illam.
Si cupimus bellum; tu Rex commiſeris illud:
Quod ſi conſilium; tu Rex dabis vtile multum:
Si volumus ſtudium; tu Rex decus es ſtudiorum.
Omnes munificos tu Rex præcellere noſti.
Inter clementes tu Rex clementior extas.
Sic caſtigandos tu Rex ratione flagellas.
Quicquid in humanis conſiſtit moribus æqui,
Hoc Deus aut totum, vel partem condidit in te.
Quàm prudens opifex, qui commoda materiei
Elegit primum, de qua bona tanta pararet;
Quem de gente virum Dominus diſcerneret auctor,
Qui foret imperio modo poſt hæc aptior iſto!
Forma, genus, probitas concordant omnia Regi;
Omnia conueniunt, concurrunt cuncta per illum.
Solus habet totum, quod plures unxerat olim,

Salue

Digitized by Google

Salue certa quies populorum tempore noſtro:
Salue pax orbis, mundi fortiſſima turris,
Hoſtes Eccleſiæ quæ ſternis ſemper abundes
Vnde ſui capitis mundus præuidit honorem.
Tu caput es mundi, caput eſt tibi rector olympi,
Cuius membra regis iuſto moderamine legis.
Tales vult dominus, quibus eſt hæc maxima virtus,
Mens humilis multum, cum qua te nouimus ortum.
Ceruicem pronam decet acceptare coronam.
Rex humilis creſcit, quoties oriente dieſcit;
Et cadit elatus, ſemper ſæuire paratus.

EPILOGVS.

Carmina muſarum Rex perlege pauca tuarum.
Sit locus hic aliis tibi reddere munia laudis,
VVIPO tuus famulus ſi vult. defendere tempus,
Vt ſcribat Regi, quod lex dictauerit illi,
Hîc nobis iſtos perſuaſit claudere verſus.
Sis Chriſto cura pie Rex Caſarq; future,
Et viuas ſanus centeno tempore canus.

Carmen Leg s. plaude Regis.

AD Regis laudes Lex ambas erigit aures.
Vt ſegetes pluuiis, ſic creſco laudibus iſtis.
Non plus mulcet apes mellitos lambere flores,
Quàm me laus Regis, qua conſtat pactio legis.
His mihi ſit verbis, quod rore virentibus herbis,
Quando dies verni reparabunt gaudia mundi.
Quid ſatius Legi, quàm dicere talia Regi?
Salue flos patriæ, quo fructum pacis habere
Non dubitat mundus; quia regnas orbe ſecundus
Poſt dominum cœli dignus mundana tueri:
Salue ſtirps Regum populis veneranda per æuum.

Radix magna fuit, quam ramus talis adauxit;
Nobile germen erat, quod mundum floribus ornat,
Vna viri virtus multum præſtare ſolebit,
Commendatq; nimis probitas ſemel edita quoddam
Quod faciunt plures caput vnum Regis habentes,
Quas numerare volens ſeriem facit ordine longam.
Sed tamen ex cunctis ſex Regem magnificabunt
Virtutes, aliasq; ſatis præcedere norunt.
Mens humilis, pietatis amor, Pax miſſa per orbem,
leg. decens Nobilitas & forma * docens, fiducia belli;
Has voco præcipuas & Regis honoribus aptas
His Rex Heinricus Chriſti clareſcit amicus.
Ad mea nunc venio, quæ nouit mundus in illo:
Sunt mea quæ dicam, quia ſum Lex, ille meus Rex;
Et qui me ſpernit, Rex eius prælia ſternit.
Qui mea iura colit, Rex hunc defendere nouit.
Rex Chriſto charus; nullum vaſtabit auarus
Vile putat ſtudium ſi quis comportat in vnum
Quicquid habere poteſt, cùm jus non quærat habendi,
Eſt diues multum contemptor diuitiarum.
Auri ſurdus amor miſeris clamantibus obſtat.
Vendiderit leges capturæ pecunia Reges,
Et de Principibus iuſtos furabitur vſus.
At Rex Heinricus vir prudens proſpicit illud,
Vt tunc curet opes, cum nullum ſunt reprimentes.
Nec contra legem flectunt donaria Regem.
Sic facit vt doctus quis Rex eſt doctior illo?
Quis Cæſar melius, ſi quid rubrica vetauit,
Scire valet primis, quam diſcere cœperat annis.
Felix ſit genitor rediuiuus laude perenni
CONRADVS Cæſar quem maxima cauſa ſubiuit,
Vt ſciret natum ſtudijs ad regna paratum,

Qui

Qui rector publicus mundum diſcernere poſſet.
Felix ſit mater memorando carmine digna
GISELA de CAROLI procedens ſanguine MAGNI.
Nam ſi poſt decimam numeretur linea quarta
Poſt CAROLVM MAGNVM naſcetur nobilis ipſa.
Hæc operam dederat, quod Rex in lege ſtudebat:
Illa ſibi libros perſuaſerat eſſe legendos,
Vt varios ritus diiudicet arte peritus
Doctrina lumen; tenebroſum dirigit orbem.
Gentes infeſtas vicit Romana poteſtas
Olim conſiliis; non ſemper vicerat armis.
Eſt ſatis expertum quantum ſapientia poſſit,
Quæ per vim verbi flectit moderamina regni.
Rex iterum ſalue. tibi laus ſit cum genitrice;
Ad cuius votum tibi dat ſapientia totum,
Quo decus imperij valeas per jura tueri.
Congaudete ſimul; non vt diſcordia regnet,
Quæ dudum. regni turbauit gaudia noſtri.
Cum dominis rerum ſit pax ſine fine dierum.
O ſanctos mores cùm matri reddis honores.
Eſt tibi ſpes vitæ, ſi ſit ſibi gloria per te.
Si quid erat, rite Deus illud tranſtulit ipſe.
Exin nullus homo fœdus diſſoluere poſſit,
Quod Deus adiunxit, qui pacis dona creauit.
Perſtet dulcedo materni nominis in te,
Cum valeas alios acquirere ſemper amicos.
Mater in hac vita non plus tibi venerit vlla.
Quin aliud dicam tibi Rex ego conſiliatrix,
Lex tua, ne renuas poſt dictum commemorare;
Cum Deus omnipotens tibi totum fregerit orbem,
Et iuga præcepti non audet temnere quisquam,
Pacatusq; ſilet firmato fœdere mundus,

 Cumq;

Cumq́ per imperium tua iuſſa volatile verbum
Edocet Auguſti declaro nomine ſcriptum.
Tunc fac edictum per terram TEVTONICORVM,
Quilibet vt diues ſibi natos inſtruat omnes
Litterulis, legemq́ ſuam perſuadeat illis,
fort. venerit. *Vt cum Principibus placitandi * venerat vſus,*
Quisq́ ſuis libris exemplum proferat illis.
Moribus his dudum viuebat Roma decenter:
His ſtudiis tantos potuit vincire Tyrannos:
Hoc ſeruant ITALI *poſt prima crepundia cuncti;*
Et ſudare ſcholis mandatur tota iuuentus:
Solis TEVTONICIS *vacuum vel turpe videtur,*
Vt doceant aliquem, niſi clericus accipiatur.
Sed Rex docte iube cunctos per regna doceri,
Vt tecum regnet ſapientia partibus iſtis.
Præterea tibi Rex mandat BVRGVNDIA, *ſurge*
Atq́ veni, propera, nouiter ſubiecta vacillant
Interdum, domino per tempora multa remoto.
Funditus eſt verum veterano tempore dictum:
Quicquid abeſt oculis, remouetur lumine cordis.
Quamuis nunc pacem teneat BVRGVNDIA *per te,*
Auctorem pacis tamen in te cernere quærit,
Et cupit in Regis ſua lumina paſcere vultu.
Huc ades, & regnum fac, te veniente, ſerenum.
Si Sol occubuit, cùm Cæſar regna reliquit
Irradias patriam, ſi tu modo viſeris illam.
Hæc olim magno domuiſti regna labore;
Vtere nunc populis, tibi Rex ſeruire paratis.
Hæc via ſit facilis, quam præparat orbita pacis:
Huc bene venias, hic omnia proſpera cernas.

CAR.

Digitized by Google

CARMEN GRATIÆ, PROREGIS honore.

OMnia plena bonis. Sic optat muſa VVIPONIS
Hæc ego LEX cecini deuoto carmine Regi.
Audi ſpes orbis, quid dicant intima cordis,
Quid velit hæc ſeries, quas addat gratia laudes.
GRATIA te laudat, tibi grates Gratia cantat;
De vena mentis ſalientia carmina ſentis
Poſt iuſtam Legem * comeretur Gratia Regem, (Leg. comitetur.)
Et poſt iudicium veniæ mulcedo ſequatur.
Sicut vulneribus medicinam ferre ſolemus,
Sic condemnatis ſuccurrat mos pietatis.
Lex ad vim Regi generat feriendo nocentes;
Vt ſit carus item Rex idem Gratia ſuadet:
Legem ſcripſit homo; deſcendit gratia cælo:
Lex ſeruire docet; dominari gratia monſtrat;
Lex condemnabit; ſed gratia iuſtificabit.
Hoc dicendo, bonam prorſus non denego legem;
Sed laudans veniam, commendo Regibus illam.
Non ſatis vna valet, ſi non manet altera ſecum.
Frangitur hæc, fortis; contemnitur altera mollis.
Eſt bona temperies, quam lex & gratia miſcent.
Hæ ſi coniunctæ, generabunt pacis amorem.
Non laudo pondus, quod nemo ferre valebit.
Viribus inſpectis onerabit gratia lapſos.
Rex dominus cæli, miſerando, iudiciales
Abſcondens pœnas, conuerſos protegit hoſtes.
Hunc imitari, peto, pie Rex HEINRICE, Tonantem, (In m. ſ. margine: CONSILIVM GRATIAE.)
Qui miſerando parcit, parcendo crimina punit.
Sic vtrumq; bonum liceat regnare patronum,

Per

Per quem lex feriat, quo legem gratia ſanet.
Hoc venerande tibi prædixerit ordo ſacrandi,
Cùm præſul gladium femoris vertigine cingit.
Dum Rex iratus fueris miſerando quieſce.
Dura fouentur aquis, dureſcant lenia flammis;
Alternatq; vices moderatæ ius rationis.
Hinc adamas durus ſoluetur ſanguine molli;
Conſeritur vitrum melius per vincula plumbi:
Ferrum cum limo maſſâ candente liqueſcit.
Et natura iubet mutari triſtia blandis:
Poſt acidum, dulcem præſtat guſtare ſaporem;
Poſt dulces, acidos iterum confundere guſtus.
Non hæc proptera tibi Rex narrare paraui,
Vt te clementem dominum regniq; parentem
Quis dubitet; ſed eos, qui tantum lege mouentur,
Caſtigare libet, quibus hæc pia dogmata trado.
Cum DEVS omnipotens in mundo cuncta creauit,
Solus homo liber percepit dona creantis.
Mox libertatem primam vaga mens viciauit:
Cœperunt miſeri dono rationis abuti;
Et potuiſſe malum, traxit natura, per vſum.
Ecce DEVS legem ſuperaddidit hoc reprimentem,
Cuius tranſgreſſor non impunitus abiret,
Ac pœnam metuens redeat peruerſa voluntas
Iudiciumq; probet, quàm ſit peccare malignum.
Sic dominus clemens ſeruos reuocare volebat.
Non tulit illud homo, pœnali lege grauatus,
Vt per vindictam poſſet compeſcere culpam;
Et mortale iugum læſa ceruice dolebat.
Occidatur, ait lex, qui ſemel eſt homicida,
Leuit. 24. Et qui mœchetur cum mœcha mox lapidetur.
Deut. 19. Dens pro dente cadat; lumen pro lumine vadat;
Leuit. 20.
Exod. 21.

Peſq;

Peſq́ pedem reddat; manui manus altera cedat;
Vulnera vulneribus reſponſum reddere certent.
Qui deteſtatur genitores, hic moriatur.
Qui furtum faciet, ſine pœna non remanebit.
Quinq́ boues vnum redimant cum fraude remotum.
Qui furatur ouem, reddat cum quatuor vnam.
Si maledicet homo, moriatur pro maledicto.
Sic lex verborum contorquens tela ſuorum,
Terrebat plures, & deſperare coegit.
Clamabat populus ſub tanto pondere preſſus,
Vociferabat homo feſſus religamine duro;
Hoc non poſſe pati, fore tempus iam miſerendi.
Audiuit dominus clamantes, & miſerorum
Reſpexit gemitus ſolita pietate creator.
Venit in hunc mundum carnis velatus in vmbra,
Humani generis formator & ipſe redemptor.
Non repulit legem, ſed iuſtum dans moderamen,
Ne moreretur homo, veniam cum lege locauit;
Vt cum lex mortem præmittat, gratia vitam:
Erigat hac humiles; vt diſsipet illa rebelles:
Conuerſus veniam iudex non abneget vllius.
Sic Deus omnipotens per vates dixerat olim: Ezech. 33.
Nolo peccantis mortem, nec gaudeo pœnâ: Ionæ. 3.
Conuertatur, ait, viuat, mihi ſeruiat ipſe.
Conſeruatus homo, quem priſca in ſede repono.
Nunc idem dominus veniens in tegmine carnis
Inquit, Diſcipulis hoc mando, diſcite, cunctis: Matth. 4.
Crimina pœniteant, & vita perpete viuant.
Peccatum pereat, peccator viuere diſcat.
Qui ſe conuertit, non eſt hic, qui fuit olim.
Non dicam hic vitæ quid ſit clementia verax.
Quod gratis dabitur clementia iure vocatur.

Ce Qui

Qui recipit meritum veniam quis dixerit illud?
Si quis peccanti conuerſo vult miſeri,
Et parcens miſero, vindictam ſumere neſcit,
Hic veniam tribuit; ſic pœnam gratia ſpernit.
Propitietur homo confratri crimine lapſo.
Qui cadit & ſurgit, ſpes eſt vt viuere poſſit.
Omnes peccamus, peccantibus hoc faciamus
Quod Dominus nobis, qui clemens eſt inimicis.
Cùm veniam laudo, non legem temnere quæro.
Lex bona ſi veniam dorſo portare ſtudebit,
Gratia tunc prodeſt, cum lex præceſſerit illam.
Et lex obſtanti, ſed gratia ſit redeunti
Sic in vtroq; bono dabitur conſiſtere mundo.
Nunc tibi ſit Regi pax & clementia Chriſti:
Tu princeps orbis ſis Chriſti munere fortis.
Tu Dominus regni viuas in pace perenni.
Sic vult VVIPO tuus cum fido poſcere ſeruus.

VERSVS VVIPONIS ad menſam Regis.

Regalis cœtus ſit in iſto tempore lætus,
Quo lux in tenebris exoritur populis
Inter lætandum res ſuadet commemorandum,
Quod Deus eſt natus, filius ipſe datus.
Parua dedit Bethlehem de magno germine panem,
Qui ſatiare valet, quicquid vbiq; manet.
Panem de cœlo porrexit gratia mundo;
Panis adeſt viuus perpetuusq; cibus.
Fons ſalientis aquæ diffuſæ pocula vitæ;
Hinc quicunq; bibet, non iterum ſitiet,

Mellis

Digitized by Google

Mellis dulcedo per Chriſtum fluxit olympo,
Vt ſapiant famuli delicias domini
Bos renuit fœnum cùm vidit nobile granum
Et præſepe Dei, præcauet os aſini.
Virgo Maria vide, mirando talia ride,
Ex te per verbum cerne Deum genitum
Rex pie cæleſtis noſtris illabere feſtis,
Da fructum pacis, ſicut vbiq; facis
HEINRICO Regi digneris propitiari
Vt cum lætitia pertrahat officia.

FINIS.

Digitized by Google

VDALSCALCI NARRATIO

DE

Controuerſiis inter

HERMANNVM

Epiſcopum Auguſtanum.

&

EGINONEM

Abbatem S. Vdalrici

Continet multa ſcitu digna & in ijs

MIRACVLA

ad S. Vdalricum & S. Afram

præterea

EPISTOLAS

Paſchalis Papæ quinq;
Arnoldi Moguntini Archiepiſcopi tres
Eginonis Abbatis S. VDALRICI quatuor.

Omnia nunc primum è codice m. S. Auguſtano edita.

PROOE-

Digitized by Google

PROOEMIVM SEQVENTIVM.

SVb venerabili Abbate EGINONE pro Chriſti poſitis in diſperſione ſancti OVDALRICI & S. AFRÆ cœnobitis OVDALSCALCVS, ſeruus eorum, vtinam non inutilis, brauio donari æternæ beatitudinis.

Gratiâ Solis iuſtitiæ illuſtrati nationis prauæ atq; peruerſæ renuntiaſtis cæcitati, ac per hoc in perſecutione propter iuſtitiam tribulati, Euangelica atteſtatione meruiſtis eſſe beati. Patrem enim veſtrum ſpiritualem carni & ſanguini præpoſuiſtis, immundum tangere noluiſtis, dum ipſo docente AVGVSTENSEM dictum Epiſcopum in interdictis Sacramentis, minimé recepiſtis. Quapropter veſtræ quaſi in præmium conceditur ſanctitati, vt ſi qui ex vobis ab eo ſunt ordinati, nulli per hoc canonum ſubiaceant ſeueritati, ſed in eiuſdem patris veſtri pendeat poteſtate, ab huiuſmodi contagio Apoſtolica vos abſoluere auctoritate; maxime illos, qui poſt factam ſibi Pontificalis officij ſuſpenſionem, vllam ab eo percepêre conſecrationem.

Malach. 4. *Phil. p. 2.* *Matth. 5.*

Vt autem pater idem magis ac magis honoretur vel ametur, qualiter ſit Abbas conſtitutus literis commendetur; tum pro cauenda oblatrantium falſitate, tum pro tenenda rei huius veritate. Dein quomodo dictus Epiſcopus inueſtiatur ſeu ordinetur, nihilominus ſubnotetur, vt totum gratiæ tribuendum eſſe doceatur, quidquid in eo vel ſub eo ab Eccleſia recipiatur. Quantis etiam miraculorum beneficijs locus veſter ſub tali Abbate declaratur, ad laudem DEI, memoriæ non ſubtrahatur. Poſtremo tyrannide impiorum præualente, quomodo locum ipſum Eccleſia reliqueritis præcipiente, calamo non diſſimuletur, vt ad tantum iuſtitiæ feruorem exequandum poſteritas prouocetur.

Digitized by Google

I. ANNO Dominicæ incarnationis milleſimo centeſimo nono, AVGVSTENSI cœnobio in honore ſancti VDALRICI & S. AFRÆ conſtructo, dominus EGINO Abbas intronizatur, qui in eodem loco regulari educandus diſciplina, puer à parentibus DEO, ſub venerabili eiuſdem monaſterij Abbate DIEMARO, oblatus, per incrementa temporum adprime ſacris eſt literis imbutus. Puerili autem flore ad iuuentutis maturitatem perducto, honeſtioris vitæ pollebat ſtudio. Sed quia Schiſma vigebat ibi tunc temporis illud, cuius erat caput HENRICVS Rex; cauſa VVIBERTVS; conſilio meliore locum mutauit eundem: præſertim cum prædicto patre ſanctiſſimo iam dudum orbatus fuiſſet, & alij in eodem ſchiſmate conſtituto ſubdi noluiſſet. Perueniens ergo ad S. BLASII CELLAM NIGRA in SILVA ſitam, benignè ab omnibus ſuſcipitur, ibiq; tam diu prudens tyro conuerſatur, quouſq; in bonæ memoriæ GEBEHARDI CONSTANTIENSIS Epiſcopi, de ſede iam expulſi, miniſteriũ aſſumeretur. Tanta ſiquidem perſecutionis rabie præfatus Tyrannus in Catholicam exarſit Eccleſiam, vt Neronem myſterium iniquitatis operantẽ ab inferis emerſiſſe timeres. Niſi quod ille Petro occiſo nullum Sedi Apoſtolicæ, vt iſte Hæreſiarcham VVIBERTVM intruſerit; cui etiam cunctis Catholicis Epiſcopis proturbatis, Sedes eorum per ſuperpoſitos ſubdiderit. 2. Theſ. 2. Illi, inquam, reuerendo præſuli pater iſte adeo neceſſarius, adeo fuit acceptus, vt ſæpius legatione eius ad domnum PAPAM fungeretur; depoſito interdum ex obedientia habitu monachico, vt hoſtis per ſimulatam ſecularium ſpeciem falleretur. Quid plura? Totius laboris & anguſtiæ eius comes permanſit indiuiduus, donec pace Eccleſiæ reddita, ſede receptus eſt propria. Per idem

idem tempus prædictum AVGVSTENSE cœnobium patre carebat; domnus autem EGINO, iam vt emeritus miles quietem monaſterij velut in præmium receperat. Ad quod AVGVSTENSES fratres, nuntios mittentes, confratrem ſuum reuocabant & animo concordi in abbatem ſibi eligebant: quem ille renuens vt puta, onus, honorem penitus abdicaſſet, ſi non ex ſupra memorati præſulis iuſſione, nec non multarum ſpiritualium vel Catholicarum perſonarum perſuaſione ſubire acquieuiſſet: maxime cum AVGVSTENSIS Epiſcopus, à quo erat inueſtiendus, communionem Eccleſiæ iam recepiſſet, inſuper & abiurationem omnis hæreſeos in præſentia Apoſtolicæ Sedis legati feciſſet. Nullus enim eorum, qui VVIBERTI & HENRICI conſenſerant hæreſi, ab Apoſtolica ſede recipiebatur, qui non prius eadem peſte cum capitibus ſuis abiurata, Catholicam Eccleſiam publicè profitebatur.

Hoc in loco minus prætermittendum videtur, quod quidam veritatis ſubuerſores quaſi ratiocinando calumniantur dicentes: Huic patri ſedem non vacaſſe; dum tres eo ſuperueniente fateantur inibi ſediſſe. O linguam mendoſam, ô labia doloſa: ideo poſuerunt in cœlum os ſuum, vt lingua eorum tranſeat in terram. Tres iniquiũnt, ibi ſederunt. Si tres fuerunt; aut omnes, aut duo ex illis ſuperpoſiti extiterunt: ſi omnes; nullus eorum abbas: ſi autem duo; pater iſte non tribus, ſed vni eſt ſuperpoſitus. Ergo ſiue illud ſit, ſiue illud, falſum eſt quod dictum. Verum vt fidelibus, ne offendant, rei huius veritas pateſiat, tranſcurſis obturata aure Scyllæis canibus, his dictis intendatur. Pſalm. 72.

II. Defuncto igitur eiuſdem AVGVSTENSIS loci abbate nomine SIGAHARDO, domnus HARTMANNVS GOTVVIGENSIS abbas eidem præficitur cœnobio. Quod quia intolerabile viſum eſt Eccleſiæ (talem ſcilicet perſonam

Digitized by Google

nam à Schiſmatico Epiſcopo nomen regiminis accepiſſe) quod incautè fecit, in ſua rediens correxit. Deinde non multo euoluto tempore quidam nomine BERINGARIVS VVLDENSIS profeſſus, Auguſtenſibus vero incognitus, pro fratris ſui munere obſequij, locum ipſum ſuſcepit regendum. Qui etſi idiota fuiſſet, tamen quia contra ſtatuta canonum, non à fratribus electus, vt puta, ignotus, illô adueniſſet, intellexit: intelligens & ipſe diſcedendo correxit. Hæc tamen omnia in Schiſmate & à Schiſmatico præſule ſunt facta. Tandem illa generali abſolutionis diſpenſatione per Apoſtolicæ ſedis legatos, videlicet RICHARDVM ALBANVM & GEBEHARDVM CONSTANTIENSEM Epiſcopos in Teutonici regni diffuſa latitudine etiam Auguſtenſis Epiſcopus amicitia non excludebatur: qui, vt prædictum eſt, per hæreſeos abiurationem & vnicæ Eccleſiæ profeſſionem, reconciliabatur. Tamen quia tempus miſerendi nondum aduenit, etſi religioſus alterius iterum loci videlicet VVEZZINESBRVNNENSIS Abbas & huic Auguſtenſi ſuperuenit. Hic quantô prudentior, altiora ſe quærendo, cecidit; tantô celerior, fratribus quoq; ſuis idipſum exigentibus, ſua repetendo, ſurrexit.

Psalm. 101.

Ecclcſ. 3.

Tandem, rebus, vt dictum eſt, Eccleſiaſticis tranquillè diſpoſitis, non neophytus, non alienus, vel alio cultu occupatus, ſed loci ab infantia profeſſus, pater EGINO, nullo præſidente, eligitur Abbas; canonicè electus ordinatur. Erun de vel cui ſuperpoſitus? Eccleſia in Schiſmate poſitum depoſuit: alienigena oues, vt puta non proprias, deſeruit: paſtorem ſuum grex derelictus recepit. Sic nimirum ſic tribus conſtitutis, immo deſtitutis Abbatibus quartus, vt fertur, pater iſte eſt ſuperpoſitus. Sed vt oblatrantibus breuiter concludamus *; aut

iſte

iſte ſtatuatur, vt illi deponantur; aut illi tres approbentur, vt iſte reprobetur. Ex his duobus parum laborantes, vnum ſcilicet probabile immo neceſſarium probauimus: alterum illis ſemper laboraturis probandum dimittimus. Nec dum ſtilus retrahi poterit, dum qualiter inimicus proprio confodiatur mucrone, occurrit.

Cauſa extitit, qua prælibatus GOTVVIGENSIS Abbas, AVGVSTAM veniens, huic patris noſtri inueſtituræ interfuit. Tum vero grande cerneres ſpectaculum, quomodo ſcilicet Abbas electum noſtrũ veluti robuſtior agonotheta debellaret expectantium. Sic ſe habet popularis concurſus; litibus nimirum oblectari & ſeditionibus, vt hinc partem plauſibus attollat, inde parti illudat. Verum hic pugna non præueniente, ſpes illam affectantium deluſa eſt; nullo vincente, nullo ruente. Siquidem Abbas, quod ante non fecerat, curam vel nomen huius regiminis publicè abdicarat, fratribus obedientiæ voto indulſo, familiæ etiam ſacramento, quo ſibi erat obligata, reſoluto. Ingens tamẽ clamor populi Deum ſuper his collaudantis attollitur, vt & tali acclamatione inſidiatori adulterans ſuſpicio tollatur. Vides adhuc æmule, primum & maximum de illis tribus Abbatibus, dextras nobis dediſſe. Videbis & vltimum, non tamen minimum, eadem poſtea feciſſe: niſi tibimet contrarius, nobiſcum fatearis, neutrum eorum neceſſarium extitiſſe. Etenim extra legem vſurpans poteſtatem, ſicut ei cui iure debetur, intromittendo, non nocet; ſic non eius, ſed propriæ tantum ſaluti, ab illicitis ceſſando proſpiciet. Dominus quippe facit iudicium patientibus iniuriam, non irrogantibus.

III.

Gal. 2.

Pſalm. 145.

Hoc ergo ordine pater iſte intronizatus, vt alter Ieremias, vitiorum ſpinas, quæ inibi vltra modum ſuccreuerant, omni cœpit anniſu euellere, atq; virtutum germi- Ierem. 1.

Digitized by Google

na, quoslibet viros conuocando religioſos ſtuduit excolere. Vnde contigit, vt locus ex incolentium prauitate iam diu abiectus ac deſpicabilis, per huius bonæ conuerſationis odorem vitæ, acceptus haberetur & honorabilis; adeo vt in breui, numero, Deo fideliter ſeruientium augeretur, prædiis quoq; vel Eccleſiæ theſauris copioſius ditaretur. Sancti etiam, quorum ibi venerantur patrocinia, maiori ſignorum vel miraculorum clarificantur gloria. Ex quibus, multis prætermiſſis, pauca ſubnotentur, quæ ſpecialius ad eiuſdem patris noſtri conſolationem pertinere videntur.

IV. Quidam ex Laico conuerſus, BRVNO vocatus, ab eo monachus ordinatur, aliquamdiu ſanus & incolumis commoratur. Credo Tyrocinij feruore tepefacto, vis dæmoniaca, quæ ad tempus receſſerat, iam ſeptempliciter aucta redibat. Freneſi namq; arripiebatur grauiter; & ſicut ſe habet hoc genus, vix à multis captus tenebatur. Nobis verò mirantibus ſuper his atq; ſtupentibus, etiam domnus Abbas accurrit feſtinantius. Stridet miſer dentibus, ligno duriori, ne linguam maſticando conſumat, fit gargariſmus. Videreſ pectus, vtpote vbi minus premebatur, in cumulum ſuccreſcere, faciem palleſcere, totum verò corpus tremere, quælibet contigua velle carpere ac ſecum diſcerpere. At vbi benedictionem patris noſtri promeruit, paulatim quaſi de ſomno graui euigilans, reſedit; ſicque, vt nunquam dæmoniacus languor rediret conualuit.

Matth. 12.

V. Alij quoq; duo ex eodem monaſterio fratres, quorum vnus ADALGOZ, alter HECIL vocabatur, eadem epilepſia, diuerſo tempore, non diuerſè corripiebantur. Quibus vt ab ipſo patre quædam ſancta præcantabantur, nobis aſtantibus, in momento & illi ſanabantur.

Turbis

Turbis aliquando ad feſtũ patroni noſtri ſancti VDALRICI vndique verſum confluentibus, quidam homo nouem iam annis & dimidio ita contractus, vt plantis pedum natibus velut innatis videretur, aſello vectus aduenit. Cuius etiam aſini dorſo digiti pedum ſeſſoris impreſſi cernebantur; vt quantum vitium naturæ dominaretur humanæ, & ex animalis vulnere, contra naturam ſcilicet inflicto, colligatur. Hic, nobis Miſſarum ſolemnia ad altare ſancti VDALRICI celebrantibus, manibus reptans, & genibus ad ſepulchrum beatæ AFRÆ peruenit, ibique ſpe aliquantula ſanitatis, vt poſtmodum ipſe retulit, orationem fudit. Interim animo occurrit, artus iam diu contractos velle diſtendere, maxime cum grauius quàm ſolebant cœpiſſent dolere. Tota ergo nitens virtute, plantas vix modicum è carnium cauernis potuit remouere. Nerui verò ſe paulatim extendentes crepitare audiebantur, ita vt cremium aridiſſimum confringi putaretur. Tum ipſo præ dolore nimium vociferante, à populo irruente ſuſtollitur, & ad tumbam ſancti VDALRICI defertur; vbi cum diutius ſine voce & motu iacuiſſet, ſubito pectus cœpit intumeſcere; ita vt cuncta corporis interiora ibi timerentur erumpere. Quapropter cunctis aſtantibus, animæ egreſſum præſtolantibus, ſæpe dictus pater monaſterij, ſaluiæ folio muti linguæ ſuppoſito interrogat, quomodo valeat. Bene, inquit, domine bene; ſi tantum curam habebitis de me. Exinde pater accepit eum in ſua. Nondum ſeptem diebus completis, clero & populo conuenientibus, CRVCEM iſte tam diu vermis & non homo, per medium ciuitatis portabat, cunctiſq; DEVM magno cum tripudio glorificantibus, quia perfectæ ſanitati redditus eſſet, ſaltibus lætitiæ demonſtrabat.

Digitized by Google

VII. Puella quoq; ſeptennis, ex vtero matris clauda, parentibus comitantibus ad eundem perducitur locum: de quo etſi plura mira, & huic ætati inſolita idoneis atteſtantibus perſonis cognouiſſemus, nos tamen ea tantum quæ vidimus ſubnotare curauimus. Cum eſſet, vt dictum eſt, debilis, & imbecillo corpuſculo, auſteriori maxime veſcebatur cibo, pro magnis deputans delitijs, ſi quando reficiebatur ouorum edulio vel lactis. IESV nomen in ore jugiter voluebat, angelico potius quam humano vultu reſplendebat. Vltra omne deſiderium quotidie Dominicum delectabatur percipere Sacramentum; cui & quanta reuerentia ſeu lachrymarum compunctione approximabat? inſpicientium crebrius conſcientiam iudicabat: perſonas hominum iuxta vitæ meritum penſabat, dum quoſdam libenter aſpiciebat, à quibuſdam obtutum, tanquam nequitia reuerberatum, auertebat. Nobis verò cur hoc faceret percontantibus, ac Domini cum publicanis & peccatoribus manducantis exemplum proponentibus; Ipſum, inquit, Deum teſtor, non cauſa deſpectionis me hoc agere, ſed timoris; quod etiam riuus iſte mei prodit ſudoris; Siquidem, vt vnum ex plurimis dicamus, duos forte ſuperuenientes aſpiciens clericos, vnum alloquitur, alterum abominatur. A circumſtantibus rogatur, vt & alterum intueatur: Ecce, inquit, annuo veſtræ precationi; Sed vos amabo huic meæ parcite afflictioni. Facies enim pallebat, ſudor per totum corpuſculum decurrebat. Nos quaſi pœnitentia ducti triſtabamur quidem in doloris compaſſione, ſed lætabamur in dubiæ rei comprobatione. Vigilantius autem de clericorum ſciſcitantes cõuerſatione veraciter didicimus, eundem quem puella deteſtabatur, monachum fuiſſe, ſed habitum clerici, potiori abiecto induiſſe.

Matth. 9.

Sed

Sed ne aliquis obijciat, hanc illos prius cognouiſſe, ideo q; in vtriuſq; penſatione nihil miraculi extitiſſe: exceptis veris, vt oſtenſum eſt, indicijs, quæ fidem dare poterant dictis, plurimorum occultiora detegebat peccata, quæ nonnunquam per confitentes verè ſibi probauimus reuelata. Hæc dum in Eccleſia noctes ac dies pæne, orationum inſtantiâ continuaret, quadam die veſpertina hora reptando circa memoriam beati VDALRICI ad altare vſque prouoluitur; cuius pallam cum geniculans tetigiſſet, repente locus quo hærebat mouetur, ita vt puella acrius laberetur. Ad cuius erectionem circumſtantes accurrunt, claudam ex more ſeſſum componunt. Tum illa, Statuite, inquit, me ſuper pedes meos, quia Dominus direxit greſſus meos. Illis hoc non ſine admiratione facientibus, & ne caderet, adhuc retinentibus, relictis omnibus progreditur, & quaſi alienis pedibus nutando primum abutitur, ſed in breui tota natura reſtituitur. Nec mora, in turbas rapitur, &, ſicut eſt humana curioſitas, hilarior * cuius hanc domus promeretur: comitatur epulas laſciuia, hauriuntur innocentis auribus vaniloquia, attrahitur ſcurrilitate pueritia, minuitur boni ſpecie gratia; DEO tamen propitio, dolore corripitur acerrimo, attenuatoq; diuturna caſtigatione corpuſculo, in Domini confeſsione à præſenti nequam eripitur ſæculo.

Psal. 39.

*

VIII.

Mulier quædam AVGVSTENSIS, nõ ignota, ciuis, nebula obducitur cæcitatis, octo eo & amplius viſu priuatur annis. Quæ dum ſolito ad beati VDALRICI ſepulchrum quodam die humili proſterneretur ſupplicatione, ſubito totam repleuit clamore Baſilicam, inuitans omnes ad redditam ſibi lucis gratiam. Fama vniuerſam conuocat ciuitatem Domini laudantem ſuper tam euidenti miraculo pietatem.

Digitized by Google

Pater idem cui noſter ſeruit ſtylus, teſtatur ſe quendam mutum vidiſſe ad ſæpe dicti ſancti VDALRICI mauſoleum conſediſſe, cui repente ſolutis linguæ vinculis, loquẽdi ſit reſtituta facultas, per indiciũ currẽtis ex ore ſanguinis.

Quid referam de Energumenis? quos ibi fere toties vidimus liberari, quoties vexari. Contigit enim quadam fœmina meritis beatæ AFRÆ curata & CRVCEM ſicuti moris eſt, confluenti turbæ per mediũ vrbis præferente, aliam arrepticiam in Eccleſia ſanctæ Dei genetricis liberatam cum ſibi iuncta multitudine occurriſſe, ſicq; vnitis duobus ſemper vincentis IESV vexillis duplici exultantem Dei populum triumpho, hinc inde cum laudibus in ſua rediſſe.

In huius noſtri templi dedicatione, præfato patre verbum vitæ ad populum aliquando faciente, quidam dæmonio vexatus, magnis cœpit ſtrepere vocibus, ita vt magis ad eum compeſcendum, quam ad verbum audiendum occuparetur vulgus. Tum ſubitò hoſtis humani generis, Quid, inquit, tantopere me ſedatis, cum poſt paululum quam vtili circumferar negotio videatis? Hæc nobis audientibus, cunctoſque pro viribus ab eo qui mendax ab initio fuerat auertentibus, ecce cruentatum militem quaſi ex acie fugientem per medium populi cernimus diſcurrentem, atq; vrbem ab hoſtibus captam terribili clamore nuntiantem; flebilis omnium vociferatio, nulla fugientium expectatio, domus Dei aſylum fieri poſſe deſperatur, dum & inerme vulgus egreditur, à ſuburbanis arma rapiuntur, ad locum certaminis properatur, in ſe quæque ruunt, nec hoſtem quem feriant inueniunt. Tandem in ſe reuerſi, Satanæ inſidias cognoſcunt, mendoſum militem requirunt, ſed reperire, vtputa euaneſcente phantaſmatis transfiguratione, nequeunt. quæ illuſio quamquam ex

Ioan. 8.

cuius

Digitized by Google

cuius acciderit peccato neſcitur, tamen quoties ad audiendum verbum diuinũ congregamur, ne aliorſum intendamus, in commune per hoc factum exhortamur.

Presbyter quidam nomine LVIPOLDVS eiuſdem Eccleſiæ æditDuus, iam ſenio confectus moritur. Per cuius ſepulturam alius è vicino ſacerdos defunctum ſibi videre videtur per ſomnum, quaſi catenam euomentem quinq; cubitorum. Quam narrans viſionem conſilium fuit, omnem mortui perſcrutandam fore ſuppellectilem, ne quid forte de rebus Eccleſiæ ibidem contigiſſet latitare. Domo ergo euerſa, Zona ex optima reperitur purpura, quæ ex ſomnij coniectura menſurata tantæ extitit longitudinis, quantæ catena viſionis, à fratribus confeſtim recognoſcitur, in veſtiario reponitur. XII.

Duos calices argenteos cum patenis quædam furatur paupercula, ſed fores Eccleſiæ non valens egredi, nota proditur ſacrilegij; capitur miſerrima, reddito furto trahitur ad ſupplicia. Sed quæ onerata crimine, etſi occulto, non potuit effugere; exonerata manus euaſit tortorum DEO parcente. Omnibus quippe ad hoc crudele currentibus ſpectaculum, quæ puniatur quæritur, ſed diu quæſita non inuenitur. XIII.

Gloria inquam maiori ſignorũ vel miraculorum ſancti noſtri illuſtrantur, maiori etiam ſtudio ſub iſto patre noſtro venerãtur. Vt enim taceamus COLONIÆ..... ex vndecim millibus virginum, ALBINI quoq; Martyris, ſanctorum MAVRORVM, nec non multas eum ſanctorum vndecunq; RELIQVIAS acquiſiſſe, quib⁹ AVGVSTAM allatis, ſanctos inibi hactenus latentes, videlicet DIONYSIVM primũ eiuſdem ciuitatis Epm̃, QVIRIACVM cum ſociis ſuis viginti 4. Martyrib⁹ demũ iam reperiuntur, tanquã bene nocis ciuib⁹ aſſurrexiſſe. His, inquã, veluti nouis prętermiſſis XIV.

inuen-

inuentionem beatæ AFRÆ antiqua iam pæne obliuione abolitam, ſolenniter conſtituit celebrari; viginti quatuor prædictorum Martyrum, ſimulcū ſancta HYLARIA paſſorum feſtiuitatem ſub vna die nihilominus ſtatuit venerari. Nec in tali fraudatur ſtudio, dum pretioſiſſimo remuneratur theſauro, capite ſcilicet eiuſdem Martyris HYLARIAE illis diebus inuento.

XV. *Iob 1.* Sed totius bonitatis aduerſarius, veluti IOB, patrem iſtum, nō gratis Deum colere ratus, quippe qui proſperis rebus, vel honoribus ſit circumuallatus, ac pro nihilo ducens exterioribus eum priuari, quaſi carnem eius & oſſa deſiderat flagellari, dum ſe cum fratribus ſuis, tanquam carnem oſſibus per cordis vel animę vnitatem adhærentibus, ab ipſo loco machinatur proturbare, quibuſdam ex ipſis longius à ſe paſſibus vitæ remotis, ſicuti in conuiuio voluptatis igne conſumptis. Ergo hic qui nomen paſtoris ſuper ouile eiuſdē tenet ciuitatis, aduerſus eū concitauit, adeo vt qui defendere gregem à morſibus luporū debuit, non ut mercenarius fugeret, ſed ipſe lupus effectus, oues raperet, laniaret atq; diſpergeret. Cuius tamen perſecutionis cauſa ipſi Epiſcopo interdictum ab Apoſtolica ſede pontificale extitit officium; quo illo abutente Abbas noſter tantæ noluit præſumptioni communicare. Vt autem finis huius rei lucidius ſubſequatur, initium quoque ſtilo cautius digerente proponatur.

XVI. Beatæ memoriæ VRBANO PAPA Romæ præſidente, ſedes AVGVSTENSIS vacabat Eccleſiæ. Præfato autem Tyranno HENRICO Imperatore apud VERONAM tunc temporis morante, quippe * dona MAHTILDE prohibente LONGOBARDIAM non valens ingredi, nec ITALIAM obſtantibus TEVTONICIS principibus egredi, quidam Comes nomine OVDALRICVS tyrannidi ſuæ conſen-

** Pro domina ſeu domna.*

conſentaneus, videns eum hinc inde magnis iactari anguſtiis, acceptis mutuo quingentis à VERONENSIBVS talentis pro Epiſcopatu AVGVSTENSI, fratri ſuo dando ſibi obtulit. Inſuper & comitatum TEVTONICAS adeundi partes promiſit; quod etiam perſoluit. Hoc pacto luſcus frater Comitis adducitur, nec ante ab excommunicata laici manu inueſtitur, quàm memoratum pondus argenti Veronenſibus perſoluere iuramento conſtringitur. Sic militum manu copioſa Comes ſtipatus fratrem non dico electum, ſed nec facie notum inuexit Auguſtenſibus. Cogente tamen armatæ manus timore, vt Epiſcopus excipitur; diligentius, vt agnoſcatur, inſpicitur; paulatim cæcum ſe excepiſſe Auguſta miratur. In hoc completam eſſe Prophetæ maledictionem in commune lamentatur: Obſcurentur, inquit, oculi eorum, ne videant & dorſum eorum ſemper incurua. Quem enim pro oculo ſibi ad ſalutem proſpicientem ſuſceperunt, hunc exteriore & interiore cæcitate natum, ex dorſi incuruatione, id eſt, ex ſuimet tortitudine quantocius intellexerunt. Cæcus namq; ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt. Talis ergo electus, contra ſtatuta canonum gradu promouetur presbyteratus; ordinationem pontificatus non incongruo acceſſu à modo ſubiturus. Siquidem ab Epiſcopo AQVILEIENSI, qui abuſiue patriarcha vocatur, ſub pallio VVIBERTI hæreſiarchæ, præmiſſis duobus iuramentis ordinatur. Cum enim ordinandus ſe licentiam magiſtri ſui MAGONTIENSIS Archiepiſcopi huiuſmodi conſecrationis accepiſſe fateretur, nec nudis verbis ab ordinatore, etſi à duobus Apoſtolicis excommunicato, VRBANO ſcilicet atq; GREGORIO crederetur; miniſterialis ex potiori familia beatæ MARIÆ, qui hoc ſacramento probaret, inquiritur. Quo non inuento, tributarius

Psalm. 68. Rom. 11.

Matth. 15.

xius quidam ex eadem familia, BERO dictus; optimis induitur veſtibus; & primo ſe miniſterialem militem, vt puta qui erat grandis ſtaturæ, iuramento confinxit; ſecundo dominum ſuum licentiam Archiepiſcopi, conſecrationem accipiendi habere, ſicuti ipſe ad conuerſionem poſtmodum veniens nobis retulit, coactus fefellit.

XVII. Hoc itaque execratus ordine conſequenti viſitatur omine; nouus etenim Pontifex ſancta ſanctorum ingreditur, DEVM non placaturus, ſed irritaturus. Miſſæ officio, vt videbatur ad hoc peracto, Diaconus populum ad Epiſcopi benedictionem humiliandum exhortaturus, non mente, vt putabatur, alienatus, hoc vtitur præconio: Inclinate, inquit; capita veſtra DEO. Ab omnibus exhortatio pontificalis benedictionis ſuggeritur: à leuita, vt populus Deo capita inclinet, iterum atque iterum repetitur. Talia perſtabat memoratus, fixusque manebat. Percontatus poſt à familiaribus, vtrũ ex induſtria hoc fecerit, idem Diaconus teſtabatur DEVM, ſe non ſponte, ſed quaſi in extaſi præcinuiſſe. Denique mendacio compoſitus AVGVSTAM regreditur Epiſcopus, Clerum & populum iam libera tyrannide oppreſſurus. Siquidem diuites ac pauperes deprædatur; Eccleſia ſanctæ DEI Genitricis infinito per eum theſauro priuatur; Canonicorum prædia vel oblationes in beneficia laicis accommodãtur; horæ Canonicæ ſeu Miſſæ non celebrantur, dum pro laudibus Dei querelæ ob victus penuriam frequentantur. Temporibus illis præfatus Romanæ Sedis legatus RICHARDVS Albanus Epiſcopus in Teutonicas directus partes MOGONTIAM deuenit. Vbi cum apud INGELENHEIM HEINRICVM Imperatorem regalibus priuaſſet inſignibus; capite nimirum hæreſeos abſciſſo, communioneque omnibus reddita, ſingula in vnum Eccleſiæ pacificantur membra.

Digitized by Google

bra. Hic, inquam, hic dictus Epiſcopus in generali abſolutione non excipitur, ſed per VVIBERTINÆ hæreſeos abiurationem, nec dum ventilata ſui cauſa, inter cæteros recipitur. Legato quoq; Auguſtam veniente, cleri ac populi exponuntur querimoniæ; dictum videlicet Epiſcopum abſq; canonica electione ſeu conſecratione Sedem illam inuaſiſſe. Diligentius res audita diſcutitur: Si aliquis canonicorum ſe huic ſubtrahat accuſationi perquiritur: omnes vnum dicentes, idem ſapientes, nominatim ſubſcribuntur: cuncta in domni Apoſtolici præſentia finienda differuntur: Synodus colligitur VVARSTALLENSIS: adſunt cum ſuo Epiſcopo nuntij Eccleſiæ AVGVSTENSIS: refert legatus quæ audierit, qualiterue audita diſtulerit: idonea iteratur accuſatio; nulla prætenditur accuſatio: facilè ab omnibus cōcordatur, vt talis Epiſcopus deponatur. Quod & factū fuiſſet, ſi non GEBEHARDVS Conſtantienſis in Eccleſia Auguſtenſi hoc faciendum perſuaſiſſet. Eo namque tempore domnus Papa Teutonicum adire propoſuerat regnum; quod in ruinam perficere nequiuit multorum. A pontificali tamen ſuſpenſus officio ſemiepiſcopus regreditur. Terminus huic rei finiendæ conſtituitur. Auguſta ſui liberationem dolens præſtolatur, dum in ſpe Apoſtolici aduentus defraudatur: infraq; ſcilicet terminum idem Epiſcopus, pro interdicti reſtitutione officij, Apoſtolicum adiuit: ſed literas ab eo hunc in modum ſe continentes accepit.

PASCHALIS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Augu- XVIII.
ſtenſis Eccleſiæ Canonicis & cæteris parochianis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Venit ad nos non vocatus frater noſter HERIMANNVS veſtræ ciuitatis Epiſcopus, cauſam ſuam poſtulans certiori fine concludi. Nos autem querelarum veſtrarum memo-

res, quod fratres qui aduerſus eum in Concilio coram nobis capitula protulerant, cum eo in præſentiarum coram nobis minimè affuerunt; ne qua pars aduerſum nos poſſit præiudicium conqueri, cauſæ ipſius protractionem in proximas Kalendas Nouembres fratrum noſtrorum deliberatione diſtulimus: ad quem videlicet terminum omnes qui aduerſus eum cauſam agunt, literis præſentibus ad noſtram audientiam inuitauimus. Interim eidem fratri noſtro poteſtatem concedimus, vt eos qui Eccleſiæ bona rapiunt & inuadunt, iuxta ſanctiones canonicas excommunicare præualeat. Volumus enim, vt tàm ipſe, quàm Eccleſia quæ ſub eo eſt, vſq; ad præfinitum tempus pacem & tranquillitatem, Domino largiente obtineat. Data X. Kalend. Decembris.

XIX. Has literas vix Venetium aſportauit, initoq; conſilio cunctos earundem conſcios, vt vnius anni ſpatio non detegerentur, iurare compulit; ſicq; fictis pro libitu mendacijs, domum redijt. Excogitatâ verò grauiori adhuc nequitiâ, vnum de accuſatoribus ſuis, qui præſtantior cæteris videbatur, pretio corrupit, & literas quaſi ex AVGVSTENSIVM perſona occulte per eum Apoſtolico direxit. qui falſitatis nuntius benignè ſuſceptus, dum auditur, magna contra eum Papa indignatione inuehitur: corde & corde loqui ab omnibus deprehenditur. CVRIENSI tamen Epiſcopo atq; GOTVVICENSI Abbate pro ipſo ſupplicantibus, datis veluti Auguſtenſium reſpondentibus literis, abire permittitur, vera cum falſis relaturus: Vera hoc modo.

PASCHALIS Epiſcopus ſeruus ſeruorum DEI, dilectis filijs Auguſtenſis Eccleſiæ clericis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Poſt

Poſt impetitionem quam ſuper Epiſcopo veſtro feciſtis, dilectionis veſtræ literas ſuſcepimus. In quibus quia pacem & concordiam cum eodem Epiſcopo vos habere nobis ſignificaſtis, lætati ſumus, ſi eandem concordiam gratis factam fuiſſe conſtiterit. Nos tamen conſtitutum terminum expectamus, vt quidquid æquitas dictauerit, auxiliante Domino exequamur. Data VIII. Idus Februarij.

XX.

Quibus literis clam Epiſcopo lectis, contra nuntium infremuit, non æqua pretio ſibi referri mandata obijcit, patre iterum mendacij ſuggerente, interminatur, ne tam aduerſa prodantur, ſed proſpera fingantur. Egreditur in publicum, arriguntur aures expectantium; parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus. *Horat. de arte Poët.* Dum falsò benedictione Apoſtolica ſalutatur Epiſcopus, eademq; gratia participatur populus. Nec longum euoluitur tempus, & Cardinalis nomine DIVITIVS à Papa miſſus Teutonicas adijt partes. Quo Romam regreſſo, Epiſcopo quaſi per Cardinalem reſtituto ſub nullo tamen teſtimonio, pontificali abutitur officio. Iam vtiliori Achitofel vtens conſilio, *2. Reg. 15 16. 17.* quoslibet ex Clericis vel laicis potentiores ſuo ſecretiori aſciuit conſortio, vt hoc modo, inferioribus ſuffocatis, nemo proditor falſitatis, nemo præco eſſet veritatis. Pontifex ergo vix Melchiſedech ſecundus prædicatur; cunctis retro dictis vel factis, obliuioni traditis, vt legitimus per omnia frequentatur. Sub huius medio ſilentij noctisq; caliginoſo curſu, pater EGINO, in veræ lucis præconem, AVGVSTAM vt prælibatum eſt, reuocatur; honore Abbatis ſublimatur: aſſumitur & ipſe in amicum, vtputa inter primos tenentes principatum: poſt modicum talem Epiſcopum miratur, dum ſui patris videlicet Præſulis CONSTANTIENSIS recordatur. Paulatim ſe ab

ab eius ſubtrahit familiaritate, nō à communionis vnitate: quia nec dum quicquam certi de tantæ præſumptionis cognouit immenitate. Sed DEVS tantum virum huiuſmodi nolens diutius ludificari figmentis, quo modo ſanguis ſanguinem tangat, hoc ordine reuelat. Deprehenſus iam crebrius in ſtupri fœditate dictus Epiſcopus, poſt monialium ſeu aliarum meretricum ſcortum, perpetraſſe in Eccleſia diffamatur adulterium: Cuius videlicet vxoris maritus, cùm eſſet fortitudine ac bonitate conſpicuus, facile totam ciuitatem in adulteri poſſet concitare necem. Sed malens gladio ſpirituali iudicium ſibi fieri, quàm materiali, Sedem petiuit Apoſtolicam, de crimine facturus querimoniam. Auguſtenſis verò Eccleſia tanto ſcelere, quaſi de grauiſſimo erroris ſomno experrecta, ad eandem Sedem literas dirigit, quid ſuper tali Epiſcopo ſentire debeat inquirit. Quæ infra poſitis informatur ſcriptis.

Oſea. 4.

XXI. Paſchalis.

P. Epiſcopus ſeruus ſeruorum DEI, dilectis filiis Auguſtenſis Eccleſiæ clericis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Pro querelis quibuſdam, quæ ſuper Epiſcopo veſtro ad audientiam noſtram ante quinquennium peruenerunt, nos ei tunc temporis officium Epiſcopale interdixiſſe meminimus. quia & à noſtro id temporis legato bonæ memoriæ RICHARDO Albano Epiſcopo, ſicut veſtris ſignificatur literis, inuitatus, & noſtra præceptione præmonitus, nequaquam ad ſtatutum terminum ante nos curauit occurrere, aut purgationis debitum exhibere. Ex illo nunquam interdicti remiſſionem nos ei feciſſe meminimus. Latorem præſentium Apoſtolicæ Sedis, auxilium poſtulantem, veſtræ fraternitati commendamus, vt in querela quam aduerſus eum Epiſcopum

pũm gerit, vos eius iuſtitiam tueamini. Data Romæ IX. Kal. Decembris.

MOGONTIENSI quoq; Epiſcopo expoſitæ querelæ his literis iniungitur diſcuſſio. XXII.

P. Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ARNOLDO venerabili fratri Mogontino Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. *Paſchalis.*

Super cætera horrenda & infamia, quæ de perſona Auguſtenſis, iam dudum ad Sedis Apoſtolicæ audientiam perlata ſunt, nuper querelam ADALBERTI Auguſtenſis ciuis lachrymabili ſuggeſtione ſuſcepimus. Quam nimirum perſonis Eccleſiaſticis & dicere & audire turpe eſt, ſed ex ipſius Adalberti poteris relatione cognoſcere. Tibi ergo ad quem huiuſmodi diſcuſſio pro Metropolitanæ dignitatis debito attinet, literarum præſentium perceptione iniungimus, vt huiuſce negotij veritatem, conuocatis fratribus, ſollicita inquiſitione diſcutias; & quod iuſtitia exegerit decernatis. Quod enim à vobis iuſtè & rationabiliter auctore Deo ſtatutum fuerit, nos ratum habebimus.

Hoc accepto Archiepiſcopus mandato, Auguſtenſium Prælatos tali inuitat præcepto. XXIII.

ARNOLDVS Dei repropitiante clementia deuotus in Chriſto gregis Moguntini famulus Reuerendo Abbati vnâ cum chariſſimis filiis Auguſtenſis Eccleſiæ fratribus & dominis, conſilium paternæ affectionis in ſpiritu diuinæ conſolationis.

Dilectioni veſtræ fratres amantiſſimi inſinuamus, literas nos à Sede Apoſtolica nuper accepiſſe, in quibus cũ ſit veſtri Epiſcopi nobis iniuncta diſcuſſio, placuit ſumma diligentia id fieri, Eccleſiæ noſtræ & fratrum conſilio, ſeruato tenore canonico, ne vel actori cauſa pereat, vel ſum-

ſummumPontificem indiligentiam noſtram cauſari oporteat. Querimoniam vniuerſam, vobis notam cum habeamus à prædicta ſede remiſſam, ſuo loco & tempore retractandam, illas domni Papæ bullatas tranſmittimus vobis exemplatas; earum commoniti authoritate, aut dominum Abbatem, aut quoſlibet ex vobis idoneos prælatos veſtros, tempore VVERZEBVRGENSIS curiæ, ad nos deſtinate: tunc quidquid nobis interim Eccleſiæ noſtræ & fratrum ſuggeſſerit ſpiritus, per veſtros vobis plenius intimabimus. Vale.

XXIV. Verum quia hiſdem temporibus LONGOBARDIÆ, in regia expeditione, infamatus morabatur Epiſcopus; Abbas noſter quendã è fratribus ſuis nomine RATPOTONEM cum Apoſtolici literis Auguſtam delatis ad eum dirigit, vt Papam adeat de officij reſtitutione, ſeu de obiecti ſacrilegij purgatione acturus, obnixius ſuggerit. At ſpreto Epiſcopus ſalubriori conſilio, vt criminis conſcius, ſolito mendacij armatur præſidio. Literæ ſiquidem tanquam ex Auguſtenſis Eccleſiæ perſona finguntur, per Canonicum CONRADVM & dictum fratrem RATPOTONEM Apoſtolico diriguntur. Quarum fallacia ex huiuſmodi deprehenditur reſcripto.

XXV. *Paſchalis.* P. Epiſcopus ſeruus ſeruorum DEI, dilectis filiis, D. Decano & cæteris Auguſtenſis Eccleſiæ canonicis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Diu eſt, quod frater noſter HERIMANNVS Epiſcopus veſter de tribus apud nos fuit capitulis inpetitus; de prauo videlicet electionis & conſecrationis acceſſu; de conuerſatione peruerſa; & de rerum Eccleſiaſticarum diſtractione. Pro quibus ipſo ab Epiſcopali officio ſuſpenſo, terminus conſtitutus eſt, quo pars vtraq; ante noſtram deberet præſentiam conuenire. Infra quem nimirum termi-

num

Digitized by Google

num confrater veſter & concanonicus CONRADVS ad nos venit; & ſicut ipſe aſſerit à nobis accepit, quod Epiſcopus liber eſſet, niſi illi conſtituto termino conuenirent. Cum itaque nuper ante nos, & de quibuſdam aliis grauibus idem diffamaretur Epiſcopus, cum his ad memoriam noſtram etiam illa præterita redierunt. Vnde oportunum duximus, cauſam ipſius, ne diutius Eccleſiæ detrimentum afferat, terminare. Sed quoniam propter difficultates itinerum & perſonæ infirmitatem, noſtro nequit ſe offerre conſpectui; confratri noſtro VVIDONI Curienſi Epiſcopo negotium illud prouidimus iniungendum. Præcipimus ergo, vt ipſe cauſam omnem diligentius audiat. Etſi Epiſcopus veſter de rerum Eccleſiaſticarum, & de peruerſæ conuerſationis emendationem fecit; & de aliis, quæ obiecta ſunt, tertia Epiſcoporum vel quinta presbyterorum manu ſe purgauerit, reſtitutionem interdicti ſibi officij conſequatur. Data BENEVENTI Kal. Aprilis.

XXVI. His literis aliquantiſper immorandum videtur, dum plena in eis ſuperiorum notitia continetur. Primò namq; primum ponitur, quomodo iſte, vtinam mercenarius, non per oſtium, ſed aliunde ingreditur; ingreſſus vt mactet & perdat; pro conſecratione execratur. dein conſequentia, peruerſa ſcilicet vita cum rapina. Terminus, inquiunt, conſtituitur, quo pars vtraq; inuitatur. Pars accuſata literas terminum indicantes ſub iuramento vt prædictum eſt, celat, vt altera loci iuſtitiæ ignara obmuteſcat. A neutra ergo parte aditur. Et hoc eſt, quod dicitur, quod Epiſcopus liber eſſet, niſi illi conſtituto termino conuenirent. Tamẽ irrefragabili determinatur cõfirmatione; ſicut inquiunt, Conradus aſſerit. O prudentia Romana, quanta obdormiſti, quod gratia tui dixerim, negligentia; ne *Ioan. 10.*

Digitized by Google

ſorte dicendum ſit, te vt bonum quandoque dormitare Homerum. Cur, ſicut ipſe aſſerit, non ſicut tu aſſeris, cum memoriter cætera noueris, numerum diffinis capitulorum, officij non taces ſuſpenſionem, quo cuncta diſcutienda ſeu finienda fuerant, repræſentas terminum, libertatis tantum conditionem neſcis, vt & nos neſcire cohorteris? Sed quoniam, inquiunt, propter difficultatem itinerum & perſonæ infirmitatem & cætera. Hinc euidens colligitur mendacium; itinerum ſcilicet difficultas & perſonæ infirmitas, cùm, vt poſtea reſciuimus, præſentari nollet ſaniſſimus. Nam dum eundem Canonicum, cur huiuſmodi confingeret, percontaremur, apologeticum, Verum, inquit, dixi, cum cæcum à Natiuitate pro infirmo duxi. Cæterum ne quis miretur Archiepiſcopo iniunctum negotium alij Apoſtolicum commiſiſſe diſcutiendum; ſciat iſtum Canonicum huius videlicet varietatis auctorem, CVRIENSIS Epiſcopi fuiſſe fratrem, ideoque MOGONTIENSEM vt Regis inimicum Auguſtæ abominari, fratrem verò ſuum in hac cauſa ibidem aſſeruiſſe non detrectari. Cautius tamen & ipſi iniungitur; ſi nimirum Epiſcopus de rerum Eccleſiaſticarum, & de peruerſæ conuerſationis emendationem (ſicuti falſæ teſtabantur literæ) fecit. & cetera. Hic, inquam, Epiſcopus multis conductus promiſſis Auguſtam venit; clero ac populo obiiciente, non niſi facta ficta emendatione, purgationem Epiſcopi minime recipi debere. Quatuor infames eliguntur perſonæ, quinta Sacramentis addicitur pœnæ, dum pluſquam à quingentis conuincuntur falsò iurare. Sic purgatus Epiſcopus interrogat Epiſcopum, ſi iam pontificale licitum ſit officium. Hoc eo non annuente, ſed vt Apoſtolicum pro eius reſtitutione interpellet, perſuadente, diſceſſum

ceſſum eſt. Tum iterum dictus Epiſcopus in regiæ contubernio expeditionis Italiam proficiſcitur, armata manu iam tertio domum beati PETRI ingreditur; cum excommunicatis communicare non veretur. Non differt Archiepiſcopus hoc taliter intimare Auguſtenſibus.

XXVII.

Arnoldus DEI gratia Mogontinæ Sedis Archiepiſcopus domno * E. Abbati Auguſtenſis cœnobij cum cæteris fidelibus Eccleſiæ Catholicæ membris, coaleſcere in corpus Chriſti in Spiritu vnitatis. *Egsnoni.*

Iam dudum clamor aſcendit in cœlum ſuper eo, qui *Exodi. 2.* veſter dicitur Epiſcopus; atq; ab ipſa, vt noſtis, Apoſtolica Sede querimoniæ ſeriem & præceptum diſcutiendi illum accepimus. Quia verò charitas nunquam excidit, & *1. Cor. 13.* odientes etiam diligit, ex ſuperabundanti, ſi fieri poteſt, fugientem reuocaremus, & magnis vulneribus magna medicamenta componeremus, ſi ægrotus veſter ſe ipſum recognoſceret, & medicum etiam vocantem nõ detrectaret. Nũc igitur quodãmodo vos iſta cauſa vocat; in quamcũq; partem ceciderit, conſilium videtur, quatenus ex noſtra commonitione viua illum voce conueniatis, vt reſipiſcat, vt ſaluti ſuæ nunc ſaltẽ conſulat, excommunicationis contagia deſerat, & non vſq; in finem præuaricando excedat. Noſtis, nouit & ipſe, quam horribili comminatione diſtractus, ab ipſo beati PETRI Vicario ſit, longo iam tempore, officio ſuſpenſus; neque tamen aduerterit, qualiter etiam excommunicatione ſe contaminauerit & nullam ſalutis viam exinde quæſierit. Proinde ſicut nos quod noſtrum eſt, ita & vos quod veſtrum eſt, facite; Eccleſiaſtica correptione illi intimate, quia vicinior erit illi via ſalutis, ſi ſe ipſum humiliauerit & veniam quæſierit, quàm ſi audientiam ſynodalem expectauerit vbi iudicem in neutram partem flecti oportebit.

Digitized by Google

Quod ſi veſtræ fraternitatis verba & noſtra hæc monita non attenderit, illi interim præter iam vetitum officium, cleri populiq; obedientiam auertimus; quia ipſum irreuocabilem & inobedientem iudicamus.

XXVIII. His literis ab Abbate receptis, totique Eccleſiæ lectis, Epiſcopus regreditur, non dubitans quin pro catholico ſuſcipiatur. Eccleſiam ergo noſtram ex more ingreditur; à nemine occurritur. Siquidem Abbas interdictum abnuerat, ſuisq; hinc cauendum indixerat. Quæritur contemptus cauſa; referuntur vniuerſa. Tum verò nihil humanum in homine cerneres; beſtiam ex fremitu vel diſcurſu putares. Blaſphemijs Abbas minisq; afficitur; vt publicus regni hoſtis proſcribitur. Vrbis tamen ciuibus tanti viri expulſionem non ferentibus, propinquorum amicorumq; turba colligitur armata: nec ſic quidem poteſt effectum habere voluntas peſſimè concepta. Interim Archiepiſcopus alias eô dirigit literas in hunc modum.

XXIX. Sanctæ Auguſtenſis Eccleſiæ filijs & fratribus, cum* E. Abbate ſancti VDALRICI, ARNOLDVS Mogontinæ ſedis miniſter indignus, fraternam dilectionem cum oratione.

Egimone.

Quod proximè à domino PRÆNESTINO Romanæ ſedis legato Apoſtolica auctoritate denuntiatũ fuit vobis, nos quoque eadem denunciamus vobis. Sed quia hæc neglexiſtis, nec vos nec ille quem dicitis Epiſcopum veſtrum, ſancto concilio interfuiſtis; ipſum quidem, quia iam diu à domno Papa epiſcopali & Sacerdotali ſuſpenſus eſt officio, communione corporis & ſanguinis DOMINI vſque ad ſatisfactionem priuatum eſſe ſciatis: vos autem adhuc noſtra interceſſione dilatos, idem tamen ſubituros niſi ſancto concilio FRIDESLARIÆ V. Kal.

Auguſti

Digitized by Google

Auguſti celebrando, Abbates & Prælatos *Eccleſiæ* veſtræ intereſſe faciatis. Quod quidem ſicut in mandato accepimus, Apoſtolica authoritate & noſtra præcipimus. Præterea ſuper querela illius veſtri ADALBERTI nos eadem firmaſſe,quæ Apoſtolicā ſedem feciſſe cognouimus, fraternitati veſtræ notificamus. Adulterum enim & adulteram & omnes conſentientes excommunicauimus. In qua damnatione veſter dictus Epiſcopus non excipitur, quia non faciendo iuſtitiam patienti iniuriam,conſenſum crimini adhibere probatur.

XXX. Quibus item à patre noſtro prædicatis, cunctiſque iam ad Epiſcopi facinus per regium timorem procliuis,totum pondus prælij ſolius Abbatis imminebat capiti. Sabbatum ſanctū Pentecoſtes ſuperuenit, in quo non longe pro baptizanda cuiuſdam Comitis filia à monaſterio receſſit: Epiſcopus verò exploraturus ſi chriſma ſuum reciperemus, idem petijt monaſterium. A Priore loci nomine MARKVVARDO, baptiſmatis agitur officium: dum ad hoc venitur, Epiſcopo iubente chriſma noſtrum ab Antiſtite, catholico acceptum miniſtro, aufertur, ſuumque baptiſtæ offertur. *T*um ille quaſi alienum tangere formidat, notum Sacramenti vaſculum quæritat. Hoc, inquit portitor execrati liquoris, accipere debetis, aliud non habebitis. Voce publica profitetur baptiſta,nolle ſe hæretico inquinari Sacramento. Exilit *E*piſcopus, vociferatur altius, fit in populo ſtrepitus, diſcurrit clerus, diuina & humana habentur promiſcua. Quid ageret præcurſoris Chriſti diſcipulus? tantum ſpiculatoris præſtolabatur gladius; niſi quod Iohannem Herodes in carcere, iſtum iuxta altare hoſtis trucidaret Eccleſiæ, vterq; tamen occumberet pro veritate. *T*anto quippe furore Præſul debacchatur, vt non ſibi imperanti, ſed populo non obtempe- *Matth. 14.*

 ranti

ranti ſacrilegij dilatio iure aſcribatur. Tandem Miſſarum ſolennia inchoantur, Sacerdos ad altare progreditur, vere dignam Deo hoſtiam immolaturus, ipſe pæne victima paulo ſuperius: Pſallentium ora blaſphemijs obſtruuntur, ab Eccleſia vi expelluntur, Diuina ex hoc officia fratribus interdicuntur. Hoc triumpho contentus Pontifex contemptus, clauſtrum ingreditur; menſa pranſuro apponitur. Saturatis omnibus exitur, pater cœnobij regreditur, ſeries rei geſtæ retexitur. Veſpertina ſynaxis Abbate incipiente ſolemniter agitur, eoq; magis inſiſtendum diuinæ ſeruituti pater idem hortatur, quo ad Sathanę iniuriam fieri credatur. Ipſe verò iam non in palam procedit, dum vndiq; timor mortis occurrit. Audax namq; peſſimorum perquiritur contumacia, pro nece Abbatis, copioſa pecunia, ſeu alia promittuntur beneficia; Epiſcopus hoc non pro ſacrilegio ſed pro iuſto fieri indicit iudicio. Proceſſione tamen ordinata ſanctæ Dei Genitricis intratur Eccleſia. Vbi dum totius ciuitatis conueniret populus Abbate iubente, literæ ſuperius poſitæ recitantur, laicis quoq; interpretantur. Hæc eſt, inquit pater, cauſa, pro qua tam, vt noſtis, patior aduerſa. Ecce eijcior cum pueris quos mihi dedit Deus, à facie veſtra; ſit omnium horũ veſtra teſtis conſcientia. Quo facto Letania incipitur, minitans ceruici gladius Deo protegente ſine læſione tranſitur.

XXXI. Iam decimus ordinationis patris huius inſtabat annus, & quaſi decimæ bonorum fructuum offeruntur Deo, dum propter iuſtitiam pater cum filijs priuatur domo. Eodem quippe monaſterio hoſtili manu repleto, nulloque fratre qui patrem ſequi nollet inuẽto; pax fugæ obtinetur, egreſſus à nouis viatoribus præparatur. Nec defuit vltionis diuinæ præſagium, quo & ſuperbi perterrerentur, & humi-

les

Digitized by Google

les conſolarentur: ambitus enim monaſterij terræ motu validiſſimo quaſſatur, Eccleſia cum terra campanis hinc inde percuſſis ruinam minatur, ſepulchrum beatæ AFRÆ diſſoluto metallo aperiri videtur, comitatus dominæ hoc ſigno famulis diſpergendis ſpondetur. Gratiarum actionibus Dei qui in ſanctis ſuis eſt mirabilis propenſius peractis, pedeſtri turba peregrinum ſæculi ſalum calcatur, ex vtroq; latere vda plangentium ora fixis in terram vultibus diſſimulantur, LICVS tranſitur, monaſterium ſancti Petri non longe poſitum aditur, fit multus occurrentium apparatus, finitis Dei, quibus excipiebantur laudibus ſeu ſacratiſſimæ lectionis conſolationibus, ſub noſtro paſtore duplicati gregis adunatur ouile. Vbi dum vix ſeptem moraremur diebus AVGVSTA loci ſui capitalis non ferens deſtructionem, Epiſcopum vt alterum conuenit Egeatem, in cōmune reuocari poſtulamur, importune reddi exigimur, Paraſceue per omnia ſimulatur, dum altaria denudantur, ſigna non pulſantur, diuina officia ſub ſilentio lamentantur. Aptiores ergo eliguntur perſonæ, pro noſtri diriguntur reuocatione, quidquid contrarij ſubiecimus, literis promittitur non repetendum vlterius. Communicato virorum catholicorum conſilio regredimur, clero ac populo in obuiam ruente, cum laudibus excipimur. *Sed* Sathana cribrari nos, vt triticum expetente, Chriſtus pro Petri interuenit fide, dum falſi fratres inter nos diſcernuntur. veri nō ſubuertuntur. Nouo itaq; congredimnr prælio, peſtiferę ſuaſionis delinimur blandimēto, vt videlicet patri noſtro renunciantes, alterum eligamus, cùm illum vt puta Præſulis inimicum habere nequeamus. Abbas ocius remanentibus inibi ſubiectis proturbatur, locus perpetrando ſceleri datur. Nec ſic dolore concepto ad iniquitatis parturitionem perducto

Pſalm. 67.

Luc. 22.

Pſalm. 7.

Digitized by Google

vt Abbas iam è medio tollatur, hoc modo excogitatur. Impiorum turba colligitur, Abbati locus iuſtitiam defendendi promittitur, nihil quàm vt in præſentiam veniat reſtare nuntiatur. Lætior pater ad vrbem properat, concludere paratus quidquid propoſuerat. Verum ille, qui per angelum ſuum Ioſeph reuelat, vt cum IESV in Ægyptum Herodianam declinans perſecutionem deſcendat, ipſe nihilominus, vt innocens huius patris ſanguis non effundatur, præcauere dignatur. Maximam etenim itineris conſumpſerat partem: & ecce obuium habet nuncium, literas à fratribus ſuis ferentem, quæ intra & extra vrbem inſidias ei indicant paratas. Abbas conuertitur, à cruenta diſputatione tortorum eruitur.

Matth. 2.

XXXII. Interea rex iam ſecundo excommunicatus, TEVTONICVM ex ITALIA adiens regnum, AVGVSTAM cum duobus eadem excommunicatione damnatis ingreditur Epiſcopis. Qui cum à fratribus prædictis accuratius ſuſciperetur, paſtor bonus dolens gregem ſibi commiſſum, hac participationis contagione eſſe temeratum, huiuſmodi dirigit ei mandatum:

Nouit fraternitatis veſtræ diſcretio, quomodo matri noſtræ ſanctæ Eccleſiæ condolentes, corpore & ſpiritu fugerimus illam perſequentes; nouit quibus pacis & veritatis promiſſionibus ſimus reuocati, nec tamen à promittentibus conſecuti. Mundus enim pacem promittere poteſt, dare non poteſt. Ego autem pacem illam, quam Chriſtus diſcipulis ſuis dedit, inquirens Herodianam iterum perſecutionem cum ipſo IESV in nocte tribulationis declinaui, vobis tamen prius idipſum faciendum intimaui. E contra Dominici timoris & paterni amoris obliti, alienum paſtorem vos meæ paruitatis grex, vos inquam filij mei, quos in Chriſto genui, illum GVNTHERVM noſtræ

Ioan 14.
Matth. 2.
1. Cor. 4.

ſtræ profeſſionis inimicum, ad quælibet eſtis ſecuti. Me etenim, qui locum defendendi iuſtitiam in conſpectu totius Eccleſiæ deſidero, violenter expulſo, vobis potius congrueret nudipedalis lamentatio, quàm regalis ſine capite iubilatio. Hæc vobis honeſta occaſio, hæc meæ expulſioni fraterna poſſet prætendi compaſſio. Huc accedit, quod illum alterum Iudam, traditorem meum dicam RATPOTONEM, quem, meo ſpiritu & corpore vobiſcum congregato, tradidi ſatanæ in interitum carnis, *1. Cor. 5.* modis omnibus ſequendo & amplectendo in communionem recepiſtis, partim illi communicantibus non reſtitiſtis, ſicque huiuſmodi contagione penè omnes polluti eſtis. In quibus omnibus, quia *E*piſcopi præceptis obtemperaſtis, votum obedientiæ, quod mihi coram DEO & Sanctis eius ſingillatim per nomina promiſiſtis, eheu violaſtis. Quid vltra faciam vobis? domnum Priorem, magiſtrum veſtrum, poſt me fugientem, me ſequentem, per illum dictum raptorem RATPOTONEM, quod dictu nefas eſt, deſpoliaſtis. *E*t ſi in hoc non omnes, vt credo, conſenſiſtis, in facientes tamen non digna vltione exarſiſtis. Quid dicam? Anathema in medio tui eſt Iſrael, non poteris ſtare contra hoſtes tuos. *Ioſue. 7.* Senior noſter domnus *E*NGILBOLDVS, non vt Mathathias in vobis Princeps ſurrexit. *1. Machab. 2.* Ipſe videat quid fecerit. Veruntamen quia ipſe & alij perpauci obedientiæ ſuæ mihi, poſt hæc omnia, mandauerunt obſequia, quod dixi præſens, præcipio & abſens. Dixi enim vos locum non debere mutare, quamdiu poſſetis à cõmunione illius *E*piſcopi vos obſeruare. Quod quia preuaricati eſtis, vel nunc ſaltem, qui Domini velit fieri, me non tardet ſequi. *E*go enim vos non longe vobis expecto, ſi quos ex vobis recipere promeruero, gratias ago. Interim illum HEINRICVM dierum malorum inueteratum, com- *Dan. 13.*

XXXIII. communione corporis & ſanguinis Domini ſciatis eſſe priuatum.

His auditis altius quidam ingemuêre, quidam deriſêre. Presbyter verò nomine EBERHARDVS cum bonæ indolis adoleſcente ODALRICO monaſterium egreſſus LICIQVE torrentibus vix tranſcurſis cum paludibus, laſſos pedites miſſi à dicto RATPOTONE inſequuntur equites. Inermes ab armatis capiuntur, deſpoliati vt oues minantur, euaſum vtcumq; gurgitis periculum intrare coguntur; in deriſum vulgo per medium platearum nudipedales reducuntur. A quibuſdam mitioribus impetratur vt præda illis reddatur, ſed à Ratpotone hanc in præmium recipiunt, vel ſi quid talibus perfugis auferre poſſent. Dimiſſi iterum eandem viam arripiunt, patris ſequi præceptum, etſi artubus, animis non deficiunt. O miſeram rerum faciem. In vaſti medio campi, iam defecti, proſternũtur; frigore vndoſa membra diſſoluuntur, diei conſolatio tollitur, noctis terror inuehitur. Tandem reſpirante aliquantulum fortiore, per deuia diſcurritur; ſi qua humana appareat conuerſatio, cæcutiente viſu palpatur. Villa ex improuiſo offenditur, domus contiguæ oſtium pulſatur, quis intẽpeſta nocte adſit percõtatur. Vt pauperibus, cauſa Dei, aperiatur humiliter ſupplicatur. Quãuis tardè, intromittitur, focus accẽditur, quod verè pauper ſit cernitur. Pro ſocio in via derelicto interpellatur, precib⁹ annuitur; plauſtro impoſitus ſacerdos,
Luc. 10. vt à ſamaritano in ſtabulum ducitur. Tepefactis artubus, apponitur ieiunis cibus: matutini aguntur: ad locum ſibi condictum proficiſcuntur. Alij quoq; fratres monachi habitu depoſito, negotiatoribus iunguntur, alij noctu effugientes patrem noſtrum ſequuntur. Quidam verò ex ipſis ſubdola intentione obedientiam abbati ſuo demandant, nec tamen paſſibus corporis, ſicut nec cordis appropinquant. Quibus iſtis reſpondetur literis.

Egino

Digitized by Google

Egino Dei gratia, quod eſt; fratribus, diligentibus Deum omnia cooperari in bonum. XXXIV. Rom. 8.

Literas obedientię veſtræ fidelitatem inſinuantes, iam ſæpius accepi; ſed quod eadem fides non ſit in vobis vniuerſalis, teſtatur diſſenſio, imò contentio particularis. Partes autem diſcordantium non habet Eccleſia. Ergo illi extra Eccleſiam tūc conuincuntur, qui fidem quæ eſt in Chriſto irritam feciſſe concluduntur. Vnde nollem vos quaſi in commune eulogia obediētiæ ad me direxiſſe, ſed magis diuiſos à nobis corde & calamo diuiſiſſe. Qui enim legationi proximè vobis à me factæ non timuerunt detrahere, eorum nomina ad verecundiam filijs iniquitatis non oportet latere. Rogo autem, quid eos ibi offenderit dicant. Puto filios regni regalem monitionem perturbaſſe. Ponam iterum eandem monitionem ad eorum confuſionem, vel quod mallem ad eorum correctionem. Me, inquam, qui locum defendendi iuſtitiam in conſpectu totius Eccleſiæ deſidero, violenter expulſo, vobis potius congrueret nudipedalis lamentatio, quàm regalis ſine capite iubilatio. Sine capite, inquam, hoc eſt, ſine Abbate, ſine Priore; iterum atq; iterum dicam, ſine capite. Abbas inquiunt, GVNTHERVS tantum aſtabat. Quis iſte locus defenſionis? Quomodo aſtabat? Pro capite an pro cauda? Ipſe non cōcedit pro cauda; & vos non conceditis ꝓ capite illum aſtitiſſe. Vt eſſet amborum neutrum, & illius vſurpatio, & veſtra inualida probauit reluctatio. Me, inquam, violenter expulſo. Nonne ipſi rationi vim facere videntur, qui huiuſmodi dictis Regi me iniuriam irrogaſſe fatentur? An vno è duobus conceſſo alterum non conceditur? An cum muſica in luctu excluditur, in gaudio non admittitur? Hoc modo filijs ſponſi me qualicunq; illis ablato, magis congrueret nudipedalis lamentatio, quàm regalis ſine capite iubilatio.

1. Cor. 1. 1. Tim. 1. Matt. 8. Eccli. 22.

Digitized by Google

Quare ipſam literam literati non attendunt? Nonne nudis pedibus incedere, eſt iudicem ad miſericordiam flectere? Ergo illi magis Regem offenderunt, qui ficta lætitia ac per hoc duplici corde ipſi occurrerunt. Hæc, inquam, vobis honeſta occaſio, non vt ſuſpicantur Regem non honorandi, ſed non iubilandi: hæc mei expulſioni fraterna poſſet prætendi compaſſio. Hæc verba ſi exponimus, pueris ludum facimus, cùm aperte confundăt
Pſalm 26. oſtendentes in ſuperioribus. Cæterum vt cœpiſtis, hoſtiam vociferationis non immoletis, videlicet ab officio Miſſæ abſtinendo & horas Canonicas ſub ſilentio, vigilanter tamen perſoluendo. Ad vltimum verò ſua monita vel præcepta huiuſmodi concludit ſententia.

XXXV. Egino Dei gratia, quod eſt, electis in Chriſto, propter quos omnia ſuſtineo, Idipſum ſapere in alterutrum ſecun-
Rom. 15. dum Ieſum Chriſtum.

Quoniam veſtræ fraternitati cuncta quæ de inſtantibus periculis dicenda erant, tàm abſens quàm præſens intimaui, reſtat, vt optemperătes nobis in Chriſto à facie iniquitatis in ſinum matris Eccleſiæ colligamus; apoſtatantes autem à Deo, ac per hoc à noſtra obedientia, quia filios Dei conturbant, iuſtæ cenſura ſententiæ abſcindamus. Præcipimus ergò in verbo domini, vt quicunq; in vobis ſe filios Eccleſiæ recognoſcunt, in contaminato per inobe-
Num. 16. dientiam loco vlterius non remaneant, ne cum Dathan & Abiron inferno deglutiente pereant. His verò qui in hac qua cœperunt contra nos contumacia perdurare decre-
Rom. 15. uerunt, eundem locum in virtute ſancti Spiritus interdici-
Rom. 2. mus, ne per illos diutius nomen Dei blaſphemetur in gentibus. Miro etenim modo localem facere obedientiam & conditionalem nituntur; cum non niſi in ambitu quatuor parietum clauſtri, & non irato contra Abbatem Epiſcopo

Digitized by Google

ſcopo monachis eam ſeruandam eſſe fatentur. Hi quia Sarabattarum laſciuiam ſequũtur, à fortiſſimo genere cœnobitarum excluduntur. Vt autem finem multimodis verbis faciamus, omnes voto ſanctæ obedientiæ nobis in Chriſto obligatos, ad locum per nuntium, noſtrum condictum inuitamus; alienãtes autẽ retrorſum ac noſtrę fraternitatis fugientes conſortium ab vnitate corporis Eccleſiæ gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei amputamus. Epheſ. 6.

XXXVI.

Auguſtenſibus de his omnibus Abbatem incuſantibus, ſuiq; deſtructorem loci inclamantibus, pater idem ſcriptis excuſatur talibus:

Sanctæ Auguſtenſis Eccleſiæ filijs vniuerſis, EGINO, Dei gratia, quod eſt.

Nouit beatitudo veſtra qualiter apud vos hactenus cõuerſatus ſim, quomodo vi expulſus diſceſſerim, & quomodo vocatus redierim. Huius vocationis credidi promiſſis; maximè quia catholicis redundabat dictis; dum quidquid iuſtum, quidquid Canonicum, quidquid tàm veſtræ quam meæ ſaluti eſſet neceſſarium, loqui inter vos ſit mihi conceſſum, imò loquenti conſilium & auxilium veſtrum non ſit negatum. Ex hoc nihil his contrarij, nihil noui, nihil locutus ſum dubij, vnde deberem, nec confeſſus, nec conuictus, expelli. Iam profugus receſſi, quid vltra patimini fugientem perſequi? Fratres mei, ſancta obedientia vocante, me ſequuntur, quos inermes armati ex vobis inſequuntur, & contumelia afficientes deprædantur. O prudentiam, ô fortitudinem Auguſtenſium ad hoc redactam, vt vni homini ſancta illorum cõculcanti reſiſtere timeant, ſubijci non erubeſcant. Siquidem præcepto illius Apoſtatæ Ratpotonis, monachorum perſecutoris, obtemperatur in vobis, dum qui nullius eſt apud DEVM dignitatis, tantæ ſit apud vos poteſtatis, vt poſt-

 quam

Digitized by Google

quam qui nos lingua doloſa expellat, etiam gladio perſequi præualeat. Tandem precor redite ad cor. Quia ſi tacti intrinſecus fueritis, me non niſi vera inter vos dixiſſe videbitis, ac per hoc à perſecutione mea ceſſabitis. ----

----- *Hiatum hunc reſarciri poſſe iam quidem mihi nulla ſpes eſt; quod aliud exemplum, quantum ego ſcio, non extet. Aliena quædam inſerta erant; ab alia manu poſtea id factum, ne pagellæ vacarent ſcilicet.*

Reuerendæ paternitatis ac diligendæ fraternitatis, cunctis vtriuſque ſexus in Chriſto fidelibus, *E*GINO ille cuius incolatus eſt ſuper terra prolongatus, cœleſtis patriç aſſociari ciuibus.

Pſalm 119. 1. Ioan. 4.

Quoniam DEVS charitas eſt, & qui manet in charitate in DEO manet, & DEVS in eo, omnis qui manet in DEO, imò in quo manet DEVS, nimirum ſpiritu charitatis eſt repletus. *E*x fonte verò dilectionis riuulus emanat compaſſionis. Hoc igitur ſalubri fonte redundantibus neceſſarium duxi paucis abſoluere, quibus ſubiacuerim caſibus, præmiſſa cauſa quç tot prouocauit aduerſa, vt virtus compaſſionis creſcat ex cauſa iuſtitiæ & veritatis. Quamuis enim peccator indignus officio regiminis, vt multi veſtrum nouerunt cœnobij fungebar AVGVSTENSIS. Vbi quanta DEVS noſtris temporibus, non dico meritis

meritis fecerit; quod videlicet religioſos viros inibi coadunauerit, quamque virtutibus rebus quoque exterioribus locus idem in breui ſuccreuerit, non modo vicinos & contiguos, ſed etiam remotos latere minimè potuit. Verum quia iuxta egregium prædicatorem, oportet hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant, expetente Satana vt cribraret nos ſicut triticum, quem defenſorem ac propugnatorem ſperabamus, vtputa gregis dominici paſtorem, AVGVSTENSEM Epiſcopum, crudelem ſenſimus perſecutorem. Qui cum á beatæ memoriæ Papa PASCHALI pro diuturna inobedientia, in omni pontificali officio fuiſſet interdictus, atque à ſucceſſore eius GELASIO ſecundo, necnon à ſancto adhuc ſuperſtite Papa CALIXTO ſecundo, abſq; ſpe eiuſdem recuperandi officij ſit damnatus, ab ipſa Apoſtolica ſede hoc accepimus mandatum, huiuſmodi vitare vt mortiferum. Nos tamen vt minus perfecti non ſtatim ad hæc implenda conualuimus; cum PETRO ſcilicet ad ancillæ carnis vocem adhuc pertimuimus; cum tam nefanda, potius humana ſapientibus acquieſcendo, quàm diuinis & Apoſtolicis præceptis obtemperando, diſſimulauimus.

1. Cor. 11.

Luc. 22.

1. Cor. 15.

Ioan. 18.

Denique ipſo contra ius faſque omnibus modis graſſante, adeò vt catholicum Papam reſpueret, Burdinum reciperet, nomenq; eius in cerei Paſchalis benedictione recitari præciperet, ac plebem ſibi ſubiectam, tanti hæreſiarchæ literarum ſalutatione pollueret, nos etiam in his omnibus ſecum contaminari cogeret: tandem vt arcus fortium ſuperaretur, nos hactenus infirmi diuino robore accingimur, in medium progredimur; cum APOSTOLIS, etſi longè impares, proteſtamur: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Hac voce non minori

1. Reg. 2.

Act. 5.

quàm

Digitized by Google

quàm Scribæ & Phariſæi Pontifex iſte commouetur furo-re; dum mox vincula & carcerem minatur & exilium: nec vnquam ceſſauerit, quovſq; ego & fratres mei, qui cum XII. Chriſtum ſequebantur, aliis retro abeuntibus, à monaſterij quiete proturbamur. Nec tamen huic præſuli poſt innumeras contumelias & iniurias, noſtri ſuffecit expulſio, quin in omnes terræ fines nos eius pro poſſe ſequeretur perſecutio. Quamobrem cum Archiepiſcopum noſtrum, nec non magnum Epiſcoporum, Abbatum ſeu Principum Catholicorum adirem colloquium; expoſitæ querelæ; in commune pro ſceleris immanitate mirantur & lamentantur. Proinde communicato prudentiorum conſilio ad Romanam dirigor ſedem, tum pro ſpeciali noſtra neceſſitate, tum pro communi Eccleſiæ vtilitate. Quod iter cum arriperem, ex hoſtium inſidiis periculoſiſſimum, potius per deuia quàm regia via vtcunq; perueni PLACENTIAM. Vbi dum puer meus, quem ab infantia nutrieram, cũ omnibus rebus noſtris, exceptis equitaturis, nocte aufugiſſet; qui in paucis ſæpius de itineris perfectione diffidebam, in nihili iam, de eius, qui cuncta creauit ex nihilo, miſericordia, præſumebam. Quid plura? Per abrupta montium, per vaſtiſſimam eremum, per terram famis & ſitis, vbi veſtigium non inueniebatur hominis, tranſiuimus. Sed quaſi in precium tanti laboris domnum Apoſtolicum in maritimis locis videlicet apud ROSELLAM ciuitatẽ inuenimus; à quo hilariſſimo vt eſt vultu recipimur. ROMAM vna ſecum deducimur, relaturi terræ noſtræ, vt ipſius verbis vtamur, triumphum Eccleſiæ. Iam enim quis illius terræ concurſus? quantus omnis ſexus & ætatis apparatus? militiæ quoq; Romanæ, vltra trium dierum iter occurrentis, quàm iucundus fuerit comitatus, Cæſar, ſi ſupereſſet, indignans miraretur; Tullius

Ioan. 6.

Digitized by Google

lius forſitan attraheretur, dum vexillo CRVCIS omnium conſulum & Imperatorum ſuperari trophæa conſpicaretur. Appropinquante verò ſummo Pontifice ad Vrbem, puerorum & infantium cum ramis omnigenarum arborum occurrentium excipitur laudibus; quos ne quis opprimeret vel abigeret, cum Ieſu benedicens aiebat, ſinite paruulos venire ad me, talium enim eſt regnum cœlorum. *Matth. 19.* Deinde coronatus vt regali ſacerdotio Eccleſiam credas potiri, per mediũ deducitur ciuitatis, plateis auro, gemmis pretioſiſſimis, pallijs vndiq; adornatis. Nec defuere Græcorum & Latinorum concentibus confuſi Iudæorũ plauſus; vt cæca gens vel inuita confiteatur, vnde magis puniatur. Vix hora decima cum eſſet. III. Non. Iunij, à mane protracta rareſcit proceſſionum frequentia, quando & idem pater vniuerſalis à Lateranenſi exceptus Sede in palatium, vt moris eſt iudicum legali perducitur carmine. Ab hinc vſque in Kal. Iulij præſentia iugiter tantæ ſanctitatis perfruebar viri, hac inſtantia neſciente faſtidium, quia ſemper in maius accendebatur deſiderium. Siquidem hilaris vultus ſub morum grauitate; dulcedo affabilitatis ſub verborum pondere; ieiuniorum ſeu vigiliarum diſcretio, abſque eo, quod intrinſecus latet, *Cant. 4.* cunctis intuentibus in eodem patre vno atque eodem ſpiritu operante mirabili effectu patet. Laus omnis inferior, dum vir iſte reuera Apoſtolicus virtutibus & miraculorum ſignis comprobetur ſublimior. Quæ quia tota FRANCIA, LONGOBARDIA, TVSCIA, atque APVLIA prædicat, huius anguſtia chartulæ ſuperſedeat. Igitur percepta à Sanctis eius manibus dominici Sacramenti communione, & inter crebra oſcula, largiſſima benedictione, iter rediturus arripui, nauique per mare tranſiturus, apud OSTIAM ciuitatem cum AQVENSI Epi-

ſcopo intraui. Quæ cùm ſocium laboris noſtri Fratrem VDALSCALCVM præ hominum multitudine capere non poſſet, alteram, quæ tamen cum noſtra erat itura aſcendit. Sed mox pelago turbato naues in tantũ ſunt diſiectæ quod infra XIIII. dies nec loqui inuicem potuimus nec videre. Cœpi vltra modum de amiſſo fratre contriſtari, ex triſtitia infirmari, vixq; PISAS valebam deportari. Vbi qualiter frater me inuenerit, quidue poſt ea de me factum ſit, ipſe fideliter referat, animamq; meam veſtris orationibus commendet.

Heu me Pater amande, quid agam? orphanum & pupillum in exilio derelinquis filium, & tu ad patriam pergis & ad Dominum. Pauciſſima ponam verba, quia magis tunc iubilabam dolore, quam garriebam ore. Igitur decimo quarto, vt dictum eſt die, poſt innumera maris, famis, & ſitis pericula, PISAS & ego perueni, ſperans laboris & doloris mei finem, cum ſcilicet dominum meum & patrem reperirem, ſed triſtitia ſuper triſtitiam, illo iam in extremis poſito, mihi accumalabatur, nec vlla ſpes conſolationis inueniebatur. Tum vero quantis pater filium amplectitur ſuſpirijs, quantis filius patrem infundit lachrymis, pretioſa in conſpectu Domini mors eius teſtatur. dum me qui perieram recepto, mox à præſenti ſæculo nequam erui precatur. Fratribus ergo ſuis & amicis per me valedicens, & vt in Eccleſiæ obedientia ad mortem vſq; permaneant exhortans, tanquam præſentia faſtidiens, ad futura iam rapitur: vſq; ad vltimum enim ſpiritum nulla ex ore eius niſi vox pſalmodiæ auditur. Pſalmus autem hic erat quem ſæpius replicabat. Laudate pueri dominum laudate nomen domini. Cuius & extremus verſiculus egredientem comitatur ſpiritum eius; illud optabile his verbis præfigurans; Euge, quod erit in proximo auditurus, qui in pauca fidelis,

Pſalm. 115.

Pſalm. 112.

Luc. 19.

lis, ſuper multa es conſtitutus. Quos enim in Chriſto per Euangelium genuit, hos digne in domo Domini ad gloriam vt mater filios, lætus recipit. Itaq; aſtante religioſiſſima CAMALDVLENSIS Ordinis congregatione, poſt intimam peccatorum ſuorum CONFESSIONEM, poſt olei ſacroſancti VNCTIONEM, dominicis munitus SACRAMENTIS, idibus Iulij vita æterna mortem ſæculi commutauit præſentis. Depoſitus eſt autem in Beati MICHAELIS monaſterio iuxta incomparabiles PISANORVM diuitias optimo Archiepiſcoporum mauſolio, vbi neſciuntur tenebræ, excluſæ iugiter ſole vel oleo. Nullus ergo ex ſimplicioribus huiuſmodi tanquam fortuitis, etſi aduerſis, quantum ad humanum aſpectum ſcandalizetur caſibus; cum Abrahæ patriarchæ diuinitus præcipiatur, vt terram natiuitatis ſuæ egrediatur: Moyſes & Aaron non in terra repromiſſionis moriantur: Apoſtoli quoq; per omnes terræ fines diſpergantur, quatenus & nos non in terra eſſe patriam ſed cœlum verbis & exemplis inſtruamur.

1. Cor. 4.
Gen. 12.
Deut. 34.
Deut. 32.
Pſalm. 18.

CARMEN
DE
Itinere & Obitu
EGINONIS
Abbatis S. Vdalrici
Auguſtæ.

Hic

HIC patris occaſus, dum veri ſolis ad ortum
Tendit, & ad portum, qui neſcit tempora caſus.
Eſt tibi gaudendum pro tam præſtante corona,
Fili mente bona ſimul eſt quoq; mente dolendum.
Nam velut orbatus remanes patre ſpirituali,
Et tibi cauſa mali reputatur is, vnde beatus.
Sed tamen eſt pia ſpes, hic qua dolor alleuiatur,
Scilicet optima res, qua iuſtus quiſq; beatur;
Nato reddit vbi patrem ſinus ille paternus
Ergo ſi nos jungat ibi pater ille ſupernus.

O ſtile plangentis, quid per diuerſa vaga } aris
Vt dolor eſt vnus, ſic vna voce frua
Finis ad hanc vocem verborum ſuſcipi
Finis nos patris monet, vt finis tene
Nam varijs animus licet inuolucris ſubig } atur
Sæpe tamen loquitur quod ſemper quis medit
Res miſeranda nimis ſub honore Dei refer
Vt pietas eius quàm magna ſit hinc vide
Largus in auxilio miſerorum cum doce

Cum patre filius exulat, vnicus hos comit
In ſpecie famuli fuit, vt Iudas toler
Nam nihil officio diſtant; ſeruus dominis ſimil
Iam procul à patria via deſerti ſpecul } atur
Qua locus ad fraudem furis ſub corde par
Noctis adeſt tempus; magis ille dolo tenebr
Rebus enim cunctis, quibus illud iterruget

Direptis abijt. Mortem fortuna min
Sed pater omnipotens ſpoliatis auili x
Spem tribuendo viæ peragendæ; nec dubit
Munus enim magnum miſero ſpes firma prob
Quid moror? intratur eremus, tandem peragr
Octo tamen ſoles ibi cum ſudore vag
Cum latro difficilis, via difficilis pati
Ecce laboris honor; prope ſanctus Papa mor
Tum volucres homines reputares, ſic proper
Vix expectatur, quod ad illum perueni
Suſcipit iuuentus clementer, amat, vener
Eſt locus, aduentus patris huius vt expedi
Qualiter in cathedra Romano jure loc
Omnis adeſt ætas, ibi ſexus vterq; greg
Cleri ſeu populi vox lætitia modul
Quolibet ornatu via, qua tranſit vari
Pompa triumphalis tibi Cæſar tanta neg catur.
Te veniente decus patrum cum lege fug
Huius in aduentu lex juſtitiæ renou
Cum ſocero pugnas; ciuile malum domin
Per te nulla quies, dum Cato ſiti mori
Hoc ſed patre pio gens genti pacifie
Eccleſiaq; Status ius in proprium repar
Plurima ſigna Deus ſuper infirmis oper
Eius per meritum dum quæq; febris relen
Quod quia Tuſcanus, Ligur, Appulus aſtipul
Carmine præſenti per plura ſuperſede
Aſt ad eos, quibus iſte ſtilus ſeruit, rede
Ad mare tendebant vt ab hoſte via caue
Nauis vt aggreditur, ſubmergens vnda leu
Vt pater à genito miſeranda ſorte fera
Quam rerum faciem, niſi paſſus, quis medit
\- - - - - - - - - - - - - -

... Videntur quædam deeſſe, nam & hic in m. ſ alia manu aliena quædam addita ſunt, ne pagella ſcilicet vacaret.

Digitized by Google

DE
EPISCOPIS SALISBVRGENSIBVS.

AVCTORE

S. Eberhardi Archiep. Salisburgenſis diſcipulo.

VBI

Præter aliorum Archiepiſcoporum Saliſburgenſium geſta aliaq; ſcitu digna

Continentur

Vita & miracula { *S. Ruperti ex progenie Regum Francorum, Apoſtoli Bauariæ,* *S. Virgilij Apoſtoli Karinthiæ,* *S. Eberhardi Norici, Biburgenſis Abbatis,* *S. Hartvvici,* *S. Gebehardi Sueui, Legati Apoſtolicæ Sedis.* } Epiſcoporum Salisburgēſium.

Omnia nunc primum in lucem edita è manuſcripto codice & notis illuſtrata

Ab

Henrico Caniſio Nouiomago I C. & SS. Canonum Profeſſore ordinario in Academia Ingolſtadienſi.

DE

Digitized by Google

De

EPISCOPIS SALISBVRGENSIBVS

&

De vita & miraculis
S. RVPERTI,
Ex
PROGENIE REGVM FRANCORVM,
Bauariæ Apoſtoli.

S. Rupertus Bauariæ Apoſtolus.

TEMPORE igitur HILDIBERTI regis Francorum, anno ſcilicet regni eius ſecundo, honorabilis Confeſſor Chriſti RVDBERTVS in VVORMACIA ciuitate Epiſcopus habebatur; qui ex Regali progenie Francorum ortus, Catholicæ fidei & Euangelicæ doctrinæ totius bonitatis nobiliſſimus refloruit Doctor. Erat enim vir ſimplex, pius, iuſtus in iudicio, prouidus in conſilio, prudens, in ſermone verax, ſtrenuus in actu, conſpicuus in charitate, in vniuerſa morum honeſtate præclarus. Ita innumerabiles ad eius ſanctiſſimam conuenerunt doctrinam, & ab eo æternæ ſalutis documenta ſuſceperunt. Cumq; fama ſanctæ, conuerſationis illius, longè lateq; crebreſceret, peruenit ad notitiam cuiuſdã Ducis BAVARIÆ regionis, nomine THEODO, qui ſupra dictum DEI enixis precibus, pro vt potuit, libentiſſime rogare ſtuduit per miſſos ſuos, vt NORICAM prouin-

Digitized by Google

prouinciam viſitando ſacra illuminaret doctrina. Vnde Prædicator veritatis diuino compunctus amore, aſſenſum præbuit: primo ſuos dirigens legatos; poſtea vero ad Chriſti gregem lucrandum, per ſemetipſum venire dignatus eſt. Hoc audiens præfatus Dux, magno perfuſus eſt gaudio, obuiamq; illi cum ſuis pergens, ſanctum virum, Euangelicumq; doctorem cum omni honore, & dignitate ſuſcepit in RATISPONA ciuitate. Quem vir domini cœpit de Chriſtiana conuerſatione ammonere, & fide Catholica imbuere; ipſum non multo poſt, & multos alios iſtius gentis nobiles atque ignobiles viros ad veram Chriſti fidem conuertit, ſacroq; baptiſmate regenerauit, & in ſancta corroborauit religione. Præfatus itaq; Dux ſancto viro conceſſit licentiam, locum aptum eligendi ſibi & ſuis, vbicunq; ei placeret in hac prouincia ad Epiſcopij ſedem, & Eccleſias Dei cõſtruere, & cætera ad Eccleſiaſticum habitaculũ perficere. Tũc ſupradictus vir domini accepta licẽtia per alueũ DANVBII vſq; ad fines PANNONIÆ inferioris ſpargẽdo ſemina vitę, nauigando iter arripuit. Sicq; tandẽ reuertens ad LAVREACENSEM peruenit ciuitatem, multosque infirmos varijs languoribus oppreſſos, orando per virtutem domini ſanauit, & veræ fidei plures inibi ſociauit. Deinde arrepto itinere, peruenit ad quendam lacum qui vocatur VVALARIVM, vbi exit VISCHAHA de eodem lacu, ibique Eccleſiam in honore ſancti PETRI principis Apoſtolorum conſtruxit & dedicauit. Hoc facto præfatus Dux THEODO tradidit ad ipſam Eccleſiam eundem locum, & primitus ibidem in circuitu aliquas proprietatis poſſeſſiones ei tribuit. Poſtea verò ad notitiam venit ſancto Pontifici RVDBERTO eſſe locum iuxta fluuium VVARVM, antiquo vocabulo IVVAVENSEM vocatum, vbi antiquis temporibus, multa fuerunt mirabiliter con-

ſtructa ædificia, & cuncta pæne dilapſa ſiluiſque cooperta. Hoc audiens vir Domini propriis cupiens proſpicere oculis, quid inde ipſius rei veritas haberet, propter fidelium animarum lucrum diuina diſponente gratia, cœpit THEODONEM rogare Ducem, vt iſtius poteſtatis locum tribueret, ad expurganda loca & Eccleſiaſticum, pro vt ei libitum foret, ordinaret officium, & Epiſcopij ibi ſedem ſtatueret. Quod ipſe Dux cōſenſit, tribuens in lōgitudine & latitutine de territorio ſuper lengas poſſeſſiones, vt inde faceret, quid ei placeret, ad vtilitatē iſtius ſanctæ Eccleſię. Tunc vir Domini iſta cœpit renouare loca, primo Deo formoſam ædificans Eccleſiam. Quā in honore ſancti PETRI principis Apoſtolorum dedicauit, ac demum clauſtra cum cæteris habitaculis Clericorum per omnia ordinabiliter conſtruxit. Poſtea verò delegato ſacerdotali officio omnem ibidem quotidie curſum congruo ordine fecit celebrari. Tunc prædictus doctor RVDBERTVS cupiens aliquos adipiſci ſocios ad doctrinam Euangelicæ veritatis, propriam repetiuit patriam, iterumq; cum duodecim reuertens diſcipulis, ſecumq; virginem Chriſti, nomine ERNDRVDEM adducens, quam in ſuperiori caſtro IVVAVENSIVM ſtatuēs, ibidemq; colligens congregationem ſanctimonialium, & earum conuerſationem racionabiliter, ſicut depoſcit ordo canonicus, per omnia diſpoſuit. Ipſe quoq; aſſidue totum iſtius circuiens ſolum patriæ, confirmans animas Chriſtianorum admonenſq; in fide fortiter permanere, quod verbis docuit, operibus adimpleuit mirificis. Vbi cōſtructis conſecratiſq; Eccleſiis, ordinatiſq; inferioribus & ſuperioribus gradibus, proprium ſibi ordinauit ſucceſſorem. Ipſe verò præſciens longè ante diem vocationis ſuæ, confirmatis diſcipulis, ad propriam remeauit ſedem aſtantibus, ammonitione diuina peracta, fratribus, inter

verba

Digitized by Google

verba orationis reddidit ſpiritũ in pace, die videlicet Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Ad cuius ſepulchrum exuberant innumera beneficiorum beneficia curationũ cunctis fideliter petentibus vſq; in hodiernũ diem, Per eum, qui viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorũ, Amen.

II.

IGITVR poſt diſceſſum beatiſſimi RVDBERTI pontificis, vir clarus omni populo, egregiuſque doctor & ſeminator verbi Dei VITALIS Epiſcopus ſedem IVVAVENSEM regendam ſuſcepit. Poſt cuius tranſitum ANZOGOLVS extitit abbas. Poſt cuius depoſitionem prædictę ſedi adhęſit SAVOLVS abbas. Cuius vitæ finito curſu EZIVS abbas ſucceſſit. Quo migrante de ſæculo, iterato illa ſedes honorata refulſit Epiſcopo FLOBARGISO. Poſt quem IOANNES paſtoralem geſſit in ſede præfata curam. Eiſdem igitur temporibus ſcilicet OTILONIS Ducis BAVARIÆ, qui tunc ſubiectus fuit regi primo Francorum, venit vir quidam ſapiens & bonus doctor, de HIBERNIA inſula, nomine VIRGILIVS ad prędictum regẽ in FRANCONIA loco vocato KARISIACO. Qui propter Dei amorem retinuit eum ſecum ferè duobus annis: & comperto eo bene docto, miſit eum præfato Duci OTILONI, ac cõceſſit ei Epiſcopatum SALZBVRGENSEM rectore vacantem. Qui diſſimulata ordinatione ferme duorum annorũ ſpacijs, habuit ſecum proprium Epiſcopum comitantem de patria nomine DOBDAGREVM ad perſoluendum Epiſcopale officium. Poſtea vero populis petentibus, & Epiſcopis regionis illius, conſenſit Virgilius conſecrationem accipere; ordinatuſq; eſt à comprouincialibus præſulibus ad Epiſcopum, anno ſcilicet natiuitatis domini DCC. LXVII. ſub die XVII. Kal. Iulij.

Vitalis Epiſc. Salisb. II.
III. *Ep. Salisb. Anzogolus*
IV. *Sauolus.*
V. *Ezius*
VI *Flobargiſus*
VII. *Ioannes*
IIX. *S. Virgilius*

III. PRImo igitur THEODO dux BAIOARIORVM Dei omnipotentis gratia inſtigante, & beato RVDBERTO Epiſcopo prædicante de paganitate ad Chriſtianitatem cõuerſus, & ab eodem Epiſcopo baptizatus eſt cum proceribus ſuis BAIOARIIS. Item THEODO Dux dedit ei poteſtatem circuire regionem VVABARORVM & eligere ſibi locum ad Epiſcopij ſedem, & Eccleſias conſtruendas, & ipſos populos ad ſeruitium Dei erudiendos, cum adiutorio Dei, & ſui ipſius ſupplemento. Præfatus igitur beatus RVDBERTVS multa circuiens loca peruenit tandem in pagum IVVAVENSEM iuxta lacum vocabulo VVALARSE, vbi exit FISCHAHA de eodem lacu; conſedit ibi & conſtruxit Eccleſiam, eamque dedicauit in honore beati PETRI Apoſtolorum principis. Hoc facto beatæ memoriæ THEODO dux tradidit ad ipſam Eccleſiam eundem locum cum confinio circumiacenti, in aquis quarumque decurſibus, ſiluis, pratis, paſcuis, & molendinis, atq; piſcationi bus curtem & caſam, cum cæteris ædificiis, ſeruos manentes in Coloniis quatuor & alios tributatos manentes in Coloniis decem.

Translatio Ruperti.

IV. OCTAVO Kal. Octobris, translatio ſancti RVDBERTI Epiſcopi, quæ facta eſt ab Epiſcopo VIRGILIO, qui fuit octauus ab illo cum quo tráſtulit & duos presbyteros eius, Sanctũ CHVNIALDVM & GISILBARIVM, quorum feſtiuitas, quia nullo alio die in anno habetur, eodem die nominatim in ipſa ad quam translati Eccleſia, ſtatutum eſt celebrari. Quorum translatio poſtea eodem die poſt ruinam, & reconſecrata Eccleſia mutatis altaribus à beato & ſanctiſſimo HARTVVIGO XXII. Epiſcopo, XII. Archiepiſcopo iterata eſt; eorumq; corpora tũc poſita ſunt ad corpus ſui quondã & compatriotæ ſancti patris

patris RVDBERTI. Cuius trãslationis dies eo ipſo die, id eſt, octauo Kal. Octobris per totum Epiſcopatum illud SALZBVRGIS ſtatutus eſt celebrari. Quæ dies officijs dedicationis Eccleſiæ, in qua corpus iacet, in tantum eſt occupata, vt huic celebrationi eius plene nequeat deſeruire. Et dies tranſitus eius VI. Kal. Aprilis, die reſurrectionis dominicæ propter officia quadrageſimæ, vel ipſius paſchæ raro ſicut dignum eſt, contingit celebrari. Ideo poſtera dies, id eſt, 7. Kal. Octob. illi conſuetudinaliter inofficiatur; atq; vacatur; ſed intra vrbem illam tantum. Ex qua conſuetudine translationem eius quidam cauſæ ignari in diem eundem tranſſcripſerunt, ſicut in quibuſdam Martyrologiis habetur. *E*t etiam congruum ac religioſum eſt, vt quidquid alia obſeruatio illius celebrationis diebus dormitionis illius ob reuerẽ*t*iam Quadrageſimalis officij, vel paſchalis obſeruãtiam gaudij ademit, qui auctor ſedis, & Apoſtolus extitit religionis, hoc ſaltem in domo requiei ſuæ, illa aſſumpta die translationis ſuppleatur.

V.

NVMERVM annorum à tranſitu ſancti Rudberti diffinite ſcriptum nõ reperimus; coniectura tamen horum poteſt fieri ex conſideratione temporum, in quibus fuiſſe legitur. De temporibus eius legitur ſic: *Supra.cap.1.* Temporibus igitur HILDIBERTI regis FRANCORVM, Anno ſcilicet regni eius ſecundo, venerabilis Confeſſor Chriſti RVDBERTVS in VVORMACIA ciuitate Epiſcopus habebatur. De die obitus eius, qui in VI. Kal. April. celebratur ſic legitur. Die orto reſurrectionis Chriſti, miſſarum ſolennia lætus perſoluit, & munitus corporis & ſanguinis ſacramento, inter verba fratres confirmantia, tradidit ſpiritum. Et alibi. Sic ſuum contigit phale,

ſacro paſchæ tempore. Inuento autem tempore regis, inuenire deceret tempora Epiſcopi. Temporibus igitur TIBERII CONSTANTINI, & MAVRITII Imperatorum Romanorum, HILDIBERTVS Rex Francorum, filius SIGIBERTI & BRINHILDIS extitiſſe legitur, anno Dominicæ incarnationis DLXXV. TIBERIVS CONSTANTINVS regnauit anno incarnationis Dominicæ D Lxxxviij. HILDIBERTVS, xxij. MAVRITIVS regnauit item anno incarnationis Dominicæ D. Lxxxviij, HILDIBERTVS filius SIGIBERTI ſuper Francos regnauit anno incarnationis Dominicæ D. xxxiij. FOGAS regnauit, qui poſt Mauritium factus eſt Imperator. Circa hæc tempora ſanctum Rudberdum vixiſſe patet. Requirat autem nunc qui vult, vbi ante annum, DCxxiiij. Dominicæ incarnationis, aut poſt eundem annnm Dominicus paſchæ, in 6. Kalend. Aprilis euenerit, vt habet nec ante nec poſt illum terminum longius, quam humanæ vitæ menſura, idem, ſi quis hoc ante inuenerit, inuenire poterit, quot anni ſunt à tranſitu ſancti Rudberti. Si autem alieno inuento credulus eſſe maluerit, qui ſemet huiuſcemodi indaginis labores deſperet attingere, ſciat, quod D Cxxiij dies, anno incarnationis Dominicæ, ante ſupra notatum annum, & poſt eundem DCxxviij dies paſchæ 6. Kalend. Aprilis in quo è duobus anno, ipſe de quo ſermo eſt, ſanctus obierit, non legi. Conſiderata tamen ſuperiori temporum conſcriptione, dubium non eſt, eum in vno eorum obijſſe. Et quamuis certum non ſit, ſi ſuperuixerit, D. Cxxviij. quo dies Dominicus paſchæ. in 6. Kalend. April. venit, certũ tamen eſt, eum non ſuperuixiſſe D Cxxv annum Dominicæ incarnationis in quo ſimiliter dies Dominicus in 6. Kalend. Aprilis euenerat. Si autem annum incarnationis in quo ſimiliter dies Dominicus paſchæ in 6. Kalend. Aprilis

Digitized by Google

Aprilis euenit, altius repetere voluerimus, vt videlicet ſub primo HILDIBERTO Francorum rege CHLODOVEI ſeu LVDOVVICI filio, qui tẽporibus IVSTINIANI magni & primi regnabat, ſanctum RVDBERTVM claruiſſe contendamus, tũc in altero ſubſcriptorum anno eum obijſſe cõſtat, ſiue D. xxxiiij anno Dominicæ incarnat ſiue D. xliiij anno, in quibns ambobus dies dominicus. paſchæ 6. Kal. Aprilis euenit. Ideo, quod inter duo dubia certius eſt eligamus, & computemus annos de trãſitu ſancti Rudberti ab anno DCxxiij, Dominicæ incarnat. Sunt autem à tranſitu eius vſque ad præſentum annum, qui eſt Dominicæ incarnationis annus milleſimusценteſ. octogeſ. ſextus, anni quingenti Lxxiij. Ipſe eſt annus xxxvj. 9. regni Friderici Imperatoris. *Quo tempore vixerit Autor.*

VI.

EX Orientali ſiue Auſtrali parte iuxta publicam viam, quæ tendit in TALGOR, & ſic ad Eſcl-wanch/ deinde ad lacum qui vocatur LABVSCVLO, & ſic ad TINILBACH, & inde ad medium lacum qui vocatur PARNSE, & ſic ad SINTENPECH, & ſic à TINILBACH, de iſta parte laci meridiana pleniter per omnia in FORSTE fieri deberent ad iſtam ſedem Iuuauenſem. Item de iſto flumine quodam vocatur SÁLZAHA, de illa petra quæ reſpicit contra Eccleſiam ſancti Martini, quæ ſita eſt in caſtro Iuuauenſi, nulli liceret ſine licẽtia huius ſedis Epiſcopi, piſcationem habere vel caſtores apprehendere, ſiue vllam exercere venationem, niſi tantum vno piſcatori dominico. Item de loco qui vocatur STRATINPACH ex vtraque parte ſupradicti fluminis in FORSTE pleniter fieri ad iſtam Eccleſiam Dei ſanctam, ſurſum vbi Schwarzaha exoritur, & ſic vſque ad illum locum, qui vocatur Purch/ & ita fieri à poteſtatiuis viris, ad iſtam ſedem definitum eſt. MADELHELMVS quidã vir nobilis

cum

Digitized by Google

cum cæteris rebus ſuis, portionem venationis ſuę, ad iſtam Dei Eccleſiam, iuxta ripam, quæ vocatur ALBINA hanc eſſe communem cum cohæredibus ſuis. Supradictus HVDBERTVS dux dedit in pago MATAHCENSI manentes tributales iiij. in loco ITINGA dicto.

In illis temporibus quoque OTILA dux ab æmulis ſuis, *Hunis* *...... cauſa, fratres duo, KARLOMANNVS & PIPINVS reges Francorum VDILONEM ducem Bauariæ rebellare conantem bello ſuperāt. Fuit autem cum domino PIPINO rege in Francia multis diebus. Inde reuerſo & accepto Ducatu ſuo, tradidit ad IVVAVENSEM ſedem villam quæ vocatur Metminhaim/ & manentes ſeruos XX. cum territorio, & ſilua & molendinis cum omni appendicio ſuo. Dedit in heremo eiuſdem loci appendente locellum, qui dicitur Eſelwanch/ & lacus duos & APARNSE, & in his locis venationem & piſcationem.

OTTILO dux habuit ſororem PIPINI regis, nomine Hiltetruth/ex quibus natus eſt THASSILO dux pijſſimus.

AD

Digitized by Google

DE
Vita & miraculis
SANCTI VIRGILII
APOSTOLI KARINTHIÆ EPIſcopi Saliſburgenſis

& de

Karinthia ad fidem Chriſti converſione.

AVCTORE

S. Eberhardi Epiſcopi Salisburgenſis diſcipulo.

Digitized by Google

L.

AD præſentem beatiſſimi patris noſtri VIRGILII memoriam, ſuperna beatorum ſpirituũ curia, & cœleſtis mater noſtra congratuletur Eccleſia, quæ dum tantæ prolis fœlici fœliciter aſſumptione dominatur, multorum multo fœlicius, per eam filiorum quotidie acquiſitione multiplicatur. Exultet & ſupernæ ciuitatis filia, in huius adhuc peregrinationis exercenda militia, quæ patronum iam ſibi videt in cœlis, quem paſtorem habebat in terris, quem ſicut in via ducem, ſociumque laboris acceperat, ſic per eius ſuffragia particeps ipſius conſolationis in patria fieri non deſperat; precipua vero ac ſingulari lætitia ad tanti viri præconia, noſtra ſpecialiter concurrat SALZBVRGENSIS Eccleſia, quam ab idolatriæ nuper purgatam erroribus, primus ipſe in KARINTHIA verbo prædicationis excoluit, ſanctitatis exemplo fœcundauit, & miraculorum inſignibus mirabiliter adornauit. Ecce ſummi patris agricola, ſicut oliua in domo domini fructifera, quod ſeminauit in lachrymis, in gaudio recepit, qui quot ſpiritales domino filios, verbo ſalutis peperit, quaſi tot animarum manipulos veniens in Reſurrectionis exultatione portabit. Ecce fidelis dominicæ pecuniæ diſpenſator & prudens, in gaudium domini ſui intromiſſus fœliciter exultat, quia ſuſcepta verbi menſura familiam domini fœliciter aluit, & ſapienter inſtruxit, qui collatum ſibi diuinæ gratiæ talentum in aliorum ædificatione multiplicatum domino reſtituit, ad cuius vitam temporalem inueſtigandam miracula, quæ per eum dominus operatur, nos diligentius hortantur.

Pſalm. 51.
Pſalm. 125.
Luc. 12.

BEA-

BEATISSIMVS igitur VIRGILIVS in HIBERNIA inſula de nobili ortus proſapia, literarum ſtudiis ita animum applicauit, vt inter doctos ſui temporis atq; climatis doctiſſimus haberi potuiſſet. Morum etiam honeſtate nihilominus clareſcere ſtuduit, & tamen non virtute relicta inuidiam quorumlibet placando dictum illud exoptabile in ſe digne meruiſſet transferri, Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt, cuius nomen exquiretur à generatione in generationẽ. Vt itaque dominus miſericordiam ſuam à progenie in progeniem oſtenderet, ſeruum ſuum VIRGILIVM ſtrenuum vtique dominicæ vineæ plantatorem, & futurum KARINTHIÆ Apoſtolum de natali ſolo HYBERNIÆ ad FRANCIAM miſit. Vbi ab illuſtri Francorum rege PIPINO qui maior domus dicebatur, apud KARSIACVM honeſtè exceptus fuit. Et quia literarum ſcientia cum morum honeſtate in ipſo exuberauit, rex eum ſicut tubam Euangelicæ prædicationis libenter audiendo, ſecum ferè duobus annis propter Dei amorem retinuit. Temporibus verò OTTILONIS ducis BAVARIORVM, qui tunc cum tota NORICA prouincia ſubiectus fuit prædicto regi Francorum, SALZBVRGENSIS Eccleſia, quę ab antiquo vocabulo à iuuando dicta fuit IVVAVIA, proprio carebat Epiſcopo. ſed rex Pipinus princeps per omnia Chriſtianiſſimus, ad incrementum Eccleſiæ non modico ſuſpirans deſiderio, Epiſcopatum Salzburgenſem pro debito rege magnificentiæ, ſancto conceſſit Virgilio, eumque prænominato duci NORICORVM vtpote amico cariſſimo tranſmiſit, ſummo cũ honore excipiendum. Vir itaq; domini diſſimulata ordinatione fermè duorum annorum ſpaciis, habuit ſecũ laboris & coronæ participem Epiſcopũ comitantem de patria nomine DOBDA ad perſoluendam

II.

Eccli. 45.

Epiſcopale officium. Poſtea ad inſtantiam populi, nec non aſſidua coepiſcoporum ſuorum exhortatione inductus, ab ipſis vnctionem Epiſcopalem ſuſcipere conſenſit, ordinatuſq́; eſt à prouincialibus Præſulibus anno natiuitatis domini ſeptingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo. XVII. Kal. Iulij. Deinde prout commiſſę diſpēſationis auctoritas exigebat, quod ore dieq́; & noctu docuit, operis exhibitione implere non ceſſauit, in vigiliis, in ieiuniis, & in caritate demum non ficta. Eas etiam quæ ad exterioris pertinebant vtilitatem prouiſionis, tanto ſollicitius ſtuduit promouere; quāto ſtatus Salzburgenſis Eccleſiæ, tunc nuper initiatus, & exiguis, poſtea deo cooperante, vt liquido apparet religione & poſſeſſionibus famoſiſſimus id expoſtulare videbatur. Quippe fabricam, monaſteria immenſo opere, & egregia diſpoſitione à fundamento conſtruxit, corpuſque ſancti RVDBERTI, quod poſt obitum ſuum, in Eccleſia ſancti Petri principis Apoſtolorum requieuit, vna cum ſede Epiſcopali, quæ in prætaxata Eccleſia, ſimiliter per aliquot annos exciterat, diuina communitus inſpiratione, tranſtulit in eum videlicet locum, in quo vſq; ad præſentia tempora perdurauit.

2. Cor. 6 (margin)

Temporibus verò glorioſi regis francorum DAGOBERTI, SAMO nomine quidam SCLAVVS manens in QVARANTANIS, fuit dux gentis illius. Qui venientes negociatores DAGOBERTI regis iuſſit interficere, & regia exſpoliuit pecunia. Quod dum comperit rex DAGOBERTVS, miſſo exercitu ſuo, damnum quod ei SAMO contumaciter intulerat, iuſta præcepit vltione puniri, & ſic demum regis ſeruitio ſubacti ſunt.

Non multo tempore cœperunt HVNI eoſdem QVARANTANOS hoſtili ſeditione grauiter affligere, fuitq; dux tunc

Digitized by Google

tunc eorum BORVTH nomine, qui HVNORVM exercitum contra eos interim BAVARIS nunciare fecit, rogans eos ſibi in auxlium venire. At illi cum magna feſtinatione venientes expugnauerunt HVNOS, & obfirmauerunt QVARANTANOS, ſeruitutiq; eos regum ſubiecerunt, ſimiliter & confines eorum. Duxeruntq; inde obſides ſecum in BAVARIAM, inter quos erat filius BORVTH nomine* KARASTVS, quem Pater eius more Chriſtiano nutriri & baptizari poſtulauit, quod ita factum eſt. Similiter de * CHITTVNARO filio fratris ſui fieri rogauit. Mortuo autem CORVTH iuſſu francorum Bauari KARASTVM Chriſtianũ factum, petentibus eiſdem SCLAVIS remiſerunt, & illi eum ducem fecerũt, ſed poſtea ille tertio anno defunctus eſt. Iterum autem permiſſione domini PIPINI regis, populis idem petentibus CHETIMARVS Chriſtianus ducatum ſuſcepit * Suggerente verò quodam presbytero nomine MAIORANO, qui à ſancto VIRGILIO, in IVVANO monaſterio manus impoſitionem acceperat, quem ſecum propter doctrinam Chriſtianæ religionis detinuit, ad IVVAVENSE monaſterium ſpecialiter caput ſuum in ſeruitium Dei declinauit, ſingulis annis quodum vixit in ſignum ſubiectionis ſuæ aliquod obſequium illuc perſoluendo. Peractis autem aliquantis temporibus, prænominatus dux KARANTENORVM petiit, ſanctum VIRGILIVM Epiſcopum viſitare populum gentis illius, eoſque in fide firmiter confortare. Quod etiam ille implere minime valuit, ſed ſua vice miſſo ſuo Epiſcopo nomine MODESTO, ad docendam illam plebem, & cum eo VVATTONEM, REGINBERTVM, GOZARIVM atque LATINVM presbyteros ſuos, & EKIHARDVM diaconum cum aliis clericis, dans ei licentiam conſecrare Eccleſias, ordinare iuxta cano-

* al. cacatius, ſic & poſtea ſemper.

* Al. Chetumaro, vt & poſtea.

* Al. add Cui etiam Lupo presbyter, ordinatus Iuuauenſi ſedi, dedit nepotem ſuum nomine Maioranum presbyterum iam ordinatũ. Et quia compater eius erat idem Lupo presbyter, docuit eum, vt ad Iuuauenſe monaſterium ad Chriſtianitatis officium ſubderet. Quem ſuſcipientes iidem populi Ducatum illi dederunt. Ille vero ſecum habens Maioranum presbyterum in Iuuauenſi monaſterio

canonum diffinitionem, nihilque ſibi vſurpare, quod decretis ſanctorum Patrum contrairet. Qui venientes KARANTANIS, dedicauerunt ibi Eccleſiam ſanctæ MARIÆ virginis glorioſæ, & aliam in LIBVRNIA ciuitate ſua ADVNDRINAS ciuitate & in alijs quàm plurimis locis, ibiq; MODESTVS Epiſcopus, permanſit, vſque ad finem vitæ ſuæ. Eo igitur defuncto Epiſcopo, poſtulauit iterum CHETMAR Dux Virgilium Epiſcopum, ſi fieri potuiſſet, ad ſe veniret; quod ille renuit, orta ſeditione quod CARINVLA dicimus, ſed inito cōſilio dimiſit ibidem Latinū presbyterum.

ordinatum presbyterum, qui admonuit ipſum ad illud monaſterium ſuum caput declinare in ſeruitium Dei, ille ita fecit ac promiſit ſe ad ipſam ſedem ſeruiturū, ſicut & fecit atque annis ſingulis ibidem ſuum ſeruiturū perſolſuebat, & inde ſemper doctrinam & officium Chriſtianitatis percepit vſque dum vixit.

Et non multo poſt orta alia ſeditione, exiuit inde ipſe Latinus presbyter. Ea vero ſedata, miſit iterum Virgilius Epiſcopus MADELHOHVM presbyterum & poſt eum VVARGIAMNVM presbyterum. Mortuo autem KETMARO, & orta tertia ſeditione, aliquot annis nullus presbyter ibi erat, vſque dum VVALTVNC dux eorum miſit iterum ad Virgiliuū Epiſcopum, & intentè poſtulauit, vt ad confortandam in fide prædictam terrā aliquos deſtinaret presbyteros, petitioni igitur memorati ducis incremēto & ſanctæ Eccleſiæ conſulens, miſit * HERMONEM & REGINBALDVM presbyteros, atque Maioranum diaconum, cum alijs Clericis viris vbique religioſis & honeſtæ conuerſationis. Et non multo poſt miſit ibidem iterum eūdem HEIMONEM & Duphterum ac Maioranum presbyteros, alioſque Clericos cum eis. Iterum miſit eis GOZARIVM, MAIORANVM, ERKENBERTVM & Auguſtinum presbyteros, poſt eos Rembaldum, Reincharium presbyteros. Item Remboldum, Gimcharium.

* Inſr Heimonem.

IV. HIS ita geſtis, ad extirpandam funditus & eliminandam, ſi qua in re viſa eſt barbaricæ ſuperſtitionis idola-

idolatriam, atq; ad confortandum penitus in fide, frequẽti prędicatorum diligentia plantatam ſuæ diœceſis Eccleſiam prouidens, ac prouida circumſpecti paſtoris vigilantia, per villas & prouincias verbum vitæ vbertim ſeminando, diu deſiderabiliter optatam ouibus ſuæ propriæ viſitationis præſentiam exhibuit. O quanta principum cuiuſcunque religionis obuiam illi cum pompa præcedentium exultatio, quam laudabilis ſpritalium virorum viciſſim ſtipatim, immo certatim Dominum & patrem ſuum inuitantium deuotio, quorum profecto petitionibus vir ille ſanctitatis & gratiæ plenus, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret, Zelo pietatis obediẽs Eccleſias cõſecrauit & per KARINTHIAM ſenſim tranſeũdo ad fines Hunorũ vbi Trabus influit Danubiũ, quo etiam poſtea tempore ARNONIS primi Archiepiſcopi territorij Saltzburg. termini chonicis aſcentantibus extendebantur ſaluberrimæ viſitationis vſus officio pertranſijt, palmitesque cœleſtis vineæ propagando Clericis ad ſacros ordines promouendis, vt ſingulos arbitrabatur dignos benedictionis ſuæ manum impoſuit. Inæſtimabilis igitur ſanctitatis & meriti, beatus Dei præſul Virgliius fœliciter ac ſtrenuę ſui laboris curſu conſummato, poſt emerſas pelagi mundani tempeſtates, ad metam huius peregrinationis, & ad portum ſalutis Ieſum Chriſtum declinans, diſſolutionem ſui iuxta neceſſitatem conditionis humanæ, imminentem diuinitus ſibi reuelatam longe ante præſciuit, quam Euangelicæ Dominus vineæ ſub perſona patriſfamilias ex conuentione diurni denarii corona immortalitatis remuneraturus, pro temporalibus æterna, pro terrenis felici commercio tribuens cœleſtia, de carnis ergaſtulo liberãdus, huiuſmodi vocibus creditur inuitaſſe; Virgili ſeruus meus es tu, quia in te cõplacuit animæ meæ, ingredere iam

in

Digitized by Google

in l. e. & l. s. h. Quæ vero miſericordia & ineffabilis diuinæ diſpenſationis effulget prouidentia, quæ dum ſanctum ſuum IVVAVENSI Cathedræ præficiendum, olim ab vltimis occidentalis HESPERIÆ partibus aduexerat, ibidem pariter depoſitionis ei mauſoleum de medijs PANNONIÆ finibus reuertenti præparabat. Rediens itaque celerius & memoratam illam ciuitatem ſuam intuitus, amariſſime fundendo lacrymas, hunc viſus eſt decantare verſiculum, hæc requies mea, &c. Celebrato deniq; diuini Sacramenti myſterio, leni morbo correptus, anno Dominicæ incarnationis D. cclxxx, 4. Kalend. Decemb. obdormiuit in Domino, cuius corpus in latere meridiano monaſterij, cuius ipſe xij. annis fabricator, & in tertio decimo conſecrator extitit, prout tantum decuit pontificem, honorifice fuit repoſitum, ſacer autem ſpiritus eius, ciuium conſortio gaudet ſupernorum.

V.

De inuentione S. Virgilii & miraculis & vita ipſius.

ANNO vero Dominicæ incarnationis M. C lxxxj. xiiij indictione, xiiij Kalen. Martij, ſub ALEXANDRO Papa III. Apoſtolatus ipſius xxj. & vltimo, regnante ſereniſſimo principe FRIDERICO Romanorum Imperatore Auguſto, anno regni eius 33. & conregnante ſibi filio eius Heinrico Romanorum rege glorioſiſſimo. OTTO de Wittelſpach / inclyo Duce Bauariæ Ducatum tenente, ſupra memorati fabrica monaſterii, quæ ſchiſmatis perſecutione conflagrante ante aliquos annos diruta & diruenda deperierat, ſumptibus & iuſſu paſtoris Chunradi præclariſſimi SALTZBVRGENSIS tunc Archiepiſcopi, Apoſtolicæ ſedis tunc in Allemannia legati, Cardinalis preſbyteri ſancti Marcelli Sabinenſis Epiſcopi, modo autem Moguntinenſis Archipræſulis, dum à fundamentis cœpere ædificari, ſancti Spiritus cooperante gratia,

Chunradus Archiepiſcopus Saltzburgenſis.

tia, & diuinæ maieſtatis ſuffragante clementia, corpus beati VIRGILII quidem ob immenſi temporis antiquitatem ab omnibus ignorabatur, cõtigit reuelari. Quadam die factum eſt, vt lapides è muro elapſi aliquantulum intro ſpectandi, aditum tranſeuntibus præbuiſſent; diligentius aliquibus licet ipſum conſiderantibus concauitatis patuerunt indicia & picturæ vetuſtioris deaurata illic viſa ſunt ſtemmata. Porro Canonicis huius rei nouiter perquirentibus, & latius eiuſdem muri aperturas patefaciẽtibus, inuenta beati VIRGLII octaui poſt ſanctum RVDBERTVM *S*altzburgenſis *E*piſcopi, tumba & depicta imago, eiuſdemque imaginis huiuſcemodi *E*pigramma:

Virgilius templum conſtruxit ſcemate pulchro.

*E*t præterea dies obitus eius, 5. Kalend. Decembris. Iſdem vero dignus Deo pontifex, vt in annalibus noſtris reperimus maioris Eccleſiæ, & in qua & ſepultus fuit, primus extitit fundator; & beati Rudberti ac ſedis *E*piſcopatus in ipſam *E*ccleſiam, qua nũc eſt pius translator. *T*empus etiam, quo dictus pontifex obierat, anno incarnati Domini D cclxxx. in eiſdem annalibus inuenimus.

Ad tantæ igitur rei ſpectaculum plurimis nouarum rerum cupidis, vt fieri ſolet, confluentibus, nõ pauci à doloribus diuerſis ſunt alleuati. Cunctis autem qui accurrerant viri Dei reliquias venerantibus, iuuenis quidam diaconus & Eccleſiæ eiuſdem Canonicus inter cæteros dictum locũ patefaciet, ille vana curioſitate magis quàm pia deuotione accedens, præſumptuoſe effoſſa humo manũ ſiniſtram venerandis oſſibus iniecit, omnibus eum redarguentibus & prohibentibus, & inproſperum hoc ipſum, ſicut rei probauit euentus, ſucceſſurum non fore aſſerentibus.

Digitized by Google

Verum ille hæc omnia corde obſtinato paruipendens, nihil de ſanctarum violatione reliquiarum, quæ tot annis intactæ, ac decẽti veneratione abſconſæ latuerant, curabat. Interea fama inuentionis ſancti Præſulis crebreſcente, mulier de ciuitate SALTZBVRG. cum in partu multis diebus laborans periclitaretur, per reuelationem nocturnam admonita, candelam ad menſuram ſui corporis ſuper famuli Dei ſepulchrum tranſmiſit, candelaq; incẽſa, ſtatim puerum enixa conualuit. Quædam autem ipſius mulieris conuicanea cum irremediabili, & diuturno viſcerum dolore torqueretur, fidem eius ſecuta, eodem modo candelam tranſmiſit, & ſubito curata eſt.

Tertio quoque miraculo mulier quæ manuum contractione detinebatur, ad ſepulchrum viri Dei deferens, in itinere ſanata eſt. Poſt hæc infans cæcus quinque ab ortu habens hebdomadas à parentibus illius delatus, viſum recepit. Item mulier quædam à lippidine oculorum curata eſt ibi.

Sane diaconus ille quem præmiſimus horum miraculorum incredulus, oblationes fidelium, quæ iam pia deuotione à plurimis illuc deferebantur rapere, & vſibus ſuis attrahere non timuit, nec ea temeritate contentus, mulierculam ibidem orantem, ipſe ſanctas reliquias ſubſannans irreuerenter præſumpſit repellere. Iuſte igitur diuina vltione ſtatim correptus à Dæmone, oculis terribilibus ore hianti circumquaque diſcurrens ſacrarium introiuit, primamque vexationis ſuæ & veſaniæ notam in quodam presbytero Eccleſiæ theſaurario, quem tunc forte ſolum illic repererat oſtentans, ipſum presbyterum pugnis alapis cæſum, vnguibus quoque diutiſſimè laniauit.

Superueniente autem vno ex manſionarijs Eccleſiæ cũ presby-

preſbyter præfatus è manibus arrepticij ſublatus, interius ſacrarij cubiculum, oſtio poſt ſe clauſo confugiſſet, ipſe arreptitius Dæmone plenus ad ſui ipſius internitionem cœpit armari, & cum iam alium non videret, in quem furorem ſuum effunderet, veſtibus omnibus exutus, vtpote nullum vulneribus habens obſtaculum, raſorium corripuit, plurimiſque ictibus valido conatu pectus cœpit transfodere, preſbytero & manſionario prædicto intuentibus, & præ pauore nimio, accedere aut inhibere eum non audentibus. Verum cum pectus & manus vulneribus multis cruentaſſet, nec tamen vſquequaq; Deus ipſum ad maiorem & euidentiorem famuli ſui VIRGILII oſtentationem reſeruauit præcordia perforaſſet, collapſus ad terram toto conatu collum & guttur incidere temptabat.

Tunc itaque preſbyter & manſionarius, qui prius ab eo refugerant, collapſum & in terra volutantem videntes, audaciter erumpentes ſuper ipſum irruerunt, ferrumque de manu eius eripiunt. Iam vero plurimi clamore excitati, ad ipſum iuuenem concurrere cœperunt; ſed ipſe elapſus in tenebris, quia erat crepuſculũ curſu velociſſimo, turrim conſcendit, & negotio perambulante in tenebris, eum * ad alia necis ſuæ conuertitur argumenta, funemq; companæ laquei vice collo circumdans, de feneſtra turris exiliuit. * fort. inſtigante.

Duo autem ex pueris è veſtigio ipſum inſecuti, vbi turrim aſcendebant, pendentem eum & palpitantem inueerunt, retractumq; Dei gratia iuuenem à laqueo abſoluunt, & inter manus trahẽtes ad inferiora deducunt. Porro cum ad vicinia ſepulchri beati Virgilij eſſet adductus, inter ſemetipſum frendens cœpit obniti, & retrorſum labi & corruere, manumque, oculis ne ſanctum videret ſepulchru, madmouere. Reportatũ igitur ad ſacrariũ, concurrit

Clerus vniuerſus, pſalmi, exorciſmi, Letaniæ ſine intermiſſione dicuntur. Cum in ipſis litaniæ precibus nomen ſancti VIRGILII inculcaretur, malignus ille inhabitator, qui vas illud poſſederat, auditū nomen nō ſuſtinens ſancti nominis, frendens, & dentibus horribiliter ſtridens, rugitum teterrimum emittebat, iuuenemq́; miſerrimum crudeliter diſcerpebat. Euidenter itaq́; cunctis qui aderant, quod ob illatam ſanctis oſſibus iniuriam ita vexaretur, conijcientibus ad tumulum præfati caput & membra terribiliter quatiens, ſpumamq́; eiectans refertur, ſonantibusq́; campanis plebs totius ciuitatis conuenit. Admotus autem ſepulchro, ipſum ſepulchrum conſpuebat, dæmonq́; iam aperte incendium quo à ſancto VIRGILIO pateretur proclamans, ac manum ſepulchri violatricem temptans, & geſtiens dentibus corrodere, niſi ipſa manus abſcinderetur, ſe non exire teſtabatur. Tum verò tantus ab vtroq́; ſexu clamor exortus eſt, vt vox continuata cum lachrymis, non poſſe finiri videretur. Effertur deinde ab Eccleſia, & in lecto reponitur; Vbi dæmon à ſacerdotibus per tremendum iudicium, & his ſimilia adiuratus, cur vas Dei in ſuam redegiſſet poteſtatem, in hæc verba prorupit: Ego non ſponte, ſed coactus veni, candelas & alias oblationes à viri Dei ſepulchro ego abſtuli, & niſi quantotius eæ reſtituantur, magiſter meus cum ſeptem nequioribus intrabit ſpiritibus, & in perpetuū hic manebit. Cum verò candelæ diu quæſitæ rurſum ad dæmonis indicium inuentæ eſſent & allatæ, addidit idem dæmon corpus miſerabile ſcopis munde purificatis candelarum cædendum, ipſiq́; iuueni, poſt redditam ſanitatem, diebus xx. ieiunandum. Poterat autem in afflicto iuuene, in quo regnabat & dominabatur iniquitas videri miſera, & vnde non præſentes ſed & abſentes non paruum potuiſſent percipere

Digitized by Google

cipere errorem. Scopis enim allatis, candelis etiam relatis, & incenſis, in Eccleſia iuuenis præmemoratus ad ſepulchrum beati præſulis totius multitudinis precibus & lacrymis, comitatus refertur. Vbi dum ſcopis ſicut oſtenſum fuit, diutius cæderetur, aſtanteſq; vniuerſi auxilium & miſericordiam beatæ Dei genitricis MARIÆ, nec non & ſanctorum NICOLAI, RVDBERTI, VIRGILII præcipue ſuſpiriis intimis expoſcerent, ſpiritus ille nequam cum ſtrepitu & ſibilo non modico aufugit, multis circumſtantium diſceſſum eius & impetum ſentientibus. Liberatus ille à dæmonio & refectus ſacramento viuifico, ad lectum ſemiuiuus reportatur. Ibi per triduum mutus permanens, indiciis manuum & ſcriptis intentionem animi expoſuit, quod lingua non potuit; quia taciturnitas hæc ſicut poſtmodum patuit, incredulitatis pœna fuit. Admonitus verò à reuerendis ſacerdotibus, vt fidem circa ſe geſtis adhiberet, & ſanctum VIRGILIVM miraculis clareſcere crederet, manu & ſcripto renuit, & quamdiu renuit, vſum loquendi non recepit. Tandem cum mutus & animo & corpore deficiens in proximo moriturus crederetur, rurſuſque dominico ſacramento communicaſſet, & ſacerdos ſubintuliſſet, Si credis Virgilium Dei famulum, aperiat os tuum, qui aperuit os Zachariæ Prophetæ, ſubito gutture & lingua reſoluta, Credo, exclamauit, ſtatimque vſum loquendi, cum ſanitate priſtina recepit. Cum autem eo modo ſanatus reſpiraſſet, monaſteria etiam & Eccleſias ſingulas, gratias Deo & ſanctis agens circuiſſet, quia fex eius nondum fuerat exinanita, ad priſtinum reuerſus eſt reatum, ſanctique illius meritis ſine intermiſſione in vicina ſepulchri, & in conſpectu populi exprobans iterato meruit caſtigari, quia caſtigatus noluit emendari. Interrogatus enim ſi circa ſe geſtorum meminiſ-

ſet, contumelioſe ſubiunxit ſe ſepulchrum ſancti pontificis, ſi nō ab interrogatione quieſcerent prophanaturum, & omnimodis euerſurum, hac in hora quaſi percuſſus ad terram decidit, & ab aſſiſtentibus eleuatus aliquantulum conualuit. Nec contentus eo cum vnus ex canonicis infirmus, ad ſepulchrum ipſa nocte fuiſſet delatus, ipſe iuuenis cum reliquis canonicis pro infirmi ſalute illo oraturus occurrit, virum temerariè & cum ſubſannatione vt infirmum ſanaret orauit. Alioquin ſe non crediturum aliquos meritis ipſius ſancti liberari. Sed & his ſimilia adiiciens non orando ſed ſubſannando, opem allato infirmo flagitabat. Confeſtim igitur tumulo ſupereminens tectum cum fragore maximo ita introiuit, vt lapidibus grandinis concuſſum eſſe videretur. Iuuenis etiam ille, qui à dæmonio liberatus, & pro ſua quoq; frequenter præſumptione caſtigatus, adhuc in ſua pertinacia permanebat, iam denuo percuſſus, coram omni plebis multitudine proſtratus, incendio ſe conflagrare & mori proclamabat. Deportatus itaq; ab Eccleſia, tamdiu intollerabili dolore eſt detentus, donec ſe in ſanctum Dei peccaſſe confitens ad plenum credidit, & ad plenum liberatus eſt. Curatus autem demum ea quæ prius celauerat vexationis ſcilicet ſuæ ordinem expoſuit, quod nimirum tempore illo, quo ſicut prædictum eſt, mulierem à ſepulchro ſancti repulit, ſpiritus ille immundus cum vento vehementi in ſpecie veſpertilionis os eius introiuit. Deinde cum tempus curationis eius adeſſet, beatum NICOLAVM quem ipſe ſpecialiter venerabatur, & præterea ſanctum VIRGILIVM aduenıſſe, velumque nigerrimum & longiſſimum, & nigerrimum vtroſque ab ore eius protraxiſſe, ſanctumq; Nicolaum ſubintuliſſe: In fratrem noſtrū grauiter peccaſti, veruntamen pro tua apud dominum interceſſimus ſanitate.

Iſtis

Iſtis admirandis & plura admiranda ſunt addita, quod mulier de LVFEN cæca & clauda ad ſepulchrum viri Dei, & viſum recepit & greſſum.

Item mulier de ciuitate SALZBVRG. neruis crurium longo tempore contractis, greſſum retinere non valens, noctu diuinitus admonita, ad tumbam ſancti Præſulis venit, & curata eſt.

Alius quidam de ipſa ciuitate dorſum habens inclinatum & omnino ſurſum non valens reſpicere, manus etiam & pedes habens debiles, hoc quoque tormento annis XII. detentus, ad ſepulchrum iam dictum repente ſanatus eſt.

Item alius ciuis LVFFENSIS ex quadam neruorum diſſolutione carens greſſu, ad tumulum reptans manibus deuenit, & aliquandiu viri Dei auxilium implorans, plantis conſolidatis ſanus effectus eſt.

Item homo quidam de Pemmingen eodem morbo laborans ad ſepulchrum prætextatum effectus eſt incolumis.

Mulier quædam de villa Gretich manibus & pedibus contracta, ad tumulum eundem, cum magno omnium gaudio & admiratione ſana receſſit.

Duæ præterea mulieres conuenerunt, vna de ciuitate SALZBVRG. altera de Auena villa, ambæ oculorum lumine priuatæ, prior quidem annis XX. ſubſequens autem tribus, & ad ſepulchrum cum magna deuotione accedentes, viſum repente vtræq; receperunt. al. Auenā

Alio item tempore mulier PONGDONENSIS tribus annis contracta, & plurims infirmitatibus detenta, ad iam dictum locum magno labore deducta, ſanata eſt. Ipſo tem-

Digitized by Google

tempore quidam infans de HALLE pedibus contra-ctus erectus eſt. Item homo quidam Saltzburgenſis natus perſona, pluribus annis cæcus, ibidem illuminatus eſt, quatuor deinde mulieres cæcæ, ſingulæ plurimis aſtantium notiſſimæ, viſum ibi receperunt, quarũ vna de ciuitate *Saltzburgenſi*, reliquæ de viculis adiacentibus aduenerãt, de VISCHAHE & GLAES & ALBEN, inter quas quæ de Alben aduenerat xx. annis cæca fuerat. Subſequẽti igitur tempore duæ mulieres, vna cæca, altera dorſum ad genua habens inclinata, curatæ ſunt. Ipſo tempore puella cruribus contracta, & mulier ſurda & muta, ſanatæ ſunt. Dehinc alia mulier cæca, viſum ibi recepit.

Nec reticendum putamus, quæ Deus in remotis partibus per merita ſancti VIRGILII, eodem tempore operari dignatus eſt. Hic enim ex veracium teſtimonio audiuimus virorum; frater quidam apud Rottenhaßlach amplius annis xl. in habitu monachico religioſiſſimè cõuerſatus eſt, hyrenoſus & circa inteſtina ruptus, multo fuerat tempore, eaque paſſione vires ſuas excedente, humano auxilio deſtitutus defecerat; cũ interim fama ſignorum beati Præſulis Virgilij, ad aures ipſius venit cœpitque Dominum intimis deuotiſſimè ſuſpirijs deprecari, vt per merita famuli ſui Virgilij priſtinæ ſanitati mereretur reſtitui. Hæc eo orante, inteſtina cœperunt ad ſuperiora ad locum antiquum paulatim relabi, vt triduo vix expleto totus factus eſt incolumis, modum ſuæ curationis omnibus aduenientibus prædicaret.

leg. Hernioſus.

Alio item tempore paralyticæ duæ ad tumulum ſancti viri delatæ, mulier ſcilicet, ætatis prouectæ de Gebkirchen/ & puella duodennis de Walwes ſanitatem priſtinam receperunt. Quidam de pago Ryemgaw cæcus ad ipſum tumu-

tumulum veniens, deuotiſſimè viro ſancto ſe commendaſſet, domum rediens in media itineris ſui via viſum recepit. Quædam etiam puella de MATSER curuam à natiuitate habens manum, ibidem in præſentia Cleri & totius multitudinis curata eſt. Item puella de Perndorff manum habens aridam & curuam ſanata eſt. Item puer de Tuſendorff annos quatuor habens ab ortu, & adhuc prorſus incedere non valens, à patre delatus eſt ad tumulum, & pro debito naturæ & ætatis ambulare cœpit. Puer quinquennis, de Vochenburg/ mutus & cruribus contractus à natiuitate, deportatus ad tumulum à matre, & vſum recepit loquēdi & greſſum. Quidam puer de Sückten mutus & paralyticum habens brachium, vt nec ori poſſet applicare ad comedendum, optabilem recepit vtriuſque mali curationem. Clericus quidam Diaconus de Pieme/ meritis beati Virgilij derogare præſumens, dicebat, nulla Dominum pro eo vel propter eum operari miracula; ſtatimq́; correptus à Dæmonio, tamdiu caſtigatus eſt, quouſque ad ſepulchrum viri Dei tractus, diuina miſeratione & inſtanti fidelium ſupplicatione meruit liberari.

Adoleſcens quidam filius HENRICI de Layningen/ idemque Chunonis ex ſorore nepos, à natiuitate ſurdus, ad ſepulchrum beati Virgilij auditū recepit. Item infans de Tuſendorff contractus pedibus à matre ſua ſepulchro ſuperpoſitus, greſſu recuperato ſurrexit curatus. Puer quidam de Winheringen curuus, diſtantia locorum venire præpeditus, ad tumbam beati Virgilij per itinerantes miſit candelam ad menſuram ſui corporis factam, qua allata & incenſa, ſoſpitatis ille conſecutus eſt beneficia.

Quidam ciuis HALLENSIS cambiendos ferens de-

narios, dum etiam vectus ad ciuitatem SALZBVRG. tenderet, ſepulchrum ſancti Virgilij viſitare, & pro facultate ſua oblationem ponere ſecum tacitus propoſuit. Veniẽs autem vel negotij occupatione aut obliuione diſtractus, inſalutatis reliquijs domum redire cœpit. Dum igitur ab vrbe longius proceſſiſſet, equus licet calcaribus vrgeretur, non tantum progredi recuſauit, ſed & reſtitit, quinimo ad ciuitatem regreſſus, hoſpitium vnde exierat redijt. Hoſpita vero domus qua nunc cauſa rediſſet interrogante, cuiuſdam negotij agendi gratia ſe reuerſum confeſſus eſt. Rurſus iter arripiens, domumque tendens, non longe progreſſus ab vrbe, ſicut antea factus retrogradus hoſpitium ſuum iterato petiit. Hoſpita iterum ſciſcitante cauſam ſui reditus, & ſatis mirante finxit aliud ſibi ſuperfuiſſe negocium, ſimili reditu diſpenſatione diuina, in tertia vice indicauit denique rei veritatem, quo accepta via totiens, reuocatus fuiſſet: quoniam iuxta propoſitum ſuum beato Virgilio votiuam hoſtiam offerre neglexiſſet, quo facto recto calle domum perrexit.

Item duo milites ſepulchrum beati Virgilij viſitaturi, clientulum quendam auditu carentem, * terras moderatorem & aurigam ducebãt, quibus ad ſancti Virgilij tumulum oblationes ſuas præſentantibus, & preces Domino fundentibus, ille dictus miniſter eorum, ſimul cum illis aſtabat; & quia non eſt perſonarum acceptor Deus, ipſe præ dominis audiri meruit. Auditum enim ſine mora recepit. Quidam ciuis HALLENSIS puerum habens calculoſum, medico aduocato rogauit eam, vt ferro lapidem excideret, ſicq; dolorẽ filij ſui finire temptaret. Qui dum cultrum & alia inſtrumenta cœpiſſet, dictus puer vtpote difficultatem medicinæ ſuſtinere nõ valens, ad fletus quoque patrem commouit. Miſeriæ igitur pueri dolentis, af-

*leg. per.

fectu

fectu paterno compatiens, amoto medico & infecto adhuc negotio ſanctum Virgilium obnixe & humiliter cœpit inuocare, vt cuius meritis innumerabiles per Dei clementiam eſſent curati, ſuus quoque filius priſtinæ redderetur ſanitati. Nec mora inter ipſa precantis verba, calculus à puero elapſus, in manibus patrijs apparuit.

Quidam puer de Kratburch à Dæmonio vexatus, & à matre ſua ad ſepulchrum beati Virgilij delatus, precibus fidelium, & maternis fletibus meruit liberari.

Seruiẽs RATISPONENSIS Epiſcopi in die paſchali communione Dominici Corporis ſuſcepta, eadem die videlicet Dominica tabernam præſumpſit intrare, vbi potationibus & ebrietati deditus laſciuiæ potatorũ interfuit. Meritam pro factis pœnam recipiens, in tantam verſus amentiam vt octo continuis diebus nec cibum caperet, nec mẽtis veſaniam deponeret. In viſu deniq; noctis à beato Virgilio ſalubriter admonitus, modum reformandæ ſanitatis edidicit, eo videlicet tenore, quatenus tumbam iam dicti Præſulis humili prece viſitaret, ſicq; aſpirante DEI clementia, ſanitati priſtinæ reſtitui non deſperaret. Qua viſione quibuſdam expoſita, iuſſu domini ſui Ratiſponenſis Epiſcopi cuſtodibus ſibi deputatis, ad ſepulchrum beati ductus eſt Pontificis. Cui ſuper incumbens & preces quas poterat Domino effundens, ſimul etiam lachrymis fidelium aſtantium adiutus, omnimodę ſoſpitati panem ibidem oblatum nihil hæſitans comedit, & ſenſus vigorẽ recepit.

Quædam mulier de SELEHVBEN grauiſſimo dolore præuenta, tãto languore præuenta eſt, vt omnibus de vita ipſius deſperatis, in extremo mortis articulo agonizaret; Quæ dum pro ſe Deum implorare, vtpote rationis & vocis beneficio deſtituta minimè ſuffeciſſet, aſtantium multitudo fidelium DOMINI ac ſaluatoris noſtri pro ipſa cœpit inuocare auxilium, facta quoque commemoratione

Digitized by Google

beati Virgilij cum ſumma deuotione. Vnde factum eſt, vt in ipſo momento mulier de lecto ſurgere, & priſtina ſanitate recuperata, ſequenti ſtatim die ſepulchrum beati Virgilij cum laudibus & gratiarum actione viſitaret.

Cum infinita Chriſtianæ profeſſionis turba ad tumbam viri Dei de longinquis partibus confluerent, vt à variis animæ vel corporis curarentur languoribus, quidam homo de Wegelingen / diues & notiſſimus incolis de vicinia regionis ad ſepulchrum beati Virgilij tendentibus, ſolus ipſe neglexit venire, hoc videlicet in animo retractans, quod nullis premeretur aduerſis, vtpote ſuis rebus domeſticis in ſumma proſperitate compoſitis. Hæc eo cogitante, vnicum quem habebat filium VIII. annorum, vis tanta paralyſis ſubito corripuit, vt ipſum voce & greſſu priuaret. Vir ergo præfatus flebiles heu mœſtos cogitur inire modos, & licet nimio dolore pro inopinato malo pene deficeret, ex ratione ſibi conſulens, doctorem ſuum plebanum aduocauit, & inter verba confeſſionis ei totam ſeriem rei geſtæ veraciter expoſuit, vt digna Deo ſatisfactione promiſſa, & ſuſcepta pœnitentia, conſilio plebani ad ſepulchrum beati Virgilij vna cum puero iter arripuit, atque dum irent, languidus ille infirmitatis inuenit remedium. Homo quidam de Owe paralyticum habens filium, vouit eum ad tumbam Virgilij perducendum, & continuo in eodem loco priſtinæ ſanitati meruit reſtitui. Quidam puer de Vebendorff quinquennis cæcus & contractus, ſecus tumulum viri Dei vtriuſque incommodi beneficium recepit. Quidam homo de Erlach curuus, inuocato nomine Virgilij in eodem loco redditus eſt ſanitati.

His prædictis omnibus, & hoc memoratu dignum æſtimamus, qualiter homo quidam grandæuus de villa ſancti HIPPOLYTI ad viſitandum beati viri ſepulchrum iter arripuit,

puit,

Digitized by Google

puit, & voti compos effectus, dum inter verba ſacerdotis exhortationis ad populum aſſiſteret, habitu priuationem ſecuto cæcitatis oculorum tenebras amiſit. Mulier quædam audiens quantas dominus virtutes operatus ſit per famulum ſuum Virgilium, ſecus tumbam eius diuinum implorat auxilium, per interceſſionem viri Dei in redeundo domum viſus recuperauit beneficium, Item fœmina quædam de AQVILEGIA à viro ſuo minus cauto quacumque rei cauſa in cubitó nō mediocriter cultro ſauciata, ſectiſq; neruis manum habens curuam & contractam à multis eiuſdem regionis incolis comitata, beati pontificis tumulum cum debita reuerentia ſuppliciter acceſſit. ſed quia tempus miſerendi eius nondum aduenit, Omnipotens Deus admirationem diſtulit, infectoque negocio domum repedare cœpit. Iter autem cœptum peragens, dum in villa quadam ſecus THAVRVM montem pernoctaret, deuotiſſime nomen beati Virgilij cum fletu vberrimo inuocauit, & in eodem loco curuitate manus depoſita, priſtinæ ſanitatis vigorem meruit conſequi.

Puer quidam de Lincehardt contractis cruribus officio greſſus deſtitutus, adminiculo parentum ad ſepulchrum beati pontificis deportatus eſt, cui etiam ſuperpoſitus in ſomnum ſalutiferæ dormitionis corruit, euigilans autem vſu greſſibilitatis reſtituto, cum magna admiratione aſtantium ambulauit. Item fœmina de Matſe dorſum habens incredibili curuitate tortuoſum, diuinam clementiam flagitauit, quatinus meritis beati Virgilij, cuius tumbæ accumberet, ſperatæ curationis inueniret remedium, ſtatimque fidei ſuæ commodum ſortita eſt effectum. Quidam puer de Roſpach crurium contractione ambulationis carens beneficio, communi more aptiſſime ſolidatis precibus fidelium pro ipſo beato

Digitized by Google

Virgilio nomen inuocantium perfectæ ſoſpitati reſtitutus eſt.

Et quoniam omnibus ſe inuocantibus conſuetæ pietatis opem beatus Dei famulus ſingulis pro neceſſitatibus ſuis ſemper exhibuit, quiddam mirabile & ſatis memorabile ſubnectendum eſt, quod monachus quidam de **Rotenhaßlach** diutino languore ſcapulæ laborans, dum in comitatu Abbatis ſui quodam tempore iter ageret, prætextata paſſione grauiter correptus accepta via defecit, viribꝰ corporis deſtitutus. Cæterum iuxta monachicæ regulæ rigorem forte diem in quo flagella carnis monachi de more ſuſcipiunt, adeſſe contigit, & cum cæteris qui tunc aderant, etiam ille morbidus coram domino Abbate proſternitur caſtigandus, partemq; dorſi videlicet ſaniorem plagis exponens, cum bene exaratam ſenſiſſet, alteram quoq; cui pepercerat, in honore ſancti Virgilij flagellari ſuppliciter poſtulauit, poſt cuius petitionis effectum plenariæ ſalutis adeptus eſt præſidium. O prædicanda & laudanda Chriſti pietas, quæ tanta celebritate merita beati Virgilij longè lateq; declarauit, vt eius fama omnes cis marinas nationes impleuerit. Si ergo fidei conſtantia vel recuperandæ ſalutis gratia SAXONES atq; BOHEMI ad tumbam viri Dei de longe inuitãtur, mirari non oportet. Nam mulier quædã de Degernſe ſicut lumine corporis exterius orbata, ita piæ deuotionis lampade cordetenus irradiata, longo itinere laborioſe conſummato ſepulchro beati Præſulis humiliter advoluta eſt, & inter ipſas ſupplicationis lachrymas illuminata cæcitatem depoſuit. Plebanum de **Theraz** ætate grãdæuum bonæ conuerſationis virum & honorabilem paralyticæ paſſionis morbus incurabilis adeo depreſſerat, vt dextri lateris pes atque manus corporis debitum non poſ-

ſent

ſent impendere ſeruitium, imo quod erat grauius lingua continuum pervrgebat ſilentium. Conſolationis igitur diuinæ fiducia roboratus, reliquias beati Virgilij viſitauit, quibus decenti veneratione ſalutatis, pedis officium magnalia Dei prædicando recepit, manus quoq; languorem in bona parte alleuiatum, omnibus euidenti veritate innotuit.

Vir quidam de Sonſtdorff paruum habens filium, tanta ægritudinis mole grauatum, vt ſine ſubleuante nequaquã loco moueri poſſet, audito quanta Deus omnipotens per beatum Virgilium operatur miracula, votum vouit vt ad tumbam dicti Præſulis puerum deferret. Nec mora; iter arripiens inclinata iam die villam hoſpitandi gratia intrauit, vt paruulum præ nimia debilitate deficientem, & quaſi moribundum relinquere propoſuit. Eadem igitur nocte candelam ſtaturæ pueri comparem fecit, quatenus cœptam viam conſtanter emenſurus pro ſalute filij ſui viuentis vel morituri ad tumbam beati Pontificis deportaret, quem manefacto diſceſſurus omnimodo ſpopondit, ſoſpitati reſtitutum inuenit.

*S*acerdos quidam cum inter ſacramenta *Miſſæ* plebem admoneret, vt in die placito ad viſitandas ſeruorum Dei reliquias beati VIRGILII & *E*BERHARDI vnanimiter conuenirent, à voto conſentientis populi quædam & honorata mulier non ſolum diſſenſit, ſed etiam prorumpens ſe nullatenus ſepulchra famulorum Dei viſitaturam, aperte proclamauit. Huius præſumptionis contumaciam Dei patientia non ſtatim repreſſit, ſed poſtquam à liminib⁹ excluſa eſt *E*ccleſię in amentiam conuerſa, domũ ſuam deducitur, vbi inuſitata & mirabili inſania correpta, facie

humo-

Digitized by Google

humotenus bruti animalis inſtar, humillima geſtus & proprietates porci ſimillimas expreſſit, vt iam non humana ratione, ſed pecuali ſenſualitate vteretur.

Omnibus autem qui aderant vehementi ſtupore repletis, à quibuſdam altioris conſilij viris, Sacerdos nomine IOSEPH aduocatur, per cuius largas Pſalmorum lectiones, & efficaces benedictiones, quantulamcunq; rationis partem recuperauit, vt & verba cõfeſſionis recitaret, & in ſanctum Dei Virgilium ſe peccaſſe recognoſceret, plenariam exinde ſatisfactionem Deo pollicens, tumbam memorati Præſulis viſitare celebri voto propoſuit, ſtatimque Dominica communione percepta, priſtinæ mẽtis redintegrato vigore, ſecum omnibus ſuis, & præfatum ſacerdotem largis refecit epulis.

Quidam puer de Eccleſia ſanctæ MARIÆ manum curuam habens præſente magna frequentia hominum, ad tumulum beati Virgilij delatus, omnibus pro ſanitate eius ad Dominum orantibus carne rupta & neruis crepantibus incolumitati eſt redditus.

Et quomodo ceſſet lingua carnis magnificentiam ſaluatoris extollere, qui de lapidibus procreauit filios Abrahæ? *Matth. 3.* Innouando enim ſigna & immutando mirabilia, Prophetã nobis & Archiatrum diuina bonitas ſuſcitauit, cuius virtutum potentia de lapidibus filios Abrahæ, id eſt, de incredulis fideles, de peruerſis compunctos reformauit. Quis autem videntium prodigia, quæ fiunt in populo, veteris fermenti vitia non exuat? quis pœnitentiæ fructus dignos per fontem lachrymarum & contritionem cordis non faciat?

Cum puero cuidam de Harbſpach/ in articulis manuũ contracto, interceſſio beati Virgilij in ipſa monumenti ſui præſentia ſoſpitatem priſtinam repenſat. Cæci ergo

accedite

Digitized by Google

accedite ad eum & illuminamini, & qui in gradibus paralytici iacetis, ipſo confortante glutinamini. quia ne longe exempla petantur; Puerum quendam de Mulſtatt/ decem annorum curuum & cæcum à natiuitate: Nec non de Celle in Cylarum puellam quindecim annorum paralyticam, plenarie curatos oculata fide conſpeximus.

Quantus ergo noſtra opinione reputandus, quam thronis & dominationibus proximus eſt exiſtimandus, per cuius inuocationem fœmina quædam de Aſpach manibus contracta & alia mulier de Suben in vtroq; brachiorum ſimili morbo debilitata, cœleſtis remedij ſenſerunt efficaciam. Nunc & omne genus humanum Domini noſtri Ieſu Chriſti prædicet clementiam, de cuius munere venit, vt beatus Pontifex Virgilius omnibus ſibi deuotis aſſit propitius. Nam ex tumba eius oleum ſanitatis cuidam puellæ manibus & pedibus contractæ largiter emanauit & eiuſdem ſalutiferæ vnctionis gratia, quidã paruulus de pago Rienko / mutus à natiuitate vocis organum recuperauit. Adoleſcens quidam de Dirnſtein in vicinia Friesaci manum habens aridam & inutilem, exoratam & optatam à ſancto Virgilio ſuſcepit valetudinem.

De ciuitate Ratispona inſtitores ad nundinas per alueum Danubij in loco qui dicitur Ardagher cum naue maxima mercibus onuſta deſcendentes in periculum illud excitatione fluctuum aſſidua vocatum Spilberg inciderunt; nec mora procellarum impetuoſiſſima vertigine inuoluti, multotiens girando aquarum violentia ſcopulum in medio gurgitis eminentem, à quo cauſa tempeſtatis illius procedit, vellent nollent ſtatim paſſuri naufragium acceſſerunt; vbi demum tanta fluminis importunitas æſtuantis, miſeris incubuit, vt turbo voraginis proram carinæ aqua ſemiplenæ ſorbendo puppim in ſublime attol-

 leret,

leret, omneſque vniuerſaliter tam nautas quam cæteros adeò de vita deſperatos redderet, vt armamenta reintegrandi, tanquam nihil penitus conferentia proijcerent, & quod ſolum reſtabat in articulo mortis conſtituti, Dominum redemptorem mundi pro ſalute animarum ſuarum intentiſſime flagitarent. Tum vero gens illa inter confuſos naufragij tumultus clementiſſima Domini ſaluatoris dignatione commonita, mitiſſimi Confeſſoris & antiſtitis ſancti Virgilij, de cuius miraculis & virtutibus plurimis ante non pauca didicerant, omnes vnanimi ore cordeq; ſuppliciter inuocabant auxilium, quatenus ille cœleſtis atque ſupremus humani generis inſtaurator, qui omnium, Pontificis nomen implorantium, velox & copioſus eſt propiciator, per merita famuli ſui, ſolitam & neceſſariam tribulatis exhibet ſuæ conſolationis præſentiam. Ad huius ſupplicationis ſuffragium memorata nauis ſubmerſione ſua mortis exitium breuiter cunctis impoſitura, ſuper vndas altius eleuata ſuſtollitur, & contra ictum fluuij decurrētis veluti funibus alligata traheretur, ſine detrimento rerum & hominum ſecreto quodam & potenti nauclero ad ripam vſque perducitur.

Miles quidam de PILSTEIN ab alio milite captiuatus filium ſuū bonæ indolis iuuenem obſidē pro ſe depoſuit, qui per XX. hebdomadas, & amplius duriſſimis vinculis in carcere compeditus, laborioſam & miſerabilem vitā exegit. Memoratus autem iuuenis videns ſe parentum adiutorio deſtitutum, in commemoratione beati Virgilij cōfeſſoris mitiſſimi cœpit dominicū ſubnixius implorare præſidium, de cuius miſeratione confeſtim poſt expletam orationem à vinculis abſolutus, ſine mora dilationis vrbem SALZBVRG adijt, reliquias ſanctorum viſitaturus, & condignas Deo liberatori ſuo, ſāctisq; omnibus, præcipuas vero ſancto Virgilio referens gratias. Rem geſtam nobis expoſuit vera-

veracius. Diffuſo itaq; rumore, hoc virtutum odore placantur, audientes vt balſamo, accurrunt fide ſitientes ad domum gratiæ, & ſecundum multitudinem dolorum ſuorum conſolatione percepta, refecti ſunt in ſaturitate. Regna multa prouocant, quæ per ſanctum Virgilium fiunt magnalia, & velut Bethſaidæ aquis, ſic eius beneficijs ſanitatis cauſa ſe immergit multitudo copioſa. *Ioann 5.*

Vnde & quædam in VNGARIÆ finibus nobilis matrona, cum iam diu oculis obtenebrata non videret, duos filios ſuos ad ſanctum direxit, vt viam complerent, quam ipſa non potuit, vt ſub eorum oratione impetrarent, quod credidit. At illi continuo iniunctum conſummant obſequium; iter arripiunt, & itinere proſperantes IVVAVVM citius peruenerunt. O quàm commendabile miraculum? Quadam ſexta feria cum iam opus fieret diuinum, obtulerunt filij, & eadem hora lux reddita eſt matri. Mirum in modum vna & eadem hora ſanctus Dei præſentem ſuſcepit hoſtiam, & abſentem illuminauit cæcam. Huius rei neſcij diſcedũt confeſtim filij. At illis in obuiam nũciatur, quod lux reddita ſit matri. Hora vero inquiſita & cognita, Deum laudant & benedicunt, mirabilem & glorioſum in virtute ſua. Vere laude dignus in domino conſiſtit, qui vbique præſens adfuit, vt hic filiorum ſuſciperet munera, & ibi matrem illuminaret à cæcitate ſua. Sed quid referam?

In Auſtria per ſanctum Dei patratum fuiſſe multorũ relatione cognoui. Quidam à iudicibus captus eſt patriæ, in quadriga ligatur, diſtenditur, & ſic in ciuitatem quandam plectendus ducitur. At ille præ timore pœnitẽs infeliciter lamentatur, ad beatum VIRGILIVM vertit ſuſpiria, ab illo petit protegi, à cuius ope nullum credidit fiducari. Vice igitur Ieſu Chriſti latroni crucifixo miſeretur & releuat, diſtentum ſoluit & liberat, fugientem ne capiatur confortat. Vere laudãdus eſt Chriſti confeſſor, qui mortis

Digitized by Google

reum à morte ſaluat. Noluit enim mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Qui taliter ouili dominico hominem reſtaurat ne pereat. Quomodo etiam ouem ſuam eſuriente lupo illæſam custodierit fidelis attēdatur. In confinio quoq; noſtro in villa, quæ dicitur QVANTELE, populus inter ſe beato Virgilio collectam fecit, & ille vitulum, ille agnum, quilibet prout potuit attribuit. Ex quibus arietem quodam die lupus arripuit, & cōcito fugiens ſecum ad ſiluam famelicus prouexit. Vnde non modicum doluit, cuius animal fuit; hinc ſeipſum indignum iudicat, ſe ſimul & ſua ſancto diſplicere formidat. A filio igitur ſuo agnum expetijt vt reddat. At ille patris damna ſubſannans negat. Sed ecce mirabile cum iam craſtina dies illuxit, coram oculis aſtantium in medio gregis lupum aries traxit. Quo relicto arripuit filium, qui ſanctis oblata reprobans non condoluit patri. Patet ideo quod leuiter ab hoſtili manu defendat hominem, qui ſic eſurienti lupo illæſam cohabitare fecit ouem. Huic miraculo concordat illa prophetia quæ dicit: Habitabit lupus cum agno &c. Item quidam homo de ſancto HIPPOLYTO per duos annos & fere dimidium cæcitate percuſſus, cum iam audiſſet quæ fiebant per ſanctum, lumen petiturus acceſſit, ſed quia adhuc forte indignus erat, quod volebat non obtinuit. Vnde non modice dolens, pœnitentia ductus mēte cœpit compungi, pœnam quam patitur ſuis commiſſis imputat, & confeſtim Deo & ſacerdoti ſeipſum deuotus accuſat. Pœnitentem itaque infixit, pœnam indicens emeritam. At ille altius ſeipſum iudicans ab eſu carnium annilem petit abſtinentiam, vt eo purior effectus meritis ſancti ſalutem mereretur conſequi optatam. Humanam verò fragilitatem confeſſor conſiderans vix rogatus conceſſit. At ille libens ſuſcepit, inchoauit & fœliciter conſummauit. Euoluto ferme anno cæcus petit IVVAVVM, ſed ecce in via veniens

Eſai. 11.

ens ſancto præſtante Virgilio lumen recepit optatum.

Quidam miles de villa quæ dicitur Dienge / cum eſſet cæcus, audita fama viri Dei ſpe ſimul & fide, præuẽtus ſanctum petijt Virgilium, quo dum iter arripuit, ecce via veniens optabile lumen recepit. Cum itaq; ſancti Virgilij longe lateq́; fama diffuſa crebreſceret, ex diuerſis nationibus confluxerunt languidi, & ex eius conſolatione finem dabant mœrori. Inter quos vnus de Erphesſfort acceſſit, vtraq́; contractus tibia, ſed ab ipſo quem fide portat, vt iam in via melius haberet veniendo portatur, & in die ſancti Virgilij adueniens, plene ſanatus eſt. Reuertitur ſaliens qui claudicabat adueniens, plene ſanatus eſt, & qui antea infirmus fuerat, iã ſanus glorificabat Deũ, in omnib' quæ audierat & viderat. Sicut ille de occidẽte, ſic alter de AVSTRIA, quæ eſt in oriente cæcus aduenit, ſed ſancti meritis illuminatus videns abſceſſit. Simile huic cito contigit, quia in inuẽtione S. Virgilij quædã RATISPONENSIS cæca lumẽ recepit. Et pulchre in die Inuentionis ſancti illuminatur, vt quãta meritorum luce reſplendeat qui inuentus eſt, in hoc miraculo teſtificetur. Item quidam ciuis FRISACENSIS RVGE nomine miniſterialẽ quendã ducis de STIRE OTTONEN ſcilicet de Gratzen/ quatenus neſcio offenderat, à quo vindictæ cauſa inſidijs circumuentus, quid faceret neſciebat. Cum ecce humanũ deſperat auxilium, velat ſe ſcuto fidei, & ad beatum Virgilium peregrinando confugiens, ſua petit virtute defenſari. Vnde mirũ in modum redeunti obuiat aduerſarius, ſed ecce per ſanctum compeſcitur, nudum pertimeſcit armatus, in tantum vt ita deficeret quaſi continuo moriturus. Vocato igitur ſacerdote, confeſſus pœnituit, pacis fœdus cum ciue miles pepigit, & ſic S. Virgilium petens conualuit. Sicq; contigit quod metuens ſecurus, & qui fortior factus eſt timidus, pauperi ſubdidit diuitem, & principi præpoſuit impotentem.

Digitized by Google

De
VITA ET MIRACVLIS
Sancti
EBERHARDI
Norici
Biburgenſis Abbatis
&
Archiepiſcopi Salisburgenſis

AVCTORE
Sancti Eberhardi
diſcipulo.

DVM

Digitized by Google

DVM vitas multorum de popularibus ſeu priuatis perſonis deſcriptas attendimus, ita vt non tam dignitas geſtorum, ſeu copia ſcriptorum beniuolentia apicibus appareat in reſpectu horum in tam glorioſi EBERHARDI ſanctæ Salzburg. Eccleſiæ Archiepiſcopi ſtilo ſatis ſuperq; ſuppetere vidimus, & hanc ſub ignorantiæ modio linquere dedecus nobis, illi iniuriam duximus. Vnde omnium extremi, quibus aut proprie Epiſcopus aut notus tantum conuictu, aut meritorum etiam & magiſter olim extitit paganus patrem reponere aggredimur, non tam ſcientiæ quam dilectionis præſumptione inducti, minimæ res ab alijs obmitterentur, timentes. Caritas omnia non ſperat, de incertis veretur.

Igitur EBERHARDO Patria NORICA: clariſſimum genus: pater bene Chriſtianus, cæterum in ſæculi honoribus, mater vero in optimis operibus extitit, quæ eleemoſynis, orationibus, ieiuniis pene continuis ſe tranſiens, ciboq; prẹter legumina raro indulſerat ferrea virtus. Cuius bene geſta commendare hoc vno ſufficiat, quæ Eccleſiam in honore ſanctæ MARIÆ perpetuæ virginis cum viro in ciuitate propria ſtatuens dimidio ferme miliario nudipes ad eam proprijs humeris lapides ferre ſolebat. Huiuſmodi actis iam nobilitatē illam ſęculi abdicaſſe totam videbatur, niſi quia ſumma ingenuitas in ſeruitute Chriſti cōprobatur. Trahebat ibi cū pediſſequis ſuis mulierum vtriuſq; conditionis turbā nō paruam, ſaxa portātium. Ad imaginē & ſimilitudinē ſuā fecerat cęteras. Ita ſe natura habet, iuxta formā maiorum, minores ſe gerunt. Cernere erat longius per circuitum vnius imitatione fœmininum genus melio-

ratum.

ratum. Suum hoc opus fecit matrona. Hinc meruit filium de quo nūc agitur digna dignum, qui optimam prouinciam ſortitus diſciplinis ſcholaribus conſecratur, & in BABINBERGENSI Eccleſia liberalibus rudimentis traditur imbuendus, vbi docilis attentus & beneuolus auditor, quantum magiſtro Philoſophiæ impenditur, tribus ex ea partibus nactis, Phyſica, Ethica, Logica oſtenditur. Hic itaque æuo tener in tantum generis ſui nobilitatem morum virtute tranſcēdit, vt iam non puer, ſed ſenex, nō leuis, vt in tali ætate aſſolet, ſed mox grauitate ſapiens diceretur & canus. Etſi aliquando carnalibus delitijs eſt temptatus, Dei mediante gratia, non eſt abſtractus neque illectus. In his enim artibus vel ſuis ſpeciebus nulli poſtmodum facilè inueniebatur ſecundus. Succeſſit deinde fœlix adoleſcētia, vbi Pythagoricæ literæ proportio à ſtipite indiſcretæ pueritiæ, ceteam ætatem dextro ramo ad beatam vitam conuertit, vel leuo ramo, qui & decliuior ad terrena & decliua flectit. Hinc quia dignus conſpicitur canonicam præbendam in eadem Epiſcopali ſede ſortitur. Ibi vero honeſtiſſimus iuuenis in dextro ramo MARIÆ optimam partem elegit, & clam Præpoſito qui TVRORVM eatenus fuerat ad monaſterium ſancti MICHAELIS conuolās monachalem habitum petijt & accepit. Regnum cœlorum, &c. iuuenes diripiunt. Maior pars ad malum proni ſunt ab adoleſcentia ſua, ſed Eberhardus regno cœlorum vim fecit, & vim paſſus eſt. Quid enim præpoſitus ageret, ad nutum eius campanæ omniſonum diſſonæ conſonāt, procedit ipſe per ſemetipſum cū vniuerſo choro templi ad monaſterium fratrem imperant reddi magis quam rogant, eripiunt magis quàm recipiunt. Quia vero chorū Clericalem monaſtice tonſus non decuit, ſumptibus datis in FRANCIAM cum magiſtro ſuo directus eſt. Vbi in tan-

Matth. 11.

tum

tum profecit, quod ſeniores ſuos ſenſu creſcente ſubegit. O quam fœlix exiuit, ſed multo fœlicior redijt, immo & futuræ fœlicitatis ſuæ ſignum iam reuerſus videre meruit, & alijs præmonſtrauit. Cum enim quadam die poſt reuerſionem patētibus ſuis in domo conſedit, gallina adueniens, ſub veſtimento ipſius ouum magnum poſuit, quaſi quid in ipſo ſperari poſſet populo declarans, exeundo vt aſſolet vociferauit. Craſtina quoque die in conſpectu omnium indumento ipſius ouum, ſed priore groſſius repoſuit, in quo bis facto, quod primo Abbatis, & poſtea Epiſcopi vice fungeretur, vt credi poteſt, ſignificauerit. Veruntamē ſemper monaſticum poſtea in animo affectās ordinem iuxta illud Poëtæ: Naturam expellas furca, tamen vſq; recurret, animus adoleſcentis cum eſſet natura optimus à propoſito deſueſci non potuit, donec factus quadragenarius Epiſcopi ſui OTTONIS & fratrū conniuētia monaſterium ſubijt, & directus ſpiritus Domini in eum à die illa & deinceps, vt in omni religione fieret nouiſſimus primus. Corpus ſuum ieiunijs macerat, orationibus protractis inuigilat, diuinis officijs totus inhiat, non murmurare ſuperfluus, ſed potius cum paupere Chriſto, pauper eſſe deſudat. Appoſita cui imprimeretur forma, erat Abbas ſuus, ERBO, quem laudare ſatis, niſi alterum penè Ioannem vel Heliam æſtimando neſcimus. Per idem tempus germanos ſuos ſeculares genere, ſtatu, rebus æquè ſpectabiles, cum quibuſdam propinquis vnus ſpiritus inuaſit, in proprio fundo monaſterium monachorū de ſuis hæreditarijs rebus cōſtruere. Delegatur in id operis abſq; mora BIBVRGENSIS locus MVNDIBVRDO memorati reuerēdiſſimi Epiſcopi, quo validius res effectum, effectus firmitatem haberet, deſtinatur eo digniſſimus Abbas Eberhardus tàm nolens vt conſecrationem quinque annis refu-

Horat. lib. 1. Epiſt. 10.

O o tarer

taret. Sola enim cogitatio inhæſerat monachorum ordinem carere ædificia Eccleſiarum, moxq; in heremű, ſiue cœnobium ſemot priuatum deponere, nunquam ſibi ſatisfacit humilitas, nec voto ſatiatur virtus, ſicut & vitium. Poſt quinquennium cum Epiſcopo ſuo BABENBERGENSI ROMAM trahebatur, erat enim cui nil deerat, quod idoneum, quod clarum ad curiam. Sic fuit in illo ipſo comitatu sereniſſimus EBERHARDVS tunc præpoſitus, poſt paulum vero in eadem Babenbergenſi Eccleſia ſucceſſor creatus. Hic Eberhardi noſtri fidiſſimus ſemper, & vnum par fuerat. Qui diligit iuſtű, in nomine iuſti, non perdet mercedem. Hinc pergenti negotium BIBVRGENSES de conſecratione Abbatis iniungunt magnopere: pollicetur operam ſuam, nec minus exequitur, donec ipſe per ſe Apoſtolicus INNOCENTIVS inueſtiuit Abbatem & conſecrauit dicens, cnofortare & eſto robuſtus: in omni tecum ſum.

Matth. 10.

Alio tempore cum Romam pergeret APPENNINVM montem acceſſit, cuius altiſſimo dorſo, artiſſimo tramite vix tranſitus panditur. Ibi ſub ipſis radicibus mulierculam conſpicatur martyrem inopia, pluſquam martyrem ægritudine, quem montem tranſmittere volens, volens voluntate, & difficultate cruciabatur. Vidit interius Abbas moribundam, fratremque comitantem appellat dicens, quid facimus pauperi Chriſto, ne in nouiſſimo veniens ſugillet nos? At ille idiota vtpote idiota, minus vrebatur & dixit. Nihil mulieribus & nobis in tali articulo. Sed enim philochriſtus rucino ſuo impoſitam innitens ipſe manu retrorſum cauda equi tranſuexit fœlix, qui diligit proximum pluſquam ſeipſum. Cumque tranſduxiſſet onus, pietate adhuc vrebatur & dixit fratri; Quid tandem agimus? Miratur ruſticitas & ait, Tempus tacendi pa-

di pater. Tum ſuſpirans quod ſolum poterat eleemoſyna data afflictam ſibi dimiſit. Iam tunc multorum bonorum præconio futurum ſe audiebat Epiſcopum, quod in vno probatum iri ſat erit. Præfuit in vicino Abbas nomine EPPO; cuius vita magna, probitas maior, familiaritas maxima cum patre noſtro pollebat. Hunc inuenit Deus, cui de ſchiſmate futuro poſt multos annos contra Papam ALEXANDRVM prædiceret, quamquam firma anchora ſolius tunc EBERHARDI ex omnibus ALEMANNIÆ Epiſcopis ſtaret. Ad horum formam vidit per ſomnium prędictus Abbas, & ecce vidua quædam, vidua videbatur, & viduam rex quidam impugnabat, & qui viduam adiuuaret non erat, niſi de IVVAVO monachus quidam. Hic EBERHARDVS videbatur, hic obſtare ſolus videbatur pro vidua. Lucta hæc luctæ imago vtrumque feruebat, donec mutatus eſt, & in chalibem mutatus eſt monachus, proportionaliter ferrum duritiam, duritia inuincibilem ſignabat, furebat autem non minus in illum quam in viduam rex, donec & ipſe in canem verſus apparuit.

Qui habet aures audiendi audiat argumentum à ſimili. Quod intelligens vir, qui viderat, retulit in auribus Abbatis & dixit, In veritate IVVAVO præſidebis & erit tempus, quo ſolus Eccleſiaſticis ALPINAM ſuſtẽtes. Sufficit tempori illi malitia ſua. Inter hæc ille paruus erat in oculis ſuis, & extra carnem in carne apparebat. Cernere erat carnalibus & ſpiritualibus, nouellum locum mirabiliter ſurgere de nobilibus ac mediocribus fratrum ſororum, monachorum, quibus nihil deeſſet in vlla gratia & probitate ſubitum examen feruere. Quid de conuerſationis altitudine dicam? De Abbatis dignitate hæc omnia veniebant. Hic charitate, prudentia, diſcretione miſericordia, omnibusque virtutum chariſmatibus cunctis Matth. 11. Matth. 6. 1. Reg. 15.

Digitized by Google

admirationi, ſed amori, ſed timori, ſed exēplo extabat. Detinebatur, ſed filiali timore; de ſeruili metu, nihil ſciebatur; laboribus deliciabatur, non requie, intelligens iā illud Philoſophi; Generoſos animos labor nutrit per ſe Pauperum frequentius domum viſitare nil præpediebatur. Illic inopum maxime languentium lauare capita & pectore in ſinu ſuo, pedes etiam abluere ac deoſculari, cibum ipſe potumque ad os mandare ſolebat. Deus & pater domini noſtri Ieſu Chriſti, ſcit, ꝙ non mētior quæcunq; conſcribo. Quin immo plura tranſiliens in dicendo & tacendo breuitati contendo. Dicam quod vidi, quod multorum atteſtatione, quod proprio experimento cognoui, prædicationis efficacia ei mira nimis aderat, cūctis auditoribus commotionem ſemper cordis, quam pluribus etiam fletum excutere, melius fabuloſo Orpheo, qui modulationis dulcedine ſaxa, ſiluas & feras attraxit, manes quoq; inferni, mirum dictu, in lachrymas mouit. Hoſpitalitatem namque ſectabatur, quantum oſtendit in milite, qui in cellam diuertens, potum domino ſuo tranſeunti cum poſtulaſſet, monacho cuſtode hoſpicium magis dominum interius vocante receſſit. Comperta culpa abbatis monachum peditem vini ciphum RATISPONAM ferre petitori præcepit. Quid ageret monachus? Grandæuus erat, & nudius tertiano die venam minutus, fratrem ergo comitem petijt pro teſtimonio, ſi forte in via deficeret. Quo dato vinum per tres leugas SCHOLASTICO FRISINGENSI miranti & lugenti, quod propter ſe accidit, ieiunus IMBRIPOLIM detulit. Quis nō obſtupeſceret miraculū in tertiana minutione? Plane obedientia ſignum feciſſe viſa eſt, & omnes qui audierant ſimiliter illi plaudebant gentili. * Quirere quid eſt virtus, & poſce exemplar honeſti. Et vocauerunt magiſtri in vrbe potum illū, POTVM OBEDIENTIÆ. Nemo autem hæc audiens,

leg. Quære

ens, crudeliorem æſtimet, quàm miſericordiorem, nam miſerationes eius ſuper omnia opera eius, vt pote quũ iam labores, neceſſitates, frigora, famem, vigilias, magis experientia nouerat: quum experiẽtia in omnibus quoq; rectoribus ad omnia maxime conduceret. nam bella, qui nunquam pugnauerunt; patientiam, qui pauca tulerunt; infœlicitatem, fœlices; quieti, labores, docere cum debent,* parua res agitur. Igitur ad ſummam, magiſterij, exempla, ſagittæ, experientia, ars eſt, iuxta illud etiam Didonis apud Maronem: Nõ ignara mali, miſeris ſuccurrere diſco. Hinc prædictum exemplum patris in milite, potius de miſericordia fuit. Alias implebat, quod ait CHRYSOSTOMVS: Vis apparere ſanctus, circa tuam vitam eſto auſterus, circa aliorum autem benignus. Hinc quod etiam ipſe ſcribens admiror, non loci ſui nouitatem conſiderabat, non antiqua & ditiora monaſteria quid poſſent, quid non facerent, ſed frumenta fratrum ad meſſem vſq; computari præcipiens, reliquam meſſuram pauperioribus monaſterijs in vicino ſolebat tranſmittere. Ita in omnibus alijs nequid nimis euitans, paupertatem tamen nimis amabat, adeo vt cogente ſancto Epiſcopo OTTONE, decimas noualium in TANGVTILE multas valde, ac neceſſaria fratrum nullatenus ſuſciperet. Quare hæc? vbi onus penuriæ, quanti vel quales victuri ſunt? Bona ergo ſufficientia propter plures ſaluãdos. Si quo minus, teſte HIERONYMO, ſicut diuitiæ ita paupertas, ſæpe tentatio eſt, impatientiam aut ſolitudinem faciens. Hæc generaliter dicta ſunt.

Pſalm. 144.

l. praue

Æneid. 4.

II.

Luc. 14.

POST XIIII. annos cum placuiſſet Deo dicere, Amice aſcende ſuperius, CHVNRADO Salzburgenſi Archiepiſcopo incomparabili de medio facto, vnanimitate Prælatorum, Clericorumq;

cum populo, circa Paſchalem ſolemnitatem, BIBVRGENſIS Abbas, matrici Eccleſiæ aſtat Epiſcopus. Specialis fœlicitas Iuuauenſis matris, quod talibus nunquam viduatur Epiſcopis. Requiratur longe ſupra noſtram ætatem, & præſtantes ſuo tempore omnibus Germaniarum Epiſcopis in IVVAVO, vt ſoles Epiſcoporũ videbis. De motu Biburgẽſium dicere nõ poſſum. Non erat quẽ non mulcet honor oblat⁹ quin territus nũcio fugeret, & latere velle, vt non eſſet domnus cœperit. Sed hæc fruſtra tẽptata, cũ venientib⁹ primis Eccleſiæ inuenitur, trãsfertur, vngitur, & precioſa* cornua metropolitani fronte inſignitur. Quanto tũc magn⁹, humiliabat ſe in omnib⁹; Vigiliis, orationibus, abſtinentiæ operã dabat, ſcripturæ ſanctæ, pręter in mẽſa & in equo, nõ diebus neq; noctib⁹, ex oculis migrabat; & manibus fregit eſurienti panẽ ſuum, & egenos vagosq; induxit in domũ ſuã, nudos quos vidit operuit, & carnẽ ſuã non deſpexit. Pupillos enim vt pater aluit, & viduas de tribulatione eripuit, attẽdens illud Apoſtoli: Hæc eſt religio mũda & imaculata apud Deum, viſitare pupillos & viduas in tribulationibus eorum Pro iſtis & his ſimilibus, ſtabilita ſunt bona illius, enarrabit omnis Eccleſia ſanctorũ, Contra morem Phariſæorum omnia opera ſua facere ſtudebat, ne videretur ab hominib⁹. Perhibebant enim ſeruientes eius, poſtea monachi facti ſecretas venias in Eccleſia nudis cruribus eo terere ſolitum, vt defricata in pauimento cute & carne, genua ſanguine inuenirent fluentia. Ita eis cum prę laſſitudine in terdiũ obdormiſſet, fors ꝑdidit. Eleemoſynarum largitati virtutes omnes ceſſere. Secundũ Matthæum, ſermo eius erat quaſi poteſtatem habentis, ſup ægros, vel etiam dæmones, ita vt verbum faciens in eccleſia, cum eiulatus dęmoniacorũ omnia repleret, terreret, confunderet, vno tantum indignationis dicto, ſtatim eis vocem, inſuper motum quoq; omnem ibi auferret.

ſ corona Eccli 3.

Eſai 58.

Iacobi 1.

Eccli 31. Matth. 6.

Matth. 7.

Hæc

Digitized by Google

Hæc fuit noſtro Antiſtiti communis cum beatiſſimo Papa EVGENIO virtus, in cuius moueri præſentia, vel ſe inſinuare præſentia non audebant dæmonia. Non minus obedire ægritudines, aliquando auctoritati Præſulis, & abire nouerunt. Deniq; apud monaſterium S. PETRI, quandã ſororum diutina ægritudo cõfecerat, ita vt curari à nullo valeret. Hanc in conſpectu ſuo cùm multa ſpe & deſiderio oblata in nomine domini benedixit, & recedēti extēplo perfecta incolumitas rediјt. Quæ poſt aliquod tempus denuo venienti, ouanter ſe repreſentans, cum gratias agere pro ſanitate cœpiſſet, ad primam vocem refutata & lingua oppreſſa eſt. Profecto cum aſſerit beatus GREGORIVS, Prȩlatos à ſubditis, ſubditos à prælatis iuuari vel lædi, fœlices manere diſcipulos huius quondam abbatis manifeſtatum aliquando eſt. Adeo patris merita redundarunt in filios, vt morientes interdum ſui ſaluarentur, quoniam ſui fuerunt, quod minime monſtrari operæ pretium eſt.

Cum adhuc monaſterio præeſſet, grandæuus quidam, quaſi annorum C. cum vxore, & ſubſtantia non minima apud eum conuerſus cappam induit, quæq; retro ſunt obliuiſcens, iam nil pene præter Eccleſiam & orationes continuas nouerat. *Philip. 3.* Mirareris * vnum; decrepito eo alacritas in ſtudio, ad ſtudium ſenſus. *f. vnde decrepito* Taliter ſub pio EBERHARDO & ſucceſſore eius, circiter annos XII. conuerſatus, menſe Ianuario ad matutinum ſignum, in ſtratu repertus eſt mortuus. Odioſum genus mortis, anceps, lubricũ, attamen non poteſt male mori, qui bene vixit. Ipſa enim nocte & hora trãſitus prædicti fratris vidit per ſomniũ quidã confratrũ, dæmones grege cellã infirmorũ ſuo more petētes & aliјs ad fores operientib⁹, alios intro ad ſuſcipiendã animã ſenis irruētib⁹. Poſt paululũ ad collegas egreſſi, horrēdũ elatrātes cõcrepabãt: Ach dolor, virũ amiſimus, frater EBERHARDI

Epiſ-

Epiſcopi erat. Tum infœlix acies eiulans, & blaſphemans diſparuit. Quid ni ergo fœlices Eberhardi, Benedicti, Antonij diſcipuli?

Procedente tempore iuxta dictum gentilis: Omnia mala ex rebus bonis orta ſunt, cum ortum de Apoſtolica electione ſchiſma ineffabile ex bono malum fecit, diuina & humana confudit. Væ quos inuoluit illud contagium. Vbi vnctus legitimus? Ecce hic, ecce illic. Nouit Petrus qui ſunt eius: Imperator refutato ALEXANDRO, quem coniuraſſe prius contra ſuam rem publicam querebatur, alij æmulo totis viribus cum adhæreret ex maiori parte ITALIAM, poſt & ALEMANNIAM traxit, reliqua Eccleſia in obedientiam Papæ ALEXANDRI conceſſit; fuerunt quam plurimi aliquot annis neutrum ſuſcipientes, tum odio partium, tum quod neuter ſincere per omnia, & ſimpliciter intraſſe videretur. Inter hæc erat videre triſte, iuſtitiam & miſeriam latè ſimulari, intrudi, expelli, nec pacem nec bellum ex iure, & Apoſtolicus noſter interim fuit quaſi nō eſſet. Atqui IVVAVENSEM & BRIXINENSEM Epiſcopos cunctorum mortalium, quos tunc nouimus ſanctiſſimos, nemo cum neſciat in tanta partium caligine, quæſtione & conqueſtione, in tanta omnium dubitatione, tantorum veſtigia patrum tuto ſequi nos poſſe credimus. Poſt longam nempe conſiderationem Metropolites noſter, ſolus ex omnibus Epiſcopis ALAMANNIÆ prẹfatum BRIXINENSEM Epiſcopum Hardmānum reuerendiſſimū poſt ſe trahens, Papam Alexandrum laudauit. Vnde nobis poſtmodum inter multos audientibus, aliam rationem nō dedit, niſi quem tota Eccleſia cum his, & his regnis in Alexandrum conſenſit, iuſtiorem hunc æſtimamus. Quod quaſi præſagijs futurorum dixit, exitus poſt multos annos probauit. Sic Auguſti tunc ſolus fata impediens, non tamen

Digitized by Google

men Auguſti in ſe manus commouit. Quam diuerſe, quãtis aduerſis prædeceſſores ſui rem tantam in Cæſares HEINRICOS præſumpſerant? Et ecce plus HEINRICIS hic. Furebat bilem & nunci n noſtrum EBERHARDVM. Auguſtus & ſuam ipſius animam pertranſiuit gladius: ſed vbi in præſentiam veniſſet, reuerentia ſanctitatis eius ſpiritum reprimebat. Dignitas quædam angelica in vultu, & pondus tale oculos ac mentem obibat, vt niſi timere pluſquam mortalem, & contremere, & parcere, & venerari non poſſent. Hæc de ſemetipſo confiteri princeps ſolebat. Oderat nimis ſemper ſanctiſſima anima proſperitatem ſuam, & temporalem gloriam, ardebatq; prædicta vel qualibet occaſione, qualibet aduerſa, ſiue exilium, ſiue etiam mortem ſuſtinere pro domino; ſed ſic eum volebat manere donec veniret. Interea more ſuo pacem reficere in RATISPONA laborabat, populoſiſſima vrbe, neq; enim apud GERMANOS populoſiorem vrbem, tametſi latiorem teſtantur qui norunt.

Dux autem * Barbariæ perſpecta ſimplicitae IMBRIPOLENSIS Epiſcopi, qui per ſubreptionem tunc præfuit, inſatiabili auaritia, maximum fiſcum Epiſcopij, id eſt caſtrum quoddam, cum omnibus pertinentijs ſuis vſurpauit. Epiſcopus primo furere, obſtrepere, cœlum turbare, nil penſi habere, ab vtroq; totus plene Epiſcopatus cœpit incendijs & rapinis vaſtari. Vrbani inter alterutros diuiſi abierant. Hæc pater patriæ anxius cum animo ſuo trahens, tum pro pace, tum maxime pro vrbe, ne læderetur ſatagebat, quomodo quidem hæc mater prouinciæ, & aſpectus eius in vniuerſam terram, & omnium fructus foret in ea. Dux obedientiam promittebat, in omnibus Epiſcopi ſtultitiam pigram exponere, quomodo damnum maximum & confuſionem quam vtilitatem maluerit. Pater cum à

*Bauariæ.

 Duce

Duce vitam captiuis, remiſſionem vrbi, memoriam æternam labori ſuo obtinuit. Poſtmodum diuinæ reuelationis gratia obitum ſuum longe ante præſciuit, ſicut ſubiecta declarant.

In FRISIENSI ciuitate mulier degebat incluſa. Quæ ante annum tranſitus *E*piſcopi, orationibus ſolito cum incumberet, rapta in ſpiritu, ad contemplanda illa æterna & inuiſibilia mortalibus viuentibus eſt. Vidit itaque ſupplicia reproborum varia & horrenda, quæ in cor hominis aſcendere non poſſunt, vidit deinde manſiones beatorum & gaudia, quæ impoſſibile homini loqui. Super hæc omnia contemplabatur apud ſuperos glorioſam ſedem, uius opus & ſpecies omni famine mirabiliora, ſediqué huiuſmodi ſanctum PETRVM & ſanctum RVBERTVM altrinſecus ſuperſtantes cuſtodes. Cum miraretur ſuper magnitudine horum, à ſanctis illis reſponſum audiuit: Hæc eſt ſedes *E*BERHARDI Archiepiſcopi, quam ad eius vſq; cuſtodimus aduẽtum; propè eſt vt veniat tempus eius, & dies eius non elongabuntur. Hæc mulier per familiarem nuncium mandat, & vſque ad mortem Pontificis in ore trium res latet.

Appropinquante igitur vocationis ſuæ tempore, cum iam pridem viribus corporis cœpiſſet deſtitui, de pace itidem negotium habuit, bonam hanc virtutum ſuarum cõſummationem exiſtimãs, ſi pacem Eccleſiæ redditam reliquiſſet. Diſſidebant more ſuo, dum inter ſe Dux orientalis BAVARIÆ, necnon & frater ſuus valdè excellentiſſimus, tũc PATAVIENSIS præſul, mox autem *E*berhardi noſtri ſucceſſor IVVAVVM translatus eſt Metropolim. Conſulto, ni fallimur, hanc translationẽ arbiter ille temporum Deus indulſit ita vt cõgruum magis & dignum, in quo ſolo tota procella temporis conſumeretur, finis docuerit. Hinc concordare fratrem in viſu beatus præſul non leuiter

ter, vtpote in mortis vicinia laborabat. Quid frater? Quàm infraterne, quàm procul à conſtituto colloquio aberat? Sed adhuc longius ſequens dominus homini ſuo deferebat, vnum humiliter ſubmonitus à ſuis, cum magna dulcedine allegabat dicens: Scio chariſſimi, qui de cœlo deſcendit ad terras. Quid nos? Et ad hæc quis idoneus? Adijciensq; aiebat ſuis: Fateor ſpem in hoc maximam habeo, ſi mori in negotio pacis, vel ante capere tanti boni ſalutem initium quiuero. Beati enim pacifici, & quid ſequitur? Quoniam filij Dei vocabuntur. Deſiderium vero ſuum iuſto dato iuxta Salomonem, eſt inter pacis attentiones, ad æternam eſt pacem translatus. Vnde omnium puncto notatus eſt MARTINO ſimilis, pro eo vel maximè quod caſtrum Epiſcopij vir clariſſimus OTACHER Marchio, eadem tempeſtate obſederat, miniſterialem Eccleſiæ præfectum oppido perſequens. Aliena res. Quàm diutinum Eccleſiæ, vel etiam perpetuum capto oppido malum veniret! tragœdia more omnium erat. Vix opus compulit aduenire Antiſtitem: ſine operæ precio tridie rex agitur, cum demùm cõfirmatus pater proloquitur, Iam ecce in caſtrum meum aſcendam, quis obſtet videbo? Occupat ſereniſſimus Marchio neceſſarios conſulit, obſidionem ſine omni pacatione ſoluit, dignum honorem cedit Epiſcopo. Reddidit hæc pater, vt miniſterialem conditionibus ſatisfacere tandem perſuaderet. Erãt hæc opera eius nouiſſima, cum iam morbo decurrens migraretur, quatuor equis intrahere faciebat, aut hæc aut ſe iam palam omnibus diceret, pacem relinquo vobis. Perducitur in hæc ad RVNENSE monaſterium, vbi ſynodocho, vt cœperat aliquandiù laborans, poſt tertium diem ſudore exundato magis defecit.

Matth. 5.

Prouerb. 14.

f. triduo res

Ioan. 14.

Hinc paululum ſuſtinens ait, Modo auditum amiſi. Quo ſenſu ſcilicet auditus, vt ita dicam, ſupra naturam

Digitized by Google

hominis ſemper viguerat, ſic vt procul ſuſurrantes audiret & proderet. Sequenti die dominica ad veſperam vocante domino x. Kal. Iulij, naturæ conceſſit, anno Epiſcopatus ſui XVIII. menſe ſecundo. Anno ab incarnationis domini M. C. LXIIII. ab ordinatione Papæ Alexandri VI. & imperatoris Friderici tertiodecimo. Mors eius pro tempore lamentabilior fuit. Languebat mater Eccleſia in omnibus membris, & cum hic caput totius extaret imperij, ſanctitate & gloria ſanum caput interim infirma curabat. Quæ ſpes temporis? Quæ futuri? Melius eſt habere quod cupias, quam deſiderare quod neſcias. Quid plura? Transferebatur defunctus longo & aſpero itinere ad matricem Eccleſiam, & exequias mire pauperes celebrabant, genus illud Deo propinquum. Quid de cæteris dicam? Iſtud nouum, hunc beatum gementes dixerim concoiſſe leproſos, & planctu, oblationibus, eleemoſynis, orationibus ſuprema iuſta ei feciſſe. Rarum genus. Inopes in cœlum reboabant, Patrem amiſimus. O perniciem noſtram. Ipſi potentes, alius dominum, pars amicum vel patrem amiſiſſe dolebant exemplo præcellentiſſimi & noſtris temporibus eruditiſſimi.

Mors Eberhardi Arch. Saliſ.

III.

Epiſtola Babenbergenſis Epiſ.

Babenbergenſis Eccleſiæ qualiſcumque miniſter venerabilibus, & in Chriſto plurimum dilectis fratribus & amicis HVGONI SALZBVRG. VDALRICO KINNSENSI præpoſitis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis, pro ſpiritu mœroris. In commemoratione beatiſſimi patris noſtri ac domini Archiepiſcopi iugiter in mentem venit, imo á memoria noſtra non recedit, quod diuiſo à ſe domino ſuo, & curru igneo ſubuecto, vernaculus & indiuiduus ille comes Prophetæ poſt eum clamauit dicens, Pater mi, pater mi, currus ille Iſrahel & auriga eius. Nunquid enim magnus iſte ſacerdos noſter, qui in diebus ſuis

4. Reg. 15. Eccli. 44.

placuit

placuit Deo,& inuentus eſt iuſtus? Currus enim fuit, dum neceſſitates & infirmitates alienas, præſertim onera peccatorum & inopiam pauperum paterna conſolatione & compaſſione ſubleuauit. Quaſi diceret: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Vel, Nunquid auriga non fuit, qui creditos ſibi, rexit, & direxit in viam veritatis exemplis pariter & documentis? Oculus fuit cæco, & pes claudo. Manus eius non eſt auerſa ab vllo paupere, cum quo cordi erat iocari, conrixari, & tandem ab invalida manu exſuperari. Inſuper vt omnibus omnia fieret, etiā ſupra legem, non contra legem, habitum leproſi & tactum lepræ non abhorruit. Raptus ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam eius. Sed conſummatus in breui, expleuit tempora multa. Equidem ſicut ſcriptum eſt: malitia remanentium meretur, vt hi qui prodeſſe poterant, feſtine ſubtrahantur. At qui mem orabilis ille aſſecla Prophetæ magnificam duplicis ſpiritus habuit conſolationem, nobis autem in tranſitu viri ſanctiſſimi, præter luctum nihil amplius derelictum eſt, niſi forte digni eſſem' apud Deum, tanto ſubleuari patrocinio. Talis decebat, vt nobis eſſet pontifex, cui viuere Chriſtus & mori erat lucrū, propoſitum quidem nobis erat feſtinandum eum videre; ſed prohdolor peccatis noſtris exigētibus, extremum hoc beneficium percipiendæ ab eo benedictionis nobis diuinitus denegatum eſſe lamentabiliter & inconſolabiliter conquerimur, & infra, conſolemur inuicem, pater noſter pijſſimus intrauit in gaudium domini ſui. Ipſe autem pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis conſoletur vos, & abſtergat omnem lachrymam ab oculis veſtris. Hæc ſereniſſimus BABENBERGENSIS Epiſcopus.

2. Cor. 11. *Iob 29.* *1. Cor. 9.* *Sap. 4.* *Philip. 1.* *2. Cor. 1.*

IIII.

Miracula ad ſepulchrum S. Eberhardi.

Sed redeamus ad propria, ſepulti enim merita dominus declarare non diſtulit. Mulier Hydropica, quam ſuo

more beatus viuens abluerat, ad ſepulchrum defuncti tanto afflictior, quanto coactior fuſa cœlos vexare lamentis non deſijt. Vt quid me pater, ait, deſolatam relinquis? Aut cui amantiſſimum gregem pauperum commiſiſti paſtor? An potius quaſi orphanos dereliquiſti, & dixiſti, Quod moritur moriatur, & quod ſuccíditur ſuccidatur? Sed nunc peto per illum qui te aſſumpſit, vt miſerijs meis quomodo hactenus corpore, ita modo per ſpiritum digneris ſuccurrere. Hæc deprecata, exaudita, ſanata egreſſa eſt. Præterea reuerendi cuiuſdam de cœnobio IVVAVIENSI memoratu digna viſio exiſtimata eſt. Videbatur hic ſibi per ſomnum, dum ſiti vrenti circumageretur, Eccleſiam, miri decoris, errabundus intrare; illic beatam Dei genitricem MARIAM, vultu vt eſt digniſſimo eminus conſediſſe, & velut puerum in gremio caris amplexibus conſpicatur tenentem. Agnouit dominam de pueri perſona & gloria hæſitans erat atque admirans. Cui mater miſericordiæ paucis dignata eſt hæc ad verbum proferre. Hic eſt filius meus Eberhardus, qui nihil mihi vnquam negauit. Huius rei tot teſtes, quot decuriones Antiſtitis ſunt. Omni petenti tribuere ſolebat, quod ſanctæ Mariæ nomine petitus fuiſſet. Ecce qualis mater, talis filius, ſibi fieri, quæ propter ſe fieri teſtantur. Poſt hæc videbam ſeniorem, & pincerna calicem myſticum poculũ geniminis cœleſtis propinans ingrediebatur. Libauit regina, deinde puer, qui videbatur puer, domina præbente, vt vino indulſit; vltimus ſenior; dum ad ſe ventum, fallitur; proprie ſubiens vt acciperet, Dei genitricis audiuit ſentẽtiam, Non poteris adhuc interim de tali poculo accipere. Videtis quam diſtricta vox. Beatiores ergo mortui, qui in domino moriuntur. Poſt id locorum excitatus ſomno, ſenior tã ipſe, quam omnes qui audierunt congratulari viſioni cœperunt.

Zach. 11. — Apoc. 14.

Plura

Plura huiuſmodi memorare copia non deerat, ſed commendationi patris noſtri pauca hæc non erunt. Breuiloquium ſemper amauimus, & modum in rebus. Si cui ad notitiam ſaltem beatiſſimi domini noſtri hæc ſuauia erunt, hoc eſt totum pro quo laborauimus. ſi quis exſufflat, fortaſſe illi aut omnia ſcripturarum inſuauia erunt, aut ſcriptoris indignitas acceptatione hic caruit. Atqui ſicut ſcriptum eſt, cognationem inter ſe maximam habent amor & poteſtas. Vtraque enim principaliter præſunt, vtraque per auctoritatem ſemper loquuntur. Non poteſtate verum amore peculiari, cum venia potentium iſtud ſcribendi miniſterium forſitan merito, vtpote ex diſcipulis eius antiquis Cariſſimi, licet infimi, vendicauerimus. Quid plura? Reſtat ſuſpirare poſt tantum cœlitem, & conuictores ſuos poſt eum iam minus velle hanc vitam. Hi nempe vel ſola eius * forma ſciunt, quid bonum ſit, & cœlum & virtus, & in terra ambulans conuerſari in cœlis, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, & regnans per omnia ſæcula ſæculorum Amen. *Philip. 3.* *Coloſ. 3.*

V.

POST obitum igitur Deo dilecti Antiſtitis EBERHARDI tot miraculorum Chriſti Eccleſia clarere cœpit inſignibus, quot ſanctꝰ adhuc viuẽs, virtutũ abundabat operibus. Et qui mundo tũc latere diſpoſuit, ſignis quæ iam per ipſum fiunt, approbatur quis fuerit. Qui enim tũc dixit cum Iſaia: Secretũ meũ mihi Secretum meum mihi, niſi ne elatione tẽptaretur; quę ſunt latibulum ad angelorũ ecce & hominum deductꝰ eſt comune ſpectaculum. Quod dum etiã in occulto mẽtis ſecretario factũ eſt, iã ſuper tecta prędicatũ eſt. Huic ſancto acclamat ipſa veritas in Euãgelio: Nihil opertum ꝙ non reuelerur, & occultum ꝙ non ſciatur. Qui enim tũc abſcondit eleemoſynam in ſinu pauperis, nunc per ipſam habetur excuſatus in conſpectu ſummi iudicis. Decebat ideo, vt *Eſai. 24.* *1. Cor. 4* *Luc. 12.* *Matth. 10.* *Luc. 12.*

quem

Digitized by Google

quem honore ditauit in cœlis, ſignorum, vel magis beneficiorum claritate dominus magnificaret in terris. Quæ nam viuens fecerit, nonne hæc ſcripta ſunt in notitia ſingulorum? Niſi tamen præteritorum ſcriptura commemoraret, non eſt in futuro, qui Deum in ſanctis ſuis glorificet. Vnde eſt illud. Cito fecerunt & obliti ſunt. Quæ enim ſcripſerunt ſcimus, & quæ prætermiſerunt neſcimus. Non equidem legimus in tota veteris teſtamẽti ſerie, quis fuerit ille Zacharias, qui occiſus eſt inter templum & altare. Si ſciretur quis eſſet, DEVM in ipſo plebs glorificaret. Neceſſariũ eſt ergo, vt ab initio propoſitiones loquamur, quanta audiuimus & cognouimus ea, & fideles narrauerunt nobis. Signis quidem fides populi fundatur. Vnde eſt illud. Signa noſtra non vidimus, iam non eſt Propheta, & nos non cognoſcet amplius. Vt ergo ſciant omnes quia beatus EBERHARDVS cum Chriſto regnat, beneficio declarat in mortuo, in quo ſic complacuit adhuc viuo.

Pſalm 77. *Pſalm. 73.* *Matth. 18.*

Igitur ô lector, quia in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, ſi humanum negaueritis teſtimonium, miraculis ſaltem quæ fiunt, fidelem præbeas aſſenſum. Probant quidem ſanctum miracula, & populo ſanctitatem eius reuelant Domini beneficia. In primis enim manifeſtauit eum Dominus ſic.

Homo quidam Diabolo inſtigante Eccleſiæ maioris ſeras temerario furore irrupit, & deteſtabile furtum in ea commiſſurus intrauit, & ſcrinium cuiuſdam Canonici ſecuri violenter confregit. Ex qua duas caſulas cum reliquis ſacerdotalibus, cæteriſq; bonis ſubripuit, ſaccoque delaturus impoſuit, ſed exiturus virum ætate canum, veſte candida circumamictum ſibi cominus aſſiſtere conſpexit. Vnde quidem non mediocriter territus, ſed nequitiam ſuam, nec dum perſoluere veritus, cum onere proceſ-

ſiſſet

ſiſteret in medium, ſed propè ſepulchrum beati EBERHARDI duobus paſſibus diſtans immobilem fixit ſtatum. Sanctus enim creditur qui Eccleſiaſtica protexit viuus, iam cum Christo melius valens, Eccleſiæ damna non paſſus eſt mortuus. Tam diu igitur nutu Dei ſtetit inconcuſſus, donec à populo cum ſarcina captus, rem geſtam publicè profiteretur confuſus.

Accidit autem vt quidam puer de MATHSEE nutu diuinæ prædeſtinationis à natiuitate cæcus ad limina beati RVDBERTI deferretur, ſed beati Eberhardi tumbæ ſuperpoſitus, prece omnium qui aderant oculorum perfuſus eſt luce. Puella quoque quædam de Gruſcharn duodennis ſurdum & mutum habens ſpiritum, beati viri ſepulchro aduoluitur; ſed fidelium interpellatione auditu ſimiliter & voce reparatur. Item miles quidam domini Archiepiſcopi nomine RVDIGNVS, filiam habuit paralyſis vno brachio deſtitutam, immo præmortuam. Pro eius ſanitate mater ſæpè fruſtrabatur in medicis; ſed ecce ad melius conuerſa, beati Pontificis gratiam experitur & dona; Christum compuncta petit, & ſanctum luminare parans metitur vt brachium, tumbæ ſancti præponit, vt ardeat, domumq; reuerſa ſoſpitam filiam inuenit, Deumq; in ſancto ſuo glorificat. Mirum in modum, mulier in templo, ſanctus in domo illa accendit candelam, iſte ſanat filiam, cera liquendo decreſcit, ſed virgo meliorans inualeſcit.

Similiter & quædam ſanctimonialis fœmina, ex calculorum longa ægritudine fere conſumpta, ante ſepulchrum ſancti viri proſtrata compũgitur, & dum pie ſupplicat, meritis ſancti, calculus dilabitur, & ipſa ſanitate percepta gratulatur. Dignum quippe erat, vt qui duros hominum actus emolliuit, ſaxa, ſic quoq; in proſperum ſupplex ipſe ſupplicum commutaret aduerſa. In Cœna quoque, Dæ-

moniaca iam diu obſeſſa adducitur, ſupra quam cum exorciſmus legeretur, ſpiritus nequam qui inerat, varijs linguis fabulabatur. Dum vero fit illi comminatio à Clero, per beatum VIRGILIVM, Dæmon clerum ſubſannat, & ſe VIRGILIVM magiſtrum ſuum iam tertia die in inferno reliquiſſe clamat. Quæritur ergo, quis vel cuias ille VIRGILIVS ſit; at ille MANTVANVM poëtam fuiſſe reſpondit. Tunc interrogatur, vbi vel per quem ſit exiturus, dixit, quod cum ad *pauperem pauperum venerit, iam amplius illi remanendi locus non ſit. Tunc ſummo diluculo cum Antiphona: TRADITOR autem, diceretur, ſub ſpecie veſpertilionis egredi viſus eſt. O miræ virtutis, vel potius piæ paternitatis indicium, die qua ſeipſum panem ſalutarem diſcipulis propoſuit, tunc beatus EBERHARDVS mortem effugans, vitam condonat ouibus ſuis. Sed ex Dæmonis fœtore, Archiepiſcopus noſter ſimul cum RATISPONENSI Epiſcopo de ſede ſua propulſi ſunt.

* Patrem

Non diu hic miles quidam de nemore ſancti LEONHARDI, vxorem ſuam ſepulchro pij patris applicuit, quam nutu Dei & ſancti meritis, licet diu contractam, cito erectam lætus obtinuit. Simili quoq; modo mulier quædam de Straßpralſen humorum ariditate ſeu neruorum contractione, manuum officio deſtituta, inuocata ſancti, priſtinam ſanitatem eſt adepta. Subſequenti tempore puella quædam de Nuwenburch Marchion. cæca patre comitante aduenit, ſed ſancti ſepulchro aduoluta adſtantium ſupplicatione, viſum fœlix obtinuit. Item fœmina quædam de Engelbrechßheim/ pluribus annis obſeſſa, à deuotis fidelibus monumento præſulis adiungitur, & ipſe mutus, ſanctum confitetur corde quem non potuit ore; ſed virtute ſancti inſtruitur, quid loquatur voce. Miles quidam calculoſus diu languens & pallidus, tamen patris

nomina

nomine inuocato, ſic calculum digerit, quod nullam moleſtiam ſenſit. Similiter & mulier de Kymeſe arreptitia adducitur, ſed meritis ſupradicti Pontificis de poteſtate Dæmonis celeriter emancipatur. Poſt hæc paucis menſibus decurſis in præſẽtia Archiepiſcopi CHVNRADI Brixinenſis Epiſcopi Heinrici, marchio minor, DIETBOLDVS de Vohenburch / ſancti Eberhardi aliquando nutritius, mulierem per decem & octo annos energumenam adduxit, pro ipſa tota nocte vigilans, quam ſanandam in ſancti ſui glorificatione vſq; adhuc Deus diſtulit, à domino ſuo curatam obtinuit. Mulier quædam de Mildorff à ſpiritu nequam vexata adducta eſt, ſed ſanitatis gratiam quum quæſiuit, fidelium prece ab ipſo patre citius nacta eſt. Audita igitur fama miraculorum beati *E*berhardi, cæterorumq; IVVAVENSIVM ſanctorum velut ex vehementi tonitruo ab incredulitatis ſomno citius, velut excitatur charitate tepentium multitudo. A remotis accedunt prouincijs, & ab alienis aduenīũt regnis, miraculorum ſurgẽtis fulgura, hic IVVAVVM quærere, quod fides non obtinuit apud ſe. Inter illos videlicet quædam mulier venit de Wirtzburg / luminis cauſa, cæco petit merita pij patris expediri. Dum ergo IVVAVVM iam diutius moratur ſalutis cupida, tandem ex improbitate pietatis, ei aperitur ianua triplicis fidei, percepit alimenta, ſic paſcitur per fidem, quod corporis & animæ recepit ſanitatem. Mirum in modum oculis carnis experitur vt videat, & oculis cordis experitur quod credat. Dixit quidem vidi eum in carne manentem, ſed nunc experiar in cœlo regnantis virtutem, fœliciter experta eſt, quia quod petijt adepta eſt. Acceſſit enim ducta per alterum, ſed ecce regreditur ſibi præmonſtrans iter ſuum, & quæ acceſſit contriſtans læta reuertitur Deum in ſanctis ſuis glorificans.

Digitized by Google

Poſt hæc non diu duo venerunt milites deducentes contractum per ſingula, cupientes ſi B. Eberhardi virtus eſſet, vt fama. Æger itaq; ille iam pridem miles & prædo nequiſſimus, & ex inceſtu cum vxore ſcilicet fratris ſui fornicando, per prædictum Antiſtitē erat excommunicatus. Cum ergo vſq; poſt mortem ita perſeuerante impœnitens, qui potuit volũtarius infirmitate pœnitere, coactus eſt nolens. Corpus quidem ſuum vſquequaq; contrahitur, & velut ex lepra ſicca quadam ſcabie ſordidatur. Audita igitur pij patris virtute, acceſſit confiteri mortuo, fide tactus vt placeat, cui noluit viuo. Cum ecce iam tumbæ appoſitus deuotionis offert precium; at ſanctus ſoluit peccati vinculum, & contractum erigens reddidit ſanum. Vox ecce populi in laude ſuſtollitur, Chriſtus in ſancto, & ſanctus in Chriſto benedicitur, qui ægre peccanti tam mirifice propiciatur. Socij vero ſurſanato applaudunt, ſed ab eius menſa, quia adhuc liuida ſcabie, maculoſo ſe ſubtrahunt, ipſi tamen memoriam S. Eberhardi celebranda commendare non ſinunt. At ille infœliciter inquit, mallem vt primo contrahi, quàm ſic à vobis erectus deſpici, quoniam ſi plene ſanaſſet applauderem, ſed iam deſpectus doleo propter hanc erectionem. O quam terribile, inquit, dictu; in craſtino mẽtum contrahitur vſq; ad genu, vt qui ſanari doluit, iam ſolito infirmior fit. O miranda paſtoris ſententia, mortuus mortalia ſoluit, vincula ſoluit; anima nexum corporis, virtutem paſtoris experitur ouis. Paſtorem igitur non irritare diſcat ſubiecta conditio, diſcat nõ irretiri peccati vinculo, ne ſi mors præmineat abſit omnis propitiatio.

*locus vitioſus

Mulier quædam de Enſe virũ relinquens legitimum, ioculatori ſe iungit ad victum, inſaciabilem fouere cupiens appetitum. IVVAVVM igitur veniens laſciuiter, vt ſtolida garrit, & ioculatur vt ganea, legitimi fœderis adulteratur

oblita.

oblita. Tandem ad ſepulchrum beati Eberhardi accedit, vt compoſita, cum chirothecis offert elata, ſed vltione diuina percutitur, & fit arrepticia. Solita rimatur ludicra iuſtitiæ, blaſphemat vt garrula, huc & illuc ſe voluit in aëra, quomodo ſic à dæmone vexabatur obſeſſa. Educitur ergo & trahitur in templum, & à clero circumſtante exorzizatur dæmonium, & mulier delicta confitetur ne pereat, & emendare promittens Deum liberata glorificat. Laudetur ergo Christus in ſancto, laudetur ſanctus in Chriſto, qui ſic diſpenſat, vt laborent infirmi, vt ſanitatem eis redditam ſanctorum ſuorum aſcribant meritis & ſuæ virtuti. Quidquid enim fit p ſanctos, Deus facit in ipſis. Vnde eſt illud: Sine me nihil poteſtis facere. Operatur enim omnia in omnibus, diuidens ſingulis prout vult. omnium enim potens eſt dominus; & hæc facit, vt ſanctum glorificet, & notam faciat nobis potentiam ſuam, dicens per Prophetam: Videte quod ego ſim ſolus, & nō eſt alius Deus præter me. Excutit enim Pharaonē & virtutē eius in mari rubro. Quis eſt Pharao niſi diabolus? qui eſt Ægypti id eſt tenebrarum rex. Ipſe quidem quos poteſt exterminat, ideſt extra terminos patriæ ducit & necat. Quid eſt mare rubrum, niſi martyrium, vel Chriſti paſſionis ſacramentum. Quaſi enim Pharao cum exercitu ſuo in mari rubro ſubmergitur, cum diabolus & vitia ſua Chriſti & ſanctorum ſuorum paſſione conuincuntur. Ideoq; glorioſus Deus in ſanctis ſuis, mirabilis in maieſtate ſua, terribilis & laudabilis, & faciens mirabilia ſolus. Et hæc facit ad laudem & gloriam nominis ſui: Qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Ioan. 15.
1. Cor. 12.
Eſai. 47.
Pſal. 67. & 71.

De
VITA ET MIRACVLIS
Sancti
HARTVVICI
Archiepiſcopi Salisburgenſis
AVCTORE
Sancti Eberhardi
diſcipulo.

CON.

Digitized by Google

Onſideranti mihi lilia agri, quo honore, quoue decore candidata veſtiantur, & pullulent, multa virtutum varietate purpurati roſarum flores apparent. Hinc in lilio miror, quod eſt niueũ; hinc in roſa colorem intendo purpureum. Tria tamen amplius in ipſis intendo, colorem ſcilicet & odorem, & vtriuſq; allectionem. Flos eſt anima iuſti, color religio Catholicæ fidei; odor amor Dei & proximi, allectio promiſſio eſt cœleſtis regni. Vnde eſt illud in Canticis canticorũ, Deſcendi in hortum nucum; vt viderem poma conuallium, & inſpicerem ſi floruiſſent mala punica. Et de eodem in ſubſequenti. Vineæ florentes odorem dederunt. Et illud. Odor inæſtimabilis erat nimis. Hortus eſt ſancta Eccleſia, de quo ſapientia clamat. Rigabo hortum meum. Nuces ſunt animæ Iuſtorum; teſta nucis, vas humani corporis; corium, mundani liuoris amaritudo, & nucleo iuſtitiæ deſignatur habitudo. Tunc ergo in hortum nucum ſapientia Dei deſcendit, quando quid in nucibus id eſt in iuſtis, quid in conuallibus id eſt humilibus ſpecioſius ſit conſiderandum. Quæ ſunt vineæ niſi oues dominicæ? Quid ſunt earum flores, niſi paſſionum meritis purpuratæ virtutum varietates? Vnde eſt illud ſapientiæ: Flores mei fructus honoris & honeſtatis. Floret enim vinea dominica per opus bonum, ſed odorem dat aliis, bene viuendi proponens exempla. Floret vitis, decoratur in ſe, ſed odore fructificat in aliis. Hinc ſimile eſt quod legitur: Ego quaſi vitis fructificaui ſuauitatem odoris. In agro igitur roſa vel lilium, in horto nux & in conualle lignum pomiferum, & in vinea palmes; B. HARTVVICVS. Hinc enim eſt caſtitate candidus, hinc

I. *Matth. 6.*
Cant. 6.
Cant. 2.
Eccli. 24.
Eccli. 24.
Eccli. 24.

Digitized by Google

hinc diuerſo virtutum colore purpureus, hinc licet in carne, diuinitatis ſatiatus nucleo, hinc vt lignum fructiferum imbre roratur temporaneo. Palmes eſt in vite non aridus, non ad ignem vt comburatur excidendus, ſed flore cum fructu germinans, vt doctrinæ vina miniſtret in Chriſto, qui eſt vera vitis exuberans. Vnde eſt illud in Euangelio: Omnem palmitem in me ferentem fructum purgabit eũ, vt fructum plus afferat. Palmes vero iſte non ſterilis ſed fœcundus, ſatis in Chriſto tulit ſibi, ſed purgatus id eſt, carne ſolutus, plus attulit & plus recepit. Hic quidem collegit, ſed ibi cum exultatione manipulos reportauit. Super pauca fidelis humanitus, ſuper multa cœlitus conſtitutus eſt. Hic vt paterfamilias peruigil furi comminatur. Hinc vt paſtor bonus lupum confundit & fugat. Hinc etiam oues paſcit & potat, ieiunantes non ſpernit & manducantes non iudicat. O quantum lux in carne poſitus, qui nihil remiſſe prætermittens fuit in omni bona actione ſtrenuus, ad docẽdum egregius, & in omni morum claritate fuit cõſpicuus. Orphanorum adiutor, viduarum defenſor, mœſtorum conſolator, in & regenerandis animabus magnus erat propagator. Hic itaque poſt obitum bonæ memoriæ FRIDERICI antiſtitis Eccleſiæ IVVAVENSIS ſuſcepit Kathedram anno incarnationis Domini DCCCC. XV. VJ. Idus Nouembris. Sed ecce cum prędeceſſore ſuo, gaudet regnum ſortis & gloriam. Ex regali legitur oriundus proſapia, vnde ampliori virtute, vitam in ſe nobilitauit & opera.

Ioan. 15. *Pſalm 125.* *Matth. 25.* *Matth. 24.* *Ioan. 10.* *Rom. 14.* *Fridericus Archiepiſcopus Salisburg.*

Vt radius ſole prodit, de flumine riuus,
Hic ſtetit & fluxit regum de ſanguine riuus.

Iſte ergo participat in eo, quod ſcriptum eſt. Fecit nos DEVS ſibi regnum & Sacerdotes. Recte quidem agenti ſeipſum & actus ſuos regenti bene conuenit hoc nomen

Apoc. 1.

Digitized by Google

rex, quia de regali ſecundum carnem egreſſus linea, cum rege Chriſto decorabitur in gratia, vt recte dicatur per Prophetam: Regem in decore ſuo videbit. Et illud in Pſalmo: Domine in virtute tua lætabitur rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer. Fuit enim ad opera miſericordiæ vehemens, in tribulatione patiens, pronus ad indulgentiam, & tardus ad iram, fide firmus vt impetret; ſpe certus, vt capiat; charitate perfectus, vt ſine fine permaneat. Vt etiam ordo docendi poſtulat, multa erubuit docere, quæ tamen ſtuduit facere; viam monſtrauit digito, quam ipſe præceſſit opere ſuo. *Eſa. 33.* *Pſalm. 20*

Cogitauit enim non eſſe ſicut æs ſonans, aut cymbalum tinniens; nunc autem alijs prædicaret, ipſe reprobus fieret. Detractionibus aures non adhibuit. Aliud in corde non habuit; munera ſuper innocentes non accepit. Pœnitentes hortabatur ad melius, iuſtos fouebat vt iuſtus, minores tuebatur vt fortis; & omnibus exhibuit opera pietatis. In meridie quippe charitatis, cum ſole iuſtitiæ ſtatum fixit, vt luceat ſicut mundus ſolari radio, ſic credentium populus ſuo reſpondeat beneficio. Interim enim eius virtutũ fama percrebuit, quod ad ipſum cauſa doctrinæ ſugendæ vice apum circumquaq; omnis turba confluxit. Eia quantos nube infidelitatis obductos, mente cæcos, fidei luce perfudit, quantis etiam malitia ſurdis verbi Dei auditum inſeruit, & ex inſolentia mitius per confeſſionem Chriſtum laudare fecit? Omnes corporis & animę curauit ægritudines, verbi gratia, errore contractos veritatis cognitione fecit erectos. Hinc peccati mundauit lepram, & de facie gregis ſui omnem abſterſit maculam. Hinc gaudio præuaricationis occiſos, vipereoq; temptationum veneno præmortuos ad virtutum opera reſtituit viuos. Bene igitur conuenit illi quod de Heliſeo, ſapien- *1. Cor. 13.* *1. Cor. 9.* *Pſalm. 14.* *Eccli. 48.*

Digitized by Google

tia clamat: In vita ſua fecit monſtra. Quod enim melius monſtrum, quam de peccatore iuſtum, de ægro ſanum, de obſtinato credulum, vel de mortuo reddere viuum? Sed nec hoc ſilere dignum video, quod plurimorum fidelium didici teſtimonio. Contigit enim quod ad Eccleſiam quæ *Tale* dicitur, in feſto ſancti Andreæ ipſam dedicaturus exierit, ſiluamq; pertranſiens, ramuſculum ex arbore frangens arripuit, quem cum non diu manu tuliſſet, flores peperit & in ſignū ſanctitatis eius, à quibuſdā fidelibus, diu cuſtoditus fuit. O ſignum mirabile, & pluſquam dici poſſit, commendabile. O nouitas ab antiquo non diſcrepans. O Hartvvici virga, virgæ Aaron ſub figura concordans. Sed illa in archa, & hæc in manu floruit, nec tamen inter ſe diſſentiunt, quia vtriuſque poſſeſſor, archam Domini rexit, & archa Domini fuit. Quod tamen in ipſo materialiter fuiſſe, ſi quis obſtinate contradixerit, ſpiritualiter tamen completum, vt credat ratum ſit. Quid enim ſignat eius via qua vadit vt Eccleſiam dedicet, niſi Chriſtum in quo moraliter graditur, vt in mente ſua Deo ſacrificium paretur? Quid eſt arbor, de qua ramum fregit, niſi quilibet legisdoctor, de quo diſciplinæ formam ſumpſit? Ex hac virga ſcriptum eſt: Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Vel aliter, Diſciplina tua, ipſa me docebit. Vel & hæc virga paſtoralis eſt, quæ in medio ſub typo diſciplinæ eſt rigida; ſubtꝰ cauſa ſeruitutis, ferrea; ſuperiꝰ quaſi floret, quia pœnitētes attrahit cū miſericordia. De parte ferrea ſcriptum eſt: In virga ferrea confringens eos. De medio virgæ dicit Pſalmiſta: Diſciplina tua correxit me in finem. Superior pars virgæ typum tenet miſericordiæ. Tria quidem doctori conueniunt, vt ſcilicet impios diſtrictius feriat; in bono ſtabiles non facti moneat; compungentibus miſercorditer conſulat.

Exod. 7. *Pſalm. 22.* *Pſalm. 17.* *Pſalm. 2.* *Pſalm. 17.*

Hanc virgam beatus Hartvvicvs habuit, & ipſa virga æqui-

æquitatis fuit. Vt de ipſo dici poſſit *E*ccleſiæ per Prophetam: Virgã virtutis tuæ emittet Dominus ex Syon. Quid enim nõ extitit virtutis in quo omnium virtutũ ſchola fuit? Quomodo etiam non ſit plenus omni virtute, quem ecce præuenit dominus in dulcedinis benedictione? Ipſe autem Eccleſiaſticæ virtutis eſt virga, cuius doctrina vel fide legalium mandatorum in populo connectuntur laquearia. Ex Syon vero vel emittitur, dum ſpeculo fidei *E*ccleſiæ adminiſtratur. Omnia autem opera ſua, quæ fecit, fuerunt ſignifera, quia virtutũ quas Deus in ipſo fecit, fuerunt ſignatiua. Conſummato igitur fœlici vitæ ſuę curſu, exuta humanitatis tunica, indutus eſt immortalitatis ſtola. Migrauit autem ſanctus Hartvvicus ad Dominum anno ab incarnat. Dn. M. xxiij. Epiſcopatus autem ſui, xxxiiij. Heinrico imperatore II. huius nominis regnãte, Domino noſtro Ieſu Chriſto rege Qui viuit & regnat cũ Deo patre & ſpiritu ſãcto vnus De⁹ per omnia ſęcula ſęculorꝶ, Amẽ.

Pſalm. 109.

Pſalm. 20.

II. *Miracula ad ſepulchrum S. Hartvvici.*

Ad laudem & gloriam nominis, cum quadam die populus in capella ſanctæ Dei genitricis deuotus adſtaret, cereus in altari extinguitur, ſed vt accendatur à quodam iuuene quantotius accurritur, cereum feſtinus arripuit, & ad tumbam beati Hartvvici accenſurus accedit, ſed cum iam tumbæ appropiat, iam cereum ſancti virtus inflammat. Mirum in modum, per ſe luminare ſuccenditur, vt lucerna *E*ccleſiæ fuiſſe beatus Hartvvicus approbetur. Flamma etenim rubedine apparebat, vt ſanguis, ſed in illo reor aliquid myſtice fuiſſe ſignificatum. Veruntamen populus in admiratione vertitur, & flammam huic ſimilem nũquam vidiſſe profitetur. O mirabile, ex eius virtute accenditur cereus, cuius beneficiornm claritate illuſtratur fidelium populus. Fama igitur tantæ rei vniuerſam patriam tranſuolat, ſanctumq; Dei in populo virtus patrata magnificat. Accurrunt ſubitò debiles, ſed ſanitati citius fiũt efficaces. Sanicurrunt & languidi, & in ſancto glorificant nomen

Digitized by Google

domini, ſignis ad fidem prouocantur increduli, ſpem concipiunt deſperati, caritate ſolidantur qui fuerant odioſi. Accedit interea puella quædam paralytica, quæ dum ſepulchro aduoluitur, optatę ſanitati reſtituitur lętabunda. Quidam etiam iuuenis trans Enum genitus, annos circiter xxx. agens cæcus adducitur, ſed ſancti prouolutus ſepulchro, viſu perfunditur deſiderato. Item quædam puella decennis ad præfatum ſanctum defertur, ſed illico ad plenum erigitur, vt eo miraculo ſancti virtus commendatur. Simili quoq; modo mulier quædam iam diu omnium membrorum virtute priuata, per alios adducitur, ſtatimq; ſanitate reſtituta, cum gaudio ſola reuertitur.

Puer itaq; de PINZGAV eatenus infirmans vt mulier pari modo fertur ad ſanctum, pariq; vice Dei gratiam ſalutarem experitur & fructum. Nec non & puer quidam de OLHVSEN affertur contractus, ſed Deo operante, ſanctiq; meritis, refertur erectus. Similiter & puer in tantum manibus contractus fuit, quod iam amplius poſſe ſanari populus deſperauit, beati Hartvvici allatus tumbæ pleniſſima reſtauratur ſanitate. Quidam homo de Eringen/ puerum ſuum cæcum reliquiis ſancti ſuperpoſuit, genuq; flexo largiſſime lachrymans viſum puero fœlix obtinuit. Vir quidã de Iulbach miſerabiliter flexis reptans poplitibus, ſed ſancti nomine ſæpius inuocato, plantis & baſibus ſolidatis donum recepit optatæ ſanitatis.

DE OTTONE IMPERATORE.

III. ACCEPIMVS à patribus noſtris, quod OTTO imperator HISPANIAM cum multo apparatu profectus in ciuitatem TVRONIORVM hoſpi-

hoſpitandi gratia ingreſſus eſt. Vbi per aliquot dies cum magnatibus ſuis moram faciens, manſionarios ſimul & cuſtodem pretio corrupit, & ſic corpus beati MARTINI auro & argento comparauit. Datis ergo quæ pepigit, recepit quæ voluit, regreditur feſtinus ad patriam, furtim deferens tanti corporis glebam. Quia vero tam precioſum theſaurũ ſuo vectigali cõtineri duxit indignum, Archiepiſcopo IVVAVENSI HEROLFO, ſibi vt credidit, fideliſſimo tradidit conſeruandum, ſibiq; vbi vel quando præciperet perferendum. At ille gaudenter ſuſcepit, & in ſuam Eccleſiam piè tranſuexit. Cryptam in qua eum abſcondit, nomini ſuo conſecrauit. Sociosq; ſibi adiurat, vt lateat; titulo literali conſignat, vt pateat; vt quod lingua neſciret, hoc intitulato poſteris propalaret. Decedente itaq; aliquo tempore citatus ad curiam venit, vbi á rege de ſupradictis inquiſitus reſpondit. Sanctum quem quæritis, in ſanctuario permanendum repoſui. Vnde amodo nullatenus debet remoueri. Tunc Imperator ſe defraudatũ conſiderans iraſcitur. At ille fugam inijt, ne ſi expectet in aliquo periclitetur. Tunc HAINRICVS dux frater imperatoris, & quidam milites PLANGENSES ſcilicet regi placere volentes, quia & ipſi SALZBVRGENSIS Eccleſiæ inimici fuerunt, ipſum perſequuntur, vt feriant; quem ſequientes arripiunt & excæcãt. Sic nec ille reddidit, nec imperator rehabuit. Sed vir bonæ memoriæ HEROLFVS repoſuit, & vſq; ad tempus beati HARTVVICI latuit, neſcio quo caſu hoc inueniens, ſed vt error cœlitus inſpiratus, vel titulo edoctus inuenit, & ſolenniter & eminentius tranſtulit, & hoſpitatum hoſpiti MARTINVM ſcilicet B. RVPERTO conſepeliuit & dignè Apoſtolis parem BAVARICÆ gentis ſociauit Apoſtolo, quorum vterque ſicut in vna continentur tumba, ſic inuicem conſociantur gloria. Sepulturam quoq; eorum argento ſimul

Herolfus Archiep. Salisb.

Digitized by Google

mul veſtiuit & auro, vt dum in theſauro decus appenditur, quam ſplendida vel potius quam precioſa ſit eorum virtus ſignificetur. Quod vero corpus beati MARTINI beato RUDBERTO conſepultum ſit, miraculis, quæ per ipſos fiũt, creditur, & vt nulli dubium ſit, antiquorum patrum legimus teſtimonio fuiſſe approbatum. Cum etenim aliquando RATISPONÆ imperator HAINRICUS, quartus rexit Cõcilium inter duos Archiepiſcopos GEBEHARDUM IUVAVENSEM ſcilicet & ADELBERTUM BREMENSEM, coram omni curia altercatio facta eſt. Qui vt verum fatear omni virtute commendabiles, & honore inuicem præuenientes, in die ſancti MARTINI coram rege officium celebrare Iuuauenſis Bremenſem monuit. At ille indigniorem ſe iudicans reſtitit, & in hæc verba prorupit, Conſtat o Gebharde, quod mihi inſtanter præmineas cum vel cum Apoſtolicæ ſedis legatione recenſeas, vel quia in ſolennitate ſancti, cuius corpus in Iuuauum continetur, pallio indui debeas. Hoc tam à progenitoribus meis, quam ab ipſo imperatore percepi, Martinum in veſtra Eccleſia contineri. Celebrauit igitur Gebehardus Iuuauenſis indutus pallio; ceſſit alter, & vtriuſq; commendatio, noſtræ ſit veritatis atteſtatio, Huius itaq; rei non incertus bonæ memoriæ Hartvvicus Epiſcopus abſconſum in obſcuro ſuſtulit, & ſupplicantium fidelium aſpectibus honorifice repoſuit. Hæc ideo huius patris noſtri Hartvvici geſtis inſcripſimus, vt dum bona, quæ fecit attendimus, cum vtriſque Martino ſcilicet & Hartvvico terrenis ad cœleſtia meritorum vice transferri curemus.

DE

De
VITA ET MIRACVLIS
Sancti
GEBEHARDI
Sueui

Archiepiſcopi Salisburgenſis
&
Apoſtolicæ Sedis
Legati

AVCTORE
Sancti Eberhardi
diſcipulo.

DE

Digitized by Google

DE SANCTO GEBEHARDO Archiepiſcopo.

GLorioſus igitur GEBEHARDVS alto SVEVORVM ſtemmate, patre CHADOLDE matre AZALA progenitus, in primæua ætate ſua liberalibus ſtudijs traditur imbuendus. Vbi cum docilis puer nõ tam ætatis incremento, quàm liberalis ſcientię ſuccreſceret faſtigio. Emenſa igitur pueritia partimque adoleſcentia, ingenuitatem generis, morum nobilitate, ac ſapientiæ iubare tranſcendit.

1. Cor. 13.

Euacuatis enim quæ erant paruuli diuinis ſe mãcipat obſequijs, & lectionibus, quamuis in ſæculari pompoſo ſtemmate, forinſecus ſplenderet ornatus. Per ſingulos itaq; gradus ſacris ordinibus inſignitus, ad ſacerdotij deniq; gradum, quia dignus eſt inuentus, iiij. nonas Martij anno incarnationis Domini M. L V. à venerabilibus.

Saltvuinus Archiepiſcopus Salsburg.

SALTVVINO, ſanctæ Salzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, ſub ſancto LEONE Papa eſt promotus, prædicti Deo digni Archiepiſcopi futurus Epiſcopus ſucceſſor, ac Chriſti & Eccleſiæ indefeſſus propugnator. Huius ergo celebri fama illectus Imperator HEINRICVS III. cognomento pius, HEINRICI BABENBERGENSIS ſucceſſor, eum ad ſe aſcitum, regiæ aulæ ſummum præfecit Capellanum. Quo poſt paucos annos rebus humanis exempto, & HEINRICO IIII. filio prioris in ſceptra regni ſuccedente, GEBEHARDVS item primus inter primos palatij habebatur. Et quamuis in terreno conuerſaretur palatio, cœleſtis tamen regis famulatui ſummopere inhærebat. Anno deinde incarnati Domini M. L X. qui ſextus

Supra Saltvuinus dictus

ſacerdotij ipſius GEBEHARDI fuerat annus, poſt dormitionem præſcripti venerabilis BADVVINI Archiepiſcopi, concordi

concordi & alacri totius Cleri, ac miniſtralium electione in Salzburgenſem Metropolitanum diuino nutu eſt ſublimatus, vtpote virtutum omnium gratia adornatus.

Igitur Deo dignus metropolita GEBHARDVS, iij. Idus Iunij, in loco Eſchinwanch dicto, accepto à rege HEINRICO, & caſtæ deſponſationis ſacroſanctæ matris Eccleſiæ annulo, & reuerendæ paſtoralitatis baculo ſanctæ IVVAVENSIS Eccleſiæ ſedi, ab ADELBERONE BVRZBVRGENSI Epiſcopo, XII. Kalend. Auguſt: intra ſanccita canonum inthroniſatur. Nec longe poſt, conuenientibus RATISPONÆ GEBEHARDO eiuſdem vrbis Epiſcopo, ENGELBERTO PATAVIENSI præſule, ELLINHARDO FRISINGENSI Epiſcopo, ALTVVINO SABIONENSI antiſtite, ADELBERONE VVIRZBVRGENSI Præſide, GVNZONE EICHSTETENSI Epiſcopo, in gradũ Epiſcopalis honoris per læta populariũ ſuffragia, iij. Kalend. Auguſt. fœliciter eſt prouectus. Ab hinc vno & ſemis anno pallij inſignibus & priuilegio ſingularis præ cæteris coëpiſcopis principatus ab ALEXANDRO Romanæ ſedis Epiſcopo per VVEZILINVM præpoſitum, viij. Kalend. Martij glorioſiſſime perſplenduit honoratus. His ille honoribus neſciebat ſuperbire. Sed magis humilia de ſe ipſo nouerat ſentire. Diuitijs etiam affluentibus cor non appoſuit, his tripliciter vſus, aut in augmẽtum & proficuũ Eccleſiæ ſuæ expendit, aut monaſteria & baſilicas ex eis conſtruxit, vel pauperibus erogauit. Pſal. 61.

Præterea tàm regno quàm Romanæ ſedi accommodatiſſimus exiſtens, dilatauit gloriam populo ſuo & Eccleſiæ, quouſque inimicus ſuperueniens zizaniam diſcordiæ inter regnum & ſacerdotium proch dolor ſeminauit. Præ-

Præſul ergo egregius cum inſtar lucernæ candelabro ſuperpoſitæ omnibus, qui in domo Dei erant, ſcientiæ & vitæ merito luceret, cum ſancta Romana Eccleſia, quaſi ſpecialem filium ſuum, quaſi verum Catholicum iudicauit eſſe dignum, cui legationem ſuam ſuper omnes TEVTONICI regni Eccleſias committeret. Sic itaque ex archicapellano regni Archiepiſcopus IVVAVENSIS, & legatus Apoſtolicæ ſedis prouectus eſt, immobilis Eccleſiæ columna enituit.

Salisburg. Archiepiſcop. fit legatus Apoſtolicæ ſedis.

Operæ precium eſt hic inſerere, qualiter præfatus & ſæpe nominandus pater & Dominus GEBHARDVS Archiepiſcopus ab ineunte ætate in propoſito habuerit; vt ſi ex voluntate Dei facultas ſibi poſt hac ſuppeteret, monaſterium aliquod, vbi diuinæ laudes iugiter hymnizarentur, conſtruere, quod ex ſubſequenti relatione poteſt perpendi. Dum enim aliquando in pueritię flore conſtitutus cum collegis ſuis ALTMANNO, poſtea Patauienſi Epiſcopo & ADILBERONE poſtea VVIRZBVRGENSI Epiſcopo, ſtudijs liberalibus imbueretur, contigit vt cum his, quos prędiximus fidiſſimis ſodalibus timore puerili fugam iniret.

In via igitur ad quendam fontem diuerterunt, & ibi de ſiſtarciolis ſuis panem quantulumcumque proferentes corpuſcula recreabant. Et licet puerili affectione, Dei tamen magis, vt poſt patuit inſpiratione, præſagio virtutis ſuæ ſpiritu inter cætera, quæ confabulabantur, Epiſcopos ſe futuros prædixerunt, & monaſteria ſe ad Dei ſeruitium fundaturos vouerunt, quod poſtea efficaciter compleuerunt.

Primus igitur ALTMANNVS ſubintulit ſe Patauienſis Eccleſiæ præſulatum velle conſcendere, quo adepto, monaſterium ſe conſtructurum, ibiq́ nouiſſimam tubam ad reſurgendum expectaturum. Tum ADILBERO, Ego vero VVirz-

ro VVirzburgenſi Eccleſiæ pontificatum ſuſcipiam & cœnobium Chriſti ſeruorum inſtituam, vbi & ego recondar, communem omnium præſtolaturus reſurrectionem. At tunc GEBHARDVS, ego veſtrum amborum magiſter futurꝰ ero, quia volente Deo Salzburgenſi Eccleſiæ Metropolita, ſublimabor, monaſterio, quod regulari inſtitutioni ordinauero, vltimum examinis diem præſtolabor.

Hæc ideo hîc interſerere dignum duximus, vt oſtenderemus, quam grata Deo ſimplicitas fuerit iſtorum, & cordis mundicia, quorum puerili quodammodo ioco prolata, tam mirabiliter ad effectũ perduxit. Nam GEBHARDVS in Saltzburg. metropoli poſtea ſublimatus ADMVNTENSE cœnobium conſtruxit in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ virginis, ſanctiq; BLASII Epiſcopi & martyris. ALTMANNVS Pataujenſis Epiſcopus factus, TOTHVVISENSE monaſterium inſtituit. ADILBERO ſimiliter ante ambos VVirzburgenſem ſedem adeptus, LAMBACENSE cœnobium conſtruxit, &c.

Videntur quædam deeſſe quia in m. ſ. eſt, &c.

LIBRI TRES
de
Vita

BEATI OTTONIS

Sueui Comitis, Ducis Poloniæ legati, Imperatoris Heinrici Cancellarij,
Epiſcopi Bambergenſis, &
Confeſſoris, &

Pommeranorum Apoſtoli.

AVCTORE,

Anonymo, συγχρόνῳ.

Vbi

Præter multa de rebus Pommeranorum, Saxonum, Danorum, Polonorum, Ruthenorum, Hungarorum, Boemorum, Teutonum, aliaq; ſcitu digna, continentur etiam

Epiſtolæ
- *Sancti Ottonis tres.*
- *Paſchalis Pontif. tres.*
- *Kalixti Pontif. duæ.*
- *Innocentij Pontif. vna.*
- *Polizlai Ducis Polonorum duæ.*

&

Imbricconis Epiſcopi Herbipolenſis oratio in funere S. Ottonis.

Omnia nunc primum edita è m.ſ. codice monaſterij Monſee. & notis illuſtrata ab

Henrico Caniſio Nouiomago, IC.

Digitized by Google

INCIPIT PROLOGVS IN vitam beati OTTONIS Epiſcopi Babenbergenſis.

SCRIPTVRVS vitam beati OTTONIS Epiſcopi, ac POMMERANÆ gentis Apoſtoli, grandi quidem affectu, ſed impari facultate materiam ingredior ſacram, duo hæc finaliter intendens, vt virtutum & meritorum eius Auctor Deus, in illo glorificetur, & de lucerna in domo domini ſublimiter accenſa, pie- *Matth.5.*
tatis ac deuotionis lucem fideles accipiant. Chriſto enim *2.Cor.2.*
bonus odor eſt in ipſo & vniuerſa Eccleſia. Tamquam paranymphus & amicus ſponſi flagrans & ipſe vnguentis optimis, vnguento contritionis ac deuotionis, & in Deum ac proximum precioſæ pietatis. Vnguentum enim contriti cordis & humiliati, tamquam pauper ſpiritu pedibus domini ſuppliciter exhibuit, aperiens os ſuum in oratione, & pro delictis ſuis iugiter interpellans; vnde & Chriſtus purgauit peccata ipſius, & exaltauit in æternum cornu ipſius. Vnguentum autem deuotionis, in quo recordatio diuinorum beneficiorum intelligitur, in obſequium diuini cultus, tamquam in caput redemptoris, tam piè ac co- *Ioan.12.*
pioſè effudit, vt expreſſe de illo dictum videatur: Et domus impleta eſt ex odore vnguenti. Non ſolum enim ſua perſona, tamquam ſacerdos & pontifex per exhibitionem cœleſtium ſacramentorum obtulit domino ſacrificium iuſtitię oblationes & holocauſta accedẽs per ſemet ipſum ad Deum, ſed etiam in diuerſis locis, in vicinis & remotis Epiſcopis grandi ſumptu & labore Chriſto multas fundauit & reſtaurauit Eccleſias in quibus miſerationes Domini

Digitized by Google

recolantur, & ſpiritualibus diſciplinis, ac diuinis ſacrificijs mors domini annunciatur, donec veniat. Vnguentum autem pietatis, quod de latiſſimo ſinu caritatis, ex omni ſpecie miſericordiæ, tamquã ex aromatibus, & omni puluere pigmentario, vniuerſo corpori præparatur, quis abundãtius membris Chriſti exhibuit? Taceo infinitas eius expenſas, & miſerationes quas fecit in Eccleſijs domini coram Deo immortales, tranſeo Eleemoſynas illius, quas in locis definitis, in hoſpitalibus, & manſionibus pauperũ diligentiſſima cura, redemptiones captiuorum, quas in terras alienas ac remotas mittendo erogauit, & immenſam pecuniam, quam de manu eius in cœleſtes theſauros manus pauperum quotidie deportauerunt, quis enumerare ſufficiat? Profectò miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Nam non ſolum ſua, ſed etiam ſeipſum pro lucro animarum Chriſto impendit, diuinitus ab ipſo directus in pœnitentiam POMMERANÆ gentis, cuius per Euangelium Chriſti tulit abominationes, & gubernauit ad dominum cor ipſius, perferens in ea, contumelias, perſecutiones, paſſiones: & feruentiſſimo cordis affectu, pro lege Dei ſui mori, coronamque martyrij adipiſci deſiderans. Hæc idcirco breui epilogo præmiſi, vt quantus ſit iſte, de quo ſermo habendus eſt, in capite libelli, videatur, & de tanto pontifice, de nouo patrono, non ſolum noſtra ſpecialiter, ſed etiam omnis generaliter Eccleſia glorietur, qui ſeneſcente iam ſæculo & ad occaſum vergente, ſecundum incrementa & conſumationes perfectionis apparuit, quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi lux plena in diebus ſuis lucens, & quaſi ſol refulgens, ſic ille refulſit in templo Dei, Romani imperij ac ſacerdotij firmamentũ, gemma ſacerdotum, ſpiritualis ordinis decus & præſidium, prædicator veritatis, & doctor gentium, Martha

Digitized by Google

frequens, & feruens in obſequio Domini Ieſu, pater, miniſter, ac ſuſceptor peregrinorum, captiuorum, & omnium membrorum Chriſti. Scripta ſunt autem in libro hoc, quæ religioſi ac probatiſſimi viri, ab ipſo geſta oculis ſuis viderunt, & nobis fideliter enarrauerunt, vt in teſtimonio veritatis nihil priuati amoris & gratiæ inſeratur, ſed opera eius quæ in DEO facta ſunt, ſumma ſinceritate & veritate in honorem Dei & vtilitatem Eccleſiæ proferant.

INCIPIT VITA VENErabilis ac Deo digni OTTONIS Epiſcopi & Confeſſoris Apoſtoli Pommeranorum.

SEMPER honorandæ ac diuinæ memoriæ, Otto beatiſſimus ex SVEVIA duxit originem, Parentes eius equidem Patrem & matrem, ingenuæ conditionis nobilitate clari & honorabiles, in diuitijs autem & opibus mediocres, filium ſuum in primæua ætate literis erudiendum, diſciplinis ſcholaribus tradidernnt. Qui cum diligenter enutritus, in ſpe bona ad annos diſcretionis perueniſſet, ipſi defuncti ſunt, & quæ in poſſeſſionibus, & pecunia reliquerunt; alter filius eorum FRIDERICVS miles futurus poſſedit. I.

OTTONE igitur gratia ſtudij apud extera loca demorante, frater eius puer, domum pro ſuo poſſe gubernabat, tenuiter adiuuans fratrem ſuum in ſtudio poſitum, OTTO autem percurſis aliquibus Poetis & Philoſo-

Digitized by Google

Philoſophis, & Grammaticæ, metrorumq; regulis, tenaci memoriæ commendatis, cum ad altiora ſtudia non haberet ſumptus fratri ſuo ſiue alijs cognatis importunus eſſe noluit, vel odioſus, iam cum in ipſa adoleſcentia verecundiam ſecutus, & bonæ opinionis pulchritudinem. Itaq; in POLONIAM peregre vadens, vbi ſciebat literatorum eſſe penuriam, ſcholā puerorum accepit, & alios docendo, ſeq; ipſum inſtruendo breui tempore ditatus, atque honori habitus eſt, linguam quoque terræ illius apprehendit, atque ad altiora paulatim progrediens, parſimoniæ, frugalitatis, & caſtimoniæ diſciplinis literaturam adornabat. Ob ea igitur ſtudia omnibus gratus, magnorum virorum atque potentum, ſuffragante ſibi etiam corporis elegantia, contubernio ac familiaritati ſeſe applicuit, legationibus etiam & reſponſis, inter magnas perſonas diſſerendis, adprime aptus erat. Deniq; occaſione legationum duci POLONIÆ innotuit, magnamq; in oculis eius & totius curiæ gratiam inuenit, ita vt Duci placeret talis clerici obſequio domum ſuam honeſtare. Ita ergo ſe multa oportunitate, ac modeſtia Duci aptauit, & toti curiæ gratum fecit. Cumq; aliquot annos probe & ſapienter ibi manſiſſet, vxor Ducis defuncta eſt. Expletis igitur dieb⁹ lamentationis ac luctus, cum ſe lætius Dux habere cœpiſſet, OTTO cum maioribus terræ, qui frequentes erāt in tanta re, & inueſtigare cœpit de animo Ducis, ſi quomodo vellet ad alios thoros venire cogitaret, adiungens quod in partibus THEVTONICIS, honeſtiſſimum poſſet inuenire matrimonium, per quod magna nobilitas, immo totius THEVTONICI regni potentia ſummis amicitijs cōiungeretur. Dum hæc OTTO crebro mouet, ſermo ad Ducem perlatus eſt.

Primo autem apud ſe ille tractare, deinde conſilium habere

habere cum alijs, poſtmodum ipſum OTTONEM ad conſilium vocare, plenius ab eo rem cogniturus. Itaque OTTO de maieſtate ac potentia ROMANI Imperij, & de antiqua & clariſſima Regis proſapia pauca præmittens, de viduitate ſororis eius, domino viduæ, quodq; eam Imperator dignis thalamis ſociare volens, totius curiæ, ac Principum, ſuper hoc conſilium exſpectaret, plurima ſubiunxit, fœlicem fore affirmans, cui ante pulchritudinis thorus contingeret.

Ex parte autem Ducis monebat vltra in Imperijs nihil ei quærendum, niſi amicos, genus, potentiam, vtpote cui opes abunde ſuppeditarent. Quid plura? Dux ipſe omnesq; conſilij participes à Deo ſermonem eſſe dicunt. Deinde magis ac magis ducem hortantur ſui, monent publicè ac priuatim, hoc tàm ingens decus, tàm opportunè venientem gloriam maturè captandam. Vbi autem ad plenum Duci res animo ſedit, non prius adgredi voluit, niſi & hoc principibus POLONIÆ placeret. Habito igitur colloquio inuenit aſſenſum; id idem omnes ſequuntur, probant, cupiunt, tanta claritate, tantaque nobilitate illuſtrari POLONIAM.

OTTO igitur pro tali conſilio magnus & clarus habitus eſt. Cum ergo de nuncijs ageretur, ipſe eligitur, & magni ſummiq; viri ei decernuntur; veſtitur, ornatur, ditatur, omnibusque neceſſarijs, quæ vſus honorq; poſcebat, habunde expedituri, ſicq; in multa gratia dirigitur in ſummæ legationis ſecretiſſimo officio gratiam & gloriam recepturus. Eo tempore ſoror Imperatoris in contubernio ſuo digno honore & apparatu manebat, de qua ille magnæ affinitatis ſperans neceſſitudines, ſecundum magnificentiam generis ac potentiæ, fœlices de illa nuptias exſpectabat. Acceptis igitur nuntijs & petitione Ducis rex hilari-

ter reſpondit, magnæ legationi, conſilio principum ſe reſponſurum pollicetur, gratias tamen agens DEO, vota ſua de honore ſororis oportune promotum iri. Conſilium igitur de tanto negotio habens cum Epiſcopis & Archiepiſcopis alijsq; principibus ſeu magnis viris, magnificè tractat rem & retractat, nuncijs interim ad decus imperiale bene habitis. Denique vbi ſatis omnia exquiſita viderent, vocatis eis, rem per ſe breuiter exequitur Imperator; Ducem POLONIÆ, nobilitate, opibus ac potentia dignum altis thalamis, ſororem ſuam vnicam vnici fratris, gratam ſibi pro cunctis rebus libenti animo tali viro copuletur, quia ſuis fidiſſimis hoc viſum ſit Conſiliarijs. Addit etiam hoc commercio duos populos cōfœderari, POLONIÆ res nobilitari, Duci amicos potentiam & gloriam conquiri. Figitur ergo contractu, locus & tempus, remittuntur nuncij, magnis cumulati muneribus, ingens vtrinque apparatus pro perſonarum dignitate nuptialibus rebus componitur. Duce igitur optatis thalamis potito, maior iterum gratia OTTONI acceſſit, ſuique paranymphi Domina oblita non eſt, in omni domo ſua inditum ei erat, & familiarem eum habens.

Et quotiens germano ſuo Imperatori dona vel reſponſa mittebat, OTTO internuncius & fidus mediator fuit, factaque eſt per eum vna res publica, domus Imperatoris & domus Ducis. Cumque inter eos ſæpe iret, & rediret Imperator, vir ſagax legati fidem & prudentiam animaduertit; & quamuis ſorori ac ſororis marito, commodum eum ac naturā agnoſceret, intelligebat tamen altiori dignitati hunc fore oportunum.

Quare clementi beneficentia eum alliciens, ſorori pro eo ſcripſit verba poſtulationis, ſuis dicens talem Clericum obſe-

obſequijs neceſſarium. Soror autem & Dux in multis diuitijs benefacientes Capellano ſuo, in multa honeſtatis gratia Imperatori eum quamuis inuiti dimiſerunt.

QVOMODO TRANSLAtus in curiam fuerit Imperatoris.

IMPErator vero primo in leuibus eum rebus exercens, familiari eius ſeruitio in multis benè vſus eſt, Pſalmos & orationes priuatas ſed quãdo vacabat cum eo ruminare ſolebat. Nam adeò literatus erat Imperator, vt per ſe breues legeret ac faceret. Videns igitur hoc placere Imperatori, pſalmos & hymnos, capitula & orationes per totum annum, vt memoriter verſum dicens poſſet affirmaret Clericos elaborabat, alijsq; capellanis aliàs intentis, hic ſemper præſto erat, & PSALTERIVM, quo vti ſolebat Imperator ſub * aſella ſua iugiter habens vel ad ſellam ſuam iugiter dependens, quociens opus erat requirenti obtulit Imperatori. Nihil enim OTTONIS ſolercia negligẽdum putabat, quo ſibi gratiã Domini putabat cõciliare valeret, vnde mane, veſperi, omni tempore cum Pſalterio ſuo ad manum Imperatoris præſto ſe OTTO exhibuit. II.

* l. axella.

Porro illis diebus inueſtituras Eccleſiarum Imperatores * ſolebant, & quotiens Epiſcopi decedebant, id moris erat, vt Eccleſia illa baculum & annulum Imperatori tranſmittens, de curia expoſtularet Epiſcopum.

* fort. habebãt, vel: conferre ſolebant.

Multi ergo nobiles & magni viri, cognati ac filij principum

cipum in curia degebant ſpe promotionis, vice Capellanorum Imperatori obſequentes. Inter quos omnes tam æqualiter & compoſite OTTO ſe gerebat, vt neque ex elatione inuidiam, neque ex vilitate deſpectum incurreret. Deniq; quod eo qui Cancellarius fuit, ad Epiſcopatum ſublimato, OTTO ſigillum Imperatoris & officium Cancellariæ ſuſcepit; tantaque induſtria & bonitate ſe in illa geſſit, vt ab omnibus curialibus amaretur, & á cunctis ei deferretur. Imperator vero famoſum ac laborioſum opus SPIRENSIS monaſterij habebat in manibus, omnes ſapientes ac induſtrios architectos, fabros cementarios, alioſque opifices regni ſui, vel etiam de alijs regnis in ipſo opere habens, aurum & argentum & pecuniam multam ſumptuſq; infinitos annis ſingulis expendebat. At magiſtri operis, partim negligentes, partim etiam ſua commoda ſectati rem tarde promouebãt. Cōmonitus ergo Princeps à fidelibus ſuis, de iactura impenſorum, diligentius tractare cœpit, ac ſecurus de OTTONIS fide, diligentia, & ſagacitate, omne opus ei commiſit; præcipiens vt tam opifices, quam magiſtri eorum illi ſoli parerent, omnemque pecuniam, ſumptus, & impenſas ab eo expeterent, illique retaxarent. Sed Quid? Non facile dici poteſt, quanta conſeruatio rerum facta ſit, & quanta ſtructuræ promotio. Ita ergo in omnibus rebus, Deo propitio, præſtabilem ſe & charum ſummis & mediocribus Otto faciebat, in aula regis, quaſi alter Ioſeph, curã gerens vniuerſorum.

***

QVO-

Digitized by Google

QVOMODO BABENBERgenſem Epiſcopatum adeptus ſit.

INTEREA RVPERTVS BABENBERGENSIS Epiſcopus de hac vita migrauit. Itaq; ex more temporis, inſignia Epiſcopatus ad curiam allata ſunt, & petitio Eccleſiæ pro paſtore. Sed Imperator conſilio ſex menſium ponit inducias; Eccleſia vero Babenbergenſis cum Clero & populo, Deo interim deuotiſſime pro idoneo rectore, ſupplicabat. Elapſis ergo induciarum diebus, cum iam tempus eſſet mittendi ad curiam pro Epiſcopo, Imperator benignitatis & gratiæ literis nuncios euocans, idoneum illi Eccleſiæ inuentum, indicat Epiſcopum. inter ſpem & metum anxij attentius rem domino Babenbergenſes commendabant. Abeuntibus ergo nuncijs, in ſummis & præcipuis de ipſa Eccleſia viris, tam Clericis quam laicis, reliqui omnes à minimo vſq; ad maximum, in proxima dominica ante Natiuitatem domini, elatis CRVCIBVS cum proceſſione montem beati MICHAELIS aſcendunt, angelica ſuffragia quæſituri; ſcilicet Beatus Michael archangelus cœleſtis militiæ ſignifer negotio huic ſe ingereret, vt eius ſtrenuo interuentu, ſtrenuum, bonum & gnarum ſuper ſe prouiſorem accipere mererentur. Quos in miſericordia & veritate ſumma diuinitas, interuentu archangeli, exaudiuit, vt ipſe rerum probauit euentus. Nam & legati Eccleſiæ ab omni Imperatoria maieſtate honorabiliter ſuſcepti ſunt, & optime de negotio ſuo expediti. Imperator etenim annuens eis, Quantam, inquit, ſolicitudinem geramus pro Eccleſia veſtra hinc aduertere poteſtis, quod non temerè aut ſubito rectorem vobis deſtinandum putauerimus; ſed magis con- III.

Digitized by Google

ſilio & deliberatione, mora temporis & cura diligenter exquiſita. Nec mirum ſane; à noſtris enim proximis ac progenitoribus, vt noſtris, Eccleſia fundata, prædijs & poſſeſſionibus * ſcō datis, & miniſterialibus & omnium rerum affluentia ditata & ſublimata eſt: & quas de alijs Eccleſijs non poſſumus, hæc omnino illi adhuc integra manent, & conſueta. Quare intelligibilem dominum, prouidum & ſagacem, & rerum conſeruatorem, non vanum, non ſuperbum cōuenit intromittere rectorem. Vnde aliàs non ita ſolliciti ſumus, ſed cito, & abſq; temporis datione fecimus q̄ faciendum erat. Cumq; his & huiuſmodi verbis conſilium ſuum legatis ſemel & iterum comendaret Imperator, quidam ex eis tanq̃ proteſtaretur dilationem, vbi nam, vel quis eſſet ſciſcitantur. Imperator, nonne, inquit, prę̄ſto eſt? & manu arripiens OTTONEM capellanum ſuum, (ibi enim erat, elegantis perſonæ, ac indutus bonis veſtibus, tonſura, forma, totoq; habitu intus & exterius clericum præferens) En, inquit, Hic eſt, hic eſt dominus veſter, hic eſt BABENBERGENSIS Eccleſiæ Antiſtes. Conſternati ad horam illi ſeſe inuiti reſpiciunt, illumq; oculis deiectis ſumunt & reſumunt; alijq; nobiles circumſtantes, qui aut ſibi aut ſuis cupiebant, nutu ac muſſitatione legatos, quaſi ad contradictionem inſtigabant. Legati autem ſubtriſtes, Sperabamus, inquiunt, aliquem ex dominis & principibus curiæ noſtræ, parentatum, ac nobis notum, dominatorem nos accepturos. Nam hunc, quis ſit aut vnde ſit, ignoramus. Imperator autem reprobationem perſonę haud ſuſtinens, Et vultis, ait, ſcire quis ſit? Volum⁹, inquiunt, profecto, ait, Ego pater eius ſum, & BABENBERG. mater ei⁹ debet eſſe. Verbum hoc mutare non poterimus. Si quis autem huic noſtræ ordinationi, quæ à Deo eſt contraire temptauerit, offenſam indignationis procul dubio incurret. Non

enim

enim leuitate aut priuatis commodis ducimur, ſed quod honeſtiſſimum, & maximè illi Eccleſię neceſſariũ eſſe perſpeximus, id ſimplici animo in hoc negotio ſectati ſumus. De expertis rebus non neceſſarium iudicium eſt. Longa hunc hominem experientia & probatione didicimus; pacientiam, prudentiam, ſagacitatem, & diligentiam in exequendis paruis rebus, ſtrenuitatem eius in magnis negotijs notam habemus. Deniq; abſentatio eius magnum domui noſtræ impedimentum fiet, quam ipſe de omnibus rebus ſtrenuè ac fideliter expedire ſolebat. Otto igitur audita clementia Imperatoris, ad pedes eius ſternitur, vbertim lachrymas fundens. Accurrerunt legati proſtratum leuant; ille humiliter recuſat; ſe pauperem, ſe indignum tantæ dignitatis affirmans; illuſtrius eſſe, viros ingenuos, claros, nobiles, potentes, ac diuites, & concapellanos ſuos, ad tales honores conſcendere. Cernitis, ait Imperator, qua hic homo feratur ambitione? iam tertio recuſat; iam duos Epiſcopatus ſibi oblatos ad ſocios transferri rogauit. Quid vobis videtur? AVGVSTIENSI Epiſcopatui eum locare voluimus; ſed iſte ſciens, quod hæreditas ad quam primo feſtinatur, in fine benedictione carebit, eos qui ſe priores in laboribus & exercitijs curiæ noſtræ excitantur, prius ad quietẽ venire iuſtum eſſe dicebat. Poſtea vero de Halberſtadenſi Epiſcopatu ſibi à nobis oblato ſimiliter fecit. Quid ergo? Spero ait BABENBERGENSIS Eccleſiæ, hunc diuinitus eſſe reſeruatũ. Hæc dicens, annulũ Epiſcopalẽ digito eius infixit, & baculũ dedit illi; ſicq; veſtitũ legatis conſignauit. Moxq; ab omni curia ei acclamatur. Legati ergo rẽ à Deo eſſe cognoſcentes ſuſcipiunt, amplectuntur, dominũ & patrem ſuum illum vocantes. Quos etiam alloquens Imperator, Aſſumite, ait, dominum veſtrum, & omni reuerentia, dilectione ac bonitate ipſum complectimini. Teſtor eum Prou. 20.

qui

qui nouit omnia, nō me hominem noſſe mortalē, cui honeſtius ac tutius eius loci cura credi potuiſſet.] Me quoq; viuo & in Imperio Romanorum poſito, qui hūc tetigerit, tanget pupillam oculi mei. His modis, hoc ordine, ad pontificatus gradus ſcandere coactus, ægre quidem, & cum multa hæſitatione conſenſit, propter de inueſtitura contentionem inter regnum & ſacerdotium, & propter electos Eccleſiarum, quas euacuare, ac ſibi vendicare, vi magis quam iuſtè laborabat imperialis auctoritas. Cogitabat etiam non abſq; diuinitatis nutu, tertia iam vice Epiſcopatum ſibi offerri, quem ſi tertio repudiaſſet, timuit ne ſententiam incurreret illam, qua dicitur noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Itaque in his anguſtijs poſitus, quod ſolum ſalutare putabat ad ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis Catholicæ matris auxilium confugere delegit. In ipſo igitur articulo adhuc in curia poſitus, vouit Domino votum vouit Domino, nunquam ſe in Epiſcopatu manſurum, niſi & conſecrationem pariter, & inueſtituram canonicè conſenſu & petitione Eccleſiæ ſuæ à manu Domini Apoſtolici ſuſcipere mereretur. Diem autem Natalis Domini Moguntiæ cū Imperatore celebrauit, dehinc retentis ex parte atque ex parte dimiſſis legatis, qui pro ſe venerant, in curia manſit diebus pene XL. decore magno & honeſtate, Imperatore ipſo & omni aula plurrimum deferente.

QVOMODO IN EPISCOPATUM deductus ſit.

IV. POST hæc Princeps AVGVSTENSI & VVIRZBVRGENSI mandat Epiſcopis, alijſq; de curia ſua honoratis viris, qui honeſtiſſima ſocietate, atq; ingenti comitatu ad ſedem ſuam in vigilia purificationis beatæ ſemper virginis MARIÆ BABENBERG

BERG eum deducebant, omni Clero & populo in magno deſiderio & expectatione poſitis. Itaq; propinquante illo ad locum, vbi primitus conſpicere potuit monaſterium cathedrale, ab equo deſcendit, calceam éta ſoluit, humilitatem cordis, habitu corporis oſtendit frigora, niues, & glaciem Februarij, nudis pedibus, vſque in ædem beati GEORGII calcauit, occurrentibus ei longo examine Clericis & monachis, nobilibuſque laicis in multitudine copioſa cum vniuerſa plebe BABENBERGENSIS Eccleſiæ, in pompa & proceſſione glorioſa, in ornamentis & reliquijs ſanctorum in hymnis & confeſſionibus, perſona ac tempore oportunis, tantaque fuit exultatio & decus ſuſceptionis, vt verbis explicari non queat. Salutatione autem completa, penetrabile gelu pedes Epiſcopi ita adulſerat, vt vitæ ſedem cor, & vitalia frigus ex toto pene poſſederit. Epiſcopus autem rerum gnarus, alijs aquam calidam ad lauãdos pedes offerentibus; ille frigidam popoſcit, & imponens pedes, frigore frigus pulſauit. Memor ergo * non fui, poſt paucos dies ſuſceptionis ſuæ, antequam de alijs rebus ſuis ordinaret, nuncios Romam mittit & literas in hunc modum. *al. veh.

QVOMODO LITERAS APOſtolico miſerit.

DOMINO & patri ſuo PASCHALI ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis vniuerſali Epiſcopo, OTTO BABENBERGENSIS Eccleſiæ id quod eſt, tam deuotæ quam debitæ ſubiectiones, orationes & ſeruitium. V.

Quia totius Eccleſiaſticę dignitatis ac religionis firmamentum in Chriſto petra eſt, & in Petro eius diſcipulo, Matth. 16.

Digitized by Google

Pſalm 44. & eius ſucceſſoribus; idcirco ab hac linea, ab hac virga directionis, virga regnorum pontificatuum, & omnium poteſtatuum in Eccleſia, inſanum duxi aberrare. Vobis igitur pater ſanctiſſime, & ſanctæ matri noſtræ Romanæ Eccleſię collum deuotè ſubmittens, auxilium & conſilium de rebus meis flagito. In obſequio enim Domini mei Imperatoris per annos aliquot degens & gratiam in oculis eius inueniens, ſuſpectam habens, in manu principis inueſtituram; ſemel & iterum, cum dare vellet, renui Epiſcopatum. Núc vero iam tertio in BABENBERGENSI Epiſcopatu me ordinauit, in quo tamē minimè permanebo, niſi veſtræ complaceat ſanctitati per vos me inueſtire & conſecrare. Quidquid ergo placeat diſcretioni veſtræ, de me per nuncios mihi ſignificate ſeruo veſtro; ne forte in vanum curram, ſi ad vos currere incipiam. Gal. 2. Omnipotens mihi propitium incolumitatem veſtram cuſtodiat.

Dominus autem Apoſtolicus viſis literis gauiſus, eo quod pauci Epiſcopi TEVTONICI regni, in ea malignitate temporum, matri ſuæ vt iuſtum eſſet, deferrent, ac ei tales literas deſtinauit.

RESPONSALES DOMINI Papæ ad Ottonem.

VI. PASCHALIS ſeruus ſeruorum Dei OTTONI dilecto fratri Babenbergenſis Eccleſiæ electo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Pro. 10. Filius ſapiens lætificat matrem ſuam. Opera tua & conſilium tuum, virum præferunt ſenſatum. Nos igitur honorare, & profectus tuos iuuare congruum duximus. Nihil ergo de noſtra beneuolentia dubitās tua nobis * quod (leg. quātotius.) totius valens præſentiam exhibeto. Certi enim ſumus quod diuina ſapientia etiam malis hominibus bene vti nouit.

Quomo-

Digitized by Google

QVOMODO SEDEM APOSTOLIcam poſt electionem adierit, & curam reſignauerit.

IGITVR acceptis literis iuxta verbum Domini Apoſtolici, beatus OTTO ROMAM, in aſcenſione Domini veniens, tranſiuit, & * Mananiam ciuitatem Campaniæ dominum Apoſtolicum inuenit. Porro viri honorati, qui cum eo erant, data & accepta ſalute, dominum Apoſtolicum etiam ex parte ſalutant * calcce; ſubdentes petitionem & vota pro electo. OTTO vero nihil cunctatus ordinem & modum aſcenſionis aperit, fatetur omnia, baculum ponit & annulum ad pedes Apoſtolici, temeritatis vel errati veniam petit; inſinuans tamen non voluntate ſua, ſed poteſtate factum aliena. Pro quo & ſeuerius in ſe canonicæ diſtrictionis ſibimet imprecatur vltionem. Apoſtolicus vero, vir ſummæ prudentiæ, conſtantiam eius admiratus, leuare iubet inſignia. Negat ille; indignum ſe & peccatorem proteſtatus. Cum Apoſtolicus, ſancti ſpiritus, inquit, feſtum propinquat, tanti * arbitrij conſilijs rem hanc commodare debemus. Deinde vbi de his ſatis vtrinq; dictum eſt, benedictione accepta, OTTO cum ſuis ad hoſpicium adgreditur. Ibi multa ſecum tota nocte, & ſequenti die tractabat malitiam temporum, anxietates & pericula paſtorum, inobedientiam & inquietudines ſubditorum; poſtremo quidquid in tali re, duri vel aduerſi eſſe poteſt ante oculos ponebat, ac plena deliberatione omnibus depoſitis, priuatus & quietus apud ſe viuere decreuit. Itaq; * aſtiti ſſocijs viæ, quid deliberaſſet aperuit. Moxq; valefaciẽs domino Apoſtolico, & curiæ, per viam qua venerat, redire cœpit. Cumq; iter cucurriſſet miſſis legatis, ſub ſãctæ obedientiæ mãdato Apoſtolicus redire iubet abeũtem, mittit dona donorum ſignificantia, monet cor & corpus aptare * ſpiritus ſancti. Quid faceret? Obediẽta retrahitur, à comitibus repellitur, & cũ tremore ac reuerentia iuxta man-

VII.

l. in Anagniæ ciuitate.

l. Eccleſiæ intellige nomine Eccleſiæ Babenbergenſis.

l. arbitrij.

f. accitis.

l. Spiritui ſancto vel donis ſpiritus ſancti.

datum domini Apoſtolici reuerſus, in ſancto die ſacroſanctæ Pentecoſtes, petentibus nuncijs.* talis ſuæ ab ipſo domino Apoſtolico inueſtitur, multoq; decore ac lętitia totius curiæ, ſancti ſpiritus inuocatione, inter miſſarum ſolennia in Epiſcopum conſecratus eſt. Et reuertens de itinere literas exſpectanti Eccleſiæ ſuæ præmiſit.

LITERÆ OTTONIS CHORO & Capitaneis poſt reditum a ſede Apoſtolica deſtinatæ.

VIII. OTTO Dei gratia Babenbergenſis Epiſcopus, EBERHARDO Præpoſito, ADALBERTO Decano, cæteriſque fratribus omne bonum.

Quantum ego noui & expertus ſum caritatem veſtram, ſcio vos iam diu exſpectare euentum noſtri laboris, vt de noſtro ſucceſſu ſiquidem bene, per miſericordiam Dei gaudeatis. Ne ergo diutius ſuſpenſi aut dubij ſitis de nobis, aut ſi iuſtum eſt ſinceriſſime gaudeatis, literis iſtis vobis ſignificare decreuimus, quàm miſericorditer Deus more ſuo poſt immenſos labores, & ſudores plurimos, nobiſcum operatus ſit. In die Pentecoſtes ſancto, qui ex aduentu ſancti ſpiritus factus, & cunctis fidelib⁹ vniuerſe ſolennis eſt, illo inquam die, Deo ſic ordinante in ANANIA ciuitate CAMPANIÆ, quæ ROMANAM diuidit & APVLIAM, Epiſcopalis benedictionis munus, quamuis indignus, domino largiente ſuſcepi; venerabili Papa domino PASCHALI manum imponente; cæteris vero Epiſcopis plurimis cooperantibus; Clero quoq; Romanæ Eccleſiæ, cuius magna pars ea die in eandem ciuitatem conuenerat,

aſtante

Digitized by Google

aſtante & conſentiente & quod nulli à Romano Pontifice conſecrato noſtris temporibus contigit, ſine obligatione alicuius iuramenti conſecratus ſum. Huius loci, huius diei, huius gratuitæ miſericordiæ Dei ſemper memores eſſe debemus, vt vos memores eſſe velitis cum gratiarum actione, obnixè precamur; præcipue cum aliæ quam plures venerandæ perſonæ de magnis rebus ad Apoſtolicam ſedem agentes infecto negotio redierunt. Valete.

COMMENDATIO DOMINI
Papa pro Ottone.

APOSTOLICVS vero has commendacias literas Eccleſiæ ſcripſit, pro dilectione Ottonis Epiſcopi. IX.

PASCHALIS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei Clero & populo Babenbergenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Quantæ affectionis debitæ Babenbergenſis *E*ccleſia ab ipſo ſuo conſtitutionis primordio, ſedi Apoſtolicæ conſtringatur, & ſi nos lateret, literarum veſtrarum ſignificatio manifeſtat. Quod affectionis debitum, venerabilis frater OTTO, veſtræ Eccleſiæ electus, non inſtanter tenuiſſe ac tenere cognoſcitur; cum per tot & tanta pericula ad Apoſtolicæ ſedis viſitationem percurrat. Nos igitur eum debitæ benignitatis affectione ſuſcepimus, & iuxta veſtræ dilectionis deſiderium, noſtris tamquam Beati PETRI manibus, ſaluo Metropolitani iure vobis per Dei gratiam Præſulem ordinauimus. Hunc igitur ſub præſentium literrum proſecutione ad Eccleſię veſtræ regimen remittentes, plena hortamur affectione diligi, plena humilitate venerari.

Digitized by Google

nerari. Confidimus enim eum diſciplinę *Eccleſiaſticę* futurum eſſę cuſtodem, & ſalutis veſtræ ſollicitum prouiſorem. Huic ergo ſedulis officijs obedite, & gratiam vobis in eo conciliate cœleſtem. Integritatem Catholicæ fidei firmam ſemper in omnibus conſeruate, ſedi Apoſtolicæ ſemper deuotius adhærete, vt per eius conſortium à contagijs omnibus liberi, ad æternæ ſalutis portum fœliciter peruenire, domino largiente, mereamur.

Cunctis ergo diebus, quocunque ſtatu *Eccleſiæ*, Apoſtolicæ ſedi coſtanter ac fideliter adhæſit OTTO *Epiſcopus*, adeo vt in illa dolenda excōmunicatione Imperatoris Hainrici iunioris, toto tempore ſchiſmatis, cum ſacerdocio perſtiterit canonicis, nō ſine ingenuo quidem imperio pro conſeruatione rerum * temporalibus fauentibus. Tali igitur ordine & honore in *Epiſcopū* conſecratus multis virtutib⁹ enituit; ſed vna in eo tanta claritate reſplenduit, vt in morē ſolis, cætera ſidera prænitentis, ſua luce alias quodammodo minus redderet fulgentes. Dico autē beneficētiam, vel liberalitatē quæ in eo ſpeciali quadā prærogatiua ſic enituit, vt ſine ambitionę glorię inanis, gratiā conſeqretur apud Deum & homines. Tanta enim in dando vſus eſt diſcretione vt numquam prodigus, ſemper autem liberalis inueniret. Immanes autē iacturas & ſumptus infinitos paruipendebat, ſi aut * ſuæ, aut etiam augendæ ratio poſtularet. Equidem homo grauis, omnia facta ſua certo iudicio ponderabat. Vnde ſi aliquando res maior & vtilior magnā largitione acquirebatur, nequaquā manum cōtraxit. Cauſa igitur largitionis ſemper ei fuit aut vtilitas, aut neceſſitas, honeſtas, aut diuinæ remunerationis intuitus. Hinc autem ſuper omnia intentus, omnium indigentium, vel qualibet calamitate oppreſſorum cōmune fuit cōſiliū. His tamen beneficentiæ modis plus afficiebatur, quorum memoriam poſteris relinqueret.

leg. temporalium

ſ Vræ autē etiā Vrangiæ ratio. Hæc enim duo monaſteria ædificauit.

DE

DE VSV PALLII DVplicato.

POST Dei autem honorem, quem in cunctis factis ſuis glorificare iocundum habebat, etiam Eccleſiæ cui præerat, gratiam & decorem cumulare ſatagebat. Vnde factum eſt, quod in ipſo introitu ſuo, cum eatenus quandam ſpecialis honorificentiæ prærogatiuam Babenbergenſis Eccleſia, vſum ſcilicet CRVCIS & PALLII, quater in anno haberet; ille quando ex more, ꝑ accipienda Epiſcopali benedictione, Romanæ matri venerandum caput offerebat, non quidem ex ambitione, quod illa vehementer execrari ſolet, ſed ex gratuita ipſius matris benignitate, quæ dignos filios honorare gaudet, eodem honore duplicato vſum PALLII & CRVCIS quatuor alijs vicibꝰ, eo quod idoneus & honore digniſſimus videretur, ad omnes ſucceſſores ſuos transmittendū, à Beatæ memoriæ Papa PASCHALI percepit, in ſacro die Pentecoſtes, ab ipſo in Epiſcopum, ſancti ſpiritus cooperāte virtute conſecratus. Ex eo igitur tempore operante in ſe gratia eiuſdem ſpiritus ſancti tam in ſæcularibus quam in ſpiritualibus cauſis & negocijs, conſilio viguit & prudētia, ita vt dignitatem ſibi augeret & gratiā apud omnes quidē, ſed apud illos ſpecialius, quibus non magis præeſſe quam prodeſſe incipiebat. Itaq; multa cura ei fuit, viam & inſtituta noſſe maiorum: & quidquid honoris vel emolumenti alicui ordini vel profeſſioni vel etiam dignitati, debite vel gratuito exhibere potuit, nunquam ſponte prætermiſit. Ac omnium ſynodalium, & legum prouincialiū, vel ſynodaliū proceſſus vel exceſſus ſumē cognitos habebat, atq; ad deprimendum q̃ ſentiebat, graui & grata & ornata dicēdi facultate comptus eſt. Vnde licet non Philoſophicè, nec tā profundæ X.

fundæ in literatura eſſet eruditionis, tamen in populari ſermone, ad erudiendos in diuinis & Eccleſiaſticis rebus homines, nihil eius eloquentia præſtabilius, quam admiratione audientium, & ædificatione compunctorum, & peccata ſua deplangentium ſæpe conſtat probatam. Huic enim ab omnibus ſui temporis Pontificibus in docendo populum naturali ſermone principatus minimè negabatur; quia diſertus & naturali pollens eloquio, vſu & frequentia in dicendo facilis erat, quid loco, quid tempori, quid perſonis competeret obſeruans. Sed quia pluris eſt benefacere quàm benedicere, licet vtrobiq; valuerit, & vtrumq; rectoribus Eccleſiarum conueniat, tamen plerumq; contingit in altero aliquem eſſe propenſiorem. Vnde ad benefaciendum maluit eſſe procliuior, & in eam partem bonitatis, quæ de fonte rei familiaris emanat in proximos, quia copia ſinebat, ſtudium inflexit, multaq; in præſentes erogans, etiam poſterorum, & abſentium, vel nondum natorum oblitus non eſt. Hinc eſt quod illis rebus, quæ poſteris etiam manere poſſent, maiores ſumptus impendit, vt ſunt, muri, pōtes, aquarum ductus, & quidquid ad multorum in longum poſſet durare commoditatem. Amen.

DE MONASTERIIS AB IPSO *fundatis.*

II. ap. Sur. Vrangia.

ET primitiæ quidem operum eius duorum fuit ſtructura cœnobiorum in Epiſcopio HERBIPOLENSI, quorum primum VRANGIA dicitur, ſub patrocinio beati LAVRENTII. Alterum VRA in honore beati PETRI Apoſtoli, his autem honeſta & eleganti fabrica compoſitis ſicut omnibus cœnobijs faciebat ſuis, prædia emere, ſiluas, & agros & prata com-

ta comparare, vel alijs iuſtis modis acquirere ſatagebat. Ipſa vero nominare, & enumerare vniuerſa, ne longus aut faſtidioſus fiam, omitto.

Deinde * Nilbabergenſi Epiſcopio tertia & quarta ædificatio duorum cœnobiorum fuit, quorum vnum * MICHILVELT dictum, in honore ſancti IOANNIS Euangeliſtæ. Alterum LANCHEIN, in honore beatiſſimæ virginis Mariæ de ordine CISTERTIENSI. Nam iſta tria fecit de ordine CLVNIACENSI. Et MICHILVELT & VRANGIA in patrimoniali fundo Eccleſiæ; LANCHEIN vero & VRAH in aduentitio locata ſunt. Porro in Epiſcopatu RATISPONENSI ſex monaſteria conſtruxit; quinq; de ordine CLVNIACENSI, quorum vnum ENSTORFF dictum in honore ſancti Iacobi Apoſtoli. *leg. in Babergenſi.* *ſ ap. Sur. Michelenvalt.* *Lantheim.*

Secundum eſt Prifling/ ſub patrocinio beati GEORGII martyris: Vtraque autem in aduentitio fundo locata ſunt. Sed ENSTORFF ab OTTONE Palatino Comite acceptum, magnificæ liberalitatis munificentia ditatum, ædificijs, ac prædiorum largitionibus decorauit ac prouexit. Prifling vero quomodo diuinæ reuelationis, & Angelicæ viſionis occaſione à fundo cœperit, ad notitiam poſterorum ſcripto trãſmittere nõ inutile credimus. *al Pruuenigen.*

HEINRICVS proinde quintus HEINRICI quarti Imperatoris filius, æſtiuo quodam tempore curiam Epiſcoporum ac Principum totius THEVTONICI regni frequentia celebrem RATISPONÆ celebrabat, cui venerandum OTTONEM, vtpote magnum conſilio, & omnium primatum aſpectibus gratioſum, quippe qui gratia & affabilitate, & vitæ etiam merito omnium ſibi conciliabat fauorem, regia non patiebatur deeſſe vocatio. Sed pius OTTO, qui cum Pſalmiſta dicere nouerat: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ? & volabo & requieſcam, ſi *Pſalm 54.*

Digitized by Google

ſi quando locus dabatur & oportunitas, ne tumultu ac ſtrepitu curialium, meditationis eius impediretur propoſitum, à curia ſe abſentabat; vt ſolus ſoli DEO, quo liberius eo licentius vacaret.

Erat itaque in occidentali ciuitatis parte in vicinia villæ Prüfling dictæ à qua & monaſterium pro * condignitate nomen contraxit; ager paſcuus, arborum vmbra, & graminis viriditate admodum delectabilis, in quo venerandus præſul pro loci amœnitate, cum tentorium ſubrigi ſibi feciſſet; meridiano tempore feſſa quieti membra dederat. Cum ecce in morem ſcalæ illius, in qua IACOB patriarcha angelos vidit deſcendentes, & aſcendentes, à capite dormientis ad cœlum vſq; porrigi beato Pontifici viſa eſt; & angeli in ea alternis vicibus deſcendentes & aſcendentes.

Gen. 28.

Ille ergo excitatus, Capellanos reliquoſque commilitones, ſuſcitatos aduocat, & ſeriem viſionis auide auſcultantibus exponit.

Omnes itaque viſionem à Deo eſſe conſiderantes, non ſomnum vanum; diuinæ reuelationis glorificant dignationem: & Epiſcopum, vt inibi obſequium DEO prouideat per viſionem huiuſmodi admonitum dicunt. O fœlicem præſulem, omni laude & honore digniſſimum, cuius quia in cœlis eſſet conuerſatio, diuina reuelatio, & cœleſtium ciuium viſio declarauit.

Philip. 3.

Ipſe proinde agri poſſeſſore requiſito, agrum comparauit, & altare in eo vbi ſponda ſteterat, & deſuper Eccleſiam exſtruxit, donec agrum conterminabilibus comparauit ſpacioſum locum monaſterio, & cellæ conſtituendæ conquiſiuit. Talis itaque ei fuit occaſio cœnobij BRYVINGENSIS à fundo exſtruendi.

Tertium eſt cœnobium MVNSTER, quod cum

adiacen-

Digitized by Google

adiacente Parochia, eiuſdem nóminis, auri & argenti precio ab HEINRICO duce BAVARIÆ & à DYPOLDO Marchione comparauit; & regali priuilegio LOTHARII in proprietatem VVABERGENSIS Eccleſiæ collatum ſuſcepit. Quartum * VVIBVRCH. Quintum MALENSTORF. Sed VVIBVRCH ſub patrocinio eſt beatę Dei genitricis; Illud autem in honore ſancti IOANNIS Euangeliſtæ; vtrumque autem fundi aduentitij. Sextum eſt VVINDEBERG de ordine NORTPERTINORVM, in honore beatæ ſemper virginis Mariæ; & ipſum de fundo aduentitio. In Epiſcopatu HABERSTADENSI, vndecimum ei eſt, congregatio REGINSTORF de ordine CLVNIACENSI, ſub patrocinio Ioannis Baptiſtæ Abbaciam, VVIRTZENBVRCH, quæ nunc mutato loco & nomine REGINSTORF appellatur, cum omnibus pertinentijs ab HEINRICO Imperatore acceptis, priuilegijs VVABERGENSI adiecit Eccleſiæ. Bona quoq; eiuſdem cœnobij duplicauit. Nam cum prius non niſi ſexaginta habuerit manſos, eundem numerum totidem additis ipſe ampliare curauit.

ap. Sur. Diepoldo. Clotarii in proprietatem Babenbergenſis. ap. Sur. Biburg. VVindelberg. Sur. Halbeſtat. S. Vicẽbach.

In Epiſcopatu AISTETENSI duodecimum illi eſt, congregatio de ordine CISTERCIENSI HALSBRVNN dicta, ſub patrocinio beatę Dei genitricis. Ipſe autem finibus à venerabili OTTONE multa pecunia comparatis magnis ſumptibus in Abbaciã promotus eſt.

In Epiſcopatu PATAVIENSI decimum tertium cõgregatio ALDERBACH dicta. Et decimum quartum CLVNIACENSE ſub patrocinio beati Andreę Apoſtoli iuxta fluuium ANISEN. Hanc à LYOPOLDO Marchione datam ſuſcepit, & cuius promotione viginti manſos & quinquaginta marcas expendit.

ap. Sur. Alrispach.

Digitized by Google

Et in Patriarchatu AQVILEIGENSI quintum decimum cœnobium, in caſtro ARNOLDENSTEIN, deſtructa munitione conſtruxit. Quadraginta vero & quinque annis hoc caſtrum cum nonaginta quinque manſis ad ſe pertinentibus Eccleſiæ BABERGENSI abalienatum fuit. Sed ipſe multo labore & impenſa recuperauit, & additis ei ſexaginta manſis abbaciam eſſe fecit. Has quindecim congregationes opera illius & benignitas fœcũda ſemper propagauit. Quinque enim cellulas quaſi totidem grana ſeminis ſeminare curauit, ſciens, quod neq; qui rigat, nec qui plantat eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus. Ex eiſdem autem granis quidam iam ſurculi pullulant; poteruntq;, Deo præſtante incrementum, in arbores conſurgere. Sunt autem hæ vna quæ dicitur Aſpach in honore ſancti Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ, ipſum autem fundum & prædium eius Babergenſis Eccleſia multo tempore perdiderat; ſed ipſe illud ſolerti cura requiſitum, cellam fecit monachorum, eaq; in Abbaciam conualuit; prædiorum donatione copioſa ab ipſo primum, deinde ab aliis fidelibus ditata. Secunda eſt in loco BABERGENSI in domate ſancti Michaelis ſita, ſub patrocinio ſanctæ FIDIS, virginis & Martyris. Primo hanc ſanctimonialium eſſe voluit; ſed altiori conſilio ſeptem monachis eam inſtituit, & cum omnibus pertinentijs ſuis ſancto MICHAELI conſignauit. Tertia eſt ROTHA, ſub patrocinio ſancti GEORGII martyris in Epiſcopio HERBIPOLENSI. Quarta eſt VERZERA in eodem Epiſcopio, in honore ſanctæ Dei genitricis MARIÆ de ordine NORPERTINORVM. Sed alterius fœcunditas, alteri fecit ſterilitatem: Rotha enim in ſua permanens ſterilitate, proficienti Verzeræ tamquam meliori ad ſeruiendum ſubdita eſt. Hoc tamen ſciendum quod Epiſcopus Rotham ab AGNETE Palatina & eius ſorore

1. Cor. 3.

ap. Sur. VVeſſera.

rore **Adelheyde**, cum ſexaginta manſis Eccleſiæ Babergenſi donatum ſuſcepit; circumiacentia vero Eccleſiæ cellæ emit bona ducentis ſeptuaginta quinq; marcis, cum miniſterialibus, ſcilicet agris, ſiluis, & pratis, paſcuis, ac molendinis, & cum vtilitate ac iure, quo CHVNO dux idem prædium noſcitur habuiſſe. VEZZERAM autem GOTEBOLDVS Comes ædificare inchoauerat, quam Epiſcopus ab eo ſibi datam ſuſcipiens ſuis eam promouit impenſis. Quinta ei cella fuit in Epiſcopio Herbipolenſi, **Michardelßhauſen**/ in pago **Tullenelt**. Atq; ſi quod verum eſt, fateri liceat, ſextam illi **Tückelnhauſen** in eodem Epiſcopio annumerare debemus. huius enim ſtructores, dum eius promotioni minus ſufficerent, ſcientes Epiſcopum talium rerum ſtudioſiſſimum, vt eius opitulatione locus promoueretur, ipſius hunc titulo aſcripſerunt, atq; vt eum Babergenſi Eccleſiæ omni iure firmarent coram idoneis teſtibus promiſerunt. Hac igitur conditione multa eidem loco impendit. Hæc de cellis & monaſterijs eius dicta ſufficiant. *Tuckelhauſen poſtea Cartuſienſe monaſterium.*

QVID RESPONDERIT QVÆrentibus ab eo cauſas, tot ab eo monaſteriorum conſtructorum.

INQVISITVS autem familiariter à ſuis, quare tot & tanta in ſumptus Eccleſiarum Chriſti tam diligenter expenderet. Parabolam illam Euangelicam de Samaritano & homine à latronibus cæſo, & ſtabulo & ſtabulario ad reddendam rationem cauſſæ ſuæ humiliter inferebat, Mundus, inquiens, iſte totus exilium eſt, & quamdiu viuimus in hoc mundo, peregrinamur á domino; vnde ſtabulis egemus XII. *Luc. 10.* *2 Cor. 5.*

Digitized by Google

atq; diuerſorijs. Stabula vero & diuerſoria, cellas dicebat & monaſteria; & ea non indigenis, ſed peregrinis ſeculi eſſe oportuna. Quid multa, inquit, vel nimia eſſe, vel fieri queruntur diuerſoria, non ſemper in peregrinatione poſitos ſe putant, ſed in patria. Quod ſi à latrunculis occupati fuerint, ſi ſpoliati, cæſi, atq; plagati fuerint, & ita ſemiuiui relicti, certe vel inuiti experientur, quam melius eſt, iuxta eſſe ſtabulum quàm procul. Cum enim repentinus ſuperuenit interitus, & dolor ſicut in vtero habentis; ita vt euadere nõ poſſint, quomodo illuc leuari poterunt, ſi procul eſt? Et ſi tales multi in locis multis, nonne melius eſt ſtabula multa eſſe quam pauca? Si enim pauca fuerint, quomodo multis peregrinis, multis ſufficiẽt ægrotis? Præterea inquit, nouiſſima hora eſt, & mundus in maligno poſitus

1 Ioan. 5. eſt; ſed propter eos, qui ab illo fugere ac ſaluari cupiunt, quia homines multiplicati ſunt ſuper terram, & cœnobia multiplicari abſurdum non eſt. Ab initio ſæculi cum pauci eſſent homines, neceſſaria erat propagatio hominum, & ideo non continebant; tempus eſt; continere debent homines, quicunq; poſſunt, atq; vacare Deo. Continentia vero & alia ſanctitatis opera in cœnobijs melius quàm extra obſeruari poteſt. Hæc mihi cauſſa, inquit, fuit, hæc intentio multiplicandi cœnobia. Et vt aliquid ſecundum hominem loquar, dum proficiunt ac ſuccreſcunt cœnobia ſtudijs & oblationibus fidelium, ſicut in pleriſq; locis videmus, quia tribuente Deo, promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, oues eorum fœtoſæ, abun-

Pſalm. 143. dantes in egreſſibus ſuis, boues eorum craſſæ; ipſorumq; prouidente ſolertia, non eſt ruina maceriæ, neq; tranſitus inutilis in ſatis eorum & pratis; poſſunt nonnunquam honori atq; vtilitati eſſe ſuis Epiſcopis. ſi vero tenues ſunt & pauperes, habent ſucceſſores mei, apud quos oportunè

collocent

collocent eleemoſynas ſuas, & occaſionem inueniunt benefaciendi honeſtam, ſi meos ſurculos irrigando ſuas arbores faciunt, ſicut & ego aliorum meas feci aliquas. *E*t facilius quidem inchoata promouere, quam ea, quæ nulla ſunt, inchoare. Initia enim rerum difficilia ſunt. Vnde ſi qui ad inchoandum talia tardi fuerint & timidi, vel meis inicijs, meiſq; fundamentis in nomine domini ſuperædificare accingantur. Tales ſuorum operum ille rationes reddere dedignatus non eſt; hoc fine concludens omnia, vt in omnibus honorificetur Deus, & proximus adiuuetur. Nec eum vtiq; ſpes fefellit, multa enim bona ex eius ſtudiis in Eccleſia prouenêre, atq; proueniunt quotidie. Quid enim putamus in tot cellis & cœnobijs Deo ſeruitij & honoris, quid proximo ſolatij exhibetur & vtilitatis? Signa illic & portenta per eum & per eius opera fiunt quotidie; & ſi non corporaliter, profecto quod melius eſt, fiunt ſpiritualiter. Ibi enim cæci vident, ſurdi audiunt, claudi ambulant, leproſi mundantur, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur. His enim malis & incommodis circumuenti homines peccatores de ſæculo ad meliorem vitam ſecundum animam in cœnobijs conualeſcunt. Ibi lectiones ſacræ, Pſalmodia & orationes, miſſæ, atq; diuinarum rerum contemplationes & cordis eleemoſynarum largitiones & hoſpitalitates. Quis negat ex magna parte meritis eius hæc omnia poſſe aſſcribi? cuius labore & impenſa ipſa cœnobia contigit fundari. Conſiderans autem quod ipſorum cœnobiorum ſuorum ſtructura robuſtius conſiſteret, ſi eam Apoſtolicæ auctoritatis petra ſolidaret, nec facile conuelli poſſe, ſi vallata eſſet munimine Petri, ſub eius defenſione omnia conſtituens, à ſede Apoſtolica huiuſmodi ſcripta ſuſcepit.

Matth. 11.

PRIVI-

PRIVILEGIVM CALIXTI.

XIII. CALIxtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabili fratri OTTONI BABERGENSI Epiſcopò ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Bonis fratrum noſtrorum ſtudijs, non ſolum fauere, ſed ad ea ipſorum etiam debemus animos incitare. Tuis ergo chariſſime & venerabilis frater OTTO Babergenſis Epiſcope ſupplicationibus inclinati, monaſteria, quę ipſi proprijs ſumptibus extruxiſti, & Babergenſi Eccleſiæ conferẽs Apoſtolicæ ſedis roborari mnimine quæſiuiſti, in beati Petri eiuſq; Romanæ Eccleſiæ protectione ſuſcipimus, contra prauorum hominum nequiciam, defenſanda. Statuimus ergo, vt poſſeſſiones, prædia & bona omnia, quæ & fraternitas tua eiſdem monaſterijs diuini amoris intuitu contulit, quæque aliorum fidelium iuſta oblatione conceſſa ſunt, aut in futurum iuſtè, legaliteruè acquiri vel offerri contigerit, firma eis & illibata domino auctore permaneant. Ordinationes ſane Abbatum vel monachorum ſuorum à Catholicis Epiſcopis diœceſanis accipiant. Rerum vero ipſorum monaſteriorum curam & adminiſtrationem in tuo tuorumq; ſucceſſorum arbitrio & poteſtate manere cenſemus. Nulli itaque hominum facultas ſit eadem monaſteria perturbare, aut eorum poſſeſſiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs fatigationibus vexare; ſed omnia integra conſeruentur eorum, per quorum ſuſtentationem & gubernationem conceſſa ſunt vſibus commodis profutura. Si qua igitur Eccleſiaſtica, ſæculariſuè perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire temptauerit,

Digitized by Google

uerit, ſecundo, tertioue commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſq; ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſãguine Dei & Domini redemptoris Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat.

Cunctis autem eiſdem monaſterijs iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem, præmia æternæ pacis inueniant.

Scripta per manum GERVASII SCRINIARII regionarij & notarij ſacri palatij.

Sed ſicut in rebus temporalibus perpetuam ſecuritatem, & immunitatē, ſuis cœnobijs, per Apoſtolicam auctoritatem prouidere ſtuduit, ita in religione & diſciplina ſpirituali ſtabilitatem atq; immutabilitatem monaſtici Ordinis eiuſdem ſacræ ſedis auctoritate corroborauit, ſicut in priuilegio quod à domino INNOCENTIO Papa accepit, perſpicuè conſiderari poteſt.

ITEM PRIVILEGIVM *Innocentii Papæ.*

INNOCENTIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum DEI, Venerabili fratri OTTONI BABERGENSI Epiſcopo, eiuſq; ſucceſſoribus canonice ſubſtituendis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. XIIII.

Quotiens à nobis petitur illud, quod religioni & honeſtati conuenire cognoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & congruum impartiri ſuffragium, vt fidelis deuotio celerem ſortiatur effectum. Proinde venerabilis frater OTTO Epiſcope, petitionis deſiderijs tuæ ex cõſueta ſe-

ta ſedis Apoſtolicæ manſuetudine clementer annuimus; in primis ſiquidem ſtatuentes, vt tenor religionis, qui in Eccleſijs tibi commiſſus eſt, per tuam diligētiam, cooperante domino, inſtitutus, firmiter in eis perpetuis temporibus conſeruetur. Conſtituimus etiam, vt in eiſdem Eccleſijs nullus per ſimoniacam hæreſim ſtatuatur, ſed honeſtæ perſonæ, quibus vtriq; morum & ſtatus dignitas ſuffragatur, inibi ordinētur. Sanè in cœnobijs, quæ vel antiquitus in tua parochia conſtructa ſunt, vel tu ipſe deuotionis intuitu conſtituiſti, ſeu alijs iuſtis modis Eccleſiæ tuæ inire poteris, vel ab aliquo deinceps fidelium infra tuam diœceſim diuina inſpirāte gratia, cōſtruentur, ſacrę religionis ordinem manere decernimus. Nec alicui liceat eiuſdem inſtitutionis formam vllatenus permūtare; niſi fortè ad melioris ſtatus prærogatiuam, præſtante domino, promouere voluerit; nec id alicui⁹ ſingulari iudicio committatur, ſed omnium monaſteriorum ad Babergenſem Eccleſiam pertinentium, aut ſanioris partis conſilio ac conſenſu fieri debere ſancimus. Si quis autē huic noſtrę conſtitutioni temere contraire temptauerit, ſecundo, tertioue commonitus, ſi nō factum ſuum digna ſatisfactione correxerit, à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei ac Dn. redemptoris Ieſu Chriſti alienus fiat, atq; in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Conſeruantes eiſdem locis, quæ iuſta ſunt; omnipotentis Dei & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ac noſtram gratiam conſequantur.

His ita ſe habentibus manifeſte vides beatum OTTONEM ſatis, quantum in ſe fuit prouidiſſe, vt in omnibus cœnobijs ſuis ordo ac tenor religionis ſacrę, qui per eius diligentiam, cooperante domino inſtitutus eſt, firmiter perpetuis temporibus conſeruetur. Aperte enim ſancitum eſt ab auctoritate Romana, vt in eiſdem eius cœ-

nobijs

nobijs ſanctę inſtitutionis forma nullatenus alicui mortalium liceat permutare; niſi fortè ad melioris ſtatus prærogatiuam præſtante domino, voluerit promouere.

QVOMODO MONASTERIum Cathedralis Eccleſiæ ad vſum reſtaurauerit & ornauerit.

IN diebus ipſius ſemper honorādæ memoriæ OTTONIS, Cathedralis Eccleſiæ monaſterium, quod ſub anteceſſore ſuo domino permittente, vſque ad ſolos muros ſuperſtites conflagratum erat incendio, multis ſumptibus ab eo ad priſtini decoris nobilitatem reparatum eſt. Ipſe pauimētum ſtrauit, columnas Eccleſiæ, quas ignis afflauerat opere gipſeo & firmauit & ornauit, Chorum ſancti GEORGII exaltauit, picturas quoq; non ignobiliores prioribus effecit; & ne vltra ſimiles formidare debeat euentus, totū monaſterium & turres cupreis tabulis contexit, ſphæras quoque & CRVCES turrium deaurauit, omnia deniq; ædificia clauſtri per officinas ſingulas renouare, & in meliorem ſtatum promouere curauit. Quantum vero eidem Eccleſiæ bonorum & prædiorum, præter ea quæ à fundatoris liberalitate ipſe pridem habuerat, benignitate ipſe ſuperaddiderit, in redditibus & oblationibus quotidianis canonicæ præbendæ conſiderari poteſt. Eccleſiam quoque ſancti MICHAELIS cum terræ motu ſoluta, ruinam ſui minari videretur, à fundamento deſtruxit, & ingenti ſumptu ac pecunia maioris & elegantis fabrefactæ monaſterium in laudem & gloriam DEI & militiæ cœleſtis XV.

Digitized by Google

erexit. Stipendia quoq; fratrum talentis pluſquam nonaginta redituũ per ſingulos annos cumulauit. Multa quoq; ornamenta eidem loco contulit, ipſumq; vſq; ad nouiſſimam tubam & vocem filij Dei locum habitationis ſuo venerando corpori elegit. Multa hic ſtudio breuitatis prætereo, quæ huic & alijs cœnobijs & Eccleſijs ſuis ab ipſo collata ſunt, in pallijs, ſtolis & caſulis, in calicibus aureis & argenteis, in thuribulis & acerris, in candelabris & varijs Eccleſiarum vtenſilibus, in cortinis, aulæis, & tapetibus, in libris vtriuſq; teſtamenti, & varijs codicibus, quorum omnium tam ingens copia eſt, vt numerus æſtimationem videatur excedere; mirumq; ab vno Epiſcopo tot locis tanta potuiſſe conferri. Sed hæc omnia de fonte rei familiaris hauriens, Deo subminiſtrante abundantiã, ipſum nõ exhauſit; quia, ſicut fateri conſueuit, quanto magis in opera Dei erogabat, tanto magis quod erogabat habebat. Nã licet totus in Deo fuerit, & omnia ſua in cœleſtes theſauros præmittere feſtinaret, ipſe tamen vtpote prudens & potens Deo, quæ Dei erant reddidit, & mundo quod ſuum erat non negauit. Regibus quippe ſæculi regni, pontifices honorificando, fideliter domi foriſq; ſeruiuit: principum quoq; ſibi familiaritates & amicitias intimas conciliauit: miniſterialibus & ſeodatis Eccleſiæ propria iura & honorem intemeratum conſeruauit, familiam deniq;, & omnia ſibi adhærentia firmiſſimo pietatis præſidio, & maternæ affectionis ala confouendo protexit; ſtipendia Epiſcopalis menſæ nullius vnquam neceſſitatis occaſione minorauit; ſed quod de parſimoniali fundo Eccleſiæ matricis propter adiacentiam & oportunitatem cœnobijs contulit, empticijs & aduentitijs prædijs recompenſare cum augmento ei curauit; quia de iniuſto non poſſe fieri dicebat eleemoſynam. Iniuſtum autem, imo iniuriam maximam

eſſe

eſſe affirmabat, aliqua largitione aut feudatione, ſine recompenſatione, tabulam minuere ſucceſſorum. Ad hanc ergo excludendam ſuſpicionem, & ne cuiquam ſuccedentium ſibi Epiſcoporum fas ſit diſpoſitioni eius quidquam ſuperordinare, vel ab ipſo bene ordinata reſcindere, ſedes apoſtolica, eius poſtulatione, ſuper his omnibus huiuſmodi ei confirmationis priuilegium poſtulauit.

PRIVILEGIVM CALIXTI Papæ.

CALIXTVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabili fratri Ottoni Babergenſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. XVI

Sanctorum Patrum præceptis & Canonicis ſanctionibus demonſtratur, quod prædia & poſſeſſiones Eccleſiarum, quæ vota fidelium, precia peccatorum & pauperum patrimonia non immerito nuncupantur, vendi vel alienari non debeant. Quæ enim diuinæ maieſtatis obſequio, & cœleſtium ſecretorum uſui ſũt dicata, non decet in alienum ius redigi, vel in alterius ſeruitij formam tranſmutari. Nempe vt beati SYMMACHI Papæ verbis loquamur: Poſſeſſiones quas vnusquiſque Eccleſiæ propriè dedit, aut reliquit, arbitrio alienari quibuslibet titulis aut diſtractionibus, vel ſub quocunque argumento non patimur. Ea propter nos tuis iuſtis poſtulationibus annuentes, manſos qui Epiſcopalis menſæ tuæ ſeruitio dediti ſunt in eodem ſtatu, in quo benè à te diſpoſiti cognoſcuntur futuris temporibus permanere præſentis ſcripti noſtri confirmatione ſancimus; ſtatuentes, vt nulli ſucceſſorum tuorum, vel alicui hominum liceat eos vendere, ſiue in laicorum beneficium tradere, vel in vſus alios com-

Digitized by Google

os commutare. Sed ſicut à te diſpoſitum eſt, de vnoquoq; prædictorum manſorum denarius vnus annuis ſingulis Babergensi pro anima Imperatoris Heinrici fundatoris eius ad concinnanda luminaria conferatur. Abbacias vero & Regvlares Canonicas, per induſtriam tuam in religionis ordine ſtabilitas, & alia à te recta conſtituta, nulli hominum facultas ſit in poſterum immutare. Si quis autem contra hanc confirmationem venire temerario auſu præſumpſerit, excommunicationis vinculo ſubiacebit. Data Laterani. Idibus Aprilis, Indictione ſecunda.

QVANTVM EPISCOPIO *contulerit in ædificiis &c.*

XVII. REM quoque familiarem Epiſcopii, ſicut prædijs & poſſeſſionibus, ita etiam ædificijs & caſtrorum munitionibus adiuuit atque ſublimauit. Nam per diuerſa loca & curtes Epiſcopij, quatuordecim baſilicas & quatuor cænacula elegantis fabricæ conſtruxit. Præterea ſex Caſtella, quæ pridem non habuit, dominio Epiſcopatus adiecit, * commi videlicet **Albuineſtein**. Secundum **Lupoldenſtein**. Tertium **Gönlenrecht**. Quartum **Hemphenveld**. Quintum **Eberſperlach**. Sextum **Eſſkenveld**. Caſtrum vero **Albuinenſtein** / quod etiam dicitur **Bottenſtein** / fere in meditullio ſitum Epiſcopatus, octingentis argenti libris, nec non XVII. auri talentis comparauit. Prouidens in hoc ſibi & poſteris non modicum pacis ſubſidium; quia bonis Eccleſiæ in circuitu poſitis defenſio eſt, & terror inimicis. Multa quidem commemorare poſſem, quæ illius ſtudio ac labore in rebus temporalibus Epiſcopatui acceſſere; ſed

* lege caſtrum

ſed parcius hæc laudanda puto; quia pænè omne genus hominum acquirendi ſtudioſum eſt, & ſua cumulandi, neque vt id faciant, egent exemplo; ſed ne malo id faciant. Hic ergo non in eo quidem magno opere laudandus, quod rem familiarem quærere aut augere ſolicitus fuit; ſed hoc in eo non temere laudatur, quod his rebus à quibus abeſſet turpitudo & auaritiæ ſuſpicio .... diligentia videlicet & frugalis parſimonia. *Hic videtur aliquid deeſſe.*

DE FRVGALITATE *Ottonis Epiſcopi.*

XVIII.

NON in veſte, non in cibis, rebus Epiſcopij vnquam indulgentius vti voluit; nec voluptati, ſed neceſſitati ſuæ tantum prouidebat. Quin etiam, aiunt, illum humilitatis cauſa ocreas vel * ſuptlares diſſolutos, plerumq; ad ſartorem miſiſſe. Murmurantibus autem de hoc aliquibus, Sinite, inquit, fratres ſinite. res Epiſcopij, eleemoſynæ ſunt fidelium; vanis vſibus eas profligare non debemus. Nec in veſtitu ei frugalitas defuit. Ac in victu quomodo ſe reſtrinxerit, vix vlli credibile videbitur. Nam dixiſſe hunc pro certo accepimus, nunquam ſe ad ſacietatem panem in Epiſcopatu comediſſe. Semper enim ſobrius ac pæne ieiunus de cæna vel prandio ſurrexit; appoſita omnia infirmis, pauperibus ac mendicis imperciens. Quodam ieiunij tempore multa penuria piſcium fuit, ſed quidam procurator eius * luceum paruæ quantitatis emptum duobus ſolidis, prandenti attulit bene paratum, modeſte obſecrans, vt ſe vberius reficeret vel cibo, qui tam ma-

ſ. ſubtalares

λύκον lupum ſeu callionymũ Athenæo intelligit Hecht.

magno precio conſtabat. Cui Epiſcopus, Quanto? inquit. Procurator, duobus, ait, ſolidis. Et Epiſcopus, abſit vt miſer OTTO ſolus hodie tot denarios abſumat, leuansque * Aſtum, Defer, ait, hunc precioſum cibum Chriſto meo qui mihi me ipſo precioſior eſſe debet; Defer, inquam, ei, ſicubi ægrotus in lecto iaceat, vel paralyticus. Nam ego robuſtus hoc me pane reficiam. Sic ille in opulentia ſua delitijs affluebat. Præterea in conſuetudine habuit, à manibus ſacerdotum, in conclaui, corporales accipere diſciplinas, ſane adeò acres, vt cruor aliquando latera eius vngeret. Ipſe quoque pater cœleſtis, qui ait: Ego quos amo arguo & caſtigo, ſuo interdum verbere, ad eruditionem eum tangebat.

ap. Sur. diſcum

Apoc. 3.

DE AEGROTATIONE EPISCOPI.

XIX.

REFEram vnum de flagellis eius, cauſamque ſiue ordinem monſtrabo, quiduè inde boni prouenerit. Dum forte in vico, qui dicitur Buchelbach diuinarum rerum ſtudioſus CHARTVLAM PATROCINIORVM legiſſet, & in ara Eccleſiolæ multas & permaximas ſanctorum reliquias recònditas cognoſceret, ad nobiliora loca eas transferre cogitabat, vbi ampliori honore diuinæ ſeruitutis ac religionis colorentur. Itaque aſſumptis clericorum, ieiunio & oratione præmiſſa, pia, vt dictum eſt, intentione, ſigillum altaris ſolui præcepit, ſed hæſitantibus cunctis ac trepidátibus, ipſe ferramentum corripiens, Abſit, inquit, vt tantum decus ſub tam vili * ſtemmate remaneat. Cumq; bis aut ter ſigillum malleo percuteret, ſanguis de ſciſtula plumbi

ap. Sur. Buchelbach.

** tegmine.*

plumbi cucurrit, ac ſi de corpore animalis flueret. Sed quid? Turbatur Epiſcopus, ferramentum proijcit, ſtupent omnes, opus cœptum omittitur, ad orationem tàm ipſe, quàm omnes qui aderant ſe proſternunt, commiſſi veniam poſtulantes. Sed pater omnipotens, ſapiens & benignus, qui ad diſciplinam filium erudire parabat, graui ſtatim languore tetigit OTTONEM ſuum, adeo, vt vitæ terminum putaret. Igitur inualeſcente morbo cū euadere nō ſperaret, eum quem maximè fidū ac familiarem habuit Abbatem ſancti Michaëlis VVOLFRAMVM vocauit, vt ſiue ad vitā ſiue ad mortē res vergeret, fide & obſequio fidelis amici vteretur, qui dū eius lectulo aſſiſteret, eiuſq; dolores quibus poterat conſolationibus releuare curaret, OTTO beatus, monaſticæ religionis præcipuus ſemper amator, habitum monachicum ardentiſſimè flagitabat; à multis annis ſe dicens in propoſito habuiſſe depoſitis pontificalibus in paupertate ſpiritus & cōtritione cordis Deo ſeruire ſub magiſtri obedientia. Verum Abbas vir gnarus ac prudens, & magni conſilii, obedientiam quidem promittens, ſuſcepit deſiderium laudans, ac petitionem: porro de habitu diſtulit ingenioſe. Hinc poſt aliquot dies, melioratur ægrotus, voti memor, habitum quærit religionis; diſponit de rebus ſuis; ad monaſterium ſe portari iubet. Abbas igitur lætus de feruore votiui ſui, adhibitis ſui nominis compluribus honeſtis viris, de hoc verbo cum eis communicat. At hi quidem perſpectis omnibus, inutile factum dicunt perſonam talem Eccleſiæ & pauperibus Chriſti tam neceſſariam, ad ſilentium monaſterij tranſire. Itaque cum reuerentia Epiſcopum interrogat; ſi promiſſam ſibi obedientiam implere vellet. Ille vero, in eius inquit, nomine qui pro nobis DEO patri

tri vſque ad mortem obediuit, tibi obedire paratus ſum. Cui ille, Et ego, inquit, in nomine ipſius tibi iubeo, pater ſanctiſſime, ſub honore accepti regiminis vſque ad diem vocationis tuæ permanere, & honorem & vtilitatem Eccleſiæ, ad conſolationem egenorum & pauperum, in ſubleuatione viduarum & orphanorum facere, ſicut facis, ad conſumanda cœpta tua in operibus tuis bonis; &, vt breuius dicam, facere quod facis, operari quod operaris pro æterna vita & centuplo. Quis enim monachorum tantæ perfectionis eſt, vt eius merita vel paupertatem tuis diuitijs adæquemus? Igitur poſt hæc tempora Epiſcopatus Babergenſis totus in eleemoſynas, totus in hoſpitalitates pauperum & peregrinorum verſus eſt. Quidquid frumẽtorum aut victualium, quidquid auri vel argenti vſquã vel vnquam inueniri potuit, per egentium manus in theſauros cœli tranſmiſſum eſt.

QVID EGERIT FAMIS tempore.

XX. EO tempore orientalis FRANCIA ſterilitate annorum magna panis inopia laborabat. Ipſi namque opulentiores fame & neceſſitate ſqualebant; Inopes autem & mendici paſſim per plateas & agros mortui iacebant, ita vt præ multitudine in cœmeterijs humari non poſſent. Sed vir DEI miſericordia plenus, memor TOBIÆ, modo per ſe, modo per alios ſepeliendo officium compleuit: Vbi autem cadauerum multitudo ſepulturam ordinatam fieri non ſinebat, ingentes foſſas præparauit, & centenos & millenos

nos ſimul quandoque terræ mandabat, precio conducens homines, qui talibus officijs, iugitèr inſeruirent. Ipſe autem per ſe omnia luſtrabat, vicos, plateas, ac domos pupillorum, veſpere, mane & meridie, nec non etiam nocturno tempore viſitando ægrotos, reficiendo famelicos, omnique ingenio benè operandi vias inquirebat.

Accidit ergo die quadam æſtu meridiano, quando in vmbraculis & refrigidarijs ſuis ſoporantur homines, *E*piſcopus accito cubiculario, more ſuo, ad hoſpitale pauperum pergebat. Dum autem iret, fœtor inhumati corporis non procul à via deſub vrticis nares eius tetigit. Subſtitit ergo & cubiculario ſuo digito locum demonſtrans, Sentio, ait, tanquam illic corpus humanum iaceat. Pergente puero ſequitur *E*piſcopus, diligenter quærunt, ac tandem inter herbas & ſiluam ſtantis vrticæ proiectum ad ſepem cadauer inueniunt mulieris, lacero vultu, & ab auibus comeſto.

*E*piſcopus autem, conſpecta miſeria, ferit pectus, ſortem deflet humanam, flagellum diuini confitetur iudicij. Poſtremo ſeipſum culpabilem, ſe reum addicit, qui ea die qua hæc fame perijſſet, multis panibus abundaret.

Dehinc dicta breuiter oratione pro anima iacentis, manum mittit ad corpus, cubicularium hortatur leuare ſecum. At ille, Noli, ait, Domine, noli ſacras manus tuas inquinare. Curram & vocabo alios, ac ſepeliem eam. Cui Epiſcopus, Abſit, inquit, vt ſororem meam filiam Adæ, immo filiam Eccleſię tangere deſpiciam. Portabo mortuam, quam viuã pauiſſe debueram. Sed tu rogo iuua me; certus q; à Deo & à me quoq; mercedẽ accipies.

Ille autem, & ſi horrore, & fœtore pariter propelli potuiſſet, tamen dum luctantem & laborantem, ipſiq; horrori humerum iam aptantem videt, vicit ſemetipſum, & clauſis naribus, auerſoq; vultu dorſum inuitè ſubiecit ſarcinæ, & cum Epiſcopo cōmunicato labore ad cœmete[illegible] cadauer fœtidum deportant cantante ac flente ſacerdote, Heu me domine. Videns ergo, quia tempus eum monet, omnes apothecas ſuas aperuit, panes præparat, alit egentes, & ecce quaſi ad vniuerſales ordines nundinarum de tota prouincia famelicorum turbæ concurrunt, de monaſteriis virorum ac fœminarum præpoſiti ac diſpenſatores, omneſq; quos annorum egeſtas premebat, ad promptuaria Epiſcopi currebant, ſperata ſubſidia ſine mora inuenientes. Cumq; meſſis appropinquaret, & maturæ ſegetes vbique locorum falcem poſtularent, multa millia falcium pauperibus, quos toto anno aluerat, præparata diſtribui fecit, atq; refectis omnibus, in feſtiuitate ſancti IACOBI; *Ecce*, inquit pater optimus, filioli mei; terra coram vobis eſt, finita eſt dierũ malitia. *Et* accipiens ſingulas falces ſingulos addidit denarios, vnicuiq; denarium & falcem, inſtrumentum operis & viaticum, ſicq; valefecit eis, & bonitate & gaudio eos dimiſit. Iis modis id officium ei fuit omnibus annis inopiæ ac ſterilitatis. His aliiſq; operibus miſericordiæ, maximam ſibi fiduciam apud Deum altiſſimum conquirebat, & temporalibus expēſis in cœlis ſibi theſauriſans, diſperſit dedit pauperibus, vt iuſtitia eius maneat in ſæculum ſæculi. Pſalm. 111.

PRÆFATIO LIBRI ſequentis.

IAM tempus eſt, vt in memoriam æternam beati Ottonis *P*ontificis peregrinationem, & laborem eius ſtilo fideli proſequamur, quali-

ter

ter Apoſtolica autoritate beati HONORII Papæ POMMERANICÆ genti Apoſtolus deſtinatus, prædicauerit, baptizauerit, & miniſterium ſuum fideliter adimplendo opus Euangeliſtæ fecerit, in quo reuera ſimile illud fecit dominus gloriæ ſanctorum, quam magnificè adeptus eſt in conuerſatione gentis illius, in cuius pœnitentiam diuinitus eſt directus. Magna quidem ſunt merita ipſius, quæ ſecundum dilectionem proximi in operibus bonis, & eleemoſynis, membris Chriſti exhibuit, magnæ & indeficientes miſerationes eius, quas fecit in domo Dei ſui, & in cæremonijs eius; ſed oleum diuinæ charitatis in ipſo abunde effuſum virtutibus eius ſupereminet vniuerſis. Venit enim non ſolũ reducere oues perditas, & conuertere ad paſtorẽ & Epiſcopũ animarum ſuarum, ſed etiam animam ſuã ponere pro teſtamento Dei ardentiſſimo deſiderio amplectens contumelias, plagas, & perſecutiones expectans, etiam vincula & carceres, & ipſam mortem pro nomine domini Ieſu fœlici conſtantia relictis omnibus ſuſtinere. Credim' repoſitam ergo illi coronam iuſtitiæ in illum diem regenerationis, cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ quando veniens in exultatione cum Apoſtolis, doctoribus & Euangeliſtis, tamquam fidelis operator dominicæ meſſis, plures adducet manipulos à principe paſtorum percepturus duplicem ſtolam iocunditatis & immarceſſibilem gloriæ coronam. Nunc ergo quibus de cauſſis, quibus auctoribus, quo ordine & tempore conuerſionem Pommeranicæ gentis ſit aggreſſus exequamur, de ſitu & qualitate ipſius terræ, de reditu gentis pauca præmittentes. 2. Tim. 4.

Digitized by Google

DESCRIPTIO POMMERANIÆ, & quare ſic dicta ſit.

POMMERANIA prouincia ex ipſa nominis etymologia, qualitatem ſui nominis & ſitus indicare videtur. Nam Pommo lingua SCLAVORVM, iuxta, ſonat, vel circa; moris, ante mare. Inde quaſi POMMORIZANIA, id eſt iuxta vel circa mare poſita. Eſt autem terra hæc, ſi totam eius poſitionem tam in ſtagnis & refuſionibus marinis, quam in locis campeſtribus conſiderare velimus, quaſi ſignatur triangula, quia tribus lateribus, quaſi tribus lineis per capita ſibi cohærentibus tres angulos habere deprehenditur, ita tamen, vt vnus angulus duobus reliquis ſit extenſior, qui etiam quaſi ad LEVTITIAM & prope SAXONIAM, verſus Aquilonem ad fluctus Oceani paulatim recuruatus demittit. Itaq; POMMORANIA poſt ſe in Oceano DACIAM habet, & regiam inſulam paruam, ſed populoſam, ſuper ſe autem idem ad dexteram ſeptemtrionis FLAVIAM habet & PRVSCIAM, & RVSCIAM. Ante ſe vero, id eſt verſus aridam parua extremitate ſe attingentes fines reſpicit VNGARIÆ ac MORAVIÆ. Deinde POLONIAM ſpacioſa continguitate vſq; ad confinia LEVTITIÆ & SAXONIÆ ſe habet, attingendo extendentem. Gens iſta terra marique bellare perita, ſpolijs & raptu viuere conſueta, naturali quadam feritate ſemper erat indomita, & à cultu & fide Chriſtiana penitus aliena. Terra vero ipſa, piſcium & ferarum copioſam incolis præbet abundantiam, omnigenumque frumentorum & leguminum ſiue ſeminum fertiliſſima eſt; nulla mellis feracior, nulla paſcuis & gramine fœcundior. Vinum autem nec habent nec quærunt, ſed melleis poculis & ceruiſia curatiſſime confectâ vina ſuperāt

talet.

ſalernici. Sed de his aliâs. Nunc autem expediendum, quod multis admirationi eſt, quare videlicet, hi homines tam procul ab orietali FRANCIA, & à BABERGENSI Eccleſia, immo à toto pene orbe diuiſi non alium quemquam de vicinioribus regnis, vel Eccleſijs baptiſtam & prædicatorem, quam Babergenſem Epiſcopum habere potuerint. Sed hic fructus ad incrementum beatitudinis eius illi à Deo donatus eſt.

INCIPIT LIBER II.

QVÆ CAVSA SIT POMMERANIORUM conuertendorum.

I.

TEMPORE quo dominus Epiſcopus Babergenſem regebat Eccleſiam, POLIZLAVS vir ſtrenuus & prudens & ingenuæ atq; auitæ nobilitatis decore illuſtris Ducatum POLONIÆ adminiſtrabat. Qui dum ſe gnauiter ac prouide gereret, omnes terræ ſuæ terminos ſub prædeceſſoribus ſuis hoſtium violentia inuaſos & perturbatos, & caſtra, vrbeſq; à ſua poteſtate vi alienatas manu robuſta recuperare præualuit. Cumq; bellicos actus ſuos fœlici exitu ſæpe proſperari videret, erga Deum quidem à quo ſibi ſciebat præſtari victoriã, humilior atq; deuotior, erga hoſtes vero erectior atque animoſior factus, mutua vice terminos eorum ferro & igne attemptare, prædaſque & manubias frequenter abſtrahere, & perſonas captiuare ſolebat, quouſque aſſiduis cladibus ac terrore confracti multis obſequijs & dono-

& donorum impenſis, animum eius delinirent, datiſque & acceptis dextris fidem pacis firmiſſimè pangerent & pacta reciperent. Erant autem diuerſi cum quibus diuerſis temporibus certamen habebatur ex parte vna POLONIÆ, BOHEMI, VNGARI, MORAVII, ex alia RITHENI, gens crudelis & aſpera, qui FLAVORVM PRVSORVM & POMERANORVM freti auxilijs acrius, diutiusq; illi reſtiterunt; ſed fruſtra; qui tandem ſuperati ab eo & contriti poſt multas clades pacem ab eo poſtulare cum rege ſuo decreuerunt. At ille, vt erat bellis ac laboribus ſemper infractus non continuo de pace acquieſcere voluit, niſi prius aliqua memorabili honorificentia ſatisfactionem accepiſſet.

Infra Rithe-ni vocantur.

DE EODEM.

II. REX vero & omnes principes, RITHENORVM ſine amicitia & pace Ducis, non ſe quietos fore perpendentes, viam inueniendæ mutuæ pacis & gratiæ illius prudentiæ ac fidei committendam præſumpſerunt. Ille vero hanc honeſtiſſimam ratus viam ſtatuẽdæ ac firmandę pacis, filiam ipſius regis petiuit & accepit vxorẽ, videlicet, vt hoc affinitatis commercio, tàm principes ipſi, quàm ſubditi eius terræ vtriusq; populi pacem ad inuicem, haberent perpetuam, atque in neceſſitatibus & oportunitatibus ſuis mutuo contra hoſtes ſibi præſidio forent atq; auxilia portarent. Colebant ergo ſe mutuis beneficijs ſocer & gener; magnificatusq; eſt POLIZLAVS & confortatus ac proſperatus vndiq; eſt. Nec vlla ei erat contradictio vniuerſis poteſtatis ſuæ terminis hoſte nullo turbatis. Verum ea perfunctoria & breuis tranquillitas. Nam poſt paucos annos RVTENISSA vxor POLIZLAI moritur, vnum tantum ei filium relinquens. Vnde qua-

de quaſi rupto vinculo, quo tota inter generum & ſocerum conſtabat amicitia, dudum conſopita bella paulatim recrudeſcunt. POLITZLAVS igitur feritate gentis permotus, cum ſuis conſilium habuit, quo nam rediuiua mala hæc propulſare potuiſſet. Habebat autem PETRVM quendam militię ductorem, virum acris ingenij, & fortem robore, de quo dubium, vtrum in armis an in conſilijs maior fuerit, qui erat Præfectus à Duce ſuper viros bellatores. Hic aſcitus conſilijs, ſi ſuis tantum, inquit, RVTENI viribus dimicarent, illos nobis conteri non eſſet laborioſum; ſed habent FLAVOS, habẽt PRVSCOS, habent etiam POMMERANOS gentem idolatram inuiſam ac minus indomitam, quos omnes ſimul in arma prouocare, quam durum ſit, inexperti non ſumus; quamuis ante de his triumphos habuerimus. Quo circa meo animo conſilium incidit RVTENOS arte melius ſuperari. Et ne quis impoſſibile hoc exiſtimet, ecce vadam ad illos, & incruẽtam nobis de tyranno victoriam reportabo, Deo mihi præſtante ingenium. Sed quid multis? Placuit Duci & Principibus experiri, ſi effectum habere verba Petri queant. Aſſumptisque viris, quaſi triginta robuſtiſſimis, ficta neceſſitate Petrus ad Regem transfugit RVTHENORVM, eumque arte ſermonis circumuentum, quod malè de Duce ſentiret, æſtimare fecit. Et rex eo quod fidem haberet homini, quem etiam prudentem ſenſit, ad multa negocia ſua, eius familiaritate vſus eſt, ſperans quod tandem per eum de POLONIA tota triumpharet. At Petro aliud mẽtis erat. Nam cum die quadam fictus transfuga, ipſiusque ſocij cum rege in ſaltu nemoris venandi gratia vagarentur, rex nihil mali ſuſpicatus occaſione ferarũ longius à mœnibus abſceſſerat, elongatisque alijs Petrus cum ſuis, circa illum remanſit. Qua fretus oportunitate

Digitized by Google

capto rege incruentam vt pollicitus erat de RVTHENIS victoriam domino ſuo duci reportauit, mirumque dictu, efſera gens illa hoc facto ita edomita eſt, vt nunquam poſtea viuente duce nec quidem de bello cogitarent. Nam pro ereptione ſui tyrannus quidquid maiorum ſuorum ſtudio ac ſolertia in theſauris collectum habere poterat, dare coactus eſt, aurum & argentum, & quæq; precioſa in vaſis & veſtibus, & varijs opum ſpeciebus, quadrigis & camelis in POLONIAM adportantibus, ita vt RVTHENIA tota in * prælita paupertate contabeſceret.

Deinde vbi fœdera manſuræ pacis iureiurando tàm rex, quàm optimates RVTHENORVM ſolidauerant, etiam hoc polliceri fide firmiſſima rogati ſunt; ne POMMERANIS extra forent auxilio. Contra illos enim totis viribus dux manum leuare cogitauit.

ITEM DE CAVSA eadem.

III. * HIS ergo omnibus ipſius * adeò cum compoſitis POMMERANIAM inſultibus crebris concutere, vaſtare ac populari cœpit. Et quia paganiſmo tenebantur, dux eos aut penitus elidere aut ferro ad fidem Chriſtianiſmi conatus eſt impellere. At illi ſuis fiſi viribus, eò quod ciuitates & caſtra, natura & arte firma in introitu haberent quam plurima, ſe inexpugnabiles fore arbitrati ſunt, omnemq; ſubſtantiam ſuam in vrbibus collocantes, armorum præſidia præparare moliuntur. Sed quia DEO placuit, aliquas ex eis conterere, vt cæteros ad fidem cõuerteret, ingenium & vires contra eos POLIZLAO miniſtrauit, ita, vt multis & magnis cladibus eos frequenter afficeret. Nam & ciuitatem STETINENSEM, quæ ſtagno & aquis vndiq; cincta, omni hoſti inacceſſibilis putabatur, quæ etiam totius POMMERANIÆ Metro-

Digitized by Google

Metropolis fuit, hyemali tempore ſtrictam per glaciem, non ſine periculo exercitum ducens, inopinata clade percuſſit. BADAM quoq; ciuitatem munitam & fortem, valde fregit & ſuccendit; Et omnem in circuitu eius regionem, igni & ferro vaſtauit; adeò, vt ruinas, & aduſtiones, & aceruos cadauerum interfectorum, per diuerſa loca, monſtrarent poſt annos tres, ac ſi de ſtrage recenti. Tam grauiſſime autem in illarum ciuitatum expugnatione ſubacti ſunt, vt quos neci & captiuitati dux ſupereſſe paſſus eſt, cũ ſuo principe, Chriſtianos ſe atq; tributarios fore, quod iurare licuit, pro ingenti lucro ducerent. Ferunt autem, quod 18000 virorum pugnatorum neci traditis, 8000. cum vxoribus & paruulis, ad terram ſuam captiuos abduxerit, & in periculoſis marchiarum locis, in vrbibus & caſtris eos collocans, quo terræ ſuæ præſidio forent, & cum hoſtibus ſuis, gentibus ſcilicet extraneis bella gererent, indixit. Hoc addito, vt abdicatis Idolis, Chriſtianæ ſe religioni per omnia conformarent. Sed cum reliquos de gẽte perfida, quos in terra propria tributarios dimiſerat, dux fidei Chriſtianæ apponere curaret, omnes Epiſcopos terræ ſuæ conueniens, nulli perſuadere potuit, vt illô ire atq; in tenebris & vmbra mortis ſedentibus, lumen vitæ vellẽt oſtendere; ſingulis ſuas excuſationes prætendentibus. Sicq; per triennium dilata eſt prędicatio.

QVOMODO LITERAS EPISCOPO Ottoni miſerit Polizlaus dux.

IV.

TANDEM inſtinctu admonitus diuino, ad hoc opus OTTONEM Babergenſem *E*piſcopum, cuius tũc fama latè in regnis effloruit, eò quod & hunc in adoleſcentia eius pater, ſui capellani more obſequentem, notum & charum habuerit, inuitare decreuit: oportunum fore autumans, cum tali viro & an-

tiquas renouarum amicitas, & tam ſancti operis gratiam, illius iniungere ſanctitati. Mittens ergo legatos & munera, ſcripſit ei literas, ſecundum verba hæc.

Epiſtola Polizlai

Domino ſuo & patri amantiſſimo OTTONI, venerabili Epiſcopo, POLIZLAVS dux Polonorum filialis obſequij, humilem deuotionem.

Quia in diebus iuuentutis tuæ, apud patrem meum decentiſſima te honeſtate cõuerſatum memini, & nunc quoque dominus tecum eſt, firmans te & benedicens tibi in omnibus vijs tuis, ſi tuæ non diſplicet dignitati, veteres tecum renouare amicitias, tuoq; conſilio ſimul & auxilio vti ad DEI gloriam promouendam, ipſius gratia coadiuuante. Noſti enim, vt arbitror, quomodo POMMERANORVM cruda barbaries, non mea quidem ſed DEI virtute humiliata, ſocietati Eccleſiæ, per Baptiſmi lauacrum ſe admitti petunt. Sed ecce per triennium laboro, quod nullum Epiſcoporum vel ſacerdotum idoneorum mihiuè affinium ad hoc opus inducere queo. Vnde quia tua ſanctitas ad omne opus bonum prompta & indefeſſa prædicatur, rogamus, pater amantiſſime, non te pigeat, noſtro comitante ſeruitio, pro Dei gloria, tuæque beatitudinis incremento, id laboris aſſumere. Sed & ego tuæ paternitatis deuotus famulus, impenſas omnes & ſocios itinerum, & linguæ interpretes, & coadiutores presbyteros, & quæcunq; neceſſaria fuerint, præbebo, tu tantum ſanctiſſime pater venire dignare.

QVOMODO CONSILIO CHORI ſui, literas Apoſtolico miſerit, pro licentia petenda euangelizandi.

V.

HIS auditis Epiſcopus, quaſi de cælo vocem Dei loquentis accepiſſet, toto pectore abundantia lætitiæ repletus, gratias egit omnipotenti DEO, quod

quod ad tale negotium, ſuo vti dignaretur miniſterio. Habito igitur Chori & Cleri ſui conſilio; miſſis ad Apoſtolicam ſedem legatis, pro petenda licentia, benedictione, atque obedientia, venerandæ memoriæ domini HONORII Papæ huic grauiſſimæ ſarcinæ humerum deuotè applicuit. Sed quia terram POMMERANORVM, fama ferente, opulentam audiuerat, & egenos ſiue mendicos penitus non habere, ſed vehemẽter aſpernari, & iamdudum quoſdam ſeruos Dei prædicatores egenos ac cenſu tenues, propter inopiam contempſiſſe, quaſi nõ pro ſalute hominum, ſed pro ſua neceſſitate releuanda, officio inſiſterent prædicandi; ſtudioſè procurauit, vt non ſolum illis non indigẽs, verum etiam opulentus appareret, nec opes eorum ſibi, ſed ipſos potius velle Deo lucrari. Aſſumptis ergò Clericis idoneis, & eiſdem ad iter abundè procuratis, Miſſales, alioſque libros & calices cum indumentis ſacerdotalibus, & alia quæque altaris vtenſilia, quæ in gente pagana ſubito non poſſe inuenire ſciebat, prouida liberalitate ſecum fecit portari, ne ſine inſtrumento agricola fidus in agrum domini ſui exire videretur. Veſtes quoque & pannos precioſos aliaque donaria, nobilibus ac diuitibus apta, Euangeliſta ſimplex & prudens in viam portauit Euangelium ne fortè indigentiæ cauſa, prudens videretur euangelizare: ſed nouellæ plantationi ſua potius conferre, quam illius appetere.

QVOMODO PROFECTVS ſit ad Pommeranos.

PARATIS ergo omnibus quæ profectioni erant neceſſaria, proxima die poſt feſtum ſancti GEORGII martyris, ſalutato clero VI.

& populo ſuo, tamquam hoc opere viam ſanctificaret, duas Eccleſias vnam in LVCHENBERGE, & alteram in VOHENDRERRE conſecrauit. Hinc tranſito nemore Bohemico venit ad CLADRVM Cœnobium, CLVNIACENSIS ordinis; vbi honorificè ſuſceptus, dedicauit Eccleſiam in honore ſancti NICOLAI. Ibi etiam quaſdam ſorores velauit, quarum vnam nomine RICHAM amariſſimè flentem, blandè conſolatus eſt, dicens, Noli flere filia, quia ſecura eſto, quia in die iudicij ego animam tuam, ſponſo tuo domino noſtro Ieſu Chriſto conſignabo. In huius promiſſionis argumentum, poſt multa annorum curricula, in anniuerſario depoſitionis Beati OTTONIS die, defuncta eſt. A CLADARIM digrediens, peruenit BRAGAM, inde per SACISCHAM in ALBE fluminis ripa ſitam Eccleſiam, ad caſtrum ducis Boemici, quod MILECIAM dicunt, vbi à duce ipſo ſuſceptus & donis honoratus eſt. Inde per aliud eius caſtrum BVRDA nomine, vſque ad VENETIAM vrbis ducis Poloniæ: Atque inde per tres Epiſcopatus Poloniæ, BREZLABENSEM videlicet, & CALISSENSEM atque POZNENANENSEM, vſque ad Archiepiſcopatum GNEZNENSEM, cum gaudio & pace conducti ſunt. Omnibus illic Eccleſijs, vna ſalutationis forma, Epiſcopum ſuſcipientibus; feſtiuè ſcilicet proceſſionis honore gaudentes, quod per loca ſingula, vno eodemque exultationis cantu, eius propoſito alludentes, CIVES APOSTOLORVM ET DOMESTICI DEI ADVENERVNT HODIE. Et cætera quæ in illo Reſponſorio ſunt, deuote cecinerunt.

Præterea dux ipſe & omnes optimates Poloniæ, quaſi ducentis paſſibus, ab vrbe GNEZNA, nudis pedibus procedentes, cum magna ſuſceptum reuerentia principalem

vſq;

Digitized by Google

vſque ad *Eccleſiam* conduxerunt. Dux ergo tali hoſpite lætiſſimus & glorioſus per dies ſeptē eius fruens præſentia, multa eius humanitate & benignitate, omnia etiam viæ neceſſaria ſolerti cura inſtitit præparare: deditque Domino *Epiſcopo* de gente illa, tàm POLONICÆ quàm TEVTONICÆ linguæ gnaros ſatellites, ad diuerſa eius miniſteria, ne quam incommoditatem per linguæ ignorantiam, in gente externa pateretur. Quid dicam? currus & quadrigas, ordine longo, victualia & omnes ſarcinas Epiſcopi portantes, monetam quoque illius terræ liberalitate contulit ingenua: nulla eos ſuſtinens laborare inopia; ſed neque propria expendere, ac ſi omne illius viæ meritum, ſuis impenſis emere cogitaret. Tres etiam ſacerdotes capellanos de latere ſuo princeps *Epiſcopo* ſociauit coadiutores verbi, & centurionem quendam PAVLICIVM nomine, virum ſtrenuum & catholicum; qui etiam naturali facundia idoneus eſſet concionari ad populum.

*T*aliter à duce Poloniæ dimiſſi, ſcilicet Epiſcopus & qui cum eo erant, per caſtrum in extremis Poloniæ finibus tranſeuntes, nemus horrendum & vaſtum, quod Pommeraniam Poloniamque diuidit, intrauerunt. ſed viam in inuio quam difficilè ſit tenere, etiam illic experiri potuerunt. Nemus quippe hoc, nulli ante mortalium peruium erat, niſi quod ſuperioribus annis dux latrocinandi cauſa, priuſquā ſubegiſſet totam POMMERANIAM, ſectis ſignatiſque arboribus, viam ſibi exercituique ſuo exciderat.

Quæ ſigna tenentes magna quidem difficultate propter ſerpentum, ferarumque diuerſarum monſtra, nec non & gruum, in ramis arborum nidos habentium,

eoſq;

Digitized by Google

tium, eoſq; garritu & plauſu nimis infeſtantium, importunitatem, ſimulque propter loca paluſtria, quadrigas & currus præpedientia vix diebus ſex emenſo nemore ad ripam fluminis quæ limes POMMERANIÆ eſt, conſederunt. Dux verò POMMERANORVM aduentus eorum præſcius, cum quingentis viris occurrens, ex alia parte aquæ caſtra metatus eſt, moxq; amne tranſmiſſo, cum paucis Epiſcopum ſalutat, atq; ſalutatur ab illo, & quia Chriſtianus erat, occultè autem, propter metum PAGANORVM, corde magis quam ore locutus, in amplexu Pontificis diu pẽdens, alta deuocatione ſuper viæ cauſa Dei clementiam collaudat, Epiſcopo & duce cum interprete PAVLITIO ſeorſum in colloquio demorantibus. cæteri qui venerant cum duce Barbari, quia Clericos aliquãtum trepidare videbant, ficto eos terrore amplius vexabant, ita, vt articulum paſſionis imminere metuentes, confeſſione & orationibus atque pſalmodia domino ſuum commendarent agonem. Nam primo illic paganos viderunt, & qua mente dux aduenerit, nondum omnes ſciebant: Sed & horror ſolitudinis, & loca inſolita, & nuper euaſi nemoris nigra denſitas, & crepuſculum noctis propinquæ, & hominum Barbarorum crudelis aſpectus, materia eis non parui timoris erant. Nam & cultros acutiſſimos educentes, viuos eos excoriare aut transfigere, ac humi eos defodere vſq; ad verticem, coronaſq; eorum eiſdem cultris punctare ac ſecare minati ſunt. Et alia multa genera tormentorum, rictu fremituque eos terrentes eis imminere dixerunt. Sed cito reſpirauerunt, duce ipſo eos placidę benignæque conſolationis eulogio releuante, quodque inani pauore pulſati fuerint, vtrinque pro ioco eſſe cœpit. Nam vbi eis ducem ipſum alioſq; milites, qui eos terruerant, Chriſtianos eſſe compertum eſt, paulatim quidem

animoſe

Digitized by Google

animoſè, deinde fiducialius agere, ipſoſque etiam adhortari ac docere præſumpſerunt, quos antea vel intueri, metu percuſſi, non potuerunt. Ipſis ergò iam manſueſcentibus, & religioni Chriſtianæ magis magisq́; deferentibus, repletum eſt gaudio os illorum, & lingua eorum exultatione; dicebantque inter gentes, quorum Deus tetigerat corda, magnificauit dominus facere nobiſcum, facti ſumus lætantes; quia Epiſcopo veniente ad eos diſſoluiſſet dominus captiuitatem eorum, ſicut ſoluitur glacies à ſole meridiano. Epiſcopus igitur benè agendi ſemper auidus, benè ſe veniſſe ominatus, donarijs ducem honorans, baculum quoque dedit, quo ille ſtatim vſus, ipſoque incumbens, gratulabundus huc illucq́; ambulat, conuerſusq́; ad milites, Qualem, ait, patrem nobis Deus dedit, & qualia patris dona, & hæc nunc quidem magis quàm alio tempore gratiora? Hinc ad caſtra diſceſſum eſt; factoq́; mane, dux demum qui ſecum venerant ductores & miniſtros reliquit Epiſcopo, mandans in tota POMMERANIA, per cuncta loca ſuæ poſſeſſionis, liberalia ei præberi hoſpitia. Chriſtiani verò & Epiſcopus, tranſito fluuio, terram POMMERANORVM, in nomine domini, intrauerunt, & conductoribus eorum viam demonſtrantibus, iter ad caſtrum PIRISSAM direxerunt. Dux verò ab eis ad ſua negotia diuellitur.

In ipſo autem itinere viculos paucos bellica vaſtatione & raros incolas, qui nuper ſe, poſt diſperſionem recollegerant, inuenimus, qui de fide Chriſtiana conuēti, an credere vellent interrogati, humiliter pedibus aduoluuntur Epiſcopi, catechizari ſe atque baptizari poſtulantes. Hos ergò quaſi primitias meſſis dominicæ, in aream domini ſui meſſor deuotus, cum gratiarum actione componens, baptizauit illic homines triginta, fidemq́; ſanctæ Trinita-

tis & Decalogum legis in numero tacitè conſiderans, opus euangelicum, myſticè à ſe inchoatum gauiſus.

Deinde ad caſtrum ducis PYRISSAM, vndecima hora diei propinquantes, ecce, illic hominum ad quatuor millia, ex omni priuincia confluxiſſe, vt erant eminus aſpexerunt: erat enim dies feſtus Paganorum, quem luſu, luxu, cantuq; gens veſana celebrans vociferatione alta, eos reddidit attonitos. Non igitur vtile vel cautum eis viſum eſt illa nocte, in turbam, potu lęticiaq; feruentem, eos tam inſolitos hoſpites aduenire; ſed manentes, vbi fuerunt, noctem illam inſomnem duxerunt; nec ignem in caſtris habere auſi, nec verbis ad inuicem loqui præſumpſerunt.

Mane verò Epiſcopus PAVLACIVM, & nuncios BRADIGLEZII ducis ad caſtrum mittit. At illi ſalutatis maioribus ex nomine ducum, ab eis miſſum nunciant Epiſcopum, qui fidem & religionem Chriſtianam terræ illius debeat prædicare: atque ſub eorundem authoritate mandant & ſuadent, vt digne ac reuerenter ſuſceptum audiant: addentes, virum eſſe honorabilem, domi diuitem, & quoque in aliena terra ſuis opibus ſufficientem; nihil illum petere, nullius egere; pro illorum ſalute aduenisse, non quæſtus gratia. Memores ſint fidei ac ſponſionis, memores diuinæ vltionis & recentis exterminij, ne denuò iram Dei exaſperent: orbem vniuerſum Chriſtianis legibus (viuere) ſe ſolos vniuerſitati reſiſtere non poſſe. At illi diu cunctabundi & diuerſas excuſationes molientes, indulgentiam temporis conſilio petunt, non oportere dicentes, rem tam grandem ſubitò aut inconſulte aggredi.

PAVLACIVS vero & legati aſtute ea dici animaduertẽtes, nō inquiunt tempus eſt productionis conſilij; quod fa-

ctuti

Digitized by Google

ſturi eſtis, facite citius, ecce iuxta eſt; ſero intraturus erat ad vos dominus antiſtes, ſed quia ludo & iocis occupatos audiuit, diſtulit intrare, in campo figens tentoria: ſed veſtræ hoc conuenit prudentiæ, vt non illum deſpectiua dilatione contriſtetis, ne fortè & domini Duces ſe doleant ſuper hoc iniuriatos. Et eſt, inquiunt, tam prope? Quibus, ita eſſe, reſpondentibus.

Et omnia, inquiunt, conſilia noſtra ruptum eunt. Quomodo ergo rerum conuenientia, poſtulat, faciamus ſponte & alacres, quod facturi ſumus. Nam & altiſſimus Deus ſua nos virtute circumuentos vndique trahere videtur. Declinare non poſſumus, ſequamur ergò trahentem ad vitam, ne reluctantes bonitati eius præcipitemur in mortem. Dij noſtri, ſicut apparet, Dij non ſunt, contra eum nos iuuare non poſſunt.

Melius ergo eſt, vt relictis deſertòribus ad verum DEVM, qui non deſeruit ſperantes in ſe, ex toto corde tranſeamus. Verum vbi eam ſententiam tàm bonam tamque ſalubrem diligenti retractatione probauerant, primo quidem apud ſe in conclaui, deinde vero cum legatis & PAVLICIO ad plenum vigorem laxiori conſilio firmauerant, cum eiſdem ad populum egreſſi; qui ſicut ad feſtum confluxerat contra morem indiſperſus, DEI nutu in loco manebat, nec in rus diſceſſerat, luculenti ſermonis dulcedine, multo beneuolentiæ captu, eos de hoc verbo allocuti ſunt. Sed quid multa? mirum dictu, quám ſubitò quàm facili conſenſu, omnis illa multitudo populi auditis ſomatum verbis in eandem ſeſe inclinauerunt.

Et quia dici audiunt, Epiſcopum in proximo eſſe, facto ingenti clamore, vt aduocetur, vniuerſi rogant,

rogant, quo illum videre queant, & audire, antequam ſoluto cœtu ſinguli in loca ſua diſcedant. Redeuntibus itaque PAVLICIO & legatis, abierunt quidam de caſtellanis cum eis ad Epiſcopum qui obnixa veneratione ad ſe illum inuitarent, ſalutatum ex parte Nobilium, plebiſque vniuerſæ, quiq; fidem facerent ſine omni periculo vel iniuriæ metu eum oſtendere poſſe; quin etiam in omnibus obauditeuros ſe ex animo. Epiſcopus vero tam quieto ſucceſſu rebus ſe promouentibus, gratias agens Deo, ad caſtrum ſe leuabat, ſed ecce cum quadrigas, archicula, & ſaginarios eorum victualia portantes, iumenta quoque & qui cum eis veniebant eminus videre cœperunt, quaſi apparatum belli ſuſpicantes, modicum turbati ſunt. re autem ſicut erat recte agnita, pauore abiecto, in modum torrentis omnis populus in occurſum eorum effunditur, ambiens & circumdans, ammirans & contemplans, & eos & omnia eorum vſq; ad hoſpitij locum eos conducendo. Fuit autem ante introitum caſtri area ſpacioſa, quam occupantes fixerunt tentoria, in eodem loco ipſis barbaris manſuete ac familiariter eos adiuuantibus & in omnibus ſe eis opportunos exhibentibus.

DE PRÆDICATIONE *eius in Pyriſſa Ciuitate.*

VII. INTEREA vero Epiſcopus Pontificalibus indutus monente PAVLICIO & primatibus de loco editiori populum cupientem ore alloquitur interpretis; ita dicens: Benedictio domini ſuper vos, benedicti vos à domino: benedicimus & vobis gratias referimus in nomine domini; quia grata & iucũda & benigna ſuſceptione nos refouiſtis. Et cauſa quidem

dem aduentus noſtri ad vos, quæ ſit, forte iam audiſtis & iterum ſi dignamini audire debetis & diligentius attendere. De via longa venimus. Salus noſtra, beatitudo veſtra: gaudium veſtrum, tantæ nobis viæ cauſa fuit. Nam læti ſalui atq; beati eritis æternaliter, ſi creatorem veſtrum agnoſcere & illi ſeruire vultis. Hæc & his ſimilia, quæ inſerere ſtudio breuitatis omitto, populo rudi ſimpliciter euangelizante Pontifice, omnis illa multitudo, quaſi vnus homo, fidei ſanctæ concordantes, illius doctrinæ ſe commiſerunt. At ille cum clericis & ſacerdotibus ſeptem diebus eos catechizans, & de omnibus quæ Chriſtianæ religioni conueniebant, diligentiſſime inſtruens, indicto trium dierum ieiunio, iuſſit, vt corpora ſua balneis mundarent, & lotis albiſque induti veſtibus, mundo corpore, mũdoq; habitu, ad ſanctum baptiſma concurrerent. Interim vero tribus exſtructis baptiſterijs, ita ordinauit, vt ipſe ſolos mares pueros in vno baptizaret; alij autem ſacerdotes in aliis fœminas ſeorſum, & viros ſeorſum. Tanta quoque diligentia tanta munditia & honeſtate, Pater optimus ſacramẽti operationem fieri edocuit, vt nihil indecorum, nihil pudendum, nihil vnquam quod alicui vero gentilium minus placere poſſet, ibi ageretur. Namq; dolia, grandia valde, terræ altius immergi præcepit, ita vt ora doliorum vſq; ad genu hominis vel minus de terra prominerent, quibus aqua impletur, facilis erat in eam deſcenſus, cortinas circa dolia, fixis columnellis funibuſq; inductis, oppandi fecit, vt in modum coronæ velo vndiq; cuppa cingeretur, ante ſacerdotem vero & comminiſtros, qui ex vna parte aſtantes ſacramenti opus explere habebãt, luteum ſine traiecto pependit; quatenus verecundiæ vndiq; prouiſum foret; ne quid ineptiæ aut turpitudinis notaretur in ſacramẽto, neue honeſtiores perſonæ pudoris occaſione ſe à ba-

Digitized by Google

ptiſmo ſubtraherent. Cùm ergo ad ſtadium Baptiſmi turbæ venirent, ſermone qui talibus competeret, Epiſcopus eos omnes communiter alloquẽs, ſexumq; à ſexu dextrorſum & ſiniſtrorſum ſtatuens, catechizatos oleo perunxit: deinde ad baptiſteria degredi mandat. Igitur ad introitũ cortinæ venientes ſinguli tantum cum paternis ſuis intrabant ſtatimq; veſtem qua fuit amictus is qui baptizandus erat, & cereum, illo, inquam, deſcendente, paterni ſuſcipiebant; & ante faciem ſuam illam tenentes, exſpectabãt, donec eam redderent de aqua exeunti. Sacerdos vero qui ad cupam ſtabat, cum audiſſet potius, quam vidiſſet, quod aliquis eſſet in aqua, velo paululum remoto trina immerſione capitis illius, myſterium ſacramenti perfecit, vnctumque liquore chriſmatis in vertice, & alba propoſita, reductoq; velo, de aqua iuſſit exire baptizatum; paternis, veſte quã tenebant, illum cooperientibus atq; deducentibus. Hic modus, hæc ſpecies, hic ordo eis fuit baptizandi viros, & mulieres, pueros & adultos, qui a ſacerdotibus in aquam leuari non poterant, tam in PYRISSA quam in vrbibus alijs & caſtellis, vbicunq; populi copia eos moram facere coëgiſſet: in hyeme quoq; in ſtubis calefactis & in aqua calida eodem nitore atq; verecũdię obſeruatione, infoſſis dolijs & cortinis adhibitis, thure quoq; & alijs è diuerſis ſpeciebus, cuncta reſpergentibus, veneranda Baptiſmi confecit ſacramenta. Namq; in omni occaſione ſua (quod & paganis dignum laude videbatur) quandam à ſpiritu ſancto cuiuſdam ſingularis munditiæ atq; elegantis & vrbanæ diſciplinæ prærogatiuam habebat; ita vt nihil vnquam indecens aut ineptum inhoneſtum neq; in cibo, aut potu, ſermone, geſtu, vel habitu mitteret, ſed in omni officio exterioris hominis, quænam eſſet compoſitio interioris, oſtendebat, bonitate, diſciplina, cautela prudentiæ conſpicuus.

DE

Digitized by Google

DE INSTITVTIONE Baptiſatorum.

MANSERVNT autē in eodē loco quaſi diebꝰ vigin- VIII.
ti, Euangelizantes populo & Baptizantes eos in
nomine domini; docētes eos ſeruare vnitatem
fidei in vinculo pacis, inſtruētes de feſtiuitatibꝰ & obſerua-
tionibꝰ Chriſtianæ religionis, de ieiuniis quatuor temporū,
de quadrageſimali ieiunio, de incarnatione, de Natiuitate,
Circumciſione, Apparitione, Præſentatione, Baptiſmate,
Trāſfiguratione, Paſſione, Reſurrectione atq; Aſcēſione do
mini noſtri Ieſu Chriſti, de Aduētu ſpiritus ſancti, de vigilijs
& natalitijs Apoſtolorū & aliorū Martyrum & ſanctorū, de
die Dominica, de ſexta feria, de diſtributione Menſium &
Inſtitutione totius anni; ſecundum Chriſtianos, exſtructoq;
& ſanctuario: totum enim corpus baſilicæ tam ſubito fieri
non potuit, altare ſanctificauit, & interim miſſas illic cele-
brari præcepit, dans eis ſacerdotem, libros, & calicem, pa-
raturam, & omnia vtenſilia, quæ ad officium altaris perti-
nebant. Quæ omnia illi cum multo gaudio, alacritate, ac
deuotione ſuſcipientes, & gratias agentes, omnes veteres,
& profanas ſuperſtitiones ſuas & gentiles obſeruantias pe-
nitus abijciebant, & exuti veterem hominem, cum actibꝰ
ſuis in vitæ nouitate ambulare cœperunt, & proficere. Erat Rom. 6.
autē numerus conuerſorū ibi ad fidem quaſi ſeptem millia.

Videns autem Epiſcopus quia meſſis multa & quod
& alijs ciuitatibus oportet eum Euangelizare regnum
DEI, cum inde proceſſurus eſſet, vocata concione hoc
ſermone allocutus eſt Eccleſiam: Fratres æmulor vos
DEI æmulatione: vos enim omnes qui in præſentia-
rum ad me audiendum conueniſtis & me docente, Chri-
ſto credidiſtis & Chriſtiani facti eſtis, vna in Domino Ec-

cle-

Digitized by Google

cleſia, eſtis deſponſati per fidem Domino meo Ieſu Chriſto; vna, inquam, vos omnes *E*ccleſia eſtis; vna & vnica ſponſa Domini mei Ieſu Chriſti, quia vnicæ vniuerſali *E*ccleſiæ per fidem incorporati eſtis. Sed quia ego per eius gratiam huius veræ deſponſionis auctor eſſe videor, (Nam ego ei vni viro deſpondi vos virginem caſtam exhibere) hinc eſt quod æmulor vos non tamen qualibet, ſed Dei æmulatione. Nam & mala æmulatio eſſe poteſt

Gal. 4. iuxta illud Apoſtoli: Sunt quidam qui æmulantur vos non benè, æmulari autem eſt, velle indignari, & paratus vobis ſum indignari quod pridem dixi; æmulor vos: quia ſine triſtitia & indignatione ferre non poſſum, nec potero, ſi quod abſit, ad iniuriam Domini mei Ieſu Chriſti, cui per fidem vos deſpondi, cum Dijs alienis vos denuò contaminari volueritis. hoc enim eſt fornicationis genus, quod maximè ſeparat à Deo. Fratres attendite, ecce omnes in Chriſto baptizati eſtis, & omnes Chriſtum induiſtis, originalium & actualium peccatorum indulgentiam accepiſtis ab ipſo, mundi eſtis & ſancti non per nos, ſed per eum ſanctificati & mundati: quia ipſe in ſanguine ſuo lauit peccata mundi: nolite ergo iterum inquinare vos cultura idolorum, nam hæc eſt immũdicia, qua omnino Deus offenditur, & penitus ſeparat á gratia Dei, nolite vos proſtituere corruptionibus, & immundis ſpiritibus, ſoli creatori vero, nulli autem creaturę diuinum honorem exhibeatis, ne indignatio eius & furor veniat ſuper vos: ſed magis in fide, & ſpe & charitate perficite, vt benedictio eius veniat ſuper vos & ſuper filios veſtros, & vt ei credentes & fidem operibus exornantes, vitam habeatis in

1. Pet. 2. nomine ipſius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. certi enim eſſe, & nullatenus dubitare debetis, quia ſi hanc, in qua hodie poſiti eſtis, innocentiam ſer-

uaueri-

Digitized by Google

uaueritis, & iſtam ſanctificationem, ipſius adiutorio ſeruare vſque ad finem vitæ veſtræ ſtudueritis, non ſolum mortem euaderis æternam, ſed etiam gaudium regni cœleſtis poſſidebitis in æternum. Sed quia vita præſens ſine peccatis duci non poteſt: luctamen enim & temptatio eſt vita hominis ſuper terram; diſceſſurus à vobis, trado vobis, quæ tradita ſunt nobis à Domino. Arram fidei ---- inter vos & domini fidelis ſeptem Sacramenta Eccleſię, quaſi ſeptem ſignificatiua dona Spiritus ſancti, quibus intendendo in laboribus & certamine huius vitæ non deficere, vt ſciatis diligenter enumerare quæ tradimus vobis, diſcedentes à vobis.

Primum ergo Sacramentum eſt quo iam imbuti eſtis, ſacroſanctus Baptiſmus. hoc Sacramentum, fratres mei, abhinc & ſemper tenerè venerari debetis, & paruulis veſtris oportuno tempore, ſcilicet in Sabbatho ſancto Paſchæ ac Pentecoſtes per manus Sacerdotum tradere debetis; certiſſime ſcientes, quod quicunque ſine illo de hac vita emigrauerit, regno Dei carebit, & inſuper maledicti originalis pœnas luet æternas.

Secundum ſacramentum eſt Confirmatio, id eſt, vnctio Chriſmatis in fronte. hoc Sacramentum victuris eſt neceſſarium: videlicet, vt Spiritus ſancti corroboratione muniantur & armentur contra omnes tentationes & nequitias vitæ præſentis pugnaturi. Non autem vſque in ſenectam differendum eſt, vt quidam putant, ſed in ipſius adoleſcentiæ feruore percipiendum: quia illa ætas magis obnoxia eſt temptationibus.

Tertium Sacramentum eſt vnctio infirmorum, quod ideò morituris eſt neceſſarium, quia in illa vnctione per virtutem Spiritus ſācti remiſſio datur peccatorum, & ipſe qui moriturus eſt, cōtra ſpirituales nequitias, id eſt, contra

 tra

tra malignos ſpiritus in exitu vitæ animabus inſidiantes eadem ſpiritus ſancti virtute pugnaturus armatur, hoc omni Chriſtiano in agone mortis ardentiſſimè deſiderandum, & deuotiſſimè percipiendum eſt, vtpote remedium animæ certiſſimum.

Quartum Sacramentum eſt Euchariſtia, id eſt, corpus & ſanguis DOMINI. hoc Sacramentum victuris, & morituris eſt neceſſarium. Siue enim viuimus, ſiue enim morimur, hoc viaticum ſemper vtendum eſt. Eſt enim cibus animæ verus, vitam in ſe habens æternam. Vnde frequenter Miſſæ celebrandæ ſunt, & vos ad eaſdem deuotè conuenire debetis, vt ſæpius huic viatico communicetis. Quod ſi non poteſtis, quia carnales eſtis, huic tàm ſanctiſſimæ rei per vos ad omnes miſſas participari ſaltem per mediatorem veſtrum, ſcilicet Sacerdotem, qui pro vobis communicat, fideliter, reuerenter, ac deuotè miſſas audiendo communicate. Oportet tamen & vos ipſos ter vel quater in anno, ſi amplius fieri non poteſt, & confeſſionem facere atque ipſi Sacramento communicare.

Quintum Sacramentum eſt per pœnitentiam reconciliatio lapſorum, id eſt, eorum, qui poſt Baptiſmum propter grauiores culpas ab Eccleſia proiecti, per ſatisfactionem pœnitentiæ iterum ei conformantur. Et hoc Sacramentum quaſi malagma & recuperatio eſt cadentium in pugna & vulneratorum.

Sextum Sacramentum eſt coniugium, id eſt, copula matrimonialis. Quinq; autem ſuperiora Sacramẽta, quaſi generalia ſunt, & omni Chriſtiano neceſſaria: iſtud autem quaſi particulare eſt; quia nõ omnibus neceſſarium, ſed eis tantum qui ſe continere non poſſunt, & ſicut ad ſuperiora Sacramenta omnes homines trahendi ſunt & inuitandi,

di,ita

di, ita nullus ad hoc trahendus eſt, & inuitandus: niſi qui, vt dictum eſt, ſe non continent, ſed vago & illicito concubitu ſeſe polluunt & commaculant: his enim ſuadendum eſt, vt infirmitati ſuæ honeſtiori ſubueniant remedio.

Vos autem qui vſque ad hæc tempora non Chriſtiani ſed pagani fuiſtis, Sacramentum coniugij non habuiſtis: quia fidem vni thoro non ſeruaſtis. Sed qui voluiſtis, plures habuiſtis vxores; quod deinceps vobis non licebit. Sed vnus vir vnam tantum habere debet vxorem, & vna vnum. Quod amplius, à malo eſt. Si quis ergo in vobis eſt, qui plures habuerant vxores ante Baptiſmum, nunc vnam de illis, quæ ſibi magis placet, eligat, dimiſſiſq; alijs hanc ſolam habeat, ritu Chriſtiano. *Et* partus, inquit, fœmineos, audio, quia vos ô mulieres, necare conſueuiſtis. Quod quantum abominationis habeat, exprimi ſermone non poteſt. Videte ſi hoc vel bruta animalia faciant fœtibus ſuis. Parricidium hoc non fiat amodo in vobis: quia ſine grauiſſima pœnitentia dimitti non poteſt. Siue igitur ſit maſculus, ſiue fœmina, diligenter enutrite partus veſtros: Dei enim eſt & marem procreare & fœminam.

*S*eptimum itaque *S*acramentum eſt, ordinatio ſiue conſecratio clericorum, quod & ipſum particulare eſt & non generale, quia non omni homini neceſſarium eſt; quamuis enim omnes homines indigeant clericis, non tamē eſt neceſſarium omnes homines fieri clericos. Ad ipſum tamen Sacramentum, qui moribus ac ſcientia magis idonei ſunt, inuitandi potius, quam trahendi. Vnde adhortor vos & inuito: quia cogere non debeo: vt

Digitized by Google

de liberis veſtris ad clericatum tradatis, liberalibus ſtudijs prius diligenter inſtructos, vt ipſi per vos, ſicut aliæ gentes, de lingua veſtra, latinitatis cõſcios poſſitis habere Clericos & ſacerdotes. Iſta ergò ſeptem ſacramenta, quæ iterum veſtri cauſa enumerare libet, & baptiſmum, confirmationem, infirmorum vnctionem, Euchariſtiam, lapſorum reconciliationem, coniugium, & Ordines, per nos humiles ſuos paranymphos ſponſus cœleſtis in arram verę dilectionis vobis, Eccleſiæ ac ſponſæ ſuę tranſmittere dignatus eſt. Quapropter omni honore ac reuerentia eadem ſacramẽta ſeruate diligẽter, & veneramini; docete ea filios veſtros, vt memoriter teneant, & diligenter obſeruent in omnes generationes. Ecce habetis Eccleſiam, habetis ſacerdotem de his omnibus, & quæcunq; ſunt neceſſaria vobis, abundantius vos inſtruere ſcientem. Ipſum ergò ſicut me audietis, honorantes & amantes eum, & quæcunq; vobis dixerit facientes. Et nunc ego vado, iterum citò reuerſurus ad vos. Valete in domino dilectiſſimi.

QVOMODO PER MATRONAM multiplicatus ſit numerus credentium.

IX. POSTQVAM confirmata & inſtructa eſt Eccleſia in PYRISSA, VBERRIME, CACERMATI, populoq; primitiuo eorum, caro affectu, vale facientes, legatis eos deducentibus, ad ciuitatem ducis CAMINAM deuenimus. Erat autem illic duciſſa vxor videlicet ducis legitima, & licet inter paganos, Chriſtianæ tamen religionis memor, de eorum aduentu lætiſſima efficitur, & cum omni domo ſua tanto eos deuotiſ-

notiſſimè ſuſcepit, quanto & hoc marito placere ſuæq; illius ſaluti profuturum non dubitauit. Eis enim PYRISSÆ demorantibus, omnia quæ illic gerebantur, immiſſis clam exploratoribus diligenter edidicit, magnoq; tripudio cordis de illuminatione illius plebis exultans, ipſam quoq; ſuæ fidei ſcintillam, quaſi ſub mortuis cineribus catenus conſopitam, inter ſuos familiares modeſtè primò; deinde fiducialius apud omnes quos potuit ventilare cœpit. Et quia ſcriptum eſt: De ſcintilla conſurgit ignis, totam illam ciuitatem, etiam ante eorum introitum, tantus ardor fidei, operante domino per matronam, inuaſerat, vt non ſolum nil contradictionis, verum etiam totius populi conſenſum, de ſuſcipiendo Baptiſmo, inuenerint, in multa gaudij plenitudine. Eccl. 11.

QVANTVM BAPTIZando laborauerint.

QVADRAGINTA ergò fermè diebus in eodē loco manentes, tam ipſe pontifex, quam alij eius cooperatores, ſacerdotes, & Clerici, id pene ſolum operis habuerunt; ſuſcipere veniētes ad fidem, ducere, catechizare, prædicare & baptiſare: videbanturq; in tam copioſa meſſe, pauci meſſores. Nam & ipſius loci atq; circũiacentis prouinciæ populus cateruatim accedebat cottidie ac recedebat; quibus omnibus dũ ſatis fieri oporteret, immenſo labore, maximè qui fuit in baptizando, Epiſcopum (licet ſolos mares, pueros tingeret) ſæpenumero ſudantem aſpexerunt; adeo profectò, vt alba eius ab humeris vſq; ad vmbilicum antè & retro ſudore manaret. Sæpe etiam ipſius miniſterij nimietate laſ- X.

ſatus, breui ſeſſione, vires recuperans, modicumq; ſedẽdo reſpirãs, quaſi annoſus operator & ſtrenuus, denuo ſe ſubleuabat in idem opus ſibi dulciſſimũ; gratias agens omnipotenti Deo, quod ipſius præſtante clementia, tot manipulos in ejus horrea cum ſudore ac laſſitudine ſua congereret.

QVOMODO DVX FRATIZ. ſuperuenit, & quid eis humanitatis impenderit.

XI. DVM ea CAMINAE gerebantur, atq; de ſucceſſu rerum & Epiſcopus cum ſuis & populus ciuitatis cum ipſa matrona nobiliſſima, & Chriſtianiſſima, ſpirituali gaudio fruerentur, ecce cum ſuo comitatu dux terrę VROCISLAVS, non modicum lętitiæ ſalutaris augmentum, ſuperuenit; nihilq; moratus, quaſi filiali fiducia, in amplexus ruens Epiſcopi, Salue, inquit, Pater ſanctiſſime. Deinde, Non, quæſo, ait iraſcaris, quod poſt primam illam ſalutationem tam diu fui te non videns, ſed cauſa fuere inexcuſabiles reipublicę adminiſtrationes. Nunc autem ecce aſſum parere ac ſeruire tuæ paternitati pro vt vis. Etenim nos ipſi & omnia noſtra tui ſumus, vtere ſicut vis. Et hæc dicens, conuerſus ad clericos & ad alios quoſq; meliores de comitibus Epiſcopi, Et hos, inquit, pater, tuos collaboratores tua licentia ſalutabo. apprehendẽſq; manus ſingulorum tenebat, & benedicebat illis atq; deoſculabatur, eos filios & fratres appellans chariſſimos: benedixitq; Deum omnium bonorum largitorem, quod hoſpites tam gratiſſimos ſua domo ſuſcipere meruiſſet. Quia vero deinceps nauigio de ciuitate ad ciuitatem eundum fuit, omnes equos & iumenta eorum, villicos ſuos

ad

ad opportuna loca terræ, paſtus gratia, deducere iuſſit; neq; ante eis vehebantur, quam etiam conſumatis omnibus de terra fuerant iam exituri. Quos certe ita receperunt alteratos, vt præ craſſitudine vix cuiq; ſuus cognoſceretur. Milites ergo qui cum duce venerant catechizati, ſtatim & baptiſati ſunt; multiq; ex eis qui ipſius Chriſtiani fuerant, ſed ex conſortio incredulorum metas Chriſtianitatis exceſſerant, ex quorum numero ducem etiam ipſum fuiſſe conſtat, per confeſſionem & pœnitentiam eccleſiæ confirmati ſunt; promittẽtes deinceps omnia quæ Chriſtiano inimica ſunt nomini, reſpuere, & ea quæ ſunt apta ſectari.

QVOMODO IPSE DVX ſeu reliqui egamiam abdicauerunt.*

* polygamiam.

DVX etiam, Scio, inquit, Chriſtianæ ſanctitati eſſe contrarium plures Vxores vel concubinas habere, ſimulq; tactis ſanctorum reliquiis, ſicut Chriſtianis iurare mos eſt, coram populo, aſpiciente Epiſcopo, viginti quatuor concubinas, quas ritu gentili ſuæ legitimæ vxori ſuperduxerat, publice abiurauit. XII.

Quod videntes alij complures, eiuſdẽ enormitatis præſumptores, abiurata & ipſi coniugij pluralitate, vni thoro, exemplo ducis, fidem ſeruaturos ſe polliciti ſunt. Creuit ergo Eccleſia in loco illo, & confortata eſt in timore domini ambulans, & ſpiritu ſancto replebatur, Epiſcopo & clericis inſtantibus & Euangelizantibus regnum Dei.

Extru-

Digitized by Google

Exſtructa quoque illic baſilica & ſanctificato altari & ſanctuario, collatiſque illuc per ducem prædijs ac dote, in ſuſtentationem Sacerdotis, pater liberaliſſimus ſicut omnibus in terra illa Eccleſijs faciebat, libros contulit, & indumenta Sacerdotalia, calicem quoque argenteum cum cęteris vtenſilibus, deque ſuis Sacerdotibus vnum, qui populum poſſet inſtruere, eidem præfecit Eccleſiæ.

DE MATRONA METENte & mortua die Dominica.

XIII. CVM hæc omnia ritè peracta fuiſſent, & non ſolum de ciuitate, verum etiam de rure populus ad Eccleſiam omni die conuenirent, & diem Dominicam aliaſq; ſolennitates deuotè obſeruarent; vidua quædam in rure non longè à ciuitate CAMINENSI, diues ac nobilis valde, Chriſtiana religione contempta, patrios Deos ſe colere nullaque occaſione vanitatis nouæ, à patrum ſuorum veteri traditione dęclinare ſe velle dicebat. Erat autem multam habens familiam, & non paruæ auctoritatis matrona, ſtrenuè regens domũ ſuam: &, quod in illa terra magnum videbatur, maritus eius, dum viueret, in vſum ſatellitij ſui triginta equos cum aſcenſionibus ſuis habere conſueuerat.

Fortitudo enim & potentia nobilium & capitaneorum, ſecundum copiam vel numerum æſtimari ſolet caballorum. Fortis, inquiunt, & potens, ac diues eſt ille, qui tot vel tot poteſt habere caballos, ſicut audito numero caballorũ numerus militum intelligitur. Nullus enim militum præter vnum caballum illic habere conſueuit.

Sunt autem magni & fortes equi terræ illius, & vnuſ-

quiſq;

quiſque militum ſine ſcutifero militat manticam per ſe geſtans, & clypeum agiliter ſatis & ſtrenuè ſic militiæ ſuæ officium exequentes. Soli autem Principes & capitanei vnum tantum vel ſi multum eſt duobus clientibus contenti ſunt. Factum eſt ergo in vna Dominica die tempore meſſis, populo vndique ad Eccleſiam properante, præfata matrona nec ipſa veniebat, nec ſuos permittebat; ſed magis turbulenta; Ite, inquit, metite mihi agros meos, hoc enim vtilius eſt quã vacare illi neſcio cui nouo Deo, quem de terra ſua vobis affert ille OTTO Babergenſis Epiſcopus, quid nobis cum illo? videtis ne quanta bona, & quantas diuitias nobis dederint Dij noſtri. Ipſorum vtiq; largitate, opibus, & gloria omnibusque rebus abundantes ſumus, quare ab eorum cultura diſcedere non leuis iniuria eſt. Igitur ite ad metendas ſegetes noſtras; &, vt minus timatis, paratim mihi vehiculũ; ecce ipſa ego vobiſcum in campos meſſura deſcendam. Cumq; in agrum veniſſet, quod me, inquit, facere videtis omnes ſimiliter faciatis, moxq; rebrachiatis manicis ſuccinctaque veſte, falcem dextra corripuit, ſtantes vero calamos ſiniſtra tenens metere viſa eſt. Sed mirum dictu, in actu ipſo ſubitò, vt erat inclinis, miſera diriguit, & quaſi marmoris effigies, nec ſemetipſam erigere, nec falcem è manu dimittere potuit, nec ſegetem; ſed muta, & nil loquens, ſimilis ſimulachro, ſtabat, tantum intuens intuentes ſe.

Videntes autem famuli, timuerunt valde, & circumſtabant eam aſpicientes, & operientes ſinam melius eſſet habitura. Rogãt etiam, vt à temeritate ſua reſipiſcat, dicẽtes, fortem eſſe Deum Chriſtianorum. Sed illa nihil reſpõdebat. Iniectis ergo manibus violenter illam trahentes, erigere conati ſunt, & falcem ſegetemque de manibus extorquere; ſed minimè potuerunt.

Stabat autem quaſi moles immobilis terræ affixa. At vbi ſatis miraculi ac ſtuporis hoc habitu infelix illa inuentibus oſtenderat, ipſique famuli dolore ac tædio affecti, iam abire illamque dimittere vellent, ſoluta illa repente corruit ſontemque animam in ignem tartareum efflauit. Quam leuantes in vehiculum, En, inquiunt, qualem manipulum de agro die Dominico reportamus. Quod factum vbi perferente fama paſſim vulgatum eſt: nam famuli ſtatim ad Eccleſiam currentes Baptiſmum poſtulant, ſtupidi, quod acciderat referentes. *Et* credentibus quidem fides aucta eſt ex miraculo; non credentes autem & ſi qui adhuc blaſphemi exſtiterant, ad credendum ex pœna mulctaúe mulieris eruditi ſunt.

Dies autem Dominicus & aliæ ſolennitates reuerentius obſeruare cœperunt: & tamen ipſum cum ſuis omnibus Epiſcopum, quam omnem eorum doctrinam amplius reueriti ſunt.

DE TRANSITV EPISCOPI ad Vilnam ciuitatem.

XIV. EXPLETIS autem illic fermè quinquaginta diebus, acceptis à Duce legatis, & conductoribus, de ipſo loco, ciuibus, DOMEZLAO videlicet, & filio eius, viris honoratis, per lacus & refuſiones marinas VILLINAM vecti ſunt nauigio.

*E*ſt autem ciuitas hæc magna & fortis: homines ipſius loci crudeles erant & barbari. Cum autem appropinquaſſent ciuitati, conductores eorum hærere, pauere atque inter ſe muſſitare cœperunt. Quod intelligens *E*piſcopus,

Digitized by Google

pus, Quid eſt, ait, quod ad inuicem confertis? At illi, timemus, inquiunt, pater tibi ac tuis. Populus iſte durus ſemper & indomitus fuit. Si ergo placet tibi applicemus, & moram in littore vſq; ad crepuſculum noctis faciamus, ne forte ciuitatem manifeſtè ingrediendo, tumultum populi ſuper nos ſuſcitemus.

In ſingulis autem ciuitatibus Dux pallacium habebat & curtem cum ædibus, ad quam ſi quis confugiſſet, lex talis erat, vt quolibet hoſte perſequente, ſecurus ibi conſiſteret & illæſus. Dixerunt ergo, ſi per noctem ad Ducis tecta intramus, freti ſecuritate, paulatim ciues conueniendo, negotiumque noſtrum illis pedetentim inſinuando, melius fortaſſe proficiemus. Placuit conſilium, vt cum dies abſceſſiſſet, tecti vmbra noctis, curtem & mœnia Ducis inuaſerunt illis ignorantibus. In craſtinum vero vbi eos viderunt, & qui nam eſſent, & vnde & quare venimus, maligni homines ſcrutati ſunt.

Primo quidem moueri ac ſenſim turbari, currere ac diſtruere, videre illos, iterumque videre & alijs alij nuntiare

Poſtremo vero inſano furore correpti, magno tumultu, ſecuribus & gladijs alijsq; telis armati ſine vlla reuerentia in ipſam Ducis curtem irrumpentes, mortem eis ſine vlla retractatione, niſi quanto citius de curia & de ipſa ciuitate fugerent comminabantur.

*E*rat in ipſa curte ædificium quoddam fortiſſimum, trabibus & tabulis ingentibus compactũ, quod STVBA vel pyrale vocant, in quod ſcrinia & clitellas, & Capellani Epiſcopi & pecunias & quæq; precioſa de naui portauerunt: quin & propter impetum furentis populi cum *E*piſcopo clerici omnes illuc confugerant.

Digitized by Google

Sed illi vociferabantur & clamabant, exire eos compellentes. Sed moram eis facientibus, quaſi à furore illi eſſent ceſſaturi, magis eorum exarſit inſania, factoq; impetu ſtubam aggrediuntur, & diſſipant, tecto primum, dein parietibus diſiectis, & exciſis. Tunc vero Epiſcopus ad coronam paſſionis ſe inuitari ſperans, alijs trepidantibus, quibuſdam etiam præ pauore lachrymantib⁹, ille ſpiritu iocundo & hilari vultu ſtabat intrepidus optans & gliſcens, vt vel vnum ictum aut vulnus in nomine Ieſu accipere dignus habeatur. PAVLICIVS vero & legati videntes quia verè inſaniunt omnes, & quia illic moram facere deterius eſt atque deterius; in medium populi exilientes, validiſſimo clamore, ac ſi & ipſi furerent, extentis manibus, ſilentium fieri poſtulant. Quib⁹ ad modicum ſedatis, illi continuo proſecuti. Quid eſt hoc? inquiunt. Et cauſam totam in ſemetipſos tranſumentes, Nos, aiunt, hic in curia domini noſtri ducis pacifice hinc exire permittite. Quid furitis in nos? Quem læſimus ex vobis? At illi, Impoſtorem, inquiunt, illum Epiſcopum & cæteros cum eo Chriſtianos, Deos noſtros blaſphemantes interficere venimus. Sed ſi eos ſaluare vultis, ecce damus locum cito eos extra ciuitatem deducite. Plateæ autem ciuitatis paluſtres erant & lutoſæ, & pontes extracti, & tabulæ vndiq; poſitæ propter lutum. Arripiens ergo PAVLICIVS, per manum trahere cœpit Epiſcopum, & deducere, adhortans modeſtè, vt ſi poſſet properantius iret. Vt autem per medium turbæ omnes non inperturbatis paſſibus extra curtim vſq; ad pontes deuenimus: ecce quidam de turba vir barbarus & fortis, librata, quam geſtabat ingenti phalanga, vaſto ictu caput ferire viſus eſt Epiſcopi: Sed ille auertens caput, humero ictum ſuſcepit, eodéq; geminante cominus & alio eminus in eum iaciente contum, inter man VLITII ac HILTANI

ſacer-

ſacerdotis ducentium illum à ponte in lutum proſternitur Otto Epiſcopus. PAVLICIVS vero animo & corpore ibi ſe virum exhibens, iacentem Epiſcopum, nec propter imminentia tela deſeruit, ſed proprij corporis obiectu crebras percuſſiones excipiens, inque cœnum à ponte inguine tenus deſcendens ſubleuabat de luto proſtratum. Similiter & alij Sacerdotes, & clerici dum protegunt illũ & iacenti manus porrigunt, fuſtibus & contis iuxta ſuum Pontificem in nomine Ieſu vapulauerunt. Tandem multo diſcrimine ponte arrepto, rurſum ire & abire cœperunt extra ciuitatem ibique à prudentioribus ſedati ceſſauerunt, à nobis abeuntes. Ergo trans lacum de ſicco ponte à tergo ne iterum impetum ſuper eos facerent, in campo inter areas, & loca horreorum decumbendo reſpirauerunt videntes, & denumerantes ſocios; & quia nullus defuit, Deum benedicentes, ex hoc autem magis gaudentes, quod digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Poſtquam autem reſpirauerunt, & illi deſeruierũt, Otto beatiſſimus, Proh dolor, inquit, bona ſpe caſſati ſumus. Palma in manibus erat; vos eam (Deus vobis ignoſcat filij & fratres) extorſiſtis de manibus noſtris. vix omnes illi ictus vnius paſſioni ſufficerent. ſed dum omnes ad coronam proſiluiſtis nec vnũ peruenire dimiſiſtis. Cui PAVLICIVS, Satis, inquit domine, nobis viſus es accepiſſe. Parum inquit ille quia voto minus. Tua quoq; audacia meam ex magna parte præripuit benedictionem. hoc autẽ dixit de ictibus quos ille intercœpit. Conſtat tamen Epiſcopum tribus plagis vapulaſſe. manſerunt ergo per dies quinq; trans ſtagnũ quod cingebat ciuitatem, exſpectantes, ſi forte meliori animo fierent. Interea vero Chriſtiani ad illos ſæpe ibant & redibãt; ſimiliter & illorum primates veniebant ad iſtos, excuſare ſe, ſtultis hominibus & vilioribus de plebe culpam illius tumultus

Digitized by Google

multus imponentes. Habuit ergo *E*piſcopus cum eis verbũ de fide Chriſtianiſmi, quaſi per ambages hortans eos & ſuadẽs. Præferebat etiã nomẽ & potentiã ducis POLONIÆ, & quomodo ad illius iniuriã ſpectat illata ſibi ſuiſq; contumelia, quiduè mali contra eos inde oriri queat, niſi forte illorũ intercedat cõuerſio, inſinuauit. At illi conſilium ſe accepturos dicebant; regreſſiq; ad ſuos omnia hæc tractabant diligenter atq; retractabant: tandemq; in vnius ſententiæ formam conceſſerunt videlicet ſuper hoc verbo ſe facturos quidcũq; facerent STETENENSES, hanc enim ciuitatem antiquiſſimam & nobiliſſimam dicebant intra POMMERANORVM, matremq; ciuitatũ, & ſatis iniuſtum fore, ſe aliquam nouæ religionis obſeruantiam admittere, quæ illius auctoritate prius roborata non fuiſſet.

DE TRANSITV EIVS ad Stetinam.

XV. QVIBVS auditis Epiſcopus STETINAM nihil cunctatus adire feſtinat, & quendam de VILINENSIBVS ciuibus NEDAMERVM nomine, vt viam ſibi monſtraret, aſſumpſit. *Hic* autem familiaritate *E*piſcopi bene vtens, cum filio ſuo quaſi alter Nicodemus, occulte eos frequentabat, & quæ dicebantur, libenter audiebat. Alij quoq; nonnulli de ipſa ciuitate occulte Chriſtum colebant tã viri quam mulieres. Iſti etiam frequentabant eos, dum ibi moras facerent, deq; ſuis rebus eis humanitatem honeſte impendentes, ſpirituali conſolatione ab Epiſcopo recreati ſunt; optantes, vt STETINA recipiente verbum Dei, VILINA quoq; recipere ex ratione pacti conuincatur. Quidam de ipſis quid de Chriſto ſentiant, Chriſtianis patefacientes, in locum ſuum

occulte

occulte reuerſi ſunt. Ipſi vero pcrepuſculum noctis, applicantes ciuitati, egreſſi naues, curiam Ducis intrauerunt. Mane facto PAVLICIVS & legati primates adeunt; ex parte ducum ſe cum Epiſcopo miſſos referunt; cauſam viæ proponunt eis Euangelium, dant conſilium, promittunt & terrent. At illi inquiunt, Quid nobis & vobis? Patrias leges nõ dimittemus, contenti ſumus religione quam habemus. Apud Chriſtianos, aiunt, fures ſunt, latrones ſunt, truncãtur pedibus, priuantur oculis; & omnia genera ſcelerum & pœnarum: Chriſtianus execratur Chriſtianum. Abſit à nobis religio talis. Hæc & his ſimilia proteſtantes, obdurauerunt aures ſuas ne audirent verbum. Omnibus igitur obſtinatis per duos menſes, & plus ibi morantes, nihil pæne profecerunt. Dum ergo tam longa & vtilis mora eis turbationi eſſet, conſilium incidit legatos mittere ad Ducẽ POLONIÆ ſciſcitari, quid de Chriſtianis iuberet, vtrum manere illic, an redire; & de contradictione ciuitatum, quid ei videretur. Quod conſiliũ vbi ciuibus compertũ fuit, timebant quidẽ, tamen rogabant, vt mitterentur legati; ſuos cum illis hac ratione profecturos; dicentes, vt ſi apud Ducẽ perpetuæ pacis ſtabilitatem obtinere, tributũq; alleuiare queant; ni ſibi coram ſuis & noſtris legatis ſcripto firmatis Chriſtianis ſe legibus ſponte inclinarent. Abeuntibus ergo cum PAVLICIO Chriſtianorũ & paganorum legatis, iſti interim bis in hebdomada in dieb⁹ ſtilicis mercatus, per medium fori populo ex omni prouincia conueniẽte, ſacerdotalibus veſtibus induti, CRVCEM portauerunt, & de fide atque agnitione Dei populum incredulum opportune & importune alloquendo, iugulum neci quodammodo cottidie aptauerunt: ſed Deo protegente læſi non ſunt. Plebs autem quæ de rure fuit, ſimplicitate ſua & rerũ nouitate rapta, negocijs ſuis poſtpoſitis, prædicationem

liben-

Digitized by Google

libentiſſimè accepit, quamuis credere non auderet. Et quia certis diebus CRVX portabatur, & ſermones fiebant, magis propter verbum quàm propter forum ruricolæ cõfluebant.

DE CONVERSIONE DVORUM adoleſcentum.

XVI. QVOTIDIE autem fidei retia laxantibus, & nihil eis capientibus, & multum ſuper hoc tædentibus, tandem benignus Dominus ſedulitatem boni ſerui ſui OTTONIS, laborem quoque ac mœſtitiam miſerando reſpexit. Nam duo pulcherrimi adoleſcentes filij cuiuſdam nobilis de ciuitate, domum Chriſtianorum frequentare, & familiares ſe præbere, paulatimque de Deo noſtro, & de fide quærere cœperunt.

Epiſcopus autem ſentiens quia in bono veniunt, futurorum bonorum præſagium captãdo ex his, blandis mulcet colloquijs atque de mundicia & honeſtate Chriſtianiſmi, de immortalitate animarum, de reſurrectione corporum, de ſpe & gloria vitæ æternæ, adoleſcentibus per ſingulos dies euangelizauit. Quæ omnia flante Spiritu ſancto pueri altius ſuis inbibere pectoribus neq; diu cunctati credere ſe velle atque Baptiſmum percipere dixerũt. Epiſcopus ergò lætiſſimus pueros ſtatim catechizat, ac de omnibus quæ Chriſtianæ religioni competebant, diligenter inſtructos, iuſſit, vt loti & lotis induti, cum cereis ſuis, & albis ſeſe præberent baptizandos. Illi vt moniti erant, ſilenter exequentes omnia, die ſtatuto, parentibus inſcijs, loti & purificati noiuſq; ac mundis veſtibus induti, cum albis & cereis percepturi ſanctũ baptiſma, ſe manibus

Epiſco-

Epiſcopi obtulerunt. Videres humano in corpore vultus angelicos. Videres expulſa Dæmoniaci ſqualoris inertia in vultibus iuuenum Chriſtum, nouum hominem gratioſa iam coruſcare aſpectu. Pontifex ipſe omnesque alij ſacerdotes & clerici gauiſi ſunt, & admirati ſuper gratia quam vidêre in pueris. Sed quid multa? baptizati ſunt, propter octauam purificationis, octo dies apud Epiſcopum commorantes, in domos parentum non ſunt reuerſi.

DE ADVENTV MATRIS eorundem.

MATER vero illorum (nam pater domo aberat) vbi quæ geſta ſunt audiuit, pueris nõdum exalbatis, vltra quam dici queat, gaudio perfuſa, cuidam de pueris ſuis, vade inquit, nuncia domino meo Epiſcopo, quia ipſum, & filios meos videre venio. Erat enim magnæ honeſtatis & potentiæ in ciuitate illa. Epiſcopus ergo audiens illam aduenire de ſubtecto exiens in graminis ceſpite ſub diuo conſedit, ſuosq; regeneratos adhuc in albis poſitos, circumſedentibus clericis, ad pedes ſuos collocauit. Sed vbi matrem eminus aduenientem conſpiciunt, modeſtè conſurgentes, & Epiſcopo inclinantes, quod aduertere pulchrum fuit, quaſi petita licentia obuiam ei vadunt. Quos illa intuens albatos, magnitudine gaudij quaſi amens & ſtupida, ſoluta in lachrymas ſubito in terram corruit. Accurrit Epiſcopus, accurrunt clerici, leuant, tenent, conſolantur: putabant enim quod nimietate doloris defeciſſet, at illa recuperato flatu, benedico, inquit, te Domine Ieſu Chriſte, totius ſpei & conſolationis auctor, quod filios meos tuis Sacramentis imbutos, tuæq; fidei veritate aſpicio illu- XVII.

ſtratos. Scis enim Domine Ieſu Chriſte quod hos (tenensque oſculata pueros & amplexata) in ſecreto pectoris mei tuæ miſerationi iam per multos annos commendare non ceſſaui, petens vt hoc eis faceres quod feciſti.

Deinde ad Epiſcopum, Benedictus, inquit, introitus tuus in hanc ciuitatem, domine & pater reuerendiſſime: multum enim populum tua perſeuerantia domino hic habet acquirere. Non te fatiget dilatio. En ego ipſa quæ coram te aſto, Dei omnipotentis adiutorio, & tui, pater, animata præſentia, ſed & pignorum meorum freta ſubſidio, Chriſtianam me confiteor: quod hactenus non audebam.

Sicut enim proteſtata eſt, in diebus adoleſcentiæ ſuæ, de terra Chriſtianorum ablata fuit: & cum eſſet ingenua & ſpecioſa, gentili hominum marito ſuo diuiti ac præpotenti hero copulata eſt, & eoſdem filios ex eo ſuſcepit. Epiſcopus ergo ſuper his omnibus Deum benedicens, confitenti matronæ verbo confortationis fidem auxit & fiduciam, ſuæq; liberalitatis nō immemor, griſeę pelliculę chlamidem precioſam ei dedit, & eadem petente atq; cum fiducia iam euangelizante, omnes eius domeſticos aqua tinxit regenerationis; deinde etiam omnes conuicinos eius ac familiares viros ac fœminas cum paruulis ſuis eadem ſocietas inuoluit. Pueros quoque ipſos poſt expletos octo dies, in die depoſitionis albarum, duabus camiſijs de ſubtili panno veſtiuit, & eaſdem camiſias aurifrigio in ora capiti & ſutura humerali atque brachiali ornari eis fecit, duoſque cingulos aureos tradens & calciamēta picturata, verboque doctrinæ & Sacramento Euchariſtiæ & Communionis cum gaudio in matris domum remiſit. Ita miris modis aurum ſuum & donaria OTTO beatiſſimus

l. capitis vel capitij.

expendit,

expēdit. Vt enim ſalui eſſent homines precio cōduxit, verbo inſtruxit, rudeſque alumnos, & ſpiritualibus documētis informabat, & corporalibus beneficijs conciliabat. Sed quanto fœnore donaria ſua in theſauros domini ſui aliquotiens congeſſerit, hoc proximo poterit aduerti eloquio.

QVOMODO PVERI REVER- *ſi coæuis et conciuibus de pietate & liberalitate Epiſcopi prædicauerunt.*

PRÆfati etenim pueri cum ad ſuos coadoleſcentes perueniſſent, & quomodo ab Epiſcopo habiti & inſtructi eſſent, quanta eſſet apud illum diſciplina & honeſtas, quanta pietas & manſuetudo nunciare cœperunt, mox etiam quantæ munificentiæ ac liberalitatis circa omnes exiſteret, prædicare obliti non ſunt: atque in argumentum rei, cernite, inquiunt, his indumētis poſt omnia beneficia ſua nos induit, his aureis cingulis honorauit. Pecunia ſua captiuos redimit, ſuis impenſis eoſdem veſtit, cibis reficit, & liberos abire permittit, quid vnquam ſimile viſum auditumue eſt in terra POMMERANORVM? quid ſimile noſtri pontifices & ſacerdotes faciunt? Nunc certe aliquem viſibilem DEVM inter homines adueniſſe ipſa gratuita redemptio captiuorum, in cippis & compedibus putrefactorum, multos ciues noſtros fecerat autumare: ſed ille hoc negans, non DEVM ſe, ſed DEI altiſſimum ſeruum pro noſtra ſalute ad nos directum, dici & credi optat; & animæ im- XVIII.

Digitized by Google

mortalitatem, & corporum reſurrectionem, & æternæ vitæ gloriam doctrinam dicit eſſe Chriſtianorum. Quare non credatur ei? Hæc & his ſimilia pagana iuuentus à iuuenibus audiens, aſpirante gratia Dei, tracta eſt, & attracta per eoſdem in eundem fidei feruorem; reuerſiq; ad Epiſcopum, gregem non modicum adduxêre, Euangelium rudimenta ſuſcipere cupientium. Quid multa? Catechizantur, baptizantur, & à pueris & iuuenibus cana patrum prudentia ſe paſſa eſt erudiri, flammaq; fidei paulatim progrediente concaluit ciuitas vniuerſa: neq; iam occulte vel pauci, ſed publice ac multi ſimul cotidie veniebant ad fidē. Interea præfatæ coniunx matronæ & pater primitiuorum in via domi abſens vbi audiuit, quod vxor & filij totaq; domus eius proiecto paganiſmo, ritu viuerēt Chriſtiano, mori voluit prę dolore. ſed vxor prouida cognatos eius & amicos, qui malagma ei conſolationis apponerent, obviam direxit ægroto; ipſa vero domi pro illius conuerſione preces domino & vota non irrita offerre non ceſſauit. Itaq; reuerſus ille cum non ſolum domeſticos ſuos, verum & alios vicinos, & conciues ſuos, veterem hominem exutos, in nouitate vitæ conſpiceret ambulantes, ad conformandum ſe illis, Deo viſitante cor illius, facile inclinatus eſt.

QVOMODO POLISLAVS, Dux Poloniorum, literis ſuis Pommeranos ad fidem accenderit.

XIX. DVM ea geruntur in ciuitate, PAVLICIVS & legati tam paganorum quam Chriſtianorum, à duce POLONIÆ veniunt, peractis man-

mandatis & ſcripta tyranni ſecundum hæc verba reportantes.

POLISLAVS omnipotentis Dei fauente clementia Dux POLONIORVM, hoſtis omnium paganorum, genti POMMERANICÆ, & populo STETINENSI promiſſæ fidei ſacramenta ſeruanti; Pacem firmam & longas amicitias, non ſeruanti vero cædem & incendia & æternas inimicitias.

Si occaſiones quærerem aduerſum vos, iuſta eſſe poterat indignatio mea, quod quaſi fidei veſtræ tranſgreſſores vos retrorſum abire conſpicio, & quod dominum & patrem meum OTTONEM Epiſcopum, omni honore ac reuerentia digniſſimum, vita & fama in omni populo & gente præclarum, veſtræ ſaluti, à Deo vero, & noſtro miniſterio, deſtinatum, ſicut oportuit nõ ſuſcepiſtis, neq; hactenus ſecundum Dei timorem illius doctrinæ obediſtis. Omnia hæc veſtræ valebant accuſationi: ſed interpellauere pro vobis reſponſales & mei & veſtri, honorati viri ac prudentes, præcipue autem ipſe pontifex, apud vos manens, Euangeliſta veſter & Apoſtolus, horum ergo conſilio ac petitioni acquieſcere dignum iudicans, ſeruitutis ac tributi pondus, vt iugum Chriſti eo alacriores ſuſcipiatis, hoc modo releuare decreui. Tota terra POMMERANORVM ducis POLONIÆ, quicunq; ſint illi, trecentas tantum argenti marcas publici ponderis annis ſingulis perſoluant. ſi bellum ingruerit ei, hoc modo eum iuuabunt. Nouem patres familias, decimum in expeditionem armis & impenſis abundè procurabunt, & eiuſdem familiæ interim domi fideliter prouidebunt. Iſta ſeruantes & fidei Chriſtianæ conſentientes noſtram pacem porrectione pacis & manus, & æternæ vitæ gaudium conſequemini, & in omnibus oportunitatibus veſtris præſidia ſemper & auxilia POLONENSIVM, tanquam ſocij & amici experiemini. Igitur habita concione,

Digitized by Google

vbi coram populo & principibus verba hæc recitata ſunt, multo quàm dum apud NADAM armis ſubacti ſunt, lætiores, pacti ſacramenta deuotè ſuſcipientes, remota omni controuerſia, Euangelicis traditionibus ſe ſubmiſerunt. Epiſcopus ergo arrepto tempore pulpitum conſcendens, Nunc, ait, ad noſtri ſermonis officium ventum eſt. Et incipiens: Gaudete in domino ſemper, iterum dico, gaudete, modeſtia veſtra, fides & conuerſio veſtra nota ſit omnibus, nota ſit omni mundo. Nam totus mundus pro veſtra doluit infidelitate. Totus enim mundus, fratres chariſſimi, vſq; ad hunc terræ veſtræ angulum, lumen veritatis agnoſcit, & vos in tenebris remanere voluiſtis. Pudeat & pœniteat vos, creatorem veſtrum hactenus vos non agnouiſſe. Nunc ergo tanto deuotius, quanto ſerius ad ipſum conuertimini, currite, feſtinate vt eos qui vos in fide præceſſerunt, conſequamini; hoc agere ſoliciti, vt qui de veſtra cæcitate piè doluerunt, de veſtra illuminatione poſſint in Chriſto gloriari. Et primo ipſis deceptionibus, dijs veſtris, ſurdis & mutis, ſculptilibus, & immundis ſpiritibus qui in eis ſunt, ſigno CRVCIS armati, quanto citius renunciate, fana diruite, ſimulachra conuertite, vt hoſtibus eius eiectis à vobis dominus Deus veſter Deus viuus & verus in medio veſtri habitare dignetur. Niſi omnes enim alios Deos abijciatis, ipſum habere propitium non poteſtis. fugit enim & indignum ſibi reputat aliorum Deorum conſortiũ: & nulla communicatio templo eius cum idolis. Sed ſcio quia nondum ſatis confiditis, ſcio quod timetis dæmones, inhabitatores fanorum & ſculptilium veſtrorum; & idcirco non audetis ea comminuere. Sed pace veſtra ſit, vt ego ipſe confratribus meis ſacerdotibus & clericis ſimulachra & concinas aggrediar: & ſi nos CRVCIS ſanctæ ſignaculo præmunitos illæſos permanere videtis, eodem CRV-

Philip. 4.

CIS

cis muniti trophæo vos omnes nobiſcum in ſecuri & aſcia excißis ianuis & parietibus deijcite illas & incendite.

QVOMODO IDOLA illorum confregerit.

QVOD cum audiſſent & annuiſſent, Epiſcopus & ſacerdotes celebrata Miſſa & accepta communione, armati ſecuribus & ſarpis concinas aggrediuntur, & fana comminuentes & excidentes omnia ſcandentes tecta & conuellentes. Stabant autem ciues, aſpicientes, quid dii facerent miſerrimi, vtrum nam tecta ſua defenderent, nec ne. At vbi de ſtructoribus nihil mali euenire vident, Si inquiunt, aliquid diuinæ virtutis habent iſti, quorum ſacra & templa conuelluntur, vtiq; defenderent ſe. Si autem defendere ſe aut ſibi prodeſſe non valent, quomodo nos defendere vel nobis prodeſſe poterunt? Et hæc dicentes, facto impetu diruunt & comminuunt omnia, ipſamq; lignorum materiam inter ſe diripientes, ad domos ſuas in vſum foci coquendis panibus & cibis comportabant. & quia plus habere fas erat, omnes illæ *concurræ numero quatuor mira celeritate confractæ ſunt ac direptæ. Ne fortè vero minus pateat legentibus, quid ſignificent, vel vnde dicantur concinæ, ſciendum, quod ſclauica lingua * in pleriſque dictionibus latinitatem attingit & ideò concinere concinas antiquitus dictum eſſe putamus. XX.

alibi vocat concinas.

DE

DE IDOLO TRICIPITI destructo.

XXI. ERANT autem in ciuitate STETINENSI concinæ quatuor, ſed vna, quæ ex his principalis erat, mirabili cultu & artificio conſtructa fuit interius & exterius ſculpturas habens, de parietibus prominentes imagines hominum & volucrum & beſtiarum tàm propriè ſuis habitudinibus expreſſas, vt ſpirare putarentur ac viuere; quodque rarum dixerim, colores imaginum extrinſecus nulla tempeſtate niuium vel imbrium fuſcari vel dilui poterant, id agēte induſtria pictorum. In hanc ædem, ex priſca patrum conſuetudine captas opes & arma hoſtium, & quidquid ex præda nauali vel terreſtri pugna quæſitum erat, ſub lege decimationis congerebant, crateres etiam aureos vel argenteos, in quibus augurari epulari & potare nobiles ſolebant ac potentes, in diebus ſolennitatum, quaſi de ſanctuario proferēdos, ibi collocauerunt, cornua etiam grandia taurorum agreſtium deaurata & gemmis intexta, potibus apta, & cornua cantibus apta, mucrones, & cultros, multamq; ſupellectilem precioſam, raram & viſu pulchram, in ornatum & honorem Deorum ſuorum ibi conſeruabant, quæ omnia Epiſcopo & Sacerdotibus, vbi fanum dirutum fuerat, danda cenſebant. Sed ille, Abſit à me inquit, vt à vobis ditemur, nam talia & his meliora domi nobis abundant: vos ea potius quorum ſunt in veſtros vſus cum Dei benedictione diſtribuite. Et aqua benedicta omnia conſpergens, & ſanctæ CRVCIS ſuper ea benedictione facta, iuſſit, vt inter ſe illa diuideret. Erat autem ibi ſimulachrum triceps quod in vno corpore tria capita habens, TRIGLAVS vocabatur: quod ſolum accipiens ipſa capitella ſibi cohærentia

herentia, corpore comminuto, ſecum inde quaſi pro tro-
phæo aſportauit, & poſteà Romam pro argumento con-
uerſionis illorum tranſmiſit, ſcilicet ad videndum domi-
no Apoſtolico & vniuerſali Eccleſię, quid ipſe illius obedi- Ierem. 1
entiarius vellendo & plantando, ædificando & deſtruen-
do, apud gentem illam profeciſſet. *Tres* vero aliæ con-
cinæ minus venerationis habebant, minusq; ornatæ fue-
rant: Sedilia tantum intus in circuitu extructa erant, &
menſæ: quia ibi conciliabula & conuentus ſuos habere
ſoliti erant. Nam ſiue potare, ſiue ludere, ſiue ſeria ſua
tractare vellent, in eaſdem ædes certis diebus veniebant
& horis. *Erat* præterea ibi quercus ingens & frondoſa &
fons ſubter ea amœniſſimus, quam plebs ſimplex numinis
alicuius inhabitatione ſacram æſtimãs, magna veneratio-
ne colebat. Hãc etiam Epiſcopus cum poſt deſtructas cõ-
cinas incidere vellet rogatus eſt à populo ne faceret. Pro-
mittebant enim ſe nunquam vlterius ſub nomine religio-
nis nec arborem illam colituros nec locum; ſed ſolius vm-
bræ atq; amœnitatis gratia, quia hoc peccatum non ſit, ſal-
uare illam potius quàm ſaluari ab illa ſe velle. Qua ſu-
ſcepta promiſſione, Acquieſco, inquit *E*piſcopus de ar-
bore: ſed illum vnum, numen vnum ſortium veſtrarum
de medio tolli oportet: quia nec augurium, nec ſortilegi-
um exercere Chriſtianis licet.

DE SORTILEGIIS ET AVgurijs penitus abraſis.

HABEBANT enim caballum miræ magnitudi- XXII.
nis & pinguem, nigri coloris, & acrem valde.
Iſte toto anni tempore vacabat, tantæque fuit
ſanctitatis, vt nullum dignaretur ſeſſorem; habuitq; vnum

de quatuor Sacerdotibus, templorum cuſtodem diligentiſſimum. Quando ergo itinere terreſtri contra hoſtes aut prædatum ire cogitabant, euentũ rei hoc modo ſolebant prædiſcere. Haſtæ nouem diſponebantur humo, ſpacio vnius cubiti ab inuicem ſeparatæ. Strato ergo caballo atque frenato, Sacerdos ad quem pertinebat cuſtodia illius, tentum freno per iacentes haſtas tranſuerſum ducebat ter, atque reducebat. Quod ſi pedibus inoffenſis, haſtiſq; indiſturbatis, equus tranſibat, ſignum habuere proſperitatis, & ſecuri pergebant; ſin autem, quieſcebant. Hoc ergo genus ſortium aliaſq; ligneas calculationes, in quibus naualis pugnæ vel prædæ conſiderabant auguria, quamuis multum renuentibus aliquibus, Dei tãdem auxilio, penitus abraſit, ipſumq; profani Vaticinij caballum, ne ſimplicibus eſſet laqueus offenſionis, in aliam terram vendi præcepit, aſſerens hunc magis quadrigis quàm prophetijs idoneum, cumq; omnes ſuperſtitiones & enormitates ſuas, Epiſcopo docente abieciſſent, monuit etiam, vt omnes Chriſtianos fratres ſuos reputantes, nec venderent, nec interficerent, nec prædas ex eis tollerent, ſed fraterne ac ſocialiter ſe cum omnibus gererent, eademq; ab illis mutuo ſperarent. Et quod immanitate crudelius erat, fœmineos partus necare, ne vltra fierent mulieres *collaudaræ monebat. Nam vſque ad hæc tempora, ſi plures filias aliquæ genuiſſent, vt certis facilius prouiderent, aliquas ex eis iugulabant, pro nihilo ducentes parricidium.

DE SACERDOTE IDOLOrum mortuo.

XXIII. EMVNDATA igitur ciuitate ab immanitate ſcelerum & ſpurcitiarum, abdicata etiam coniugum pluralitate, adiuuantibus & coeuangelizanti-

bus

Digitized by Google

bus illis qui ante vniuerſalem populi conſenſum fidē priuatim acceperāt, fiunt catechiſmi per vicos & capita platearum, tuba inſonat Euangelij, CRVCES eriguntur, crucifixus adoratur, omnis ætas, omnis lingua Chriſtum nominat, ruminat, verbaq; fidei aut diſcunt omnes aut docent. In tàm ingenti autem ciuitate, quæ nongentos patresfamilias abſque paruulis & mulieribus, & reliqua multitudine numeratos habebat, non eſt inuenta perſona quæ poſt generalem conſenſum Euangelij, veritati ſe ſubtrahere niteretur, niſi tantum ille Sacerdos qui præfati caballi curam ſuſceperat. Hic autem cum multis importunitatibus fatigaret Epiſcopum, & bono ſemini zizania ſuperiaceret, die quadam cum multa prece ab omnibus rogatus, & ab Epiſcopo multis rationibus ſuperatus, ex obſtinatione nullo modo vellet acquieſcere veritati, nocte ipſa diuina vltione percuſſus tumore ventris ac dolore crepuit & mortuus eſt. Quod factum vniuerſæ ciuitati magnum incuſſit terrorem, omnesq; Chriſtum laudantes, fortem Deum ſuæq; legis æmulatorem vocitabant.

QVOMODO CATECHIZAtos baptizauit.

DESTRVCTIS ergo fanis alijsq; ſimulachris, mutato diuinitus Sacerdote, victoria CRVCIS erigitur, conſtruuntur Baptiſteria, dolia humo infodiuntur, cortinis velantur, omnibusque religioſe ac ſancte aptatis, populus per aliquot dies ante catechizatus & inſtructus, ad aquam regenerationis cum multa grauitate ac diſciplina ſe offerebat, toto corpore balneis prius abluti, & lotis ac mundis veſtibus induti, cereos ardentes & albas ſuas geſtantes, & Spiritus ſancti accenſi deſiderio, ſinguli apud ſe in cordibus XXIIII.

Pſalm.41. ſuis cantantes: Tamquam ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. quando veniam & apparebo ante faciem domini? Pater etiam eorum ſpiritualis feruorem & ſtudia filiorum tacita mente conſiderãs abundantia lætitiæ ſpiritum excitante, obortiſq; præ gaudio lachrymis inter agendum in vocẽ exultationis erupit dicens exhortando, *Pſalm.33.* Venite filij, audite me, timorem domini docebo vos; accedite ad eum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Neq; ab re fuit talis in omnes ſacerdotis exhortatio: videbat enim quod & alij comites ſui cum magnæ admirationis tripudio contuebantur, quodq́; ipſi ciues nos contemplari monuerunt, in vultibus ſcilicet omnium baptizatorum quendam iucundum & ſpiritualis gratiæ rutilare fulgorem, ita vt baptizati à non baptizatis, veluti lux à tenebris, facile diſcerni poſſent; quiduè tenebroſus dæmon ſuis cultoribus, & quid Deus lucis auctor & amator ſuis dilectoribus conferre habeat, õmnibus intueri promptum fuit. Currebãt ergo de ipſa ciuitate & de omni circum prouincia felices animæ, ad regales nuptias ingredi cupientes, & Epiſcopo ſeorſim tinguente ſolos mares pueros, alijs autem, atq; alijs ſacerdotibus ſeorſum viros, & ſeorſum mulieres, apud omnes opera Dei ſeruabant, & de Ægyptia ſeruitute populo acquiſitionis tranſito mari liberato, velut olim ad montem Sinai lex panditur Euangelij; & quid Chriſtianis fugiendum, ſequendúmue ſicut fide plena docentur, ſic & plena intentione diſcunt, & facere *Ieremi 1.* ardent. Manſerunt autem in eodem loco negotioſi operatores fere alijs tribus mẽſibus deſtruẽtes & ædificantes & euellẽtes, plantantes & plantata irrigantes, ipſo agro dominico ſuis cultoribus grata & gratuita fœcunditate victũ præbente neceſſarium. In omnibus enim victui eorum com-

Digitized by Google

petentibus liberales eis exiſterunt & humani, optantes, vt ſi fieri poſſet, vt nunquam à ſe diuellerētur. Ordinatis illic autem omnibus quæ rudi Eccleſiæ profutura credebātur, exſtructaq; baſilica diligēti cura in medio foro STETINENSI, collatiſq; omnibus quæ ſacerdotalis officij ratio poſcebat, qui populo præeſſet, ſicut vbique faciebat, ſacerdotem inueſtiri curauit.

QVOMODO AD VILINAM tranſierit.

IVLMENSES autem, Epiſcopo ignorāte, quoſdam homines cautos & gnaros STETINAM miſerant, exploraturi tacitè, quid nam illic ageretur, ſi Epiſcopus ab eis reciperetur, an non; & qui omnes vias & ſtudia Epiſcopi diſcerent atq; referrent. At illi vbi habita exploratione diligentiſſime nil imposturæ aut doli circa Euangelizantes inuenerunt, & STETINENSES, licet tarde, fidem tamen vnanimiter ſuſcepiſſe viderunt; reuerſi ad ſuos, in ore Apoſtolorum vel Euangeliſtarum, pagani, paganis iſtis abſentibus, quanta bona vidiſſent & audiſſent, & quam bona, & quam munda eſſet fides & doctrina Chriſtiana, prædicare non ceſſabant; eorumq; verbis paulatim ſcintillātibus, quaſi arundine tota ciuitas incanduit, & iam tædere atq; horrere ſuper ſuis abominationibus, ſuaq; idola & errores quibus inuoluti tenebantur execrari cœperunt. Epiſcopus autem tenorem pacti quo ab eis receſſerat, mente habens, cogitabat quidem ſtatim poſt conuerſionem STETINÆ ad eos properare: ſed rogatus eſt duo prius inuiſere caſtella, GRATICIAM videlicet & LVBINVM quæ in confinio poſita ad pagum pertinebant STETINENSEM. At vbi homines illi, velut a- XXV.

Digitized by Google

rida imbrem ſitiens verba Euangelij ſuſcipientes, fidei ſacramentis imbuti ſunt, exſtructo altari & ſanctificato per caſtellum vtrumq;, atq; ordinatis illic ſacerdotibus, per ODORAM flumen in mare lapſi vento meliori ad VILINÆ litora nauigauerunt. Quanto autem exultationis tripudio illic recepti fuerint, & quanta humilitate illorum & ſatisfactione priores iniurias obliuiſci Epiſcopum rogauerunt, non poteſt explicari ſermone. Quidquid autem ſuſcipiendi Chriſtianiſmi ratio exigebat, diſcere & facere, aſſumere vel reijcere, nō morabantur, ita vt illic impleretur quod ſcriptum eſt: Dominus dixit & facta ſunt. Populus quem non cognoui ſeruiunt mihi in auditu auris obediunt mihi. Nam quos prius contis & fuſtibus à ſuis terminis ſatis inclementer exturbauerant, poſtmodum quaſi angelos de cœlo venientes ſummo ſtudio venerati ſunt, ſanctum arbitrantes atque diuinum, quidquid ab eis dictum vel factū eſt. Sed quid plura? tota ciuitas & prouincia cum populo ſuo appoſita eſt ad Deum, tantaq; fuit multitudo virorum & mulierum, & vtriuſq; ſexus puerorum vt in ſpatio duorum menſium, quamuis ſine ceſſatione ageretur opus, vix omnes tingi potuiſſent. Quantum & illic ſudoris & laboris ſanctæ ſemper memoriæ OTTO loquendo & clamando in turba, baptizando, & faciendo multa, pertulerit, qui videt omnia, conſiderat Deus. Sed quia ciuitas hęc in meditullio ſita eſt POMMORANIÆ ciueſque VILINENSES fortes & duræ ceruicis ſunt, tam Dux Vrocizlaus quam princeps terræ ſedem Epiſcopatus fore cenſuerunt, ſcilicet vt gens aſpera ex iugi doctoris præſentia manſueſceret, nec ad priſtinos rediret errores; & de medio ad omnes terræ terminos Chriſma & alia quæ ab Epiſcopo accipienda ſunt, facilius deportari poſſent. Itaq; duas illic baſilicas fieri præcipiens, altaria tantum, & ſanctuaria ſanctificauit,

quia

Digitized by Google

quia reliqua pars interim conſurgebat & perfectionem exſpectare longum erat ad alia feſtinanti.

QVOMODO A IVLINA *Clonodam venit.*

MOVENTES autem à IVLINA CLONODAM venerunt, nihilq; difficultatis aut contradictionis illic inuenientes ſanctæ CRVCIS trophęum ibi erexerunt, & quia locus nemoroſus erat, & amœnus & ligna ad ædificandum ſuppetebant, in honore ſanctæ CRVCIS ingentem Eccleſiam de nobili ædificio fundauerunt, & cum lætitia & gaudio populum catechizantes & baptizantes, quia meſſis multa erat, ad vlteriora progredi feſtinauerunt. Tranſito autem flumine qui CLODONAM præterlabitur, ciuitatem quandam inuenerũt magnam quidem ambitu & ſpacioſam, ſed raros incolas. Nam ferro & incendio ſe vaſtatam aduſtionum ſignis & cadauerum aceruis, ſpectantibus indicabat. Ipſi autem tenues incolæ illorum ſe fuiſſe clientulos qui à duce POLONIÆ illic interfecti erãt, & captiuati, aſſerebant & à facie gladij ſaluatos ſe fugæ præſidio. refecerant autem ex ramis & virgultis circa ruinas parietum tuguria & vmbracula, quibus tegebantur, quouſq; tecta meliora inſtaurarẽt. Hos pater optimus verbis conſolans & ſtipe releuans benigniſſime inſtruxit & baptizauit. Multi etiã de viculis circumpoſitis ruſticulæ illic confluẽtes fidei percepere ſacramenta. XXVI.

QVO-

QVOMODO A CLODONA Colobregam intrauerit.

XXVII. VNDE COLOBREGAM peruenerunt, quæ ſuper litus maris ſita eſt. Sed quia ciues illius pœne omnes more inſtitorum ad exteras inſulas cauſa negotiandi nauigauerant, illi, qui domi reperti ſunt, abſentibus ſuis conciuibus, nihil ſe noui aggreſſuros dicebant. Hacq; ſub occaſione aliquandiù reſtiterunt euangelio. Tandem exhortationibus crebris ab Epiſcopo ſuperati ſunt. Confirmatis ergo eiſdem in fide ſanctæ Trinitatis & Baptiſmo renatis & fundato altari & ſanctuario, cæterisq; quæ naſcenti Eccleſię vtilia credebantur ordine peractis, diei vnius itinere diſtantem à COLOBREGA BELGRADIAM petens, ſimili operum effectu illic lætificatus eſt, omnibus ſe domino ſponte applicantibus. Quod vbi factum erat, viſum eſt ei bonum eſſe omiſſis quatuor quæ ſupererãt ciuitatibus cum pagis viculis & inſulis ſuos, VNXNOIMIA videlicet, HOLOGOSTA, GOZANGIA, ZIMINA, quia tempus eum reuocabat, hyems quippe erat, id quod plantauerat interim irrigare, ne fortè dilatando tantum agrum ſuum, & non etiam excolendo, in vacuum curreret, aut cucurriſſet; quin etiam ſi vlterius procederet, ante diem palmarum ſicut diſpoſuerat, redire ad ſuam ſedem conſecraturus criſma minimè potuiſſet.

QVOMODO DETINERE ILlum ac Epiſcopum habere voluerint.

XXVIII. DISCRETVS ergo pontifex apud BELGRADIAM terminum ponens Euangelij, omnia loca & ciuitates ſuperius nominatas, in quibus ſemina

fidei

fidei ſparſerat fidelis agricola denuò perluſtrauit, cogniturus, quomodo ſe habent ſata, & ecce omnes quas imperfectas dimiſerat baſilicas & Eccleſias, perfectas inuenit. Ad opus ergo dedicationis deuotus & lætus accingitur, atq; intra dedicandum Chriſmatis vnctione populum confirmãs, etiam quàm plurimos inuenit baptizandos, qui generali baptiſmo prius intereſſe non poterant, eo quod in exteris partibus peregrinati negotia ſua exercerent, quorum profecto CLODONÆ, IVLINÆ, STETINÆ, maxima erat copia. Mira quippe auiditate, audito quod Epiſcopus ab eis diſcedere vellet ad eum confluxerunt, infelices ſe reputantes, quibus ſine illius benedictione remanere contingeret. Quæ res in ſingulis locis aliquandiù eis remorandi cauſa fuit. Nullam autem ciuitatem aut locum plantationis ſuę relinquere voluit quam nõ ſemel aut ſæpius ante exitũ de terra confortationis aut cõſolationis cauſa reuiſeret. Talibus ergo viſitationibus regione peragrata, conſolando, confirmando, atque ſalutando amicos, paternos, & filiolos ſuos, in pacis oſculo dimiſit eos & dimiſſus eſt lachrymis & gemitibus diuulſionis dolorem vtrinq; temperantes. Et vt veritas proferatur, multotiens toto conamine eos iugiter apud ſe retinere moliti, dñ. Epiſcopum, vt Epiſcopatum ibi gubernaret, ardentiſſimè rogabant; ſe ipſos & omnia ſua illius ditioni ſeruire pollicentes. Et vt verum fateamur tanto amore ſuæ plantationis flagrabat Epiſcopus, quod voluntatem plenariam apud eos remanendi haberet, ſed à clericis ſuis diſſuaſus eſt.

Digitized by Google

DE NATVRA POMORANIAE & quomodo ad ducem Poloniæ à Pomerania rediens venerit, & ab eo tam ipſe quam ſui donati ſunt.

XXVIII. POſſENT etiam in his locis non importunè eſſe cœnobia, & maximè huius temporis ſanctorum, qui terram vberem quam ſcopulos aridos vel ſqualentem eremum incolere malunt, ſuæ memores imbecillitatis. Nam piſcium illic tam ex mari quam ex aquis & lacubus & ſtagnis abundantia eſt incredibilis, carratamq; pro denario * recenter accipiens halecis, ferinæ, ceruorum, bubalorum, & equulorum agreſtium, vrſorum, & aprorum, porcorum omniumq; ferarum copia redundat omnis prouincia butyrum de armēto, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, cum abundantia mellis & tritici, cum canopo & papauere & cuncti generis legumine: atque ſi vitem & oleam & ficum haberet, terram putares eſſe repromiſſionis, propter abundantiam fructiferorum. Sed Epiſcopus vitem attulit & implantari fecit vt tellus ea vel ſacrificio vinum procrearet. Tanta ergò fides & ſocietas eſt inter eos, vt furtorum & fraudum penitus inexperti, ciſtas aut ſcrinia non habeant ſerata. Nam ſeram vel clauem ibi non viderunt, ſed ipſi admodum mirati ſunt quod clitellas Epiſcopi & ſcrinia Epiſcopi ſerata viderunt. Veſtes ſuas pecuniam & omnia precioſa ſua in cuppis & dolijs ſuis ſimpliciter coopertis recondunt, fraudem non metuentes vtpote inexperti. Et quod mirum dictu, menſa eorum nunquam diſarma-

* m. ſ. redentis.

diſarmatur, nunquã deferculatur, ſed quilibet paterfamilias domum habet ſeorſum mundam & honeſtam, tantum refectioni vacantem; illic menſa cum omnibus quæ bibi ac mandi poſſunt, nunquam vacuatur, ſed alijs aſſumptis alia ſubrogantur; non ſorex non ſorilegus admittitur, ſed de mappa mundiſſima fercula teguntur commeſturos expectantia. Quacunque igitur hora reficere placuerit, hoſpites ſint, domeſtici ſint, omnia parata inueniunt intromiſſi ad menſam. Et de his ſatis dictum eſt.

Reuertentes autem de terra illa tranſitum fecerunt per patrem totum ducem POLONIÆ. Retribuat illi dominus Ieſus in die agnitionis ſuę, omnia bona oſtendit omnibus. Nam tantæ affectionis tantæq; benignitatis circa eos extitit, vt etiam in POMMERANIA poſitis hyemis tempore vir ille optimus veſtes eis mitteret hyemales, Epiſcopo, & vnicuiq; ſecundum ſuam perſonam idoneam tam clericis quam militibus ſiue ſcutiferis omnibus. Tunc ergo conſummatis his ad quæ eos vocauerat ipſe ad ſe reuerſos omnes ipſos vt filios chariſſimos excipiens, *E*piſcopum cœteroſq; congruis honoribus habitos nullum dimiſit indonatum. Denique feſtinantes vidit cum multa gratiarum actione dimiſſos vſque in BOEMIAM eos fecit conduci. *E*piſcopus vero propter feſtinationem de Epiſcopatu POMMERANIÆ pro voto ſuo tunc ordinare non potuit, ſed de prudẽtia ducis confiſus ei ex otio commiſit ordinandum. At ille vnum de capellanis ſuis ADALBERTVM nomine, quem de latere ſuo cum alijs duobus ſacerdotibus in adiutorium conceſſerat *E*piſcopo, Præſulatus honore in gente illa ſublimauit. Itaq; iuxta propoſitum ſuum ante diem palmarum ad ſedem ſuam ſanctus OTTO reuerſus eſt.

INCIPIT LIBER Tertius.

QVOMODO POST QVAdriennium plantationem ſuam reuiſerit.

1\. POST hinc triennio domi detentus poſt quadriennium, quamuis multis domi teneretur negotijs, ipſe tamē amore nouellæ coloniæ ſuæ flagrans, omnibus poſtpoſitis illam reuiſere adgreditur. Sed ne forte grauaret, per quos dudum tranſierat, Ducem BOHEMIÆ vel Ducem POLONIÆ, alioſuè illius viæ hoſpites & amicos ſuos, per SAXONIAM iter diſpoſuit, & apud Hallam naues victualibus onerans per ALBAM flumen in HABALAM perlapſus LEVTICIÆ littora vſq; adductus eſt. Et ne inanis & vacuus adueniens ſponſæ ſuæ vileſceret, neue ij qui adhuc conuertendi erant, ſi modo cum ſumptu poneret qui prius ſine ſumptu poſuerat euāgelium, contra ſe murmurarēt, in auri, & argenti copia, in purpura, & byſſo, & pannis precioſis & muneribus magnis & varijs pro varietate perſonarum, diues ſtuduit aduenire, cunctaq; HALLÆ coëmpta & nauigio vſq; in LEVTICIAM portata curribus & quadrigis quinquaginta cum annona imponens ibi per terram LEVTICIÆ vſq; TIMINAM ciuitatem POMMERANIÆ tranſportauit. Quo vbi cum labore ac fatigatione ventum eſſet, multos horrores & pauores illa nocte ibi ſuſtinuerunt. Nam ciuitas illa, Dei adhuc ignara,

ignara, cruda quodammodo & barbara fuit Chriſtianis, & ij ignoti ad ignotos venerunt. Solum tamen vrbis præfectum in priori peregrinatione cognitum habentes, ipſum de hoſpicio conuenerunt: ſed ille amicè eos ſuſcipiens & alios quoq; ſe hoſpites habiturum dicens, arcem iuxta ciuitatem in veteri caſtello eorum manſioni deſignauit, in qua fixis tentorijs ſe requieturos ſperantes vanis terroribus tota illa nocte agitabantur.

QVOMODO TIMINAM venerit.

NAM Dux POMMORANIAE popu- II.
laturus LEVTICIAM cum exercitu eadem nocte illò venturus erat: Timinēſes aut Leuticios audierant ad pugnam ibi ei occurſuros. Vnde nō modica trepidatio fuit in ciuitate. ingruente igitur noctis ſilentio, exercitus ducis per turmas ſuas illuc confluxit, factumq; eſt, vt vna cohors peditū, & altera cohors equitum ex diuerſo iuxta ciuitatem conuenientes, quia nox erat, vtrique ſe hoſtes ſuſpicati, diutiſſimè gladijs cæderent. Noſtri vero ſtrepitu ac tinnitu armorum excitati & exterriti, ignem in caſtris aqua perfuderunt, fugam meditantes. Interea ſocios ſe agnoſcentes, illi à pugna deſierunt. Præfectus vero miſſo ſatellite cauſam illius tumultus eis inſinuans, ne timerent rogauit; ſicque animati conſtiterunt in loco ſuo. facto mane Dux cum exercitu omni ad prædam feſtinans, Epiſcopum videre non potuit; ſed miſſis nuncijs ibidem illum die illa rogauit ſe exſpectare. Circa meridiem vero LEVTIGIAM quaqua ver-

Digitized by Google

verſum fumigare aſpexerunt, ſignum omnia vaſtantis exercitus. Ad veſperum autem ecce Dux voti compos multa onuſtus præda cum ſuis omnib⁹ & incolumis reuertitur. Aſpiciebat namq; Epiſcopus quia diuidebãt ſpolia, veſtes, pecuniam, pecora & aliam diuerſi generis ſubſtantiam, homines quoq; quos captiuauerant, inter ſe diſtribuebant. Ibi vero fletus & gemitus & dolores innumeri, cum ad diuerſos duos pro ratione diuiſionis vir ab vxore, & vxor à viro, & parentes à filijs diſcedebant. Et quamuis pagani omnes eſſent, omnes quos huiuſmodi miſeria inuoluerat, Epiſcopus tamen pius ſemper & miſericors, conditionem miſeratus humanam, lachrymas tenere non potuit. Dux vero & ſucceſſu rerum & de aduentu Epiſcopi lætiſſimus videns quia hoc eius voto placuit, teneriores, & infirmiores quoſdam abſolui præcepit, & quibus ſeperatio dolori, manere ſimul, eius interuentu, ordinabat, auditoq; eo multa faciebat, & libenter ei obaudiebat. Epiſcopus etiã multos precio abſoluit, quos tamen fide imbutos baptiſmoq; nouauit renatos & liberos abire permiſit. Deinde cũ mutuis colloquijs ſe recreaſſent & inuicem muneribus honoraſſent, Duce ad ſua negotia digreſſo Epiſcopus omnẽ ſubſtantiam ſuam & populi qui ſecum erat, TIMINÆ nauibus imponens per proni fluminis vndã tribus diebus VNZNOIMIAM vecti ſunt, Epiſcopo in itinere terreſtri cũ paucis gradiente, in ora hac Euangelico vomere agrum domini ſui proſcindens, ſemen ſpargit fidei, neq; ibi difficultas erat in opere: quia ciuitas illa præcompluta fuerat imbre doctrinæ ſalutaris. Sacerdotes etenim quos pater beatus operis ſui vicarios in gẽte illa reliquerat VNZNOIMIAM ex magna parte conuerterant: reliqua pars per Epiſcopum appoſita eſt ad dominum.

QVO-

QVOMODO A TIMINA VNZNOIMIAM veniens per FroZiZlaum Ducem Apoſtaſia eos arguerit.

III.

IGITVR in hac ciuitate, quia prope fuit feſtum Aduentus ſpiritus ſancti, Dux terræ FROCIZLAVS toto corde Chriſtianꝰ inſtinctu Ottonis baronibus ac capitaneis totius prouinciæ ac præfectis ciuitatum in feſto Pentecoſtes conuentũ indixit; cauſam ſimul Chriſti mandans Euangelium & Euãgeliſtam iterum adueniſſe Ottonem Epiſcopum. Itaq; die ſtatuto congregatis omnibus, adducto in medium Epiſcopo Dux ait, En ad quod veniſtis? En coram eſt nuncius altiſſimi. Pacem fert non arma, neq; veſtra ſibi, ſed voſmetipſos Deo lucrari quærit. Attendite oro. Ante hoc quadriennium in ſuperioribus huis terrę partibus docens, me teſte, noſtis quoque & ipſi, omnia repleuit Euangelio. Et tunc quidem has partes viſitare volebat, ſed Deo proſperante negotia ſua toto anno illo ſanctis operibus illic tenebatur occupatus, emenſoque anno ad ſua reuerti ſuæ ſedis rationibus cogebatur, nec ad vos venire præualuit. Sed quæſo vna mecũ & huius & illiꝰ vię cauſas diligenter aduertite, quodq; in omni cauſa fieri ſolet, quis, vel quare, quid, vel quomodo agat, altius cõtemplemur. Et primo de perſona id vobis cõſtat, quia homo religioſus ſenio & canicie venerabilis eſt. Hoc n. & ipſi videtis de cuiꝰ nobilitate opera teſtan-

pora teſtan-

teſtantur, & virtutes, & alta, vt fida relatione didicimus auorum & pro auorũ eius linea natiuitatis. Porro ſi dignitatem quærimus præſulari fulget officio & vniuerſis TEVTONICI regni principibus ſpeculum eſt & lucerna. Imperatori quoque Romano & Apoſtolicæ ſedis pontifici gratus valde eſt & vnicè familiaris, in auro quoq; & argento, in miniſterialibus, & feudatis, in agris, & poſſeſſionibus, & quæcunq; hic mundus precioſa vocat, dominum diuitem nouimus & glorioſum. Nunc etiam opulentus venit veſtræ ſaluti miniſtraturus, nec aliunde quàm de ſuis ſumptibus apud vos viuere propoſitum habens. Sed rogo quid intendit, vt quid tantæ viæ laborem aggreſſus, nec proprio corpori nec ſumptibus parcit? ſed vt breuiter dicam, ſicut & pridem, nihil aliud quęrit, niſi vos omnes ſeparare a Diabolo, & per fidem Catholicam iungere domino Ieſu Chriſto. Sed quo nam modo? non fraudulenter non violenter, non lucri alicuius terreni, ſed veſtræ tãtum ſalutis gratia, & Dei honoris benignitate. Et nunc quidem nihil iuſtæ excuſationis à vobis inueniri poterit. ſuper hoc tali vero quo minus eum audire debeatis. Neque enim is eſt cui necem aut patibulum, ob circumuentionis vel impoſturæ culpam intentare conueniat, vel alterius generis iniurias, quemadmodum & pauperibus Chriſti prædicatoribus paulò ante feciſtis, ſuſpicati, dolo, & fraude, quæſtusúe gratia nudos homines & inopes rerum, loqui verbum Dei. Sed illi quidem plagis & verberibus pro veritate ſubacti à veſtris finibus abſceſſerunt, vos autem hûc vſq; in infidelitate perſtitiſtis. Pudeat iã & pœniteat vos longi erroris & ignorãtię, & qui noluiſtis audire mendicos Euangeliſtas, audite opulentos. Dixiſtis namque & ſubamodo blaſphematis, quia Deus Chriſtianorum vilior eſſet omnibus dijs atq; inferior, q ſuæ doctrinę

miniſtros

Digitized by Google

miniſtros habere non poſſet, niſi tantum homines imperitos & ruſticos, mendicitati, egeſtatique addictos. Et vos quidem in inſania veſtra hæc dixiſtis: ille vero pius, & miſericors, & præſtabilis ſuper malitia, quaſi morem gerens inſipientiæ veſtræ, de imperitia, vel ruſticitate, de imperio etiam mendicitatis legati, omnem vobis abſtulit excuſationem. Supereſt modò, vt nos qui primi & maiores dicimur ac ſumus, veſtræ dignitati conſulamus, tàm digniſſimæ ac ſanctiſſimæ rei conſentientes, vt populus qui nobis ſubiectus eſt, noſtro poſſit erudiri exemplo. Quicquid autem religionis, vel honeſtatis ſecundum DEVM vel homines aggrediendum eſt, iuſtius atque decentius autumo, vt à capite hoc in membra, quàm vt à membris deriuetur in caput: Et in primitiua quidem Eccleſia, ſicut audiuimus, religio fidei Chriſtianę à plebe & plebeijs perſonis incipiens ad mediocres progreſſa, etiam huius maximos principes mũdi inuoluit: reddamus vicem Eccleſiæ primitiuæ, vt à nobis principibus incipiens, & vſq; ad mediocres progreſſa, facili prouentu totum populum & gentem ſanctificatio diuinæ religionis illuſtret. Sed quid plura? Affuit Spiritus ſancti gratia, & ſermonem Ducis omniũ cordibus altius quàm dici queat, inplantauit, omneſq; pari voto pari conſenſu faciendum, reſpondent, quidq̃d Epiſcopus ſuaderet. Igitur occaſione ipſius temporis de aduẽtu Spiritus ſancti, de remiſſione peccatorum, de varijs chariſmatum donis, de bonitate & clementia diuina, ſermone mirabili præſul eos alloquens, euangelizauit illis Ieſum. Et quoſdam quidem iam dudum Chriſtianos, ſed errore paganiſmi denuò inquinatos, præſenti ſermone ad conpunctionem & validam cordis contritionem emollitos, cum magno fructu aſpicientium, per manus impoſitionem Eccleſiæ reconciliauit, alios autem certatim ſe

Digitized by Google

offerẽtes catechizatos ac pro tempore inſtructos baptizauit, & totam illam hebdomodam doctrinæ ſacriſq; operibus inſtabat, gaudio ingenti, adeò vt verè Spiritus ſancti præſentiam illic adeſſe certiſſimè conſtaret. Itaque concilium hoc non antea ſolutum eſt, quam principes ipſi & omnes qui cum eis aduenerant, baptiſmi Sacramenta percepiſſent.

DE SACERDOTE IDOLORVM vice numinis ruſticum alloquente.

IV. PORRO fama facti repente in vniuerſam prouinciam diuulgatur, villas & vicos in ſtudia diuerſa conſcindens, alijs dicentibus, quia bene eſt: alijs autem dicentibus, Non, ſed magis ſeductio magnates apprehendit. Ipſi vero Sacerdotes idolorum non minima cauſa huius conciſionis erant, appoſiti eis, quibus diſplicebat, quod factum fuerat, ſua nimirum lucra ceſſatum iri non ignorantes, ſi cultura Dæmonum illic aboleretur, vnde modis omnibus rem præpedire moliti, varia calliditatis ſuæ argumenta viſionibus, ſomnijs, *prodigijs*, & varijs terroribus confinxerunt. Quin etiam in HOGOSTA ciuitate quo tunc proximè aduenturus nunciabatur *E*piſcopus, ſacerdos qui illic idola miniſtrabat, nocturno tempore vicinam ſiluam ingreſſus, & in loco editiori ſecus viam inter condenſa fruticum ſacerdotalibus indutus aſtabat, & mane ſummo quẽdam ruſticum de rure ad forum gradientem his alloquitur verbis; Tu inquit, bone homo. At ille reſpiciens in eam partem, vnde vocem audierat, inter virgulta perſonam cãdidis indutam, quamuis luce videre cœpit & timere. *E*t ille, Sta, inquit, & accipe

cipe quæ dico. Ego ſum Deus tuus ego ſum qui veſtio & graminibus campos & frondibus nemora & fructus agrorum & lignorum fœtus pecorum, & omnia quæcunq; vſibus hominum ſeruiunt mea poteſtate hæc dare ſoleo cultoribus meis, & his qui me contemnunt auferre. Dic ergo eis qui ſunt in ciuitate HOLOGASTENSI, ne ſuſcipiant Deum alienum, qui eis prodeſſe non poſſit; mone etiam vt alterius religionis viros, quos ad eos venturos prædico, viuere non patiantur. Hæc vbi ruricolæ Dæmon viſibilis edixerat, ad denſiora nemora ſe contulit in poſterum: ruſticus verò quaſi de oraculo ſtupidus, corruens pronus adorauit in terram Deinde abiens in ciuitatem cœpit annũciare viſionem. Quid plura? Credidit populus iterumque atq; iterum circumdantes hominem, eadem ſæpius narrare cogebant, moti videlicet monſtri nouitate.

Poſtremò ac ſi neſcius omnium aduenit Sacerdos indignationem ſimulans, primo quaſi de mendacio, deinde attentus audire & obteſtari cœpit hominem, vt vera tantum narrans, nullo figmento populum ſolicitaret. At ille, vt erat ruſticanæ ſimplicitatis & forti proteſtatione rem ita ſe habere aſſerens etiam locum ipſius apparitionis ſe oſtenſurum pollicetur. Tunc ſacerdos conuerſus ad populum vane ſuſpirans, En, hoc eſt, inquit, quod toto anno dicebam. Quid nobis cum alieno Deo? quid nobis cum religione Chriſtianorum? Iuſte mouetur & iraſcitur Deus noſter, ſi poſt omnia beneficia eius ſtulti & ingrati ad alium conuertimur. Sed ne iratus occidat nos, illis iraſcamur & occidamus eos, qui nos ſeducere veniunt. quod dictum cum placuiſſet omnibus, firmauerunt decretum vt ſi Epiſcopus OTTO vel quiſpiam de ſocietate eius ciuitatem intraret, ſine mora occideretur. Item firmauerũt ſibi ſermonẽ nequam ſcilicet vt ſi nocte vel clam intrãtes quiſpiã

tecto reciperet, ſimili ſententiæ ſubiaceret. Et hæc agentes multis opprobrijs & verborum iniurijs religionē Chriſtianorum deridebant blaſphemantes.

QVOMODO NVNCIOS præmiſerit ad HOLOSTAM ciuitatem.

V. INTEREA vero apud VNZNOIMIAM, rebus feliciter conſumatis, ſolutoque cœtu primatum, Dux cum Epiſcopo remanens, de his quæ poſt agenda videbantur, & de progreſſione, vel quo nam diuerterent, conſilium habuit, multaque deuotione ſtudijs Epiſcopi gratias agens, Ecce, inquit, terra omnis coram te eſt, ſecurus eſto, domine pater, non eſt qui tibi contradicat, maioribus natu ac principibus omnibus iam fide imbutis. Qua ſecuritate fretus antiſtes, quaſi exemplo domini Ieſu Chriſti binos & binos de diſcipulis ſuis præmittebat ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipſe venturus. Contigit ergo VDALRICVM & ALBINVM duos preſbyteros ſimul pergentes, HOLOGOSTAM intrare, vbi à matrona quadā, vxore videlicet præfecti ſunt hoſpicio ſuſcepti, atq; ſatis humanè tractati. Nam hæc quamuis pagana, multum hoſpitalitati dedita fuit, ac timori diuino, & religioſa valde, adeo vt eſſet eis * animirationi. Poſt refectionem vero ALBINVS, linguæ gnarus matronæ adhuc ignoranti rem omnem ſecreto aperit, ſcilicet qui nam eſſent & quare adueniſſent. At illa vehementer attonita, Me miſeram, inquit, o domini mei, quare ad me intraſtis, de vobis enim iam apud magiſtratus data ſententia eſt, & de me quoq;, ſi vos non prodidero. Sed diuina Clementia ſeruos ſuos

Admirationi.

vbiq;

vbiq; tueri nouit. Nam matrona illa, diuinitus, vt puto commonita in ſuperiori quodam cænaculo eos abſcondit, quaſi Raab Ihērichontina, ne perderentur, effecit quituras & rem illorum & ſarcinas, & quæcunque habere poterant, illa per pueros ſuos ſubito extra ciuitatem deduci & in præſidio ſuo collocari fecit. Quibus deductis, ecce gladiatores, & turba populi cum telis & fuſtibus tecta matronæ irrumpunt, cum tumultu & clamore magno, illos ignotos homines ſibi exhiberi iubentes. At illa, Fateor, inquit, homines ignoti ac peregrini, vt ſæpe ſolent ad me declinauerant. Sed accepto prandio mox in viam ſuã abierunt. At illi ſcrutantes omnia cum nec iumenta nec veſtes nec vlla ſigna itinerantium inueniſſent, furere deſierunt. Porro illis per triduum ibi latitantibus, Epiſcopus cum Duce ab VNZNOIMIA profectus multa manu militum & ſociorum HOLOGOSTAM intrauit, ſpem ſalutis & præſidium portans Apoſtolis in conclaui latitantibus.

QVOMODO HOLOGOSTAM intrauerit & prædicauerit.

ITAQVE vrbem ingreſſus, Duce fideliter ac ſtrenue ad omnia cooperante, ſemen ſparſit Euangelij, & dura incredulorum corda placidæ prædicationis ingenio paulatim detumeſcere faciebat. Interea quidam de Chriſtianorum ſocijs VDALRICVM & ALBINVM de latibulis ſuis emergentes & iunctos conſocijs timorem ſuum referentes, deriſerunt, & quaſi eis inſultantes, ſecurius ſeſe habere cœperunt, & lõgius à ſuis digreſſi, fana etiam idolorum, Epiſcopo ſermonem exhortationis proferente, ſpeculatũ vagabantur. Verum quia maligni homines, apud quos radix paganiſmi VI.

Digitized by Google

adhuc valentius vigebat, *En*, inquiunt, iſti explorant quomodo templa noſtra incendant. *Et* congregantes ſe in platea etiam arma portare ac fuſtes cœperunt, & qua trāſituri videbantur, eis obuiam ſtare. VDALRICVS autem intuens eos eminus, & ſubſiſtens, Non aduertitis, inquit hos non ſine cauſa conuenire. nam & turbulenter ſe habent & arma portant, & prioris periculi recordans, Nolo, inquit, toties temptare Deum meum. Et conuerſus, illo vbi Epiſcopum dimiſerat, redire cœpit, alijs omnibus eum ſequentibus, præter clericum quendam *E*NCODRICVM nomine qui longius ante illos progreſſus, iam fores delubri tenebat. videntes autem pagani, qui conuenerant, illos à cœpta via reuerſos proſequi eos quidem non audebant, ſed ad illum clericum interficiēdum omnes acquieuerunt. Quo viſo ille aliud, quo declinaret, non habens, fanum audacter quāuis exterritus intrauit. Erat autem illic clypeus pendens in pariete miræ magnitudinis, operoſo artificio auri laminis obtectus, quem contingere nulli mortalium liceret, eo quod eſſet illis neſcio quid in hoc ſacroſanctum ac paganæ religionis auſpicium, in tantum, vt nunquam niſi belli tempore à loco ſuo moueri deberet Nam, vt poſtea comperi modo Deo ſuo SEROVITO qui lingua latina MARS dicitur, erat conſecratus, & in omni prælio victores ſeſe hoc præuio cōfidebant. Clericus autem vir acris ingenij dum metu mortis in tēplo hucilluc diffugeret telum aliquod vel latibulum quæritans, clypeum corripuit, & amento collo iniecto, leuaq; loris inſerta in medium turbæ furentis ei in via proſilijt. Ruſtici vero prodigialem armaturā videntes, partim in fugam cōuerſi, partim etiam quaſi exanimes facti in terram cadunt: ille autem proiecto clypeo ſecus hoſpicium ad ſocios currere cœpit, & pedibus timor addidit alas. Cumq; anhelans &

palli-

pallidus ad ſuos deueniſſet, de ipſa huius trepidatione & eorum qui præmiſſi fuerant triduana occultatione apud omnes, præcipue vero apud Epiſcopum & Ducem tota nocte illa iucunda erat narratio. Monuit tamen pius pater filios ſuos & diſcipulos propter inſidias latentis inimici, vt ſe circumſpectè agerent. Tam diu ergo manſit in loco illo diſputans & ſuadens de regno Dei quo vſq; omnis populus fidei ſacramenta percipiens, fana ſua deſtrueret & Eccleſiæ ſanctuarium cum altari præpararet. Quod Epiſcopus conſecrans, IOHANNEM presbyterum eis ordinauit, & vt reliquam baſilicæ formam poſt ſuum diſceſſum promoueret ammonuit.

DE TEMPLO DÆMONIORUM apud Gozgangiam deſtructo.

DEINDE omni populo valefaciens, & in multa caritate omnipotenti Deo illos committens, ad GOZGANGIAM iter diuertit. in hac ſiquidē ciuitate miræ magnitudinis ac pulchritudinis templum fuit, ſed Epiſcopus cum de fide Chriſtianæ religionis eos per interpretem alloqueretur (Nam Dux ad ſua negotia iam ab eo diſceſſerat) illi ad omnia paratos ſe aſſerebant, ſi modo fanū eorum intactū remanere potuiſſet: magnis enim ſumptibus nuper extructum fuerat, multumque in eo gloriabantur, eo quod videretur magnum totius ciuitatis eſſe ornamentum. Tentabant etiam occulte immittentes quoſdam pontificis animum lenire muneribus pro ædis conſeruatione. Tandem rogantes, vt vel in baſilicam ordinaretur. Sed Epiſcopus conſtanter agens, indignum eſſe dicebat, ædem VII.

ſub

ſub titulo Dæmonis ædificatam immundoq; ritu profano tàm diuinis vſibus mancipari. Nam quæ conuentio
2.Corinht.6. Chriſti ab Belial, aut quæ communicatio templo Dei cum idolis? Dicebat autem illis & ſimilitudinem. Nunquid ſeminatis frumenta veſtra ſuper dumos & ſpinas? Non puto. Sicut ergo de agris veſtris ſpinas primo eradicatis ac tribulos, vt iactis bonis ſeminibus, optatas ſegetes ferre queant, ita & hanc radicem idolatriæ, ſpinam prædicationis, de medio veſtrum funditus exſtirpate, vt de bono Euangelij ſemine corda veſtra fructificẽt in vitam æternam. Hæc & alia huiuſmodi ſermonibus oportune, & importune, obſecrando, increpando, arguendo per ſingulos dies inſiſtens duros gentilium animos tandem ita emolliuit, vt ipſi ædem execrabilem, de qua tota quæſtio fuit, ſuis manibus confringerent & ſimulachra protererent.

DE ADVENTV LEGATORVM *eius, & præparatione dedicationis templi.*

VIII. DVM ea gerebantur, legati marchionis ADELBERTI de SAXONIA ſuperuenêre, opera & ſtatum Epiſcopi ſtudioſe inquirentes, marchio etenim cum eſſet amicus valde ac familiaris Epiſcopo, in gente barbara hũc periclitari metuebat: vnde ſi opus haberet, pręſidium & opem ei ferre cupiebat. Aſtuêre etiam ipſius Epiſcopi œconomorum nuncij, aurum, & argentum, veſtes quoq;, & alia neceſſaria ei deferentes: vt enim ſupra dictum eſt, licet Euangelium annuncians de Euangelio viuere deberet, ipſe nihil horum vti volens, ſuis ſe tãtum ſumptibus tranſigebat. Igitur legatos omnes apud

ſe ibi

ſe ibi tàm diù retinuit, quouſque videndo & audiendo diſcerent quid de operibus aut ſtatu eius referre deberent. Porrò baptizatis omnibus tàm viris quàm mulieribus totius ciuitatis, ad dedicationem altaris & ſanctuarij iam ſurgentis Baſilicæ, multa exultatione populi, deuotus accingitur, omni ſtudio ac diligentia ipſi feſto decorem & reuerentiam procurans, quatinus de amiſſione prioris fani vel celebritatis minimè dolerent, melioris ſolennitatis tripudio & melioris fabricæ ornamento conſolati.

DE ALLOCVTIONE IPSIVS ad Mizlaus principem.

INTER agendum verò quod ipſa dedicatio vel quod ſingula opera dedicationis ſignificare habēt, rudi populo antiſtes expoſuit; pręcipue vero MIZLAVS ipſius ciuitatis principem, quem pridem in pētecoſte cū alijs primatibus VNZNOIMIÆ baptizauerat, vt in eo cęteros erudiret, de his omnibus alloquitur, Sacramētum dedicationis ad animā cuiuſq; fidelis pertinere ſufficienti ſermone demonſtrans, quæ Spiritus ſancti templū efficitur, vel in cuius corde Chriſtus per fidem inhabitat. Dein ſermonem ad ipſum principem ex toto conuertens, Tu es, inquit, fili chariſſime vera domus Dei. Tu ipſe hodie dicandus & dedicandus es, & omnipotenti creatori tuo Deo, vt eminus ab omni alieno poſſeſſore, ipſius tantum manſio fias & poſſeſſio. non ergo impedias dedicationem tuam fili chariſſime. * Nihil enim prodeſt iſtam, quam cernis domum foris, dedicari, niſi & dedicatio iſta in me compleatur. Epiſcopus autem intelligens adeſſe Spiritum ſanctum, Ex parte, inquit; fili, domus Dei IX.

Videtur hîc aliquid deeſſe.

eſſe cœpiſti; fac vt ex toto ſis. Iam enim idolatriam fide commutaſti, baptiſmi gratiam conſecutus.

Nũc ſequitur vt fidẽ pietatis operib⁹ exornes, impietates, violẽtias, & crudelitates, oppreſſiones, rapinas, homicidia, fraudes penitus, poſtremo quidquid tibi fieri non vis, alij ne feceris. Captiuitates quas habes abſolue omnes. Quod ſi non omnes, vel eos certe qui Chriſtiani ſunt, tuæ fidei conſortes. *T*um ille parum hęſitans, Durum, inquit, mihi eſt, pater, dimittere omnes: quia magnis rationibus ac debitis quidam ex eis modò detinentur. Tunc Epiſcopus, Debita, inquit, pro debitis dimitti & ſermo euangelicus & Dominica ſuadet oratio. *S*ic enim omnium debitorum tuorum apud Dominum certam remiſſionem conſequeris, ſi omnes debitores tuos in eius nomine dimittis. At ille altius ingemiſcens, *E*n, inquit, in nomine Domini Ieſu omnes abſoluo; vt, ſecundum verbum tuum, dimiſſis peccatis meis dedicatio iſta hodie in me compleatur. Et vocans miniſtrum qui ſuper captiuos erat, omnes dimitti præcepit. *E*rat autem inter eos adoleſcens nobilis filius cuiuſdam potentis de DACIA. *Iſte* abſolutis alijs in cauea quadam ſubterranea iunctus cippo & catenis tenebatur, eo quod pater eius quingentarum librarum debitor, hunc vadem poſuiſſet. Cumque de abſolutione captiuitatum, de obediẽtia, & religione MIZLAI principis multa eſſet tàm populo quàm *E*piſcopo & omnibus qui aderant in domino exultatio, & ad conſummationem dedicationis miniſtri ac ſacerdotes alacriter feſtinarent, neceſſaria præpararent, habitis omnibus, vas cum cineribus, quod ad aram poſitum erat, inueniri nõ potuit. Cumque miniſtri commixtionem ſalis & vini & cinerum

cinerum facturi, & non inuentis cineribus turbarentur, VDALRICVS Sacerdos correpta* contra vicinas domos vnam vel duas ſcrutatus in eis cinerem non inuenit. *t. conta, pro vaſe: kantrum vocamus.*

Deinde ad tertiam currens cryptam quandam ſubterraneam, in quam prædictus adoleſcens in abditiori parte claudebatur intrauit. Sed captiuus per feneſtram manu porrecta, & ſonitu facto currentem Sacerdotem ad ſe vocat, rogans vt pro ſui liberatione Epiſcopo ſignificet. Sacerdos vero correptis cineribus properanter ad Eccleſiam rediſt & operienti Epiſcopo aliſque fratribus de illo inſinuat. Epiſcopus vero quamuis miſericordia moueretur, Tanta, inquit, præſtitit nobis, vt amplius eum rogando grauare non audeam. Tamen ne gaudium huius feſti aliqua ex parte claudicet, ſuper huius quoque miſeriam Dei miſericordiam inuocemus. Et conuerſus ad orientem cum miniſtris quaſi hora vna preces fudit ad Dominum. Deinde ſacerdotibus ait, ſeorſum accipite MIZLAVS, & quam modeſtius poteſtis ſuper hoc verbo exhortamini. Quod cum facerent, MIZLAVS ait, In hoc vno homine parcat mihi velim prudentia veſtra, nam pater eius maioribus mihi debitis aſtrictus eſt, quam vt gratis abſolui poſſit. Sufficiat vobis quod tantos abſolui gratis. Tunc illi, Reuera, inquiunt, multum eſt quod feciſti. Miratur hoc dominus Epiſcopus, miramur & nos, nec in longo tempore Chriſtianis tale quid in terra Chriſtianorum comperimus, vnde & dominus Epiſcopus & omnes fratres gratias tibi referunt & honori te habent, & ſemper habebunt, Deoque omnipotenti cuius te ſeruum exhibuiſti, quò de omnibus vicem tibi rependat, deuotè ſupplicabunt.

Nam & dominus Epiſcopus tam magni pendit, quod feciſti, vt vltra quidquam rogare te verecundia. Sed noueris in veritate, quomodo ſi quo pacto te ipſum vincens, hoc bonum cæteris tuis meritis ſuperaddere poſſes, magna tibi gratia magnaq; recompenſatio apud Deum cumularetur: magnus etenim dominus Deus noſter, & magna virtus eius, moriſque illi cum ſit pro paruis magna reſtituere, quanto magis pro magnis maxima. Quod ſi hoc magnum & difficile tibi pro ipſo feceris, non ſine mercede maxima ab eo indonatus remanebis. Sed quid multis? Ingemuit homo tactuſq; ab intus ſpiritu pietatis, totus ſoluitur in lachrymas. Deinde cum ipſis clericis ad Epiſcopum tendens, En, ait, pater ſanctiſſime. in iſta quoque petitione Deum meum & te ſeruum eius dominoſq; meos ſacerdotes miniſtros tuos honorabo: quinimo pro nomine domini mei Ieſu corpus meum & omnia mea ſi ratio poſtulauerit, deuotus impendam. Et iubens adduci vinctum ferro & catenis oneratum, flentibus omnibus qui aderant in hoſtiam & oblationem Deo aræ impoſuit, petens ſibi remiſſionem peccatorũ à domino pro ipſo recõpenſari. Ita ergo in plenitudine gaudij ſpiritualis tota illa Eccleſia feruente, & laudes Deo ſuper vniuerſis bonis ac donis eius concinente, dedicatio conſumatur, omneſq; alij exemplo MIZLAY principis vias ſuas correxerunt, vnuſquiſq; ab iniuſtitijs & violentijs ſeu oppreſſionibus ſuis tẽperando & vi ablata proximis ſuis reſtituendo. Eccleſia ergo proficiebat, & creſcebat, & licet inuidente diabolo, ambulans in timore domini & ſpiritu ſancto replebatur. Sed hoſtis antiquus damna ſua non ferens opera Dei turbare molitus, validis erroribus vniuerſam prouinciam cõcuſſit. Nam POLIZLAVS Dux POLONORVM inuictiſſimus in multa fortitudine & copioſo militum apparatu de

ter-

terra ſua iam veniens in ipſis terminis POMMORANIÆ caſtrametatus ferebatur in furore graui terrã ipſam ingreſſurus. Audierat enim, quod poſt priorem beati OTTONIS prædicationem nec pacti ſecum fœderis nec ſuſceptę religionis iura ſeruare curarẽt. Inſuper compertum habebat quod ciuitates quæ pridem conuerſæ fuerant, remiſſi tributi veniam aſpernati, ſuiq; mediatoris obliti viribus ſuis ſe deinceps tutos fore confiderent, munitionibus & caſtris quæ bellica vi conplanata fuerant, ex magna parte hoc interuallo reparatis. Vnde quaſi iuſtam commotionem habens Dux eos iterum conterere veniebat, ſuæq; ditioni ſubiugare. Quod illi audientes, miſſiſq; ſæpius atq; remiſſis exploratoribus, exercitum iam in proximo cognoſcentes, multum vbiq; trepidare cœperunt, partimq; fugere ac res ſuas ad loca munita deferre, partim etiam arma contra mouere, fineſq; ſuos defendere meditabantur. In ipſo tamen articulo, vt puto à Deo inſpirati omnes quaſi oues ad paſtorem, ſcilicet ad Epiſcopum confugiunt, & quid facto opus eſſet conſilium quærebant, at ille pietatis viſceribus affluens Eccleſiam rudem & neophytam bellico tumultu vexari pernicioſum ſciẽs, de diuina miſericordia ſimul etiã de POLESLAI ducis amicitia non vane præſumens, bellũ ſimul & cauſam belli, ſi modo cõſilijs eius parere velint, diſſoluere pollicetur. Quo audito illi prudẽtiæ & ſanctitati doctoris ſui attendentes, nec ſiniſtrè caſurũ arbitrati negotium, ꝙ ille vt timorem domini ſuſcepiſſet, communi decreto ſemetipſos & omnia ſua conſilia eius ſapiẽtiæ commiſerunt. Aſſumptis igitur clericis pater venerabilis ſarcinas quidem & omnem ſupellectilem ſuam ibi relinquens, obuiam ſe parat exercitui, iunctis ſibi viris honorabilibus de terra, qui à Duce obiectis reſpõdere & omnibus cõtrouerſijs decidendis hinc inde exortis poſſent

Digitized by Google

ſufficere. Vbi igitur ad caſtra venit à Duce honorabiliter ſuſceptus, mirumq; dictu, quam facile diuinis eloquijs animi eius feritate lenita, ad omne quod volebat, principem inclinauerit. Ille namq; multum proteſtabatur non alia ex cauſa hoc tempore bellum ſuſcepiſſe, quam ob iniuriæ Dei omnipotentis vltionem & mutui fœderis ruptionem, quia & Chriſtianiſmi iura in pleriſq; locis rem diuinam paganitate violaſſent & initæ ſocietatis & compoſitionis ligam minimè ſeruaſſent. Epiſcopus ergo hæc omnia emẽdatione digniſſima faſſus, legatoſq; aliquantũ pro his obiurgans, ad priſtinæ compoſitionis pactum partem reuocat vtramq; ſeſe tunc temporis, quemadmodum & nunc pacis mediatorem extitiſſe commemorans. Placabat autem maxime ducem POLONIÆ BROCIZLAI Ducis fides & deuotio ab Epiſcopo laudata: quia & in priori & in prædicta prædicatione æquè fidelis inuentus, multa bona prædicatoribus oſtendiſſet. STETINENSIBVS vero quod aliqui ex eis ad errores priſtinos reuoluti eſſent, diuinæ indignationis ac ſuæ illis mandat non defore vindictam, niſi quãocius apoſtaſiæ immundicias congrua diluant ſatisfactione, indulgentia petita doctoris. Dux itaq; talibus modis à beato viro mitigatus, licet nimis murmurantem exercitum vtpote prædæ auidũ, verſis aquilis, ad ſua redire præcepit. Porro Epiſcopus voti compos cum legatis rediens attonitis gregibus ſuis, optatæ pacis & ſecuritatis nunciũ reportauit. Et quantum illi pridem de metu belli mæſtificati fuerant & concuſſi, tantum alacres facti ſunt & in fide Chriſtianiſmi fundati; ſane doctori ſuo aſcribentes patriæ liberationem, ſeruuſq; Dei magnificatus eſt vehementer in terra POMMERANORVM. Ille vero nihil meritis ſuis tribuens, tanto ſe humiliorem apud Deum & homines exhibuit, quanto ſine illius auxilio ſe nihil poſſe ſciebat, dimitcenſq;

tenſq; nuncios, de quibus ſupra dictum eſt, marchioni & SAXONIBVS gratias egit pro bona voluntate, de Dei operibus & de ſuo ſtatu mandans quæ audiſſent & vidiſſent, ad Dei gloriam narrare.

QVOMODO VERANIAM INſulam conuerte voluerit, ſed prohibitus, presbyterum Vdalricum illo nauigio deſtinauit, idemq́ tertio vento prohibitus.

ERAT autem VNZNOIMIÆ illis diebus Dux pariter & Epiſcopus. Eſt autem inſula quædam, non longe à ciuitate illa, habens mare interiectum, quaſi itinere vniꝰ diei, VERANIA nomine. Sed loci huius incolę duri erãt & barbari, ſingulari feritate crudeles. hij prædicatione beati viri dudũ comperta, omnia quæ de illo dicebantur, aſpernati, mortẽ ei, ſi ad eos veniret, minabantur. Sed quo amplius duras eorum minas audierat, eò amplius in animo ſuo fixum habebat illo,* ſperans ibi martyrij coronam ſe adepturum. De hoc vero cum Duce & aliis familiaribus ſuis dum conſiliũ tractaret, propter immanitatem periculi ab omnibus diſſuaſus eſt. Quod ægerrime ferens, ingenioſius agere cœpit quomodo ſe neſcientibus eis illo proriperet. Hoc ſentientes illi, cautius eum obſeruabant, nullã ſecuri opportunitatem quod id aggredi poſſet ei concedebant: ſalutẽ illius vitamq; multis vtilem ac neceſſariam memorantes. Verũ deſiderij magnitudine nihil huiuſmodi rationum audire potuit, illos potius modicę fidei arguens, ac puſillanimitatem eorũ increpãs, fidẽ Chriſtianã factis magis firmãdam aiebat, quam verbis. At is, Quæ merces æternę vitæ prędicatoribus, qui pro illa vitã pręſentem expendere formidarent? Et quid, inquam, fieret, ſi in his barbaris nationibꝰ euangelizantes ꝓ Chriſti nomine omnes occumberemus? X.

Nimi-

Nimirum glorioſior eſſet prædicatio, quæ noſtrum ſanguine firmaretur. Sed ô dolor de tanto fratrum numero nec vnus, puto, dignus habebitur, morte ſua vitæ, quam ſperamus, perhibere teſtimonium? Atq; verbis talibus verecundia nata eſt trepidantibus.

VDALRICVS autem venerabilis ſacerdos conſtantior factus ſciens etiam hoc ſeni placere, huc lætus ------ Accepta igitur benedictione paratu(r)am ſacerdotalem, calicem quoque ac librum & cætera quæ faciendæ miſſæ ratio poſtulat nauem conſcendit. Sed illi videntes fratrem ſuum vnice carum ſolum ad martyrij palmam properantem cum dehortari eum non poſſent, viam eius lachrymis vberioribus proſecuti ſunt. Qui horis quaſi tribus proſperis flatibus nauigans fere iam ab oculis corũ oblat⁹ fuerat, & ecce tempeſtas oritur, ventiſq; contrarijs ratem huc illucq; pellentibus, viam tenere nõ potuit, ſed & littus vnde exierat poſt multam fatigationem appulſus eſt. Ille vero tametſi tempeſtatis iniuriam & imbribus deſuper irruentibus & procellis nauem deorſum implentibus totus eſſet madidus; vixq; ſpirare videretur à cœpto deſiſtere noluit, neq; ad terram exire noluit, ſed ſedẽs in nauicula trãquillitatem maris exſpectabat; interim aquam de naui vaſculo proijciens. Ventis itaque paululum ſedatis, iterum nauigare cœperunt, iterumque ſimili modo impeditus eſt. Tertia quoque vice ire temptans, ſed nihilominus nocte ac tempeſtate ingruente ponti ſæuitiam vix & quaſi per miraculum euaſit; tempeſtas vero infra dies ſeptem non ceſſauit. Intellexit ergo vir Dei VERANOS euangelicæ gratiæ indignos, currenſq; cum clericis diſcipulum quaſi de paleſtra coronatum de littore ducit ad tectũ, ſuper ipſius conſtantia fideiq; magnitudine dominum benedicens. At vbi cœnatum fuit fratres de nauigatione V-

DALRICI

DALRICO iocari cœperunt. Et quis Inquiunt ſi periſſet homo, reus homicidij teneretur? ADELBERTVS autem interpres, cui maximè factum diſplicebat, Quis iuſtius, inquit, homicidium lueret quàm is qui eum ad tale periculum direxit? Verum Epiſcopus quamuis ab eodem fratre de hoc verbo ante pulſatus fuerit, nil motus, ad Euangelium ſe conuertit, & exemplo domini diſcipulos quaſi oues inter lupos mittẽtis factum ſuum defendit. Quis enim, ait, homicidij reus tenebatur, diſcipulis qui à domino mittebantur interfectis, qui oues ad lupos miſit: profectò à lupis oues deuorandas ſciuit. Deuoratæ ſunt oues à lupis, interfecti ſunt Apoſtoli à tyrannis. Deinde parabolam facto ſuo coaptans plena rationis doctrina diſcipulos animauit, digniſque exhortationibus in gaudio ſpirituali magnam partem noctis expendit. Et mane facto, quid nam agerent vel quo ducerentur, inter ſe tractabant. Verum haud diù cunctabundi, quod ſuperfuit de opere in agro Domini Coloni fideles inter ſe diſtribuunt; alijs retro ad THYMINAM, alijs autem ad loca alia euangelizandi gratia diuertentibus.

QVOMODO SOCIIS NE AD STETINAM iret, debortantibus, ſolus tunc adgreſſus ſit; & retractus, comites via eos acceperit.

EPISCOPVS vero ad STETINAM iter propoſuit cum miniſtris, de apoſtaſia in ſpiritu vehementi increpare ſuperbos. Sed clerici qui cum ipſo ituri erant, STETINENSES, barbaros & crudeles XI.

agnoſcẽtes,ſuæ pariter & illius ſaluti metuebant. Vnde ne illuc veniat dehortantur ſtudioſius. Cumque illi moleſti eſſent, Video, ait, tantum ad delicias venimus: quidquid aſperum & difficilè occurrit,totum declinandum iudicamus. Sed eſto, nam ad gloriam martyrij, ſicut nullũ cogere volo, ita ſi poſſet fieri, omnes vos hortari vellem. Rogo autem ſi iuuare nõ vultis, ſaltem ne me impediatis. Suæ vitæ poteſtatem habeat vnuſquiſq; : liberi eſtis vos; liber et ego. Dimittite me viri obſecro. Et eiectis omnibus ſeſe in cubili ſuo in orationem dedit vſque ad veſperam. Deinde vocat puerum familiarem, præcipiens vt clauſis vndique oſtijs, à ſe omnes dimoueat nullumque ſine ſui conſcientia admittat. Quo facto ſecreti ſui compos, fugam meditatur, itineralia induitur, ſuccingitur, indumenta ſua ſacerdotalia cum libro, calice, alijsque vtenſilibus in mantica ponens, omnia in humeros leuat, tectusq; vmbra noctis, clam cunctis neſcientibus, incomitatus vrbem egreditur, viam carpens, quæ STETINAM vergit. Cumq; circumſpexiſſet huc atq; illuc & nullum comitari ſe videret, lætus & alacer de proſperitate furti, Deum benedicens matutinale inchoat officium, *gliſcẽs*, & properans totum iter nocte illa complet. Cumque nocturnus viator viam ardenter carperet, hora noctis decima iam inſtabat; Clerici autem è diuerſis ſtratis ſurgentes cum ad dicendas matutinas ſe colligerent, quidam ſuſpẽſo gradu ad cubiculum pergunt *E*piſcopi, vtrum dormiat an vigilet, vel quid agat, explorare cupientes. Verum vbi propius propiusq; admoti Epiſcopum nõ inueniunt, conſternati ſunt animo. *E*t diligẽter omnia ſcrutãtes, cubicularium Epiſcopi & alios qui iuxta erant crebro ſciſcitantes quod factum fuerat, tandem ediſcunt. Quid multis? turban-

Digitized by Google

turbantur omnes, alijque pedibus, alij vero aſcenſis equis, huc illucque pontificem quæſituri diſcurrunt, factoque mane hi qui in equis fuerant, directo calle ac concito gradu verſus mare viam inſequuntur abeuntis & abeuntem conſequuntur. At ille vbi eminus venientes nauem iam intraturus, agnouit, turbatus eſt valde & altius ingemiſcens, Heu, inquit, Domine Ieſu vnice Dei, vnice virginis, dulce nomen ſpei meæ, nunquid fraudabis me à deſiderio meo? Fac, oro, vt hi, qui veniunt, aut mecum eant, aut me à propoſito meo non impediant. His dictis illi accurrebant, moxque ab equis deſilientes pedibus illius proſternuntur. Sed quid? proſternitur & ipſe: leuant illi; leuat & ipſe: flebant illi, flebat & ipſe, vocemque mœror ac triſticia vtrinque diutiſſime intercluſit.

Tandem poſt multas lachrymas ſenior mœſtus in hanc vocem prorupit, Ad quid veniſtis? Redite quæſo ad hoſpicium & ego via quam cœpi pergam. At illi, Abſit, inquiunt. Sufficit nobis hæc tam grandis confuſio, amodo te nequaquam deſeremus. Si redire vis? tecum redibimus; ſin autem progredi, maius tecum progredimur. Sed placeat ſanctitati tuæ conſilium noſtrum. Redeamus pariter ad fratres & ad pueros noſtros hodie, cras, ecce, coram te loquimur, ſiue in mortem ſiue in vitam omnes tecum veniemus.

QVOMODO SEQVENTI DIE Stetinam intrauerit & prædicauerit.

XII. TALI ergo pacto Epiſcopus cum eis reuerſus craſtina die omnibus ſe comitantibus viam eandem ingrediuntur, aſcenſaq; naui proſperis flatibus, Stetinam ſunt aduecti. Homines autem de ciuitate inter ſe diuiſerunt, alijs adhuc in fide manentibus, alijs vero ex maiori parte ad paganiſmum reuerſis. Fuit autem baſilica ante introitum ciuitatis in area ſpacioſa, quam ipſe in priori profectione dedicauerat. Quam ingreſſi hoſpitari cœperunt. fideles itaq; de aduentu Epiſcopi gaudebant, infideles turbabantur. Præ omnibus vero nefandi ſacerdotes furere & furorem ------- excitare, adeo vt collecta manu armatorum, Eccleſiam vndiq; cingerent, & inſanis tumultibus debacchantes ædem ipſam conuellendam & omnes qui erant ibi vnà cum magiſtro interficiendos clamitarent. Epiſcopus itaq; martyrij auidus, pontificalibus ſe induens, arma ſua, CRVCEM tollit & reliquias, pſalmoſq; ac hymnos cum clericis perſonans, agonem ſuum domino commendabat. Barbari vero audito cantu mirati ſunt valde, quod quaſi in articulo mortis poſiti cantare potuiſſent. Et auſcultantes mutuoq; ſe reſpicientes, virtute vt pote verborum incantati, clementius ſe habere cœperunt, & iam non viribus ſed magis ratione opus eſſe dicebant, ad talia recipienda, vel etiam propulſanda. Deinde ſapientiores quiq; ſuper his rebus ipſos ſacerdotes ſecretius conueniunt, ipſorum eſſe dicentes cõgruis rationibus religionem ſuam defendere. Talia inter ſe muſſitantes paulatim ad ſua digrediuntur.

Erat

Erat autem ſexta feria & Epiſcopus cum ſuis illa die ſabbatoq; ieiunijs & orationibus ſacriſq; meditationibus vſq; in diem dominicam intentius operam dabat.

DE VITSTACO QVOMOdo à vinculis ſit ereptus.

INTERREA ciuis quidam nobilis eiuſdem ciuitatis VITSTACVS nomine, in conuentu populi, in plateis, & domibus, vbicunq; & quãdocunq; facultas data eſt, regnum Dei & fidem prædicare non deſijt, Chriſtianas traditiones & omnia documenta Epiſcopi ſana & ſancta & veritatis plena conteſtans. hic etenim non longe ante aduentum pijſſimi OTTONIS cum alijs conciuibus ſuis piraticam cõtra paganos exercendo dum incautius ageret, in hoſtes inciderat, multiſq; ibi trucidatis cum alijs vitæ relictis in captiuitatem ductus fuerat. Cumq; ferro & catenis & tenebroſi carceris cuſtodia clauderetur, orando ad dominum per merita Epiſcopi liberatus fuit. Nempe cum diuturna oratione fatigatus in ſomnum reſolutus eſſet, Epiſcopum OTTONEM qui eum baptizauerat & de ſacro fonte leuauerat, ſibi aſſiſtentem videbat. Quem dum ille cognoſceret, rogat iterum & genua flectit pro ereptione. At ille, Ad hoc, inquit, veni. ſed tu liberatus ea quæ Stetinenſibus mando, ferre non dubites. Et mox datis mandati verbis, & ſigno crucis ad eum facto, captiuum exire iubet. Expergefactus homo de viſu lætatur, mouet greſſum, effectum probat viſionis. Et ecce catenæ omnes & vincula ſoluebantur, progreditur ad oſtium, & carcer apertus erat. Sentit ergo virtutem adeſſe diuinam altũq; ſuſpirans gratias agit om- XIII.

Digitized by Google

mnipotenti Deo, ac timido greſſu inuiſam domum exiuit, ſuſpectiſque locis leniter tranſitis, curſum ad mare tetendit, diuq; huc & illuc diſcurrens nauem quærebat, ſed nullam inueniens admodum anxiari cœpit. Nam ſe denuo capi, denuo incarcerari metuebat. Sed quid faceret? Ad vltimum, formidine mali, cum iam ſine remige corpus in vndas pararet mittere, OTTONEM ſuum nominans ingemuit ad dominum. & ecce de inſperato cymba littori adlabitur; quam ſibi à Deo paratam videns, cum gratias egiſſet, aſcendit & vtriſq; manibus fluct* verberãs, ratem conuertit in altum, mirumq; dictu, quam citiſſimè proſperante de * pat ad pulſus eſt horis quod miraculum aſſiduo relatu notũ faciant & STETINAM veniens reſponſa Epiſcopi ciuibus in vnum cõgregatis vt iuſſus erat præmiſſa ex ordine liberatione ſua ita expoſuit: O ciues, doctor & magiſter noſter beatus OTTO ſic & ſic fecit mihi: & hæc mandat vobis. Grauis & dura nimis ab omnipotenti Deo vindicta ſuper vos & ſuper ciuitatem iſtam ordinata eſt, pro eo quod eius fidem & culturam polluiſtis, partim cum eo partim pro eo idolis ſeruientes.

DE SACERDOTE IDOLORVM altare domini confringente ſed punito.

XIV. NEFANDI quippe ſacerdotes dum peſte ac mortibus homines & iumenta quodam anno ex inæqualitate aëris ibi laborarent, à dijs hoc malum immiſſum eſſe dicebant & ex voluntate populi Eccleſiã ſancti ADELBATI martyris tintinnabulo & campanis deiectis, deſtruere cœperunt, vnuſq; illorum dum malleo cementarij altare percuteret, ſubito lãguore ac ſtupore à domino percuſſus eſt. Cumq; malleus de

S. Adlberti.

manu

manu eius caderet, cecidit & ipſe: deinde poſt longum ſpiritu parum reſumpto, populum aſtantem, quaſi ex plaga emendatus ſic adorſus eſt, fruſtra O ciues nitimur: Deus Chriſtianorum fortis eſt, & noſtra vi à nobis expelli non poteſt. Mihi autem conſilium videtur, vt illum habeamus, & tamen antiquos Deos noſtros non dimittamus, & iuxta illius aram noſtris quoq; dijs aram conſtituamus, vt eos omnes pariter habeamus propicios. Quid faceret populus? Territus prodigio conſiliū probauit, exſtructoq; nefando altari iuxta dominicum altare Dei, ſeruierunt & dæmonibus iuxta hiſtoriam antiquitatis, qua dicitur, quod populus Samariæ Deos gentium colens, nihilominus domino ſeruiebat.

DE ADVENTV EPIſcopi.

BITSTACVS ergo fidei zelo calens non ſemel aut bis legationem, quam acceperat, egit ad populum, ſed ex quo à captiuitate redijt, nunquā ceſſauit euangelizare regnū Dei, miſericordiā Dei & merita liberatoris ſui ciuibus inculcans; & niſi ab errore quieſcant, diuinam eis vltionem intentans. Tota vero ciuitas, exceptis ſacerdotibus factum hoc cum veneratione mirabantur, & tamen præualente conſuetudine, à paganiſmi ritibus ceſſare non poterant. Sed iam de præſentia domini Epiſcopi reſponſalis eius audentior factus, linguā laxat eloquio, victorq; idolorū & vatū, vana de his vaticinantiū, ad ſeruū Dei veniens cū amicis & cognatis ſuis, pronus adorat, gratias agit, referēs omnē ex ordine rē, ipſumq; ardenter ad opus prædicationis inſtigat, auxiliū ei & conſilium ex ſua ſuorūq; parte ad omnia pollicit⁹. XV.

Itaq;

Itaque die dominico completis miſſarum ſolenniis, ſicut erat ſacra indutus, armatura vexillo CRVCIS ex more prælato, in medium forum ciuitatis duci ſe rogauit. Cumq; ad portam ventum eſſet, ecce, per quam ſine remigio trans mare VVITSTACVS vectus erat, nauicula poſte pendebat; & admotus laterri pontificis, Vides, ait, pater? & feriens eam haſta, Hæc, inquit, cimba teſtimonium ſanctitatis tuæ, firmamentum fidei meæ, argumentum legationis meæ ad populum iſtum.

Erat autem aluus breuiſſimus qui à duobus facile portaretur. Subſiſtit Epiſcopus, & diligenter rem conſiderabat, perpenditq; quod in pacatiſſimo amne vix, remo gubernata, vnam perſonam portare ſufficeret, nedum in fluctibus marinis ſine omni gubernaculo niſi hoc diuinæ virtutis eſſet gubernaculum, gratias agit Deo beatus antiſtes quod incredulæ genti virtutem ſuam tali facto demonſtraſſet. Liberatus autem ſubintulit, Hanc idcirco ſuſpẽdi feci ad portam vt ingredientes ſiue egredientes facto hoc diſceretis, quid in ſuis neceſſitatibus de Dei miſericordia ac de tuis meritis, ſanctiſſime pater, ſperare deberẽt. his dictis in confertiſſimas paganorum turbas, miniſtris comitantibus, in medium forum ſeſe contulit *Epiſcopus*. Erant autem ibi gradus lignei, de quibus præcones & magiſtratus ad populum concionari ſolebant. In quibus ſtãs miniſter Euangelij ſermonẽ cœpit, fremitũ verò diſſidẽtis populi VVITSACVS vice præconis manu & voce ſedabat.

QVOMODO HASTIS EVM APproiecerint ſed in manibus eorum diriguerint.

XVI. CVMQ; omnes conticuiſſent, & verbum exhortationis pars maxima libenter .... ecce vnus Sacerdotum vir Belial, plenus furore, pinguis, procerus,

procerus, in medium turbæ ſeſe fortiter intrudens cambuccam ſuam manu geſtabat, ſpiransq; & anhelans, vſq; ad ipſos gradus acceſſit, leuataq; manu ſemel & bis columnam graduum validiſſime percuſſit. Deinde clamore magno & verbis neſcio quibus contumelioſe prolatis, ſilentium mandat loquenti, ſuaq; vocis groſſitudine magnum tonans ſermonem, Epiſcopi & interpretis pariter oppreſſit, populoque ait: Sic ô inſenſati & ſtulti, & inertes quare decepti & incantati eſtis? Ecce hoſtis veſter & hoſtis Deorum veſtrorum. Exſpectatis? feret ne impunè contemptum & iniuriã? Omnes autem incedebant haſtati. Fatur ergo ſacerdos. Hæc dies omnibus erroribus eius finẽ imponet omneſq; adhortãs ſigillatim quoq; de quorũ certus erat malignitate proprijs nominibus compellabat. Et quicũq; ſpiritu veſano agitabantur, quibusq; familiare fuit, audacter magna, quàm conſulte agere, ad dicẽtis vocem inflammati haſtas leuant, quas dum ad iacendum vibrant, actu rigent in ipſo, mirumq; dictu, nec haſtas iacere, nec dimittere dexteras, vel de loco moueri poterant. Stabant igitur vt ſimulachra immobiles, fidelibus & religioſis facti ſpectaculum. Quotquot enim erant infideles & maligni qui à fide Chriſtianiſmi defecerant & in infidelitate ſua pertinaci dementia ſtantes impias manus contra ſeruum Dei leuauerunt, hac pœna tàm diù ſunt mulctati, quouſq; in ſua fide boni firmarentur, & illi à prauitate cordis per pœnam corporis corrigerentur. Nam & Epiſcopus arrepta miraculi occaſione, Cernitis, inquit, fratres, quanta ſit potentia Domini. Certè, vt video diuinitus ligati eſtis. Quare non iacitis haſtas? Quare non dimittitis dexteras? Quamdiù in hoc viſu apparebitis? Illi autem neſcio an præ confuſione, an præ ſtupore nihil reſpondebant. Tunc ille, En, inquit, Dij veſtri pro

 quo-

quorum religione certatis, ſi quid poſſunt, auxilientur vobis. Sed & iſte veſter tumultuoſus ſacerdos inuocet nunc Deos ſuos, ſuper vos, det conſilium, det auxilium. Si quid nouit, ſi quid poteſt; iam tempus eſt. Ille vero iam ſtabat, iam dudum euentu rerum attonitus iam vlterius nec mutire præſumens. Cumq; omnes ingẽti pauore ſilerent, Epiſcopus miſeratione tact⁹, Gratias inquit, tibi Domine Ieſu Chriſte, qui potentiam fortitudinis tuę, cum tempus eſt, ad terrẽdos aduerſarios & ad protegẽdos ſeruos tuos exercere ſoles. Sed quia pius & miſericors es, ignoſce, ignoſce, rogamus ignorantiæ ſeu temeritati populi huius & vſum corporum ſuorum quo te ligante priuati ſunt, ſolita illis miſeratione reſtitue. Quo dicto, CRVCISQ; ſigno ad eos facto, effectus orationem mox inſecutus eſt. Et ſubiungens, En, inquit Epiſcopus, ſi audire hactenus noluiſtis, tangite ſaltem, & ſenſu ipſo probate quanta ſit miſericordia Dei noſtri, quanta ſit veritas fidei quam prædicamus vobis, & longius de iudicio & miſericordia Dei de vitæ præſentis incerto & perſeuerantia æternorum profunde diſputans, contritos in Syon peccatores erudiuit, tandemque medicamine ſalutaris eloquij aliquantum manſuefactos benedixit, & cœtum dimiſit. Deſcendens vero de gradibus Eccleſiam ſancti ADELBERTI cum fidelibus zelo zelatis pro domo domini intrauit à præmiſſa inibi orationis ſolennitate altare abominationis fregit, comminuit, & eiecit, factaque reconciliationis emundatione, fracturas Baſilicæ ſuis fecit emendari impenſis.

QVOMO-

Digitized by Google

QVOMODO PVEROS CHRIſtianos à paganis ſeparauit.

CVM Q; ſæpius eandem frequentaret Eccleſiam, quodam tempore pueros in platea ludentes inuenit, quos dum lingua barbara ſalutaſſet, vultu coniocando illis etiam CRVCIS ſigno eos benedixit, & paululum procedens, intellexit, quod vniuerſi relictis ludis ſuis, viſendi ſtudio collecti, à tergo ſequuntur Epiſcopum, hominum ignotorum, vt eſt mos illi ætati, aſpectum habitumque admirari. Subſtitit homo Dei, & circumfuſos blande alloquens, ſciſcitatur ſi aliqui, ex eis baptiſma percepiſſent. Illi ſe mutuo reſpicientes, cœperunt inuicem prodere, qui fuerint ex eis baptizati. Quos Epiſcopus ſeorſum vocans, quærit ab eis, voluntatis eorum ſit, tenere velle; conſtanter affirmantibus, Epiſcopus, ſi, inquit, Chriſtiani eſſe velitis, & fidem ſeruare baptiſmi, iſtos non baptizatos & infideles pueros ad ludũ veſtrum admittere non debetis. Qui ſtatim iuxta verbum Epiſcopi ſimiles cum ſimilibus congregati pueri baptizati non baptizatos abijcere & abominari cœperunt, nulla eis ludi ſocietate communicantes. Itaque videre pulchrum erat, quomodo hi de profeſſione Chriſtiani nominis gloriantes, familiarius agere & auidè intueri & audire doctorem, etiam inter ludos ſuos; illi autem quaſi de infidelitate confuſi & exterriti, à longius ſtare. Sed pater optimus & credentes miti ſermone ad fidem plenius pro ipſorum capacitate inſtruxit; non credentes vero ad credendum tam diu exhortabatur, quouſq; baptizari ſe & Chriſtianos fieri omnes flagitarent. XVII.

QVOMODO VVITTSTACVS ad Epiſcopum veniens verba ei populi renunciauit.

XVIII. INTERIM vero maiores natu & ſapientiores quiq; de rebus iſtis altius inter ſe tractaturi conſederant, & à mane vſq; ad medium noctis huic deliberationi vacantes, de ſalute propria & totius populi, de ſtatu ciuitatis & conuerſatione pariter ſecundum prudentiam ſæculi diligenter diſputabant. Præcipue autem vniuerſa quæ OTTONIS erant dicta vel facta examuſſim trutinabant, & mediante ſpiritu ſancto in hanc ſententiam omnes conueniebant, & Eccleſiæ, vt funditus exſtirpata idolatria ex integro ſe religioni chriſtianæ ſubmittant; atq; in hoc verbo concilium ſoluunt. VVITTSTACVS verò qui omnibus his intererat, nocte ipſa cum paucis ad Epiſcopum veniens, optatum affert nuncium, omne conſilium ei breuiter intimans. Deinde etiam collectis ad Epiſcopum clericis & alijs familiaribus omnia quæ audierat quæq; in concilio de ipſo dicta fuerant, ſecundum ordinem liberationis eius qui loquebatur; & de miraculo, quod haſtas vibrantes contra Epiſcopum pridie obriguerant, & quod adhuc Epiſcopum latebat, qui ad Eccleſiam cum miniſtris per plateam præparatus incedebat, tantus ſplendor veſtium apparuit, vt maligni homines qui ad eum necandum ex inſidijs veniebant, nimię claritatis aſpectu in fugam territi ac turbati verſi fuerint. deniq; virum illum virum Belial ſacerdotem qui ei concionanti ad populum impedimento fuerat ab ipſis ciuibus eiectum nunciat. Porro apud eos eius liberalitates & eleemoſynarum inæſtimatæ largitiones, captiuorum

Digitized by Google

rum redemptiones quoq; ſine magna recompenſatione, q nullius eorum opes vel ſubſtantiam oblatam contigerit, ſuis impenſis ſeſe atq; ſuos tranſigens, etiam baſilicas exſtrueret, deſtructaq; reædificaret omnia: hæc quantæ venerationis, quãtæue admirationis habita ſint, cum gaudio referebat. Igitur de mane conſurgens Epiſcopus, & cum gratiarum actione Miſſas celebrans, concurrentes ciues iterum alloquitur; paratos atq; obedientes ad omnia inuenit. Quicunq; enim apoſtaſię vicio ſe inquinauerant, ſpiritus ſancti virtute faciente, compuncti, per manus impoſitionem in fonte lachrymarum ſuarum loti, Eccleſiæ ſanctæ reformantur. Pueri vero & quicunq; ſacramentum baptiſmi nondum erant conſecuti, baptizantur; fana deſtruuntur, Eccleſiarum fracturæ ſolidantur; ſi quæ deſtructæ fuerant, reparantur. omnis ergo populus iam quaſi vir vnus idipſum ſapiebant in domino. Gaudet Epiſcopus, lætantur ſacerdotes, magnifica fiunt in conſilio iuſtorum opera domini.

DE ROMBONE A PISCAtoribus capto.

PRÆTER hanc autem ſpiritualis lætitiæ occaſionem, diuinitas omnipotentis illi ciuitati ex inopinato corporale commodum exhibuit. nam immenſæ molis ROMBONEM circa portus ac naues ſe oſtentantem piſcatorum manus ad litus eiecit in menſe Auguſto; cum tamen illis in locis talis captura non * vero vernali tempore occurrat, ex cuius carnibus ac pinguedine omnes ciues partes capiunt, XIX.

* niſi

& Epiſcopo, cuius meritis hoc munus adſcribebant, pluſquam abſumere cum ſuis omnibus poſſet, apportans.

QVOMODO DOMINO PROtegente ictum ſecuris euaſerit.

XX. VERVM tam lætis euentibus temptatio non defuit. Nam cum delendis & exſtirpandis fanis Idolorum & ſacris diligentius inſtaret Epiſcopus, nucis arborem mirandæ pulchritudinis Idolo dicatam, ne ſcandalo eſſet rudibus, volebat incidere. Vicini autem, qui vmbra eius & amœnitate ſæpe delectati fuerant, ne incideret eam, rogabant. Porro agri poſſeſſor vehementius iraſci atq; indignari cœpit, aliiſq; modeſte agentibus, hic minis & clamoribus longius aſſiſtens furorem cordis euomuit. Itaq; quaſi paululum furore ſopito, ſilentio à tergo accedit nulloq; ſperante ſecurim bellicam vtriſq; manibus leuans caput Epiſcopi ferire viſus eſt. Sed illo præſentiente atq; in aliam partem ruente, bipennis caſſo vulnere in trabem pontis, iuxta quem ſtabāt, perlata eſt, tam fortiter, vt à feriente reduci non poſſet. Accurrūt omnes, comprehendunt, trahūt, ſcindunt infelicem illum, & niſi per interuentum Epiſcopi, eâdem ſecuri trucidaſſent.

DE SACERDOTE IDOLOrum Epiſcopum perſequente, paralyſi percuſſo & mortuo.

XXI. OTTONE ſic à periculo liberato, percuſſore ſuo de manibus percutientum ſaluato, ADLBERTVS presbyter ad TEVTONICAS ſe partes

vor-

Digitized by Google

vertens profundius inclinat, Deo, Sancto Michaeli in VVABENBERG fratrum orationibus, gratias agit pro ſalute. Et conuerſus ad Epiſcopum, En, inquit, ſcutum orationis fratrum, protectio ſancti Michaelis Archangeli. De arbore vero ne incideretur, tandem ciues multis precibus obtinuerunt, iureiurando affirmantes nihil vnquam diuinitatis vel ſanctitatis arbori ſe adſeueraturos, neq; numinis vel idoli alicuius vice ſe illam habituros; ſed magis pro vtilitate fructuum & vtilitate vmbrarum. Omnibus ergo quæ ad cultum fidei ſpectant rite ordinatis, dum ad alia loca pararet iter, ab vniuerſis maioribus natu prudentioribus ciuitatis, rogatus eſt, vt quia Deus cum illo erat, & multa eis bona oſtenderat, ducem VROCIZLAVM, cuius offenſam grauibus culpis incurrerant, eis placare ſtuderet, atq; hoc facto cuncta circa ſe ſtudia ſua deauraret. Annuit: elegit viros honorabiles ad reſponſa accipienda ſiue reddenda idoneos; ducem adijt, preces fundit, accuſat populum & excuſat. Deinde potenti ſuadela mitigat indignationem, iubet, obſecrat, facit cōpoſitionem, pacatiſq; ad perfectum omnibus miſſis cum colegatis pacem affert ciuitati. Hinc toti Eccleſiæ valefaciēs miris affectionib' IVLINAM ire dimittitur. Maligni vero ſacerdotes pleni dæmonibus, cum iam aperte nō poſſent, vel per inſidias ſeruo Dei nocere moliti ſunt. Conducta enim magna ſicariorū manu, viam abeuntis in arctiorib' nauigij locis obſederūt; ſuis amicis iſtarum rerum neſcijs, mortem Epiſcopi, quaſi per diuinationem prænunciantes. At vbi ad inſidias ventū eſt, hoſtes arma corripiunt, funambulos tenent, nauigātes inuadunt, Epiſcopi ſanguinem ſuper omnia ſitientes, STETINENSES vero & comites Epiſcopi arma rapiunt, ex rate proſiliunt partim terra partim aqua cōſiſtunt, vim viribus audacter arcentes. Cumque aliquamdiu pugnatum eſſet,

hi

Digitized by Google

hi qui de inſidijs erant, à STETINENSIBVS cœperunt agnoſci, confuſi de facto fuerunt. At ſacerdos qui hæc machinatus erat eadem hora domi cum amicis reſidens paralyſi vehementiſſime cœpit vexari, languore ſuis eum Dijs non immerito laniantibus. Cumq; ore, oculis, ac tota facie diſtorta, frontem ad ſcapulas verteret, miſerabili corporis agitatione in mortem ſolueretur, ait, Hæc patior propter inſidias & mala quæ contra OTTONEM feci. In hac voce vitam finiuit. Tantus autem fœtor ſubſecutus eſt, vt Pluto ipſe infernalis, vel quiſquis illic eſt maximus, ab huius faucibus ſpirare putaretur. Item alius quidam de ſacerdotibus OTTONI contrarijs cum ad negotia ſua cum inſtitoribus fortè nauigaret, in inſulam quandam nautæ, vt adſolet, ad ſuas commoditates applicuiſſent, iſte alienata mente, nec vultu nec voce ſanum quid agens, à comitibus notatus eſt. Cumq; ſeorſum ab alijs inſula veluti per amentiam vagaretur, iuuenes quidam quaſi per laſciuiam ſecuti, delirum fune perſequuntur, ad arborem ligant, ac cædunt. Ille vero incautis motibus vinculorum impatiens ſoluere ſe luctabatur. Sed diuino iudicio cõtectus per funem qui collo iniectus erat, intercluſo anhelitu mortuus eſt.

QVOMODO IVLINENSES exemplo Stetinenſium de apoſtaſia reſipuerint.

XXII. EPISCOPVS autem Dei protectus auxilio cum IVLINAM veniſſet, nihil ibi inuenit aduerſitatis. Omnes enim redargutiones de apoſtaſia ſeu de alijs exceſſibus patienter ferebant, indigna & mala opera ſua dignis emendationibus ad eius doctrinam expurgare

purgare corrigere parati. Ille autem per manus impoſitionem, ſacri verbi exhortationem ſanctæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ omnes reformauit, baptizatis pueris quoſcumq; Sacramenti huius expertes inuenit. ſicut cum exemplo STETINENSIVM pridem à fide receſſerant, ita denuò conuerſis illis facilè cōuertebantur. Illos enim per omnia imitari quaſi pro ſententia eis fuit.

DE MVLIERE CÆCA QVOmodo viſum receperit.

CVM autem ſacris operib' illic inſtaret Epiſcop', mulier quodam in rure poſita, neſcio quo euentu ſubita cæcitate percuſſa eſt. Audiens autem antiſtitem adhuc eſſe in ciuitate, duci ſe illo iubet. Et veniens corruit ante pedes eius, auxilium petens ſuper clade ſua. * Si quid autem æris pendebat ante fores Eccleſiæ, quod ſimplices, cum intrarent oraturi quaſi ad excitādum ſanctos pulſare conſueuerant. Epiſcopus ergo dum ad ſuccurrendū à muliere crebro inuocaretur, Vade, ait, mater, vade ad Eccleſiam, quaſſa campanam, excita ſanctum ADALBERTVM, vt te adiuuet. Abijt illa, Deum & ſanctum ADALBERTVM inuocans, arreptoq; fune non prius à pulſatione ſigni ceſſauit, quam oculorum lumen reciperet. XXIII.

Videntes autem ciues gratias agunt domino ſuper gratiā huiuſmodi & magis in fide Catholica roborati ſunt. Sed dum hac factum Epiſcopi meritis adſcribere vellent, prohibuit eos dicens, Non me miraculorum factorem, ſed peccatorem ſciatis. Potius hoc beati martyris ADALBERTI meritis adſcribendum certiſſimè noueritis. Num obliti eſtis, quomodo priori anno cum tota ciuitas iſta

Digitized by Google

incendio vaſtaretur, hanc ædiculam ſuam beatus martyr in medijs flammis poſitam liberauit? Sed moneo vt illius calamitatis memores, nec IVLIVM ipſum nec IVLII HASTAM nec ſtatuas idolorum vel ſimulachra vllo modo colatis, denuò priſtina mala iterantes, ne mortem, peſtilentiam, incendia, bella, diuina incurratis vltione. hæc his ſimilia Dei ſeruus ad eruditionem populi blandá oratione loquebatur.

DE PVERO SANATO.

XXIV. DIE vero quadam miles habens filium lunaticum, benedicendum eum obtulit Epiſcopo, adductis cum eo quatuor bubus paſcualibus, donorum gratiam pro benedictione. Sed doctor bonus manus ſuas excutere ſuetus ab omni munere, benedictionem quidem puero tribuit, ipſum autem puerum cum patre ac donarijs ad papilionem ſuum, vbi capſæ ac reliquiæ Sanctorum erant, deduci iubet, vt ibi, ſi vellent, facta oratione & oblatione Dei miſericordiam inuocarent. Vadunt; ſanatur puer; gratias agunt.

DE FRENETICO SANATO.

XXV. MILES quidam freneſi ac demẽtia interdum capitis languore vexatus, in loco, vbi ad orandum ſteterant pedes eius, ſeſe proijciens, ſanitatem orans obtinuit.

DE

DE SEGETE DIVINITVS EXVSTA.

IN die ſancti LAVRENTII ROCETIS preſbyter beati viri ad villam pergebat: homines autem terræ illius nondum conſueuerant ſeruare dies feriatos. In ipſo ergo die transeunte preſbytero, ruſtici ſegetem metebant. Ille autem de obſeruantia feſti eos alloquens, merita martyris prædicabat, atque vt ab opere ceſſarent ſub conteſtatione & reuerentia beati LAVRENTII admonebat. Sed cum ſcriptum ſit: ſtultus non corrigitur verbis, homo qui magiſter erat operis, ſpreta ſacerdotis admonitione, operarios ſuos magis ac magis vrgebat. Contriſtatus vt digna vltione contemptum martyris ſui vindicaret. Nec mora ex improuiſo ignis venit & ſtãtem ſegetem & eam quæ meſſa fuerat vndique afflauit, tantaque vis ardentis fuit ſtipulæ, vt ipſi ruſtici de campo fugerent. Factumq́; eſt vt qui ſaluis frugibus ab opere ſpõte ceſſare noluerant, perditis omnibus quæ habebant, ceſſarent inuiti. XXVI.

ITEM DE DVOBVS DIEM *Dominicum non obſeruantibus & multatis.*

SIMILE quoddam eodẽ bresbytero per omnia pergente in ASSVMPTIONE Beatæ ſemper virginis MARIÆ factum comperimus, duobus videlicet ruſtico & eius vxore in agro metentibus: Zelo enim religionis presbyter eos prohibebat, dicẽs, Huic diei propter aſſumptionem Dei genitricis honorem deberi. XXVII.

Digitized by Google

Erat autem ſecunda feria. Dicebat ergo ruſticus, Heri propter dominicam non licuit operari, iterum hodie vacare debemus. quæ eſt hæc doctrina, quæ homines à rebus neceſſarijs bonis iubet ceſſare? quando ergo collectas videbimus fruges noſtras? Puto vos inuidere vtilitatibus noſtris. Cumq; iam ad blaſphemandum os aperire vellet, falcem crebris tractib' meſſor vehemẽs in calamos vibraret, mirum dictu, ſubito extinctus in ſulcos cecidit, falcemq; in dextra, ſegetem autem in ſiniſtra, vt abſecta erat, tam fortiter mortuus tenebat, vt à nullo auferri poſſet. mulier autem infelix, ſocia operis, morte quidem mulctata non eſt; puto quia ſub viri poſita fuit obedientia, ſed tamen ſine pœna & confuſione non euaſit. Nam corpus exanime viri ad Eccleſiam ſecuta, falcem, ſegetem, de manibus ſuis & ipſa excutere non potuit, quouſq; coram populo & clero argumentum hoc illicitę operationis probaretur. Sepulto igitur viro, abeunte cum timore populo, mulier quoq; ſoluta eſt. Ex hoc autem facto populus maiorem Dei genitrici reuerentiam maioremq; alijs feſtis celebritatem doctus eſt exhibere.

QVOMODO AD RVTHENOS *ire voluit prædicandi gratia.*

XXVIII. INTEREA RVTHENI comperta fide conuerſione STETINENSIVM, quia in Chriſtianitate penitus roborati ſunt, à ſocietate illorum ſe auerterunt, commercia omnia mutuaq; negotia inſtitorum ex indignatione abrumpentes quaſi alterius iam fidei populo communicare in talibus non deberent. Iſti autem ſæpenumero à multis prædicatoribus ad fidem vocati, de integro nulli ſubmittere ſe voluerunt, ſed alijs credentibus, alij non credebant, atq; ex maiori parte paga-

nicis

nicis ritibus degentes, ſemina fidei veluti ſpinæ ſuffocantes, illic conualeſcere non ſinebant. RVTHENIA vero DANOS adiunctos habet. Porro Archiepiſcopo DANORVM etiam Ruthenia ſubiecta eſſe debuit. Sed populo fidẽ Catholicam propulſante, ſuperfluum eſt ſacerdotes de parochiæ terminis litigare. RVTHENI ergo paulatim creſcẽte odio, STETINENSIBVS publice aduerſari cœperunt. Et primo quod naues illorum à litoribus ſuis arcere, poſt naues illorum ſubmergere, poſt ex cōmuni decreto hoſtes eos ſtatuunt; OTTONI Epiſcopo mandantes (audierant enim quod ille ad prædicandum venire vellet) ne vnquam fines eorum contingeret. Dicebant enim nihil eum apud ſe inventurum niſi acerbàs pœnas & mortem certiſſimam. Ille autẽ accepta tali legatione, tacite apud ſe exultat, animũ parat ad martyrium, cogitat diſponere omnia, tractat anxie apud ſe, an melius ſit ſolum ſe ad tale conuiuium ire, an cũ multis. STETINENSES autẽ quidam boni viri & prudentes in comitatu Epiſcopi erant IVLINÆ gnari locorũ, prouinciarum, & morum cuiuſq; gentis. Hos ergo paulatim Epiſcopus interrogans, rationibus prætemptabat, ſcire volens, ſi quomodo Chriſtus per eos ſe illuc perducere dignaretur. At illi de origine RVTHENIÆ gentis, de feritate animorum, de inſtabilitate fidei, & beſtiali eorũ conuerſatione multa ei narrãtes, hoc quod Archiepiſcopo DANORVM ſubiecti eſſe debuerint, non tacebant. Sperans ergo Epiſcopus gratum fore illi, ſi conuerti poſſent, ſimulq; attendens congruum eſſe quod per eius licẽtiam ac permiſſionem ad prædicandum in eius parrochiam veniret, Iuuanũ venerabilem preſbyterum de latere ſuo & alios nuncios nauigio cum literis, muneribus, illo pro licentia direxit. Archiepiſcopus vero in maximo gaudio & honore legatos accepit, habitiſq; apud ſe multa humanitate plurima

Digitized by Google

de ſtatu, de doctrina, & de operibus beati OTTONIS præconabatur. Erat autem vir bonus & ſimplex, bonarum rerum cupidus auditor, non mediocris ſcientiæ ac religionis, in exterioribus tamen SCLAVICÆ ruſticitatis. Nam & homines terræ illius tales ſunt, vt maxima vbertate atq; diuitijs, generali quadam duritia, omnes inculti videantur & agreſtes. Vrbes ibi & caſtra ſine muro & turribus, ligno tamẽ ac forſtatis muniantur. Eccleſiæ ac domus nobilium humiles ex * temate. Studia hominũ aut venatio aut piſcatio eſt vel pecorum paſtura. In his etenim omnes diuiciæ illorum conſiſtunt. Siquidem agrorum cultus rarus ibi eſt. Porro in victu vel in habitu veſtium parum lauti habent aut pulchritudinis noſtri. Vnde ergõ mediocres in cõparatione illorum glorioſi erant. PONANVS vero preſbyter archiepiſcopo ipſo maior eſſe videbatur. Cumq; eſſet boni oris ad omnia compoſite reſpondens, illum valde oblectabat, nihilq; ſatis ei eſſe potuit, quidquid de OTTONE audiebat. Fama enim ante annos plures hunc notum habuit, & nunc quidem gloriari atq; lætari abundantius cœpit, q̃ eius dignos & præclaros nuncios præſentes haberet, cuius tanta & præclara facta vulgari fama paſſim prædicari prius audiſſet. De legatione autem eius ad præſens nihil ſe reſpõdere poſſe dicebat, niſi ante principes DANORVM atq; magnates per aliquas inducias conſuluiſſet. Inuanus autẽ & legati hoc longum ſibi iudicantes, dimitti ſe rogant, ne ſuper eorum mora contriſtaretur Epiſcopus. Annuit ille cum benignitate ac litteras, donaria, nauemq; grãdiuſculam butyro plenam, ſignum dilectionis & amicitiæ mittẽs Epiſcopo dicebat; ex conſilio principum per ſuos legatos de verbo prædicationis ſe reſponſurum. Quod vtrum induſtria an ſimpliciter dixerit, nobis compertum non eſt. Nam cum per aliquot dies ei⁹ nuncios exſpectaret Epiſcopus,

Hunc ante Ponanum vocat.

pus,

Digitized by Google

pus, de partibus ALAMANNIÆ de domo BABERGENSI plures nunc venerunt, magnis & neceſſarijs cauſis Epiſcopum reuocantes.

QVANTO GAVDIO POST reconciliatos Deo Pommeranos ad Epiſcopatum rediens acceptus ſit.

RVTHENI autem crebris inſultibus POMMERANOS laceſſunt & STETINENSIVM fines armatis nauibus perturbant. Cumq; ſemel & bis repercuſſi à bello ceſſare noluiſſent, STETINENSES ex conſilio communi, arma tractare cœperunt, atq; iterum venientibus coadunatis viribus occurrere. Sed quid plura? Tanta ſtrage RVTHENI fuſi ſunt & tanti ex eis in captiuitatem redacti, vt qui euadere potuerunt, nullum vltra victoribus bellum intulerunt. STETINENSES igitur hac victoria potiti, domino Ieſu Chriſto & ſeruo eius OTTONI honorem adſcribebant. RVTHENI eos vltra iam non timentes, ſed ex captiuitatibus ad humiles ſatiſq; indignas compoſitiones eos aſtringentes. Beatiſſimus proinde OTTO omnibus propter quæ venerat bene completis, viſitans omnes quos potuit de eorum vale in maxima lætitia illis faciebat per ducē POLONIÆ ac per alios amicos ſuos tunc ad ſedem ſuam relegans. Itaq; aliquot diebus gratioſa ſui præſentia & caris aſpectibus Ducem, POLONIENSES dilectos dilectores ſuos in plenitudine ſanctitatis manſuetudinis & gratiæ lætificans ita ſe promouit, vt in Vigilia ſancti THOMÆ Babenbergorum in Eccleſia Cathedrali in multo deſiderio & exſpectatione ſuorum quaſi de victoria cum exultatione rediens ſuſciperetur, XXIX.

retur, cantantibus clero & monachis tota mente totiſque verbis: *Domine ſuſcipe me vt cum fratribus meis ſim.*

DE NOBILI OPERIMENTO à Polizlao miſſo; quomodo eo vſus ſit.

XXX. DVX POLONIÆ POLIZLAVS omneſq; meliores terræ illi ſumma amicitia coniuncti erant; frequentes ei ſalutationes & literas mittebant, donarijs ſuis eum magnificè honorantes, quia meritis ipſius ac precibus ſe apud dominum iuuari plurimum poſſe confidebant. Alij quoque principes ac diuites de omnibus terris audientes famam operum eius, audientes eleemoſynas ei ſæpenumero ingentia dona mittebant, *ſocios ſe* fieri & conparticipes ſtudiorum eius deuote poſtulantes, quadam vice tegimentum nocturnale mirabilis pretij de ſerico auro megalina pelle confectum inter alia ei dona allatum eſt, ipſeq; auctor domi ſpecialis amicitiæ ſignum hoc eſſe nuncians, obnixè rogabat, vt in recordatione ſui eius vſum dignaretur; neué de profligatione rei cauſaret; deuote promittit, hoc detecto vel parumper abſumpto, aliud ſe tranſmiſſurum. At præſul accepta veſte plicat eam ac replicat, & diligenter vndique perfectam veſtiario ſuo commendat. Deinde portitoribus & legatis ſub perſona mittentis reuerenter inclinat, gratiaſque agit dicens, Siquidem magnæ dilectionis munus hoc teſtimonium eſt. Et ego in memoriam datoris in perpetuum illud ſeruare curabo ita ſartum vt nec mures vel vlli fures furentur vel tinea demoliatur aut ærugo. Habebat autem cognitos & ex nominibus proprijs notatos omnes paralyticos,

eos, languidos, cancerosos ſiue leproſos de ciuitate ſua, modum, tempus, & quantitatem languoris eorum per ſe inueſtigans, congruaque ſubſidia omnibus prouidebat & per curatores. Vocato igitur veſtiario ſuo, *Tolle*, ait, præelatum iſtud & carum mihi tegimentum, ac pone ſuper illum paralyticum, nomine illum deſignans, quem ſciebat longis doloribus adtractatum, vlceribus ſcatentem & vermibus, cuius fœtorem vicinia tota perhorrebat. Abijt ille & iuxta mandatum Epiſcopi delicatiſſima veſte miſerrimum illum cooperuit, mirantibus ac ſtupentibus omnibus qui hoc viderant. Erant autem complures maiores ac nobiliores, talia dona de manibus illius accipere conſueti qui ſpe huius deluſi vix ab iniuria linguas retinerent, dicentes, non opus eſſe megalinis pellibus leproſos ac paralyticos tegi, quibus vtique ouium vel leporum veſtimẽta ſufficere potuiſſent. Sed ſunt aliqui Epiſcoporum qui ſi hanc veſtem corpori ſubtraherẽt, proprio ſanguini iniuriam inferri fortaſſe non negarent, qui terrenæ ſapientiæ dediti tales ſumptus feſtiuitatem vocant, qui cor trahẽtes in terra lingua cœlum pulſant, qui terrenum habent fundamentum, rem ſuam humanis præſidijs tutãdam putãt, moles turrium & interim maſſam murorũ multis ſumptibus coaceruantes, ſpiritualia munimenta vilipendunt. Verum Ottoni beatiſſimo non ea mens erat, omnem fiduciam in diuinitatis ope collocabat. Caſtra quidem & vrbes ad terrenos vſus quandoque parabat: ſed longe maior Eccleſiarum vel monaſteriorum ei cura fuit.

Nnn QVID

QVID DE SAGITTIS PRO munere à Fabro oblatis fecerit.

LX. FABER quidam peritiſſimus de arte ſuo Epiſcopo innoteſcere cupiens, telorum ac diuerſi generis ſagittarum ad opus bellicum mirabiliter præparatarum ſportam plenam adportauit, vt in vrbibus & propugnaculis Epiſcopi futuris neceſſitatibus ſeruari debuiſſent. Epiſcopus vero gratias quidem egit homini, pro munere dignam illico mercedem rependens, ſed manu propria vnam leuãs quæ triplici acie ac longo acumine viſu etiam erat terribilis, Quare, inquit, iſtam tàm longam tàm ſubtilem, tàm acutam feciſti? Ille, tales, inquit, facimus ad penetrandas loricas & clypeos. Impulſu enim baliſtæ tales ſagittæ nec ſcuto nec thoraci tueri ſinunt hominem Cui Epiſcopus, Ego, inquit, agam, vt mortales ſe de his non mortificent. Iubetq; omnes ſimul leuari, ſicut erant in cophino, portitoribus dicens: Ferte has ALBERTO HERMANNO rogantes diligenter vt mei cauſa in obſequio Domini expendat, ne mortibus hominum aptentur. habebat autem Abbas in manibus opus, tectum videlicet Eccleſiæ ſancti MICHAEL Archangeli. Acceptis ergo ſagittis patula retro haurimẽta omnibus conuolui iuſſit ac de nobiliſſimis ſagittis clauos tegularum fabricans tecto illos Eccleſiæ coaptauit.

QVOMO-

Digitized by Google

DE OECONOMO EIUS RUdolffo & equitaturis eius, qualiter ſit eis vſus.

QVIDAM œconomorum eius RVDOLFVS vir bonus ac prudens, ad eum propter domeſticas cauſas veniebat, cumq; pro explicandis rebus apud eum aliquandiu demoraretur, Epiſcopus more ſuo egreſſus viſitare Xenodochium, ſtabulum tranſiuit œconomi, videnſque duos equos fortes & eleganti corpore, à comitantibus, cuius nam hi ſint inquirit; ſed illi procuratoris ſui eſſe eos dicunt. Bene, inquit, magni ſunt & fortes: certe portare habent precia & redemptiones captiuorum in terram POMERANORVM. Audierat enim quoſdam de baptizatis ſuis in ciuitate barbararum gentium fuiſſe captiuatos. Sublatis ergo equis œconomus re agnita ad Epiſcopum venit, de via ſua & negotijs ſuis inſinuat, equitaturas repetit, quas ſi habere non poſſit, ad omnia ſe impeditum dicit. Cui Epiſcopus, Non iraſcaris, obſecro, lucrum quoddam & negotiationem cogitaui: eſto ſocius meus. Agamus pariter vt de fructu & lucro actionis pariter gaudeamus. Decem equos pannis oneratos in POMERANIAM miſſurus opera tua indigeo. XLI.

Omnem igitur pannum qui ad vſus noſtros in partibus SAXONIÆ repoſitus ſeruatur in argentabis, inſuper omnes pecunias de redditibus earundem partium ad nos pertinentium, quas colligere poteris cuncta ſimul ad nundinas HALLÆ portabis. Noſti etenim nobiles, puros, & precioſos pannos in terra POMERANORVM caros frugi, mercatu HALLÆ inuẽiri. Igitur q̄dquid, ex pręfata pecunia, fuſtani, & purpurę, purniati, fricatij quoq; ſeu alteri⁹ cuius-

 libet

libet optimi generis vel coloris pannorum coëmere poteris in ſarcinas concludes, aliaſque ſpecies glorioſas & res pulchras emens, omnia his iumentis in POMMERANIAM diriges, partim dona maioribus, reliqua vero cauta venditione habita precium captiuis quos in barbaras nationes abductos conſtiterit. Hæc autem ſi, vt dictum eſt, ita exequi potuerimus, nec tu nec ego fructu inanes nec ſine mercede in futura vita remanebimus. Hac etenim cauſa equitaturas tuas abſtuli. Abijt homo & quia fidelis erat, omnia ſicut *Epiſcopus* ordinauerat haud ſegniter impleuit. Munerantur honeſtiores, inſtitor OTTONIS laudatur, forum eius ac diſtractio populo rudi admirationi fuit & exemplo, certatimq; cuncti rapientes res duplo emebant, tum præ dilectione pontificis, tum etiam quia precium redemptionis eſſe ſciebant.

QVOMODO AMICITIAS cum Bela rege Vngariæ compoſuerint.

XLII. HIS omnibus ad votum Epiſcopi explicitis, eundem œconomum mittit ad Regem HVNORVM illum beatæ memoriæ BELAM, qui à patruo ſuo COLOMANNO rege cum patre ſuo almo Duce in diebus adoleſcentiæ luminibus priuatus, poſtea in regnum ſublimatus eſt, oculiſq; fidei ac ſapientia mentis præditus rempublicam VNGARORVM per annos plures gnauiter adminiſtrauit, plenus orationibus plenus & operibus bonis, & eleemoſynis. Certus itaq; de ſtrenuitate RVDVLFI *Epiſcopus*, cuius memoria ſemper in benedictione ſit, qui ad omnia ſtudia miſericordiæ ſedulus ei miniſter erat, ad prædictum regem BELAM magnum eleemoſy-

Digitized by Google

æmoſynatorem cum literis ac donarijs eum direxit, parare amicitias ac ſocietatem, noticiam quoque ac parilitatem ſtudiorum in operib' miſericordiæ, accendere hominem ſanctum ad deſiderium futurę exſpectationis, ad gaudium æternæ vitæ atq; beatitudinis. BELA igitur accepto nuncio auditiſq; literis Epiſcopi, ſpirituali gratia & diuina cõſolatione plenis lætatus eſt valde, atq; in feſto paſchali, quod apud VNGAROS etiam propter ipſius terræ maximã vbertatem multa epularum largitate ſplẽdide ac delicatè celebrari ſolet, magnifice habuit nuncios OTTONIS, vitam, eius conuerſationem ſtatim crebro & opera interrogans, miraturq; omnia quę de illo audiuit, magnæ felicitati adſcribens, quod talis viri dona & literas per nuncios accipere meruiſſet. Conſummatis ergo diebus cum tempus eſſet dimittendi legatos, multa deuotione ſacris beati viri orationibus rex ſeſe commendans dona multiplicat, vaſa aurea & argentea & veſtes precioſas mittit, inſuper viginti libras excocti auri, ſpecialiter obſecrans, vt has in aliquos diuinos vſus in recordationem ſui expendere dignaretur. Epiſcopus ergo acceptis donis & auro, nil moratus beato MICHAELI hoc obtulit, CRVCIS decus in nomine SALVATORIS de hoc fieri mandans, additque de ſuo auri quantitatem & gemmas, & cluſorem conducens inſigne trecentas argenti marcas valiturum ad honorem Dei & vtilitatem Eccleſiæ fabricatus eſt.

Digitized by Google

RELATIO DE SOPHIA EIVSdem Belæ.

XLIII. SED quia BELÆ VNGARICI regis mentio incidit, pauca de filia eius Sophia, quæ in propoſito virginitatis ſub ſacro velamine inter ſacras virgines Admotẽſis cœnobij laudabiliter degit, licet à propoſito diſcordent, inferenda ſunt, ſi quos forte legentium ſiue audientium poſthac lucri facere eius exemplo dominus hac lectione dignetur. Hæc etenim ante annos nubiles petita eſt HEINRICO puero CONRADI regis TEVTONICORVM filio primogenito. BELA ergo cum ſæpe rogatus adquieuiſſet hanc illi dare, & nuncij propterea veniſſent Archiepiſcopi & Epiſcopi alijq; primates de regno ALEMANNIÆ, vt iuxta imperialẽ magnificentiam clare ad nuptias duceretur, hoc ordine, hac ratione ad ſponſalia eam direxit, DOMINE, inquiens, cœli ac terræ, tu omnia vides: ego vero nihil video. Tua ordinatione, ſicut voluiſti, domine, cæcus factus ſum. Sed tu omnia videns, intueris abdita cordium, vides præterita præſentia & futura indifferenter. Et manus ponens ſuper caput filiæ, Hic inquit, Domine, mihi vnica eſt filia: hac me ſola prole fœminea in tua miſeratione beaſti, hanc hodie te teſte, te ad auxilium noſtrum inuocato, ad nuptias mitto, hanc te comitante præſentib⁹ nuncijs committo, tali tali fixa inter me & te, domine Deus, condictione, vt nunquam eam deſeras. & ſi forte is qui eam petit filio ſuo dominus Imperator CHONRADVS vnquam mali quidquam aduerſus eam cogitauerit, tua in protectione tibi hanc commiſſam habeas. Ad legatos autem, *En*, inquit, coram vobis. & tollite filiam meam, ducite eam Imperatori veſtro, & quia mea vita ipſa mihi carior eſt, omne quod charum vel precioſum habeo

cum

cum ea tranſmitto. Iuſſitq; apportari omnia regalia ſua, capelam ſuam totam cum patrocinijs ſanctorum, cum immenſis paraturis & vtenſilibus aureis & argẽteis, cum tentorijs ac papilionibus, cum iumentis optimis ad ſubuectionem rerum, inſuper aurum & argentum abſque vlla æſtimatione, dona genero ſuo ac filiæ. Et apprehendens ſcrinium, in quo erat patrocinium beati BLASII, ſtatuit ſuper hoc filiam ſuam: dehinc ad legatos, En, inquit, filiam meã cum patrono ſuo. In hæc verba, vt locutus ſum, in nomine domini vobis committo. Igitur abeuntibus nuncijs, exita iam Vngaria cum ad TAVRVM mõtem CARINTHIÆ propinquaſſent, Imperator CONRADVS obuiam eis mittens ad virgines ADMVNTENSIS cœnobij dominam cum puellis ſuis interim locari fecit donec oportuno tempore ſolemni habita curia conueniẽti honeſtate ad nuptialia vocaretur ſacramenta. Dona vero ac omnes diuitias quæ allatæ cum ea erant ſibi adportari fecit. Itaq; diuerſis negotijs ingruentibus, quę regum animos à propoſitis retardãt, rem explicare præpeditus eſt. Puer infirmitate præuentus, domina in monaſterio permanẽte ex hac luce ſubtractus eſt. BELA quoq; requieuit in domino & filius eius. GISO ei ſucceſſit in regno. Qui videns nuptias ſororis eſſe fruſtratas, nuntios miſit, vt reduceretur: ſed illa noluit. Secũdo miſit & tertio: ſed illa redire abnuit. Ad extremũ reputans apud ſe, vi fortaſſe teneri eã à rectoribus monaſterij, indignari cœpit aduerſus locum, & niſi quantocius redderetur, excidium vaſtationemq; minari. Sed virgo caſtiſſima mẽte & corpore ad omne bonũ diſpoſita, Deo magis quã ſęculo placere deſiderans, ſororibus ibidẽ degẽtibus adhęrere, apertiſq; oſtijs clauſtri, cũ abbas in eius poſuiſſet deliberatione, int⁹ manere vel ad nũcios fratris exire, manere intus deligit & nunquã à propoſito virginitatis recedere.

Rex

Rex autem nimio germanitatis affectu circa ſororem affectus cum ſecundum ſeculi huius magnitudinem ſublimare eam vellet, modo vi modo aſtu & ingenio teneri eam querebatur, habitoq; cum neceſſarijs cõſilio ire parat liberare eam in manu forti. Sed viri magni & prudentes, quos conſilio ſuo adſciuerat, regem monebant non abire, nec cito THEVTONICORVM regno bellum importari oportere ſine cauſa belli, optimum eſſe factu, vt miſſa perſona publica & honeſto comitatu cum decore ac diſciplina dominam repeterẽt, quæ ſi inordinate deriuẽtur, iuſtas demum commotionis cauſas fore: Sed quid multis? Licet ægre facto animo rex audiuit conſilium: mittit ducem vnum virum fortem cognatum ſuum, amatorem gloriæ ſuæ & cum eo militiam magnam. *E*t ecce ventum eſt ADMVNTI. Abbas vero & fratres conſpecta multitudine & potentia legati, rem agi ſerio vident, turbantur, præſidia orationi quærunt. Deinde egreſſi ad legatos reſponſa tyranni triſtes accipiunt ſcilicet vt puellam reddant, aut graues regis Vngarorum experiantur inimicitias. Abbas vero vir dignę auctoritatis, gnarus ad omnia maturoq; pollens conſilio meritis, ac religione, decus & firmamentum monaſtici ordinis, ad verba legatorum his *paucis* reſpõdit, In hac cauſa nihil à nobis perperam actum eſt ſiue agetur. *S*ed hodie curam corporum veſtrorũ, quia itinere fatigati eſtis, veluti agatis. Negotium vero veſtrum craſtina dies expediet. Itaque lauto apparatu epularum multaque diligentia eis miniſtratur. Sequenti vero die Abbas ad legatos, Et quid, inquit, facietis, ſi domina veſtra ſponte vobiſcum venire noluerit? Nunquid inuitam abſtrahetis? Nunquid nolenti & renitenti manus violentas inijcietis? ſi quidem hoc regibus ac reginis extremũ eſt dedecus, vi trahi ad quod nolit, & mitti quando non

velit,

velit, atq; alienæ voluntati ſeu violentiæ mancipari, non id puto conuenire libertati ingenuæ. At illi, Sic, inquiunt, & nos eam libertati ſuæ reſtituemus, & non vim, ſed obſequium præbebimus eunti. Denique ſi ab indigna coactione ſoluta, libertati fuerit reſtituta, certe quidquid propria deliberatione elegerit, neq; vos neq; nos prohibere debebimus: & Rex VNGARORVM inuictiſſim⁹ indecenter vel contra decus regum ſanguinis habitam germanam ſuam conterrinam cauſari non poterit. Placuit ſermo Abbati & fratribus venientesque in atrium Baſilicæ ante fores clauſtri, quo virgo ſancta cum conuirginib⁹ clauſa degebat, duos faciebant globos, ſeorſum legati & milites populuſq; mult⁹ qui ad ſpectaculũ venerat, & ſeorſum Abbas cũ fratribus. Reſerantur poſtes, ianuæ clauſtrales panduntur, regina ad nuncios exire rogatur. Negat illa, Nihil ſibi & eis eſſe dicens. lege ſe loci limen ianuæ niſi morte obita non eſſe tranſituram. Docetur ergo quid inter Abbatem, & legatos ſententiæ ac rationis de ipſa conſtiterit. Illam deſub clauſtris in apertum egredi oportere, liberam fieri, coactione ſolui, cæterum in eius arbitrio locandum, quam ſibi viam elegerit. At illa fœmineo corpore viriles animos gerens, vbi vidit, quia ſic neceſſe eſt, neque litem aliter poſſe decidi, pede limini impoſito, En, ait, ſancta MARIA domina mea, patrona mea, mater Domini mei Ieſu Chriſti ſponſi mei, ſalua gratia tua & pace, te duce, te comite, limina tua trãſeo; te adiuuãte, te ꝓtegente, cito reuerſura, tibi cõmendo cauſam meã, virgo vriginum. Et tu beate BLASI martyr Chriſti patrone ADMONTENSIVM Domine ac dominator loci huius qui me à parente meo tibi commendatam diuina ordinatione in hæc tua tecta ſuſcepiſti peregrinam, obſecro ne me derelinquas. His dictis flebant virgines, fratres flebant, vni-

Digitized by Google

uerſi egrediuntur, illa modeſto gradu ac lento in medium tendens. Stabant legati immobiles, veſtes tantum ac purpuram gem̃asq; precioſas in cultũ ſeculi ei allatas offerentes ac protendẽtes ad reginę animos pelliciẽdos. Omnes igitur qui aderãt immoti ſtabant auidè ſpectantes & operientes quid eſſet factura, nullo ei propinquante. Sacræ autem virgines ſtabant, ardentiſſimè flentes, & orantes, veritę admodum ne tantum decus ſocietatis amitterent. Itaq; virgo libertatem & abſolutionẽ ſuam in medio ꝓpoſita ſatis omnibus oſtẽderat. ad nuncios cõnuerſa Regina virgo modeſtè inclinans valefecit eis. Deinde via qua venerat, ad ſorores rediens, clara voce, multam compunctionem omnibus excitans, cantare cœpit: *Regnum mundi & omnem ornatum ſæculi contempſi.*

Succinentibus cæteris virginibus, quæ illam in limine ſtantem operiebantur, ſuccinentibus pariter & monachis & proſequentibus eam in gaudio & lachrymis vſq; ad introitum ianuæ. Omnis quoque populus voces & laudes dedit in excelſum gratias agens Deo, quod virgo nobilis & tenera tam virili mente ſæculi abieciſſet delicias. Nuncij quoque non minus alijs dominum magnificabant, omniaq; ornamenta ſeu veſtes quas in vſum ſæculi ei portauerant monaſterio conferunt; & reginę valefacientes eiusq́ue ſe orationibus commendantes in pace & gaudio ad dominum ſuum reuertuntur, quæ geſta erant ei referentes. Mitigatus eſt itaque rex vltra à propoſito ſuo illam reuocare deſiſtens. Hac igitur breui digreſſione vtilitati poſterorum conſuluerimus. Cæterum ad propoſitum reuertamur.

QVOMODO AD CONSECRAtionem monaſterij de ægritudine diuino auxilio conualuerit.

QVODAM tempore dum monaſterij cuiuſdam conſummatio dedicationem exſpectaret, & omnia quæ huius officij ratio poſcebat in corporalibus & ſpiritualibus laute ac diligenter præparata fuiſſent, omnibus in expectatione poſitis præſul grandæuus moleſtia corporis laborauit adeoq; infirmatus eſt, vt ad opus conſecrationis vires minimè habens, miſſo nuncio, in vigilia beati EGIDII ad aliud tempus dedicationem transferendam ſtatueret. Sed quia parata erant omnia & cupientibus animis omnis dilatio inuiſa eſt, duplici mœrore Eccleſia turbari cœpit, pro languore videlicet Epiſcopi, & pro fruſtrato deſiderio exſpectatę conſecrationis. Quocirca orationes non caſſas mittunt ad dominum vires ac ſanitatem pręſuli obnixè poſtulantes. Igitur meridiano tempore in lecto recubans & ſopore paululum preſſus puerum coram ſe per ſomnum ludentem & ſaltantem videt Epiſcopus, ac de Pſalmo verſum crebro cantantem: In domum Domini lætantes ibimus. Expergefactus vero, ægros prius artus, fortes inuenit & vegetatos. corpus leuat, ſentit gratiam ſanitatis rediſſe: cubicularios citat, interdictum conſecrationis mutat, proximoque in die ſancti EGIDII ſicut antea voluerat in magna totius Eccleſiæ lætitia dedicationem peragit Domino ſibi vires adminiſtrante.

XLIV.

Pſalm 121.

Digitized by Google

QVOMODO SENIO ET *laboribus exhauſtus diem obierit.*

XLV. POSTERO vero tempore tam morbo quam ſenio exhauſtis virib' corporis indies diſſolui cœpit, & labore infirmitatis continue ad laborum finem tendere. Itaq; cum ſe acrius premente languore in proximo ad dominum ſperaret migraturum, illud amicum ſibi ſemper ac ſolitum opus eleemoſynæ tanto ardentius exercuit, quanto illi conſtabat, quod diu hoc exercere non daretur. Omnia igitur loca, omnes domus, & curtes circa poſitæ, imo tota ciuitas, eo volente atque iubente, pauperibus & peregrinis repleta fuit. aderant viduarum & orphanorum longa examina clericorum, & monachorũ intrantium & exeuntium multitudines negotio beato pij mercatoris iam adire parantis ad extremas nundinas. ſacras dixerim; in quibus terrenis cœleſtia, temporalibus æterna bona comparabat. Feruebant ſane circa illius lectum cœli terræq; ſancta negotia & Martha ſemper ſolicita, & turbata circa multa, & innumerabilis humanitatis officio nec languida iam mortiq; vicina ceſſauit ab operibus ſuis plurimis propter vnum, quod ſciebat eſſe neceſſarium. Cum Abbatibus enim & poſitis ſuis de omnibus ordinauit, Eccleſias & cœnobia ſua & diuerſoria intima retractatione digeſſit, ſingulisq;, prout oportunum videbatur, ſumptus & neceſſaria ſuppleuit. Cerneres iam oleam vberem & frugiferam, ſolita vbertate vberiorem, & copioſiſſimis fructibus onuſtam, totam ſe carpentium manibus inclinare. Et reuera mirum valde eſt, quod hic inexhauſta benignitatis archa quæ tot ante

dis

Digitized by Google

diebus ad erogandum iugiter patuit, adhuc tantillo tempore tantum quod erogaret habere potuerit. O Martha Martha deuota domini, quando vel quomodo ſentires egeſtatem? Quis enim donantium donanti omnia egens vnquam factus eſt? Interea vero languor magis magiſq; ſpiritum luctātem vrgebat, riteq; diſpoſitis omnibus, quęcunq; poſt ſe victuris præſtare potuit, ſupplici & pura confeſſione præmiſſa, olea illa & placida & ſacra vnctione ſacri olei delibuta, propiciabile viaticū corpus domini percepit, & circumſtante illo ſuo ſemper familiari collegio virorum, religioſanctorum tam monachorum quam clericorum, pſalmis & orationibus agonem eius deuote Deo commendantium, plenam operibus bonis & eleemoſynis, plenam honoris & gratiæ animam exaltauit in cœlum. Quid multa? Flebat ciuitas vniuerſa, iuuenes, & virgines, ſenes cum iunioribus: flebat omnis ordo, flebat omnis religio, diuites, & pauperes, nobiles, & mediocres cum plebe ruſticana omnes patrem ademptum lugebant amarius quanto ab omnibus illis carius ipſe amabatur. Monaſteria & Eccleſiæ longe vel prope poſitæ; Magnates & capitanei prouinciæ, fama mortis eius exciti ex omni parte cōfluebant: ſe ingratos atq; inertes arbitrati, ſi eius quem tantopere dilexerant, funeri non adeſſent, vel ſi debitos honores tantis exequijs non præſtarent.

DE ADVENTV EPISCOPI.

SVPERVENIT quoq; ſacræ ſemper memoriæ XLVI.
IMBRICO* Orbipolenſis Epiſcopus, vir clarus & prudens tam eloquij venuſtate vel ingenio, quam etiam ſapientia præpollens. Superuenit, inquam, amicus & amici exequias inuiſens & dolenti & arden-

* Herbipolenſis

Digitized by Google

ardentiſſime flenti Eccleſiæ lugendo ipſe ac dolendo luctum auxit & dolorem. Iam enim per totum triduum dormitationis eius corporis gleba per omnes Eccleſias circumferebatur, Sacrificio indefeſſiſq; orationibus & multis eleemoſynarum lagitionibus beata ei' anima Deo commendata fuerat ab omnibus. Quarto die vbi ad locum tumuli ventum eſt, Epiſcopus commendationem celebrauit, atq; inter Miſſarum ſolemnia quæ pro dilecti patris & amici multa intentione deuotus agebat, ad mœrentem & lugentẽ conuerſus multitudinem, breuẽ quidẽ, ſed gratiæ dulcedinis plenum intulit ſermonem, ita dicẽs:

SERMO IPSIVS.

XLVII. EN quid fiet? quid erit conſilij? mortua eſt Martha. Ecce vbi iacet. Quis ergo venientem dominum Ieſum in hoc caſtello amodo ſuſcipiet? Equidem defuncta eſt, defuncta eſt Martha, quæ illum ſuſcipere conſueuerat. Defuncta eſt hoſpita domini Ieſu Chriſti, quæ venienti hoſpitium præbebat, ſed & ponebat menſam; Pariter benigne ac liberaliter miniſtratum ab eo eſt; niſi quod nõ ſolum miniſtrauit Chriſto, ſed miniſter & hoſpes ac ſuſceptor fuit Chriſtianorum. Et quis ſtabit in loco eius, quis vicem miniſterij huius implebit? Quis rogo aget quæ iſte agere conſueuit? Omnibus gradibus, omnib' ordinibus, omnibus perſonis Eccleſię valde vtilis fuit. Ecce defunctus eſt, vt vere dicam ſeruus ſeruorum Dei. quid facietis monachi? Quid facietis clerici? Quid facietis pauperes & mendici? Quis vobis reſtituet matrem veſtram? Vbi amodo illa materna * verbera, vbi maternos affectus quæretis? Sed quærere vbiq; poteſtis; vobis denuncio, nuſquam inuenietis. ſui temporis enim ſæcula (confidenter dico) hunc ſolum,

£. Vbera.

hunc

hunc vnum tantæ miſericordiæ virum habuerunt. vt enim de alijs virtutibus taceam quæ plurimę fuerunt, ſed miſericordia & miſericordiæ operibus tantus erat, vt nullum penitus ex omnib' mihi notis poſſim ad æquare. Sed quid dicam? doleo dico iterum, doleo vicem illorum, qui in ſinum hunc miſericordiæ fugere cōſueuerunt. Doleo, vt verum fatear, vicem meimetipſius, ac vt ita dicam, me miſeret mei meritoq; conturbor. Multum enim pręſidij multũ ſolaminis in hoc amico perdidi. hic enim commodus, ſocietate oportunus, magnum mihi fuit præſidium. cum hoc fiducialiter ac tute omnes curas meas, omnia negotia ſeu conſilia penſiora communicare ſolebam. hic mihi, vt breuiter dicam, in omnibus oportunitatib' meis magnus fuit ſubleuator. De me certe dico. Nã mei nominis ordo vniuerſus, videlicet ordo pontificalis hoc adempto compare, merito lugebit. Conuentus quippe noſtros in cōcilijs ſiue curijs, virtutum ſuarum radijs colluſtrabat. In hoc vt ita dicam, quaſi in veteri libro, quomodo nobis viuendum, vel quid agendum eſſet conſpiciebamus. Sancta enim exempla, ſanctę actiones magis erudiunt, quam verba. Sed doctrina hæc, ô dolor, rara eſt in hominibus: quotquot ſumus, eloquio magis, quam exemplo proximos ædificare ſtudemus. Sed iſte & eloquio & exemplo, dixit & fecit. Talem Martham de medio noſtri ablatã æqua mēte quis ferat? Sed vado ad altiores. Huius certe interitũ, o Romane pōtifex caput ſacroſanctæ Eccleſiæ ſenties; & tu regnator orbis . . . . Imperator Rom. Auguſte caſum Pontificis huius experieris. Ambo permaxima magnaq; clade mulctati eſtis. Magnus enim ad hoc ille ambi dexter vobis occubuit. Occubuit ille qui vtraq; manu ꝓ dextera vtebatur Iſraheliticæ gentis ductor egregius. Occubuit, inquam qui potis erat & induſtrius & prona voluntate reddere quæ

Matt 22. quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & Deo quæ ſunt Dei. Non tibi, o Imperialis maieſtas, non tibi cito conſurget alia colũna; cui tàm fiducialiter inniti queas. hic te quidem non ſolum diuitiis & prudentia ſęculari, ſed, quod vtraque maius eſt, ſanctitate ſuſtulſit. Sanctitate, & virtutum meritis Imperatorem pa-----ſubleuauit. Iuſticia enim & ſan----dextera eius non parua----non acta. non parua hæc mutatio dextræ Dei. Non ergo leuiter ferenda talis viri mors. Vbi amodo tale ingenium, talem prudentiam, talem bonitatem inueniemus? Sed redeamus ad monachos, redeamus ad populum ſpiritualem, detrimenta illorum lamenta nobis faciunt. Quid fiet de illis? Quid fiet de monachis & pauperibus, qui ad has manus ſpectare conſueuerant? lugetis video & fletis OTTONEM noſtrum; & certe non immerito. vobis enim ille occubuit, vobis ablatus eſt. Vos nempè o monachi ſpiritualis populus eius & oues manus eius. hic profecto erat qui de abundantia diuitum huius mundi veſtram ſupplere ſollicitus fuit inopiam. hic magnæ auctoritatis exemplo gloriari ſolebat, dicens, Spolians Ægyptios, ditaui Hebræos. nam reuera ſanctè ac religioſè multa ſæcularibus extorſit, quibus penuriam ſubleuaret ſpiritualium. Sancta & religioſa fraude, *vt ita dicam*, diuites circumueniebat, vt eleemoſynas facerent quandoq; non cogitatas. Argumentoſus enim erat in lucris diuinis. Nam & manus Domini cum eo erat. O quam multos diuites cum ſuis omnibus diuitijs ad ſpiritualem vitam traiecit! quidquid perſonarum, quidquid rerum vel operum ſæculo aufferre potuit, Deo aptauit, pietatis ac miſericordiæ obtentu. Quid multa? miſericordia eius, ſuper omnia opera eius. miſericordia Dei ante oculos eius ſemper fuit. Orate ergo fratres dilectiſſimi, Orate attentius, vt & ipſe hodie miſericordiam conſequa-

ſequatur. Orate vt illa beatiſſima anima, quam credidit, quam ſperauit, quam dilexit, re ipſa Dei miſericordiam hodie percipiat. Equidem non ſurdis auribus illud euangelicum accepit: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Et: Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt: nullus autem miſericors eſſe poteſt qui non & humilis fuit. Omnis ergo miſericors, & humilis eſt. Vnde inferre poſſumus bene, quod veram & coram Deo probatam habuit humilitatem Spiritus eius, qui tantæ miſericordiæ extitit. Interuentu ergo beatæ Dei Genitricis MARIÆ, cui ſemper deuotus fuit; interuentu beati MICHAELIS Archangeli, cuius Eccleſiæ reparator & ſublimator, hodie conſpicitur, quem patronum & ſeruatorem & corpori & animæ ſuæ delegit, interuentuque omnium beatorum ſpirituum ſpiritus eius diuinam miſericordiam conſequatur; Ipſorum, inquam, atque omnium Sanctorum ſuorum meritis, ſi vſpiam, ſicut eſt humanæ fragilitatis, tanta eius opera, tantæ ipſius miſerationes & benefacta, humana laude vel laudis intentione titillata vel maculata: nihil enim ſatis purũ coram ſummo iudice; rogate quæſo attẽtius: oremus omnes pariter vt hoc abolere, hoc tollere dignetur ipſe, qui tollit peccata mundi Agnus Dei dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſæcula ſęculorum.

Matth. Luca 6.

Quanta vero vociferatione quanto mugitu quantis affectibus & lachrymis omnes AMEN reſponderint, dici non poteſt. Sic ergo finita Miſſa, in loco, vbi canitur, in Eccleſia beati MICAELIS, Comitibus, Marchionib⁹ ſeu alijs quibuslibet nobilibus feretrum eius certatim geſtantibus ſarcofagum, leuantibus, ſeu alia quæ ibi erant neceſſaria operariorum more ſuis manibus deuotiſſime agentibus,

Digitized by Google

cius corpus tumulatum eſt. Anno Dominicæ incarnationis M. XXX. VIIII. tertio Nonas Iulij, feliciter. AMEN.

EXPLICIT LIBER TERTIVS DE VIta & virtutibus beati OTTONIS *Babergenſis Epiſcopi Confeſſoris & Pomeranicæ gentis Apoſtoli, &c.*

ARNONIS
Salisburgenſis Archiepiſcopi,
TEMPORE CAROLI MAGNI, annotatio

Siue

INDEX

EORVM QVÆ ECCLESIÆ SALISBURGENSI TRADITA SVNT

à

THEODONE
THEODBERTO
HVCHBERTO } Ducibus Bauariæ
OTILONE
TASSILONE

Et ab alijs nobilibus, Comitibus, ſiue liberis Boiaricis.

Item

PRIVILEGIVM PHILIPPI REGIS AD CONfirmationem datum omnium donorum ſeu priuilegiorum Saltzburgenſi Eccleſiæ.

ad

EBERHARDVM II. ARCHIEPISCOPVM.

Nunc primum è m.ſ. codice edita

Et notis illuſtrata ab Henrico Caniſio Nouiomago Iuris Conſulto.

Digitized by Google

ANNOTATIO ARNO- NIS EPISCOPI TEMPO- re Caroli Magni Regis Fran- corum.

De hoc vero quod ad Epiſcopatum beati Petri primi paſtoris *Eccleſiæ*, ſanctorumq; Apoſtolorum principis, quod conſtructum eſt *infra* oppidum SALZBVRG, in pago LABAOCENSIVM, ſuper fluuium IGONTA, qui alio nomine SALZAHA vocatur, vbi & dominus RODBERTVS Epiſcopus atq; Confeſſor vna cum Sociis corpore requieſcit, & inibi traditum fuit, & vbi præeſt venerabilis vir per diuinam miſericordiã & mercedem domini noſtri Caroli excellentiſſimi Regis Arn. Epiſcopus.

Theodo. Dux. Rodbertus. PRIMVM quidem tradidit THEODO Dux, prædictum oppidum ſimulq; & caſtrum ſuperiorem domino RODBERTO, cum terminis denominatis & confinibus vel omnibus appendicijs ſuiſq; adiacentijs, vna cum campis, ſiluis, alpes, aquis, aquarumq; decurſib⁹, ſicut ad ſupra memoratum oppidũ, vel caſtro Saltzburch & reliqua loca vel poſſeſſiones, ſicut inferius ſcriptum eſſe videtur. Simili modo tradidit idem Dux villa nuncu-

pante

pante PIDINGA, in pago Saltzburchoue, iuxta fluuium SALA manſos xxx. inter veſtitos & apſos, vel quicquid ad ipſos manſos aſpicitur. Simulq; & tradidit iam dictus Dux in eodem pago, in loco qui vocatur SALINAS FORNACES xx. & totidem pacellis, & tertiam partem de putiatorio ibidem conceſſit, quod barbarice dicitur GALGO. Inſuper & iam dicto loco conceſſit decimam de ſale de thelonio quod datur in cenſo dominico. Nec non & præfatus Dux tradidit Romanos & eorum tributales manſos LXXX. inter veſtitos & apſos, cõmanentes in ſupradicto pago Salzburgenſe, per diuerſa loca. Simul & iam factus Dux tradidit in pago ARRAGOI ſecus torrentẽ FECHILESAHA romanos & corũ manſos tributales. v. inter veſtitos & apſos. Itemq; tradidit ſupradictus Dux in præſcripto pago Saltzburgoe duos alpes, qui vocantur GANZO & LADUSA, in quo ſunt tantumodo paſcua ouium. In pago vero Drunẽſe tradidit memoratus Dux villulam, quæ vocetur Pachman, cum manſos x. inter veſtitos & apſos, cum ſilua & prata vel paſcua ad eandem villam pertinentem, & in pago etiã Tonaltgor tradidit ipſe Dux ſecus amne Danubio iugeres vinearum duas, prope ciuitatem Reganeſburcha dicta.

SUCCEDENTE vero filio eius Theodberto Duce, qui tradidit villulã nuncupante Vzelinga in iam dicto pago Salzburchoe, ſecus fluuium Salzaha manſos xx. inter veſtitos & apſos, cum omnibus appendicijs ad eam villulam pertinente. Itemq; tradidit ipſe Dux in loco qui dicitur Cucullos in ſupradicto pago Salzburgoe, ſuper fluuio Salzſaha. ideſt mãſos III. veſtitos & prata vel paſcua ibidem pertinentia. Ipſeq; Dux tradidit villã nuncupante Vualarſeo in eodem pago ſecus ſtagnũ Vualarſeo manſos x. inter veſtitos & apſos, & ſiluam vel aquarum

Teobertus Dux.

Digitized by Google

ſum decurſionem in fluenta quæ vocatur Viſchaha, & quidquid ad eandem villulam pertinere noſcunt, ſimulq; & locellum, qui vocatur Talgoe in ſupradicto pago Saltzburgoe in quo eſt ſilua, prata, vel paſcua. Pari modo præfatus Dux in ſupradicto pago tradidit villulam nuncupante Titamanſinga in qua ſunt manſi XXIIII. inter veſtitos & apſos, vna cum ſiluis, campis, pratis, ſeu farinarjis, vel quidquid ad ipſam villulã pertinere videtur. In pago vero Iſanagoe ſuper riuulum Iſana tradidit idem Dux villa nuncupante Ehatinge cum manſos XV. inter veſtitos apſos, cũ pratis & campis vel ſiluis atq; farenarijs ad eandem villã pertinente. Aliam vero villam in eodem pago tradidit ipſe Dux nuncupante Tuzzlinga cum mãſis XV. inter veſtitos & apſos, vna cum terminis & confinibus ſuis ad eandem villam pertinente. Tradidit q; memoratus Dux in pago Opingoe villam nuncupatam Opinga, in qua ſunt manſi XX. inter barſcaloos & ſeruos & inter veſtitos & apſos cũ campis, pratis & ſiluis & omnibus appendicijs ſuis.

Huchbertus Dux.

SVCCESSOR namq; filius eius Huchbertus Dux, tradidit in pago Rotagoe villa nuncupante Sauarſtedi cum manſos XX. inter veſtitos & apſos, & cum terminis vel appẽdicijs ſuis. In pago vero Salzburgoe tradidit idem Dux in loco qui dicitur Andorff manſos veſtitos III. & apſo I. & terminum ſiluæ, quæ adiacet ſecus fluenta Fiſchaha, & in pago etiam Matagoe tradidit præfatus Dux in loco, qui vocatur Icinga manſos tributales IIII. apſos.

Otilo Dux.

POST hunc extitit Otilo Dux, qui tradidit in pago Iſnagoe villam nuncupatam Metumunhaim ſec. fluenta Iſana & in ea manſos XX. inter veſtitos & apſos, vna cũ omnibus terminis vel appendicijs ſuis. Tradidit

didit idem Dux in pago Salzburgoe locellum qui dicitur Elleſnaunans, in quo prata & ſilua conſiſtitur, vel ſtagnum qui vocatur lacuſculus, ſimulq; & Abriam lacum, in quo conſtat paſcua & parta vel ſilua, piſcatio atq; venatio, & inibi aliquanti fratres proprijs laboribus viuunt.

POST hunc vero ſucceſſit filius eius Taſſilo Dux, qui tradidit in pago Tonagoe villam nuncupatam Poh cum manſos XXXIX. inter veſtitos & apſos, vel cum omnibus appendicijs ſuis ſeu terminis ad eandem villam pertinente, ſeu & territorium in eodem pago, in loco qui dicitur Chruchenperch, qui adiacet ſecus amne Danubio, in quo nunc ſunt plantagines vinearum inſtitutæ. Idemq; Dux tradidit in pago Filuſgoe, in loco qui vocatur Riute, manſos veſtitos duos. Inſuper tradidit prædictus Dux in pago Salzburchgoe villula nuncupata campus romanos cum manſos tributales XXX. inter veſtitos & apſos. Similiter tradidit ipſe Dux in pago Iſanagoe in fiſco dominico qui dicitur Poch manſum veſtitum vnum. Itemq; tradidit prædictus Dux in pago Salzburchgoe, in loco nuncupato Hal vnum puciatorium integrum, quod vulgariter dicitur Galgo. Tradidit ſiquidem præſcriptus in ſupradicto pago Salzburgoe in loco qui dicitur Regubertum ſeruum, nec non & presbyterum cum omni domo vel poſſeſſione ſua, cum omnia, quidquid in ipſo loco habuit. Ipſeq; Dux iam ſcriptus tradidit cellam quæ vocatur Garoz ſuper ripã Eni fluminis in pago Iſanagoe, quam cõſtruxit Boſo cleric⁹ per licentiã iam dicti Ducis in honore Petri principis Apoſtolorũ, & ipſe Taſſilo ipſum clericum cõmendauit ad ſupra dictũ monaſterium vna cũ ipſa cella. Taſſilo Dux.

Item de hoc quod tradiderũt libri Baioarij per licentiã Taſſilonis ad ſupradictum Epiſcopatum, q fuit eis ex cau- Liberi Boiarij.

ſa-

ſa Dominica beneficiatum, ſimiliter & de illis poteſtatem non habent de ſe. Boſo liber qui & preſbyter & Iohannes frater eius tradiderunt per licentiam Taſſilonis in pago PINNZGOE loca nuncupantes BISONZIO & SALAFELDA, & in alio loco qui dicitur fico Romaniſco in pago SALZBVRGOE iuxta fluuio SALA, id eſt in totum inter tributales & ſeruiles manſos XV. & inter veſtitos & apſos, quod ſicut ſupra memorauimus ex cauſa dominica eis fuit beneficiatum, & ipſa traditione præfatus Dux ab ipſo loco plenius & firmius fecit confirmare: & in ſupra memorato loco Bizanzio ædificata eſt cella, in qua monachi labore manuum ſuarum viuunt. ONNO & filius eius Sigivvolff & Sigibaldus iudex tradiderunt per licentiam, vt ſupra in iam dicto pago Salzburgenſe, in loco qui dicitur vico romaniſco manſos apſos. II. ſimili modo ex cauſa dominica vt ſupra MAZZO & APPO & Arbertus non poteſtatem habentibus tradiderunt per licentiam in pago ISANAGOE loca nuncupantes in Amfinga & in VVidmbach & ad Hoccinhuſir idem in totum manſos VII. inter veſtitos & apſos. Hrodgaer & Gortſcals & Eparichar tradiderunt per licentiam vt ſupra in ſupradicto pago Salzburgoë loca nuncupantes in VVangin & in VValardorf ſeu ad Straza hoc eſt in totũ mãſos VIIII. inter veſtitos & apſos. Grimbertus Comes tradidit vna cum permiſſione, vt ſupra in iam dicto pago in villula quæ vocatur Papinga manſos quatuor. ſimiliter ex cauſa Dominica Alexandra & Iacob filius eius tradiderunt per licentiam, vt ſupra in pago Atragoe, vel in ipſo loco qui dicitur Afragœ manſos VI. inter veſtitos & apſos, quod & fuit ex cauſa Dominica eis beneficiatum. Gaerod tradidit per licentiam vt ſupra in pago Salzburgoe in loco qui dicitur Totenhuſir manſos tres, apſos ſimiliter vt ſupra, Helmcinus per licentiam vt

ſupra

ſupra tradidit in pago Drungoe in loco qui vocatur Chorinnbach, territorium quantumcunq; poſſidere viſus fuit, quod nunc iacet apſum, qui fuit ſimiliter vt ſupra. Dignoldus tradidit per licentiã vt ſupra pago Salzburgoe in loco qui dicitur Liuteringa manſos III. apſos, qui fuit ſimiliter vt ſupra: Egilulfus tradidit per licentiam vt ſupra in pago Matagoe in loco qui nominatur Steinbach manſos V. apſos qui fuit ſimiliter vt ſupra. Tiſa libera tradidit per licentiam Ottiloni Ducis in pago Salzburgoe in loco nuncupante monticulus, ſuper fluuio Salzaha manſos VII. veſtitos, qui fuit ſimiliter vt ſupra. Iohannis ſeruus tradidit per licentiam Taſſilonis in pago Salzburgoe, in loco qui vocatur Sura manſo I. veſtito qui fuit ſimili modo vt ſupra ex cauſa dominica. Ermlint Deo ſacrata tradidit per licẽtiã vt ſupra in pago Rotagoe in loco qui vocatur Mallaking ſuper ripam Eni fluminis manſos veſtitos III. ſimili modo vt ſupra. Gertlteaoz & Garmunt & Patto vendiderunt res eorum per licentiam Taſſilonis ex cauſa Dominica in pago Salzburgoe villa nuncupata Muldorff, id eſt manſos XXV. inter veſtitos & apſos. Theoderich tradidit per licentiam vt ſupra in pago Iſanagoe, in loco qui dicitur Perinbach manſos II. ſimiliter vt ſupra ex cauſa Dominica. Hildolf tradidit per licentiam vt ſupra in ſupradicto pago Iſanagoe in loco nuncupantes Rota, & ad Perck manſos X. inter veſtitos & apſos ſimiliter ex cauſa dominica. Vualco tradidit ſuum filium Odalhardum per licentiam vt ſupra, cum omni ſua hęreditate in pago Salzburchgoe in loco qui dicitur Dundilabrunna, id eſt manſos quinque inter veſtitos & apſos ſimili modo vt ſupra. Hrodbert tradidit per licenciam vt ſupra in pago Chimingoe in loco qui dicitur Pontena manſos V. inter veſtitos & apſos, qui fuit ſimili modo ex cauſa dominica.

Digitized by Google

Tradidit VVillipato clericus, qui & liber per licentiam vt ſupra in pago Súdregaoe in loco qui dicitur Vrdorff, ſuper riuulum qui dicitur Vrpach manſos VIIII. inter veſtitos & apſos, ſimili modo ex cauſa Dominica, quam traditionem præfatus Dux manu ſua pleniter confirmauit. Tradidit Hereland per licentiam ſupra in pago Aguſtagoe manſos V. inter veſtitos & apſos, ſimili modo vt ſupra ex cauſa Dominica.

Cella quæ vocatur Auuę quam conſtruxit Baldun presbyter in beneficio Dominico ſimulque & Rhrobertus presbyter cum licentia Taſſiloni Ducis ſuper ripam *Eni* fluminus in pago Iſanagoe, & quod ibi ex cauſa Dominica traditum fuit, idem in villa quæ dicitur Garoz in iam dicto pago manſos veſtitos IIII. ſimiliter & medietate de villa, quæ vocatur Aſcauue manſos VI. tres veſtitos & tres apſos. Tradidit Taſſilo ad Eccleſiam ſanctiſſimi *Petri* principis Apoſtolorum quæ eſt conſtructa infra oppido Salzburhg.

Reliqua vero quod ibi traditum eſt, de genere nobilium hominum eſſe videtur qm̄ quidem aliqui homines iniuſte eam ſibi vſurpare volentes, dominus Rex in ſua elymoſina iterum priorem donationem, ad iam dicto monaſterio per miſſum ſuum diligenter requiſitam ſtuduit reuocare.

Cella quę vocatur Zottinge quam conſtruxit Guntharius Comes in iure hereditario in pago Hunnigaoe in honore ſancti Stephani protimartyris & quod ei Taſſilo Dux conceſſit in beneficio idem tributarios XIII. inter manſos veſtitos & apſos. Secus ipſum locum & villulam quæ vocatur Huſir, cum manſos VIII. inter veſtitos & apſos in pago Salzburgoe ſimulque & loco qui vocatur Vſinga, cum manſos VII. inter veſtitos & apſos in ſupradicto pago Chi-

Digitized by Google

go Chimingaoe ſecus ſtagnum qui vocatur Chiminſaeo tradendi ei licentiam conceſſit iam fatus Dux ad ipſum præfatum locum vna cum permiſſione iam dicti Ducis ſupraſcriptus Comes ad Eccleſiam beatiſſimi Petri principis Apoſtolorum ad iam dicto Monaſterio Salzburch. Ipſam vero cellam iniuſte abſtractam dominus Rex pro mercedis ſuæ augmentum iterum reuocandum abſque vlla contradictione conceſſit.

Iſtas Eccleſias conſiſtunt in Salzburgaoe & Chimingaoe pagibus. Item de Eccleſijs parochiales, quas in beneficium pertinent, & de Barſcalcis vna cum ſeruis ſiue de eorum territorio dotatæ ſunt. Eccleſiæ

AD SeeEccleſia cum manſo I.
Ad Iubemdorff Eccleſia cum manſo I.
Ad Fiſchaha Eccleſia cum manſo I.
Ad Antheringas Eccleſia cum territorio.
Ad Gethica Eccleſia cum territorio.
Ad Anna ſimiliter.
Ad Liueringa Eccleſia ſimiliter.
Ad Walahamus Eccleſia cum manſis II.
Ad Marciolas Eccl. cum territorio.
Ad Salinas quod dicitur Hal Eccleſ. cum manſ. II.
Ad Tingihelinga eccl. cũ territorio.
Ab Chirchaim ſimiliter.
Ad Balchlingas Eccleſia cum manſ. III.
Ad Schildarius Eccl. cum mãſo. I.
Ad Brumingas ſimiliter.
Ad Deorlekingas Eccleſia cum mãſ. III. apſos.
Ad Pohchirch Eccleſia cũ territorio.
Ad Widaha Eccleſia cum villula, ſeu cũ omni pertinẽcia ad ipſum vicum tradidit Ragenbertus cum manſ. VI.
Ad Tahardîng medietas quæ ad ipſam Eccleſiam pertinet beneficiũ eſt, idem manſos VI.
Ad Erlaſtedi Eccl. cum territorio.
In pago qui dicitur intervalles
Ad Ratfeld Eccleſia cum territorio.
Ad Priſslech ſimiliter.
Ad Buriom Eccleſ. cum mãſis III.
Ad Georgij Eccleſiam.
Ad Achingas Eccleſ. tantũ.
Ad Fuginas Eccleſ. tantum.
Ad Oriano monte ſimiliter.
Ad Vuzdorff Eccleſia cum territorio.
Ad Hroſſulza ſimiliter.
Ad Burones ſimiliter.

Digitized by Google

Ad Rordorff Eccleſiã cum manſo II. apſos.
Ad Lutrinpach Eccleſi: tantum.
Ad Hucinnos Eccleſ. cum territorio.
Ad Hrodheringas Eccleſia cum manſis II.
Ad Smſa Eccl. cum manſis II.
Item in pago Iſnagoe.
Ad Hozzin Eccl. cum manſo I.
Ad Cidlar Eccl. cum manſo I.
Ad Turtin Eccl. ſimiliter.
Ad Dinpſtadum Eccl. II. cum manſ. III.
Ad Riuolum Rota Eccl. IIII. cũ man. VI.
Ad Pohpah Eccl. cum manſis III.
Item ad pohpah Eccl. cum man II.
Ad Lohkirch Eccleſia cum mãſ. II.
Ad Qañtalas Eccleſia cum mãſ. III. apſos.
Ad Brixina Eccleſia cum territorio.
Ad Pirchnavvanch ſimiliter.
Ad Caofſtain Eccleſia cum territorio & cellula, vbi fratres noſtri manibus laborant.
Ad Epiſas Eccleſiæ II. cum territorio.
Ad Iſana Eccleſia cum territorio.
Item Eccleſia ad Pohpah cum manſ. III.
Ad Liubin Eccleſ. cum manſ. III.
Ad Rota vbi Boninaha in ipſa Rota egreditur Eccleſia cum mãſis VI.
Ad Poizchurdorf Eccleſia cum manſis I.
Ad Wila Eccleſia cum manſis tribus.
Ad Holza Eccleſia cum tribus manſis.
Item ad Holza Eccleſia cum mãſis IIII.
Ad Perck Eccleſia cum manſ. III.
Ad Pohkirch Eccleſia cum manſ. V.
Ad S. Stephanum Eccleſia cum manſ. III.
Ad Richerihuſir de Conjectu Barſcalcis Eccleſia cum manſ. I.
Ad Aharnovva Eccl. III. cum manſ. VII.

Nunnburg. ITEM de monaſterio puellarum quod conſtructũ eſt in honore Sanctæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, iuxta ipſum Epiſcopium in Caſtro ſuperiore quem dominus Hrodbertus Epiſcopus ac confeſ-

ſor

ſor primûm ædificauit quem & Salzburch appellauit, in quo & neptiam ſuam Chriſti famulam Erndrudam conſtituit cum alijs puellis, in quo loco honorifice requieſcit, & quod inibi traditum eſt à Theodberto Duce ſubter annectimus. Tradidit inprimis Theodbertus Dux in pago Salzburgoe villa nũcupãte Ainheringa cũ manſis XXX. inter veſtitos & apſos, & execitales viros & quod eandem villam pertinuit, cum farinarijs in fluuio qui vocatur Sala. Nec non & tradidit illuc memoratus Dux in prædicto pago locellum qui vocatur Viſchaha mãſos quinq; inter veſtitos & apſos, & farinarijs in fluenta, Viſchaha. Tradidit idem Dux in eodem pago Salzburgoe in loco qui dicitur Talgen, in quo eſt tantummodo Eccleſia, prata & ſilua & medietate de lacu piſcatione qui vicatur Mamnſeo. Tradidit idem Dux in ſupra dicto pago in loco qui dicitur Cucullos, ſecus fluuio Salzaha, in quo ſunt tãtummodo prata ſilua. Tradidit ipſe Dux in ipſo pago in loco qui vocatur Hal ad ſal coquendum fornaces IX. tres ſunt veſtitos, & VI. apſos, & hoc decreuit cenſum dare vnuſquiſq; homo qui in Hal habitaret, quod barbarice dicitur Adalparo, tã, hij qui in nana & mona manerent, quam & illi qui in ipſas Salinas manerẽt. A medio menſe Madio vſq; ad Feſtum S. Martini omni ebdomata in feria ſexta modo de ſale dari deberẽt excepto, IV manentes. Tradidit etiã ipſe Dux in pago Salzburgoe ſecus fluuio Salzaha villa quę vocatur Titamaninga, & in ea manſos LX. inter veſtitos & apſos & inter exercitales & barſchalcos, cum omnibus appendicijs atq; adiacentijs & cunctis terminis ad eandem villam pertinẽtibus, nec non & farinarijs in ipſo loco congruẽtibus. Similiter ipſe Dux tradidit in ipſo pago ſupra ſcripto tributarios romanos CXVI. inter veſtitos & apſos per diuerſa loca, & venationẽ in ſilua quę adiacet inter alpes à Gaizli-

Theodbertus Dux.

izliberch vſq; ad pontes, quæ nūc vocātur ſtega, & alpes in eodem pago IIII. Ita vocantur Gundious & Cuculana alpicula & lacuana monte, ſeu etiam partem de Abriani lacu piſcationē, ſimulq́; præſcriptus Dux tradidit in pago Chimingaoe, villa quæ dicitur VVaginga, cum manſis XL. inter veſtitos & apſos, farinarijsq́; & cum omnibus appendicijs ſuis, & in ipſo pago Chimingaoe tradidit iam dict' Dux villam nuncupatā Chamara cum manſos XIII. inter veſtitos & apſos, & inter ſeruos & liberos, aquis, aquarum decurſibus & farinarijs, cum omni ſoliditate, & cum omnibus appendicijs ſuis. Inſuper & in ipſo pago iuxta fluenta Druna, tradidit idem Dux romanos & eorum manſos tributales LXXX. inter veſtitos & apſos, cum omnia quicquid ad ipſos manſos aſpicere videtur. Nec nō & in pago Adragaoe tradidit ſupradictus Dux romanos & eorum manſos tributales III. Siquidem ipſe Dux tradidit in pago Drunenſe tributarios XX. apud manſos eorum. In pago vero Matagaoe tradidit prædictus Dux tributarios IV. cum manſis eorum totidem inter veſtitos & apſos per diuerſa loca.

De cella vero ſancti Maximiliani ita cōtigit, vt conſtrueretur ab initio. Ibant duo fratres in locum qui dicitur Pōgavvi, nomen vnius Tonazanus, & alterius nomen Vrſo in venatione & ad aurum faciendum, & viderunt illuc multa luminaria pluribus noctibus & alia ſigna multa, & venientes ad dominum Hrodbertum Epiſcopū dixerunt ei quod ipſi ibi viderunt, & ipſe pergens cum eis vidit ibi ſimiliter. Tunc quoq; perrexit domin' Hrodbertus ad Theodonem Ducem, & dixit ei ipſa miracula, rogansq; cum licentia ſibi dare vt cellam ibi conſtrueret, & ita Dux Theodo ei licentiam dedit. Veniensq; dominus Hrodbertus iterum ibidem cum hominibus ſuis, & cum prædictis fratribus, & cœpit ibi ſtirpare & locum mundare & oratorium facere.

Facto

Facto autem oratorio venit iterum ad Theodonem Ducẽ & rogauit eum ſecum ibidem venire, venientes autem ibidem dominus Hrodbertus conſecrauit ipſum oratorium & Theodo Dux tradidit ipſum locum ad ſanctum Petrũ ad Salzburg monaſterium, & ex omni parte miliarios III. & ipſi prædicti fratres cũ licentia & cum conſenſu Theodonis Ducis tradiderunt ibidem omnem rem eorum quãcunq; habebant & nepotes eorum commendauerunt ad diſcendum & ad tendendum ad Salzburch monaſterium, nomen vnius VVrmhari & alterius nomen Ciſſimo. & dominus Hrodbertus miſit ibidem ſuos monachos ad officiũ DEI faciendum & ad ipſam cellam faciendam. Cum autẽ VVrmhari & Ciſſimo literas didicerunt, cœperunt rogare dominũ Hrodbertum, vt medietas Epiſcopi rei quã parentes eorũ ibidẽ tradiderunt eis ad vſumfructuariũ præſtaretur, vſq; ad obitũ eorũ; & ita fecit dominus Rodbert⁹, illam aliam medietatem iuſſit ſeruire ad ſanctum Petrum. Ipſi autem ſuis nepotibus illa[m] aliam medietatẽ complacitabãt vſq; ad obitũ eorũ, & ita inde fuit hoc in beneficio de monaſterio Salzburch vſq; ad tempus Otilonis Ducis, tũc quoq; Vrſo Capellan⁹ Ottonis precit, vt ei ipſas res ex integro daret in beneficium, & ita Otilo fecit, & tulit hoc ꝑ vim de monaſterio Salzburgoe. Cœpit autem Virgilius Abba hãc ipſam cauſam querere ad Otilonẽ Ducem, & Otilo voluit illud comparare cum eo ꝙ habuit ad Lauſom, & hoc Virgilius nullatenus conſenſit, & ita Otilo permanſit retinẽdo iniuſte quod de Salzburg monaſterio retraxit. Otilo Virgilius.

NOTICIAM vero iſtam ego Arn. vna cum conſenſu & licentia domni Caroli pijſſimi regis, eodẽ año quo ipſe Baioariam regionem ad opus ſuum rece-

recepit à viris valde ſenibus & veracibus diligentiſſime exquiſiui à monachis & à laicis, & conſcribere ad memoriã feci. Iſta ſunt nomina monachorum; Vitalis Amandinus præſbyter, Latinus presbyter, Cuſſulus Ziſſimo, Benedictus Diaconus, Suido Diaconus, Eno presbyter, Baldo preſbyter, Leſſo, Karheri, Regẽbrecht presbyter, Materninus, Arnhelm Tazzus, Æmico, Germanus. Laicorum nomina iſta ſunt, qui per ſacramentum factũ ab anteceſſoribus ſuis ita ſe audiſſe teſtificauerunt, vt ſupra dictum eſt: Iumino Comes, Duno comes, Kerrad iudex, Sigepald iudex, Eparo, Iulianus, Ægilolf, Helmuni, Amalger, Luipram, Iuninam, Ato Gislolf, & ego Benedictus Diaconus hanc noticiam dictaui & conſcribere iuſſi.

PRIVILEGIVM DOMINI Philippi Regis ad confirmationem datum omnium bonorum ſeu priuilegiorum Salzburgen. Eccleſ. ad Eberhardum II. Archiepiſcopum.

IN NOMINE ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Philippus diuina fauente clementia Romanorum Rex, & ſemper Auguſtus. Si rationabiles eccleſiaſticorum peticiones Prælatorum ad eccleſiarum ſuarum tendentes proficuum, clementer admittamus, ſperamus nobis apud Regem Regum, ad æternæ vitæ meritum & temporalis imperij proſperiorem decurſum proficere, & eos quos benigna exauditione honoramus, de cętero nobis deuotiores ac magis beniuolos fore.

Noue-

Nouerit igitur omnis Chriſti & imperij noſtri fidelium præſens ætas & futura, qualiter dilectus conſanguineus noſter Adelbertus Iuuauenſ: idem Salzburgenſ: Eccleſiæ Ven: Archiepiſcopus honori & vſui Eccleſiæ ſibi creditę ſtabilitatis & incrementi profectum addere intendens noſtram adijt celſitudinem, & proferens diuorũ Auguſtorum noſtrorum prædeceſſorum Regum ſcilicet ac Imperatorum vetera & recentiora priuilegia, ſecundum diuerſa regnancium tempora Eccleſiæ Salzburgen: ab eis collata, poſtulauit inſtanter, vt eadem priuilegia noſtri munere præcepti renouaremus, iura quoq; & poſſeſſiones quibus eiſdem fauentibus præfata Eccleſia munita videbatur & aucta, ei per noſtram auctoritatem cõcedere mus atq; confirmaremus. Hunc itaque vt clarum principem Imperij religioniſq; & prudentiæ dono venerabilem, & nobis naturalis affectu dilectionis familiarem in ſuis tàm congruis & honeſtis peticionibus honorare cupientes, noſtręq; ſaluti & parentum noſtrorum conſulẽtes, perſpectis diligenter & intellectis præfatis anteceſſorum noſtorum priuilegijs, traditiones, indulta, præcepta, quæ illis ſunt ſcriptis reperta, ſicut ibi cõtinebantur, ita nos ea præſenti noſtræ Maieſtatis priuilegio inſeri iuſſimus, ac ea ſecundum benignitatem & inſtituta prædeceſſorum noſtrorum prænominato Archiepiſcopo, eiuſq; in perpetuũ ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Saltzburgenſi tradimus, concedimus & noſtræ auctoritatis robore confirmamus. inter quæ principaliter conſtituimus, quod ex præcepto Ludovici Imperatoris agnouimus, cuius præcepti exemplum ipſe quoque à ſui Genitoris ſacratiſſimæ memoriæ domini Caroli præcepto traxerat, vt ſcilicet Eccleſiam Salzburgenſ: ipſam ſedem quæ eſt in honore ſancti Petri Apoſtolorum principis, in qua etiam ſanctus Ruber-

Venerabilis

Lodovicus Imperator.

Digitized by Google

tus corpore requieſcit, cum cellulis, Eccleſijs, perſonis Eccleſiaſticis & cæteris hominibus & rebus ac poſſeſſionibus ad ipſam pertinentibus, ſub noſtra tuicione conſtitutam ſpeciali patrocinio propenſius defendere debeamus. Quod conſtanter obſeruare intendentes & ſucceſſoribus noſtris in Imperio Romano pro lege imponẽtes eandem immunitatis gratiam, qua illi inclyti Imperatores ſedem illam honorare & ſublimare dignati ſunt, eidem ſedi & Eccleſiæ noſtri vigore edicti in perpetuum confirmamus, ſtatuentes vt videlicet ea, quæ prætaxata Eccleſia hactenus recto titulo poſſedit & tenuit, & ea quæ noſtris diebus poſſidet ac tenet, & quæ in futurum Deo annuente rationabiliter acquiret, in quibuslibet pagis vel territorijs infra ditionem Imperij noſtri conſtitutis, per hanc confirmationem noſtram, absque alicuius contrarietate de cętero poſſideat ac teneat, ita libere ac cum iurisdictione, quod nullus iudex publicus, nec quiſquam iudiciaria fungens poteſtate ad cauſas audiendas, vel ad freda, aut tributa, aut telonea (quæ à vulgo dicuntur muta) exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas aut fideiuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ tàm ingenuos quàm ſeruos, ſuper terram ipſius commanentes iniuſtè diſtringendos nec ad vllas redibitiones aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris aut futuris temporibus prædictæ Eccleſiæ poſſeſſiones ingredi audeat. Sed hæc iura & cętera ſimilia emolimenta, quæ fiſcus regalis inde ſperare poterit, aut exigere in vſum & facultatem Archiepiſcopi, quicunq; prædictæ ſedi præfuerit, in integrum cedãt, vt ipſe eo quiecius res Eccleſiæ ſuæ valeat diſpenſare, & noſtro imperio fideliter parere & quod pro noſtra incolumitate & bono Imperij ſtatu delectet eum impenſius orare, & orationes in commiſſo ſibi Clero conſtituere. Item ſecundum exemplar præcepti, quo Diuus Auguſtus

Otto

Digitized by Google

OTTO prædictam Salzburgen: Eccleſiam muniuit ac ditauit, nos donationes eidem Eccleſiæ factas, & quoslibet contractus, quibus aliquid poſſidere cœpit, legitime per noſtræ auctoritatis clementiam renouamus & confirmamus, inter quæ poſſeſſiones in ipſius Regis OTTONIS priuilegio proprijs expreſſas vocabulis, nos quoq; ipſum in hoc ſequentes, huic fecimus paginæ annotari. Primitus caſtellum ſanctæ Erndrudis cum omnibus eidem caſtello iuſte & legaliter attinentibus cum curtibus, venationibus, piſcationibus, id eſt ab Eccleſia ſancti Martini, quæ reſpicit contra monticulum, qui vulgo Nochſtain nuncupatur, ſurſum ex vtraq; parte fluminis Iuuaris, vſq; in riuulum Quartineſbach. Inſuper etiam de riuulo venatione piſcatione ex vtraq; parte præuocati fluminis ad ſanctū Maximilianum, vſq; dum Tunta ex aquilonari parte perfluit in prædictum flumen, atq; riuulus Gaſtuna ex Auſtrali parte: Item Foreſtum à termino qui in Piſoncia incipit, hoc eſt de riuulo Erilipach, vſq; ad mōtem VVaſſenburg propè Iſcalā in illo loco, vbi terminus Foreſti Raporonis quondam Comitis ab iſto ſe diſiungit, & in aquilonari parte de riuo Tinnilnbach vſque in ſummitatem montis Cirnencus nominati, & iam dicto monte VVaſſenburch vſque ad præfatum monticulum Nochſtain illa montana omnia, quæ in poteſtate anteceſſorum noſtrorū fuerunt. Item Kiemſe Præpoſituram Regularium cum omnibus iuſte ei attinentibus. Curtem quoq; Biſchoffeſdorff cum omnibu s iuſte ad eandem Curtem pertinentibus atque piſcationem in lacu Aterſee, ſine omni contradictione illos quondam Imperio pertinentes XII. priuatos tractus ſagenarum ſicut Dominicalis terra in Paumgarten ipſi lacui ſe adiungit ſine alia communi piſcatione Aterſee ad Atterhof pertinēre, in illis quoq; curtibus quę

Otto Imperator.

Hæc omnia in literis Arnulphi Imp. ſimiliter continentur.

olim inibi in feudo ſiue ex parte Imperatoris, ſiue aliunde beneficiatæ fuiſſent proprietatem, quarum hæc nomina ſunt. Staforeuelt, curtem & Eccleſiam cum decima, & ſicut terminus ille in Auſtrali parte incipit, qui VVachrein dicitur vſq; Ibiſam & in Occidentali vſq; dum dicitur vbi Vrnla ſe dimittit in præfatum amnem, & quidquid in Orientali parte iam dicti fluminis regalibus attinere videbatur. Inſuper ad Magelike tertiam partem ciuitatis, & ſicut ille terminus ſe diſiungit de illis rebus in occidentali parte quas quondam ad ſanctum Emmerammum anteceſſores noſtri dederunt, exceptis tribus huobis: Præterea Arneſdorf idem in VVochavva, quidquid illis imperium habebat in vineas & ſaginatione & mõte querceato, pratiſq; inter ipſum Querceatum montem ſitis & inter ſiluam palcam, & ipſam ſiluam cum omnibus ad eam pertinentibus. Adhæc apud Grunzuitam quidquid ſuperfuit quinq; hubis, quod fideli ſuo cuidam Dietero Anteceſſores noſtri dederunt, hæ ſunt hubæ L. Inſuper Lubinam & ad Holumburg tertiam partem ciuitatum cum vineis XXX. & hubis XV. ſine curtili terra. Item Treyſniam ciuitatem & Eccleſiam ſancti Martini, cum decima, & ſurſum in auſtrali atq; orientali parte fluminis Treyſine vſq; ad Potilinæſprunnen, & ſicut Dieterichſpach fluit contra duos aceruos exteriores qui in orientali parte campi ſunt poſiti, & exinde vſq; ad Danubium in illum locum, qui Triboltz dicitur & ita ſurſum prope Danubium cum agris cultis & incultis, pratis, auijs, locis piſcationum, quæ Teutonice Arichſtetto vocantur, & ita ſurſum vſq; ad illam marcham, quæ inter Treyſinam & Holemburg vtraſq; res diſcernẽdo diuidit ad Bennenvvanch quidquid prædeceſſores noſtri Reges habuerũt illic ad Eccleſiam Anſonis quidquid illic habuerunt ad VVitenesberch quidquid illic habuerunt

al. Ciuitatum.

Digitized by Google

runt excepto quod cuidam Moſogoboni datum eſt, hoc eſt hubæ centum Ællodis Eccleſiam. Eccleſiam Mutigonis presbyteri ad Gumpoldeſdorf quidquid ibi reges habuerunt. Præterea Rapam Sabariam ciuitatem, & Eccleſiam cum decima & teloneis, vineis, agris, pratis, paſcuis, foreſtis montibus cunctis ad eandem ciuitatem legaliter pertinentibus. Inſuper ſiccam Sabariam & Pennichaha & Moſaburch Abbatiam, vbi ſanctus Adrianus requieſcit, nonam quoque de omnibus curtibus regalibus inibi cum theloneo in ciuitate & piſcina ad Salabingam curtem, cum trecentis manſis & totidem manſis & quidquid illic Reges attinebat Eccleſiam de Quartinacha, Eccleſiam ad Ghenſem, Eccleſiam ad Therenberch, Eccleſiam Gundoldi, locum quem vocant quinque Eccleſias cum Theloneis, foreſtis, & cum proprietate omni, quæ ab anteceſſoribus noſtris ibidem ante beneficiata erant. Ad Ruginesfeld quidquid ibi regalibus pertinuit. Ad Turnavva Eccleſiam quæ eſt cõſtructa in honore ſancti Rodberti cum monte Barvvoz dicto cum vineis, pratis, ſiluis, & cum omnibus quæ ibi ſunt circa montem ſita. Ad Pettavva Eccleſiam cum decima, & totam ciuitatem cum Bannis, Theloneis, & ponte, & omnibus ad illum locum pertinentibus. In Ciſtenesfeld ſicut duo acerui prope Trauum poſiti ſunt ex ſummitate ſuperioris & exterioris termini qui VVachrein dicitur, & ſicut ille VVachrein tendit vſque dum Treuina fluit in amnem Trauum. Ad Sulpam ciuitatem & Luip omnia quæ iuſte & legaliter eo pertinent. In querceis campis, ſicut illa foſſa incipit à Mura, & tendit vſq; ad Louczkuick, & vt Louczvvita & Sulpa de alpibus fluunt & Foreſtum Suſel cum Banno, ſicut in poteſtate Anteceſſorum noſtrorum hæc fuerunt. Venationem quoque in Suezzental, quam populus cum

Digitized by Google

ſacramentis in poteſtatem anteceſſorum noſtrorũ firmauit, ad venandos apros illic & vrſos p tres ebdomadas ante æquinoctium autumnale, & poſtea vſque ad feſtum ſancti Martini. Ad Luimingga iuxta Rapam quidquid illic prædeceſſores noſtri habuerunt. Item Nezzilinpach & ad Sabinzam Eccleſiam & curtem cum manſis L. Item Rapam ad Iudlerben ad Labanda Eccleſiam ſancti Andreæ cum decima, vt ibi conſuetudo eſt, & de curtibus quas anteceſſores noſtri ibi habuerunt decimas, vt in canonibus habetur, nec non ſanginationem in omni Labandæ valle excepto monte Forſt nominato. Ligna quoque ſecanda ad Eccleſiam, & ad aliud ſeruicium Epiſcopi, tam in ipſo monte, quam in alijs montibus omnibus, & vnam foſſam lapidum in monte Gamanar ſemper per totum annum habendam. Item ad Garczczam beneficium Engilbaldi ad Karantanam Eccleſiam ſanctæ Mariæ cum decima ſicut Eccleſiaſticus ordo præcipit de omnibus curtibus quę ad Carantanam ciuitatem pertinẽt imdem. Trahof, Garũdorf, Gurinnz. Ad Strelcz operarios ſeruos duos in monte cum hubis eorum. Ligna ſecanda in ipſo monte ſine cõtradictione omnium hominum cum ſaginatione. Item Trebenatn, Oſtervvix, Grabenhuclc, Vitringa, Frieſach, Gurca, Grazluppa, Longavv, Sublich, Teufenbach, Katſche, Peliza, Gumbenza, Vndrima, Luita, Liczinga, Brugga, Murza Luibena. Ad Strazmulam duo loca.

PRÆTAXATAS itaq; poſſeſſiones, quemadmodum in priuilegio regis Ottonis Auguſti ſignatæ reperiuntur, & ea lege ac ratione Salzburgenſis Eccleſiæ confirmatæ, vt nullus Imperij Romani ſucceſſor, nec Dux, nec Comes, nec vlla alia poteſtas aut perſona de

de prædictis rebus audeat quicquam ſubtrahere, ſed iure perpetuo ad ſanctum Petrum ſanctumque Rudbertum ſtabiliter abſque omni contradictione permaneant, ita nos quoque noſtri auctoritate præcepti cõfirmamus, conſiderata tamen temporum & euentuum varietate, vt ſua cuique iuſtitia ſalua permaneat; quod ideo adiungendum decreuimus, vt ſi quis hoc forte noſtro moderno tempore aliquid vſquam de pręfatis bonis, cõtra iuſtitiam Salzburg. Eccleſiæ præſcriptam videatur tenere, is eidem Archiepiſcopo & Eccleſiæ Salzburgen. recognoſcat & reſtituat, aut ea ſe legitimo contractu aut iuſto poſſediſſe titulo racionabiliter oſtẽdat. Præterea ex priuilegio Ludouici regis Auguſti patenter intelleximus, quod idem Ludouicus Auguſtus præfatæ Salzburgen. Eccleſiæ, amore Dei, & beati Petri Apoſtoli & ſancti Rudberti in pago Salzburgoe dcõ curtem Salzburghouen, quam Pilgrinus Archiepiſcopus añña in miniſterio ab eo tenere viſus eſt, in proprietatem & plenam poteſtatem contradidit integraliter cum curtilibus omnibus, ædificijs, campis, pratis, agris, paſcuis, ſiluis, lacubus, aquis, aquarum decurſibus, venationibus, molendinis, piſcationibus, vijs, inuijs, exitib⁹ & redditibus quęſitis & inquirendis, terris cultis & incultis, mobilibus & immobilibus, mancipijs quoq; pluribus vtriuſq; ſexus, parſcalcis cũ omnibus cenſibus in ſalina & extra ſalinam inter fluuios Sala & Salczaha, vocatos in auro & ſale, ac pecoribus cum Theloneis duobus, qui vulgo muta vocantur cum omnibus adiacencijs & rebus ad eandem terram pertinentibus. Ludouicus Rex.

Hanc igitur tradicionem & donationem, quam & poſt ipſum Ludouicum Auguſtus Otto Imperator ſuo priuilegio ſuper hoc dato confirmauit: nos quoque pręſenti noſtræ auctoritatis ſcripto confirmamus, Salzburgenſi

Archi-

Archiepiſcopo & ſuæ Eccleſiæ, ſtatuentes & firmiſſime præcipientes, vt prædicta cum omnibus pertinencijs eiuſdem curtis & quæcunque vtilitas in huiuſmodi catenis ſeu fodinis ſalis vel metallorum in quibuslibet fundis Eccleſiæ & fluminibus fluentibus per fundos Eccleſię meantibus, perpetuis temporibus à Salzburgenſi deinceps Eccleſia & eius Archiepiſcopo absq; omni obſtaculo inconuulſo veſtitu quiete poſſideatur.

Henricus Rex. Gebehardus. Dignum præterea duximus præſenti inſerere priuilegio, qualiter ex ſcripto domini ALEXANDRI Papæ huius nominis ſecundi, inſuper ex priuilegio HENRICI Regis venit nobis in cognicionem quod GEBEHARDVS IVVAVEN: idem Salzburgenſ: Archiepiſcopus de commiſſarum ſibi animarum prouiſione ſolicitus, eo quod Epiſcopatum ſuum in montanis ſitum præ nimia parochiæ amplitudine, & viarum difficultate, per ſe ſolum regere non ſufficeret, ab vtraque dignitate, Apoſtolica ſcilicet & regia impetrauit, quod liceret ei infra parochiam ſuam, adiutorem ſui operis Epiſcopum & ſedem Epiſcopalem conſtituere. Placuit

Gurcen: Epiſcopatus. igitur eidem Archiepiſcopo GEBEHARDO vt indulto Apoſtolico & regio vtens, in loco qui dicitur Gurca apud Eccleſiam ſanctæ MARIÆ Kathedram Epiſcopalem faceret, & conceſſum eſt ei per vtriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ ſcilicet ac ſæcularis clementiam, vt eidem nouæ ſedi, poteſtatem parochiæ ſuæ & de prædijs ac decimis, quantum conueniens videtur attribueret, & ad eandem ſedem Epiſcopum ex ſua conſideratione ordinaret, ea videlicet ratione vt Epiſcopatus ille Salzburgenſi Eccleſiæ, & eius Archiepiſcopo nunquam ſubtrahatur

&

Digitized by Google

& nullus ibi vnquam Epiſcopus ſiue per inueſtiturã, ſiue alio quocũq; pacto conſtituatur, niſi quem Archiepiſcop⁹ Salzburgenſ. quicũq; pro tempore illic fuerit, eligat, inueſtat & cõſecret, quod quomodo ſacra prædicti Papæ Alexandri & Regis Heinrici auctoritate firmatũ dinoſcitur, Nos idipſum, eſt præmiſſę condicionis integritate, noſtra quoque Imperiali auctoritate confirmamus, ac ita ratum ac inconuulſum omni deinceps æuo permanere iubemus, vt contra hunc honorem & commoditatem Salzburg: Archiepiſcopi nulli vnquam Eccleſię, aut perſonæ liceat ſe erigere, aut ſcriptũ aliquid huic rei aduerſum impetrare vel proferre.

Hęc igitur vniuerſa & in pręſenti pagina cõſcripta Salzburg. Eccleſiæ & eius Archiepiſcopo perpetua ſtabilitate, per noſtram auctoritatem inuiolabiliter cõfirmam⁹, ſtatuentes, vt ſiquis, quod abſit huius noſtri pręcepti violator apparuerit, & Eccleſiã Salzburg: vllo ſuprapoſitorũ in violenter grauare attemptauerit, Banno Imperiali ſubiaceat, & pro pœna centum libras auri optimi, medietatem fiſco noſtro, medietatem Salzburg: Archiepiſcopo perſoluat, præſumptionis tamen auſu in irritum ceſſuro. Vt autem omnia ſupradicta memoriter ſciantur, & inconvulſa de cetero firmitate obſeruentur, priuilegij paginam fecimus cõſcribi, & appenſa maieſtatis noſtræ Bulla roborari. Huius rei teſtes ſunt, Treuereñ: Archiepiſcopus; Auguſtenſ: Epiſcopus; Conſtantienſ: Epiſcopus, Argentinenſ: Epiſcopus; Hermannus Landgrauius Turingiæ, Rudolfus Palatinus de Tuvvingen, Sifridus Comes de Orlamunde, Fridericus Comes de Zolre, Vlricus cõmes de Berge, Emicho Comes de Liningẽſ; Godefridus de Eppenſtein, Calochus de Kirchberg, Hartdus de Merenberch, Heinricus Marſcalcus de Chalandin, Vlricus

Marſcalcus de Rechberg, Chuno de Minzenberch, VVarnherus de Bolanden, Tiedo de Rauenſpurch, & alij quam plures.

Signum Domini Romanorũ Regis inuictiſſimi PHILIPPI SECVNDI

EGO CHVNRADVS HILDENSHAIMEN: *Epiſcopus Erbipolenſis Electus Imperialis aulæ Cancellarius vice Domini Chunradi Maguntini Archiepiſcopi totius Germaniæ Archicancellarij recognoui. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis* M. C. XCVIIII *indictione II. Regnante glorioſiſſimo Romanorum Rege Philippo II. Regni eius anno II. Datum Maguncia III. Kalend. Octobris.*

DE

De
VITA ET MIRACVLIS
Sancti
ERMINOLDI

Nobilis Sueui, in Hirſaugienſi cœnobio monachi, Abbatis Lorſacenſis,

ET POSTEA PRIMI ABBATIS IN Prüfeningenſi

Monaſterio prope RATISPONAM à Sancto OTTONE Bambergenſi Epiſcopo ædificato.

LIBRI DVO

IVSSV VLRICI DECIMI SEXTI ABBATIS PRVFENINGENSIS.

Anno M CCLXXXI.

conſcripti

à

Monacho Pruſeningenſi.

Nunc primum ex codice m. ſ. editi & notis illuſtrati

ab

HEINRICO CANISIO NOVIOMAGO
Iuris conſulto.

Digitized by Google

INCIPIT PROLOGVS IN vitam Sancti Erminoldi primi Abbatis in Pruſingen, Rhetorico ſtilo conſcriptam.

Pſalm. 11.

NOVISSIME diebus iſtis, in quibus (proch dolor) iuxta Pſalmiſtæ querelam, defecit ſanctus, & diminutæ ſunt à filijs hominum veritates, bonorum antecedentium ſanctitatem & ſcripto recolere, & memoriæ tradere poſterum, tam rationis inſtinctu monemur, quam ipſa vtilitate allicimur & profectu. Deniq; Sanctus Sanctorum à quo Sanctitas omnis tanquam à fōte primario ſcaturigine multiformi permanat in ſanctos, in riuulorum limpida puritate dum noſcitur & laudatur, ſui ſitim in eis excitat ſalutarem, qui ab eo dulcedinem deriuatam in ſuorum mirifica ſuauitate legendo præſentiunt & prægustant. Accedit ad hoc quod nos qui futuram inquirimus ciuitatem, manentem in hoc ſæculo non habentes, dum in huius vitæ ac viæ procinctu eorum calles aſpicimus, qui tam aduerſantis mundi ſiniſtram, quam blandientis, dextram contemnendo, viam regiam incedentes ſeruauerunt, ipſi quoq; rectorum recta ſectando veſtigia, non abducimur ad intorta compita deuiantium plurimorum, qui ſe ſequentes illaqueant & illaqueatos immergunt doloribus ſempiternis. Poſtremo illud quoque ſanctorum bona commemorando conſequimur & ſcribendo, quod illorum eo ipſo meremur auxilijs adiuuari,

Hebr. 13.

Digitized by Google

nari, quo eorum virtutibus congaudemus & gloriæ. Dū-
que alios hæc legentes ad ſtudium boni bonorum accēdi-
mus & monemus exemplis, ipſorum nobis, quos prouoca-
uimus, interceſſio cōſequitur, & à domino, in quo labora-
mus, certa remuneratio comparatur. Iſta conſiderando ad
Beatiſſimi *E*RMINOLDI PRIVENINGENSIS Eccleſiæ primi
Abbatis geſta magnifica deſcribenda, curſum ſtili dirigi-
mus, qui gregis noſtri tanquam Aries quidam inſignis &
prædux, & fideliſſimus Protopaſtor, ad caulas ſummi paſto-
ris æthereas nos præceſſit. Nec tam arduum opus aggredi-
mur, in noſtris, quæ nullę ſunt, viribus cōfidentes, ſed in eo
ſine quo nec incipi poteſt bonū aliquod nec cōpleri. Ani-
mat nos præterea, & id tentandi præſtat audaciam ipſe in-
choationis hui⁹ inſtinctor præcipuus & iniunctor, venera-
bilis ſcilicet Pater dominus VLRICVS ſextuſdecimus Ab-
bas Prieuningenſis Eccleſiæ, qui anteceſſoris tanti virtu-
tibus coëxultans, ac per hoc nequaquam carens ipſe vir-
tutibus, Anno incarnationis dominicæ M.CC.LXXXI.
primo anno ſui regiminis, onus hoc Atlanticum nobis tā-
quam pigmeis impoſuit, vno eodēq; præcepto ſuo ac iuſ-
ſu, authoritatis ſuæ ſcutum opponens linguæ calumniāti,
quæ nos præſumptionis forſan argueret, & inſufficientiæ
noſtræ deſperationis obicem auferens, & auſum conferens
ad iniuncta. Scriptum autem ſcientes eſſe: Nunquid Deus
indiget veſtro mendacio, vt pro illo loquamini dolos, o- Iob 13.
ptantes nos ad exprimenda vera ſufficere, nihil circa rem
geſtam addere vel mutare conabimur, nihil de proprio cō
fingemus, ſed vt fidelis ad nos vſq; traduxit antiquitas ſiue fort. ſententiæ
veritate ſeruata, ſtilum aliquanto tentabimus facere com-
ptiorem, ne rei vtilitas, tamquam Falerni nobilitas ac dul-
cedo ob ruditatem incultioris eloquij, tanquam ob uaſcu-
li cariem contemnatur. *Sæpius etenim* crater tornatilis

& elegans, potum bonum & bibilem meliorat; deformis vero catinus, infuſi & nectaris minuit ſuauitatem.

INCIPIT VITA.

I. IGITVR cum Apoſtolicę prędicationis in omnẽ terram ſonus exiſſet, & in fines orbis terræ verba eorum, granorum more diſperſa, per campos mundi latiſſimos & ſpatentes, in fructus proficerent copioſos, & ex omni natione quæ ſub cœlo eſt, cœli horrea meſſe fidelium replerentur, ALIMANIÆ quoq; deſerta in vbertatem verſa, virorum illuſtriũ plures dignos agricolæ Chriſto manipulos protulerũt. Ex quibus AVGVSTA quidem rutilat VDALRICO, CHVNRADO CONSTANTIA ſuffloreſcit. Alio VDALRICO HIRSAVGIA venuſtatur, gloriatur HENRICO & CHVNEGVNDA ſua BABENBERCH, & OTTONE. ALTACH ac HYLDENSHAIM GODEHARDO illuſtratur. Alia quoq; GERMANIÆ loca quam plurima pluribus alijs tantis & tot exultant, quod vt de his taceatur quos vel hominis ſegnis ignauia, vel incuria ſucceſſorum, ſeu etiam diutini temporis intercurſus, memoriæ humanæ ſubtraxit, quos tamen indelebiliter continet vitæ liber, melius ac fœlicius ſemp in Dei præſentia, quã in noſtra memoria breui ac momẽtanea conſtitutos. Si liceret, horũ omnium vellemus mentionẽ facere nominatim, quorũ nomina & virtutes, viuacis ſcripturę tenacitas, adhuc quaſi cuiuſdã indicis oſtenſione præſentat, numeroſitate ſola vocabulorũ capaciſſimi certe codices tẽderent. Hęc idcirco diximus vt in gaudio recordemur, quomodo terra noſtra per infidelitatem quondam ſterilis peperit plurimos vere ac veraciter Samueles: qui licet in ſuo quiſq; loco diuiſi, in vno tamen ſpiritu prout vult, ſingulis diuidente, ſoli domino laudabiliter, vt quondam ille Samuel ſeruierunt,

Pſalm. 18.

Philip. 4.

1. Cor. 12.
1 Reg. 3.

erunt, in ſanctitate & iuſtitia coram illo. Inter quos Deus omnipotens ſimilem illum fecit in gloria ſanctorum, de quo ſcripturi ſumus, Beatiſſimum ſcilicet ERMINOLDVM PRVVINGENSEM primum Abbatem, ſpeculum ſui temporis & exemplar, & poſterorum lumen & iubar illuſtre. *Et* tu ergo *Eccleſia PRVVINGENSIS* nequaquam minima es in præcipuis Monaſterijs ALEMANIÆ, ex te enim exijt, nō quidem carnis exortu, ſed ſpiritus tranſitu ex hoc mundo ad patrem venerabilis ille Dux, qui de vitæ ſæcularis Ægypto eductus, vita pariter & virtute Moyſaica, Pharaone id eſt principe mundi relicto, ad terrā veræ promiſſionis, vt alter Ioſue te præceſſit, Seon regem Amorreorum & Og regem Baſan & omnia regna Chanaan, per quæ multiformis informitas intelligitur vitiorum, ſtrenuo ante cōgreſſu triumphans. Ad cuius illuſtria tandem calamus ſe conuertat, quem ſpiritus ſanctus & temperare & irrigare dignetur, qui eius quem deſcripturus eſt, tanquam venerabilis templi ſui conſecrator pariter extitit & poſſeſſor.

Luc. 1. Ephe. 4. 1. Theſſ. 3. Mich. 5.

DE ORIGINE S. ERMINOLDI.

II.

BEATVS igitur Erminoldus de gente SVEVORVM progenitoribus quidem exortus eſt, modo ſæculari ſatis claris. Qui conceſſo ſibi pignore tali diuinitus, Dei gratiæ non ingrati, filium ſuum in HIRSAVGIENSI cœnobio diuinis curauerunt obſequijs mancipare. Annæ illius vtiq; ſpiritu non carentes, vt ſicut alter Samuel à iuuentute ſua & vſq; in ſenectam & ſenium coram domino miniſtrare conſueſceret in eodem. In quo videlicet ſtudio pietatis

tatis deſiderium eorum attulit eis Dominus, nec ſunt fraudati à deſiderio ſuo, dum quod omnimodis optauerũt completum ſibique conceſſum in filio lætabantur. Deniq; puer erat ingenuoſus, & ſortitus eſt animam bonam, & ingenij quidem capacitate, ſcientiam præpollentem, ac animæ bonitate, virtutes eximias apprehendit, bonitatem & diſciplinam & ſcientiam doctus à Spiritu, à quo profecto ductus eſt in deſertum vitæ clauſtralis. Vbi licet à Diabolo tentaretur, membrum tamẽ inſigne capiti Chriſto cohærens, & capitis armatura triumphans exiuit vincens vt vinceret, & victor coronam perciperet repromiſſam. Beati igitur regulam BENEDICTI, benedictus ipſe à Domino tanquam regni tramitem apprehendens, iter vitæ ſuę ſecundum ſtatutum illius ita direxit, vt Abbas ex Monacho, magiſter fieri ex diſcipulo mereretur. Siquidem beati VVILHELMI tunc HIRSAVGIENSIS Abbatis vitæ modum ac formam ita moribus ſuis impreſſit, ita perfectionis illius ſtuduit imitari veſtigia, vt iam qualis pater talis filius appareret, & magiſter in diſcipulo videretur, & nulla iam poſſet eſſe dubietas, ſuper hunc Heliſcum ſpiritum Heliæ & requieuiſſe. Idem vero venerabilis VVILHELMVS, apud Eccleſiam S. martyris EMMERANI in vrbe RATISPONA ſub ſancto RAMVOLDO, eiuſdem Monaſterij tunc Abbate Prior extiterat, non fama fallaci ſolummodo, ſed veraci præconio meritorum longe lateq; clareſcens, ad HIRSAGAVIENSEM eſt electus Eccleſiam, in qua Beatus, vt dictum eſt, ERMINOLDVS ſub eodem ſpiritualis miliciæ tyrocinia taliter exercebat, vt non longi temporis interfluxu, ſignifer ex athleta, ex ſatellite campiductor & ex milite primicerius crearetur.

Sap. 8.

QVOMO-

QVOMODO S. ERMINOLDVS Prælatus eſt monaſterio Lorſacenſi in Abbatem.

DENIQ; ſanctitatis illius tam ſonora vox in Rama audita eſt circumquaque, vt lucernā ſub modio ſeu vaſe ſubiectionis vlterius tegi non ſineret vel abſcondi, ſed ſuper candelabrum poni regiminis perſuaderet. Vnde factum eſt, vt tam fratrū electione communi, quàm HENRICI Imperatoris eiuſdem nominis quinti conſenſu atque fauore, ad LORSACENSIS eccleſiæ regimen vocaretur, quæ regalis eſt Abbatia, illisq; diebus & in copia rerum temporalium abūdabat, & in prærogatiuis plurimis dignitatum. Hic itaque fidelis ſeruus & prudens ſuper familiam Domini conſtitutus, ſubiectis tamen non tam præeſſe ſtuduit, quàm prodeſſe, nihil ſubditis faciendum iniungens, quod ipſe exempli cauſa non primitus pertuliſſet. Etenim iugum ab adoleſcentia ſua portauerat, & ipſe maiorum ferendo mandata, imponenda minoribus præd dicerat temperare; Phariſæorum ſcribarumque nota prorſus immunis, qui alligant onera importabilia, & ea humeris hominum iuxta ſententiam Saluatoris imponunt, ipſi ea digito non mouentes. Non ſic iſte non ſic, ſed inſtar boni paſtoris forma factus gregis ex animo, creditas ſibi verbo pauit ouiculas. Pauit exemplo ſanctorum, pauit deſiderio & ſubſidio temporali. Propter quod grex qui datus eſt ſibi pecus inclitum ſuum, nec imminutus eſt numero, ſed adauctus, nec defecerunt ſub eius cura ſubſidia temporalia ſubditis ſed creuerunt, Etenim tum in diebus ſui regiminis, & numero ſubditi ſui & merito pariter augerentur, nec de multitudine ſubie-

III

Matth. 25.

Thren. 3.

Matth. 23.

1 Pet. 5.

ctorum, nec de temporalium affluentia, nec de culmine dignitatis intumuit, ſed magis in ſanctitate atque profectu diſcipulorum quàm in excellentia prælaturæ vel magiſterij lætabatur, quod perpendi faciliter poterit per ſubiecta.

QVOD RESIGNAVIT PRÆlaturam.

IV. FRATREM namq; carnalem vir Dei habebat, prçter titulum ſanguinis generoſi, ſatis ſuperq; & in diuitijs abundantem. Quodam verò die cum veniſſent viri Imperatoris, vt aſſiſterent coram illo, affuit inter eos & ille viri ſancti germanus. Cui ſubridens Auguſtus, animo fortè iocandi, Cauſa, inquit, tuæ dilectionis fratrem tuum regali præfecimus Abbaciæ, facientes ſibi nomen grande, iuxta nomen magnorum qui celebrantur in terra, vt ſedeat cum Principibus & ſolium gloriæ teneat inter illos. In quo igitur maieſtatis noſtræ munificentiæ reſpondebis? At ille; Vera, inquit, eſſe omnia recognoſco, quæ præponit veſtra ſerenitas, arbitrorque dignißimum, vt veſtræ non ingratus inueniar pietati. Dictum duxit in actum, nec multo poſt decentibus ſatis Imperatorem muneribus honorauit, famulo domini ERMINOLDO tàm dicta Imperatoris, quàm facta germani penitus ignorante. Cæterum mox vbi ad eum res geſta deuenit, licet horum omnium nec conſcius extitiſſet, LORSACENSEM reſignauit Abbatiam, protinus tàm curæ ſe ſubtrahens paſtorali, quam vel notæ leuiſſimæ Simoniacæ prauitatis. Aduertendum eſt igitur quam execrabile duxiſſet hic ſanctus per tale ſe vitium maculaſſe, vt & Prælaturam retinere deteſtaretur, pro qua nihil

vn-

Digitized by Google

vnquam datum licet præbitum eſſet, adipiſcenda, ſed pro iam adepta & de poſt facto frater ſuus Imperatori gratea per munera retuliſſet.

QVOD REDIIT AD ECCLEſiam Hirſaugienſem.

RELICTO igitur Regimine LORSACENSI, tanquam bonę opinionis ac famę diluuio ad archã V.
requiei ſuę, id eſt, ad HIRSAVGIENSEM Eccle- Gen. 8.
ſiam & ad ſuum Noe Beatum videlicet VVILHELMVM, tanquam emiſſa columba reuertitur, non ſine ramo tamẽ virentibus folijs venuſtato. Nam ſecuti ſunt eum diſcipuli eius, non minus quàm quadraginta, quos apud LORSACVM ſub ſpacio vnius anni quo inibi præfuit, Deo collegerat, vt quàm fructuoſus in vera vite palmes hic eſſet, Ioan. 15.
ipſa vbertate geniminis monſtraretur. Denique in baculo ſuo curæ videlicet paſtoralis, ſolus tranſierat ad LORSACENSE Cœnobium, & nunc cum turmis diſcipulorum reuertebatur HIRSAVGIAM: quorum collectio tanquam ramuſculus de hac ſancta radice conſurgens, paternæ virtutis gratia vireſcebat. Hi ergo ab eo ſeparari non ſuſtinentes, ſicut ouiculæ, dicentes non quidem verbis ſed facto: Verba vitæ æternę habes ad quem ibimus? paſtorem Ioan. 6.
ſuum vſque HIRSAVGIAM ſequebantur. Vbi & tanquam Angelus DOMINI cum honore ſuſceptus, Gal. 4.
benigniſſimè pertractatur, quippe cuius ibi ſanctitatis prę-conia non latebant. Porro propter nos homines & propter noſtram ſalutem, qui præſentem locum incolimus à Domino factum eſt iſtud, vt occaſione quacunque oliua fructifera & vere vitis abundans illic euelleretur & transplantaretur in hac vinea DOMINI Sabaoth, quam

dextra Domini per ſanctum OTTONEM BABBERGENSEM Epiſcopum tunc fundauerat & compleuerat, vt hæc nouella recenſq; plantatio de mundi Ægypto translata, mitteret altius ſub tam induſtrio vinitore radices, dum quod ſanctus OTTO plantauerat, hic rigaret, vtriuslibet meritis & obtentu domino dante deſuper incrementum. Deo igitur nobis melius aliquid prouidente, quam humana ſolertia præualeret, actum eſſe non ambigamus, quod columbinam hanc animam, & venalitatis, vt dictum eſt, Symoniacæ putre contagium ſic horrẽtem, archa HIRSAVGIÆ, à prima miſsione recepit, vt occaſione hac ſecundario mitteretur, vnde non eſſet vlterius reuerſura. Ipſo ſiquidem tempore Deo dignus antiſtes OTTO Epiſcopus Babenbergenſis, Monaſterium, ſicut diximus, PRVVIERVNGENSE fundauerat, cuius quidem poſſeſsionem ac fundum, intercedente coëmptione legitima, iuſtiſque concambijs, noſtro dominio comparauit, cum antea iuris alterius extitiſſet. Cæterum non humana voluntate allata eſt eadem fundandi voluntas, verum reuelatione ſibi facta diuinitus euidenti, cuius opportuna occaſione accepta hic modum ac ſeriem inſeremus.

DE FVNDATIONE ECCLEſia in Pruſinnge.

VI. HENRICVS etenim quintus eiuſdem nominis Imperator RATISPONÆ curiã ſolemnem indixerat regni principibus vniuerſis, & miſit ſcriptum ſuum hora curię memoratæ, conuocatis dicere vt venirent. Itaq; cum turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Curiam Auguſtalem, affuit & venerabilis OTTO BABENBERGENSIS Antiſtes

ſtes, velut alter dictus, fidelis in omnibus, egrediens & regrediens, & pergens ad imperium dicti regis. Verum Ratiſponæ non habens, vbi caput ſuum reclinare valeret ad commodum, quoniam domino diſponente ciuitas ipſa repleta erat hominibus quaſi bruco, domibus omnibus occupatis, memorabilis Pontifex turbulentiam turbæ tumultuoſæ deuitans, vrbe relicta ſibi ac ſuis elegit campi planiciē, quem nunc muri loci huius includũt. Hic igitur inter duas arbores nucũ, quę tunc ornauerunt faciē campi eiuſdem tentorium Sancti Præſulis figebatur. De quibus nimirum arboribus & longe antequam id quod nunc dicendum eſt eueniret, tinnitus & ſtrepitus campanarum, viſus eſt multociens ſonuiſſe, quem in vicinia demorantes non ſine ſtupore frequentius audierunt, qui vt re ipſa iam declaratur, futuram quandoq; ibi cultus diuini frequentiam vtiq; portendebat. Quo in loco cum dies abſceſſerat, noctemque ſol reduxerat iam occumbens, recumbens ibi vir Dei ſomnum oculis ſuis dedit, dormitacionē & palpebris tempori congruentem. Et ecce locutus eſt in viſione ſanctis ſuis antiquit', vt iuuenes quoq; noſtri viſiones videre per illum, & ſenes noſtri ſomnia ſomniare demonſtrarent, nouo Iacob Patriarchæ ſuo, inſigni videlicet OTTONI, vt merito Iſrael nomen acciperet, ad imaginem & ſimilitudinem ſomnij priſci Iacob, conforme omnino ſomnium reuelauit. Vidit etenim à lecto ſuo porrectam ſcalam cœloſque ſummitate tangentem, in qua etiam Angeli aſcenſus ſuos atque deſcenſus, amicis vicibus alternabant. Quo profecto dabatur intelligi, non defuturos in hoc loco quam plures qui ad proximum ſubleuandum cum Martha pia compaſſione deſcenderent & aſcenderent cum Maria celſitudinem Domini contemplando. Vir itaque ſanctus euigilans, & prudenter intelligens

gens quæ videre meruerat, nihil eorum obmiſit ſpiritualiter, in fundatione, conſummatione ac conſecratione complere cœnobij, quæ prior ille Iacob in viſionis ſuæ loco peregit, domum hic Dei veraciter & portam cœli quam plurimis conſtruendo.

QVOD SANCTVS ERMINOLDUS factus eſt primus Abbas Prüfinge.

VII. MONASTERIO igitur hic fundato & conſummato ſecundum Dei quam intellexerat voluntatẽ, virum vir ſanctus idoneum æſtuanti animo requirebat, qui Chriſti familiæ colligẽdæ, in domo quam ſibi conſtruxit in tempore ſuo poſſet tritici dare menſuram, quiq;, vt rei euentus, viſioni congrueret, per ſcalam religionis hic aſcenſuros, quindecim graduum verbo & exemplo poſſet docere myſteria, quique præuio aſcenſiones in corde ſuo diſponente diſcerent pedetẽtim in valle lachrymarum loco quem poſuit ipſe fundator, donec dante benedictione ſummo legiſlatore, euntes de virtute ad virtutem, Deum Deorum in Syon videre perpetuo mererentur. Cum igitur quæreretur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniretur, non eſt inuentus ſimilis illi, de quo nunc agitur, Beato videlicet ERMINOLDO, quẽ dominus lucernam Chriſto ſuo parauerat, vt ardens & lucens huius cœnobij ruditatem nouiciam & ob hoc cæcucientem adhuc intellectu & affectu torpentem, & ſanctitate conuerſationis accenderet & exempli, & eruditionis atque doctrinæ ſplendoribus illuſtraret. Huius itaque famam beatus OTTO comperiens, miſſis ad eum Abbatem ſuum

Luc. 12.

Gen. 28.

Pſalm. 83.

ſuam epiſtolis ab vtrolibet impetrant, vt recẽs incultumque nouale colendum aſſumeret, & iam præexercitus agricola, manum ad aratrum mitteret ſulcatricem PRVFINGENSIS cœnobij terram patrio viſitaret aduentu & inebriaret ſacræ inſtitutionis irriguo, locupletaretq; multiplici germine meritorum.

QVAM SANCTE vixerit in Abbatia.

MISSVS igitur de HIRSAVGIA primus Abbas, ad nutum domini noſtrum dictantis honorem, Eccleſiæ noſtræ præficitur, benedixitq; nobis dominus ad introitum eius, in cuius vtique nomine benedictus aduenit, non ſine diſcipulorum atq; confratrum honorabili comitatu. Denique in ſuſcepti regiminis culmen aſcendens, ſpeculatorem ſe domini Iſrael meminit conſtitutum, ita pro animabus commiſſorum ſibi peruigilans, tãquam redditurus pro eis domui rationem, & iuxta dictum beati Iob, vere gallus habens intelligentiam ſubditos excitaturus ad bona, ſemetipſum ala exercitij ſpiritualis primit' excitauit; cauens vtique reprobus inueniri vel ſomnolentus, dum vigilandum alijs prædicaret. Sane familiariſſimum ſemper habebat inſtare vigilijs, orationibus, & ieiunijs inſudare, verbum domini prædicare, frequentius regnum Dei & iuſticiam eius inquirere anhelanter, fugere gloriam temporalẽ, quærere ſempiternam. Proinde fide digniſſimi Seniores qui vitam ipſius agnouerant, conſtantiſſime teſtabantur nullam ſibi ſeptiformis ſpiritus gratiam defuiſſe, quod à con-

VIII. Geneſ.30. Ezech.3. Iob 38.

Gallat. 6. conſiderantibus conuerſationem illius actusq; magnificos faciliter poterat deprehendi. Nam quantum ſibi omnis gloria mundi viluerit, quantumq; ſibi mundus fuerit crucifixus & ipſe mundo, ſi nullo virtutum eius indicio alio monſtraretur, eo ſolo diligentius aduertenti pateſceret, quod ad mentis eius conſtantiam declarandam, quam aduerſus ſæculi tàm blandicias quàm terrores habebat hoc loco duximus ſubſcribendum.

QVALITER SE OPPOSVIT Henrico Imperatori beatus Erminoldus.

IX. HENRICVS aliquando Imperator cum propter exceſſus ſuos papalis excommunicationis ſententiam incidiſſet, & tamen à religioſis ac magnis etiam prælatis eccleſiæ, imperatoriæ dignitatis intuitu, honor ſibi ac ſolita reuerentia deferretur, ob fundatoris noſtri præmemorati, quem non modicè diligebat, honorem pariter & amorem cum ipſo fundatore grandem ſibi demonſtraturus affectum ad nouellam eius Eccleſiam viſitandam cum nobilium & magnorum pompa multiplici, ſicut mos eſt regius, aduentabat. Iamque beatus ERMINOLDVS pater videlicet Monaſterij, tam propter Imperatoriæ celſitudinis claritatem, quam propter concomitantis cum eo & inuitantis reuerentiam fundatoris, cum compulſationibus campanarum, fratrumq; proceſſione canora & reliquiarum ac vexillorum multiplici apparatu, longe inſuper extra ſepta cœnobij excepturus, Cæſarem credebatur, ſed ſeruus Dei talium ſe fauori

diſſimilem demonſtrabat. Nō enim cogitationes ſuæ cogitationes eorum, neq; viæ ſuæ viæ illorum qui conſuunt Ezech. 13. puluillos ſub omni cubito manus & procij parietem liniūt, adulando, & propter hoc in regum domibus mollibus veſtiuntur. Cæterum iſte non vt arundo, nec terroris, nec Matth. 11. fauoris vento quolibet agitata, ſed vt columna immobilis nec metu impellebatur, nec inclinabatur gratia qualicunque vt ei vel occurſu ſolenni, vel blandicia ſalutationis applauderet, quem per ſententiam Apoſtolicam communione nouit Eccleſiaſtica tunc priuatum. Proinde cum aduentum Imperatoris per prænuncios comperiſſet, omnia Monaſterij oſtia obſerari præcepit, ne vel Auguſto, eiuſúe Comitibus vlla introeundi via pateret, firmiter prohibēs & diſtricte, ne quis egrederetur ad ſalutationem ſibi exceptionis aliquam reuerentiam exhibendam. Ipſe verò Imperatore adueniente ad eum ante clauſtri ſepta procedens, ne vel ex faſtu aliquo vel contemptu hoc agere crederetur eo inſalutato, libenter, inquit, & officio ſalutandi, & exceptionis congrua reuerentia, honorem tibi impenderem, regem Imperator, ſi te communione priuatum Apoſtolicæ ſedis authoritate neſcirem. At Imperator ratus, eum hæc non iuſticiæ Zelo, ſed ex cordis odio vel rancore proferre, tanquam offenſum pro eo, quod quondam ab eius fratre munera recepiſſet, propter quæ LORSACENSEM reſignauerat Abbaciam, Nimis, ait, inconſulte ac præcipitanter, honore vos tanto priuaſtis. Cui ſuſpicioni Dei ſeruus occurrens, columbina, vt erat, ſimplicitate reſpondit: Nouit DEVS omnipotens corda ſcrutans & renes, non me huius, ſi dici poſſet iniuriæ memorem vel vltorem, ſed me feciſſe hæc & dixiſſe, iuſticiæ defendendæ intuitu & pro Papalis obſeruatione mandati. At venerabilis OTTO Epiſcopus medium ſe vtrilibet in-

 terpo-

interpones, Nemíne, ait, deuitare debem^9 & tenemur, de cui^9 nobis excommunicatione nõ conſtat. Quo cõtra vir Dei, fortitudinis quo plenus erat ſpiritu roborat^9, nec gratię fundatoris, nec Imperatoriæ deferẽs maieſtati, quin veritatem liberè teſtaretur, Non poſſum, inquit, ſententiam ignorare, quam ore meo memini promulgatam. Talia perſtabat memorans fixusq; manebat, à iuſticiæ ſuæ propoſito non recedens. Quid quæſo in facto hoc ſanctus iſte minus feciſſe videtur, ab his qui magis obediendum Deo quam hominibus principibus Sacerdotum in cauſa ſimili reſponderunt? Quid Apoſtolo Paulo, qui in caſu fermè eodem, ipſi ſe Cephæ reſtitiſſe in faciem gloriatur. Quid poſtremo AMBROSIO præinſigni, qui Theodoſio inſigni Imperatori ſimiliter Eccleſiæ interdixit ingreſſum, donec pro commiſſis ſceleribus pœnitentiam ab eo ſuſciperet & compleret? Sed enim ſi ad antiquiora recurrimus, numquid eum comparare non poſſumus Samueli, nunquid non Nathan, nunquid non Heliſeo, Prophetisq; quam plurimis? qui Regibus temporis ſui videlicet peccata ſua coram improperantes, vel ad pœnitentiam eos ſalutarem prouocauerunt, vel diuinam eis interminati ſunt terribiliter vltionem. Nimirum & Imperator in ſpiritu & virtute Heliæ, iſta feciſſe beatum virum conſiderans, reuerenter cum ſuis abſceſſit, non contemptæ maieſtatis, vt ſuorum aliqui voluiſſent, vltus iniuriam, quod & in ſummo pontifice ipſum iam feciſſe viderant, ſed hominis Dei compertam deinceps ſemper amplius venerans ſanctitatem, quàm ſi caninæ adulationis cauda ſibi cum cæteris alluſiſſet. quod facilè per ſubſcripta poterit perpendi.

Actor. 5.

Galat. 2.

QVOD

Digitized by Google

QVOD IMPERATOR PROhibuit milites ſuos ne læderent fratres S. Erminoldi.

DENIQ; cum non multo poſt, idem Princeps tranſitum faceret ante Cœnobium cum multitudine militari, fratres ad opera manuum, iuxta morem hortum fortè intrauerunt, quem vilis tunc ſepes ambiuit. Milites igitur qui præibant, & qui ſequebantur Imperatorem, cum fratres in horto viderent, arbitrati principem memorem ſui cōtemptus, ſibique placere volentes, *Ecce*, inquiunt, cucullati, qui Dominum noſtrum temere deſpexerunt, nec imperialem ſibi dignati ſunt exhibere reuerentiam, ipſum inſuper ſuis foribus præſumpſerunt excludere cum contemptu. Dent ergo pœnas obproprij & proteruiæ quas merentur, luant auſus enormes, non ferant impunè ſpreuiſſe Cæſareum Diadema. *Et* milites quidem hæc dixerunt, & inualeſcebant voces eorum, odioq; paſtoris, dentes lupinos in eius ouiculas acuebant. Iamq; iamq; inſultum facturi in puſillum gregem Domini videbantur, ſed euenit aliter quam putabant. Nam exijt edictum à Cæſare non ſperatum, ne fratres videlicet illius omnino præſumerēt moleſtare, vel verbo turbare vel facto. Sane non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis milites Imperator, contra quos incitaturus exercitum credebatur. Hic ſignificante Spiritu ſancto & demonſtrante, quod meritum beati *E*RMINOLDI abſentes & filios defenſaret, quomodo etſi corpore abſens, tamen ſpiritu præſens erat. Numquid igitur non Dominus magnificauit eum in timore inimicorū, & in verbis ſuis mōſtra placauit, cuius abſentia etiā merita X.

Digitized by Google

ipſe Princeps intelligens, propriæ deſpectionis oblitus, ea coram militibus attollebat. Nolite, ait, tangere Fratres iſtos, & in eis nolite vllatenus malignari; noui enim cuius Abbas eorum dignitatis ſit coram Deo, noui cuius ſit ſanctitatis, qui & ſi mihi non detulit Zelo iuſtitiæ, plurimum tamen eius confido me ſanctis orationibus adiuuandum. Nimirum prudens Auguſtus prudenter aduerterat, honorem Imperialem ſibi non timoris alicuius faſtu à ſancto viro fuiſſe negatum, ſed magis in eo humilitatem obedientiæ mirabatur, qua maluit Apoſtolico ſubditus inueniri præcepto, quàm cæſareum adulãdo venari fauorem. Deniq; vt appareat, quoniam non ex typho ſuperbiæ, ſed ex zœlo iuſtitiæ Principem Romanorum Monaſterij ſeptis excluſit, nunc qua humilitate & beneuolentia inferiores multo perſonas non ſolum exceperit, ſed inſuper inuitauit, ſibi licet & ſuis aduerſantes, duximus adnectendum, vt aduertatur, quod altiſſimum mundi caput quod honorãdi etiam Monaſterij venit, intuitu non deſpexit vt vultuoſus aut contumax, qui Fratres mundo deſpectos, qui ſe ſuoſque inſuper moleſtare conſueuerant, ad refectionis ſolatium inuitauit ſubmiſſus & ſupplex quod in his quæ ſubijcimus apparebit.

QVOMODO FRATRES S. Emmerammi pietate deuicit.

XI. ETENIM Fratres ſancti Emmerammi nos aliquãdiu in principio crebris inimicitijs & inſidijs fatigabant, impedimenta profectui noſtro quæ poterant obtendentes. Cumq; de die in diem eorum contra nos odium ingraueſceret, ad hoc vſq; deuenit

uenit, vt per operarios ſuos ante portas clauſtri facto foſſato, exitus noſtros anguſtiores facere molirentur; & eum nullo eis in talibus obſiſtente, huic operi diligenter inſtarent, venerabilis ERMENOLDVS vt labores eorum videret, egrediebatur foras, inſtante iam hora refectionis pacifice illos atq; benigne ſalutans, & cum laſſos fatigatosque videret, tam internæ mentis eorum labori, quam corporis externo ſudori compaciens, ad prandendum eos obnixius inuitauit, inductoſq; refecit hilariter & benigne, tantam illis impendens humanitatem, vt magis ex charitatis saginarentur affectu, quam in epulis quæ dabantur. Vnde factum eſt vt dimiſſi ſecum mutuo loquerētur, tam Fratrum qui eos miſerant deteſtantes inuidiam & rancorem, quam viri Dei ſuorumq; benignitatem & manſuetudinem, admirantes. Quid, quæſo, qui hæc lectituri eſtis, quid vobis videtur de iſto? cuius filius ſit? Nonne illius cuius vnigenitus in ſubſtantia noſtræ mortalitatis apparuit, Fratreſq; quos dignatus eſt adoptare per gratiam, ſpiritu eius adoptionis infuſo, in quo clamarent, Abba Pater, inſtruxit, dicens, Diligite inimicos veſtros & benefacite his qui vos odiunt. Et quid ex hoc conſequenter adiungens, Vt ſitis, inquit, filij Patris veſtri cœleſtis, qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Nec inefficax fuit opus hic claritatis aut ſterile, ſed in ipſis quibus impendebatur, ſicut ſemen cadens in terram bonam, fructum peperit ſalutarem. Nam conſilio inito, regerentes in locum ſuum terram quam egeſſerant, abierunt, nihil incommodi nobis vlterius ingerentes. Sic igitur, ſic ſecundum Pauli doctrinam vir Dei vinci volens à malo, vicit in bono malum, inimicum cibans & potans, & per hoc ſuper caput eius carbones congerens charitatis. Certe videmus hic virum Dei

Rom. 8. Math. 5. Rom. 12.

Digitized by Google

4. Reg. 6. non imparem Heliſeo, qui Syros ad ſe capiendum hoſtiliter venientes Samariam introductos, amice, ne necarentur eripiens, cibo inſuper refectos ac potu, ipſos domino ſuo remiſit. Idem finis ſecutus eſt vtrobiq;. Nam illi terram Iſrael vltro non addiderunt intrare, & iſti moleſtare deinceps nos ceſſarunt: niſi quod Syros ſtupor timorque cohibuit; iſtos vero deuicit benignitas charitatis. Diximus qua conſtantia & virtute mundi ſpreuit dignitates oblatas, qua illatas iniurias patientia tulerit aut deuicerit manſuetudine; supereſt, vt qua indigentibus proximis liberalitate collata ſibi à Deo cummunicauerit, quamq; in his contra deficiendi timorem in domino confidentiam ſemper habuerit, oſtendamus.

DE MISERICORDIA Beati Erminoldi erga pauperes.

XII. CVRAM quidem ſolicitam ac prouiſionem receptionemq; peregrinorum ac pauperum, inter virtutes cæteras, quibus claruit homo Dei, quaſi ſpiritus ſui ſponſam elegerat ſpecialem, propter quod & in exercitij eius ſolebat amplexibus ſingulariter delectari, adeo quod egeni & pauperes ipſo iam vſu in neceſſitatibus ſuis cum omni ad eum ſecuritate, tanquam ad debitorem quendam accedere præſumebant, & quibus egebant, tanquam à quodam œconomo ſuo fiducialiter poſtulare. Nouerat etenim, quod exemplo Apoſtoli, cum eſſet liber ex omnibus, omnium ſeruum ſe fecerat indigorum. Deus igitur famulum ſuum tentare cõſtituens, imo miſerationis inolitæ ſibi virtutem omnibus decla-

declarare, vocauit famem ſuper terram, omne firmamentum panis contriuit in tota BAVARIA, ita vt plurimi propter inediam pauperes interirent. Ad Erminoldum igitur ex more concurritur, reſerantur cellaria, promptuaria patefiunt, diſtribuuntur pauperibus vniuerſa. Non enim prius pater ſanctus in erogando defecit, quoad deficeret, vnde iã poſſet aliquid erogare. Exhauſtis ſiquidem omnibus officinis, ipſe cœpit egere, qui ſuper egenum & pauperem intellexerit. Venerunt namque miniſtri qui dixerunt, omnia clauſtri granaria vacuata, nec iam frumenta ad vnicum & prandium fratribus ſupereſſe. Quid ergo vir Dei nunc faciat anxiatus? Recurrat ad horrea? ſed vacabant: emat in foro? ſed precium emptionis in cœleſtes theſauros, manus pauperum deportauerãt. Ad Deum ergo conuertitur, & tanquam factus in agonia prolixius orabat ad eum qui dat omnibus affluenter. Veri autem adoratoris adorantis patrem in ſpiritu & veritate oratio erat huiuſmodi: Domine per naturam, per gratiam vero Pater, ſaluifica me ex hac hora: Sed propterea veni in horam hanc tantæ neceſſitatis, vt fratrum meorum oculi omnium in te ſperent, & tu des illis eſcam illorum in tempore oportuno, quorum propter te victualia ſunt expenſa. tu itaque redde quod debes, debes ſiquidem dantibus, qui dixiſti, Date & dabitur vobis. Huiuſmodi quidem ad Dominum. Porro ad beatum GEORGIVM patronum Eccleſiæ ſecundum, ſimile erat huic quod orabat: Beatiſſime Martyr ecce præceptis ſalutaribus monitus, & diuina inſtitutione formatus & iuſſu, diſperſi, dedi pauperibus quæ habebam, qui Deo tibique in hoc loco deſeruiunt, nec habent iam quod manducent, & ſi dimiſero eos ieiunos, & non fuerint

Pſalm. 104.

Pſalm 40.

Iacob. 1. Ioan. 5.

Oratio ad S. Georgium.

ſa-

Digitized by Google

ſaturati, & murmurabunt aduerſum me, calices & veſtes & libros & alia ornamenta diſtrahere pro victũ compellor, tu ergo ſubueni, tu ſuccurre, tibi enim reuelaui cauſam meam atque neceſſitatem. Huiuſmodi famuli ſui clamores Dominus exaudiuit, beati GEORGII, quem mediatorem elegerat, interuentu, nec eum diſtulit conſolari. Nam ſtatim in craſtino nobilis quidam & diues, cuius dominus cor tetigerat, ſuperuenit, & honorans Dominum de ſua ſubſtantia, fratrum ſuppleuit inopiam copioſè, ita vt noui cuiuſdam meritis Heliſei, priſtina fames in Prüfin-
4. Reg. 7. gen tanquam in porta Samariæ pelleretur. Adhuc excellentiorem viam oſtendendæ ſanctitatis ipſius duximus demonſtrandam, quibuſdam forſitan incredibilem, ſed compertam crebra relatione fide digniſſimi ſenioris, qui tanti miraculi teſtis & conſcius fieri meruit & Symmiſta.

QVOD INVENTVS EST IN Monaſterio clauſis ianuis.

XIII. DE quadam cum ante ianuas ſtaret Eccleſiæ Pater ſanctus, & fores eſſent clauſæ, cuſtode Monaſterij ſtante cum illo, cuiuſdam neceſſitatis euentu, Eccleſiam ipſam, Dei ſeruus intrare volebat. Cumque cuſtos propero curſu circuiens, aperire Abbati Eccleſiam properaret, inuenit eum, mirabile dictu, quem foris reliquerat, introrſus ante altare ſanctæ CRVCIS intente orantem in ipſo loco, vbi nunc eius venerabile eſt ſepulchrum, ianuis tamen Eccleſię non apertis. Cumque cuſtos inſolita nouitate miraculi ſtaret attonitus & ſtupefactus, tãtæ rei euentum apud ſe miraretur, ſurgens oratione completa vir Dei, cuſtodi ſub diſtrictæ con-

conteſtationis interminatione præcepit, ne ante ipſius
exitum de hac vita, alicui hominum, id quod viderat re-
uelaret. Quid ergo dicemus ad hæc? niſi quod famulum
hunc fidelem in Domino & Dominum in electo famulo
ſuo, laudare, benedicere, & prædicare non deſinamus, qui
quod in ſe ipſo poſt reſurrectionem ſuam diſcipulis ſuis
oſtendit, oſtendit in ſeruo ſimiliter, antequã & à corpore
eius nexibus ſolueretur. Nihilominus iſta legentes aduer-
tant, in quam ſolidæ humilitatis terra donum mentis ſuæ
vir ille fundauerat, qui omnem flatum fauoris humani,
ventumq́ popularis auræ, tanta cautela & ſtudio deuita-
uit. *Ecce* iam præcurſoris noſtri, qui exultauit vt gigas
ad currendam viam cœleſtium mandatorum, paſſus in-
duſtrios & veloces, pro tarditate noſtra pigris calami
greſſibus ſubſequendo prorepſimus, quantumcunque in
odore vnguẽtorum eius admodum delectati, & poſt eum
lætanter currere geſtientes, ſed ecce vbi è veſtigio Heli-
am noſtrum cum Heliſeo conſequimur, triſtes metas at-
tingimus, iam Baal Phariſim quod ſonat, virorum diuiſio
è vicino nos terret, inter fratres diuidens & Abbatem, in-
ter paſtorem & Agnos, inter diſcipulum & magiſtrum.

DE TRANSITV BEATI ERMINOLDI.

RESTAT verò tranſitum eius de hoc mundo XIV.
ad patrẽ, & eius occaſiones triſtiſſimas exequa-
mur, triſtes, inquam, nõn ſibi ſed nobis, non ſibi
qui ſemper cupiebat diſſolui, & eſſe cum Chriſto, ſed no-
bis quibus in carne vtiliter permanſiſſet, propter hoc ſalus
hinc refugit, manus trepidat & terretur calamus ipſe per-
cellitur & formidat. *Sed* enim velimus nolimus, eun-

Digitized by Google

dum eſt, cincti & aſtricti neceſſitate narrãdi, ducimũr quo
2 Timoth 3. nollem⁹. Ergo quod ſupereſt in iniiti & proſequamur. Quia
igitur omnes qui volũt pie in Chriſto viuere, perſecutio-
nem, ſecundum Apoſtolum, patiuntur, ſanctus pater iſte
quia à via iuſticiæ flecti non potuit, nec potuit conſe-
quenter odia non incidere miniſtrorum. Non enim po-
teſt diem veſpertilio non horrere; non poteſt nec fu-
gere lucem talpa, non poteſt ſolis aſpicere noctua clari-
tatem. Denique cum ſanctus hic pater commiſſi regimi-
nis cura conſtrictus, ſollicite ſuper cuſtodiam ſuam ſtaret
& vigilias noctis huius ſedulo ſuper gregem ſuum ſatage-
ret obſeruare, vt nihilominus relinqueret incorrectum,
Iob 1. quod contra monaſticæ religionis fieret inſtituta, licet tã-
quam pater ſpiritualis, vere in ſpiritu lenitatis corriperet
delinquentes, filij tamen Belial, qui cum Sathan inter Dei
filios nunquam deſunt, videntes & inuidentes à ſuis ſe vo-
luptatibus coërceri, nec ſibi licere quæ licere volebant,
crudelibus inſectari cœperunt odijs ſe amantem. In tan-
tumq; diatim veſaniæ prorumpebant, quod & captabant,
in animam iuſti ſanguinem innocentem condemnantes,
effundere decreuerunt, & iam malitia ingraueſcente, cul-
tris acutis armati, diem mutuo ſtatuentes, loci oportu-
nitate captata, ſtabant in inſidijs, cum dæmonibus in oc-
cultis, vt interficerent innocentem in loco quem ſibi cõ-
dixerant, quia inibi erat more ſolito tranſiturus. At qui-
dam iſta ſcientium Dei famulum præmuniuit, ne ille ve-
Prouerb. 30. niret, paratas ſibi mortis inſidias manifeſtãs. Sed vir iuſtus
Prouerb. 21. tanquam Leo confidens, abſq; terrore permanſit, & tan-
quam equus gloriæ Domini, qui eo teſtante exultat au-
dacter, in occurſum pergit armatis, paratus cum Domi-
no, imò pro Domino & in carcerem & in mortem ire. Si
hæc dicenti ſibi reſpondit, Abſit vt paratam impediam

tergi-

Digitized by Google

tergiuerſando coronam : vadam potius accepturus palmam quam Dominus exhibet triumphalem. Quid quęſo aliud erat hoc famulo dicere, quam quod Dominus ipſe Petro iam dixerat, calicem quem dedit mihi Pater non bibam illam? Erat hoc dicere cum Pſalmiſta: Calicem ſalutaris, accipiam & nomẽ Domini inuocabo, gratias ſcilicet referens propinanti. Cæterum quia parum eſt dixiſſe, niſi facere conſequatur, quod dixit & fecit, procedens ad locum vbi mortem fuerat excepturus, ſi Domino placuiſſet, eius exemplo qui paſſurus turbæ proceſſit obuiam ſe quærenti. Verum ſicut Dominum captiuare volentes occurrente ipſo conterriti abierunt retrorſum, & corruerunt in terram, donec ſe ipſe capi permiſit, ſic ſeruum Domini cupientes occidere, cum conſtantiam viri Dei viderent, irruit ſuper eos formido & pauor in magnitudine brachij Domini, ſuum tunc pugilem protegentis. Illa igitur vice nemo in eum miſit manum, quia nondum venerat hora eius, quam ille cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, in ſubditorum bonorum adhuc ſolatium & ſalutem, & ad cumulatiora famuli ſui merita, vſq; tempus quod voluit prorogabat.

Ioan. 18. Pſalm. 115. Matth. 26. Exod. 15.

QVOMODO BEATVS ERMInoldus obitus ſui tempus & horam prædixit.

ITAQVE cum teneret iuſtus, vt ait IOB, viam ſuam, nec iuſtificationem ſuam quam cœpit tenere deſereret: nam & ſemita vitæ ſuæ quaſi lux ſplendens, iuxta ſapientis eloquium procedendo ad perfectum diem iam creuerat, tantæ lucis aſpectus filios tenebrarum offendit, grauiſque

XV. Iob. 27. Prouerb. 4.

eis erat, & ad videndum, qui magis quàm lucem tenebras dilexerunt. Proinde cum tempus adeſſet quo dominus ſeruum ſuum decreuerat iam in pace dimittere, poſt pondus diei & æſtus, mercedis æternæ denario præmiandum, iam filij peſtilentes, ac tanto patre prorſus indigni, lupaliter velut agni degeneres in Paſtoris interitum conſpirabant. Igitur vnus talium campiductor infelix, nomine quidem AARON, Abſolon autem omine patris perſecutor, cum non vt Aaron Pontifex, ſed cum eſſet carnifex anni illius, diabolico exagitatus inſtinctu, locum ad quem vir Dei venire neceſſe habebat, diligentius obſeruabat, ligneum vectem vtraq; manu vibratum, viribus totis inſurgens, capiti venientis illiſit, tanto niſu percutiens ſacrum caput, vt ad terram mox ſeruus domini ſterneretur. Eo igitur inſtrumento mortis & genere, quo frater domini eſt occiſus occiditur, ne gloriæ illius extraneus æſtimetur aut exors, qui conſors eſt paſſionis, quamuis hic vt ille non ſtatim obierit, vt in hac potiſſimum die glorioſius ſuæ mortis domino ſacrificium immolaret, quo MAGI videlicet eidem tria munera myſtica obtulerunt. Deniq; ſi aduertas eadem dona noſtrum ERMINOLDVM intelliges obtuliſſe, ſi per aurum quod inter metalla malleo plus obedit obedientiam; in myrrha quæ carnem à corruptione conſeruat & vermibus, caſtitatem; in thure quod vritur & crematur vt fragret, caritatis ardorem memineris deſignari, non ſua propria, ſed communia requirentis. Igitur vt in illam diem tunc ſe ſacrificaturus domino ſeruaretur, ictu vectis accepto tabeſcens, viribus corporis cœpit repente deſtitui, iamq; ante feſtum Epiphaniæ lecto decubuit & in ipſius ſacratiſſimi feſti vigilia, fatiſcentibus artubus aliquamdiu iacuit nihil loquens. Et poſt puſillum ad ſe reuerſus, & eleuatis oculis in diſcipulos qui

Digitized by Google

qui aſtabant, hilari eos aſpexit intuitu, ſed affatu hilariori omnes qui aderāt iocundauit. Etenim requiſitus, ad thronum Dei teſtatus eſt ſe raptum fuiſſe cœleſtem, & verba bona, & promiſſa ſe ibi conſolatoria percepiſſe. Lætatus ſum, inquit, in his quæ dicta ſunt mihi, nunquam videlicet defuturum diuinum obſequium in hoc loco. Addit & ſibi librum vitæ oſtenſum, fratrum noſtrorum nomina mortuorum præſentium & futurorum aſcripta literis aureis continentem: & hoc, ait, vobis ſignum, vt certum eſſe noueritis, id quod loquor, cras inter maioris Miſſæ ſolemnia cantante choro, Gloria in excelſis Deo, egrediar ex hoc mundo. Erat autem vigilia ſicut diximus Epiphaniæ. Cauete igitur, inquit, cum ſignum mei tranſitus audieritis, ne quis error aut negligentia huius occaſione in diuino contingat officio, ſed paucis egrediētibus à cęteris cum omni deuotione ſacra miſſarum ſolemnia more ſolito peragantur. Vt igitur teſtimonia ſua credibilia fierent, & ſciremus quia verum eſt teſtimonium eius, ſicut dixit, euenit. Nam in ſancto Epiphaniarū die, hora qua dixerat, anima illa beata domum corpoream ac terreſtrem, nō manu factam in cœlis acceptura reliquit, introiens in potentias domini ſub hymno videlicet Angelorum, vt ibi perenniter inter Angelos, ipſum gloria in excelſis concinat & hymniſet. Tranſijt autem anno Domini M. C. XXI. ſeptimo vero poſtquam de HIRSAVGIA menſe Auguſto vocatus eſt, & ad PRVFVNGENSEM electus Eccleſiam, quarto vero poſtquam à venerabili VDALRICO Epiſcopo rogatu Reuerendi HARTVVICI Epiſcopi Ratiſponenſis Epiſcopi ordinatus eſt ſolemniter in Abbatem. Quis enim quæſo non videat, ideo tranſitum eius ad eum diem fuiſſe tranſlatum, qua dominus ſacrificia Magorum accepit, & intercurrentibus annis aliquot cœlos ſuper ſe baptizatum voluit aperiri,

& in cœna aquam conuertit in vinum ad nuptias, vt liquido monſtraretur, quod die eodem ERMINOLDVS noſter domum cœleſtem introiuit in holocauſtis, & cœli qui regi patuerant, militi & ipſo die patere deberent, & quod moleſtiarum aquæ pręſentium inter conuiuas æthereos, in vinum ſibi eſſent æterni gaudij conuertendę. Quis eum pręterea purpurata roſaria martyrum introiſſe non credat? cum & iuſtitia ſuæ cauſa mortis extiterit, propter quam perſecutionem paſſus eſt occiſoris, & in morte ſeruauerit pacientiam, nihil durum interminās imprecanſq; lictori, & cum poſtremo tantæ conſcientiæ fuerit in eo ſanctitas, vt moriturum ſe præſciens & prophetans de diuino curauerit magis officio quam de ſuis exequijs ordinare.

ERMINOLDE ergo Abba Pater, memor eſto congregationis tuæ quam poſſediſti ab initio iſto ſuæ fundationis, & in quam felicem curſum præſentis ſtadij conſummaſti, æternæ gloriæ præmium apprehendens. Ideoq; ſuppliciter exoramus vt gregem tuum paſtor bone non deſeras, ſed apud beatos ciues tuos continua protectione cuſtodias tuas oues, quas primus opilio paſcendas à domino ſuſcepiſti, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

Duo tamen miracula annectimus quæ poſt eius obitū contigerunt. Vnum quidem quod vnum de noſtris, alterum quod alterius cœnobij fratri cuidam euenit, vt non ſolum à ſuis hic Pater, ſed & ab eis qui foris ſunt teſtimonium habeat ſanctitatis, & primum quidem de noſtro duximus ordiendum.

VISIO CVIVSDAM FRATRIS POST *obitum eius.*

XVI. ERAT apud nos Monachus quidam prouectæ quidē ætatis ſed miræ ſanctitatis & ſimplicitatis in vita ſua. hic cum vocandus à domino lecto decum-

decumbẽs ad exitum propinquaret, à deputato ſibi mini-
ſtro, ſi adeſſet aliquis, inquiſiuit, erat autem Sabbathum,
hora qua ſonitu tabulæ ad mandatum Fratres more ſolito
conuocantur. Audiens ergo nullum eſſe præſentem, *Ecce,*
inquit, video cœlos apertos, & beatum patrem noſtrum
venerabilem *ERMINOLDVM* videlicet, aſſiſtentem in ma-
xima gloria coram Deo, quod vt verum eſſe non dubitetur
in teſtimonium veritatis, iam ſpiritum exhalabo. Quo di-
cto, morte interueniente, & ſermonem confirmante quod
dixerat, protinus comprobauit.

ALIA VISIO CVIVSDAM FRATRIS.

ACCEDAT & alius teſtis, qui de remotis partibus XVII.
venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhi-
beret de lumine meritorum venerabilis *E*RMI-
NOLDI. Frater quidam ex noſtris, quodam vin-
demiæ tempore miſſus in AVSTRIAM, clauſtrum ꝙ KOT-
VVIK dicitur, hoſpes intrauit, hoſpite quodã alio de clau-
ſtro dicto GARSTEN, caſualiter cointrante. Igitur hora re-
fectionis, cum veniretur ad menſam, hoſpes hoſpiti ad
veſcendum pariter eſt adiunctus. Et cœna facta cum fa-
bularentur, & ſecum quærerent de diuerſis, vt fieri aſſolet,
GARSTENSIS ille à fratre noſtro diligentius inquiſiuit, ſi a-
liquando habuiſſem Abbatem, cui nomen fuerit ERMI-
NOLDVS, & audiẽs quod ſic, & ꝙ inſuper apud nos fuerit
primus Abbas, ille ſic orſus eſt: Quãuis, inquit, nullã omni-
no notitiam vel vitæ vel nominis eius prius habuerim, nũc
tamen in veritate comperi, quia non eſt parui aut medio-
cris, ſed maximi meriti coram Deo. Nam ex fluxu ſangui-
nis miro vexatus, nimia nuper infirmitate & ægritudine
laboraui, adeo vt de vita etiam deſperarem. Cumq; ſan-
ctorum quam plurium pro euaſione periculi poſtularem
auxi-

auxilia ex nimia mihi debilitate ſomnus obrepſit. Et ecce rapi ad tribunal Chriſti me video, & pro culpis & negligentijs meis dura ſatis animaduerſione percelli vbi dum animas plurimas, pro diuerſitate & exigentia meritorum vel condemnari à iudice video, vel ſaluari; oblatus eſt ei vnus Ordinis ſancti BENEDICTI frater, vt videbat, damnationisq́; in eum iam iamq́; debebat fieri ſententia: ſed retractata eſt, & remiſſa clementer, ſancti neſcio cuius magni, quem quidem videbam, ſed non agnoſcebam obtentu, inter cætera pro damnando taliter allegantis: Licet, ait, Domine, frater hic vitam ſuam ſatis exegerit negligenter, irremuneratum tamē tua pietas non relinquat, quod nunquam locum ſuæ profeſſionis deſeruit nec tranſgreſſus eſt finaliter obedientiæ ſuæ votum. Sancto iſta fiducialiter proſequente, animam rei iudex abſolui decreuit, orantis pro ea meritis complacatus. Quem cum optarem ſcire quis eſſet, ecce vnus aſtantium iudici ipſum venerabilem *ERMINOLDVM* PRÜFENINGENSEM Abbatem eſſe mihi protinus intimauit. Hisq́; peractis euigilo, mecumq́; retractans ea quæ videram, ſtatim omnibus quidem omiſſis, illius potiſſimum inuocare cœpi ſuffragia, cuius indubitatam expertus fuerā ſanctitatem. Quod cum per officium Miſſæ facere decreuiſſem, ſed debilitas vocis obſtaret, continuò mihi tantas vires ſenſi collatas, quod ſacris indutus, Miſſam quæ de vno Confeſſore dici conſueuit, à fine vſque ad finem perfeci. Qua completa priſtinæ ſanitati ſum integraliter reſtitutus. Hæc frater de AVSTRIA rediens, dum nobis ſæpius retuliſſet, ſuperueniens, ille GARSTENSIS, cui res ipſa contigerat, ſepulchro viri Dei deuotiſſime viſitato fratris noſtri narrationem perſonaliter confirmauit, qui & ipſe in GARSTEN poſtmodum factus Abbas ſolebat, ſuperuenientibus hūc euentum frequentius enarrare.

INCL-

Digitized by Google

INCIPIT SECVNDA PARS.

De miraculis eius.

IN his duobus mandatis officio calami quomodo in eis reuelationes & viſiones Domini continẽtur, religioſis viris non diu poſt felicẽ tranſitũ ſancti Patris oſtenſæ, ac per hoc quodam iure propinquitatis ad præcedentia pertinebant, ſcientes quia hora eſt iam nos terminare ſermonem, huic libellulo finem dantes, iugo boues abſoluimus laſſatos. Porro vnum eſt neceſſarium, vt videmus. Quomodo enim ipſius libelli diſtinctio bipartita eſt, prima quidem eius particula, peregrinationẽ Hebræi noſtri apud Ægyptios huiꝰ mundi ſeu Babylonios continente, ſecunda verò in exitu Iſrael de Ægypto præſentis ſæculi, & ingreſſu terræ veræ promiſſionis explicita, conſequenter ſuccurrendum & conſulendum eorum opinioni exiſtimamus, imo dubitationi eorum & diffidentiæ potius occurrendum, quibus vitæ laudabilis claritas, quibus precioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius oſtenſa non ſufficit, ſed niſi cum Thoma miracula tangant aut palpent, & niſi ſigna videant & prodigia, non credentes cum regulo iudaiſant. Vt itaque tales habentes tantam nubem teſtium interpoſitam, ad credẽdum vel ipſius operibus imitentur, vel potius compellan- I.

tur ad virtutes & ſigna quibus mirificauit Dominus ſan-
ctum ſuum, etiam poſtquam de hac vita tranſiuit, hodieq; mirificat, tranſeamus à fine libri prioris, ſequentis initium facientes, de ipſius tractaturi miraculis in libro ſecundo, de cuius in primo vita & tranſitu. In principio erat verbum. Igitur cum iam Domino complaceret, vt triſticia noſtra verteretur in gaudium, vt ſcientes eum cœlo viuere lætaremur, quem defunctum ſæculo lugebamus, manifeſtauit ſe iterum Ieſus ipſum Angelorum feciſſe conſortem quem ablatum humano dolebamus eſſe conſortio. Manifeſtauit autem ſic.

DE SVAVITATE ET SVAVI *odore ſepulchri eius.*

II. HONESTA quædam materfamilias CHRISTINA vocabulo, cum matre ſua BERTHA nomine Deo valde deuota, de ciuitate RATISPONA PRÜFENINGEN Fratrem ſuũ viſitatura acceſſit. Cumq; die iam inclinato vehiculo domum reuerti pararent, mater quaſi valefactura Sanctis, præ foribus monaſterij, quia clauſum erat, orare cœpit attentius, & ſubitò miri odoris perfuſa eſt ſuauitate, quem cum tacite miraretur, Eccleſiam aperiri pecijt & obtinuit & intrauit, ſenſitq; fragrãtiam illam de ſancti viri ſpirare ſepulchro. Diuinæ igitur gratiæ non ingrata, regratians, votum vouit Deo Iacob, quod famuli ſui ſepulchrum ERMINOLDI, de cuius meritis certiorari meruerat, per circulum anni totius, nudis pedibus viſitaret. Quod & impleuit, nunquam hęc vel pro vię profunditate vel madoribus pluuiarum niuiumuè rigoribus intermittens. Et hæc vidua erat & turba ciuitatis multa cum illa, ipſius exemplo, quoniam erat ex honeſtioribus ciuitatis, cœpit viri Dei memoriam frequen-

Digitized by Google

frequentare & illius auxilium in quibuscunq; neceſſitatibus efficaciter experiri. Hoc initium ſignorum fecit Ieſus, coram diſcipulis ſerui ſui fidelibus, & mãifeſtauit gloriam ſuam & dignitatem quam iam accepit in cœlis, qui terrenæ dignitatis gloriam non quæſiuit. Et congruè ſatis à ſuaui odore incipere debuit ſua glorificatio, qui ſe ipſum Deo in odorem obtulit ſuauitatis, vt apte fracto alabaſtro ſui ſanctiſſimi corporis, meritorum ipſius & famæ dulcis effunderetur vnguentum, ex cuius odore domus Eccleſiæ redundantius impleretur. Illud autem inter ſigna quam plurima, Dominus ſancto ſuo quaſi priuilegium ſpeciale conceſſit, quod pueri ægrotantes, ad eius, vt fieri ſolet ponderati ſepulchrum, vel continuò eius meritis cõualeſcunt, aut ab ægritudinis diuturnitate mortis compendio protinus abſoluuntur.

DE ARCHIEPISCOPO MOGUNTINO, QUI VOTI SUI COMPOS EFFECTUS EST.

HOC etiam cum pię memorię dominus CHVNRADVS MOGVNTINVS Archiepiſcopus famæ pręconio comperiſſet, cum diutina laboraret infirmitate, quam ex aëre inconſueto in terra ſancta contraxerat, nec quicquam ſibi conferret experientia medicorum, ad ſepulchrum viri cum marca argenti ſe ponderans, cum clamore valido & lachrymis, exauditus eſt pro ſuæ forma peticionis. Poſtulauerat etenim vt à diuturnitate languoris vel cita euaſione, vel beneficio ſaltem mortis abſolueretur. Qui mox antequam ſedem ſuam attingeret, morte intercedẽtę obtinuit, quod petiuit beati meritis ERMINOLDI. III.

Digitized by Google

DE CÆCO ILLVMINATO.

IV. VIR quidam re pauper, & luminis orbitate pauperior, deuotionis tamen & fidei copijs opulentus Prüuingen viri Dei beneficia petiturus ingreditur, & à pluribus, qui de villa vicina venerant, & ante fores ſtabant Eccleſiæ, oſtenſo ſibi in Eccleſia ſancti ſepulchro, pueri ſe ducentis manu circa altare locatus eſt, vt petiuit, egreſſoq; ductore, greſſum baculo ſuo prætentans, ad ſepulchrum deuotus acceſſit, & humi proſtratus poſtulauit in fide nihil hæſitans, vt lumen recipere mereretur. Moxq; ſe ſentiens exauditum, viſu recepto egreſſus, ductori ſuo videre ſe dixit, & omnibus qui aſtabant, qui eum cæcum viderant introiſſe, ac ſibi ſepulchrum oſtenderant, requirenti. Hos ergo vniuerſos & teſtes ſuæ illuminationis habuit & præcones. Cumq; illuminato congratulantium vox eminus audiretur, nam ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant, ille Deum ac famuli ſui merita collaudauit.

DE QVODAM CONuerſo grauiter punito.

V. FRATER quidam ex his quos BARBATOS dicimus ſuper veniens maligno ſpiritu ſtimulatus, & Dei gloriam non ferens, illum qui Dei ac famuli ſui beneficia prædicabat, contumelioſis cœpit obiurgationibus inſectari, eum deceptorem ac mendacem appellans, & huiuſmodi artificio venari eleemoſynas largiores. Quod ille libera voce refellens abijt & receſſit. At ille Barbatus inueteratuſq; dierum ma-

Digitized by Google

malorum temerario auſu debacchãs, facto flagello de virgis, tribus ictibus tumbam Patris ſancti proterue percuciens, ore ſacrilego, Quieſcas, inquit, tu ERMINOLDE, & nos inquietare deſiſtas. Vix iſta finierat, ecce Deus vltionum dominus, vltione condigna coercuit blaſphemantem. Nam facies eius tanquam aqua feruenti perfuſa cœpit incredibiliter æſtuare. Qui feſtinus egrediens de Eccleſia, ad ſuũ cubiculum properabat, vt lecto decumbens alleuiationem aliquam expectaret. Erat autem magiſter opilionum. Quem vnus de famulis ſuis è veſtigio ſequebatur, qui quidem blaſphemias ſuas audierat, diuinæ tamen neſcius vltionis, blanda ipſum pro verbis ſuis admonitione corripuit, illo ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, & ſurdæ aſpidis, nil penitus reſpondente, donec venerunt ad fontem iuxta, vbi iumenta monaſterij adaquari ſolebãt. De quo hauſta ſibi aqua per famulum, æſtuantem faciem ſpe refrigerij manibus infundebat, ſed vim virtutis ſuæ oblitus eſt aquæ liquor, vicemq; contrarij peragens elementi, vrebat acrius pacientem. Itaq; lecto decubuit, ac inter flagella Pharaonizans, licet à pluribus, vt reſipiſceret moneretur, ſecundum duriciam ſuam, & impœnitens cor theſaurizauit ſibi vindictam inſuper ampliorem. Nam de die in diem, cor eius erga domini Cõfeſſorem in ſua duricia perſiſtebat. Et quoniam appoſuit adhuc peccare ei, & in iram concitauit excelſum, appoſuit ſuper eum Deus plagas horridiores. Nam percuſſus lepra terribili, ab hominibus eſt amotus. Et cum adhuc ſuaderetur vt pœniteret, declinauit cor ſuũ in verba maliciæ ad excuſandas excuſationes videlicet in peccatis. Nam reſpondit, Se adeo non peccaſſe quod mala talia meruiſſet. In huiuſmodi igitur blaſphemia perſeuerans, cum præuaricator ad cor redire contemneret, factum eſt in vna dierum, vt per miniſtrũ

Digitized by Google

appoſita ſibi menſa, & deſuper pane & potu, miniſter ad cibos pergeret offerendos, quibus allatis, quem miſerè viuum in obſtinatione reliquerat, miſerabilius in peccato ſuo mortuum reperit. Nam in arulam plenam carbonibus, quam gratia calefaciendi ſibi habuit ante poſitam, facie prona ceciderat, & exſpirauerat præambuſtus. In quo patenter apparet, quod qui cæco fideli fuerat odor vitæ in vitam, iſti blaſphemo factus eſt odor mortis in mortem, in reſurrectionem poſitus & ruinam, hinc inde, cùm diuerſa vtriſq; intulit ſtipendia meritorum, illum fideli deuotione illuminans, iſtum percutiens pro reatu. Et ſicut tumulus viri Dei ter virgis cæſus eſt per proteruum, ſic triplici plaga percuſſus eſt inimicus, ardore videlicet faciei, dehinc lepræ cõtagio, nouiſſimè verò morte peſſima peccatorum. Cæterum deſcripto rigore iuſticiæ, ad ſolatia miſericordiæ reuertamur.

DE DEBILI CVRATO ET *muliere correcta.*

VI. RADOLDVS nomine puer in Monaſterio, tantum de auribus ſingulis noctibus ſanguinauit, vt mane puluinar ipſius alicuius animalis perfuſum ſanguine videretur. Qui cùm eſſet ad tũbam viri Dei tertio ponderatus, illico reſtitutus eſt integræ ſanitati. Inter hæc augebatur quotidie credentiũ in Domino multitudo, patrocinia famuli ſui requirens. Inter quos mulier quædam IERVTA nomine ad ſepulchrũ ſancti nummo ſe ponderauit, quem cùm in arcellam oblationum mittere debuiſſet, denario clam retento ad altare illum voluit obtuliſſe, ſed dolũ illico, vindicta conſequebatur. Nam illi ita contracta eſt manus, vt nec eam extendere nec nummum excutere præualeret. Ad cor igitur re-

uerſa

uerſa flagello, redit ad archam denarii immiſſura, ſtatimq; miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi. nam manū quam dolus concluſerat, veritas patefecit. Miſſo igitur nummo quo mitti debebat, gaudēs mulier alium obtulit ad altare.

QVOD PRO TEMPORE ceſſauit à ſignis.

CVM itaq; turba venerantium ſeruum Dei, diatim accreſceret, Monachus quidam VVOLFRAMVS nomine, ſepulchri cuſtodiæ deputatus, ſuper illud ædificare propoſuit ædiculam cancelleratā, p quendā BERCHTOLDVM nomine, carpētariū, qui homicidio perpetrato nondum Eccleſiæ reconcilari meruerat, dictum opus incipiens conſumauit. Porro Dei famulus ſacrilegum in Eccleſiam illius ingreſſum, & opera manuum cruentarum aſpernans, ſolita benificia requirentes per annos aliquot deſtitit exaudire. Quod cum Fratres ſolertius perpendiſſent, ipſam ædiculam prudenti conſilio remouerunt. Sed non ſtatim finis, vt Dei ac ſui famuli dedignatio placaretur. VII.

QVOMODO ITERVM CLAruit ſignis & miraculis.

IGITVR quia non obliuiſcit miſereri, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere, cū rogatur, aliquanto tēpore iam decurſo, anno M.CC. viceſimo quarto Dominicæ incarnationis, ſtetit Phinees, & placauit, B. ERMINOLDVS videlicet, vt auerteret iram eius, quem opus offenderat homicidæ. Quidam ergo VVALTMANN' nomine ciuis Ratiſponenſis à quodam VIII.

RVBER-

RVBERTO qui fratrum veſtibus præerat, ſibi familiari, familiariter requiſiuit, cuius ſepulchrum hoc eſſet, quod in medio Monaſterij cerneretur. Et audito quod primi Abbatis eſſet iſtius loci, & quod idem fuiſſet vitæ ſanctiſſimæ, quodque in carne adhuc & poſt mortem miraculis claruiſſet, & ab his deſtitiſſet ad horam, ex cauſa qua neſciret, Dictus VVALTMANNVS illi RVBERTO, ſcito, inquit, quod in breui Dominus iterum eius merita declarabit. Vidi enim in viſione me cum multis intraſſe hanc Baſilicam ad orandum, & ecce à parte capitis tumuli, arbor, vt videbatur, aurea tantæ magnitudinis ſuccreſcebat, vt latitudo ramorum ipſius cunctam repleret Eccleſiam, & extra ianuam inſuper ſe protendens. Quo profectò protendebatur, quia ꝙ olim dixit Dominus Domino meo vnigenito ſuo Chriſto paſſo in carne, hoc famulo ſuo ſimiliter, etſi non ſicut vox huiuſmodi lapſa ad eum magnifica gloria, ipſo tamen effectu eſſet in breui dicturus, Et clarificaui & iterum clarificabo. Clarificaui videlicet degentem in carne vita inſigni, tranſitu glorioſo de mundo migrantem, virtutibus & miraculis iam defunctum, & iterum clarificabo in nouiſſima tuba, inter omnes electos, interim vero ſequentibus ſignis, quæ pro negligentia & reatu quorundam pro tempore ceſſauerunt. Quod & rerum euentus in proximo declarauit.

DE PVERO COECO ILLVMINATO.

SIQVIDEM paucis diebus elapſis, veſpere Sabbathi, cum poſt officium veſpertinum, proceſſio ante altare ſanctæ CRVCIS ſolito ageretur, quidã aderat inter multos, qui puerum cæcum in brachijs depor-

deportabat. Cui cum ianua clauderetur egreſſo THEODERICVS quidam Monachus ei obuians, & vidẽs puerum eſſe cęcum, redire conſuluit, & ſancti ſuffragia poſtulare. Populo itaq; qui iam exierat redeũte cum puero, Deo ac famulo eius pro illuminatione pueruli à cunctis obnixius ſupplicatur. Et continuò Deus omnium exauditor, cæcos oculos claro lumine reueſtiuit, ſuum glorificans Confeſſorem. Rogatus ergo pueri gerulus, apud nos aliquamdiù demorari, ob tanti miraculi teſtimonium recuſauit, ſe quidem & puerum eſſe proteſtans, patre & matre carentes, & de GALLIA BELGICA oriundos ex territorio TREVIRENSI, ſeq; puerum compaſſione fraterna ad diuerſos Sanctos ſpe circumtuliſſe ſalutis, cuius ſubuentionem expertus nunc eſſet beati ERMINOLDI gloriæ reſeruatam. Ideo, inquit, iam propter quempiam non tacebo, & propter aliquem non quieſcam, donec ad ſolum natale regreſſus, annunciem huius ſancti præconia circumquaq;.

DE PARALYTICA curata.

ITEM mulier quædam iuuencula de ciuitate RATISPONENSI à parentibus matrimonio copulata, ita poſt breue tempus eſt diſſoluta paralyſi, vt loquendo vſum prorſus amitteret, oculo altero priuaretur, dentes haberet ad inuicem ita compreſſos, vt hora refectionis cultello vix ſoluerentur ad eſcam; manibus quoq; contracta & pedibus, miſerabile ſui ſpectaculum præbebat. Quæ more ſolito, ponderata iuxta ſepulchrum viri Dei per ſuos, mox tam integraliter eſt ſanata, vt quæ ab alijs deportari conſueuerat, pedibus ſanis accederet ad altare, & manibus ante contractis ſacrificium X.

offerret, & muto prius ore Miſſam, à Sacerdote depoſceſet celebrari, oculoq́; recepto lætiſſime remearit ad propria cum amicis.

DE CONTRACTA CVrata.

XI. SED cum gratias etiam poſtmodum Domino redditura, ſepulchrum Sancti frequentius viſitaret, puella quædam allata eſt, cuius manus contracta erat omninò. Quam manum cum mulier antedicta tumulo confeſſoris impoſuiſſet, aſtantibus fratribus & orantibus pro eadem puella, clamans, OCH, integra ſanitate recepta, in momento in ictu oculi manum ante contractam extendens, ouum quod caſu in tumba iacebat, puerili more attraxit, iocunditatem & exultationem riſumq́; excutiens vniuerſis.

DE QVODAM PVERO curato.

XII. ALIVS quidam puer, carne fœda in inferiori palpebra ſuccreſcente, turpem faciem præferebat. Quam carnem cum medici & chirurgici dicerent reſecandam, amici maius periculum metuentes, conſilio ſaniori, Deo & ſeruo eius deferendum puerum ſpoponderunt. cumq́; mane iter arripere ſurrexiſſent, miſericordia præuenerat iã fideles, carnemq́; abſtractam penitus inuenerunt; in patratæ rei ſignum, ſanguinea tantum macula remanente. Qui beneficio Domini nõ ingrati, votum deuotè ſoluentes ad tumbam ſancti puerum adduxerunt, narrantes laudes Domini & virtutes eius fratribus vniuerſis.

DE ALIO PVERO curato.

PVER quidam cum continuo vomitu fatigatus eſſet, nil penitus alimoniæ retinebat. Qui ad tumbam ſancti ponderatus à ſuis, ſine mora plenam adeptus eſt ſanitatem. XIII

ALIVD MIRACVLVM.

QVÆDAM mulier horrendo ventris adeò fuit inflata tumore, vt ab alijs, & à ſe ipſa grauida crederetur, paciens crebras, ſicut ſolent, habẽtes in vtero, punctiones; verum ſolito prægnantium tempore deuoluto, cum ſe non eſſe grauidam comperiſſet, ad ſancti viri Dei ſepulchrum cum oblationibus & Dei laudibus ſe præſentans. XIV.

Videtur aliquid deeſſe.

ALIVD MIRACVLVM.

QVÆDAM AGNES in ſancti PAVLI MONASTERIO MONIALIS incredibili tuſſis incommodo fatigata, ad inuocationem famuli Dei ſe ſenſit continuò liberatam. Quæ tempore alio morbo ſimili repetita, repetita oratione ad Dei ſeruum ſecundo mox curata eſt per eundem. XV.

DE QVODAM IVVENE ſanato.

IVVENIS quidam dictus VLRICVS de CRVVREN dolore grauiſſimo capitis moleſtatus, ad ſepulchrum Sancti deuote ſe ponderans ſine mora eſt redditus ſanitati. XVI.

Digitized by Google

DE MVLIERE PARAlytica curata.

XVII. MVLIER quædam paupercula grauiſſima diſſoluta paralyſi per decem & octo hebdomadas, pro quantacunq; corporis ſui neceſſitate, vel ſe mouere de lecto vel ſurgere non valebat. Quæ de viri ſancti virtutibus concepta fiducia, quodam diluculo veſtibus ſuis induitur in PRVVLINGEN aſſerens ſe ituram, quam cum fœminæ commanentes inſanire præ infirmitate putarent, deduci ab eis ad oſtium attente poſtulans impetrauit. Hæc inter tenentium manus ſanctum obnixius obſecrauit, vt ſi votum eius ſibi placeret atq; deuotio, vires deambulandum ſibi apud Dominum obtineret. Nec mora tanta celeritate, quas ductrices habuerat anteceſſit, vt primæ nouiſſimæ & prima nouiſſima in itinere viderentur & vix eam aliæ conſequi præualerent.

ITEM DE QVADAM MVliere ſanata.

XVIII. ALIA mulier dicta ALHEIDIS, de villa vicina cœnobio, ſic eſt percuſſa paralyſi, vt ore retorto deformiter ad maxillam & vno oculo excæcato, horrendam faciem circumferret. Hæc in vigilia Epiphaniæ, quãdo in craſtino anniuerſarius Sancti peragitur, ad ſepulchrũ eius accedẽs, eius ſuffragia intentiſſi ne flagitauit. Itaq; mane regreſſa orauit eundem ſermonem, & ſtatim ore ad ſtatum priſtinum reformato, & oculo reſtituto, ſimiliter plenam eſt adepta ſanitatem.

DE

DE QVODAM FRENETICO CVRATO.

QVIDAM HARTVVICVS de CHEPEN ex nimio morbi feruore raptus in freneſim, de manibus ſe tenentium ſæpe proripiens, currenſq; per ſyluam, more lymphantium ferebatur. Qui adductus ad tumbam ſerui Dei per amicos, ſancti ERMINOLDI obtentu, poſt modicum integrè reſtitutus eſt ſoſpitati. XIX.

ALIVD MIRACVLVM.

ALIVS quidam LEVTVVINVS de villa eadem à graui nimis infirmitate iuxta idem ſepulchrum, Sancti meritis continuo eſt ſanatus. XX.

DE MVLIERE QVADAM contracta & ſanata.

MVLIER quædam paupercula greſſu carens de loco ad locum ſcabellis ſe manualibus promouebat. Hæc ad ſepulchrum viri ſancti deueniẽs, ipſius auxilium inuocauit, & protinus conſolidatæ ſunt baſes eius & plantæ, ita vt baculi ſuſtentaculo ad ambulandum ſit contenta. XXI.

Digitized by Google

XXII. ## ALIVD MIRACVLUM.

LOCVS fratrum HENRICVS nomine, cognomine VVERTH cum poſt febres acutas, tibiarum, oculorumq; dolore maximo laboraret, in die Natalis domini ſummo diluculo, ad ſancti viri ſepulchrum deuotius orans acceſſit & ſtatim ſanitate recepta per illum, ſuſcepit domini miſericordiam in medio templi ſui, vbi famulus domini requieſcit.

DE INFIRMO QVODAM ſanato.

XXIII. BERCHTOLDVS quidam ciuis de RATISPONÆ, cum de terra ſancta reuerteretur, morbo cœpit grauiſſimo cruciari. Porro in partes veniēs ALIMANIÆ, auditis beati ERMINOLDI virtutibus per diuerſos, pro ſanitate recipienda ipſum attentius inuocauit, in ſuæ exauditionis indicium, antequam domum ſuam intraret, poſtulans ſe curari. Quod fideliter petijt efficaciter conſecutus, recepta imo prærepta potius integra ſoſpitate domum reuerſus eſt, vt potuit.

DE QVADAM MVLIERE curata.

XXIV. EIVSDEM PERCHTOLDI filia filiā habebat AGNETAM, cuius pudenda morbus horrendus, qui cancer dicitur occupauit. Anxia ergo mater pro filia, ipſam ad tumulum viri Dei perduxit, eiuſq; inuocato ſuffragio pro filiæ ſoſpitate, cenſum quinq; nummorum ſe ſibi promiſit annis ſingulis oblaturam. Quo facto filia plene curata, materna deuotio cito ſe gratulata eſt exauditam.

DE QVODAM PVERO curato.

ALTERA quoq; filia eiuſdem BERCHTOLDI, filiũ paruũ habebat difficultate vrinãdi grauiter laborantem. Cumq; medicorum alij eſſe ſtrãguriam, alij vero calculum indicarent, eumq; oportere incidere teſtarentur, amici eius ponentes in Deo ſpem ſuam, Beati ERMINOLDI patrocinia requirentes, non ſunt fraudati à deſiderio ſuo. Nam puer adductus, ad ſancti viri ſepulchrum illico integraliter eſt ſanatus. XXV.

DE DOLORE OCVLOrum curato.

ALIVS item ciuis RATISPONENSIS, OPERTVS nomine filiam quandam habebat RAPOTONIS vxorem, quæ oculorum dolore ferme cæcata, ducta ad viri Dei ſepulchrum, cum decem nũmos in cenſu eidem promitteret annuatim, inſperatam oculorum recepit protinus claritatem. XXVI.

ITEM DE OCVLORVM dolore fugato.

QVIDAM de ipſa etiam ciuitate HENRICVS qui VICEDOMINVS appellabatur, ſimili dolore laborãs, ductu amici ſui cuiuſdam etiã HENRICI vocabulo, ad ſepulchrum Patris Sancti deueniens, ſimili deuotionis affectu, effectu curationis ſimili eſt exauditus. XXVII.

DE

DE QVODAM DEBILI curato.

XXVIII. FILIVS eiuſdem HENRICI, filium quendam habebat, qui diſtortis pedibus difficili gradiebatur inceſſu, qui & ipſe ERMINOLDI meritis eſt curatus.

ITEM DE DEBILI curato.

XXIX. ALIO autem tempore idem HENRICVS à Deo fluxu cœpit ſanguinis infirmari, vt nullo medicamẽto quicquam proficere ſe ſentiret. Ad nota ergo ſibi iam ſecundò Patris ſancti ſuffragia ſe reuertens, iterum curari meruit per eundem dominum noſtrum, famulo eius fideli manu contacto, cuius fimbriam olim tangens hæmorroiſſa recipere meruit ſanitatem. Hic iam tertio manifeſtauit ſe IESVS eidem HENRICO, in ſui gloriam Confeſſoris.

DE DÆMONIACA liberata.

XXX. IN CASTRO NAPVRCH mulier quædam LEVKARDIS, cuidam iuueni matrimonialiter copulata, cum quadam die vitreis annulis more luderet puellari, maritus offenſus eò quod neceſſaria negligens vanis intenderet, maligni ſpiritus ei imprecans incautus inuaſionem, coniugi non cõiugaliter maledixit. Statimq; vt vel vanitas huius vel illius acerbi-

acerbitas nimia puniretur, Diabolus mulierem inuadens acerrimè cruciabat, & verba per eam blaſphema & turpia proclamauit, accedentium culpas eis improperans & peccata. Cumq; ſacerdotes ſuper eam dicerent exorciſmum, Veſtra, inquit, Dæmon verba non curo, nec attendo placeramenta, repellendus ERMINOLDO reſeruor, ille accepit reijciendi me poteſtatem. Et mirati ſunt vniuerſi qui aderant, & ipſi nil horum intellexerunt, eò quod nondum ad partes illas viri Dei præconia perueniſſent. Et murmur multum erat de eo in populo, quem Dæmon diceret ERMINOLDVM & dicebant ad inuicem. Quid eſt hoc q. dicit nobis Dæmonium? neſcimus quid loquatur. Cum itaq; crederẽt ſe illudi, affuit de RATISPONA RVPERTVS quidam, qui diceret ſe intelligere id quod Diabolus loquatur. Et incipiens interpretabatur illis qui aderant, verba quæ dixerat inimicus, beati ERMINOLDI vitam & ſanctitatem, & miracula plurima manifeſtans. Ille eſt, ait Dæmon, ille eſt de quo loquor. Inſtructo ergo vehiculo mulier ſuperpoſita in PRÜFENIGEN adducta eſt per amicos. Cumq; deuentum eſſet ad fores Eccleſiæ, illa reniti manibus cœpit & pedibus, ſed vi deducentium & labore non modico, ſepulchro eſt ſuperpoſita viri Dei.

Vbi cum fratres dicerent exorciſmos, & preces effunderent pro vexata, vix illa ne effugeret tenebatur. Cum ſubito Deo ſuum famulum honorante, mulier altius ingemiſcens, Ach achq; proclamans quaſi reſoluta in ſomnum protinus conquieuit. Cumq; ablata ſepulchro in terra ſuper plumarium reclinata fuiſſet, & an haberet melius, quæreretur, optimè ſibi eſſe ac ſe liberatam eſſe reſpõdit, ſe nil penitus virium habere. Igitur amici cũ illa tota nocte ad ſancti tumulum excubãtes, mane viam arripiunt reuertendi, & cum iter agerẽt vocem huiuſmodi Dæmonis

audierunt, Etſi ad te accedere non præſumo, à te tamen longius non recedam. Sana tamen mulier eſt domum reuecta. Nō multum temporis interceſſit, & ecce amici fœminæ liberatæ, Deo gratias non agentes, obliti ſunt beneficiorum eius, & mirabiliũ eius, quæ oſtendit eis in illa. Ideoq; quantæ culpę ingratitudo ſit apud Dominum, meminerunt protinus experiri. Deniq; cum Dei ac ſui famuli beneficia magnificare inter ſuos & laudibus dignis attollere tenerentur, illi magis ea occultare ac tegere ſatagebãt. Cum ecce ſubito in patris ſui conſpectu, Dæmon reuertens, in domum ſuam vnde exiuit, nouiſſima hominis iſtius peiora prioribus faciens, per os eius cœpit horribiliter exclamare, Quæ vos occultare nitimini, ego faciam omnibus manifeſta. Hoc dicto acrius eam cœpit quam antea cruciare. Igitur amici eius merita vltione confuſi, vexatione dante, vt aſſolet, intellectum, ad cor redeuntes, ſua ingratitudine pœnitentes, itaq; ad benefactoris ſui refugientes auxilium, vt ſui miſereretur & patientis, negligentiæ ipſorum dignanter oblitus, humillimè poſtulabant. apud ſepulchrum igitur viri Dei denuo pernoctantes, Domino ſui famuli merita declarante, mane ſanam eam & incolumem receperunt. Sicq; Dominum collaudantes, vt decuit, cum ſana & lætantes ad propria ſunt reuerſi.

DE

DE MVLIERE MONOCULA CURATA.

MVlier quędam per octo annos oculo vno prorſus orbata, plena fide ad ſepulchrum Confeſſoris acceſſit. Quæ cum tota deuotione mentis oraret, corã omnib⁹ qui ad Annũciationis Dominicę feſta conuenerant, lumen ad reuelationem inſignium meritorum & gloriam Chriſti famuli declarandam læta recipit, turbam non modicam habens ſuæ teſtem illuminationis, & Dei & eius famuli laudatricem. XXXI.

DE QVODAM PVERO DEBILI CURATO.

IN paraſceue quædam de RATISBONA mulier puerum fere ſeptennem adduxit, ad memoriam viri ſancti, diſtortos imò prorſus inuerſos pedes habentem, ac impotem habentem ac impotem ambulare. Pro quo dum mater tota die vſque ad horam prandendi precibus inſtitiſſet, integræ puer eſt reſtitutus ſanitati, qui & in miraculi perpetrati memoriam de fratrum prandentium manibus ſæpe poſtmodum panem & cibos accipiens, domum detulit matri ſuæ. XXXII.

DE PVELLA PARVVLA CVRATA.

ALIA quędam mulier puellulam fermè quinquigenem ſimiliter pedes habentem inuerſos, & nunquam valentem aliquid ambulare, ad ſancti ſepulchrum in vigilia Pentecoſtes apportauit. Et ecce inter compulſandum ad veſperas, plurima turba præſente, plantis ejus ac pedibus ad rectitudinem reſtitutis, vſum gradiẽdi recepit, iuxtaq; ſepulchrũ, primo XXXIII.

Digitized by Google

quidem pedetentim obambulabat, deinde verò diatim magis magisq; proficiens integraliter eſt curata.

DE EPILEPTICA CVRATA.

XXXIV. HEROLDVS quidam ciuis de RATISPONA filiam habuit, quæ morbo epilepſiæ adeo vexabatur, vt quotidie bis vel ter elideretur ad terram. Pro qua dum parentes, per dies triginta continuos, ad ſepulchrum ſancti viri eam ponderare voluiſſent impleuiſſentq; quod vouerãt, filia reddita eſt integrę ſoſpitati, obuiantibus ſibi Dei miſericordia & vouentium & reddentium veritate. Qui & ſancti beneficio reſpondentes, curatam eandem ob viri Dei ſepulchrum, cum vna candela per annos ſingulos obtulerunt.

DE QVADAM MVLIERE multum debili curata.

XXXV. MVLIER quędam ALHAIDIS dicta de TVTENVVACH, omnium destituta membrorum officijs, viro Dei ad cenſum nummi vnius annis ſingulis ſe deuouit. Nec mora, quæ omnium membrorum vſu caruerat, omnium membrorum gauiſa eſt ſe vſui reſtitutam.

DE QVODAM VVLNERATO ſanato.

XXXVI. DVO quidem Satellites ſimul erant ad prandendum, & capta præda quando diuidunt ſpolia tales, cœperunt mutuo corrixari; vno accuſante quod minus ſexaginta denarijs recepiſſet, alter propter domini

domini ſui potentiam quem habebat, verba ſocij contemnente & irrogante inſuper illi contumelias & terrores: ille iniuriæ acceptæ non immemor, exinde quærebat opportunitatem, vt eum traderet cùm ſibi fortuna, qui grauamen intulerat. Quadam itaque diu læſus & læſor obuiauerunt ſibi, & iniuriatorē ſe agentē incautius iniuriat⁹ gladio petijt improuiſo, vulneratumq; grauiſſime ad terrā vſque proſtrauit. Quo iacente, ſuper dolorem vulnerum eius addidit ampliora, & plagis impoſitis abijt ſemiuiuo relicto. Delatus igitur ad hoſpitium lacero corpore, biennio lecto decubuit, ita quod nullatenus valebat aſſurgere de eodem. Vxor autem illius flebat quottidie & lugebat, eo quod vnde cōduceret medicum non habebat. Tabeſcente ſic illo, & illa mœrente, nocte quadam reuerenda quædam matrona, flenti vxori non per ſomnum, vt aſſolet, ſed clariſſima viſione apparens, Quare mœrore conſumeris, ait, abſque profectu? Virum tuum Beato ERMINOLDO tranſmitte, & remittet eum incolumem. At illa: Quomodo eum ſibi tranſmittam, cum de lecto nequeat ſe mouere? Reſpondit quæ apparuerat, Tantummodo voueat ſe iturum, & vires augebuntur. Hoc dicto diſparuit. Vxor vero narrauit viro quæ viderat, qui facto voto, mane accepto baculo iter aggreſſus, licet cum difficultate ad tumbam Sancti deuenit, ſeque ponderans domum regreditur, plenam, vt credimus, poſtmodum capiens ſanitatem.

Digitized by Google

DE DOLORE OCVLOrum curato.

XXXVII. Aurifex quidam GOTFRIDVS nomine gentē SVEVVS, vir miræ ſimplicitatis, in artis illius omni genere, cunctis qui erant RATISPONÆ peritior, grauiſſimam oculorum paciebatur infirmitatē, adeo vt vnus oculus excæcaretur, inſuper verſus in cruentam carnem & nigram; non autem habens precium medicos conducendi, cum vetularum ac mulierum experimenta quam plurima ſine profectu aliquo requiſiſſet, audiuit mulierem peritiſſimam in huiuſmodi eſſe apud HERBIPOLIM, ad quam dum pergere decreuiſſet, ſed careret expenſis, conſultum eſt amicis, vt obmiſſis omnibus, ſuffragia beati requireret ERMINOLDI, quibus ille cōſentiens, oculo argenteo fabricato, ad ſepulchrum ſancti eo ſe ponderauit. Mira res ſub ſpacio noctis vnius, oculū ſanum ac purum perſpicacioremque recepit, quàm ante morbum ſe meminit habuiſſe.

DE PVELLA DEBILI curata.

XXXVIII. HENRICVS quidam ciuis de RATISPONA, die quadam venit in PRÜVENING, Deo & ſancto ſuo ſupplicaturus. Qui audiēs inter multos à ſacerdote qui celebrauit, Dei famulum commendari, habere ſe filiam teſtabatur, quæ cum octo annis nunquam ad ambulandum terram ſuis pedibus tetigiſſet, ipſeq; adductam eam trib⁹ ponderaſſet vicibus, ad viri Dei ſepulchrum, adepta eſt integram ſanitatem, quæ firmis nunc greſſibus vſq; in diem vtitur hodiernum.

DE MVLIERE FRAVDVLENTER AGENTE.

MATERFAMILIAS quędam de RATISPONA, cum per ſe venire non poſſet, nummum ad offerendum accedendo abſq; candelis, per mulierem manentem ſecum in domo, ad ſepulchrum viri Dei tranſmiſit. Quæ cum alijs mulieribus veniens, candelas quidem accendit, nummum obtulit ad ſepulchrum, ſed clanculo retrahens ipſum, & fraudulenter marſupio ſuo eum imponere cogitabat & reſeruare. Sed mirum in modum duo digiti quibus illum abſtraxerat & tenebat, ita continuo ſibi ſunt coaſtricti, vt eos nec ab inuicem ſoluere, nec nummum excutere præualeret. Abijt ergo cum ſocijs tristis & mœrens. Quæ cum veniſſet in campum, cauſam ab illa fletus inquirunt. Illa ſuum confeſſa reatum, manum protulit ſubtractricem, digitis adhuc tenaciter cohærentibus & tenentibus quod abſtulerant in occulto. Quem cum mulieres auellere niterentur, nihilque proficerent, ſaniori vſæ conſilio, cum rea regreſſæ manum cum furto ſuper tumulum poſuerũt, pro abſolutione furis, Deum eiuſq; piiſſimum Confeſſorem ſuppliciter inuocantes. Statimq; digiti qui ad furandum auferendumque cohæſerant, ad reſtituendum laxati ſunt & ſoluti. Denario itaq; miſſo in archam, mulieres cum gaudio Deum laudantes & familiam eius, ad propria redierunt. accepit autem omnes timor & magnificabant Deum, qui hoc miraculum audierunt. XXXIX.

DE

DE SVRDA CVRATA.

XL. ALTERA quædam LEVKARDIS tantam incurrerat ſurditatem, vt tinnitu aurium crebro nimium læderetur, quæ tumbam viri DEI tertio viſitans, plenam adepta eſt ſanitatem.

DE DOLORE OCVLORVM fugato.

XLI. ALIA quædam mulier tantum dolorem paciebatur in oculis, vt multo tempore clauſis eiſdem cæca eſſe crederetur, quæ cum ad auxilium viri Dei deuota veniſſet, ſtatim in ipſo ingreſſu Eccleſiæ diu clauſi ſunt aperti. Apertionem autem eorum tanta eſt lachrymarum effuſio ſubſecuta, vt veſtes mulieris vſq; ad pectus adeo madidarentur, vt perfuſæ fluuio viderentur. Acceſſit ad tumbam, Deo gratias agens, eiuſq; magnifico Confeſſori, domum inde rediens, plena poſt modicum gratulata eſt ſoſpitate.

Multa quidem & alia ſigna fecit Ieſus, famulum ſuum honorans, quæ non ſcripta in libro hoc, quæ vel quorundam ſimplicium fratrum humilitas vltro ſuppreſſit, vel aliorum incuria obliuioni tradidit negligenter. Hæc autem quæ auribus noſtris audiuimus, patres noſtri annunciauerunt nobis, & ſeniores fide digniſſimi, breui calamo perſtringentes, futura quorum Deus ſibi noticiam reſeruauit adnectenda committimus diligentiæ poſterorum. Nam fiduciam talem habemus in Domino quod niſi requirentibus famuli ſui dilecti ſuffragia deuotionis & fidei vaſa defecerint, ſui oleum non deficiet Heliſei, ipſo præſtante qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum, Amen.

EPI-

EPILOGVS
ſupra dictorum.

CVM fidelium pia deuotio amplius & perfectius circa nota quam incognita moueatur, vt vniuerſi qui præſentem ſunt ingreſſuri Baſilicam, Cœnobij huius PRVFENINGENSIS originem ac profectũ, vſq; in hæc tempora non ignorent, pagellam hanc omnibus acceſſuris, vice ſpeculi duximus adhibendam. Sciendum eſt igitur quod anno poſt partũ virginis glorioſæ M.C.IX. Beatiſſimus Pater ſanctus OTTO BABENBERGENSIS Epiſcopus diuina reuelatione præmonitus euidenter, vt in geſtis eiuſdem plenius continetur, locum hunc in Dei ac ſancti Georgij Martyris victorioſiſſimum fundauit honorem, eoq; in domibus, habitaculis, officinis clauſtro conuenientibus, per ipſius ſtudium & induſtriam laudabiliter conſumato, ac communito liberaliter & abunde prædijs, ſyluis, cęteriſq; poſſeſſionibus, quas neceſſitas cœnobialis vitę requirit, fratres collegit & inſtituit in eodẽ, qui ſub beati regula BENEDICTI Deo ibi perenniter militarent. Collecto ergo conuentu beatum ERMINOLDVM, cuius ſepulchrum in medio Baſilicæ cernitur, huic Eccleſiæ primum Domino diſponente præfecit Abbatem, euocatum tam multiplicibus quàm ſupplicibus literis de HIRSAVGIENSI Cœnobio. In quo ſub beati VVILHELMI regimine monaſticæ vitę iugum portauerat ab adoleſcentia ſua. Vnde iam pridem propter ſummam

Digitized by Google

perfectionem vitæ laudabilis, cuius famæ præconium longè lateq; percrebuerat, ad LORACENSEM Eccleſiam electus eſt Abbas, & ab HENRICO V. nominis huius Imperatore, regalibus ſolenniter inueſtitus. Cui Eccleſiæ cum paulo plus quam anno gubernatione ſanctiſſima præfuiſſet, ac ſub tantillo ſpacio temporis, non minus quàm quadraginta Domino ſanctæ religioni filios aggregaſſet, & ibidem, propter quedam conſcientię leuem ſcrupulum, culpam timens, vbi culpa omninò non erat, dignitatem Abbaciæ illius reſignans, cum fratribus Deo collectis, ad HIRSAVGIENSE cœnobium remigrauit, vbi cum ſuis iocundè receptus eſt & ſeruatus, & aliquanto tempore demoratus ibidem. Demum anno domini M.C.XIIII. à venerabili fundatore noſtro, huic loco vt dictum eſt gubernando præficitur primus Abbas, & rogatu venerabilis domini HARTVVICI tunc RATISPONENSIS Epiſcopi & conſenſu, per ſanctæ memoriæ Vdalricum Pataujenſem Epiſcopum in Abbatem ſolenniter conſecratur. Cumque in cura ſuſcepti regiminis boni paſtoris inſtar, verbo pariter & exemplo ſubiectos à malo retraheret, prouocaret ad bona, nihilque negligeret faciendum, ſed inuigilaret diuinis operibus inceſſanter, Diabolus ſua damna & Dei lucra videns, & inuidens quotidiè creſcere per eundem quoſdam, maliciæ ſuæ ſatellites, ad ſancti patris animauit interitum & armauit. Ne igitur venerabilis Chriſti Confeſſor, qui regimine Patriarchas, Apoſtolos documentis & ſignis, virgines caſtitate conciues habere meruerat, martyrũ quoq; palma careret, poſt multas iniurias, cõtumelias, & terrores, ab vno, miniſterio diaboli ligneo per inſidias vecte percuſſus, aliquandiù ſuperuiuens, eâdem in Sancto Epiphaniarum die ſub Hymno videlicet

An-

Angelorum, ad Angelorum regem & regionem glorioſo fine tranſiuit, ſicut in ipſius feſti vigilia, prophetico quo plenus erat ſpiritu, ipſe prædixerat, eo ipſo nos quod pro ſigno ſui dederat vaticinij certiorans, quod nunquam videlicet diuinum ceſſare deberet obſequium in hoc loco, quod & ex tunc vſque in hæc tempora, ſicut patet, eiuſdem patris, vt credimus, meritis & obtentu in ſuo ſtatu permanet & vigore. Spiritu igitur migrante ad cœlos, corpuſculum ſancti patris in eo quod in præſentiarum cernitur ſepulchro, deuotè reconditum innumeris mox cœpit virtute CHRISTI miraclis coruſcare, cæcis viſo reſtituto, quam pluribus contractis & claudis greſſu, reſolutione turgentibus & inflatis, Epilepticis, paralyticis, energumenis, Dæmoniacis, ſurdis, hæmorroicis, ſoſpitate potita, blaſphemis vero punitis, igne tabeſico, lepra & morte poſtremo quæ merebantur punitis & correctis, accedentibus vel agentibus aliquid circa ipſius tumulum fraudulenter ſicut libro miraculorum ipſius plenius manifeſtatur. Cæterum inter virtutes & ſigna quæ diximus non debet hoc minimum reputari, quod cum aliquanto iam tempore, memoria ſancti Patris ab hominibus intermiſſa fuerit & neglecta, nunc tandem tam crebra viſitatione accedentium iam continuò renouatur, vt hoc quod de iuſto per ſapientem ſcriptum eſt: Non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à generatione in generationem, ipſo facto & euidentia in eo ſit impletum. Propter quod profecto ſperamus, quod Deus omnipotens in ſuo famulo glorificari, & in ſe glorificare diſponens eundem, omnes qui per ipſum DOMINI beneficia poſtulauerunt, piè fideliter & attente, miſericorditer vel ad votum exau- Eccleſ. 39.

Digitized by Google

diturus ſit vel ad fructum. Curſim iſta perſtrinximus & ſummatim, quatenus omnes qui Dei ac famuli ſui Patrocinia poſtulaturi aduenerint, ipſius aliqualiter merita cognoſcentes, exauditionis ſuæ fiduciam eo ipſo concipiant ampliorem apud DEVM, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum, Amen.

VITA

Digitized by Google

VITA
SANCTI GUNTHERI
Turingii,
SANCTI STEPHANI
REGIS VNGARORVM CO-GNATI, MONACHI ALTA-HENSIS; DEMVM
EREMITÆ

in

Silua Bohemica in Rinchnach

vbi

37. *annis exactis mortuus eſt*

præſente

BRECISLAO DVCE POLONIÆ

Quem S. Guntherus è fonte Baptiſmi ſuſceperat.

Auctore

ANONYMO

qui S. GVNTHERO perquàm familiariter notus fuit,

Nunc primum ex codice m. ſ. edita & notis illuſtrata

ab

HENRICO CANISIO NOVIOMAGO

Iuriſconſulto.

VITA SANCTI GVNTHERI.

REGNANTE Piiſsimo Imperatore HENRICO huius nominis ſecundo, cum B. GODEHARDVS ALTHAHENSE cœnobium regeret, fuit in TVRINGIÆ partibus quidam vir nobilis, dignitate & meritis illuſtris, nomine GVNTERVS, qui pro delictis iuuentutis ingemiſcens, & conſiderata diligentius actuum ſuorum qualitate, faciem Domini in confeſſione præueniens, HERSVELDIAM, ad eundem B. GODEHARDVM Abbatem nouiter eidem *Eccleſiæ* ab ipſo Imperatore præſtitutum, digne, vt poſtea patuit, pœnitendo acceſſit, eiq; omne ſecretum cordis ac voluntatis ſuæ funditus aperuit. Quem Abbas iuſtè in Deo immoratus, blanda conſolatione, & condigna etiam prouiſione, pœnitentem ſuſcepit, & ad Monachicam vſq; profeſſionem ſaluberrima ſui commonitione, domino cooperante, conuertit. Qui propriæ diffidens imbecillitati corporis & animi ad penitus abdicanda quæcunq; ſunt ſæculi, multiplicem ſuæ hæreditatis proprietatem, quam acceperat à progenitoribus, S. VVIGBERTO, cum conſenſu hæredum

Digitized by Google

dum ſuorum, firma traditione, totam delegauit, ſub teſtibus tamen primitus teſtamento pactus, vt monachus factus, Monaſterium quod GELINGE dicitur, victus & veſtitus gratia ipſe poſſideret, ac Fratribus illic Chriſto ſeruientibus ſecum, inde neceſſaria prouideret. Sanctus Abbas prudenti pertractans conſilio huiuſmodi nouiter conuerſo talem pactionem in via mandatorum Dei maximo futuram eſſe periculo, & plus inde per dies animæ naſci diſpendium, quàm corporis, vt putabat, ſubſidium, interim illum prouidamente ab incepto ſuſpendit, & laico habitu adhuc vſum ad ALTHAHENSE Monaſterium ſecum perduxit. Ibidem vir prudens prædictus GVNTHERVS cordetenus compunctus, petijt ab Abbate, vt ante profeſſionem liceret ſibi Romam petere, & Apoſtolorum Chriſti, & aliorum Sanctorum interceſſionem pro tranſactæ vitæ devijs & pro nouæ viæ ingreſſu, quærere. Quo permittente & redijt, tandemque ante altare ſancti MAVRITII cingulum deponens, caput & barbam totondit, & facta de more petitione ſuſceptus, ac aliquamdiu regulariter probatus, ab eodem Paſtore monaſticæ vitæ habitum eſt adeptus. Verum poſt votum profeſſionis non immemor ſuæ, quam præſcripſimus, pactionis, adiens Abbatem GODEHARDVM, petiit licentiam Patriam repetendi, & locum quem pepigerat iuxta conditionem incolendi. Quod pius Pater GODEHARDVS interim conſenſit, nolens cum obſtinata contradictione ab affectu quamuis iniquo prohibere, donec ratione dictante, illicita cupientem animum paulatim poſſet mitigare. Venienti igitur ad locum GELINGE dictum, & diſponenti neceſſitates ibidem commanentium, ex occultis tentationibus tentatoris & inſidiis, DEO, vt certe credimus, ad exemplum Beati Iob, permitten-

permittente, multa & varia ei occurrerant incommoda, pro quibus dum ipſe, ſcilicet antea paupertatis ac laboris inſolens, ad Abbatem ſæpius queritando confugeret, eiuſque pro talibus conſilium & auxilium anxie perquireret, ſolicitus Pater fluctuationem mentis eius profunde proſpiciens, & ſubſecuturam forte cordis mutabilitatē vehementer pertimeſcens, blanda interdum conſolatione & ſuauiloqua commonitione mœſticiam cordis eius mitigarat. Interdum verò iuxta Apoſtolum, arguendo, obſecrā-
2. Tim. 4. do, increpando oportunè & importune nutantem animum eius caſtigans ad viam ſalutis eum reducere ſtuduit: qui tamen adhuc modicum profecit.

Sed cum in hac altercatione ſæpius luctarentur, & in huiuſmodi moleſtia ambo crebrius fatigarentur, illi iterū quandam ſuę ſollicitudinis querelam ſuggerenti, Vir Dei debito iuſticiæ Zelo permotus, turgente, vt aiunt, pulmone reſpondit, vt aut in promiſſa obedientiæ ſtabilitate Deo deuotus ſeruiret, aut certe ad ſolitam ſæculi vanitatem laqueis iterum Sathanæ irretitus abiecto habitu rediret. Ad quam vocem ſtupefactus auditor intremuit, & erroris ſui nimietatem ſero tandem perhorreſcens, ingemuit. Sed & hanc cauſam pio Imperatori HENRICO per ordinem Abbas totam ſecretius inſinuauit, ipſumq; adiutorem ad corrigendum talem hominē corrogauit. Quem confeſtim Princeps ad colloquendum clementer euocās per ſemetipſum conuertit, & ex Euangelicis vel Apoſtolicis regularibus præceptis inſtruere cœpit, Nullum poſſe
Mahtt 6. duobus dominis ſeruire, nec Monachum ad ſæculum, vt
2. Pet. 2. canem ad vomitum, reuerti debere. His & alijs huiuſmodi præcantationibus, tandem in Christo verè compunctus vir memoratus omni prædicta pactione cordetenus oblita, & tota cuiuſcunq; incommodi querimonia abolita, ad

oblita, & tota cuiuſcunq; incommodi querimonia aboli-ta, ad ALTHAHENSE Monaſterium, vbi tunc ſub eiuſdem Patris cura, vt in gratia omnium loquar, ſingulare Diuini cultus ſtudium feruebat, ſe contulit, & illic fratribus humillimè ſubiectus & in ſacræ religionis diſtrictione pleniter in breui tempore, diuini roris infuſione inſtructus vltra regulare pręceptũ ſemet Prælatis admirantibus afflixit.

Cumque in auſteritate vitæ perſeueraret, & exemplo ſuo quam plures ad viam veritatis incitaret, veluti lucerna ſuper candelabrũ poſita, fama ei⁹ bono odore reſperſa, ad aures B. STEPHANI Regis VNGARORVM ipſius venerabilis viri cognati emanauit, cuius animum magno dilectionis incitauit amore, vt hunc facie ad faciem videret, quem ſic de virtute in virtutem proficere frequens fama prædicaret. Vnde factum eſt vt ad ipſum nuncios dirigeret, & vt ad eum venire nõ recuſaret, omni ſtudio poſtularet. Vir autem Domini conuerſionis ſuæ non immemor, hæc ſibi minimè licere reſpondebat, quę Rex pius poſtulabat. His Rex auditis maioris inflammatur charitatis amore, & velut antea nuncios direxit. Sed ille ſe venire etiam ſecundo denegauit. Tertio itaq; poſt illum veluti primo & ſecundo tranſmittebat, & vt ipſius petitioni aſſenſum præberet, humiliter poſtulabat. Igitur ſanctus GVNTHERVS Regis tandem victus precibus, eius peticioni licet inuitus annuit, & accepta Abbatis & fratrum benedictione cum tranſmiſſis legatis, pariter & ipſe ad Regem peruenit. Rex autem viſo ſancto GVNTHERO, gauiſus eſt, & quomodo hunc artius veluti iuſtum & ſanctum diligebat, circa ipſum maiorem diligentiam habere ſatagebat. Factum eſt autem dum hora prandij ſanctus GVNTHERVS menſæ Regis pariter conſediſſet, Rex ſibi PAVONEM aſſatum appoſuit, & vt carnibus veſceretur intimè flagitare cœpit.

Cccc Sancto

Digitized by Google

Sancto autem viro ſub regulari conuerſatione degente, & huiuſmodi cibis abſtinente, penitus contradicebat, & illicitis cibis ſe contaminari nolle aſſerebat cuius voluntati Rex non minus reſiſtebat, vt appoſita manducaret, non ſolum rogando, verum etiam præcipiendo laborabat. Quid nam facere poterat? Præcepto Regis ſe obtemperare promittebat, ſed in diuino adiutorio fiduciam retinebat. Quapropter factum eſt, vt inter prandentes hic ſolito more orationi inſiſteret, caput manibus inclinaret, profuſis lachrymis, ne illicitis cibarijs pollueretur, Diuinam clementiam implorabat. Mira res atq; ſtupenda, completa Dei famulus oratione, caput de manibus eleuabat, auis aſſata menſæque ſuperpoſita, reddita vitæ priſtinæ deuolabat, & ab eius vſu gratia Diuina virum liberabat. Quo viſo cuncti miraculo inaudito, Deo gratias referebant; nec amplius ſancti viri voluntati reſiſtebant. Sed Dei famulus plus appetens mala mundi perpeti, quàm laudes; pro Deo laboribus fatigari, quàm vitæ huius fauoribus extolli, deſerti loci ſeceſſum, cum aliquantis ſibi de ALTACH cohærentibus in quodam ſaltu BOHEMICO de permiſſione ſui Abbatis domini GODEHARDI petijt, ibique cellulam in honore ſancti IOANNIS Baptiſtæ conſtruxit, & ipſum locũ RINCHNACH proprio nomine appellauit, in qua ad XXXVII. annos in ſtudio ſanctæ Religionis, & in ſumma diſcretione paupertatis ſpontaneæ cum ſibi remanentibus vixit. Annona denique erat varia, vbi de potu & delicioſis cibis nihil erat, & vbi non niſi ſola aqua habebatur, & ipſa etiam hoſpitibus ad ſufficientiam, fratribus vero ad menſuram dabatur. Literas omnino, niſi tantum pſalmos aliquos, non didicit, & tamen omnem rationem & intellectum Euangeliorum legis & Prophetarum Hiſtoriarũq;

ex

ex crebra fratrum relatione & auidiore verbi Dei auditione mirabiliter percepit, adeò vt ſæpiſſimè obſcuriora myſticæ intelligentiæ interdum ſubridẽdo, interdum verò admonendo ſtupentibus auditoribus proferret. Quod nos quidem, qui eum familiarius cognouimus, frequenter audiuimus, præcipuè tamen cum in ſumma ſua feſtiuitate adeſſet in Cella, quam ipſe in honore beati IOANNIS Baptiſtæ conſtruxerat, ſpecialis ſui Patroni, ſermonibus eius affuimus, quo in Capitulari collatione eodem die fratres ſuos admonebat, dum eos de eiuſdem Patris, beati videlicet IOANNIS vita & moribus, victu & etiam veſtitu ac operibus ad paupertatis ſuæ Deo placitam tolerantiam inſtruebat. Verũ enim dico, & coram Deo nõ mentior, quia omnes penè qui aderãt eidem ſermoni, ad vberrimam lachrymarum effuſionem dono Dei ſunt compũcti.

Auctor familiariter nouit S. Guntherũ.

Aſſedit & ibidem venerabilis RATMVNDVS Abbas cum plurimis ſui Cœnobij fratribus, & alijs inſuper multis hoſpitibus, præter nos * qui in CANONICO habitu illuc ingredi religio vetuit, quos tamen familiaritas & maximè Abbatis licentia, circumquaq; ad feneſtras, ignorante concionatore clanculo collocauit. Erat enim, vt de ſancto BENEDICTO dicitur, quem poſt Dominum vita & moribus ſequebatur, ſcienter neſcius & ſapienter indoctus.

f. quem

Hæc itaq; breuiter diximus de honeſtate morum & conuerſione nobilis viri GVNTHERI, quantumq; per pœnitentiæ ſatisfactionem Domino complacuerit, quæ nobis ad imitationem boni exempli ſufficiant. Ecce enim camelus depoſita gibbi ſarcina, anguſtum foramen acus penetrauit, ipſum ducente, cui omnia poſſibilia ſunt & nihil difficile, quique eſt mirabilis in operibus ſuis maximè in miſericordijs, neminem propter enormitatem ſcelerum deſerens, omnia diſſimulat, propter pœnitentiam, peccata: Vna hora conuertens impium ſanctum facit

Matth. 19.

Digitized by Google

cuius virtute caput antiqui hoſtis pugnando contriuit Chriſticola GVNTHERVS. De virtutibus vero huius venerabilis viri quibus aduerſarium ſuperauit, vel quas eius inſidias pertulit, nulli compertum habetur, eo quod multo tempore hominibus incognitus manſit, qui tamē licet locum mutauerit, hoſtem non mutauit, nulliq́; dubium, quia quanto magis in ſpiritualibus profecit, tanto plus acriora certamina tolerauit. Igitur quanti meriti vir iſte ſit, per lapidē miratur, in quo dum in vaſta heremo ſolitarius Chriſto militaret, poſt laborem quieuiſſe quantitas membrorum ipſius veluti in molli ſtrato quieſcentis, nūc vſq; apparet impreſſa. Et quid dicimus? nam ſicut ad roborandam fidem credentium, Petri Apoſtoli veſtigijs fluenta maris

Matth. 14. Chriſti pietas ſolidauit, ſic ad declaranda famuli ſui GVNTHERI merita duriciam ſilicis in molliciem ipſius membri ſtrauit, vt ex hoc clareat, quanta ſuauitate in cœlis animā eius pius iudex remunerat, quē ad ſectanda ſua præcepta miſericorditer inflamauit. Attollamus igitur mentes noſtras ad imitanda Sanctorum exempla, vt dum eorum geſta laudamus, nos ipſi probabilem vitam ducamus. iuxta quod

Pſalm. 68. Pſalmiſta admonet dicens: Quærite dominum, & viuet

Pſalm 33. anima veſtra. Et iterum: Accedite ad dominum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Tūc etenim facies noſtræ in die iudicij non confundentur nec terribilem ſententiam, Ite maledicti in ignem æternum, audiemus, ſi toto corde ad eum accedentes, praua fugere huius mundi

Mathę. 25. inquinamenta deuitare ſtuduerimus, atq; ab omnibus peccatis per pœnitentiæ labores expurgati cum Sanctis & electis audiemus à pijſſimo iudice, Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Ad quod regnum ipſe dominus inuitat cum dicit

in

in Euangelio, Si quis mihi miniſtrat me ſequatur, & vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Ioan. 12.

Sed quia fragilitate depreſſi ad ſublimia minime tendere valeamus, tota mentis intentione ſancti Patris huius poſcamus ſuffragia, vt ipſe qui nõ iuſtos, ſed peccatores vocare venit, precibus ſui dilecti Confeſſoris igne ſancti Spiritus pectora noſtra inflamãns nos de conuallo huius miſeriæ, & via peregrinationis reuocet æternam ad patriam. Ergo Dei clementiã quæ ſeruum ſuum de laboro perduxit ad requiem ſuperlaudantes, ne Lector circumlocutionibus corda detineat auditorum, ſermonem vertamus ad ea, qualiter ad laudem & gloriam nominis ſui nobis peccatoribus Chriſtus ſerui ſui terminum huius vitæ manifeſtare dignatus eſt, pandamus breuiter.

Cum verò omnipotens Deus beatum virum vellet à labore quieſcere, & æterna mercede remunerare, eiuſque vitam in exemplum hominibus demonſtrare, vt poſita ſuper condelabrum lucerna clareſceret, quatenus omnibus qui in domo Dei ſunt luceret, contigit vt inclitus * tyro Dux videlicet BREDISLAVS cum POLONIAM glorioſe ſibi ſubiugaſſet, victorque cum pace ad ſua rediſſet, cuiuſdam vrbis, quæ PRAHEN dicitur confinium, cauſa venationis cum ſuis adijt, vbi quadam die, vt ſolebat venatum exiuit. Cumque ſui omnes huc illucq; diſcurrerẽt, nec in aliquo proficerent, ſubito apparuit eis ceruus miræ magnitudinis, quem ipſe Dux cum magna alacritate ſubſecutus eſt, tunc ceruus quaſi fugam ſimulans, in quendam locum ipſius ſyluæ quàm celeriter deuenit, & veluti nullo ſequente ſecurè ſtare cœpit. Hoc Dux intuitus ac ſolo cliente paruo contentus ceruum aggreditur & eius formam & magnitudinem diligenter ſcrutatur, de-

(margin: f. heros)

niq; cũ fidei armis munitꝰ hæſitaret animo, ſubitò de cœli faſtigio audiuit claram ſibi vocem taliter inſonantem: O Bretislae, nõ ſemper quę alta ſunt Dei conſilio, tuo fragili deſiderio quęras, ſed cum humilibus humilia tibi tuiſque poſteris profutura ne pigriteris attendere. Hoc enim in loco latet Dei theſaurus, cui quondam valde amabilis, nunc verò & in futura tempora cunctis quærentibus pie deſiderabilis. Nam ſcriptum eſſe cogita: Pater meus operatur, & ego operor, quia ego in Patre, & pater in me eſt. Ideoq; quicquid ſerui mei operantur in hoc ſæculo, non eorum, ſed Dei virtutem in omnibus credas. Hæc talia dũ Dux tacitus audiret, & vt amens ſtupefactus, de loco quo ſtratus iacebat, vix reſumpto ſpiritu, ſurgit, ac circum quaq; aſpiciẽs, illico in ipſa vaſta ſolitudine riuulum paruulum à longè videt, pulchroq; gramine circumdatũ, quaſi quibuſdam odoribus abundare, quo in loco lapidem miræ magnitudinis, & ſuper eum cellulam vilibus de lignis conſtructam, miro odore redundantem inuenit, & ſolus cum ſolo cliente de ſupercilio montis deſcendens, licet pauidus, Crvce tamen ſancta in fronte ſignatus, quid ibi lateret cogniturus celeriter intrat. Et ecce ſenem pulchra canicie ſedentem & albeſcentem, ac veluti Angelum Dei in vultu relucentem, lectoque ceu in oratione proſtratum aſpicit, nimio quoque horrore peruaſus cœpit ſtare. Quem ſenex pio vultu intuitus ne ad talia trepidaret, ſed vt Deum omnipotentem in omnibus laudaret, monuit: & quod ipſe Gvntherus eſſet, qui eundem de ſacro fonte ſuſcepiſſet, diuerſis indicijs licet admiranti Duci aſſignauit. Tunc Dux his verbis ſpiritum ad plenum reſumit, & conſtantia animi recepta, pium virum interrogauit, quomodo vel quando ad tam inſolitam ſolitudinem deueniſſet, vel cur tam duram vitam

Ioan. 5.

tam Monachorum attigiſſet; ac ſatis amicabili & multum lachrymabili affatu precatur, ne vlterius tam nobilis vir hominibus lateret incognitus, ſed ad terram ſui Ducatus melius fouendus perduceretur, quamplurimum rogabat. Quod vir Dei prorſus renuit, & ne Dei voluntati in aliquo contrairet ſolicitè Deum rogans. Vnde Dux valde miratus, & in eius pijs admonitionibus, & diuerſis verbis cõſolationis, orationibus ſe Sancti viri commẽdauit, & vt in reliquo de apparatu proprio nulla neceſſaria ei deeſſent, ſe daturum promiſit. Quæ omnia GVNTHERVS à præfato Duce benigne ſuſcipiens, & multa prædixit futura, & velut quodam præſagio inter reliqua pij affaminis verba proloquens dixit, *Meæ dilectionis cauſa ſi veniſti, Fili, meæ petitioni eſſe contrarius noli.* Nam corpuſculi mei iam diſſolutio inſtat, & quamuis de ſepultura mea diuerſi diuerſa ſentiant, ego vt in ſpiritu loquar, corpuſculi mei BRVNOVIÆ depoſitionem locandam teſtor, & quod in ſpiritu loquor id ab omnipotente, vt fiat, exopto. Proinde Chariſſime fili memoriæ cauſa prædicto loco BRVNOVIÆ aliquid ſolatij apta, vt & mei in Domino, & tui tuorumque omnium in poſterum in Deo memoria habeatur, & in mei requiei, quæ futura inibi diem iudicij exſpectabit, dignum memoriæ fructum tuis licet poſtea vel tuorum ſucceſſorum in temporibus confirmanda prudenti conſilio adapta.

Super hæc autẽ omnia ſi meæ diſceſſionis vel migrationis termin⁹ delectat, craſtinæ diei tertia hora quid de meo trãſitu diuina operatio ſentiat, meæ fragilis vitę termin⁹ declarabit. His Dux auditis turbatus eſt animo, & in oſcula ruens, amariſſimis circumfuſus lachrymis, magno rugitu

talia

Digitized by Google

talia proclamabat, O chariſſime Pater, cur me, licet ad te tarde veniſſe, deteſtaris? O canicies veneranda, quem veluti Angelum Dei, licet indignus amplector; cur me filium, vt dicis, tuum ſpiritualem tam cito ceu orphanum relinquis? Tuæ enim puræ orationes, tua crebra, vt ſpero, ieiunia, meæ prauitatis deberent eſſe & fuerunt tuta præſidia, vt apud Deum omnipotentem pro meis criminibus, quibus humana fragilitas ſæpius conuincitur, hoſtisq; mille fraudum dolis atteritur, fierent aſſidua ſuffragia.

His clamoribus motus pius GVNTHERVS dixit flenti nimiumq; gementi: Deſine Fili, deſine talia agere, & ſperans in Domino noli metuere, meæq; peticionis effectum libenter excipe, veraciter perfice, iam iam ad tuos redi, meiq; ſecretum prodere noli, ſed craſtino non tarde redeas, & meæ migrationi, ſi Dominus Deus voluerit intereſſe poteris. Tunc Dux valde triſtis & gemebundus, benedictione tamen accepta cum ſuo cliente diſceſſit, & ne cui talia ſecreta prodat, ſub interminatione interdixit. Igitur ſequenti die BRECISLAVS dux aſſumpto venerabili *E*piſcopo SEVERO, qui ſibi ſpeciali familiaritate adunabatur, ſummo diluculo ad viri Dei cellulam peruenerunt, ipſumq; orationi inſtantem, laudesque Deo omnipotenti pſallentem inuenerunt. Completa verò oratione poſt longa futuræ vitæ colloquia, peractisq; à SEVERO *E*piſcopo Miſſarum ſolennijs, vir Domini corporis & ſanguinis perceptione ſe muniens, hora diei tertia, canentibus qui aderant, & flentibus inter orationis verba, immaculatum Deo ſpiritum reddidit. De carnis igitur ergaſtulo iam fœlici recedente anima, tanta de eo ſuauiſſimi odoris redundauit fragrantia, vt cunctorum ibi aſſiſtentium perfunderet nares & pectora. Cuius odoris ſuauitas, tàm diù ſtabilis permanebat, quo vſque viri Dei corpus ad locum ſepulturæ perueniebat.

Poſt

Digitized by Google

Poſt hæc peractis omnibus ad exequias attinentibus, corpus illud ſanctiſſimum indomitis equis eſt ſuperpoſitum, quod cum tanta manſuetudine ad locum ſepulturæ ab eiſdem delatum, vt profecto clareſceret, quanti meriti extiterit in cœlis, cuius corpus bruta animalia poſtpoſita ferocitate venerabantur in terris. Obijt autem Chriſti famulus Heremita GVNTHERVS anno incarnationis Domini MXLV. ſeptimo Id⁹ Octobris, ſepultusq; eſt in Monaſterio BREVNOVIENSI, quod à ciuitate PRAGENSI diſtat XX. ſtadijs, vbi ipſe dum adhuc viueret ad ſepeliendum eſſe in Spiritu prædicebat. In quo loco per eius merita fiunt aſſidue miracula, multa infirmis præſtantur beneficia, donante Chriſti gratia, qui cum Deo patre viuit & regnat Deus per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

CONditor & ſaluator humani generis, per ineffabilem ſuæ bonitatis clemētiam mirabiliter Sanctos in cœlis glorificans, miſericors eſt peccatoribus in terris, & licet iam ſeneſcēte mundo corrupta ſit omnis caro iniquitate, non tamen accenſam lucernam patitur occultari, ſed illuminatam igne cœleſti ponit ſuper candelabrum, vt omnibus in domo Dei luceat; Lucernam dico beatum Guntherum qui propria linquendo, & Chriſti præcepta ſequendo mundum deſpexit: quem miracula ad ſepulchrum eius vel alias per merita ipſius operante diuina clementia facta glorificant.

COLLECTIO
Hiſtorica Chronographica

Ex

ANONYMO QVI SVB ALEXANDRO SEVERO IMPERATORE
VIXIT,

IDACIO,
TOROMACHO,
alijs.

COLLECTORE
Gallo quodam, quem Carolo Magno ſupparem fuiſſe apparet.

Nunc primùm è m. ſ. codicibus edita & notis illuſtrata
ab
HENRICO CANISIO NOVIOMAGO
Iuriſconſulto.

Digitized by Google

COLLECTIO HISTORICA CHRONOgraphica

ex

ANONYMO

qui

SVB ALEXANDRO SEVERO IMPErator vixit,

COLLECTORE

GALLO QVODAM, CAROLI MAGNI temporibus.

*INCIPIT LIBER GENERAtionum primus.

A*B Adam vſq; ad---- Ordine quæ continentur in huius volumine libri. Dinumeratio temporum & annorum. Generationes ſeculi vſq; in hunc diem. Terræ diuiſio tribus filijs* NOE. *Declaratio gentium quæ ex quibus facta ſunt. Et quas ſinguli terras & ciuitates ſortiti ſunt. Quantæ Inſulæ claræ. Qui ex quibus gentibus tranſmigrauerint. Quot flumina nominata. Quot montes nominati. Quot Iudices, & quis quotannis populum iudicauit. Quot reges in tribu Iuda, & quis quotannis regnauit. Declaratio Paſchæ, & quis quando ſeruauit ex temporibus Moyſis vſque in hunc diem. Reges Perſarum à Cyro: & quis quotannis*

† In m ſ codice minore (nam in maiorem. ſ. totus primus liber abeſt) non erat præter hunc alius titulus huic libro præfixus.

 regnauit.

Digitized by Google

regnauit. Reges Macedonum ab Alexandro, & quis quot annis regnauit. Imperatores Romanorum ab Augusto, & quis quot annis regnauit. Tempora Olympiadum ab * Ippito vſq; in præſentem Olympiadem. Nomina Patriarcharum ac generationes. Nomina Prophetarum. Mulieres Prophetiſſæ. Nomina Regum Hebræorum, & Regum qui in Samaria regnauerunt ſupra decẽ tribus, & quis quot annis regnauit. Nomina Sacerdotum. Nomina Imperatorum Romæ, & quis quot annis præfuit.

Lego Iphito.

Quandoquidem oportet inſtructum eſſe veritate, neceſſarium exiſtimaui, fratres chariſsimi, hunc in breui de ſanctis Scripturis facere ſermonem ad corroborandam doctrinam, vt per paucas enarrationes non ſine cauſa inquiſitas virtutes veritatis citius agnoſcamus; abſcindentes prius indoctorum generatam contentionem, quæ obumbrat ſenſus * Scdm̃ huiuſcemodi indoctum edoceat. Summa autem cum induſtria præuidere cupientes iuxta veritatem cognoſcimus gẽtium diuiſionem & parentum dinumeratam generationem, inhabitatorum quoq; tempora, & bellorum commiſsiones, & Iudicum tempore diſpenſationes, & Regum annos, & Prophetarum tempora; qui ex quibus regibus nati ſunt, qualeſq; captiuitates populi quibus Regibus & quibus Iudicibus contigerint: quiq; Sacerdotes quibus temporib' fuerunt: & quæ diuiſio, & quæ perditio facta ſit. Quo autẽ modo generatio ſeminis Iſraël vel de patrib' in Chriſto completa ſit, & quot quantiq; per quanta tempora dinumerarentur anni à creatura ſæculi vſq; in hunc diem. Exiſtimauimus autem incipientes à Geneſi iuxta verborum oſtenſionem ſicut expedit declarare, non ex noſtra quadam parte, ſed ex ipſis ſanctis ſcripturis teſtificari, hinc occaſionem accipientes iuxta ordinem de Geneſi ſermonem facimus.

Explicit præfatio. Incipit narratio præfationis.

Digitized by Google

LIBER generationis hominum. quo die fecit Deus Adam, ad imaginem Dei fecit eos. Vixit autē Adam annos CXXX. & genuit Seth. Vixit autē Seth annos CCV. & genuit Enos. Vixit autē Enos annos CLX. & genuit Cainan. Vixit Cainan an. CLXX. & genuit Malaleel. Vixit Malaleel ann. CLXV. & genuit Iared. Vixit Iared an. CLXII. & genuit Enoch. Vixit Enoch an. CLXV. & genuit Mathuſalem. Vixit Mathuſalem CLXVII. & genuit Lamech. Vixit Lamech CLXXXVIII. & genuit Noe. Et erat Noe annorum quingentorū; & genuit tres filios, Sem, Cham, & Iaphet. poſt annos autem centum, poſtquam genitus eſt Sem fuit diluuium, cùm eſſet Noe annorum DC. Fiūt ergo ab Adam vſq; ad diluuium generationes XI. anni 2242. Iſtæ ſunt generationes Sem. Sem cū eſſet annorum centū, genuit Arphaxad, an. ſecundo poſt diluuium. Et vixit Arphaxad an. CXXXV. & genuit Cainā. Vixit Cainan an. CXXX. & genuit Sale. Vixit Sale an. CXXX. & genuit Heber. Vixit Heber annos CXXXIV. & genuit Phalech. Vſque ad hanc generationem generationes ſunt quinque: anni DXXVIIII. Ab Adam generationes quindecim; anni ſunt 2771. *Caput 1.*

Caput 2. Diuiſio terræ tribus filiis Noe.

POſt diluuium autem Sem, Cham, & Iaphet trium fratrum tribus diuiſæ ſunt. Et Sem quidem primogenito à Perſide & Bactris vſq; in Indiam longe & vſq; Rhinocoruras eſt: Cham autem ſecundo à Rhinocoruris vſq; Gadira: Iaphed autem tertio à Media vſq; Gadira ad Burram. Habet autem Iaphed flumen Tigridem, qui diuidit Mediam & Babyloniam; Sem autem Euphratem; & Cham Geon, qui vocatur Nilus.

Hæc ex Arnobio ſumpta ſunt in Pſalm. 104.

 Confu-

Digitized by Google

Caput 3. Confuſio linguæ.

COnfuſæ ſunt autem linguæ poſt diluuium. Erant autem quæ confuſæ ſunt linguæ LXXII. & qui turrim ædificabant, erãt gentes LXXII. quæ etiã in linguis ſuper faciem totius terræ diuiſæ ſunt. Nemroth autem gigas filius Chus iuſtam Medis venando ſubminiſtrabat beſtias in cibum.

Caput 4. Deriuatio ex eis gentium, eorumq; nomina. Vide Ioſeph. Antiq lib. 1. cap 6. Otton. Friſing. lib. 1. cap 4.

VOcabula autem LXXII. hæc ſunt. Filij Iaphet; Gomer, ex quo Cappadoces; Nagog de quo Getæ & Galatæ; Madai, de quo Medi; Iuuan, de quo Græci & Iones; Tubal, vnde & Italienſes; Moſoch, vnde Illyrici; Tyras, vnde Thraces; Chetim, vnde Troiani, Phrygij, Macedones. *E*t filij Gomer, Arcanes, de quo Sarmatæ; Rifath, de quo Sauromatæ; Togorma, de quo Armenij. *E*t filij Iuuan, Eliſan, inde Siculi; Tharſim, ex quo Iberi; qui & Agareni; Cethim, de quo Romani, qui & Latini; Dodanim ex quo Priamij. Omnes XV. de his extiterunt inſulæ gentium. Sunt autem Cyprij & Sicilienſes ex Iaphet. Siquidẽ inuenimus & eos qui ſunt ad Burram ex ipſis etiam gentes quæ ſunt in *T*hebaide, præter eos qui poſtea aduenerunt. Ibi reges qui habitauerunt in ciuitate, quæ apud Græcos honoratur Athenas & Thebas. Qui enim *S*idoniorũ ſunt habitatores & quicunq; ſunt alij ſimilium, poſt hæc apud Helladam trãſmigrauerunt. Cognoſcimus autem hæc ex lege & Prophetis. Erant ergo de Iaphet ad confuſionem turris XV. Et hæ gentes Iaphet à Mecha vſq; veſperum Oceani diffuſæ ſunt, attingentes vſq; ad Burram. Hi filij Iaphet, Medi Albani. Gargani, Arſei, Armeni, Amazones, Choli, Corgemi, Benagenæ, Cappadoces, *P*aphlagones, Mariandini, *T*ibarenſes, Chalybes, Moſſiroti, Cholchij, Melantini, *S*armatæ, Saurobatæ, Meotæ, Scythæ, Tauriſci, *T*hraces, Baſtarni, Illyri, Medones, Hellentes, Græci, Libyes,

Hic aliud non habeo, quàm teſtari mem. ſ. ex fide dare, & quidem etiam manifeſta errata repræſentare. Hoc e-

Libyes, Hiſtrij, Dauni, Dapueni, Calabri, Opie, Latini qui & Romani, Agareni, Galli, Aquitani, Illyricani, Baſanotes, Ciritani, Luſitani, Vaccei, Cunienſes, Brittones qui & in inſulis habitant. Qui autem eorum nouerunt litteras ij ſunt Iberi, Latini, qui & vocantur Romani, Hiſpani, Græci, Medi, Armeni. Sunt autem fines eorum ad Boream vſq; Garida apud Ameda fluuium vſq; Maſtuſi ad Ilion. Terræ autem eorum hæ ſunt, Media, Albania, Amazonia, Armenia minor, Armenia maior, Cappadocia, Paphlagonia, Calatea, Collis, Indicib⁹, Forina, Media, Derris, Sarmatia, Tauriana, Schythia, Baſterna, Thracia, Macedonia, Dalmacia, Mollis, Theſſalia, Locria, Boeria, Betolia, Achaia, Pellinia quæ appellatur Peloponeſus, Acarnania, *Epirocia, Illyria*, Euchnites, Adriate ex qua pelagus Adriaticũ, Galitia, Luſitania, Italia, Theugene, Marſilia, Celtis, Gallia, Ypanogallia, Iberia, Hiſpania maior, hicq; deſinit terra Iaphet, vſq; ad Brittannias inſulas omnes ad Borram reſpicientes. Sunt autem in his inſulæ iſtæ, Britañiæ, Sicilia, Euboea, Arlodoſcius, Leſbus, Cythera, Iacet⁹, Cephalenia, Iabech, Corcyra, & Cyclades inſulæ, & pars quædam Aſiæ quæ appellatur Ionia. Flumen eſt autem his Tigris diuidẽs inter Mediam & Babyloniam. Hi ſunt fines Iaphet.

nim petunt docti, quibus errata m. f ferè lux ſint pro coniectura ad dubiam, ſicubi eſt, veritatem; iiſq; alias perfacile ſit ex aliis ſcriptoribus hæc perſanare quæ à manu deſcriptoris menda manant.

f. Hiſpanogallia.

Caput 5.

De filiis Chã.

FIlij autem Cham: Chus, ex quo Æthiopes; Meſraim, ex quo Ægyptij; Futh, de quo Troglodicæ, Chanaã, de quo Afri & Phœnices. Et filij Ch⁹: Saba, & Heuilath, & Sabaitha, Regma, & Iabathacha. Filij autem Regma: Seba, & Dedan. Et Chus genuit Nemrod. Sunt Ægyptiorum patriæ cum Meſroim, patre ipſorum VIII. dicit enim: Et Meſraim genuit Ludim; vnde Lydij; Anamim, de quo Pamphilij; Laabim, de quo Laboês; Neptoin, & Phethruſim, vnde Cretes; Chaſluim; vnde Lycij, Gen. 10.

vnde

Digitized by Google

vnde exierunt Philiſtijm; & Capturim, vnde Cilices. Chananæorum ſunt patriæ cum patre eorum XII. Dicit enim, Chanaan autem genuit Sidoñam primogenitum, ex quo Sidonij, & Cetheum, & Iebuſeum, & Amorrheum, & Gergeſeum, & Arucheum & Eueum: ex quo Tripolitæ; & Sineum, & Aradeum: vnde Arain; & Samarleum, & Amatheum: vnde Amathus. Eſt autem habitatio eorum à Rhinocoruris vſque Gadirath. Ex his autem numerantur reges vel gentes Æthiopes, Troglodytæ, Aggei, Iſabin, Ichthyophagi, Bellani, Ægyptij, Phoenices, Libyes, Marmaræ, Decarij, Fallitæ, Myſij, Moyſimoeti, Phryges, Magores, Bithynij, Nomades, Lycij, Mariandyni, Pamphylij, Minſudi, Piſidini, Licalli, Cilices, Maruſij, Cretenſes, Magartæ, Numidij, Macroneſij, Naſamones: hi poſſidebant Ægyptum vſque ad Oceanum. Sunt autem inſulæ in his communes hæ; * Corſula, Lupadus, Gaudius, Melate, Cercenna, Meni, Gardinia, Galata, Corrona, Crete, Gaulus, Reda, Ethera, Careacus, Aſtipalacius, Lerbeus, Thenedus, Ymbrus, Iaſſus, Chobus, Chinidus, Niſurus, Ingeſte, Cyprus. Qui autem ſunt eorum litterati, hi ſunt Phœnices, Ægyptij, Pamphilij, Phryges. Sunt autem fines Cham à Rhinocoruris, quæ diuidit Syriam & Ægyptum, vſque Garira in longum. Nomina autem gentium hæc ſunt; Ægyptus, Æthiopia, quę tendit aduerſus Indiam, & altera Æthiopia; vnde proficiſcitur flumen Æthiopum extra quod eſt rubrum, tendens ad Orientem, Libyæ quę extendit vſque Cyrenem Marmaris Syrtes habens gentes, Naſamonas Macaſtunlumeos * Libye Qualyptij extendit vſque minorem Syrtem, Numidia, Maſſacria, Mauritania, quæ extendit Herculeas quod eſt Herachleoticas ſtilas contra Gadyram. Habet autem ad Borrum maritimam Ciliciam, Pamphiliam,

Gen. 10.

* Corſica, Lipara, Gaudos, Melite, Cercinna, Meninx Sardinia, Galathe, Coronia, Creta, Gaulos, Rhodus, Cythera, Hieracum, Aſtypalæa, Leſbus, Tenedos, Imbros, Caſus, Thapſus, Cynethus Niſyros, Trinelca.

legend. Libyæ Aegypti Vide Oros lib 1. Plin. 5. cap. 7.

Pamphyliam, Piſidiam, Myſiam, Lycaoniam, Phrygiam, Carmaniam, Lyciam, Cariam, Lydiam, a Miſuam, Ilium, Troadem, Æolidem, Bithyniam veterem, Phrygiam altiorem. Habet etiam Inſulas has: Sardiniam, Cretam, Cyprum & fluuium Geon, qui appellatur Nilus. Diuidit autem inter Cham & Iaphet vſu veſpertini maris hæc media Cham generatio.

a. m. ſ. Miſum tiliam.

Cap. 6. De filiis Sem.

DE SEM autem ſeniore filio Noe, tribus cognitæ XXV. Ii ad Orientem inhabitauerunt. Filij Sem, Helam, de quo Helimei, & Aſſur, de quo Aſſyrij; & Arphaxad, vnde Chaldæi; & Ludim vnde Lazones; & Aram, *b* vnde Cites priores: hoc excidit Abraham. Filij Aram, *c* Oſceun de quo Lydij; & Gether, de quo *d* Garſini; & *e* Mær, vnde Maſſini. Et Arphaxad genuit *Sale*, *Sale* genuit Heber; vnde Hebræi. Et Heber nati ſunt duo filij, Phaleg & Deboh, vnde ducit genus Abraham ætatem; & Iectan. *Iectan*, autem genuit Helmodam, de quo Indi: & Saleph, de quo Bactriani; & Aſarmoth, de quo Arabes priores; & *f* Cyduran, de quo Kamer: & Derſa, de quo Mardi; & *Ezech*, de quo Arriáni; & Glain, de quo Cydruſi: & Hebal, de quo Scythæ priores; & Abimehël de quo Hyrcani; & Sabath vnde Sabæi primi; & Ophir, de quo Armeni; & *Euilath*, vnde gens Helij, omnes Bactriani; Omnes autem hi de tribu filij Sem.

Gen. 10.

b. locus vitioſus

c. leg. Hus & Hul

d. Sargaran ſena Ptolomæo Cappadociæ.

e. leg. Mes.

f. leg. Adoran de q. k. c. Decla de quo Mardani & Vzal.

Cap. 7. De habitationibus omniũ filiorum Noe.

OMNIVM autem filiorum Noe habitationes ſunt LXXII. à Bactris vſq; Rhinocoruris, quę diuidit Syriam & Ægyptum & rubrum mare à Borea Arſinoês quæ eſt Indiæ. Hæ ſunt autem gentes, quæ ſunt factæ ex his; Hebræi qui & Iudæi, Perſæ, Medi, Pœni,

Digitized by Google

g. forte Magotes Hunni.

Ariani, Aſſyrij, Indi, g Magardi, Parthi, Germani, Helimæi, Chettæi, Arabes primi, Cedroſiæ, Schythę, Arabes vltra ſapientes qui dicuntur Gymnoſophiſtæ (nudi ſapientes) Habitatio autem eorum vſque Rhinochorura & Cicilia. Qui autem eorum nouerunt literas hi ſunt: Iudæi, Perſæ, Medi, Chaldæi, Indi, Aſſyrij. Eſt autem habitatio eorum, id eſt, filiorum Sem, in longum quidem ab India vſque Rhinochoruram: ac lata autem à Perſide & à Bactris vſque Indiam. Vocabula autem eorum hæc ſunt: Perſis, Bactriania, Hyrcania, Babylonia, Cordulia, Aſſyria, Meſopotamia, Arabia vetus, Numidia, India, Arabia, ἀνδαίμον, Cœleſyria, Comagena, & Phœnicia, quæ eſt filiorum Sem. Gentes autem quę linguas ſuas habent, hæ ſunt: Hebræi qui & Iudæi, Aſſyrij, Chaldæi, Perſæ, Medi, Arabes, Madiani, Adiabeni, Citadenici, Alamorſini, Saraceni, Magi, Caſpij, Albani, Indi, Æthyopes, Ægyptij, Libyes, Cethæi, Chananæi, Pherezæi, Heuæi, Amorræi, Gergeſæi, Iebuſæi, Idumæi, Samaritæ, Phœnices. Syri, Cilices, Tharſenſes, Cappadoces, Armenij, Hiberi, Liburni, Scythæ, Colchi, Sanni, Boſphorani, Iſaurienſes, Lycaones, Piſidæ, Galathæ, Paphlagones, Thraces, Phryges, Achæi, Theſſali, Macedones, Myſi, Beſſi, Dardani, Sarmatæ, Germani, Pannonij, Pæones, Norici, Dalmatæ, Romani qui & Latini, Ligures, Galli qui & Celtæ Aquitani, Britanni, Hiſpani, qui & Terreni, Mauri, Baccuates & Maſſennas, Getuli, Afri, qui & Barbari, Scmachiſei. Garamantes qui & Marmaridæ qui vſque Æthiopiam extendunt.

Neceſſarium autem putaui vt inhabitationes gentium & cognominationes declararem. Incipiam autem ab Oriente, Perſarum & Medorum inhabitatores Parthi & vicing

Digitized by Google

vicinæ gentes Parthis vſque Syriam Cœle. Arabum inhabitatores Arabes, Eudemones: hoc enim nomine appellantur Arabiæ Eudemones. Chaldæorum inhabitatores Meſopotamini. Madianenſium inhabitatores, Cinæi, Colpitæ,& Troglodite,& Ichthyophagi. Græcorum autem gentis vocabula quinque: Iones, Arcades, Bæoti, Æoles, Laçones: horum inhabitatores fuerunt Pontici, Bithyni, Troes, Aſiani, Cares, Lydij, Pamphylij, Cyrenæi, & Inſulæ plures, id eſt, Cyclades quidem XI. quæ Myrtoum pelagus continent. Hæc autem ſunt nomina earum: Andrum, Tennem Theonaxus, Geos, Gyarus, Ranea, Cyrnus, Maraton. Sunt autem & aliæ Inſulæ maiores, XII. quæ etiam ciuitates habent plurimas, quæ dicuntur Hiſpotes, in quibus habitauerunt Græci. Hæc ſunt autem nomina earum Euboea, Creta, Sicilia, Cyprus, Cos, Samus, Rhod⁹, *Cynſtappus, Lemnus, Leſbus, Samothracia. Eſt autem à Bæotia, Euboea; ſicut ab Ione Ionides. Ciuitates XVI. * Laodimena, Mytilene, Phocæa, Priene, Erythræ, Samus, Tohes Colophon, Epheſus, Smyrna, Berytos, Byzantium, Chalcedon, Pontus & Amiſus. Liber Romanorum qui & Scythienſium gentes & inhabitationes hæ ſunt: Tuſci, Æmilienſes, Picenſes, Campani, Apulienſes, Lucani. Affrorum gentes & inhabitatores ſunt; Leptini, Cyti, Numidæ, Naſamones, Heſſei.

f. Andros, Tenos, Telos, Thaſos, Naxos, Ios, Gyaros, Rheae.

forte Cynthos

fort. Laodamantia.

Inſulæ autem hæ ſunt.

Caput 8.
Inſulæ quæ habent ciuitates.

SArdinia, Corſica, Garda quæ & Beniga, Cerne & Galathe. Maurorum autem gentes inhabitationes hæc habent: Muſulani, Tingitani, Cæſarienſes. Hiſpaniorum autem gentes & habitationes hæc ſunt, * Tyranni & Turſenorũ qui & *T*erſannenſes, Luſitani, Boetici, Autrigones, VVaſcones Gallici qui & Aſtures. Inſulæ autem quæ pertinent ad Hiſpaniam *T*arraconenſem tres ſunt, quæ & appellantur Valhriacæ. Habet autem ciuitates quinq; has: Ebora, Palmæ, Pollentia quæ dicitur Maiorica: Thomæne, Magone quæ appellatur Minorica. Earum inhabitatores fuerunt Chananæi fugientes à facie Hieſu filij Naue. Nam & à Sidona qui condiderunt & ipſi Chananæi Sidonij; & qui Pannoniam condiderunt & ipſi Chananæi. *m* Cadis autem Iebuſæi condiderunt & ipſi ſimiliter profugi. Gallorum autem Narbonenſium gentes & inhabitationes Macrobij, *Græci*, *Sar*matæ. Et hos neceſſarium fuit declarare tibi, ne ignotarũ gentium vocabula & gentes & manifeſta flumina ignorares.

* cap. 7. paulo ſupra vocauit Terrenos: an Terneſios intelligit? non puto.

m. f. Gades

Caput 9.
De ſede gentium ab oriente.

INcipiam ergo dicere de gentibus ab Oriente. Adiabenithæ & * Tadini contra Arabiam, *S*araceni alij & * Adenos contra Arabiam; Albani contra Phrygiam, Caſpiaſini, Rickanitæ maiores quos expugnauit Moſes inter Meſopotamiam & mare rubrum: minor autem Madian eſt contra mare rubrum, iuxta Ægyptum, vbi regnauit Raguel, ſocer Moſis, qui & Iethro. Contra Cappadoces à parte dextra Armeni, Hiberi, Birranæ, Scythæ, Colchi, Boſphorani, Samij qui appellantur *S*amnites vſq; Ponto extendẽtes, vbi eſt Acceſſus, Abſorus, & Sebaſtopolis & *n* Hiſſillime quod eſt portus & Parſius flumen vſq; Trapezonto extenduntur hæ gentes.

n. f. Hypſiline

Montes

Caput 10. De montibus nominatis.

MOntes autem ſunt nominati: Caucaſus, Taurus, Atlas, Parnaſſus, Cyron, Helicon, Parthenius, Niſa, Luca, Pantus, Pentus, Olympus, Libanus.

Caput 11. De fluminibus maioribus.

FLumina autem ſunt magna & nominata XLI. Hydor qui & Phiſon, Nilus qui & Geon, Tigris, *E*uphrates, Iordanis, Ceſiros, Tanais, Memorrinus, Borus, Thenes, Alſius, *T*aurus, Eurotas, Mæander, Hyrminus, Axius, Piramus, Baetis, Hebros, Sangarius, Achelous, Paemptus, *E*uentus, Sperchinus, Gaiſter, Simois, Scamander, Strymon, *o* Parthineos, Ster, Yllirius, Danubius qui & Iſter, Renus, Rhodanus, *p* Hember, *E*ridanus qui nunc dicitur Tiberis.

o f. Parthenius, Stura, Illurgia.
p f. Himera

Caput 12. Diuiſio filiorũ Noe terræ.

FIliorum igitur Noe trium tripartitum ſæculum diuiſorum. Et quidem *S*em primogenitus accepit Orientem: Cham autem Mediterraneum: Iaphed verò Occidentem. Et oſtenſis gentibus quæ de quo creati ſunt, neceſſarium declarauimus.

Caput 13. De Phalech, Abraham.

PHalech ann. CXXX. genuit Ragan. Ragan an. *CXXXII.* gen. *S*erach. Serach an. *C*XXX. genuit Nachor. Nachor ann. LXXVIIII. genuit Thare. Thare an. LXX. genuit Abrahã. Abraham autẽ erat annorũ LXXXV. quo tempore dixit illi Deus, vt exiret de terra ſua & de domo patris ſui, & veniret in terram Chanaan. Fiunt igitur à diuiſione vſque quo venit Abraham in terrã Chanaan generationes V. anni DCXVI. Ab Adam autem generationes XX. an. III. millia. CCCLXXXIII. dies IIII. Conuerſatus eſt autem Abraham in terra Chanaan annis XXVI. & genuit Iſaac. Iſaac autem anno LX. ge-

Digitized by Google

genuit Iacob. Iacob autem LXXXVIII. genuit Leui. Leui an. XL. genuit Gad. Gad an. LX. genuit Amram. Amram an. LXX. genuit Aaron.

Caput 14. De egreſſione filiorum Iſrael.

IN LXXXIII. anno Aaron egreſſi ſunt filij Iſrael de Ægypto, educente eos Moyſe. Fiunt igitur omnium an. CCCCXXX. In deſerto XL. ann. fuit populus ſub Moyſe. Hieſus Naue tranſito Iordane fuit in terra ann. XXXI. Bellum agitat ann. VI. & poſtquam poſſedit terram iuxta an. XXV. Fiunt ergo ex quo Abraham venit in terram Chanaan vſq; ad mortem Hieſu Naue gentium numero VII. ann. DI. Ex Adam autem generato XXVII. ann. III. millia DCCCLXXXI. Poſt mortem vero Hieſu Naue peccans populus, traditur Cuſarſaton Regi Meſopotamiæ, cui ſeruiuit annis VIII. Et cum clamaſſet ad Dominum, exſurrexit Othoniel frater Caleb iunior, de tribu Iuda, qui denunciauit ipſi Cuſarſaton, & occidit illum, & geſſit ducatum populi ann. XXXIII. Et iterum dum peccaret, traditus eſt Eglon regi Moab, & ſeruiuit illi ann. XXIII. Conuerſo autem populo ſurrexit Aoth, vir de tribu Ephraim, & occiſo Eglon principatus eſt populo an. LXXX. Mortuo autem Aoth delinquens populus traditus eſt Iabin Regi Chananæorum, cui ſeruiuit ann. XX. Sub eo prophetauit Delbora vxor Lapidoth de tribu Ephraim, & per ipſam ducatum geſſit Barach Abinoem de tribu Nephtalim. Hic denunciauit Iabin regi, & vicit eum, & regnum iudicauit cum Delbora annis XL. Poſt cuius mortem peccauit populus & traditus eſt Madianitis ann. VII. Sub quo ſurrexit Gedeon de tribu Manaſſe qui in trecentis viris centum viginti millia hoſtium perdidit. Hic rexit populum annis XL. Huius filius Abimelech.

Poſt

Poſt hunc præfuit populo Thola filius r Phua Fale filij Caram de tribu Ephraim annis xx. Poſt hunc iudicauit Iair, Galaadites de tribu Manaſſe, & præfuit annis xxi. Poſt hunc peccans populus traditus eſt Ammonitis, annis xviii. Et cum clamaſſent ad Dominum, ſurrexit illis princeps Galaadites de tribu Gad, de ciuitate Maſephat, & geſſit ducatum annis vi. ſ Poſt hunc iudicauit Alon, Zabalonita ann. vi. Poſt hunc iudicauit Elon ann. x. Poſt hunc iudicauit Hebron, filius Alleion, Farathonoin, de tribu Ephraim, annis viii. Poſt quem peccans populus traditur Allophylis per ann. xl. Poſt hæc conuerſis filiis Iſrael ſurrexit Samſon filius Manue de tribu Dan. Hic debellauit Allophilos & geſſit principatum annis xx. Poſt hunc Heli ſacerdos iudicauit an. xx.

r Phua filii Caram.

ſ fort. Poſt hũc iudicauit Abeſan annis 7. Poſt hunc iudicauit Ahialon Zabulonites an 10. Poſt hunc iudicauit in Hebron Abdon filius Ezel Pharathonites de tribu Ephraim. Vide Iudic. 12. & 13.

Caput 15.

De regno Saul Dauid, Salomon &c.

POſt Samuel Propheta vnxit Saul in regem, iudicauit populos annis lxx. Poſt tempus autem cum regnaſſet Dauid eduxit Arcam de domo Anmadab, & diuertit vitulum, & cum reuertitur, appoſuit manum filius Aminadab nomine Oza, & percuſſus eſt. Et timuit Dauid & induxit illã t Abethitarath Gethæi: & fuit ibi menſes iii. Regnauit autem Saul u annis xxx. Erat autem illi Dux Abner, filius Ner. Ipſe autem Samuel, Dauid vnxit in Regem. Fiunt autem ab Hieſu vſq; quo conuerſus ſuſcepit Dauid regnum de tribu Iuda generationes xviiii. anni cccLxx. generationes xxxiv. anni iv. millia cccLxiv. & deinceps regnauit Dauid an. xL. menſes vi. In Hebron autem regnauit an. vii. menſes vi. Et in Hieruſalem an. xxxiii. Sub hoc ſacerdos Abiathar filius Achimolech ex genere Heli; & ex alia patria Sadoc. Prophetabant

t f in domum Obededom

u leg. ann. 10.

Ab Adam autẽ

autẽ tem-

Digitized by Google

temporibus Dauid Gath & Nathan. Erant autem ipſi Dauid dux Ioab filius Saruiæ ſororis Dauid. Hic dinumerat populum. Erat autem numerus quos dinumerauit filiorum Iſraël millies centies milleni. Leui autem & Beniamin non dinumerauit. Numerus autem eorum qui ceciderũt ex Iſraël LXX. millia. Poſt Dauid autem regnauit Salomon filius eius annis XL. Et ſub ipſo adhuc Nathan Propheta & Achias ex Silo, & inter eos Sadoc Sacerdos. Poſt Salomonẽ regnauit Roboam filius eius annis XVIII. Sub hoc diuiſum eſt regnum; & regnauit in Samaria Hieroboam ſeruus Salomonis de tribu Ephraim. Prophetauit autem & ſub Ieroboam Ahias Silonites, & *a* Sameas filius Helami. Poſt Ieroboam regnauit Abias filius eius *b* annis XVII. Poſt Abiam regnauit *c* Aſaph filius eius annis XLI. Hic in tempore Senectutis ſuæ pedes doluit. Prophetauit autem ſub eo Azarias. Poſt Aſa regnauit filius eius Ioſaphat annis XXV. Sub hoc prophetauit *d* Heliareth, Michæas filius Iemla, & Abdias filius Ananiæ. Sub Michæa autem erat pſeudopropheta Sedecias filius *e* Chnanaei. Poſt Ioſaphat regnauit filius eius Ioram annis XX. & ſub ipſo prophetat Helias, & poſt hunc prophetat Heliſeus ſub filio Ioram Ochozia, ſub quo populus in Samaria filios ſuos, & ſtercus columbinum manducauerunt regnãte in Samaria Ioram. Poſt Ioram regnauit filius eius Ochozias anno vno. Et ſub hoc prophetauit * Gothol & Labidone. Poſt hunc regnauit Godolia mater Ochoziæ annis VII. Quæ exſurgens occidit natos filij ſui. Erat enim de genere *f* Achas regis Iſraël. Soror *g* Ochoziæ Ioſabeth cum eſſet Ioiadæ Sacerdotis vxor, furata eſt Ioas filium Ochoziæ, cui Ioiada imponit regimen. Prophetauit autem ſub Godolia Heliſeus. Poſt hanc regnauit Ioas filius Ochoziæ annis XL. Hic inter-

a. f. Semeias.

b. alii annis III.

c. f. Aſa.

d. f. Eliezer

e. f. Chanaana

f. Achab

g. al. Azariæ

Digitized by Google

interfecit Zachariam filium Ioiadæ ſacerdotis. Poſt Ioam regnauit filius eius Amaſias annis *VIIII*. *P*oſt Amaſiam regnauit filius eius Ozias annis *LII*. Hic leproſus fuit, vſquequo moritur. Iudicabat autem ſub eo Ioatham filius eius. Prophetabat autem ſub Ozia Amos & *E*ſaias filius eius & Oſee filius Beeri, & *I*onas filius Amathi & Gophyr. *P*oſt Oziam regnauit filius eius *I*oatham annis *XVI*. Sub hoc prophetabant *E*ſaias, Oſee, Michæas Morathita, & *I*oël filius Phathuel. *P*oſt Ioathã autem regnauit filius eius Achaz annos *XVI*. *E*t ſub hoc prophetabant, *E*ſaias, Oſee, & Michæas. Sacerdos autem Vrias. *S*ub hoc *S*almanaſar Rex Aſſyriorum eos qui erant in *S*amaria tranſmigrauit in Mediam & Babyloniam. *P*oſt Achaz regnauit filius eius Ezechias annis *XXV*. *S*ub hoc prophetabant *E*ſaias, Michæas & Oſee. Poſt Ezechiam regnauit filius eius Manaſſes annis LV. *P*oſt Manaſſem regnauit filius eius Amon annis duobus. *P*oſt Amon regnat filius eius *I*oſias *XXXI*. Hic idola & altaria *S*amariæ diſſipauit. *S*ub hoc celebratum eſt *P*aſcha anno *X*VIII. Regni eius. Nam ex quo mortuus Hieſus filius Naue, nõ eſt ſeruatum Paſcha ſicut tunc. Sub hoc Helcias ſacerdos pater *I*eremiæ *P*rophetæ inuenit in ſacrario librum legis anno *XVIII*. *I*oſiæ. *P*rophetabant autem ſub eo Olyba vxor *S*ellum à veſte ſacerdotis, & Sophonias & Ieremias. *S*ub quo pſeudopropheta Anaias. *P*oſt Ioſiam regnauit *S*ophonias annis V. menſibus *XI*. *P*oſt *S*ophoniam regnauit Ioachaz filius eius menſes III. Hunc ligauit Nechao rex Ægypti & adduxit in Ægyptum, ordinato loco eius Eliacim, qui cognominatus eſt Ioacim; & regnauit annis *X*I. *S*ub hoc prophetauit Ieremias, & k Buzi & Vrias filius *S*emei ex Cariathiarim.

i. ad Holdam prophetidem vxorem Sellum filiæ Thecuæ filii Araas cuſtodis veſtium. 4. Reg. 22.

k. intelligit Ezechielem filium Buzi. Ezech. 1.

Ffff Tvnc

Cap. 16. De Nabuchodonoſor & captiuitate.

TVNC Nabuchodonoſor ligauit cathenis Ioacim regem Iuda, & duxit eum in Babyloniam. Poſt Ioacim regnauit filius eius Ioacim ann. III. Et hunc ducens ad eum compeditum Nabuchdonoſor Rex Babylonis, & alios cum eo. Pro ipſo conſtituitur in loco eius frater Ioacim, cuius nomen Sedechias, qui & Iechonias, qui regnauit annis XI. In anno XII. tranſmigrauit illum in Babyloniam effoſſis oculis. Et populum tranſduxit cum eo, prętet paucos, qui poſtea in Ægyptum deſcẽderunt. Prophetabant autem & ſub Sedechia Ieremias & Abacuc. In anno autem VIII. regni eius prophetauit in Babylonia Ezechiel. Poſt hunc Prophetæ Nahum, & Malachias, & Daniel, qui vidit de hebdomadis in primo anno Darij regis filij Aſueri de ſemine Medorum, qui regnauit ſuper regnum Chaldæorum. In primo anno regni ſui Cyrus dimiſit redire populum in Ieruſalem.

Cap. 17. De generatione ac paſsione Chriſti.

EO autem tempore templum ædificauit. Prophetabant ſimul Aggæus & Zacharias: Poſt quos Nehemias filius a Acheli de ſemine Iſraël fabricauit ciuitatem Ieruſalem cum eſſet ab anno XX. Artaxerxis Regis, & poſt hunc ſecundum Mardochæum. Fiunt igitur à Dauid vſque Sedechiam, qui & Iechonias, & trãſmigrationem generationes XIV. anni CCCCLXXVIII. menſes VIIII. Et poſt tranſmigrationem Babyloniæ vſque ad generationem Chriſti generationes XIV. anni. DCLX. Et à generatione Chriſti vſq; ad paſſionem eius an: XXX. Et à paſſione eius vſque hunc annum qui eſt XIII. Alexandri, anni CCVI. Fiunt igitur omnium anni ab Adam vſque ad XIII. Alexandri Imperatoris anni quinquies mille CCXXXVIII. Vt autem aliter oſtendantur, non tantum per tempora Regum, ſed etiam, à quo Paſcha ſeruatum

a f. Helchiæ 2. Eſdræ. 2.

NB. quo tempore auctor vixit.

Digitized by Google

natum eſt, dinumerantes ſimul & anni dicuntur. Ab Adam vſque ad diluuium an II. millia CCXLII. A diluuio vſque ad Abraham anni MCXLI. Ab Abraham vero vſquequo exierunt de Ægypto, educente eos Moyſe, quādo & Paſcha fecerunt, anni CCCCXXX. Ab exitu Ægypti vſque in tranſitum Iordanis quando Hieſus Paſcha celebrauit, ſunt anni XLII. Ezechias poſt annis CCCCLIV. celebrauit Paſcha. Poſt Ezechiam Ioſias annis CXIV. Paſcha celebrauit. Poſt Eſdram ſeruata generatione Chriſti poſt ann: DLXIII. Paſcha fit.

A Generatione autem Chriſti poſt triceſimum annum, cum paſſus eſt Dominus, Paſcha celebratur: Ipſe enim erat iuſtum Paſchæ. A paſſione autem Domini vſque in XIII. Imperatoris Alexandri Cęſaris anni CCVI. Seruatum eſt Paſcha quod in commemorationem Chriſti ſeruatur à nobis. Fiunt igitur omnium anni ab Adam vſq; in hunc diem anni quinquies mille DCCXXVIII.

Caput 18. De feſto Paſchæ à Chriſto inſtituto.

NB

REGES Perſarum ex tempore Cyri. Cyrus regnauit Perſis annis XXX. Poſt hunc Cambyſes annis IX. Eſmedius Magus Menſes VIII. Darius annos XXXVI. p Artaxerxes Longimanus annos XXXVI. q Xaitae dies LXS Socdanius menſes VII. Darius nothus annos XVIII. Artaxerſes Cyri iunioris frater annos LXII. Ochus qui & Artaxerſes annos XXIII. menſes VII. Arſes Nothus annos III. Darius annos VII. Hic eſt quē Alexāder Macedo depoſuit in bello, quod fuit inenarrabile. Fiunt omniū anni CCXLV. Poſt quos tempora iā apud Græcos manifeſta extructione Olympiadū ſunt clara. Nam vſq; Alexandrū Macedum Olympiades a XIX. quæ faciūt an: b CCCLV. ab c Ibito cōſtituitq; Olympiadas. Ab Alexād:

Caput 19. De Regibus Perſarum.

p Reponendū Xerzes Darij filius annos. q Xerxes dies 60. Sogdianus.

a. leg. cxjv
b. leg. ccccLvj
c. leg. Iphito.

Digitized by Google

vſq; ad Chriſtum Olympiades LXXX. faciunt annos CCCXX. A Chriſto autem vſq; ad annum XIII. Alexandri Olympiades LVIIII. quæ ſunt anni CCXXXVI. Sunt ergo omnium Olympiades vſq; ad annum XIII. Alexandri Cæſaris Olympiades CCLIII. quæ ſunt anni mille duodecim.

Caput 20. Nomina primorum progenitorum.

ADam Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iareth, Enoch, Matuſalem, Lamech, Noe, Sem, Arfaxat, Sala, Heber, Faleth, ſub quo diuiſa eſt terra; Ragan, Sarug, Nachor, Thara, Abraham, Iſaac, Iacob, Iuda, Phares, Eſron, Aram, Aminadab, Naaſſon, Salma, Booz, Obeth, Ieſſe, Dauid, Salomon, Roboam, Abiam, Aſa, Ioſaphat, Ioram, Ochozias, Ioas, Amaſias, Ozias, Ioatham, Achaz, Ezechias, Manaſſes, Amon, Ioſias. Ioſias autem genuit Ioraam & Ioachim & fratres eius Heliachim qui & Ioachim, & Sedechiam qui & Iechonias dictus eſt Salum.

Caput 21. Nomina poſt tranſmigrationem eorum. Reddo hæc ſicut & alia vt ſunt in m. ſ. nec; dubito quin vitioſa, quæ corrigere poteris ex 1. Paralip. 3.

IN tranſmigratione autem Babyloniæ Ioachin genuit Iechoniam & Sedechiam. Iechonias autem genuit Salathiel, Fanneum, & Sale, Saer, & Iechoniam, Ortamo & Decbi & Fili ſanta Zorobabel & fratres eius Zorobabel, Melechiam & Fanue. Filij autem eius Abiud & Moſolam & Ananias, & Salade ſoror eorum & Sedbel & Thoul & Archia, & Aſadia, & Soboſed. Ædificatum eſt Sanctuarium tempore Zorobabel. Huius filij Abiud; dehinc Eliacim, Azor, Sadoc, Achim, Heliud, Eleazar, Mathan, Iacob, Ioſeph, cui deſponſata fuit Virgo Maria, quæ genuit Chriſtum.

Caput 22. Nomina Prophetarum.

ADam, Noe, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes, Aaron, Hieſu Naue Heldad & Medad, Nathan, Dauid, Salomon, & Modap, Ahias Silonita, Sameus,

Digitized by Google

meus, filius Helam, Ananias, Helias, Micheas filius Emblas, Abdias, Heliſeus, Abladon, Amos, Eſaias, Oſee, filius Beeri, *Ionas*, Micheas, Rabam, *Ioël* filius Bathuel, Ieremias filius Helchiæ ſacerdotis, *S*ophonias, Buz *E*zechiel, Vrias *S*ameus, Abacuc, Nahum, Daniel, Malachias, Aggeus, Zacharias, & ſub Chriſto *S*imeon & Ioannes Baptiſta.

Caput 23. De mulieribus Prophetiſſis.

SAra, Rebecca, Maria ſoror Moyſis, Delbora, Oſiba, & ſub Chriſto Anna, Helyzabeth, Maria quæ genuit Chriſtum.

Caput 24. De nominibus Regum.

SAul de tribu Beniamin. poſtquam translatum eſt regnum in tribum Iuda, Dauid, *S*alomon, Roboam, Abia, Aſa, Ioſaphas, Ioram, Ochozias, Ioatham, Achaz, Ezechias, Manaſſet, Amon, Ioſiias, Ioachim, Eliacim, Sedechias, & Iechonias: ſub hoc tranſmigratio facta & ſub Nabuchodonoſor.

Caput 25. Nomina Regum poſt regni diuiſionē. 3 Reg. 15.

NOmina Regum qui regnauerunt in *S*amaria ſuper decem tribus, ex quo regnum diuiſum eſt. Hieroboam filius Nabad annis XXII. Nadab filius eius annis II. Baſa filius Achiem annis XXIV. Hic vindicauit domum Ieroboam. Hela filius Baſe annis II. *n* Zambri annis XII. Achab filius eius annis XXII. Ochozias filius Achab & Ioram filius Iechoniæ annis XV. *S*ub hoc filios ſuos & ſtercus colũbinum ij qui erant in *S*amaria manducauerunt. *o* Hieu filius Namſi annis XXVIII. Hic initio pius fuit. fecit vindictam ſuper domum Achab. Occidit Ioram & Iezabel & Ochoziam Regem Iuda. Ioachaz annis XVII. Ioas filius eius annis XVI. Hic Amaſiam Regem occidit & deſtruxit de muro Ieruſalem cubitos

n leg. Ambri ex 3. Reg. 16. Nam Zambri tantum 7. dies regnauit.

o Iehu filium Ioſaphat filii Namſi 4. Reg. 9.

Digitized by Google

p f. Zacharias menſes ſex. Nã Azarias filius Amaſiæ fuit 4. Reg. 15.
q Phaceia dicitur 4 Reg. 15.
r Phacee f R annis viginti 4 Reg. 15.

CCCC. Hieroboam filius Ioas annis xv. *p* Azarias filius Hieroboam menſes III. Sellum filius Iabe menſe vno. Manahem filius Gadi annis x. *q* Falacias filius Manahe annis II. *r* Facea filius Romeliæ annis x. Hic obſedit Ieruſalem regnante Achaz non poſſedit eam. Oſee filius Ela annis IX. Sub hoc decem tribus tranſmigratæ ſunt in regionem Medorum à Salmanaſar, qui & ipſum Oſee colligatum habens abiit, regnante Achaz ſuper duas tribus in Ieruſalem.

Caput 26. Nomina ſacerdotum.

AAron genuit Eleazar, Phinees, *ſ* Achias, Kazaza, Moriat, Amaria, Amittebus, Settis, Achinas; huius filius Elias, Propheta, & Salon, Ioram, Amos, Ioiade filius Sedechiæ, Sedechias, Iohel, Vria, Nem, Salon qui genuit Helciam, cuius filius Ieremias Propheta & Zacharias filius Azariæ, Saren, Ioſedech qui genuit Hiaſum qui fuit ſacerdos cum inſtauraretur templum poſt captiuitatem Helchias Ioachim.

ſ fort. legend. Abiſue, Bocci, Ozi, Meraioth & ex 1. Parali. 6. & ex Ioſepho: vbi tamen malo ex mendoſiſſimo m. ſ. dare nomina vt ſunt, quam meas coniecturas figere. ſcio quàm varii varie ſacerdotes hos numerent. Tu vide tom. 1. Sebaſtiani Barradii com in hiſt. Euang. li. 5. cap. 22.

Caput 27. Eductio.

ITem alia patria, ex qua fuit Ezechiel Propheta, Iode, Falue, Amorius, Zadcur, Samuel, Euexeia; Melchius, Salon, Gomorius, Barſachim, Soſonias, Maxes, Celcius, Birzi, Ezechiel.

Caput 28. Eductio.

ITem alia patria, vnde Heli ſacerdos, cuius Phinees & Ophni rapiebant immolationes. Princeps patriæ de filiis Gad, Achimelech, Abiathar, Vria, Nathan, Heliſeus.

Caput 29. Eductio.

ITem patria Leuiticum, vnde fuit Samuel Propheta. Chore qui reſtitit Moyſi; filius huius Helcana: Suſen, & Eliab, Zeraam, Cheliana, Samuel. Huic fuerunt duo filij munerũ acceptores Ioel & Abdia.

Vnde

Digitized by Google

Caput 30.

Inicium patrię Leuiticorum.

VNde ſunt ſacerdotes & miniſtri & leuitæ: Amram filius Caath filij Leui, filij Iacob. Leui genuit Gerſon & Caath & t Emeher, filij autem Gerſon Lebni & Semei & Emeher. Hi filij Leui & filij Caath. Amram, genuit Moyſen & Aaron & Mariā. Et Aaron genuit ex Helyſafid ſorore Naaſon Nadab & Abiud & Eleazar & Ithamar. Mortui autem ſunt Nadab & Abiud offerentes ignē alienum. Poſt Aaron Eleazar ſuſcepit ſacerdotium. Poſt Eleazarum Phinees. Ithamar item & filij eius. Iſaar autem frater Amram & ipſe Leuita. Huius Filij Core & Nabeth, & Gazer & filij Core: Aſer, & Elcana & Abiaſaph. Hic Core reſtitit aduerſus Moyſen & Aaron & Chao abſorpt⁹ eſt in viuis. Celebratur Amram vxor eius. Filij eius Miſael, Eliſapham & Sethri, & Dile. Hi filij Leuitæ * traditi ſunt omnes Aaron autem & filij eius Arca teſtamenti vt miniſtrarent ei & tolerent eam, & facta eſt eius pars decima ſacerdotibus initiata & primogenita & quæ in ſacrificijs cōſtituta & primogenito & deſtinata Leuitis, dicta eſt Lex vt quæcunq; acciperent à populo ex decimis, decimas darent ſacerdotibus, vt exiſtimaretur eis tanquam oblatio initio eorum. traditæ ſunt illis etiam ciuitates refugiorum ſex, & harum prata ſementia in circuitu cuiuſq; ciuitatis cubiti duo millia, & hæc ciuitates XLII. Sacerdotibus quidem X. Leuitis quoq; XIII.

Num. 3.

t Merari

Exod 6.

1. Paralip. 24.

Puto latius nos dixiſſe, quàm ſperauimus, tamen neceſſaria pro his qui ſcrupuloſius requirere volunt, & multa legerunt, quos exiſtimo facile percipere quæ ſcripta ſunt. Sed & illi qui pauca legerunt, facilius ad intellectum poſſunt peruenire ex illis, quæ à nobis per breuiatā inquiſitionem declarata ſunt.

MACE-

Digitized by Google

Caput 31.
De Regibus Macedonię.

MACEDONVM Reges iuxta Alexandrinos: Alexander filius Philippi poſt Darium annis VII. *P*tolomæus annis XLII. *P*tolomæus filius Philadelphi annis *XXX*VIII. Ptolomæus *E*uergetes annis *XXX*. Ptolomæus filius *E*uergetis annis *XXV*, Ptolomæus Philopator annis *X*VII. Ptolomæus frater* annis *XX*III. Ptolomæus Fuſcus annis II. Ptolomæus Euergetes annis *XX*VI. Ptolomæus Alexus annis XX. Alexander frater *P*tolemæi Alexæ annis *X*VII. *P*tolomæus Dionyſius annis *XX*IX. Cleopatra filia ann: *XX*V. Fiunt in ſimul anni CCCXLVI.

* Phiſcon.

COLEC

COLLECTIO HISTORICA CHRONOGRAPHICA

ex

IDACIO

& aliis

COLLECTORE

Gallo quodam Caroli Magni temporibus.

* INCIPIT LIBER GENERATIONUM Secundus.

CAPVT I.

Regnum Aſſyriorum.

PRImus Rex Ninus regnauit annis LI. *E*t mulier ſua *S*emiramis regnauit poſt eum annis XLII. *E*odem tempore natus eſt Abraham. Ninias filius Nini & *S*emiramis regnauit poſt eos annis *XXXVIII.*

* Hic titulus erat in codice minore m. ſ. in maiore autem m. ſ. nullus omnino, niſi quod initio indicem capitum argumentorumq; ponit, iisq; hũc præfigit titulum. *Incipiunt capitula chronicæ Iheronymi excarſum.* Quod dictum interpretor: quia Idacius ipſemet lib. 2. cap. 50. teſtatur ſe pleraq; ex Ieronymo Euſebij interprete ſumpſiſſe. At quia manuſcripti in diſtributione capitum argumentorumq; verbis diſcrepant, ſecutus ſum fere codicem m. ſ. minorem, eaq; ad marginem poſui.

Digitized by Google

Caput 2. De ſemine Abraham.

ABRAham cum eſſet annorum LXXV. à Deo accepit repromiſſionem. De illo tempore vſq; ad egreſſioné Hebręorũ de Ægypto ſupputantur anni CCCCXXX. Abraham de ancilla Agar habuit filiũ nomine Iſmahel: vnde Iſmahelitæ & poſtea Agareni, poſtremum Sarraceni vocantur. Centenarius Abraham habuit de Sara filium nomine Iſaac. Primus omnium Prophetarum Abraham. Aſſyriorum Arrius tunc regnauit annis XXX. Sexagenario Iſaac an: naſcuntur filij gemini, primus Eſau, ex quo gens Idumęa fuit: ſecundus Iacob, qui Iſrael appellatus eſt. Inde gens Iudæorum eſt. Vixit Abraham annis CLXXV. Centeſimo anno repromiſſionis moritur Abrahã. Centeſimo ſexageſimo anno cum eſſet Iſaac, tunc Iacob deſcendit in Meſopotamiã, & ſeruiuit Laban annis XIV, pro duabus filiabus, quas accepit vxores, Lia & Rachel. Anno CC. poſt repromiſſionem mortuus eſt Iſaac annorum * octoginta. Filius eius Iacob cùm eſſet annorum CX. adhuc viuente Iſaac, Ioſeph filius Iacob venundatus eſt in Ægyptum. Centum triginta annorum cum eſſet Iacob, iam ſecundo anno famis, ingreſſus eſt cum filijs in Ægyptum. Iacob centeſimo quadrageſimo ſeptimo anno obijt, Prophetizans de Chriſto. Centum decem annos cum impleſſet Ioſeph moritur. Fiunt autem omnes anni, quibus Hebræi in Ægypto fuerunt, ducenti quindecim. Ob hoc ab eo tempore computantur, quo Iacob cum filijs ſuis deſcendit in Ægyptum.

* leg. 180. Vide notas.

Cap. 3. De Moyſe & captiuitate Iudæorum. &c

TREcenteſimo quinquageſimo an: repromiſſionis natus eſt Moyſes. cum eſſet annorum LXXVI. Cecrops regnauit in Attica: à quo vſq; ad Troiæ captiuitatem fiunt anni CCCLV. Treccenteſimo à quadrageſimo

mo

mo repromiſſionis anno Moyſes Ægyptum derelinquẽs eremo philoſophatur Hebræorum. Octogeſimum annum agens dux itineris ex Ægypto Hebræorum gẽtis efficitur, legem eis in eremo tradidit per annos XL. Ab hoc loco vſq; ad Salomonem & ædificationem templi numerãtur anni quadringenti octoginta. Primus apud Hebræos Aaron Pontifex fuit Hebræorum. Poſt Moyſen conſtituitur Hieſus. Hieſus ſucceſſit Moyſi. Terram Palæſtinorum Iudæę genti ſorte diſtribuit. Iudæorum Iudex poſt Gothoniel annis XL. Poſt Gothoniel Hebræi fuerũt ſubiecti alienigenis annis decem & octo, qui copulantur temporibus Aod. Ipſe fuit iudex ex tribu Effraim annis octoginta. Poſt Aod Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis viginti; qui copulantur temporibus Deboræ & Barac qui iudicauerũt Iſraël annis quadraginta. Hebræorum Iudex Gedeon. Poſt Deboram in ditionem redigũt alienigenę annis ſeptem, qui coniuncti ſunt temporibus Gedeonis ſecundum Hebræorum traditionem, Gedeõ Iudex ex tribu Manaſſe. Cyrus *b* cõdita ante templum Ieroſolymorum annis CCXL. ſcripſit Ioſephus in libro tertio Hebræorum. Abimelech filius Gedeonis Iudex annis tribus. Poſt quem Tola annis XXII. Poſt quem Iair annis XXII. ex tribu Manaſſe. Sub Tautano rege Aſſyriorum Troia capta eſt. Hebræorũ Iephte Iudex *c* annis octo. Poſtea Hebræos in ditionem ſuam redigunt Ammonitæ *d* annis VIII. qui cum temporibus poſteriorum iudicum copulantur ſecundum Iudæorum traditionem. Iephte in libro Iudicum (Poſt quem Eſebon annis VII.) ab ætate Moyſis vſq; ad ſemetipſum ait ſupputari annos CCC. Poſt Elebon Labaion: VIII, *e*.

a. conſig. cũ Euſeb. 390. repr an. & 40 anno Moyſis.

b. Vide eund.

c. Euſeb. & Iudic. 12. an. 6.

d. Euſeb. an. 18.

e. Hic maior codex m. ſ. inſertam habet importune hiſtoriam Daretis de Origine Francorum.

Caput 3.

IN illo tempore Priamus Helenam rapuit. Troianum bellum decennale ſurrexit, cauſa mali, quod trium mulierum de pulchritudine certantium præmium fuit vna earum Helenam paſtori iudici pollicēte. Memnon & Amazones Priamo tulêre ſubſidium. Exinde origo Francorum fuit. Primo Priamum regem habuerunt: poſtea per hiſtoriarum libros ſcriptum eſt, qualiter habuerunt Regem Friga. Poſtea partiti ſunt in duabus partibus. Vna pars perrexit in Macedoniam, vocati ſunt Macedones, ſecundum populum ad quem recepti ſunt, & regem Macedoniæ, qui opprimebatur à gente vicina, inuitati ab ipſis fuerunt, vt eis auxilium præberent. Per quos poſtea cum ſubiuncti in plurimam procreationem creuiſſent, ex ipſo genere Macedones fortiſſimi pugnatores effecti ſunt. Quod in poſtremum in diebus Philippi Regis & Alexandri filij ſui fama confirmat illorum fortitudo qualis fuit. Nam & illa alia pars quæ de Friga progreſſa eſt, ab Olexo per fraudem decepti, tamen non captiuati niſi exinde deiecti per multas regiones vagantes cum vx[illegible]ribus & liberis.

Vide Aimoin. de geſtis Fran. lib. 1. cap. 2.

Caput 4. De Francis

ELecto à ſe Rege, Francione nomine, per quem Franci vocantur. In poſtremo eo quod fortiſſim⁹ ipſe Francio in bello fuiſſe fertur, & multo tempore cum plurimis gentibus pugnam gerens, partem Aſiæ vaſtans, in Europam dirigens inter Renum & Danubium & mare conſedit.

Caput 5. De Germanis.

IBiq; mortuo Francione, cum iam prælia tanta quæ geſſerat, parua ex ipſis manus remanſerat, Duces ex ſe conſtituerunt. Attamen ſemper alterius ditione vagantes, multo poſt tempore cum ducibus

tranſ-

Digitized by Google

tranſegerunt, vſq; ad tempora Pōpeij Conſulis, qui & cum ipſis dimicans, ſicut & reliquas gentium nationes, quæ in Germania habitāt, totaſq; ditiones ſubdidit Romanis. Sed continuo Franci cum Saxonibus amicitias ineuntes, aduerſus Pompeium rebellantes, eiuſdem renuerunt poteſtatem. Pompeius in Hiſpania contra gentes dimicans plurimas morti tradidit. Poſt hæc nulla gens vſq; in præſentem diem Francos potuit ſuperare, qui tamen eos ſuæ ditioni potuiſſet ſubiugare. Ad ipſum inſtar & Macedones, qui ex eadem generatione fuerunt; quamuis grauibus bellis fuiſſent attriti, tamen ſemper liberi ab externa dominatione viuere conati ſunt. Saxones

Caput 6. De Thurcis

TErtiam ex eadē origine gētem Thurcorum fuiſſe fama confirmat. Vt cum Franci Aſiam peruagantes pluribus prælijs pertranſiſſent, ingredientes Europam, ſuper littora Danubij fluminis inter Oceanum & Thraciam, vna ex eis ibidem pars reſidet. Electū à ſe itaq; Regem nomine Torquoto, per quod gens Torquorum nomen accepit. Franci huius itineris greſſum cū vxoribus & liberis agebant. Nec erat gens, quæ eis in prælio potuiſſet reſiſtere. Sed dum plurima egerunt prælia, quando ad Renum conſederunt, dum à Torquoto minuati ſunt, parua ex eis manus aderat.

A captiuitate Troiæ vſq; ad primam Olympiadem fiūt anni CCCCVI.

Caput 7. De gente Hebræorum.

REdeamus quo ordine Hebræorum gens fuit. Hebræorum reliqui anni L. Abdon annis octo. Poſt Abdon Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis XL. qui copulantur temporibus Iudicum poſteriorum. Poſt quem Samſon fortiſſimus omnium fuit; ita

Digitized by Google

vt quibuſdam facta eius cum geſtis Herculis computarent.
Vide notas Quidam ad huius memoriam conſeruandam balneum ....,.... multo poſt tempore appellatus pœna. Poſt quem Heli ſacerdos. In Hebræorum libris XL. anni inueniuntur; in ſeptuaginta Interpretum, viginti.

Caput 8. De regno Latinorum.

IN illo tempore Tautanus regnabat in Aſſyrios. Tunc Troia capta eſt. In Hebræis Lepdon Iudex erat, & in Ægypto Dinaſtia rex erat. Primus Rex Latinorum tunc in ipſo tempore ſurrexit, eo quod à Troia fugaciter exierunt, & ex ipſo genere & Frigas fuerunt niſi per ipſam captiuitatem Troiæ & inundationem Aſſyriorum. E quorum perſecutione in duas partes egreſſi & ipſa ciuitate & regione. Vnum exinde regnum Latinorum erigunt, & aliud Frigorum. Poſt tertio anno capta Troia, Latini, qui poſtea Romani nuncupati ſunt, & vt quidam volunt, poſt octo ann. regnauit Æneas. Æneas & Frigas feruntur Germani fuiſſe. Æneas in Latinos regnauit annis III. & Frigas in Frigia. Ante Æneam & Frigam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, per quem Latini vocati ſunt, & in Italia regnauerunt annis circiter CL. Roleta ſcribit Palæphatus autem in incredibilium libro primo, Sirenas quoq; fuiſſe meretrices, quæ deceperint nauigantes. Poſt Æneam Aſcanius annis XXXVIII. Aſcanius derelicto nouercæ ſuæ regno, Latinis Albam Longam condidit, & Siluium poſthumum fratrem ſuum, Æneæ ex Lauinia filium ſumma pietate educauit. Amazones illo tempore etiam templum Epheſi incenderunt. Aſcanius Iulium filium procreauit, à quo familia Iuliorum orta, & propter ætatem paruuli, qui necdum regendis ciuibus idoneus erat, Siluium poſthumum fratrem ſuum regni reliquit hæredem.

Digitized by Google

IN illo tempore mortuo Heli ſacerdote Hebræorum, Samuel prophetabat; & Saul regnauit annis XL. In illo tempore Siluius Latinorum Rex Æneę filius, à quo omnes Albanorum Reges Siluij, vocati ſunt. Hebræorum Rex primus ex tribu Iuda Dauid annis XL. Hebræorum tunc Pontifex Abiathar clarus habebatur. Latinus Siluius regnauit annis L. Hebræorum filius Dauid Salomon regnauit annis XL. Salomon templum in Ieroſolymis ædificare cœpit, conſummauit annis ſeptem.

Caput 9. De primo ex tribu Iuda rege.

CArthago tempore Salomonis à Lacedæmonijs in Africa condita eſt à rege Zoſtrato & aliæ vrbes plurimæ. Nam & Carthago ab Arcedone Tyrio, vt vero alij, à Dido filia eius annis CXLIV. expleta fuiſſe refertur.

Caput 10. De Carthagine &c.

Colligitur autem omne tempus. A Moyſe & egreſſu Iſrael ſecundum tertium librum regnorum vſq; ad Salomonem & ædificationem tẽpli computantur an. CCCCLXXX. A diluuio vſq; ad Moyſen anni III. millia CCCCLXXXVIIII. Ab Adam vſq; ad diluuium anni duo millia CCXLII. Simul omnes anni quatuor millia CXLVIIII.

SAlomon Rex Hebræorum regnauit annis XL. Sacerdos Sadoch tunc fuit. Poſt Salomonem Roboam annis XVII. Poſt mortem Salomonis ſeditione orta in gente Iudæa, regno bifariam diuiſo in Samaria decem tribus regnauit Ieroboam. Latinorum Alba Siluius regnauit an. XXXVIIII. Roboam filius Salomonis regnauit Hieroſolymis duas tribus tantum, quæ vocantur Iudæorum, quia ex Iudæ ſtirpe deſcenderunt. Vnde

Caput 11. De regibus Hebræorum & Latinorum.

Digitized by Google

Vnde & vniuerſa gens illa nomine Iudæorum eſt vocata. Poſt quem Abia annis VIII. Poſt quem Aſa annis XLI. Latinorum Ægyptius Siluius annis XXIII. Latinorum octauus Capis Siluius annis XXVI. Hebræorum Iuda Ioſaphat annis XXV. Prophetabant in Hebræis tunc Abdias, Hieu, Ozias, Michæas. Latinorum nonus, Carpentus Siluius annis XIII. Hebræorum Iuda (g Ioram) annis octo. Poſt quem Ochozias anno vno, Poſt quem Godolia mater annis VII. Poſt quam Ioas annis XL. Latinorum tunc poſt Carpentum, Tyberinus annis octo. Poſt XI. Agrippa Siluius annis XL. Ioiade apud Hebræos inſigniſſimus Pontifex erat. Qui ſolus poſt Moyſen vixit annis CXXX. Hebræorum Iuda Amaſias annis XXIX. Hebræorum Iſraël Ioas in tempore Ioram. Ipſe fuit ſeptimus in Iuda, regnauit annis VIII. In cuius tempore prophetabat Elias. In tempore Ioas Regis Heliſeus moritur. Zacharias propheta à Ioas Rege interficitur. Hebræorum Iuda Amaſias XI. regnauit annis XXIX.

g. hæc vox in vtroque m. ſ. exciderat

Cap. 12. De regibus Latinorum.

LATINORVM duodecimus Aremolus Siluius annis XIX. Poſt quem tertius decimus Auentinus Siluius annis XXXVI. In tempore Aremoli ſuperioris ipſe Siluius Aremolus ſiue Remolus Agrippæ ſuperioris regis filius præſidium Albanorum inter montes, vbi nunc Roma eſt poſuit. Ab impietatè poſtea fulminatus interijt.

Cap. 31. Hebræis.

HEbræorum Iſſraël ſecundus Nadab annis duobus. Poſt quem tertius Baaſa annis viginti quatuor. Poſt quem Hela annis ſeptem. Poſt quem Ambri annis duodecim. Poſt eum annis XXVIII. In tempore Achab prophetabat Helias. Poſt Ioram Iehu annis XXVIII. Poſt Iehu Achab annis XVII.

Iulius

IVLIVS proauus Iulij Proculi, qui cum Romulo Romam commigrauit, fundauit Iuliam gentem. His diebus Hebræorum duodecimus Azarias qui & Ozias annis LII. In illo tempore Theſpia Ocoriſonis filio Athenis regnante, Aſſyriorum imperium deletum eſt. Vſq; ad id tempus fuiſſe Reges Aſſyriorum hiſtoria refert. Et fiunt ſimul anni mille nongenti nouem. Omnes autem anni regni Aſſyriorum à primo anno Nini ſupputantur mille ducenti quadraginta. Abarces Medus Aſſyriorum imperio deſtructo regnum in Medos tranſtulit. Et interim ſine principibus res agebatur vſque ad Antiochum regem Medorum. In medio autem tempore Chaldæi proprie præualebant: quorum ſeparatę quędam regnum ſucceſſiones feruntur. Reliquæ quoque gentes proprijs legibus vtebantur. Caput 14. De Iulio & Aſſyriis.

LATINORVM decimus quartus Procas annis XXXIII. Poſt quem Amulius Siluius annis XIV. In illo tempore Roma palilibus qui nunc feſtus dicitur, eſt condita. Romulus & Remus ipſam condiderunt. Remus rutro paſtorali à Fabio Romuli duce occiſus. Ob aſyli impunitatem magna Romulo multitudo coniungitur. Anno ab vrbe condita III. vna virginum pulcherrima, cunctorum acclamatione rapientium, Talaſſo duci Romuli decernitur. Vnde in nuptiarum ſolennitatibus, Talaſſo, vulgo clamitant; cui talis nupta ſit, quam Talaſſus meruit. In illo tempore prima captiuitas Iſraël. Decem tribus à Senacherib rege Chaldæorum translatæ ſunt in montes Medorum. Regnatumque eſt in Samaria annis CCL. Cap. 15. De Romulo & Remo.

Digitized by Google

Caput. 16. De Regibus Romanorum.

ROMANORVM decimus ſeptimus rex Romulus, annis XXXVIII. Remus & Romulus generantur Marte & Ilia. Romulus apud paludem capreнus moritur. Poſt quem per quinos dies ſenatores Remp. rexerunt atq; ita vnus annus expletus quod tempus inter regnum appellatum eſt. Poſtea Pompilius regnauit annis XLI. Romulus primum milites ſumpſit ex populo, & nobiliſſimos ſenes centum, ob ætatem, ſenatores; ob ſimilitudinem curæ patres adpellauit: Templa quoq; & muros, Romanæ vrbis extruxerunt. Sabacan Bochirum Regem captum, viuum exuſſit. Tullius Hoſtilius, annis XXXIII. Primus regum Romanorum purpura & faſcibus vſus eſt, ac deinceps cum ſua domo fulmine conflagrauit. Tullius Hoſtilius poſt longam pacem bella reparauit, Albanos, Veientes, Fidenates, vicit, & adiecto monte Cælio vrbem ampliauit. Romanorum quartus Ancus Martius annis XXXIII. Ancus Martius Auentinum montem & Ianiculum vrbi addidit. In tempore Procatis Siluij Latinorum regis, Hebræorum tunc prophetabāt Oſee. Amos, Ioſias, Iſaias, Ionas an. LIII. quando Roma condita fuit prophetabat. Ioathan annis XVI. Poſt quem Iuda decimus quartus Achaz item regnauit XVI. Cuius tempore Talat Faltaſar rex Aſſyriorum magnam partem populi Iudæorum in Aſſyrios trāſtulit. Poſt quem Iuda decimus quintus Sedechias annis XLIX. Poſt quem Iuda decimus ſextus Manaſſes annis LV. Poſt quem in Iuda decimus ſeptimus Ammon annis XII. Poſt quem in Iuda decimus octauus, Ioſias annis XXXII. Hieremias prophetabat. Hebræorum Iuda Ioachim annis XI. Poſt quem iterum Ioachim alias annis a XLIII.

a. al annis 40.

Anno

ANno tertio Ioachim Nabuchodonoſor rex Babyloniæ Iudæam capit & in ditionem ſuam redactis plurimis Iudęorum, cum etiam partem vaſorũ templi inuaſit, & tributarium feciſſe Ioachim fertur, victor ad patriam reuertitur. Iſrahel (quando Roma cõdita fuit) Azarias: & Manaim principabat an: X. poſtea Vaceas annis X. *Caput 17. De Nabuchonoſor.*

ANno decimo à captiuitate Troiæ vſq; ad Olympiadem primã an: CCCCV. Primã Olympiadem AFRICANVS temporib⁹ Ioatham regis Hebræorũ fuiſſe ſcripſit. Poſt c Vagea in Iudæa prophetabat annis nouẽ. Tunc a Sanacherib Iſraëlitæ in captiuitatem ducti ſunt. d Memorauimus ſub e Ariſrone rege Aſſyriorum regnum deſtructum. Sardanapalus eo tempore Tarſum atq; Ancealem condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo ſemet incendio concremauit. Primus, vt ſupra memorauimus, rex Macedonum Caſanus regnauit annis XVIII. Ægyptij regem ſuum Oſorton Herculem nominauerũt. Phidon Argiuus menſuras & pondera primus inuenit. *Cap. 18. De captiuitate Troiæ. Iulius Africanus. c. al. Vazea. d. ſupra c. 14. e al. Afrone.*

Macedonum Philippus regnauit annis XXXVIII. Numa Pompilius duos menſes ad annum cõdidit, Ianuarium & Februarium; cum antehac menſes decem tantum apud Romanos fuiſſent. Capitolium quoq; à fundamẽtis ædificauit. Sibylla Samia quæ & Herophila, in Samo inſignis habetur. Numa Pompilius nullum cum finitimis bellum geſſit. Olda mulier apud Hebræos prophetabat. Poſtea Sophonias, Hieremias annis XXXII. Poſt quem Ioachim an: XI. Poſt quem Sedechias XI.

Digitized by Google

Caput 19. De Romanis ac captiuitate Ieruſalem.

ROmanorum quintus Tarquinius Priſcus annis XXXVIII. Ancus Martius Numæ nepos. Tarquinius Priſcus circum Romæ ædificauit, numerum Senatorum auxit, Romanos ludos inſtituit, muros & cloacas ædificauit, ad extremum ab Anci filijs, regnum eius, cui ipſe ſucceſſerat . . . . . . Primo anno captiuitatis Ieruſalem in Iudæa Nabuchodonoſor Rex Chaldæorum, Ieroſolymis captis, templum incendit. quod ab initio ædificationis ſuæ tranſierant anni CCCCXLII. quadrageſima octaua Olympiade captiuitas & exterminium tépli quod fuit in Ieroſolymis ann. LXX. In Babylone prophetabant Daniel & Ezechiel.

Caput 20. Romanæ vrbis ampliatio

TVnc Romæ Seruius ancillæ ſed nobilis *captiuæ* filius tres montes vrbi addidit, Qu*irinalem*, Æſqui linum, & Viminalem. Foſſas circa muros duxit, cēſum Romanorum ciuium ipſe primus inſtituit, & ad extremum Tarquinij Superbi generi ſui ſuperioris regis filij ſcelere occiſus eſt.

Caput 21. De regno Babyloniæ.

MOrtuo Nabuchodonoſor Babyloniorum Rege ſuſcepit imperium Euilmerodach. Cui ſucceſſit frater eius Baltaſar, cuius tempore liber Danielis ſcribitur. Romanorum Seruius ſextus regnauit annis XXXIII. Capta Hieroſolyma ab Aſſyrijs ad Vafrem regem Ægypti Iudæorum reliqui transfugerunt: Hieremias quoque Propheta meminit. Corinthiorum monarchia deſtructa. Solis facta defectio; cum futuram eam Thales ante dixiſſet Olympiade LV. initium regni Perſarum, Cyrus Rex Medorum deſtruxit imperium.

Cyrus

Cyrus regnauit Perſis ſubuerſo Aſtyage rege Medorum. Perſarum Cyrus regnauit annis xxx. Cyrus Hebræorum captiuitate laxata, quinquaginta ferme millia hominum regredi fecit in Iudæam. Qui conſtructo altari, templi fundamenta, iecerunt. Sed cum à vicinis gentibus fabricatio impediretur imperfectum opus vſq; ad Darium permanſit. Cyrus Babyloniam capit. Capu 22 De Cyro Perſarum Rege.

IN Hebręis prophetabãt Aggæus & Zacharias. quo tẽpore Hieſus filius Ioſedech, & Zorobabel, regio genere, principes fuerũt eorũ, qui regreſſi ſunt in Iudæam. Colliguntur, omne tempus captiuitatis Iudæorũ an. LXX. ſecundũ quoſdã à tertio anno Ioachim vſq; xx. an. Cyri computantur. Romanorum Tarquinius tunc regnabat annis xxxv. excogitauit vincla, taurea, fuſtes, latomias, carceres, compedes, catenas, exilia, metalla. Caput 23. De Prophetis & Tarquinio.

REgnauerunt Medi ſuper Aſſyrios annis CCCLIV. Croeſus à Cyro captus eſt, & Lydorum regnum deſtructum eſt, quod ſtetit ann. CCXXX. Cap. 24. De Medis.

CAmbyſes qui & Nabuchodonoſor Rex vocatus eſt, ſub quo hiſtoria Iudith, quæ Holofernem interfecit, ſcribitur. Apud Hebræos Aggæus & Zacharias prophetabat. Secundo anno Darij Regis templum in Hieroſolymis conſtruitur à Zorobabel, conſummatur annis quatuor remiſſionis captiuitatis Iudęorum. Et ædificatio templi initium ſub Cyro habuit, conſummatur ſub Dario. Regnauit Perſis, Aſſyrijs & Ægypto. Caput 25. De Holoferne

ARmodius Aridius & Ariſtogidus Inpargum regem interfecerunt. Et Lena meretrix amica eorũ cum tormentis cogeretur, vt reos proderet, lin- Caput 26. Initium Coſſ. Rom.

Digitized by Google

guam ſuam morſibus amputauit. Pulſis vrbe regibus attenuatum eſt valde Romanorum imperium. Romanorum reges ſeptem à Romulo vſq; ad Tarquinium Superbum imperauerunt annis CCXLIV. Romæ poſt exactos reges initio Conſules à Bruto eſſe cœperunt. Deinde tribuni plebis ac dictatores & rurſum conſules Remp. tenuerũt per annos ferme CCCCLXIV. Cenſu Romæ agitato inuenta ſunt hominum centum viginti millia. Lapis tunc in Ænis fluuio de cœlo ruit. Perſarum ſeptimus Artabanus regnauit annis IIX. Artaxerxes annis XL. Anno ab vrbe condita CCCII. tribuni plebis Romæ erecti conſulibus eiectis. Neemias tunc Hebræus miniſter vinarius conſentiente domino ſuo, vigeſimo eiuſdem regni anno de Babylone venit, & muros Hieroſolymis ſtruxit. Romani denuo conſules creati ſunt. Si quæſieris de hebdomadis LXX. quæ in libro Danielis ſcriptæ ſunt, reperies eas eſſe expletas in tempore Neronis Imperatoris, quæ faciunt annos * CCCCXL. [Euſeb. 490.] Secundo poſtea à Veſpaſiano anno Hieroſolyma capitur, vt Daniel prophetauit. Ex Ætna monte ignis erupit. Temporibus Conſulum Galli Senonaci Romam incenderunt, excepto capitolio.

Caput 27. De Alexandro.

ALexander filius Philippi & Olympiadis naſcitur. Romani Gallos ſuperant. Nectenebon rege Ægyptiorum in Æthiopiam pulſo, Ægyptiorum regnum deſtructum eſt, & in Romanam ditionem redigitur. Romani Samnitas duobus prælijs & reliquas vicinas gentes ſuperant. Deſcriptione Romæ facta inuenta ſunt ciuium centum quadraginta duo millia hominum. Alexander aduerſus Illyrios & Thracas feliciter dimicās vicit. Quibus ſubuerſis in Perſas arma corripuit & apud Grani-

Digitized by Google

Granicum fluuium rege ducibuſq; oppreſſis vrbem Sardis capit. Romanorum Conſul Torquatus filium ſuum, qui plures prælio hoſtes vicerat, virgis cæſum ſecuri percuſſit. Alexander capta Tyro Iudæam inuadit. Poſt multas pugnas triumphans Alexandriam in Ægypto ſeptimo regni ſui anno ædificauit: & tenuit omnia quæ cœperat annis XII. Alexander Hyrcanos & Medos cepit. Alexander Ornem .....& Indum amnem tranſgreditur. Bellum egit Alexander aduerſus Porum & Taxilonone dimicauit, & vicit Arpalus fugit in Aſiã. Alexand. XXX. ætatis ſuæ anno moritur in Babylone; poſtquam tranſlatum eſt in multos eius imperium. Macedonum regnum Philippus frater Alexandri poſſedit.

ROmani Samnitas diutiſſime aduerſus ſe pugnãtes ad extremum in ſeruitutem ſubijciunt. Seleucus Conſul Babyloniam & plures vrbes ædificauit. Cenſu Romæ agitato inuenta ſunt ciuium Romanorum ducenta ſeptuaginta millia hominum. Legati Alexandriam Ptolomæi tranſmiſſi Romanorum amicitiam petierũt. Romani Gallos ſuperãt, & Sabinorum terram ſorte diuidunt. Seleucus in Sicilia capto Demetrio Syriæ & Aſiæ pariter imperauit. Soſtratus ingreſſus eſt Alexandriam, quam Romano ſubdidit imperio, & pharum magnam in Alexandria fecit. Cratus argenteos nummos primus in orbe figurari fecit. Romani Carthaginenſes nauali prælio ſuperant & centum ibi vrbes capiunt. Carthaginenſes Romanorũ naues in Sicilia capiunt Metello Conſule in fugam verſo. Cenſu Romæ tunc agitato inuenta ſunt hominum ducenta ſexaginta millia. Poſt an. quatuor Romæ tẽplum Veſtale incenſum eſt. Poſt annos XIII. quadraginta fere millia Gallorum fuerunt à Romanis cæſa. *Caput 28. De Romanis.*

Poſt

Poſt annum ſeptimum Caria & Rhodos terræ motu cõcuſſa eſt, ita vt coloſſus magnus rueret. Poſt annos item ſeptem victi Iudæi & ſexaginta millia armatorum à Romanis cæſi, Romanam redacti ſunt in ditionem. Poſt annos tres Romani Marcello conſule Syracuſam capiunt----Siciliam. Poſt annos ſeptemdecim Romani Græcos liberos eſſe iuſſerũt, & vniuerſis Hebræis ita fecerunt. Poſtea per Antiochum regem Iudæi contra Romanos cœperunt rebellare, & idololatriam cogente Antiocho ſunt cõuerſi. Tũc Sacerdotes & duces Machabæi propter regem cuſtodiendum ſurrexerunt, ſicut ſcriptum eſt in lib. Machabæorũ. Romani interfecto Seleuco rege Macedones tributarios faciunt. Deſcriptione Romæ facta inuenta ſunt hominum trecenta viginti duo millia. Oppius conſul Gallos capit. Et Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur; habens, quod condita fuit annos ſeptingentos quadraginta nouem. Ptolomæus Demetrio filiam ſuam tradidit vxorem. Cum regnaret in Ægypto & in Ieroſolymis ſuper Iudæos, dedit Demetrio genere ſuo regnum quod abſtulerat patri ſuo Antiochus rex. Antiochus rex filio Alexandro fratre Demetrij interfecto ad extremum ſe interfecit. Bellum ciuile ortum eſt in illo tempore in Sicilia. Primus liber Machabæorum temporibus Antiochi ſcriptus eſt in Iudæa. Arſaces Parthus Antiochum interfecit. Serui qui in Sicilia rebellabant, obſidionis neceſſitate compulſi ad ſua inuicem cadauera deuoranda conuerſi ſunt. Aruernia tunc nobilis Galliarum vrbs capta. Et rex Vetuetus iuxta Tule inſulam igni eſt conflatus. Samariam vrbem Herodes reſtaurans, Sebaſten in honorem Auguſti appellare voluit. Græci victi à Romanis ſubijciuntur. In Sicilia bellum ciuile cõſurgit. Deprehenſo Ptolomæo per matrem

Cleopatram

Digitized by Google

Cleopatram in Sicilia bellum ciuile quieuit. Ptolomæus rex Cyrenæ moriens Romanos teſtamento reliquit hæredes. Seleucus ab Antiocho viuus exuritur. Antiochus in Parthos fugatur; Pompeio conſuli ſe deinceps tradidit. Pompeius Syriam in ditionem redegit. Antiochus reuerſus de fuga regnum obtinuit. Plotius Gallus Latinorum. Rhetoricam docuit ſicut Cicero refert: Pueris nobis primum latine dicere cœpiſſe Plotium quendam. Deſcriptione tunc Romæ facta, inuenta ſunt hominum quadringenta quadraginta quatuor millia. Voltacilius Plautus Pompei Conſulis libertus doctor ſcholam Romæ primum inuenit. Pompeius glorioſiſſime triumphauit.

Caput 29. De primo Imperatore.

LVCVLLVS primus Imperator appellatus eſt, victa Armenia & Meſopotamia & Niſibi cũ fratre accepta Pompeius vniuerſum Hiberiã ſubiugauit. Lucullus de Beſſis triumphauit. Virgilius Maro in pago qui * Ædis dicitur, non procul à Mantua naſcitur. Antiochia ab Aſſyrijs capta. Ariſtobulus & Hyrcanus filij Alexandræ contra ſe de Imperio dimicantes, occaſionem præbuerunt Romanis, vt Iudæam inuaderent. Pompeius Ieroſolymam veniens, capta vrbe & templo, obſeruato ad Sancta ſanctorum accedit. Ariſtobulũ vinctum ſecum adducit. Hyrcanum deinde Antipatrum Herodis Aſcalonitę filium procuratorem Paleſtinę fecit. Pompeius captis Ieroſolymis, tributarios Iudæos facit. Pompeius ſecundus Imperator appellatur. Cæſar Luſitaniam & quaſdam Inſulas in Oceano capit. Cæſar Rhenum tranſiens Germanos & Gallos capit.

* Euſeb. Andes.

Caput 30. De Iulio Cæſare.

POſtquam C. Iulius Cæſar primus Romanorum ſingulare obtinuit imperium, Romanorum princeps appellatus eſt. Pompeius prælio victus fugiens, à ſpadonibus Alexandri regis occiditur. Ptolomæi cadauer cum lorica aurea in Nilo inuenitur. Cæſar in Ægypto regnum Cleopatræ confirmat, ob ſtupri gratiam. Cleopatra regio comitatu ingreſſa vrbem prohibet lecticis & margaritis vti. Antonius decernit. Quintilem menſem Iulium debere dici, quia in eo fuiſſet natus. C. Iulius Cæſar in curia occiditur, corpus in roſtro rumore cõcrematur. Romæ tres exorti Cõſules in eadem vrbe fuerunt. Inter cætera portenta, quæ in toto orbe facta ſunt, bos ad arantem in ſuburbano locutus eſt; fruſtra ſe vrgeri: non enim frumenta, ſed homines breui defuturos.

Caput 31. De Octauiano Cæſare.

ROMANORVM ſecundus poſt Iulium ſingulare Octauianus aſſumpſit imperium, qui primum Auguſtus Cæſar appellatus eſt. regnauit annos LXII. menſes ſex. Poſt quem Auguſti appellati ſunt reges Romanorum. Antonius aduerſus Cæſarem Auguſtum bellum mouit. Falcidius tribunus plebis legem tulit, ne quis plus teſtamento legaret, quàm vt quarta pars hæredibus ſupereſſet. Trans Tyberim fluuium oleum terra erupit, quod tota die ſine intermiſſione fluxit, ſignificans Chriſti gratiam ex gentibus. Antonium ſuperat Auguſtus Octauianus & interueniente Senatu, eum in gratiam recepit. Antonius Patricius contra Iudæos dimicans tandem occiditur & regnum Iudæorum tunc fuit deſtructum. Herodes poſtea à Romanis conſtitutus princeps. Virgilius in Cappadocia moritur. Herodes à Romanis Iudæorum ſuſcepit principatum. Cuius tempore Chriſti natiuitate vicina, regnum & ſacerdotium Iudæi, quod prius per ſucceſſionem Aſſamonæorum tenebatur, deſtructum eſt; completa prophetia, quæ ita per Moyſen loquitur

Gen. 49.

quitur

quitur: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat cui repoſitum eſt: & ipſe erit expectatio gentium. In hoc loco etiam Chriſtus, quem Danielis ſcriptura prædatur, accepit finem. Nam vſque ad Herodem, Chriſti, id eſt, Sacerdotes erant reges Iudæorum, qui imperare cœperunt * 165. Olympiade; & ab inſtauratione templi ſub Dario vſq; ad Hyrcanum & CLXXXV. Olympiade an: CCCCLXXXVII in medijs an: tranſactis, quos Daniel ſignificat, dicens: Et ſciẽs & intelligens ab initio ſermonẽ reſpondendi & ædificandi Hieruſalem vſq; ad Chriſti principatum, hebdomades VII. & hebtomades ſexaginta duæ: quæ ſexaginta nouem hebdomadæ faciũt an: quadraginta quatuor. Herodes Antipatri filius nihil ad ſe pertinentem Iudæam ab Auguſto & Senatu accepit: filijq; eius poſt eum regnauerunt vſque ad nouiſſimam Ieroſolymæ captiuitatem. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur, ita dicens: Et poſt hebdomadas ſeptem & ſexaginta duas, peribit chriſma, & iudicium nõ erit in eo: & templum & ſanctuarium corrumpet populus cum duce veniente; & cædentur in cataclyſmo belli. Et in conſequentibus: Et ſuper templum, inquit, abominatio deſolationũ vſq; ad conſummationẽ temporis; & conſummationem dabit ſuper diſſolutionẽ.

Dan. 9.

Euſeb. 65.

Dan. 9.

Dan. 9.

Herodes Ananælum quendam Pontificem Iudæorum inſtituit, & poſt exiguum temporis Ariſtobulum fratrem vxoris ſuę, nepotem----ſucceſſorem dedit, quo poſt annum vnum interfecto, Ananælo reddidit ſacerdotium.

Lunæ curſus tunc à Romanis inuentus eſt.

Antonius Cleopatræ Arabiam tradit. Auguſti & Antonij tertiæ diſſenſionis exordium fuit, quod repudiata ſorore Cæſaris, Cleopatram duxit vxorem. Cleopatra & Antonius ſemet interficiunt, & ob hoc Ægyptus fit Romana prouinica: quam primus tenuit conſul Cornelius.

Digitized by Google

Caput. 32. De Auguſto & Caio.

TErtiodecimo anno imperij Octauiani, monarchiam habere meruit Cæſar Auguſtus; & ita appellatus eſt: à quo Sextilis menſis Auguſti nomen accepit. Cum ingenti triumphorum pompa Auguſtus Romam ingreſſus eſt. Cleopatræ liberi Sol & Luna ante currum eius ducti. Auguſtus Romanis plurimas leges ſtatuit. Cenſu Romæ agitato inuenta ſunt ciuium Romanorum XLI. millia, centena & LXIV. millia. Hæc deſcriptio XIII. anno imperij Octauiani facta eſt. Auguſtus Calabriam & Gallos vectigales fecit. Munatius Plancus Ciceronis diſcipulus, orator inſignis habetur: qui cum Galliam Comatam regeret, Lugdunum condidit.

Anno XXIII. imperij Octauiani Tiberius ab Auguſto miſſus occupauit Armeniam. Herodes ab Hieroſolyma multas & magnas ædes conſtruit. Herodes Samariam olim, iam in cineribus ſedentem, à fundamentis ſuſcitans, in honorem Auguſti Auguſtam, id eſt Sebaſten appellauit. Auguſtus Samijs libertatem dedit. In Cypro plurimæ ciuitatum partes terræ motu corruerunt. Germanos in arma verſos Lollius ſuperat. Auguſtus XXIX. anno imperij ſui Caium adoptauit in filium. Tiberius a Vindelicos & eos qui Thraciarum confines erant, Romanas prouincias facit. Herodes Cæſaream in nomine Cæſaris condidit. Antidonam & Antipatridam condidit: innumerabilia quoq; opera in ſingulis Syriarum vrbibus, quas regnauit ſolertiſſimè ædificauit. Tiberius Cæſar de captiuis Pannonijs triumphauit. Herodes Hyrcanum, qui olim ſacerdos Iudæorum fuerat, de captiuitate Parthica regreſſum, & filium eius, qui ſacerdotio patris ſucceſſerat, interfecit. Sororem quoq; ei⁹ vxorem ſuam cũ duobus proprijs filijs adoleſcẽtibus, & matrem vxoris occiſæ ſocrum ſuam crudeliſſimè necauit. Auguſtus Iuliam filiam ſuam in adulterio deprehenſam

a m ſ. Vindecolis. & vindiculos. corrigo Vindelicos ex Euſeb.

hen ſam

henſam damnat exilio. M. Tullius Tyro Ciceronis libertus, ipſe primus notas commentus eſt. Herodes ad ea quæ ſupra crudeliter geſſerat, etiam hoc addidit, virum ſororis ſuæ Salomæ interfecit; & cum eam alij tradidiſſet vxorem, etiam ipſum necat. Interpretes diuinæ legis occidit.

Colliguntur omnes anni ab Abraham vſq; ad Natiuitatē Chriſti, an. duo millia quindecim. Tertullianus in eo libro quem contra Iudæos ſcripſit, affirmat quadrageſimo primo an. Auguſti natū, & decimo quinto Tiberij eſſe paſſum. Auguſtus Tiberium & Agrippam in filios adoptauit. Iudas Galilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur. Herodes cū Chriſti Natiuitatem Magorum indicio cognouiſſet, vniuerſos Bethleem paruulos iuſſit interfici. Herodes morbo intercutis, & ſcatentibus toto corpore vermibus, miſerabiliter & digno moritur cruciatu. Auguſtus quinquageſimo quinto imperii ſui anno, cum Tiberio filio ſuo cenſum Romæ agitans. Inuenta ſunt hominum *b* nonaginta centena millia. Archelaus nono anno regni ſui in Vienna vrbe Galliarum moritur. Defectio ſolis facta. Auguſtus * ſeptuageſimo ſexto ætatis ſuæ anno Atellæ in Campania moritur ſepultuſque eſt Romæ in Campo Martio. Imperauit Tiberius annis XXIII. Germanicus Cæſar de Parthis triumphauit. Tiberius multos reges ad ſe per blanditias euocauit, nec remiſit quem attrahere potuit & Archelaum Cappadocem, cuius regnum in prouinciam erat verſum. Agiacham nouiſſimam ciuitatem Cæſaream appellare iuſſit. Tiberius Druſum conſortem imperij fecit. Druſus Cæſar veneno periit anno XLVI. imperij Tiberij. Ioannes filius Zachariæ in deſerto iuxta Iordanem fluuium prædicans

Caput 33. De Chriſto Saluatore noſtro. Tertull. adu. Iudæos cap 8.

b al. nonaginta ter centena millia.

Digitized by Google

Chriſtum filium Dei in medio eorum adeſſe teſtatur. Ipſe quoq; Dominus IESVS Chriſtus hic in principio ſalutarem iam adnunciat ſignis atq; virtutibus viam: vera comprobãs eſſe quæ dicerentur per Prophetas.

Caput 24. Quãdo paſſus ſit Chriſtus.

Confer cum Euſebio.

COmputantur in præſenti an. id eſt Tiberij Cæſaris XXXIV. à ſecundo anno inſtaurationis templi, quæ facta eſt ſub altero an. Darij regis Perſarum, an. DXLVIII. à Salomone autem & prima ædificatione templi anni mille quadraginta. à Moyſe & egreſſu Iſrael ex Ægypto anni mille octingenti nouem. ab Abraham & regno Nini & Semiramidis ann. duo millia quadraginta quatuor. à diluuio vſq; ad Abraham anni nongenti quadraginta duo. Ipſe Chriſtus filius Dei ſalutarem cunctis prædicans viam miracula quæ in Euangelio ſcripta ſunt facit. Ieſus Chriſtus filius Dei diſcipulos ſuos diuino imbuens ſacerdotio, vt vniuerſis gentibus conuerſionem ad Deum nuncient imperat. Ipſe Chriſtus filius Dei ſecundum Prophetas quæ de eo fuerant prælocuti, ad Paſſionem venit anno Tiberij decimo quinto. Quo tempore etiam in alijs Ethnicorum commentarijs hæc diuerſa ſcripta comperimus. Solis facta defectio, ita vt in tenebroſam noctem dies media conuerteretur, & ſtellæ apparerent. Bithynia terræ motu cõcuſſa eſt, quæ omnia his congruunt quæ in Paſſione Saluatoris acciderant. Argumentum autem huius diei, quod Saluator iſto anno paſſus ſit, Euangelium præbet Ioannis, in quo ſcribitur XV. anno Tiberij Cæſaris tribus annis dominum prædicaſſe. In templo Ieroſolymis ſubito erupit vox dicentium, Transmigremus ex his ſedibus. Eodem anno Pilatus præſes, ſecreto noctis, imaginem Cæſaris in templo ſtatuerat. Hæc prima ſeditio & turbarum Iudæis

cauſa

Digitized by Google

cauſæ. *Eccleſiæ* Ieroſolymorum primus Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus eſt Iacobus frater Domini. Ex hoc cõſiderandum quantæ deinceps calamitates Iudæorum gẽtem oppreſſerint. Pilatus poſt ſupradictam ſeditionem, quæ ob Cęſaris imaginem fuit concitata, ſacrum theſaurũ, quẽ Corbonam Iudæi vocant, in aquæductum Ieroſolymorum expoſuit. Secunda ſeditio Iudæorum fuit anno XXII. imperij Tiberij. Agrippa filius Herodis regis accuſator Herodis Tetrarchæ Romã profectus à Tiberio in vincula mittitur. Pilatus de Chriſtianorum dogmate refert, Tiberius ſenatui dicens, vt inter cætera ſacra reciperent præcepit. Tiberius per edictum accuſatoribus Chriſtianorum comminatus eſt mortem. Multi ſenatorum & equitum Romanorum interfecti. *Tiberius* in Campania moritur.

Caput 35. de Caio Cæſare

ROmanorum IV. Caius imperauit annos IV. & menſes X. Gaius Cæſar cognomento Caligula Agrippam vinculis liberatum, regem Iudæis fecit. Gaius ſemetipſum in Deos refert. Flaccus multos Iudæos calamitatibus premit, conſentiente Alexandriæ populo. Gaius Mammij reguli vxorem duxit, impellens eum, vt vxoris ſuæ patrem eſſe ſe ſcriberet. *Pontius* Pilatus in multas incidens calamitates, propria ſe manu interfecit. Gaius Ieroſolymam ſtatuam ſuam ſub nomine Iouis Maximi ponere præcepit. Plurimi nobilium à Gaio ſunt interfecti. Gaius ſorores ſuas, quibus ſtuprum intulerat, exilio condemnauit. Gaius omnes exules iuſſit interfici. Gaius à protectoribus ſuis in palatio occiditur anno ætatis ſuæ XXIX.

Mammij reguli. vel regentis exercitus. Ita enim Sueton: Calig. 25. *Lolliam Paulinam C. Mẽmio cõſulari, exercitus regẽti nuptã &c. cõiunxit ſibi.*

Romanorum V. CLAVDIVS imperauit annos XIV. menſes IX. dies XXVIII. Iſte eſt Claudius patruus Druſi, qui

qui apud Moguntiam monumentum habet. Petrus Apoſtolorum auctor primus poſtquam Antiochenam Eccleſiam in Epiſcopatum fundaſſet, Romam mittitur. Vbi Euangelium prædicans XXV. annis eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat. Marcus Euangeliſta interpres Petri Ægypto & Alexandriæ Chriſtum annunciat. Primus Antiochiæ Epiſcopus ordinatus Euodius. Agrippa rex Iudæorum regnauit an: XXVI. poſt quem filius ſuus Agrippa à Claudio ſubſtituitur in regno. Fames ingens quæ prædicta fuerat ſub Claudio toto orbe fuit. Claudius de Britannis triumphauit, & Orcadas inſulas Romanorum ſubiecit imperio. Deſcriptio Romæ V. anno Imperij Claudij facta. Inuenta ſunt ciuium Romanorum LXIX. centena & LXIX. millia. Græcia eiuſque regna in prouinciam rediguntur. Hieroſolymis orta ſeditio, vt in portarum exitu corrueret: triginta millia Iudæorum perierunt. Claudius felicem Procuratorem in Iudæam mittit: apud quem Paulus Apoſtolus accuſatur. Sub Felice Procuratore Paulo dicitur à tribuno, Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies congregaſti & eduxiſti in deſertum quatuor millia virorum ſicariorum? Claudius XIV. anno imperij ſui in palatio, ætatis ſuæ LXIV. moritur.

Caput 36.
De Nerone.

ROmanorum VI. regnauit NERO annos XIII. menſes VII & dies XXVIII. Huius auunculus fuit CAIVS Caligula. Felice regnante in Iudæa ſeditio in Cæſarea Palæſtinorum orta eſt. Magna Iudæorum perijt multitudo. Feſtus ſucceſſit Felici, apud quem præſente Agrippa rege Paulus Apoſtolus religionis ſuæ rationem exponens, vinctus Romam mittitur anno tertio Imperij Neronis. Terræ motus Romæ & ſolis facta eſt defe-

ctio-

Digitized by Google

ctio. Nero Agrippinam matrem ſuam, & ſororem matris ſuæ interfecit. Nero tantæ luxuriæ fuit, vt frigidis & calidis vnguentis lauaretur, retibusque aureis piſcaretur, quæ purpureis funibus extrahebant. Iacobus frater Domini, quem omnes Iuſtum appellabant, à Iudæis lapidibus opprimitur. Cui Simeon ſecundus Epiſcopatum aſſumpſit. Ante menſam Neronis fulmen de cœlo cecidit. Thermę Neronianæ ædificatæ ſunt. Nero vt ſimilitudinē Troiæ ardentis inſpiceret, plurimam partem Romanæ vrbis incendit. Duæ tantum prouinciæ ſub Nerone factæ, Pontus Ptolemaicus, & Alpes Coctiæ. Coctio rege defuncto multi nobilium à Nerone interfecti Neroni in expenſas centies cētena millia decreto Senatus, annua ſubminiſtrantur. Nero cum cæteris Octauiam vxorem ſuam interfecit, Cornutum philoſophum Perſij in exilium relegat. Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam perſecutionem in Chriſtianos facit. Petrus & Paulusglorioſe Romæ occubuerunt: Petrus crucifigitur; & Paulus gladio capite trūcatur. Iudæos tunc contra Romanos rebellantes Veſpaſianus à Nerone tranſmiſſus, plurimas vrbes Iudæorum capit. Nero cum à Senatu quęritur ad pœnam, à palatio fugiens ad V. vrbis miliarium in ſuburbano liberti ſui inter Salariam & Numentanam viam ſemetipſū interfecit anno ætatis ſuæ XXXII. atque in eo omnis Auguſti familia conſumpta eſt. Sueton Ner. cap 48.

Poſt Neronem GALBA in Iberia, VITELLIVS in Germania, OTTO Romæ imperium adminiſtrauerunt. Magiſter militum Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur. Galba VII. menſe imperij ſui in medio Romanæ vrbis foro capite truncatur. Veſpaſianus duobus prælijs ſuperat Iudæos. OTTO III. regni ſui menſe apud *Vitriacum propria manu occubuit. Vitellius à Veſpaſiani ducibus occiſus in Tiberim projjcitur. leg. Bebriacū

Kkkk Roma-

Digitized by Google

Romanorum VII: imperauit VESPASIANVS annos nouem, menſes vndecim, dies 22. VESPASIANVS apud Iudæam Imperator appellatus, & bellum Tito filio ſuo commendans Romam per Alexandriam proficiſcitur. Tunc Iudæorum regnum finitum eſt. *T*itus Iudæam captam & Ieroſolymis ſubuerſis ſexcenta millia virorum interfecit; vndecies centena millia fame & gladio ex eis periêre: & centum millia captiuorum publice ſunt vẽdita: quia ex omni gente Iudæorum ad tempus *P*aſchæ in vrbe quaſi carcere ſunt recluſi. Oportuit enim in ijs diebus Paſchæ eos interfici, qui *S*aluatorem crucifixerunt. Colligitur omne tempus, in ſecundo anno Veſpaſiani & nouiſſima euerſione Hieroſolymorum CCXV. anni, Tiberij Cæſaris & ab exordio *E*uangelicæ prędicationis, an: XLII. à captiuitate autem quam ab *A*ntiocho perpeſſi ſunt, anni, CCXXXVIII. *P*orrò à Darij ſecundo anno, quo rurſum templum ædificatũ eſt, anno DCLXI. A prima autẽ ædificatione templi ſub Salomone vſq; ad nouiſſimam eius ruinam, quæ à Cæſare Veſpaſiano facta eſt, anno milleſimo centeſimo ſecundo. Veſpaſianus capitolium ædificauit. Germanos rebellantes ſuperat, & Auenticum ciuitatem ædificari præcipit, à *T*ito filio ſuo poſtea expletur, & nobiliſſima in Gallia Ciſalpina efficitur. In Alexandria facta eſt ſeditio. Coloſſus Romæ erectus habens in altitudine pedes CVII. quem in nomen & laudem victorię quã in Germania fecerat erexit. Veſpaſian⁹ mortu⁹ eſt profluuio vẽtris, in villa porpria an: ætat: ſuę LXIX.

Romanorum IIX. *T*itus imperauit annos duos, menſes duos. Titus filius Veſpaſiani in vtraq; lingua peritiſſimus fuit, & tantæ bonitatis, vt cùm quadam die recordatus fuiſſet in cæna, nihil ſe cuiquam præſtitiſſe, dixerit, Amici hodie perdidi diem. Mons * Bibius in *A*ſia ſubtus in vertice tantum eiecit incẽdium, vt regiones vicinas cũ homini-

Nomen montis huius mire variant. Georg. Cedren. Besbius. Silio

hominibus exureret. Titus amphithearrum Romæ ædificauit, & in dedicatione eius quinq; millia ferarum occidit. Romanæ Eccleſiæ ſecundus Epiſcopus Cletus an: XII. Titus vniuerſam Galliam circuiuit, & Auentico ciuitatem, quam pater inceperat, expleuit, glorioſè, eò quod eam diligebat, ornauit. Titus Romam rediens morbo perijt in ea villa qua pater ſuus.

Italico Veſbius aliis Veſuius, Veſenus, Veſuuius. Vide Synonymiam Ortelii. De Veſuuii eruptione Sueton. Tit. cap. 8 Dio in Tito. Plin. Epiſt. ad Taci.

Caput 37. De Domitiano Cæſare.

REGnauit DOMITIANVS annos XV. & menſes V. Titi frater iunior fuit. Domitiani vxor Auguſta appellatur. Domitianus eunuchos fieri prohibuit. plurimos Senatorum Domitianus in exilium mittit. Domitianus templum ſine lignorum adminiſtratione conſtruxit. Primus Domitianus Dominũ ſe & Deum appellari iuſſit. Duos menſes aliter appellari fecit; Septembrem, Germanicum; Octobrem, Domitianum. Domitianus plurimos nobilium exilio damnauit atq; occidit. Domitianus de Dacis & Germanis triumphauit. Domitianus tantæ ſuperbiæ fuit, vt aureas & argenteas ſtatuas ſibi in capitolio poni iuſſerit. Domitianus multos nobilium perdidit, quoſdam vero in exilium miſit. Secundus poſt Neronem Domitianus Chriſtianos perſequitur: & ſub eo Ioannes Apoſtolus in Pathmos inſulam relegatus Apocalypſin ſcripſit. Domitianus rurſus philoſophos & mathematicos Romæ per edictum proſcribit. Domitianus eos, qui de genere Dauid erant, interfici præcepit vt nullus Iudæorum regum reliquus eſſet. Domitianus in palatio occiditur, & per veſpillones ignobiliter portatus ſepelitur anno ætatis ſuæ * XXXVI. al. 30.

Romanorum decimus regnauit Nerua an: I. mẽſes IV. Senatus decreuit, vt omnia quæ Domitianus ſtatuerat, irrita eſſent, & multi, quos iniuſte eiecerat, de exilio ſũt reuerſi. Et Apoſt: Ioan: hoc tẽpore exilio ſolut⁹ Epheſ ſeceſſit; in qua vrbe hoſpitiolũ & amicos amãtiſſimos habebat

Digitized by Google

Nerua morbo periit in hortis Saluſtianis anno ætatis ſuæ 72. cum iam Traianum adoptaſſet in filium. Traianus Agrippinæ in Gallijs Imperator factus, natus in Hiſpania.

Romanorum vndecimus regnauit TRAIANVS annos XIX. menſes VI. Decreto Senatus Nerua in Deos relatus. Ioannes Apoſtolus vſque ad Traiani tempora permanſit. Traianus de Dacis & Scythis triumphauit. Traianus victo rege Decibalo Daciam fecit prouinciam: Iberos, Sauromatas, * Ruinus, Arabes, Boſphoranos, Colchos in fidem accepit. Seleuciam, Cteſiphontem, Babyloniamq; occupauit. Romæ aurea domus incendio conflagrauit. Terræ motu quatuor vrbes Aſiæ ſunt ſubuerſæ. Traianus aduerſus Chriſtianos perſecutionem mouens, multos Chriſtianos interfecit. Traianus Armeniã, Aſſyriam, Meſopotamiam fecit prouincias. Traianus profluuio ventris extinctus eſt anno ætatis ſuæ * LXIV. menſe IX. die IV.

al. Aſriunas. quidam Croneos, quidam Hoſdroenos nominant hic. ſunt qui Agarenos ex Dione legant.

al. 63.

Romanorum duodecimus ADRIANVS in Hiſpania natus conſobrinæ Traiani filius fuit. Adrianus Alexandriam ſubuerſam à Romanis, publicis reſtaurauit expẽſis. Adrianus Traiani inuidens gloriæ, de Aſſyria, Meſopotamia, & Armenia, quas ille prouincias fecerat, reuocauit exercitus. Adrianus Iudæos rebellantes capit. Senatus Traianum in Deos refert. Adrianus in vtraq; lingua eruditus benigniter tributa vrbium plurimarũ relaxauit, * polepticis publicis incenſis plurimos à tributis liberos fecit. Adrianus edictũ dedit, ſine obiectione criminum Chriſtianos non condẽnandos. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur, & vxor eius Auguſta. Adrianus bibliothecam miri operis extruxit. Iudæis rebellantibus Adrianus mittit ad reprimendum exercitum eorum: quæ rebellio finem accepit; & ita oppreſſi ſunt, vt ex eo tempore etiam eis introeundi in

al. polemticis. Corrige tu has voces ex Dione & Spartiano qui de Syngraphis incenſis multa.

in Ieruſalem ſit licentia ablata. Primus ex gentibus Ieroſolymis tunc conſtituitur Marcus Epiſcopus, ceſſantibus his qui fuerant ex Iudæis. Adrianus morbo moritur ſexagenarius.

Romanorum XIII. regnauit Titus, cui nomen ANTONINVS PIVS, annos XXII. menſes * III. cum liberis ſuis Aurelio & Lucio. Antoninus pater patriæ appellatur. Antoninus Pius in villa propria XII. ab vrbe milliario moritur, anno vitæ ſeptuageſimo ſeptimo.

al. menſes 4.

Romanorum XIV. regnauit MARCVS ANTONINVS annis XIX. menſe vno. cum quo conſortes fuerunt regni * Lucius Aurelius & Commodus. Hi primum æquo iure imperium adminiſtrauerunt; cum vſq; ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerint. Lucio Cæſare Athenis ſacrificante, ignis in cœlo ab oriente in occidentem ferri viſus. Luciꝰ Cæſar de Parthis cum fratre triumphauit. Plurimi in Gallijs glorioſe ob Chriſti nomen interfecti. Lucius Imperator anno regni ſui nono in Concordia apoplexia extinctus eſt, ſedens cum fratre in * cubiculo. Pſeudoprophetia quæ Cata-Phrygas nominatur, accepit exordium. Tanta vndiq; tunc fuit inundatio gẽtium, vt totus Romanorum exercitus ad internecionem delectus fuiſſet. Imperator Antoninꝰ multis aduerſum ſe naſcentibus bellis ſæpe ipſe intererat; ſæpe duces nobiliſſimos deſtinabat. Semel * pertinaciter exercitu confligebat in Gothorum regione; & oppreſſo pluuia diuinitus miſſa eſt; cum e contrario Germanos & Sarmatas perſequeretur imber. Chriſtianis militibus fortiter deprecantibus ad extinguendã ſitim illorum hoc fuit præſtitum. Antoninus Commodũ filium ſuum conſortem regni facit. Deſcriptiones iniquas in foro incendi iubet. Leges ſeueriores integra emendatione inſtituit. Antoninus poſt victoriã in editione mune-

al. Lucius & Aurelius Commodus. Hic ſollicite m. ſ. var. lect. noto, propter ingentes diſſenſiones de nomenclatura horum Imp. de qua Baron. ann. 163. 3.

† Capitolin. in Marco habet: in vehiculo.

al. pertinaci exercitu cum eo in Gothorũ regione oppreſſus.

Digitized by Google

nerum mirificus fuit. Smyrna vrbs Aſiæ terræ motu ruit. Antoninus in Pannonia morbo perijt.

Commodus.

Romanorum XV. regnauit COMMODVS annis XIII. Commodus de Germanis triumphauit. Commodus Imperator Coloſſi capite ſublato ſuæ imagini caput iubet imponi. Commodus multos nobilium interfecit. Incendio Romæ facto, palatium, ædes Veſtæ, plurimaq; vrbis pars ſolo æquantur. Commodus ſtrangulatus in domo Veſtali moritur.

Caput 38.

ROmanorum XVI. Ælius regnauit menſes VI. PERTINAX cognominatus: qui obſecrante vxore ſua Auguſta, vt filium ſuum Cæſarem appellaret, cōtradixit: ſufficere, dicens, quod ipſe regnaret inuitus. Occiditur in palatio, IVLIANI iuriſperiti ſcelere, quem poſtea Seuerus apud Miluium pontem interfecit.

Romanorum XVII. regnauit SEVERVS annos XIX. Seuerus Parthos & Auaros ſuperauit. Seuero imperante thermæ ſeuerianæ Romæ factæ. Perſecutio in Chriſtianos facta.* Leonides glorioſe martyrium accepit. CLAVDIO ALBINO, qui ſe in Gallia Cæſarem fecerat, apud Lugdunum interfecto, Seuerus in Britannos bellum transfert, vbi recepta maxima eiuſdem prouinciæ parte, murum per centum triginta quinq; millia à mari ad mare duxit. Seuerus moritur Eboraci in Britannia.

Caput 39.

ROmanorum XIIX. regnauit ANTONINVS cui nomē CARACALLA, Seueri filius an. VII. Antonin⁹ Romę thermas ſui nominis Antoninianas ędificauit. Tam impatiens fuit ſuæ libidinis, vt nouercam ſuā Iuliam vxorē duceret. Antoninus interficit an. ætatis ſuæ XLIV.

Romanorum XIX. MACRINVS regnauit anno vno. Interficitur in Archelaide.

Roma-

Digitized by Google

Romanorum xx. regnauit AVRELIVS annis IV. impudicè. Romæ occiditur tumultu millitari.

Romanorum XXI. regnauit Alexander Mammeæ filius annis XIV. Alexander *Xerxem regem Perſarum glorioſſime vicit. Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ. Alexander occiditur, Moguntiæ ſuper Renum fluuium, tumultu militari.

* Herodian. lib.6. & Lampridius Artaxerxem vocãt.

Romanorum XXII. MAXIMINVS an. quatuor. Maximinus primus ex corpore militari ab exercitu electus eſt Imperator. A Popione occiditur.

Romanorum XXIII. regnauit GORDIANVS. In palatio occiditur Gordianus, cùm de Parthis triumphauit, fraude Philippi Præfecti Prætorii. Philippus filium ſuum conſortem regni fecit, primuſq; omnium ex Romanis Imperatoribus Chriſtianus fuit.

Regnante PHILIPPO milleſimus an. Rom. vrbis expletus eſt. Philippus nominis ſui in Thracia vrbem conſtruit. Philippus ſenior Veronæ occiditur.

Romanorum XXIV. regnauit DECIVS anno vno menſibus tribus: qui in Pannonia inferiori natus fuit. Cum duos Philippos patrem & filium interfeciſſet, ob odium eorum, in Chriſtianos perſecutionem mouet. Antonius monachus in Ægypto naſcitur. Decius cum filio in Africa occiditur.

Romanorum XXV. regnauit GALLVS & VOLVSIANVS Galli filius an. I. menſ. III. Gallus & Voluſianus ab Æmiliano interfecti ſunt.

Romanorum XXVI. regnauit VALERIANVS & GALLIENVS an. XV. Valerianus in Retia ab exercitu Cæſar appellatus eſt. Valerianus in Chriſtianos perſecutione commota ſtatim à Sapore rege Perſarum capitur, ibique ſeruitute miſerabili cõſeneſcit. Sapor rex Perſarum Syriã, Cili-

Digitized by Google

Ciliciam depopulatur Valeriano in Perſas ducto, Sapor Rex de dorſo Valeriani ſemper equum aſcendebat.

Caput 40.

GALLIENVS firmatur in imperio. Germani Rauēnam venerunt. Alamanni vaſtatum Aventicum peruenerunt, inæſtimabili nocumento & plurimam partem Galliarum vaſtauerunt, indeq; in Italiam tranſierunt. Græci Pannoniam occupauerunt. Germani Hiſpanias obtinuerũt, etiam & Syriam incurſauerunt, Francos in eorum habentes auxilio. Gallienus Mediolani occiditur.

Romanorum XXVII. regnauit CLAVDIVS annos XI. & menſes * nouem. Claudius Gothos, Illyricum, & Macedoniam vaſtantes ſuperat. Claudius Syrmij ciuitate Pannoniæ moritur.

al. 8.

QVINTILIVS Claudij * pater à Senatu Auguſtus appellatur. XVII. die Imperij ſui occiditur.

l. frater ex Vopiſco.

Romanorum XXVIII. regnauit AVRELIANVS annos V. & menſes II. Aurelianus, Tetrico apud Catalaunenſem exercitum gubernante, Gallias recepit. Cenobia apud Emmaus non longe ab Antiochia vincitur, quæ, occiſo marito ſuo, Orientis tenebat imperium: in qua pugna ſtrenuiſſime apud eādem pugnauit Pompeianus dux genere Francus, cuius familia vſque hodie apud Antiochiam perſeuerat. Cuius Pompeiani inſtantia maxima pars Aſiæ ditioni Romanæ ſubijcitur: ex cuius ſtirpe EVAGRIVS chariſſimus nobis preſbyter deſcendit. Tetricus Aurelianum Romæ triumphantem & Cenobia præceſſerunt. Aurelianus templum Solis ædificat, Romam firmioribus muris vallat. Aurelianus cum aduerſus Chriſtianos perſecutionem mouiſſet, à fulmine occiditur.

Romanorum XXIX. regnauit TACITVS menſes VII. Quo

Digitized by Google

Quo apud Pontum occiſo, obtinuit FLORIANVS imperium dies 89 qui apud Tharſum interficitur.

Romanorum XXX. regnauit PROBVS annos VI. menſes IV. Probus Gallias à barbaris occupatas, ingenti virtute reſtituit Probus Gallijs & Pannonijs vineas habere permiſit. Probus tumultu militari apud Syrmium in turri, quæ vocatur Ferrata, occiditur.

ROmanorum XXXI. regnauit CARVS cum filio CARINO & NVMERIANO. Carus fulmine eſt mortuus. Numerianus ob oculorum dolorem cùm lectica veheretur, inſidijs Apri ſoceri ſui occiſus eſt, vix fœtore cadaueris poſt aliquot dies comperto ſcelere. Carinus in prælio victus apud Murgum occiditur. Caput 41.

Romanorum XXXII. regnauit DIOCLETIANVS an: XX. qui primo pro ſcelere generum ſuum interfecit. DIOCLETIANVS in conſortio regni ſui Herculium Maximianum adſumit: qui ruſticorum multitudine oppreſſa, qui factioni ſuæ Baccharidarum nomen indiderunt, pacem Gallijs reddidit. Carauſius ſumpta purpurà Britannias occupauit. Narſeus in Oriente bellum intulit. Achildis Ægyptum obtinuit. ob quæ Valerius Maximianus Cæſares aſſumuntur in regno. DIOCLETIANVS etiam affinitate coniungitur: & Conſtantius priuignam Herculei Theodoram accepit, ex qua poſtea ſex liberos Conſtantini fratres habuit; Gallerius filiam Diocletiani Valeriam; ambo vxores, quas habuerunt, repudiare compulſi. Carporum & Baſternorum gentes in Romanum ſolum trãſlati. Primus Diocletianus adorari ſe vt Deum iuſſit: veſtibus, calceamentiſque gemmas inſeruit; cùm ante eum omnes Imperatores in modum iudicum ſalutarentur, & chlamydem tantum purpuream à priuato habitu plus habe-

Digitized by Google

habeκrent. Poſt decem annos Britanniæ rebellantes, ab Aſclepiodoro receptæ. Iuxta Lingonas à Conſtantio Cæſare ſexaginta millia Alamannorum cæſa. Paulatim decimam illo tempore perſecutionem aduerſus Chriſtianos incipiens prælio Galerius ſuperior, Narſeo, vxoribus, ac liberis, ſororibusq; eius captis à Diocletiano ingenti honore ſuſcipitur. Thermæ Romæ à Diocletiano factæ. Diocletianus & Maximianus Auguſti inſigni pompa Romæ triumphauerunt. Nouendecim annis Diocletiano regnante quatuor * Sedum cum populo, eodem iubente ſubuerſi ſunt: Secundo anno perſecutionis Diocletianus & Maximianus Mediolani purpuram depoſuerunt. b Maximianus & Seuerus à Galerio Maximiano Cæſares facti. Conſtantius XVI. imperij ſui anno diem obijt in Britannia.

b. Maximinus

Caput 42.

ROmanorum XXXIII regnauit CONSTANTINVS XXX. annos, menſes decem. Conſtantinus Bizantium ciuitatem miræ magnitudinis ampliauit, & glorioſe conſtruxit: quam ſui nominis Conſtantinopolim appellari iuſſit. Conſtantinus cum matre Helena Crucem Domini noſtri Ieſu Chriſti Hieroſolymis inuenit, effectusq; eſt Chriſtianus ab Helena. Crux Domini Hieroſolymis fabricatur & ſtabilitur. Conſtantinus per ſignum crucis omnes gentes ſuperat. Seuerus Cæſar à Galerio Carnoti cum Galliam regeret, imperator factus. Galerius Maximianus moritur. Conſtantinus filus Conſtantini Cæſar factus. Herculius Maximianus à filia Fauſta detectus, quod dolum Conſtantino viro ſuo pararet, Maſſiliam fugiens occiditur. Galerius Maximianus moritur. Criſpus & Conſtantinus, filius Conſtantini & Licinius adoleſcens Licinij Auguſti filius, Conſtan-

Conſtantini ex ſorore nepos *c* quem cum Criſpus & Lactantius Latinis literis erudiuit. Conſtantinus filius Conſtantini Cæſaris & Liciniæ filius crudeliſſime interficitur. Edicto Conſtantini gentilium templa ſubuerſa ſunt. Romani Gothos in Sarmatarum regione vicerunt. Conſtans filius Conſtantini prouectus ad regnum. Conſtantinus cum liberis ſuis honorificas ad Antonium literas mittit. Conſtantinus extremo vitæ ſuæ tempore ab Euſebio Nicodemienſi Epiſcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat. Conſtantinus bellum parans in Perſas in *d* Aquiloni villa publica moritur, anno ætatis ſuæ LXI. poſt quem tres liberi eius Conſules à Senatu appellantur & Imperatores.

c. al. quem Criſpus & Lactantius in l erudiuit. Corrige hunc mendoſum locum ex Euſeb. Chron.

d. Ieronym. in Chron. Ancyrone. Vide Euſeb. in vita Conſtant. 4. cap. 61.

Romanorum XXXIV. regnauerunt CONSTANTINVS CONSTANTIVS & CONSTANS annos XXIV. menſes V. dies XIII. à quo multi nobilium ſunt occiſi. Sapor rex Perſarum Meſopotamiam vaſtat, Niſibin obſidet. Dalmatius Cæſar quem patruus Conſtantinus conſortem regni filijs dereliquerat, factione Cōſtantij patruelis & tumultu militari interimitur. Ex hoc loco impietas Ariana Conſtantij regis fulta eſt. Carceribus & varijs afflictionum modis primum Athanaſium Epiſcopum perſecutus eſt------iuxta Aquileam à ſe occiditur. Vario euentu aduerſus Francos à Conſtante pugnatur. Multæ orientis vrbes terræ motu horribili conſederunt, Franci à Conſtante perdomiti, pax cum eis facta. Solis defectio. Bellum Perſicum nocturnum apud *b* Signera, victoriam militum ſtabilitate perdiderunt. Neq; vero vllus Conſtantium ex nouem grauiſſimis prælijs contra Perſas bellaſſe acrius conſpexit. Nam vt alia omittam, Niſibis obſeſſa, Nicea & Amida captæ ſunt. A quatuordecim millibus militum, ſexaginta millia victa & capta.

leg. Conſtantinus iuxta Aquileiæ Alſam,

b. Ieronym. in Chron Singarum in quo victoriam militum ſtoliditate perdidimus,

Digitized by Google

Caput 43. MAGNENTIO apud Auguſtodunũ arripiente imperium, conſtans haud longe ab Hiſpania in caſtro cui Helenæ nomẽ eſt, interficitur an. ætatis ſuæ xxx. Quamobrem turbata rep. VETRANIO Murſæ, NEPOTIANVS Romæ Imperatores facti. Romæ populus aduerſus Nepotianum conſurgit. Caput eius ablatum, multorũq; nobilium cædes interea fiunt. Magnentius Lugduni in palatio propria ſe manu interfecit. DECENTIVS frater eius quem ad tuendas Gallias Cæſar miſerat, apud Senonas ſe laqueo ſuſpendit.

Caput 44. GALLVS Cæſar ſollicitatus à Conſtantio patrueli à quo in ſuſpicione ob egregia facta habitus occidit. Siluanus in Gallia res nouas molitur: xxiix. die extinctus eſt. Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, & Lucifer ac Dionyſius Caralitanæ & Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopi, Pangratius Romanus presbyter à Conſtantio damnantur exilijs. Antonius monachus cv. ætatis ſuæ anno moritur, ſolitus multis ad ſe venientibus de Paulo quodam Thebæo miræ beatitudinis viro referre. cuius exitũ breui libello *e* explicuimus. Sarraceni in monaſterium Beati Antonij irruerunt, Sarmatam interficiunt. Conſtantio Romam ingreſſo, oſſa Andreæ Apoſtoli & Lucæ Euãgeliſtæ à Conſtantinopolitanis miro fauore ſuſcepta. Paulinus Treuerorum Epiſcopus in Phrygia exulans moritur. Gratianus qui poſt Imperator fuit, naſcitur. Hilarius cum apud Coſtantinopolim librum pro ſe Conſtantio porrexiſſet, ad Gallias redit. Omnes pæne totius orbis Eccleſiæ ſub nomine pacis & regis Arianorum conſortio polluuntur. Gallia per Hilarium perfidiæ dolos damnat. Conſtantius Mopſocrenis inter Ciliciam Cappadociamq; moritur. anno XLV. ætatis ſuæ.

e ſunt verba S. Hieronymi in chron.

Ro

Romanorum xxxv. regnauit IVLIANVS anno vno, mẽſibus octo. Iuliano ad idolorum cultum conuerſo, blanda perſecutio fuit, illiciens magis quàm impellens. Multi ex Chriſtianis voluntate propria corruerunt. Iulianus in Perſas profectus poſt victoriam à contrarijs hoſtibus ſuperatur; à ſuis conto ilia percuſſus interiit anno ætatis ſuæ aXXVII.

a al. 22 quod Corrigunt alii in.23.

POſt quẽ Iouianus arripuit imperium, Romanorũ xxxvi. Regnauit, IOVIANVS menſibus 8. Iouianus neceſſitate compulſus Niſibeum & magnam partem Meſopotamiæ Saxoni regi Perſarum tradidit. Iouianus in caſtris moritur anno ætatis ſuæ xxxiii. Poſt quem Valentinianus tribunus ſcutariorum apud Niceam Auguſtus appellatus eſt; fratrem Valentem apud Conſtantinopolim in commune aſſumit regni conſortium. Caput 45.

XXXVI. Romanorum regnauit VALENTINIANVS. VALENS ab Eudoxio Arianorum Epiſcopo baptizatus Chriſtianos perſequitur. Gratianus Valentiniani filius Ambianis Imperator factus. Apud Atrebates lana è cœlo pluuia mixta defluxit. Hilarius Epiſcopus Pictauienſis Pictauis moritur. Athanaricus Rex Gothorum in Chriſtianos perſecutione commota plurimos interfecit. Euſebius Vercellenſis Epiſcopus moritur. Valentinianus in Britannia antequam tyrannidem inuaderet oppreſſus eſt. Saxones cæſi Diouione in regione Francorum conſederunt qui ſuperfuerunt.

IN illo tempore Burgundionum LXXX. ferè millia, quot nunquam antea nec nominabantur, ad Renum deſcenderunt, & ibi caſtra poſuerunt, quaſi burgo vocitauerunt, & ob hoc nomen acceperunt Caput 46.

Digitized by Google

Burgundiones: ibiq; nihil aliud præſumebant, niſi quantum pretio ementes à Germanis eorum ſtipendia accipiebant. Et cum ibidem duobus annis reſediſſent, per legatos inuitati à Romanis vel Gallis qui Lugdunenſium prouinciæ & Galliæ domita ciſalpina vt tributarij, publi- (viciosus locus in vtraq; m. ſ.) ce pótuiſſent renuere. ibiq; cum vxoribus & liberis viſi ſunt conſediſſe. Valentinianus ſubita ſanguinis eruptione, quod Græci apoplexiam vocant, Briuione percuſſus moritur.

Caput 47. POſt quem GRATIANVS aſſumpto in imperium Valentiniano fratre cum patruo Valente regnat. Valens legem dat vt monachi militarent: nolentes iuſſit interfici. Alamnnorũ xxx. circiter millia apud Argẽtariam oppidũ Galliarum ab exercitu Gratiani proſtrata.

Caput 48. GEns Hunorũ Gothos vaſtat, qui à Romanis, ſine armorũ congreſſione ſuſcepti, per auaritiã Maximi ducis, fame ad rebellandũ coacti ſunt. Superatis in cõgreſſione Rom. Gothi fundunt in Thracia. Valens de Antiochia exire compulſus Chriſtianos de exilio reuocat. Lachrymabile bellũ in Thracia, in quo deſerẽte equitum præſidio, Romanæ legiones à Gothis vſq; ad internecionem cæſæ ſunt. Ipſe Imperator Valens cum ſagitta ſacius fugeret, & dolore nimio ſæpe ab equo laberetur, ad cuiuſdã villulæ caſam deportatus eſt, quo perſequentibus barbaris, & incenſa domo, ſepultura quoq; caruit.

Caput 49. Recapitulatio. (a al. mille CXXXI. b al. 427.) AB vrbe condita vſq; ad extremum huius operis an. fiunt *a* mille XXXI. hoc modo ſub regibus an. CCXL. ſub conſulibus anni CCCCLXIV. Sub Auguſtis & Cæſaribus an. *b* CCCCXVII. à XV. Tiberij anno & prędicatione Domini noſtri Ieſu Chriſti. A ſecundo anno

Da-

Darij Regis Perſarum, quo tempore templum Hieroſolymis reſtauratum eſt, anni nongenti ſexaginta nouem. Ab Olympiade prima, qua ætate apud Hebræos Iſaias prophetabat, anni 655. A Salomone & prima ædificatione templi anni 1311. A Moyſe & Cecrope primo rege Atticæ anni 1890. ab Abraham & regno Nini & Semiramidis an. 2314. à diluuio autem vſq; ad Abraham ſupputantur anni e 2212. & fiunt ab Adam vſq; ad XIV. Valentis & Valentiniani iterum omnes anni 5588. *Et* quia deinceps varietatibus temporum & incurſionibus barbarorum ita cuncta mixta ſunt vt geſtorum veritas, quæ hiſtoriæ inſerere poſſit, ad plenum reperire non poteſt. e al. 942.

IDACIVS ſeruus Domini noſtri Ieſu Chriſti, vniuerſis fidelibus, in Domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſeruientibus ſibi in veritate Salutem. Caput 50. Concluſio libri.

Probatiſſimorum in omnibus virorum ſtudio, quos præcipue in fide catholica & conuerſatione perfecta, teſtes veritatis diuini cultus docet aſſertio, hucuſq; à ſancto Hieronymo, & ipſo (ſicuti in capite iſtius voluminis præfatio prima declarat) cognomine Euſebio hiſtoria in aliquantis Hiſpaniarum prouinciis deſcripta retinetur. Cui ſi quid poſtea ſubdidi in locis, quibus decuit, certo ſtili ſtudio declaratur. Verum ad hæc ignarus indigniſſimus omnium ſeruorum Dei IDACIVS ſeruus Ieſu Chriſti Domini noſtri, quæ ſequuntur ab anno primo Theodoſii Auguſti, vt comparet, deſcripſi, breui ante factæ præfationis indicio.

COL-

COLLECTIO HISTORICA CHRONOGRAPHICA

ex

IDACIO.

COLLECTORE

Quodam Gallo Carolo, Magno compar.

*INCIPIT LIBER CHRONICÆ TERTIVS.

CAPVT I.

ROMANORVM XXXVII. THEODOSIVS poſt Gratianum regnat annis XVII. Theodoſius natione Hiſpanus *a* prouinciæ Galileæ ciuitatis. A Gratiano Auguſtus appellatur. Inter Romanos & Gothos multa certamina conſeruntur. ---- Theodoſius II. anno regni ſui Auguſtus appellatur. III. regni Theodoſij anno Athanarius rex Gothorum Conſtantinopoli XV. die à quo à Theodoſio fuerat receptus interijt. IV. regni Theodoſij anno in fœda Romanis pace ſe tradunt. Martinus in Gallijs Turonicæ Epiſcopus, & vitæ meritis & patratis virtutum miraculis virtutum in-

ſignis

* Hic titulus eſt in vno manuſcripto: in altero m. ſ. non eſt diſtinctio, ſed capita continuantur.

a. al prouincia Gallia ciuitatis. corrigo ex Zoſimo lib. 4. *natus Caucæ Galleciæ ciuitate.* Scio ab Marcellino in Chr. patriam eius vocari Italiam.

inſignis habetur. Theodoſius quinto regni ſui anno ARCADIVM filium ſuum Auguſtum appellans, conſortem regni ſui fecit eſſe. In VI. regni Theodoſij anno HONORIVS filius naſcitur. VII. an: regni Theodoſij *b* Graotingorum gens à Theodoſio ſuperatur. XI. anno Theodoſius regni ſui Romam cum filio Honorio ingreſſus eſt, legesq; Romanorum integra emendatione edidit. XIV. regni ſui anno Valétinianus iunior, apud Viennam *c* ſcelere Comitis Arbogaſtis occiditur. XVII. anno Theodoſius Metropoli Mediolano defunctus eſt anno regni ſui XVII. à Romanis in Eccleſia ſancti Laurentij ſepultus eſt.

b. al. Grantingorum.

c. al. ſtere. fort. auſteritate vt aliqui legunt.

Caput 2.

ROMANORVM XXXIIX. Arcadius & Honorius filij Theodoſij defuncto patre regnauerunt annis XXX. Anno octauo regni eorum Theodoſius Arcadij filius naſcitur. Anno vndecimo regni Arcadij Martinus Epiſcopus Spiritu ſancto plenus & vir Apoſtolicus tranſit ad Dominum carne depoſita. Cuius vitam & mirabilia quæ fecit, Seuerus, vir ſummus, diſcipulus ipſius, qui & Chronica*a*, alia quàm hæc ſunt, ab initio Generis aperitiſſime ſcripſit.

a. al perniciosiſſime.

Anno XV. regni Arcadij & Honorij Alani, VVandali & Svveui Hiſpanias ingreſſi ſunt tertio Idus Octobris Honorio & Theodoſio Arcadij filijs conſulibus Alaricus rex Gothorum Romam ingreſſus. Cum intra extraq; vrbem cædes agerentur, omnibus indultum eſt, qui ad Sanctorum limina confugerant. Placidia Theodoſij filia, Honorij Imp: ſoror à Gothis in vrbe capta eſt. Alaricus moritur; cui *b* Ataulfus ſuccedit in regno.

b al. Aistulfus.

Anno XVI. imperij Honorij debacchantibus per Hiſpanias barbaris, peſtilentiæ malo in vrbe; opes conditas &

Digitized by Google

ſubſtantiam tyrannicus exactor diripit, & fames dira graſſatur, vt humanæ carnes ab humano genere præ fame fuerint deuoratæ; matres quoq; necatis, vel coctis natorum ſuorum ſint paſtæ corporibus peſte occiſorum. Gladio, fame, peſtilentia beſtiarum infeſtatione interimuntur homines. His quatuor plagis ferri, famis, peſtilentiæ, & infeſtationis beſtiarum vbiq;, in toto orbe ſæuientibus, prædictio à Domino per Prophetas ſuos annunciantes implentur. *c* Anno XVI. Honorij regni Galliciam VVandali occupant, & Svveui in extremitate ſuccedunt. Alani Luſitaniam & Carthaginenſem prouincias, VVandali cognomento Silingi Boeticas ſortiuntur. Conſtantinus poſt triennium inuaſit tyrannidem & ab Honorij duce *d* Conſtantio Narbonæ occiditur. *e* Iouianus & Sebaſtianus tyranni ab Honorij duce Narbonæ interfecti.

Anno XX. imperij Honorij Aiſtulfus apud *f* Narbonam Placidiam duxit vxorem: in quo prophetia *g* Danielis putatur impleta, vt ait, filiam regis Auſtri ſociandam regi Aquilonis, nullo tamen ex ea ſemine ſubſiſtente.

Anno XXII. imperij Honorij Ataulfus à Patricio Cõſtantio compellitur, vt relicta Narbona, Hiſpanias peteret. A quodam Gotho *h* Barcinola iugulatur: cui ſucceſſit VVallia in regno. Cum Patricio Conſtantio pax mox facta, Alanis & VVandalis cognomento Silingis, in Luſitania & Boetica ſedentibus aduerſatur. Conſtantius Placidiam duxit vxorem. Fredibaldum, regem gentis VVandalorum, ſine vllo certamine ingenioſe captum, ad Imperatorem Honorium deſtinat.

Anno XXVII. Honorij regni VVandali per Boeticam à VVallia plurimi ſunt extincti. Alani adeò cæſi à Gothis, fortiter *i* vallato Addacher rege ipſorum, pauci qui ſuperfuerunt, oblito regni nomine Gunderico regi VVandalorum, qui in Gallijs reſidebat, ſe patrocinio ſubiugauerunt.

c. al. anno 15.

d. al. Conſtãtio in Galitia occiditur. Vide Sozom. 9. cap. 13. Et Orteli. Sinonymiam geograph in Narbona.

e. Oros & alii Iouinum vocant.

f. Paul. Diac. lib. 13. ponit Forum Cornelii.

g. Dan. 11.

h. Barcinone ait Oros. 7. c. 43 cum cuius chronologia noſter conuenit hic. Vide Baron. tom 5. an 414. 1.

i. al. vallati ad Dacher regem

runt. Gothi ſedentes in Aquitania Toloſam ſibi ſedem eligunt. à mari inter Rhenum & fluuium Rodanum per Ligerim fluuium vſq; Oceanum poſſident. VValliæ regi eorum defuncto Theudericus ſuccedit in regnum.

ipſorum pauci qui ſuperfuerunt venerunt oblito regni nomine Gunderico &c.

Anno XXV imperij Honorij inter Gundericum VVandalorum & Hermenricum Svveuorum regem bellum ortum eſt. Svveui in Neruoſis montibus à VVandalis obſeſſi. Valentinianus Cōſtantij & Placidię filius naſcitur. VVandali Svveuorum obſidione dimiſſa, relicta Gallicia ad Boeticam tranſierunt. Honorius apud Rauennam Conſtantium conſortem regni facit. Conſtantius Imperator Rauennæ moritur in ſuo tertio conſulatus anno.

k An: XXVIII. imperij Honorij Caſtinus magiſter militū magna manu in auxilijs Gothorū bellum Bœticę VVādalis infert: quos cùm ad inopiā obſidionis arctaret & tradere ſe pararent, inconſulto, publico certamine confligēs, auxiliatorū fraude decept', Terragonas victus fugit.

k al. anno 29.

Trigeſimo Honorius imperij an: l Rauennæ moritur.

l. Paul. Diac. ait Romæ mortuum.

Romanorum XXXIX. THEODOSIVS Arcadij filius poſt obitū Honorij patruelis monarchiam tenens imperat annis tribus & decem annis. Theodoſius Valentinianum amitæ ſuæ Placidiæ filium Conſtantinopoli Cæſarem facit; quem contra Ioannem Tyrannum mittit: à ducibus ſuis m Rauennæ occiditur. Felix Patricius coronatur. VALENTINIANVS Cæſar Romæ Auguſtus appellatur anno XVIII. Theodoſij. Gundericus rex VVandalorum capta Hiſpali cùm inſidias Eccleſiarum intenderet, mox Dei iudicio correptus interijt.

m. de Ioanne Rauennæ occiſo Socrat. 7. cap. 23.

Caput 7.

GVI Gaiſericus frater ſuccedit in regno: An. vno regnauit. Gaiſericus rex VVandalorū cunctaqs eorū familia Mauritania in Affricā tranſijt, interfecto Ermengario rege Svveuorū, iniuriam Sāctę Eulalię in eodem ac ſi nolens vlciſcitur. Conſederunt VVandali in Boetica an: LIV.

NB.

Septimo *n* ann. imperij Theodoſij Aëtius, Dux vtriuſq; militiæ. Sueui initam cum Gallis pacem libera ſibi occaſione conturbant.

n numeri ſequentes ſunt corrupti. ego ex fide m.ſ. do. tu corrige.

Anno IIX. regni Theodoſij Aëtius, Dux vtriuſq; militiæ, Patricius appellatur.

Anno X. regni Theodoſij Burgũdiones qui rebellabant Romanis, à Duce Aëtio ſunt perdomiti.

Anno XIII. regni Theodoſij ab Aëtio Duce & magiſtro militum, Burgundionum cæſa ſunt viginti millia, Gothorum qui eis auxiliauerunt octo millia.

Anno XIV. regni Theodoſij Svveui cum parte plebis cui aduerſabantur, pacis iura confirmant. Emenricus Rex Svveuorum morbo oppreſſus *o* Richilã filium ſuum ſubſtituit in regno, Boeticæ fluuio Gothi proſtrauerunt, auri argentiq; opibus occupatis. Carthago magna fraude decepta. Bellum Gothicum ſub Theodorico rege apud Toloſam Littorius Dux Romanus *p* cum auxilijs Hunorum manu magna irruens, cæſis parte plurima ſuis, ipſe vulneratus, à Gothis poſt dies paucos capitur & occiditur. Geiſericus Rex Svveuorum multas in ſacerdotibus fecit ſtrages. Richila Rex Svveuorum qui Geiſerico ſucceſſerat, Emeritam ingreditur.

o al. Richildã.

p Vide Baron. tom.5.an.439. 16.

Anno XXIV. regni Theodoſij Solis facta defectio. Richila Rex Svveuorum Emeritæ gentilis moritur: cui mox filius ſuus Richarius ſuccedit in regno. Agilulphum Gothum nobilem *q* Hiſpali Cæſarius Comes iugulat. Richarius rex accepta in coniugium Theodora Gothorum regis filia Gvvaſconias deprædatur.

q al. vitioſe: ininpletum Cæſaris iuſſu.

Anno XXVII. regni Theodoſius moritur Conſtantinopoli anno ætatis ſuæ XLIX.

Digitized by Google

POſt quem XL. MARTIANVS à militibus & ab exercitu, inſtante etiam Pulcheria ſorrore Theodoſij, regina, efficitur & ipſe ſublimatur in regno, eâque Valentinianus in r coniugium aſſumpſit. Valentinianus & mater Placidia moriuntur Romæ. In Gallia terræ motu facto, tertia feria poſt Solis occaſum ab Aquilone plaga è cœlo ruens quaſi ignis & ſanguis efficitur. *Caput 4.*

r corrig. conſortium, imperii ſcilicet.

GEns Hunorum pace rupta in Gallias irruit. quos cum Aëtius Patricius venientes comperiſſet, ſanctum Anianum Aurelianenſem Epiſcopum ad Theodorum regem Gothorum in legationem dirigit, petens auxiliare contra Hunos ſubſidium: & ſi ſuperaret, mediam partem Galliæ Gothis daret. Cùm à Theodoro rege huius petitioni annuēte auxilium fuiſſet promiſſum, Aëtius legatos mittens ad Attilā regem Hunorum, obuiā petens auxilium contra Gothos, qui Gallias putabantur inuadere: ſi præualerent Huni contra Gothos, medietatem Galliæ ab Aëtio perciperent. Attila Rex cum Hunis feſtinans & parcens ciuitatibus Germaniæ & Galliæ, contra Gothos ſuper Ligerim fluuium, non procul ab Aurelianis confligit certamine. Cæſa ſunt Gothorum ducenta millia. Theodorus rex hoc occubuit prælio. Cæſa ſunt Hunorum centum quinquaginta millia. Ciuitas Aurelianis orationibus Beatiſſimi Aniani liberata eſt. Huni repedantes Trecaſſis in Mauriacenſi conſederunt Campania. Thorſimodus filius Theodori, qui ei ſucceſſit in regnum, collecto Gothorum exercitu, patrem vlciſci deſiderans, cum Attila & Hunis Mauriaco confligit certamine, ibíq; tres dies vtræq; phalanges inuicem præliantes: & innumerabilis multitudo gentis occubuit. Aëtius cum eſſet ſtrenuiſſimis conſilijs, per noctem ad Attilam veniēs, dixit ad *Caput 5.*

Digitized by Google

eum, optabilem duxeram, vt tua virtute regionem hanc à perfidis Gothis potuiſſem eripere; ſed nullatenus fieri poteſt: cum vſque nunc cum minimis pugnatoribus prælias, hac nocte Theodericus germanus Thorſimodi cum nimia multitudine & fortiſſimis Gothorum pugnatoribus aduenit: hæc non ſuſtines. atq; vtinam euadere poſſis. Tunc Attila dedit Aëtio decem millia ſolidorum, vt per ſuum ingenium Pannoniam repedaret. Ipſaq; nocte Aëtius ad Thorſimodum perrexit, dicenſq; ei cauſam conſimilem: quod apud viles Hunorum pugnatores vſq; nũc pugnauerit; nam maxima multitudo & fortiſſimi pugnatores à Pannonijs ipſa nocte ad Attilam venerat, & audiſſent fratrem ſuum Theodericum maures Gothorum occupaſſe, regnumq; velle arripere: niſi feſtinus ad reſidendum pergeret, periculum adeo grande haberet. Acceptis idemq; Aëtius à Thorſimodo X M. ſolidis, vt ſuo ingenio à perſecutione Hunorum liberati Gothi ad ſedes proprias remearent. Protinus abierunt. Aëtius vero cum ſuis etiam Francos ſecum habens, poſt tergum duxerat Hunorum quouſq; ſ Toringia à longe proſecutus eſt; præcepitq; ſuis, vt vnuſquiſq; nocte vbi manebat, decem ſparſim focos facerent, vt immenſam multitudinem ſimularẽt. Quieuit hoc prælium Aëtij conſilio Gallia ab aduerſarijs liberatur. Poſtea cum à Thorſimodo regi & Gothis hæc factio perlata fuiſſet, requirente promiſſionem Aëtij implẽdam; & ille renueret, per pacis iura orbiculum aureum gẽmis ornatum, penſans libras quingentas, ab Aëtio compoſitionis cauſa tranſmittitur Thorſimodo: & hæc iurgia quieuerunt: quæ ſpecies deuotiſſimè vſq; in hodiernum diem Gothorum theſaurus pro ornatu veneratur & tenetur.

[margin: …ſall. Turingia. … à Gothis.]

Anno

Anno u tertio Principis Martiani Huni in Italiam irruunt, eamque deprædantur aliquantis ciuitatibus direptis, diuinitus partim fame, partim morbo, partim plagis cœleſtibus finiuntur, iuſſu Martiani ab Aëtio duce cæduntur, in ſedes ſuas coacti reuertũtur: & mox Attila moritur. Thorſimodus Rex Gothorum à Theudorico & Friderico fratribus interficitur. Cui Theudoricus ſucceſſit in regno.

u al. ſecundo.

Tertio regni anno Principis Martiani regina moritur Pulcheria. Aëtius Dux & patritius fraudulenter Valentiniani Imperatoris manu propria occiditur.

Septimo regni anno Princeps Martianus per duos barbaros familiares Valentiniani occiditur. Poſt quem mox x Maximianus ex conſulibus, XLI. Romæ Auguſtus appellatur. Qui cum Imperator factus relictam Valentiniani ſibi duxit vxorem. Maximianus quarto regni ſui y mēſe vrbe Romæ tumultu militari occiditur.

In ipſo anno Auitus Gallus ab exercitu Gallicano, primo Toloſæ, dehinc apud Arelatum Auguſtus appellatus Romam pergit.

x alij Maiorianum vocant.
y corrige: an: ſi de Maioriano intelligas. ſcio à quibuſdã hic poni Maximum tyrannum qui poſt duos mēſes peremptus: de quo forte noſter.

Capùt 6.

ROmanorum XLI. Marcianus quarto iam regni ſui ann. obtenta monarchia per Auitum Gallum, qui à Romanis euocatus & ſuſceptus fuerat imperator. Legati à Marciano pro z vnanimitate mittuntur imperij Gaiſericus ſollicitatus relicta Valentiniani a & malam famam diſpergit, priuſquam Auitus Auguſtus fieret Romã ingreditur, ditatuſq; opibus Romanorũ Carthaginem redit, relictam Valentiniani & filias duas & Aëtij filium Gaudentium ſecum ducens. Syveui Carthaginenſ. regio-

z m. ſ. animitate.
a al. malum fame.

regiones quas Romanis reddiderant, deprædantur. Martianus & Auitus concordes principatu Romano vtuntur imperio. Svveui Targonenſem prouinciam vaſtãt. Theudoricus rex poſt irritam fidem imperij in Svveuos legatos mittit vt ſe à prouincijs, quas inuaſerant, remouerent. Conſilio & conſenſu Auiti Imperatoris Theudoricus rex contra Svveuos mouit exercitum & in Targonenſem Campaniam ſuper b Vrbicam fluuium cum Richario rege Svveuorum confligit certamine, plurimisq; Svveuis extinctis, ipſo rege c placito in Gallicias fugaciter fecit adgredi, ipſoq; in itinere Theudoricus cum Gothis qui in Hiſpania conſidebant captiuitate vaſtauit, & multas diripit ciuitates; ſanctasq; baſilicas effringunt; Richarius ad locũ vbi d Portegale appellatur profugus redit, à Theudorico captus ducitur & in cuſtodiam redigitur. Svveui oblito regno ſe tradunt Theudorico, ibique regnum eorum deſtructum eſt. Auitus Imperator legatũ ad Theudoricum cũ ſacris muneribus mittit, nuncians in Corſica cæſa multitudine VVandalorum, Auitũ de Italia ad Gallias Arelatem ſeceſſiſſe. Orientalium naues Hiſpalenſes veniẽtes per Martianũ exercitum cæſum nunciãt. Occiſo Richario rex Theudoricus de Gallicia ad Luſitaniam venit. Svveui denuò regem Maldra ſibi conſecrant. Theudoricus Emeritam deprædari molitur. Auitus III. anno quàm à Gothis & Gallis factus fuerat Imperator, caret imperio, Gothorum promiſſis deſtitutus & auxilio, caret & vita. VII. anno imperij ſui moritur.

b. al. Vrbeam.

c. al. rege placatu, locus corruptus eſt.

d. al. Portugale.

Caput 7.

ROMANORVM XLII. MAIORIANVS in Italia, & Conſtãtinopoli LEO Auguſti appellantur. Theudoricus aduerſis ſibi nuncijs territus mox poſt dies Paſchæ de Emerita egreditur Gallias repetens, par-

tem

tem ex ea quam habebat multitudinem variæ nationis, cum ducibus ſuis ad campos Galliciæ dirigit: qui dolis & periurijs inſtructi, ad Svveuos, qui remanſerant, iuſſam ſibi expeditionem ingrediuntur pace fucata ſolita arte perfidiæ. Nec mora: illis cedit multitudo Romanorum: ſanctæ effringuntur Eccleſiæ, omnis ornatus & vſus aufertur, Epiſcopi, Clerici captiuantur, domus dantur incendijs. Agilulfus dum regnum Svveuorum ſperat, Portugali moritur. Svveui in ſolitam perfidiam verſi, regionem *e* Galliæ adhærentem fluuio Durio circa littora remanentes deprædantur. Gothicus exercitus duce ſuo Cyrola à Theudorico rege in Hiſpanias miſſus ſuccedit ad Boetica. Theudoricus duce ſuo *f* Semnerico exercitus ſui aliquantam partem ad Boeticam dirigit. Cyrola reuocatur ad Gallias. Svveui Luſitaniam cum Maldare rege & alij cum Richmundo *g* Gallias deprædantur. *h* Alxeroli ad Boeticam pertendentes. Maldras germanum ſuum nomine fratris interfecit, & Portogali caſtrum inuadit. Legati à Maioriano Auguſto & Theudorico, pace inter ſe inita, ad Svveuos & VVandalos diriguntur.

e. al. Galliciæ.

f al. Sunerico

g. al Gallicias
h. al Atioli. vocant alii Verulos.

Anno IV. regni Maioriani Maldras rex iugulatur menſe Maio. Maiorianus imperator Hiſpanias ingreditur, ad Carthaginenſem prouinciam pertendens: naues ad trāſeundum aduerſus VVandalos præparare iubet, quas VVandali ſubripiunt. Maiorianus Imperator ſua ordinatione fruſtrata ad Italiam repedauit. Gothicus exercitus à Sunnarico & Nepotiano Comitibus vertitur. Svveuos deprædantur. A Theudorico legati ad Svveuos veneniunt & recurrun, à Theudorico legati ad gentes, pace poſtulata & obtenta reuertuntur.

Anno V. Maioriani regnum Gaiſericus rex à Maioriano Imperat: per legatos poſtulans. Maioriano de Gallijs ad Romam redeunte Romano imperio vel res neceſſari-

Digitized by Google

i forte Seueri fraude Vide Marcellin. & Caſsiodor. cap. 8.

as ordinante, Richimeris Svveuorum conſilio, *i* Sultus fraude interficitur.

Romanorum XLIII. SEVERVS à Senatu Romæ Auguſtus appellatur anno imperio Leonis quinto *k* Atrapennus Galliarum Comes & ciuis inuidus Ægidio inſignis inimicus ---- Gothorum fœderatur. Narbona traditur Theudorico. Menſe Iulio in Gallicia coruſcatione villæ exuſtæ, & greges ouiũ concremati, carnes conciſæ, pluuiæ de cœlo mixtæ cadunt: duo adoleſcentes carne inuicem ſolidati adhęrentes ſunt mortui. In *l* Armenia prouincia Fridericus frater Theodorici regis inſurgens cum his, cum quibus fuerat, ſuperatus tunc occiditur. Luna XV. tunc conuerſa eſt in ſanguineam ſpeciem. Luna V. Sol ab hora tertia vſq; ad horam nonam obſcuratus eſt. Vvandali per Marcellinum in Sicilia cęſi effugantur. Ægidius Comes veneno perijt.

k. alii vocant Atrabenum.

l. al. Marinonicana.

Romanorum XLIV. regnat ANTHEMIVS. Romæ Auguſtus appellatur. Anno octauo Leonis imperij expeditio ab Africa aduerſus Vvandalos ordinatur. Per Theudoricum Salla legatus mittitur (ad) *m* Remundum Regem Svveuorum; qui reuerſus eum à fratre ſuo Theodorico nunciat eſſe interfectum. Gothi qui ad Vvandalos miſſi fuerant *n* ſupradictæ expeditionis rumore perterriti reuertuntur. Conembra ciuitas in pace decepta domibus deſtructis cum aliqua parte murorum, habitatores capti atq; diſperſi, & regio deſolatur & ciuitas.

m. al. Renuſmundum.

n al. ſupradicta expeditione Romanorum.

Anno II. Anthemij in medio Toloſæ ciuitatis ſanguis erupit de terra & tota die fluxit, ſignficans Gothorum dominationem ſublatam, Francorum aduenientc regno. Exercitus Leonis aduerſus Vvandalos cum tribus ducibus deſcendit. Richimeris gener Anthemij Imperatoris & patricius factus adfatim degradatum ad priuatam vitã filio eius occiſo. Aduerſus Romanorum imperium *o* cõuentiq;

Locus corruptus. o conuenti

uentiq; ſunt Vvandali conſolentis Gothi eodem tempore legati deſæuiunt, partem etiam Luſitaniæ deprædantibus Richimundo cum Svveuis ad Imperatorem tranſeunte. Duriſſimus extra ſolitum hoc eodem anno imber hyemiæ & æſtatis, autũniq; fructuũ mutatione diffũditur.

quærunt Wandali conſulentes Gothos eodem tempore hoſtes ligaque deſæuiunt.

Temporibus Imperatoris Honorij regnum Gothorũ poſt captam Romam bifaria diuiſione partitur; & qui in Italia cõſederunt, ditioni imperij ſe tradũt: reliqui Aquitania prouincia, ciuitate Toloſa eligentes ſedem, Regem eligunt Ataulfum; poſtea, vt ſupra geſta cõfirmant, à Gothis regnatum eſt; in his vero qui in Italia conſidentes, Romano pertinebãt imperio, Theodoricus natione Macedo permiſſu Leonis Imp. principatum aſſumpſit, ſicut huius lib. geſta teſtãtur. Nã ille alius Theudoricus Theodori regis filius natione Gothus fuit.

Caput. 9.

Natiuitas Theodorici regis ex genere Macedonũ ita fuit, qui in Italia Gothis & Roman. regnauit. Idacius patritius & vxor eius Eugenia cum ſine liberis eſſent, & habuerunt in miniſterio creditorium ſibi puerum nomine Theodorum & puellam nomine Liliam: quos cum comperiſſent diligentes ſe, coniugium ꝓmiſerunt copulare; erantq; ambo natione Macedones, vnde parui captiui erant adducti.

Eadem Aimoin lib. 1. de geſt. Franc.

Caput 10.

Eugenia iuſſit puellę cũ ad viri coitũ acceſſeris, quodcũq; eadem nocte ſopore ſomnij viſaueris, mihi in craſtino narrare nõ ſileas, quia creditur veritate ſubſiſtere, ꝙ nubentes prima nocte viſauerint, Qui cũ coniugati eadẽ nocte fuiſſent, vidit puella ſomnium, ꝙ natus illi fuiſſet arbor exiliẽs de vmbilico ventris tam excelſa, ꝙ nubes penetraret. Narrauitq; viro ſomnium, iuſſionem dominę ſuę & viſionem quã viderat: dixitq; ad eã vir ſuus, cùm ſteteris in cõſpectu dominę tuę eo ꝙ ſine liberis eſt, ſic dices ad eã, Viſaui hac nocte equũ & equã, ambos pulcherrimos cunctorũ & comam nimia pulchritudine habẽtes: ſequebatur eos tertiꝰ equꝰ paruulꝰ eorũ cõſimilis & ambulabãt in domo dominorum meorũ

Digitized by Google

Quod cum dixeris, inuenies gratiam in conſpectu eius. Surgenſq; Lilia, omnia ſicut vir præceperat, protinus nũciauit dominæ ſuæ. Eugenia cum audiſſet viro narrat: putauerunt liberum eſſe futurum repleti gaudio Theodorũ & Liliam liberos eſſe iuſſerunt, & per tabularum ſcriptionem firmantes etiam rebus plurimis ditauerunt. Conceptum Lilia peperit filium nomine Theodericum; qui diligenter nutritus eſt: Idacio & Eugeniæ pręſentatur cum puero quem ſecum eſſe iuſſerunt, tanto eum amplectẽtes amore, vt ipſum ſibi adoptarent in filium. Creſcenſq; puer decorus valde cubitũ ſuper aliorum ſtaturã effectus eſt, prudẽs & fortis valde. Defuncto Idacio & Eugenia præcepto Imperatoris Leonis Theodoricus iuſſus eſt militare, duodecimq; an. militiã agens tantę fortitudinis & *ingenij* prælia geſſit, primum vt ab omnibus ſenatoribus pallatij vehementer diligeretur. p Poſt triennium ſagaci inuidiæ morbo aduerſus eum dolore fremebant, inueſtigantes, quali iuſſu Imperatoris interiret. Ptolomæus quidam ex ſenatoribus huius conſilij tacitus contrarius vehementer, cum Theoderico amicitias iniens, vſq; diem obitus cuſtodiuit. Gothi poſtquam Romam vaſtauerunt, & terram Italiæ poſſederunt, ſeditioni Imperatoris Leonis ſpontanei tradiderunt..... ab Odoagro rege & Erolis & reliquis vicinis gentibus aſſidue vaſtarentur, per legatos Leonem Imperatorem poſtulauerunt, vt Theodericum eis inſtitueret patricium, vt per ipſum aduerſariis reſiſterẽt. Quod Leo Imperator clementer annuens, cum conſenſu ſenatus Theodericum Romam direxit: qui à Romanis ſeu Gothis patriciatus honore glorioſe ſuſceptus eſt, & cum Herolis plurima prælia geſſit. Nam quadam die cum apud Odoacrum regem & Herolos Theodericus cum Gothis prælium concitaſſet, Theodericus fugiens cum ſuis Rauennam ingreſſus eſt: ibiq; mater ſua Lilia obuiam veniẽs incre-

p al. poſtremũ.

increpans eum dixit, Non eſt vbi fugias, fili, niſi vt leuem veſtimenta mea, vt ingrediaris vterum de quo natus es. Quod ille audiens nimium confuſus, cum ſuis quos potuerat reperire, plus mori volens quam viuere, obuiam Odoagro & Herolis exiuit. Qui cũ eis imparatis & diſperſis obuiaſſet, tandem cum paucis eos ſuperat: reſumptis viribus Gothi ſe colligentes perſequũtur Odoacrum: quem cum vxore & liberis vinctum interfecit; gẽtemq; & regnũ Herolorum deleuit. Quod cum perlatum Leoni Imperatori fuiſſet, & ſenatus ſæpius ſuaderet, vt Theudericum deleret, pręcepit eum ad ſe venire: Theudericus collectis ſecum vtiliſſimis pugnatoribus Gothorum, armatuſq;, vt qui nobilis erat vtrinq; duodecim millibus tantum euectu nauali quaſi obediens in occurſum Leonis Imperatoris Conſtantinopolim venit. Amicus eius Ptolomæus nullo ingenio ſcire poterat, qualiter eidem res, quæ agebantur, narraret, niſi tantum in conſilia prudentiſſime & ſubtili ordine, qui Theoderico erant contrarij deſtruebat. Decretum Imperatoris Leonis & ſenatus erat, vt cum in palatium ingrederetur. à cunctis membratim & ſeparatus à ſuis interficeretur. Conſilio Ptolomæi amici ſui de hoc periculo liberatur, dicentis ad Imperatorem, Non eſt vtile gloriæ tuæ, vt homo ille ſic fraudulenter interficiatur, ne dictum ſit à ſuis qui cum eodem venerunt, quód non publice eum potuiſſetis interficere, niſi ingenioſe ſeparatum à ſuis. Sed iube eum vinctum tenere, & mittantur ſeniores ſenatores ad caſtra Gothorum foris ciuitatẽ, narrantes eis, qui cũ Theoderico venerunt, offenſionẽ Theoderici & iram glorię tuæ, eo ꝙ dignus eſt morte; ipſi decernant, vtrum capite truncatur, an beſtijs deuorandus tradatur. Cumq; placuiſſet conſiliũ Ptolomæi, tranſmiſſis quinq; ſenatoribus, qui præerant cæteris, & Ptolomæus cum ipſis hæc verba Gothis nuncianda. Ibiq; Ptolomæus ſecretiſſi-

me mittens puerum, nuncians Gothis, vt cum ipſe & reliqui ſenatores eis verba hæc narranda accederent, eos Gothi cingerent & ligarent, imperatori mandantes, niſi dominum noſtrum Theodoricum viuum & ſaluum nobis redderet & ſacramentis firmaret incolumes nos cum ipſo remeare permittat, ſenatores hos interficimus, & aduerſus ciuitatem hanc qua virtute poſſumus præliabimus. Quod cum cõſilio Ptolomæi fuiſſet impletũ, Theodoricus vinctus in palatio tenetur, & Ptolomæus cum ſocijs itemq; vinctus ſub eiuſmodi ordine tenetur à Gothis. Vellet nollet Imperator Theodericum ſanum Gothis reddidit. Inſuper promittens eum cum ſuis incolumem patriæ remeare. Saluatus Theodericus conſilio Ptolomæi, regreſſus Romam Auaris bellum intulit; plurimæ ſtrages vtrinq; factæ: Huni Italiã inundantes Theodericũ & Gothos ſuperant, plurimas ciuitates Italiæ vaſtant. Tandem Theodericus reſumptis viribus irruit ſuper Auaros, quos victos Pannoniã in fugam dirigit: quos cum ſequeret finibus in Pannonię nõ eſt auſus ingredi; ibiq; tũ caſtra locauit, cũ quatuor pueris in equis ſedentibus extra caſtra ſibi quintus egreſſus eſt, vt pręuideret, ne forte Auari denuo aduerſus ipſum inſurgerent. Cùm iã procul à caſtris eſſet, Auar, nomine Xerſes vtiliſſimus cunctorũ ſingulis ad prępuidẽdum Theodericũ, cum caſu ei obuiaſſet & à Theoderico conſpectus fuiſſet, miſſi à Theoderico tres viri bellatores, vt eum aut viuum caperent, aut interficerẽt. Quos Auar fugam fingens, ſingillatim interfecit. Denuo Theodericus alios tres viros ad ipſum capiendum direxit, qui iterum ab ipſo interfecti ſunt. Poſtea Theodericus ſingulare certamen cum Auare iniuit; quẽ conto in brachium percuſſit: diutiſſime inuicem cum equis girantes, à Theoderico Auar ſuperatus eſt. Quem vinctũ Theodericus ſecum ducit ad caſtra: quem cũ cognouiſſet fortiſſimum

eſſe

Digitized by Google

eſſe in bello, verbis & blanditijs ei ſuadebat, vt ſuo ſacramento fidem Theoderico promitteret, & eũ poſtea multis muneribus Theodericus ditaret. Quod Auar Xerſes nomine vehementer renuens, fidem promittere noluit, niſi ad terram ſuam cupiens remeare. poſtea minis & diuerſis afflictionibus à Theoderico coactus eſt: ſed tamen eius imperiũ denegans, fidem penitus promittere noluit. Cumq; vehemẽter renueret, permiſit eum Theodericus ad patriam remeare. Natans cum equo ꝑ fluuium Iſtrum, ait, Liberatus ſum ab dominatione tua: libero me arbitrio eſſe cognoſco: nihil ſuper me eſt tua poteſtas: reuertar ad te, eroq; tibi fideliſſimus cæteris. Quem Theodericus multis opibus ditans, cunctis dilectiſſimũ habuit: & cũ plura *prælia* cum VVandalis & *S*vveuis cæteriſq; gentib⁹ habebat, eũ ſemper proximũ & fortiſſimum præliantẽ ſuæ cuſtodię in agminibus cognoſcebat, ideoq; à Theoderico vehementer dilectus eſt. Cũq; vtilitas Theoderici & prælia quæ geſſerat, perlata ad aulã Imperatoris fuiſſent, Leo *Imp.* iuſſit eum denuo venire, conſilio ſenatus, vt tractatũ perficerent, que.n de ipſo inierãt. Iuramento ſenatores conſtringit, vt huius conſilij nullus proditor eſſet: & ſi quis agnitus eſſet capite puniendus eſſet. Tunc Theodericus dirigens ſecrete puerũ ad Ptolomęum, inquirens quæ ſuæ vtilitati proficerent; aut veniret, aut forſitan oporteret renuere. *P*tolomæus his verbis ſecretiſſime dixit ad puerũ, Nihil penitus Theoderico remando, hodie dies feſtus eſt, iuſſione Auguſti omnes ſenatores in aula imperij diſcũbent ad prandium, tu vero ad inſtar pueri mei mihi ad dorſum obediens, diligenter attende, quod ad ſenatũ loquar fabulis, protinus reuertens nuncies ad eum qui te miſit. Quod cum puer ille huius eadem die obediret, diſcumbentibus ſenatoribus ad prandium, dixit Ptolomęus, Lętus dies huius prandij ſit, iocundemus in fabulis:

Cum

Digitized by Google

Cum eſſet eo fortiſſimus beſtiarum, fuit electus à cunctis beſtijs rex, venienteſq; cuncti in eius occurſum, cùm eſſet iam hora prandij, venit ceruus. Cum adoraſſet leonem, apprehendit cornu eius, vt ei ceruus eſſet ad prandium: ille vehementer retrahens cornu amiſit, curſuq; veloci fugit in eremum. Iuſſu Leonis inter has beſtias miſſa eſt vulpes, vt eum veniendum ſubuerteret. Illa cũ ſit ingenioſa, artis ſuæ iuramentis non pauida ſacramentis præuentum ceruum in conſpectu Leonis adducit. Qui cum adoraſſet Leonem ab ipſo Leone capitur, & membratim diſrumpitur. Vulpes illa furtim ablatum cor eius comedit. Cor cerui ad manducandum inquirens leo & fremens vehementer: omnes beſtiæ pauefactæ tremebant, eo quod cerui cor inuenire non potuiſſent, dixerunt, Vulpes quæ eum adduxit, ipſa proximior cũctis fuit, quando diſruptus fuit, illa furata eſt cor eius. Apprehenſa cùm eſſet in pœna & quæreretur ab ea, vt redderet quod furauerat, dixit, Sine culpa pœnas patior. Ceruus ille non habuit cor: nam ſi cor habuiſſet, ego ei præualere non potuiſſem, nec hic vnquam veniſſet, primum amiſſo cornu vix tandem euaſit; quo pacto cor habens hic reuerti potuerat. Puer ille diligenter audiens memoria retinens, Theodorico velociter narrauit conſilium Ptolomæi: iterum Theodericus de periculis liberatur. Poſt hæc remanẽs ditioni Imderij cum ſumma felicitate XXV. annis cum Gothis regnauit. Fiunt omnes anni quibus Theodericus regnum tenuit in Italia, triginta duo. A finibus Pannoniæ vſque ad Rhodanum fluuium: à Tyrreno mari vſque alpes, Penninas & Iſera fluuium. Vnum tantum modium plenum terræ annis ſingulis ærarijs publicis ſoluebat, vt diceretur, Theodericus rex modium plenum ærarijs per ſingulos annos reddet publicis, de cre-

Aimoin. modium numorũ explicat lib. 1. cap. 10.

cum

tum imperij, vt amplius ei nullo tempore quæreretur. Ciuitates vniuerſas quas regebat, miri operis reſtaurari & muniri ſolertiſſime fecit. Palatia quoque ſplendidiſſima Rauennæ vrbis, Veronæ & Papiæ cui Ticinum cognomentum eſt fabricari iuſſit. Tantæ proſperitatis poſt regnum tenuit, pacem cum gentibus habens, vt mirum fuiſſet. Cuius filiam SIGISMVNDVS rex Burgundiorum habuit vxorem.

Quadã vice Clodoueus rex Francorũ & Alaricus rex Gothorum, qui ſedẽ Toloſæ habebat, poſt multa prelia quæ inuicẽ geſſerunt, intercedentibus legatis cùm pacem inire cœpiſſent huius conuenientiæ, vt Alaricus barbam tangeret Clodouei effectus patrinus, perpetuam adinuicem pacem ſeruarent & ad huius placida conuentionis nec Francus nec Gothus armatus penitus accederet. Stauentes diem ad locum deſignatum adinuicem; ibiq; legatus Clodouei Paternus nomine ad Alaricum acceſſit, inquirens vtrum eo habitu Gothi ſine armis quo ſpoponderant, placitum cuſtodirent; aut forte more ſolito, vt poſt probatum eſt, mendaces apparerent. Cum loqueretur Paternus cum Alarico rege, nuncians ſalutem Clodouei; & diligenter inquirens, quo ordine deberent coniungere, Gothi fraudulenter q buxos pro baculis in manu ferentes. Apprehenſum vnum ex his Paternus extrahit dicens, Mendacia tua placita ſunt, rex, vt fraude coneris cum tuis Gothis dominum meum & Francos decipere. Accepto placito cum Alarico ſpondens Paternus pro Frãcis ad iudicium Theoderici regis Italicæ, huius rei terminus fieret. Ibi legatus Alarici regis & Paternus directus à Clodoueo ad conſpectum properant

Cap. 10.

q. al. vxes. Aimoin. vocat ferreum oſtii obicem lib. 1. cap. 10.

Digitized by Google

Theoderici. Exponens per ordinem Paternus cauſam Clodoueo & Francis quod legatus Alarici denegare non potuit, niſi tantum petens, vt iudicium Theoderici finiretur. Cogitãs in ſemetipſo Theodericus hui⁹ cauſę euẽtum & futuris temporibus quæ oportebat obliuioni non tradens, Zelum aduerſus hos duos reges retinens, dicens, His legatis in craſtinum, quod attentius huius rei pro pacis concordia vt iuſtitiæ ordo popoſcerit, cum ſenioribus palatij pertractare potuero, fratribus meis cum integra dilectione & amore profuſo mandare non ſileo tractansque in arcano cordis quod iam olim celauerat, cupiens hos duos reges ab inuicem ſemper eſſe diſcordes, tale inter eos demum iudiciũ terminauit, vt difficile Gothis, quos Alaricus regebat huius culpa compleretur; vt veniret legatarius Francorum ſedẽs ſuper equum, contum erectum tenens manu ad aulam palatij Alarici, & tamdiù Alaricus & Gothi ſuper eos ſolidos iactarent, quouſq; legatum & equum & acumen conti cum ſolidis cooperirent. Renũciantes legati Alarico protinus, quod Theodericus huius rei terminaſſet iudicium. Et cũ eſſet difficilè hæc Alarico & Gothis ſupplere, volentes fraude Paternum legatum Francorum decipere, qui in ſolario, miſſo per noctem quod ſuppoſitum erat, ruens fracto brachio vix tandem euaſit. Ducenſq; eum Alaricus in caſtrum, ſuos oſtendens theſauros, cum ſacramento dicens; amplius ſolidos non habere, quàm ad præſens arcis plenis oſtenderit. Vbi Paternus vnum ſolidum de pugno extrahens ſuo proiecit dicens, His ſolidis ſit arrabo ad partem domini mei Clodouei regis & Francis. Reuertens ad Clodoueum narrans per ſingula. Clodoueus aduerſus Alaricum arma commouet, quem in Campania Nodauenſi X. ab vrbe Pictaua milliario interfecit, &

maxi-

maximam partem exercitus Gothorũ ibi gladio trucidauit, regnumq; eius à Ligeri fluuio & Rhodano per marę Tyrrhenum & montes Pirenæos vſq; Oceanum marę abſtulit, quod hodieq; ditione condigna permanet ad regnum Francorum.

THEODORICVS cum Papam Romæ Apoſtolicum virum IOANNEM ſine culpa morte damnaſſet, & Symmachum Patritium nullis cauſis exiſtentibus itemque trucidari feciſſet, ira percuſſus diuina, à germano ſuo Gaiſerico interficitur. Fertur in dialogorum ----- ſancti Gregorij à quodam ſacerdote viſibiliter ab ipſo Pontifice & Patricio Theodoricus vinctus trahitur Siciliam in ollam ignis. Caput 11. Greg. dial. lib. 4. cap. 30.

CROCVS rex VVandalorum cum Syveuis & Alanis egreſſus de ſedibus Gallias appetens, conſilio matris nequiſſimo vtens, dum ei dixiſſet, Si nouam rem volueris facere & nomen acquirere; quæ alij ædificauerunt, cuncta deſtrue, & populum quem ſuperas, totum interfice: nam nec ædificium melius à prædeceſſoribus facere potes neq; plus magnam rem per quam nomen tuum eleues. Qui Renum Mogunciæ ponte ingenioſe tranſiens, primum ipſamq; ciuitatem & populum vaſtauit: deinde cunctas ciuitates Germaniæ vallans, Mettis peruenit, vbi muro ciuitatis diuino nutu per noctem ruente, capta eſt ciuitas à VVandalis. Treuirici vero in harenam huius ciuitatis quam munierant, liberati ſunt. Poſt hæc cunctas Gallias Crocus cum VVandalis, Syveuis, & Alanis peruagatus, alias obſidione deleuit, aliasq; ingenioſe irrumpẽs vaſtauit. Nec vlla ciuitas, nec caſtellũ ab eis in Caput. 12.

Digitized by Google

Gallijs liberatum. Cumq; Acelatem obſiderent Chrocus à Mario quodam milite captus & vinculis conſtrictus eſt. Qui ductus ad pœnam per vniuerſas ciuitates, quas vaſtauerat, impiam vitam digna morte finiuit. Cui Traſemundus ſucceſſit in regno. Alamanni aduerſus VVandalos arma commouent. Vterq; conſentientes ad ſingulare certamen præliandum duos miſerunt. Sed ille qui à VVandalis miſſus eſt, ab eo qui ab Alamannis, ſuperatus. Victuſq; eſt Traſemundus & VVandali. Et ſecundum placitum Traſemundus cum VVandalis, Svveuis, & Alanis, Gallijs, prætermiſſis, Hiſpanias adpetiuit, ibiq; multos Chriſtianorum pro fide Catholica interfecit. Poſt paucum temporis mare traducto in Mauritaniam, credo diuino nutu fera ducente cum VVandalis tranſuadendo tranſiuit, vt fertur, mare, vbi ſeptem millia paſſuum latitudinem eſſe ſcimus. Mortuo in Mauritania Traſemundo r Hynericus mente crudelior VVandalis ſucceſſit in regnum terram totã occupans, nimias ſtrages in Chriſtianos exercuit, conciliante Cyrola Hæreticorum Epiſcopo, cuius perſecutione plurimi de numero Chriſtianorũ martyrij palma ſunt coronati. His diebꝰ Eugenius & Vindemialis Epiſcopi miras virtutes in Chriſti nomine oſtẽdebant, etiam mortuos ſuſcitabant. Cyrola quendam hominem præuentum datis quinquaginta aureis, ſuaſit vt ſe cæcum fingeret & clamaret coram Honorico rege, Cyrolæ virtutibus lumen ſe accipere, quo facto Cyrola cæcus efficitur. Poſtea oratione Eugenij lumen recepit. Inſtigante Cyrola ab inuidiæ morbo, Honorico iubente Eugenius capite truncatur. Longinus & Vindemialis diuerſis pœnis afflicti pro Chriſti nomine ad æternam migrabant beatitudinem. Honoricus merito exigente proprijs ſe morſibus laniauit, indignam vitam iuſta morte finiuit.

r Iſid. ait Traſamundo ſucceſſiſſe Hildericum filium Hunerici ex filia Valentiniani Imp.

Cui

Digitized by Google

CVI Childericus ſucceſſit in regno. Ipſo defuncto ſChildemerus regnum ſuſcepit, apud quem Beliſarius fortiſſime dimicauit. In quo regnum VVandalorum finiuit. *Caput 13.* ſGilimerem vocant alij.

IVſtinianus prius quam temporibus Iuſtini Imperatoris regnum aſſumeret, cum eſſet Comes caſtrorum, & Beliſarius Comes Stabularius, erant inuicem nimia dilectione complexi, iurantes ſibi, quantū cuiuſquā ex his cauſa proficeret, parem ſibi ſemper fidem ſeruarent. Cum quadam die inter duas germanas de lupanari electas ex genere Amazonas ſibi cōcubitū meridie ſub quadam arbore in pomerio ſenior Antonia cum Iuſtiniano diſtribuiſſet, Iuſtiniano ſopore depreſſo ſol declinans caput eius incaluit. Veniens aquila diuino nutu eodem dormiente, calorem ſolis extenſis alis obumbrabat. Quod cum Antoniæ vigilanti fuiſſet repertum, ſperans hoc ſigno Iuſtinianum imperium aſſumere, expergefacto à ſomno dixit ei, Si Imperator effectus fueris, erit digna ancilla tua tibi concubitu. Et ille ſubridens, reputans ſe difficile hoc eſſe honore dignum, dixit ad eam, Si Imperator effectus fuero, tu mihi eris Auguſta. Commutatiſq; ad inuicem annulis ait Iuſtinianus ad Beliſarium, Scias inter me & Antoniam placuiſſe, Si ego efficior Imperator, ipſa ſit mihi Auguſta. Annulis enim commutatis hoc fœdus iniuimus. Dixitq; Antonina, Si ſoror mea tibi Auguſta, ego Beliſario matrona efficiar. Dixitque Beliſarius diuino nutu, Si Antonia Auguſta efficitur, tu ſtratus mei matrimonio ſociaberis: itemque annulis commutatis abierunt. Nec multo poſt tempore Iuſtinus Imperator bellum in Perſas mouit; qui cum Chalcedonem tranſiſſet, morbo perijt. Conſenſu itaque ſena- *Caput 14.*

Digitized by Google

tus & militum eleuatus eſt Iuſtinianus in regnum, oppreſſo rege Perſarum, cum vinctũ eum Iuſtinianus teneret in cathedra quaſi honorifice ſedere iuſſit, perquirens ab eo ciuitates & prouincias reip. reſtituendas, quo facto pactionis vinculum firmaret. Et ille reſpondebat, Non dabo. Iuſtinianus dicebat, Da eas. Ab hoc loco illo vbi hæc acta ſunt, ciuitas nomine Darea fundata eſt Iuſtiniani iuſſu & vſque in hodiernum diem hoc nomine nũcupatur. Poſt receptas prouincias & ciuitates plurimas quæ à rege Perſarum huiuſmodi ordine Iuſtinianus ſuæ ditioni aſſumpſerat, omnibuſque firmatis, permiſit eum in Perſia regnum recipere. Reuertens Iuſtinianus cum magno triumpho Conſtantinopoli ſedem tenuit imperij. Antonia ſumptis ſecum quinque aureis duos dedit oſtiarijs, à quibus permiſſa eſt introire palatium, tres vero dedit tenentibus velum, vt ſuam cauſam permitteretur ſuggerere Imperatori, dicens ad Iuſtinianum, Clementiſſime Imperator, iuuenis aliquis in hac ciuitate dedit mihi annulum in ſponſalem arram, & meum ſibi accepit, promittens & ſacramento firmans, aliam ſe non accepturum, ſed me habiturum vxorem. Dilatatur hæc cauſa. Et illa, Iube, inquit, pijſſime Imperator, vt fiat. Dixitque Iuſtinianus, Non licet hanc promiſſionem, ſi facta eſt, mutare. Tunc porrigens annulum, Dominus, inquit, cognoſcat, cuius fuerit annulus iſte: & quis eum mihi dederit te latere non potuit. Cumque cognoſcens Iuſtinianus annulum quem dederat, recordatus fuiſſet ſuæ promiſſionis, iubet eam in cubiculo intromitti, veſtibusque indui ſplendidiſſimis, ſuoque ſtratui in nomine Auguſtæ ſociauit. Quod cum perlatum fuiſſet in populo factione ſenatus, vulgus

Digitized by Google

gus clamitat, Domine Imperator. redde mulierem noſtram. Quod Iuſtinianus audiens, diligenter inquirẽs initium factionis huius, duos ob hoc verbum ſenatores interfecit. Omnes quieuerunt in poſterum, nec quiſquam audebat exinde verbum proferre. Accepit & Beliſarius Antoninam vxorem. Cum vnico amore Iuſtinianus diligeret Beliſarium, & eum *Patricium* partibus Africæ, quæ à VVandalis fuerat occupata, inſtituiſſet, eumque multis opibus aſſidue ditaret, quærebant Senatores ob inuidiam, quo pacto eum perdere potuiſſent, dicentes Iuſtiniano, vnanimiter ingredientes, ſingilatim ad eum, *Si* Beliſarij conſilijs voluiſſemus succũbere, iam olim ab Imperio fuiſſes degradatus. Ipſe diſponit vt tibi ſuccedat in regno. Quod ille audiens, tacite aduerſus Beliſarium Zelum ducens, cũ conſilio ſenatus iubet eum ab *Africa* VVandalos expugnare. Ibi fortiſſimi viri & multæ legiones militum à VVandalis ſæpe fuerunt trucidati. Beliſarius habuit pueros proprios XII. milia quos proprijs ſtipendijs alebat, & viros fortes ad prælium & de patriciatu XIIX. millia præliatores viros qui procedebant ad bellum. His auditis Beliſarius cum arbitraretur impoſſibile, VVandalos ſuperare ſe poſſe, graui mœrore perterritus ad propria remeauit. Cumq; eũ Antonina afflictum & mœrentem vidiſſet, & non poſſet cognoſcere quę hęc eſſet afflictio, ſolicite à pueris requiſiuit, nec quiſquam ei hanc rem indicare poterat, dum omnibus illis eſſet incognitum. Reuertens ad ipſum, dixit, Domine mi quare mœrore deprimeris, & more ſolito veniens de imperio non lætaris? ne forte aliquid ſit offendiculi. Indica mihi huius cauſæ euentum, forſitan ancilla tua dabit tibi conſilium oportunum, vt reuertatur mœror

Beliſarij vxorẽ Antoninam vocatam teſtis Procopius.

moeror in lætitiam. Dixitq; Beliſarius ad eam, Hæc cauſa conſilia mulierum non poſcit, nec quicquam eſt tecum in hanc rem vtile. Illa vero cum eſſet Chriſtiana narrat viro ſuo dicens, ſcriptum eſt: *Saluabitur vir infidelis per*
1. Co. 7. *mulierem fidelem.* Indica mihi, quæ ſit iſta conditio. Credo de omnipotentis Dei virtute vt detur tibi conſilium diuina inſpiratione, vt poſſis dies malos euadere. Beliſarius hæc audiens narrat vxori decretum Imperatoris eſſe, vt contra VVandalos iret ad bellum. Dixitq; *Antonina* ad eũ, Voue te deinceps baptizandum, & Chriſtum Dominum & Trinitatem inſeparabilem crediturum fideliter: atque illius virtute & ſolatio Vvandalos ſuperabis, & eris ob hoc glorioſior quàm fuiſſes. Quod Beliſario deuotiſſime ſe impleturum promittente, dixit ad eum *Antonina*, Duodecim millia puerorum quos proprios habemus, de illis adhibe tecum quatuor millia & *X*II x. patriciatus tui pugnatores; adhibe tecum *X*II. millia. ibis cum eis terreno exercitu, & ego de pueris octo millia & ex militibus ſex millia: vado euectu nauali, & ſtatuta die pariter vndiq; circundemus caſtra Vvandalorum. *Diuino* protecti auxilio ſuperabimus eos. Domine mi ſi vſus fueris conſilio ancillæ tuæ, prouidentia Dei optata perficies. qui nobiſcum in domo ſunt vt nõ te cognoſcant mœrentem, quid corde retineas hilari vultu ſignifica. Cum vero tu terrenum, & ego maris iter arripimus, ſignũ daturi inuicem, noctis tempore focos tui in littore faciãt, & nos lucernas in nauibus erigemus cauſa ſignificandi aduentus noſtri. Nec oportet quenquam vrgere, ſed pariter phalanges vtrinq; circundemus inimicorum. Cum fuiſſet conſilium huius rei *Antoninę* vtile vterq; ſic properant. Vvandali & Gildimer eorum princeps comperto exercitu terreno, nauale prælium poſt tergum penitus igno-

ignorantes, caſtra metantur ſuper litore maris, liberis & mulieribus dimiſſis contra Beliſarium procedunt ad bellum. Cum iam prope conflictum adeſſent certaminis, Antonina cum ſuis exiuit in litora, omnesq; literos & mulieres Vvandalorum deleuit, nec animal aliquod ex illis viuere permiſit. Nuncius velociſſime ad Gildimerem peruenit, vxores & liberos Vvandalorum fuiſſe deletos. Gildimer & Vvandali deſtructa phalange prælij retrorſum curſu veloci pergunt ad caſtra. Tunc Beliſarius & Antonina vndique circundatos Vvandalos trucidant, & vſq; ad internecionem deleti ſunt. Gildimer rex cum paucis duodecim tantum Vvandalis in quoddam caſtrum tutiſſimum fugit, nec tamen liberatus eſt, coarctatus anguſtijs Childimer petebat Beliſarium tantummodo nō ligatum Imperatori ſe præſentari. Beliſarius promittēs nec ferro, nec ligno, neq; corrigia, nec æris ligamine eum conſtringendum. Childimer credens à Beliſario captus eſt, regali tamen ligamine, hoc eſt cathena argentea eum conſtringit, ſociosq; ſuos interfecit: Illum tantum ſingulum Iuſtiniano præſentauit, quem Iuſtinianus in palatio habitare iuſſit ſuo. Sed à ſuis exputus aduerſis opprobrijs opprimebatur grauiter, petenſq; Imperatorem, Non poſſum, inquit, tanta opprobria ſuſtinere: expuunt enim me & premunt habitatores palatij tui: melius eſt mihi mori quàm viuere. Si iubeas, qui me expuunt & opprimūt, duodecim ex his, & ego ſolus cum equo quem habui ante conſpectum gloriæ tuæ armati accedemus ad prælium; & cognoſces cuius ex nobis ſit vtilitas an ignauia. Quod Iuſtinianus annuit & pro ſpectaculo contra duodecim iuuenes huius prælij Gildimer cum equite iuſſit confligere. Gildimer vero cùm contra eos aggreditur, fugam fingens, hos duodecim ſingilatim

Digitized by Google

ſolus interfecit. Poſt hæc IVSTINIANI iuſſu Gildimer eunuchus fit, & in prouincias contra Perſas vicinas Patricius ordinatur & multa prælia & victorias contra Perſas egit. Senatus aduerſus Beliſarium denuò inuidia vrente, IVSTINIANO eum faciunt odioſum, quod ille victoria ſuper VVANDALOS elatus imperium vellet arripere. De Patriciatus honore degradatur, cum non potuiſſent perficere, vt interficeretur. IVSTINIANVM ab honore imperijq́; dignitate conãtes eijcere factione quadam die IVSTINIANVM hortantes, vt circum expectaret & conſulatum populo daret; electum quendam nomine FLORIANVM volentes imperio ſublimare. IVSTINIANVM itaque cuſtodia ſingulum retinentes, eiuſquè corona ablata. IVSTINIANVS miſit puerum ad Beliſarium, vt eum adiuuaret. Et ille dicens, Sublimatus honoribus, quod habui & fueram, poteram adiuuare; modo nihil ei poſſum adiutorij præſtare. Ordinans ſuis pueris circum apprehendere, vbi cathedra imperij FLORIANI parabatur. Ipſe illis partibus adoraturum ſe FLORIANVM fingens, procedit, dicens pueris ſuis, Omnes inimicos meos per circuitum cathedræ Imperatoris video: quodcunq́; me facientem videritis, & vos ſitis facturi. Ille fingens ſe FLORIANVM adorare, gladio eum percuſſit, omneſquè inimicos ſuos circumdantes pueri interfecerunt. Corona Imperij capta, ad IVSTINIANVM veniens dixit, Adulatores tui te ab honore imperij degradati ſunt: ipſorum conſilio vſus conſecutus es humilitatem meam.

Ego vero reddam tibi bona pro malis, & non fidem tuam retractans, ſed meam meminens promiſſionem, fidem-

demq; ſeruans illibatam Impoſuit coronam capiti Iuſtiniani eumque imperio reſtituit Beliſarius, multa prælia cum Perſis agens, eos glorioſiſſime vicit. Ab Vcelino quodam FRANCO in Italia ſuperatus eſt tantæ victoriæ nominis glorioſus; ab Vcelino victus nomen vtrumq; amiſit.

COLLECTIO HISTORICA CHRONOGRAPHICA

ex

TOROMACHO

& aliis

Collectore Gallo quodam, qui Carolo Magno compar.

INCIPIT PRÆFATIO LIBRI QVARTI.

Excerptum de Chronica *Græca* Thoromachi *E*piſcopi.

RECEDENTE atq; immo potius pereunte ab vrbibus Gallicanis liberalium cultura literarum, cum nonnullæ res geruntur vel recte vel improbe ac feritas gentium deſæuiret, regum furor acueretur, Eccleſiæ impugnarentur ab hæreticis, à Catholicis tegerentur, ferueret Chriſti fides in plurimis, tepeſceret in nonnullis, ipſe quoq; Eccleſiæ vel ditarentur à deuotis vel nudarentur à perfidis; nec reperiri poßit quiſquam peritus in Dialectica in arte Grammatica, qui hæc aut ſtilo proſaico, aut metrico depingeret verſu. Ingemiſcebant

Digitized by Google

ſcebant ſæpius clerici dicentes, Væ diebus noſtris, quia periit ſtudium literarum à nobis, nec reperitur in populis qui geſta præſentia promulgare poſſit in paginis. Iſta etenim atq; his ſimilia iugiter intuens a *dici pro commemoratione meritorum, vt notitiam attingerent ſuperuenientium, etſi inculta affatu: neq; tamen obtigere, vel certamine flagitioſorum, ſeu recte viuentium & præſidentium his illicitis ſtimulis, quod à noſtris fari plerumq; miratus ſum; quia philoſophantem* b *Rhetorem intelligunt pauciloquentem ruſticum. Multum libuit animo, vt pro ſupputatione annorum ab ipſo mundi principio inciperem.*

a al. didici.

b al. rectorem i. p. r. Multis libuit etiam animi vt p. ſ. a. ab i. m. principio libri poneretur initium primi.

INCIPIT LIBER

CAPVT I.

CVmq; VVandali præteriſſent à Gallijs, nec multo poſt tempore Huni Gallias ingredi diſponebant. Quod cum Beatus Seruatius Epiſcopus Tungrorum ciuitatis audiſſet, c Romã pergit ad limina Sancti Petri Apoſtoli, ibiq; quotidianum ieiunium & vigilias aſſidue faciens, in viſione ſomni ab Apoſtolo reſponſum accipiens, Decretum ab altiſſimo Hunos ingredi Gallias; protinus ad ciuitatem ſuam rediret: prædicens eius obitum, vt hoc malum non videret. Aëtium Patricium huius Chronicæ geſta laudant. Virilis habitu formatus, animo alacer, membris vegetus, equis promptiſſimus, ſagittarius peritus, conti impiger, bellis aptiſſimus, pacis captator celebris, nullius auaritiæ ſectator, bonis animæ præditus, iniuriarũ patientiſſimus, laboris appetens, impauidus periculorum; famis, ſitis, vi-

c Quam diſcrepent de S. Seruatii peregrinatione, & ad quæ tempora ſit referenda, omnino vide Baron. tom. 6. an. 451. 38.

Digitized by Google

vigiliarum tolerantiſſimus, cui ineunte ætate prædictū liquet, quantę potentiæ factis deſtinaretur temporibus ſuis futuriſq; celebrādus. Hæc ſupradictus *d* hiſtoriographus de Aëtio narrat. Cum iniſſet certamen cum Hunis, quæ geſſit, IDACIVS ſuæ hiſtoriæ huius volumine narrat. Nam his diebus oratione vxoris ſuę ad limina Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ieiunijs & vigilijs diſcurrente, intercedentibus Apoſtolis Aëtius à periculis liberatur. Reuelatum eſt cuidam pauperi, nuncianti vxori Aëtij, orationibus fuiſſe ſaluatum: quod cum à paupere proditum fuiſſet, pauper cæcitate percutitur.

d Toromachum intelligit.

IDACIVS.

Lege Greg. Turon. de geſt Franc. lib. 2. cap. 7.

Caput 2.

DE Francorum vero regibus Beatus *e* *Hieronymus*, qui iam olim fuerant, ſcripſit. quod prius Virgilij Poëtæ narrat hiſtoria, Priamum primū habuiſſe regem, cum Troia fraudulenter caperetur; exindeq; fuiſſe egreſſos: poſtea Frigam habuiſſe: biſaria diuiſione partem eorum Macedoniam fuiſſe aggreſſam. Alij cum Friga vocati Frigij Aſiam peruagantes, ad littora Danubij fluminis & mare Oceanum conſediſſe. Denuo biſaria diuiſione, Europam media ex ipſis pars cum Francione eorum rege ingreſſam fuiſſe. Europam peruagantes, cum vxoribus & liberis Reni ripam occupant, nec procul à Reno ciuitatem ad inſtar Troiæ nomine ædificare conati ſunt: cœptum quidem, ſed imperfectum opus remanſit. Reſidua eorum pars, quæ ſuper littore Danubij remanſerat, electo à ſe *T*orchot nomine rege, per quem vocati ſunt Torchi; & per Francionem *alij* vocati ſunt Franci; multis poſt temporibus cum ducibus externas dominationes ſemper negantes.

e Ieron. in vita Hilarionis Francorum meminit quē locum etiam citat Aimoin lib. 2 de geſt. Franc c. 10.

Vide Aimoin. lib. 1 cap. 2.

Fran-

FRancos tranſegiſſe comperimus vſq; ad Marcomirum Sonnonem & Genebaudum duces: cum quibus, temporibus Imp. Theodoſij in Germaniam prorumpentes, pagos depopulantes, etiam Coloniæ metum incuſſerunt. Quod cum Treueros perlatum fuiſſet, f Nanninus & Quincinus magiſtri militum, collecto exercitu, Francos de Germania eiecerunt: apud g Carbonariam de Francis ſtrages fit. Poſt Heraclio & Iouiniano cũ exercitu vltra Renum tranſeunte, diſponente Francos ad internecionem perducere, tantæ ſtrages ex militibus à Francis factæ ſunt, vt Heraclius & Iouinianus cum paucis de eodem prælio potuiſſent euadere. Nec vlterius aduerſus Francos præſumpſerunt arma arripere. *Cap. 3.*

f Greg. Tur. 2. c. 9. & Aimoin. 1. c. 3. Nannium vocat.

g ibid. c. 5. meminit carbonariæ ſiluæ.

Poſt paucum temporis Arbogaſtus ſuperbia elatus aduerſus Francos arma mouit: cum ijſdem dimicans victus effugit.

FRanci Treueris hiemando reſidere præſumpſerunt. Valentiniano Imperatore infra priuati modum redacto, militaris rei cura Francis ſatellitibus tradita. Ciuilia quoq; officia tranſgreſſi in coniurationem Arbogaſtis ſacramentis obſtricti ſunt. Arbogaſtes Marcomerem & Sonnonem duces odijs inſectans exercitus fraude deceptos vrendosq; cum decuſſis folijs nudatæq; arentes ſiluæ inſidiantes agredire...... tranſgreſſo Reno pagum quem Chamani incolunt depopulatus eſt. Dehinc extinctis ducibus in Francis denuo Reges creantur ex eadem ſtirpe qua prius fuerant. *Cap. 4.*

Hæc pæne ad verbum ex lib. 4. Sulpitij Alexandri apud Greg. Tur. 2. c. 9. ex quo hunc locum intellige & reſtitue.

Eo-

Digitized by Google

Caput 5.

h. Iouinum lege ex Renato Profuturo Frigerido ap. Greg. ibid. illius enim hæc verba ſunt.

EODEM tempore h IOVINIANVS ornatus regios aſſumpſit. Conſtantinus fugam vertens Italiam dirigit miſſis à Iouino principe obuiam præcurſoribus ſuper Mintio flumine capite trūcatur. Multi nobilium iuſſu Iouiniani apud Aruernas capti & à ducibus Honorij crudeliter perempti ſunt.

Caput 6.

Vide Aimoin. 1. cap. 3.

TREuerorum ciuitas factione vnius ex ſenatoribus, cui nomen Lucius, à Francis capta & incenſa eſt. Cum Auitus Imperator eſſet luxuriæ deditus, & iſte Lucius habens mulierem pulcherrimam cunctarum, fingit ſe Auitus ob infirmitatem corporis lectum deprimere, iuſſa ad omnes ſenatrices vt eum viſitarent miſit. Cumq; vxor veniſſet Lucij, viq; ab Auito oppreſſa fuiſſet, in craſtino ſurgens de ſtrato Auitus dixit ad Lucium, Pulchras thermas habes & frigida lauas. Hæc indignante Lucio, ſua factione direpta eſt ciuitas & incenſa à Francis.

Caput 7.

† Pæne eadem verba Oroſius ap. Greg. ib. ſed de Stilicone.

CASTINVS domeſticorum Comes expeditionem accepit contra Francos, eoſque proterit, Renum tranſit, Gallias peruagatur, vſque ad Pirenæos montes peruenit.

Caput. 8.

† ap. Greg. Theodomenem:

i. al. Aſbamgim. Greg. Diſpargum.

FRANCI electum à ſe regem, ſicut prius fuerat crinitum inquirentes diligenter ex genere Priami, Frigæ & Francionis, ſuper ſe creant nomine * Theudemerum filium Richimeris qui in hoc prælio, quod ſupra memini, à Romanis interfectus eſt. Subſtituitur filius eius Chlodoueus in regno, vtiliſſimus vir in gente ſua qui apud i Heſpurgem caſtrum reſidebat, quod eſt in termino Thoringorum. Burgundiones quoq; Arianorum ſecta

vteban-

Digitized by Google

vtebantur ſedentes in ciſalpinis. * Chlodoueus miſſis exploratoribus ad vrbem Camaracum, perluſtrãs omnia ipſe ſequitur, Romanos proterit, ciuitatem capit; vſq; Suminam fluuium omnia occupauit. Hæc generatio fanaticis vſibus culta fertur. Super littore maris æſtatis tempore Chlodoueo cum vxore reſidente, meridie vxor eius ad mare lauatum vadẽs terretur beſtia Neptuni, qui Minotauro ſimilis eam adpetiſſet. Cumq; continuò aut beſtia aut à viro fuiſſet concepta, peperit filium nomine Meroueum: propter quod reges Francorum poſt vocantur k Merolingi.

al. Clodeo. ap. Greg. Tur. Chlogio.

k. al. Meronigi.

Caput. 9

AVitus l Imperator luxurioſus: Apud Placentiam vrbem Epiſcopus ordinatur, & poſtea ad Baſilicam ſancti Iuliani fugiens vitam amiſit.

l. Vide Baron. tom. 6. an. 456 3. & Greg. Tur. 2 cap. 11.

Caput 10.

Eadem Aimo. in lib. 1. cap. 7. Greg. 2. cap. 12

CHILdericus vero filius Merouei cùm ſucceſſiſſet patri in regno, nimia luxuria diſſolutus, filias Frãcorum ſtupro tradidit. Illi vero ob hoc indignantes eum de regno eijciunt. VVinomadus Francus fideliſſimus cæteris Childerico, qui eum cum à Hunis cum matre captiuus duceretur, fugaciter liberauerat. Hoc euentu aureum cum Childerico diuidens, dum cerneret, quòd Franci interficere eum conarentur, dixit ei, Fuge in Thoringiam latita aliquantum ibi: ſi potuero, tibi Francos placare, iſtum aureum medium tibi ad ſignum dirigo: & ſi non potuero, vbicunq; aggreſſus fueris, mihi notam facias viam tuam. Quando quidem potuero, & iſtam partem tibi direxero, parteſq; coniunctę vnum effecerint ſolidum, tunc ſecurus patriam repedabis. Childericus habitans in Thoringia apud regem Byſinum vxoremq; eius nomine Baſinam latuit. Franci tum Ægidium vnanimiter regem adſciſcunt; VVinomadum amicum Childerici ſubregulum ab Ægydio Franci inſtituerunt:

Digitized by Google

eiusq; cõſilio omnes Frãcos ſingulis aureis tributauit, acquieſcentes impleuerũt. Dicens iterũ, ad Ægidiũ VVinomadus, gẽs hæc duriſſima: quæ mihi ad agendum iuſſiſti, parũ attributati ſunt: ſuperbia ſæuiũt. Iube vt ternos ſolidos tributentur. Quod cum factum fuiſſet, acquieſcentes Franci dixerunt, Melius nobis eſt ternos ſolidos tributa ſoluere, quàm cum Childerico grauiſſimam vitam ducere. VVinomadus iterum ad Ægidium dicens, Rebelles exiſtunt tibi Franci: niſi præceperis ex eis plurimos iugulari: eorum ſuperbiam non mitigas. Electos à VVinomado centum vtiles & in neceſſitatibus congruos ad Ægidium direxit; quos Ægidius conſilio VVinomida vſus interficere iuſſit. VVinomadus ſecretius ad Francos dixit, Non ſufficiunt tributa quæ ſoluitis? quamdiu hoc malum ſuſtinere vultis, vt parentes veſtri ſicut pecora iugulentur? Tunc Franci vnanimiter dicebant, Si Childericum vbicũq; poſſemus comperire libenter eum ſuper nos reciperemus ad regem; forſitan per ipſum de his afflictionibus eriperemur. Tunc VVinomadus protinus ad Ægidium vadens dixit, modo eſt gens Francorum tua diſciplina perdomita: dans eidem conſilium legatos ad Mauritium imperatorem dirigere, genteſq; vicinas ſi poſſet attrahere, vt vel quinquaginta millia ſolidorum ab imperatore dirigerentur, quo potius gentes accepto munere ſe imperio ſubijcerent: Addensq; dixit ad eum, Aliquantulos ſolidos tuæ inſtantiæ locum accipiens militaui parum ſeruus tuus argentum habeo: volebam cum tuis legatis puerum dirigere, vt melius Conſtantinopoli mihi argentum mercaret. Tunc acceptis ab Ægidio quingentis in munere aureis, quos ad hoc opus emendum tranſmitteret, miſit puerum creditarium ſibi cum media parte aurei quem cum Childerico diuiſerat, ſaccellum plenum

plum-

plumbeis, quod puer pro ſolidis ſecum portaret comperto iam Childericum CONSTANTINOPOLI eſſe cum legatis Egidij puer aggreditur his verbis inſtructus, vt legatos præcederet, & Childerico protinus nunciaret, priuſquam legati in conſpectum Imperatoris venirent, quod Egidius qui tributa publicis ærarijs ſoluere debebat tributa Imperatoris ſoluēda quæreret. Quod cū Childericus Mauritio imperatori annunciaſſet; repletus & indignatione; cum legati Egidij ei præſentati fuiſſent, his verbis ſuggerentes; iubet eos recludi in carcerem. Dixitq; Childericus ad Mauritium imperat. Iube me ſeruum tuum ire in Gallias: ego furorem indignationis tuæ ſuper Egidio vlciſcor. Multis muneribus à Mauritio Childericus ditatus, euectu nauali reuertitur in Gallias. Quem cum VVinomadus nunciante puero comperiſſet, caſtro Barro ad ipſum venit, & à Barrēſibus receptus eſt. Eorum omnes reditus publicos pro initio receptionis conſilio VVinomadi benigne cōceſſit. Deinde ab omnibus Francis reſublimatur in regno: multaq; prælia cum Egidio egit, plures ſtrages ab ipſo factæ ſunt in Romanis.

BASINA, quæ Biſinum regem in Thoringia coniugem habebat cum audiſſet Childericum à Francis in regno ſublimatum, curſu veloci relinquens Biſinum ad Childericum tranſijt, qui cū eam ſolerter interrogaret, qua de cauſa ad eum de tam longinqua regione veniſſet, reſpondiſſe fertur, noui, inquit vtilitatem tuam, quod ſis valde ſtrenuus, ideoq; veni vt habitem tecū. Si vtiliorem ſub cœlo ſciuiſſem, eum expetiſſem. Quā Childericus gaudēs & diligens eiusdem pulchritudinem in coniugio copulauit. Cum prima nocte iugiter ſtratum Caput IX.

 iunxiſſent

iunxiſſent, dicit ad eum mulier, Hac nocte à coitu virili abſtinebimus. Surge ſecretius, & quod videris ante aulas palatij, dices ancillæ tuæ. Cumq; ſurrexiſſet, vidit ſimilitudinem beſtiarum, leonis, vnicornis, & leobardi ambulantium, reuerſuſq; dixit mulieri quæ viderat. Dixit ad eum mulier, Domine mi vade denuo; & quod videris, narra ancillæ tuæ. Ille vero cum foris exiſſet, vidit beſtias ad ſimilitudinem vrſi & lupi deambulantes. Narrans & hæc mulieri. Compellit eum tertio vt iret, & quod videret nunciaret. Cumq; tertio exiſſet, vidit beſtias minores, ſimilitudine canis; & minores beſtias ad inuicem detrahentes & volutantes. Cumq; Baſinæ hæc vniuerſa narraſſet, abſtinentes ſe caſtè vsq; in craſtinum, ſurgentes de ſtratu. Dixit Baſina ad Childericum, quæ *viſibiliter* interpretationem habent, Naſcetur nobis fili' fortitudine leonis ſignum ad inſtar tenens: filij eius leopardus & vnicornis fortitudine ſignum tenent. Deinde generātur ex illis qui vrſis & lupis fortitudine & voracitate eorū ſimulabant. Tertiò quæ vidiſti ad diſceſſum columnæ regni huius erunt: qui regnabunt ad inſtar canibus & minoribus beſtijs eorum conſimilis erit fortitudo. pluralitas autem minorum beſtiarum, quæ ad inuicem detrahentes volutabant, populus ſine timore principum ab inuicem vaſtantur. Concepit Baſina & peperit filium nomine Chlodoueum. Hic fuit magnus & pugnator egregius ad inſtar leonis fortiſſimus cæteris regibus. Childericus cum *Odoacro Rege Saxonum Aurelianis pugnans Andegauum victor perrexit. Mortuo Ægidio reliquit filium nomine *Siagrium*. Eodem tempore Brittones de Betorica à *Gothis* expulſi. Multi apud * Dolenſem perempti ſunt. Paulus Comes cum Romanis & Francis bellum Gothis intulit, & prædas egit. Childericus Odoacro ſuperato Pau-

† al. Odouacro.

† al. Toloſam Greg. 2. cap. 19

to Paulũ comitem interfecit, Andagauum obtinuit. His a-ctis inter Saxones & Romanos bellũ geſtum eſt. Saxones terga vertentes multis ex eis extinctis, inſulæ eorum cum multo populo interempto à Francis captæ atque ſubuerſę ſunt.

Ipſo anno terræ motus fuit. Eoricus Gothorum rex XIV. regni ſui anno baſilicam ſancti Iuliani * Briuatis, columnis ornatam mirifice conſtruxit. Regnans Eoricus annis XX. *Caput 14.* *aliter Greg. cap. 20.*

In Burgundia nimia famis oppreſſio aduenit. Cumque populus à fame in diuerſas regiones diſpergeretur, nec eſſet qui alimoniam præberet, Æditius quidam ex ſenatoribus magnam tunc rem in Deo feciſſe perhibetur. Miſit pueros ſuos cũ equitib⁹ & plauſtris p vicinas ſibi ciuitates vt eos qui inopia vexabantur, ſibi adducerent cunctos pauperes, quos inuenire potuerunt, adduxerunt ad domum eius: ibiq; eos tempore ſterilitatis paſcens à fame liberauit. Fuerunt pluſquam quatuor millia, quos aluit vſque tempore vbertatis. Poſt quorum diſceſſum vox è cœlis lapſa peruenit, dicens, Æditi, quia feciſti rem hanc, ſemen tuum pane non indigebit in æternum. Æditius miræ felicitatis fuit: pluribus vicibus multitudinem Gothorum cum paucis in fugam conuertit. Euarix rex Gothorum, excedens Hiſpanum limitem, grauem in Galliis intulit perſecutionem. *Aimoin. lib. 1. c. 13. & Greg. li. 2, cap. 24.*

DEfuncto Childerico Chlodoueus eiuſdem filius regnauit pro eo. Anno autem quinto regni ſui, Siagrius Romanorum Patricius apud ciuitatem Sanctonas, quam quondam pater ſuus tenuerat, ſedem habebat. Quem Chlodoueus cum Regnachario *Caput 15.*

Digitized by Google

irruens oppugnauerat. Siagrius eliſum cernens exercitũ, terga vertit, ad Alaricum regem Toloſam curſu veloci perrexit. Chlodoueus legatos ad Alaricum mittẽs, vt eum redderet; alioquin nouerit ſibi bellum inferri. At ille metuens, vt Gothorum pauere mos eſt, Siagrium vinctum legatis tradidit: quem Chlodoueus cuſtodiæ mancipauit, regnoq; eius accepto, gladio truncari præcepit. Chlodoueus eo quod eſſet fanaticus, Eccleſias deprædari permiſit.

Caput 16. Eadem Greg. 2. c. 27. & Aimoin. l. 1. c. 12.

IGitur de Eccleſia Remenſis vrbis vrceum magnum hoſtis abſtulerat cum reliquis miniſterialibus. Sanctus atq; Apoſtolicus Remigius Pontifex eiuſdem vrbis ad Chlodoueum veniens poſtulat; ſi aliud de ſacris vaſis recipere non mereretur, ſaltem vel vrceum illum reciperet. Audiens rex dixit, Mitte nuncios vſq; Sueſſionas; ibi quæ acquiſita ſunt, diuidenda erunt: ſi mihi ſors illud dederit, petitionem tuam implebo. Cum præda in medio diuidenda poneretur, ait rex, Rogo vt ſaltem mihi vas iſtud extra partem concedatis. Hæc rege dicente, reſpondent Franci, Glorioſe rex, quæ cernimus tua ſunt, ſed & nos tui ſumus: domine quod tibi placet fac. Tunc vnus leuis, inuidus, & facilis, voce magna vrceum impulit, dicens, Nihil hinc accipies, niſi quod tibi ſors vera largitur. Rex iniuriam hanc patientia leniuit. ſorte poſita acceptum vrceum Beato Remigio tranſmiſit; ſeruans abditum ſub pectore vulnus. Kal. Martij iuſſit omnes armatorum phalangas, oſtenſuros, venire. vbi cunctos circuibat, venit ad vrcei percuſſorem, dicens ad eum, Inculta eſt armatura tua; neq; ſecuris eſt vtilis: apprehenſa ſecure eius, terræ deiecit. Et ille cum paululũ inclinatus fuiſſet, rex eleuatis manibꝰ ſecurim in caput eius defixit, Sic inquit, & tu Sueſſionis vrceo feciſti. Magnum ſibi per hãc cauſam Franci timorem ſtatuerunt.

Fuit

FVit igitur Gundiochus rex Burgundionum ex genere Athanarici regis perſecutoris. Huic fuerunt quatuor filij, Gundobad^9, n Godeghyſelus, Chilpericus, & Godemarus. Gundobadus Chilpericum fratrem ſuum interfecit gladio; Vxorem eius ligato ad collũ lapide aquis immerſit: Duos filios eorum gladio trucidauit; duas filias exilio condemnauit; quarum ſenior nomine o Sedeleuba, mutata veſte ſe Deo deuouit, iunior p Chrotildis vocabatur. Caput 17.

n. al. Gothichiſius. Greg. 2. c. 28. Godegiſilus.

o. ap. Greg. Mucurpna.

p. al. Crothechildis.

POrro Chlodoue^9 legationem in Burgundiã ſępius mittens, conquirentes Chrotildem. Et cum nõ eſſet licitũ eam videre, Chlodoueus Aurelianum quendam ex Romanis, ingenio quo poſſet ad Chrotehildem videndam direxit. At ille in ſingulis ad inſtar medici peram ad dorſum ferens, veſte deformi ad illas perrexit partes, annulum Chlodouei, quo potius crederetur, ſecum portans. Cũq; ad q ianuam ciuitatis, vbi Chrotehildis cum Germana Sedeleuba ſedebat, veniſſet, & illas hoſpitalitatem peregrinis exhibere audiſſet, eum cum cauſa mercedis ſuſcepiſſet, & pedes eius Chrotildis lauaret, Aurelianus verbo ſecreto inclinans ad eam dixit, Domina mi, grande verbum tibi nunciaturus ſum, ſi locum dare dignaris, vbi ſecretius ſuggeram. Illa annuens verbo ſecreto audiens. Dixitque Aurelianus, Chlodoueus Rex Francorum me direxit. Si voluntas Dei fuerit, te vult culminis ſui ſociare coniugio. Vt certa fias, hoc annulum tibi direxit. Quem illa accipiens gauiſa eſt gaudio magno. Dixitq; ad eum, Accipe centum ſolidos pro laboris tui munere & annulum hoc meum; feſtinans reuertere ad Dominum tuum & dic ei, Si me vult in matrimonio ſociare, protinus Caput 18.

q. al. adiret nouam ciuitatẽ.

per

per legatum à patruo meo Gundobado poſtuletur, legatique veniant, obtenta ad præſens firment, placitum ſub celeritate inſtituant: niſi ad perficiendum feſtinent r Aredij cuiuſdam ſapientis de Conſtantinopoli aduentum vereor, cuius conſilio, ſi prius venerit, hæc omnia diſſipabuntur. Aurelianus eodem habitu, quo venerat, redit ad propria. Cum iam prope Aurelianenſe territorium nec procul à domo prope acceſſerat, quendam pauperem mendicum ſecum itineris ſocium habuit. Iam ſecurus Aurelianus ſopore depreſſus. Collega ſuus peram eius cũ ſolidis furatus eſt. Cumq; à ſomno expergefactus, expertus fuiſſet dolum, mœrore plenus curſu veloci perrexit ad propria. Dirigẽsq; pueros ad inquirendum medicum, qui perã eius portabat. Quem apprehenſum Aureliano præſentant, eumq; fortiter triduo cæſum permiſit ire mendicum. Protinus Aurelianus Chlodoueo regi per ſingula narrãs ſucceſſionem ſuggeſtiones nũciat. Quod cum Clodoueo petitio & conſilium Crotehildis placuiſſet, legatos ad Gundobadum dirigit, petens, vt Chrodehildem neptem ſuam ei in coniugium ſociãdam traderet. Quod ille denegare metuens, & ſperans amicitiam cum Chlodoueo inire, eam ſe daturum ſpondet, legato offerens ſolidum & denarium, vt mos erat Francorum, eam partibus Chlodouei deſponſant; placitum ad prçſens petentes, vt ipſam ad coniugium tradat Chlodoueo, Nulla ſtante mora initum phacitum. Caualonno nuptijs præparantur. Venientes cum celeritate Franci Chrotohilden à Gundobodo acceptum leuantes in Baſternam cum multis theſauris ad Chlodoueum dirigunt. Chrotehildis cum iam comperiſſet aduentum Aredij reuertentis ab Imperatore, dixit ad ſeniores Francos, *Si vultis me domino veſtro præſentare, remouete me de Baſter-*

r al. Aredicii.

Aureliani Patricii meminit Greg. Tur. mirac. lib. 1. cap. 77. Vide Greg. 2. cap. 28. Aimoin 1. cap. 13. 14. 15. Hinc mar. Baron. tom. 6. an. 494 28.

Digitized by Google

Baſterna,& ſuper equum leuate,&quantum protinus potueritis, illis partibus accelerate; in hac baſterna ad ſuam non poſſum venire præſentiam. Franci leuantes Chrotohildem ſuper equum feſtini ad Chlodoueum pergunt.

CVMQ; Arediusà Maſſilia velociſſimo curſu hæc audiens ad Gundobadum veniſſet, dixit ei Gundobadus, Audiſti quòd amicitiam cum Francis iniuimus, neptemq; meam Chlodoueo tradidi vxorem? Reſpondẽs Aredius dixit, Nõ eſt hoc amicitiæ cultus, ſed initiũ diſcordiæ perpetuę. Reminiſcere debueras domine quòd genitorem Chrotehildis germanum tuum Chilpericum gladio trucidaſti, matrem eius lapide ad collum ligata necari iuſſiſti, duos eiuſdem germanos capite truncatos in puteũ feciſti proijcere: ſi præualuerit, iniuriã parentũ vindicabit. Dirige protinus exercitum poſt eam, & reuertatur; facilius vnius feres iurgium, quàm omni tempore tu & tui vexentur à Francis. Hæc audiens Gundobadus exercitum poſt tergũ Chrotehildem præſentandã dirigit, qui conſequentes theſauros è Baſterna cuncta retentent. Chrotehildis vero cum appropinquaſſet Vilatriaco in qua Chlodoueus reſidebat in territorio Trecaſſino, adhuc antequam terminos Burgundię Chrotehildis præteriret, rogans eos à quibus ducebatur, vt XII. leucas in vtraſque partes de Burgundia protererent & incenderent: quod cum permittente Chlodoueo fuiſſet impletum, dixit Chrotehildis, Gratias tibi ago Deus omnipotens, quòd initium vindictæ de genitoribus & fratribus meis video. *Caput 19.*

TVnc ad præſentiã Chlodouei perducitur, ipſamq; in matrimonium Chlodoueus accepit, quam cultu regali perfecto dilexit amore. Habebat iam tunc Chlodoueus filium de concubina nomine Theodoricum *Caput 20.*

Digitized by Google

doricum. Chrotechildis cùm primogenitũ filium habuiſſet, quem Baptiſmo conſecrare vellet; viro aſſidue ſuadens vt Chriſtianus efficeretur, nullatenus ad conſiliandum regis animus mouebatur: dicens, Deorum noſtrorum iuſſione cuncta credantur: Deus veſter nihil poſſe manifeſtatur. Regina filiũ ad Baptiſmum exhibet. Baptizatus autem puer, quem * Inghomerem vocabãt, in albis obijt. Qua de cauſa permotus felle rex, increpabat reginam dicens, *Si* in nomine Deorum meorum puer fuiſſet baptizatus, vixiſſet. Regina vero Deo omnipotenti gratias agens, vt de vtero primogenitum in regno ſuo acceperit. Poſt hunc genuit filium, quem Chlodomerem vocauit. Cum baptizatus ægrotare cœpiſſet, dixit rex, *Et* iſte ſicut frater moritur. Orãte autem matre *Dominum*, ipſo adiuuante conualuit. Regina tamen aſſidue verbis blandis ad Chriſti cultum ſuadebat.

Greg. 2.c 29. Ignomerum, Aimoin 1.c 15 Ingomirum vocat.

Caput 21.

CVMQ; bellum cõtra Alamannos Chlodoueus rex moueret, ſuadente regina, vouit, ſi victoriam obtineret, efficeretur Chriſtianus. Cumq; vtræq; phalanges certamine iungerentur, & ſtrages ingentes eſſent, dixit Chlodoueus, Deum inuoco quem Chrotechildis colit; ſi me iuuerit in hoc prælio, vt vincam hos aduerſarios meos, ero illi fidelis. Alamanni terga vertentes in fugam lapſi ſunt. Cumq; regem ſuum cernerent interemptum * Ix. annis exules à ſedibus eorum nec vllam potuerunt gentem comperire, quæ eis cõtra Francos auxiliaret. Tandem ſe in ditionem Chlodoueo tradunt. *Po*ſtea cum de prælio memorato ſuperius Chlodoueus Remis fuiſſet reuerſus, clam à ſancto Remigio Remenſi *E*piſcopo, adtrahente etiã Chrotechilde regina, Baptiſmi gratiam cum ſex millibus Francis in *P*aſcha Domini conſecratus eſt. Cùm à S. Remigio in Albis Euangelij lectio Chlodoueo annunciaretur, qualiter Dominus noſter Ieſus Chri-

al. 104. annis

Digitized by Google

ſus Chriſtus ad paſſionē venerat, dixit Chlodoueus, Si ego ibidem cũ Francis meis fuiſſē, eius iniuriā vindicaſſem. Iam fidem his verbis oſtendens, Chriſtianũ ſe virum affirmat.

Capu 22.

GOdegiſilus * frater Gundobadi ſolatium per legatos Chlodoueũ poſtulans. Cum eũ comperiſſet fortiſſimũ in prælijs; promittens, ſi eijceret Gundobadũ cum ſuo ſubſidio, à regno tributũ Cholodoueo ſolueret Gũdobadus ignorans dolum fratris Godegiſili, ad eum miſit, dicens, veni vt reſiſtamus Francis vnanimiter; vt q̃ aliȩ gentes paſſæ ſunt, non perferamus nos. At ille, Vadam, inquit, & prȩbeam tibi auxilium. Chlodoueus cũ Francis aduerſus hos duos reges caſtro Diuionenſi Campaniam direxit ad prælium. Godegiſilus Chlodoueo coniungitur, ac vterq; exercitus Gundobadi populum atterit. At ille dolum fratris cognoſcens terga vertit, & Rodani ripam percurrens, Auenionem vrbem ingreditur. Godegiſilus obtēta victoria, promiſſa Clodoueo ex parte implens,* Auenionemq; triumphans Chlodoueus rex poſt Gũdobadũ dirigit, q̃ eũ de ciuitate extrahere poſſet.

al. a Gundobado ſ. p. l. contra Chlodoueum poſtulans Vide Greg. lib. 2. de geſt. Franc. cap. 23. Aimo. in lib. 1. cap. 19

al. Vieñamque

Caput 23.

ARedius prudentiſſimus vir cum Gundobado intra caſtra ſedens, ad Gundobadum ait, Oportet te lenire huius hominis feritatem. Ego me ſimulabo à te fugere; ad eum tranſibo, vt faciam quod neque tibi neque huic noceat regioni. Quodcunq; tibi meum iniunxerit conſilium faciendum promitte, donec cauſam tuam Dominus proſperet. Aredius valedicens ad Clodoueum perrexit dicens, Illum perfidum Gundobadũ relinquens, tuȩ gloriæ me offero. Benigniter à Clodoueo recipitur. Eratq; iocundus in fabulis, ſtrenuus in cõſilijs, iuſtus in iudicio, & in commiſſionib⁹ fidelis. Dixit ad Clodou. Tua eſt hȩc regio; quare eã vaſtare permittis? Iube Gũdobadũ tibi tributa ſoluere, & ipſi & regioni dominaberis. Quod ſi noluerit, perfice q̃ cœpiſti. Hȩc iniũcta Gund: à Clod: Gũdobad⁹ implere ꝓmiſit. Clod: redijt in

Franciam, relictis cum Godegiſilo quinq; millibus Francorum. Exiens Gundobadus de Auione reſumptis viribus Godegiſilum Viennæ circundat, per aquæ ductum in ciuitatem ingrediens, Godegiſilum interfecit, Francos aggregatos in vnam turrem ferro trucidauit, nihilq; poſtea Clodoueo reddere diſpoſuit.

Cap. 24.

IGitur Alaricus rex Gothorum cũ amicitias fraudulenter cum Clodoueo iniſſet. Quod Clodoueus diſcurrente Paterno legato ſuo cernens, aduerſus Alaricum arma commouet, & in Campania Voglauenſi * x. ab vrbe Pictaua miliario Alaricum interfecit, & plurima manu Gothorum trucidata, regnum eius à mari Tyrrheno, Ligeri fluuio & montibus Pireneis vſq; Oceanum mare à Clodoueo occupatum eſt. Et theſauros Alarici à Toloſa auferens ſecum Pariſius duxit, & multis muneribus Eccleſiam ſancti Martini & ſancti Hilarij ditauit: quorum fultus auxilio hæc celeriter impleuit. Cumque Pariſius perrexiſſet, ibi cathedram regni conſtituit. Theodoricus eiuſdem filius, ciuitatibus captis circa maritima iuſſu patris filius ad eum reuertitur. Filius Sigiberti regis nomine ſ Theodoricus, quem cum exercitu eius in ſubſidium contra Gothos Clodoueus habuerat, leuis verbis, dum per Scalde fluuium nauigaret, adtractus. Ipſe vero patrem ſuum Sigibertum in Burgundia interfecit doloſe: & ipſe à percuſſoribus Clodouei interfectus eſt. Regnum Sigiberti abſq; vllo prælio cum theſauris Clodouei aſſumpſit.

* al. XCC.

Greg. 2. de geſt. Franc. c. 37. Aimoin. 1. c. 22. Baron. tom. 6. an 507.

ſ al Clodoueus

Carri-

Caput 25.

CArricarium *t* regem ſuum parentem Clodoueus dolis interfecit manu propria, & fratrem ſuum Richariũ ſimiliter manu propria iugulauit. Regnum Ragnacharij, qui apud Camaracum ſedem habebat, ſuæ ditioni ſubiecit. Regnum Clodouei maxime per totas Gallias dilatatur. Studioſe tractauit, vt nullus de ſuis parentibus ſupereſſet, niſi de ſuo ſemine qui regnaret.

t al Charricũ parenté ſuũ C interfecit & regnum ſuum ſibi ſubdidit. Regnacharũ regem atque ſuũ parentem Clodoueus interfecit manupropria, & fratrem ſuum Richarium manu propria ſimiliter iugulauit. Vide Greg ib. c. 41. Aimo. c. 23.

Caput 26.

MOrtuus Clodoueus ſepultus eſt in Eccleſia Sancti Petri Apoſtoli, quam ſuo opere conſtruxerat. Obiit poſt *a* Voglenſe bellum anno quinto. Regnum tenuit annis triginta. A tranſitu ſancti Martini vſque ad tranſitum Clodouei fiunt anni centum duodecim. Chrotehildis Regina ad limina ſancti Martini Turonis orationibus & vigilijs peruacabat.

a Greg. 2. geſt. Franc. c. 43. Vocládenie bellum vocat. vide Aimoin. 1 c. 25. Paul. Æmil. li. 1 Baron. an. 514.

Caput 27.

QVatuor filij Clodouei, id eſt, Theodericus, Chlodomeres, Childebertus, & Chlotarius regnum eius æquo ordine inter ſe diuiſerunt. Sortitus eſt ſedẽ Theodoricus Mettis, Clodomeris Aurelianis, Childebertus Pariſijs, & Chlotarius Sueſſionis. Theodoricus habebat iam filium nomine Theodebertum vtilem & ſtrenuum.

Greg. 3. cap. 1. Aim. 2. c. 1. & 2.

Caput. 82.

AMalricus, filius Alarici, ſororem eorum in matrimonium accepit, per quam Barcinonæ à Childerico & Francis occiſus eſt. Dani euectu nauali Gallias appetunt, in regnum Theodorici irruunt, & à Theodeberto filio Theodorici ſuperantur, omnemque prædam & vitam amiſerunt.

Digitized by Google

Caput 29. Greg. 3. geſt. Franc. c. 4.

THuringiorum tres fratres regnabant, Badericus, Ermenfredus, & Bertharius. Ermenfredus Bertharium interfecit, inſtigante vxore Ermenfredi nequiſſima, cui nomen Amalberga; & Badericum germanum ſuum conſilio Theodorici interfecit. Ipſe verò à Theodeberto filio Theodorici interfectus eſt. Regnum *b* Thoringorum Francorum ditioni ſubditum eſt.

b. Gothorum F. d ſubactum

Caput 30. e al Sichiſmūdus apud Genuauenſem, fort. Agaunenſem, Vide Greg 3. c. 5. Aimon. 2. c. 4.

GVndebadi filius Syghiſmundus apud Ardegauenſem vrbem villa Quadruuio, iuſſu patris, ſublimatur in regno, habens vxorem filiam Theodorici Regis Italiæ, vnde habebat filium nomine Sighiricum. Ea mortua aliam duxit vxorem. Filium ſuum Sighiricum nouercæ inſidijs iuſſit interfici. Vnde poſtea fortem pœnitentiam agens, monaſterium Sanctorum Agaunenſium miri operis conſtruxit, & alia plura monaſteria ædificauit. Chrothechildis aſſidue filios admonebat in hoſtem patris, matriſq; ac germanorum ſuorum. Quam ob cauſam illi Burgundias appetūt, Sigiſmundum & Godemarum in prælio vincunt.

Caput 31.

CLodomeres Sigiſmundum, dum ad monaſterium Sanctorum Agaunenſium fugeret, captum, cum vxore & liberis Aurelianos adducit. Godemaris terga vertens latuit. Godemaris reſumptis viribus regnum Burgundiæ tenet. Chlodomeris iterum aduerſus Godemarem exercitum mouit, interfecto Sigiſmundo & vxore cum liberis, vt prædictum eſt.

Caput 32.

CHlodomerem, ab Auito Abbate, quod fecerat Sigiſmundo, prædictum eſt ipſo itinere paſſurū. Cumq; Veſorontiæ Franci cum Burgundionib⁹ bellum iniſſent, Chlodomeres capite truncat̃, deceptus ab auxilijs Theodorici, qui filiā Sigiſmūdi habebat vxorē.

Fran-

FRanci vero in ipſo prælio reſumptis viribus Burgũdionibus Veſorontiæ ſuperatis, & ad internecionẽ perductis patriam eorũ ditioni ſubijciũt. Chlotari⁹ vxorẽ Clodomeris nomine Gunthiuchã vxorẽ duxit, filiosq; ei⁹ tres his nominibus, Theodobaldũ d Gũtachariũ & Clodoaldum Crotechildis alebat. Childebertus doloſe Aruernos cõtra Theodericũ inuaſit. Chlotarius & Childebertus Burgundias appetũt. Sed Theodericus cum eis adgredi noluit, Childericus & Chlotari⁹ fugato Clodomere Burgũdias occupant. Theodericus cũ exercitu Aruernos vaſtat. Mundericus qui ſe parentem Regis aſſeruerat, regnumq; ei deberi dixerat, à ſatellitibus Theoderici occiditur, fraude deceptus. Res eius fiſco ſubijciuntur. Cap. 33. d. Guntharii. Greg. 2. c. 11. 14 15. 18. 22.

INita pax inter Childebertum & Theodericũ cum ſacramento datis obſidibus. Sed celerius rũpitur. Multi filij ſenatorũ ob hoc ſeruitio ſubijciuntur. Nepos beati Gregorij Lingonaci vrbis Epiſcopi Treueris cuidam barbaro ſeruiẽs, ingenio Leonis cuiuſdam ex cocis ipſius Epiſcopi liberatur & reducitur. Caput 34.

CRothechildis regina cũ filios Chlodomeris, quos alebat Pariſiis reſidẽs, vnico amore diligeret, Childebertus inuidia in eos duct⁹, Chlotario ſuadet vt interficerent: ex quibus duos Theodobald⁹ & Guntharius Chlotarij manu propria interficiuntur; Chlodoaldus ad clericatũ tondetur, dignamq; vitam gerens: ad cuius ſepulchrũ dominus virtutes dignatur oſtendere. Theodericus filiũ ſuum Theodebertũ vbi VViſigardim e cuiuſdã regis filiæ deſpõſauit, Theodebertus relinquẽs VViſigardem, Theotheriam genere Romanam duxit vxorem. Caput 35. e Aim. 2. c. 12. VVoconis.

THeodericus XXIII. regni ſui anno moritur, regnumq; eius Theodebert⁹ aſſumpſit, magnũq; ſe atq; in omni bonitate præcipuũ ſe oſtendit. Deoheria Zelans à Theodeberto, filiã ſuã dolo interfecit. Theodebert⁹ relicta Theotheria VViſigardem duxit vxorem. Caput 36.

Chil-

Digitized by Google

Caput 37. CHILdebertus & Theodebertus fœdus ineunt inter ſe: cõtra Chlotarium mouent exercitum: ſed orationibus Crotehildis ad limina ſancti Martini & diuino nutu grandine & infeſtatione tonitrui & fulguris veniente, ſeparati ſunt; pacem ineuntes ad proprias ſedes ſunt reuerſi.

Caput. 38. POST hæc Childebertus & Chlotarius Hiſpanias appetunt, easq; parte maxima depopulati ſunt. Amalricum regem Barcinonæ interficiunt. Cæſaraugusta ciuitas orationibus & ieiunijs liberatur.

Caput 39. POST Amalricum Theoda regnat in Hiſpanijs: quo interfecto Theodegiſilus regnum aſſumit: qui dum ad cœnam lętus ſederet, extinctis cereis à ſuis occiditur. Cui Agila ſuccedit in regnum. Gothi vero iam olim habuerunt vitium; cum rex eis non placet, ab ipſis interficitur.

Aimoin. 2, c, 19. & 20. Greg, 3. c, 30,

Caput 40. ET quia Theodoricus rex Italiæ ſororem Clodouei in matrimonium habuit, ex qua paruulam filiam cum vxore reliquit. Et cum mater ei regis filium ſociandum prouideret, à ſeruo nomine Traquilane accipitur. Traquila cum exercitu à matre puellæ capitur, & capite truncatur. Acceptam filiam mater, diſciplinam ingerens, ſecum duxit: & filia matrem veneno interfecit. Theodadus regnum Theoderici ambiuit, & filiam, quæ matri extiterat, *f* parricida vehemẽter ſuccenſo iuſſit includi, ibi vt combureretur. Vnde cauſa cõpoſitionis quinquaginta millia ſolidorum Childeberto, Chlotario, Theudeberto tranſmiſſa ſunt. Quod Childebertus & Theudbertus inter ſe diuidentes nihil exinde Chlo-

f. al. Pariſio.

Chlotario dederunt. Theodato defuncto Totila ſucceſſit in regno, quem Narſes Patricius interfecit; regnumq; Gothorum in Italia deſtructum eſt.

POST Theudebertus cum exercitu Italiam ingreditur, eamque maritimis terminis depopulatur. Narſes patricius in fugam verſus. Poſtea Buccellinus dux iuſſu Theudoberti Siciliam occupat, totaq; Italia dominans, magna ei felicitas in his conditionibus fuit. *Caput 41.*

PETItione Deſiderati Verdunenſis vrbis Epiſcopi Theodobertus clementer octo millia ſolidos ciuibus Verdonenſibus ad recuperandum dedit. Theudebertus vexatus à febre moritur decimo quarto regni ſui anno. *Caput 42.*

CHrotechildis regina plena dierum & bonis operibus moritur: in ſacrario Baſilicę ſancti Petri ſepelitur. Chlotarius iubet ad omnes Eccleſias tertiam partem fructuum fiſco diſſoluere. Sed reſiſtente Iniurioſo Pontifice hoc malum deſtruitur. Chlotarius de Ingunde Guntharium, Chiltericum, Aribertum, Guntramnum, Sigibertum, & Chlodeſindam filiam habuit. De g Aregunde, ſorore Ingundis Chilpericum. Et de Vnſina habuit Chramnum.

Caput 43. Greg. 4. geſt. Franc. c. 1. 2. 3. 4 &c. Aim. 2. c. 26.

g. al. Redegũde

AGIlane in Hiſpania regnante cùm eſſet iniquus ſuis, exercitus imperij Hiſpanias ingreditur, & ibi Agila interficitur. *Caput 44.*

ATHAnagildus ſuccedit in regno, qui ab Hiſpania exercitum imperij expulit. *Caput 45.*

THEVdebaldus filius Theodeberti h Valderadam duxit vxorem. Erat valde iniquus ſuis; cuius tẽpore vuæ in ſambuco natę ſunt. Stella ex aduer-

Caput 46.

h Vuldodradam Greg. 3. cap. 9.

Digitized by Google

ſo veniens Lunam ingreſſa eſt. Bucelinus in Italia apud Beliſarium & Narſetem patricios ſæpius fortiter dimicãs, eos in fugam vertit, eorumq; exercitum proterit. Tandem infirmatus profluuio ventris, & exercitus ſuus eadem infirmitate adtritus, Beliſario iam interfecto, à Narſete ſuperatur & interficitur, ipſoq; anno Theodebaldus obijt, regnumq; eius Chlotarius accepit, copulans Valderadam ſibi vxorem.

Caput 47. EO anno rebellãtibus Saxonibus Chlotarius commoto exercitu maximam eorum partem deleuit; Thoringiam vaſtãs, quia eis auxiliari præſumpſerant. Nec multo poſt tempore denuo Saxones rebellantes; Chlotarius mouet aduerſus eos exercitum. Saxones pœnitentes, offerentes ſe cuncta emendare quæ male geſſerunt, medium partem in omnibus rebus eorum exceptis vxoribus & liberis in compoſitione offerunt. Greg. 4. c. 14. Quod Franci accipere deſpicientes, eos interficere conantur, Chlotario dicentes, Non pacificabis cum eis, ſed ſurge præliemus & vlciſcamur in illis. Cum ille noluerat, Franci Chlotarium volebãt occidere. Vnde inuitus perrexit ad prælium, ibiq; tanta ſtrages à Saxonibus de Francis facta eſt, vt mirum fuiſſet.

Caput 48. CHILdebertus cum Chramno inſidias Chlotario parat. Aribertus & Gunthramnus iuſſu patris cũ exercitu contra Chramnum dirigũt: Sed diuino nutu temperante, graui coruſcatione exorta, à prælio ſeparantur. Chramnus cum Childeberto pertendit. Saxones factione Childeberti in Franciam veniẽtes, vſq; i Duuciam ciuitatem prædam egerunt. Chramnus cum Childeberto ſe fortiter conſtringit. Childebertus Remenſem Campaniam depopulatus eſt. Auſtrapius dux in Baſilicam ſancti Martini Chramnum metuens fugit.

i al. Diuiciam Greg. c. 16. Nuciam.

Chil-

CHildebertus rex apud Pariſios obijt, & in Baſilica ſancti Vincentij, quam ipſe cõſtruxerat, ſepultus eſt. Cuius theſauros & regnum Chlotarius aſſumpſit. Vvalderadam & filias èius duas in exilium miſit. *Caput 49.*

CHramnus in Britanniam fugit ad k ad Conobrẽ Comitem Britannorum. Quia l Lacharius ſocer eius ad Eccleſiam S. Martini confugit, per ipſum hæc Baſilica incendio concremata: poſtea à Chlotario condigne recuperatur, & ſtanno cooperitur. Chramnus à Chlotario patre ſuo captus cũ vxore & liberis in Britannia igne cõcrematur. Conober Comes Britãnorũ interfect⁹. *Caput 50.*

k al. Conóbrũ. Aim 2. cap. 30. l Greg. lib 4. cap. 17. & Aim. cap. 31. Willacharium vocant.

CHlotarius pro ſuis peccatis quæ geſſerat aut negligenter egerat, exorandum ad limina Beati Martini Confeſſoris properat. Exinde compendio villa veniens LI. anno regni ſui vexatus à febre obijt. Chilpericus occupatis theſauris Chlotarij in villa Brinnaco ſedem Childeberti Pariſijs occupat, ſed mox exinde repellitur. l Charipertus, Guntramnus, Chilpericus, & Sigibertus regnum patris diuidunt. Dedit ſors Chariberto regnum Childeberti; Pariſijs ſedem habens: Guntramno vero regnum Chlodomeris; ſedem habens Aurelianis: Chilperico regnum Chlotarij patris eius; cathedram habens Sueſſionis: Sigiberto quoq; regnum Theodorici; ſedem habens Mettis. Eodem tempore Huni Gallias appetunt, contra quos Sigibertus mouit exercitum, eoſque vicit atque fugauit. Poſtea cum eis pacem iniuit. CHILPERICVS Remos inuadit, & alias ciuitates quæ ad SIGIBERTVM pertinebant abſtulit. Vnde inter ipſos bellum ciuile ſurrexit. SIGIBERTVS Sueſſionas occupat. THEODEBERTVM filium Chilperici apprehenſum in exilium trãſmittit. Chilperico victo atq; fugato ciuitates in ſuam dominationem reuocat. Poſt annos Theodebertum filium Chilperici reddidit, datis inuicem

Caput 51. Aimoin. lib. 2. cap. 37. Greg. lib. 4. c. 23.

l al. Garibertus.

Digitized by Google

pace & obſidibus cum ſacramentis. Guntramnus in Burgundia regnans in locum *m* Agricolanis Patricij Cellum inſtituit, virum in verbis paratum & in ciuitate prudentiſſimum.

m Greg.4.c.24. vocat Agroeculam.

Caput 52.

n al. Erandam.

GVntramnus fuit rex bonus, timens Deum. *Accepit* primum concubinam nomine *n* Venerandam, quæ habuit filium nomine *G*undebadum. *P*oſtea accepit Marchitrudem, filiam *o* Magnacharij. *P*oſtquam de Guntramno habuiſſet filium, veneno Gundebadum doloſe interfecit. Ipſa iudicio Dei, filium quē habebat perdidit, & odium regis per ſaginam incurrit. Eadem dimiſſa Auſtrichildem eiuſdem ancillam cognomento Bobilanem *G*untramnus accepit vxorem; de qua duos filios habuit, his nominibus, Chlotarium & Chlodomerem. Vt Marchitrudis dimitteretur, hæc fuit occaſio. Mater eius poſt mortem Magnacharij de vilibus hominibus vnum ex nutritis Magnacharij acceperat maritum, qui inſtigantibus *p* Cumtione & Viuolico filijs, ab eadem matre iuſſu Guntramni ſeparatur, & ipſe puer occiditur. Clamantes filij negligenter matrem herbariam & meretricem. Hæc occaſio filiam eiecit de regno. Charibertus rex Ingobergam accepit vxorem. Qua relicta *q* Meroſidem lanarij filiam accepit, & aliam paſtoris ouium filiā, nomine *T*heudechildem duxit vxorem, ex qua habuit filium: ſed protinus moritur.

o Greg.4.c.25. Magnarii.

p al. Conuentione.

q Greg.4.c.26. Meroſledem.

Caput 53.

POrro Sigibertus cum videret fratres ſuos vxores viles accipere, *G*ogonem cauſa legationis ad Anaghildum regem direxit, petens, vt ei filiam ſuam Brunam nomine coniugio traderet; quam Anaghildus cum multis theſauris Sigiberto ad matrimonium tranſ-

Digitized by Google

tranſmiſit. Ad nomen eius ornandum & augendum eſt determinatum, vt vocaretur Brunechildis. quam cum multa lætitia atq; iocunditate Sigibertus accepit vxorem.

ANte hæc in infantia Sigiberti omnes Auſtraſij cum eligerent Chrodinum Maiorem domus, eo quod eſſet in cunctis ſtrenuus & timens Deum, patientia imbutus; nec quiſquã aliud niſi quæ Deo & hominibus placerent, in eo inueniret. Ille hunc honorem reſpuens dicebat, Pacem ego in Auſtrauſia facere non valeo; maxime quod omnes primates cum liberis in tota Auſtraſia mihi conſanguinei ſunt, non poſſum ex eis facere diſciplinam, nec quenquam interficere. Ipſi vero per me inſurgunt, vt agant ſuperſtitioſe. Eorum acta non permittat Deus, vt me in inferni clauſtra tradant. Eligite alium quem vultis ex vobis. Caput 54.

AT illi cum non inuenirent, tunc Chrodini conſilio nutritum ſuum, memoratum ſuperius, Gogonem, Maiorem Domus eligunt. In craſtino primus ad eius manſionem perrexit Chrodinus ad miniſterium *r* bracile Gogoni in collo tenens. Quod reliqui cernentes, eiuſdem ſequuntur exemplum. Proſperum hoc Gogoni ad gubernandum fuit, quoadusq; Brunichildem de Hiſpania adduxit: quem Brunichildis continuo apud Sigibertum fecit odioſum: ipſumq; ſuo inſtigante conſilio Sigibertus interfecit. Tanta mala & effuſiones ſanguinis Brunichildis conſilio in Francia factæ ſunt, vt prophetia Sibyllæ impleretur dicens: Veniens Bruna de partibus Hiſpaniæ, ante cuius conſpectum multæ gentes peribunt. Hæc verò equitum calcibus diſrumpitur. Caput 55.

r. al. bracibe. Aimon. lib. 3. c. 4. brachium

Digitized by Google

Caput 56. ſ Aim. lib. c. 5. Galſontam & VValſontam

CHilpericus ſ Gachiliſindam ſororem Brunichildis habuit vxorem; relinquens Fredegundem, & alias quas habebat vxores. Poſtea tranſcendens ſacramentum quod Gothorum legatis dederat, quod nunquam Gacheliſindam de culmine regni degradaret, ipſamq; ſuggillare fecit. Poſt cuius tranſitum Fredegundem denuo accepit vxorem, reputantes vero eius fratres quòd ſuo ingenio Gachileſinda fuerat interēpta, eum de regno eiiciunt. Habebat Chilpericus de priori regina Audouera tres filios Theodebertum, Merouecum & t Clodoueum.

t al Childoueū

Caput 57. Aim 3. ca. 11.

HVni in Gallias venire conantur, aduerſus quos Sigibertus cum magno aggreditur exercitu. Huni magicis artibus inſtructi, multis fantaſiis oſtēſis, exercitum Sigiberti metu concutiunt; terga vertunt. Sigibertus à Hunis circundatur, ſed ſuæ prudentiæ dona offerens liberatur. Nec ei quicquam hæc conditio fecit opprobrij. Pacem ſempiternam cum Hunis firmauit & à rege Hunorum condignis muneribus honoratur.

Caput 58.

SIgibertus præcepit Aruenis ciuibus Arelatem occupare. Iubente Gunthramno à Celſo Patricio Aruerni Arelato trucidati ſunt.

Caput 59.

AThanagildo rege Hiſpaniæ defuncto, Levva cū Levvildo fratre regnum aſſumit. Moritur Levva. Levvildus integrum Hiſpaniæ regnum tenet; habens y Gaiſuindam vxorem matrem Brunichildis.

y al. Gadſiundam. Aim. 3. c. 17.

Caput 60.

EOdem tempore defuncto Conſtantinopoli Iuſtiniano Imperatore, Iuſtinus ambiuit imperium, vir iniquus & cupidus. Ad quem Sigibertus legatos

tos z VVarmacharium, & Francum & Firminum Comitē direxit, qui pacem cum Imperatore firmarent, qua facta ſecundo anno ſunt reuerſi. z al. VVarmarium.

LOngobardorum gens priuſquam hoc nomen aſſumeret, exeuntes de a Schandauia, quæ eſt inter Danubium & mare Oceanum, cum vxoribus & liberis tranſmeant. Cum à Hunis Danubium tranſeuntes fuiſſent comperti, eis bellum conantur inferre. Interrogati à Hunis, quare gens eorum terminos introire præſumeret. At illi mulieribus ſuis præcipiunt, comam capitis ad maxillas & mentum ligare, quo potius virorum habitum ſimulantes plurimam multitudinem hoſtium oſtenderent, eo quod erant mulierum comæ circa maxillas & mentum ad inſtar barbæ valde longæ. Fertur deſuper vox vtraq; phalange dixiſſe, Hæc ſunt langobardi. Quod ab his gentibus fertur eorum Deum fuiſſe locutum quem fanatici nominant b VVodanum. Tunc Lāgobardi clamaſſe, Qui inſtituerat ijs nomen, concederet victoriam. Hoc prælio Hunos ſuperant, partem Pannoniæ inuadunt. Nec multo poſt tempore Narſes Patricius, minis Iuſtini Imperatoris eiuſq; Auguſtę Sophię perterritus, eo quod Auguſta ei apparatum ex auro factum muliebri, eo quod eunuchus erat, cum quo filaret, direxit, & c pinſilarios regeret, non populos. At ille reſpondens, Filum filabo, de quo Iuſtinus Imperator, nec Auguſta ad caput venire non poſſunt. Tunc Langobardos à Pannonijs inuitatos cum Alboëno rege in Italiam introduxit. Alboënus Clodoſindam Chlotarij regis filiam habuit vxorem: qua defuncta aliam duxit coniugem, cuius patrem interfecerat.

Caput 61.

a al. Schatanagia. Aim. lib. 2. c. 13. Scandinauia

b al. Viſodano.

c al. pēſilarios.

Ipſo

Digitized by Google

Cap. 62. IPſE vero eiuſdem mulieris fraude veneno perijt. Ipſaque poſtea cum aliquo Langobardo apud Rauennam fugaciter de ciuitate Verona, vbi virum occiderat, egrediebatur: pariter in itinere apprehenſi interfecti ſunt.

Cap. 63. d al. Calip. LOngobardi regem nomine d Clip ſuper ſe eligunt. Protumpentibus Langobardis in Gallias Amatus Patricius ab ipſis interficitur. Et à Burgundionibus multæ ibidem ſtrages factæ ſunt. Poſt Amatum Mummolus Patriciatum aſſumpſit.

Cap. 64. IRruentibus iterum Langobardis in Gallias: cum quib⁹ Mummolus fortiter dimicauit, & vſq; ad internecionem oppreſſit. Pauci ex eiſdem Italiam repedant. Saxones quos Theodebertus in Italiam miſerat, in Gallias protumpunt, apud e Stipholonem caſtra ponentes multæ ſtrages per vicina loca ab ipſis perpetrãtur: qui à Mummulo ſuperantur, & in Italiam fugaciter reuertuntur. Amiſſis omnibus quæ prædauerant Saxones, vxores & liberos in Gallias deſtinant, vt à Sigiberto rege recepti, in loco vnde exierunt, redirent. Veniẽtes in territorium Auennico Mummulus protinus obuiam veniens Rodanum tranſire non permittebat: poſtea acceptis muneribus tranſire eos permiſit. f Ad Sigebertum pergentes in loco, vnde prius regreſſi fuerant, ſunt ſtabiliti. Poſtea defuncto Clip, Langobardorum duces Chamozaban & Rodanus Gallias irruperunt. Quibus obuiam Mummolus cum exercitu venit, & hos tres duces cum eorum exercitu vſque ad internecionem deleuit. In alio anno Mumolus cum exercitu Turonis ac Pictauis, iubente Gunthramno, de poteſtate Chilperici abſtulit, & ad

e al. Stuplonem.

f al. à Sigiberto.

ad partem Sigiberti reſtituit. Multi ibidem de exercitu Chilperici & ipſis Pictauenſibus ſunt gladio trucidati: Thaloardus & Nuncio duces. Langobardorum per oſtiola in Sidonenſe territorium cum exercitu ſunt ingreſſi, ad Monaſterium Sanctorum Agaunenſium nimiam facientes ſtragem Baccis villa, nec procul ab ipſo monaſterio, & duces eorũ exercitus à Violico & Theudofredo ducibus Gunthramni ſunt interfecti. g quadraginta tantum ex illis fugaciter Italiam remeant. g. al. quadraginta millia tantum.

CHlodoueus filius Chilperici Burdegalem peruadit; à Sigulfo duce ſuperatus, fugaciter ad patriam redit. *Caput 65.*

CHilpericus Pictauos & Thuronos de regno Sigeberti peruadit, & Sigulfum ducem in fugam vertit, ſuumq; exercitum proſtrauit, Chilpericus ciuitates quas peruaſerat, eas Sigiberto reddidit. Poſt annum Chilpericus cum exercitu multo regnum Sigiberti ingreditur: ſed intercurrentes legati pacificati ſunt. *Caput 66.*

POſtea inientes conſilium, amboq; mouentes exercitum volentes Guntramnum interficere, regnumq; eius aſſumere, Sigibertus cum exercitu Arciaca reſidens, Chilpericus duodecim pontes. Audiens hæc Gunthramnus exercitum velociter mouit, veniẽſque villam Veriaco, intercurrentibus legatis, hi tres germani, Sigibertus, & Guntrhamnus, & Chilpericus Trecas vixerunt. Et in Eccleſia ſancti Lupi ſacramenta cõtra Guntramnum, vt pacem ſeruaret, dederunt. Guntramnus idemq; cum eis pacem ſacramẽtis firmauit. Redeuntes ad caſtra Auſtraſij aduerſus Sigebertum rumo- *Caput 67.*

Digitized by Google

rem leuant, dicentes, Sicut promiſiſti, da nobis, vbi rebus ditemur, aut præliemur; alioquin ad patriam non reuertimur. Ille volens compulſus à ſuis ſuper Guntramnum ire; Auſtraſij valde inſidioſe dicunt ad eum, Sacramentis pacem cũ Gũtramno firmaſti: quo pacto poſſumus ſuper eum irruere? Vnanimiter exclamantes, ſe ſuper Chilpericum velle ire, protinus mouentes ſuper Chilpericum: iam eius exercitus ad propria feſtinans longe abierat.

Caput 68.

CVM hæc cognouiſſet Chilpericus, terga vertens *h* Turonos peruenit. Sigibertus poſt tergum eius Pariſios venit, ibiq; ſanctum ac beatiſſimum Pariſiorum vrbis Epiſcopum cum Sigibertus vidiſſet, hæc ab eodem verba prophetiæ audiuit, Si germanum tuũ ita perſequere, cogitas, vt eum interficere diſponas & regnũ ſuũ auferre Scriptum eſt; Foueam quam fratri tuo parabis, in eam cadebis. Cuius caſtigationi nolens annuere, cogitabat optata perficere. Cumq; Victoriaco acceſſiſſet, omnes Neoſtraſiæ actu venientes ſe ſuæ ditioni ſubiecerunt. Anſoaldus tantum cum Chilperico remanſit. Fredegundis duobus pueris dolo tranſmiſſis. Sigibertum interficiunt, & ipſi interfecti ſunt. Reſumptis viribus Chilpericus ſuum regnum recepit.

h. al. Thornua

Caput 69.

BRVnechildis cum filio ſuo Childeberto Pariſijs ſub cuſtodia tenebatur; Sed factione Gundoaldi Ducis Childebertus in *i* pera poſitus per feneſtram à puero acceptus eſt. Et ipſe puer * ſingulos eum Mettis exhibuit. Ibique à Gundoaldo vel Auſtraſijs in regno patris ſublimatur. Brunichildis iuſſu Chilperici exilio Rothomagi retruditur. In eo anno fulgor decurriſſe

i al. ſporta Aimoin. 3. c 14

riſſe viſus eſt. Sigibertus in Eccleſia ſancti MEDARDI ſepultus eſt, ætate quadragenarius, decimo quarto regni ſui anno.

A Tranſitu Theudoberti ſenioris vſque ad exitum SIGIBERTI k anni XXVIIII. A principio vſq; ad diluuium ann. duo millia CCXLII. A diluuio vſque ad Abraham anni DCCCCXLII. Ab Abraham vſque ad egreſſum filiorum Iſraël ex Ægypto anni CCCCLXII. Ab egreſſu filiorum Iſraël ex Ægypto vſq; ad ædificationem templi, vſque ad deſolationem eius & tranſmigrationem Babyloniæ anni CCCL. A tranſmigratione Babyloniæ vſque ad paſſionem DOMINI anni DCXLVIII. A paſſione DOMINI vſque ad tranſitum ſancti Martini anni CCCCXII. A tranſitu ſancti Martini vſque ad tranſitum CHLODOVEI regis anni CXII. A tranſitu Chlodouei regis, vſque ad tranſitum THEVDOBERTI anni XXXVII. A tranſitu Theudeberti vſq; ad exitum SIGIBERTI anni XXIX. quod ſimul ann. quinque millia DCCLXXIV. Caput 70. k al. anni 19. Greg 4. cap. 51.

CHilpericus filium ſuum Merouеum Pictauis cum exercitu direxit. Et exinde reuertens in Rothomagum acceſſit & Brunichildem in coniugium accepit. Protinus Chilpericus ipſum de ea ſeparauit. Campanenſes n Sexionas peruaſerũt. Chilpericus cum exercitu cõtra eos inualuit, Sexionas recepit. Filium ſuũ Merouеum o Honus clericatus tonſurare fecit: & preſbyter ordinatur. Roſolenum Ducũ, Gunthramnũ idemq; Ducẽ pſe- Caput 71. l. Childebertus. m al Rotomo. Greg. Tur. lib. 5. Franc. cap. 2. 4. 14. Aimoin. lib. 3 cap. 15. n al. Saxones corrige Sueſſionas. o al. Honus Anniſole ſeu

(tonſurare clericari fecit. Apud Aimoin.)

Digitized by Google

Aninſole vocatur monaſteriũ in quod detruſus.

quentem Turonos tranſmiſit. Roccolenus ab infirmitate vexatus nihil ibidem præualuit.

Caput 72. Greg 5 c 8. 13. Aimoin. 3. c 16

EO tempore Sanctus Germanus Pariſiorum Epiſcopus tranſijt. Chilpericus filium ſuum Chlodoueum Turonos tranſmiſit, qui & vltra Ligerem ciuitates Childeberti inuaderet. Mummolus Patricius Guntramni contra Chlodoueum & Deſiderium ducem Chilperici bellum geſſit, eoſq; ſuperauit. Cæſa Mummoli exercitu quinq; millia, à Deſiderio vero xx. millia.

Cap. 73. o al tantum ex e.r. S. quoque quinq; millia. Longe aliter Greg. 5. c 15.

INter Svveuos & Saxones bellum ſurrexit. Cæſi ſunt à Saxonibus XX. millia: & ſex millia o tamen ex eis remanſerunt. Svveuorum quoq; ſex millia CCCCCLXXXVIII. proſtrati ſunt, reliqui vèrò victoriam obtinuerunt. Saxones deuouerunt, vt nec pilum nec barbam inciderent, priuſquam hanc iniuriam vlciſcerentur. ſed mentita eſt eorum iracundia.

Cap 74. Greg. 5. c. 16. 18. Aim. 3. c 20 21. 26.

BRitannus Magliauus & Bodecus illo tempore Comites erant, amicitiam cum ſacramentis inuicem ineuntes. Mortuo Bodico Magliauus filium eius nomine Theudericum de regno expulit. Sed tandem reſumptis viribus Theudericus Magliauum cum filio Iacob interfecit, regnumq́; patris recepit. VVarochus Magliaui filius in patris locum rex efficitur. Guntramnus rex duos Magnacharij filios gladio interemit, inſtigante Auſtrichilde regina, facultates eorum fiſco redegit. Filij Guntramni duo continuo mortui ſunt.

Gun

GVntramnus Childebertum adoptauit in filium. Chilpericus Prætextatum Rothomagenſem Epiſcopum in exilium trudit: imputans ei quod conſilio Brunichildis vſus contra Chilpericum fuiſſet: quod veritate ſubſiſtebat. Meroueus iterum laicus efficitur de Turonis fugiens per Antiſiodorum p Diuione venit in Remenſem per Campaniam acceſſit & à Tharauanenſibus circumuentus eſt, & in quadam villa concluditur à q Gauleno familiari ſuo, ipſoq; rogante Meroueus cultro interfectus eſt; & poſt Gaulenus manibus & pedibus, nares & aures truncatus turpiter vitam finiuit. *Caput 75.*

p. al. de Auinione, venit in Remenſem Campaniam peracceſſit.
q al. Galleno

EOdem tempore Iuſtinus Imperator amens effectus eſt. Sophia eius Auguſta cum Tiberio Cæſare regebat imperium. Tiberius largiſſimus in eleemoſynis fuit. Sed cum à Sophia argueretur, vt theſaurum non vaſtaret, in medio palatij CRVCE in lapide reperta, iubet Tiberius ipſum lapidem leuari. Deſuper in alio lapide duæ cruces repertæ ſunt: leuatumq; & ipſum. inuenta ſunt ſub ipſo mille centenarij auri. quod largiter diuino amore pauperibus erogauit. *Cap. 76.*

Aimon. 3. c. 9.

DEfuncto Marſide prudenti alloquio Senecæ, cui Narſis crediderat theſaurum eius, Tiberius abſconditum ſub terra inuenit, nimia multitudine ponderum auri & argenti & lapides precioſos. Quod deīn largiter Tiberius in eleemoſynas diſtribuit pauperum. Samſon filius Chilperici moritur, quem Chilpericus nimium luxit. Eo anno ſtella in medio Lunæ fulgens viſa eſt. Guntramnus Boſo relictis filiabus ſuis in Eccleſia ſancti Hilarij, ad Childebertum tranſijt. Anno quoq; tertio Childeberti Regis, qui erat Chilperici & Guntramni *Caput 77.*

Greg. 5. c. 25.

Digitized by Google

Cal. 16. r XVII. Guntramnus Boſo filias ſuas à Pictauo auferre volens. Dracolenus ſuper eum irruit. multa munera à Guntramno Dracoleno offeruntur: ſed Dracolenus, vt erat elatus, dixit, Funiculum vnde alios ligare ſoleo, paratum habeo; vbi Guntramnus hodie ligatur. Cumq; fuiſſet prælium cœptum, Guntramnus inuocato nomine Domini & ſancti Martini, leuato ſ conto Dracolenum mactat in faucibus ſuſpenſum, de equo mortuum in terra proiecit. feliciter poſtea quod cœpit expleuit. Poſt hæc Pictaui, Bagaſſinitæ, Romani, & Andegaui cum alijs multis, in Britannia contra VVaroco t exercitum mouent. Super quos VVarocus per noctem ruens, nimiam ſtragem de Saxonibus Baigaſſinus fecit. Anno quarto Childeberti, qui fuit XVIII. Guntramni & Chilperici, Saxonius & Sagittarius Epiſcopi v Cabilomio in ſynodo ab Epiſcopatu degradantur. Chilpericus deſcriptiones grauiſſimas in omni populo regni ſui fieri iuſſit. Marcus referendarius, qui hãc deſtructionem faciebat, ſecum omnes polepticos ferens Kalend. Martij à x Salemodicinis interfectus eſt & omnes poleptici incendio ſunt concremati. Dum hæc agerentur, Iuſtinus Imperator XVIII. anno regni ſui, cum amentia quam incurrerat, vitam finiuit.

ſ al. contra Dracoleno iactat fune in faucibus ſuſpenſumq;

t al. VVaracum

v al. Cabilono

x al. Limodicinis fort. Lemouicinis. Greg. 5. cap. 28.

Caput 78.

Tiberius arripuit imperium. Sophia Auguſta immemor promiſſionis ſuæ aduerſus Tiberium inſidias mouebat. Iuſtinianum nepotem Iuſtini Imperio voluit ſublimare. Quod Tiberius cernens, apprehenſam Sophiam, expoliatam theſauris ſegregatis ab ea pueris, in cuſtodiam iuſſit retrudi. Iuſtinianum obiurgatum, tantum in poſterum amore dilexit, vt filio eius filiam ſuam promitteret, eiuſq; filium ſuæ filiæ expeteret. Sed non eſt ſortita effectum. Exercitus eius Perſas debellauit, victorq; regreſſus tanta mole prædam detulit.

Digitized by Google

tulit, vt crederetur cupiditati humanæ poſſe ſufficere. xx. elephanti exinde adducti ſunt.

EOdem tempore anno v. Childeberti regis tanta lues per vniuerſam regionem facta eſt, vt nimiũ mirum fuiſſet. Vniuerſa flumina terminos, quos nunquam exceſſerant, præterierunt, de pecoribus excidio, grande ædificijs naufragium. Sed ceſſantibus pluuiis arbores denuo floruerunt. Erat menſis Septembris: fulgur per cœlum cucurriſſe viſum eſt, ſonus quaſi deruentis arboris in totam terram auditus eſt. Burdigalis terræ motu concuſſa eſt. De Pyreneis montibus immenſi lapides ſunt euulſi, qui pecora & homines proſtrauerunt. Vicus Burdigalenſis, incendio diuinitus orto, multos exuſſit, ſubito comprehendens domos, & horrea cum annonis incendio concremantur, nullum incitamentum habens ignis, ſed forſitan iuſſionem diuinam. Aureliana ciuitas ab hoc incendio vaſtata eſt. Apud terminum a Carnotæ fracto pane ſanguis fluxit. Sed hæc prodigia grauiſſima lues eſt ſubſecuta & diſcordia, regibus iterum bellum ciuile parantibus. b Beſentericus morbus totas Gallias præoccupauit. His diebus Auſtrechildis Guntramni Principis regina ab hoc morbo conſummata eſt. c Medici apud Guntramnum accuſati. iuſſu Guntramni medici diuerſis pœnis afflicti migrant ad cœlum. Eo anno magna in Hiſpanijs Chriſtianorum perſecutio fuit, inſtigante Goeſinda, quam poſt Anachildum regem rex Leopildus acceperat, de alia vxore duos filios habens, ex quibus vnus Ermenchildus nomine, filiam Sigoberti, nomine Sedegundem accepit vxorem.

Caput 79.
Greg. 5. cap. 33.
Aim. 3 cap. 33.

a al. Carnotenum.

b al. Berentericus dyſenteriam intelligit

c al. medicus Guntramni Chriſtianos in hoc accuſans iuſſu &c.

Quæ

Caput 80.

Greg. 5. c. 38. Aimoin. 3. c. 38

e al Goeſida adportatur. ſed cum nullatenus

QVÆ cum magnis theſauris & apparatibus in Hiſpaniam eſt directa & ab auia *e* Gerſinda benigniter recepta, quæ poſtea à Goëſinda adficitur. Sed cum nullatenus auiæ iniquo conſilio conſenſiſſet, in vna ciuitate cum viro habitandum conſtituitur. *P*rotinus maritum prædicans, ad Chriſti cultum cõuertit, baptizatusq́; Chriſtianus effectus eſt, quẽ pater Leovvildus inſequens & volens occidere, tandem eius inſecutione filius interfectus eſt: per quem data eſt occaſio poſt mortem Mirionis regis Galliciæ filio eius *f E*urico & genero nomine Audegande de regno certantibus, à Leopildo Suauię & omnes Galliciæ poteſtatem Gothorum ſubijciuntur.

f al. Euricia & g n Audegane.

Caput 81.

IGItur Chilpericus tres filios ſuos iam adultos ab infirmitate dyſenterię vno anno perdidit, quos de Fredegunda habebat. Reſtiterat adhuc Clodoueus filius eius, quem poſtea inſtigante Fredegunde vinctum in cuſtodiam retruſit, ibiq́; factione Fredegũdę cultro percuſſus obijt.

Caput 82.

g Aimoin. 3. cap. 39. Auenionem.

POST hæc Nummolus *P*atricius regno Gũthramni fuga dilabitur. *A*uencionem caſtrum ſuæ detentioni expetijt. Legati Chilperici qui ad *T*iberium Imperatorem acceſſerunt, ab eodem illo tempore *h* reuertũtur continuò.

h al continuo remouentur.

Caput 83.

CHILdebertus relicta Guntramni pace, ſe cum Chilperico, vt regnum eius pariter auferrent, coniunxit; promittens Chilpericus dum ſine filijs erat, vt Childebertum regni ſui relinqueret hæredem. Sed more ſolito mendax apparuit. Lupus Dux Campanienſis

nienſis

Digitized by Google

nienſis ab Vrſione & Bertefredo ab exercitu internecione perſequitur: ſed Brunichilde intercedente liberatur. præſidiumq; eius *i* à ſupraſcriptis talatus eſt. i al. ſupra ſcripto ſcalatus eſt.

FVIT illo tempore recluſus Hoſpitius apud Nicenſem vrbem, qui conſtrictus catenis ad purum corpus ferreis, deſuper Cilicio. Nihil aliud quàm purum panem & paucos dactylos comedebat; in quadrageſima radices herbarum. Qui dum conuerſaretur in corpore; multæ virtutes, præſtante Domiono per eundem oſtenſæ ſunt. Caput 84.

Chilpericus Deſiderium Ducem ad peruadendum Petrocorecum & Agennum cum exercitu dirigit. Qui fugato Ragnoaldo Duce has ciuitates peruaſit, eiuſq; vxorem cunctis rebus expoliauit.

Baudaſtis Dux in Vaſconia obijt, maximam partem exercitus ſui amiſit. Anno igitur VII. Childeberti regis, qui erat Chilperici & Guntramni XX. Stella *k* comata apparuit, in die ſancto Paſchæ. k al. cometes.

Apud Sexionas ciuitatem cœlum ardere viſum eſt. In Pariſiaco *m* vero ſanguis denuo fluxit & ſuper veſtimenta multorum hominum cecidit. Valetudines variæ & mortalitas magna eo anno impleta fuit. Igitur legati Chilperici *n* Anoſaldus & Domichiſtus qui ad conſpiciendam dotem in Hiſpaniam miſſi ſunt, regreſſi his dieb9. Leopildus rex contra Ermenchildum filium ſuum * reſi in exercitu reſidebat, tunc filium interfecit, eiuſque vxorem à Græcis liberare non potuit, ſed vſq; in mortem ibi permanſit. l al. Sexionas. lege Sueſsionas. m lege vico ap. Aimoin. in Pariſiaco pag. n Anſoaldus & Domighiſilus.

EO anno Rodinus dux moritur, vir eleemoſynarũ, & bonitate leniſſimus, iuſtus in cunctis, pijſſimus in pauperes. Qui dum quadam vice, vt conſueuerat mortuum ſepelire præceperat ad quoddam monu- Caput 85.

mentum cum cultris pueri foſſam faceret, leuato lapid: inuenit miræ magnitudinis theſaurum & ſolidorũ multitudinem, hoc ſibi proprium *o* iure cenſuit, quem ſine intermiſſione fideliter pauperibus erogauit, æquanimiter ea fide reddidit hunc ei theſaurum à quo acceperat. Multa ſigna & prodigia eo anno in cœlo ſunt viſa. Chilperico filius denuò naſcitur: iubet omnes vinctos laxare.

o al. verum

Caput 86.

GVndoaldus qui ſe filium Chlotarij eſſe dicebat, de Conſtantinopoli reuertitur, & Chlotario à Childeberto patruo directus eſt: quem Chlotarius videns, comam capitis tondere iuſſit: quem SIGIBERTVS accerſitum, miſit in Agrippinenſem ciuitatem, quæ nunc Colonia dicitur. Exinde lapſus ad Narſidem dirigitur, & Narſis eum Mauritio Imperatori direxit. Cùm exinde fuiſſet reuerſus à Mummulo Patricio fuiſſet ſuſceptus, factione Siagrij & Flauij Epiſcopi, vt Guntramnum degradarent à regno & ſublimarent Gundoaldum, ob hãc cauſam Mummulus interfectus eſt, Gundoaldus ab *p* Oſone duce cum in fractione rupis inpingeretur, ibi diſruptus moritur. Cariatus ſpatarius Guntramni, qui hanc rem prodidit in huius viciſſitudinis recompenſam Epiſcopatum Genuauenſem aſſumpſit.

p al. Oſone duce factione conbeninſem orbem de cacumine rupis inpingitur

Caput 87.

IN illo tempore Chilpericus Pariſijs contra pactum quem cum Francis inierat ingreditur, & ob quã rem portionem ſuam exinde iuſte admiſit. Guntramno partem Childeberti *q* de Maſſilia dedit, Mummulus factione Fredegundæ, cui reputabant filium ſuum per incantationem interfeciſſe, iuſſit ſuggillare, multasq; mulieres per ipſo mendacio à Fredegunde ſunt interfectæ.

q al. à de Maſſilia eunte reddidit.

Chilpe-

CHILpericus timens Guntramnum & Childebertum in Camaracenſem cum theuſauris omnique præſidio eſt aggreſſus: per ipſum timorem, exercitum ſæpe mouebat & reſidere faciebat. Caput 88.

CHildebertus in Italiam abijt, & Langobardi ſe ſuæ ditioni commendant: glorioſe exinde Childebertus reuertitur. acceperat prius à Mauritio Imperatore quinquaginta millia auri, vt Longobardos de Italia expugnaret: ſed non ſolum eis non nocuit, ſed amicitias cum ipſis inijt. Leopildus, vt ſupra fecimus mentionem, filium ſuum Ermengildum interfecit. Caput 89.

CHilpericus & Fredegundis filia eorum cum multis theſauris & multitudine famulorum in eius miniſterium direxit, quam filius Leopildi accepit vxorem, nec poſt mora extante Chilpericus Calamvvillam nec procul à Pariſijs ab homine nomine Falcone qui miſſus à Brunichilde fuerat, eſt interfectus, & crudeliſſimam vitam digna morte finiuit. Caput 90.

Digitized by Google

INCIPIT LIBER
QVINTI IVLII HILARIONIS
De
Curſu temporum
quintus.

ISTE TITVLVS IN M. S. Minore (in maiore enim non ſolum abeſt, ſed ipſe Hilarion extra hanc collectionem in initio libri habetur) ſolum reperitur. Ne expecta hic vt dem Hilarionem, qui iam editus eſt, opera Pithoei, & extat in bibliotheca S S. Patrum. Quisquis ille fuit, qui huic collectioni hunc inſeruit, ne ille ineptus fuit, ſi id tantum fecit ideo, vt Quintus Hilarion quintum librum faceret. Et ſanè non à collectore illo Caroli Magni compare, ſed ab alio factum videtur. Attamen quia collatione duorum codicum noſtrorum manu ſcriptorum Pithoeanus Hilarion melior fieri poſsit quibusdam in locis & expleri, ideo varias lectiones annotaui, quas in notis inuenies.

Digitized by Google

COLLECTIO HISTORICA CHRONOGRAPHICA

ex

THOROMACHO

& aliis

Collectore Gallo quodam qui Carolo Magno compar.

INCIPIT PROLOGVS IN LIBRVM ſextum & vltimum Thoromachi concordans quo ad geſta cum lib. q̃to.

Hic titulus in m. ſ. maiore non eſt. ſed tãtum: INCIPIT PROLOGVS. † Interpretor: CVM LIBRO QVARTO. a al. iuſsio.

CVm ad liquidum a iuſſu verbi proprietatem non habeo quod proferam, niſi præſtitum ab altiſsimo fuerit: & dum quæro implere ſententiam longo ambitu, vix breuis viæ ſpatium conſumo vernaculum linguæ huius verbi interpretator abſurde reſonat. Si ob neceſsitatem aliquid in ordine ſermonum mutauero, ab interpretis videor officio receſſiſſe. Itaq; Beati Hieronymi, Idacii, & cuiuſdam ſapientis, ſeu Iſidori, imoq; & Gregorii chronicas à mundi origine diligentiſsime percurrens, vſq; decedente regno Guntramni, his quinq; Chronicis

Digitized by Google

huius libelli, nec plurima prætermiſſa ſigillatim congruentia ſtilo inſerui, quod illi ſolertiſſime abſq; reprehenſione condiderunt. Cum hæc ita ſe habeant, neceſſarium duxi, veritatem diligentius inſequi, & b obitum in prioribus his chronicis quaſi quandam c futuro opere omnium mihi rerum & tempora prænotaui. In præſenti autem ſtilo ea tempora ponens & ſingularum gentium curioſiſſimo ordine quæ geſſerant, d coaptaui, quod prudentiſſimi viri, quos ſupra memini e cuius chronicis verbo huius nominis Græco, quod in Latinum interpretatur geſta temporum, ſeueriſſime dictantes condiderunt, velut puriſſimus fons largiter fluenta manantes. Optaueram & ego vt mihi f ſubcumberet talia dicendi facundia, vt vel paululum eſſet inſtar. Sed g charius auditur, vbi non eſt certa perennitas; atq; mundus iam ſeneſcit, ideoq; prudentiæ augmen in nobis tepeſcit; nec quiſquam poteſt huius temporis, nec præſumit oratoribus præcedentibus eſſe ſimilis. Ego tamen vt ruſticitas & h extremitas ſenſus mei valuit, ſtudioſiſſime de hisdem libris, breuitate quantum plus potui optare, præſumpſi. Nec quiſquam dubitet, vniuscuiusque libri nomen redeat ad auctorem: cuncta reperiet ſubſiſtere veritate. Tranſacta namq; Gregorij libri volumine temporum geſta, quæ vndiq; ſcripta potui reperire, & mihi poſtea fuerunt agnita, acta regum & bella gentium quæ geſſerunt, legendo ſimul & audiendo etiam & videndo cuncta quæ certificatus cognoui, in huius libelli volumine ſcribere non ſilui: ſed curioſiſſime, quantum potui inſerere ſtudui, de eodem incipiens tempore ſcribendum, quo Gregorij finis geſtaq; ceſſant & tacent. Cum Chilperici i vita finiſſet, ſcripſit.

b. al. obediendum. fort. ob id dum.
c. al. futuro opere
d al. captaui.
e al. huius. lego: his.
f fort. ſuccurreret talis.
g al. carus auditus.
h. al. ſtrenuitas fort. tenuitas.
i. al. vita finisſit ſcripſi. fort. ſcripti.

INCIPIT LIBER SEXTVS

THOROMACHI

✝ hic titulus eſt in minore m.ſ. maior enim caret his omni titulo.

Caput I.

GVNTRAMMVS rex Francorum cum iam anno XXIII. Burgundiæ regnum, bonitate plenus, feliciter regebat; cum ſacerdotibus vtique ſacerdos inſtar ſe oſtendebat; & cum leudis erat aptiſſimus, eleemoſynam pauperibus large tribuens, tantæ proſperitatis regnum tenuit, vt omnes etiam vicinæ gentes ad plenitudinem de ipſo laudes canerent &c.

ET Cetera quæ ſequuntur, quæ iam edita ſunt cum Gregorij Turonenſis hiſtoria Francorum, nomine Anonymi auctoris, qui Gregorium continuauit. Si qua eſt varia lectio, ſub finem notatam reperies. Sed quia nobis propoſitum eſt edere ea quæ nunquam edita ſunt, nil hic damus præter præfationem, quæ hic noua eſt. In fine quoq; noſter m.ſ. codex inſignem acceſſionem habet, quam hic, quia nunquam edita, damus.

CHILtrudis quoque filia eius, faciente conſilio nefario nouercæ ſuæ fraudulenter per manus ſodalium ſuorum Renum tranſiit, & ad Dodilonem Ducem Bagvvariæ peruenit. Ille vero eam ad coniugium copulauit contra voluntatem vel conſilium fratrum ſuorum. Interea rebellantibus Gvvaſconibus in regione Aquitaniæ cum Chunobaldo Duce, filio

Digitized by Google

filio Theudone quondam Carlomannus atq; Pipinus, germani, Principes, congregato exercitu Ligeris alueum Aurelianis vrbem tranſeunt, Romanos proterunt, vſq; Biturcas vrbem accedũt, ſuburbana ipſius igne comburunt k Chunoaldum Ducem perſequentes fuga cuncta vaſtantes, Lucca caſtrum diruunt, atq; funditus ſubuertunt; cuſtodes illius caſtri capiunt, & inibi victores exiſtunt, prædam ſibi diuidentes habitatores eiſdem locis ſecum captiuos duxerunt. Inde reuerſi circa tempus Autumni eodem anno iterum exercitum ordinauerunt vltra Renum contra Almanos. Sederunt atq; caſtra metati ſuper fluuium Danuuie in loco nũcupato Vſquequo, Habitatores Alamanni ſe victos videntes, obſides donãt, iura promittunt, munera offerunt, & pacem petentes eorum ſuæ ditioni ſubmittunt. Inde reuerſi anno ſecundo regni eorum cognatus Hodilo Dux Baioariæ contra ipſum bellum excitat: compulſi ſunt generalem cum Francis in Baioaria admouere exercitum, venientesq; ſuper fluuium, qui dicitur Lech, ſederunt ſuper ripam fluminis vterq; exercitus hinc inde ſe mutuo vidẽtes vſq; ad quindecim: qui tamen tandem prouocati irriſionibus gentis illius, indignatione commoti periculo ſe dederũt per loca deſerta & paluſtria, vbi pons tranſeundo nullatenus aderat, nocteq; irruentes diuiſis exercitibus eos improuiſos occupauerunt: commiſſoq; prælio prædictus Dux Hodilo cæſo exercitu ſuo vix cum paucis turpiter vltra Igne fluuium fugiẽdo euaſit. His triumphis peractis, non ſine diſpendio multorum, tamen feliciter victores ad propria remeauerũt. Euoluto triennio iterum Carlomannus confinium Saxonorum, ipſis rebellantibus, cum exercitu irrupit, ibiq; captis habitatoribus, qui ſuo regno adfines eſſe videbantur, abſque belli diſcrimine feliciter acquiſiuit

k Aimoin. lib. 4. cap. 59. Vocat Hunoldũ.

Lech.

uit, & plurimos eorum, Chriſto Duce, baptiſmi Sacramento conſecrati fuerunt. Per idem tempus rebellante Theudebaldo filiam Godfredi Ducis Pipinus cum virtute exercitus ſui ab obſidione alpium turpiter expulit fugientem, reuocatoq; ſibi eiuſdem loci ducatu, victor ad propria remeauit. Inde reuerſi precelſi germani ſequente anno prouocato coturno Gvvaſcanorum iterumque vſque ad Ligerim fluuium pariter adunati venerunt. quod videntes Gvvaſcones præoccupauerunt pacem petentes & voluntatem Pipini in omnibus exſequentes, muneratum eum à finibus ſuis vt rediret, precibus obtinuerunt. His tranſactis ſequenti anno dum Alamanni contra Carlomannum eorum fidem feſelliſſent, ipſe cum magno furore cū exercitu in eorum patriam peraceſſit, & plurimos eorum, qui contra ipſum rebelles exiſtebant, gladio trucidauit.

l. locus corruptus quem ex fide m. ſ. do. forte leg. rebellantem Theudebaldum filium Gotfredi. Reliqua tu coniectura corrige.

His ita geſtis ſequenti curriculo annorum Carlomānus deuotionis cauſa in extincto ſuccenſus, regnum vna cum filio ſuo Chrohone manibus germani ſui Pipini committens ad limina Beatorum Petri & Pauli Romam in monachorum ordine perſeueraturus aduenit, qua ſucceſſione Pipinus roboratus in regno.

Eodem anno Saxones more conſueto fidem, quam germano ſuo promiſerant, mentiri conati ſunt. Qua de cauſa adunato exercitu ad eos peruenire compulſus eſt; cui etiam reges VVinidorum ſeu Friſionum ad auxiliandum vno animo conuenerunt. Quod videntes Saxones, conſueto timore compulſi, multis ex eis iam trucidatis & in captiuitate miſſis, regionibus eorum igne concrematis, pacem petentes, iuri Francorum ſeſe, vt antiquitus mos fuerat, ſubdiderunt; & ea tributa quæ Chlotario quondam præſtiterant, pleniſſima ſolutione ab eo tempore deinceps eſſe reddituros promiſerūt. Ex quibus plu-

 rima

Digitized by Google

rima multitudo videntes, ſe contra impetum Francorum rebellare non poſſe, proprijs viribus deſtituti, petierunt ſibi Chriſtianitatem ſacramenta conferre. Quo peracto tempore Baioarij conſilio nefandorum, iterum eorum fidem fefellerunt, & contra præfatum principem eorum fidem mentiti ſunt. Qua de re commoto exercitu cum magno agmine apparato eorum patrias peraccesſit: ipſi vero terrore compulſi vltra fluuium Igni cũ vxoribus ac liberis eorum fugientes: & memoratus Princeps ſuper ripam Igni caſtra metatus, nauale prælium præparauit, qualiter eos internecionem inſequeretur. Quod videntes Baioarij eorum viribus ſe auxiliare non poſſe, legatos cum muneribus multis tranſmittunt, & in eius ditione ſe ſubdunt, & ſacramenta vel obſides donant, vt ne vlterius rebelles exiſtant. Ipſe vero duce Chriſto, cum magno triumpho in Frãciam ad propriam ſedem feliciter remeauit. Et quieuit terra à prælijs annis duobus. Quo tempore vna cum conſilio & conſenſu omnium Francorum miſſa relatione à ſede Apoſtolica auctoritate percepta, præcelſus Pipinus electione totius Franciæ in ſedem regni cum cõſecratione Epiſcoporum & ſubiectione Principum, vna cum regina Bertradane, vt antiquitus ordo depoſcit, ſublimatur in regno.

His tranſactis ſequenti anno iterum Saxones contra eorum fidem, quam præfato Regi dudum promiſerant ſolito more iterum rebelles contra ipſum exiſtunt. Vnde & Pipinus Rex ira commotus, commoto omni exercitu Francorum iterum Reno tranſiecto in Saxoniam cum magno apparatu veniens, ibique eorum patriam maxime igne concremauit, captiuos tàm viros quàm fœminas ſecum duxit, cum multam prædam ibidem feciſſet,

ſet,& plurimos Saxones ibidem proſtrauiſſet. Conuenientibus ijs Saxones pœnitentia commoti cum ſolito timore clementiam regis petunt, vt pacem eis concederet, & ſacramenta atque tributa multo maiora quàm ante promiſerant redderent,& nunquam vltra iam rebelles exiſterent. Rex Pipinus Chriſto propitio cum magno triumpho iterum ad Renum ad caſtrum, cuius nomen eſt Bontia veniens. Dum hæc ageret, nuncius veniens ad præfatum regem ex partibus Burgundiæ quod germanus ipſius Regis nomine Gripho quondam in Gvvaſconiam ad VVaioſarium Principem confugium fecerat,& Theodonem Veenenſem ſeu & Fridericum Vltraiuranum Comitem ſecundum partes Langobardiæ peteret,& inſidias contra ipſum prędictum regem pararet apud Mauriennam vrbem ſuper fluuium Arboris interfectus eſt. Nam & ipſi ſuperſcripti omnes in eo prælio pariter interfecti ſunt,per Ardennam ſiluam cum ipſe rex veniēs ad Theodonem villam publicam ſuper Moſella reſediſſet nuncius ad eum veniens dixit, quod Stephanus Papa de partibus Romæ cum magno apparatu & multis muneribus iam monte Iouis tranſmeato ad eius properaret aduentum. Hæc audiens rex cum gaudio & lætitia & ingenti cura recipere eum præcepit, & filio ſuo CAROLO ei obuiam ire præcepit. Qui vſque ad pontem Vgone villæ publicæ ad eius præſentiam adducere deberet, ibique STEPHANVS Papa Romenſis ad præſentiam regis veniens & multis muneribus tam ipſi regi quàm & Francis largitus eſt,auxilium petens contra gentem LONGOBARDORVM, & eorum regem AISTVLFVM vt per eius adiutorium ab eorum oppreſſionibus & fraudulentia eos & de manibus eorum liberaret, & tributa &

Digitized by Google

munera, quæ contra legis ordinem à Romanis requirebant facere, deſiſterent. Tunc Pipinus Rex præfato Stephano Papa apud Pariſius ciuitatem in monaſterio ſancti Dionyſij Martyris cum ingenti cura & multa diligentia hyemare præcepit, legationem ad Aiſtulfum regem Longobardorum mittens, petens vt propter reuerentiam Beatiſſimorum Petri & Pauli in partibus Romæ hoſtiliter non ambularet, & ſuperſtitioſas ac impias & contra legis ordinem cauſas, quas antea Romæ nunquam fecerat, propter eius petitionem facere non deberent. Cum prædictus Rex Pipinus quod per legatos ſuos petierat, non impetraſſet, & Aiſtulfus hoc facere contempſiſſet, euoluto anno Rex, à Kal. Martij omnes Francos, ſicut mos Francorum eſt, in Bernaco villa publica ad ſe venire præcepit, initoq; conſilio cum proceribus ſuis eo tempore quo ſolent Reges ad bella procedere, Stephanus Papa & reliquæ nationes, quæ nationes quæ in ſuo regno commorabantur, & Francorum agmina ad partes Langobardiæ cum omni multitudine per Lugdunum Galliæ & Viennam pergentes vſq; Mauriennam peruenerunt. Aiſtulfus Rex Langobardorum hæc audiens cum omni exercitu Langobardorum vſq; ad cluſas quæ cognominatur Valle Svveſiana, veniens ibi cum omni exercitu ſuo caſtra metatus eſt, & cum telis & machinis, & multo apparatu, quod nequiter contra rempublicam & ſedem Romanam Apoſtolicam admiſerat, nefarie nitebatur defendere. Et cum ſupra ſcriptus Rex Pipinus Mauriennam cum exercitu ſuo rediſſet, & propter anguſta vallium, montes, rupeſq; exercitus prædicti Regis minime tranſire potuiſſet, pauci tamen montibus anguſtiiſq; locis erumpentibus, vſq; in valles Euſana, peruenerunt. Hæc cernens Aiſtulfus Rex Langobardorum omnes Langobardos

bardos armare præcepit, & cum omni exercitu ſuo ſuper eos audaciter venit. Hæc cernentes Franci, non ſuis auxilijs, nec ſuis viribus liberare ſe putabant, ſed Deum inuocant, & Beati Petri Apoſtoli adiutorium rogant. Commiſſoq; prælio fortiter inter ſe dimicantes, Aiſtulfus Rex Langobardorum læſum cernens exercitum ſuum, terga vertit, & pæne omnem exercitum ſuum, quem ſecum adduxerat tam Duces, Comites, & omnes maiores natu gentis Langobardorum in eo prælio omnes amiſit, & ipſe quodam monte rupis vix lapſus euaſit, Ticinum vrbem ſuam cum paucis venit. Igitur præcelſus Rex Pipinus, patrata Deo adiuuante victoria, cum omni exercitu & multitudine, agmina Francorum vſq; ad Ticinũ acceſſit, caſtra metatus eſt, vndiq; omnia quæ in gyro fuerunt vaſtans partes Italiæ maxime igne concremauit; totam regionẽ illam vaſtauit, caſtra Langobardorum omnia diſrupit & multos theſauros & alia ornamenta quamplurima & eorum tentoria omnia rapuit & cepit. Hæc cernens Aiſtulfus Rex Longobardorum, quod nullatenus euadere potuiſſet, pacẽ per ſacerdotes & optimates Francorum petens, dictiones ſuper dicto Rege Pipino faciens & quicquid contra Romanam Eccleſiam vel ſedem Apoſtolicam, contra legis ordinem fecerat, pleniſſima ſolutione emendaret, ſacramenta & obſides ibidem donat, vt nunquam à Francorum ditione ſe abſtraheret, & vlterius ad ſedem Apoſtolicam Romanam & rempublicam hoſtiliter nunquam accederet. Præfatus Rex Pipinus clemens vt erat, miſericordia motus vitam & regnum ei conceſſit & multa munera Aiſtulfus partibus prædicti Regis donat, nam & optimatibus Francorum multa munera largitus eſt. His itaq; geſtis, Pipinus Rex prædicto Stephano Papa cum optimatibus ſuis & multa munera partibus Ro-

Digitized by Google

mæ cum magno honore direxit, & ſedem Apoſtolicam incolumem, ſicuti prius fuerat, reſtituit. His tranſactis Pipinus Rex cum exercitu ſuo & multis theſauris ac multis muneribus, Deo adiuuante, reuerſus eſt ad propria. Sequenti anno Aiſtulfus Rex Langobardorum fidem ſuã quam regi Pipino promiſerat, peccatis facientibus, fefellit. Iterũ ad Romam cum exercitu ſuo veniens, fines Romanorum peragrans, atq; regionem illam vaſtans ad Eccleſiam ſancti Petri perueniens, & domos quas ibidem reperit, maximè igne concremauit. Hæc Pipinus Rex cum per nuncios audiſſet, nimio furore & ira motus, commoto iterũ omni exercitu Francorum per Burgundiã per Cauonnam vrbem & inde per Ianuam vſq; ad Mauriennam veniens. Rex Aiſtulfus cum hoc reperiſſet, iterũ ad cluſas exercitum Longobardorũ mittens, q̃ regi Pipino & Frãcis reſiſterent, & partes Italiæ intrare non ſinerẽt. Rex Pipinꝰ cum exercitu ſuo mõte Ciniſio tranſacto vſq; ad cluſas vbi Longobardi reſiſtere nitebant, perueniens, & ſtatim Frãci ſolito more, vt edocti erãt, p montes & rupes erũpentes in regnum Aiſtulfi cũ multa ira & furore intrant, Longobardos quos ibi repererunt, interficiũt. Reliqui qui remãſerant, vix fuga lapſi euaſerũt. Rex Pipinus cũ nepote ſuo Taſſilone cũ Baioarorum duce partes Italiæ vſq; ad Ticinũ iterum acceſſit, & totam regionẽ illam fortiter deuaſtans, & circa muros Ticini vtraq; parte fixit tentoria, ita vt nullus exinde euadere poſſet. Hæc Aiſtulfus rex Longobardorũ cernens, etiã nullam ſpem ſe euadẽdi ſperaret, iterũ per ſupplicationẽ ſacerdotũ, & optimatum Francorũ, veniam & pacẽ prædicto ſupplicans, & ſacramenta, quæ præfato regi dudũ dederat, atq; contra ſedẽ Apoſtolicam rem nefariam fecerat, omnia iudicio Francorũ & ſacerdotum pleniſſima ſolutione emendaret. Igitur rex Pipinus ſolito more iterũ miſericordia motus ad petitionem optimatũ ſuorum vitam & regnum iterato conceſſit. Aiſtulfus rex

Digitized by Google

iudicio Francorum & ſacerdotum, theſaurum qui in Ticino erat, id eſt tertiã partem prædicto regi tradidit, & alia multa munera maiora quam antea dederat partib⁹ regis Pipini dedit, ſacramenta iterum & obſides donat, vt amplius nunquam contra regem Pipinum & proceres Francorũ rebellis & contumax eſſe non debeat, & tributa, quę Longobardi regi Francorũ à longo tempore dederãt, annis ſingulis per miſſos ſuos deſoluere deberẽt. Præcelſus rex Pipinus victor cũ magnis theſauris & multis muneribus abſq; belli euentu cũ omni exercitu ſuo illæſo ad propriã ſedem regni ſui remeauit incolumis, & quieuit terra à prælijs annis duob⁹. Poſt hæc Aiſtulfus rex Longobardorũ, dum venationem in quadam inſula exerceret, diuino iudicio de equo, quo ſedebat, ſuper quandã arborem proiectus vitam & regnum crudeliter digna morte amiſit. Longobardi vna cum conſenſu prædicti regis Pipini & conſilio procerum ſuorum, Deſideriũ in regni ſedem inſtituunt. Dum hæc agerentur rex Pipinus legationẽ Conſtantinopolim ad Conſtantinũ Imperatorem ꝓ amicitiæ cauſa & ſalute patriæ ſuæ mittẽs, ſimiliter & Conſtantinus Imp. legationẽ præfato regi cũ multis munerib⁹ mittens, & fidẽ ꝑ legatos eorũ viciſſim inter ſe promittũt. Neſcio, quo faciẽte, poſtea amicitia, quã inter ſe mutuo promiſerãt, nullaten⁹ ſortita eſt effectũ. His itaq; geſtis & duob⁹ annis cũ terra ceſſaſſet à prælijs, prædictus rex Pipinus legationẽ ad VVaiofariũ Aquitanum principẽ mittens, petẽs ꝑ legatos ſuos, vt res Eccl. de regno ipſi⁹, quæ in Aquitania ſita erãt redderet, & ſub immunitatis nomine, ſicut ab antea fuerant conſeruatas eſſe deberent, & iudices ac actores in ſupra dictas res Eccleſiarum, quod à longo tempore factum non fuerat, committere non deberent, & Gothos prædicto regi, quos dudum VVaiofarius contra legis ordinem occiderat, ei ſoluere deberet & homines ſuos, quod de regno Francorum ad ipſum VVaiofarium principem confugium fecerunt, reddere deberet, hæc omnia

Mors Aiſtulphi.

Deſiderius.

Vide Aimoin. lib. 4 cap. 63. 64 65.

Digitized by Google

VVaioſarius, quæ prædictus rex per legatos ſuos ei mandauerat, hoc totum facere contempſit. Igitur Pipinus rex inuitus coactus vndiq; contraxit exercitum, & partibus Aquitaniæ, per pagam Trecaſinam vſque Antiſiodorum vrbem acceſſit, inde ad Ligerem fluuium cum omni exercitu Francorum ad Maſuam vicum in pago Antiſiodorenſi Ligerem fluuium tranſmeauit, per pagum Bitorinum vſque Auernicam acceſſit, regionem illam peruagans, & maximam partem Aquitaniæ igne concremauit. VVaioſarius princeps Aquitaniæ, per legatos ſuos pacem ſupplicans, Sacramenta & obſides ibidem donat, & omnes iuſticias quas præfatus rex Pipinus per legatos ſuos ei mandauerat, in placito inſtituto facere deberet. Rex Pipinus cum omni exercitu ſuo illæſo reuerſus ad propria, reuoluto anno id eſt anno decimo regni ipſius omnes optimates Frãcorum ad Dura in pago *Riguerniſi ad componendum pro ſalute patriæ & vtilitate Francorum tractanda placito inſtituto ad ſe venire præcepit. Dum hæc agerentur VVaioſarius inito iniquo conſilio contra Pipinum regem Francorum inſidias parat, exercitum ſuum cum Vniberto Comite Bitoruio, & Blaudeno Comite Aruernico, qui dudũ ante annum ſuperiorem ad prædictum regem Pipinum cum Bertellano Epiſcopo Bitoricę ciuitatis miſſus fuerat, & animum regis ad iracundiam nimium prouocaſſet, cum reliquis Comitibus clam hoſtiliter vſq; Caualonum, omnem exercitum ſuum tranſmiſit, & totam regionem illam id eſt Auguſdunenſium vſque ad Caualonum igne cremauit & ſuburbana Caualoni vrbis quidquid ibidem reperierunt; omnia vaſtauerunt Melciam conuillam publicam incendio cremauerunt cum multis ſpolijs & præda nullo reſiſtente remeauerunt ad propria. Cum hoc Pipino regi nunciatum fuiſſet,

Aimoin. 4. cap. 65. vocat villam Durã

fuiſſet, quod VVaioſarius maximam partem regni ſui vaſtaſſet, Sacramenta, quæ ei dederat fefelliſſet, nimium ira motus iubet omnes Francos vt hoſtiliter, placito inſtituto, ad Ligerem veniſſent: commotoque exercitu cum omni multitudine iterum vſque ad Trecas acceſſit, inde per Antiſiodorum ad Neuernum vrbem veniens, Ligeris fluuio tranſmeato, ad caſtrum, cuius nomen eſt * Burbone in pagum Bitoriuium peruenit. Cumq; in gyro caſtra poſuiſſet ſubito à Francis captum & ſuccenſum eſt, & homines VVaioſarij, quos ibidem inuenit, ſecum duxit, maximam partem Aquitraniæ vaſtans, vſque vrbem Auernam, cum omni exercitu veniens Claremontem caſtrum captum atq; ſuccenſum bellando cepit, & multitudinem hominum tàm virorum quàm mulierum & infantum plurimos in ipſo incendio cremauerunt. Blandinum comitem ipſius vrbis Auernicæ captum atq; ligatum ad præſentiam regis adduxerunt: & multi VVaſcones in eo prælio capti atque interfecti ſunt. Igitur rex Pipinus vrbe capta ac regione illa tota vaſtata cũ præda & populo multo, Deo auxiliante, cum illæſo exercitu iterũ remeauit ad propria. Factum eſt autem poſtquam Pipinus rex vrbem Auernam cepit hanc, regionem illam totam vaſtauit.

*Aimoin. * Boibonum vocat.*

Sequenti anno id eſt anno vndecimo regni ipſius cum vniuerſa multitudine gentis Francorum Bitoricas venit, caſtrametatus eſt vndique & omnia quæ in gyro fuerunt, vaſtauit; circumſepit vrbem munitione fortiſſimam, ita vt nullus egredi auſus fuiſſet, aut ingredi potuiſſet. Cum machinis & omni genere armorum circumdedit eam vallo, multis vulneratis, plurimiſq; interfectis Francis, per muros cepit vrbem, & reſtituit eam ditioni ſuæ iure prælij, & homines illos, quos VVaioſarius ad defendendum

Digitized by Google

ipſam ciuitatem dimiſerat, clemētia ſuæ pietatis abſoluit, dimiſſiq; reuerſi ſunt ad propria. Vnibertum Comitem & reliquos Vaſcones, quos ibidem inuenit, ſacramentis datis ſecum adduxit, vxores eorum ac liberos in Franciam ambulare præcepit, muros ipſius Bitoricæ ciuitatis reſtaurare iubet, Comites ſuos in ipſam ciuitatem ad cuſtodiendum miſit. Inde cum omni exercitu Francorum vſq; ad caſtrum quod vocatur * Toarcius veniens. Cumque in gyro caſtra poſuiſſet, ipſe caſtrum mira celeritate captum atque ſuccēſſum eſt, & Gunſtones, quos ibidem inuenit vna cum ipſo Comite ſecum duxit in Franciam. Pipinus Chriſto duce cum omni exercitu Francorum cum multa præda & ſpolijs iterum reuerſus eſt ad ſedem propriam. Facta eſt autem longa altercatio inter Pipinum regem Francorum & Guaiofarium Aquitaniæ principem. Pipinus rex, Deo auxiliante, magis ac magis creſcens & ſemper ſe ipſo robuſtior in ſe ipſo factus eſt, pars autem Vvaiofarij, & eius Tyrannidis decreſcēs quotidie. Vvaiofarius princeps ſemper contra prædictum regem Pipinum inſidias parare diſſimulat. Nam Mancionem Comitem conſobrinum ſuum ad partes Narbonæ cum reliquis Comitib⁹ tranſmiſit, vt cuſtodias, quas prædictus rex Narbonam, propter gentem Saracenorum ad cuſtodiendum miſerat, ne aut intrarent, aut ſi quando iterum, in patriam reuerterentur, capere aut interficere ſuos poſſent. factum eſt autem vt Aſtraldus Comes & Galemanius itemq; Comes compares eorum ad propria reuerterentur, ſic Mancio vna cum multitudine gentis Gvvaſcanorum ſuper eos irruit, fortiter inter ſe dimicantes. Prædictus Galemanius & Aſtraldus ibidem Mancionē & vniuerſos pares ſuos, Deo adiuuāte, interficiunt, hęc cernentes Gvvaſcones terga vertūt, omnes equites quos ibidem adduxerant, amiſerunt, montes valleſq; peruagātes pauci tamē vix fugaciter euaſerunt. Ipſi vero cū multa pręda &

* Aimoin. 4. cap. 66. ait vſque ad Carduciam ſeu Cadurciam acceſſiſſe.

da & equitibus & ſpolijs cum gaudio reuerſi ſunt ad ꝓpria. Dũ his & alijs modis Franci & Gvvaſcones ſemp̱ inter ſe altercarẽt, Chilpingus Comes Auernorũ collecto vndiq; exercitu, in pago Lugdunẽſi in regno Burgũdiæ ad præliãdũ ambulare nitebatur. Cõtra quem Adalard⁹ Comes Gaualonẽſis & Aſtraldus idemq; Comes cum parib⁹ eorum cõtra eum veniẽtes. ſtatim Chilpingus Comes in eo prҿlio à ſupra ſcriptis Comitibus occiſus eſt, & multi qui cũ eo venerãt, ibidem interfecti ſunt. hҿc videntes Gvaſcones terga vertunt. Vix pauci ſyluis & paludib⁹ ingreſſis euaſerũt.

Amanugus Comes Pictauẽſis dum Turonicam infeſtatam prædaret & ab hominib Gulfardi Abbatis monaſterij beati Martini interfectus eſt, & plures, qui cum eo ibidem venerãt cum ipſo pariter ceciderunt, reliqui qui remanſerãt terga vertentes, pauci vix euaſerunt. Dum hæc agerentur, Remiſtanus auunculus Gvaiofarij ad prҿdictum regem veniens, ſacramenta multa & fidem prædicto regi Pipino promiſit, vt ſemper fidelis tam prҿdicto regi, quam & filijs ſiue omni tempore eſſe deberet. Rex verò Pipinus in ſuam ditionem eum recepit, & multa munera auri & argenti & precioſa veſtimenta equites & arma largiendo ditauit.

Rex Pipinus caſtrum cui nomẽ Argentonnis in pago Bitoruio à fundamẽto miro opere in priſtinum ſtatũ reparare iuſſit, Comites ſuos ibidẽ ad cuſtodiendũ mittẽs ipſum caſtrum, Remiſtano ad Gvaiofario reſiſtẽdum cũ eis medietatem pagi Bitoruio vſq; ad Care cõceſſit. Vidẽs prҿdictus Gvaiofarius princeps Aquitanicus, ꝙ caſtrum Clare mõtis rex bellãdo ceperat, & Bitoricas caput Aquitaniҿ, munitiſſimam vrbem cũ machinis cepiſſet, & impetum eius ferre nõ potuiſſet, omnes ciuitates, quæ in Aquitania Prouincia ditionis ſuæ erant, id eſt Pictauis Lemodicas, Sanctionis, Petrecors, Equoliſma, & reliquas quam plures ciuitates & caſtella, omnes muros eorum in terram proſtrauit, quos poſtea prҿcelſus rex Pipinus reparare iubet, & homines ſuos ad ipſas ad cuſtodiẽdũ dimiſit.

Digitized by Google

Iterum eo anno cum omni exercitu ſuo prædictus rex Pipinus ad ſedem propriã reuerſus eſt. Iterũ ſequẽti anno commoto omni exercitu Frãcorũ per Trecas inde Antiſiodorũ vſq; ad Auernũ vrbem cũ omni exercitu veniẽs, ibiq; cum Frãcis, & proceribus ſuis placitum ſuum Campomadio tenens, poſtea Ligere tranſacto Aquitaniam pergens vſq; ad Lemodicas acceſſit, totam regionem illam vaſtans, villas publicas, quæ ditionis Guaiofarij erãt, totas igne cremare præcepit. Tota regione pene vaſtata, monaſterijs multis depopulatis vſq; Hiſandonem veniens, vnde maximam partem Aquitaniæ, vbi plurimum vinearum erat, cepit ac vaſtauit, vnde pene omnis Aquitania tam Eccleſiæ, quam monaſteria, diuites & pauperes vina habere conſueuerunt, omnia vaſtauit & cepit. Dum hæc agerentur Guaiofarius cum exercitu magno & plurimorum Gvvaſcanorum, qui vltra Garronam commorantur, qui antiquitus vocati ſunt Vaoeci, contra prædictum regem veniens, ſed ſtatim ſolito more omnes Gvuaſcones terga verterũt, plurimi ibidem à Francis interfecti ſunt. hæc cernens rex perſequi eum iubet, & vſq; ad noctem eum perſequens, vix Gaiofarius cum paucis, qui remanſerant fugiendo euaſit. In eo prælio Blandinus Comes Auernorum, quem prædictus rex prius ceperat, & qui poſtea ad Guaiofarium confugium fecerat, interfectus eſt. Rex Pipinus, opitulante Deo, victor extitit, patrata iterum victoria cum magno triumpho iterũ ad Degontum cum omni exercitu Francorum ad Ligerẽ veniens. Inde per pagum Auguſtudunenſem ad propriam ſedem remeauit. ibi victus Vuaiofarius legationem ad prædictum regem mittens, petens eum, quod Bitoricas & reliquas ciuitates Aquitaniæ prouinciæ, quas de manu eius prædictus rex abſtulerat, ei redderet, & poſtea ipſas

pſas Guaiofarius ditioni ſuæ faceret. Tributa & munera, quæ anteceſſores ſui reges Francorum, de Aquitania prouincia exigere conſueuerant, annis ſingulis partibus prædicto regi Pipino ſoluere deberet. Sed hoc rex per conſilium Francorum & plurimorum nationis qui in regno ſuo commorabantur, & procerum ſuorum facere contempſit. Euoluto igitur anno, commoto omni exercitu Francorum vſq; Aurelianis veniens ibi placitum ſuum Campomaij quod ipſius primus pro campo Martio, pro vtilitate Francorum inſtituit tenens, multis muneribus à Frãcis & proceribus ſuis ditatus eſt. Iterum Ligere trãſacto totam Aquitaniam pergens vſq; ad Agimum veniẽs totam regionem illam deuaſtauit: videntes tam Gvvaſcones, quam maiores natu Aquitaniæ neceſſitate compulſi plurimi ad eum venerunt, ſacramenta ibi donant, & ſe ditioni ſuæ faciunt; ita omnis Aquitania prouincia vaſtata cum multa præda ac ſpolijs per pagum Prætecoricam & Equaliſnam, iam pene omni Aquitania acquiſita cum omni exercitu ſuo Francorum iterum eo anno cũ omnibus ſuis reuerſus eſt in Franciam.

Iterum denuo ſequẽti anno commoto omni exercitu Francorum per pagum Trecaſinam inde ad vrbem Antiſiodorum veniens ad caſtrum, quod vocatur Gordinis cum regina ſua Bertrada iam fiducialiter Ligere tranſacto ad Bitoricas acceſſit, palatium ſibi ædificare iubet. Iterum campomadium, ſicut mos erat, ibidem tenere iubet initoq; cõſilio cum proceribus ſuis præfatam reginam Bertardam cũ reliquis Francis ac Comitibus fidelibus ſuis in prædicta Bitorica dimiſit, ipſe prędictus rex reliquis Francis & optimatibus ſuis ad perſequendum Guaiofarium ire perrexit. Cumq; prædictus rex ipſum Guaiofarium perſequens non reperiret, iam tempus hyemis erat, cum omni exercitu ad Bitoricas, vbi præfatam reginam Bertra-

Digitized by Google

dam dimiſerat reuerſus eſt. Dum hæc agerentur Remiſtanius filius Iudonæ, quondam fidem ſuam, quam prædicto regi Pipino promiſerat, fefellit, & ad Guaiofarium iterum veniens ditioni ſuæ faciens, quod Guaiofarius cũ magno gaudio eum recepit, & adiutorem ſibi contra Francos & prędictum regem eum inſtituit. Superſcriptus Remiſtanus contra prædictum regem & Francos, ſeu cuſtodias quas ipſe in ipſius ciuitatibus dimiſerat nimium infeſtus acceſſit, & Bitorium ſeu Limoticinum quas rex acquiſierat, prędando nimium vaſtauit, ita vt nullus colonus terræ ad laborãdum, tam agros quam vineas colere non audebat. Prædictus rex Pipinus in Bitorice per hyemem totam cum regina ſua Bertrada in palacio reſedit, totum exercitum ſuum per Burgundiam ad hyemandum mittens natale domini noſtri Ieſu Chriſti & ſanctæ Epiphaniæ apud Bitoricas vrbem per conſilium Epiſcoporum & Sacerdotum venerabiliter celebrauit. Euoluto igitur eo anno cum in Bitoricis reſideret, medio ante Februario omnem exercitum ſuum, quem in Burgundiam ad hyemandum miſerat ad ſe venire pręcepit, initoque conſilio, contra Remiſtanum inſidias parat, Hermenaldum, Beringarium, Childeradum, & Chunibertum Comitem Bitorinum cum reliquis Comitibus & leudibus ſuis ad ipſum Remiſtagnum capiendum mittens, prædictus rex Pipinus cum omni exercitu Francorum, iterum ad perſequendum Guaiofarium ire deſtinauit. Bertrada regina Aurelianis tranſiens, & inde nauali euectione per Ligerem fluuium vſq; ad Sellus caſtrum ſuper fluuium ipſius Ligeris peruenit. His itaq; geſtis nunciatum eſt regi quod miſſi ſui, quos dudum ad Amormui regem Saracenorum miſerat

rat, poſt tres annos ad Marſiliam reuerſi fuiſſent legationem prædicti Amormuni regis Saracenorũ ad præfatum regem cum multis muneribus ſecum adduxerant. Quod cum compertum regi fuiſſet, miſſos ſuos ad eam direxit, qui eos venerabiliter reciperent, & vſq; ad Mettis ciuitatem ad hyemandum ducerent. Igitur ſuperſcripti Comites, qui ad Remiſtagnum capiẽdum miſſi fuerant, per diuinum iudicium, & fidem regis eum capiunt, & ligatum ad præſentiam regis cum vxore ſua adduxerũt, quam ſtatim rex * Vniberto & Ghiſelario Comitibus Bitoricæ ciuitatis ipſum Remiſtagnum in patibulo ſuſpendi iuſſit. prædictus rex Pipinus vſq; ad Garonnam acceſſit. Ibi Gvvaſcones, qui vltra Garonnam commorantur, ad eius præſentiam venerunt, & ſacramenta & obſides prædicto regi donant, vt ſemper fideles partibus regis ac filijs ſuis Carolo & Carlemanno omni tempore eſſe debeant. Et aliæ multæ quamplures gentes ex parte Guaiofarij, ad eum venientes, & ſe ditioni ſuæ ſubdiderunt. Rex vero Pipinus benigniter eos in ſuam ditionem recepit. Vuaiofarius cum paucis per ſyluam, quæ vocatur Edobola in pago Petrecorrego latitans & huc illuc vagatur incertus. Præfatus rex Pipinus ad Guaiofarium capiendum inſidias iterum parat. Inde ad reginam ſuam de Sellum veniens legationem Saracenorum, quam Mettis ad hyemandum miſerat, ad Sellus caſtrum ad ſe venire præcepit, & ipſi Saraceni munera, quæ Amormuni tranſmiſerat ibidem præſentant. Iterum rex ipſis Saracenis, qui ad ipſum miſſi fuerant munera dedit, & vſq; ad Marſiliam cum multo honore adduci præcepit: Saraceni vero nauali euectione per mare redeunt ad propria.

Videtur aliquid deeſſe. Vide Aimoin. 4. cap. 67.

Præcel-

Digitized by Google

Præcelſus rex Pipinus iterum de Sellus caſtro cum paucis ad perſequendum Guaiofarium eo anno iterum ire perrexit, vſque ad Sanctiones mira celeritate primus cum paucis venit. Cum hoc Guaiofarius audiſſet ſolito more terga vertit. Rex Pipinus in quatuor partes Comites, ſcaritos, & leudos ſuos ad perquirendum Guaiofarium tranſmiſit. Dum hæc agerentur vt aſſerunt, conſilium regis factum fuiſſet Guaiofarius princeps Aquitaniæ à ſuis interfectus eſt. Præfatus rex Pipinus iam tota Aquitania acquiſita, omnes ad eum venientes ditionis ſuæ, ſicut antiquitus fuerant, ſe faciunt. Cum magno triumpho & victoria Sanctionas, vbi Bertrada regina reſidebat, venit. Dum Sanctionas præfatus rex veniſſet, & cauſas pro ſalute patriç & vtilitate Francorum tractitaret, à quadam febre vexatus ægrotare cœpit, comites ſuos ac iudices ibidem conſtituit. Inde per Pictauum vſque ad Turonis vrbem ad monaſterium beati Martini confeſſoris acceſſit, ibique multam eleemoſynam tàm Eccleſijs quàm monaſterijs & pauperibus largitus eſt, & auxilium beati Martini petens, pro vt eius facinoribus domini miſericordiam deprecari dignaretur. Inde promouens ſe cum prædicta regina Bertrata & filijs ſuis Carolo & Carlomanno vſque ad Pariſius ad monaſterium beati Dionyſij martyris veniens, ibiq; moratus eſt aliquandiu, cernensq; quod vitæ periculum euadere non poſſet, omnes proceres ſuos, Duces & Comites Francorum tam Epiſcopos quàm Sacerdotes ad ſe venire præcepit, ibiq; vna cum conſenſu Francorum & procerum ſuorum ſeu & Epiſcoporum, regnum Francorum quod ipſe tenuerat, æquali ſorte inter prędictos filios ſuos Carlum & Carlomannum, dum adhuc ipſe viueret inter eos diuiſit, id eſt Auſtraſiorum regnum Carolo ſeniori filio regnum inſtituit. Carlomanno

manno vero iuniori filio regnum Burgundiæ & Prouinciæ Aleſans & Alamaniam tradidit: Aquitaniam quam ipſe rex acquiſierat inter eos diuiſit. His geſtis rex Pipinus * poſt dies vt dolus eſt ad dicendum multitudinem & vitam ſimul caruit. Sepelieruntq; eum prædicti reges Carlus & Carlomannus filij ipſius regis in monaſterio S. DIONYSII martyris, vt ipſe voluit, cum magno honore. regnauitq; annis viginti quinque. His tranſactis prædicti reges Carolus & Carlomannus vnuſquiſque cum leudelibus ſuis ad propriam ſedem regni eorum venientes, inſtituto placito, initoque conſilio cum proceribus eorum, menſe Septembri die Dominico decimo quarto Calendas Octobris Carolus ad Nouionem vrbem & Carlomannus ad * Saxones ciuitatem, pariter vno die à proceribus eorum & conſecratione ſacerdotum ſublimati ſunt in regno.

fort. poſt dies III. (dolor eſt ad dicendum) multitudine & vita ſimul caruit. Aimo in 4. cap. 67. ait obiiſſe 7. Kalend. Oct.

Sueſsionis dicitur ab Aimo. in. ib.

FINIS.

Digitized by Google

MENOLOGIUM Græcorum

ex

Bibliotheca

&

interpretatione

GULIELMI SIRLETI Cardinalis,

Nunc primùm è manuſcripto in lucem editum,

& notis illuſtratum

Ab

HENRICO CANISIO NOVIOMAGO Iuriſconſulto.

MENO-

Digitized by Google

MENOLOGIVM GRÆCORVM

Menſis Ianuarii die primo.

CIRCVMCISIO DOMINI NOſtri Ieſu Chriſti.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri BASILII Archiepiſcopi Cæſareæ.

Eiuſdem Menſis die ſecundo.

Natalis ſancti Martyris Baſilij ex vrbe Ancyra, qui Cæſareæ Imperatore impio Iuliano, Præſide Saturnino paſſus eſt. *E*odem die ſancti Silueſtri Romani Pontificis, qui propter ſummum virtutis gradum defuncto Miltiade, antiquioris Romæ creatus eſt Epiſcopus. Hic multorum patrator miraculorum, Conſtãtinum magnum ad Chriſti fidem conuertit, cùm animi & corporis morbos diuino Baptiſmate ab eo expuliſſet.

Eiuſdem Menſis die tertia.

Sancti Martyris Gordij ex Cæſarea Cappadociæ, qui cùm Licinio Rege eſſet Comes, & militarem ordinem gereret, propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, nobile martyrium perpeſſus eſt, in cuius laudem habita inſignis Baſilij magni extat oratio. *E*odem die ſancti Prophetæ Malachiæ de tribu Leui.

Digitized by Google

Eiuſdem menſis die tertia vel quarta.

Natalis Beatorum martyrum Theopempti, & Theonę, qui Diocletiano Imperatore paſſi ſunt. Eodem die Commemoratio ſancti Martyris Zoſimi & Athanaſij Commentarienſis, qui Domitiano Præſide apud Ciliciam illuſtre martyrium pertulerunt. Eodem die Commemoratio ſanctæ Encleticæ Virginis. Synclericæ.

Die V.

Sancti prophetæ Micheæ de Tribu Ephraim.

Die VI.

Celebritas ſanctorum Theophaniorum.

Die VIII.

Certamen ſanctorum martyrum Theophili diaconi & Helladij laici, qui pro Chriſti confeſſione in *Libya* ſub proconſule laniati, acutis teſtis compuncti, atq; in ignem cõiecti, conſtanter in fide perſeuerantes Chriſto Domino animas ſuas reddiderunt.

Eiuſdem menſis die IX.

Sancti Martyris Polyeucti, qui Decio, & Valeriano Imperatoribus, cum in Melitina Armeniæ primum militaſſet, ac poſtea ad Chriſtum conuerſus, neglectoq; de fide ipſa abiuranda edicto, gentilium ſimulachra confregiſſet, nullis cognatorum precibus, aut blanditijs perſuaſus, ac ne ipſius quidem vxoris gemitib & fœmineis vlulatibus commotus eſſet, ſtabili confeſſione, ſecuri percuſſus Martyrij palmam conſecutus eſt.

Die X.

Gregorij Epiſcopi Nyſſæ fratris Baſilij magni, viri eruditione, eloquentia, & orthodoxæ fidei zelo inſignis, qui dicendi vi, & ſacratum literarum teſtimonijs hæreticos confutauit. Cumq; ad multam ſenectutem perueniſſet, migrauit ad Dominum.

Eodem

Eodem menſe die XI.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Theodoſij Cœnobiarchæ ex oppido Mariſſi Cappadociæ. Magariaſſi.

Die XXI.

Certamen ſanctę Martyris Tatianæ ex antiquiore Roma, Alexandro Imperatore, quæ propter Chriſti fidem oblata Imperatori, & in templum idolorum cum eo ingreſſa, precibus ſimulachra euertit, atq; in terram colliſit; quare in faciem verberatur, & vncis eius palpebrę dilacerãtur, deinde ſuſpenſa pectinibus laniatur, raſo capite, poſtremo cum igni & feris obiecta illæſa manſiſſet, ſecuri percuſſa euolauit in cœlum.

Eodem Die ſancti Martyris Meortij, qui verberatus per ſeptem dies, migrauit ad Dominum. Mertii.

Die XIII.

Natalis ſanctorum martyrum Hermilli & Stratonici, ſub Rege Licinio. Erat autem Hermillus in ordine diaconatus, qui pro Chriſti confeſſione poſt verbera, & dilaniatas carnes, & alia tormentorum genera, vna cum Stratonico in flumen Iſtrum conijcitur, vbi vterq; beatum finem conſecutus eſt. Hermylis

Die XIIII.

Certamen ſanctorum Patrum in Sina interfectorum à Saracenis, Temporibus Diocletiani, & Petri Alexandrini; fuêre autem patres interfecti numero XXXVIII. ex quibus Heſaias & Sabas reperti ſunt viui, alij vero mortui ſunt inuenti. Eodem die Natalis ſanctorum Prũm XLIII. in Raitho iugulatorum à Blemmyis in mari rubro, vbi ſunt duodecim fontes, & LXX. arbores palmarum. Eodem Die ſancti Theoduli. Hic fuit filius Nili, viri ſapientis, qui relicto ſæculo, in montem Sina ſe contulit vbi cum filio vitam monachi exercuit.

Digitized by Google

Die XV.

Sancti Ioannis Calybitæ filij Eutropij Senatoris, & Theodoræ.

Eodem die Natalis ſancti Martyris Anaſtaſij Perſæ. Hic fuit Rege Perſarum Coſroe, Romanorum autē Heraclio; Patriam habuit Razech, qui cum Hieroſolymam eſſet profectus, ſibi accepto baptiſmate, factus monachus in monaſterio ſancti Sabæ, omnemq; monaſticæ vitæ exercitationem aſſecutus, martyrij ſubeundi deſiderio affectus Cæſaream Palæſtinæ ſe contulit, vbi cum vidiſſet magos quoſdam, eoſq; irrideret, ab illis detentus, ad Barſabanam ductus, varie cruciatus eſt, poſtremo actus ad Regem Perſarum, vehementius ab eo cruciatur, ipſius collo ita laqueo aſtricto, vt reſpirandi facultatem non haberet, poſtremo ſecuri percutitur, capite pro Chriſti fide abſciſſo.

Eodem die Sanctæ Martyris Charitinæ quæ Imperatore Diocletiano, & Domitiano Præſide accuſata quod Chriſtum coleret, oblata Præſidi ſe Chriſtianā eſſe profeſſa eſt; quare multa & varia tormenta conſtanter perpeſſa, martyrij palmam aſſecuta migrauit ad Dominum.

Die XVI.

Apud vrbem Conſtantinopolim Veneratio precioſæ illius Cathenæ, qua beatus Apoſtolus Petrus Chriſti cauſſa Herodis iuſſu vinctus eſt.

Die XIX.

Natalis Sancti martyris Theodoti, Licinio Imperatore, Præſide Sabino, in Inſula Cypro, multos & varios cruciatus perpeſſus, atq; ab omnibus liberatus, Conſtantino magno Imperatore in pace quieuit, & vt Chriſti Confeſſor migrauit in cœlum.

Eodem

Digitized by Google

Eodem Die Memoria ſanctorum Patrum Macarij Ægyptij & Macarij Alexandrini, qui exercitatione monaſtica, vita, moribus, admirabili abſtinentia, & miraculis illuſtres fuerunt.

Die XX.

Natalis ſancti martyris Neophyti, qui fuit ex Nicæa Bithyniæ, pijs ortus parentibus Theodoro, & Florentia, Imperatore Diocletiano hic cum quintumdecimum ageret ætatis ſuæ annum, Decio Præſidi repente aſtitit, & liberè Chriſti fidem prædicans, flagris primùm cæditur, poſtea in ardẽtem fornacem conijcitur, ferarũ morſibus traditur, cumq; ex his omnibus illæſus permanſiſſet, poſtremò irruente in illum barbaro quodam homine ſecuri percutitur.

Die XXII.

Natalis ſancti Timothei Epiſcopi Epheſi. Hic fuit ex vrbe Lyſtra, patre Græco gentili, matre vero Iudęa, diſcipulus Beati Apoſtoli Pauli, cuius & comes fuit, quem & Epiſcopum Epheſi Apoſtolus ipſe ordinauit, paſſus eſt in vrbe Epheſi, eius reliquiæ Conſtantinopolim tranſlatæ, repoſitæ ſunt ſub ſacro altari vna cum ſanctis Apoſtolis Luca, & Andrea, vbi & ipſius ſolemnitas celebratur.

Die XXIII.

Natalis ſancti Clementis Ancyræ Galatiæ, qui ortus patre gentili, matre verò Chriſtiana nomine Euphroſina quæ Chriſti Martyrem futurum illum prædixit, ſub Diocletiano & Maximiano martyrium pertulit, quo die & ſanctus Agatangelus Ancyræ, Lucio Præſide paſſus eſt.

Eiuſdem

Digitized by Google

Eiuſdem Menſis XXVII.

Relatio reliquiarum ſancti Ioannis Chryſoſtomi in vrbem Conſtantinopolim in templum ſanctorum Apoſtolorum tempore Procli Patriarchæ,& Theodoſij minoris; Celebratur autem dies feſtus ſicut in XIII. die Nouembris.

Die XXVIII.

Natalis ſancti Patris reuerendiſs. Ephrem Syri, ex patria Edeſſa, in cuius laudem extat ſermo ſancti Gregorij Nyſſeni.

Die XXX.

Natalis ſanctorum martyrum Cyri & Ioannis ibidem & trium ſanctarum virginum Theodotæ, & Eudoxiæ,& matris Athanaſiæ ſub Diocletiano Imperatore.

Eodem die ſanctorum martyrũ, Victorini, Victoris, Nicephori, Claudiani, Diodori, Serapionis, & Papiæ in vrbe Corintho paſſorum Imperatore Decio.

Eodem die, Sanctorum martyrum Thriphenæ ex Cyzico Helleſponti vrbe.

PRIMO DIE MENSIS FEBRUARIJ.

NAtalis dies ſancti martyris Tryphonis ſub Gordiano Imperatore paſſi.

Eodem die Hypapante Domini Noſtri Ieſu: quo tempore Beatus Simeon Chriſtum Dominum in vlnas accepit. Item ſancti & iuſti Simeonis, de quo in Euangelio ſcriptum eſt.

Eiuſdem

Digitized by Google

Eiuſdem Menſis die IV.

Natalis ſancti Hadriani qui apud Cæſaream Decio Imperatore martyrium paſſus eſt.

Eodem die Natalis ſancti Patris noſtri Iſidori Peluſiotæ. Item ſancti Martyris Abrahamij Perſæ, & ſanctæ martyris Agathæ.

Eiuſdem menſis die VI.

Sancti martyris Iuliani Emeſeni. Item ſanctæ martyris Fauſtæ & ſociorum, Euilaſij & Maximi ſub Maximiano Imperatore.

Eodem die ſancti Martyris Siluani Epiſcopi, Lucę Diaconi & Mocij lectoris, qui Imperatore Numeriano, ex regione Emeſenorum, martyrium paſſi ſunt.

Eiuſdem menſis die VII.

Commemoratio ſancti Parthenij Epiſcopi Lampſaci.

Eiuſdem menſis die VIII.

Sancti Zachariæ Prophetæ è numero duodecim.

Eiuſdem menſis die IX.

Sancti martyris Nicephori, qui Valeriano & Galieno Imperatoribus, martyrium perpeſſus eſt.

Eiuſdem menſis die XI.

Natalis ſancti martyris Blaſij Epiſcopi Sebaſtæ, qui Maximiano Imperatore paſſus eſt.

Eiuſdem menſis die XIII.

Natalis beatiſſimi Patris noſtri Martiniani, qui fuit ex Cæſarea Palæſtinæ vir pietate & monaſtica exercitatione inſignis.

Eiuſdem menſis die XIV.

Commemoratio ſancti patris Auxentij ſub Theodoſio minore, pietate & exercitatione monaſtica illuſtris.

Eiuſdem menſis die XV.

Natalis ſancti martyris Oneſimi diſcipuli ſancti Pauli Apoſtoli.

Digitized by Google

Eiuſdem Menſis die XVII.

Sancti martyris Theodori ex vrbe Amaſea ducis exercitus cum idolum incendiſſet, eius quam matrem Deorum eſſe gentiles nugabantur, pectinibus dilaniatus, & in caminum ardentem iniectus martyrium aſſecutus eſt.

Eiuſdem menſis die XVIII.

Sancti Patris noſtri Archiepiſcopi Conſtantinopolis Flauiani, qui ab impio Dioſcoro, & Hæreticis cum eo aſpirantibus eiectus atq; in exilium miſſus, varijs preſſuris, & ærumnis vexatus, vita functus eſt.

Eiuſdem menſis die XX.

Sadoch. Sancti Epiſcopi Sadoch, & qui cum illo in Perſide paſſi ſunt centum viginti octo martyrum.

Eiuſdem menſis die XXI.

Sãcti patris noſtri Euſtathij Epiſcopi Antiochenę vrbis.

Eiuſdem menſis die XXIII.

Sacroſancti martyris Polycarpi Smyrnæ, qui fuit diſcipulus ſancti Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ, vnà cum diuino illo martyre Ignatio.

Eiuſdem menſis Die XXIV.

Inuentio pretioſi Capitis ſancti præcurſoris Ioannis Baptiſtæ.

Eiuſdem menſis die XXV.

Sancti Taraſij Archiepiſcopi Conſtantinopolitanæ vrbis qui auctore Adriano Romano Põtifice in ſecũda Nicęna Synodo egregiam nauauit operam ad condemnandam illorum hæreſim, qui ſanctarum imaginum cultum impugnabant.

Eiuſdem menſis die XXVII.

Sancti Patris noſtri confeſſoris Baſilij & Procopij Decapolitæ, qui tempore Leonis cognomento Iconomachi pro ſanctarum imaginum cultu varios cruciatus perpeſſi, mortuo Tyranno erepti è carcere in pace dormierunt.

Martij

Digitized by Google

MARTII DIE PRIMO.

SAnctorum martyris Eudociæ ex regione Samaritarum. Hæc fuit ex Heliopoli Traiano Imperatore ad Chriſti fidem conuerſa, baptizata ab Epiſcopo Theodoto poſt multas pro Chriſti fide inquiſitiones à Vincentio Præſide ſecuri percutitur.

Eodem die ſanctæ Domninæ & ſociorum. Hæc pijs & locupletib⁹ orta parentibus à pueritia Deo ipſi ſe dedicauit, cumq; admirabili monaſticæ virtutis exercitatione vſa eſſet, ad dilectum ſponſum ſuum Chriſtum, cum multis Deo placitis operibus translata eſt.

Eodem die ſanctæ Antoniæ. Hæc ex vrbe Cea, Diocletiano & Maximiano Imperatoribus propter Chriſti confeſſionem & inanium Idolorum irriſionem, graues & varias perpeſſa cruciatus, poſtremo vaſe quodam incluſa, in paludem Ceæ deiecta, ſpiritum Domino commẽdauit.

Eiuſdem menſis die II.

Dormitio ſancti Parmenæ vnius ex ſeptem Diaconis.

Eodem die ſancti Porphyrij Epiſcopi Gazæ ex vrbe Theſſalonica, Arcadio & Honorio Imperatoribus, cùm cœleſtem in terris vitam duxiſſet, migrauit ad Dominum.

Eiuſdem menſis die III.

Sanctorum martyrum Cleonici, Eutropij & Baſiliſſi, q; cum Maximiano Imperatore militarent, delati q; eſſent Chriſtiani ſub Aſclepiade Præſide, poſt multa tormenta & crucem ipſam, martyres effecti, migrarunt in cœlum.

Eiuſdem menſis die IV.

Sanctæ martyris Heraidis, & ſanctorum martyrũ Archelai Cyrilli, Photij. Et ſancti Patris Geraſimi in Iordane verſantis, cui fera ipſa ſeruiuit. Heroidis.

Digitized by Google

Eodem die Sanctorum martyrum & Pontificum apud Cherſonem, Baſilij, Eugenij, Agathodori, Elpidij, Ætherij, Capitonis, & Ephræm. Eodem die martyrio functi Neſtor, & Arcadius Epiſcopi Trimythuntiorum in pace quieuerunt.

Eiuſdem Die VII.

Sancti Patris Pauli cognomento Simplicis propter rectam, & ſimplicem, multiſque modis à Beato illo magno Antonio probatam eius integritatem, quam & Deus ipſe miraculis comprobauit, vt literarum monumenta teſtantur.

Rom. Martyrolog. Theophili.

Eodem die Sancti Patris noſtri Confeſſior * Theophylácti Epiſcopi Nicomediæ, qui ex partibus orientis Conſtantinopolim profectus, illorum hæreſim, qui ſanctarum Imaginum euerſionem moliebantur, argumentis & diuinarum literarum teſtimoniis confutabat, ita vt Imperatoris Hæretici iuſſu in * Strimbelũ Caſtrum miſſus fuerit, vbi cum xxx. annos ob Catholicæ fidei defenſionem in exilio tranſegiſſet, migrauit ad Dominum.

Strobilum.

Eodem die Sancti Patris Pauli Epiſcopi Pluſiadis confeſſoris, qui vixit temporibus illis, quibus ab hoſtibus ſanctarum imaginum Eccleſia ipſa oppugnabatur; ob cuius defenſionem multa perpeſſus, in exilium miſſus in pace quieſcens ſpiritum Deo commendauit.

Eodem die Sancti Hermæ, cuius meminit Apoſtolus Paulus in Epiſtola, quam ſcripſit ad Romanos.

Eiuſdem menſis Die VIII.

Sancti Cononis Martyris τοῦ κηπουροῦ ex Nazareth Galilææ, hic ſub Decio Imperatore propter Chriſtianæ fidei confeſſionem ferreis clauis confixis pedibus ante currum

rum iuſſus currere in genua procumbens, & orans ſpiritum Chriſto Domino tradidit.

Eodem die Sanctorum Martyrum, qui ſunt in Amorio detenti, & in Syria martyrium perpeſſi, Theodori, Conſtantini, Theophili, Baſſonis & ſociorum numero quadraginta duorum.

Eiuſdem menſis Die IX.

Sanctorum quadraginta Martyrum qui ſub Licinio Imperatore, Agricolao Præſide in palude Sebaſtæ paſſi ſunt: in quorum laudem extant ſanctorum Baſilij magni, Gregori Nyſſeni, Ioannis Chryſoſtomi, & Gaudentij Epiſcopi Brixienſis elegantiſſimæ orationes.

Eiuſdem menſis Die X.

Sanctorum Martyrum Codrati & ſociorum Dionyſij, Cypriani, Anecti, & Creſcentis ex vrbe Corintho, Decio & Valeriano Imperatoribus, Græcis ipſis præſidente Iaſone, ſub quo Codratus cum ſocijs in Chriſti confeſſione conſtanter perſeuerans, ſecuri percuſſus eſt.

Eiuſdem Die XI.

Sancti Pionij Preſbyteri Eccleſiæ Smyrnenſis. Hic Decio Imperatore, ligno affixus, & in ardentem rogum coniectus, martyrio conſummatus.

Eodem die Sancti Patris noſtri Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, ex regione Phœnicia, vrbe Damaſco, multiplici eruditione, diuinarum literarum ſcientia, & pietate inſignis.

Eiuſdem Die XVI.

Sancti Martyris Iuliani; Hic ex vrbe Anazarbenſi Ciliciæ, cum ageret XVIII. ætatis annum, Marciano Præſidi oblatus, renuens Idolis ſacrificare, varijs modis crucia-

Digitized by Google

tus poſtremo ſacco arena, & venenatis ſerpētibus pleno incluſus, in medium mare deijcitur, & ita martyrij palma coronatur.

Eiuſdem Menſis die XVII.

Natalis ſancti martyris Pauli, qui pro ſanctarum Imaginum cultu igne comburitur.

Eodem die Sanctus Theoſterictus pro earundem imaginum defenſione in pace conſummatus, migrauit ad Dominum.

Die XVIII.

Sancti Patris noſtri Cyrilli Archiepiſcopi Hieroſolymitani &c.

Eodem, Decem millia ſecuri percuſſi apud Nicomediam martyrio coronati ſunt. Item Trophimi, Eucarpionis martyrium celebratur.

Die XIX.

Sanctorum martyrum Chryſanthi & Dariæ

Eodem Die ſanctus Claudius Tribunus in mare profectus, martyrio coronatur. Item ſancta Hilaria eius vxor ſecuri die tertio Decemb. percuſſa, eiuſdem martyrij palmam conſecuta, migrauit ad Dominum.

Eodem die Sancti Iaſon & Maurus, S. Claudij, & Hilariæ filij enſe percuſſi martyrio coronati ſunt.

Eodem die ſancti Martyris Pancharij Romæ, Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, propter Chriſtianæ fidei confeſſionem apud Nicomediam, decimo nono Menſis Martij enſe percuſſi.

Eodem die ſancti Diodori Preſbyteri & Mariani Diaconi, qui quod Chriſti fidem profiterentur, propterea ſpelunca incluſi, ſecuri percuſſi ſunt.

Eodem die, Certamen ſanctarum ſeptem mulierum apud Amyſum Alexandræ, Claudiæ, Euphraſiæ, Matro-

næ,

næ, Iulianæ, Euphemiæ, & Theodoſiæ, item ſanctæ Derphutæ & ſororis.

Eiuſdem menſis Die XX.

Certamen ſanctorum Patrum interfectorum ab Æthiopibus in monaſterio ſancti Sabæ.

Eodem die Sancti Patris Nicetæ Epiſcopi Apolloniadis confeſſoris. Hic pro defenſione ſanctarum imaginum perſecutionem paſſus, eo quod nollet venerabilem Chriſti Domini, & immaculatæ matris ipſius & aliorum ſanctorum imaginem negare, in exilium miſſus, & varijs afflictionibus tentatus, beatam præſtans confeſſionem, ſanctam Deo ipſi animam tradidit.

Eodem die Sancti Martyris Rodiani, qui pro Chriſtianæ fidei confeſſione, ſecuri percuſſus, martyrij palmam conſecutus, migrauit in cœlum.

Eodem die Certamen Sanctæ Martyris Photinæ Samaritanæ, cum qua Chriſtus Dominus in puteo locutus eſt, & Ioſeph, & Victoris filiorum, nec non Sebaſtiani Ducis, Anatolij, Photij, Photidis, Paraſceues, & Cyriacę germanarum ſororum, qui omnes Chriſti fidem confeſſi, martyrij palmam conſecuti ſunt.

Eiuſdem menſis Die XXI.

Sanctorum Martyrum Philemonis & Domnini Certamen. Item ſancti Iacobi commemoratio. hic à puero monaſticam exercitationem edoctus ieiunijs, & vigilijs, ac meditationi diuinarum literarum incumbens, Epiſcopatus dignitatē aſſecutus eſt, cumque Hæreticorum ſanctas imagines oppugnantium temporibus multas tentationes, & perſecutiones perpeſſus eſſet, poſtremò fame, & ſiti afflictus in cruciatibus ſpiritum Deo tradidit.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Certamen Sanctarum martyrum Callynicæ, Baſiliſſæ, & ſacroſancti martyris Birilli Epiſcopi Catanæ. Hic ſanctus Birillus ex Antiochia Syriæ cum eſſet ſancti Apoſtoli Petri diſcipulus, ab eo Epiſcopus conſtitutus Catanæ vrbis Siciliæ, gregem illum recte paſcens multos gentiles ad Chriſti fidem conuertit prædicatione & miraculorum multitudine inſignis cum ad ſummam ſenectutem perueniſſet, migrauit ad Dominum.

Die XXII.

Sancti martyris Baſilij Preſbyteri Ancyranæ Eccleſiæ qui cum in Chriſtiana confeſſione conſtāter perſiſteret, Iuliano Apoſtata Imperatore, & Saturnino præſide Ancyras poſt multos cruciatus, Chriſti martyr volauit in cœlum.

Die XXIII.

Certamen ſanctorum martyrum Domitij, Pelagiæ, & Aquilæ, Eparchi, & Theodoſiæ.

Die XXIV.

Sanctorum martyrum Niconis & ſociorum centum nonaginta nouem, qui in vrbe Cæſarea Palæſtinæ propter Chriſtianæ fidei confeſſionem martyrij palmam adepti ſunt.

Eodem die ſancti Patris noſtri Seueri Epiſcopi Catanæ vrbis Siciliæ.

Eodem die Vigilia Annunciationis Beatæ ſemper Virginis Dei genitricis Mariæ.

Die XXV.

Annunciatio eiuſdem Beatiſſimæ Mariæ virginis Dominæ noſtræ ſemper virginis Mariæ.

Die XXVI.

Celebritas Gabrielis Archangeli.

Eodem die, certamen ſanctorum martyrum qui apud Gothos paſſi ſunt.

Item

Digitized by Google

Item ſanctorum martyrũ Quadrati, Theodoſij, Emanuelis & aliorum quadraginta, qui apud Orientem paſſi ſunt.

Item commemoratio ſancti Patris noſtri Stephani cõfeſſoris. Hic cùm ſanctarum & venerabilium imaginum cultum profiteretur, à Leone Armenio Imperatore in exilium miſſus, varijs cruciatibꝰ vexatus poſt multa certamina, quæ Catholicæ Eccleſiæ cauſa ſuſtinuerat migrauit ad Dominum.

Die XXVII.

Natalis ſanctæ Matronæ apud Theſſalonicã. Hæc cum Chriſtianam fidem profiteretur, & Iudææ cuiuſdam Nobilis fœminæ, cuius erat ancilla, neq; minis, neq; blanditijs, aut verberibus flecteretur, quo minus in propoſito permaneret, diutina carceris vexatione animam Deo tradidit.

Eodem die ſanctorum martyrum Phileti ſenatoris, & Lydiæ vxoris, eiuſq; filiorum, Macedonis, Theoprepidis, Gronidæ commentarienſis & Amphilochij Ducis.

Eodem die martyres Ionas, & Barracheſius ſecuri percutiuntur.

Die XXVIII.

Sancti Patris noſtri Hilarionis iunioris Abbatis monaſterij Pelaceti.

Eodem die certamen ſancti Erodionis. Hic fuit vnus de ſeptuaginta duobus diſcipulis, Patrarum Epiſcopus, qui cùm Criſti fidem prædicaret, & multos conuerteret, poſt multa tormenta, gladio iugulatus eſt, & ita functus martyrio, animam in manus Dei commendans. Sanctus verò Philetus & qui cum eo erant Chriſtiani Adriano Imperatore quotidie Deo ipſi ſeruientes comprehenſi, martyrio coronati ſunt.

Digitized by Google

Die XXIX.

Sancti Marci Arethuſiorum Epiſcopi & Cyrilli Diaconi ac ſociorum. Fuit ſanctus Marcus Conſtantino Magno Imperatore. Hic Zelo Dei affectus multas aras, & ſimulacra deſtruxit, & Eccleſias Dei veri conſtruxit, neque vllis tormentis perſuaderi potuit à Iuliano Apoſtata, vt pro reficiendis falſorum Deorum templis vel obolum ſolueret. Multa in huius ſanctiſſimi viri laudem grauiter, & eleganter ſcripſit ſanctus Gregorius Nazianzenus cognomento Theologus.

Die XXX.

Sancti patris noſtri Ioannis cognomento Climacis viri doctrina, & exercitatione monaſtica inſignis.

Eodem die, ſancti Prophetæ Ioadæ.

Item ſancti patris noſtri Zoſimi Epiſcopi Syracuſarum. Et ſancti patris Ioannis ex Puteo. Et confeſſoris Euſtachij Bithyniæ.

Die XXXI.

Sacroſancti martyris mirabilium rerum effectoris Hypatij Gangreni Epiſcopi ex Regione Ciliciæ. Hic cum vitæ probitate eſſet illuſtris & in magna exiſtimatione haberetur, interfuit Synodo primæ Nicenæ, cum trecentis, & decem, & octo Patribus.

Eodem die ſanctorum Abdæ Epiſcopi & Beniamin Diaconi, & ſociorum, qui apud Perſidem martyrij coronam acceperunt.

Eiuſdem menſis die XI.

Sanctorum martyrum Trophimi & Thalei qui Diocleciano, & Maximiano imperatoribus ſub Præſide Laodiceæ Aſclepio pro Chriſtiana fide paſſi ſunt.

Eodem die Reliquiarum ſancti martyris Epimachi relatio in vrbem Conſtantinopolim.

Eiuſdem

Digitized by Google

Eiuſdem Menſis die XII.

Sancti patris noſtri Theophanis confeſſoris.

Eodem die ſancti Gregorij Papæ.

Eiuſdem menſis die XIII.

Sanctorum martyrum Sabini, Aphricani, Publij, & Terentij, quorum martyrium celebratur in Paulopetrio.

Eodem die ſancti Sabini aliàs Abibi ex Hermopoli, qui ſaxo alligatus, & in flumen deiectus, martyrio conſummatus eſt.

Eodem die Chriſtina pro Chriſti confeſſione apud Perſidem martyr effecta migrauit ad Dominum.

Die XIIII.

Sancti patris noſtri Benedicti multorum monaſteriorum Patris celeberrimi, pietate, & miraculorum multitudine illuſtris.

Eodem die ſancti martyris Alexandri, qui propter Chriſti fidem apud Pidnam ſecuri percuſſus eſt.

Die XV.

Sanctorum martyrum Agapij & ſociorum, Publij, Timolai, Alexandri & Alexandri Dionyſij & Dionyſij qui Diocletiano Imperatore paſſi ſunt: Agapius ex vrbe Gaza, Timolaus ex Ponto, duo Dionyſij ex Tripoli Phœniciæ, Publius & duo Alexandri ex Ægypto, ſub Vrbano Præſide Cæſareæ animas pro Chriſto tradiderunt.

Eodem die ſancti Ariſtobuli Epiſcopi Britanniæ, fratris Beati Barnabæ Apoſtoli, à quo cùm eſſet ordinatus Epiſcopus, ad Britannos miſſus, illic Chriſti fidem prædicans, & Eccleſiam conſtituens, martyrium aſſecutus eſt.

Eodem die ſancti Nicandri martyris. Hic Diocletiano Imperatore cùm martyrum amore flagraret, & eorum

Digitized by Google

reliquijs ſtudioſe ac reuerenter colligendis, curandiſque incumberet, delatus apud Præſidem, ac detentus, libera voce Chriſtum ipſum Deum verum eſſe prædicans, detracta pelle, martyrij coronam adeptus eſt.

Eodem die Menigni Fullonis. Hic ſub Decio Imperatore cũ perſecutio magna contra Chriſtianos cõmota eſſet, pro Chriſtianæ fidei confeſſione animam tradens, martyrio coronatus eſt.

Eiuſdem menſis die XVI.

Sancti Martyris Sabini, qui cum eſſet ex Hermopoli Ægypti, genere atq; exiſtimatione inter primarios vrbis ciues habitus, delatus quod Chriſti fidem ſequeretur, allatus ad Arianum quendam vrbis Præfectum, & Chriſti fidem confeſſus, tamdiu ſuſpenditur ac laniatur, quoad carnes in terram defluerent; poſtea igne accenſis lampadibus comburitur, & ligno alligatus in flumen Scamandrum deiectus martyrij coronam conſecutus eſt.

Eodem die Sancti Martyris Papæ, qui Chriſti fidem confeſſus, in terram proſtratus verberatur; poſtea in faciem cæditur, atq; in ſublime elatus, ferreis vnguibus laceratur, & acutis clauis munitas crepidas indutus ad longum iter ingrediendum impellitur, poſtremo ſterili arbori alligatus, fructiferam illam efficit, in qua & martyrio conſummatur, cuius reliquias ſanctas Lycaones poſſidentes iure optimo lætantur.

Digitized by Google

MENSIS APRILIS DIE PRIMO.

SANCTÆ Martyris noſtræ Mariæ Ægyptiacæ, quæ cum decem, & ſeptem annos laſciuam & turpem vitam duxiſſet, conuerſa in meliorem ſtatum, talis euaſit, vt miraculis etiam multis virtutem ſuam comprobauerit; ſiquidem quadraginta ſeptem annos ita vixit, vt neminem niſi Deum ipſum ſpectatorem habuerit.

*E*odem die ſancti *P*atris noſtri, & confeſſoris Macarij Conſtantinopolitani, viri fidei & vitæ integerrimæ; qui cum Leo Imperator *P*atriarcham Nicephorum, & multos alios Epiſcopos, & Archimandritas exilio & carceribus condemnaſſet; Beatus Macarius ob eam cauſam, quod ſanctas imagines, quas ille oppugnabat, protegeret, mini, & varijs modis vexabatur. Itaq; in Afruſiam inſulam extorrem miſit, quæ omnia vir ſanctiſſimus forti, & generoſo animo perferens, gratias agebat Deo. cumque in illo ipſo exilio multos, & damnum & certamina perpeſſus eſſet, multis editis miraculis, migrauit ad Dominum.

Eiuſdem Menſis die ſecunda.

Commemoratio venerabilis Patris noſtri Titi monaſticæ vitæ ſtudio inſignis.

Eodem die *S*anctorum Martyrum Amphiani & Ædeſij fratrum, qui Maximiano Imperatore apud Berythum à beato *P*amphilo martyre ad pietatem inſtructi, & Chriſti fidem libera voce confeſſi, martyrio coronati ſunt.

Digitized by Google

Eodem die *S*. Virginis Theodoræ, quæ ex vrbe *T*yro originem ducens, cum decimum ſeptimum annum ageret, Vrbano *P*ræſidi Palæſtinæ oblata, & Chriſti fidem libere profeſſa, ac flagris cæſa, in mare deiecta, Deo ipſi ſpiritum reddidit.

Eiuſdem Die III.

*S*ancti *P*atris noſtri Nicetæ Confeſſoris, & Abbatis Monaſterij Medicij. Item Commemoratio ſancti Patris noſtri Ioſeph Hymnorum ſcriptoris.

Die IV.

Sãcti *P*atris noſtri Georgij in regione Maleo diuerſantis.

Eodem die *S*anctorum Martyrum Theoduli lectoris & Agathopodis diaconi, qui ex vrbe Theſſalonica exorti Chriſtianam fidem profitentes ducti ſunt ad Fauſtinũ Præſidem, quo loco in confeſſione conſtanter permanentes, martyrio functi ſunt.

Eodem die *S*anctæ martyris *P*herbuthæ & ancillæ cum ſocijs; Sapore *R*ege *P*erſarum martyrium paſſæ, ſorores ſancti *S*ymeonis *E*piſcopi, qui cum mille alijs martyrium pertulit apud *P*erſas.

Eodem die Commemoratio Publij & Platonis Abbatis monaſterij *S*tuditæ.

Item Sanctorum triũ, Theonæ, Symeonis, & *P*hotbini.

Item ſancti *P*atris noſtri Zoſimi, qui Beatæ Mariæ Ægyptiacæ funus curauit.

Die V.

Sanctorum martyrum Claudij, Diodori, Victoris, Victorini, Papij, Nicephori, & Serapionis.

Eodem die *S*anctorum martyrum Theodoræ & Didymi, Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, *P*ræſide Alexandriæ Euſtratio.

Eodem die *S*. Zenonis, qui pice illitus, & in ignẽ cõiectus, detracta pelle, in medio rogo, martyrio conſumatus eſt.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die quinq; martyrum Iuuenum ex vrbe Leſbo.

Die VI.

Sanctorum Martyrum Centum viginti apud Perſidē coronatorum.

Item Sancti Platonidis, & ſanctorum martyrũ duorum apud Aſcalonem.

Die VII.

Sancti Martyris Calliopij.

Eodem die Sancti Patris noſtri Georgij Epiſcopi Mitylenæ monaſticæ vitæ obſeruatione inſignis.

Eodē die S. martyris Calliopij Maximiano Imperatore.

Eodem die Sanctorum ducentorum martyrum in vrbe Sinope gladio percuſſorum.

Die VIII.

Sanctorum Herodionis, Agabi, Rufi, Aſyncriti, Phlegontis & Hermes.

Eiuſdem Menſis die IX.

Sancti martyris Eupſychij apud vrbem Cæſaream pro Chriſti confeſſione martyrio coronati.

Eodem die Commemoratio ſanctorum martyrum captiuorum apud Perſidem martyrio coronatorum.

Die X.

Sanctorum martyrum Terentij, Pompei, Maximi, Macarij, Aphricani, & ſociorum, Decio Imperatore, & Fortuniano Præſide ſecuri percuſſorum.

Die XI.

Sancti martyris Antipæ Epiſcopi Pergami ſub Domitiano Imperatore teſtimonio Beati Ioannis Euangeliſtæ comprobati. huius dies feſtus celebratur in venerabili Apoſtolico Templo Celeberrimi Apoſtoli Ioannis Theologi prope ſanctiſſimam magnam Eccleſiam.

Die

Digitized by Google

Die XII.

Sancti Patris noſtri Baſilij Epiſcopi Parij.

Die XIII.

Sancti Martini Romani Pontificis, qui à Conſtantino cognomine Pogonato propterea quod eondem naſſet Sergium, Pyrrhum & Theodorum publico edicto in exilium miſſus eſt, vbi multis ærumnis & anguſtijs oppreſſus, migrauit ad Dominum.

Eodem die Sanctorum martyrum Maximi, Quintiliani & Dadæ, Maximiano & Diocletiano Imperatoribus gladio percuſſorum.

Die XIV.

Sanctorum Patris Ariſtarchi, Pudentis, & Throphimi, qui cũ eſſet ex Lxx. poſt Pauli Apoſtoli mortẽ, & ipſi Nerone Imperatore capite cęſi ſunt. Hęc beatiſſimus Dorotheus cum eſſet Romę Romana lingua ſcripta reliquit, nõ ſolum autem de his, ſed & de reliquis Apoſtolis, & alijs ſanctis viris, & ſactis Prophetis hiſtoriam accuratè cõſcripſit, fuit enim vir ille ingenio, & multarum rerum peritia inſignis, vt quiuis alius.

Eodem die ſancti martyris Ardalionis, qui cum eſſet mimus Maximiano Imperatore, & in Theatris aliorum acta ſimularet, cùm aliquando illi viſum eſſet Chriſtianorum conſtantiam repræſentare, & Dijs ipſis renueret ſacrificare, ob id quod à ſpectatoribus applauſum eſſet eiuſq; actum, & fortitudinem omnes collaudarent, ſilẽtium indicẽs populo, re vera ſe Chriſtianum eſſe prædicauit, quare cum à Præſide admonitus, vt ſententiã mutaret, ipſe magis magisq; in Chriſtianæ fidei confeſſione permaneret, in accenſum rogum coniectus martyrij corona donatus eſt.

Eodem die ſancti martyris Thomaidis ex vrbe Alexãdriæ.

Sancti

Die XV.

Sancti martyris Creſcentis ex vrbe Myra Lycię, viri pietate & Chriſtianæ fide inſignis, quapropter ſuſpenſus laniatur poſtea in ignem iniectus, Deo ipſi ſpiritum tradidit.

Eodem die Sanctarum martyrum Baſiliſſæ, & Anaſtaſiæ, quæ cùm eſſent ex magna vrbe Roma genere & diuitijs illuſtres, diſcipulæ ſanctorum Apoſtolorum, illis martyrio coronatis, cum eorum ſanctas reliquias nocte ſublatas curauiſſent, delatæ ſunt Imperatori Neroni. Itaq; in carcerem coniectæ, & paulo poſt eductæ, cùm in Chriſti confeſſione ſe permanere profeſſæ eſſent, ſuſpenſæ ſunt, mammis, manibus, pedibus, & linguis exciſis, capite obtruncatæ ſunt.

Eodem die Sanctorum martyrum Theodori, & Pauſilippi, Adriano Imperatore, & Precio Præſide Europę, pro Chriſtiani nominis cōfeſſione gladio cæſi, ſpiritum Deo commiſerunt.

Die XVI.

Sanctarum mulierum Irenæ, Agapæ, & Chioniæ, quæ ſub Diocletiano Imperatore propter Chriſti confeſſionem paſſæ ſunt: quo tempore Chryſogonus martyr ab eodem Imperatore gladio percuſſus eſt. ad oram adſcriptum erat: habetur 3. Aprilis.

Sancti Felicis Epiſcopi, Ianuarij preſbyteri & Septiminij Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus. Hi omnes cum Imperiali decreto iuberentur gentilibus ſuos libros tradere, ſanctiſſimus Epiſcopus id renuit eis verbis: ſcriptum, inquit, eſt, ô Præſes, nolite dare Sanctum Canibus, neq; proijcere velitis margaritas veſtras ante porcos. His de cauſis vincti educti de carcere miſſi ſunt ad Præſidem Prætorij, quos poſt dies quatuordecim eductos è carcere ad oram: habetur: 9. Kal. Nouemb.

impoſuit nauigio alligatos pedibus equorum: cumque ſancti viri volutarentur ad pedes brutorum animalium ieiuni, ac ne aquam quidem per quatuor dies guſtantes, Deo ipſi gratias agebāt: cum vero perueniſſent ad vrbem Tauromenem appellatam, in Lycaoniam deducti, tenuerunt ciuitatem Ælurorum. Tunc Præſes ſoluens illos viros ſanctos à vinclis leniter & blande rogabat, vt libros quos habebant, traderent, illi verò cum reſpōdiſſent, ſe neque libros prodere velle, neque Idolis immolare, iuſſit Præfectus illos obtruncari, quæ cum lata eſſet ſententia ad Deum preces miſerunt, è cuius manu coronas cœleſtes perceperunt.

Eodem die SS. martyrum Leonidis, Charieſſæ, Nices, Galenæ, Calidis, Nunechiæ, Baſiliſſæ & Theodoræ.

Die XVII.

Menæa Græc. Abdella,

Sancti martyris Symeonis apud Perſidem Epiſcopi & ſociorum Abidellæ preſbyteri & aliorum mille centum quinquaginta.

Item ſancti martyris Adriani.

Eodem die ſancti patris noſtri Agapiti Romani Pontificis, Iuſtiniani Imperatoris temporibus Conſtantinopolim profecti, viri pietate, & miraculis celeberrimi.

Die XVIII.

In marg. erat: habetur pridie Idus Aprilis.

Sancti patris noſtri Ioannis diſcipuli ſancti Gregorij Decapolitæ. Item commemoratio ſancti martyris Sabæ, qui fuit Valentiniano maiore & Valente imperatoribus apud Gothos: qui cum à puero Chriſti fidem amplexus eſſet, comprehenſus, ab Athanarito flagellis cæſus in trabe domus ſuſpēſus, cum Idolothyta hoc eſt Idolis immolatas

latas

Digitized by Google

latas carnes guſtare non pateretur, ductus eſt ad fluuium Muſæum, eiusq; collo alligato ligno flumine ſuffocatus eſt, agens ætatis annum trigeſimum octauum.

Eodem die ſancti Patris noſtri Coſmæ Archiepiſcopi * Carthaginis. Item ſanctæ martyris noſtræ Athanaſiæ, quæ pijs orta parentibus ſe ipſam Deo conſecrauit.

* alia lectio habuit Calcedonis.

Die XIX.

Sancti martyris Paphnutij Hieroſolymitani pietate, & rectæ fidei teſtimonio inſignis.

Eodem die Dormitio ſancti Ioannis Palæolauriti, qui deſiderio ſeruiēdo Deo accenſus, relictis huius vitæ delitijs Chriſti cruce ſuſcepta, venerabilia loca adijt, & ad beati Caritonis lauram profectus, illic certamen monaſticæ vitæ ſuſceptum bene & laudabiliter exegit, & in pace quieuit.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Theodori apud Pergen Pamphyliæ, qui Imperatore Antonino, & Præſide Theodoto ligno affixus ac ſuſpenſus tribus diebus vixit & poſtea migrauit ad Dominum, cuius ſanctas reliquias vnguentis & velis religioſi quidam viri curantes, inſigni loco repoſuerunt.

Eodem die ſancta martyr Philippa ſancti Theodori mater gladio conſummatur.

Eodem die ſancti martyres Socrates & Dionyſius lanceis vulnerati martyrio functi ſunt.

Eodem die ſancti patris noſtri Georgij Epiſcopi Piſſidiæ Antiochiæ, qui cum illis eſſet temporibus, quibus prauo inſtinctu Diaboli excitata eſt hæreſis ſacras

Digitized by Google

Imagines oppugnantium, nequaquam perſuaderi potuit vt cum hęreticis conueniret, & ſanctarum Imaginum venerationem abnegaret, in exilium miſſus migrauit ad Dominum.

Eodem die Sancti Patris noſtri Tryphonis Archiepiſcopi Conſtantinopolitani.

Die XX.

Sancti Patris noſtri Theodori cognomento Trichina, hic propter ærumnas, & vitæ duritiam, cui ſe ſubiecit frigore & gelu propter Chriſtum ipſum vexatus, craſſa & aſpera veſte corpus tegebat. ex quo factum eſt vt Trichinas cognomento appellaretur, ob idque contra Dæmones poteſtatem accepit. cumq; ita vixiſſet & ad Dominum, quem deſiderabat migraſſet, omnibus fidelibus ſanitates confert, vnguento ex ſancto eius ſepulchro ſcaturiente.

Eodem die Sanctorum martyrum Victoris, Zotici, Zenonis, Acindyni, Cæſarij, Seueriani, Chriſtophori, Theonæ, & Antonini ſub Diocletiano impio Imperatore martyrio coronatorum.

Eiuſdem menſis die XXI.

Sacroſancti Martyris Ianuarij Epiſcopi & ſociorũ Proculi, Soſij, & Fauſti Diaconorum, Deſiderij lectoris & Acutionis Diocletiano Imperatore & Timotheo Præſide Campaniæ coronatorum.

Eodem die ſanctæ Martyris Alexandræ Reginæ vxoris Diocletiani, quæ propter Chriſti confeſſionem ſecuri percuſſa eſt.

Eodem die Sancti Patris noſtri Maximi Patriarchę Cõſtantinopolitani.

Eodem die Sancti Patris noſtri Anaſtaſij Montis Sinaì.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Commemoratio Prophetæ Michæç. Et certamen ſanctorum martyrum Apollo, Iſacij, & * Codrati, fame, & enſe conſummatorum Diocletiano Imperatore ſub quo militarant. * Rom. Mart Crotatea.

Die XXII.

Sancti Patris noſtri Theodori Sycotæ ex Galatia temporibus Iuſtiniani Senioris. Eius dies feſtus celebratur in templo ſancti martyris Magni Georgij.

Eodem die Sancti Apoſtoli Nathanaëlis, qui fuit Simon Zelotes, hic fuit ex Cana Galileæ, vbi Chriſtus Dominus inuitatus ad nuptias aquam in vinum conuertit.

Eodem die Sanctorum Apoſtolorum ex LXX. Apellis, Lucæ, & Clementis. Hic Apelles nō Heracleæ fuit Epiſcopus, ſed Smyrnæ, Lucas autem iſte non fuit ille, qui ſcripſit actus Apoſtolorum, ſed Epiſcopus Laodiceæ Syriæ, Clemens vero qui ex gentibus ad fidem conuerſus, factus eſt Epiſcopus Sardorum. Hi omnes cum ad Chriſti fidem multos conuerſos baptizaſſent, tentationes non paucas perpeſſi migrarunt ad Dominum. Rom. Mart. Lucius.

Die XXIII.

Memoria Sancti, glorioſi, & magni martyris Georgij cognomēto Tropæophori. fuit magn⁹ martyr Georgius Diocletiano Imperatore, Cappadox genere.

Die XXIV.

Sancti Martyris Sabbæ Ducis exercitus. fuit autem hic Sabbas, Aureliano Imperatore in vrbe Roma, Gotth⁹ genere; qui cum Chriſti fidem ſeruaret, Sanctorum in Carceribus detentorum ſatagebat, & propter vitæ puritatem, & virtutum exercitationem prauos ſpiritus ex homi-

Digitized by Google

hominibus fugabat. delatus autem quod eſſet Chriſtianus, ductus ad Imperatorem, abiecta Zona, Chriſtum confeſſus eſt. quare ſuſpenſus lampadibus comburitur, & in lebetem picis plenum ardentem inijcitur: cumque admirabiliter ſeruatus, LXX. viros ad Chriſti fidem conuertiſſet, poſtremo in flumen deiectus, martyris coronam accepit.

*E*odem die Memoria ſanctorum martyrum Paſicratis, & Valentionis ex Doroſtoro Myſiæ in legione quadam militantium Auloximi Ducis.

Eodem die *S*anctorum martyrum Euſebij, Neonis, Leontij, Longini, & aliorum quatuor. Diocletiani Imperatoris iuſſu à quatuor Carnificibus cæſi, & ſuſpenſi, eo vſq; laniati, quoad carnes eorum in terram defluerent, & viſcera ipſa nudata ſint; poſtremo ſecuri percuſſi ſunt.

Die XXV.

Sancti Apoſtoli & *E*uangeliſtæ Marci qui poſt prædicatum Euangelium Ægypto, Libyæ, & *P*entapoli, apud Alexandriam funibus vinctus, laniatus eſt.

Die XXVI.

Sacroſancti martyris Baſilei *E*piſcopi Amaſiæ, qui ſub Licinio Imperatore, pro Chriſti cōfeſſione Nicomediam ductus, ſententiam accepit, vt gladio percuteretur. ceruice igitur truncata, nauigio imponitur, caputq; eius ex altera parte, ac corpus vero ex altera in mare proiectū eſt. quæ coniuncta iterum ſunt ſecundum naturalem harmoniam; ita vt inuentus fuerit ſanctus martyr integer à piſcatoribus quibuſdam iuxta Sinopem in ſinu quodam; in quē cum ſagenam demiſiſſent, & in cōtinentem extraxiſſent quemadmodū Elpidiphoro, quam primum ſanctum illū virū excepit, Nicomediæ Angelus dixit; qui cum *T*heotimo,

timo, & Parthenio Diaconis ex Amaſia venerant, extractũ ex ſagena ſuſceperunt, & vnguentis, & canticis honorantes in vrbem Amaſiam tranſmiſerunt.

Die XXVII.

Hieroſolymis ſancti martyris Symeonis Epiſcopi Hieroſolymorum, conſanguinei Domini noſtri Ieſu Chriſti. poſt multos cruciatus, cruci affixus, martyrij coronam cõſecutus eſt.

Eodem die Sancti Patris noſtri Ioannis confeſſoris Abbatis monaſterij Catharorum. Hic ſub impio Imperatore Leone, pro ſanctarum Imaginum defenſione, cum in exilium mitteretur, conuocans multos, eoſq; admonens, Vigilate inquit, Patres, & Fratres, ne à Diabolo, ad negandam ſanctarum Imaginũ venerationem, ſubripiamini: ductus autem ad Imperatorẽ, libera voce impietatem illi exprobrans, iuſſus eſt in oculos verberari, ac ferreis catenis vinctus exul mittitur in caſtrum * Pentadactylum nomine, ibique ligatis pedibus carcere incluſus decem & octo menſes detentus eſt. Poſt hæc in vrbem ipſam in conſpectum Imperatoris tanquam ad triumphum duxerunt. Denique poſt multas ærumnas cum alijs plurimis relegatus in Inſulam Aphruſiam. Exactis illic duobus annis & dimidio, viſione quadam admonitus, cùm his, qui cum illo erant, obitum ſuum prædixiſſet, migrauit ad Dominum.

Μέξα: πεντα δάκτυλον ἐν τῇ Χώρᾳ τῆς λάμπης.

Eodem die Sanctorum Ariſtarchi, Marci, & Zenonis. fuerunt hi tres ex LXX. Ariſtarchus hic eſt, cuius meminit Apoſtolus Paulus ad Romanos ſcribens,

Menæa Gr. Apameæ Syriæ.

bens, * Amaſeæ Syriæ Epiſcopus, quippe qui Chriſti Euangelium illic prædicauit. Marcus vero eſt, quem conſueto nominé Ioannem vocabant, cuius Lucas meminit in Actibus Apoſtolorum; fuit autem Epiſcopus ab Apoſtolis in Bibliopoli. Zeno hic ille eſt, quē Paulus Apoſtolus νομικὸν appellat, ad Romanos ſcribens; qui cum à Beato Petro in Dioſpoli primus Epiſcopus eſſet conſtitutus, docebat prædicans Chriſtum eſſe Deum verum. Hi igitur cum multas ærumnas ab infidelibus pro ædificatione Eccleſiarum, & euerſione Idolorum paſſi, multorumq́; miraculorum & ſanitatum effectores eſſent, ad Chriſtum Dominum migrauerunt.

Die XXVIII.

Pruſæ.

Sancti martyris Patritij Epiſcopi * Pruſiæ. Hic à puero cum eſſet optimis moribus inſtitutus, & virtute, & ſapientia inſignis, Epiſcopus Pruſiæ creatus eſt, quo in munere ita ſe geſſit, vt propter eius in Chriſti fidem, ardorem, ac ſtudium detentus, ab Idolorum cultoribus Præſidi oblatus fuerit, cui libere vanitatem gentilis ſuperſtitionis arguens, multis tormentorum generibus cruciatus, poſtremò gladij ſupplicium pertulit, & ſic martyris palmam aſſecutus eſt.

Die XXIX.

De Iaſone die XII. Iulii de Soſipatre die XXV. Iunii.

Sanctorum Iaſonis, & Soſipatri. Fuit autem Iaſon ex vrbe Tarſo, primus ad Chriſtianam pietatem conuerſus. Soſipater verò ex Achaia ortus, poſt Iaſonem Chriſti fidem amplexus eſt, vterq; vero fuit Pauli Apoſtoli diſcipulus, & Iaſon quidem patriæ ſuæ doctor extitit, Soſipater vero Iconienſium Eccleſiæ clauum ſuſcepit; cumq́; multos ad Chriſti fidem conuerterent delati apud Cercyllinum regem cuſtodiæ traditi ſunt; quo loco erant ſeptem latronum duces incluſi, his omnibus Saturninus Iaciſcholus,

ciſcholus, Fauſtianus, Ianuarius, Marſalius, Euphraſius, & Mamminus; quos tàm dictis quàm factis admirabilibus ad Chriſti fidem traduxerunt, ex lupis oues effectos, qui in lebetes pice, ſulfure, & cera plenos iniecti martyrij coronas à Chriſto perceperant, quin etiam cuſtos carceris propter eandem in Chriſtum fidem ſiniſtra manu, & duobus pedibus exciſis, truncatur capite, Chriſti Domini inuocans nomen, Iaſonem vero & Soſipatrum eductos è carcere, Carpiano Præſidi cruciandos tradidit; quos examinatos rurſus in carcerem vinctos coniecit. Hos viros ſanctos cùm Cercyra Regis filia vinctos vidiſſet, idq; ob Chriſti fidem eos pati didiciſſet, Chriſtianam ſe eſſe profeſſa eſt; ornatum omnem, quem geſtabat, pauperibus diſtribuit, quod cum pater audiſſet, eamq; à propoſito auertere non poſſet, in carcerem conijci iuſſit, eamq; Æthiopi cuidam nequiſſimo vitiãdam tradidit; qui cùm carceris ianuæ ad corrumpendam virginem acceſſiſſet, repente à fera quadam dilaniatus eſt. Quod cum audiſſet puella ipſa, eum curatum, à fera liberauit, Chriſtianumq; effecit, ita vt Æthiops ipſe clamarit, Vere magnus eſt Deus Chriſtianorum. Mox à Tyranno grauiter cruciatus è vita migrauit. Qui vero milites carcerem cuſtodiebant, ligna multa congeſſerunt, & igne accenſo virginem comburere conati ſunt, in quem coniecta, cùm illæſa permanſiſſet, multos ad Chriſti fidem traduxit. Poſthæc in ligno ſuſpenditur & fumo denſiſſimo tamdiu ſubijcitur, quoad ſpiritũ ſuũ Deo ipſi tradidit. Quo facto perſecutionem aduerſus Chriſtianos commouit Rex, & ſanctis viris, qui in adiacentem Inſulam confugerant, ſupplicio affectis, reuertens, cùm eſſet in medio pelago, vt olim Pharao ſubmerſus eſt. Itaq; populus Domini gratiarum Hymnos Deo ipſi obtulit. Iaſon vero & Soſipater

d è carcere

Digitized by Google

è carcere liberati, verbum Dei ſine impedimento prædicabant. Poſtea verò quàm ſurrexit nouus Rex, & de ſanctis illis viris didiciſſet, iuſſit lebetem ferreum illuc ferri, in eamq; inijci picem, retinam, & ceram, ac vehementer accendi, & ſanctos Iaſonem, & Soſipatrum in illam demergi: ſed nihilominus ſancti quidem illi ſeruati ſunt incolumes: infideles vero multi combuſti. Quod videntes plurimi ad Chriſtum ipſum concurrerunt: Rex verò ſuſpenſo lapide ex collo clamabat, Deus Iaſonis, & Soſipatri miſerere mei: quem cum ita lamentantem Beatus Iaſon vidiſſet, omnem populum admonens, & docens, & catechiſmo inſtructum baptizauit, in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti; quem Sebaſtianum nominauit. non poſt multos dies filius Regis in morbum incidens mortuus eſt, quem ſanctus Iaſon ſuis precibus è mortuis ſuſcitauit; multaq; alia cum edidiſſet miracula & pulchra templa erexiſſet, aliaq; omnia, benè & ſanctè perfeciſſet, aucto Chriſti grege, in ſenectute laudabili, ad eum quem tãtopere deſiderabat Chriſtum, migrauit.

Eodem die ſanctorum ſeptem martyrum latronum, à ſancto Iaſone ad Chriſtum conuerſorum, qui in lebetem pice feruentem coniecti, conſummati ſunt.

Item ſanctæ Cerceræ filiæ Cercyllini Regis, quæ ſagittis vulnerata martyrio fruita eſt.

Eodem die ſanctorum martyrum Zenonis & Vitalis igne conſummatorum.

Eodem die ſanctus martyr Euſebius pro Chriſtiana confeſſione martyrio conſummatur.

Eodem die Oneſiphorus Epiſcopus Loſonis & Euodius

dius á beato Petro Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus, poſt multos cruciatus, & plurimos ad Chriſti fidem conuerſos & ipſi ad deſideratum Dominum peruenerunt, Cui gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

Eiuſdem menſis die XXX.

Sancti Apoſtoli Iacobi fratris Ioannis Theologi, qui propter Chriſtianæ fidei confeſſionem ab Herode Rege ſecuri percuſſus eſt.

Eodem die ſancti patris noſtri Donati Epiſcopi Aureç.

Item ſancti patris noſtri Clementis Poëtæ, & ſancti martyris Maximi, qui cum literam X mediam inueniſſet, enſem per ventrem infixum ſignificauit.

Eodem die Inuentio reliquiarum ſancti martyris Baſilei Epiſcopi Amaſeæ.

Eodem die ſancti Patris Donati Epiſcopi Euroeæ ſub Theodoſio Magno imperatore.

Digitized by Google

MENSIS MAII.

Die primo.

COMMEMORATIO ſancti Prophetæ Hieremiæ, qui fuit ſanctificatus ex vtero matris ſuæ, lapidatus à populo, mortuus eſt apud Daphnas Ægypti.

Eiuſdem menſis die II.

Sancti Patris noſtri Athanaſij Magni Patriarchæ Alexãdriæ, qui pro Chriſti fide orthodoxa multos labores, & perſecutionum certamina, exilia, calumnias, & cauillationes perpeſſus eſt.

Eodem die ſanctorum martyrum Exuperij, Zoës coniugis, filiorum, Cyriaci, & Theoduli ſub Adriano Imperatore.

Die III.

Sanctorum martyrum Timothei & Mauræ coniugis. delatus autem Timotheus apud Præſidem Thebaidis Arianum, vinctus eſt in rota, & frenum in os illius coniectum eſt, atq; ſuſpenſus eſt capite in terram verſo, alligato ad collum ſaxo, quibus omnibus, cum non cederet Beatus martyr Timotheus, ſperans Præfectus fore, vt Mauram eius vxorem ad Chriſtum negandum adduceret, blandicijs & adulatione illam aggredi cœpit, ſuadens, vt Idolis immolaret; quæ cum renueret, coram Præſide ſe Chriſtianam eſſe confeſſa eſt. quare crines à capite ipſius auulſi, & digiti abſciſſi ſunt, & in aquam feruentem immerſa eſt. Quæ cum nihil læſa eſſet, ſuſpicatus eſt Præfectus, aquam illam non fuiſſe calidam, ſed frigidam.

Digitized by Google

gidam; idq; vt experiretur in manus ſuas aſpergi iuſſit. Itaq; ſanctaMaura cum aquam ex lebete manu hauſiſſet & inieciſſet in manũ Præſidis, pellis ipſius defluxit. Quapropter vtrumq; crucifigi iuſſit Præfectus. cum vero nouem dies Beati coniuges ſuſpenſi manſiſſent, ſe viciſſim hortantes, vt forti animo tormenta perferrent, ita animas ſuas Domino tradiderunt.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Diodori, & Rodopiani Diaconi, qui fuerunt tempore Diocletiani Imperatoris, & propter Chriſtianæ fidei confeſſionem à proprijs ciuibus iniurias multas, verbera, & flagella perpeſſi apud Aphrodiſiam vrbẽ Caryæ à carnificibus lapidati, ſpiritus Domino ipſi tradiderunt.

Die IIII.

Sanctæ martyris Pelagiæ, quæ fuit ex Tarſo Ciliciæ temporibus Diocletiani Imperatoris, hęc cum audiſſet de Chriſti fide, & cuperet ſcire qualis nã hic eſſet, *Oartum Epiſcopum Baptizantem animaduertit; cumque dimiſſa eſſet à matre, quaſi ad nutricẽ abire vellet, Epiſcopũ adijt, qui diuina inſpiratione commotus, illam accepit, & baptizauit: quod cum audiſſet Imperatoris filius, & amoris eſſet impatiens, ſe ipſum interfecit: Diocletianus vero accerſitam Virginem, cum à Chriſti fide amouere non poſſet, bouem æreum accendens, in illum Virginem coniecit, in quo finem & confeſſionis coronam accepit.

alii Clinonem vocant.

Eodẽ die Memoria S. Patris noſtri Nicetæ, presbyteri, Abbatis monaſterij * Mecidij. Hic cum Virginitatis, & continentiæ deſiderio teneretur, habitabat in montibus, & diuina prouidentia ductus diuinus Oeconomus effectus eſt, & fidelis myſteriorum operator. Itaq; vt ſacerdos ſacro gregi præfectus eſt; expulſus vero ex grege ab Im-

3. Apr. videtur appellari hoc monaſt. Medicium; niſi ſint diuerſa Vtrobique tamen cũ noſtro conueniũt Menæa.

Digitized by Google

Imperatoribus ſanctarũ Imaginum, exilijs grauiſſimis, & acerbiſſimis ſubiectus eſt. cumq; Athleta fortiſſimus, & inuict⁹ in fide perſiſteret, vt firmus miles omnẽ vim lethalẽ cum Deo pugnantium hæreticorum deſpuit, ex quo pro duplici confeſſionis & monaſticæ exercitationis lumine duplicem coronam de manu Domini accepit.

Eodem die Sancti Patris noſtri Hilarionis miraculorum effectoris.

Die V.

Sanctæ Magnæ martyris Hirenæ.

Die VI.

Sancti & iuſti viri, ac patientiſſimi, Prophetæ Iob cõmemoratio, cuius hiſtoria celeberrima eſt diuinis literis commendata.

Eodem die ſancti Parmenæ, vnius ex ſeptem Diaconis, & Sanctæ Euthaſiæ.

Eodem die Sancti Quinti miraculorum effectoris. ſancti Troadij, & Dormitio ſanctorum Andronici Athanaſiæ, Theodoreti Antiochiæ.

Eodẽ die ſacroſancti martyris S. Theodoti Epiſcopi Cyreniæ, Cypri, ſub Licinio Imperatore, & Sabino Præſide, cui aſſiſtens neruis verberatur, deinde ſuſpenditur, ac laniatur, & in grabatum ferreum accẽſum extenditur, poſtea in carcerem coniectus ceſſante perſecutione, decreto Conſtantini Magni, à cuſtodia liberatur, & duobus annis poſtea migrauit ad Dominum, ad gloriam, & laudem Dei qui illum glorioſum effecit.

Eiuſdem menſis Die VII.

Commemoratio ſigni quod in cœlo apparuit, precioſæ crucis, hora tertia diei ſub Conſtantio Imperatore filio Conſtantini Magni. Et ſanctorum martyrum Acatij, & Quadrati; fuit autem Acatius Maximiano Imperatore

ne Cappadox genere legionis Martiæ, ductus ad Phirmum Præfectum confeſſus eſt nomen Chriſti. Itaque plurimum cruciatus miſſus eſt ad Bibianum, alterum Preſidem, qui cum alijs vinctis ductus eſt Bizantium, vbi multis flagellis cæſus, in carcerem coniectus eſt, & ab Angelis ſanus effectus, poſtea ad alium Præſidem Phylacidianum mittitur, cuius iuſſu caput eius abſcinditur, celebratur autem ipſius ſolemnis dies in ſancto eius martyrio.

Menæa Gr. Phylacillianũ vocant,

Die VIII.

Sancti glorioſi Apoſtoli, & Euangeliſtæ Ioannis Theologi. Et Sancti Patris noſtri Arſenij Magni.

Eiuſdem menſis Die IX.

Sancti Prophetæ Iſaiæ & ſancti martyris Chriſtophori. fuit Iſaias inter Prophetas maximus, mortuus eſt autem ſectus ſerra lignea à Manaſſe Rege filio Ezechiæ.

Certamen magni martyris Chriſtophori. Hic ſub Decio Imperatore baptizatus Antiochiæ à ſancto Babyla propter Chriſti confeſſionem ſimul cum Callinice & Aquilia, quas ad fidem conuerterat, capite detruncatus eſt

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum Epimachi, & Gordiani, qui cum eſſent ex magna vrbe Roma detenti ſunt, cumque cogerentur à Præſide Dijs immolare, Idolis ſacrificare, nefarium facinus recuſarunt, ob idq; plurima tormenta ſubeuntes ſecuri percuſſi ſunt.

Die X.

Sancti Apoſtoli Simonis Zelotæ. Hic Simon eſt Nathanaël appellatus, qui Euangelij prædicationẽ in omnẽ Mauritaniam & Aphrorum regionem ſparſit. poſtremo Britanniam profectus, cum multos Euangelij verbo illu-

illuſtraſſet, ab infidelibus crucifixus, illic ſepultus eſt, qui mores habuit Zelo quem nomine proferebat.

Eodem die certamen Sanctorum Alphei Philadelphi, Cyrini, & ſociorum. Hi erant ex Regione Bazachinorum Præfectorum.

Eodem die martyris Heſychij.

Sancti martyris Mochij. & Genethliacus dies Conſtantinopolitanę vrbis. Fuit hic ſub Diocletiano Imperatore, & Laodicio Proconſule Europæ, ex Antiquiore Roma, cumq; nullis cruciatibus flecti poſſet, vt Chriſtianam fidem abnegaret, poſtremo duabus rotis alligatus, neq; ea re læſus, feris obijcitur, à quibus cum eſſet liberatus, populo ipſo clamante, oportere illum dimitti, ablegatur ad Philippeſium in Perinthũ vrbem Thraciæ, quę nũc Heraclæa dicitur, atque illic enſe obtruncatur, & tunc quidem illic ſepultus eſt, poſtea verò Conſtantinus ille magnus Templo in vrbe ipſa conſtructo ſancti martyris reliquias in illo ſtudioſe ac reuerenter collocauit.

Eodem die Certamen ſancti martyris Dioſcoridis. hic fuit ex vrbe Smyrna, qui cum ad eius vrbis Pręſidem acceſſiſſet, vinctus carcere includitur, poſtea interrogatus cum in Chriſti fide conſtanter permaneret, iuſſu Præſidis interficitur.

Eiuſdem menſis die XII.

℟ Sancti patris noſtri Epiphanij Archiepiſcopi Conſtantiæ Cypri. Hic fuit ex regione Phænicię ex vrbe Eleutheropoli, parẽtib⁹ quidẽ obſcuris, ſed Iudæis ſciẽtia, vitę merito & toti⁹ orbis teſtimonio inſignis, vt Beatus Hieronymus de illo teſtatur, qui & patrem penè omnium Epiſcoporum, & antiquæ reliquias ſanctitatis appellat. Hic cum plurimùm pro Chriſti Eccleſia laboraſſet, cum centum, & quindecim annos, tribus menſibus minus vixiſſet, decimo

uino Chriſti Euangelio propria manu in pectore poſita his qui cum eo erant, beneprecatus, obdormiuit.

Eodem die ſancti patris noſtri Germani Confeſſoris Archiepiſcopi Conſtantinopolitanæ vrbis. Hic fuit filius Iuſtiniani Patritij viri illuſtris ac celebris, qui ſub Heraclio Imperatore plurimos magiſtratus geſſit, quem, cùm ob egregiam pietatem in admiratione haberetur ſenatus, Heraclij filius inuidiæ liuore commotus interfecit, & Germanum eius filium puerulum exercuit, & magnæ Eccleſiæ clero aggregauit; vbi tantum profecit virtute & diuinarum litterarum, vt primum Eccleſiæ, quæ in Cycyco eſt, Epiſcopus electus fuerit, poſtea cùm maiore cura Conſtantinopolitana Eccleſia indigeret, ad illius regimé translatus eſt; vbi cum multiplici doctrina populum inſtruxiſſet, altioresq́; diuinæ ſcripturæ ſenſus interpretatus eſſet, & Eccleſiam ipſam canticis & ſermonibus exhilaraſſet, poſteaquam Leo Iſaurus (ad illius enim vſque tempora ſanctus Germanus peruenit) ſacras imagines deſtruere aggreſſus, neq; admonitionibus adduci potuit à cultu ſanctarum imaginum, neq; vllis argumentis aut demonſtrationibus Imperatori Leoni perſuadere potuit, ſacris imaginibus honorem tribui oportere; quin imò compoſitos à ſancto illo viro de orthodoxa fide libros combuſſit. Quod cum animaduerteret, depoſito in ſacro altari pallio, ad priuatam domum ſecedens, quietem amplexus eſt, & annum ætatis agens nonageſimum migrauit ad Dominum.

Die XIII.

Sanctæ martyris Glyceriæ. Hæc fuit temporibus Antonini imperatoris, & Sabini Præſidis in vrbe Traianopoli, cumque fronti precioſam Chriſti crucem inſcripſiſſet

venit ad Præſidem, ſeque Chriſtianam eſſe profeſſa eſt: admonente autem Præſide illam, vt dijs immolaret, ingreſſa in templum, & Chriſtum precata, deiecit Iouis ſimulachrum, & comminuit. Quod cum vidiſſent Gentiles, lapides iecerunt in eam, qui ad illam vſque peruenire non poterant. Itaque crinibus ſuſpenſa, pectinibus laniatur. Deinde in carcerem coniecta multis diebus ieiuna detinebatur: ſed ab Angelo alimoniam accipiens, nihil eorum paſſa eſt, quæ per famem paſſura eſſe credebatur. Quæ res ſtuporem attulit Præſidi, & ijs qui cum eo erant, cum verò inueniſſent lancem, lac, panem & aquam carcere clauſo allata. Poſthæc iniecta eſt in caminum ardentis ignis, vnde rore defluente ignis extinctus eſt, & ſic exijt incolumis. mox manibus, & pedibus loro vincta eſt, ſtratiſq; ſilicibus in carcere impoſita eſt, vbi ab Angelo erepta ex vinculis, cumq; ſana inuenta eſſet, cuſtodem carcetis attonitum reddidit, qui repēte Chriſtum confeſſus, capite obtruncatus eſt. Martyr vero Glyceria ad Præſidem ducta feris exponitur, quarum vnius exiguo morſu attacta, ita vt neque plaga, neque liuor appareret, Deo ipſi ſpiritum tradidit, & in vrbe Heraclea depoſita eſt.

Eodem die ſancti martyris Alexandri ſub Maximiano Imperatore, & Beriano Comite, quo Idolis immolante cum ſua cohorte Alexander miles ſacrificare non eſt paſſus, ſed inſanos illos vocans redarguit, vt dæmonum cultores. Detētus igitur ductus eſt ad Maximianum, qui aggreſſus eſt illum à Chriſti fide abducere: Alexander verò in cœlum intuens, vidit filium Dei, eiuſq; facies ita illuſtris effecta eſt, vt Præſes deſperarit aliquid poſſe in eo iuxta animi ſui ſententiam efficere. Quamobrem illum tradidit Tiberiano Tribuno ex vrbe Roma Bizantium

tium vſque ducendum, & in itinere cruciandum. & primum accenſis lampadibus eius latera combuſta ſunt, deinde ſpineis virgis cæſus eſt, matre eius Poemenia ſequente, quodq; futurum erat metuente. Cum autem veniſſet Philippos gauiſus eſt, quod Chriſtiani qui in illa vrbe erant, occurriſſent, quippe qui eius vincula oſculabantur. Cum vero Beriam veniſſet, & illic aquæ penuria laboraret, precibus aquæ fontem eduxit, qua accenſa oleum in eo calefactum eſt, vt in ſanctum virum funderetur, quod effuſum in Carnifices transfuſum illos flammis conſumpſit. Cum vero perueniſſet Diori parũ apud præter fluentem fluuium capite obtruncatus, martyrij coronam aſſecutus eſt.

Eodem die Sergij confeſſoris. Hic beatus Sergius nobili genere exortus, eo quod ſanctarum Imaginum venerationem amplecteretur, perſecutori & impio Regi oblatus eſt, cumque multis, & varijs tormentis tentatus eſſet, vt ſacras imagines abnegaret, quiduis pati maluit, quàm execrabile facinus perpetrare, & diuinas Patrum conſtitutiones violare; eductus poſtea è carcere, & facultatibus omnibus priuatus, cum vxore & filijs in exilium mittitur, vbi multis, & varijs ærumnis fortiter reſiſtens, migrauit ad Dominum.

Eodem die ſancti patris noſtri Pauſiaci Epiſcopi Synadorum. Hic patriam habuit Apameam, parentibus ortus inſignibus, ac Chriſtianis, arte medicus, obijtque orbes, & oppida, ægrotos curans; poſt hæc effectus Monachus continentia, ieiunio, & oratione vtens, ſolum panem & aquam adhibebat, quibus virtutibus CYRIACVS Patriarcha CONSTANTINOPOLI-

Digitized by Google

politanæ vrbis commotus Epiſcopum Synodorũ conſtituit, Imperatore Mauritio, quem à periculoſiſſimo morbo curauit. hic copioſam aquam in diuerſis locis ſcaturire fecit, qui cum ad ſummam ſenectutem perueniſſet, vſque ad tempora impij Leonis, migrauit ad Dominum.

Die XIV.

Sancti martyris Iſidori. fuit Iſidorus temporibus Decij Imperatoris ex vrbe Alexandria, militarem ordinem ducens, cum verò nauigaſſet in inſulam Chium, vna cum militaribus nauigijs, quibus imperabat Numerius, delatus eſt à Iulio Centurione quod Chriſtum coleret, & ſuorum Deorum cultum execraretur; neq; illis offerret victimas, cumq; ſanctus Iſidorus magna voce à ſe Chriſtũ coli confeſſus eſt, & Numerius immutabilem eius ſentẽtiam perſpiceret, iuſſit poſt multos cruciatus caput abſcindi; & ita martyrij coronam accepit.

Eodem die ſancti martyris Maximi. Hic cum libera voce Chriſtum prædicaſſet, & multos ad Chriſtianam pietatem perduxiſſet, variasq; iniurias, & plagas ab infidelibus pertuliſſet, poſtremo lapidibus percuſſus, & tanquam ab illis coronatus migrauit ad Dominum.

Die XV.

Sãcti Patris noſtri Pachomij Tabeneſiotæ. Fuit Pachomius ſanctus ex Thebaide inferioris Ægypti, Conſtantini Magni temporibus: habuit autem parentes Idolorum cultores; conuerſus autem ad Chriſti fidem baptiſmum ſuſcepit, & monaſticam vitam amplexus, ad eremum accurrit, vbi perfectam vitam aſſecutus virtutibus, & miraculis clarus multos ſui ſectatores effecit, vt antequam ex hac vita decederet, monachorum, qui per illum effecti ſunt, mille & quadringentorum numerus effectus ſit.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Sancti Patris noſtri Achillij Metropolitæ Lariſſæ vrbis. Hic fuit ſub Conſtantino Magno pijs ortus parentibus, quorum diligentia, pietatem cum externis diſciplinis, eruditus eſt; cumq; eſſet vita, & moribus excellens, effectus Pontifex ſecundæ Theſſaliæ in Lariſſa vrbe, ab omnibus Græciæ incolis prædicatur. Hic & in magna Niceæ habita ſynodo, vna cum illis ſanctis Patribus laborauit, concertans, & Arium hæreticum, & eius ſocios expugnans, atq; anathemati ſubijciens, rurſus in vrbem Lariſſam reuertitur; vbi cum plurima templa Idolorum euertiſſet, & dæmones ex hominibus expuliſſet, alijſq; plurimis editis miraculis in pace vitam exegit; oratoria multa à fundamentis erexit, atq; varie ornauit.

Eodem die Theodori Sanctificati. Hic Beatus Theodorus cum Dei legem meditatus eſſet, caſtiſſimo animo totus purus effectus, & vas vtile ac ſanctificatum oſtenſum eſt, ſupergrediens viſibilium rerum ſenſum, cum ſancto Pachomio & contubernio, & moribus coniunctus, & vere dignus, qui Sanctificatus appellaretur; quippe qui miraculorum operatione diues factus eſt. Cum igitur tam bene vitam egiſſet, in ſumma ſenectute migrauit ad Dominum.

Eodem die Sancti Patris noſtri Georgij Metropolitæ Mitylenæ. à puero monachicam vitam ſubiens in ſumma ſe exercuit humilitate, ac perfecta manſuetudine. ex quo factum eſt, vt Metropolita Eccleſiæ Mitylenæ creatus ſit, vbi miſericordiæ, cuius mirum in modum amator fuit, opera exercens, eſurientibus opem tulit. Cumq; omnem prauam opinionem oppugnaret, & orthodoxæ fidei acerrimus eſſet propugnator, & laudabiliter ac religioſe vitã tranſegiſſet, migrauit ad Dominum, diuinam reliquiarum

Digitized by Google

rum ſuarum arcam poſt mortem relinquens multorum miraculorum effectricem.

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum Petri, Dionyſij, Chriſtinæ Virginis, Andreæ, & Pauli. Fuit ſanctus Petrus ex vrbe Lampſaco, qui ductus ad Decnum Præſidem Abydini, & iuſſus Veneri ſacrificare, idq; recuſans, & Chriſtum Dominum confeſſus, lignis, toto corpore comminuto, tradidit ſpiritum. Paulus vero & Andreas, ex Meſopotamia genus ducentes, vna cum Decno ſub quo militabant Athenas venerunt, detentos autem Dionyſium, & Chriſtinam, iuſſit Præſes cuſtodiri; ſanctàm vero Chriſtinam Virginem illiciebant ad coitionem, quod cum illa renueret, vim non intulerunt, ſed eius admonitionibus diſſuaſi in Chriſtum Dominum crediderunt, ex quo factum eſt, vt ipſa, & Dionyſius iuſſu Præſidis lapidati ſint, Chriſtina vero virgo illa ſancta, capite obtruncata eſt.

Eodem die Monachorum in Monaſterio ſancti Sabæ interfectorum, & ſancti Patris noſtri Alexandri Epiſcopi Hieroſolymorũ. S. Euphemiæ ſanctorũ martyrũ Audeſij Epiſcopi, preſbyterorum ſexdecim, Diaconorũ nouem, Virginum ſeptem ex Patria Charchiar. Et certamen ſanctorum martyrum Bachthiſi, Iſacij, & Simeonis. Hi omnes Chriſtum profitentes, & in Perſide Regione prædicantes detenti adducti ſunt ad Præſidem à quo cum cogerentur Idolis immolare, nec vellent, diuerſos cruciatus perpeſſi, in ignem vna cum diſcipulis ſuis coniecti, martyrij coronam acceperunt.

Die XVII.

Sancti Andronici & Iuniæ. Hic cum orbem terrarum percurriſſet, & Chriſtum Dominum prædicans, admirabilem Iuniam mundo ipſi iam mortuam, & Chriſto ſoli viuen-

viuentem, comitem habens, errorem Gentilium abſtuliſſet, multis ad veri Dei notitiam adductis, Idolorum tẽpla ſubuertentes, diuinas Eccleſias, vbique gentium ædificauerunt, immundos ſpiritus ex humanis corporibus expulerunt, inſanabiles morbos curarunt; & cum humanæ naturę eſſent participes, commune debitum exoluerunt. Horum meminit magnus Apoſtolus Paulus in Epiſtola quam ſcripſit ad Romanos, Salutate, inquiens, Andronicum, & Iuniam cognatos & concaptiuos meos qui ſunt nobiles in Apoſtolis, qui & ante me fuerunt in Chriſto.

Eodem die Sancti martyris Solochani, & ſanctorum martyrum Heraclij, Paulini, & Benedimi. fuit Solochanus ſub * Maximiniano Imperatore, Ægyptius genere miles ſub Tribuno Calypano cum tribus millibus aliis militibus. Cumq; Imperatoris iuſſu ex Ægypto Chalcedonem veniſſet, & Imperator ipſe præcepiſſet Duces cogere milites ſibi ſubditos Idolis immolare, & ſinguli cum ſuis ordinibus ſacrificia offerrent, Calipanus ſuam quam ducebat legionem, Imperatoris præceptum implere cogebat. omnibus igitur immolantibus, tres ſoli reſtiterunt, Solochonius, Pamphamer, & Pamphalus, qui ſe Chriſtianos eſſe cum prædicarent, adeo ſunt verberibus cæſi, vt præ fatigatione Domino ſpiritus tradiderint Pãphamer, & Pamphalenius; Solochono vero aliquãtulum conualeſcenti enſe os ipſum ſciſſum eſt, cuius partem morſu cum ſanctus vir ille fregiſſet, vincula quibus circũdatus erat perfregit, & in cõſpectu Tyrannj aſtitit. Itaq; vinct9 funib9 in ſtadio ſupra acutas teſtas ſepties tract9 eſt, poſtea dextera manu ligatus in trabe dom9 ſuſpenſus eſt, ſaxo-

* Maximiano.

Digitized by Google

ſaxo in ſiniſtro pede ligato grauatus: ſed fune ipſo diſrupto in terra rectus ſtetit. Quare Copanus *Præſes* excandeſcens calamum ſcribæ acceptum in aurem eius infixit, & ita ſpiritum tradidit.

Die XVIII.

Sanctorum Chriſti martyrum Thecuſæ, Alexandræ, Claudiæ, Fainæ, *E*uphraſiæ, Matronæ, Iulittæ, Theodori & Theodoti. Fuerant hæ ex Ancyra vrbe Galaciæ; ex quorum numero honeſtus Theodotus vxore vinctus, non eius ipſius occupatione impeditus eſt, quò minus diuinæ pietati vacaret, ſed prætextu quodam mercaturæ frumentum emens & panem efficiens Deo ipſi offerebat, & egenis hominibus ſuppeditabat, eo quod magiſtratus ipſe iuſſerat ex Idolothytis Chriſtianorum cibaria maculari: quin etiam ad carceres accedẽs, fideles homines cõfirmabat, deinceps virgines adeundo idem faciebat, quarum virginum vna Thecuſa nomine amita eius erat, cum vero adductæ eſſent Virgines illæ ad Præſidem, expoſitæ ſunt iniuriæ, ſed Chriſti gratia ſeruatæ ſunt incorruptæ, poſtea lapidibus alligatæ in paludis profundum deiectæ ſunt, quarum ſanctas reliquias collectas Theodotus ſepeliuit, quare delatus eſt Theochnus *Præſi*di oblatus Chriſtumq́; ipſum Deum eſſe confeſſus, ſuſpenſus eſt, & dilaniatus ſalſa aqua cum aceto mixta laniatis infuſa eſt, & lapidibus maxillæ confractæ ſunt, adhæc enſe percuſſus migrauit ad Dominum.

Die XIX.

Sanctorum *P*atricij, Epiſcopi Pruſæ & ſociorum Acatij Menandri, & *P*olyæni. Patritius hic vocatus ad iudicium propter Chriſti fidem adſtitit Iulio Præſidi, qui cum eo perſuaderi non poſſet, vt quod confeſſus fuerat, abnegaret, iuſſu Præfecti in feruentes aquas iniectus eſt, quibus

quibus cùm læſi eſſent, qui eum iniecerant, ipſe vero incolumis euaſiſſet, poſtremo enſe obtruncatus eſt cum Acacio, Menandro & Polyæno. Agitur autem eorum celebritas in die ſanctiſſimæ Dei genitricis.

Eodem die certamen ſancti martyris Philoteri qui fuit ex vrbe Nicomedia filius Patiani procõſulis, viri nobilis, pulcher & ſpecioſus. Hic cum adſtitiſſet Diocletiano Imperatori, & de Chriſti fide cõſtanter diſſeruiſſet, cõiectus eſt in fornacem ardentis ignis, cumq; illinc exiſſet incolumis, miratus Diocletianus illum dimiſit. Cũ vero Imperator ipſe diem obijſſet, & Maximianus eius gener Regno ſucceſſiſſet, Chriſtiani homines anno vno quieuerunt. Poſtea cum alios omnes perſecutores Maximianus ſuperare ſtuderet, captum ſanctum virum iuuenilem ętatem habentem, quatuor palis alligatum à carnificibus verberari iuſſit, quem ab illius tremente machina ſolutum, ſuſpẽdi, & enſe lacerari, & mox in feras tradi præcepit, ex quibus cum illæſus euaſiſſet, multos ad Chriſtum Dominum cõuertit, qui poſtea enſe percuſſi martyrio coronati ſunt. poſt hæc adductæ ſunt ad Tyrannum ſex virgines quibuſcum erat ſoror martyris Theotimi: Vna ex illis erat virgo Cyriaca nomine, decimum octauum annum agens, quæ & Imperatorem ipſum affecit contumelia, ob idque immaniter verberata eſt, quater ſuſpenſa, & gladio lacerata, cumque adhuc viueret, in ignis flammam deiecta eſt, vbi hęc ſpiritum Deo commmendauit, Phileterus vero Proconeſum ad lapidicinam damnatus mittitur, ſimiliter & virgines. cumq; multa ſigna martyr feciſſet, ad ſanctum Eubiotum profectus, poſt ſeptem dies defunctus eſt. Comes vero & qui cum eo erant cũ credidiſſent & Baptizati eſſent, quæque illic eſſent idola omnia confregiſſent in pace dormierunt.

Digitized by Google

Die XX.

Certamen ſancti martyris Thallelæi & ſociorum. Hic fuit Numeriano Imperatore patre Berutio, & matre Romula, ex Libano genus ducẽs, medicæ artis peritus, detẽtus autem in Azarbo Ciliciȩ, ductus vero ad Theodorum Præſidem, cum perſuaderi non poſſet, vt Idolis immolaret, iuſſit Præſes eius ipſius talos perforari, & in caput funibus ſuſpendi. Quod cum miniſtri facere ſibi viderentur, diuino quodam inſtinctu, alienatis mentibus lignum pro ſancto illo viro perforatum ſuſpenderunt; cum vero Prȩſes ipſe ſe ab illis illuſum exiſtimaret, multis verberib⁹ & flagellis eos cædi præcepit; martyrem vero in mare demergi iuſſit, vnde exijt incolumis veſte alba indutus. Id cum vidiſſent duo viri Alexander, & Aſterius crediderũt in Chriſtum & ſecuri percuſſi ſunt. Poſtea martyr apud Edeſſam Ecienſem ciuitatem, capite obtruncatus eſt.

Eodem die ſancti martyris Aquilæ. Hic fuit ex Thebaide Ægypti, qui propter Chriſti fidem accuſatus, & ductus ad Arianum Præſidem, & libera voce Chriſtum confeſſus, ſuſpenſus pectinibus laniatur, & in carcerem conijcitur. Cum verò Præfectus ipſe nauigio vectus tranſiret fluuium, orauit ſanctus vir, vt ille in terram non deduceretur, priuſquã ſcripto Chriſti deitatem confeſſus eſſet, cùm igitur ille detentus ex fluuio egredi non poſſet, miſit ſanctus vir, qui diceret ſe alio modo ad continentem exire non poſſe, niſi Chriſtum, Deum eſſe, ſcripto confeſſus eſſet, neque alium præter ipſum eſſe Deum.

Die XXI.

Commemoratio religioſiſſimorum Imperatorum Conſtantini, & Helenæ. Hic beatus Imperator fuit filius Conſtantis Chlori & Helenæ venerabilis. Conſtans

eni n

Digitized by Google

enim frater cōſobrinus erat Claudij Cæſaris Romani Imperatoris ante Diocletiani & Carini Imperium, quibus Chriſtianos homines cruciantibus ipſe Conſtans diuinam prouidentiam reueritus, eos miſericordia proſequebatur. Hic Conſtantinum vnicum filium genuit, primū Chriſtianorum Imperatorem, quem & pietatem edocuit, &c.

Die XXII.

Sancti martyris Baſiliſci ſub Maximiano Imperatore ex Regione Amaſeæ: Hic propter Chriſti confeſſionem detentus ab Agrippa Præſide, indutusq; crepidas ferreas ignitis clauis confixas, iuſſus eſt impelli per viam, quæ ducit ad Comanos. Cumq; in itinere veniſſent ad locum quendam, vbi erat mulier nomine Troiana, ſanctum Baſiliſcum, vinctis poſt terga manibus in platano arida ligarunt, quam ſanctus ille miſſis ad Deum precibus viridem reddidit, fontemq; è terra ſubito ſcaturire fecit, quod videntes milites cum muliere in Chriſtum crediderunt. Cū vero ad vrbem Comanorum veniſſet, neque perſuaderi poſſet, vt ſacrificaret, Deum ipſum precatus ignem è cœlo demiſit, qui Apollinis templum & Idolum combuſſit. Quare accenſus Præſes obtruncari iuſſit martyrem Baſiliſcum, & in flumen demergi: Itaq; martyrij coronam aſſecutus eſt in laudem & gloriam Dei noſtri Amē.

Die XXIII.

Memoria Sancti Patris noſtri Michaëlis confeſſoris Epiſcopi Synadorum. Hic primum monachus, poſtea factus eſt Epiſcopus, quicum eſſet rectæ fidei obſeruātiſſimus, Leonis Iſaurici hæreſin redarguens, propter ſanctarum Imaginum venerationem, quam libera voce profitebatur, in exilium miſſus, cum bonum certamen & curſum conſummaſſet, migrauit ad Dominum.

Digitized by Google

Die XXIV.

Commemoratio Sancti Patris noſtri Simeonis admirabilis. Fuit hic tempore Iuſtini maioris ex Antiochia Syriæ, patre Ioanne ex vrbe Edeſſa oriundo, matre Martha: eius autem vita, & ſanctitas tam inſignis, atq; illuſtris fuit, vt verbis explicari non poſſit. Cum enim admirabili abſtinentia multos annos in monaſterio ſe exercuiſſet, deſcendit ex monte, atq; aſcendit in columnam illam, in qua ſtetit annos decem & octo; cum antea in parua quadam ſtetiſſet quinque & quadraginta annos. Cum vero ageret annum octogeſimum quintum, ex terreſtri ſtatu ad cœleſtem vitam, & æternam requiem, migrauit. Quanta vero fuerit Simeonis cognométo Stylitæ ſanctitas & fama celeberrima, teſtes ſunt Theodoretus Cyri, & Euagrius, in his quæ de ſanctorum rebus geſtis monumenta reliquerunt.

Eodem die Certamen ſancti Meletij Ducis exercitus, Ioannis & Stephani Comitum: & multitudo eorum, qui cum ipſis certamen ſuſtinuerunt ducentorum quinquaginta martyrum, cum mulieribus & pueris. Cum ſanctus Meletius Chriſti fidem libere & conſtanter profiteretur, & Idola execrabilia, quæ in Gentilium templis colebantur, precibus ſuis euerteret, à Maximo Præſide miſſi ſunt milites, qui Meletium, & qui cum illo erant, detinerent: ducti vero cum immolare nullo modo paſſi eſſent, baculis ſilueſtribus cæſi, lateribus laniati & ferreis malleis contuſi ſunt, poſtremo in ligno clauis confixi, rurſus ferreis malleis eorum frontibus verberatis, ſanctus Meletius in pinu ſuſpenſus atque confixus, migrauit ad Deum, Stephanus vero & Ioannnes Comites

mites obtruncati pro Chriſti fide, ipſi quoq; occubuerunt.

*E*odem die Certamen ſancti martyris *S*erapionis Ægyptij, & eorum, qui cum ipſis, eodem tempore paſſi ſunt.

Eodem die Certamen ſancti martyris *S*erapionis & ſociorum. Hic vna cum Callinico mago propter Chriſti fidem obtruncatus eſt: Feſtus autem, Fauſtus, Marcellus, Theodorus, Melecion, Sergius, Marcellinus, cumque his Felix, Fotinus, Theodoriſcus, Mercurius, & Didymus, quorum alij erant Comites, alij Tribuni, alij Principes, omnes in fornacem coniecti, martyrio conſummati ſunt. Milites vero qui cum ſancto Meletio erant, gladio percuſſi; *S*uſanna vero, Martiana, & Palladia ſanctorum martyrum coniuges cum ſuis infantibus iuſſu *P*ræſidis à Carnificibus confractæ ſunt, qui ſtatim poſt cõmiſſum ſcelus animam efflaſſe dicuntur. quin etiam in ætate valde puerili Cyrianus & Chriſtianus interrogati à *P*ræſide, vtrum Iupiter, an Chriſtus illis videretur eſſe maior, cum Chriſtum maiorem reſpondiſſent, obtruncati ſunt.

Die XXV.

Tertia inuẽtio venerandi Capitis glorioſi præcurſoris Ioannis Baptiſtæ, quod cum multo antea fuiſſet abſcõditum, poſtea inuentum, non ſtanneo, vt prius, ſed aureo vaſe incluſum ex Comanis allatum, vrbs Illuſtris, vna cum *P*aſtore, & fideliſſimo Imperatore ac populo exultans, excepit & fideliter venerata in ſacro loco repoſuit.

Digitized by Google

Die XXVI.

Sancti Carpi, qui fuit vnus è numero L X X. & miniſter Beati Pauli Apoſtoli in prædicatione Euangelij, qui & diuinas eius Epiſtolas, ad quos mittebantur, perferebat.

Eodem die Certamen ſancti Apoſtoli fratris Domini, & filiorum ipſius, & ſanctorum martyrum Abercij & Helenæ.

Die XXVII.

Certamen ſanctorum martyrum Theodoræ, & Didymi. fuit ſancta Virgo Theodora temporibus Diocletiani, & Euſtrathij Præſidis Alexandriæ, quæ ad Præſidem ducta & Chriſtum confeſſa, in lupanar tradita eſt. ſed illa Chriſtum Dominum precata, vt ſeruaretur intacta, ita ſeruata eſt: Didymus enim quidam, cũ eſſet Chriſtianus, diuinitus inſpiratus militari habitu indutus, ad illam ingreſſus eſt, quem cum vidiſſet virgo, timore correpta, in angulos domus aufugit, illam vero iuuenis hortatus, vt eſſet bono animo tanquam nihil paſſura eorum, quæ ipſa ſuſpicabatur, militari habitu indutam, è cella exire iuſſit, ipſe vero muliebri veſte, & fœmineo capitis tegumento amictus, quaſi illa ipſa virgo foret, ſedebat. Cum vero intemperans quidam ingreſſus ſub muliebri habitu, virum eſſe cognouiſſet, & Præſidi rem omnem aperuiſſet, ſtatim ductus Beatus ille, capite obtruncatus, in ignem deiectus eſt. Poſt hæc detenta ſancta Theodora, ſecuri percuſſa, migrauit ad Chriſtum Dominum.

Die XXVIII.

Sanctæ martyris Helconidis. Hæc fuit Gordiano, & Philippo Imperatoribus ex vrbe Theſſalia; detenta vero

ad

Digitized by Google

ad Perinium ducem Corynti, ducta Idolis immolare paſſa non eſt, ſed Chriſtum ipſum prædicans, primum alligata eſt pedibus iugo boum, & proſtrata ſoluto plumbo, asfalto, & pice illæſa exijt; poſtea raſo capite, igne tota perfuſa eſt; poſtea dimiſſa ingreſſa in templum Idolorum, ſimulachrum Palladis, Iouis, & Æſculapij precibus in terram proſtrauit. Ad hæc ſectis mammis, cum Iuſtinus Proconſul ſucceſſiſſet Perinio, ad eum ducta martyr, in caminum ardentis ignis mittitur, ſed flamma ipſa illam non attigit, verum ſeptuaginta ex militibus conſumpſit, poſtea in grabatum aereum ignitum expanſa eſt, repente vero aſtiterunt Angeli Michael, & Gabriel, qui beatam martyrem incolumẽ ſeruarunt. Poſtremo feris exponitur, quæ illam ne attigerunt quidem, ſed viros centum viginti interfecerunt. tunc latam ſententiam Præſidis libentiſſime accipiens, ſecto capite migrauit in cœlum.

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum Creſcentis, Dioſcoridis, Pauli & Helladij.

Die XXIX.

Commemoratio ſanctorum Patrum, qui in vrbe Nicæa primam ſynodum aduerſus Arium celebrarunt, Item de Alexandro Archiepiſcopo Alexandriæ, & de Ario.

Eodem die Certamen ſanctæ martyris Theodoſiæ virginis in vrbe Cæſarea. Hæc ſacroſancta virgo ex vrbe Tyro, cum decimum octauum annum ageret, vincta ducta eſt ad iudices præſidentes, quorum primus erat Vrbanus, qui ſtatim, virginem Idolis ſacra facere iuſſit, cũ verò perſuaſionibus nullum relinqueret locũ, mammis & lateribꝰ verberatur, ita vt oſſa comminuta fuerint, & viſcera denudata, cùm vero flagris magis, magiſq; cæderetur, & tormẽta ipſa tacitè ſuſtineret, adhuc ſpirantem interrogauit

Præfe-

Præfectus, an dijs immolaret, illa vero erigens os, & iudicem ipſum intuēs, ridenti vultu dixit, Erras homo, neſcis me cum Dei martyribus communione dignam factam eſſe? ille cum ſe à puella ludibrio haberi cognouiſſet, amplius eam torquet, deinde in mare proijcit, vbi Deo ipſi ſpiritum tradidit.

Eodem die ſanctæ martyris Theodoſiæ Conſtantinopolitanæ, & ſancti martyris Olbiani Epiſcopi ciuitatis Aneo. Hic fuit Imperatore Maximiano, conſulatu Alexandri & Maximi, Præſidibus Iulio & Æliano, à quibus interrogatus, cum ſacrificare noluiſſet, nudus ignitis obeliſcis transfigitur, poſtea in cuſtodiam miſſus eſt, ad ſecūdam examinationem reſeruatus; cumque in illa etiam conſtanter ſe gereret, laniatus, poſtremo in flammam accenſam iniectis iaculis perfoſſus, ſpiritum Deo reddidit.

Die XXX.

Commemoratio ſancti patris noſtri Iſacij Preſbyteri confeſſoris. Hic oriundus ex partibus orientis cum veniſſet Byzantium temporibus Valentis Imperatoris Ariani cum Valens ipſe ad bellum contra Gothos proficiſceretur, obuiam venit beatus ille vir rogans, vt Eccleſias Orthodoxorum aperiret: cùm vero id ſe facturum negans faciem auertiſſet, ſanctus Iſacius rurſus anteuertens eadem rogabat, vti ſcilicet Eccleſias patefaceret, ſi vellet viuus reuerti; quod eum audiret Imperator, iratus propter eius viri libertatem, iuſſit verberari, & in ſpinas deijci: non deſtitit ille propterea, tertio apprehenſo freno, eadem admoneret mortem ei prænūcians. quæ res in maiorem iracundiam illum incitauit. Itaque iuſſit Saturnino & victori cuſtodiendum tradi, donec ipſe in pace reuerteretur. Cui ſanctus vir, ſi tu inquit, in pace reuerſus fueris, non eſt mecum locutus Deus. Fugiens ergo à facie

facie inimicorum tuorum per ignem vitæ finem accipies. Quod ita factum eſt: cùm enim fugeret in Achyrone, cum Præpoſito, qui eum ad hæreſim compulerat, & Imperatorem ipſum contra orthodoxos homines ſemper irritauerat, à Gotthis obſeſſus igni conſumptus eſt ab hoſtibus, qui Achyronem incenderunt. Hac igitur libertate dicēdi, & confeſſione aliiſq; præclarè geſtis magnus effectus, reliquam vitam cum laudabiliter, & ſanctè Beatus Iſacius tranſegiſſet, tranſlatus eſt ad Chriſtum Dominum.

Die XXXI.

Certamen ſancti martyris Hermiæ. Hic ſub Antonino Imperatore in vrbe Comanorum, militarem vitam exercens ætate iam prouecta canos habēs, propter Chriſti confeſſionem detētus, cum renueret Idolis immolare primum maxillis verberatur ita vt pelle facies ipſa degluberetur, & dentes euellerentur, Poſtea in ardentem Caminum iniectus, illæſus, ignem euaſit, quo facto venenatis medicaments corrumpi iuſſus eſt, quæ cum bibiſſet, nihilominus incolumis permanſiſſet, eum qui venena miſcuerat ad fidem ipſam conuertit, qui Chriſtum confeſſus, capite obtruncatus eſt: Sanctus vero martyr diuulſis totius corporis neruis in ardentis olei dolium inijcitur, ad hæc effoſſis oculis triduo capite in terram verſo ſuſpenſus, poſtremo obtruncatus, ad Deum ipſum tranſlatus eſt.

IVNIVS.

Die primo Iunij.

ROMÆ ſancti martyris Iuſtini ex Neapoli Syriæ, patre Priſco, hic venit Romam Antonino Imperatore, libroſq; ſcripſit, quibus errorem Idolorum redarguit, & Chriſtianæ fidei veritatem defendit. pro qua cum multos cruciatus pertuliſſet, ſub Ruſtico Præſide vna cum Charitone, Charitio, Euelpiſto, Hierace, Peone, & Valeriano, pro Chriſti confeſſione ſanguinem fudit.

Eodem die ſancti Firmi martyris, qui ſub Maximiano Imperatore pro Chriſti fidē comprehēſus, ductus eſt ad Præſidem Magnum nomine cumque perſuaderi non potuiſſet, vt Idolis ſacrificaret, nudus neruis cæditur, ſuſpenſus laniatur, totiusque corporis compage ſoluta, poſtremo capite obtruncatus, certaminis coronam aſſecutus eſt.

Eodem die ſancti martyris Theſpeſij, qui ſub Alexādro Imperatore propter Chriſti confeſſionē à Simplicio Præfecto Cappadociæ cùm ipſe quoque eſſet Cappadox, ductus eſt ad templum Idolorum vt illis ipſis ſacrificium offerret; cumq; id conſtāter renuiſſet ſed magis magiſq; Idola irriſiſſet, ſuſpenſus, verberibus cæſus eſt, & in clibanum accēſum iniectus. Cumq; diuina ope adiutus, illæſus permāſiſſet, rurſus ducitur ad templum Idolorum, quibus gētiles immolabant, accedente autem illo ad aram, ſtatim

illa

illa diruta eſt. itaque illico iniectus eſt in ſartaginem ignitam, oleo, pice, & ſæuo plenam, quam cùm duos dies fortiter tolerâſſet illinc exiit incolumis, nullum ignis veſtigium in ſuo ferẽs corpore. cuius miraculi magnitudine, multos Gentiles ad Chriſti fidem conuertit. itaq; illum extra vrbem Præſes eductum, capitali pœna damnauit.

Eodem die ſanctorum martyrum Hermylli & Stratonici.

Die II.

Sancti patris Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui fuit temporibus impij Imperatoris Conſtantini cognomento Copronymi, ortus & educatus in vrbe Regia Conſtantinopoli, claris parentibus Theodoro & Eudocia. fuit autem Theodorus ſcriba Regalium edictorum, qui delatus, vt cultor diuinarum imaginum flagris cæſus, exul miſſus eſt in vrbem Nicæam, in qua multas ærumnas perpeſſus migrauit. *E*ius filius Nicephorus in numerum ſcribarum aggregatus, cùm omnia vt ſtercora, & telas aranearum arbitratus eſſet, ſeceſſit in *Pro*põtidem vbi dũ ſibi ipſi, & Deo vacaret, mortuo *T*araſio beato illo Conſtantinopolitanæ ciuitatis *P*atriarcha, in demortui locum eligitur, regnante Nicephoro Imperatore Patre Staurarij, peruenit autem vſq; ad Imperium Leonis ſanctarum Imaginum oppugnatoris, qui religioſiſſimum Michaëlem ab Imperio expulit, ab hoc impio *T*yranno exul factus beatus Nicephorus & in carcerem coniectus, exacto ſeptuageſimo anno in manus Dei ſpiritum commendauit, cum nouem annos in Patriarchatu, tredecim vero in exilio vixiſſet.

Eiuſdem Die III.

Certamen ſanctorum martyrum Lucilliani, & quatuor puerorum, qui cum illo erant, Claudij, Hypatij, Pauli & Dionyſij. fuit ſanctus Lucillianus temporibus Aureliani Imperatoris ſacerdos Idolorum, canus capite, ex vrbe Nicomedia, tranſlatus autem ad Chriſti fidem, & oblatus Siluano Comiti, neq; vllo modo paſſus Chriſtum negare, in maxillis percutitur, virgis cæditur, & in caput ſuſpenditur. poſtea in carcerem coniectus eſt, vbi & quatuor pueros inuenit, ob eandem Chriſti fidem detentos, quibus cum rurſus Siluano Comiti oblatus eſt, qui in Chriſtianæ fidei confeſſione conſtanter permaneret, in ardentem fornacem cum quatuor illis beatis pueris iniectus eſt, deſuper autem demiſſo imbre, atq; extincta flamma, exierunt incolumes. poſtea ducti ſunt Byzantium, & ipſi quidem pueri obtruncati ſunt, Lucillianus verò crucifixus martyrio conſummatus eſt.

Eodem die Sanctæ Paulæ Virginis & martyris, quæ cum ſanctis Beati Lucilliani & ſanctorum quatuor puerorum certaminibus intereſſet, tam in carcere, quam in via eorũ ſanguinem abſtergebat, & vulnera curabat; erat enim inde vſq; à maioribus Chriſtianæ fidei ſectatrix, eiuſq; opus erat viſitare in carcere detentos, quique pro Chriſto patiebantur, eos curare ac nutrire. quamobrem detenta, ducta eſt ad Comitem, nec paſſa Idolis immolare, nuda verberatur, ita vt aſſiduis virgarum plagis eius corpus diſſolutum fuerit, ſed aſtantis Angeli præſentia illico ſana facta eſt, rurſuſq; oblata Comiti, in os cæditur, inſuper in Caminum iniecta egreſſa eſt incolumis. lata vero ſententia vt ſecuri percuteretur, & Byzantium veniſſet cum eo eſſet in loco, vbi Beatus Lucillianus cruci affixus eſt, obtruncata migrauit ad Dominum.

Die

Die IIII.

Natalis ſancti Metrophanis Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, qui fuit filius Domitij fratris Probi Imperatoris. hic ad Christi fidē conuerſus, Baptizatus eſt, Cumq; profectus eſſet Byzantium, cum Tito eius vrbis Epiſcopo verſatus ab illo factus eſt Eccleſiaſticus & aliquot annis poſtea Epiſcopus Byzantij. Hic ſenio & morbo grauatus Nycænam magnam Synodum adire non potuit; ſed Vicarium miſit primum inter Presbyteros Alexandrum, quem & ſucceſſorem ſuum habuit. hic ad ſummam ſenectutem prouectus, Magno Conſtantino Imperatori ſacræ ſynodi Patribus cum illo reuerſis regiæ vrbi, & Eccleſiæ bene precatus requieuit in Domino, cum prius diuina reuelatione admonitus prędixiſſet ſanctos viros Alexandrum & Paulum.

Eodem die Sancti Patris noſtri Andreæ Hieroſolymitani Archiepiſcopi Cretæ.

Et ſanctarum mulierum Marthæ, & Mariæ.

Die V.

Sanctorum martyrum Martiani, Nicandri, Apollinis, Leonidis, Arij, Gorgij, Hyperechij, Selleniadis, Irenes, & Pambonis. Hi omnes ſancti ſub Ægypti Præſide eo quod Chriſtū ipſum abnegare noluerint, fame, ſiti, & ęſtu vexati, martyrij certamē ſuſtinentes animas ſuas Domino tradiderunt.

Eodem die Certamen ſancti martyris Dorothei. Hic vir ſanctus Dorotheus fuit Epiſcopus Tyri, temporibus Licinij, & Conſtantini: Diocletiano autem & Maximiano Imperatoribus propter imminentem perſecutionem, derelicta propria domo abijt in vrbem Odiſſopolim, vbi ſeruatus eſt; poſtea vero quam Diocletianus, & Maximianus, mortui ſunt, venit Tyrum, ibique Eccleſiam

Digitized by Google

rexit, vſque ad tempora Iuliani Apoſtatæ: tunc vero Odiſſopolim reuerſus eſt, atque ibi comprehenſus à Iuliani Principibus, & multa paſſus tormenta in ſumma ſenectute martyrij coronam percepit: qui dum pateretur, animam Deo ipſi comendauit, annum agens centeſimũ ſeptimum, Qui Eccleſiaſticos libros, & Hiſtorias latinis & Græcis literis ſcriptos reliquit, erat enim vtriuſq; linguæ peritus, ſtudio intento, & naturæ aptitudine plurimum valens.

Eodem die Certamen S. virginum, & ſociarum, Zenaidis & ſanctarum mulierum Cyriæ, Valeriæ, & Marciæ ex Vrbe Cæſarea Palæſtina, quæ cum abnegaſſent Idola, & execrabiles victimas, à Chriſtiano quodã homine cathechizatæ atque inſtructæ in Chriſtum crediderunt, & bapizatæ ſunt, cum multa pietate viuentes, Deumq; propitium ſibi facientes, ieiunio, & oratione, temperantia, & Iuſtitia. Itaque ab omni populo cognitæ ſunt, ac detentæ, & multis ac diuerſis tormentis cruciatæ ad Deum migrarunt.

Eodem die ſancti Patris noſtri Euſtathij Archiepiſcopi Antiocheni, qui cum eſſet ſub Conſtantino Magno Imperatore, orthodoxæ fidei ſplendore, & ſapiẽtia illuſtris in Nicena prima ſynodo Impiũ Arij Hæreticũ Dogma redarguit, cumq; doctrina, & ſanctitate clarus, ad centeſimum annum perueniſſet quieuit in Domino, cuius ſanctæ reliquiæ Antiochiam tranſlatæ ſub Zenone Imperatore, extat Beati Ioannis Chryſoſtomi in hunc virum ſanctum nobilis laudatio, quem, & Beatus Hieronymus ſuo teſtimonio inſigni commendauit.

Die

Digitized by Google

Die VI.

Sancti Patris noſtri Attali admirabilium rerum effectoris, qui Ieiunio, vigilijs, & alijs virtutibus præſtans, ac plurimos exemplo, vita, & miraculis ad cœleſtem normam conuertens animam ſuam Deo commendauit.

Die VII.

Sacroſancti martyris Theodoti Ancyræ, qui accuſatus apud Theotænum Præſidē, quod ſanctarū virginum corpora in paludē demerſa, extracta ſepeliſſet, duct⁹ ad Præſidem ipſum, & liberè pietatem profeſſus, verberatus eſt vehementer. poſtea bis in ligno ſuſpenſus, lateribus laniatus transfoditur, lampadibus comburitur, lapidibus conteritur, poſtremo capite obtruncatur.

Eodem die ſancti martyris Lycarionis, qui ex Ægypti vrbe Herme propter Chriſti fidem comprehenſus, cum à Iudice cogeretur Chriſtū abiurare, neq; id facere perſuaſus eſſet, in carcerem tenebricoſum coniectus, & aliquot dies detentus, poſtea eductus, laniatur, & in cruce figitur: Deinde ferreis virgis ignitis comburitur in pectore, poſtea in ardentem caminum immittitur, vbi triduo manſit, & exijt illæſus, adhæc mortifera venena coactus eſt bibere, à quibus cum nihil paſſus eſſet, eum, qui illa miſcuerat ad Chriſti fidem conuertit, poſtremo capitis pelle detracta, gladio percuſſus, mortem pro Chriſto ſubijt.

Die VIII.

Certamen ſanctorum martyrum Nicandri & Germani, qui cum in militari ordine cenſerentur, & à Maximo Præſide inquiſiti ſe Chriſtianos eſſe profeſſi eſſent, cogebātur à Chriſti fide deſciſcere, cumq; id facere conſtanter recuſarent, obtruncati martyrio coronati ſunt.

Eodem

Eodem die relatio reliquiarum ſancti martyris Theodori ducis exercitus ad Euchaitas. Hic fuit ſub Licinio Imperatore natus apud Euchaitas, ſed in vrbe Ponti Heraclea diu verſatus eſt, vir planè animi, & corporis ſpecie decorus, cum vero Licinius illum Chriſtianum eſſe cognouiſſet, iuſſit Nicomediam honorifice illum accerſiri: at ille Imperatori referri mandauit, vt ille ad eum veniret. Perſuaſus autem Licinius profectus eſt Heracliam cuius aduentum cum martyr didiciſſet oratione præmiſſa equo pulcherrimo inſedit, eiq; occurrens, ſalutem nunciauit, quam Imperator humaniter excepit, & regali honore hominem proſecutus eſt, ſedensq; admonebat, vt Dijs ſacrificaret: Theodorus verò iuſſit omnes Deos illuc afferri, vt illis immolaret, & primũ quidem in cellã promtuariam, poſtea ad ipſum allati ſunt, quos media nocte acceptos aureos ſcilicet, & argenteos illos Deos comminutos pauperibus martyr ipſe diſtribuit. Qua re cognita vehementer verberatur, poſtea in crucefixus ſagittis petitur, cumque effoſſis oculis mortuus eſſe cenſeretur detrahitur de ligno ab Angelo, & ſanus factus eſt, quem cum vidiſſent qui miſſi fuerant à Licinio, crediderunt Chriſto ipſi, & martyres facti ſunt. tot igitur & tantis miraculis à viro illo ſancto effectis vniuerſa multitudo ad fidem Domini conuerſa, ſeditionem contra Licinium commouit, cui vix martyr perſuaſit, ne quid innouaret. tunc Licinius ſententiam tulit, vt gladio feriretur. Quo facto precibus ad Deum miſſis, martyr ipſe mandauit, vt eius ipſi⁹ reliquiæ ad Euchaitas relatę in patrio prędio ſepelirentur, & ſic gladio percuſſus martyrio coronatus eſt.

Celebritas Archangeli Michaëlis. Et certamen ſanctorum martyrum Alexãdri & Antoninæ. Hi ſancti martyres fuerunt in Caſtello Cardemo, beata quidem Antonina

nina pudice & ſancte vitam degebat, comprehenſa vero à Feſto Prçſide cum perſuaſionibus nullis flecti poſſet, vt Chriſtum ipſum abnegaret, & dæmonib⁹ ſeruiret, meretricia domo includitur, vbi cum triduo ieiunio detenta eſſet, nocte effulſit lumẽ in carcere & facto tonitruo fores carceris diruptæ ſunt, & vox è cœlo demiſſa, quæ hortabatur, vt ſurgeret, & cibum ſumeret. Quo ſumpto, corroborata aſtitit Præſidi, cùmq; denuo perſuaderi non poſſet, vt Idolis victimas offerret, proſtrata, plagis cæſa, iterum in meretricium diuerſorium demittitur, quo diuina reuelatione excitatus Alexander ingreſſus (facile autem propter iuuenilem ætatem, erat enim annis natus decem, & octo, videri poterat ad inhoneſtum facinus acceſſiſſe) clam ſanctam virginem, è domo illa eduxit, chlamyde capite contecto, ipſe vero pro ea illic remanſit, paulo poſt cum res ipſa innotuiſſet per milites, qui ad ſanctam illam violandam acceſſerant, ductus ad Præſidem Alexandrũ verberatus vtriq; extremæ manuum & pedum partes ſunt amputatæ, poſtremo in foueam ignis deiecti liquida pice toto corpore vncti beatum finem Chriſto adiuuante ſunt aſſecuti. Eorum natalis celebratur Conſtantinopoli, vbi ſanctæ & precioſæ illorum reliquiæ reconditæ ſunt, ex quibus multorum morborum curationes ſcaturiunt.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Nicandri & Marciani, qui propter Chriſtianæ fidei confeſſionem ſub Præſide Maximo in carcerem coniecti, cum ad negationem adigi non poſſent, ferreis vnguibus lacerantur, & in excelſis trabibus ſuſpenſi, ac detracti ſuper carbones ignis extenſi, virgis deſuper verberantur, ſalſoque aceto perfuſis plagis, teſtis acutis perfricantur, lapidibus ora contuſa & facies confractæ, poſtremo linguæ gladio exciſæ, & enſe percuſſi migrauerunt ad Dominum.

Digitized by Google

Eodem die ſanctæ martyris Calliopæ quæ ſub Decio Imperatore, ſpecie corporis, & animæ pulchritudine inſignis, à Chriſti amore, & fide ſeparari nõ potuit, ſed licet exciſsæ fuerint illi mammæ, licet ſuper acutas teſtas pertracta, & incenſæ carnes, ſale aſperſæ, tamen adiuuante Chriſti Angelo capite obtruncata martyrio coronata eſt.

Die IX.

Apud Alexandriam Natalis ſancti Cyrilli eiuſdem ciuitatis Epiſcopi viri eruditiſſimi & catholicæ fidei propugnatoris egregij, quem ſummus Pontifex Cæleſtinus idoneum iudicauit, cui vices ſuas in Epheſino concilio delegarit.

Die X.

Apud Pruſiada ſacroſancti martyris Timothei eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, qui ſub Iuliano Imperatore Apoſtata, cum Eccleſiam ſuam bene regeret, & multorum miraculorũ fama eſſet illuſtris, à Iuliano Chriſtianæ fidei deſertore obtruncatus eſt, cuius dies in ſanctiſſimo ipſius martyrio celebratur.

Eodem die apud Antiochiam ſanctæ Pelagiæ martyris quæ accuſata apud Præſidem, cum virginitati ſuæ metueret, Deum precata eſt, ſeque ipſam componens, aſcendit in tectum eius domicilij, in quo à Præſide repoſita fuerat, vnde ſe præcipitem dedit, ac ſanctam animam Deo reddidit. Hanc venerabilis ſanctus Ioannes Chryſoſtomus pulcherrimis encomijs honorauit, celebrauit, tũ propter virginitatis puritatem tum etiam propter virtutum exercitationem non vulgarem.

Eodem die apud Cappodociam ſancti patris Canidis filij piorum parentũ Theodoti & Theophanis ſub Theodoſio magno Imperatore: vixit autem admirabili abſtinentia, vſus precibus, & ieiunijs intentus, pauciſſimis oleri-

oleribus, ſale non conditis veſcens, ad annum tertium & & ſeptuageſimum peruenit, ac ſic beatus ille migrauit ad Deum.

Eodem die apud Antiochiam ſancti Theophanis & Panſemnæ: fuit autem Theophanes infidelibus atque impijs ortus parentibus; ſed mortua vxore, qua cum iunctus tres annos vixerat, Eccleſiam adijt & baptizatus eſt, ac prope vrbem cellula anguſta ædificata, ſeipſum incluſit, in omnibus his, quæ ad perfectæ vitæ exercitationem & ſummum virtutis gradum pertinent, ſe exercens. cum verò audiuiſſet de publica quadã meretrice, nomine, Pãſemna, quod multis eſſet cauſa perditionis, precibus Deo ſeipſam commendans, meretricem adijt, cui tot & talia dixit, qualia ſatis eſſent ad perſuadendum mulieri quantumuis laſciuæ, vt relicta turpitudine, continenti & honeſtæ vitæ ſe traderet, quibus admonitionibus illuſtrata & compuncta diuinum baptiſma ſuſcepit, & bene diſponens res ſuas beatum Theophanem ſequuta, cella, quam ſibi ipſi ædificauit, incluſa, virtutem omnem exercuit tantumq; Deo ipſi placuit, vt & Dæmones expelleret, & varios morbos curaret, cùm autem vixiſſet annũ vnum & menſes duos in eiuſmodi exercitatione ſimul cum ſancto Theophane ad Dominum tranſlata eſt.

Die XI.

Sanctorum Apoſtolorum Bartholomæi & Barnabæ, quorum alter fuit è numero duodecim, alter ex LXXII.

Die XII.

Sancti patris Onuphrij Ægyptij, qui cùm eſſet in Cœnobio in vrbe Hermopoli Thebanum, & audiret de ELIÆ Prophetæ & IOANNIS præcurſoris vita, egreſ-

ſus ex Cœnobio habitauit eremum annos LX. hominem omnino non videns; vbi poſt admirabilem monaſticæ vitæ exercitationem, ad cœlum migrauit, quem magnus ille Paphnutius ſepeliuit; cuius dies Natalis celebratur in ſanctiſſimo ipſius oratorio in monaſterio ſancti Alipij.

Eodem die Sanctæ martyris Antoninæ. Apud Nicæam Bithyniæ Diocletiano & Maximiano Imperatorib', Priſcilliano Præſide, Antonina in Chriſtianæ fidei confeſſione conſtanter perſeuerans, verberibus cæſa, in ligno ſuſpenſa, lateribus laniata, ſubulis perfoſſa, flammis incenſa, demum gladio percuſſa, martyrio coronata eſt.

Die XIII.

Sanctæ martyris Aquilinæ, quæ ſub Diocletiano Imperatore, & Biblo Præſide Palæſtinæ quindecim annos nata, Chriſtum prædicans, & æquales puellas ab Idolorum errore, ad Chriſtianæ fidei veritatem conuertens, accuſata eſt apud Proconſulem Voluſianum, & Chriſti nomẽ confeſſa, verberata eſt, & ſubulis ferreis ignitis in aures infixis, tandiu cruciata eſt, quoad ſanguis è naribus defluxerit, poſtremo ſententia lata, gladio percuſſa eſt, cuius Natalis celebratur in ſancto eius Martyrij templo.

Die XIIII.

Sancti Prophetæ Eliſæi, per quem multa prodigia fecit Deus, vt diuinæ teſtantur, mortuus autem, ſepultus eſt in Samaria in Sebaſtopoli.

Eodem die ſancti Methodii Archiepiſcopi Conſtãtinopoli.

Conſtantinopoli Natalis ſancti Methodij, qui hæreticorum ſanctas Imagines oppugnantium errorem grauiſſimis

ſimis diuinarum litterarum teſtimonijs redarguens, Orthodoxam Eccleſiæ Dei fidem protegens, multas ærumnas ab Hæreticis perpeſſus pro ſancto Venerabilium Imaginum cultu conſeruando laborans æternam requiē adeptus, peccatorum remiſſionem nobis expoſcit. Cuius natalis celebratur in ſanctiſſimo Sacello in quo præcipue ipſius reliquiæ intra diuinum Templum celeberrimorum Apoſtolorum repoſitæ ſunt.

Die XV.

Sancti Prophetæ Amos.

Eodem die Sancti Martyris Dulæ. Hic fuit ex Zephyrio prætoria de prouincia Ciliciæ, qui propterea, quod Chriſtum coleret, & adoraret, ductus eſt ad Maximum Præſidem, virgis cæditur, cumque irrideret Apollinem, & alia inania ſimulacra, Præſidem ipſum in iram magis accendit, quare iterum verberatur, eiuſq; caput oleo perfuſum, igneis carbonibus comburitur, alijſq; diuerſis tormentis cruciatus, in Chriſti confeſſione conſtanter permanens, oblatumq; Idolorum libamen vt execrabile quiddam ore ſuo exſpuens inuictus & beatus martyr ſpiritum Deo reddidit.

Die XVI.

Sancti Patris noſtri Tychonis Epiſcopi Amathuntis ciuitatis inſulæ Cypri. Hic cum haberet pios & Chriſti ſtudioſos parentes, ab ipſis Deo conſecratus eſt, & diuinas litteras edoctus, diaconus eſt ordinatus ab Epiſcopo Mnemonio, quo mortuo à magno Epiphanio ad Epiſcopatus ſedem promotus fuit; Cumq; multos ab errore & vanitate Idolorum ad Chriſti Dei noſtri fidem conuertiſſet, multaq; Idolica templa euertiſſet, & ſimulacra quæ in illis erant confregiſſet, erectis & conſecratis diuinis

templis, exceſſit multis inſignibus clarus miraculis.

Die XVII.

Natalis Sanctorum martyrum Manuelis, Sabelis, & Iſmaëlis, qui fuerunt ex Perſide orti, patre quidem inter magos primo, matre vero Chriſtiana, edocti pietatem, & ſacras litteras ab Eunyco quodam presbytero, viro admodum religioſo. Cum vero hi viri à Baltano Perſarum Rege miſſi legati ad Iulianum Apoſtatam, vt cum illo de pace agerent, vidiſſent Imperatorem trans Chalcedonem Idolis immolantem, multoſq; per illũ ad errorem ſubduci animaduerterent, viri pietatis ſtudioſi & Chriſti adoratores, percuſſerunt pectora ſua flentes, & Chriſto ipſi ſupplicantes, vt illos ab idolorum execrabili errore liberatos, in ſuæ ſanctæ fidei puritate ſeruaret, & re ad Imperatorem Impium delata per Indicem cubicularium, ducti viri ſancti, flagris cæſi ſunt.

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum Iſauri & ſociorum Innocentij, Felicis, Hermiæ, & Peregrini: hi omnes Athenis originem ducebant, qui cum à Patria diſceſſiſſent, in quadam ſpelunca Apolloniæ per aliquot annos vitam duxerunt, ſed delati apud Tripontium Tribunum, comprehenſi à Chriſti fide deſciſcere cogebantur. Itaq; Iſaurus Diaconus, & qui cum illo erant, Apollonio Tribuni filio traditi ſunt, à quo igne & aqua probati, cum ex his admirabiliter liberati eſſent, ad Chriſti fidem multos conuerterunt, quorum primi erant vrbis ciues, Rufus, & Ruffinus germani fratres, poſtremo ſententia lata, obtruncati ſunt.

Eodem die ſancti Patris noſtri Beſarionis, qui à puerili ætate mundanis rebus abrenuncians, & Schitem ſecedens, admirabili rerum terrenarum contemptu, ſolius

animæ

animæ ſtudio vacabat, ab omni affectu liber, non locorum deſiderio, non cibi appetitu detentus, ſed futurarum rerum ſpe, & fidei firmitate munitus, omnia tolerabat, huc, atq; illuc tanquam captiuus aliquis in frigore & æſtu nudus oberrans ſub dio perpetuo ſtabat, ita vt quadraginta dies, & noctes in medio rhamno aliquando ſtans, nunquam cubuerit, & quadraginta nunquam in latus declinarit, ſed ſedens, vel ſtans dormierit, cumque talem duxiſſet vitam, ad cœleſtem patriam euolauit.

Eodem die Sancti Patris noſtri Hypatij. Huic patria fuit Phrygia, parentes autem diuinæ pietatis ſtudioſi, temporibus Honorij & Arcadij Imperatorum. Hic ſatis eruditus, decimum octauum agens annum, relictis rebus omnibus monaſticam vitam aggreſſus, atq; omni virtute ornatus, preſbyter creatus eſt, cumque octogeſimum expleuiſſet annum, beato fine requieuit. quanta vero per illum Deus miracula perficiat, literis explicari non poteſt.

Die XVIII.

Sancti martyris Leontij, & ſociorum Hypatij, & Theoduli. Hic Leontius ex Græcia originem ducens, cum robore corporis, & fortitudine animi polleret, inter militares ordines cum primis numeratus eſt, poſtea & Imperator exercitus creatus, in vrbe Tripoli Africæ verſans, cibarijs, & annona regia alebat pauperes & ſincera mente Chriſto ſeruiebat. Hæc audiens Adrianus Præſes Phœniciæ, conſtitut⁹ à Veſpaſiano Imp. Romanorũ miſit ad eũ Hypatium Tribunum cũ duobus militibus, quorum alter Theodulus vocabat, dũq; proficiſceret Hypatius vehementi febre detẽtus, audiuit vocẽ Angeli è cœlo dimiſſam

quæiu-

iubebat, vt ſi vellet morbo liberari inuocaret in auxiliũ Leontij deum: hancvocem audiuit & Theodulus, cumq; veniſſent ad ſanctum Leontium, & apud illum hoſpitio accepti eſſent, quæſierunt ab illo ipſo, quiſnam eſſet Leontius, Reſpondit, ſe eſſe, quem quærerent Leontium Chriſti ſeruum, eos verò qui dij dicebantur ſe abominari vt execrabiles & falſos deos: quæ cum audiſſet tribunus Hypatius, & Theodulus, ad ſancti viri pedes procidentes petierunt vt Chriſti gratiam illis conciliaret. Orãte itaq; Leontio, & illos verbo veritatis catechizante, atque inſtruente, venit nubes de cœlo aquam demittens, & albas veſtes ferens ad eos illuminandos atq; induendos. Quare perturbati homines infideles omnia ad Adrianum Præſidem detulerunt, qui cum ad ſe ductos flectere non poſſet, vt à Chriſti fide deſciſcerent, iuſſit ſanctũ Hypatiũ ſuſpendi, & laniari nec non ſanctum Theodulum flagris cædi & ita vtrumq; obtruncari. Magnus verò martyr Leontius primùm quidem baculis verberatur, poſtea illecebris & adulationibus Tyranni mentem non adhibens, ſed irridens potius, vehementius cæditur, adhæc ſuſpenſus diutius laniatus, & ſaxo ad collum ligato grauatus in carcerem conijcitur, poſtremo quatuor palis extenſus. Deo beatum ſpiritum commendauit.

Eodem ſancti martyris Ætherij qui fuit ſub Imperatore Diocletiano, delatus vero, oblatus eſt Edeſio Præſidi. Chriſtum vero confeſſus proſternitur, & igneis facibus comburitur, ac diuerſos cruciatus perferens, gladio percutitur.

Die XIX.

Sancti Apoſtoli Iudæ. Hic in Euangelio Lucæ, & in Actibus Apoſtolorũ Iudas nominatur, apud Matthæum vero & Marcum Thaddæus, & Lebeus appellatur frater ſecundum

tundum carnem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & germanus Iacobi fratris Dei. Hic Epiſtolam ſcripſit ſpiritu ſancto plenam, qui & prædicatione infideles homines cōuertit, & apud Meſopotamiam Euangelium gentibus diſſeminans, verbo Chriſti pietatem regionibus illis prædicauit, & Edeſſenorum ciuitatem peragrans, ad Abagarum profectus illum à morbo curauit, demum in Artipoli ab infidelibus, ſuſpenſus & ſagittis vulneratus, ſpiritum Deo ipſi commendauit.

*E*odem die ſancti martyris Zoſimi certamen. Hic miles ſub Traiano Imperatore ex Apolloniade apud Sozopolim, Præſide Antiochiæ in *P*iſſidia Domitiano, proiectis armis, cum ad Eccleſiam Chriſti confugiſſet, adiuuante Dei gratia, baptiſmo dignus factus eſt. Quamobrem ad *P*ræſidem ductus, & ſe Chriſtianum eſſe confeſſus, æreo grabato ignito imponitur, à quatuor viris extenſus, ſed igne ipſo in rorem conuerſo, multi ex illis, qui præſentes erant, perculſi miraculo ad Chriſtum conuerſi ſunt. poſthæc plantas confixus clauis, & equis indomitis alligatus, currere, coactus eſt ad *P*ræſidem ad Canitarũ vrbem, tres dies ieiunus permanens, duobus vero pueris diuinitus apparentibus, quorum vnus panem, alter vero vaſculo aquam ferebat, gratias agens Deo, beatus martyr refocillatus eſt, examinatus poſtremo, & eandem confeſſionē forti animo repetens, ceruice gladio ſuppoſita, martyris corona indutus eſt.

*E*odem die ſancti patris noſtri Zenonis. Hic abrenuncians mundo beati Magni ſenis *S*iluani diſciplinæ ſe tradidit, & propter eximiam obedientiam, & ſummam exercitationem, atq; inopiam, ſigna multa effecit; nam & multos Dæmones ex hominibus abegit, & ſanctitate inſigni, ad virtutis viam plurimos direxit. Cum itaq; ita vixiſſet duos & ſexaginta annos natus in pace quieuit.

i *Die*

Digitized by Google

Die XX.

Hæc in Apographo m. ſ. in ipſo textu adſcripta ſunt Hieronymus habet, Olympi Lyciæ in qua eſt Patara: & in Rom. habetur 14. Kal. Octob. id eſt 18. Septemb.

Sancti martyris Methodij Epiſcopi Pataræ. Hic à puero, ſe ipſum Deo dedicauit, effectus vas precioſum, & receptaculum ſpiritus Dei. quare & venerabili ſacerdotio dignus habitus, benè & religioſè gregem ſuum paſcẽs, vt Eccleſiæ cœtum ſinceris ſermonibus aleret, omnem errorem propulſare ſtuduit Quamobrem, cũ Origenis hæreſim itrepere vidiſſet, vt optimus Paſtor diuino verborum ſuorum igne illam combuſſit; ſed cùm non ferret, acerrimus hoſtis diabolus ſancti Epiſcopi libertatem & inſtantiam, miniſtros ſuos ad eius cædem excitauit; at illè cum & ante martyrij certamen vitalem mortificationem operatus eſſet, gladio capite obtruncatus, migrauit ad Dominum, ſub Decio, & Valeriano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus.

Die XXI.

Certamen Iuliani in Ægypto. Hic fuit ſub Diocletiano Imperatore, & Martiano Præſide in vrbe Ægypti Antinopoli, qui monaſterio illo magno decem millium monachorum congregato detentus à Præſide, & Chriſtum confeſſus fuſtibus cęſus, eiusq; ouile, & monachi vna cũ Epiſcopis, & ſacerdotibus fugientibus aufugerunt, ſanctus vero Iulianus, non verberibus, non carcere, non vllis tormentis, non ipſa deniq; morte detineri potuit, quo minus pro Chriſti confeſſione ſanguinem effunderet. Hũc & magnus doctor Chryſoſtomus Encomiorum honore celebrauit.

Eodem die ſancti martyris Aphrodiſij ex Regione Ciliciæ, qui inde vſque à maioribus Chriſtum coluit, quem confeſſus, Dionyſio Præſidi oblatus eſt, cumque Chriſtum

Digitized by Google

Chriſtum ipſum verum Deum eſſe profeſſus eſſet, ferreis laminis ignitis eius terga inuſta ſũt, poſtea in lebetem feruentis plumbi plenum iniectus eſt, vnde incolumis euaſit. aliaq; tormenta perpeſſus atque in Chriſtiana confeſſione perſiſtens, martyrij coronam eſt aſſecutus.

Eodem die ſanctorum martyrum Terentij Epiſcopi Iconij, Marci Epiſcopi Apolloniadis, fratris conſobrini Barnabæ Apoſtoli, cognomento Iuſti.

Die XXII.

Sancti martyris Euſebij Epiſcopi Samoſatenſis, qui fuit ſub Conſtantio Imperatore, feruentiſſimus orthodoxæ fidei æmulator, tantum autem fortitudinis, & rerum terrenarum contemptus in ipſius animum venit, vt id tantum ſtuderet, quo pacto pietas ipſa, & orthodoxæ fidei ſtatus, incrementum acciperet, licet Imperator ipſe tam contrariæ eſſet opinionis, quàm nemo alius vnquam fuerat. Itaq; cum Imperator Conſtantius minatus aliquando fuerit illius ſe manum abſciſſurum, niſi diuerſum ſentiret, ipſe vtramque manum extendit, vt ſignificaret libentius ſe illarum abſciſſionem accepturum, quàm quód proponebatur pietatem proditurum. Hunc beatum virum poſt Conſtantium & Iulianum Valẽs Imperator Arriana perfidia corruptus ab Epiſcopali ſede deiecit, & ad Iſtrum fluuium exulem condemnauit. verum poſt mortem Valentis ad Eccleſiam ſuam reuerſus, poſt multa certamina & victorias, martyrij palmam aſſecutus eſt, cùm fœmina quædam prauæ opinionis, Arrianæ perfidiæ ſectatrix, è tecto quodam tegulam in viri ſancti tran-

Digitized by Google

ſeuntis caput deieciſſet; quam mulierem ſanctus martyr venia dignatus eſt, neminem permittens illam vlciſci, Chriſtum Dominum & Protomartyrem Stephanum imitatus.

Die XXIII.

Sanctorum martyrum Zenonis, & Zenæ. Hi beati martyres fuerunt ex Philadelphia Arabiæ; Zeno quidē ex ordine militari, Zenas vero erat ſeruus Zenonis, qui cum omnes facultates ſuas pauperibus diſtribuiſſet, & ſeruos libertate donaſſet, ad Præſidem Maximum à Maximiano Imperatore conſtitutum acceſſit cum ſeruo Zena; hic enim cum eſſet grati animi, ſecutus eſt Dominum. Zeno autem vt vidit Præſidem, vano Idolorum cultui ſeruientem, illum increpauit, qui ſtatim neruis verberari iuſſit; ſed martyr ipſe Zelo accenſus inſiliens calcibus aram ipſam euertit, quocirca ſuſpenſus nulla habita ratione laniatur, eiuſq; plagæ aceto & ſale conſperſę ſunt, poſteà de ligno depoſitus, ligatis pedibus in carcerem iniectus eſt, quo ingreſſus Zenas ſeruus Domini ſui vincula deoſculatus, illum obſecrabat, ne ipſum deſereret; quod cum audiuiſſet Pręſes iuſſit illum quoq; in carcerem includi. ambo igitur examinati, & Chriſtum ipſum abnegare non paſſi diuerſis & acerbis tormentis cruciati obtrūcati ſunt, quorum dies natalis celebratur in ſancto Beati Georgij ſacello, apud Lipariſſium.

Eodem die ſancti martyris Euſtochij preſbyteri, & ſociorum. Hic vir ſanctus Euſtochius & Gainus frater cōſobrinus, & eius filij Probclulus & Vrbaſius fuerunt ex vrbe Vuſadorum temporibus Maximiani Imperatoris & Agrippæ Præſidis: Euſtochius quidem cum eſſet ſacerdos Idolorum, antea videns ſanctos viros pro Chriſto mar-

martyrium ſuſtinentes,& miracula multa efficientes, propriam ſuperſtitionem condemnans acceſſit ad *E*udoſſiũ *E*piſcopum Antiochiæ, à quo baptizatus eſt & presbyteri ordinem ſuſcepit. Cumq; ad oppidum, cui nomen eſt Liſtra veniſſet, & conſobrinũ ſuum Gainum cum tribus pueris inueniſſet, Chriſti Domini myſterium expoſuit, eoſque cum cognatis omnibus baptizauit, quam ob rem detentus, ductus eſt ad Præſidem, & Chriſtum confeſſus in ligno ſuſpenſus, & vehementer laniatus. *P*oſt hæc vna miſſi ſunt Ancyram ad Aggrippinum illic *P*ræſidentem, à quo ad examen conſtituti, & Chriſtum abnegare non paſſi, primum quidem ſuſpenſi ſunt *P*robelulus & Vrbaſiꝰ ἀπέναντι ἀλλήλων, eorumq́; maxillæ laceratę ſunt, quorum ſanguinem Gaianus frater conſobrinus excepit, quapropter verberatus eſt, ſanctus vero *E*uſtochius obtruncatus, & poſt aliquot dies Gaianus idẽ paſſus eſt. *P*aulo poſt pueri ad æream rotam ſunt alligati, atq; illinc incolumes admirabiliter erepti, rota ipſa moueri deſinente, & igne extincto, poſtea raſis capitibus, clauiſq; transfixis, ac fœminarum mammis abſciſſis, magna voce Chriſtum inuocantes, obtruncati ſunt.

Eodem die ſanctæ martyris Aggrippinæ, quæ in illuſtri vrbe Roma orta & educata, virginitate, & fortitudine decorata, & Deo ipſi deſponſata, forti atq; alacri animo ad martyrij palmam cucurrit, & propter amorem, & charitatem ſponſi ſui Chriſti multis cruciatibus ſeipſam tradidit. Itaq; virgis cæſa, vinculis, carceribus, & torturis afflicta in tormentis ipſis animam Deo commendans martyr exceſſit, cuius corpus Baſſa, Paula, & Agathonice clam ſuſceptum ex vrbe Roma in Siciliam transferentes repoſuerunt. Cum primum vero Sicilia illud accepit, tene-

Digitized by Google

bricoſis Dęmonum erroribus liberata eſt; Cumq; Agareni auſi fuiſſent caſtrum diripere, in quo Beatæ Martyris templum ſeruabatur, repentino interitu perierunt. Ex quo tempore ad hanc vſq; diem, leproſi cum fide illuc accedentes purgantur, & reliqui morbi ſanctæ Agrippinæ nitercesſione abiguntur.

Die XXIV.

Sancti glorioſi Prophetæ Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ natiuitas.

Eodem die ſancti martyris Orentij, & germanorum fratrum, Herois, Pharnacij, Firmini, Firmi, Cyriaci, & Longini, qui omnes fuerunt Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus ex partibus orientis: militantes vero cum mille tyronibus ſub Rodone Cubiculario in vrbe Antiochiæ, qui ad partes Thraciæ venerunt, cõnumerati in legionem quæ dicebatur Legeandri, ſeditione autem commota temporibus illis Scytharum, qui tranſierant Iſtrum fluuium, & Thraciam depopulabantur, nuper poſt mortem Diocletiani, Maximianus imperium obtinens in multa erat ſolicitudine& inopia conſilij, maxime propter Maroth Ducem Scytharum, & mole & viribus corporis multis præſtantiorem, ob idque prouocantem alios, ſi quis vellet ſecum ſingulari certamine ita congredi, vt qui pugnando eſſet ſuperior, reliquis victoriam concederet. Cum igitur Imperator ita ſe haberet, excitatus eſt hortatione militum ſanctus Orentius ad congreſſum illum; omnium enim ſententia iudicatus eſt robore & bellica peritia inſignis atque idoneus, qui propter agilitatem corporis aduerſarium hoſtem poſſet debellare. Congreſſus enim Chriſti fide armatus atque indutus in acie pugnans, Scytham illum iaculo transfodit, eiuſque caput

caput celeriter abſciſſum Imperatori obtulit; quod cum Imperator admiratus eſſet, ac Idolis ipſis victrices iuſſiſſet victimas offerre, Orentius ipſe Chriſti Domini præſidio à ſe Barbarum illum deuictum fuiſſe reſpondit, non eorum virtute, qui falſo nomine dij appellantur. Sed tunc quidem Imperator reueritus pręclari illius facti magnitudinem, permiſit Orentium Regijs à ſe honoribus frui; ſed poſtea illum admonens, vt à Chriſti fide deſciſceret, cum nihil proficeret, illum cum ſex fratribus in Armeniam ad vrbem Satalorum relegauit, præcipiens illius regionis Duci, vt ſi quidem inquiſiti milites illi perſuaſi fuerint Dijs immolare, eos ad ſe remitteret, ſin minus extorres in Abaſgiæ, & Zechæ regiones ablegaret. Illis igitur iuxta Imperatoris præceptum abductis in eam regionem, Beatus Heros fratrum illorum primus migrauit ad Dominum, ſanctus autem Orentius qui Diroontem debellauerat, ſaxo ad collum alligato in mare dimiſſus eſt (ita enim de illis mandatum fuerat) ſed Raphaëlis Archangeli martyrem ſubleuantis præſidio incolumis exiens è fluctibus, in cõtinente ſupra petram quandam conſtitutus eſt. quo loco Deum orans emiſit ſpiritum, atque ibi ſepultus eſt. ſanctus vero Pharnacius apud Cordilem ad Dominum translatus eſt tertio die menſis Iunij: ſeptimo autem Firmus & Firminus cũ veniſſent ad vrbem Abſarũ, temporalis vitæ finem inuenerunt. S. Cyriacus ad Regionem Lazorum abductus in loco dicto Zeganeo requieuit in domino quartodecimo eiuſdem mẽſis die. ſanctus Lõginus dum nauigaret à Zeganeo ad Libycam exorta in mari fluctuatione magna precibus ad Deum miſſis Deo ſpiritum tradidit. Itaque in Pytiuntem poſt quatuor dies illuc appellent, nauigio depoſitus eſt.

Die

Digitized by Google

Die XXV.

Certamen ſanctæ Martyris Febroniæ, quæ monaſticam vitam ducens in Monaſterio Bryenæ in vrbe Niſibi, Diocletiano Imperatore & Seleno Præſide propter Chriſtianæ fidei confeſſionem vincula, verbera, ſuſpēſionem, linguę ſectionem, dētium euulſionem, mammarum, manuum, & pedum abſciſſionem perpeſſa, poſtremo gladio percuſſa, martyris palmam aſſecuta eſt.

Die XXVI.

Apud Theſſalonicam ſancti patris noſtri Dauid continentia, caſtitate, & miraculorum ſplendore inſignis, qui prope vrbem Theſſalonicam diuerſorium habēs, omnes ſe adeuntes ſermonum iucunditate exhilarabat, & ad meliorem vitam conuertebat.

Eodem die ſancti patris noſtri Ioannis Epiſcopi Gotthiæ, ex Tauroſcytharum regione, temporibus Leonis Iſauri, ſanctarum imaginum oppugnatoris, quarũ venerationem cùm beatus Epiſcopus defenderet, ab Impio illo Imperatore multas ęrumnas, & exilium paſſus, pro Catholicæ fidei defenſione ex huius vitæ moleſtijs ad cœleſtem vitam translatus eſt.

Die XXVII.

Dies natalis beati patris noſtri Sampſonis Xenodochi. Hic cùm eſſet genere Romanus, & Conſtantini magni conſanguineus, diuitias pauperibus diſtribuit, & ad Regalem vrbem profectus, venerabiles domos frequentans, & diuinis literis egregiam nauans operam, tantum profecit, vt Patriarchæ Conſtantinopolitano innoteſcens, preſbyter ab illo fuerit ordinat⁹: cumq; Iuſtiniano Imperatori, quem ipſe per reuelationem à graui morbo liberauerat, eſſet chariſſimus, nihil ab eo petijt, niſi vt pauperibus curandis opem ferret, quamobrem Imperator domum ampliſſimam

pliſſimam hoſpitalem magnis ſumptibus erexit, quo loco beatus Sampſon piè ſanctéq; verſatus, requieuit in pace, cuius precioſæ reliquiæ repoſitæ ſunt in templo ſancti martyris Mocij.

*E*odem die ſancti martyris Anecti. Hic Imperatore Diocletiano, & Vrbano Præſide Cæſareæ Cappadociæ cùm Chriſtianos doceret, & hortaretur vehementer ne in tormentis deficerent, ſed fortiter & conſtanter in Chriſtianæ fidei confeſſione perſiſterent, & propietate mortem opperirent, comprehenſus eſt; cumque idola ipſa, quibus ſacrificium offerre cogebatur, oratione in terram deieciſſet, baculis à decem militibus verberatus, ſuſpenſus, & nouacula manuum ac pedum abſciſſis digitis, capite exciſo, ex quo lac pro ſanguine emanauit, martyrio coronatus eſt.

Die XXVIII.

Inuentio pretioſarum reliquiarum ſanctorum martyrum Cyri & Ioannis. fuit autem Cyrus ex vrbe Alexandria, Ioannes verò ex *E*deſſa, vterque pro Chriſti fide omnium generum tormentis fortiter ſuperatis, migrauit in cœlum. Inuentæ ſunt autem reliquiæ ſub Alexandrino Patriarcha Theophilo, & Arcadio Imperatore, quorum martyrum panegyrim hodie celebramus.

*E*odem die ſancti martyris Papij. hic fuit Diocletiano, & Maximo Imperatorib⁹ inde vſq; à maioribus Chriſti Domini fidem ſequens, & prædicans, pro cuius confeſſione flagris cæſus, & in lebetem iniectus, oleo & adipe feruẽti plenum, ſeptem dies permanſit, indutus igne ſicut veſtimento, quæ res ſtuporem omnibus attulit, & plurimos ad Chriſti fidem conuertit.

Die XXIX.

Sanctorum celeberrimorum Apoſtolorum Petri & Pauli.

Die XXX.

Celebritas omnium Apoſtolorum.

k IVLIVS

Digitized by Google

IVLIVS.

Menſis Iulij die primo.

CERTAMEN ſanctorum martyrum Coſmæ, & Damiani qui Romæ ſunt, ſub Carino Imperatore. Hi cum medicinæ artis eſſent periti, non aliam curationis mercedem, quam in Chriſtum fidem, & confeſſionem recipiebant.

Die II.

Natalis beati patris noſtri Iuuenalis Archiepiſcopi Hieroſolymitani. Hic fuit Theodoſio minore Imperatore tertius poſt Cyrillum Hieroſolymarum *Epiſcopus*, recta fide & pietate inſignis, qui cum Hieroſolymitanam Eccleſiam triginta ſex annos rexiſſet, in pace requieuit.

Die III.

Sancti martyris Hyacinthi Cubicularij. Hic ex Cæſarea prima Cappadocum ciuitate Imperatoris Traiani menſæ miniſtrabat: accuſatus verò, quod eſſet Chriſtianus, toto corpore verberatus in carcerem iniectus eſt, vbi poſt dies aliquot, ieiunus permanens, Deo ſpiritum reddidit.

*E*odem die ſanctorum martyrum Theodoti, Theodotæ, Diomedis, Eulampij, Aſclepiodoti & Golinduchi.

*E*odem die ſanctorum martyrum Marci, & Muciani qui cum à Maximo Præſide admonerentur, vt idolis immolarent, à paruo quodam puero ad aram ſtante nõ permittebantur, quem puerum comprehenſum Gentiles ferula centum quinquaginta verberibus cæciderunt, iubẽte Præſide cui puerulus, Nunquid, inquit, iudex & literas doces? Similiter & Paulus quidam, cum martyres corroborans,

borans, Chriſtum confiteretur, in carcerem coniectus eſt, ducti vero ad mortem viri ſācti Chriſtum Dominum inuocantes, orabant: Mucianum autem vxor & eius filij ſequebantur flentes, quos beatus vir ille ſedauit, vxor vero cum plorans, Marco aſſiſteret, abſciſſum eius caput excepit. Ita ſancti martyres gladio percuſſi, martyrij coronam aſſecuti, Chriſto Domino aſtiterunt.

Die IV.

Sancti patris noſtri Andreæ Hieroſolymitani Archiepiſcopi Cretenſis viri docti & ſancti, qui ad ædificationem Eccleſiæ multa ſcripta reliquit.

*E*odem die certamen ſacroſancti martyris Theodori Epiſcopi Cyrenæ, qui fuit ſub Diocletiano Imperatore, ex vrbe Cyrenæ, ex qua fuit Simon Cyreneus. Hic accuſatus apud *P*ræſidem Dignianum, cum Chriſtum negare nollet, plumbeis virgis cæſus, poſtea vero abſciſſa lingua, & multos alios cruciatus, ob Chriſti confeſſionem perpeſſus, in pace queuit.

Die V.

Commemoratio ſanctæ Marthæ matris ſancti Simeonis Stylitæ. Hæc fuit virtutū exercitatione & miſericordia in pauperes valde inſignis, cuius ſanctæ reliquiæ multis beneficia conferunt.

*E*odem die ſanctæ martyris Cyprillę. Hæc ſub Diocletiano, & Maximo Imperatoribus ex vrbe Cyrenæ, quæ eſt in Libya, cùm accuſata eſſet apud Dignianum Præſidem, aſtitit cum Lucia, & Roa, deuotis mulieribus, cumque perſuaderi non poſſet, vt Idolis immolaret, in eius ipſius manus iniectis carbonibus, & thure, cogebatur ſacrificare, illa vero clamans, Non eſt, inquit, hoc inuoluntariè factum ſacrificium offerre. Combuſtis autem digitis ſuſpenſa, laniata eſt, mox de ligno detracta, ex plagis quidem ſanguis, ex mammis vero lac inſtar torrentis defluebat, & ſic beata martyr ſpiritum Deo tradidit.

Eodem die Natalis ſancti Patris Athanaſij ex monte Atho, qui patriam habuit Trapezuntem, nobilibus ortus parentibus, in vrbe Conſtantinopoli, diſciplinis non mediocriter eruditus, qui amore ſolitudinis & quietis effectus monachus, Athanaſius dictus eſt: antea enim vocabatur Abramius, qui multis virtutibus clarus migrauit ad Dominum.

Die VI.

Certamen ſanctorum martyrum Baſilij, & ſociorum LXX. qui apud Scythopolim martyrium paſſi ſunt.

Et commemoratio ſancti Patris Siſois in exercitatione Monaſticæ vitæ admodum nobilis, cui propter eximiam humilitatem & reliquas virtutes ſuſcitandi mortuos gratiam contulit Chriſtus Dominus.

Eodem die alterius ſanctæ martyris Luciæ. Hæc ſancta Lucia non eſt eadem quæ ex Sicilia fuit, ſed in Campana regione orta, detenta eſt à Rixio Vicario. cum cogeretur Idolis immolare, idq; conſtanter recuſaret, ſanguinem pro Chriſti nomine effudit, cumq; illa Rixius Vicarius, eius opera conuerſus ad Chriſti fidem, Antoninus, Seuerinus, Diodorus, Dion, Apollonius, Apamus, Papianus, Cotyus, Oronus, Dapimus, Satyrus, Victor, & alij nouem.

Eodem die Certamen ſancti Aſtij Epiſcopi Dyrrachij, qui ſub Traiano Imperatore Præſide Agricolao, in Chriſtianæ fidei confeſſione perſeuerans, plumbatis cæſus eſt, & poſt alios cruciatus, precibus ad Deum miſſis, animam Deo tradidit.

Eodem die ſancti martyris Phocæ.

Eodem die Sancti martyris Iſauri & ſociorum. Sanctus Iſaurus Chriſti myſteriorum Diaconus & ſocij Athenis orti, Numeriani Imperatoris temporibus, è patria diſcedentes, venerũt in vrbem Apolloniam, vbi per reuelationem

nem diuini Angeli ſpeluncam ingreſſi ſunt, quam habitabant Felix, Peregrinus, & Hermias Chriſtiani homines, qui pietatis ſermonibus ab Iſauro nutriti, corporalia nutrimenta illi retribuerunt; ita paulatim eorum admonitionibus tantum profecerunt, vt facultates ſuas pauperibus diſtribuentes illum ſecuti ſint. quamobrem apud Pontium Pręfectum accuſati cum perſuaderi nō poſſent, vt Chriſtum ipſum abnegarent, variis tormentis probati, atq; ex omnibus incolumes erepti, multis ad Chriſti fidē conuerſis, quorum fuerunt Ruffus & * Ruffinianus germani fratres ordinis Senatorij in vrbe Apollonia cum lata eſſet ſententia, capita gladio ſubijcientes, animas Deo tradiderunt.

17. Iun. Ruffinus dicitur.

Die VII.

Thomæ in Malæo. Hic ex terrena militia tranſlatus ad cœleſtem, ſupernæ patriæ amore accenſus, omnia pro nihilo duxit, vt Chriſtum ipſum lucri faceret. itaq; tam perfectus euaſit, vt Dæmones expelleret, cæcos illuminaret, claudos erigeret, fontem aquę precibus ſcaturire facęret. Cumq; hæc & alia miracula feciſſet, requieuit in pace.

Eodem die Sanctorum martyrum Peregrini & ſociorū Luciani, Pompeij, Heſychij, Papij, Saturnini, & Germani. Hi omnes erant quidem ex Italia, ſed propter perſecutionē Traiani, Dyrrachium ſe contulerunt, vbi cum S. Aſtium in cruce pendentem vidiſſent, eumq; beatum prędicaſſent comprehēſi ſunt à militibus: Cumq; ſe Chriſtianos eſſe prędicaſſent, iuſſu Proconſulis Agricolai, proiecti ſunt in mare Adriaticū, & ſic martyrij coronā receperūt.

Die VIII.

Certamē magni martyris Procopij q. fuit Diocletiani tēporibus, patre Chriſtiano matre vero gētile ex vrbe * Eliēſiū accuſatus apud Imperatorem, quod eſſet Chriſtianus, traditus eſt Vlcio Præſidi Cæſareæ, verberatur vehementer,

Menæa magna: αἰλιαίνων

Digitized by Google

ter, & in carcerem conijcitur, poſtea in templum Idolorum deducitur, vbi orationibus Idola ſubuertit, quo miraculo milites multos ad Chriſti fidem conuertit, cumq; his Tribunos Nicoſtratum, & Antiochum, qui ad Chriſtũ cõuerſi, & baptizati à Leõtio Epiſcopo, obtruncati ſunt. vna cum illis captę ſunt & duodecim mulieres ordinis ſenatorij vna cum Theodoſia matre Procopij, quæ poſt multos cruciatus obtruncatæ ſunt. Poſt hæc pręfecturam accepit Flauianus inquiſitione facta de ſancto Procopio iuſſit Archelao cuidam gladio illum percutere; ille manũ extendens mortuus cecidit. poſtremo poſt alia multa & varia tormenta iniecto in manum ipſius igne & ture tolerans Athleta inuictus manum cōtinuit, ita immobilem, vt combureretur potius quam videretur impijs hominibus ſacrificiũ illud execrabile Idolis ipſis offerre, ita beatus martyr in ardentem clibanum immiſſus, atq; illinc illæſus euadens, percuſſus gladio, migrauit ad Dominum.

Die IX.

Commemoratio Encæniorum venerabilis templi ſanctiſſimæ Virginis Dei genitricis Mariæ, quod eſt in fonte.

Eodem die Natalis ſancti martyris Pancratij Epiſcopi Tauromenij vrbis Siciliæ. Hic Antiochenus genere à B. Petro Apoſtolo ad Chriſti fidem conuerſus, & ab eodem ordinatus Epiſcopus Tauromenij, venit ad Siculos, quos & ab initio ad Chriſtum conuertit, euerſis Dæmonum ſimulacris cum eius regionis Duci Bonifacio perſuaſiſſet, vt in Chriſtum crederet, & Eccleſiã ædificaret. in dies igitur plures ad fidem conuertens ac baptizans, abſente Bonifacio Duce à Montanis interfectus eſt.

Eodem die Certamẽ ſanctorum Patrum Patermuthij,

Copri,

Digitized by Google

Copri, & Alexandri, qui Iuliano Imperatore Apoſtata in Ægypti ſolitudine quietam vitam degentes, delati ſunt, quod eſſent Chriſtani. Cum ſubdolis Apoſtatę adulationib⁹ Coprus deceptus, Chriſtum negaſſet, Patermuthius, liberius Iulianum Imperatorem redarguit, & Coprum à lapſu ad fidem reuocat, ita vt qui paulo ante Chriſtum abnegarat, cõfeſſor effectus ſit. accenſa igitur fornace, vterque in eam conie&tus eſt, in qua cum permanſiſſent incolumes, Alexandrum militem ad Chriſti fidem conuerterunt, qui cum ipſis etiam fornacem ſubijt, ex qua egreſſi, obtruncati ſunt.

Eodẽ die Sacroſancti martyris Cyrilli Epiſcopi Gortinæ qui ſub Diocletiano Imperatore in extrema ſenectute Chriſtum ipſum claro præconio prædicans, vinctus in ignem inijcitur; ſed vinculis quibus tenebatur combuſtis, & lignis in cinerem diſſolutis, ac ſancto illo viro permanente incolumi, ei⁹ rei miraculo ad fidem plurimi conuerſi ſunt. Quocirca iudex illum obtruncari iuſſit. Itaq; B. Cyrillus martyrij coronam accepit.

Die X.

Certamen ſanctorum martyrum, qui paſſi ſunt apud Nicopolim Armeniæ ſub Licinio Rege, & Lyſia Præſide quorũ primi erant Leontius, Mauritius, Daniel, & Antonius: diuerſis autem cruciatibus tentati, ac poſtea in caminum ignis iniecti, in Chriſti confeſſione permanẽtes, fœlicem ſui certaminis finem conſequuti ſunt.

Eodem die Beatorum martyrum Bianoris & Siluani, quorũ ſanctus Bianor ex prouincia Piſidię propter Chriſti cõfeſſionẽ à Seueriano Præſide Iſaurorũ ciuitatis Euphratiſiæ cũ cogeretur Chriſtũ abnegare, nec perſuaſus eſſet, grauiter cæſus, & ſuſpenſus, globis igneis aduſtus eſt, quin etiã dentes auulſi & aures abſciſſæ ſunt: Siluanus vero quidam

Digitized by Google

dam videns Bianoris tolerantiam Chriſto credidit, & ſtatim lingua illi ab ſciſſa eſt, poſtea & caput humeris auulſũ eſt, ſanctus vero Bianor perforatis talis, dextro effoſſo oculo, & capitis pelle detracta, ceruicem gladio ſuppoſuit, & ſic martyrio coronatus eſt.

Eodem die Certamen ſancti martyris Apollonij ex Sardis ciuitate Lydiæ, qui oblatus Perinio Præſidi tunc exiſtenti in vrbe Iconio, profeſſus ſe Chriſtianum eſſe, Idola irridens, cum cogeretur per fortunam Imperatoris iurare, cui ille, Nefas, inquit, per Imperatorem, mortalem hominem iurare, per eum præſertim, qui vniuerſarum rerum creatorem non agnoſcit, propter hæc beatus martyr ligno crucis affixus, Deo ſpiritum tradidit.

Die XI.

Sanctus Martianus adoleſcens in vrbe Iconio martyrium paſſus eſt, à Perinio Præſide condemnatus, propterea, quod eius impietatem redarguens, clara voce Chriſtum dominum verum Deum eſſe cõfitebatnr. Itaq; in ignem & iniectus, & lingua compunctus, gladio percuſſus eſt.

Eodem die certamen ſanctæ magnæ celebriſq; martyris Euphemiæ, quæ temporib⁹ Diocletiani, & Priſci Proconſulis Europæ ex vrbe Chalcedone, accuſata quod eſſet Chriſtiana in ignem coniecta, feris expoſita, & alijs tormentorum machinis tradita, omnibus fortiter toleratis, martyrij coronam accepit.

Eodem die Cindei Preſbyteri. Hic ex oppido Telmedia Sidæ Pamphiliæ ſub Imperatore Diocletiano, ductus ad Stratonicum Præſidem, Chriſtũ confeſſus eſt: quamobrem ferreos calceos clauis defixis munitos indutus, ad portam cucurrit, poſtea in ignem iniectus, euaſit incolumis, & Deum precatus tradidit ſpiritum, cuius pretioſas

reliquias

Digitized by Google

reliquias Oreſtes quidam Vmanadenſis genere, Chriſti Diaconus, in patriam ſuam translatas per manus ſacerdotum more maiorum reponendas curauit.

Eodem die Natalis ſanctæ martyris Golinduch, quæ mutato nomine Maria dicta eſt. Hæc ex Perſide cum habitaret cum viro quodam magorum Principe, Rege Perſarum Coſroe, Romanorum Imperatore Mauritio, angelica viſione admonita, ſtatim baptizata eſt, & Mariæ nomine appellata, quæ multos poſt annos, plurimis editis miraculis tenui quadam febri detenta mundo ipſi ſalutem precata, ſpiritum Deo commendauit.

Die XII.

Sanctorum martyrum Procli & Hilarij ſub Traiano Imperatore martyrium paſſi, quorũ primus ſanctus Proclus coram Traiano Chriſtum confeſſus, Maximo Præſidi traditus, lampadibus ventre & lateribus comburitur, in ligno ſuſpenditur, pedibus ſaxo grauatis, poſtremo ſagittis vulneratus migrauit ad Dominum. Poſtea ſanctus Hilarius B. Procli conſobrinus Chriſtianum ſe eſſe profeſſus, ſuſpenſus verberatur, & ad tria miliaria tractus abſciſſo capite cum ſancto Proclo depoſitus eſt.

Die XIII.

Natalis ſancti martyris Serapionis, qui fuit ſub Seuero Imperatore, diuinæ pietatis ſtudioſus & probitate morũ inſignis, qui detentus ab Aquila Præſide, interrogatus cuiuſnam eſſet religionis, libera & clara voce reſpondit, ſe Chriſtum Dominum colere; quamobrem igni traditus, martyrij coronam reportauit.

Eodem die ſanctæ martyris Myropis temporibus Decij Imperatoris, quæ primum habitauit in Inſula Chio, poſtea verò ad Epheſiorum vrbem profecta, religioſè

Digitized by Google

admodum hauriebat vnguenta ex ſanctorum martyrum corporibus profluentia, ex quo & cognomen ſortita eſt, poſtea in Inſulam Chium reuerſa, & ſe Chriſtianam eſſe confeſſa, à *Præſide* Numeriano vectibus vehementer verberata, Deo ſpiritum reddidit.

*E*odem die celebritas Gabrielis Archangeli & commemoratio ſancti patris noſtri Stephani *S*abaitæ.

Die XIV.

Certamen ſancti martyris Iuſti, qui fuit ex vrbe Roma militans ſub Tribuno Claudio, reuertens vero aliquãdo à cæde Barbarorũ vidit Crucem inſtar cryſtalli apparentem, & illinc exeuntem vocem audiuit qua diuinæ pietatis myſterio initiatus, Romam profectus, facultates ſuas pauperibus diſtribuit, Chriſti fide exultans: quæ res cum Tribuno innotuiſſet, & Chriſti martyr à propoſita confeſſione diſcedere nollet, illum miſit ad *P*ræſidem Magnentium, à quo interrogatus, cùm in Chriſtiana confeſſione conſtanter permaneret, iuſſus eſt cũctis neruis verberari, poſtea ignita galea capite indui, & globos ferreos igne accenſos eius maxillis ſupponi, quæ omnia, & alia eiuſmodi tormẽta fortiter perferens Beatus martyr, Deum celebrans in caminum iniectus ſpiritum tradidit, eius ſancto corpore integro permanẽte, ne pilo quidem læſo ab igne, in quem fuerat iniectus.

Eodem die Natalis S. patris noſtri confeſſoris Ioſeph Archiepiſcopi *T*heſſalonicenſis, qui fuit ſub Theophilo Imperatore filius *P*hotini & *T*heoctiſtæ Theodori *S*tuditæ germanus frater. hic cum eſſet probatæ vitæ & rectæ fidei, communi ſuffragio Theſſalonicenſis *E*piſcopus creatus eſt. Cumq; vna cum Theodoro aſſiſteret ſanctarum imaginum oppugnatori *T*heophilo, nec eius impie-

tati

tati cederet, confeſſor Theodorus exul Appolloniadem miſſus eſt, Ioſeph vero in carcere multas ærumnas perpeſſus, in ſanctarum imaginum cultu perſiſtens migrauit ad Dominum.

Eodem die ſancti Aquilæ, cuius laudes B. Lucas in actis Apoſtolorum deſcripſit, fuit enim Apoſtoli Pauli diſcipulus, & hoſpes, ab illo rebus diuinis inſtructus, itaq; errorem Dæmonum reſpuens ſacerdos, & martyr paſſionum Chriſti effectus coronam ab illo accepit.

Die XV.

Sanctorum martyrũ Cyrici & Iulittæ. Hic fuit ſub Diocletiano Imperat: ex vrbe Iconio, quæ propter imminẽtem perſecutionem celeberrimum Cyricum tres annos natum accipiens, venit Seleuciam. ſed cùm illic quoque eandem Chriſtianorum perſecutionem inueniſſet, migrauit Tarſum Ciliciæ, vbi Alexander quidam Præſes immanis & ferox, Chriſtum inuocantes homines cruciabat, à quo Iulitta comprehenſa torquebatur, extracto ex eius manibus puero, conatus Præſes illum blanditijs allicere. cùm non poſſet eum flectere, ad matrem intentis oculis ſpectantem, & balbutiente voce Chriſti nomen inuocantem, & Præfectum ipſum deſpicientem. Nihilominus tamen cum Præſes amplius conaretur illum ad ſe trahere, puer in eius ipſius ventrem calce extenſa, iudicis iram in ſe ita concitauit, vt de gradibus tribunalis deiectũ ad parietem, eius caluariam alliſam comminui fecerit. Itaq; beatam animam ſanctus puer emiſit. ſancta verò Iulitta poſt multos cruciatus Chriſtum ipſum abiurare non paſſa, capite obtrũcato certaminis palmam conſecuta eſt.

Eodem die ſancti martyris Abudemij ſub Diocletiano Imperatore ex Inſula Tenedo, qui detentus cum cogeretur Chriſtum abnegare, & execrabiles victimas de-

guſtare, nec id facere pateretur, flagris cæſus, & multa alia tormenta perpeſſus in Chriſtianæ Confeſſionis conſtantia permanés, beata martyrij corona donatus, migrauit ad Dominum.

Eodem die Natalis ſancti martyris Antiochi. hic fuit ex vrbe Sebaſtia medicinæ artis peritus, qui detentus ab Adriano Præſide, & ob Chriſtianæ fidei profeſſionem in ardentem lebetem iniectus, & alia tormenta perpeſſus, obtruncatus eſt; Ex cuius iugulo lac proſilijt, quod miraculum, Cyriacus, qui eius caput abſciderat, cum vidiſſet, libere Chriſtum ipſum confeſſus, & Idolis Adriani Præſidis Anathema pronunciaſſet, & ipſe obtruncatus eſt capite, & appoſitus S. Antiocho.

Eodem die ſanctarum martyrum Valentinæ & Theæ, quæ fuerunt ex Ægypto ad vrbem Diocæſaream deductæ, Firmiliano Iudici oblatæ, Chriſti veri Dei noſtri cófeſſæ nomen, ſiniſtris pedibus combuſtis, & dexteris oculis effoſſis, gladio & igne conſummatæ ſunt. cumq; illis alij multi viri & mulieres Chriſti nomen confeſſæ martyrium pertulerunt, è quorum numero Beatus Martyr Paulus poſt latam ſententiam, vt gladio percuteretur, ſtans & orans pro Chriſtianis, pro Iudæis, pro Samaritanis, pro Græcis, pro alijs quoq; gentibus, vt ad verbi Dei notitiam venirent, & Chriſtianorum perſecutio ceſſaret, ad miſericordiam & lachrymas omnes attraxit. Itaq; capite obtruncatus eſt.

Eodem die ſanctorum martyrum Oneſiphori & Porphyrij ex vrbe Iconio, quorum Oneſiphorus fuit diſcipulus Pauli Apoſtoli, cum primum in vrbem illam veniſſet, & hoſpitio in eius domo acceptus eſſet, à quo cum tota familia baptizatus eſt, cumq; B. Apoſtoli doctrina ſalutari eruditus eſſet, multos ad Chriſti fidem & ipſe conuertit.

Quam-

Digitized by Google

Quamobrem apud Helleſpontum ſub Hadriano Procō-ſule propter Chriſtianæ fidei confeſſionem verberatur vehementiſſime, & cum Porphyrio ſeruo Chriſtiano homine ferocibus equis alligatus, & ad quatuordecim milliaria tractus, ſpiritum Deo tradidit, vna cum illo, & B. Porphyrius omnia pro Chriſti fide certamina conſtanter ſuſtinens, migrauit ad Dominum.

Die XVI.

Natalis Beati martyris Athenogenis Epiſcopi Pidachthoes ex vrbe Sebaſtia ſub Imp. Diocletiano, qui detentus à Philomarcho Præſide cum decem diſcipulis ſuis, multa tormenta cum illis ipſis paſſus, gladio percuſſus, capite obtruncatus, quieuit in Domino.

Eodem die Sancti martyris Fauſti, qui ſub Decio Imp. propter Chriſtianæ fidei confeſſionem comprehenſus, & libere Chriſtum ipſum profeſſus, cruci affixus, & ſagittis vulneratus, cum quinque dies in cruce cōſtanter permanſiſſet, in manus Dei ſpiritum commendauit.

Eodem die Celebritas ſanctorum ſexcentorū triginta Patrum quartæ ſynodi œcumenicæ in vrbe Chalcedone, tempore Martiani Imperatoris.

Die XVII.

Sanctæ martyris Marinæ. Hæc fuit ex Antiochia Piſidiæ, filia Ædeſij ſacerdotis Idolorum, quæ oblata Olybrio Præſidi, multis tormentis cruciata, Chriſtum non negauit, poſtremo capite abſciſſo martyrij coronā ſuſcepit.

Eodē die S. martyris Hyacinthi apud Amaſtridē. Hic ad Caſtriſium Præſidem, & Amaſtridis vrbis magiſtratus cum ductus eſſet, Chriſtianam fidē profeſſus verberatur vehementer, euulſiſq; dentibus, per mediam vrbem funibus trahitur, & acutis calamis vulneratur, poſtea cōiectus in carcerem, Deo ipſi ſpiritum commendauit.

Eodem die ſanctæ martyris Theodotæ. Hæc ex vrbe

Digitized by Google

Conſtantinopoli; cum ex facultatibus ſuis tres ſanctas imagines fieri curaſſet, vnam Chriſto Domino, alteram Dei Genitrici, tertiam ſanctæ Anaſtaſiæ, reliquas opes pauperibus & orphanis diſtribuit, cumq; poſt multã virtutis exercitationem beata Theodota, cũ multis alijs religioſis fœminis pro ſanctarum imaginum cultu ſeruãdo laborarent, Impij Leonis Imp. iuſſu gladio percuſſa cõſummata eſt.

Die XVIII.

Sancti martyris Æmiliani. hic fuit ex Duroſtolo vrbe Myſię, ſerui Græci cuiuſdã, tẽporibus Iuliani Apoſtatę, & Capitolij. Cũ vero Chriſtũ coleret, & Idola execraretur, nactus opportunũ tẽpus, arrepto malleo, ingreſſus in templũ idolorũ ſimulacra omnia cõtriuit, & ſacrificia diſperſit, adiẽſq; Præſidẽ, ſe ipſum denunciauit, qui verberatus, & ni fornacem ignis iniectus ſpiritum Deo cõmendauit.

Die XIX.

Natalis ſancti Patris noſtri Dij, & B. Macrinæ ſororis Baſilij magni. fuit Dius ſub Theodoſio magno apud Antiochiã Syriæ in virtutis exercitatione plurimũ profecit, cumq; diuina reuelatione veniſſet Conſtantinopolim, locum delegit, in quo monaſterium ædificauit, multis pecunijs ab Imperatore ſuppeditatis quibus opus ipſum perfici poſſet, quin etiam Atticus Patriarcha illũ cogens preſbyterum ordinauit; qui cum eſſet ſanctitate præditus, diuina virtute atq; inuocatione Chriſti operat⁹, migrauit ad Dominum. Sancta vero Macrina ſpecie corporis, & morum probitate ornata, iuncta quidem eſt ſponſo, ſed antequã couenirẽt, ille mortu⁹ eſt, cumq; ipſam multi coniugẽ habere cuperent, maluit viduitatẽ ſeruare, quã iterũ nuptias ſubire. Itaq; omni mundana cõmixtione ſeipſam ſeparãs cũ matre viuebat, diuinis rebus vacans ſecũdæ matris loco filios poſt ſe natos nutriens. Cum enim decem eſſent filij, hæc omniũ fuit prima, quæ cũ fratre Gregorio de anima

ma philoſophata, ad extremũ religioſam & ſanctã vitam ducẽs, migrauit ad Dom. *Die XX.*

Natalis beati Prophetæ *Eliæ*, qui de cœlo ignem detulit, pluuiam detinuit annis tribus, & menſibus ſex, duos quinquagenarios combuſſit, in monte Choreb Deum vidit, Iordanem ſcidit melote, & in cœlum curru igneo aſſumptus eſt. *Die XXI.*

Natalis beatorum patrum Ioannis & *S*imeonis, qui propter Chriſtum cognomento Salo, hoc eſt ſtultus appellatus. Hi duo fuerunt ex vrbe *E*deſſa Syriæ, Imperatore Iuſtino iuniore, qui diuino deſiderio cõmoti, profecti ſunt ad ſanctam ciuitatem, vbi cum viuificæ crucis lignum adoraſſent, in monaſterio ſancti *G*eraſimi à ſancto Nicone illius Manſionis *P*ræpoſito, ſuſcepto habitu, monachi effecti ſunt, atq; illinc ante ſeptimum diem egreſſi, eremum adierunt, vbi quadraginta annos omnem vitæ duriciem exercuerunt. & Ioannes quidem remanſit in eremo, beatus vero Simeon reuerſus eſt in ſanctam ciuitatem, vbi cũ viuificum Chriſti ſepulchrum adoraſſet, & Deum ipſum precatus eſſet, vt Mundum & homines lateret quandiu in hac vita ſuperſtes eſſet, ad vrbem Emeſam venit, vbi per ſimulationem ſtultitiæ multis editis miraculis requieuit in Domino. quo tempore poſt obitum, quantæ ſanctitatis eſſet, cognitus eſt. Cum enim duo pauperculi homines ſine vlla funebri cura, illotum, thuris, & pſalmodiæ omnino expertem ad ſepulchrum efferrent, Hebræus quidam multã pſalmodiam audiẽs, proſpexit è domo in qua erat, vt videret quinam eſſent pſalmorum cantores, cumque à duobus pauperculis hominibus ſanctum illum vitum efferri vidiſſet, animaduertens quod Angeli eſſent, qui pſalmos canerent, beatus inquit, es *S*alo, qui cum non homines pſallentes habeas, Angelos habes hymnos canentes. *P*oſt aliquot dies, veniẽs Ioannes amicus & mona-

monaſticæ exercitationis ſocius inuenit beatum Simeonem migraſſe ad Dominum, cumque ſanctus Ioannes paucos poſt dies requieuit in Chriſto.

Eodem die ſancti Prophetæ Ezechielis.

Die XXII.

Natalis ſanctæ Mariæ Magdalenæ.

Die XXIII.

Sacroſancti martyris Phocæ. Hic fuit ſub Traiano Imperatore, vitæ innocentia & virtutum ſplendore inſignis. Qui adductus ad Africanum Præſidem, libere Chriſtum prædicãs eius fidem docebat. Cũ verò Africanus Chriſtum blaſphemare cœpiſſet, & ſanctum Phocam affligere, facto terræmotu cadens cum ſuis militibus exanimus iacebat, quem beatus Phocas ab ipſius vxore rogatus à mortuis ſuſcitauit, ductus vero ad Traianum Imperatorem ſuſpenſus eſt ac laniatus, ſed in Chriſti confeſſione perſiſtens, in ardentem fornacem inijcitur, vnde illæſus egrediens, in lauacrum valde feruidum immiſſus eſt, Deumq; precatus emiſit ſpiritum.

Eodem die Natalis beatorum martyrum Apollinarij, Vitalis Epiſcopi Rauennatis, Apollonij Romani, & ſancti martyris Eugenij.

Eodem die ſãctorum martyrum Trophimi, Theophili & ſociorum, qui ſub Diocletiano iniquo & Tyrannico Imperatore, cum eius voluntati obtemperare, atq; impuris ſimulachris immolare, & Chriſtum ipſum abnegare non paſſi, lacerati ſunt & lapidibus percuſſi poſtea fractis cruribus in ignem iniecti, ex quo incolumes ſeruati, gladio percuſſi ſunt.

Bulgariam. Eodem die commemoratio eorum, qui ſunt apud Vulgariam interfecti ſub Nicephoro Imperatore Patre Stauratij, nono anno eius imperij, quorum alij letalibus plagis acceptis, à vita diſceſſerunt, alij viuentes capti,

cùm

Digitized by Google

cùm Chriſtum abnegare nō paterentur, multipici & acerbæ morti ſubiecti ſunt. alij enim enſe obtruncati, alij funibus vincti, & ſuſpenſi ſuffocati ſunt, alij ſagittis vulnerati expirarunt, alij carceribus & fame conſumpti, martyrij corona donati ſunt.

Die XXIV.

Sanctæ martyris Chriſtinæ, quæ fuit ex Vrbe Tyro Vrbani cuiuſdam Ducis exercitus filia, quæ propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, cùm Patris Idola confregiſſet, & pauperibus diſtribuiſſet, aurum & argentum ex quibus Idola ipſa confecta erant, varijs ſupplicijs à Patre ſubijcitur, poſtremo à Iuliano quodam Præſide, venenatis ſerpentibus tradita eſt, abſciſſis mammis, & lingua, quę omnia forti, & conſtanti animo perpeſſa, Deo ſpiritum commendauit.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Menei, & Capitonis.

Die XXV.

Natalis ſanctæ Annæ matris Beatæ genitricis Dei Mariæ.

Eodem die ſanctæ Eupraxiæ filiæ Antigoni cuiuſdam ſenatorij ordinis & Eupraxiæ ſub Theodoſio Imperatore cuius erat conſanguinea; mortuo autem Antigono mater Eupraxia Theodoſio illam commēdauit, qui ſenatorio cuidam viro deſpondit; illa verò diſcedēs cum matre in Thebaidem Ægypti profecta ad monaſterium ingreſſa, in quo erãt virgines centum & quatuor, parem Angelis vitã ducentes, æmulata earum virtutem à monaſterio ipſo diſcedere paſſa non eſt: erat autem tūc virgo ſexdecim annos nata: mater verò illinc diſcedēs Orientis monaſteria obeundo poſſeſſiones multas & beneficia indigentibus contulit. Poſthæc cum in morbum incidiſſet,

m reuerſa

Digitized by Google

reuerſa eſt ad manſionem, in qua filiū reliquerat, cumq; omnes facultates ſuas filiæ commiſiſſet, requieuit in Domino. Eupraxia verò cū bona omnia pauperib⁹, & Eccleſijs Dei diſtribuiſſet, monaſticæ vitæ exercitationem egregiò amplexa, tantum in virtute profecit, & neceſſitates corporis ſubiugauit, vt per quadraginta quinq; dies immobilis ſteterit, intentis ad cœlum manibus. Itaque propter excellentem virtutem beata Eupraxia miraculorū gratiam accepit, qua multos à varijs languoribus liberauit, & ipſa beatum finem aſſecuta, ad Dominum tranſlata eſt.

Eodem die ſanctæ Olympiadis, quæ fuit ſub Imperatore Theodoſio, Arcadio, & Honorio filijs, Aniſij ſecundi Comitis filia, neptis Ablauij Præfecti, ſponſa paulisper Nebridij, qui fuit ex numero Præfectorum. Cum autem adhuc eſſet virgo, eius viro ante copulam de medio ſublato, & virgo ſimul & vidua remanſit, omne tempus tranſigens in ieiunijs, & orationibus, & pauperum beneficentia. Itaque omnes opes ſuas in curam Chriſti ſacerdotum exhauſit, præſertim in ſanctum Ioannem Chryſoſtomum, quem præcipuè honorabat.

Die XXVI.

Sancti martyris Hermolai, & ſociorum. Sanctus Hermolaus, & ſocij eius, Hermippus, & Hermocrates, ex clero Nicomedienſis ſanctæ Eccleſiæ fuerè preſbyteri, ſuperſtites relicti ex ijs ſanctis qui à Maximiano Tyranno in Eccleſia combuſti ſunt, qui denunciati, quod Pantaleemonem occultaſſent, ad Maximianum ducti cùm Chriſtum Deum verum confeſſi prædicaſſent, obtruncati ſunt.

Eodem die Natalis beatæ martyris Paraſceues, quæ fuit Antonino Imperatore ex oppido quodam in finibus

bus antiquioris Romæ Chriſtianis parentibus genita, quæ delata quod Chriſtianam fidem coleret, multis tormentis cruciata in confeſſione perſeuerans, gladio percuſſa, ſpiritum ad ſempiternas manſiones tranſmiſit.

Die XXVII.

Natalis beati martyris *Pantaleemonis*, qui fuit ex vrbe Nicomedia, patre *Euſtorgio* Gentili, & matre *Eubula* Chriſtiana, medicinæ artis perit⁹, ab Hermolao Preſbytero, Chriſti fidem edoctus, & propter eius cõfeſſionem, minas, verbera, carcerem tetrum atque incendium perpeſſus ad cœleſtem patriam migrauit.

*E*odem die commemoratio beatæ Anthuſæ ſub Conſtantino Imperatore cognomento Copronymo. Hæc religionis cauſa relinquens parentes, in montibus, & ſpeluncis verſabatur, Cum vero monachus quidam preſbyter ad Martinci loca ſe contuliſſet, beata Anthuſa ad eius imitationem excitata, tam magnos in virtute progreſſus fecit, vt ad ardentem clibanum ignis, ipſius iuſſu ingreſſa, nihil paſſa exierit incolumis. Multis autem miraculis à Deo ipſo digna effecta, cùm imaginem Chriſti coleret, illam abnegare Copronymus cogebat. itaque flagris cædi iuſſit fratrem conſobrinum, quem beata illa virgo ad ſãctarum imaginum venerationem hortabatur: poſtea & ipſam quoq; crudis neruis verberauit, quæ ſacras imagines ſupra caput accenſas ſuſcepit, mox in exilium mittitur, & Reginæ in partu vehementer laboranti fore prędixit, vt duos liberos fœminã & marem gigneret, prænũ-

Digitized by Google

ciens vtriuſq; vitam & ſtatum; Quamobrem Regina ipſa Monaſterijs, quæ ſub illa erant, beneficia multa contulit, & Tyrannus ipſe à conatu abſtinuit. ita virtus ipſa ſcit & feras manſuefacere. Cum igitur tam religioſe vixiſſet, in ſumma ſenectute acceſſit ad Dominum.

Die XXVIII.

Natalis Beatorum Prochori, Nicanoris, Timonis, & Parmenæ. Hi cum eſſent ex numero ſanctorum Apoſtolorum in diuerſis locis propter Chriſtianæ fidei prædicationem, ab impijs perſecutionem paſſi, eò quod Chriſtum Dominum filium Dei, & perfectum hominem eſſe confiterentur, martyrij coronam aſſecuti ſunt.

Eodem die Sancti martyris Euſtathij apud Ancyram. Hic cum eſſet miles adductus ad Corneliũ Ancyræ Præſidem, interrogat⁹ libere Chriſtum cõfeſſus eſt; quamobrem verberatur, & talis perforatis, funibus comprehenſus, tractus eſt ex vrbe Ancyra vſq; ad flumen Sangarum, ſequente & ſpectante ipſo Præſide, illic in arca incluſus in flumen deiectus eſt, ſed diuino nutu factũ eſt, vt Angelus Dei arcam ipſam ad continentem terram extraxerit. Itaque inuentus eſt ſanctus ille incolumis canens pſalmum illum: Qui habitat in adiutorio Altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur, & quæ deinceps ſequuntur. Hæc cum cognouiſſet Præſes erubeſcens, educto gladio ſeipſum interfecit: Sanctus vero Martyr orans, & diuinũ donum participans per columbam è Cœlo volantem ad ſe miſſum, in ſancti illius Angeli, qui aſtiterat manus ſpiritum commendauit: eius autem corpus in vrbe Ancyra depoſitum eſt.

Eodem die Natalis ſancti martyris Acatij. & Commemoratio Encæniorum templi ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ. Et certamen ſanctorum Martyrũ Quintiliani, Dadæ,

dæ, Maximi, & Callinici. ſanctus martyr Acatius fuit temporibus Licinij, cui oblatus, & Chriſtianum ſe eſſe confeſſus, ſupenſus laceratur, poſtea traditur Terentio *Tribuno*, à quo in ardentem ſartaginē inijcitur, pice, oleo, & ſeuo plenam, vnde ereptus Præſidem, Apameam, & Apolloniam proficiſcentem ſequi iuſſus eſt. Poſtea in templum Idolorum adductus, oratione Idola omnia cōtriuit: mox Tribuno traditus verberatur vehementer, & feris obijcitur; Cumq; fornacem ardentem introiſſet, illæſus permāſit, ſed cum Zelicinthius quidam frigidam eſſe fornacem opinatus, acceſſit, vt ſciret quonam modo res ſe haberet, ſtatim combuſtus in cinerem redactus eſt. Poſt hęc datur Poſidonio qui ferreum onus illi imponēs duxit in vrbem Miletum, vbi rurſus Idola cōminuit, ad hæc capite obtruncato ſanguis, & lac ex plaga ſcaturiuit, Leontius vero presbyter Sancti martyris reliquias in domo cuiuſdam nomine Dorymedontis in vrbe Synadonenſi repoſuit.

Die XXIX.

Natalis Beati martyris Callinici, qui genus duxit ex Cilicia egregijs moribus in Dei timore à puero educatus multos docuit viam ſalutis. Itaq; Idolorum errore detentos homines admonebat, vt rebus illis vanis abſtinerēt, & vniuerſarum rerum Creatorem Chriſtum agnoſcerent. quamobrem comprehenſus ad Præſidem Sacerdonem ductus omnium generum tormentis ſubijcitur, & crepidis ferreis rectos clauos habentib⁹ calceatus iuſſus eſt ante equos Præſidis currere vſq; ad vrbem Gangram, diſtātem ſtadijs octaginta. cum vero ſiti qui illum ducebāt detenti nō poſſent vlteri⁹ progredi, orans martyr ex petra aquā eduxit, quæ ad hanc vſq; diem ſcaturit: vbi vero *Gangram* venit; in caminum ignis iniectus, ſpiritum Deo tradidit.

Eodem die Sanctæ martyris Theodotæ & filiorum. Hæc fuit ex vrbe Nicæa, admodum pietatis & Dei Præceptorū ſtudioſa, filios erudiens diſciplinam Domini, iiſdem temporibus quibus & Sancta martyr Anaſtaſia viuebat; detenta vero à Leucaito Præſide cuius nuptias ipſa recuſauerat, ob eam præcipue cauſſam, miſſa eſt ad Nicetium Præfectum Bithyniæ à quo ſimul cum tribus filijs in caminum ignis iniecta, martyrio coronata eſt.

Die XXX.

Natalis ſanctorum Apoſtolorum Silæ, & Siluani, ac ſociorum qui in vrbe Chalcedone, & Gallia, atque in orbe terrarum Chriſtianæ fidei verbum prędicantes multos ab impietate ad veri Dei notitiam cōuerſos baptizarunt, & in pace animas Deo ipſi reddiderunt.

Eodem die certamen ſanctæ martyris Iulittæ, quæ fuit ex vrbe Cæſareæ Cappadociæ, quam & Baſilius magnus encomijs honorauit. Hæc cum cupiſſet apud præſidem Cæſareæ quendam iniquum hominem accuſare, quod agros, villas, & pecora iniquè ac per fraudem alienas facultates ad ſe transferret, calumniatoribus, falſis teſtibus & iudicum corruptionibus innitens; ſtatim ab iniquo illo obiectum eſt, quod eſſet Chriſtiana, & propterea non conueniret, illam rerum publicarum participem fieri, quippe quod Imperatorum Deos non coleret. illa vero terrena omnia contemnens, Valeat, inquit, vita hæc & huius mundi gloria, ego enim verum omnium creatorē & opificem non negabo. atque illico iniquus Iudex igni eam tradidit: fornax vero continens ſanctæ martyris corpus, tanquam thalamus quidam effulgens, animam ipſam ad cœleſtem Choream tranſmiſit; Precioſum vero eius corpus incorruptum, omnibus Chriſtianę fidei cultoribus ſeruauit.

Die

Digitized by Google

Die XXXI.

Natalis Beati Eudocimi iunioris, qui ſub Imperatore Theophilo, Chriſti Domini oſore, claris ortus parentibus, erant enim Patritij, Orthodoxæ fidei cultores, Baſilius & Eudocia, Cappadoces genere, quorum virtutem ſequens probatæ fidei, & vitæ Eudocius eleemoſynas quam plurimas quotidie largiebatur, ſanctis Eccleſiis præclara dona offerens, viduis, & orphanis ſubueniens. Denique Beatus ille iuxta Dei præcepta viuens, omne virtutis genus exercens, corporis infirmitate detent⁹, ſpiritum Deo tradidit, eius vero conſanguinei, prout ab illo iuſſi fuerant, cum indumentis, & calceis, illum ſepelierunt, multis à Deo ipſo decoratum miraculis. Et corporis quidem ſancti tranſlatio facta eſt ſexto die menſis Iunij, dormitio vero trigeſimo primo Iulij.

AVGVSTVS.

Menſis Auguſti die primo.

COMMEMORATIO ſanctorum Machabęorum, Eleazari, Solomonidis, & filiorum, qui fuerunt ſub Antiocho filio Seleuci, à quo tota gens Hebræorum perdita, & in ſeruitutem acta eſt, extat in eorum laudem ſancti Gregorij Nazianzeni oratio.

Eodem die Commemoratio ſanctorum nouem martyrum apud Pergem Pamphyliæ paſſorum, Leontini, Attij, Alexandri, Cindei, Mneſithei, Cyriaci, Meneij, Catuni & Euclæi: omnes hi temporibus Diocletiani Imper. & Flauiani Præſidis apud Pergem Pamphyliæ, inde vſque à maioribus Chriſtiani, ex quibus Meneus erat faber, reliqui

qui vero Agricolæ, ſed omnes vnam mentem & ſententiam habentes martyrij certamen ſubierunt, itaq; nocte quadam templum Dianæ ingreſſi, idola, quæ illic erant, ſubuerterunt, quamobrem comprehenſi ac verberati & ferreis vnguibus laniati, feris obiecti in Chriſti confeſſione perſeuerantes, obtruncati ſunt.

Die II.

Natalis beati Stephani *Papæ* Romani, qui ſub Valeriano & Gallieno Imperatoribus propter perſecutionem deliteſcens, ad ſe venientes gentiles baptizabat; cùm vero comprehenſus in carcere detineretur, ordinauit *Preſbyteros*, Diaconos, & lectores illic, & Nemeſij cuiuſdam *Tribuni* filiam curatam, & ipſam & eius patrem Nemeſium baptizauit, quem & Diaconum fecit. baptizatus etiam ab eo fuit *Sem*pronius Nemeſij ſeruus & Olympius cum *Ex*uperia vxore, & Theodulo filio, qui & baptizati ſunt à ſanctiſſimo Papa *St*ephano inter viam Latinam & Appiam, quorum ſanctas reliquias collegit beatus Pontifex. poſt hęc *Se*mpronius, Olympius, *Ex*uperia, & *T*heodul⁹ ad ſtatuam Solis ducti obtrũcati ſunt, quos in monumento depoſuit beatiſſimus *St*ephanus; qui cum eſſet quæſitus, non eſt inuentus, latuerat enim paulo ante propter ſalutem eorum, qui per ipſum crediderant: detenti ſunt autem pro illo eius diſcipuli numero duodecim quorum nomina hæc ſunt Bonus, Fauſtus, Maurus, Primitiuus, Columnioſus, Ioannes *Ex*uperantius, Cyrillus, Honoratus, Theodoſius, Baſilius & Caſtus, qui ſtatim ſunt obtruncati & ſepulti à Tertullo quodam Chriſtiano, quem beatus Stephanus *Pre*ſbyterum ordinauit, & *S*aputius Tribunus, paulo poſt ſuſpenſum & neruis cæſum igne combuſſit. poſt hæc ductus eſt ad examen beatus Stephanus ad templum

Martis

Martis quod precibus ſuis deſtruxit, poſtea ſacro miniſterio inſeruiens obtruncatus eſt, cũ quo & Tarſitius Dominicum corpus ferens, in ligno extẽſus, interfectus eſt. Poſt ſanctum Stephanum, ordinatus eſt Põtifex *Sixtus*, interfectus & ipſe poſtea cum ſanctis martyribus Laurentio & Hippolyto.

Die IV.

Natalis ſanctorum ſeptem in vrbe *E*pheſo dormientium Maximiliani, *E*xacuſtodiani, Iamlici, Martiniani, Dionyſij, Ioannis & Conſtantini,

*E*odem die relatio ſanctarum reliquiarum Beatæ matris noſtræ, & martyris *E*udociæ.

Eodem die Natalis beati martyris *E*leutherij, qui fuit ex ciuitate Byzantio, vnus ex ordine ſenatorio, conuerſus autem ad Chriſti fidem baptizatus, & Chriſmate vnctus ſacramentorum particeps factus eſt, quem cum Imperator Maximianus Chriſtianum eſſe cognouiſſet, gladij ſupplicio ſuppoſuit.

Eodem die Natalis beatæ martyris IA & ſociarum. Hæc ſub Sapore Rege *P*erſarum, prouectæ ætatis fœmina, comprehenſa cum nouem millibus Chriſtianis captiuis, à Principibus Magorum varijs tormentis, & acerbis cruciatibus traditi ſunt, cum quibus & beata IA fortiter & conſtanter perſeuerans, gladio percuſſa, martyrio coronata eſt.

Die V.

Natalis beati martyris *E*uſignij, qui cum eſſet Antiochenus genere, & miles ſub Conſtante Chloro patre Magni Conſtantini, peruenit vſq; ad Apoſtatæ Iuliani tempora, annum agens centeſimum & decimum, qui annos ſexaginta ſeptem in militia excelluerat. Hic ante Iulianum conſtitutus ad examen, Imperatorem ipſum, vt patriæ pietatis deſertorem redarguit, quippe, qui ho-

Digitized by Google

nomen ipſius Dei ad Idola vana tranſtuliſſet. Hæc cum diceret, & magni Conſtantini virtutem commemoraret, alijs quidem prudens longa ætate & vſu rerum viſus eſt; ſed Iulianus eum irridens, enſe caput abſcindi iuſſit. Itaq; eius ipſius in Chriſto martyrium completum eſt.

Eodem die ſanctorum duorum martyrum Cattidij & Cattidiani, qui propter Chriſtianæ fidei confeſſionem lapidati in cœlum aſcenderunt.

Eodem die commemoratio ſanctæ Nonnæ matris ſancti Gregorij Theologi in pace quieuit.

Eodem die Natalis beati martyris Sobelis Ægyptij, qui perſeuerans in Chriſti cõfeſſione conſummatus eſt.

Die VI.

Transfiguratio Domini noſtri Ieſu Chriſti, quam ſancta Eccleſia ſolenniter celebrat.

Die VII.

Natalis beati martyris Dometij *Perſæ*, qui temporibus Conſtantini Magni, cùm eſſet Perſa genere, inſtructus à Chriſtiano quodam Abáço relicta patria impietate veniens in vrbem Niſibenam, baptizatus, & Monachorum habitu indutus, propter Chriſtianæ fidei confeſſionem à Iuliano Apoſtata cum duobus diſcipulis lapidatus martyrij coronam ſuſcepit.

Die VIII.

Commemoratio ſancti Æmiliani Epiſcopi Cyzici. Hic propter ſãctarum imaginum cultum, multas ærumnas perpeſſus in exilium ab impio Imperatore Leone miſſus, accepta cõfeſſionis corona dormiuit in Domino.

Eodem die certamen Sancti martyris Marini ſenis, qui ſub Diocletiano Imperatore, & Præſide Lyſia ex vrbe Anazarbo, Chriſti fidem profeſſus, iubente Lyſia flagris cæditur, in carcere concluditur, ad interrogatio-

nem

Digitized by Google

nem poſtero die ductus, cũ ſacrificare recuſaret, in ligno ſuſpenſus laniatur; poſtremo ſuperatis omnibus tormẽtis obtruncatur, cuius corpus canibus & feris proiectum Xanthias & Sapritius collectum ſepelierũt extra vrbem Anazarbum, in agro Randano, in laudem & gloriam Patris, filij, & Spiritusſancti, Amen.

Eodem die commemoratio ſancti Myronis Epiſcopi Cretæ, cognomento Thaumaturgi. hic natus in Aurace vrbe Cretenſi propè Cnoſſum, diuina pietate ornatus, præcipuè verò miſericordia, atq; in pauperes charitate inſignis, ordinatuſq; Presbyter in ſãcta Dei Eccleſia, poſteà verò & Epiſcopus conſtitutus, multis miraculis editis annum propè centeſimum agens, migrauit ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Theodori Præpoſiti Oroborum, qui à pueritia crucem Domini tollens in montibus & ſpeluncis ac vallibus ſolitariam vitam duxit. itaque vt vnguentum precioſum atque incenſum Domino in odorem ſuauitatis oblatum, in pace quieuit.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Eleutherij, & Leonidis, qui propter fidem Chriſti igne cõſummati ſunt.

Eodem die ſanctorum decem Monachorum qui ex Ægypto ad eremum ſecedentes in pace quieuerunt.

Eodem die certamen ſancti Apoſtoli Matthiæ, qui vnus ex ſeptuaginta connumeratus eſt cũ duodecim Apoſtolis pro Iuda Iſchariothe, prædicauit autem Euangelium in Æthiopia, vbi multis pro Chriſti fide ſuperatis tormentis, ſpiritum Deo tradidit.

Die IX.

Natal: beatorũ X. martyrũ, qui propter ſanctam imaginẽ ſaluatoris noſtri Ieſu Chr: in aurea porta cõſtitutã martyrium

Digitized by Google

tyrium paſſi ſunt, quorũ nomina hæc ſunt, Iulianus, Martianus, Ioannes, Iacobus, Alexius, Demetrius, Photius, Petrus, Leontius, & Maria Patritia. omnes hi ſub Leone Imperatore Impio pro defenſione ſanctarum Imaginum, multas ærumnas perpeſſi, & varijs tormentis ſuperatis, poſtremo gladio percuſſi, martyrio coronati ſunt.

Eodem die Natalis ſancti martyris Antonij Alexandrini, qui propter Chriſti confeſſionem in fornacem ignis iniectus, ſpiritum Deo commendans coronatus eſt martyrij corona.

Eodem die Inuentio venerabilis, & non manu factæ Imaginis, conſcriptæ à ſancto patre noſtro Gregorio Epiſcopo Nyſſeno, cuius intercesſionibus Deus miſereatur noſtri.

Die X.

Sanctorum martyrum, Laurentij Archidiaconi, Sixti, qui fidem Chriſti profeſſi in vrbe Roma ſub Decio Impetore martyrium paſſi ſunt.

Die XI.

Sancti martyris Eupli, qui ſub Diocletiano Imperatore ex Catana vrbe prouinciæ Siciliæ accuſatus apud præſidem Caluiſianum, quod Chriſti fidem coleret, manibus & pedibus ad genua vinctis ſuſpenſus in ligno recto, ferreis manibus laceratus, poſteà malleis ferreis eius crura contuſa ſunt, & in carcere conſtitutus, ſola oratione, fontem aquæ in carcere ſcaturire fecit, poſtremo percuſſus gladio quieuit in domino.

Eodem die dies feſtus Encæniorum perpulchri, & venerabilis, & diuini templi ſanctiſſimæ dominæ noſtræ genitricis Dei miſerantis Mariæ.

Eodem die narratio de non manu facta imagine domini noſtri Ieſu Chriſti, temporib9 Tyberij Imperatoris.

Die

Digitized by Google

Die XII.

Natalis ſanctorum martyrum Photij & Aniceti, qui ſub Diocletiano Imperatore apud Nicomediam Chriſti confeſſi, multos, & varios cruciatus pertulerunt.

Eodem die Sancti martyres Pamphilus & Capito, martyrium pro Chriſto paſſi ſunt.

Die XIII.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Maximi confeſſoris, qui ſub Imperatore Conſtantino Pogonato, ſummus Philoſophus, vita & ſermone illuſtris, relictis omnibus factus eſt monachus, qui cum vidiſſet Monothelitarum hęreſim augeri, Zelo diuino commotus, Romam profectus eſt, ſanctiſſimum Papam Martinum hortatus, vt localem ſynodum congregaret, & Monothelitarum hæreſim Anathemate damnaret, hic & libros aduerſus illam ipſam edidit. Diſcedens autem Roma cum duobus Anaſtaſijs diſcipulis ſuis, redijt Conſtantinopolim, vbi ad reddendas rationes vocatus à ſenatu, qui cum Imperatoris hæreſi ſentiebat: cum veritatis aſſertione illos argueret, à conſeſſu rapitur, & in cuſtodia includitur, poſtea in Thracia ablegatur, ad hęc manus, & lingua abſciſſa eſt, alijſq; cruciatibus ſuperatis plenus dierum requieuit in Domino, & depoſitus in monaſterio ſancti Arſenij.

Eodem die Commemoratio Beatæ Reginæ conditricis venerabilis monaſterij omnipotentis Saluatoris noſtri Chriſti Irenes, quæ poſt ſuſceptum ſanctum, & Angelicũ habitum appellata eſt Irene monacha.

Die XIIII.

Certamen ſacroſancti martyris Marcelli Epiſcopi Apameæ Syriæ. Hic ſub Theodoſio magno Imperatore, ex Inſula Cypro mundani magiſtratus regimen diſponens

Digitized by Google

ita ſe geſſit, vt omnes in admiratione̅ ſui excitaret, poſtea factus eſt Pontifex Apamiæ Syriæ, quam vrbem cum idolorum ſuperſtitioni addictam vidiſſet, illam deſtruere aggreſſus eſt: Sed cum Iouis impuri templum illic eſſet, quod plurimis machinis vſi ſubuertere non poterant, dæmone quodam impediente, quo minus templum deſtrueretur, beatus Marcellus aquam accipiens, & ſanctificans aſperſit lignorum congeriem, & ſtatim ignis accenſus, templum illud Idolis addictum combuſſit. Quare gentiles in furorem concitati ſanctum virum comprehenſum in igne conſummarunt.

Eod. die commemoratio ſancti prophetæ Michææ.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Vrſinij, qui ſub Maximiano Imperatore ex vrbe Sibento, vrbe exiſtente ſupra Illyricum, delatus apud Imperatorem, traditus eſt Præſidi; cumq; in confeſſione ſtabili conſtanter permaneret, neruis boum verberatur: poſtea lineis funibus oleo perfuſis inuolutus, ſulfure & reſina conſperſus ſuccenſus eſt. Poſtremo lata ſententia, ſanctus Vrſinus à Valente delatore, ſtricto gladio interfectus eſt. Itaq; martyrio functus, à fideli quadam muliere Simplicia ſepulturæ traditus eſt.

Die XV.

Sacra Dormitio ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ.

Die XVI.

Certamen Sancti martyris Diomedis, ex Tarſo Ciliciæ ortus claris parentibus, qui Diocletiano Imperatore relicta Tarſo, venit Nicæam Bithyniæ, vbi propter Chriſtianæ fidei profeſſionem accuſatus eſt, cumq; Imperatoris iuſſu quidam ad eum comprehendendum acceſſiſſent, mortuum inuenerunt, cuius caput abſciſſum, ad Imperatorem attulerunt, quod cum vidiſſet, iuſſit reportari, &

& apponi corpori; quod vbi factum est, statim milites ipſi, qui illud fecerãt, eandem in oculis ipſius energiam inſpexerunt, quam antea in abſcindẽdo eius capite inſpexerunt.

Eodem die Natalis beati Choremonis in pace quieſcentis. Item ſancti Rabulæ qui obdormiuit in pace. Item ſanctorum triginta trium martyrum, qui ex Palæſtina igne conſummati ſunt.

Eodem die commemoratio formæ non manu factæ Domini Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ex vrbe Edeſſa ingreſſæ in hanc à Deo ſeruatam, & regiam vrbem reportatæ.

Die XVII.

Certamen ſancti martyris Myronis. hic fuit ſub Decio Imperatore, Præſide Achaiæ Antipatro, Presbyter Eccleſiæ, moribus & genere inſignis. cum verò in feſto die natali Ieſu Chriſti Domini Antipater in Eccleſiam ipſam ad Chriſtianos comprehendendos ingreſſus eſſet, ſanctus Myro Zelo Dei commotus contumelia illum affecit. quare ſuſpenſus, flagris cæſus eſt, & in ardentem caminum iniectus eſt, fornax verò virum illum ſãctum incolumem ſeruauit, ſed flãma ignis exiliens combuſſit centum quinquaginta homines circumſtantes. nihilominus tamen cum ſanctus ille denuo cogeretur Idolis immolare, nec vllo modo id facere vellet, loris ab humeris ad pedes vſque cæſus eſt: poſtea laniatis carnibus, feris proiectus ab illis ipſis ereptus eſt: quod cum vidiſſet Antipater rubore perfuſus proprijs manibus ſeipſũ interfecit, ſanctus verò Myron in vrbem Cyzicum ductus à Proconſule ſententia lata, ceruicem gladio ſupponens, pro Chriſti confeſſione martyrio coronatus eſt.

Eod. die commemoratio imenſæ benignitatis, quàm Deus ipſe oſtẽdit in propulſãdis impijs Agarenis, interceſſione ſanctiſſimæ dñæ noſtræ genitricis virginis Mariæ.

Eo-

Digitized by Google

Eodem die certamen ſanctorum martyrũ Pauli & Iulianæ ſororis & Stratonici in Ptolemaide qui ſub Aureliano Imp: apud Ptolemaidem propter Chriſtianæ fidei confeſſionem (erant enim non fide minus quàm carnis coniunctione fratres) carcere, verberibus, igne, veneno, & alijs multis, & varijs tormentis ſuperatis pro Chriſtiana confeſſione mortem cum vita commutarunt.

Die XVIII.

Natalis ſanctorum martyrum Flori & Lauri. Hi viri ſancti erant fratres Gemelli, cæſores lapidum, quam artem didicerant à Proclo & Maximo; poſtea vero quàm eorum magiſtri pro Chriſto martyrium perpeſſi ſunt, relicto Byzantio venerunt in Illyricam regionem, in vrbem Vlpianorum, vbi apud Lycionem Præſidem metalla perſcrutantes propriam artem nobiliter exercebant, poſtremo multos paſſi cruciatus à Lycione Præſide in profundum puteum deiecti Deo ipſi animas ſuas commẽdarũt.

Eodem die ſancta pauperum multitudo, quæ Idolis confractis igne conſummata eſt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Hermæ, Serapionis, & Polyæni, qui fuerunt ex vrbe Roma, & Delati quod Chriſtum colerent, Idola verò execrarentur, Præſidi Romæ oblati & Chriſtum ipſum libere confeſſi, primum in tenebricoſo & graue olẽti carcere concluſi, atque illinc educti, & idolis immolare non paſſi, per anguſtiſſima difficilia & petroſa loca pertracti interea Deo ipſi animas commendarunt.

Eodem die certamen ſanctarum martyrum Iulianæ, & Leonis qui paſſus eſt apud mare prope Myram vrbem Lyciæ.

Die XIX.

Natalis ſanctorum martyrum Andreæ, ducis exercitus, &

Digitized by Google

& ſociorum duorum millium quingentorum nonaginta trium, qui Maximiani Perſecutoris temporibus, delati apud Antiochum Ducem exercitus quod eſſent Chriſtiani, perſeuerantes in Chriſti confeſſione enſe percuſſi ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Timothei, Agapij, Teclæ, q. apud Gazam ſub Vrbano Præſide Chriſtianam fidem profeſſi, verberibus, & alijs tormentorum generibus, ferarum dentibus expoſiti martyrij palmam acceperunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Eutychiani militis & Strategij qui pro Chriſtianæ fidei confeſſione ignem pertulerunt.

Die XX.

Eodem die commemoratio ſancti Prophetę Samuelis.

Eodem die commemoratio ſanctorum triginta ſeptem martyrum apud Byziam vrbem Thraciæ paſſorum qui partim ex Byzantio, partim ex Philippopoli detēti apud Byziam Thraciæ à Præſide Apelliano & varijs exquiſitis tormentis examinati, cum Chriſtum ipſum liberè profiterentur, poſtremo in caminum ardentem, manibus & pedibus mutilatis, deiecti ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Seueri & Memnonis Centurionis, qui pro Chriſti fide verberibus & loris à capite vſq; ad pedes cæſi, in ligno ſuſpēſi, atq; in fornacem abſciſſis pedibus iniecti ſpiritum Deo commendantes martyrij coronam acceperunt.

Eodem die commemoratio ſanctę martyris Photinæ extra portam Blachernorum.

Eodem die Natalis ſancti martyris Lucij ſenatoris. Hic fuit ex vrbe Cyrenæ Libyæ primus inter ſenatores, qui cum antea Idolorum ſuperſtitioſo errori addictus eſſet,

Digitized by Google

videns ſacroſanctum martyrem Theodorum eius vrbis Epiſcopum, fortiter atq; immobiliter martyrij coronam conſequutum, à Chriſti Domini gratia compunctus, diuinum Baptiſma ſuſcepit, & Digniano Præſidi perſuaſit, vt Chriſtum crederet, quem ſecum in Cyprum duxit, vbi cum Chriſtianos homines comprehendi & interfici vidiſſet, latens Dignianum, tortoribus ſeipſum tradidit & Tyranno ipſo iubente, capite obtruncatus eſt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Heliodori & Doſai.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Pauli iunioris Archiepiſcopi Conſtantinopolitani.

Die XXI.

Natalis B. Apoſtoli Thaddæi qui Lebeus dictus eſt. Et ſanctę martyris Baſſæ. S. Apoſtolus Thaddæus ex vrbe Edeſſa, Hebræus genere, diuinis litteris eruditus, aſcendit Hieroſolymam in diebus Ioannis Baptiſtę, cuius prædicationem audiens, & eius Angelicam vitam admiratus, ab eo baptizatus eſt. Poſtea Chriſtum videns, & eius ipſius infinita miracula cœleſtemq; doctrinam audiens, ſecutus eſt eum: poſt cuius in cœlum aſcenſionem, reuerſus in patriam Abagarum Regem baptizauit, eiuſque lepræ quod reliquum fuerat, curauit; cumq; multos alios docuiſſet, & fide illuſtraſſet, Eccleſijs ædificatis, pertranſit vrbes Lyciæ, cumque Berytum ciuitatem Phœniciæ veniſſet, & illic multos ad Chriſti fidem conuerſos baptizaſſet, requieuit in Domino. Sancta verò martyr Baſſa ſub Maximiano Imperatore apud vrbem Edeſſam accuſata quod eſſet Chriſtiana, ducta eſt ad Proconſulem

Vicarium

Vicarium cum tribus filijs, Theognio, Agapio & Fideli, quorum Theognius primus ex filijs ſuſpenſus laceratur adhortante illum matre ad certamen atque obſecrante, ductus eſt & ſecundus Agapius nomine, & flagellis cæſus, cumque pellis capitis vſque ad pectus detracta eſſet, lætanti animo & voce, nihil ita ſuaue ſibi videri affirmabat, quàm pro Chriſto pati. poſt hos ductus eſt tertius, qui fidelis appellabatur, qui Chriſti fidem confeſſus, & varijs tormentis probatus, ſententiam vnà cum fratribus accepit. Itaque ſtatim capitibus obtruncati ſunt. Baſſa vero iſtorum mater educta è carcere iuſſa eſt ſequi Vicarium Præſidem Macedoniam proficiſcentem; vbi cum Idolis immolare omninò recuſaſſet, in ignem inijcitur ac lapidatur, cumque illæſa ex omnibus euaſiſſet, ducta eſt ad templum Idolorum, & Iouis ſimulachrum in terram deiectum confregit atque comminuit. Ad hæc feris traditur, & in mare quaſi ſtadijs triginta à continente diſtans proiecta eſt; quo tempore apparuit è longinquo in throno decoro ſedens, cumq; illa tres viri ſole fulgētiores, qui viſi ſunt illam ſimul cum throno ipſo in nauigio ponere; poſtque dies octo apparuit in Halone Inſula Helleſponti; quod cum Macedoniæ Proconſul Philippo quodam nunciante cognouiſſet, ſcripſit ad Conſularium Cyzici Helleſpontiacæ Prouinciæ, vt illam detineret, & ſi Idolis ſacrificia offerre nolentem inueniſſet, iuſſit manibus poſt terga reuinctis eius membra confringi, & ſic caput abſcindi; quo facto, ſpiritum in manus Dei commendauit.

Eodem die commemoratio ſanctæ Theoclitæ miraculorũ effectricis. Hęc fuit ſub Theophilo Chriſti oſore, ab

Digitized by Google

infantia nec gratis moribus educata diuinorum eloquiorum meditatione & multarum eleemoſynarum in pauperes diſtributione, & opere quotidiano laborans, vt neceſſitatibus pauperum miniſtraret. hæc & diem obitus ſui prædixit. Quot vero & quanta fuerint per eam edita miracula, difficile admodum foret breui ſermone comprehendere.

Die XXII.

Commemoratio ſancti martyris Agathonici & ſociorum Zotici, Theoprepij, Acindyni & Seueriani. Sanctus Chriſti martyr Agathonicus temporibus Maximiani cõprehenſus eſt à Comite Eutolmio. qui ex vrbe Nicomedia ab Imperatore in Ponticam Regionem ad cædẽ Chriſtianorum miſſus, cum inueniſſet ſanctum Zoticum cum diſcipulis Chriſtum prædicantem, crucis morte condemnauit; deinde reuerſus Nicomediam, audiens quod Princeps per quendam Agathonicum auertentem Græcos ab Idolis, & ad Chriſtum conuertentem crediderat, miſſis militibus vtrumq; comprehendit, & ſanctum quidem Agathonicum vehementer cædi iuſſit, Principem vero cũ alijs Chriſtianis deuinctis vna cum Agathonico in Thraciam duci, vbi erat Imperator, vt apud ipſum fieret eorum inquiſitio; vbi vero ad eam * regionem venit, quæ fluuij nomine appellatur, ſanctum Zenonem, Theoprepium & Acindynum catapultis interfecit. Cumq; eſſet prope Chalcedonem, interfecit ſanctum Seuerianum libere Chriſtum prædicantem: Byzantij vero ſanctus Agathonicus cum reliquis vinctis & ipſo Principe ductus extra vrbem verberatus vehementer, cumque perueniſſet Lilybęum vbi Maximianus Imperator verſabatur, capite obtruncatus eſt cum Principe & alijs Chriſtianis, quos

† Menæa magna: ἐν χωρίῳ λεγομένῳ ποταμῷ.

ex Nicomedia Comes adduxerat; quibus cum ſanctus Agathonicus martyr corona decoratus eſt.

Eodem die natalis beatæ martyris Anthuſæ & Athanaſij Epiſcopi qui eam baptizauit, & Chariſſimi, & Neophyti ſeruorum. Hæc fuit ſub Valeriano Imperatore ex vrbe Seleucia, parentibus diuitibus, ſed idolorum cultoribus, cum verò cuperet Chriſti baptiſmum & Athanaſium Epiſcopum in Tarſo Ciliciæ verbum Dei prædicantem videre, perſuaſit matri, vt iugum mulorum præberet, quaſi ad nutricem ſe ire velle affirmãs; ſumptis autem Chariſſimo & Neophyto, viam ingreſſa eſt, cui Epiſcopus Athanaſius ab Angelo ſublatus pręſens adſtitit, quem vidẽs & diſcens quiſnam eſſet, ad eius pedes procidens, ſupplex petijt, vt ſancto baptiſmate illam ſignaret; cumq; deeſſet aqua, orauit Epiſcopus, & ſtatim è terra fons aquæ ſcaturiit, ac duo Angeli in ſpecie militum apparuerunt, albas veſtes illi prætendentes. Baptizata eſt igitur ipſa, & duo famuli cum illa, quæ multam & auro contextam Epiſcopo ipſi veſtem dedit, eamq; pauperibus dari petijt, ipſa vero modeſto, & humili habitu induta ad nutricem acceſſit, quæ illã videns, repulit, vilem & abiectam veſtem & Chriſti fidem exprobrans: poſtea vero quam ad matrem reuerſa eſt, vt illam vidit triſtem, clam abiens ad Athanaſium Epiſcopum recurrens, monaſticam vitam ſubijt. Aſpera itaque veſte induta & cruce ſuſcepta in eremo tribus & viginti annis cum feris conuerſans, & ab ipſis nutrita, multis dæmonum tentationib⁹ ſuperatis in pace Deo ipſi ſpiritum commendauit, componens ſe ipſam in petra in qua dormire conſueuerat. Poſt hæc ſanctus Athanaſius Epiſcopus detentus, & ductus ad Imperatorẽ Valerianum multis verberibus cæſus enſe percuſſus, martyrij gloriam conſequutus eſt, ſancti vero Cariſſimus & Neophytus Eunuchi

B. Anthuſæ, qui cum ea ab Athanaſio Epiſcopo baptizati fuerant, poſt obitum dominæ ſuæ, & martyrium ſancti Epiſcopi, adierunt Valerianum, & ſe Chriſtianos eſſe confitentes, ferreis vinculis conſtricti, miſſi ſunt ad Ducem Apellianum, quo audiente, Chriſtum profeſſi, ſuſpenſi, vſque ad tres horas, toto corpore laniati ſunt, demum obtruncati, migrarunt ad Dominum.

Eodem die ſancti martyres Irenæus, Orus, & Oropſis, gladio poſt ignem, poſt feras, poſt ſuſpendia, enſe percuſſi martyrij palmam acceperunt.

Die XXIII.

Natalis ſancti martyris Luppi, qui cum antea eſſet ſeruus, martyrij dignitate, quam gladio percuſſus, aſſecutus eſt, libertate donatus, Chriſti amicus effectus eſt.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Irenæi Epiſcopi Sirmij. Hic cum eſſet Diocletiani Imperatoris temporibus Epiſcopus Sirmij, detentus, ductus eſt in Pæoniam, & oblatus Probo Præſidi, cum Chriſtum ipſum verum Deum eſſe confiteretur ac prædicaret, in carcerem inijcitur, atq; illinc eductus, flagris cæditur; poſtea gladio percutitur, & in fluuium Saum demergitur, & ſic eius martyrium conſummatum eſt.

Eodem die Natalis ſacroſancti martyris Irenæi Epiſcopi Lugdunenſis, qui temporibus Marci Antonini, cum eſſet in Gallia Epiſcopus, Lugduni libros plurimos Eccleſiæ reliquit, fidem noſtram confirmans, poſt Photinum Lugdunenſis ciuitatis Epiſcopum pro Chriſto paſſum, eiuſdem Eccleſiæ gubernacula ſuſcipiens, multos prædicationibus ab Idolorum errore abreptos, & Chriſti martyres adduxit, poſtremo & ipſe à perſecutoribus gladio conſummatus coronatur.

Die XXIIII.

Commemoratio ſancti martyris Tationis, qui cum eſſet ex oppido Mantineo ſub Claudiopoli Metropoli prouinciæ Onodiadis, comprehenſus à gentilibus, eo quod Chriſtum coleret, aſtitit in eadẽ vrbe Vrbano Præſidi. Confeſſus autẽ ſe Chriſtianũ eſſe, verberatur, & ferro cæſus, cum ad portã ciuitatis veniſſet, vocẽ audiẽs, bona, quę illi repoſita erant nunciantẽ, Dño ſpiritum cõmendauit.

Eodem die Commemoratio S. Patris noſtri Georgij Limniotæ. Hic à puero in finibus montis Olympij, vitam monachi exercens, ſub Leone Imp. ſacras imagines frangente, & ſanctorum hominum reliquias comburente, liberè pietatẽ prædicans, atq; impietatem Tyranni redarguens, in ſumma ſenectute (annum enim agebat nonageſimum quintum) multiplices cruciatus perpeſſus, poſtremo abſciſſis naribus, & combuſto capite, gratias agens Deo ipſi ſpiritum commendauit.

Die XXV.

Relatio ſanctarum reliquiarum S. Apoſtoli Bartholomæi. Item S. Titi Epiſcopi Gortynæ vrbis Cretę, diſcipuli S. Apoſtoli Pauli. Hic beatus Titus annos 20. natus, venit ex Creta Hieroſolymam, & vſq; ad D. noſtri Ieſu Chriſti aſcenſionem, expleto anno vno decẽ alios annos illic permanens, ordinatus eſt Apoſtolus, prædicauit Euãgelium annos 10. & 8. apud Cretam, & reliquas inſulas, * annos 6. in patria verò ex his 94. annorum colligitur numerus. *

Eod. die Cõmemoratio S S. Patrum Epiphanij, Menę, Gennadij, & Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinop. Beatus Menas temporibus Iuſtiniani Imperatoris Presbyter fuit ſanctę Eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ. poſtea factus eſt Archiepiſcopus eiuſdẽ vrbis ab Agapito Romano Pontifice, quo tempore Conſtant. venit, qui Anthimum hæreticum

Digitized by Google

reticum ex Trapezunte in Conſtantinopolim ab hæreticis tranſlatum deponens, beatum Menam ordinauit, bene igitur Eccleſiam regens, & gregem augens, migrauit ad Dominum. Vna cum ſancto Mena, & ſanctorum patrum qui ſupradicti ſunt, dies feſti celebrantur quorum interceſſionibus adiuuemur.

Die XXVI.

Commemoratio ſanctorum martyrum Hadriani, Nataliæ & Sociorum. Martyr Hadrianus & Natalia eius vxor, fuerunt ex vrbe Nicomedia: in ſecunda vero perſecutione Maximiani comprehenſi ſunt Chriſtiani homines, numero viginti tres, qui latuerant in ſpeluncis. cùm igitur plurimis tormentis ſubiecti eſſent, interrogati quare intolerabiles illos cruciatus ſuſtinerent, reſponderunt, ſe illos libenti animo ferre, vt bona lucri facerent à Deo his parata, qui pro eo patiuntur. Statim beatus Hadrianus hæc audiens, à diuina gratia compunctus, Notarijs dixit, vt eius quoq; nomen cum Chriſtianis ſcriberent. Libenter enim cum illis, inquit, commoriar & ego. Itaq; cum Notarij ſcripſiſſent & ferreis vinculis eum aſtrinxiſſent, vt hæc cognouit Natalia coniux exiſtimans ob aliam cauſam comprehenſum fuiſſe, pulcram veſtem induta, ingreſſa eſt ad carcerem: vbi cauſam carceris edocta, vincula viro ſancto impoſita ſuauiter deoſculabatur, eumq; beatum prædicabat, & hortabatur, vt ad perferenda tormenta immobilis permaneret, eosq; ſanctos viros, qui cum ipſo erant precabatur, vt pro illo orarent. Deniq; pro Chriſti confeſſione multis & varijs cruciatibus ſuperatis Hadrianus & ſocij, mortem oppetere, quàm ſine Chriſto viuere maluerunt, quorum ſancta corpora Euſebius quidam vir fidelis in ciuitatem Argyropolim perlata prope Byzantium repoſuit, quo & Natalia vxor Hadriani ve-

Digitized by Google

ni veniens, poſtea ſpiritum Deo reddidit, & prope ſanctas martyris reliquias ſepulta eſt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum, qui vna cum ſancto Adriano propter Chriſti confeſſionem martyrio coronati ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Attici, Siſinnij & ſancti patris noſtri Ibiſtionis.

Eodem die Natalis alterius Hadriani martyris. Hic fuit ſub Licinio in ciuitate Byzãtio filius Probi Imperatoris cũ alio fratre Domitio, qui poſt Titum fuit Archiepiſcopus Byzantij. beatus igitur Adrianus cupiẽs pro Chriſto mortem pati veniẽs Nicomediã exprobrauit Licinio, quod temerè Romanos exercitus vaſtaret prętextu Chriſtianæ perſecutionis. quare diuerſis modis cruciatus, capite obtruncatus eſt, cuius frater Domitius Epiſcopus ſãctas reliquias collectas in Argyropoli depoſuit, vbi erãt Adriani, & Nataliæ cõditæ reliquiæ, cũ Stachi Apoſtolo.

Eodem die Natalis Tithoæ in pace requieſcentis.

Die XXVII.

Commemoratio ſancti patris noſtri Poemenis. Hic fuit genere Ægyptius, qui ſecedens cum fratribus effectus eſt monachus. Hic beatus Anachoreta tam ęgregie omnem virtutem exercuit, vt omnes in Ægypto & Thebaide ſenes Patrem hunc appellarent, & ad rectè viuendi formam directi componerentur. obijt autem in ætate prouecta plenus dierum.

Eodem die commemoratio ſanctę martyris Euthalię. Hęc fuit in Sicilia, matrẽ habens gentilem, ſanguinis fluxu laborantem, quæ curata eſt à ſanctis martyribus Alpheo, Philadelpho, & Quirino. Credens itaq; in Chriſtum baptizata eſt cũ Euthalia filia; cũ vero haberet filiũ nomine Sermilianũ, detecta eſt, ab illo vt ſuffigeret, eo ꝙ in Chriſtũ credidiſſet, illa vero ab ancilla extracta è ma-

nibus filij aufugit; cuius rei cauſa commota Euthalia execrabilem illũ pro matre conuicians audiuit à fratre ipſo, Nunquid & tu Chriſtiana es? Maximè, inquit ſancta illa virgo, & pro Chriſto ipſo libenter moriar: quod audiẽs prophanus ille denudatam vehementer verberauit, & vni famulorum violandam tradidit, illa verò Deum precata, excæcauit famulum, quod cum vidiſſet ſceleſtus Sermylianus caput abſcidit.

Eodem die Natalis S. Æthiops Eunuchi à beato Philippo Diacono baptizati.

Eodem die Natalis beatæ Anthuſæ iunioris, quæ aſpera & lacera veſte induta atq; in puteum pro Chriſti confeſſione deiecta conſummata eſt.

Die XXVIII.

Commemoratio ſancti patris noſtri Moſis Æthiopis, qui fuit genere Æthiops, colore niger admodũ, peruerſis moribus, & latrocinio inſignis: ſed aliquando compunctus monaſterio ſeipſum tradidit, & ita pœnitentiam exercuit, vt etiam latrocinij ſocios ad Chriſtum cõuerterit. Cùm vero aliquando ſederet in cella, latrones quidam in illum irruerũt, neſcientes eſſe Moſem, quos beatus ille funiculo tanquam ſacculum paleæ plenum ligãs, ad templum afferens dixit fratribus, Quando non licet mihi iniuriam inferre, & hos deprehendi, quid iubetis me facere iſtis? Illi vero cùm eum agnouiſſent, quod eſſet Moſes celeberrimus ille, atq; inexpugnabilis latronum princeps, confeſſi & ipſi peccata ſua abrenunciarunt mundo, & facti ſunt monachi probatiſſimi. Vitam igitur Deo gratam ducens ſanctus Senex, debellato intemperantiæ Dæmone, obijt annos natus ſeptuaginta quinq; preſbyter effectus ſeptuaginta diſcipulos relinquens.

Eodem

Eodem die Natalis ſancti Ezechiæ Regis in pace quieſcentis.

Eodem die Natalis ſanctæ Annę filiæ Phanuelis.

Die XIX.

Decollatio pretioſi capitis ſancti Prophetę Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ apud vrbem Hieroſolymorum.

Die XXX.

Sanctorum Patriarcharum Alexandri, Ioannis & Pauli iunioris.

Eodem die Natalis ſancti miraculoſorum effectoris Fantini. Hic genus ducens ex regione Calabrorum, Georgij & Bryenæ filius ab infantia Deo conſecratus, monaſterio traditus eſt, in quo virtutem omnem exercens, & Dei præcepta cuſtodiens, diuinis reuelationibus dignus efficitur; ita continens, vt dies viginti ieiunus tranſigeret, quin etiam quatuordecim annis nudus vixit, innumerabiles calamitates, ex Saracenorum incurſibus pertulit. In his annos ſexaginta durans, Vitalem & Nicephorum diſcipulos aſſumens adijt Peloponneſum & apud Corinthum multo tempore diuerſatus, plurimis ſalutē cōciliauit; Athenas profectus ſanctum Dei genitricis Mariæ templum adorauit. Lariſſam venit, ad ſancti Achillei ſepulchrum aſſidens. Theſſalonicam ſe conferens magni martyris Demetrij miraculis fruitur totos octo annos cōſuetum canonem abſtinentiæ exercens, in ſenectute bona vitam hanc terreſtrem diſſoluit.

Die XXXI.

Commemoratio precioſæ Zonæ ſanctiſſimæ Dei parentis Marię, repoſitæ in venerabili eius æde, cum Zona ipſa relata eſt ab Epiſcopatu Zelæ ſub Iuſtiniano Imperatore, & factum miraculum per impoſitionem pretioſæ Zonæ ſuper Reginam Zoem coniugem Leonis Imperatoris.

MENSIS SEPTEMBRIS

Die primo.

COMMEMORATIO Sanctí Patris noſtri Simeonis Stylitæ, qui fuit ſub Imperatore Leone Magno & Martyrio Antiochenæ vrbis pontifice, à prouincia Ciliciæ ex caſtello Seſan, qui monaſticam vitam ingreſſus in columnam aſcendit, in qua quadraginta ſeptem años ſtetit, & multis per eum editis miraculis in pace quieuit.

Eodem die Commemoratio ſanctæ Marthæ matris beati Simeonis Stylitæ, & ſanctæ Euanthiæ, & Dormitio Ieſu Naue.

Eodem die Natalis ſanctarum quadraginta mulierum martyrum, virginum & monialium. Et Ammun Diaconi earum magiſtri. Hæ fuerunt ex Adrianopoli Macedoniæ, quæ Chriſtum ſecutæ ſunt, habẽtes magiſtrum Diaconum Ammun, detentæ verò à Rabdo Adrianopolis Principe, & plurimum cruciatæ, quod dæmonijs non immolarent, precatæ ſunt Deum, vt eas conſeruaret. Itaque ſuſpenſus eſt in aëre ſacerdos Idolorum, & per multas horas cruciatus cadens in terram interijt. ſuſpenſus eſt autem ſanctus Ammun, & laniatis lateribus, caſſidem ignitam in capite accepit, ex qua liberatus miſſus eſt cum virginibus à Beroe Heracleam Thraciæ ad Licinium Tyrannum; ille vero ſententiam tulit, vt decem in ignẽ deijcerentur, octo verò cũ magiſtro ſuo obtruncarentur: & aliæ quidem decem enſe in ore & corde accepto interfectæ ſunt; ſex verò gladijs conciſæ, & reliquæ ſex gladios ignitos accipientes abierunt ad Dominum.

Die

Digitized by Google

Die 11.

Sanctorum martyrum, & germanorum fratrum Euodi, Calliſtæ, & Hermogenis. Hi ſancti martyres germani fratres tanquam ex vno ventre geniti, per diuinum lauacrum ſpiritali modo renati ſunt, diuinæ prædicationis tempore. Chriſtiani verò effecti apud Principem delati ſunt, quorum generoſus, & fortis animus apparuit, cum imperterriti mortem pro Chriſto ſuſtinuerunt. Itaque martyrij curſu exacto, migrarunt ad Dominum.

Eodem die Natalis ſancti martyris Mamantis, qui fuit ex Gangra vrbe Paphlagonum Chriſtianis parentibus ortus, quibus pro Chriſti fide detentis & in carcere concluſis natus eſt, cum adhuc illi eſſent in vinculis, quibus mortuis ſuſceptus puer à Chriſtiana quadam muliere Ammia nomine. cùm verò eſſet natus annos quindecim, comprehenſus vt Chriſtianus virgis cæditur, & plumbo alligato collo in mare proijcitur, ſed diuina ope è periculo liberatus in ſpelunca quadam latens nutriebatur ceruarum lacte. ſed iterum detetus iniectus eſt in caminum, & feris expoſitus, poſtremo tridente ferreo viſceribus dilaniatis ex præſenti vita ad cœleſtem translatus eſt.

Eodem die Natalis ſancti Patris noſtri Pauli iunioris Archiepiſcopi Conſtantinopolitani. Item ſancti Diomedis gladio percuſſi. Et ſancti Iuliani, cuius caput ligno contractum eſt, nec nõ ſancti Philippi enſe percuſſi. Item ſancti Eutychiani ignis flamma conſummati.

Eodem die Natalis beati Heſychij, qui ex Chriſti confeſſione necatus eſt. Item ſancti Leonidis igne incenſi, ſancti Eutychij crucifixi, ſancti Philadelphi, qui ſaxo alligato collo, relicto carnis onere leuis aſcendit in cœlum. Item ſancti Menalippi igne conſummati, & ſanctæ Parthagapæ, quæ in mare deiecta martyrij coronam aſſecuta ex huius mundi fluctib. erecta in cœlũ translata eſt.

Digitized by Google

Die III.

Natalis beati martyris Anthimi Epiſcopi Nicomediæ, & ſancti Patris noſtri Theoctiſti, qui fuit exercitationis ſocius magni Euthymij. ſanctus Anthimus Præſidente Maximiano comprehenſus, & interrogatus Chriſtum libere prædicans & tormenta omnia ſibi propoſita contemnens, verberibus, igne, & multis varijſq; cruciatibus ſuperatis, poſtremo obtrūcatus, martyr Chriſti efficitur.

Eodem die Commemoratio ſancti Zenonis, qui in lebetem plumbo feruenti plenum iniectus Dei amore feruens ad Chriſtum Dominum, pro cuius confeſſione paſſus fuerat, translatus eſt.

Eodem die Natalis ſanctæ Baſiliſſæ, quæ Alexandro in vrbe Nicomedia Præſidente feris obiecta, & alia tormenta perpeſſa, martyrio coronata eſt.

Eodem die Natalis beati Ariſtionis Epiſcopi Alexandriæ, qui in igne probatus migrauit in cœlum. Item ſancti Charitonis, qui in foueam ardentis ignis plenam iniectus, martyrio donatus eſt.

Die IIII.

Natalis ſacroſancti martyris Babylæ Epiſcopi Antiocheni, & ſanctorum trium, qui vna cum illo, gladio conſummati ſunt. Beatus Babyla cum Imperatorem Numerianum ab Eccleſia expuliſſet, propterea quod Perſarum Regis filium quem obſidem habebat interfecerat, ferreis vinculis adſtrictus, ac circumductus vnà cum tribus illis pueris capite obtruncatus eſt.

Eodem die Sanctus Babylas in Antiochena vrbe magiſter, vna cum octoginta quatuor pueris, quos docebat, obtruncatus eſt.

Eod. die Natalis ſanctorum martyrum Theothimi, & Theoduli, qui pro Chriſti cōfeſſione, igne combuſti ſunt.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Natalis ſancti Prophetæ Moyſis in pace quieſcentis. Item ſanctæ Hermiones, quæ fuit vna ex quatuor filiabus Philippi, qui Cãdaces Reginę Eunuchum baptizauit. Hæc ſancta Hermione ſub Traiano Imperatore pro Christiana confeſſione forti & conſtanti animo perferens tormenta, multis editis miraculis, migrauit ad Dominum.

Eodem die ſanctorum martyrũ Centerionis, Oceani, Theodori, Ammiani & Iuliani, qui fuerunt ex oppido Candaule. Hi omnes cum Chriſtum confiterentur, poſt multos cruciatus iuſſu Maximiani in lauacrum iniecti ſunt, atq; illinc à diuino Angelo erepti, abſciſſis ſecuri pedibus, in ignem coniecti conſummati ſunt.

Eodem die, Natalis ſanctorum martyrum Petronij, Charitinæ, Zarbeli, Thatuelis, & Beuææ qui ſub Adriano Imperatore pro Chriſto ſanguinem fuderunt, ex quibus Thatuel cum eſſet Dęmoniacæ fallaciæ ſacerdos, ab Epiſcopo quodam Chriſtiano ad Chriſti fidem conuerſus eſt, quamobrem ab Augaro regionis illius Duce, virgis cęditur, oculis comburitur, & manibus poſt terga ligatis in ventre verberatur, ex altera manu ſuſpenſus laniatur, poſtea * tectonico inſtrumento à capitis vertice ſectus cum Beuæa ſorore gladio conſummatur.

* Menæa: ἐν ὀϛγάνῳ τεκτονικῷ βληθεὶς.

Eodem die Commemoratio ſanctorum trium millium ſexcentorum viginti octo martyrum, qui in montibus & ſpeluncis Nicomediæ latentes comprehenſi à Maximiano Præſide plurimis tormentis traditi pro Chriſtiani nominis confeſſione, mortem lætanti animo ſubierunt.

Die V.

Natalis ſancti Prophetæ Zachariæ patris beati Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Natalis Abdæi qui ſpinoſis virgis cæſus Chriſtum Dominum ſpinis coronatum ſequutus eſt.

Eodem die Natalis beati martyris Rhaidis quæ igne conſummata eſt. Item S. Sarbili à carnificibus lapidati.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Vrbani, Theodori, Medimni, & Sociorum octuaginta Sacerdotum, & Leuitarum, qui ſub peruerſæ mentis Imperatore Valente ab Eccleſia expulſi, atque infinita mala perpeſſi, poſtremo in nauigium cõiecti, incenſo nauigio combuſti migrarunt ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſancti Petri, qui fuit in Athero & ſancti martyris Audij Epiſcopi tempore Iſdigerdi regis Perſarum. Hic ſanctiſſimus Audius detentus à primario Perſarum Mago, cum Soli ſacrificare renueret, toto corpore virgis cæditur, ita vt à carnificibus, quaſi mortuus reportatus, paulò poſt ſpiritum Domino tradiderit.

Die VI.

Commemoratio miraculi oſtenſi à Principe militiæ cœleſtis Michaële in vrbe Coloſſenſium, quæ poſtea dicta eſt Chone.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Eudoxij, Zenonis, Romuli, Macarij, & reliquorum. Sãctus Romulus capite obtruncatus eſt à Traiano Imperatore, qui Chriſtianos plurimos in diuerſas regiones exules miſit, & in Chriſtianæ fidei confeſſione permanẽtes mortis ſupplicio ſubiecit. Eudoxius verò Comes ſub Diocletiano detentus à Præſide Melitinæ obtruncatus eſt, cumq; eo milites numero mille centũ & quatuor. paucis poſt diebus B. Zeno cum reliquis ſancti Eudoxij ſocijs, martyrij coronam accepit.

Eodem die ſanctus Medimnus iniectus in nauigium, cumq;

Digitized by Google

cumq; illo demerſus in mari martyrio conſummatus eſt.

Eodem die Natalis ſanctorum Fauſti, Macarij, Andreæ, Abibi Diaconi & Monachi, Dionyſij lectoris, Cyriaci Acoluthi, ſancti Fauſti, Andronici militis, Theoctiſti naucleri & ſanctarum mulierum Andropelagię & Teclæ. ſub Decio Imperatore, Præſide Valerio apud Alexãdriam propter Chriſtiani nominis confeſſionem obtrũcati, ſanctas animas Deo commendantes in cœlum migrarunt.

Die VII.

Commemoratio ſancti martyris Sozontis. Hic ex Lycaonia conuerſus ad Chriſti fidem, ingreſſus in templum Idolorum, in quo erat ſtatua ex auro & argento confecta, dexteram manum Idoli cuiuſdam abſciſſam vendidit, eiuſq; pretium pauperibus diſtribuit, ob idque comprehenſus à Maximo Præſide Ciliciæ Chriſtianam fidem confeſſus, calceis acutos clauos infixos habentibus indutus currere cogebatur, Dei gloriã celebrans; poſtea ſuſpenſus in arbore & verberatus tradidit Deo ſpiritum.

Eodem die commemoratio ſanctorum Euodij & Oneſiphori.

Eodem die Natalis ſancti Stephani Romani Pontificis, ſub Valeriano & Galieno Imperatoribus martyrium pro Chriſto paſſi.

Eodem die celebratur Dormitio venerabilis Lucæ qui fuit ex Prouincia Lycaonia tertius Præpoſitus Monaſterij, quod * Profundi Ryacis nomine appellatur.

Eodem die Natalis beati martyris Eupſychij ex Cæſarea Cappadociæ, qui ſub Adriano Imperatore comprehenſus à Sapricio Præſide Cappadociæ venditis prius facultatibus omnibus, cùm partem quandam accuſatoribus dediſſet, quippe quod per eos regnum cœlorum ei con-

* Menæa magna: βαθέως ῥύακος.

cõciliatum eſſet, quod reliquum fuerat, diſperſit pauperibus; quapropter à Sapritio iudice cum cogeretur Idolis immolare, idque recuſaret, laniatus eſt, poſtea percuſſus, ſanctam animam Chriſto domino commendauit.

Die VIII.

Natiuitas ſanctiſſimę dñæ noſtræ Dei Genitricis & ſemper virginis Mariæ. *Die IX.*

Sanctorum Ioachimi & Annæ parentum beatiſſimæ virginis.

Eodem die certamen ſanctorum Rufi & Rufiani, qui cum eſſent germani fratres, pro Chriſtianæ fidei confeſſione gladio percuſſi ſunt. idem paſſus eſt & ſanctus Seuerus.

Eod. die ſanctus Artemidorus igne conſummatus eſt.

Eod. die certamen ſancti martyris Seueriani, qui ex vrbe Sebaſtia ex ordine ſenatorio ſub Licinio Imperatore militans, Chriſtianam fidem profeſſus, & alios milites ad martyrium pro Chriſto ſubeundum hortans detẽtus eſt, & ad tribunal Lyſiæ iudicis adductus libera voce Chriſti nomen confeſſus Idolorum errorem redarguebat. Quamobrem ſuſpenſus, vehementer neruis cæditur, ac laniatur, poſtremò pedibus ſaxo alligatis, aliaq; varia tormenta perpeſſus gratias agens Deo animam tradidit.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Theophanis, qui Imperatoris Diocletiani temporibus vitam monachi exercuit.

Eodem die Natalis B. Charitonis enſe conſummati.

Eodem die Natalis B. martyris Stratonis, qui in duobus cedris ligatus, & in duas partes ſectus pro Chriſti cõfeſſione cum cœleſtibus coniunctus eſt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Ammiani Theodori, & Iuliani, qui per ignem probati, in cœlum aſſumpti ſunt.

Die

Digitized by Google

Die X.

Natalis S. martyrum Menodoræ, Metrodoræ, & Nymphodorę, quæ ſub Maximiano Imperatore cũ eſſent germanæ ſorores, detentæ à Frontone Præſide interrogatæ & Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri nomen liberè confeſſæ, & acerbos cruciatus conſtanter perpeſſæ animas Chriſto Domino commendarunt.

Eodem die Natalis ſancti martyris Barypſaba. Hic cũ accepiſſet ab Eremita quodã pio ac religioſo precioſum Chriſti ſanguinẽ qui effluxit è latere domĩ Dei Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri, plurimos per illum ipſum ſanabat. Itaq; ab infidelibus nocte dolo interficitur, Theſaurus autem ille remãſit apud quẽdam eius diſcipulũ ſeruatus.

Eodem die commemoratio ſanctæ Pulcheriæ Reginæ, in pace quieſcentis. Hæc fuit ſoror Theodoſij iunioris, dicta coniunx Martiani pietate præſtantis Imperatoris, quæ cum virginitatem ipſam ad ſenectutem vſque ſeruaſſet, multaq; præclara opera, in Templorum & Hoſpitalium ædificio contuliſſet, & ſancti Chalcedonenſis Concilij patres adiuuiſſet, in pace requieuit.

Eod. die cõmemoratio SS. Apellis, Lucæ, & Clemẽtis.

Eod. die certamen SS. martyrum Diodori & Didymi, qui ex vrbe Syriæ Laodiceæ cùm Chriſtianam fidem prędicarent, accuſati apud Laodiceæ Præſidem interrogati, & ſe Chriſtianos eſſe confeſſi ab iniquo iudice condemnati in tormentis mortalis vitæ finem acceperunt, ad extremum vſque ſpiritum gratias Deo agentes.

Eod. die apud Perſidem ſanctæ martyris Iæ, quæ cum eſſet ex caſtro nomine Zalæ, captiua cum nouem millibus Chriſtianorum à Perſarum Rege Sapore ducta eſt, quę propter Chriſtiani nominis confeſſionem carcerem, vincula & verbera ſuſtinens ſub Styratio Præſide martyrium aſſecuta eſt.

Die XI.

Commemoratio ſanctæ matris noſtræ Theodoræ Alexandrinæ ſub Imperatore Zenone.

Eodem die Natalis beati patris noſtri Euphroſyni. Item ſanctorum martyrum Diodori, Diomedis, & Didymi ex Laodicæa Syriæ, qui comprehenſi à Præſide & liberè Chriſti fidem prædicantes, flagris cæſi vitæ finem acceperunt.

Die XII.

Sancti martyris Autonomi. Hic ſub Diocletiano Imperatore derelinquens Italiam, venit Bithyniam, vbi cũ multos ad Chriſti fidem conuerteret, ab Idolorum miniſtris interfectus, lignis & lapidibus obrutus martyrio coronatus eſt.

Eodem die Natalis ſacroſancti martyris Curnuti, qui fuit Epiſcopus Iconij Chriſtianus, homo religioſus, & timens Deum, canus capite, & mente. Commota verò aduerſus Chriſtianos perſecutione detentus, & Perennio Præſidi oblatus, capitis abſciſſione martyrium conſequutus eſt.

Natalis ſacroſancti martyris Theodori Epiſcopi Alexãdriæ, quem Alexandrini homines comprehendentes, propterea quod Chriſtum ipſum libera voce prædicaret, furore accenſi ſpinis coronatum in maxilla percuſſum, & per vrbem circunductum in profundum mare demerſerunt, ex quo diuina prouidentia ſeruatus eſt, & Præſidis iuſſu obtruncatus eſt à fidelibus ac religioſis viris in eadem Alexandrinorum ciuitate ſepultus.

Eodem die Natalis beati martyris Iuliani ex Galatia. Hic fuit ſub Diocletiano in vrbe Galatarum natus & educatus, qui cum apud Præſidem delatus eſſet, ꝙ in ſpelunca quadam lateret cum alijs quadraginta Chriſtum colens,

detentus

detentus atque interrogatus Chriſtianam fidem profeſſus eſt. Itaque in ferreum lectum igne accenſum iniectus ab Antonio Præſide, idolis immolare omnino recuſans, Chriſti martyrio coronatus eſt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Macedonij, Tatiani, & Theoduli, qui ſub Iuliano Apoſtata tormentis cruciati, propterea quod dijs gentilium ſacrificia offerre nollent, in ignis rogum coniecti, Præſidem Amachium affati, Si cupis, inquiunt, ô iudex, aſſas hominum carnes guſtare, verſa & manduca, & vide num ſemiuſti tibi videamur? atque his dictis, gratias agentes Deo animas tradiderunt.

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum, Hieronidis, Leontij, Serapionis, Seleuci, Valeriani, & Stratonis, qui Imperatore Maximiano, apud Alexandriam detenti, cum Idolis nollẽt immolare in mare proiecti pręſentis vitæ finem acceperunt.

Die XIII.

Commemoratio ſancti Cornelij Centurionis, qui in Chriſtum credens à beato Petro Apoſtolo baptizatus eſt, de quo beatus Lucas Euangeliſta in actibus Apoſtolorum ſcripſit.

Die XIIII.

Exaltatio precioſæ & viuificæ Crucis ſub Imperatore Conſtantino Magno, vt hiſtoriarũ monumenta teſtantur.

Eodem die Dormitio ſancti Patris noſtri Ioannis cognomento Chryſoſtomi Patriarchæ Conſtantinopolitani, eius autem celebritas propter diem feſtum exaltationis, commemoratio tranſlata eſt in tertium decimum diem menſis Nouembris.

Die XV.

Commemoratio ſancti Martyris Nicetæ, qui ſub Imperio

Digitized by Google

perio Conſtantini Magni natus atque educatus in regione Gothorum vltra Danubium non communicabat cum Barbaris, ſed cum viris piis Deum colentibus, edoctus Chriſti fidem à ſanctiſſimo Epiſcopo Gothorum Theophilo, comprehenſus ab Athanaſio Principe propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, & multis tormentis cruciatus, igne conſumptus conſummatus eſt.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Philothei presbyteri miraculorum effectoris. Hic ex regione Myrmica, à puero Deum colens, vacans ieiunijs, vigilijs, orationibus & eleemoſynis in luctu & planctu diem tranſigens, cogitans ſupplicia, tormenta & gehennam ignis, & vermem illum, qui nunquam ſopietur, innocenter Deo ipſi ſeruiebat, cumq; ſua doctrina multos adiuuaret, accepit chariſmata miraculorum. Itaq; fugabat Dæmones & curabat ægrotos, & mundabat leproſos, atq; hæc edendo miracula, in ſanctæ vitæ inſtituto quieuit in pace.

Eodem die Natalis B. Porphyrij ex mimis à Iuliano Apoſtata iuſſus in natali ipſius die obtrectare & irridere Chriſtianorum facta, cum in aquam deſcendens immergeret exclamauit, Baptizatur Porphyrius, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſic emergens albas veſtes indutus, & ſe libera voce Chriſtum eſſe profeſſus, enſe obtruncatus coronam martyrij conſequutus eſt.

Eodem die, Inuentio ſanctarum reliquiarum beati Acatij Epiſcopi Melitinæ. Sancti martyris Maximi enſe conſummati. Commemoratio duarum puellarum gladio interfectarum. Commemoratio nec non inuentio reliquiarum ſancti Protomartyris Stephani.

Die XVI.

Sanctæ Magnæ martyris & celeberrimæ Euphemiæ.

Hæc

Hæc ſub Diocletiano Imperatore propter Chriſtianæ fidei confeſſionem detenta, cum igne & rotis aliorumque tormentis & machinis luctata, eſca leonibus propoſita eſt, atque ex his omnibus Chriſti gratia incolumis liberata, in ipſo theatro Deo ipſi animam tradidit.

Eodem die Certamen ſanctorum martyrum Maximi, Theodoti, & Aſclepiodoti, qui ſub Maximiano Imperatore impio Chriſti prædicationem docentes, multoſque ab Idolorum errore, & vana ſuperſtitione ad ſanctam Chriſti fidem ac religionem conuertentes comprehenſi á Tyride Thraciæ Duce virgis primum cæſi, poſtea manibus, pedibus, & auribus mutilatis, cum cogerentur ab eodem apud Adrianopolim Idolis ſacrificare, idque facere nollent, ſed in confeſſione permanentes Tyranno dicerent, Nos Deum alium non habemus niſi Chriſtum Filium DEI, qui fecit cœlum, & terram, mare & omnia, quæ in eis ſunt, obtruncati, animas Deo commendarunt.

Eodem die, Natalis beati martyris Martini Romani Pontificis. hic fuit temporibus Conſtantini Pogonati Imperatoris hæretici, quo tempore erat Conſtantinopolitanæ vrbis Patriarcha Paulus, & ipſe Monothelitarum hæreſi corruptus; quam hæreſim cum beatus Pontifex conuocata ſynodo Romæ damnaſſet, Imperator miſit quoſdam, qui beatum Martinum duxerunt Conſtantinopolim, eumque multas ærumnas perpeſſum, in carcere cõcluſum & verberatum, poſtremo in vrbem Cherſonam exulem miſit, vbi ſanctam & beatam animam Deo commendauit.

Eodem die Cõmemoratio ſanctæ martyris Sebaſtianæ.

San-

ſancta & glorioſa Chriſti martyr *Sebaſtiana* ſub Domitiano Imperatore ex Sebaſte vrbe Phrygiæ, quæ cum eſſet temporibus Apoſtolorum, Chriſti fidem edocta eſt ab Apoſtolo *Paulo*, comprehenſa vero apud Marcianopolim à Sergio Præſide, cum Idolis immolare nullo modo paſſa eſſet, verberata in carcere incluſa eſt, poſtea in fornacem iniecta, egreſſa eſt incolumis; poſtea venit Odyſſum, Hinc ad vrbem Anchialum, poſtea verò Archadiopolim, hinc Heracliam Thraciæ, vbi detenta eſt à *Pompeiano* Præſide, in caput ſuſpenſa & laniata cum feris pugnans, hoc eſt leonibus, nihil paſſa, obtruncata eſt, ex cuius collo exciſo effluxit lac pro ſanguine, corpus verò in mare proiectum, atque eductum in vrbe Ryſiſto ſepultum eſt.

Eodem die Commemoratio ſanctæ martyris *Melitinæ*, quæ fuit ex Marcianopoli Thraciæ ſub Antonino Imperatore, Chriſtiana, & timens Deum, comprehenſa verò ab Antiocho eiuſdem vrbis Præſide, libera voce confeſſa eſt nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti: quamobrem grauiter verberatur, poſtea in templum Idolorum ingreſſa, ſuis precibus Idola deiecit, atque comminuit, quo viſo miraculo plurimi gentiles ad Ieſu Chriſti fidem conuerſi ſunt, è quorum numero fuit & vxor Præſidis: Beata verò Melitina iterum verberatur, in carcerem inijcitur, & poſt ſeptem dies nuda ſuſpenditur, laniatur, & rurſum in templum Idolorum inducitur, vt illa ipſa coleret; ſed confeſtim Idola corruerunt & contrita ſunt, ſicque beata martyr obtruncata eſt, cuius venerabiles reliquias Macedo quidam nomine Acatius collectas in inſulam Lemnum perlatas religioſe admodum ſepeliuit.

Die XVII.

Dies natalis ſanctarum martyrum *Piſtis*, Elpidis, Agapes,

Digitized by Google

pes, & Sophiæ matris. Beata martyr Sophia cum Chriſti fidem diligeret, habens ſecum tres filias, Piſtem, Elpidem & Agapem, venit Romam ſub Adriano Imperatore, atque illic cũ tribus filiab⁹ ab illius vrbis Epiſcopo baptizata eſt, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, quæ Chriſti fidem prædicans, multos ad Deum conuertit, quapropter & ipſa & filiæ ab Adriano detentæ & interrogatæ, libere Chriſti nomen profeſſę ſunt, ob idq; vehemẽter cruciatæ; & primum ſancta Piſtis duodecim annos nata, poſt diuerſos cruciatus, capite obtruncata eſt. Poſt illam ſancta Elpis decimum annum agens, ipſa quoque, poſt plurima tormẽta, capitis abſciſſione migrauit ad Dominum. Tertio loco ſancta Agape, nouem annos nata, & in caminum ardentem iniecta, & ipſa martyrio conſummata eſt, quas omnes mater Sophia ſepelijt, & ad earum ſepulchrum aſſidens poſt tres dies animam Deo ipſi reddidit.

Eodem die Natalis ſanctę martyris Agathochiæ ſeruæ. Sãcta martyr Agathochia ſerua Nicolai cuiuſdam Chriſtiani hominis, & Paulinæ vxoris, cùm eſſet Chriſtiana & Deum timeret, quotidie cruciabatur ab hera infideli muliere Idolorum cultrice, quæ Agathochiam octo annis aſperis lapidibus verberabat in vertice, eamq; nudis pedibus ambulare cogebat in hyeme, & frigore ad ligna colligenda; per totos octo annos, ſtudens illi perſuadere, vt adoraret Idola, quod cum omninò recuſaret, laniata eſt & exciſa lingua, & in carcerem coniecta fame affligebatur, poſtremò iniecto in collum igne præſentem vitam cum æterna commutauit.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Charalampi, Pantoleonis & ſociorum.

Eodem die Natalis ſanctæ martyris Luciæ viduæ, &

ſancti Gemiani filij & martyris. Hæc ſub Maximiano & Diocletiano Imperatoribus in vrbe Roma opibus & genere illuſtris, annos nata ſeptuaginta quinq; triginta ſex, vidua trăſegit: accuſata apud Diocletianum quod Chriſtianam fidem coleret, grauiter verberata eſt, poſtea in æreum lebetem pice ferventi plenum ----- exijt incolumis, cumq; vrbem circumduceretur, occurrit illi Gemianus qui eam ſequens paulo poſt baptizatus eius filius appellatus eſt. Poſtremò Lucia poſt multos cruciatus martyrio coronata eſt, Gemianus verò poſtea capite obtruncatus, in cœlum eſt aſſumptus.

*E*odem die Natalis beatorum martyrum Heraclidis Epiſcopi *Tamaſi* Cypri, & ſanctarum fœminarum *So*phiæ & Irenæ.

*E*odem die Natalis ſancti Petri & Nili, qui apud Palæſtinam martyrium compleuerunt: commota ſiquidem aduerſus Chriſtianos perſecutione ex Ægypto comprehenſi ſunt *P*etrus & Nilus *E*piſcopi, & duo celeberrimi *P*atremateus & Elias, & vna cum illis centum viri, ex Palæſtina vero quinquaginta, cumque illi centum *perſua*deri non poſſent, vt Chriſti fidem abnegarent, effoſſis oculis, & ad metalla traditi, ita beatum finem acceperunt.

Die XVIII.

Eodem die Natalis beati patris noſtri *E*umenij Epiſcopi Gortynę. *E*t commemoratio ſanctarum mulierum *S*ophiæ & Irenæ. Item ſanctæ martyris Ariadnæ, quæ ſub Adriano Imp. martyrij certamen confecit, propterea quod Idola execraretur, & Chriſti fidem colens, pro illius confeſſione ſanguinem fudit.

Eodem die commemoratio ſacroſancti martyris Simeonis Epiſcopi Hieroſolymorum, qui ſub Traiano Imperatore

peratore poſt Iacobum fratrem Domini Hieroſolymorum Epiſcop. accuſatus ab infidelibus, quod Chriſti fidem prædicaret, anno ætatis centeſimo vigeſimo cruci affixus beatam animam ad æternas ſedes & immortale illud cœleſte regnum Domini noſtri Ieſu Chriſti tranſmiſit.

Die XIX.

Commemoratio ſanctorum martyrum Trophimi, Sabatij & Dorymedõtis, qui fuerũt ſub Imperatore Probo. & Sabatius quidẽ in vrbe Antiochia iubẽte Præſide Vicario vehementer flagris cæſus in tormentis ipſis ſpiritum emiſit: Trophimus verò ferreis crepidis calceatus exul miſſus in vrbem Synadarum, multoſque cum Dorymedonte cruciatus ſuſtinens, vterque obtruncatus eſt.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Ianuarij Epiſcopi Beneuenti & ſociorum Soſij & Procli Diaconorum, Fauſti, & Deſiderij clericorũ. Sanctus quidem Ianuarius fuit ſub Diocletiano Imperatore, & Timotheo Campanæ regionis Præſide Epiſcopus Beneuenti; quem Præſes in carcere cum ſocijs incluſum inuenit; eductum vero in caminum ignis iniecit, vnde exijt incolumis, cumq; ad eius conſpectum Beneuento duo ipſius clerici veniſſent, capti ſunt & ipſi, & cum ſancto Ianuario educti è carcere. Lata ſententia gladio ſunt obtruncati, tradẽtes Beatas animas Domino, pro quo mortem ſubierunt.

Die XX.

Sancti martyris Euſtachij Ducis exercitus, & eius coniugis Theopiſtæ & filiorum Agapij, & Theopiſti. Fuit autem ſanctus Euſtachius Dux militiæ in vrbe Roma ſub Traiano Imperatore; conuerſus autem ad Chriſti

fidem baptizatus eſt, qui multas ærumnas pertulit, ſed paulo poſt, cum cogeretur Idolis immolare, & ipſe Chriſtianæ fidei confeſſionem rebus omnibus præferret, poſtremo in æreum bouem igne feruente coniectus, ex terrenis miſerijs ad cœleſtes diuitias euolauit.

Eodem die Commemoratio ſanctorum Patrum & Confeſſorum Hypatij Epiſcopi, & Andreæ presbyteri. Hi ex Lydorum regione, in Gymnaſio quodam pueri docentur, Hypatius quidem monaſticam vitã amplexus eſt, Andreas verò * ſacer in Eccleſia Præco extitit: non ſolum autem ieiunijs, vigilijs, & orationibus præſtantes erant, ſed etiam humilitate, modeſtia & charitate alios ſuperabant. Cũ verò eorum virtutes cognouiſſet, qui apud Epheſum præſidebat, Hypatiũ quidem Epiſcopũ, Andream verò presbyterum ordinauit: quod cum audiſſet oſor ſanctorum, Leo impius Imperator, ad ſe accerſiri iuſſos in carcere incluſit, & laniari præcepit, & è capite cutem extrahi, & ſanctas imagines quamplurimas ſupra capita eorum accenſas ſuſceperunt, & pice barbas illiti per mediam vrbem diſtracti ſunt, & partes Xerolophi iugulati, canibus eſca expoſiti ſunt.

* ἱεροκῆρυξ.

Eodẽ die Cōmemoratio S. martyris Chriſti Suſannæ filiæ Arthemij ſacerdotis Idolorum & Marthæ, quæ genus duxerat à Iudæis. Hæc mortuis parentibus, baptizata eſt à Siluano presbytero, & Chriſti fidẽ edocta, poſtea facultates ſuas pauperib⁹ diſtribuit, & mundo relicto Monaſterium adijt monacha effecta, licet virili habitu ꝓ fœmineo induta ſe Ioannem vocari fecerit: ſed poſt ab alia quadam muliere accuſata, quod in illam per vim egiſſet virilia, in habitu virili deprehenſa eſt virgo, & inuenta natura mulier, accuſatricem redarguit, profecta vero Heliotropolim,

lim, delata *Præſidi* Alexandro, quod multis gentilibus perſuaderet, ne adorarent Idola, illam apprehenſam vehementer cruciauit, & nihilominus tamen eius ipſius miraculis, multi ad Christi fidem conuertebantur, poſtremo in carcerem iniecta, Deo ſpiritum tradidit.

Die XXI.

Commemoratio ſancti *Prophetæ* Ionæ, vnius è numero duodecim.

*E*odem die Natalis ſancti Patris noſtri Ionæ *S*abaitę. Hic vir ſanctus cum eſſet presbyter, ſe contulit ad Monaſterium Laurum nomine, ſancti Sabæ monaſterium, vbi detonſus ſummam pietatem, & multas virtutes exercens, ad bonam ſenectutem prouectus migrauit ad Dominum.

Eodem die Commemoratio ſancti Apoſtoli Quadrati. Hic cùm eſſet antiquitate, & multarum rerum ſcientia inſignis, Athenis, & in vrbe Magneſia, Doctrinam Domini prædicans, multos dogmatum lumine inſtructos ad diuinæ cognitionis lucem perduxit. Itaq; Athenis à ſuo grege perſecutores illum expulerunt, lapidibus in eum iactis, igne, & alijs tormentis probatum, poſtea verò ab Ælio Adriano martyrij coronam percepit.

*E*odem die, Commemoratio ſancti martyris *E*uſebij. Hic ſponte Pręſidem *Phœnícię* adijt, illum arguens quod Chriſti gregem perſequeretur. Itaque ab irato Iudice ſuſpendi, & verberari iuſſus eſt; cum verò diu aſperis ac laceris pannis indutus, ſale verberibus iniecto, in Chriſtiani nominis confeſſione perſtitiſſet, Præſide ipſo in horas, plura & maiora magis magiſque addendo tormenta, exultabat vir ſanctus, perinde ac ſi in alieno corpore pateretur. Denique iuſſit *Præ*ſes caput abſcindi, ſicque aſcendit in cœlum, Dei gloriam prædicans.

Digitized by Google

Eodem die Commemoratio ſanctorum Patrum & Epiſcoporum Cypri Meletij & Iſacij. Hi ſancti & beati Patres noſtri Epiſcopi Eccleſiæ Chriſti, quæ eſt in inſula Cypro, viri pij & timentis Deum, quorum opus aſſiduum erat docere populum diuina Chriſti eloquia, & facultates ſuas indigentibus diſtribuere, ſic agentes per totam vitam, per diuerſa tempora, migrarunt ad Dominum.

Eodem die, Commemoratio ſancti martyris Priſci, qui cum viuentem aquam in corde geſtaret, carnis incendium non pertimeſcens, ad cœleſtem patriam tranſlatus eſt.

Eodem die Commemoratio ſacroſancti martyris Iſacij Epiſcopi Cypri.

Eodem die Commemoratio ſanctorum ſex martyrum ſatellitum Imperatoris Maximiani.

Die XXII.

Natalis ſacroſancti martyris Phocæ. Hic fuit filius Pamphili, in regione Sinopis, ſtatim verò ab infantia, ſancti Spiritus gratia adiutus miracula edebat, & vſque ad extremum ſpiritum edidit, qui diuina voce his verbis admonitus, Poculum tibi temperatum eſt, illud te oportet bibere. quod nimirum diuina ope adiuuante ſub Traiano Imperatore bibit, gladio & igne conſummatus, multa quoque poſt eius ad Dominum migrationem, per eum Deus effecit miracula.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Phocæ hortulani. Et hic fuit ex vrbe Synope antiqua & nobili, cuius opus erat horti cultura, cui vacabat, & eius prouentum omnibus communem proponebat, ſed animi cuſtum

Digitized by Google

tum pluris faciebat, propterea non diu latuit, ſed vt germanus Chriſti ſeruus delatus eſt illius vrbis Præſidi. cum igitur veniſſent Satellites apud illum ipſum, quem quærebant, diuerſati ſunt, cum benigne acceptos refeciſſet, quæſiuit quinam eſſent, & quanam de cauſa illuc acceſſiſſent; illi rem omnem ei declarantes, quod ſcilicet Phocam quærerent ad ſupplicium. hoc audiens Dei ſeruus ſeipſum quærentibus manifeſtum effecit, illi ea re maxime doluerunt, ipſe verò ipſos rogabat atque hortabatur, vt auderent facere, quod iuſſi fuerant. itaque capite obtruncatus, gratum Deo ſacrificium oblatum eſt.

Eodem die Commemoratio ſanctæ martyris Drozelæ filiæ Traiani Imperatoris, cum quinque ſocijs, & ſanctorum martyrum Iſaac ac Martini.

Die XXIII.

Commemoratio ſanctorum martyrum, Andreæ, Ioannis, Petri & Antonij apud Africam paſſorum.

Eodem die Natalis ſanctarum mulierum Xantippæ & Polyxenæ; quæ ſub imperio Claudij Cæſaris ex Hiſpania genus ducentes, Xantippe quidem Paulum Apoſtolum, apud Hiſpanos Chriſti Euangelium prædicantem audiuit, quippe qui viro illius Probo fidei & ſalutis auctor fuerat, Polyxena verò primum audiuit Apoſtolum Petrum, poſtea Apoſtolum Philippum, poſtremo Andream Apoſtolum, qui eam baptizauit in Græcia tunc exiſtentem à viro quodam raptam, ſed Dei ope adiuuante, minimè corruptam; reuerſa verò in Hiſpanias cum virgine quadam, nomine Rebecca, genere Iudæa inuenit Xantippam ſororem virtutum ſplendore fulgentem. itaque multos docentes Chriſti fidem in pace quieuerunt.

Die

Die XXIV.

Certamen ſanctæ Protomartyris Teclæ, quæ cum eſſet ex vrbe Iconio, à beato Apoſtolo Paulo edocta eloquia Dei in domo Oneſiphori: erat autem quando ad fidem conuerſa eſt, annos nata decem & octo Thamyridi deſponſata, viro admodum nobili ac diuiti; ſed virgo ſanctiſſima cõtempta matre, viro & diuitijs poſthabitis, ſanctum Apoſtolum Paulum ſequuta eſt, vſq; ad Antiochiam Piſidiæ, vbi à Præſide Alexandro feris obijcitur, à quib° nihil paſſa, tauris alligata eſt, ex quibus erepta, multos ad Christum dominum conuertit: Poſtremò in patriam reuerſa habitauit in monte quodam, vbi multis per eam editis miraculis, annos nonaginta, migrauit in cœlum.

Eodem die Natalis ſancti patris noſtri Coprij viri pietate, abſtinẽtia, humilitate & charitate inſignis, qui cùm annum ageret nonageſimum, in occulto quodã loco prolixius orans, viſus ſibi eſt, magnum illum Theodoſium, poſt ipſius ad Dominum migrationem vnà ſecum orantem, ac pſallentem, poſtremo hęc dicentẽ. En frater Copri, inſtat tempus reſolutionis tuæ, veni ad nos ad paratum tibi quietis locum, Hęc cum audiuiſſet admirabilis ille Pater, poſt paucos dies paulum ægrotans, ſanctos patris amplexus, in pace migrauit ad Dominum.

Die XXV.

Natalis ſanctæ matris noſtrę Euphroſynæ beati Paphnutij Ægyptij filiæ.

Eodem die commemoratio beati Paphnutij patris Euphroſynæ.

Eodem die commemoratio magni Terræmotus, in quo celebratur & rapt° pueri in aërem ſublati. Imp. Theodoſio magno Terræmotus factus eſt, talis qualis nũquam antea

Digitized by Google

antea fuiſſe commemoratur, quo factum eſt, vt totus populus vna cũ Imperatore, & Patriarcha exierint extra vrbem in locũ, qui dicitur campus, propterea ꝙ ſine ceſſatione aliqua erat illa terræ commotio, cum igitur Imperator ipſe Theodoſius, Proclus Patriarcha, & totus populus Litanijs & ſupplicationibus diuinam opem implorarent, repẽte puerulus quidam, de media turba in aërem raptus eſt. Omnibus autem præ timore clamantibus Kyrieeleiſon, deſcendit puer, & voce magna populum hortatus eſt vt Triſagion, ita Deo; ſanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis, miſerere noſtri quæ cum dixiſſet, ipſe qui dum animam Deo reddidit, & Terræmotus quieuit.

Eodem die Commemoratio ſanctorum martyrum Pauli, Tattæ, & filiorum, qui appellabantur Sabinianus, Maximus, Rufus, & Eugenius, ex vrbe Damaſco genus ducentes. accuſati vero quod eſſent Chriſtiani, catenis vincti examinati, & Chriſtianam fidem profeſſi, grauiter verberati ſunt, atque iniquorum manibus torti, animas Deo commendarunt.

Die XXVI.

Migratio ſancti glorioſi & celebris Apoſtoli & Euangeliſtæ Ioannis cognomento Theologi.

Die XXVII.

Natalis beati martyris Calliſtrati, & ſociorũ ſub Diocletiano Imperatore in vrbe Roma: detentus vero ſanctus Calliſtratus à Perſentino Duce, & Chriſtum Deum verum profeſſus, vehementer cæſus eſt, poſtea ſacco incluſus, & in mare proiectus, ſciſſo ſacco exijt incolumis: qua re viſa, quadraginta quinque milites in Chriſtum crediderunt, quos comprehenſos ac verberatos Perſentinus in carcerem coniecit, cum ſancto Calliſtrato à quo edocti

Digitized by Google

ſunt de iudicio, de reſurrectione, & de anima, poſtea eductus de carcere Calliſtratus cum illis quadraginta militibus, precibus ad Deum miſſis Idola deiecit, quod cum alij milites centum octuaginta quatuor vidiſſent ipſi quoque in Chriſtum credentes obtruncati ſunt, cum quibus & ſanctus Marinus vir magnus, & ſapiens paſſus eſt.

Eod. die Comemoratio S. patris Ignatij Præfecti monaſterij Saluatoris Ieſu Chriſti, quod profundi Ryacis nomine appellatur. S. Pater Ignatius fuit ex Cappadocum Prouincia, Nicephoro, & Ioanne Imperatorib⁹, ab infantia Deo ipſi à parentibus, S. Samuelis exemplo conſecratus, qui ſanctitate vitæ clarus, poſt multa pietatis opera ad cœleſtem gloriam vocatus, in pace quieuit.

Eodem die commemoratio ſanctorum Apoſtolorum, Marci, Ariſtarchi, & Zenonis. ſanctus Marcus, qui & Ioannes appellatus eſt, cuius Lucas Apoſtolus meminit, ordinatus Epiſcopus in Euangelij prædicatione ita probatus & Deo gratus apparuit, vt vel vmbra morbi fugarētur. Ariſtarchus etiam ex ſeptuaginta fuiſſe inuenitur, cuius Apoſtolus Paulus meminit; Hic Apameæ Syriæ Epiſcopus fuit,, vir egregiæ ſanctitatis, alter Ioannes locuſtis, & melle ſilueſtri nutritus, Zona pellicea indutus: Zenon autem hic ille eſt, de quo mētionem fecit Apoſtolus Paulus in Epiſtola quam ſcripſit ad Romanos; hic fuit Dioſpolis Epiſcopus, qui cum fuiſſet habitaculum ſancti Spiritus in prædicando Euangelio migrauit ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Philemonis Epiſcopi, Fortuniani, & ſanctæ martyris Gainæ.

Eodem die Natalis ſanctorum quindecim martyrum, qui cum eſſent nauigio impoſiti, illo ipſo combuſto in mari ſuffocati ſunt.

Eodem

Eodem die commemoratio ſanctæ martyris Epicharidis quæ cum eſſet Romæ, ſub Diocletiano Imperatore detenta à Cæſareo Præſide, & confeſſa nomen Ieſu Chriſti, ſuſpenſa & malleo plumbeo à quatuor militibus verberata, poſtea à carnifice obtruncata, beatam animam Deo tradidit, cuius reliquiæ à Felice Chriſtiano nobili, & ſenatorij ordinis viro honorificè ſepultæ ſunt.

Die XXVIII.

Commemoratio ſancti patris noſtri Charitonis, & confeſſoris ducis Eremi. Hic fuit ſub Aureliano Imperatore, ex vrbe Iconio; detentus vero à Præſide & Chriſti fidem confeſſus, à quatuor militibus verberatur, poſtea in carcerem coniectus, iterum eductus flagris cæſus eſt. Mortuo autem Aureliano, ceſſante perſecutione ſanctus Charito Hieroſolymam venit ſub Patriarcha ſancto Macario; cum verò in itinere incidiſſet in latrones, in ſpelunca incluſus, hoc modo liberatus eſt, ſerpens enim in vas illud in quo latrones vinum ſeruabant, irrepens venenum euomuit, quod cum bibiſſent, expirarunt, quorum facultates beatus ille pauperibus diſtribuit, & ſpeluncam illam Eccleſiam fecit, monachiſq; multis in eam congregatis monaſterium conſtituit, ex petra educta aqua, omni genere morborum expultrice, & ita in ſumma ſenectute migrauit ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſancti Prophetæ Baruch. Item ſanctorum martyrum Marci paſtoris, Alexandri, Alphæi, Zoſimi, Niconis, Neonis, Heliodori, & reliquorum puerorum & virginum. Hi S. martyres fuerunt ſub Diocletiano Imperatore in vrbe Antiochiæ Piſidiæ ex regione Phrygiæ Galaciæ ſub Præſide Magno, qui cum iuſſiſſet venatorib9 vt feras inueſtigarent, & venationem

afferrent, accedentes ad montem, inuenerunt ſanctum Marcum oues paſcentem, & vrſam, quam inſequebantur, ad eius ipſius pedes procidentem, & veſtigia lingentem: erat autem ſanctus ſenex canos habens ad pedes vſque prolixos. Delatus verò à Principe Venatorum Magno, detentus eſt à triginta militibus, qui ab eo eruditi crediderunt in Chriſtum; ipſe verò Præſidi oblatus libere nomen Chriſti confeſſus, vinculis traditus eſt, reliqui miſſi ſunt ad Præſidem Niceæ, à quo & obtruncati ſunt, Sanctum verò Marcum per vrbes trahens Magnus quęſiuit fabros, qui tormentorum inſtrumenta corā ſancto illo viro componerent; inuenti ſunt tres fratres Alpheus, Alexander & Zoſimus. cum igitur fabrilis artis periti opus aggreſſi eſſent, ferrum ipſum vt aqua defluebat, eorumq; manus torpeſcebant; quod cum artifices admirarentur, & vocem audirent illos hortantem, vt cum beato Marco pro Chriſti fide certarent, rem non neglexerunt, ſed Chriſtianos ſe eſſe lætāti voce profeſſi ſunt, ſtatim tormentis ſubiecti ſunt, & feruens plumbum in eorū ora infuſum eſt. B. verò Marcum cum tribus ſanctis illis *pueris* Præſes obtruncauit, eiuſq; caput in templū Dianæ miſit, ac repènte Idola ipſa corruentia imminuta ſunt: quod miraculum videntes tres viri, Nicon, Neon, & Eliodorus in Chriſtum crediderunt. Itaq; & ipſi obtrūcati ſunt cū pueris, ſenib. & virginibus. martyriū vero pertulerunt Alphe' Alexander, & Zoſimus, in vrbe Calyto menſis Septemb. die 28. Marcus verò in Claudiopoli 21. Nicon & eius ſocij Moromilio, tertio decimo die Iulij.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Alexandri, & triginta, qui cum eo paſſi ſunt.

Die XXIX.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Cyriaci Anachoretæ,

Digitized by Google

retæ, qui fuit ſub Theodoſio magno Imperatore ex vrbo Corintho, qui annum agens decimum octauum, Hieroſolymam veniens à Magno Euthimio monachus effectus multum profecit, eoſq; redarguens, qui cum Origene ſentiebant, multa diuina Chriſti virtute edens miracula, in ſumma ſenectute ex hac vita deceſſit.

Eodem die, Commemoratio ſanctæ martyris Gudeliæ quæ cum eſſet Chriſtiana, & in Perſarum regione Chriſtum libere prædicaret, multoſq; ad Chriſtianam fidem conuerteret, comprehenſa à rege Sapore multis tormentis cruciata, cum nollet ſolem & ignem adorare, poſtremo detracta capitis pelle, & ligno affixa, B. animam Deo tradidit.

Eodem die, Commemoratio multorum martyrum Dadæ, Gabdelæ, & Caſdoæ. ſanctus martyr Dadas, Saporis, regis Perſarum fuit conſanguineus; Gabdela verò eius legitimus filius. cum Chriſtiani eſſent, non ſolum à Sapore negati, odio habiti, & dignitatibus ſpoliati ſunt, verum etiam cruciatibus multis ſubiecti, cum ſancta Caſdoa ſuſpenſi, ſaniati & lateribus combuſti, poſthæc in carcerem coniecti, multo tempore detenti, atque illinc educti cum cogerentur ſolem & ignem adorare, idque omnino recuſarent, libere Perſarum errorem redarguentes, Chriſtumq; ipſum ſolum verum Deum regem, & rerum omnium creatorem prædicantes obtruncati, ex hac vita ad cœleſtem deceſſerunt.

Die XXX.

Commemoratio ſancti Gregorij, Magnæ Armeniæ Epiſc. Hic ſub Diocletiano Imperatore, genere Parthus, detentus autem à Tiridate Rege, propterea quod eſſet Chriſtianus, multos pertulit cruciatus, poſtea cum cognouiſſet Tiridates hunc eſſe filium Anaci, qui eius pa-

Digitized by Google

trem dolo interfecerat, in vrbem Ararat miſſum vinctis manibus & pedibus in profundum lacum feris & ſerpentibus plenum deijciendum curauit, vbi annos quindecim à muliere vidua nutritus eſt, eductus autem è lacu à Tiridate quem á delirij morbo liberauit, omnem eius familiam baptizauit, & factus Epiſcopus totius Armeniæ, conſtitutis Eccleſijs in pace quieſcens, migrauit ad Dominũ.

Natalis ſanctarum virginum martyrum Ripſimiæ, Gaianæ, & aliarum triginta duarum mulierum & virginum, quæ paſſæ ſunt 30. die menſis Septembris. Harum cunctarum mulierum Gaiana quidem erat ſenior, Ripſimia verò iunior, nobilitate & forma inſignis, quod cum audiſſet Tiridates, eius amore captus, miſit, & illam detinuit, quam cum ad nefariam libidinem excitaret, Chriſti virtute factum eſt, vt quod cupiebat, minimè aſſequeretur. quare cum ita triſtatus eſſet, vt tanquam mortuus iaceret, fugientem conſequuti apprehenderunt, eamq; ſciſſis veſtibus, & manibus poſt terga ligatis, excisa lingua, & eſfoſſis oculis trucidarunt, ſic beatam animam ſancta virgo miſit in cœlum, cum qua martyrio coronati ſunt Chriſtiani 70. mulieres verò triginta duæ, beata verò Gaiana ex toto corpore pelle detracta, & lapidibus contrita, obtruncata eſt.

MENSIS OCTOBRIS

Die primo.

COMMEMORATIO ſancti Apoſtoli Ananiæ vnius ex 70. Hic cum eſſet diſcipulus Apoſtolorum, ab illis factus

factus eſt Epiſcopus Damaſci, qui beatum Paulum Apoſtolum diuina reuelatione admonitus baptizauit. cum igitur multos in vrbe Damaſco & Eleutheropoli ſanaret, & ad Chriſti fidem conuerteret, Licinio Præſidi aſſiſtẽs & Chriſtum verum Deum eſſe profeſſus, aridis neruis cæditur, laniatur, atq; extra vrbem eductus iuſſu Præſidis lapidatus eſt, & martyrij corona donatus.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Romani, qui fuit ex vrbe Emeſona Diaconus ſanctæ Eccleſiæ Beriti. venit autem Conſtantinopolim ſub Anaſtaſio Imperatore, vbi in templo ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ magna cum pietate verſatus, vigilijs, orationibus, & alijs Chriſtianæ religionis officijs intentus, migrauit ad Dominum.

Eod. die Natalis beati martyris Domnini, hic fuit ex vrbe Theſſalonica, qui ductus Nicomediam, vt Chriſtum abnegaret, id omnino recuſans, & Chriſtum cum omni libertate confeſſus, verberatus, miſſus eſt ad Meſopotamiæ Præſidem crudelem admodum atque immanem: ſed facta irruptione Perſarum captiuus ductus eſt in regionem Perſidem, vbi multos ad Chriſti fidem conuertens innotuit, & detentus atque cruciatus, in tormentis ipſis animam reddidit.

Eodem die Certamen alterius ſancti Domnini, qui fuit ex vrbe Theſſalonica, religioſus, & timens Deum, qui cum tam religioſe viueret, eius fama peruenit ad aures Imperatoris Maximiani. Itaque detentus, vt Chriſtianus adductus eſt ad tribunal, cui dixit Imperator, Quare me in vrbe Præſidẽte audes Deum aliũ confiteri? ſed immola Dijs, ſi vis poſthac viuere. Hoc cũ ille renueret, ei⁹ corpus lacerari præcepit. vt autẽ vidit ſe à viro illo ſancto irrideri

iuſſit

Digitized by Google

iuſſit ante portam vrbis ductum, eius crura confringi, & pedes ſancti martyris abſcindi, cumque dies ſeptem tormenta pertuliſſet, cibi omninò expers gratias agens Deo beatam animam commendauit.

Die II.

Natalis ſanctorum martyrum Cypriani ac Iuſtinæ, apud vrbem Antiochiam.

Eodem die Natalis ſancti patris noſtri Theophili, qui fuit monachus religioſus, & timens Deum, ſub Leone Iſaurico, cuius impietatem videns, atque execrabile odium in venerabiles Sanctorum imagines euertendas, eius hæreſim in faciem exprobrans, redarguit, impium, nefarium & Antichriſti præcurſorem & Chriſti deſertorem appellans, aliaq; ſimilia obijciens. Quibus ad iram concitatus primum verberari cum iuſſit, & in carcerem conijci, inde poſtmodum eductus, ſanctas imagines abnegare cogitur. Quod omninò renuens, in exilium miſſus, illic vitam præſentem reliquit.

Die III.

Certamen ſancti patris Dionyſij Areopagitę Epiſcopi Athenarum.

Eodem die Natalis ſancti martyris Dionyſij, & ſociorum octo. Hic ſub Valeriano & Galieno Imperatoribus adductus ad Præſidem Æmilianum perſeuerans in Chriſtiana confeſſione exilio condemnatur, proſcribitur, & lapidatur, plura paſſus tormenta, quàm olim in Libya ſub Decio ſuſtinuerat. Concluſus igitur in loco ſqualido cũ Fauſto, Gaio, Petro & Paulo, qui vna cum illo duodecim annos tolerauerant, conſummatus eſt in confeſſione Chriſti Domini.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Theogenis

genis qui pro Chriſti confeſſione ignis flammam pertulit. Item ſancti martyris Theotecni & Audacti enſe percuſſi.

Eodem die Commemoratio ſancti patris noſtri Ioannis Chozebitæ Epiſcopi Cæſareæ.

Die IV.

Natalis ſancti patris noſtri Hierothei, qui fuit, vnus è numero Areopagitarum, qui ab Apoſtolo Paulo inſtructus, magnum illum Dionyſium Areopagitam Chriſti fidem inſtruxit. Cum autem benè & religioſè vixiſſet, migrauit ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Petri Capitolij. Hic cum ſapientia multis præſtaret, legitimo matrimonio copulatus cum tres filios genuiſſet, monaſticam vitam ſubijt; Preſbyter verò creatus ab Epiſcopo Boſtrenſi, tanquam Chriſtianorum magiſter accuſatus eſt apud Agarenorum Principem. Itaq; propter Chriſti confeſſionem ad Damaſcenorum regionem ductus, lingua ei exciditur: Sed cũ apertius, & velocius loqueretur, dextera manu & pedibus truncatur, poſtea effoſſis oculis cruci affigitur, atq; abſciſſo capite in ignem traditus, in flumen demerſus eſt.

Eodem die Natalis S. martyris Domninæ & filiarum Berinæ & Prodocæ. Hæ S. mulieres diuino Zelo vulneratæ, relicta domo, & conſanguineis, ad alienam regionem tranſmigrãtes, venerũt Edeſſam; cumq; ibi verſarẽtur, repentè aſtiterũt vir & pater, milites ſecum ducẽtes, vt prædam illam caperent. Comprehẽſæ verò ductę ſunt Hierapolim, vbi latẽtes milites, conuiuio, & ebrietati vacantes, breui facta oratione in fluuium præterfluentem ſe ipſas proiecerũt, & ita per aquæ ſuffocationem martyrio coronatę ſunt.

Eod. die commemoratio S. patris Ammonis Ægyptij.

Digitized by Google

Hic cùm eſſet Ægyptius genere, parentibus orbatus, à patruo coactus vxorem duxit, ſub Maximiano Imperatore; vixit autem cum illa annos decem & octo quam non vt vxorẽ, ſed vt ſororem habebat, quin etiam illi perſuaſit, vt virginitatem ſeruaret. Itaq; & ipſa, & omnibus rebus derelictis, in montem Nitriæ propè Ægypti deſertum ſeceſſit, vna tantum veſte nocte & die corpus tegens. Produxit autem vitam vſque ad magni Antonij tempora, ſub Magno Conſtantino celebri, & primo Chriſtianorũ Imperatore. Huius viri ſanctitatem admiratus eſt beatus Antonius præſetim propter miracula quæ per ipſum plurima Dei benignitas effecit.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Fauſti, Gaij, Euſebij & Chæremonis Diaconorum. Hi fuerũt diſcipuli Magni Dionyſij, & Diaconi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Gaius quidem, & Fauſtus cum magiſtro exules facti, & multa tormenta perpeſſi, martyrij finem acceperunt: Euſebius verò & Chæremon poſt magiſtri exilium ſanctos, qui erant in carceribus viſitantes, & martyrum reliquias ſepelientes vſq; ad Decij tempora peruenerunt, multas perferentes tentationes propter Chriſti confeſſionem, cuius cauſa detenti obtruncati ſunt.

Die V.

Natalis ſanctę martyris Charitinę, quę fuit ſub Diocletiano Imperatore, & Dionyſio Comite, Claudij cuiuſdam ſerua, de qua cum Comes Domitius audiſſet, ſcripſit ad eius dominum, vt ad ſe illam mitteret inquirendam vt Chriſtianam. Quare triſtatus eius dominus, & ſacco indutus, illam deflebat, vt cito morituram, quem ſerua ipſa conſolans dicebat, Domine, ne triſteris, ſed gaude, ſiquidem pro meis, & tuis delictis victima à Deo accepta reputabor. Illo verò dicẽte, Memento mei apud cœleſtem

Digitized by Google

Regem, miſſa eſt ad Comitem, ad quem perducta, & Chriſtum confeſſa, raſo capite, ſuper ardentes carbones ſtrata eſt, poſtea ſaxo graui alligata proiecta eſt in mare, ex quo egreſſa, apparuit Comiti, à quo multis alijs tormentis cruciata, poſt vnguium, manuum & pedum abſciſſionem Deo ſpiritum commendauit.

Eod. die Natalis ſanctæ martyris Mamelchthæ. Hæc ex Perſide regione cum eſſet ſacerdos Templi Dianæ, & haberet ſororē Chriſtianam, in ſomnis vidit Angelum Dei Chriſtianorum myſteria ſibi oſtendentem. Itaq; exurgens timore correpta rem ipſam ſorori narrauit, quæ ad Epiſcopum illam duxit, & in Baptiſmate, ac regenerationis lauacro propria ſoror illam ſuſcepit. Quare inſanientes Gentiles lapidibus illam interfecerunt adhuc ſancti Baptiſmatis indumenta ferentem, atq; in profundiſſimum lacum deiecerunt, ex quo vix Chriſtiani efferre potuerunt.

Eodem die Viſio terribilis, atq; vtilis Coſmæ monachæ oſtenſa.

Die VI.

Natalis ſancti glorioſi Apoſtoli Thomę. Hic cum Medis, Parthis, Perſis & Indis Dei verbũ prædicaſſet, in cuſtodiam inijcitur à Rege Smidæo, propterea quod eius opera crediderant, & baptizati fuerant, Vazanes filius, & vxor nomine Tertia & Migdonia & Narce. quapropter quinque militibus traditur, qui ad montem quendam ductum vulnerarunt.

Eodem die Natalis ſancti patris noſtri Nicetæ Patritij ex Paphlagonia, qui ſanctarum imaginum confeſſione multas ærumnas, & calamitates conſtanter pertulit.

Eodem die ſanctæ virginis Erotidis, quæ Chriſti amore accenſa ignis flammam contempſit.

Digitized by Google

Die VII.

Natalis ſanctorum martyr. Sergij, & Bacchi. Hi fuerũt ſub Maximiano Imperatore, Sergius quidẽ Primicerius Scholæ Gentilium, Bacchus verò ſecundicerius, ab initio Chriſtianam fidem edocti, accuſati quod eſſent Chriſtiani cum cogerentur Dijs ſacrificare, neque id facere vellent, priuati ſunt zonis militarib⁹, & monilib⁹, indutique veſtibus muliebribus per Vrbem contumelioſè circumducti, ad Antiochum miſſi ſunt in vrbem Eufratiſiam, iam verò cum propè eſſent, Angelica apparitione à Deo corroborati ſunt, & Bacchus quidem primo loco crudis neruis per horam cæſus, in ipſis tormentis efflauit animam, poſt illum Sergius variè cruciatus, capite obtruncatus eſt.

Eodem die, Natalis ſanctorum martyrum *Iuliani preſbyteri*, & Cæſarij Diaconi ſub Claudio Imperatore in vrbe Roma. fuit autem B. Cæſarius ex regione Africana, qui cum Taracinam veniſſet, videns execrabilia ſacrificia, exſpuit in illa, & pedibus conculcauit. Quare detentus tribus diebus ieiunus in carcere cuſtoditus, traditus eſt Præſidi: vinctis autem manibus trahebatur à militibus ante currum Præſidis vſque ad templum Apollinis, quo ingrediẽte martyre atque orante, templum ipſum funditus corruit, opprimens Pontificem Idolorum, & alios plurimos. quod cum vidiſſet Leontius Proconſul, procidens ad pedes ſancti martyris in Chriſtum credens, coram omnibus baptizatus eſt, ad quem venit Presbyter Iulianus eumque immaculati Sacramenti participem fecit, qua de cauſa Lexorius princeps Iulianum presbyterum, & Cęſarium Diaconum ſacco incluſos, in mare iuſſit demergi, quorum corpora Deo gubernante è mari extracta, Euſebius Presbyter & Felix diuina reuelatione admoniti

Digitized by Google

niti exceperunt, quos baptizati Leontij filius, eo quod ſanctorum Iuliani & Felicis reliquias prope vrbem ſepeliſſent, obtruncauit, & in fluuium deiecit, quorum ſancta corpora Quartus presbyter ex vrbe Capua diuini Angeli ductu veniens, ſuſcepit, & loco inſigni ſepeliuit in laudem & gloriam Patris, Filij, & Spiritus ſancti.

*E*odem die, Commemoratio ſancti martyris *P*olychronij viri ſanctitate & miraculorum operatione inſignis. Hic in Synodo Niceæ celebrata, ex lectore Diaconus & Presbyter ordinatus eſt, poſtea verò quam magnus Conſtantinus exceſſit, ſtatim hæreſis Arij multos perturbare cœpit. Itaque peruerſæ opinionis homines cum inueniſſent ſanctum *P*olychronium altari aſſiſtentem, repente in eum inſilientes, gladijs iugularunt, & myſtico ac diuino ſanguini martyris ſanguinem commiſcuerunt.

Die VIII.

Natalis beatæ matris noſtræ *P*elagię, quæ fuit ſub Diocletiano Imperatore ex vrbe Tarſo Ciliciæ.

Eodem die, Commemoratio ſanctæ alterius Pelagiæ, ex Antiochia Syriæ ſub Numeriano Imperatore orcheſtris & ſpectaculis deditæ. Itaque ex meretricio quæſtu diuitias multas collegerat, ſed à Nonno Epiſcopo viro ſanctiſſimo inſtructa, & vehementer compuncta baptizata eſt, omniaque abiecit, arbitrata vt ſtercora, veſtemque aſperam induta ſub virili habitu latens, adijt montem Oliuarum, vbi in cella quadam incluſa reliquam vitam Deo gratam agens in pace quieuit.

*E*odem die Sanctæ *P*elagiæ virginis. Natalis beatæ alterius Pelagiæ; fuit quidem hæc ex *S*yriæ ciuitate Antiochiæ genere illuſtris & claris parentibus, ſed Chriſtianæ fidei confeſſione clarior, quod cum Præſes didiciſſet, mi-

ſit milites, qui eam detinerent. cùm igitur qui miſſi fuerant, eius domum, circundediſſent, vt illam caperent, hoc audiens ſancta mulier, rogauit, vt pauliſper expectarent, quoad induta deſcenderet, acquieuerunt illi credentes facturam quod promiſerat. ſtans illa ad Orientem ſpectans, quemadmodum orare conſueuerat, extenſis manibus, & oculis erectis in cœlum, Deum ipſum precata eſt, ne ipſam traderet militibus, ſed priuſquam detenta eſſet, intacta ad Deum deſcenderet. cum hæc dixiſſet, honeſta in veſte induta, ſpiritum Chriſto Domino tradidit, quod audiens miratus eſt *Præſes*.

Eodem die, Natalis ſanctæ Thaiſiæ, quæ fuerat meretrix. hæc ab adoleſcentia fuit à propria matre deprauata. Itaque officinam Diaboli ſe conſtituit, ſed à viro ſancto *Paphnutio* capta eſt. conuerſa igitur & pœnitentia ſcelerum compuncta, & omnia ſua quadringentarum pretio æſtimata, pauperibus diſtribuit, & ſe ipſam in cella quadam incluſit, vbi lachrymis & gemitib⁹ ex profundo corde emiſſis clamabat, Qui plaſmaſti me miſerere mei. In hac exercitatione annos tres tranſegit, vnde egreſſa iuſſu Abbatis poſt quindecim dies exceſſit.

Eodem die Natalis ſancti martyris Artemonis, qui fuit ſub Diocletiano Imperatore *Presbyter Eccleſiæ* Laodicenæ, propter Chriſti nominis confeſſionem detentus, & in flammam ignis coniectus, martyrij coronam adeptus eſt.

Die IX.

Commemoratio ſanctorum Andronici & Athanaſiæ coniugis. fuit autem Andronicus ex vrbe magna Antiochia, qui relictis opibus, vnà cum coniuge venit Hieruſolymam, vbi cum ſancta loca veneratus eſſet, pietatis

opera

opera exercens, poſt plurimos labores, ieiunia, vigilias, & ſanctorum locorum viſitationes, poſt admirabilem beatiſſimæ Athanaſiæ dormitionem, ipſe quoque obdormiuit in Domino.

Eodem die Commemoratio ſanctæ martyris Publiæ. ſancta Publia Imperatore impio & Apoſtata Iuliano in vrbe Antiochia, probitate morum celeberrima, viri ſui conſuetudine paucos annos vſa peperit fructum Deo dignum, admirabilem illum Ioannem cognomento Chryſoſtomum. cum autem præeſſet choro virginum, & cum illum benignum Deum collaudans, in matutino tempore illos Pſalmi verſus magna voce caneret, Simulachra gentium argentum & aurum opera manuum hominum; ſimiles illis fiant, qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis, forte tranſijt Iulianus, qui hæc audiens, triſtatus eſt, iuſſitque ſilere. Poplia verò ipſum contemnens, maiore voce pſallere cœpit. quare iratus Imperator Popliam extrahi iuſſit, eiusque venerandam ſenectutem non eſt reueritus, ſed cuidam ex ſatellitibus præcepit, vt eam in os cæderet. extracta igitur tam grauiter verberata eſt, vt ea plaga defluente ſanguine terra ipſa cruentata ſit: illa verò Apoſtatæ impietatem redarguens, eo reuerſa, vnde abſtracta fuerat, in pace quieſcens non multo poſtea migrauit ad Dominum.

Eodem die, Sancti Patris noſtri Petri, qui fuit ſub Imperatore Theophilo, ex Galatarum prouincia. Item ſancti Patris noſtri Dorothei Epiſcopi Tyri, Diocletiano & Licinio Imperatoribus, qui apud regionem Thraciæ detentus, à Iuliani Principibus multos cruciatus perpeſſus, centum & ſeptem annos natus in tormentis propter CHRISTI confeſſionem beatam animam DEO reddidit.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die commemoratio iuſti Abraham, & eius Nepotis Loth.

Die X.

Natalis ſanctorum martyrum Eulampij & Eulampię, qui ſub Maximiano Imperatore apud Nicomediam Prȩſidente Maximo pro Chriſtianæ fidei confeſſione paſſi ſunt, cum enim multi laterent in monte, miſerunt ſanctum Euſampium, vt in vrbe panes emeret. Hic cum Imperatoris decretum propoſitum vidiſſet, & illud legeret, detentus eſt ab Idolorũ miniſtris, & interrogatus ſe Chriſtianum eſſe cõfeſſus eſt, atque in templum Idolorum, vt ſacrificaturus inductꝰ, iuſſit Martem procũbere, & ſtatim procubuit, & cõtritus eſt; cũ vero ille eſſet in cruciatibus, Eulampia ſoror in medium prodiẽs, precata eſt ſanctum Eulampium, vt oraret pro ipſa, & martyrij conſortem haberet. cum igitur in lebetem feruentem iniecti, nihil paſſi eſſent, crediderunt viri ducenti, & vna cum illis obtrũcati ſunt.

Eodem die Natalis ducentorum ſanctorum martyrũ, qui cum ſancto Eulampio, & Eulampia martyrium pertulerunt.

Eodem die Natalis ſancti patris noſtri Baſſiani, qui ex regione Syriæ ſub Imperatore religioſiſſimo Martiano venit Conſtãtinopolim virtutibus & miraculis ita excellens, vt Imperator ipſe ſub eius nomine templum conſtruxerit, habuit autem diſcipulos circiter trecentos ex quibus fuit & ſancta Matrona, cùm vero ita vixiſſet, & multos ad Deum conuertiſſet, morbos curans, & plurima edens miracula in ſumma ſenectute migrauit ad Dominum.

In Apographo m. ſ. erat adſcriptum: Hæc Matrona fuit Macedoniana.

Eodem die Natalis beati patris noſtri Theophili confeſſoris ex regione tribus ſtadijs diſtante à Tyberiopoli. Hic

Hic à puero ſacris literis operam dederit, agens vero tertium decimum annũ, ad ſanctiſſimum Stephanum ſe cõtulit, à quo monaſticæ vitæ ordinem, & exercitationem didicit, in qua tantum profecit vt pro ſanctarum imaginum cultu à Leone Iſaurico earum perſecutore multa tormenta pertulerit, dolens autẽ quod martyrij curſum non compleuiſſet, dimiſſus redijt ad monaſterium, lætitiam adferens non mediocrem fratribus, amicis, & conſanguineis; breui autem tempore tranſacto, beatus vir ille, ſuam à terrenis ad cœleſtia prouidens migrationem, benè diſponens de monaſterio, omnibus inſtructis, & benedictis, ad eum, quem tantopere optauerat Dominum migrauit, cui gloria in ſæcula ſæculorum.

Die XI.

Natalis ſancti Apoſtoli Philippi, vnius ex ſeptem Diaconis. & ſancti patris noſtri Theophanis confeſſoris Metropolitæ Niceæ. Fuit beatus Philippus, ex vrbe Cæſarea Palęſtinæ. Hunc diuinus Lucas Euangeliſtam fuiſſe in actibus Apoſtolorum commemorat, qui & quatuor filias ex coniugio ſuſcepit, vnus ex ſeptem Diaconis, docuit autem Samariam, Simonem Magum baptizauit, ab Angelo raptus Eunuchum inſtructũ Baptiſmo tinxit, poſtea in Azotum ab Angelo abductus, hanc quoque vrbem prędicatione illuminauit, poſt hæc in Aſiæ vrbem Trallenſem peruenit, in qua edens plurima miracula ędificata Eccleſia ad Dominum migrauit.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Zenaidis & Philonillæ germanarum ſororum. Hæ ſanctæ mulieres fuerunt ex Tarſo Ciliciæ, conſanguineæ Pauli Apoſtoli. quæ relictis omnibus venerunt ad vrbem Demetriadem & in quandam ſpeluncam ingręſſæ vitam degebant. Illic beata Zenais omnem morbum & languorem curãs,

Digitized by Google

abijt ad Dominum, Philonilla verò diuturnis ieiunijs & vigilijs ſe ipſam tradens plurima faciebat miracula, & naturæ ordini ſeruiens à breui ad æternam vitam migrauit.

Eodem die commemoratio ſanctorum Patrum, qui ſecundo in vrbem Nicæã conuenerunt in Synodo oecumenica quæ ſeptima dicitur, habita ſub Adriano Romano Pontifice regnante Conſtantino Imperatore & Irene matre, Tharaſio Archiepiſcopo Cõſtantino politano Politiano Alexandriæ, Theodoreto Antiochiæ, & Elia Hieroſolymorum, fuerunt autem ſancti patres illi numero trecenti ſexaginta ſeptem, qui conuenerunt aduerſus ſanctarum imaginum oppugnatores, qui omnem hæreſim & eorum autores anathemate damnarunt, decernentes vt quicunq; ſanctas imagines nõ colit, alienus ſit ab orthodoxa fide. His & alijs conſtitutionibus firmatis in ſuam quiſq; Eccleſiam redierunt, quorum interceſſionibus Deus miſereatur noſtri.

Die XII.

Certamen ſanctorum martyrum Probi, Tharachi & Andronici, qui ſub Diocletiano Imperatore Pompeiopoli apud Tharſum Ciliciæ detenti ſunt. primus ſanctus Tharacus Maximiano Præſidi oblatus, & Chriſti nomen confeſſus, confractis maxillis in carcerem iniectus eſt: generoſus verò Probus crudis neruis verberatur, ignito ferro pedib⁹ comburitur, in ligno ſuſpenditur, poſtremò gladio conciſus, beatum finẽ accepit. Andronicus vero in ligno ſuſpenſus, acuto ferro cruribus & laterib⁹ laceratur, eiuſq; vulnera ſalẽ perfricantur, lingua & labia exciduntur, toto deniq; corpore conciſus ſpiritum in manus Dei commendauit.

Eodem

Eodem die Natalis S. martyris Anaſtaſiæ virginis, quæ ſub Decio & Valeri. Imperatoribus ex vrbe Roma Præſidente Probo in monaſterio quodam cum alijs virginibus monaſticam vitam ducebat: delata vero apud Præſidem, ducta eſt ferreis vinculis ligata, cúq; Chriſti nomẽ profeſſa foret, in os cæditur, denudatur, vritur, perfuſa pice & cinere, poſtea in ligno ſuſpenditur & abſciſſis ambabus mammis atq; vnguibus abſtractis, manib' & pedibus inciſis, euulſis dentibus, demum gladio conſummatur.

Die XIII.

Natalis ſanctorum martyrum, Carpi, Papyli, Agathodori, & Agathonicæ, qui fuerũt ſub Decio Imperatore, & Valeriano Proconſule Aſiæ, ex quibus Carpus erat Epiſcopus Thyatiræ, Papylus vero Diaconus ab ipſo Carpo ordinatus: detenti vero à Præſide confeſſi ſunt omnibus audientibus Chriſti nomen, cumq; Idolis immolare nollent, equis alligati, gradiebantur ante currum, tracti ad vrbem Sardis, vbi ſuſpenſi, laniati ſunt, & ſanctus Agathodorus ſeruus beatorũ Carpi & Papyli ab Angelo Dei corroboratus, ipſe quoq; Chriſtũ confeſſus eſt: beatus vero Carp' ſuſpenſus riſit. Itaq; interrogat' à iudice, quænã eſſet ridendi cauſa, Vidi, inquit, gloriam Domi mei & riſi, Papylus vero quatuor palis alligatus in ſublime tollitur & lapidatur, poſt hæc ſancti viri ſimul ducti, ſupini ſuper tribulos trahuntur, deſuper verberati, & feris ad eſcam expoſiti, poſtea in ardẽtem caminum iniecti ſunt, in quem & ſancti Papyli ſoror Agathonice Deum orans vna cùm illis ingreſſa eſt, cùm vero ignis demiſſo imbre extinctus eſſet, ſancti martyres enſe obtruncati ſunt.

Digitized by Google

Eodem die Natalis ſancti martyris Florentij. Hic fuit ex vrbe Theſſalonica, qui cum eſſet Chriſtianus & boni æmulator, coram omnibus Deos gentilium redarguens irridebat, Chriſtianos verò in Chriſti fide confirmabat; cum hæc faceret, detentus ab illius regionis Præſide, interrogatus, confeſſus eſt Chriſtum ſolum eſſe DEVM, gentilium vero appellatos Deos, lapides eſſe, ligna, aurum & argentum, nihilque aliud eſſe Idola ipſa quam æs & ferrum inanimatum, & ſenſus expertem materiam: quę dicens, in furorem commouit Præſidem. Itaq; ſuſpenditur, laniatur, in ignem traditur & conſummatur.

Eodem die Cõmemoratio ſancti Patris noſtri Nicetæ Patritij, ex regione Paphlagonię, qui cum eſſet diuinarum literarum, & pietatis ſtudioſus pro cultu ſanctarum imaginum, aduerſus eorum Impugnatores, & Imperatorem Leonem plurimum laborauit, multiſque editis miraculis cum mortis ſuæ diem prædixiſſet, migrauit in cœlum.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Beniamin Diaconi apud Perſas, cum multos gentiles ad DEI notitiam conuertiſſet, tanquam maleficus in carcerem iniectus eſt, poſtea eductus in Chriſtianæ fidei doctrina perſeuerans, omnia ſuſtinens generoſus Athleta, ſpiritum Deo commendauit.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Antiochi, qui propter Chriſti confeſſionem igne conſummatus eſt.

Die XIV.

Natalis ſanctorum martyrum Nazarij, Geruaſij, Prothaſij, & cæteri ſub Nerone Imperatore in vrbe Roma poſt conſummationem ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli martyrij, certamen ſubierunt. & ſanctus quidem Naza-

Digitized by Google

Nazarius Africani & Perpetuę filius, fuit baptizatus à ſancto Apoſtolo Petro, Protaſius vero à Lino Romano Pontifice ſucceſſore Apoſtoli Petri.

Eodem die Natalis ſancti Patris noſtri Coſmæ Epiſcopi Maiumæ viri ſapientia & pietate inſignis. Eccleſiam Maiumæ, cuius fuit Epiſcopus, laudabiliter regens, ad ſummam ſenectutem peruenit & quieuit in Domino.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Siluani ex vrbe Gaza presbyteri, illius Eccleſiæ fide ſincera, & Chriſtianæ confeſſionis inſignis, qui poſtremo pro Chriſto Domino obtruncatus ſanguinem fudit.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Petri Anſelami ex Eleutheropoli, qui cum corporis robore & animi vigore plurimum valeret, præclare admodum in pietatis certaminibus ſe geſſit, & terrenis rebus omnibus contemptis in anno ſexto Imperij Diocletiani & Maximiani, ignis certamine exacto victima Deo grata oblata eſt.

Die XV.

Commemoratio ſancti martyris Luciani. Hic fuit ex Antiochia Syriæ, Chriſtianis ortus parentibus, quibus mortuis, facultates omnes pauperibus diſtribuit, & diuinarum literarum meditationi deditus multos Iudæos ac gentiles ad Chriſti fidem attraxit, qui & relicta domo Nicomediam venit, vbi tormentorum timore aliquot in fide ipſa torpeſcentes ad ſuſtinenda certamina fulciebat. Diocletianus itaq; Maximianus Imperator cum martyris propoſitum in Chriſti cõfeſſione ita firmum eſſe cognouiſſet, vt mutari non poſſet, longa inedia, illum condemnauit. Multis igitur diebus cibi & potus expers in carcere obijt, cuius corpus Præſidis iuſſu in mare proiectum, delphin⁹ Dei prouidentia ſublatum, ad continentem terram detulit.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Sabini Epiſcopi, qui virtutem appetens, vigilijs, ieiunijs, & reliquis laboribus ita profecit, vt miracula etiam faceret, multosque ad virtutis ſtudium, & mundi huius contemptum excitaret, cumq; ita vixiſſet, in pace quieſcens, ſpiritum Domino & Saluatori noſtro commendauit.

Eodem die, Commemoratio ſancti Patris noſtri & Confeſſoris Barſi Epiſcopi vrbis Edeſſæ, qui fuit ſub Valentiniano Imperatore. Hic multis editis miraculis migrauit ad Dominum.

Eod. die Certamen monachi cuiuſdam & martyris.

Eodem die, Commemoratio ſanctorum martyrum Sarbili & Bebeæ ſororis ſub Traiano Imperatore.

Die XVI.

Natalis ſancti martyris Longini Centurionis, qui propter Chriſti confeſſionem apud Cappadociam cum duobus militibus obtruncatus eſt.

Eodem die Natalis duorum martyrum, qui cum ſancto Longino pro Chriſti confeſſione interfecti ſunt.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Malci. Hic relictis facultatibus cognatione, & terrenis rebus omnibus eremum habitãs, vigilijs, ieiunijs, & reliquis aſperæ vitæ ſtudijs deditus multis editis miraculis, migrauit in cœlum.

Die XVII.

Commemoratio ſancti Prophetæ Oſeæ.

Eodem die Natalis ſancti martyris Andreæ, qui apud Cretam imperante Conſtantino Copronymo pro veneratione ſanctarum Imaginum, aduerſus illarum impugnatores, egregiè pugnauit.

Eodem die Relatio pretioſarum reliquiarum ſancti & iuſti

Digitized by Google

iuſti Lazari, quas reliquias celeberrimus & fideliſſimus Imperator Leo diuino zelo commotus in templo pulcherrimo ſub eius ſancti viri nomine dicato ex vrbe Cytienſi Conſtantinopolim tranſlatas, in argenteis loculis repoſuit.

Eodem die, Sanctorum fratrum Coſmæ & Damiani, Leontij, Anthimi, & Eutropij.

Eodem die, Sanctorum martyrum Chryſanthi & Dariæ. Item ſanctorum martyrum Claudij Tribuni, qui ſanctos Chryſanthum & Dariam cruciauit, & ſanctæ Hilariæ eius vxoris, Item ſanctorum Mauri, & Iaſonis filiorum.

Die XVIII.

Natalis ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Lucæ, qui fuit ex vrbe Antiochiæ Syriæ. Hic octoginta annos natus, dormiuit in Domino.

Eodem die, Commemoratio ſancti Marini, & ſancti Patris noſtri Iuliani, qui apud ripas fluminis Euphratis ſpeluncam habitans, monaſticam vitam exercuit.

Die XIX.

Commemoratio ſancti Prophetæ Ioëlis, & B. martyris Vari, qui fuit ſub Maximiano Imperatore militans apud Ægyptum, claris & pijs ortus parentibus: cumq; ſeptem viri ſancti multo tempore Chriſtianæ fidei cauſa in carcere detinerentur, ſanctus Varus quotidie illorum curam gerebat, è quorum numero cum vnus obiiſſet, ipſe pro illo numerari voluit. Itaque ad Iudicem cum reliquis ductus, vectibus grauiter verberatus ac laniatus, in ipſis cruciatibus ad horam quintam extenſis, beatam animam Deo reddidit.

Eodem die, Natalis ſancti martyris Sadoth, & centum

Digitized by Google

tum viginti, qui ſub Rege Sapore apud Perſidem cum illo martyrium pertulerunt.

Die XX.

Commemoratio ſancti magni martyris Artemij, qui cùm fuiſſet Dux Auguſtalis Alexandriæ & Patritius à Conſtantino Magno multis honoribus affectus, à Iuliano Apoſtata in vrbe Antiochia cùm impietatem illi exprobraret, multis tormentis cruciatus, plurimis per eum editis miraculis migrauit ad Dominum.

Die XXI.

Commemoratio ſancti patris noſtri Hilarionis.

Eodem die ſanctorum martyrum Gaij, Daſij, & Zotici, qui apud Nicomediam libere Chriſti fidem prædicantes in ligno ſuſpenſi, & laniati, poſtremo ſaxis collo alligatis in mare proiecti ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Socratis preſbyteri, & Theodotæ. Item ſancti martyris Eucratis.

Die XXII.

Natalis S. Abertij Epiſcopi Hierapolitani. Hic cùm eſſet Hierapolis Epiſcopus Phrygiæ Salutariæ, Imperatore Marco Antonino miraculorum & curationum multarum opifex vita & ſanctitate illuſtris, migrauit ad Dominum.

Eodem die Natalis ſanctorũ fratrum in vrbe Epheſo, Maximiliani, Iamblichi, Martiniani, Dionyſij, Antonini, Exacuſtodiani, & Conſtantini.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Alexandri Epiſcopi & Heraclij, Annæ, Eliſabeth, Theodotæ, & Glyceriæ.

Die XXIII.

Natalis S. martyris Apoſtoli Iacobi, fratris Domini.

Eodem

Eod. die commemoratio patris noſtri Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani. Hic fuit vir generis ſplendore illuſtris, ſed vita & moribus illuſtrior, poſt multas ærumnas quas Photij opera perpeſſus eſt, quieuit in Domino.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Macarij Romani.

Die XX IIII.

Natalis magni martyris Aretæ & ſociorum ex Æthiopia ſub Iuſtino Imperatore. Aretas vir ſanctiſſimus ſua prædicatione multos ad Chriſti fidem cõuerſos martyres Chriſto ipſe ſecum obtulit.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Procli Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui ſanctarum literarum peritia, & probitate morum inſignis, cum annos duodecim & menſes tres Epiſcopatum benè rexiſſet, in pace migrauit ad Dominum.

Die XXV.

Natalis ſanctorum martyrum Marciani & Martyrij. Cùm Paulus Patriarcha Conſtantinopolitanus à Cõſtantio Imperatore Arriano in Armeniam miſſus exul ab Arrianis ſuffocatus beatum finem aſſecutus eſſet, Martianus & Martyrius propter orthodoxæ fidei obſeruãtiam gladio cæſi ſunt, & ſepulti in porta Melandeſia Conſtantinopolitanę vrbis, quibus ſanctus Pater Ioannes Chryſoſtomus templum à fundamentis erexit.

Eod. die Natalis S. martyris Anaſtaſij, qui fidei Chriſtianæ prædicatione multos conuertens, enſe obtruncatus, quieuit in Domino.

Die XXVI.

Commemoratio magni martyris Demetrij cognomẽto Myrobleti. Hic fuit ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus ex vrbe Theſſalonica, qui iugulatus ani-

mam emiſit, multis poſtea per eum editis miraculis. Poſt illum & ſanctus Neſtor obtruncatus dormiuit in Domino.

Die XXVII.

Commemoratio ſancti martyris Neſtoris, & ſanctarum martyrum Capitolinæ, & Eroteidis ſub Diocletiano Imperatore, & Zilicinthio Præſide Cappadociæ.

Die XXVIII.

Sanctorum martyrum Terentij, Neonillæ, & ſancti patris noſtri Stephani Sabaithæ, qui omnes in Chriſtianæ fidei confeſſione perſeuerantes, poſt carceres & verbera feris expoſiti, & in lebetes pice feruente plenos proiecti, cum tormenta omnia pro nihilo facerent, enſe obtruncati ſunt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Africani, Terentij, Maximi, Pompeij, & aliorum triginta ſex, qui ſub Decio Imperatore, & Fortunato Præſide in Africa pro Chriſti fide certantes, verbera, ignitos obeliſcos, & alios cruciatus pro nihilo ducentes, gladio ſunt obtruncati.

Eodem die Natalis ſancti patris noſtri Firmiliani Epiſcopi Cæſareæ & Melchionis Sophiſtæ Preſbyteri Antiocheni, qui depoſuerunt Paulum Samoſatenſem.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Ioannis Chozebitæ. Hic in Eremi loco dicto Chozeba eximiam virtutis exercitationem aſſecutus multa effecit miracula, monachorum plurimorum Dux exiſtens ſicque in eadem Eremo B. ex hac vita deceſſit.

Eodem die Natalis ſanctæ Febroniæ filiæ Imperatoris Heraclij. Et ſancti patris noſtri Stephani Sabaithæ diſcipuli B. Sabæ. Et ſancti martyris Cyriaci, qui manifeſtauit

feſtauit precioſam crucem Domini ſub Imperio Conſtantini Magni & Helenæ matris.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Coſmæ & Damiani,& ſociorum trium fratrum.

Die XXIX.

Natalis ſanctæ magnæ martyris Anaſtaſiæ Romanę. Et ſancti patris noſtri Abrahami. Fuit autem Anaſtaſia Decio & Valeriano Imperatorib⁹ genere Romana, iuuenilem agens ætatem,& in monaſterio vitam ducens,quę liberè Chriſtum confeſſa, alapis cæditur, & ſuper ardentes carbones extenſa verberatur, alijsq; varijs tormẽtis cruciata, poſtremo obtruncatur.

Die XXX.

Natalis ſanctorum martyrum Zenobij,& Zenobiæ ſororis qui ſub Diocletiano Imperatore pijs orti ſunt parentibus, Zenobius quidem comprehenſus aſtitit Pręſidi,ad cuius interrogationem ſoror Zenobia ſeipſam quoque obtulit, verberati ambo, & in lebetem picis iniecti Chriſti gratia incolumes ſeruati enſe percuſſi, beatum finem aſſequuti ſunt.

Eodem die Natalis ſanctæ martyris Meletinę,& ſancti Martiani Epiſcopi Syracuſarum,diſcipuli ſancti Apoſtoli Petri. ſanctus Martianus Epiſcopus ordinatus à B. Petro Apoſtolo miſſus eſt Syracuſas Siciliæ,qui Idolorũ templis oratione ſubuerſis, multisq; ad veritatem cõuerſis, ſignis & prodigijs,gentilibus ipſis attonitis, filios lucis effecit, quare inuidia commoti Iudæi,eius in prędicanda Chriſti fide libertatem non ferentes,violenta morte illum ſuſtulerunt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Cronionis, Iuliani, Macarij, & aliorum tredecim qui ſub Decio

Imperatore apud Alexandriam pro Chriſto cruciati in confeſſione permanentes martyrij coronam acceperunt.

Eodem die Natalis ſanctæ martyris Eutropiæ, quæ accuſata apud Præſidem Appellianum, vt Chriſtiana & carcere incluſos ſanctos viſitans, primum ſuſpenſa, lampadibus combuſta, aſſerebat ſe flammam illam vt aquam ſentire, & terribilem quendam virum cernere ardorem refrigerantem, & tanquam rore quodam aſpergentem, quem & milites ipſi cernebant. poſtea vehementius cruciata in tormentis ipſis ſpiritum Deo tradidit.

Eodem die Natalis ſancti Apoſtoli Cleophæ. Et ſancti Patris noſtri Ioſeph Patriarchæ Conſtantinopolitani, & ſanctorum martyrum Aſterij, Claudij, Neonis & Neonillæ ſororis.

Eodem die ſanctorum Terentij, Marci, Iuſti, & Artemæ, ex numero ſeptuaginta, qui pro pietate certantes, tentationibus non medioctibus probati in pace beatas animas Domino commendarunt.

Eodem die ſanctus Ariſtobulus, poſt multos fidei prædicatione conuerſos, in pace quieuit.

Die XXXI.

Natalis ſanctorum Stachys, Ampliæ, Vrbani, Ariſtoboli, Narciſſi, & ſancti martyris Epimachi, ex quibus ſanctus Stachys ab Apoſtolo Andrea Epiſcopus conſtitutus eſt, qui & Eccleſiam in Argyropoli ædificauit, in quam conueniebat Chriſtianorum multitudo innumerabilis, quam beatus Epiſcopus docebat, cumq; ita vixiſſet annos ſeptendecim, dormiuit in pace. Sancti verò Amplias, & Vrbanus, ab eodem Apoſtolo Andrea Epiſcopi ordinati, ille quidem Odyſſopolis, hic verò Macedoniæ, propter

Digitized by Google

per Chriſtianæ fidei confeſſionem, atq; Idolorum euerſionem, à Iudæis & gentilibus interfecti, beatas animas Deo tradiderunt. Beatus verò Narciſſus variè cruciatus ipſe quoque ſpiritum ſuum Chriſto Domino commendauit, pro quo & ſanguinem fudit.

Eodem die Sancti martyris Epimachi. Hic ex vrbe Peluſio delatus apud Præſidem Apellianum in vrbe Alexandria Chriſtianorum multitudinem cruciantem, quod altare in quo ſacrificium Idolis offerri cœptum eſſet, ſubuertiſſet, in ligno ſuſpenſus, ferreis vnguibus diſcerpitur, & poſt alios cruciatus, enſe obtruncatus, ad cœleſtem vitam translatus, requieuit in Domino.

Eodē die Natalis S. Patris noſtri Iacobi Epiſcopi Mygdoniæ, vnius ex trecentis decem & octo ſanctis Patribus, qui conuenerunt in vrbem Nicæam. Hic ſanctus Iacobus fuit Epiſcopus Antiochiæ Mygdoniæ, quæ & Neſibe dicta eſt, admirabilium operum patrator.

MENSIS NOVEMBRIS

Die primo.

COMMEMORATIO ſanctorum Coſmæ & Damiani filiorum Theodotæ Aſianæ mulieris.

Eodem die ſanctorum martyrum Cyriænæ & Iulianæ, quæ ſub Maximiano Imperatore comprehenſæ à Marciano Præſide, cum Chriſtum nollent abnegare, Cyriæna raſo capite nuda per vrbem à militibus inhoneſtis circumducitur, & ad ciuitatem Roſſenſem ducta cum ſancta Iuliana igni tradita, martyrij curſum compleuit.

Digitized by Google

Eodem die, Natalis ſanctorum martyrum Cæſarij, Daſij, & aliorum quinque. Hi ſancti viri detenti in vrbe Damaſco, & diuerſis cruciatibus inquiſiti enſe obtruncati ſunt.

Eodem die, Natalis ſanctorum martyrum Ioannis Epiſcopi & Iacobi Presbyteri, qui ſub Sapore rege Perſarum, Chriſtianæ fidei doctrinam tradentes, multoſq; ad pietatem munientes, detenti à miniſtris ipſius Regis, poſt varia tormenta, enſe obtruncati, Domino animas ſuas commendarunt.

Eodem die Natalis ſancti martyris Hermeningildi.

Die II.

Natalis ſanctorum martyrum Acindyni, Pegaſij, Aphthonij, Elpidephori & Anempodiſti, qui cum eſſent ex Perſarum regione primas habentes apud Saporem regem, pietatem ſummopere colebant, cuius cauſa cruciatus omnes contemnentes gladio percuſſi, martyrij curſum compleuerunt.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Eudoxij, Agapij, & aliorum octo, qui apud Sebaſtiam, ſub Licinio Imperatore, Auxano, Marcello, & Marco Agricolao Præſidibus in ignem coniecti, animas ipſas Deo commendarunt.

Eodem die Sancti Patris noſtri Marciani ex vrbe Cyro, viri pietate inſignis, qui egregie monaſticam vitam exegit.

Die III.

Natalis ſanctorum martyrum Acepſimæ, Aithalæ, & Ioſephi, atq; Encænia templi magni martyris Georgij apud Lydam. Hi ſub Sapore rege Perſarum detenti, examinati ſunt, vt Chriſtiani, & Acepſimas quidem virgis cæditur, Ioſeph autem ita verberatur, vt carnes ipſæ vſq; ad oſſa.

ad oſſa diſciſſæ ſint. Sanctus verò Aithalas manibus & pedibus ſub genua ligatis verberum magnitudine eneruatus, carcere includitur, poſtremo varijs tormentis conſummati, ſanctas animas Deo tradiderunt.

Eodem die Natalis ſancti Acepſimæ, qui ſub Theodoſio Magno, cella ſe incluſit, in qua ſexaginta annos tranſegit, neminem videns aut alloquens, ſed ſibi ipſi, & Deo vacans omnem recreationem ſentiebat, multis verò editis miraculis in pace quieuit.

Eodem die commemoratio ſancti Patris noſtri & confeſſoris Theodori Epiſcopi Ancyrani, & ſanctorum martyrum Seueri, Andronæ, Theodoti & Theodotæ enſe conſummatorum.

Die IIII.

Natalis ſancti Patris noſtri Ioannicij magni, & beatorum martyrũ Nicandri Epiſcopi Myræ & Hermæi Presbyteri. Beatus Ioannicius ex regione Bithyniæ ex terrena militia ad cœleſtem ſe transferens, aſpera veſte ſe induens, in ſublimibus, deſertiſque montibus, herbis agreſtibus veſcens, multos annos tranſegit, & ad cœleſtem vitam migrauit: Nicander verò Epiſcopus, & Hermæus Presbyter, cum multos ab Idolis ad Chriſtum conuertiſſent, Libanio Præſidi oblati propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, laniati & ſuſpenſi, Deo ſanctas animas tradiderunt.

Eodem die Natalis ſancti martyris Porphyrij, qui fuit ex vrbe Epheſi ſub Aureliano Imperatore Chriſtianam fidem confeſſus, enſe obtruncatus eſt.

Die V.

Commemoratio ſanctorum martyrum Galationis & Epiſtemes. Hi S. martyres ſub Decio Imper. pro Chriſtiani no-

Digitized by Google

ni nominis confeſſione manibus & pedibus mutilati, ſanctus Galation annos triginta natus, ſancta verò Epiſteme annum agens ſextum decimum obtruncati ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrũ Hermæ, Lini, Gaij, Philologi, & Patrobæ, qui Chriſtianæ fidei confeſſione inſignes, multa propter pietatem perpeſſi, ac plurimis ad Chriſti fidem conuerſis, quieuerunt in Domino.

Eodem die commemoratio ſancti Pamphili martyris qui ſub Maximiano Imperatore & Vrbano Præſide Palæſtinæ ſapientia & virtute illuſtris, pro Chriſtiani nominis confeſſione ſemel atque iterum carcere incluſus, & corpore laniatus, martyrij finem conſecutus eſt.

Die VI.

Commemoratio ſancti patris Pauli Archiepiſcopi Conſtantinopolitani. Hic fuit ex vrbe Theſſalonica poſt ſanctum Alexandrum, Conſtantinopolitanæ vrbis creatus Epiſcopus, ſed à Conſtantio Imperatore Arriano eiectus de ſede, Romam veniens, Magnum Athanaſium, ipſum quoque ab eodem Imperatore de Alexandrina Eccleſia deiectum inuenit.

Die VII.

Eodem die commemoratio ſanctorum triginta trium martyrum Hieracis & reliquorum, qui Melitinę ſub Diocletiano & Maximiano Imperatorib⁹ Chriſtianam fidem profeſſi, verberati per multas horas, extra vrbem Melitinam obtruncati martyrium conſecuti ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Melaſippi, Caſinæ, & Antonij, qui ſub Iuliano Apoſtata apud vrbem Ancyram, Chriſtiânam fidem profeſſi, martyrij palmam acceperunt.

Eodemdie commemoratio ſanctorum martyrum Aucti Thau-

Digitized by Google

cti, Taurionis, & Theſſalonicæ apud Amphipolim Macedoniæ. Theſſalonica filia cuiuſdam Cleonis ſacerdotis Idolorum, Chriſtianam fidem amplexa, cum nullis precibus & blanditijs ab ea dimoueri poſſet, nuda crudis neruis à quatuor ſatellitibus verberata, in exilium miſſa, cum neque illic Chriſtum confiteri deſiſteret, in exilio ipſo animã Deo tradidit. Auctus verò & Taurion ducti ad Præſidem Thorybium nudi cæſi, lapidati, & in caminum ardentem iniecti, poſtremo in paludẽ demerſi, atq; illinc incolumes erepti, Præſidis iuſſu obtruncati, felicem ſui certaminis finem adepti ſunt.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Athenodori, fratris B. Gregorij cognomento Thaumaturgi.

Eodem die ſancti martyris Alexandri, qui apud Theſſalonicam ſub Maximiano Imperatore martyrium compleuit.

Die VIII.

Celebritas Principis militiæ cœleſtis Michaëlis, & reliquarum virtutum incorporearum.

Die IX.

Natalis ſanctorum martyrum Oneſiphori, & Porphyrij, qui Chriſtum Dominum profitentes, ſanguinem fuderunt.

Eod. die ſanctæ matris noſtræ Matronæ, quæ ſub Leone Magno Imperatore ex Perge vrbe Pamphiliæ monaſticæ virtutis exercitatione nobilis, editis per eam miraculis centeſimum propè annum agens, deceſſit in Domino.

Eodem die commemoratio ſanctæ Theoctiſtæ Leſbiæ. Hæc ex vrbe Methymna, monaſticam vitam ducens, ad Dominum, cui tàm rectè ſeruierat, multos poſt annos migrauit.

Eodem die Natalis ſanctarum mulierum Euſtoliæ & Sopatræ. Sancta Euſtolia fuit ſub Mauritio Imperatore, pijs orta parentibus, quæ à tenera ætate monaſterio dedita, vacans ieiunijs, atq; vigilijs diuino amore accenſa, relicta vrbe Roma, venit Conſtantinopolim, vbi viſitatis ſanctis & venerabilibus locis, Sopatram Mauritij Imperatoris filiam inuenit, à qua rogata eſt beata Euſtolia vt liceret eam ſpiritualem matrẽ habere corporis, & animæ cuſtodem. Itaq; relicta Regia monaſticam vitam aggreſſa eſt, cumq; à patre Imperatore petijſſet, vt locum aliquem idoneum ſibi pararet, ædificata eſt illi domus oratoria, vbi cum ſancta Euſtolia vitam degebat, quam multæ piæ ac deuotæ virgines adeuntes, duram & laborioſam vitam exercitabant: Beata vero Euſtolia plurimis annis in monaſtica exercitatione trãſactis in pace migrauit ad Dominum, B. Sopatram ſuo loco relinquens, quæ ſpiritalis matris exemplum ſequuta ad ſummam virtutem perueniens migrauit ad Dominum.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Antonij ex regione Syriæ, qui cum eſſet cæſor lapidum & videret gentiles in Idolorum templo immolantes, à vana ſuperſtitione illos dehortabatur; poſtea vero ingreſſus in eorum templum Idola ipſa contriuit: quare detentus, & grauiter verberatus, dimiſſusq; abijt in Apamiam Syrię ibiq; à ſancto Epiſcopo obtinuit, vt liceret ei templum ædificare ſub nomine ſanctæ Trinitatis, quod cum cœpiſſet, & indigenæ cognouiſſent, nocte irruentes enſibus membratim illum conciderunt.

Die X.

Natalis ſanctorum Olympæ, Rodionis, Soſipatri, Tertij, Eraſti, & Quarti.

Eodem

Eodem die Natalis ſancti martyris Oreſtis. Hic fuit ex vrbe Tyana regionis Cappadociæ, qui ſub Imp. Diocletiano Præſide Maximiano ductus ad templum Idolorum cùm in Idola ipſa inſufflaſſet, ſtatim in puluerem redacta ſunt. Itaq; in carcerem coniectus, & poſt ſeptem dies eductus, ſtetit ad tribunal Præſidis, renuens ſacrificare, quamuis clauis longioribus, talis eius perforatis, feroci equo alligatus, & ad viginti longe ab vrbe Tyanenſi tractus ſpiritum Deo tradidit.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Mili Epiſcopi & duorum diſcipulorum, qui ex Perſarum regione ad Chriſti fidem conuerſus ac baptizatus diuinas literas edoctus, vna cum duobus diſcipulis pro mortali & terrena vita immortalem, ac cœleſtem aſſequutus eſt.

Die XI.

Commemoratio ſanctorum martyrum Menæ, Victoris, Vincentij. Et beati patris noſtri cõfeſſoris Theodori Studitę. ſanctus magnus martyr Menas ſub Imperatore Maximiano militans Præſide Argyriſto, cùm non pateretur videre Idolorum errorem apertè prædicari, aſcendit in montem vbi ſe ieiunijs & orationibus purgans & diuino Chriſti deſiderio animam accendens deſcendit de monte, & in medio Idola colentium hominum conſiſtens Chriſtum prædicabat; quare laceratus, & aſperis veſtibus carnes confricatus, toto corpore laniato beatum martyrij finem accepit.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Victoris, ſub Antonino Imperatore & Sebaſtiano Duce pro Chriſti confeſſione in Italia paſſi.

Eodem die Natalis ſancti martyris Vincentij Diaconi apud Auguſtopolim Hiſpaniæ paſſi.

Eodem die Sanctæ martyris Stephanidis, quæ cum Chriſtum coleret, videns ſanctum Victorem admirabili fortitudine, & tolerantia pro Chriſto tormenta perferentem, Beatum prædicauit, cumq; inſpexiſſet coronas vtrique à Deo paratas, adiens Præſidem Chriſtum Dominum æternum eſſe confeſſa eſt, ob idque cruciata, atq; in duas partes ſecta, animam Deo reddidit.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Theodori cognomento Studitæ. Hic fuit ſub Imperatore Cōſtantino Copronymo diuinis literis eruditus, & vitæ ſanctitate inſignis, poſt venerabilem Platonem Abbas Monaſterij Studitarum, ſæpe in exilium miſſus, ſub Michaële Imperatore, reuocatus paulo poſt, requieuit in Domino.

Die XII.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Ioannis Archiepiſcopi Alexandrini cognomento Eleemonis. hic fuit Cyprius genere, Epiphanij illius regionis Ducis filius, qui cum omnem diligentiam atque operam ad virtutis ſtudium, & Dei gratiam ſibi conciliandam contuliſſet, propter vitæ ſplendorem, Heraclio Imperatore petente, factus eſt Archiepiſcopus Alexandrinus. Itaque vt lucerna in candelabro poſita, eluxit, multiſque annis in ſacerdotio tranſactis, multa efficiens miracula, abunde pauperibus, & egenis vitæ neceſſaria ſuppeditans. Vnde Eleemonis cognomentum accepit, omnibus & ipſis etiam infidelibus venerabilis migrauit ad Dominum.

Eodem die Natalis ſancti Patris noſtri Nili. Hic fuit ſub Imperatore Mauritio, ſanctarum literarum eruditione, & ſanctitate morum inſignis, qui cum orationis facultate

tate

tate, & rectæ vitæ exemplo plurimos ad virtutis ſtudium excitaſſet, in pace quieuit.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Antonij & ſociorum, qui fuerunt ſub Maximiano Imperatore. Antonius ætate prouectior, Nicephorus verò Zebinas & Germanus iuuenili vigore florentes: comprehenſi verò apud Cæſaream, & Chriſtum liberè confeſſi, obtruncati ſunt. Virgo autem Manatho ex Scythopoli nuda per vrbem ducta, igni traditur.

Die XIII.

Natalis ſancti Patris noſtri Ioannis Chryſoſtomi Archiepiſcopi Conſtantinopolitani.

Die XIV.

Natalis ſancti Apoſtoli Philippi, qui fuit ex Galilæa, ex Bethſaide, vnus è numero duodecim Apoſtolorum.

Eodem die Natalis ſancti Patris noſtri Hypatij Epiſcopi Gangrenæ. Hic fuit vnus ex numero trecentorum & decem, & octo Patrum, qui aduerſus Arrium Hæreſiarcham Conſtantino Magno Imperatore, in vrbem Nicæam conuenerunt, qui poſt celebratam ſanctam Synodum ad Eccleſiam ſuam reuerſus, à Nouatianis hæreticis inſidiantibus per viam tranſiens lapidatus eſt. Itaque ex præſenti vita liberatus ad æternam illam perductus eſt.

Die XV.

Natalis ſanctorum martyrum Guriæ, Samonæ & Abibi. Qui apud Edeſſam martyrium paſſi ſunt ſub Diocletiano Imperatore, & Antonino Præſide, apud quem delati, quod in carcere Chriſtianos homines curarent, illi aſtiterunt. Gurias & Samonas accuſati, quod hominibus perſuaderent, ne Idolis ſacra facerent, qua de cauſa ex

Digitized by Google

altera manu ſuſpenſi, à tertia vſque ad horam ſextam in confeſſione perſiſtentes, poſtremo enſe obtruncati ſunt. Beatus verò Abibus Diaconus accuſatus quod oppida, & caſtella circumiret, & Chriſti fidem doceret, Imperatore Licinio iubente in ardentem caminum iniectus, matyrij curſum tranſegit.

*E*odem die Natalis ſanctorum Baruch & Iacobi fratris Ioannis *T*heologi.

Die XVI.

Commemoratio ſancti Apoſtoli & *E*uangeliſtæ Matthæi.

Eodem die Commemoratio ſancti *P*atris noſtri Quintiliani *E*piſcopi Seleuci.

*E*odem die, Commemoratio Sanctorum martyrum *E*lpidij, Marcelli, *E*uſtochij, & ſociorum; beatus *E*lpidius vnus ex ordine Senatorum aſſiſtens Iuliano Apoſtatæ, Chriſtianam fidem profeſſus, poſt alia tormẽta equis ferocibus, & tauris ſimul cum *E*uſtochio & Marcello, dilaniandus ligatur, quorum membra ruſticis vectibus confracta ſunt, in ignem poſtea iniecti, beatas animas in manus Dei commendarunt.

*E*odem die, Natalis ſancti martyris Barlaam ex Antiochia, quem beatus Chryſoſtomus encomijs honorauit. Hic propter Chriſti confeſſionem, ex carcere Iudici oblatus, neruis cæditur, & extirpatis vnguibus ad aram ductus, aperta manu carbones cum ture accepit: ſic enim placuit Iudici, vt ſcilicet, ſi ardore compulſus carbones ipſos cum ture proijceret, cenſeretur Idolis ſacrificia obtuliſſe; ille verò immobilis atque inflexibilis perſiſteret dextram manum ære & ferro duriorem cõtineret, quoad caro ipſa igne conſumpta, atque exeſa in terram deflue-

Digitized by Google

ret. neruis igitur diuulſis, & manu conſumpta, ſpiritum Deo reddidit.

Die XVII.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Gregorij cognomento Thaumaturgi. Hic fuit ſub Aureliano Imperatore, gentilibus ortus parentibus, factus verò Chriſtianus, tót & tanta miracula facere cœpit, vt ex ea re nomine Thaumaturgi appellatus ſit.

Eodem die, Commemoratio ſancti confeſſoris Lazari Pictoris. Hic à puero Solitariam vitam amplexus, pingendi artem edoctus eſt, duriori vitæ, continentiæ, atque eleemoſynarum largitioni deditus. Quamobrem ſacerdotij gradu decoratus eſt. Itaque aduerſus omnes Hæreſes certamen ſuſcepit, totque & tantas ærumnas ab ijs, qui cum Eutyche, Neſtorio, & Dioſcoro hæreticis ſentiebant, quin etiam ab Impijs ſanctarum Imaginum oppugnatoribus paſſus eſt, quantas verbis explicari facile non eſt. ob eam cauſam antiquiorem Romam profectus pro patrijs & Apoſtolicis dogmatibus pugnaturus.

Die XVIII.

Commemoratio ſancti magni martyris Platonis. Hic fuit ex vrbe Ancyra Galatiæ, frater ſancti martyris Antiochi, qui propter Chriſti confeſſionem oblatus Agrippino Præſidi à duodecim militibus, verberatus & ſuper grabatum æreum accenſum extenſus, poſtremo detracta corporis pelle laniatisque carnibus, enſe percuſſus, martyrio coronatus eſt.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Romani. Hic fuit ſub Maximiano Imperatore, qui propter Chriſti fidem Aſclepiadem tribunum ad Idolorum templum ingredi volentem detinebat, inquiens: Idola ipſa non

ſunt

Digitized by Google

ſunt Dij, Chriſtiani verò homines gentilibus excellunt, idq; vel pueri norunt. Hęc cùm dixiſſet in os cæditur, & maxillis laniatur. Petente autem ſancto Romano ductus eſt puer, qui interrogatus, qualem nam Deum colere oporteret, Chriſtianorum, inquit ille, cùm vero aſtante illic & eius matre, ſitiens puer aquam petijſſet, mater & pia, & religioſa fœmina dixit, Ne bibas puer ex hac aqua, ſed abi, & bibe ex viuenti, & perenni illa aqua: Tyrannus vero rei miraculo confuſus puerum illum obtruncari iuſſit; at ſanctus Romanus, exciſa lingua loquens admirabiliter, Deo gratias agebat. Tanto autem miraculo peruulgato, iuſſu Imperatoris ſuffocatus, à præſenti breui ſæculo liberatus, martyrij coronam accepit.

Eodem die ſancti martyris Romani Diaconi Palæſtini. Hic ex Palæſtina regione genus ducens, Cæſarienſis Paiotiæ Diaconus, Exorciſta ſub Diocletiano Imp. apud Antiochiam martyrij certamen ſubiit. Itaq; ſponte iudicem adiens, ſtatim ignis ſupplicio condemnatur, quod cum cognouiſſet Diocletianus, ignis quidem pœnam remouit, ſed linguam excidi iuſſit. martyr igitur lingua priuatus eſt, ſed nihilominus tamen clarius loquebatur, ac liberius Chriſtum prædicabat, iniectus poſtea in carcerem compunctis pedibus laqueo innexus necatus eſt.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Micheæ, Zacchæi Diaconi Gadirenſis Eccleſiæ, & Alphei. ductus eſt beatus Zacchæus ad Tribunal, ferreum & graue in collo habens vinculum, atque interrogatus, grauibus & inhumanis ſubijcitur ſupplicijs, & die, ac nocte cruciatus tormenta ſuſtinebat. Poſt hunc Alpheus plenus ſpiritu ſancto adducitur, & flagris toto corpore cæditur, ac lateribus igni combuſtis carcere includitur: mane eductus, mortem enſe illatam ſuſcepit.

Digitized by Google

Die XIX.

Commemoratio ſancti Prophetæ Abdiæ.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Azæ hic fuit ex regione Iſaurorum militans ſub Diocletiano Imperatore, qui relicta militia Eremum incolebat multasque orationes & miracula faciens; delatus verò à quibuſdam venatoribus, ductus eſt ad Diocletianum; quo audiente Chriſti fidem confeſſus, traditus eſt Aquilino tribuno cum centum quinquaginta militibus, qui ad eum capiendum venerant, & eius viſis, dum reuerterētur miraculis ad Chriſtum conuerſi erant; Siquidem precibus aquam eduxerat, & ſitientes recreauerat: Tribunus autem ſanctum martyrem Azen ad terrorem multorum plurimis plagis ſuppoſuit, in rota ſuſpēſum ferreis vnguibus laceratum, & ad caminum ignis iniectum: cùm verò flamma ipſa extincta eſſet, & beatus martyr incolumis permanſiſſet, tribuni vxor, & filia ad Chriſti fidem conuerſę ſunt. Tunc tribunus centum quinquaginta militum capita abſcindi, cum quibus vxorem & filiam obtruncari fecit, poſtea ſanctus martyr enſe conſummatus eſt.

Eod. die Natalis S. martyris Heliodori ex Magedo vrbe Pamphyliæ. Imperatore Aureliano in vrbe Roma, Præſidente Aëtio in Magedo ciuitate Pamphyliæ. Beatus Heliodorus in illa ipſa vrbe Chriſtum prædicans delatus eſt apud Præſidem, Itaq; adductus, cùm Idolis ſacrificare non pateretur, ſuſpenditur, & laceratur, cùmq; tormētorum acerbitatem ſentiret, clamabat, Domine Ieſu Chriſte adiuua me, ſtatimq; è cœlo voce miſſa, audiuit, Ne timeas, tecum enim ſum. Hanc vocem, qui faces accenſas tenebant, atq; inſuper quatuor videntes Angelos tormentorum vim prohibentes, in Chriſtum crediderunt, & arguentes Præſidem in mare proiecti ſunt,

victoriæ coronas percipientes. Tūc iuſſit Præſes æneum bouem accendi, atq; in illum martyrem inijci, vt iniectꝰ eſt, confeſtim eius precibus, ardens bos ille effectus eſt frigidus; ea re iudex magis obſtupuit, quod virum illum intus pſalmos canentem ſenſit: accedens vero ad æream illam machinā, cùm vidiſſet ſcintillas modo emittētem, repente frigidam effectam, ſanctum virum increpans, Tu ne, inquit, ſceleſtum caput tuis magicis artibus igni præualuiſti? Cui ſanctus ille, Meæ, inquit, magicæ artes Chriſtus eſt. Præſcribe mihi, inquit, triūm dierum tēpus vt mecum ipſe cogitem, quid agere debeam. Itaq; remiſſione accepta, clam Pantheon adijt, cumq; Deum precatus eſſet, Idola omnia repentè decidentia contrita ſunt. Cum hoc audiſſet Præſes Heliodorum ad ſe ductum furore plenus ſuſpendi iuſſit, & clauos ignitos in eius caput defigi. cum verò iudex vidiſſet martyrem nec multitudine, nec varietate tormentorum ſuperari, ad ciuitatem Atalenſium illum miſit, ibique conſtanter in confeſſione permanentem in feruentem ſartaginem immiſſus eſt, vbi ſtans atque orans illæſus permanſit, hortans circumſtantes omnes, vt ipſi illuc introirent, promittens ipſos incolumes permanſuros, ingreſſi ſunt & ipſi atq; illæſi permanentes crediderunt in Dominum, dicētes, Verè magnus eſt Deus Chriſtianorum. Vt vidit Præſes multos in Heliodori Deū credidiſſe, timens ne fortè manibus eius eum eriperent, iuſſit ad vrbem Magedo reduci, quem milites orantem ac pſallentem duxerūt. Rurſus vir ſanctus interrogatus eandem Chriſti confeſſionem repetens magis magisq; aſſeruit, Præſes iuſſit linguā excidi, & ſuſpenſum duabus horis cædi & camo impoſito extra vrbem traxerunt; quibus vir ſanctus manu annuēs, conſti-

conſtitit ad precandum, qua precatione completa obtruncatus eſt.

Eodem die certamen ſanctorum martyrum Anthimi, Thalelæi, Chriſtophori, Euphemiæ & filiorum, & ſancti * Zenchrij.

* Menæa magna: Panchari j.

Die XX.

Commemoratio ſancti patris noſtri Gregorij Decapolitæ. Hic fuit ex Decapoli Iſauriæ impiorum Iconomachorum temporibus; qui clam fugiens propter præualentem hæreſim illorum, qui ſanctas imagines oppugnabant, factus monachus ſpeluncam ingreſſus eſt, in qua Dæmones multi habitabant, qui varias quidem & graues moleſtias viro ſancto intulerunt, ſed eius oratione fugati ſunt. Poſtea diuina viſione admonitus ſpeluncam reliquit, & vrbes ipſas peragrãs, venit Syracuſas ciuitatem Siciliæ, vbi multa quotidie edebat miracula, poſtea venit Theſſalonicam ad templum ſancti martyris Demetrij, poſtea Byzantium, confeſſionem aſſequi cupiens, illinc Romam migrauit, omnem Occidentalem regionem obiens, miraculis & prodigijs multos obſtupeſcere faciens, poſtremo Byzantium repetit, vt Simeonem confeſſorem diuinum hominem pro ſanctarum imaginum cõfeſſione incluſum viſitaret, quo viſo poſt paucos dies Domino ſpiritum commendauit.

Eodem die commemoratio ſanctorum martyrum Nerſæ Epiſcopi, & Ioſeph eius diſcipuli, & aliorum qui cum ipſo conſummati ſunt apud Perſidem. Erat Nerſas Epiſcopus annos natus octuaginta, eius autem diſcipulus Ioſeph octogeſimum nonum agebat annum, cum quibus alij erant Epiſcopi, ſacerdotes, idiotæ,

qui cum virginibus & mulieribus diuerſis modis probati, & varijs tormentis inquiſiti, martyrij coronam retulerunt.

Eodem die Certamen ſancti martyris Daſij apud Doroſtolum. Hic fuit Imperatoribus Diocletiano & Maximiano in vrbe Doroſtolo prope flumen Iſtrum, qua in vrbe morem talem gentiles habebant, vt anniuerſarium diem feſtum Saturno celebrarent, atq; ante triginta dies vnum aliquem è numero militum ſpecioſum eligerent, ac regali veſte induerent, atque impiorum voluptatibus omnibus abuterentur, omnemque laſciuiam, & carnis libidinem explerent, eorum lege hoc permittente, poſt verò triginta illos dies ſeipſum propria manu iugulatum Saturno offerret. Sorte igitur, & militibus ad Beatum Daſium conuenientibus cogebant, vt illud idem ipſe faceret, qui cum eſſet mentis compos, quoniam, inquit, moriturus ſum, ſatius mihi erit, vt Chriſtianum pro Chriſto meo mori. Itaque aſſiſtens ad tribunal Baſſij multa ſupplicia perpeſſus, poſtea obtruncatus eſt.

Eodem die, Natalis ſanctorum martyrum Euſtathij, Theſpeſij, & Anatolij, qui fuerunt Maximiano Imperatore patriam habentes, Galatarum vrbem Gangram, Philothei & Euſebiæ filij, ſuperſtitionis gentilium Sectatores. Cùm verò Philotheus vnà cum filio Anatolio Nicomediam iter facerent ſancto Luciano Presbytero occurrentes admonitionibus inſtructi, perſuaſi ſunt, & ab eo baptizati. cum verò veniſſent Nicomediam, Euſtathius, & Theſpeſius beati Anthimi oratione conuerſi, baptizati ſunt, & pater ipſorum Philotheus Presbyter, filius verò Euſtathius Diaconus ordinatus eſt, paruo temporis interuallo parentes è vita deceſſerunt, & eorum filij delati apud Præſidem vt Chriſtiani baculis verberati ſunt, & carcere

cere incluſi, vbi diuina Angeli præſentia ex vinculis erepti cibi participes facti ſunt, mane verò diuerſis feris expoſiti, intacti permanſerunt, quos ſibi traditos Antonius Iudex accipiens, Nicæam adductos, varijs cruciatibus ſubiecit; in ligno enim ſuſpenſi, & ferreis vnguibus ita lacerati, vt ſanguine ſuo terram madefecerint, rurſus in carcerem coniecti, rurſus diuina & Angelica præſentia plagarum dolor recreatus, & ipſorum corpora ſana reſtituta ſunt. Hæc videns ſanguinarius ille Iudex, lata ſententia obtruncati, beatas animas in pace DEO tradiderunt.

Eodem die, *S*anctorum martyrum Boithazat *E*unuchi, & Suſannæ, & ſociorum virorum, & ſanctarum mulierum. *S*anctus Boithazat, cum eſſet Chriſtianus, ſoli & igni immolare iuſſu regis Perſarum, ſimul cum ſancta *S*uſanna interfectus eſt, cum quibus ſanctæ mulieres monaſticæ exercitationis cultrices, Baicha, Thecla, Dinach, Mama, Malchia, Anna, & Tentis obtrũcatæ ſunt. Anna quidẽ & Aſte, & Malchia, quæ perpetuam virginitatem ſeruauerant, gladijs conciſæ ſunt, vbi verò earum ſanguis defluxit pius, productam curationum gratiam fidelibus ſuppeditauit.

Die XXI.

Celebritas ſanctiſſimæ Dominæ noſtræ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, qua conſecrata, & repoſita eſt in templo tres annos nata, à Ioachimo, & Anna.

Die XXII.

Certamen ſanctorum martyrum Marci & Stephani, qui ſub Diocletiano Imperatore, & magno *P*ræſide ex Antiochia *P*iſſidiæ propter Chriſtianam confeſſionem

Digitized by Google

ad Præſidem adducti & interrogati in Chriſti confeſſione perſiſtentes, & plurimis tormentis probati, obtruncati ſunt pro Chriſti nomine.

Eodem die Natalis ſanctorum Philemonis, Archippi & Apphiæ diſcipulorum ſancti Pauli Apoſtoli. fuerunt hi ſancti viri ſub Nerone Imperatore diſcipuli Apoſtoli Pauli, martyrium paſſi apud Coloſſos vrbem Phrygiæ, prope Laodiceam, cum enim gentiles Dianæ in eius templo diem feſtum agerent, ipſi in ſanctiſſima Eccleſia cum reliquis Chriſtianis, Deum glorificabāt, cum verò Idololatræ in eos irruerent, alij aliò aufugientibus, tantummodo Archippus, Philemon, & Apphias remanſerunt, pro Chriſti confeſſione martyrium cupientes. illos igitur detentos ad Androclem Epheſi Præſidem duxerunt, à quo verberati, & Idolis ſacrificare omnino recuſantes, in foueas ad renes vſque deiecti, iactis lapidibus interfecti, migrarunt ad Dominum.

Eodem die Commemoratio ſanctæ martyris Cæciliæ, Valeriani, & Tiburtij ſub Diocletiano Imperatore in vrbe Roma.

Die XXIII.

Natalis ſancti Patris noſtri Amphilochij Epiſcopi Iconij, ſub Theodoſio Imperatore magno. vir diuinarum literarum peritia, & ſanctitate vitæ rectæ & Catholicę fidei ſinceritate inſignis, Baſilij magni amicitia & teſtimonio commendatus. Hic libros orthodoxam fidem continentes conſcripſit, & ad ſummam ſenectutem prouectus in pace quieuit.

Eodem die, Commemoratio ſancti martyris Siſinij. Hic fuit ſub Imperatore Diocletiano & Alexandro Præſide, ex vrbe Cyzico, qui cum multitudinem Hebræorum

Digitized by Google

rum & gentilium Chriſti fidem doceret, & à patrijs erroribus, Idolorum miniſtros ad Chriſtum Dominum conuerſos baptizaret, & fideles ipſos, ne in ærumnis & cruciatibus deficerent, ſuis admonitionibus confirmaret, quique propter Chriſti nomen in carceribus detinebantur, eos viſitans, ad martyrium ſubeundum excitaret, delatus apud Diocletianum, detentus, flagris cæſus, & ſuſpenſus ac laniatus, enſe obtruncatus eſt.

Eodem die Commemoratio ſancti Gregorij Epiſcopi Agrigentinæ. Hic fuit ſub imperio Iuſtiniani ex vrbe Agrigento, pijs atque hoſpitalitatis & eleemoſynarum ſtudioſiſſimis parentibus ortus, annos natus decem & octo deſiderio venerandi ſancta loca Hieroſolymam petijt, ibique à ſancto Macario Diaconus factus, reuerſus eſt Byzantium, poſtea Romam venit, vbi Epiſcopus Agrigentinus creatus eſt, quo munere præclarè functus, multis editis miraculis in ſumma ſenectute migrauit ad Dominum.

Die XXIIII.

Natalis ſanctorum martyrum Clementis, Romani & Petri Alexandrini.

Eodem die, Natalis ſancti martyris Alexandri apud Corinthum. B. Gregorij in aurea petra. & ſancti martyris Theodori Antiochiæ. vir ſanctus Alexander ſub Iuliano Apoſtata à Saluſtino tribuno captus, cum fidei Chriſtianæ deſertore Iuliano. . . . .

Hanc lacunam explere poſſumus ex Menæis magnis Græcorũ.

Die XXV.

Commemoratio ſanctæ magnæ martyris Catherinæ, quæ fuit ex vrbe Alexandria.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die cōmemoratio S. magni martyris Mercurij Decio & Valeriano Imperatoribus ex regione orientali qui propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, cùm Decio eſſet oblatus, gladio percuſſus, & quatuor palis allígatus, lacerato corpore, poſtea capite in terram verſo ſuſpenſus, depoſitus, Cæſaream vrbem Cappadociæ ductus, annos natus viginti quinque obtruncatus, ad cœleſtem patriam migrauit.

Die XXVI.

Natalis ſancti patris noſtri Alypij Cionitæ. Hic fuit ſub Heraclio Imperatore ex vrbe Adrianopoli Paphlagoniç, vir omnigena & exercitatione virtutis inſignis & tolerãtia ipſa omnes ſuperans; quãdoquidem in columna ſtetit annos quinquaginta tres in vno procumbens latere, ita vt in altero declinarit annos tredecim, quoad beatam animam Deo commendauit, omne autem vitæ tempus fuerunt anni centum.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Styliani Paphlagonis, qui omnes facultates pauperibus diſtribuit, & monaſticam vitam ingreſſus laborioſa exercitatione, & vitæ duritia omnes ſuperans, eremum acceſſit, & ſpeluncam ſubiens, vbi à diuino Angelo nutritus eſt, multis denique per eum editis miraculis, mortuus in Paphlagonum regione depoſitus eſt, quo loco curationes, & miracula multa perfecit.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Iacobi Anachoretæ. Hic fuit vir miræ exercitationis; cœlum enim pro tecto habens, ſub dio viuens, tanquam in alio corpore, omnia patienter perferebat. Multa quidam extiterunt huius ſancti viri egregia facta quæ verbis explicari non poſſunt. Cùm igitur bonum certamen certauerit, exultans migrauit ad Dominum.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die natalis ſancti patris noſtri Niconis. Hic fuit ex regione Armeniorum, qui cùm audiſſet vocem illam, Omnis qui reliquerit patrem, vel matrẽ, & quæ deinceps ſequũtur, relictis omnibus, venit ad monaſterium quoddam vbi omnem virtutis exercitationem exhibẽs, ſumma vitæ duritia ſuperiores anteceſſit, aliquando autem poſtea illinc egreſſus totum orientem peragrãs, clamabat, Pœnitentiam agite, ex quo & cognomen accepit, cumque regionem Pelopis, & omnes vrbes obijſſet, venit in vrbem Laconiam, in qua varia edens miracula, templum erexit Chriſto Saluatori noſtro, vbi ad finem vſq; monachi vitam exercens, coronam ſanctæ exercitationis à Chriſto Domino accepit.

Die XXVII.

Natalis ſancti martyris Iacobi Perſæ. Hic fuit ſub Honorio, & Arcadio Imperatoribus Chriſtianæ fidei cultor inde vſq; à maioribus in vrbe * Bethabata in regione Eluzeſiorum, genere illuſtri ortus, & à Rege Iſdigerdo valde honoratus. Quamobrem vt Regalem honorem ſibi cõſeruaret, deſciuit à fide Chriſtianorum, & vnà cum Rege ad ruinã delapſus Chriſtum ipſum abnegauit. Cum verò eius mater & vxor ab ipſius communione ob eam cauſam ſe abduxiſſent, quod Chriſti ipſius charitati Regis gratiam prætuliſſet, & propter temporalem gloriã perpetuum dedecus, & condemnationem ſibi conſciuiſſet, cùm vxor, & mater hæc literis ſignificaſſent, ille mente compunctus, à vana Regis ſuperſtitione diſcedẽs peccatum ſuum defleuit, quod ſcilicet Chriſtum deſeruiſſet. Quapropter ante Regem conſtitutus eſt, ad inquiſitionem, & cõdemnatus acerbiſſimam mortem ſuſtinuit.

Menæa magna: Bethlaba.

nuit. Singulis enim corporis compagibus diſſolutis, capi- te obtruncatus eſt.

Die XXVIII.

Certamen ſanctorum martyrum Stephani iunioris, Petri & Andreæ, qui fuerut ſub Conſtantino filio Leonis Iſaurici orthodoxa fide, & monaſtica vita præſtantes, de quibus cum audiſſet impius Tyrannus quod eſſent or- thoxæ fidei ſectatores, eiusq; hæreſim irridentes, multo- rum magiſtri exiſterent, diuerſis temporibus mittens comprehenſos ad ſe adduxit, & ſanctum quidem Stepha- num per plateam trahi iuſſit, qui capite obtruncatus ex- ceſſit: Petrus vero plagis plurimis interfectus migrauit ad Dominum. Poſt hunc Andreas plurima & ipſe ſuſtinens ſupplicia per vrbem tractus, ac dilaniatus, ſpiritum Do- mino commendauit.

Eodem die, Commemoratio ſanctorum martyrum qui vnà cum ſancto Stephano martyrium ſuſtinuerunt, cum multi ex militibus propter ſanctas imagines vitę ab- renunciantes, monachi facti eſſent, peruerſus Imperator Conſtantinus diuerſis modis cruciatos interfecit. Nam Baſilium quendam renuentem quod heretici propoſue- rant, ſed conſtanter ſanctarum imaginum cultum defen- dentem, ſatellites Imperatoris ita calcibus ventrem il- lius conculcarunt, vt effuſis viſceribus mortuus fuerit. Alius quidam in Soſtenio incluſus, naribus truncatus eſt; cũ vero tyranni iuſſu apud Cherſoneſum exul interficiē- dus foret, fugit in Chazariam, quo loco Epiſcopus factus, in pace conſummatus eſt. Stephanus vero quidam in regionem Sugdiam relegatus, multos illic adiuuans, ter- renæ vitæ finem accepit.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Natalis beati martyris Irenarchi. Hic ex vrbe Sebaſtia cum eſſet carnifex, tormentorum, quæ ſanctis martyribus afferebantur, miniſter, inquiſitis quibuſdam Chriſtianis mulieribus ſub rege Diocletiano Maximo Præſide Sebaſtiæ mente illuſtratur diuina Chriſti gratia opitulante, cùm videret mulieres pro Chriſto viriliter ſe gerentes, & tyrannum ipſum miraculis confundentes, libere Chriſtum confeſſus, & ſe Chriſtianum eſſe prædicans, in paludem quandam iuſſu Præſidis inijcitur. Poſtremo in rogum ignis immiſſus, atque ex omnibus his admirabiliter liberatus, capite obtruncatur.

Die XXIX.

Natalis ſancti martyris Paramoni & trecentorum ſeptuaginta qui cum illo mart. paſſi ſunt. Hi fuerunt ſub Decio Imperatore & Aquilino Præſide, quos cum ad templum ISIDIS Præſes ingreſſus execrabilia ſacrificia Idolis immolaret, iuſſit & ipſos ſanctos viros idem facere; quod cum illi renuerent præcepit omnes occidi. Itaq; admirabiles Chriſti omnium regis diuina virtute corroborati facti ſunt martyres numero trecenti ſeptuaginta. Id cum vidiſſet ſanctus PARAMONVS voce magna clamauit. Nefarium quidem atque impium facinus video, quod ſceleſtus iſte tot viros iuſtos eóſque hoſpites pecudum more iugulat. Hoc audiens iudex, ſtatim PARAMONVM interfici iuſſit. Quod cum reſciſſet beatus ille martyr, in eo ipſo loco in quo ambulabat, qui miſſi fuerant illum opprimentes, non vni alicui cædem commiſerunt, ſed omnes in oculis iudicis, eius ſaguinem effuderunt.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Ioannis Damaſceni. Hic fuit ſub Imperatore Leone Iſaurico, & Conſtantino eius filio ex vrbe Damaſco illuſtribus ortus parentibus, & orthodoxæ fidei obſeruantia excellens. cum verò parentem haberet virtutis admodum ſtudioſum, eius cura & diligentia omnem Encyclopediam edoctus eſt, & diuinitus inſpiratus Scripturas didicit bene perſcrutari. Itaque Chriſtianæ fidei ſtudio accenſus relictis patrijs opibus, monaſticam vitam amplexus eſt vna cum Coſma, cuius laus celeberrima eſt, in his melodiis, & canticis, quæ de diebus feſtis conſcripſit, erat enim omnis eruditionis, & monaſticæ inſtitutionis particeps, quemadmodum & ſanctus Ioannes, qui orationis facultate, & ſanctarum Scripturarum teſtimonijs impiam hæreſim eorum, qui ſacras imagines impugnabant, vehementer confutans, ac redarguens, multa eruditè & accuratè ſcripta reliquit, in quibus omnium ferè quæſtionum ſolutio inuenitur. cùm verò ad multam, & laudabilem ſenectutem perueniſſet, exceſſit è vita beatus Ioannes, antea Manſur appellatus, quo vocabulo, & ipſius parentes appellabantur.

Eodē die Natalis B. martyris Philumeni. hic ſub Aureliano Imperatore, ex Lycaonia genus ducens, cū frumentum ferret in regionem Galatarum, delatus apud Felicem Præſidem, & ſe Chriſtianum eſſe confeſſus, clauis ferreis primum fuit pedibus confixus, poſtea ſuſpenſus laceratur, & detractus de ligno, in ardentem clibanum inijcitur, vnde Dei potentia incolumis ſeruatus, iterum clauis, capite, manibus & pedibus configitur, & vſque ad triginta ſtadia impellitur, quoad deficiens, ſpiritum Deo tradidit.

Die XXX.

Certamen ſancti Andreæ, qui primus ad Chriſti fidem voca-

Digitized by Google

vocatus eſt. Hic cum per totam Bithyniam, Thraciam, & Schythiam, Euangelium Chriſti prædicauit, poſtea Sebaſtopolim profectus, atque vlterius progreſſus, Æthiopes Chriſti fidem docuit, cuius cauſa crucifixus eſt ab Ægeate Proconſule, eiuſq; corpus repoſitum eſt apud Patras Achaiæ, translatum verò poſtea fuit Conſtantinopolim, & cum beatis Luca Euangeliſta, & Matthæo Apoſtolo, repoſitum in templo ſanctorum Apoſtolorum.

Eodem die, Commemoratio ſancti Patris noſtri Frumentij Epiſcopi Indiæ.

MENSIS DECEMBRIS

Die primo.

COMMEMORATIO ſancti Prophetæ Naum.

Eodem die Natalis ſancti Philareti, qui fuit ſub Imperio Conſtantini, & Irene, ex regione Paphlagoniæ, probitate vitæ & eleemoſynarum largitate inſignis, quippe qui plurima pauperibus diſtribuens eo paupertatis deuenit, vt neceſſarius etiam victus illi defuerit, ſed benignus Deus, illum inopia vexari non permiſit; eius enim neptem Mariam nomine decoram & ſpecioſam Reginæ filio Conſtantino vxorem dari diuinæ prouidentiæ diſpenſatione diſpoſuit, & illum ipſum Conſulis dignitate ornari, & multarum pecuniarum dominum fieri, quas denuo pauperibus ipſis abunde ſuppeditabat. Cum verò tempus ſuæ ad Chriſtum migrationis inſtare cognouiſſet, omnes ſanguine coniunctos conuocauit, eiſque futura prædixit, addens & hæc, Filioli hoſpitali-

Digitized by Google

tatis nolite obliuiſci; ægrotos, & in carcere detentos viſitate, viduarum & orphanorum patrocinium ſuſcipite, res alienas nolite appetere, ab Eccleſiaſticis congregationibus abeſſe ne patiamini, & vt ſummatim dicam, vt me facere vidiſtis, ita & vos facere ne deſinatis. His dictis precibus ad Deum miſſis in pace quieuit.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Ananiæ Perſæ. Hic fuit ex Arbela ciuitate Perſarum, qui propter Chriſti fidem comprehenſus multa atque intolerabilia ſuſtinuit tormenta. & dum emitteret ſpiritum, vidit ſcalam ad cœlum vſque peruenientem, viroſque inſtar ignis effulgentes ſe ad ciuitatem lucis, & lætitiæ plenam inuitantem, & ſic conſummatus eſt.

Eodem die Commemoratio ſanctorum Antonij Iunioris & Oneſimi, Archiepiſcopi Epheſi.

Die II.

Commemoratio ſancti Prophetæ Abacuc.

Eodem die Commemoratio ſancti martyris Abibi, qui ſub Licinio Imperat. cum eſſet in ordine diaconatus, Chriſtianæ confeſſionis cauſa comprehenſus, in ignem coniectus martyrij finem aſſequutus eſt, quem Chriſtiani ſuſtulerunt, eumque vnctum depoſuerunt cum martyribus Guria & Samaua in loco qui dicitur Bethelachicla.

Die III.

Commemoratio ſancti Prophetæ Sophoniæ.

Eodem die Commemoratio ſanctorum eremitarum Ioannis Heraclemonis, & Andreæ & Theophili. Hi ſancti viri fuerunt ex vrbe Oxyricho, Chriſtianorum parentum filij, qui multos annos diuinarum litterarum lectioni

vacan-

Digitized by Google

vacantes ad interiorem eremum ſecedentes, vitæ aſperitate & ieiunijs multis deditu ſexaginta annos tranſegerunt, atque ita in Domino quieſcentes, deceſſerunt.

Eodem die, Commemoratio ſanctæ martyris Myropes. Hæc fuit ex vrbe Epheſo, quæ mortuo patre baptizata incumbens ad monumentum ſanctæ Hermiones vnius ex filiabus ſancti Philippi, vnguentum ex ſepulchro martyris ſuſcipiebat, idque omnibus abunde tribuebat, ex quo & ipſa nomen eſt ſortita Myrope dicta eſt, quæ Decio Imperatore perſecutionem contra Chriſtianos commouente apud inſulam Chium propter Chriſtianæ fidei confeſſionem vectibus grauiter verberata & crinibus per totam vrbem tracta, Deo ſpiritum reddidit.

Die IIII.

Commemoratio ſanctæ martyris Barbaræ ſub Maximiano Imperatore, quæ ex Oriente filia fuit Dioſcori cuiuſdam.

Die V.

Commemoratio ſancti Patris noſtri Sabæ. Hic fuit ſub Theodoſio minore ex regione Cappadocum Chriſtianis ortus parentibus, qui ab ipſa pueritia monaſticam vitam aggreſſus admirabili abſtinentia vſus, & ſanctę vitę inſignis cùm multa edidiſſet miracula annos natus nonaginta quatuor.

Eodem die Commemoratio ſancti Patris noſtri Ioannis Epiſcopi Polyboti cognomento Thaumaturgi. Hic propter vitæ ſanctitatem Epiſcopus Polyboti ordinatus, ieiunijs, continentia, & reliquis virtutibus excellens, Leonem execrabilem illum Imperatorem ſanctas imagines blaſphemare auſum vehementer reprehendit apud vrbem Conſtantinopolim, ex qua reuerſus in ſuam Eccleſiam gregem ſuum rectè paſcens quieuit in pace.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die Natalis S. martyris Anaſtaſij. Hic cum ſanctos martyres à gentilibus inquiſitos videret propter Dei cõfeſſionem membratim diſcerpi, & ipſe eſſet Chriſtianus, conſiderans quanta illis à Deo repoſita eſſent bona, cupiens illa conſequi, quodam die corde accenſus, cruce totum corpus ſignauit, in ſtadium cucurrit, & ſtãs in medio conſeſſu, magna voce clamauit; Inuentus ſum ab ijs qui me non quærebant, manifeſtus factus ſum his qui me non interrogabant. Cùm verò omnes illum intuerentur, dixit, Audite vos omnes miniſtri Diaboli, audite inquam, Chriſtianus ego ſum, atque in Dominum meum Ieſum Chriſtum credo, & Idola veſtra cum adoratoribus ſuis anathematizo atq; auerſor. Illi vero ita liberè prædicantem audientes obſtupuerunt, ſtatimq; exuentes flagris cæſum carnifices, obtruncarunt, & in mare proiecerunt.

Die VI.

Natalis S. patris noſtri Nicolai Epiſcopi vrbis Mylaniræ miraculorum effectoris.

Die VII.

Natalis ſancti patris noſtri Ambroſij Epiſcopi Medio-

Eodem die Natalis ſancti martyris Athenodori. Hic fuit ſub Diocletiano Imperatore ex Meſopotamia Syriæ monaſticam vitam à puero ingreſſus, delatus verò vt Chriſtianus apud Præſidem Eleuſium Chriſtum confeſſus inter duas columnas extenſus, accenſis facibus vritur & vncinis in nares infixis cruciatur, poſtremo multis & varijs tormentis ſuperatis lata ſententia vt enſe percuteretur, qui illum percuſſurus erat diſſoluto corpore tanquam mortuus cecidit, manu ipſa cum enſe in terram excidente, cumq; nullus alius ad eum accedere auſus eſſet beatus martyr Deum precatus ſpiritum tradidit.

Eodem

Digitized by Google

Eodem die S. trecenti martyres in Aphrica gladio conſummati ſunt Zenone Imperatore, & Hunerico Ariano Rege, propter orthodoxę fidei cõfeſſionem, apud vrbem Carthaginem obtruncati, cum Arianis ſentire non paſſi: ſacerdotibus autem maiora excogitantes ſupplicia, duos incenderunt, ſexaginta verò eloquentioribus linguas exciderũt, qui diſperſi per omnem Romanorum regionem Dei ipſius vim in efficiendis miraculis maximam ſine lingua prædicabant ita diſtinctè & apertè & articulata verba proferentes, vt hæc videntes & audientes obſtupeſcerent: ex quibus vnus quiſpiam poſt gratiam confeſſionis Chriſti lapſus in peccatum carnis, diuinam gratiam à ſeipſo fecit diſcedere. Hæc non pauci rerum geſtarum ſcriptores in ſuis hiſtoriarum monumentis ſcripta reliquerunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum ex numero ſeptuaginta, Soſthenis, Apollo, Cephæ, Tychici, Epaphroditi, Cæſaris, & Oneſiphori. Ex his Soſthenes quidem cuius ſanctus Apoſtolus Paulus meminit, fuit Epiſcopus Colophonis; Apollo vero cuius & idem Apoſtolus mẽtionem fecit, Epiſcopus Dyrrachij: Oneſiphorus, cuius mentio ab eodem Apoſtolo facta eſt, fuit Epiſcopus Choroneæ. Hi omnes cũ bene rexiſſent Eccleſias ſuas, multa pro Chriſto perpeſſi conſummati ſunt.

Die VIII.

Eodem die Commemoratio ſancti patris noſtri Sophronij Epiſcopi Cypri. Hic eiuſdem Inſulæ ciuis, Chriſtianis ortus parentibus, ingenij acrimonia excellens, multa didicit, & diuinas literas edoctus in illarum meditatione aſſidue verſabatur. Itaque tantam virtutem aſſequutus eſt, vt multa per eum edita ſint miracula. quamobrem poſt mortem Damiani Epiſcopi Cypri eiuſdem

Digitized by Google

vrbis Epiſcopi factus fuit, qui pauperes nutriens, orphanorum & pupillorum, viduarum patronus, eorumque adiutor quibus iniuria inferebatur nudosq; operiẽs, his harum rerum & ſimilium ſtudijs intentus in pace quieuit.

Die IX.

Commemoratio ſanctæ Annæ matris Deiparæ virginis. Item ſanctæ Annæ matris Samuelis Prophetæ.

Die X.

Cõmemoratio ſanctorum martyrum Soſithei, Narſes, & Iſaac, qui propter Chriſti confeſſionem gladio cæſi ſunt.

Eodem die commemoratio ſanctorum Chriſti martyrum Menæ, Hermogenis, Calliceladi & Eugraphi. ſub Maximiano Imperatore propter Chriſtiani nominis confeſſionem apud Alexandriam varijs tormentis cruciati ſunt, quorum pretioſæ reliquiæ Byzantium translatæ plurima efficiunt miracula.

Eodem die Natalis ſanctæ Gemelli martyris. Hic fuit ſub Iuliano Imperatore Apoſtata, qui cum per vrbem Ancyram iter faceret, in eius conſpectu impietatem ipſius redarguit. Itaq; iuſſu Imperatoris ferrea Zona igne accenſa, cingitur, & apoſtatam ipſum ſequitur. Cum verò Edeſſam veniſſent, rurſus robuſtus ille Chriſti Athleta ſilueſtribus lignis verberatur & in feruentem ſartaginem adipe, reſina, & oleo plenam inijcitur, poſtea ferreis clauis eius caput confixum eſt, & pellis ipſa è corpore detracta inſtar ouis; poſthæc in cruce ſuſpenditur, clauis manus, & pedes affixus, cuius corpus fideles homines de ligno depoſitum ſub terra condiderunt.

Die

Digitized by Google

Die XI.

Commemoratio ſanctorum, Danielis, & beati patris noſtri Lucæ, qui Stilytæ dicti ſunt, propterea quod in columna mirabiliter ſtantes, multos annos tranſegerunt.

Eodem die certamen ſancti martyris Barſabæ qui cum liberè Chriſtum verum DEVM confiteretur, à Præſide Perſiæ obtruncatus eſt.

Die XII.

Commemoratio ſancti patris noſtri Spiridonis Epiſcopi Trimetuntis vrbis CYPRI. Hic ſub Conſtantino, & Conſtantio filio fuit primum paſtor ouium, poſtea mortua vxore factus eſt Epiſcopus tot & tantis à DEO ipſo dignatus miraculis, vt ex his cognomē acceperit: Thaumaturgus enim appellabatur. Hic cum rectè ſibi commiſſum gregem gubernaſſet ex terreſtri vita ad cœleſtem migrauit.

Eodem die Natalis ſancti martyris Syneti. Hic fuit ex antiquiore vrbe Roma Aureliano Imperatore, qui à puero traditus à parentibus Romano Pontifici, ſacras literas edoctus à ſanctiſſimæ Eccleſiæ Romanæ beatiſſimo Pontifice SIXTO lector conſtitutus eſt. Hic cum multos ad Chriſtianam pietatem hortaretur, gentilium Deos irridens, eorumque errorem redarguens, accuſatus apud Imperatorem Aurelianum detentus, & interrogatus libere Chriſtum confeſſus eſt. Itaq; obtruncatus migrauit ad Dominum.

Eod. die commemoratio ſancti patris noſtri Alexandri

Archiepiſcopi Hieroſolymorum. Cùm Decio Imperatore aduerſus Chriſtianos commota eſſet perſecutio, miſſi ſunt per omnes regiones, qui Chriſtianos homines inquirerent,& diuerſis ſupplicijs cruciarent, tunc ſanctiſſimus Alexander delatus apud Præſidem Cæſareæ, vinctus ac ductus eſt, & magna voce Chriſtum omnium rerum Creatorem prædicans, Idola verò deteſtans, Dæmones eſſe affirmans, varijs tormentis cruciatus, à feris deuorandus condemnatur. illic igitur ſtatim veſtibus exutus, in theatrum alligatus producitur, in quem diuerſas feras tyrannus immiſit; ille verò Deum ita precatus eſt, Domine ſi voluntas tua eſt, vt nunc conſummer, fiat quẽadmodum tibi placuit; ferarum verò quæ in illum immiſſæ ſunt, aliæ tanquam ipſum ſubmiſſis capitibus adorantes ad ſua latibula reuerſæ ſunt, aliæ ad terram volutatæ eius pedes deoſculabãtur, aliæ carnis vulnera lambebant linguis; ſanctus verò Præſul Deo gratias agens auolauit ad Dominum, corpus illæſum in terra relinquens, quod religioſi quidam viri reuerenter vnguentes,& velis inuoluentes in loco inſigni repoſuerunt.

Die XIII.

Certamen ſanctorum martyrum Euſtratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij, & Oreſtis. Hi verò ſancti extiterunt ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus ſub Duce Lyſia & Agricolao, Orientis prouinciam gubernante; & ſanctus quidem Euſtratius ex Arabracenorum vrbe ortus eſt,* Scriniarius exiſtens Ducalis ordinis, in quo primas gerebat, cupiens verò pietatem liberè profiteri, ſed timens rei euentum, zonam per aliquem miniſtrum deponi iuſſit in Arabracenſi concione. Hic vltro ſe obtulit Lyſiæ, & Chriſtianam fidem profeſſus, zona militari priuatus

σκρινιάριος.

uatus, Tyranni iuſſu denudatur, & flagris cæditur, poſtea funibus ligatus in ſublime tollitur, ad hoc ſale & aceto commixto eius membra perfuſa ſunt, latera verò aſperis teſtis contrita, ex quibus omnibus mirabiliter euadens incolumis, ſanctum Eugenium ad Chriſti fidem libere prædicandam inuitauit. Itaque & Eugenius ipſe Chriſtum confeſſus, ſe cum ſancto Euſtratio ſentire aſſerens, eundemque Chriſtum á ſe coli aſſeuerabat, tunc ferreis crepidis affixis, ſanctus Euſtratius ab vrbe Sebaſtenorum vſque ad Nicopolim abigebatur, quem ſanctus Mardarius cùm adduci vidiſſet, beatum prædicauit; quamobrem & ipſe Præſidente Lyſia primus Auxentius obtruncatus eſt, ſanctus verò Mardarius perforatis talis inuerſo capite ſuſpenſus poſterioribus corporis partibus aduſtis, deceſſit. Sanctus verò Eugenius exciſa lingua, & manibus, cruribus etiam confractis præſentis vitæ finem accepit. Hæc cum vidiſſet beatus Oreſtes, ſe CHRISTI ſeruum appellans cum Euſtratio vinctus vterque à Lyſia ad Agricolaum miſſus eſt. cumque omnem gentilis erroris fallaciam ex eorum etiam libris redarguiſſet (erat enim ſumma eruditione præditus) & Chriſti diſpenſationem enarraſſet, Tyranno ſtuporem attulit: Sancto autem Oreſte in ferreo grabato accenſo prius poſito, atque in eo ipſo beatæ confeſſionis fine expleto, poſtea Euſtratius in caminum ardentem iniectus martyrij corona donatus eſt.

Die XIIII.

Sanctorum martyrum Thyrſi & Leucij ſub Decio Imperatore & Cumbritio Præſide perſecutionem Chriſtianorum commouente in partibus Nicomediæ, Niceæ & Cæſareæ Bithyniæ. Cum ſanctus Leucius Chriſtum con-

ſiteretur, & Idolorum vanitatem improbaret, & in Chriſtiana confeſſione conſtanter permaneret, obtruncatus eſt. Præſidi verò Helleſpontum proficiſcenti ſanctus Thyrſus occurrens libere DEVM Chriſtum eſſe prædicans, & Tyrannum arguens quod temerè ijs qui dij non ſunt, honorem tribuerent. Itaque verberatur, manibus & pedibus ligatur, eiuſq; palpebræ transfiguntur, alijſq; multis tormentis cruciatus cùm Chriſti gratia, ex omnibus his incolumis euaſiſſet, precibuſq; omnia Idola ſubuertit, poſtea in vas aqua plenum capite inuerſo deijcitur, quo ſtatim fracto, ex pinna muri piectus eſt, ſolo ipſo in quod deijciendus eſſet, acutis clauis, & ferro ſubſtrato, ex quibus Chriſti potentia illæſus ſeruatus eſt. Cum verò Cumbritius & Siluanus vitam malè abrupiſſent, ſucceſſit Baddus Præſes, qui ſanctum virum ſacco incluſum in mare deiecit; ſacco verò diſrupto, Angelorum præſentia in continentem terram eductus, denuo verberatur, atque iterum ſuis precibus ſimulachra deſtruit, & feris eſca proponitur, ex quibus incolumis ereptus, tam grauiter cæſus eſt, vt eius carnes diſcerptæ in terram deciderint, quo tempore ſanctum Callinicum Idolorum ſacerdotem ad Chriſti fidem attraxit, maiorem enim omnibus Deum illum eſſe cenſuit, cuius inuocatione Idola ipſa deciderent. Cum enim ſanctus Thyrſus eſſet in vrbe Appollonia inanium Deorum ſimulacra oratione deiecit, quo facto ſanctus Callinicus Idolum deijciens, quod illi adorabant, enſe percuſſus finem accepit. Sanctus verò Thyrſus in arcam iniectus, vt ſerra diſſecaretur, cùm carnifices ipſi manus mouere non poſſent, illæſus permanſit, & in pace quieſcens, ſpiritum DEO reddidit.

Eodem die Natalis ſanctorum martyrum Philemonis, Apol-

Apollonij, & ſociorum. Hi fuerunt ſub Diocletiano Imperatore, & Arriano Præſide Thebaidis apud Ægyptum, cum ſeptem & triginta Chriſtiani detenti, & ad Iudicem ducti eſſent, vnus ex illis, Apollonius nomine, Catholicæ Eccleſiæ lector formidans tormenta, quæ Iudex minatus fuerat, quatuor aureos dedit Philemoni tibicini, vt indutus ſe illius veſtibus, pro ipſo Idolis ſacrificaret. Ingreſſus igitur Philemon id facere omnino recuſans, CHRISTVM confeſſus eſt; Cùm verò Iudex ipſum non cognouiſſet, iuſſit Philemonem introire, & tibias inflare, vt melodiam audientes, Chriſtiani ea re delectati, Idola ipſa adorarent: cognitus eſt Philemon, quod ipſe eſſet lectorem Apollonium ſimulans. Admonente igitur Præſide, vt Chriſtianus eſſe deſineret, additque fruſtra illum laborare, ſiquidem niſi eſſet baptizatus, cum Chriſtianis numerari non poſſet. Cum igitur peteret baptizari, neque id facere auderet, orante illo imbrem ſuper illum ſolum demiſit DEVS, ita vt omnes præſentes obſtupeſcerent, & Philemonem ipſum certiorem faceret, quod nemine audente propter metum Præſidis eum baptizare, è cœlo baptiſmus demiſſus ſit. Comprehenſus verò Apollonius, quippe qui cauſa fuerat, Philemoni vt ad CHRISTI fidem conuerteretur, ſectis pedum neruis, per totam vrbem tractus eſt; Philemon in arbore ſuſpenſus, ſagittis petitur, ſed ſagittæ ipſæ illum non tangebant; vna verò ex illis ipſis Præſidis oculum compunxit, quod cum vidiſſet ſanctus Philemon, dixit: Poſt martyrium meum accipiens puluerem ex ſepulchro, ſanum efficies oculum, quod reuera factum eſt, cum enim vtriuſque caput abſciſſum eſſet, Præſes poſt aliquot dies venit, vt

vide-

Digitized by Google

videret reliquias ſanctorũ martyrum, & ſanitas exuli reſtituta eſt. quamobrem & ipſe, & qui cum eo erant in Chriſtum credentes, baptizati ſunt. id cum cognouiſſet Diocletianus, detentum, & ferreis vinculis adſtrictum, ſaxo collo alligato in hiatum terræ deiecit, quem admirabiliter ſeruatum, lecto in palatio Regali aſtantem vidit, magumque eſſe ſuſpicatus in mare deiecit.

Eodem die commemoratio ſanctorum quatuor Protectorum, qui cum B. Ariano martyrij certamẽ ſuſtinuerunt, poſtquam ſanctos martyres Philemonem & Appollonium diuerſis tormentis cruciatos in hiatum terræ Diocletianus deiecit, B. etiam Arianum in profundam terræ foueam deiectum congeſta terra operuit, eiuſque ſede deſuper poſita, iuſſit milites ludentes dicere, Videamus, num veniat Deus Arriani, & illum liberet à fouea, poſt hæc rediens ad domum regiam, venit ad lectum vt illic decumberet, & videt ferrea vincula, & ſaxum ante cubile ipſius ſuſpenſa & Arianum ipſum in lecto cubantem, quare perterrefactus in mare deiecit, cum quatuor Protectoribus, qui vnà cum illo in Chriſtum crediderũt.

Die XXV.

Certamen SS. martyris Eleutherij. Hic fuit ex vrbe Roma matrem habens nomine Anthiam Chriſti fidem à beato Paulo Apoſtolo edoctam. Hic à Pontifice Aniceto ſacras literas eruditus, clericus effectus eſt, deinceps ordinatus Diaconus, & preſbyter, poſtea Epiſcopus Illyrici, cum ꝙ multos Chriſti fidem doceret, detentus ab Adriano Imperatore, quo audiente Chriſtum prædicans vehementer cruciatus eſt, & * Corebori tribuni conſilio in caminum ardentem iniectus, in quem Spiritu ſancto commotus Coreborus ipſe ingreſſus, Chriſtum ipſum Deum eſſe confeſſus eſt, & illinc egreſſus incolumis

* Menæa magna: Corremmonis.

Digitized by Google

columis, ligatus ad ferocium equorum currus, atq; hinc ab Angelo ereptus ductus eſt ad montem, quo miſſi ſunt milites ad illum detinendum, qui ab eo baptizati, poſtea alij ferè quingenti. ductus verò ad Imperatorem feris proiectus, & incolumis ſeruatus à duobus militibus interfectus euolauit ad Dominum.

Die XVI.

Commemoratio ſancti Prophetæ Aggæi.

Eodem die commemoratio ſancti martyris Marini. Hic fuit ſub Carino Imperatore Romanus ſenatorij ordinis particeps; delatus vero vt Chriſtianus ductus, cum nollet ſacrificare ſuſpẽſus eſt, laceratus, & in ſartaginem feruentem iniectus, admirabiliter liberatus eſt, igne ipſo in rorem conuerſo ferisq; multis in illum immiſſis ſeruatur incolumis. poſt hæc, quaſi ſacrificaturus ad Aram accedens precibus Idola ipſa deiecit, comitantibuſque illum patre & matre beatum prædicantibus, gladio martyris palmam conſecutus eſt.

Die XVII.

Commemoratio ſancti Prophetæ Danielis, & trium puerorum, Ananiæ, Azariæ, & Miſaëlis.

Commemoratio ſanctorum patrum noſtrorum Abraam, Iſaac & Iacob, & Danielis Prophetæ.

Die XVIII.

Cõmemoratio ſancti martyris Sebaſtiani, & ſociorum, Zoes, Tranquillini, Nicoſtrati, Claudij, Caſtoris, Tiburtij, Caſtuli, Marcellini & Marci, ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus.

Die XIX.

Natalis ſancti martyris Bonifacij.

Commemoratio ſancti patris noſtri Gregorij Grigentini.

Digitized by Google

Die XX.

Natalis ſacroſancti martyris Ignatij.

Eodem die, commemoratio ſanctorum martyrum Eugenij & Macharij, qui ſub Iuliano Apoſtata detenti atque ad illum ducti, eius impietatem arguentes in ignem traditi, ſerpentibus venenatis obijciũtur, à quibus illæſi permanentes vincti miſſi ſunt in Mauritaniam in regionem Andidonem, quam Chriſti notitia illuſtrantes, plurimis editis miraculis beatas animas Deo tradiderunt.

Eodem die commemoratio ſancti patris noſtri Philogonij Epiſcopi Antiochiæ. Hic beatus vir, diuinarum literarum ſcientia illuſtris, in tribunali diu verſatus patrocinium egenorum, viduarum, & pupillorum ſuſcepit, poſtea ad Chriſti gregem gubernãdum aſſumptus eſt, quo tempore multa erat difficultas gubernãdi, cùm paulo ante perſecutio ipſa ceſſaſſet, & difficillimæ tempeſtatis reliquiæ ſupereſſent, licet hæreticorum irruptio eius tempore incipiẽs, ipſius ſapiẽtia intercepta fuerit quemadmodum, & beatiſſimus IOANNES CHRYSOSTOMVS encomijs eum honorans latius de eius laudibus diſſeruerit. Hic gregem ſibi commiſſum diſciplina DEO grata paſcens Angelicam ſuper terram vitam duxit, & ſacerdotio excellens ad Dominum migrauit.

Die XXI.

Commemoratio ſanctæ martyris IVLIANÆ apud Nicomediam. Hæc ſub Maximiano Imperatore.

Die XXII.

Commemoratio ſanctæ martyris ANASTASIÆ ſub Diocletiano Imperatore in vrbe Roma.

Digitized by Google

Eodem die Natalis ſancti martyris Chryſogoni in vrbe Roma ſub Diocletiano Imperatore.

Die Vigesimo tertio.

Natalis ſanctorum martyrum decem apud Cretam aſſorum.

Die Vigesimo quarto.

Certamẽ ſanctæ Eugeniæ martyris, & ſociorum. Hæc fuit ſub Commodo Imperatore filia tribuni in vrbe Roma; miſſus autem pater ab Imperatore in ciuitatem ALEXANDRIÆ, vt tribunatus magiſtratum gereret ſecum duxit vxorem & filios, quorum vna fuit beata Eugenia, quæ cum literas ediſceret, & in multorum librorum lectione verſaretur, incidit & in Epiſtolas ſancti Apoſtoli PAVLI, ex quibus Chriſti fidem didicit. Itaq; patrios tumultus & mundi fallaciam derelinquens, cum duobus eunuchis ad monaſterium, quod eſt ante ciuitatem ALEXANDRIÆ ſe contulit, virili habitu induta. accepta igitur hoſpitio ab ELENO Epiſcopo cauſam addens quare illuc veniſſet, diuino Baptiſmate cum ijs quos ſecum duxerat, dignata eſt, & in ordinem monachorum aggregata, & poſt aliquod tempus, monaſterij curam ſibi creditam ſuſcepit, vbi propter miracula quæ per illam Deus efficiebat; facta eſt familiaris mulieri cuidam ordinis ſenatorij, quæ Melanthia vocabatur; accuſata poſtea eſt ab illa quaſi ad coitum illam prouocaſſet, crimen obijciens, quod illius naturæ repugnabat: exiſtimans enim marem eſſe propter ſpeciem habitus, eius pulchritudine vulnerata, cum ſæpe periculum faciens ab ea repulſa eſſet, detulit

illam ad Philippum Tribunum. Cum verò Pater illam accerſiri iuſſiſſet, veritas detecta eſt, non ſolum quod in habitu viri eſſet mulier, ſed etiam quod Tribuni eſſet filia, quare patrem, matrem, & multos ex familia, ad Chriſtianorum fidem attraxit; & pater quidem Tribuni dignitate depoſita baptizatus eſt, poſtea & martyrij perfectionem aſſecutus, irruentibus in eum in templo Idolorum infidelibus, qui & illum gladijs interfecerunt; ſancta verò Eugenia Romam adducta eſt cum matre, & fratribus Proto, & Hyacintho eunuchis, qui obtruncati ſunt, ipſa verò ſaxo graui alligato in Tyberim flumen proiecta eſt, atque illinc ſeruata gladio conſummationem accepit.

Die XXV.

Natalis ſecudum carnem Domini & Dei, & Saluatoris noſtri IESV CHRISTI.

Eodem die, Adoratio ſanctorum Magorum.

Die XXVI.

Celebritas ſanctæ Dominæ noſtræ Dei Genitricis ſemper virginis Mariç & ſancti ac iuſti Ioſephi eius ſponſi.

Die XXVII.

Celebritas ſancti Protomartyris, & Archidiaconi Stephani. Et ſanctorum confeſſorum Theodori & Theophanis fratrum.

Eodem die, Commemoratio ſancti martyris Mauritij & ſeptuaginta ſociorum, qui ſub Maximiano Imperatore apud vrbem Apamenſem paſſi ſunt.

Die XXVIII.

Certamen ſanctorum viginti millium martyrum ſub Maximiano Imperatore apud Nicomediam combuſtorum.

Die

Digitized by Google

Die XXIX.

Natalis ſanctorum Infantum ab Herode interfectorũ.

Die XXX.

Commemoratio ſanctæ martyris Anyſiæ, quæ ſub Maximiano Imperatore ex vrbe Theſſalonica à milite quodam Idolis ſeruiente, atque ad aram ſacrificij offerendi cauſa attrahente, ſanguinem effundere maluit potius, quàm Chriſtum abnegare.

Die XXXI.

Commemoratio ſancti martyris & Presbyteri Zotici orphanorum nutritoris, qui fuit ex antiquiore vrbe Roma, claris ortus parentibus à Conſtantino Magno in ciuitatem Conſtantinopolim, vnà cum alijs quibuſdam nobilibus ductus.

FINIS.

HENRICVS CANISIVS Lectori.

THESAVRVM hunc, (ita enim Menologium hoc lectiſſimum opuſculum ſemper habui) Andreæ Schotto Societatis IESV acceptum refero, viro de omni antiquitate optime merito. Sed non minores gratia habendæ Reu. & nobili Domino Antonio Velſero Marci fratri, quos quotieſcunque nomino, ſi eos debitis encomiis ab exquiſita & admiranda eruditione repetitis non afficiam, ſcito cauſam eſſe quia illa nomen ipſum præfert. Submiſit ergò ille Friſinga tomos Menæorum magnorum, Græce tantum excuſos, ſine quibus,

ſateor, nunquam eluiſſem menda quæ erant in mſ. apographo. Non tamen cum illis ſolis comparaui hoc Menologium, ſed & cum Typico Sabæ cum Horologio, Euchologio, Anthologio, Triodio, & Paracletiçe Græcorum, cumq́ ijs Græcorum faſtis quos Genebrardus præmiſit commentario ſuo in pſalmos. Illuſtriſſimus Baronius hoc ipſum mſ. Menologium à Sirleto habuit, quod paſſim tanquam peruetuſtum & optima nota laudat, & vbi Græcorum Menæa citanda ſunt, ferme hoc citat, tam in notis ad Rom. Mart. quam in Annalibus.

Habuimus in ſingulos auctores huius tomi II. paratas notas, & varias lectiones, nominatim etiam illas promiſſas quibus Q. Hilarion melior fieri poßit. ſed quod in editione tomi I. accidit, hoc multo magis hic. Excluſit nimirum anguſtia temporis omnes. Et liberanda fides fuit, quam dedimus, te ad nundinas vernas habiturũ tomum II. Habes illum, ſed ſine notis, quas tamen dabimus in tomo III. Nam & tertiũ promittimus, ea lege, ſi tu erudite Lector iuues; iuuabis autẽ ſi quæ ſunt in ſinu tuo & antiquario theſauro promas. Dabim⁹ præter cætera, aureũ fragmẽtum Annalium Francicorum ab anno 741. vſq́ ad an. 791. quos Regino Prumienſis ſe in hiſtoria ſequutum profitetur. Meminit horum Annalium Pithoeus etiam in inſcriptione Vitæ Caroli Magni, quã inter ſcriptores Francicos dedit, illos tamen apparet eum non vidiſſe.

Dabimus etiam quatuor Orationes in Concilio Baſileenſi habitas doctiſſimas, longiſſimas; quæ nuſquam vnquam editæ: Tres iam mſ. poßidemus beneficio admodum Reuerendi & Clariſſimi Domini Georgij Lautherij; quartam propediem eruendam ex abditis bibliothecæ ſpero. Has vbi videris, ſat ſcio, rapies; vbi legeris, theſaurum habebis.

*****

*

INDEX

Digitized by Google

INDEX SANCTORVM IN MENOLOGIO.

A

Abacuc Propheta 2. *Decemb.*
Abda Ep. 31. *Mart.*
Abdæus mart. 5. *Sept.*
Abdias Propheta 19. *Nou.*
Abercius & Helena mart. 26. *Maij.*
Abercius Ep. Hierapoli 22. *Octob.*
Abibus diaconus & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. *Decemb.*
Abibus vel Sabinus martyr Hermopoli 13. *Mar.*
Abibus, Gurias, Samonas mart. Edeſſæ 15. *Noue.* 2. *Decemb.*
Abidella cum Symeone mart. in Perſide 17. *April.*
Abraham Patriarcha 9. *Octob.* 17. *Dec.*
Abrahamius mart. Perſa 4. *Febr.*
Abramius ſeu Athanaſius ex Atho mona. 5. *Iulij.*
Abraham 29. *Octob.*
Abudemius mart. in Tenedo ſub Diocl. 15. *Iul.*
Acatius martyr Cappadox ſub Maximiano. 7. *Maij.*
Acatius cum Patritio &c. mar. 19. *Maij.*
Acatius mart. Mileti ſub Licinio 28. *Iul.*
Acatij Epi. Melitini inuentio 15. *Sep.*
Acepſimas, Aithala, Ioſeph mar. 3. *Nou.*
Acepſimas Incluſus ſub Theodoſio 3. *Nou.*
Achillius metropol. Lariſſæ 15. *Maij.*
Acindynus cum Victore, Zotico &c. mart. ſub Dioclet. 20. *April.*
Acindynus, Zeno, Theoprepius &c. mart. ſub Maximiano 22. *Auguſti.*
Acyndynus & ſoc. mart. ſub Sapore 2. *Nou.*
Acutio mart. cum Ianuario &c. Puteolis ſub Dioclet. 21. *April.*
Adauctus & Theotecnus mart. 3. *Octob.*
Ædeſius mart. 2 *April.*
Æmilianus martyr Doroſtori ſub Iuliano 18. *Iulij.*
Æmilianus Ep. Cyzici 8. *Auguſt.*
Ætherius Ep. mart. 4. *Mart.*
Ætherius mart. ſub Dioclet. 18. *Iunij.*
Æthiops quidam ſub Cercyllino Rege 29. *April.*
Æthiops eunuchus à Philippo baptizatus 27. *Auguſti.*
Africanus cum Terentio &c. mart. in Africa ſub Decio 10. *April.* 13. *Martij.* 28. *Octob.*
Agabus 8. *April.*
Agape & Chionia virgo mart. ſub Dioclet. 16. *April.*
Agape vide Charitas.

Agapi-

Digitized by Google

Agapitus Papa 17. April. 25. Auguſt.
Agapius & ſoc. mart. ſub Diocl. 15. Mart.
Agapius, Timotheus, Tecla mart. Gazæ ſub Diocl. 19. Aug.
Agapius cum matre Baſſa Edeſſæ ſub Maximiano 21 Auguſt.
Agapius, Theopiſtus & ſoc. mart. Romæ ſub Traiano 20. Sep.
Agapius, Eudoxius & ſoc. 8. Mart. ſub Licinio. 2. Nou.
Agatha mart. 4. Febr.
Agathangelus mart. Ancyræ 23. Ian.
Agathoclia ancilla mart. 17. Sep.
Agathodorus, Agathonica, Carpus, Papylus mart. 13. Octob.
Agathonicus & ſoc. mart. 22. Aug.
Agathopodes mart. Theſſalon. 4. April.
Aggæus Propheta 16. Decemb.
Agrippina martyr Romæ ſub Valeriano 23. Iunij.
Aithalas, Acepſimas, Ioſeph mart. 3. Nou.
Alexander mart. Pidnæ 14. Mart.
Alexander mart. ſub Maximiano 13. Maij.
Alexander miles & Antonina mart. 8. Iunij.
Alexander, Coprus, Patermuthius mart. ſub Alexandro 9. Iul.
Alexander & ſoc. mart. Pergæ Pamphiliæ ſub Diocletiano 1. Auguſti.
Alexander &c. patriarcha Conſtantinop.
Alexander, Alphæus, Nicon & ſoc. mart. 28. Sep.
Alexander Ep. Heraclius, mart. &c 22. Octob.
Alexander mart. Theſſalonicæ ſub Maximiano 7. Nouemb.
Alexander Corinthi mart. ſub Iuliano 24. Nouemb.
Alexander Archiepiſcop. Hieroſolym. mart. ſub Decio 12. Decemb.
Alexandra cum ſoc. mart. in Paphlagon. 19. Martij.
Alexandra vxor Diocletiani mart. 21. Ap.
Alexandra cum Thecuſa &c. mart. Ancyræ 18. Maij.
Alexandri duo Ægyptij mart. 15. Mart.
Alpheus, Philadelphus, Cyrinus mart. in Sicilia 10. Maij. 27. Au.
Alpheus Apoſtolus mart. 26. Maij.
Alpheus, Marc⁹, Paſtor & ſoc. mart. 28. Sep.
Alpheus, Micheas, Zachæus mart. 18. No.
Alypius Cionita 26. Nou.
Ambroſius Ep. Mediolani 7. Decemb.
Ammianus, Oceanus & ſoc. mart. 4. Sep.
Ammianus, Theodorus, Iulianus mart. 9. Sept.
Ammon diaconus cum 40. virg. mart. ſub Licinio 1. Sept.
Ammon Ægyptius anachoreta 4. Octob.
Amos Propheta 15. Iunij.
Amphianus martyr 2. April.
Amphilochius mart. 27. Mart.
Amphilochius Epiſc. Iconij 23. Nouem.
Amplias Apoſt. 31. Octob.
Ananias Apoſt. 1. Octob.
Ananias Perſa mart. 1. Decemb.
Ananias, Azarias, Miſaël 17. Dec.
Anaſtaſia & Baſiliſſa Romæ mart. ſub Nerone 15. April.
Anaſtaſia mart. Romæ ſub Decio 12. & 29. Octob.
Anaſtaſia Romæ mart. ſub Decio 22. Dec.
Anaſtaſius Perſa mart. ſub Coſroe 15. Ian.
Anaſtaſius Sinaita 21. April.
Anaſtaſij duo diſcipuli S. Maximi ſub Conſtant. Pogon. 13. Auguſt.

Anaſta-

Anaſtaſius mart. 25. Octob.
Anaſtaſius mart. 5. Decemb.
Anatolius mart. 20. Martij.
Anatolius, Teſpeſius, Euſtathius mart. ſub Maximiano 20. Nou.
Ancilla Pherbutta mart. ſub Sapore 4. April.
Andreas, cum Dionyſio &c. mart. 15. Maij.
Andreas Archiepiſc. Cret. 4. Iun. 4. Iul.
Andreas & 2593. milites mart. in Cilicia ſub Maximiano 19. Auguſt.
Andreas, Abibus, & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Septemb.
Andreas presb. confeſſ. ſub Iſaurico 20. Se.
Andreas, Ioann. Petrus, Anton. mart. in Africa 23. Sep.
Andreas Cretenſis monachus mart. ſub Copronymo 17. Octob.
Andreas, Petrus, Stephanus mart. ſub Conſtantino Copron. 28. Nouemb.
Andreas Apoſt. 30. Nou.
Andreas & ſoc. eremitæ 3. Decemb.
Andronas & ſoc. mart. 3. Nouemb.
Andronicus cum Athanaſia & Theodoret. Antiochiæ 6. Maij.
Andronicus Apoſt. & Iunia 17. Maij.
Andronicus miles & ſoc. mart. Alexand. ſub Decio 6. Sep.
Andronicus & Athanaſia Hieroſolymis 9. Octob.
Andronicus, Probus, Tharacus mart. Tarſi 12. Octob.
Andropelagia & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Sep.
Anectus mart. Corinthi 10. Martij.
Anectus mart. Cæſareæ ſub Diocletiano 27. Iunij.
Anempodiſtus & ſoc. mart. ſub Sapore 2. Nouemb.
Angelorum omnium f. 8. Nou.
Anicetus & Photinus mart. ſub Diocletia. 12. Auguſt.
Anna mater B. Virg. 25. Iul. 9. Sep. 9. De.
Anna filia Phanuel. 28. Aug.
Anna, Eliſabet, Glyceria, Theodota, Alexāder & Heraclius mart. 22. Octob.
Anna, Suſanna, & ſoc. mart. in Perſia 20. Nou.
Anna mater Samuel 9. Decemb.
Anthimus Ep. Nicomediæ mart. 3. Sep.
Anthimus, Coſmas, Damianus, Leontius, Eutropius mart. 17. Octob.
Anthimus, Thalelæus, Chriſtoph. Euphemiæ mart. 19. Nou.
Anthuſa Conſtantinopoli ſub Copronymo confeſſ. 27. Iul.
Anthuſa ſenior. Athanaſius &c. mart. Tarſi ſub Valeriano 22. Auguſt.
Anthuſa iunior mart. 27. Auguſti.
Antiochus tribunus cum Procopio mart. ſub Dioclet. Cæſareæ 8. Iul.
Antiochus & Cyriacus mart. Sebaſtæ 15. Iulij.
Antiochus mart. 13. Octob.
Antipas mart. ſub Domitiano 11. April.
Antonina Ceæ mart. ſub Dioclet. 1. Mart.
Antonina cum Alexandro milite mart. 8. Iunij.
Antonina Niceæ mart. ſub Dioclet. 12 Iun.
Antoninus mart. cū Victore &c. ſub Dioc. 20. April.
Antoninus, Lucia & ſoc. mart 6. Iul.
Antoninus è 7. dormientibus ſub Decio 4. Auguſt. 22. Octob.
Anton. & ſoc. mar. Nicopoli ſub Lici. 10. Iul.

Digitized by Google

Antonius Alexandrinus mart. 9. Aug.

Antonius, Andreas, Petrus, Ioann. mart. in Africa 23. Sep.

Antonius, Caſina, Melaſippus mart. ſub Iuliano 7. Nouemb.

Antonius mart. Apameæ 9. Nou.

Antonius & ſoc. mart. Cæſareæ ſub Maximiano 12. Nou.

Antonius iunior 1. Dec.

Anyſia mart. Theſſalonicæ 30. Decemb.

Apamus, Lucia & ſoc. mart. 6. Iul.

Apelles diſcip. Chriſti Ep. Smirnæ 22. Ap. 10. Sep.

Apphias diſc. S. Pauli 22. Nou.

Aphrodiſius è Cilicia mart. 21. Iun.

Aphthonius & ſoc. mart. ſub Sapore 2. No.

Apollinarius, Apollonius &c. Mart. 23. Iul.

Apollo mart. cum Iſacio & Codatro ſub Dioclet. 21. April.

Apollo cum Nicandro & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iunij.

Apollo Apoſt. 7. Dec.

Apollonius, Lucia & ſoc. mart. 6. Iul.

Apollonius mart. Iconij 10. Iul.

Apollonius, Apollinaris, Vitalis, Eugenius mart. 23. Iulij.

Apollonius & Philemon mart. in Ægypto ſub Diocl. 14. Dec.

Apoſtolorum omnium feſt. 30. Iun.

Aquila mart. 23. mart.

Aquila mart, in Thebaide 20. Maij.

Aquila diſcip. Pauli 14. Iul.

Aquila mart. cum Callinice & Chriſtophoro Antiochiæ ſub Decio 9. Maij.

Aquilina mart. Palæſtina ſub Diocletiano 13. Iunij.

Arcadius Ep. mart. 4. Mart.

Archelaus mart. 4. Martij.

Archippus diſcip. S. Pauli 22. Nou.

Ardalion mimus mart. 14. Apr.

Aretas & ſoc. mart. Æthiop. ſub Iuſtino 24. Octob.

Ariadna mart. in Phrygia ſub Adriano 18. Sep.

Arianus Præſes mart. in Ægypto ſub Dioclet. 14. Decemb.

Ariſtarchus mart. è 70. diſcip. 14. Apr.

Ariſtarchus è 70. diſcip. Ep. Apameæ 27. April. 27. Sept.

Ariſtion Ep. Alexandriæ mart. 3. Sep.

Ariſtobulus frater Barnabe Apoſt. 15. Mar. 31. Octob.

Ariſtobulus 30. Octob.

Arius & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iunij

Aroa vide Roa.

Arſenius abbas 9. Maij.

Artemas è 70. diſcip. 30. Octob.

Artemidorus mart. 9. Sep.

Artemius dux mart. ſub Iuliano 20. Oct.

Artemon presb. Laodiceæ ſub Diocletiano 8. Octob.

Arteriſcus vide Aſtius.

Aſclepiodotus, Theodotus; Theodota, Diomedes, Eulampius, Gholinduchus 3. Iulij.

Aſclepiodotus, Theodotus, Maximus mar. Adrianopoli ſub Maximiano 16. Sep.

Aſte, Suſanna & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.

Aſterius, Claudius, Neon, Neonilla mart. 30. Octob.

Aſtius Epiſcopus in Macedonia ſub Traiano mart. 6. Iulij.

Aſyncritus diſcip. Pauli 8. April.

Athanaſia mart. ſub Diocl. 30. Ian.

Aſpe.

Digitized by Google

Athanaſia ſanctimonialis 18. April.
Athanaſia cum Andronico & Theodoreto Antiochiæ 6. Mai.
Athanaſia & Andronicus Hieroſolymis 9. Octob.
Athanaſius commentarienſis mart. ſub Diocletiano 3. vel 4. Ian.
Athanaſius patriarcha Alexand. 2. Maij.
Athanaſius ſeu Abramius ex Atho mona. 5. Iulij.
Athanaſius Epiſc. Tarſi & ſoc. mart. ſub Valeriano 22. Aug.
Athenodorus frater Gregorij Thaumaturgi 7. Nouemb.
Athenodorus ex Meſopotamia mart. ſub Diocletiano 7. Dec.
Athenogenes Epiſc. Sebaſtæ mart. cum 10. diſcip. 16. Iul.
Attalus Thaumaturgus 6. Iunij.
Atticus, Siſimius, Ibiſtio mart. 26. Aug.
Attius & ſoc. mart. in Pamphilia ſub Dioc. 1. Auguſt.
Auctus, Taurio Theſſalon. mart. Amphipo. 7. Nou.
Audas ſiue Audius Epiſcop. mart. Perſa 5. Sep.
Audeſius & ſoc. mart in Perſide 15. Maii.
Autonomus mart in Bithynia ſub Diocleti. 12. Sep.
Auxentius monachus ſub Theodoſio iun. 14. Feb.
Azarias, Ananias, Miſael 17. Dec.
Azas & 150. mart. in Iſauria ſub Diocle. 19. Nou.

B.

Babylas Ep. Antioch. mart. ſub Decio 4. Septembris
Babylas Antyoch. magiſter cum 80. diſcip. ſub Maximiano 4. Sep.
Bachthiſus & ſoc. mart. in Perſide 15. Maij
Bacchus & Sergius mart. ſub Maximiano 7. Octob.
Baicha, Suſanna & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.
Baracheſius mart, 27. Martij.
Barbara ſub Maximiano mart. 4. Decem.
Barlaam mart. Ceſareæ 16. Nouemb.
Barnabas Apoſt. 11. Iun.
Barſabas mart. Perſa 11. Decem.
Barſem ſeu Barſus Epiſcop. Edeſſæ confeſſ. 15. Octob.
Bartholomæus Apoſtolus. 11. Iun. 25. Au.
Baruch 28. Sept. 15. Nouemb.
Baripſaba mart. qui ſanguinem è latere Chriſti à quodam Eremita accepit 10. Sept.
Baſiliſcus mart. 3. Martij.
Baſiliſcus mart. in Ponto ſub Maximiano 22. Maij.
Baſiliſſa mart. 21. Mart.
Baſiliſſa & Anaſtaſia Romæ mart. ſub Nerone 15. April.
Baſiliſſa cum Leonide, Nice, Theodora & c. mart. 16. April.
Baſiliſſa mart. Nicomediæ 3. Sept.
Baſilius Epiſc. Cæſareæ 1. Ianuarij.
Baſilius presbit. Ancyræ mart. ſub Iuliano 2. Ianuar.
Baſilius cum Procopio ſub Leone Iconomacho. 27. Febr.
Baſilius Epiſcop. mart. in Cherſoneſo 4. Mar.
Baſilius Ep. Ancyræ mart. 22. Mart.
Baſilius Ep. Parij. 12. April.
Baſilius Epiſc. Amaſeæ mart. ſub Licinio 26. & 30. April.
Baſilius cum 70. mart. Scythopoli 6. Iul.

Digitized by Google

Baſilius cum 11. diſcip. Stephani Papæ mart. 2. *Auguſt.*
Baſilius mart. ſub Conſtan. Copron. 28. *No.*
Baſſa mart. Edeſſæ ſub Maximia. 21. *Au.*
Baſianus Syrus ſub Marciano Conſtantinopoli 10. *Octob.*
Baſſo mart. cum 42. *in* Amorio 8. *Mart.*
Bebeas & Sarbilus mart. Edeſſæ ſub Traia. 15. *Octob.*
Benedictus abbas 14. *Mart.*
Benedimus &c. mart. Chalcedone ſub Maximiano 17. *Maij.*
Beniamin diaconus mart. in Perſia 31. *Mar.* 13. *Octob.*
Berina, Prodoca & mater Domnina mart. 4. *Octob.*
Beſſarion Anachoreta 17. *Iun.*
Beuæa. Zarbel & ſoc. mart. ſub Adriano 4. *Sept.*
Bianor & Siluanus martyr. in Piſidia 10. *Iulij.*
Bibus vide Abibus.
Birillus Epiſc. Catanæ mart. 21. *Mart.*
BoithaZath Eunuchus & ſoc. mart. Perſæ 20. *Nouemb.*
Bonifacius mart. 19. *Decemb.*
Bonus cum 11. *diſcip. Stephani Papæ mart. ſub Valeriano* 2. *Aug.*

C.

Cæcilia mart. Romæ 22. *Nou.*
Cæſar è 70. *diſc.* 7. *Decemb.*
Cæſarius, Victor & ſoc. mart. ſub Diocleti. 20. April.
Cæſarius & Iulianus mart. Romæ ſub Claudio 7. *Octob.*
Cæſarius & 6. *mart. Damaſci* 1. *Nou.*
Caius, Fauſtus & ſoc. mart. ſub Galli. 3. *Oct.*
Caius, Fauſtus, Euſebius, Chæremon diſc. Dionyſij Alexandrini *mart.* 4. *Octob.*
Caius, Daſius, Zoticus mart. Nicomed. 21. *Octob.*
Caius è 70. *diſcip.* 5. *Nouemb.*
Calis cum Leonid. &c. mart. 16. April.
Calliceladus & ſoc. mart. Alexandriæ 10. *Decemb.*
Callinica, Aquilia, *Chriſtophorus mart. ſub* Decio Antiochiæ 9. *Maij.*
Callinica mart. 21. *Mart.*
Callinicus magus cum Serapione &c. mart. 24. *Maij.*
Callinicus, Quintilianus, Dadas, Maximus mart. ſub Diocletiano 13. April. 28. & 29. *Iul.*
Callinicus martyr Appolloniæ *ſub Decio* 14. *Dec.*
Calliope mart. ſub Decio 8. *Iunij.*
Calliopius mart. 7. April.
Calliſta cum fratribus Euodo & Hermogene mart. 2. *Sep.*
Calliſtratus & 45. *milites mart. Romæ ſub Diocl.* 27. *Sep.*
Calybita 15. *Ianu.*
Canides Cappadox ſub Theodoſio M. 10. *Iunij.*
Capito Ep. mart. 4. *Mart.*
Capito & Meneus mart. 24. *Iul.*
Capito & Pamphilus mart. 12. *Aug.*
Capitolina & Eroteis mart. ſub Diocl. in Cappado. 27. *Octob.*
Carpus S. Pauli diſcip. 26. *Maij.*
Carpus, Papylus, Agathodorus. *Agathonica mart.* 13. *Octob.*
Caſdoa, Dada, Gobdela *mart. ſub Sapore* 29. *Sep.*
Caſina, Anton. Melaſip. mar. ſub Iuli. 7. *No.*

Caſtor

Digitized by Google

Caſtor & ſoc. mart. ſub Diocl. 18. Dec.
Caſtulus & ſoc. mart. ſub Diocl. 18. Dec.
Caſtus cum 11. diſc. Stephani Papæ mart. 2. Aug.
Catenæ S. Petri veneratio Conſtantinopoli 16. Ianua.
Cattidius & Cattidianus mart. 5. Aug.
Catunus & ſoc. mart. Pergæ ſub Diocletia. 1. Auguſti.
Centerio & ſoc. mart. 4. Sept.
Centum viginti. Perſæ 6. Febr.
Centum viginti octo mart. Perſæ 20. Feb.
Centum 99. mart. Cæſareæ 24. Mart.
Cepha è 70. diſc. 7. Decembr.
Cercyra, Cercyllini Regis filia mart. 29. Ap.
Chæremon 16. Aug.
Chæremon, Euſeb. Caius, Fauſtus diaconi mart. 4. Octob.
Chalcedonenſis ſynodi 630. Patres 16. Iul.
Charalampus & Pantaleon mart. 17. Sep.
Charieſſa & ſoc. mart. 16. April.
Chariſsimus & Neophytus ſerui Anthuſæ mart. Tarſi ſub Valeriano 22. Aug.
Charitas, Spes, Fides mart. Romæ ſub Adriano 17. Sept.
Charitina mart. ſub Diocl. 15. Ian. 5. Oct.
Charitina, Zarbel & ſoc. mart. ſub Adri. 4. Sept.
Chariton & Chariteus cum Iuſtino &c. Romæ ſub Antonino 1. Iunij.
Chariton mart. 3. & 9. Sept.
Chariton eremita ſub Aureliano 28. Sep.
Chazarenſis Epiſcopus mart. ſub Conſtan. Copron. 28. Nouemb.
Chionia & Agape mart. ſub Diocletiano 16. April.
Chriſtina mart. Perſ. 13. Mart.
Chriſtina cum Dionyſio &c. ma. 15. Maij.
Chryſanthus & Daria mart. 19. Martij. 17. Octob.
Chryſogonus mart. ſub Diocle. 16. April. 22. Decemb.
Chriſtianus & Cyprianus pueruli mart. 24. Maij.
Chriſtina Tyri ap. lacum Vulſinum mart. 24. Iulij.
Chriſtophorus, Victor & ſoc. mart. ſub Diocletiano 20. April.
Chriſtoph. mart. Antiochiæ cum Callinico ſub Decio 9. Maij.
Chriſto. Anthimus &c. mart. 19. Nou.
Chryſogonus mart. Rom. ſub Diocl. 22. De.
Cindeus presb. mart. in Pamphylia ſub Dio. 11. Iulij.
Cindeus agricola & ſoc. mart. in Pamphyl. ſub. Diocle. 1. Aug.
Circumciſio Domini 1. Ianua.
Claudia cum ſoc. mart. 19. Mart.
Claudia cum Thecuſa &c. mart. 18. Maij.
Claudianus mart. Corinthi 30. Ian.
Claudianus cum Claudio, Diodoro &c. mart. 5. April.
Claudius, Diodorus & ſoc. mart. 5. Ap.
Claudius puer &c. mart. ſub Aureliano 3. Iunij.
Claudius tribunus, Hilaria vxor, Maurus & Iaſon filij mart. ſub Numeriano 17. Octob. 19. Mart.
Claudius, Aſterius, Neon, Neonilla mart. 30. Octob.
Claudius, Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Di. 18. Decemb.
Clemens Epiſ. Ancyræ mart. 23. Martij.
Clemens diſcip. Chriſti Ep. Sardi. 22. Apr. 10. Sept.
Clemens Romæ Pont. mart. 24. Nou.

Digitized by Google

Cleonicus mart. ſub Maximiano 3. Mart.
Cleophas Apoſt. 30. Octob.
Codratus mart. cum ſo. Corinthi 10. Mar.
Codratus ſeu Crotates mart. cum Apolline &c. ſub Diocleti. 21. April.
Calumniosus cum 11. Stephani Papæ diſcip. mar. 2. Aug.
Cono mart. in Cypro 8. Mart.
Conſtantinopolitanæ vrbis genethliacus dies 10. Mai.
Conſtantinus mart. cum 42. in Amorio 8. Mart.
Conſtantinus Magnus & Helena 21. Mar.
Conſtantinus è 7. dormient. Epheſi 4. Au. 22. Octob.
Coprius ſub Theodo. M. 24. Sep.
Coprus, Patermuthius, Alexander mart. ſub Iuliano 9. Iul.
Cornelius Centurio 13. Sep.
Coſmæ monachæ viſio 5. Octob.
Coſmas Arch. Carthag. vel Chalced. 18. April.
Coſmas & Damian. mart. Romæ ſub Carino 1. Iul.
Coſmas Epiſ. Maiumæ 14. Octob.
Coſmas, Damianus, Leontius, Anthimus, Eutropius mart. 17. & 18. Octob.
Coſmas & Damianus medici gratuiti 1. Nouemb.
Coſmas monach⁹ ſub Leone Iſauro 29. No.
Cotyus, Lucia & ſoc. mart. 6. Iulij.
Creſcens mart. cum ſoc. Corinthi 10. Mar.
Creſcens mart. in Lycia 14. April.
Creſcens. Dioſcorides &c. mart. 28. Mai.
Cronides vide Hieronides.
Cronion, Iulianus, Macarius & 13. mart. ſub Decio 30 Octob.
Crotates ſeu Codratus mart. 21. April.
Crucis apparitio in cœlo ſub Conſtantio 7. Maij.
Crucis exaltatio 14. Sep.
Curnutus Ep. Iconij mart. 12. Sep.
Cyprian⁹ mart. cum ſoc. Corinth. 10. Mar.
Cyprianus & Iuſtina virgo mart. 2. Octo.
Cyprilla, Lucia, Roa mart. ſub Diocletia. 5. Iulij.
Cyria, Zenais, &c. mart. Cæſareæ 5. Iunij.
Cyriaca mart. 20. Mart.
Cyriaca Nicomediæ ſub Maximia. 19. Ma.
Cyriacus filius Zoes mart &c. ſub Adriano 2. Maij.
Cyriacus, Heros &c. fratres milites mart. ſub Maximiano 24. Iun.
Cyriacus & Antiochus mart. Sebaſtæ 15. Iul.
Cyriacus & ſoc. mart Pergæ Pamphiliæ ſub Diocletiano 1. Auguſt.
Cyriacus Acoluthus & ſoc. mart. Alexād. ſub Decio 6. ſep.
Cyriacus anachoreta ſub Theodoſio M. 29. Sept.
Cyriacus qui manifeſtauit S. cruc. mart. ſub Iuliano 28. Octob.
Cyriaca & Iuliana mart. ſub Maximiano 1. Nouembris.
Cyrianus & Chriſtianus pueruli marty. 24. Maij.
Cyricus & Iulitta ſub Diocleti. in Cilicia mart. 15. Iulij.
Cyrillus mart. cum Heroide 4. Mart
Cyrillus Archiep. Hieroſol. 18. Martij.
Cyrillus diaconus mart. Heliopoli ſub Iuli. 29. Mart.
Cyrillus Ep. Alexand. 9. Iun.
Cyrillus Ep. Gortynæ mart. 9. Iulij.

Cyrillus cum 11. diſcipulis Stephani Papæ mart. 2. Auguſti.
Cyrinus, Alpheus, Philadelphus mart. in Sicilia 10. Maij 27. Aug.
Cyrus, Ioannes, Theodota &c. mart. 30. Ian. Inuentio Cyri & Ioann. 28. Iun.

D

Dadas cum Maximo & Quintiliano ſub Dioclet. 13. April. 28. Iul.
Dadas, Caſdoa, Gobdelas mart. in Perſia ſub Sapore 29. Sep.
Damianus & Coſmas mart. Romæ 1. Iul.
Damianus. Coſmas, Leontius, Anthimus Eutropius mart. 17. Octob.
Daniel & Soc. mart. Nicopoli ſub Licinio 10. Iul.
Daniel Stylita 11. Decemb.
Daniel Propheta 17. Decemb.
Dapimus, Lucia & ſoc. mart. 6. Iul.
Daria & Chryſanth' ma. 19. Mart. 17. Oct.
Daſius, Caius. Zoticus mart. Nicomediæ 21. Octob.
Daſius, Cæſarius & ſoc. 5. mart. Damaſci 1. Nou.
Daſius Doroſtori mart. ſub Diocl 20. Nou.
Dauid eremita Theſſalonicæ 26. Iun.
Decem mart. cũ Ahtenogene Sebaſtæ 16. Iul.
Decem monachi Ægyptij 8. Auguſt.
Decem mart. ſub Leone conomacho 9. Auguſt.
Decem mart. ſub Decio in Creta 23. Dec.
Decem millia mart. Nicomediæ 18. Mart.
Demetrius ex 10. mart. ſub Leone 9. Aug.
Demetrius myrobletus Theſſalon. mart. ſub Maximiano 26. Octob.
Derphuta & ſoror cum ſocijs mart. 19. Martij.
Deſiderius Lector mart. cum Ianuario &c. Puteolis ſub Dioclet. 21. Apr. 19. Sep.
Diaconi 9. mart. in Perſide 15. Maij.
Didymus Alexandriæ mart. ſub Diocleti. 5. April. 27. Maij.
Didymus cum ſoc. mart. 24. Maij.
Didymus & Diodorus mart. Laodiceæ 10. & 11. Sep.
Dinach, & ſoc. mart. in Perſia 20. Nou.
Diodorus mart. Corinthi ſub Dec. 30. Ian.
Diodorus & Marianus mart. 19. Martij.
Diodorus cum Claudio, Victore &c. mar. 5. April.
Diodorus & Rodopianus mart. in Aphrodiſia 3. Maij.
Diodorus, Lucia & ſoc. mart. 6. Iulij.
Diodorus & Didymus mart. Laodiceæ 10. & 11. Sept.
Diomedes, Theodotus, Theodota, Eulampius Aſclepiadotus, Golinduchus mart. 3. Iul.
Diomedes medicus mart. Nicææ ſub Diocl. 16. Aug.
Diomedes mart. 2. Sep.
Diomedes, Didymus, Diodorus mart. 11. Sept.
Dion, Lucia & ſoc. mart. 6. Iul.
Dionyſius mart. cum ſoc. Corinthi 10. Martij.
Dionyſij duo ex Tripoli mart. ſub Dioclet. 15. Martij.
Dionyſius & ſocrates mart. 19. April.
Dionyſius cum Petro, Chriſtina &c. mar. 15. Maij.
Dionyſius puer cum ſoc. mart. ſub Aureliano 3. Iun.
Dionyſius è 7. dormientibus Epheſi 4. Au. 22. Octobris.

Diony-

Digitized by Google

Dionyſius lector & ſoc. mart. Alexandr. ſub Decio 6. Sept.
Dionyſius Areopagita 3. Octob.
Dionyſius, Fauſtus & ſoc. mart. ſub Galieno 3. & 4. Octob.
Dioſcorides mart. Smyrnæ 10. Maij.
Dioſcorides, Creſcens &c. mart. 28. Maij.
Dius Conſtantinop. presb. 19. Iulij.
Dometius & 2. diſcip. mart. Niſibi ſub Iuliano 7. Auguſti.
Domitius mart. 23. Mart.
Domitius filius Probi Imp. frater Hadriani Epiſc. Byzantij 26. Aug.
Domnina virgo & ſoc. 1. Mart.
Domnina & filiæ Berina & Prodoca mart. Hierapoli 4. Octob.
Domninus mart. 21. Mart.
Domninus mart. Nicomed. ſub Maximia. 1. Octob.
Domninus mart. Theſſalonicæ ſub Maximiano 1. Octob.
Donatus Ep. Aureæ 30. April.
Donatus Ep. Euoreæ 30. April.
Dormientes 7. mart. ſub Decio 4. Auguſt. 22. Octob.
Dorotheus 5. Iunij 9. Octob.
Dorymedon, Trophimus, Sabalius mart. ſub Probo 19. Sep.
Doſai & Heliodorus mart. 20. Aug.
Drozela filia Traiani Imp. mart. 22. Sep.
Ducenti mart. Sinope 7. Apr.
Ducenti 50 milites mart. 24. Maij.
Dulas mart. in Cilicia 15. Iun.
Duo mart Aſcalon. 6. Apr.
2593. mil. mart. ſub Maximiano 19. Auguſt.
Duodecim mulieres mart. cum Procopio 8. Iul.

E

Eleazarus præceptor Machabæorum 1. Auguſt.
Eleutherius mart. Byzantij ſub Maximiano 4. Aug.
Eleutherius & Leonites 8. Aug.
Eleutherius Romæ martyr. ſub Adriano 15. Decemb.
Elias Propheta 20. Iul.
Elias & ſoc. mart. in Palæſtina ſub Diocl. 17. Septem.
Elias Archiep. Ieroſolym. 11. Octob.
Eliſeus propheta 14. Iun.
Elizabeth, Anna, Theodota, Glyceria, Alexander, Heraclius mart. 22. Octob.
Elpidephorus & ſoc. mart. ſub Sapore 2. Nouemb.
Elpidius Epiſcop. mart. cum Baſilio &c. 4. Mart.
Elpidius & ſoc mart. ſub Iuliano 16. Nou.
Elpis vide Spes.
Encletica vide Syncletica.
Epaphroditus è 70. diſcip. 7. Decemb.
Eparchus mart. 23. Mart.
Ephræm Syrus Edeſſenus 28. Ian.
Ephræm Ep. mart. in Cherſon 4. Mart.
Epicharides mart. Romæ ſub Diocl. 27. Septemb.
Epimachi translatio Conſtantinopo. 11. Mart.
Epimachus & Gordianus martyr. Romæ 9. Maij.
Epimachus è Peluſio mart. Alexandriæ 31. Octob.
Epiphanius Epiſ. Conſtantiæ 12. Maij.
Epiphanius 25. Aug.
Epiſtemis & Galation mart. ſub Decio 5. Nouemb.

Eraſtus,

Digitized by Google

Eraſtus, Quartus, Rodion, &c. Apoſt. 10. Nouemb.
Erodion è 70. diſcip. mart. 28. Mart.
Eroteis & Capitolina mart. in Cappadocia ſub Diocl. 27. Octob.
Erotis mart. 6. Octob.
Eſaias mart. vide Heſaias.
Eſaias propheta 9. Maij.
Eubiotus mart. 19. Maij.
Encænia templi B. Mariæ 9. & 29. Iul. 11. August.
Euanthia mart. 1. Sept.
Eucarpius mart. 18. Mart.
Eucrates mart. 21. Octob.
Euclæus & ſoc. mart. Perge Pamphyliæ ſub Diocl. 1. Auguſt.
Eudocia mart. Heliopoli ſub Traiano 1. Mart.
Eudociæ reliquiarum inuentio 4. Auguſt.
Eudocimus Cappadox ſub Theophilo 31. Iulij.
Eudoxia mart. Romæ ſub Diocl. 30. Ian.
Eudoxius, Melitinæ ſub Dioclet. cum 1104. mart. 6. Septem.
Eudoxius, Agapius & ſoc. 8. mart. Sebaſteæ ſub Licinio 2. Nou.
Euelpiſtus cum Iuſtino &c. mart. Romæ ſub Antonino 1. Iun.
Eugenia mart. Romæ 24. Decemb.
Eugenius Ep. mart. cum Baſilio &c. in Cherſon. 4. Mart.
Eugenius, Apollonius, Apollinaris, Vitalis mart. 23. Iul.
Eugenius &c. filij Tattæ mart. Damaſci 25. Septemb.
Eugenius & ſoc. mart. in Armenia ſub Dioclet. 13. Decemb.
Eugenius & Macarius mart. ſub Iuliano 20. Decemb.
Eugraphus & ſoc. mart. 10. Decemb.
Euilaſius mart. cum Fauſta 6. Feb.
Eulampia & Eulampius mart. ſub Maximiano Nicomed. 10. Octob.
Eulampius, Theodotus & ſoc. mart. 3 Iul.
Eumenius Ep. Gortynæ 18. Sept.
Eunuchus à S. Philippo baptizatus 27. Auguſt.
Euodius Ep. Antioch. diſcip. Petri 29. Ap. 7. Sept.
Euodius, Calliſta & Hermogenes mart. fratres 2. Sept.
Euphemia mart. cum ſoc. 19. Mart.
Euphemia 15. Maij.
Euphemia mart. Chalcedone ſub Diocl. 11. Iul. 16. Sept.
Euphemia, Anthimus, Thaleleus, Chriſtophorus mart. 19. Nouemb.
Euphraſia cum ſoc. mart. in Paphlag. 19. Mart.
Euphraſia cum Thecuſa & mart. Ancyræ 18. Maij.
Euphraſia ſeu Eupraxia virgo in Thebaide ſub Theodoſio 25. Iul.
Euphraſius latronum dux mart. cũ ſoc. ſub Cercyllino rege 29. April.
Euphroſyna filia Paphnutij 25. Sept.
Euphroſynus cocus monachus 11. Sept.
Eupſychius mart. Cæſareæ ſub Iuliano 9. April.
Eupſychius mart. Cæſareæ ſub Hadriano 7. Sept.
Euſebius, Neon &c. mart. ſub Diocl. 24. April.
Euſebius mart. 29. Apr.
Euſeb. mart. Epiſc. Samoſat. 22. Iuni

Digitized by Google

Euſebius, mart. in Phœnicia 21. Sept.
Euſebius, Fauſtus, Caius, Chæremon diaconi mart. 4. Octob.
Euſignius mart. ſub Iuliano 5. Aug.
Euſtachius Bithyniæ 30. Mart.
Euſtachius, Theopiſta & filij mart. Romæ ſub Traiano 20. Sept.
Euſtathius Ep. Antiochiæ 21. Febr. 5. Iunij.
Euſtathius mart. Ancyræ 28. Iul.
Euſtathius, Theſpeſius, mart. ſub Maximiano 20. Nou.
Euſtochius & ſoc. mart. ſub Maximiano 23. Iunij.
Euſtochius & ſoc. mart. ſub Iuliano 16. Nouemb.
Euſtolia & Sopatra 9. Nou.
Euſtratius & ſoc. mart. in Armenia ſub Diocl. 13. Dec.
Euthalia mart. cum Parmena 6. Maij.
Euthalia virgo mart. in Sicilia 27. Aug.
Eutropia mart. Alexandriæ 30. Octob.
Eutropius mart. ſub Maximiano 3. Martij.
Eutropius, Anthimus, Leontius, Coſmas, Damianus mart. 17. Octob.
Eutychianus & Strategius mart. 19. Auguſt.
Eutychianus 2. Sept.
Eutychius mart. 2. Sept.
Exacuſtodianus è 7. dormientibus Epheſi 4. Aug. 22. Octob.
Exuperantius cum 11. diſcip. Stephani Papæ mart. Romæ 2. Aug.
Exuperia & ſoc. mart. Romæ ſub Valeriano 2. Aug.
Exuperius Zoe &c. mart. ſub Adriano 2. Maij.
Ezechias rex 28. Aug.
Ezechiel Propheta 21. Iul.

F.

Faina cum Thecuſa &c. mart. 18. Maij.
Fantinus confeſſ. Theſſalon. 30. Auguſt.
Fauſta virgo mart. cum Euilaſio 6. Feb.
Fauſtianus latronum dux mart. cum ſoc. ſub Cercyllino rege 29. Apr.
Fauſtus diacon. cum Ianuario &c. mart. Puteolis ſub Dioclet. 21. April. 19. Septemb.
Fauſtus cum ſoc. mart. 24. Maij.
Fauſtus mart. ſub Decio 16. Iul.
Fauſtus cum 11. diſcip. Stephani Papæ mart. ſub Valeriano 2. Aug.
Fauſtus, Andropelagia & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Sept.
Fauſtus, Dionyſius, Caius & ſoc. mart. ſub Galieno 3. Octob.
Fauſtus, Caius, Euſeb. Chæremon mart. diſcipuli Dionyſij Alexandrini 4. Octob.
Febronia mart. ſub Dioclet. 25. Iun.
Febronia filia Imp. Heraclij 28. Octob.
Felix Epiſc. Ianuarius, Septiminius mart. ſub Diocl. 16. April.
Felix cum ſoc. mart. 24. Maij.
Felix, Iſaurus &c. mart. Apolloniæ 17. Iun. 6. Iul.
Felix qui ſepeliuit mart. Epicharidem 27. Sept.
Feſtus cum ſoc. mart. 24. Maij.
Fidelis cum matre Baſſa Edeſſæ ſub Maximiano 21. Aug.
Fides, Spes, Charitas mart. Romæ ſub Adriano 17. Sept.

Firmi-

Digitized by Google

Firmilianus Epiſcopus Cæſareæ 28. Octob.
Firminus, Firmus &c. fratres mart. 24. Iun.
Firmus mart. ſub Maximiano 1. Iun.
Firmus, Firminus &c. frates milites mart. ſub Maximiano 24. Iun.
Flauianus Archiep. Conſtant. 8. Feb.
Florentinus mart. Theſſalon. 13. Octob.
Florus & Laurus gemelli mart. 18. Aug.
Fortunianus mart. 27. Sept.
Frater Domini mart. 26. Maij.
Frumentius Epiſcop. Indiæ 30. Nouemb.

G

Gabdelas, Dadas, Caſtoas mart. in Perſia 29. Sept.
Gabriel Archang. 26. Mart. 13. Iul.
Gaiana. Ripſimis & 32. mart. 30 Sept.
Gaina, Fortunatus, Philemon Mart 27. Sept.
Gainus & ſoc. Mart. ſub Maximiano 23. Iun.
Galation & Epiſteme Mart. ſub Decio 5. Nou.
Galena cum Leonide &c. mart. 16. Apr.
Gemellus Mart. ſub Iuliano 10. Decemb.
Geminianus cum matre Lucia mart. Romæ ſub Dioclet. 17. Sept.
Gennadius 25. Aug.
Georgius in Mal. 4. Apr.
Georgius Ep. Mitylenæ 7. Apr. 15. Maij.
Georg. Ep. Piſſidiæ Antioch. 19. Apri.
Georgius mart. Cappadox ſub Dioclet. 23. April.
Georgij templi Lydæ dedicatio 3. Nou.
Georg. Limniota mart. ſub Leone 24 Aug.
Geraſimus anachoreta in Palæſtina 4. Mart.
Germanus Ep. Conſtantinop. 23. Maij
Germanus & Nicander milites mart. 8. Iun.
Germanus & ſoc. mart. Dyrrachij ſub Traiano 7. Iul.
Germanus, & ſoc. mart. Cæſareæ ſub Maximiano 12. Nouemb.
Geruaſius & Protaſius Mart. 14. Oct.
Glyceria mart. ſub Antonino 13. Maij.
Glyceria, Anna. &c. 22. Oct.
Golinduchus &c. Mart. 3. Iul.
Golinduch ſeu Maria ex Perſide mart. 11. Iul.
Gordianus & Epimachus mart. Romæ 9. Maij.
Gordius Comes mart. Cæſareæ 3. Ian.
Gorgius &c. mart. in Ægypto 5. Iun.
In Gotthia mart. 26. mart.
Gregorius Nyſſenus Ep. 10. Ian.
Gregorius Papa 12. mart.
Gregorius Ep. magnæ Armeniæ ſub Dioclet. confeſſ. 30. Sept.
Gregorius Thaumaturgus 17. Nouemb.
Gregorius Decapolita ſub Iſauro 20. Nou.
Gregorius. Epiſc. Agrigent. 23. Nou.
Gregorius in aurea petra 24. Nou.
Gregorius Agrigentinus 19. Decemb.
Gronidas commentarienſis 27. Mart.
Gudelia mart. in Perſia ſub Sapore 29. Sept.
Gurias & ſoc. mart. Edeſſæ ſub Dioclet. 15. Nou.

H

Hadrianus Cæſareæ ſub Decio. 4. Febr.

Digitized by Google

Hadrianus mart. 17. April.
Hadrianus mart. Nicomediæ ſub Maximiano 26. Aug.
Hadrianus filius Probi Imp. mart. Nicomediæ ſub Licinio 26. Aug.
Helconis virgo mart. Corinthi 28. Maij.
Helena & Conſtantinus M. 21. Maij.
Helena & Abertius mart. 26. Maij.
Heliodorus & Doſai mart. 20. Aug.
Heliodorus, Nicon, Alpheus & ſoc. mart. 28. Sept.
Heliodorus & ſoc. mart. in Pamphylia 19. Nouemb.
Helladius mart. cum Theophilo 8. Ian.
Helladius, Creſcens &c. mart. 28. Maij.
Heraclemon & ſoc. eremitæ 3. Dec.
Heraclides Epiſc. Tamaſi Cypri mart. 17. Sept.
Heraclius cum Benedimo &c. mart. ſub Maximiano 17. Maij.
Heraclius mil. & Alexander Ep. mart. &c. 22. Octob.
Herais mart. 4. Mart.
Hermæus presb. mart. 4. Nou.
Hermas de quo 16. Rom. 7. Mart. 8. Apr. 5. Nouemb.
Hermas, Serapion, Polyenus mart. Romæ 18. Aug.
Hermeningildus filius Liuuingildi regis Gothorum mart. 1. Nou.
Hermias miles mart. cum carnifice in Ponto ſub Antonino 31. Maij.
Hermias, Iſaurus & ſoc. mart. Apolloniæ 17. Iun. 6. Iul.
Hermione mart. ſub Traiano 4. Sept.
Hermogenes, Calliſta, Euodus mart. 2. Sept.
Hermogenes & ſoc. mart. Alexandriæ 10. Dec.
Hermolaus, Hermocrates, Hermippus martyr. Nicomediæ ſub Maximiano 27. Iul.
Herodion &c. diſcip. S. Pauli. 8. Apr.
Heros, Orentius &c. fratres milites mart. ſub Maximiano 24. Iun.
Heſaias mart. ſub Diocl. 14. Ian.
Heſychius mart. ſub Maximiano 10. Maij.
Heſychius & ſoc. mart. Dyrrachij ſub Traiano 7. Iul.
Heſychius mart. 2. Septemb.
Hierax cum Iuſtino &c. mart. Romæ ſub Antonino 1. Iun.
Hierax Melitinæ &c. mart. ſub Diocl. 7. Nou.
Hieremias Propheta 1. Maij.
Hieronides &c. mart. 12. Septemb.
Hierotheus diſcip. S. Pauli Areopagita 4. Octob.
Hilaria vxor Claudij mart. 19. Mart. 3. Dec. 17. Octob.
Hilarion iunior Abbas 28. Mart.
Hilarion 4. Maij 21. Octob.
Hilarion & Proclus mart. ſub Traiano 12. Iul.
Hippolytus cum Laurentio mart. 2. & 10. Auguſt.
Honoratus cum 11. diſcip. Stephani Papæ mart. 2. Aug.
Hyacinthus mart. Cæſareæ ſub Traiano 3. Iul.
Hyacinthus mart. Amaſtride 17. Iul.
Hyacinthus & Protus mart. Romæ 24. Dec.
Hypapante Domini 1. Febr.
Hypatius Ep. Gangrenſis 31. Mart. 14. Nouemb.
Hypatius puer cum ſoc. mart. ſub Aureliano 3. Iun.
Hypatius confeſſ. in Phrygia 17. Iun.

Hypa-

Digitized by Google

Hypatius tribunus Leontius &c. mart. in Phœnicia 18. Iun.

Hypatius Ep. Aſianus confeſſ. ſub Iſaurico 20. Sept.

Hyperechius cum ſoc. mart. in Ægypto 5. Iun.

I.

Ia & 9000. mart. ſub Sapore 4. Aug. 10. Sept.

Iaciſcholus latronum dux mart. cum ſoc. ſub Cercyllino 29. Apr.

Iacobus Epiſc. 21. Mart.

Iacobus Apoſt. frater Ioannis 30. Apr. 15. Nouemb.

Iacobus Apoſt. frater Domini 23. Octob.

Iacobus Epiſc. Neſibe ex 318. PP. Nicænæ ſyn. 29. Maij. 31. Octob.

Iacobus presb. & Ioan. mart. ſub Sapore 1. Nouemb.

Iacobus anachoreta 26. Nou.

Iacobus Intercisus Perſa mart. 27. Nou.

Iacob, Iſaac, Abraham 27. Decemb.

Iambicus è 7. dormientibus Epheſi 4. Auguſt. 22. Octob.

Ianuarius presb. cum Felice & Septiminio mart. ſub Dioclet. 16. April.

Ianuarius Epiſc. Beneuent. cum Proculo &c. mart. ſub Diocl. 21. Apr. 19. Sept.

Iannarius latronum dux mart. cum ſoc. ſub Cercyllino rege 29. April.

Iaſon & Maurus filij Claudij & Hilariæ mart. 19. Mart. 17. Octob.

Iaſon diſcip. Pauli 29. April. 12. Iul.

Ibiſtio, Siſinius mart. 26. Auguſt.

IESV Chriſti Natiuitas & Theophania 25. Dec. Circumciſio 1. Ian. Hypapante 1. Febr. Transfiguratio 6. Aug.

Ieſu Naue 1. Sept.

Ignatius mart. 23. Feb.

Ignatius Abbas ſub Nicephoro 27. Sept.

Ignatius patriarcha Conſtantinop. 23. Octo.

Ignatius diſcip. Apoſt. mart. 20. Dec.

Imaginum Domini non manu factarum f. 10. 11. 16. Auguſt.

Innocentes mart. Bethlehem 29. Dec

Innocentius & ſoc. mart. Apolloniæ 17. Iun.

Ioachim pater B. Virg. 9. Sept.

Ioad Propheta 30. Mart.

Ioannes cum Cyro mart. Romæ 30. Ianuarij.

Ioann. Baptiſtæ Natiuitas 24. Iun. Decollatio 29. Aug. capitis inuentio 24. Febr. 25. Maij.

Ioannes Chryſoſtomus 27. Ian. 14. Sept. 31. Nouemb.

Ioannes Climax 30. Mart.

Ioannes ex puteo 30. Mart.

Ioannes diſcipulus Gregorij Decapolitæ 18. April.

Ioannes Palæolauritus in Caritonis Laura 19. April.

Ioannes Abbas Conſtantinop. ſub Leone Iſaur. 27. April.

Ioannes Marcus è diſcip. 70. 27. Apr. 27. Septemb.

Ioannes Euangeliſta 8. Maij 26. Sept.

Ioan. miles cum 250. mart 24. Maij.

Ioan. Epiſc. Gotthiæ confeſſ. ſub Iſauro 26. Iun.

Ioannes & Symeon Salo 21. Iul.

Ioannes cum 11. diſcip. Stephani Papæ mar. 2. Auguſt.

Ioannes è 7. dormientibus Epheſi. 4. Aug.

Ioannes Patriarc. Conſtantinop. 27. Ian. 25 & 30. Aug.

Digitized by Google

Ioan. Petrus, Andreas, Antonius mart. in Africa 23. Sept.
Ioannes Chozebita 3. & 28. Octobris.
Ioan. Epiſc. & Iacob. presb. mart ſub Sapore 1. Nou.
Ioan. Eleemoſynarius Arch. Alexand. 12. Nouemb.
Ioan. Damaſcenus vigeſimo nono Nouembris.
Ioannes, Heraclemon, Andreas, Theophilus ex Oxyricho eremitæ tertia Decembris.
Ioan. Epiſc. Polyboti Thaumaturgus 5. Decemb.
Ioannicius ex Bithynia eremita 4. Nouembris.
Iob Propheta 6. Maij.
Ioel Propheta 18. Octob.
Ionas mart. 27. Mart.
Ionas propheta vigeſimo primo Septembris.
Ionas monachus Sabaita 21. Septembris.
Ioſeph filius Samaritanæ mart. 20. Martij.
Ioſeph hymnographus 3. Apr.
Ioſeph Archiepiſc. Theſſalonic. confeß. ſub Theophilo 14. Iul.
Ioſeph patriarcha Conſtantinop. 30. Octobris.
Ioſeph Acepſemas, Aithalas mart. 3. Nouemb.
Ioſeph, Nerſas & ſoc. mart. Perſæ 20. Nouemb.
Ioſeph ſponſus ſanctæ Mariæ 25. Decembris.
Irenæus, Oras, Oropſus mart. 22. Auguſti.
Irenæus Ep. Sirmij mart. ſub Dioclet. 25. Aug.
Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis martyr & ſocij ſub Seuero, vigeſimo tertio Auguſti.
Irenarchus Sebaſtæ martyr 28. Nouembris.
Irene & Chionia mart. ſub Dioclet. 16. Apr.
Irenæ mart. 5. Maij.
Irene cum ſoc. mart. in Ægypto 5. Iunij.
Irene regina monacha decimo tertio Auguſti.
Irene Sophia & Heraclides mart. in Cypro 17. & 18. Sept.
Iſaac & Martinus martyr. 22. Septembris.
Iſaac. Soſitheus, Narſes mart. 10 Decemb.
Iſaac, Abraham, Iacob 17. Decembris.
Iſacius cum Apolline & Codrato mart. ſub Dioclet. 21. Apr.
Iſacius cum Simeone &c. mart. in Perſide 15. Maij.
Iſacius confeſſor ſub Valente trigeſimo Maij.
Iſacius & Melecius Epiſcopi Cypri 21. Septemb.
Iſaurus martyr 17. Iunij, ſexto Iulij.
Iſidorus Pelusiota 4. Febr.
Iſidorus martyr ſub Decio decimo quarto Maij.
Iſmael martyr ſub Iuliano decimo ſeptimo Iunij.

Iudas

Iudas Thaddeus Apoſtolus decimo nono Iun.
Iuliana mart. cum ſoc. in Paphlagon. 19. Mart.
Iuliana cum fratre Paulo mart. Ptolomaide ſub Aureliano decimo ſeptimo Auguſti.
Iuliana & Leo Myræ Lyciæ mart. 18. Aug.
Iuliana & Cyriana mart. ſub Maximiano 1. Nou.
Iuliana Nicomediæ ſub Maximino 21. Decemb.
Iulianus Emeſenus mart. 6. Febr.
Iulianus mart. Anazarbi in Cilicia 16. Mart.
Iulianus mart. in Ægypto ſub Dioclet. 21. Iun.
Iulianus mar. 2. Sept.
Iulianus, Oceanus, Ammianus &c. mart. Sept. 4. & 9.
Iulianus mart. ſub Dioclet. in vrbe Galatarum 12. Sept.
Iulianus & Cæſarius mart. Romæ ſub Claudio 7. Oct.
Iulianus eremita ad Euphratem 18. Octobris.
Iulianus, Cronion, Macarius & 13. mart. ſub Decio 30. Octobr.
Iulitta cum Thecuſa &c. mart. Ancyræ 18. Maij.
Iulitta cum filio Cyrico mart. Tarſi ſub Dioclet. 15. Iul.
Iulitta mart. Cæſareæ 30. Iul.
Iunia comes Andronici Apoſtoli 17. Maij.
Iuſtina & Cyprianus mart ſecundo Octobris.
Iuſtinus Philoſophus mart. Romæ primo Iun.
Iuſtus miles mart. Romæ decimo quarto Iul.
Iuſtus è ſeptuaginta diſcipul. 30. Octobris.
Iuuenalis Archiepiſcopus Hieroſolymit. 2. Iulij.

L.

Laurentius cum Sixto mart. 2. & 10. Auguſt.
Laurus & Florus gemelli mart. 18. Auguſt.
Lazarus pictor confeſſor decimo ſeptimo Nouemb.
Leo & Iuliana mart. 18. Aug.
Leonides, Charieſſa &c. mart. 16. Aprilis.
Leonides, Martianus, & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iun.
Leonides & Eleutherius mart. 8. Aug.
Leonides mart. 2. Sept.
Leontinus & ſoc. mart. Pergæ Pamphiliæ ſub Dioclet. 1. Aug.
Leontius mart. cum Euſebio, Leone, Longino ſub Dioclet. 24. Apr.
Leontius, Hypacius, Theodulus mart. Phœnic. 18. Iun.
Leontius, Maurit. &c. mart. Nicopoli ſub Licinio 10. Iul.
Leontius ex 10. mart. ſub Leone 9. Auguſti.
Leontius, Hieronides & ſoc. mart. ſub Maximiano 12. Sept.

Leon-

Digitized by Google

Leontius, Anthimus, Eutropius, Coſmas Damianus mart. 17. Octob.

Leucius & Thyrſus mart. ſub Decio 14. Decemb.

Linus è 70. diſcip. 5. Nou.

Longinus mart. cum Euſebio, Neone, Leontio, ſub Diocl. 24. April.

Longinus, Heros &c. fratres milites mart. ſub Maximiano 24. Iun.

Longinus Centurio qui latus Chriſti aperuit mart. 16. Octob.

Loth nepos Abraham 9. Octob.

Lucas diaconus mart. cum Siluano 6. Feb.

Lucas ſeu Lucius diſcip. Chriſti Ep. Laodic. 22. April. 10. Sept.

Lucas abbas Profundi Ryacis 7. Sept.

Lucas Euangel. 18. Octob.

Lucas Stylita 11. Decemb.

Lucianus Antiochenus presb. mart. Nicomediæ ſub Maximiano 15. Octob.

Lucillianus Nicomed. cum 4. pueris mart. ſub Aureliano 3. Iun.

Lucia, Roa, Cyprilla mart. ſub Diocl. 5. Iul.

Lucia, Campana & ſoc. mart. 6. Iul.

Lucia cum filio Gemiano mart. Romæ ſub Diocl. 17. Sept.

Lucius ſeu Lucas diſcip. Chriſti. 22. Apr.

Lucius ſenator & ſoc. mart. in Cypro 20. Aug.

Luppus ſeruus mart. 23. Aug.

Lycarion mart. Herme in Ægypto 7. Iun.

Lydia vxor Phileti mart. 27. Mart.

M.

Macarius Ægyptius & Macarius Alexandrinus abbates. 19. Ian.

Macarius confeſſ. Conſtantinop. ſub Leone 1. Apr.

Macarius cum Terentio &c. mart. in Africa ſub Decio 10. April.

Macarius, Romulus, Zeno &c. mart. 6. Septemb.

Macarius, Andropelagia & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Sept.

Macarius Romanus 23. Octob.

Macarius, Cronion, Iulianus & 13. mart. ſub Decio 30. Octob.

Macarius & Eugenius mart. ſub Iuliano 20. Dec.

Macedo mart. 27. Mart.

Macedonius, Tatianus, & Theodulus mar. ſub Iuliano 12. Sept.

Machabæi mart. 1. Aug.

Macrina ſoror Baſilij 19. Iul.

Malachias propheta 3. Iun.

Malchia, Suſanna & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.

Maleus ſeu Malus eremita 16. Octob.

Mama, Suſanna & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.

Mamelchtha mart. in Perſia 5. Octob.

Mamminus dux latronum mart. 29. Aprilis.

Manuel &c. mart. ſub Iuliano 17. Iun.

Marcellinus cum ſoc. mart. 24. Maij.

Marcellinus, Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Diocl. 18. Dec.

Marcellus cum ſoc. mart. 24. Maij.

Marcellus Epiſc. Apameæ mart. ſub Theodoſ. 14. Aug.

Marcellus & ſoc. mart. ſub Iuliano 16. Nouemb.

Marciana, Palladia &c. mart. cum filiolis 24. Maij.

Marcianus cum Nicandro & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iun.

Mar-

Digitized by Google

Marcianus & Nicander mart. ſub Maximiano 8. Iun.
Marcianus mart. *Iconij* 11. *Iul.*
Marcianus & Martyrius ſub Conſtantio 25. *Octob.*
Marcianus diſcip. S. *Petri mart. Syracuſæ* 30. *Octob.*
Marcianus ex Cyro eremita 2. *Nou.*
Marcus Arethus *Ep.* 29. *Mart.*
Marcus Euang. 25. April.
Marcus è 70. *diſcip. Ioannes dictus Ep. Biblopol.* 27. *Apr. &* 27. *Sept.*
Marcus Epiſc. Apolloniadis conſobrinus Apoſtoli *Barnabæ* 21. *Iun.* 30. *Octob.*
Marcus, Mucianus, & puerulus mart. 3. *Iul.*
Marcus ouium paſtor & ſoc. mart. 28. *Septemb.*
Marcus & Stephanus mart. ſub Diocl. 22. *Nouemb.*
Marcus, Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Dioclet. 18. Decemb.
Mardarius & ſoc. mart. in Armenia *ſub* Diocl. 13. Dec.
MARIÆ *Virg.* Annunciatio 25. *Mart.*
Dormitio 15. Aug.
Interceſſione B. Virginis MARIÆ
Victoria de Agarenis 17. *Aug.*
Depoſitio *Zonæ* 31. Aug.
Natiuitas 8. *Sept.*
Præſentatio 21. *Nou.*
Mariæ & ſponſi Ioſeph celebritas 25. *Dec.*
Maria Ægyptiaca 1. Apr.
Maria & Martha *mart.* 4. *Iun.*
Maria ſeu Golinduch in Perſide mart. 11. *Iul.*
Maria Magdalena 22. *Iul.*
Maria Patritia ex 10. *mart. ſub Leone* 9. *Aug.*
Marianus & Diodorus *mart.* 19. *Mart.*
Marina ex Antiochia mart. 17. *Iul.*
Marinus Anazarbi *mart. ſub* Diocl. 8. *Auguſt.*
Marinus, Calliſtratus &c. mart. Romæ 27. *Septemb.*
Marinus ſenex mart. 18. *Octob.*
Marinus mart. Romæ ſub Carino 16. Dec.
Marſalius *latro mart. cum ſoc.* 29. Apr.
Martha & Maria mart. 4. *Iun.*
Martha mater Symeonis Stylitæ 5. *Iul.* 1. *Sept.*
Martinianus monachus Cæſareæ 13. *Febr.*
Martinianus è 7. *dormientibus* 4. *Auguſt.* 22. *Octob.*
Martinus Papa Rom. 13. Apr. 16. *Sept.*
Martinus & Iſaac mart. 22. *Sept.*
Martyres plurimi ſub Nicephoro *in Bulgaria* 23. *Iul.* 9000. *mart. cum Ia ſub* Sapore 4. Aug. *pauperum multitudo* 18. *Aug.* 2593. *milites mart. ſub Maximiano in Cilicia* 19. Aug. *in Cypro cum Lucio* 20. Aug. *Nicomediæ ſub* Maximiano 26. Aug. 3628. *mart. Nicomediæ* 4. *Sept.* 20000. *mart. Nicomediæ ſub Maximiano* 28. Dec.
Martyrius & Marcianus 25. *Octob.*
Matthæus Ap. & Euang. 16. *Nou.*
Matthias Apoſt. 8. *Aug.*
Matrona *mart. cum ſoc. in Paphlagon.* 19. *Mart.*
Matrona Theſſalon. ancilla 27. *Mart.*
Matrona cum Theouſa &c. mart. Ancyræ 18. *Maij.*
Matrona Macedoniana diſcipula Baßiani 10. *Octob.*
Matrona Perge Pamphiliæ monacha ſub Leone 9. *Nouemb.*

Digitized by Google

Maura & Timotheus mart. in Thebaide 3. Maij.
Mauritius & ſoc. mart. Nicopoli ſub Licinio 10. Iul.
Mauritius & 70. mart. Apameæ ſub Maximiano 27. Decemb.
Maurus & Iaſon filij Claudij & Hilariæ mart. 19. Mart. 17. Oct.
Maurus cum 11. diſcip. Stephani Papæ mart. 2. Auguſt.
Maximilianus è 7. dormientibus 4. Aug. 22. Octob.
Maximus mart cum Fauſta Maximiano 6. Febr.
Maximus cum Terentio &c. mart. in Africa ſub Decio 10. Apr. 28. Octob.
Maximus cum Quintiliano & Dada mart. ſub Dioclet. 13. Apr. 28. Iul.
Maximus patriarcha Conſtantinop. 21. Aprilis.
Maximus mart. 14. Maiſ.
Maximus confeſſ. ſub Conſtant. Pogonato 13. Aug.
Maximus & Proclus lapidicidæ mart. Byzantij 18. Aug.
Maximus mart. 15. Sept.
Maximus, Theodotus, Aſclepiodotus mar. Adrianopoli ſub Maximiano 16. Sept.
Maximus &c. filij Pauli & Tattæ mart. Damaſci 25. Sept.
Medimnus, Theodorus, Vrbanus & 80. ſub Valente 5. Sept.
Medimnus mart. 6. Sept.
Melaſippus &c. mart. ſub Iuliano 7. Nou.
Melchion presb. Antioch. 28. Oct.
Meletion cum ſoc. mart. 24. Maij.
Meletius dux cum 252. mart. 24. Maij.
Melecius & Iacius Epiſc. Cypri 21. Sept.
Melitina mart. Marcianopoli ſub Antonino 16. Sept.
Melitina & Martianus diſcipul. S. Petri mart. 30. Octobr.
Memnon Cēturio & Seuerus mar. 20. Aug.
Menalippus mart. 2. Sep.
Menander cum Patricio &c. mar. 19 Maiſ.
Meneus & Capito mart. 24. Iul.
Meneus Faber & ſoc. mart. Pergæ ſub Dioclet. 1. Auguſt.
Menignus fullo mart. ſub Decio 15. Mart.
Memnas Arch. Conſtantinop. 25. Aug.
Mennas miles mart. ſub Maxim. 11. Nou.
Mennas & ſoc. mart. Alexandriæ 10. Dec.
Menodora, Nymphodora, Metrodora in Bithynia ſub Maximiano 10. Sept.
Meortius mart. 12. Ian.
Mercurius cum ſoc. mar. 24. Maij.
Mercurius miles mart. ſub Decio 25. Nou.
Mertius vide Meortius.
Methodius Archiepiſc. Conſtantinopol. 14. Iunij.
Methodius Epiſcopus Patharæ mart. in Chalcide ſub Decio & Valeriano 20. Iunij.
Methrodora &c. mart. in Bithynia ſub Maximiano 10. Sept.
Metrophanes Archiep. Conſtantinopol. 4. Iunij.
Michæas propheta. 5. Ian. 21. Aprilis 14 Auguſti.
Michæas mart. 18. Nouemb.
Michael Epiſc. Synnadæ confeſſ. 23. Maij.
Michaël Archangelus 8. Iun. 6. Sept. 8. Nouembr.
Mille mart. Perſæ cum Simeone Epiſc. ſub Sapore 4. Apr. & ijdem mille & centum quinquaginta 17. Apr.

Milus Ep. mart. in Perſia 10. Nou.

Miſael, Ananias, Azarias 17. Decemb.

Mneſitheus & ſoc. mart. Pergæ Pamphiliæ ſub Dioclet. 1. Aug.

Mocius Lector mart. ſub Numeriano 6. Feb.

Mocius mart. Byzantij ſub Diocl. 10. Maij.

Moyſes Æthiops anachoreta 28. Aug.

Moyſes propheta 4. Sept.

Mucianus, Marcus & puerulus mar. 3. Iul.

Myron Ep. Cretæ 8. Aug.

Myron presb. in Achaia mart. ſub Decio 17. Aug.

Myrope mart. in Chio ſub Decio 13. Iul. 3. Decemb.

N

Nahum propheta 1. Decemb.

Narciſſus Apoſt. 31. Octob.

Narſes, Soſitheus, Iſac mart. 10. Decembr.

Natalia vxor S. Hadriani Byzantij 26. Auguſti.

Nathanael Apoſt. 22. Apr. 10. Maij.

Natiuitas Domini 25. Decembris.

Nazarius baptizatus à S. Paulo mart. 14. Octobris.

Nemeſius & filia &c. 2. Auguſti.

Neon mart. cũ Euſeb. &c. ſub Diocl. 24. Ap.

Neon, Nicon, Alpheus & ſoc. mart. 28. Sep.

Neon, Neonilla. Aſterius, Claudius mart. 30. Octob.

Neonilla, Terentius mart. 28. Octob.

Neonilla, Neon, Aſterius, Claudius mart. 30. Octobris.

Neophytus mart. Nicææ. 20. Ian.

Neophytus & Chariſſimus ſerui Anthuſæ mart. ſub Valeriano 22. Aug.

Nerſas &c. mart. Perſæ 20. Nou.

Neſtor Ep. mart. 4. Martij.

Neſtor mart. cum Demetrio ſub Maximiano 26. & 27. Octob.

Nicææ I. Synodi Patres. 29. Maij 31. Oct.

Nicææ ſecundæ Synodi patres 11. Octobr.

Nicander mart. ſub Dioclet. 15. Mart.

Nicander cum Martiano & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iun.

Nicander cum Germano milit. mar. 8. Iun.

Nicander & Martianus mart. ſub Maximiano 8. Iunij.

Nicander Epiſcopus Myræ & Hermeus mart. 4. Nouemb.

Nicanor diacon. Act. 6. mart. 28. Iul.

Nice &c. mart. 16. Apr.

Nicephorus mart. Corinth. ſub Decio 30. Ian.

Nicephorus cum Claudio, Diodoro &c. mart. 5. Aprilis.

Nicephorus mart. ſub Valeriano 9. Feb.

Nicephorus patriarcha Conſtantinop. confeſſ. 2. Iun.

Niceph. & ſoc. mart. Cæſareæ ſub Maximiano 12. Nouembr.

Nicetas Epiſcopus Apolloniæ 20. Mart.

Nicetas Abbas monaſt. Medicij vel Mecidij ſub Leone Arm. 3. Aprilis & 4. Maij.

Nicetas Gothus mart. ſub Athanarico 15. Septembris.

Nicetas Patricius ex Paphlagon. confeſſ. ſub Iconomachis 6. & 13. Octob.

Nicolaus Epiſcop. Myræ 6. Decemb.

Nicon mart. Cæſareæ 24. Mart.

Nicon, Neon, & ſoc. mart. 28. Sept.

Nicon Armenius 26. Nou.

Nicoſtratus tribunus cum Procopio Cæſareæ ſub Dioclet. 8. Iul.

Nicoſtratus, Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Dioclet. 18. Decemb.

Nilus monachus in Sina. 14. Ian.

Nilus & Petrus Epiſc. Ægypti. mart. in Palæſtina ſub Diocl. 17. Sept.

Digitized by Google

Nilus ſub Mauritio Imp. 12. Nou.
Nonna mater Greg. Naz. 5. Aug.
Nouem diaconi mart. in Perſia 15. Maij. 9. Mart. cum Lucia & ſoc. 6. Iul.
Nunechia cum Leonide, Nice &c. mart. 16. April.
Nymphodora &c. mart. in Bithynia ſub Maximiano 10. *Sept.*

O

Oceanus & ſoc. mart. 4. *Sept.*
Olbianus Epiſ. mart. ſub Maximiano 29. *Maij.*
Olympa &c. 10. *Nou.*
Olympias ſponſa Nebridij 25. Iul.
Olympius & ſoc. mart. Romæ ſub Valeriano 2. Aug.
Oneſimus diſcip. *Pauli 15. Febr. 2. Decemb.*
Oneſiphorus Epiſc. Coſonis 29. Apr.
Oneſiphorus & Porphyrius mart. 15. Iul. 7. *Sept. 9. Nou.*
Oneſiphorus è 70. *diſcip. 7. Dec.*
Onuphrius anachoreta Ægypt. 12. Iun.
Orentius, Heros &c. fratres milites mart. ſub Maximiano 24. Iun.
Oreſtes mart. Tyanæ ſub Dioclet. 10. *Nouemb.*
Oreſtes & ſoc. mart. in Armenia *ſub* Diocl. *13. Dec.*
Oronus & ſoc. mart. 6. Iul.
Oropſus mart. 22. *Aug.*
Orus mart. 22. *Aug.*
Oſee Proph. 17. *Octob.*

P

Pachomius erem. 15. *Maij.*
Palladia &c. mart. 24. *Maij.*
Pambo &c. mart. 5. Iun.
Pampalus ſeu Pamphalenius &c. mart. Chalcedone 17. Maij.
Pamphamer & ſoc. mart. 17. *Maij.*
Pamphilus & Capito mart. 12. Aug.
Pamphilus mart. ſub Maximiano 5. *Nouemb.*
Pancharius mart. Nicomed. 19. Mart.
Pancharius 19. *Nou.*
Pancratius Epiſc. Tauromenij mart. 9. Iulij.
Panſemnas Antiochiæ *incluſa* 10. *Iun.*
Pantagape vide Parthagape.
Pantaleon ſeu Pantaleemon medicus mart. Nicomed. 27. Iul.
Pantaleon & Charalampus 17. *Sept.*
Papas mart. Lycaon. 16. Mart.
Paphnutius mart. Hieroſol. 19. April.
Paphnutius mart. Ægypt. 25. Sept.
Papianus, & ſoc. mart. 6. Iul.
Papias mart. Corinthi 30. *Ian.*
Papius cum Claudio, *Diodoro &c. mart.* 5. April.
Papius mart. ſub Dioclet. 28. *Iun.*
Papius & ſoc. mart. Dyrrachij ſub Traiano 7. *Iul.*
Papylus & ſoc. mart. 13. Octob.
Paramon & ſoc. mart. 29. Nou.
Paraſceue mart. 20. Mart.
Paraſceue prope Romam mart. ſub Antonino 26. *Iul.*
Parmenas è 7. *diacon.* 2. Mart. 6. Maij. 28. Iulij.
Parthagape mart. 2. Sept.
Parthenius Ep. Lampſaci 7. Feb.
Paſicrates cum Valentione ex Doroſtoro mart. 24. Feb.
Paſtor anachoreta 27. Aug.

Pate-

Patemateus & ſoc. mart. 17. Sept.
Patermuthius & ſoc. mart. ſub Iuliano 9. Iul.
Patritius mart. Epiſc. Pruſæ 28. Apr. 19. Maij.
Patrobas è 70. diſcip. 5. Nou.
Paula virgo mart. Byzantij ſub Aureliano 3. Iun.
Paulinus &c. mart. Chalcedone ſub Maximiano 17. Maij.
Paulus Simplex 7. Mart.
Paulus Ep. Peluſij. 7. Mart.
Paulus mart. Conſtantinop. ſub Copronymo. 17. Mart.
Paulus, Petrus, Dionyſ. Chriſtina mart. 15. Maij.
Paulus, Helladius, &c. 28. Maij.
Paulus puer &c. mart. ſub Aureliano 3. Iun.
Paulus & Petrus Apoſtoli 29. Iun.
Paulus, Marcus, Mucianus, & puerulus mart. 3. Iul.
Paulus & Iuliana ſoror mart. Ptolomaide ſub Aureliano 17. Aug.
Paulus iunior Archiepiſc. Conſtantinop. 20. & 30. Aug. 2. Sept.
Paulus, Tatta & filij mart. Damaſci 25. Sept.
Paulus, Petrus, Caius, Fauſtus & ſoc. mart. ſub Galieno 3. Octob.
Paulus Archiep. Conſtantinop. confeſſ. ſub Conſtantio 6. Nou.
Pauſicacus medicus Epiſc. 13. Maij.
Pauſilippus mart. ſub Hadriano 15. Apr.
Pegaſius & ſoc. mart. ſub Sapore 2. Nou.
Pelagia mart. 23. Mart.
Pelagia Tarſenſis virgo mart. ſub Dioclet. 4. Maij 8. Octob.
Pelagia mart. Antiochiæ 10. Iun. 8. Octobris.
Pelagia pœnitens Hieroſolymis 8. Octob.
Peon cum Iuſtino mart. Romæ ſub Antonino 1. Iun.
Peregrinus, Iſaurus & ſoc. mart. Apolloniæ 17. Iun. 6. Iul.
Peregrinus & ſoc. mart. Dyrrachij ſub Traiano 7. Iul.
Petronius, Zarbel & ſoc. mart. ſub Adriano 4. Sept.
Petrus Apoſt. catenæ eius veneratio Conſtantinopoli. 16. Ian. Petrus & Paulus 29. Iun.
Petri in Athero commemoratio 5. Sept.
Petrus, Dionyſius, Chriſtina &c. mart. 15. Maij.
Petrus ex 10. mart. ſub Leone 9. Aug.
Petrus & Nilus Ep. Ægyptij mart. in Palæſtina ſub Diocl. 17. Sept.
Petrus, Andreas, Ioan. Antonius mart. in Africa 23. Sept.
Petrus, Paulus, Caius, Fauſtus & ſoc. mar. ſub Galieno 3. Octob.
Petrus Capitolius mart. ſub Agarenis 4. Octob.
Petrus Galata ſub Theophilo 9. Octob.
Petrus Anſelamus ex Eleutheropoli mart. ſub Diocl. 14. Octob.
Petrus Epiſc. Alexand. mart. ſub Maximiano 24. Nou.
Petrus, Andreas, Stephanus mart. ſub Conſtantino Copron. 28. Nou.
Pharnacius &c. ſoc. mart. 24. Iun.
Pherbutha ſoror Symeonis Epiſc. mart. 4. April.
Philadelphus, Alpheus, Cyrinus mart. in Sicilia 10. Maij. 27. Aug.

Philadelphus mart. 2. Sept.
Philaretus Eleemoſynarius 1. Decemb.
Philemon mart. 21. Mart.
Philemon Epiſc. Fortunianus & Gaina mart. 27. Septemb.
Philemon diſcip. S. Pauli 22. Nou.
Philemon & Apollonius mart. ſub Diocl. 14. Decemb.
Philetus ſenator mart. 27. Mart.
Philetus mart. ſub Adriano 28. Mart.
Philippa mater Theodori mart. Perge ſub Antonino 19. Apr.
Philippus mart. 2. Septemb.
Philipp. è 7. diaconis Cæſareæ 11. Octobr.
Philippus Apoſt. 14. Nouemb.
Philippus tribunus pater Eugeniæ mart. 24. Decemb.
Philogonius Epiſc. Antiochiæ 20. Decem.
Philologus è 70. diſcip. 5. Nouem.
Philonilla S. Pauli diſcip. 11. Oct.
Philotherus mart. Nicomediæ ſub Diocl. 19. Maij.
Philotheus presb. ex. Myrmico 15. Sept.
Philumenus martyr. ſub Aureliano 29 Nouembris.
Phlegon diſcip. Pauli 8. Apr.
Phocas mart. ſub Traiano & Synope 23. Iul. 22. Sept.
Phocas alius hortulanus mart. Synope 22. Septemb.
Phorbinus 4. Aprilis.
Photina mart. Samaritana de qua 4. Ioan. 20. Martij.
Photina mart. extra portam Blachernorum 20 Aug.
Photinus & ſoc. mart. 24. Maij.
Photinus Epiſcopus Lugduni mart. 23. Auguſti.
Photis cum Photina 20. Mart.
Photius Mart. 4. Martij.
Photius cum Photina mart. 20. Mart.
Photius ex 10. mart. ſub Leone 9. Aug.
Phocius & Anicetus mart. ſub Dioclet. 12. Aug.
Plato Abbas Studites 4. Apr.
Plato Ancyræ mart. 8. Nou.
Platonides mart. Aſcalon. 6. Apr.
Poemen Anachoreta 27. Aug.
Politianus Archiepiſcopus Alexandriæ 11. Octobris.
Polycarpus Epiſcopus Smyrn. diſcip. Ioan. 23. Febr.
Polychronius presb. martyr ſub Conſtantio 7. Octob.
Polyanus cum patritio &c. mart. 19. Maij.
Polyenus, Hermas, Serapion mart. Romæ 18. Aug.
Polyeuctus mart. Melitinæ ſub Decio 9. Iunij.
Polyxena & Xantippe Apoſt. diſcip. ex Hiſpania 23. Sept.
Pompeius ſub Decio mart. 10. Apr. 28. Octob.
Pompeius ſub Traiano 6. Iul.
Poplia vide Puplia.
Porphyrius Epiſcopus Gazæ. 2. Mart.
Porphyrius mimus mart. ſub Iuliano 15. Septem.
Porphyrius Epheſi mart. ſub Aureliano 4. Nouemb.
Porphyrius & Oneſiphorus 15. Iul. 7. Sept. 9. Nou.
Primitiuus cum vndecim diſcipulis Steph. Papæ mart. 2. Auguſt.

Princeps

Digitized by Google

Princeps & ſoc. mart. 22. Aug.
Priſcus mart. 21. Sept.
Probelulus & Vrbaſius fratres &c. mart. 23. Iun.
Probus à S. Paulo conuerſus in Hiſpan. 23. Septemb.
Probus Tharacus, Andronicus mart. Tarſi 12. Octob.
Prochorus de quo Act. 6. Apoſt. 28. Iul.
Proclus & Hilario mart. ſub Traiano 12. Iul.
Proclus & Maximus lapicidæ mart. Byzantij 18. Aug.
Proclus Patr. Conſtant. 24. Octobr.
Proclus ſeu Proculus diacon. mart. cum Ianuario Puteolis ſub Dioclet. 21. April. 19. Sept.
Procopius Decapolita ſub Leone Iconomacho 27. Febr.
Procopius Cæſareæ ſub Dioclet. mart. 8. Iul.
Prodoca mart. 4. Oct.
Protecti 4. mar. in Ægypto 14. Decemb.
Prothaſius & Geruaſius mart. 14. Oct.
Prothus & Hyacinthus mart. Romæ 24. Decemb.
Publia mart. mater S. Chryſoſtomi 9. Oct.
Publius mart. cum Sabino 13. Mart.
Publius Ægyptius mart. ſub. Diocl. 15. Martij.
Publius monachus 4. April.
Pudens mart. è 70. diſcip. 14. Apr.
Pulcheria Auguſta 10. Sept.

Q

Quadratus mart. ſub Decio 7. Maij.
Quadratus Apoſt. 21. Sept.
Quartus 10. Nouemb.
Quintilianus mart. 13. Apr. 28. Iul.
Quintilianus Epiſcopus Seleuci 16. Nou.
Quintus 6. Maij.
Quirinus mart. 10. Maij. 27. Aug.

R

Rabula 16. Auguſti.
Rebecca 23. Septembris.
Rhais mart. 5. Sept.
Ripſimus 30. Sept.
Rixius &c. mart. 6. Iun.
Roa &c. mart. 5. Iul.
Rodianus mart. 20. Mart.
Rodion Apoſt. 10. Nouemb.
Rodopianus mart. 3. Maij.
Romanus diaconus Beriti 1. Oct.
Romanus mart. ſub Maximiano 18. Nouembr.
Romulus ſub Traiano mart. 6. Sept.
Rufus cum Herodiane, Phlegonte &c. diſcip. Pauli 8. April.
Rufus & Rufinus fratres mart. Apolloniæ 17. Iun. 6. Iul. 9. Sept.
Rufus &c. filij Pauli & Tattæ mart. Damaſci 25. Sept.

S

Sabas mart. à Saracen. ſub Dioclet. 14. Ianuarij.
Sabas mart. apud Gothos ſub Valente 18. Aprilis.
Sabas Gothus mart. Romæ ſub Aureliano cum 70. 24. Apr.
In S. Sabæ monaſterio mart. 15. Maij.

Sabas

Sabas Cappadox monachus ſub Theodoſio Iun. 5. Decemb.
Sabatius mart. 19. Sept.
Sabel mart. Chalcedone 17. Iun.
Sabinianus &c. mart. 25. Sept.
Sabinus mart. 13. Mart.
Sabinus alias Abibus mart. Hermopoli 13. Mart.
Sabinus ex Hermopoli mart. 16. Mart.
Sabinus Epiſc. 15. Octob.
Sadoth & 128. mart. 20. Febr. 19. Octobris.
Salomone mater Machabæorum 1. Auguſti.
Samaritana 4. Ioan. mart. 20. Mart.
Samonas mart. Edeſſæ ſub Diocletiano 15. Nouemb.
Sampſon hoſpitalis 27. Iun.
Samuel Propheta 20. Aug.
Sarbilus mart. 5. Sept.
Sarbilus & Pebea ſoror 15. Octob.
Saturninus latronum dux mart. cum ſoc. ſub Cercyllino rege 29. Apr.
Saturninus & ſoc. mart. Dyrrachij ſub Traiano 7. Iul.
Sebaſtiana mart. Heracleæ ſub Domitiano 16. Sep.
Sebaſtianus mart. cum Samaritana 20. Mart.
Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Dioclet. 18. Decemb.
Seleucus presb. mart. in Perſia 15. Maij.
Seleucus & ſoc. mart. 12. Sept.
Sellenias & ſoc. mart. in Ægypto 5. Iunij.
Sempronius mart. ſub Valeriano 2. Aug.
Septem mulieres mart. apud Amiſum. 19. Mart. 15. Maij.
Septem dormientes Epheſi 4. Auguſt.
Septiminius cum Felice & Ianuario mart. ſub Diocl. 15. April.
Septuaginta mart. cum Saba Gotho Romæ ſub Aureliano 24. Apr. 70. mart. cum Baſilio Scythopoli 6. Iul.
Serapion mart. Corinthi ſub Decio 30. Ianuarij.
Serapion cum Claudio, Diodoro &c. mart. 5. Feb.
Serapion mart. in Ægypto 24. Maij.
Serapion mart. ſub Seuero 13. Iul.
Serapion, Hermas, Polyænus mart. Romæ 18. Auguſt.
Serapion, Hieronides & ſoc. mart. ſub Maximiano 12. Sept.
Sergius confeſſ. 13. Maij.
Sergius cum ſoc. mart. 24. Maij.
Sergius & Bacchus mart. 7. Octob.
Seuerianus cum Victore &c. mart. ſub Diocl. 20. Apr.
Seuerianus &c. mart. ſub Maximiano 22. Auguſt.
Seuerianus mart. Sebaſtæ ſub Licinio 9. Sept.
Seuerinus & ſoc. mart. 6. Iul.
Seuerus Ep. Catanæ 24. Mart.
Seuerus & Memnon mart. 20. Aug.
Seuerus, Rufus, & Rufianus mart. 9. Septemb.
Seuerus, Andronas, Theodotus, Theodota mart. 3. Nou.
Silas & Siluanus Apoſt. 30. Iul.
Siluanus Epiſc. mart. cum Luca & Mocio 6. Febr.
Siluanus & Bianor mart. in Piſidia 10. Iul.
Siluanus & Silas Ap. 30. Iul.

Silua-

Siluanus presb. Gazæ mart. 14. Oct.
Silueſter Papa Rom. 2. Ian.
Simeon iuſtus 1. Februar.
Simeon cum Iſacio &c. mart. in Perſide 15. Maij.
Simeon Stylites Antioch. 24. Maij. 1. Sept.
Simon Zelotes qui Nathanaël Apoſt. 22. Aprilis. 10. Maij.
Simplicia 14. Auguſti.
Sinaitæ mart. monachi 14. Ian.
Siſinius, Atticus, Ibiſtio mart. 26. Aug.
Siſinius mart. Cyzici ſub Diocletiano 23. Nouembris.
Siſoes monachus 6. Iulij.
Sixtus Papa 2. & 10. Auguſti.
Sobel Ægyptius mart. 5. Auguſt.
Socrates & Dionyſius mart. 19. April.
Socrates presb. & Theodota martyr 21. Octobris.
Solochanus &c. milites martyr. 17. Maij.
Sopatra filia Mauritij Imperatoris nono Nouembris.
Sophia mater Fidei, Spei, Charitatis martyr. 17. Septembris.
Sophia Irene, Heraclides mart. in Cypro 17. & 18. Septembris.
Sophonias propheta tertio Decembris.
Sophronius patriarch. Hieroſol. vndecimo Martij.
Sophronius Epiſcopus Cypri 8. Decemb.
Soſipater diſcip. Paul. 29. Aprilis. 25. Iun. 10. Nouembris.
Soſitheus, Narſes, & Iſaac martyres 10. Decembris.
Soſius martyr 21. Aprilis. 19. Septembris.
Soſthenes Pauli diſcip. 7. Decembris.
Sozon martyr 7. Septembris.
Spes, Fides, Charitas, martyr 17. Septembris.
Spiridion Epiſcopus in Cypro 12. Decembris.
Stachis Apoſt. 26. Auguſt. 31. Octobris.
Stephanis mart. ſub Antonino vndecimo Nouembris.
Stephanus confeſſor vigeſimo ſexto Mart.
Stephanus miles cum Meletio & 250. mart. 24. Maij.
Stephanus Sabaita 13. Iulij. decimo octauo Octobris.
Stephanus Papa martyr ſub Valeriano. 2. Auguſt. & 7. Septembris.
Stephanus protomartyr vigeſimo ſeptimo Decembris. Inuentio 15. Septembris.
Stephanus & Marcus martyres ſub Diocletiano 22. Nouembris.
Stephanus iunior, Petrus, Andreas, martyres ſub Conſtantino Copron. vigeſimo octauo Nouembris.
Stephanus confeſſ. exul Sugdiæ ſub Conſtant. Copron. 28. Nouembris.
Strategius mart. 19. Auguſti.
Straton martyr. 9. Septembris.
Straton Hieronides & ſocij martyr. ſub Maximiano 12. Septembris.
Stratonicus cum Hermylo 13. Ianuarij.
Stratonicus, Paulus, Iuliana mart. Ptolomaide ſub Aureliano 17. Auguſti.
Stylianus anachoreta vigeſimo ſexto Nou.
Suſanna, Marciana &c. mart. cum filiolis 24. Maij.
Suſanna Palæſtina mart. 20. Septembris.

Suſanna, Boithazat & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.

Symeon Epiſc. mart. ſub Sapore 4. & 17. Apr.

Symeon. 4. April.

Symeon martyr Ep. Hieroſol. conſanguineus Domini 27. Apr. 18. Sept.

Symeon Salo 21. Iul.

Syncletica mart. 3. vel 4. Ian.

Synetus ſeu Syneſius mart. Romæ ſub Aureliano 12. Decemb.

T

Taraſius Archiep. Conſtant. 25. Febr.

Tatiana mart. Romæ ſub Alexandro 12. Ianu.

Tatianus, Macedonius, Theodulus mart. ſub Iuliano, 12. Sept.

Tatio mart. in Iſauria 24. Aug.

Tatta, Paulus & filij mart. Damaſci 25. Septemb.

Taurio, Auctus, Theſſalonica mart. Amphipoli 7. Nou.

Tecla, Agapius, Timotheus mart. Gazæ ſub Dioc. 19. Aug.

Tecla, Andropelagia & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Sept.

Tecla mart. Iconij ſub Nerone 23. Sept.

Tecla, Suſanna & ſoc. mart. in Perſia 20. Nouemb.

Tentis, Suſanna & ſoc. martyr. in Perſia 20. Nouemb.

Terentius, Africanus, Pompeius &c. mart 10. Apr. 13. Mart. 28. Octob.

Terentius Epiſc. Iconij 21. Iun. 30. Octob.

Terentius, Neonilla mart. 28. Octobr.

Terræ motus ſub Theodoſio 25. Sept.

Tertius &c. Apoſt. 10. Nouemb.

Tertullinus ſiue Tertullus mart. Romæ ſub Valeriano 2. Aug.

Thaddæus Apoſt. 19. Iun. 21. Aug.

Thaiſia meretrix 8. Oct.

Thaleus mart ſub Dioclet. 11. Mart.

Thallelæus ſub Numeriano 20. Maij.

Thallelæus, Anthimus, Chriſtop. Euphemia &c. mart. 19. Nou.

Tharacus &c. mart. 12. Octobr.

Tharaſius Archiep. Conſt. 11. Oct.

Thatuel & ſoc. mart. 4. Septembr.

Thea mart. 15. Iul.

Thecuſa &c. mart. 18. Maij.

Theoctiſta mart. cum Theodata 30. Ian.

Theoctiſta Lesbia monacha 9. Nou.

Theoctiſtus ſocius Euthymij mart. ſub Maximiano 3. Sept.

Theoctiſtus nauclerus & ſoc. mart. Alexandriæ ſub Decio 6. Sept.

Theodora virgo Tyria mart. Cæſareæ 2. Aprilis, ab alijs Theodoſia dicitur & 29. Maij.

Theodora & Dydimus Alexandriæ ſub Diocletiano 5. Apr. 26. Maij.

Theodora cum Leonide, Nice &c. mart. 16. April.

Theodora mart. Alexandriæ ſub Zenone 11. Septemb.

Theodoretus 6. Maij.

Theodoretus Archiepiſcopus Antiochiæ ſub Conſtant. & Irene 11. Octob.

Theodoriſcus & ſocij martyr. vigeſimo quarto Maij.

Theo-

Theodorus ex Amaſea mart. 17. Febr.
Theodorus mart. cum 42. in Amorio 8. Mart.
Theodorus cum Pauſilippo mart. ſub Hadriano 15. April.
Theodorus apud Pergen Pamphiliæ mart. ſub Antonino 19. Apr.
Theodorus Trichinas 20. Apr.
Theodorus Syceota ſub Iuſtiniano ſeniore 22. Apr.
Theodorus ſanctificatus Pachomij diſcip. 15. Maij.
Theodorus cum Iulitta &c. mart. ancyræ 18. Maij.
Theodorus cum ſoc. mart. 24. Maij.
Thodori ducis mart. ſub Licinio reliquiarum translatio 8. Iun.
Theodorus Epiſcopus Cyrenæ ſub Diocletiano 4. Iul.
Theodorus præpoſitus Oroborum 8. Aug.
Theodorus, Centerio, Oceanus, Ammianus, Iulianus, mart. 4. & 9. Septembris.
Theodorus, Vrbanus, Medimnus & 80. mart. 5. Septem.
Theodorus Epiſcopus Alexand. mart. 12. Septemb.
Theodorus Epiſc. Ancyræ. 3. Nouemb.
Theodorus Studita 11. Nouemb.
Theodorus Antiochiæ mart. 24. Nou.
Theodorus Graptus & Theophanes poeta frater eius confeß. ſub Theophilo Icomacho 27. Decembris.
Theodoſia mart. cum ſoc. in Paphlagon. 19. Mart.
Theodoſia mart. 23. Mart.
Theodoſia virgo Tyria mart. Cæſareæ 2. Apr. 29. Maij.
Theodoſia Conſtantinopolitana cum Olbiano mart. ſub Maximiano 29. Maij.
Theodoſia mart. mater Procopij 8. Iul.
Theodoſius cœnobiarcha in Capadoc. 11. Ian.
Theodoſius cum vndecim diſcip. Stephani Papæ. mart. 2. Auguſti
Theodota. Theoctiſta &c. Romæ 30. Ian.
Theodota cum Theodoro &c. 3. Iul.
Theodota mart. Conſtantinop. ſub Leone 17. Iul.
Theodota cum filijs Nicææ mart. 29. Iul.
Theodota, & Socrates presb. mart. 21. Octobris.
Theodota, Anna, Glyceria, Elizabeth, Alexander & Heraclius. mart. 22. Oct.
Theodota, Theodotus, Andronas, Seuerus mart. 3. Nouemb.
Theodotus Epiſcopus Cyren. mart. ſub Licinio 19. Ian. 6. Maij.
Theodotus cum Iulitta &c. martyr. 18. Maij.
Theodotus mart. Ancyræ. 7. Iun.
Theodotus, Theodota, Diomedes, Eulampius, Aſclepiodotus, Golinduchus, mart. 3. Iul.
Theodotus, Aſclepodotus, Maximus, martyr. Adrianopoli ſub Maximiano 16. Septemb.
Theodotus, Theodota, Andronas, Seuerus. mart. 3. Nouemb.
Theodulus monachus in Sina 14. Ian.
Theodulus lector mart. Theſſalon. 4. Ap.
Theodulus filius Zoes mart. &c. ſub Adriano 2. Maij.
Theodulus, Hypatius, Leontius mart. in Phœnicia 18. Iun.

Theodulus filius Exuperiæ & mart. Romæ ſub Valeriano 2. Auguſti.
Theodulus, Macedonius, & Tacianus, mart. ſub Iuliano 12. Septembris.
Theogenes mart. 3. Octob.
Theognius, Agapius, Fidelis cum matre Baſſa mart. Edeſſæ ſub Maximiano 21. Aug.
Theonas mart. ſub Dioclet. 3. vel 4. Ian.
Theonas 4. Aprilis.
Theonas cum Victore, Zotico &c. martyr. ſub Dioclet. 20. April.
Theopemptus mart. 3. vel 4. Ian.
Theophanes confeß. duodecimo Martij vndecimo Octobris.
Theophanes & Panſemna Antiochiæ incluſi decimo Iunij.
Theophanes monachus ſub Diocletiano 9. Septembris.
Theophanes poëta frater Theodori Grapti confeß, ſub Theophilo Icon. vigeſimo ſeptimo Decemb.
Theopemptus mart. ſub Diocletiano tertio vel quarto Ian.
Theophaniorum feſtum 6. Ian.
Theophilus diaconus & Helladius martyr 8. Ianuarij.
Theophilus Epiſcopus vide Theophylactus.
Theophilus martyr cum 24. in Amorio 8. Mart.
Theophilus, Trophimus & ſoc. mart. ſub Diocletiano 23. Iul.
Theophiyus monachus Conſtant. confeß. ſub Iſaurico 2. Octob. 10. Oct.
Theophilus, Heraclemon, Ioannes, Andreas eremitæ 3. Decemb.
Theophylactus Epiſcop. Nicomed. 7. Mart.
Theopiſtes &c. mart. Romæ ſub Traiano 20. Septemb.
Theoprepides mart. 27. Mart.
Theoprepius & ſoc. mart. 22. Auguſt.
Theoſterictus mart. 17. Mart.
Theotecnus & Adauctus mart. 3. Octob.
Theotimus mart. 19. Maij.
Theſpeſius mart. Cappadox ſub Alexandro 1. Iun.
Theſpeſius, Euſtathius, Anatholius mart. ſub Maximiano 20. Nouemb.
Theſſalonica mart. 7. Nouemb.
Thomaides mart. 14. Apr.
Thomas in Maleo ſeptimo Iulij.
Thomas Apoſt. 6. Oct.
Thyrſus & Leucius mart. ſub Decio 14. Decemb.
Tiburtius, Valerianus, Cæcilia mart. Romæ 22. Nouemb.
Tiburtius, Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub Dioclet. 18. Decemb.
Tithoa vigeſimo ſexto Auguſt.
Timolaus ex Ponto mart. ſub Diocletiano decimo quinto Martij.
Timotheus mart. diſcip. Pauli 22. Ian.
Timotheus & Maura mart. in Thebaide 3. Maij.
Timotheus Epiſcopus Pruſiadis mart. ſub Iuliano 10. Iun.
Timotheus, Tecla, Agapius mart. Gazæ ſub Diocletiano 19. Aug.
Timon Act. 6. Ap. mart. vigeſimo octauo Iul.
Titus monachus 2. Aprilis.
Titus diſcip. S. Pauli vigeſimo quinto Aug.
Tranquillinus & ſoc. mart. ſub Diocletiano 18. Decemb.
Transfiguratio Domini 6. Aug.
Troadius 6. Maij.
Throphimus & Thaleus mart. ſub Diocl. 11. Mart.

Trophimus

Digitized by Google

Trophimus mart. 18. Mart.
Trophimus mart. ex 72. diſcip. 14. Apr.
Trophimus, Theophylus & ſoc. mart. ſub Diocletiano 23. Iul.
Trophimus, Sebalius, Dorymedon martyr. ſub Probo 19. Septemb.
Tripho martyr ſub Gordiano. 1. Februarij.
Tripho Archiep. Conſtant. 19. Apr.

V.

Valentina & Thea Dioceſareæ mart. decimo quinto Iul.
Valentio miles martyr cum Paſicrate 24. Aprilis.
Valeria martyr 5. Iul.
Valerianus cum Iuſtino &c. martyr. Romæ ſub Antonino 1. Iun.
Valerianus, Hieronides & ſoc. mart. ſub Maximiano. 12. Septemb.
Valerianus, Cecilia, Tiburtius martyres Romæ 22. Nou.
Varus miles & ſeptem monachi in Ægypto 19. Octo.
Victor cum Victorino &c. ſub Decio 30. Ian.
Victor filius Photinæ martyr 20. Martij.
Victor cum Claudio Diodoro &c. mart. 5. Aprilis.
Victor cum Zotico, Zenone &c. mart. ſub Diocletiano 20. Aprilis.
Victor, Lucia & ſoc. mart. 6. Iul.
Victor martyr ſub Antonino 11. Nou.
Victorinus martyr & ſocij Corinthi ſub Decio 30. Ian.
Victorinus cum Claudio &c. martyres 5. Aprilis.
Vincentius Hiſpanus leuita martyr vndecimo Nouemb.
Vitalis & Zeno martyr. 29. Apr.
Vitalis Epiſcopus Rauenas &c. mart. 23. Iul.
Vrbanus, Theodorus, Medymnus & 80. martyr. ſub Valente 5. Septemb.
Vrbanus Apoſt. Andreæ diſcip. 31. Oct.
Vrbaſius 23. Iun.
Vrſitius mart. in Illyrico ſub Maximiano 14. Aug.

X

Xantippa & Polyxena Apoſt. diſcip. in Hiſpania 23. Septembris.

Z

Zachæus diaconus Gadirenſis martyr 18. Nouemb.
Zacharias propheta 8. Febr.
Zacharias pater S. Ioann. 5. Septemb.
Zarbel & ſoc. mart. 4. Sept.
Zebina & ſoc. mart. Cæſareæ ſub Maximiano duodecimo Nou.
Zelotes Simon ſeu Nathanaël Apoſt. 22. Aprilis.
Zenais &c. mart. Cæſareæ 5. Iun.
Zenais & Philonilla S. Pauli diſcipulæ 11. Octobr.
Zenas & Zeno martyr. Iunij.
Zenchrius vide Pancharius.
Zeno mart. 5. April.
Zeno cum Victore, Zotico &c. martyr ſub Diocl. 20. Apr.
Zeno cum Victore è 70. diſcip. Epiſc. 27. Apr. 27 Sept.

Zeno & Vitalis mart 29. Apr.

Zeno Siluani diſcipulus 19. Iun.

Zeno & Zenas mart. Philadelphiæ ſub Maximiano 23. Iun.

Zeno, Theoprepius *& ſoc. mart. ſub* Maximiano 22. Aug.

Zeno mart. 3. *Septemb.*

Zeno, Macarius, Romulus &c. mart. 6. Septemb.

Zenobius 30. *Octobris.*

Zoe *vxor Exuperij cum filijs martyr. ſub Adriano* 2. Maij.

Zoe, *Sebaſtianus & ſoc. mart. ſub* Diocletiono 18. Decembris.

Zonæ B. M. 31. *Auguſt.*

Zoſimus martyr in Cilicia ſub Diocletiano *tertio vel quarto Ianuarij.*

Zoſimus Epiſcopus. Syrac. 30. Mart.

Zoſimus anachor. Palæſtin. 4. Aprilis.

Zoſimus martyr. Sozopoli *ſub* Traiano 19. Iun.

Zoſimus, Nicon, Alpheus, *& ſoc. mart.* 28. Sept.

Zoticus *cum Victore*, Zenone *&c. mart. ſub* Diocletiano 20. Apr.

Zoticus *& ſocij mart. ſub Maximiano* 22. Aug.

Zoticus, *Caius*, Daſius *mart.* Nicomed. 21. Octob.

Zoticus *presb. Conſtantinop.* 31. Decemb.

INGOLSTADII

Ex officina typographica Ederiana, apud Andream Angermarium,

Anno

M D CII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z207489907
Digitized by Google

Digitized by Google